

AUTHOR _____

NO. 220

TITLE _____

כ"ב ק"א

[KOL BO]

RR _____

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תש"ע

IMPRINT

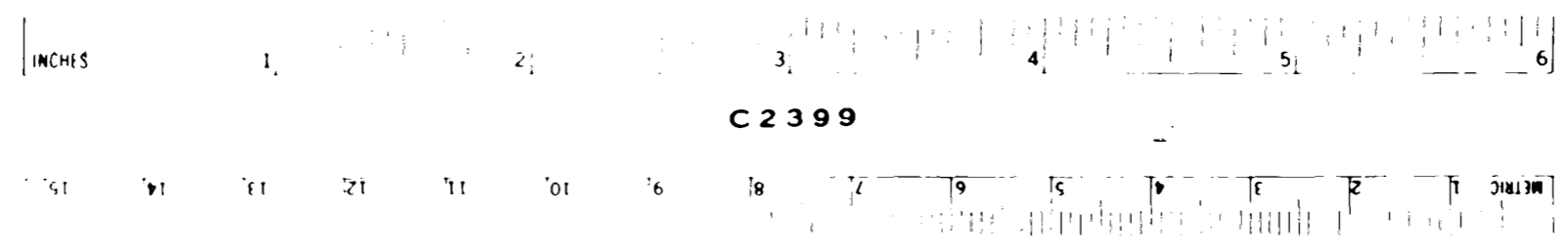
[ITALY, ABOUT 1485?]

These images are from the collection of the Library of the Jewish Theological Seminary (JTS). JTS holds the copyrights to these images. The images may be downloaded or printed by individuals for personal use only, but may not be quoted or reproduced in any publication without the prior permission of JTS.

CALL NO.

GOFF, HEB-67; ACC. 72042; ENA 69

DATE MICROFILMED _____

FILMED FOR THE JEWISH THEOLOGICAL SEMINARY OF AMERICA

XEROX University Microfilms, Inc.
AN EASTMAN KODAK COMPANY

תענית היא נסיון לראות שאלה
לחונקת כזו קרא - קי הוא זה לאמר
כגוד - הרע לבן וחקר דתים ומקור
רען איו גולש אלא מלפני זה יתעורר
כמעט יומת נשאל קי אוד ימים
שנים כסעו אלו ואלוק ימים של מעלתו
נידון אלפי חישו משוקו אגב קבד קט"ה
כנס אלה ל' צ"ר יאמן ונע"ז ח"ע

למנו יוסף
אצין

בלבו בלי קול דבור

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תש"ע

These images are from the collection of the Library of the Jewish Theological Seminary (JTS). JTS holds the copyrights to these images. The images may be downloaded or printed by individuals for personal use only, but may not be quoted or reproduced in any publication without the prior permission of JTS.

1200

כל בו

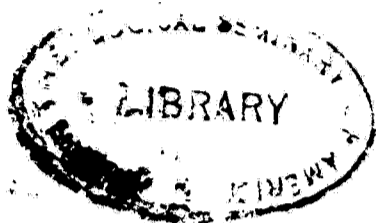
Schwab 63

(H564)

קרוט ספר II קולבו

6ra b diff in print
15, 65 badly printed

לג
ספרים אחרים
למנוחה
למנוחה
למנוחה

KOL BO - gw sic.

Heb-67 כל בו: Kol Bo (*Complete Ritual*).

(H564) [Italy: n. pr., about 1485?] f°.

Ref: Fav e Bres 265 [Naples?]; Hunt 4159 [Piove di Sacco: Meshullam Kuzi, about 1477]; Pr 7437. — Cowley p. 226; Freimann p. 115; Freimann(Fr) p. 11, 32; Jacobs 69; Marx 38; Schwab 63; St 3589; Thes A94; Zedner p. 191.
Cop. ColUL(2); HarvCL; HEHL; HUCL; JTSL(2, 1 var); LC(2); NYPL(1); YUL.

כל אורחות ה' חסד ואמת לנוצרי בריתו ועדתו " **בו** בטח לבי ונעזרתי ויעלו לבי ומשירי אהדננו "

דרא ביה כלא ביה רין מאה ברכות א

אמר חכמי זל חייב אדם לומר בכל יום מאה ברכות שנ' ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל פעמך אל תקרי מה אלא מאה וכתב רבנו יעקב זל כי מצא כתוב במסורת ראית בה מאה אתין ושואל מלא ודוד עה התקין אותם לפי שהיו מתים בכל יום מאה בחורים ועמד והתקין מאה ברכות ועצמי הסגפה שנ' נאט הגברי חוקם על על בגי משריא מאה וכת' ר' אשר זל בא וראת כמה חשב אותנו הקבה שצונו לברך מאה ברכות בכל יום כדי שנשתכר אלה וזוהבים בכל יום כדאמרינן במסכת חולין יצתא ברוך קול ואמרה כוס של ברכה שוח מ' וזוהבים עשרה וזוהבים לכל ב ברכה וברכה ובידש' כוס של ברכה צריך הזכרה וסלכו שנ' ארוסמך אלהי המלך ואברכה ופצינו על ענין תברכות שתקנו חכמים בתולת חברה מדבר אדם לנוכח אבדורא ית' שאומר ברוך אתה ולמסוף מברך שלא לנוכח שאומר אשר קדשנו היה לו לומר אשר קדשנו אסמכו רבנן אקרא ש שבסומרי תהלה לדוד וכתוב ידך ה' כל מעשיך ומסידדיך יברוך והוא סלא מה לוס' מה יברוך כדמפרש אחריו כבוד סלכותך יאמר והודי אומר להודיע לפני האדם גבורותיו וכבוד הוד סלכותו ובקרא אחר כתוב ולגדולתו אין חקר וסתחילין לברך על נטילת ידיים ואשר יצר עד וספליא לעשות פי' וספליא לעשות שפלא גדול הוא שנוף האדם בלו נקבים נקבים והרוח והאוכל והמסקה שסוד בתוכו כך מחדש בחדוה לפי שזאת הברכה מטבע ארוך שסמורדת על זכרים הסחויים באדם שאי אפשר זולתו והוא לרפואתו ולבריאותו פותחת בברוך וחותרת בברוך סתב הרס נע' שאין לומר אפי' שעה אחת כי אעפי' שנכתבו יכול לחיו יום או יוסים ואתריה מברך אלהי נשמה ואינה פותחת בברוך לפי שהיא סמוכה לאשר יצר ומעביניה והיה סן הדין לברך אותה תכף הקיצו משנתנו אבל לפי שהיא ערום ואין ידיו נקיות התקינו לברך אותה אחר נטילת ידיים וכן הדין בכל השאר ואחריה מברך אשר נתן לשכוי ביגרה וכלן כמו שחן מסודרות בסוד התפלות ויש מי שאומר שסברין אותן בין נתחייב כהן בין לא נתחייב כהן לפי שחן להודות ולשבח לשם ועל חדש מעשה בראשית אך הרס זל סת' שאין ראוי לאמון על הסוד לפי שפעמים שאין אדם חייב בהם כגון אם לא שמע קול התרנגול שאינו חייב לברך אשר נתן לן כסמותו אינו מברך מלביש ערומים והלך יתף אינו מברך שעשה לי כל צרכי לא נכנס לבית הכסא אינו מברך אשר יצר כיום הכפורים וכת' באב שאין שם רחיצה אינו מברך על נטילת ידיים ולא הסעבירי שיגרו מעיני וכן כל שאר הברכות אמנם פשט הסנה ככל הארצו האלו לאסרן על הסוד וכן תגהינו רב נטרנאי ורב עמרם

ושאר הגאונים לסדר את כלם אפילו לא עשה המעשה שלא על עצמו בלבד הוא מברך אלא על כל העולם מברך ארץ השם שעשה כל הטובות והחסדים האלו תמיד לכל ואעפי' שסלשון התלמוד משמע שראוי לברכו בשעת מעשה אפי' בעודו על סמנו ואפי' קודם נטילת ידיים הגדולים זל החסירו בזה ונחגו לסוד כלן אחר נטילת ידיים שיברכום בטוהרה ובנקיות וכן כתב ר' אשר במכוד ועוד כרוב בשחר נהגו לרחוץ הפה מפני הרירן שבתוכו כדי להזכיר השם הגדול בקדושה ובטהרה המעכיר שינה יש אומרים שהברכה הזאת פותחת בברוך ואינה חותרת בברוך ויש אומרים שאותה ברכה ויהי רצון שתתן ולקי בתורתך הכל ברכה אחת ופותחת בברוך וחותרת בברוך ועבינה הודארה לשם ית' על הסנוח והמרגוע שנמן לאדם מעסלו ויגיעו על ידי השינה ועל התועלת שהועילו בשיני לעכל מאכלו והוא מטבע ארוך :

דין קרבנות

נהגו לומר פרשת תמיד שהיא צו את בני ישראל כדי להזכיר מעשה התמיד ובשבת מוסיפין וכיום השבת שהוא מוכף שבת ויש נהגו להוסיף בראש חדש ובראשי חרשיכם אבל אין זה מעיקר המנהג ולא במועד פרשת המועד לפי שקורין אותה בתורה אבל פרשת תמיד שאין קורין אותה בתורה שאין מצויאין בכל יום שפר תור ולא מוכף שבת לפי שאין פו אלא שני פסוקים לפיכך נהגו לאמון בכל יום ופרשת שבת בכל שבת ואחרי כן ברכת כהנים שכן היו עושין במקדש סברין ברכת כהנים אחר עבודה ומכרפין שלשה ברכות לפני פרשת התמיד לעסוק בתורה והערב נא ואשר בחר בנו ויש אומ' שאינו אלא שנים כי לעסוק היא פתיחה להערב נא ואשר בחר פותח בברוך לפי שסברין אותה בפני עצמה בקריאת התורה ונהגו לומר אלו הפרשיות אפי' בעל פה ואעפי' שאסרו דברים שככתב אי אתה רשאי לאסרן בעל פה הבא משום עת לעשות לה הפרד תורת נהגו בו התר שאי אפשר לכל אחד להביא לו ספר לקרות בו בכל בקר ונהגו לומר ולשנות פרק אי זהו מקומן והוא סוד כל הקרבנות לפי שאמר זל תלמידי חכמים העוסקין בעבודה מעלה וכתו עליהם כאלו נבנה בית המקדש בישיהם ואחר אי זהו מקומן נתנו לונור מודש ר' ישמעאל טרוא שלש עשרה מדות שהתורה נודשת בהן כדי שיצאו כל אחר ידי חובת מקרא ומשנה ומודש בכל יום בעסק בין רב למעט המשכים לפני עמוד השחר מברך הקרבנות אבל הקרבנות לא יאמר לפי שאין מקריבין הקרבנות אלא ביום שנ' ביום צחתו את בני ישראל להקריב וגו' ואין קיום קרבנות יום אלא בזמן עשיתן ובמקום אחר מצאתי בזה הלשון ברבנו שלמה עומד לעסוק בתורה נוטל ידיו ומברך על נטילת ידיים ואומר אשר יצר וכל הברכות ומברך על התורה וכל הברכו וקורא קרבנות ואי זה הוא מקומן ושלש עשר מדות סר ישמעאל וכשהולך לבית הנכנס מתחיל ברפון העלמי עכל והרס נע' סת' שאינו מברך בבקר כשנוטל ידיו על נטילת ידיים ואשר בחר עד באו לבית הנכנס ואם בך

These images are from the collection of the Library of the Jewish Theological Seminary (JTS). JTS holds the copyrights to these images. The images may be downloaded or printed by individuals for personal use only, but may not be quoted or reproduced in any publication without the prior permission of JTS.

הארץ עד הלל לה' ולפי שהזכרנו סוד הקרבנו אנו אומר
גם כן המזמור ומוסיפין אחר הלל לה' רוממו ה' אלהינו
וכו' ושאר פסוקי דרחמי בנות עבדות עבנו כראמרינו ב
ביתחלמי לעולם אל יהי פסוק זה וזו מפיך ה' צבאות עבנו
וחברו ה' צבאות אשרי אדם בוטח בך ובשבתות וימים ט
טובים מוסיפין ה' מלך ה' מלך ומזמרים אחרים וכו' ואין א
אומרים מזמור לתורה בשבתות וימים טובים לפי שאין מ
מקדיבין בהם קרבן תודה ובמזמור לתורה מצוה למשוך ב
בנגינה ולנגן משום דאמרינן במדרש כל השירות עתידות
לבשל חוץ ממזמור לתורה ולכך נהגו למשוך בטוב להודות
לה' בשבת וסמך לרבר שאמר דוד ענו לה' בתודה כמו וענו
הלוים ויש במזמור זה הודו לה' קראו בשמו עשר לשונות
של הודאה כנגד עשר מכות שהביא הקב"ה על הצרים כמ
במצרים זכור נפלאותיו אשר עשה פי' עשר מכות שהביא ה
הקב"ה למצרים על הים ועשרה נסים שנעשו לאבותינו על
על הים ואלו הם כקע להם הים ונעקע סמך כיפה ו
נתחלק לשנים שנ' ובקעוהו ונעשה יבשה ונעשה כמין
טיט ונעשו המים פירודין ונעשו סלעים סלעים שנאמ'
שפחת ראשי תנבים על המים ונעשו שנים עשר גורים
ונעשו ערמות ונצבו כמו נד' ויצאו להם מים מתוקים
מתוך מי הים המלוחים וקפאו המים ונעשו כמין זכוכית ש
שהיו רואין זה את זה ורע ישראל עבדו פי' ולא כל זרע
רק בני ישראל בחיריו ואחר הודו לה' פותח בברוך שאמר
שהוא ברכת הלל לפי שהם פסוקים דומה מתלה לרוד
עד הנשמה תהלל יה' לוי זהו שאמר ר' יוסי יהי חלקי
עם גמרי ההלל בכל יום ותקנו חכמים ברכה לפניו ולאחריו
כמו בהלל לפניו ברוך שאמר ולאחריו ישתבח' ובברוך
שאמר יש בו עשרה פעמים ברוך כנגד עשרה מאמרות ש
שבו נברא העולם ואחר ברוך שאמר קודם שיתחיל תהלה
לרוד נהגו לומר יהי כבוד ה' ופסוקים אחרים ויש בהם כא'
הזכרות כנגד כא' פסוקים שבתהלה לרוד וסתב הרב בעל
האשכול מה שאמרו ז' בסוף תהלה לרוד מוסיפין פסוק זה
ואנחנו נברך יה' כדי לשלשולי הללויה בתר הללויה וסתב
הרב בשם מרן לוי ז' כי הטיעם שנהגו להוסיף זה הפסוק ל
לפי שאמרו ז' כל האומר תהלה לרוד בכל יום מובטח לו ש
שהוא בן העולם הבא לפיכך אחר שאמרו תהלה לרוד א
אומרים ואנחנו נברך יה' מעתה ועד עולם מלומר שנוכח ל
לאמרו לעולם הבא ואני הכותב מצאתי כי מה שנהגו לומר
באשרי ואנחנו נברך יה' ועושיין כן כדי לסיים בשבח של ד
הללויה לפי שאשרי הוא מזמור חביב ולכך מוסיפין אותו ה
הפסוק טענת הוא בידם חדא שלא אמרו דוד ועוד שמצינו
שאמר חסמי כל פרט שהיתה חביבה על דוד פותח באשרי
וחותם באשרי כגון אשרי האיש ולמה רגשו גרים אף כאן א
אנו יסליך לומר טעם זה שפתינו בו בתהלה וסיים בתהלה פ
פתח בתהלה תהלה לרוד וסיים בתהלה תהלה וז' ואין ראוי
להוסיף יותר ועוד אף ראוי לסיים בתהלה לפי שחמשה
מזמורי' סמוכין אחריו שפותחין בהל' וזה ח' ח' ח' ח' ח'
הם י' פעמים הללויה כנגד י' האותיות שאמר דוד בספר תל'

נצחו ונגן ושיד וכו' ואם מסיימין תהלה לרוד בהללויה י
יהיו יותר הודין טעמא דמסתבר שגרי כמזמרי' אנו א
אומרי' תהלה לרוד בלא שאר המזמורי' ואעפ"כ אנו מוסיפין
אותו בכל פעם ופעם וכו' עד סוף הספר כל הנשמה תהלל י
יה' ויש שנהגו לכפול הפסוק והטיעם מפני שהוא פסוק א
אחרון של הלל כדי להזכיר שאו נשלם והפסוקים שאומר
אחרי כן אינו מן ההלל וכן בסוף שירת הים כופלין ה' ימלוך
להזכיר שבו נשלמה השירה ואותן הפסוקים שאמרים אח
אחריה אינן מן השירה ואני הכותב מצאתי בקיבורים אחד
אחד מלקושות כי טענת הוא בידם כי הם כאומרים שמע ש
שמע שאמרו ז' משתקין איתו וכן נמי בפסוק ה' ימלוך כ
כדי להשלים שם שמתחיל מן ויש הרי הם כאומרים שמע
שמע ולפי זה מה שנהגו בכמה מקומות לכפול פסוק של ש
שמע בימי העשור קשה אלא שיש לומר כיון שמנהג א
אבותם הוא מבמה דורות מדכחא מלתא שלא לכונת שתי
רשויות הוא ואין חוששין לכך וכן מה שנהגין לכפול ה'
הוא האלהים מאחר שהוא כפול בפסוק אחד אין לחוש ומ
ומצאתי שמוסיימין פסוקי דומה בשירת הים לפי שיש בה
עב' אותיות של קדושה יא' פעמים שם בין ארבע אותיות ש
שהם עולים עב' אותיות כנגד עב' שמות אף לא תמצא א'
אותן יא' שמות בגוף השירה אבל בכלל הפסוקים של מעלת
מן ויהי באשמורת הבקר ולפי שאין אנו חוששין להתחלה
רק מן התשועה נהגו לכפול בסוף ה' ימלוך ואומ' אחר כן
כי לה' המלכות ופסוקים אחרים להשלים אותן השמות הח
החסרים מן השירה ואח"כ אום והיה ה' למלך רל כי לעתיד
יבאו כל נשמות הקדושים לאחד ויהיה ה' אחד ושמו אחד
כך מצאתי וכשיקרא השירה יקרא מי כמוד נאדר בקודש
דגושה הקב שאם לא כן נמצא כי הוא מחוץ ומגוף שנראה
כאומר מיכ מוכה ומיכה הוא האיש שנגב השם בים ועשה
העגל שנ' ועבר ביום צדה אבל כל עצמות תאמנה ה'
מי כמוד רפא שאין שם זה נאמ' על הים ואין להזכיר עליו
מיכה וכן ירמו כאבן הכף דגושה שלא יהיה נראה כאומר
ירמוך אבן וכן עם זו גאלת דגושה הנ' שאם יהיה רפא נראת
כאומר לשון מגואל ונמצא מגוף וכתב הר"אף ז' דלא מב
מבעי ליה לאגיש לאשתעוויי ממי פתח ברוך שאמ' עד סוף
יח' ביכו של תפל' והרם נע' סת' אסור לרבר מברך שאמר עד
סוף ישתבח אבל שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד כ
כמו בקש' באמצע פרקים ובסוף מזמור שואל מפני הכבוד
ומשיב לכל אדם ובפרקים שואל מפני היראה ומשיב שלום
לכל אדם אמנם הוא היה רגיל כשהוא צריך להפסיק בין
ברוך שאמר לישתבח אומר אותן ג' פסוקים ברוך ה' אלהים
אלהי ישראל מן העלם וברוך ה' לעולם ויברך דוד חוזר
להתחיל ממקום שפסק ואומר גם כן אלו הפסוקים לפי ש
שהם כמו ברכה ואין הפרש בין לרבר כלשון הקודש בין ב
בשאר לשונות שכל שאסור לרבר בשאר לשונות אסור ל
לרבר כלשון הקודש ובכל מקום שאסור לרבר כלשון הקודש
אסור לרבר בשאר לשונות והרב בעל האשכול כתב ח
הטיעם לפי שכרוך שאמר נתקן עב' התהלה ב

קודם לכן אינו כבוד פעם אחרת בבואו לכית הכנסת אלא תופס במקום שהניח. והריאף זל כתב זהו במקום שנוהגין לומר כל הכרזו בבית הכנסת אבל אנו שמעתי לין כרוך שאם מברכין על נטילת ידים ואשר יצר ואינו מפסיק בין אשר יצר לאלהי נשמה לפי שהיא כמזכה לה לפי אינה פותחת בברוך.

דין פיסגת רישמע

פ רישמעא מקל וחומר כיצ' ויאמר ה' אל משה ואביה ירוק ירוק בפניה הלא תכלה שבעת ימים קו' לשכינת יד יום ידיו לכא פן הדין להיות כנדון תסגר שבעת ימים מ פתח למחנה ואחר תצאך. כגזרה טוח כיצד כשאמר בשומר שבר אב לא שלח ידו במלאכת רעהו מה שזכר שבר שב' בו אב לא שלח ידו פטר בו את היורשין. אף שזכר אגם שב' בו אב לא שלח ידו פטר בו את היורשין מבנין אב וכתו' אחר כיצד לא הדי המשכב כחרי המושב ולא הדי מושב כודי המשכב הצד השווה שבו שרן עטוין לנהת אדם לפדו זהוב משמא אותו בזוכו ורוקו לטמא אר' במגע ובמשא ולטמא בגדים אף כל שהוא עשוי לבית אדם לבדו יהא הוב כטמא אותו בזוכו ורוקו לטמא אדם כמגע ומשא ולטמא בגדים יצאה הכרכב שהוא עשוי לפלוג אחר.

סבנין אב ושני כמותי כיצד לא הדי פרט הנרות כחדי פרט שלוח טמאים ולא שלוח טמאי כחדי הנרות הצד השווה שבהם שהם בצד מיד ולדורות אף כל שהוא בצד מיד ולדורות. ככלל ופרט כיצ' מן חכמה כלל וכן הצאן פרט אין בכלל אלא מה שבפרט. מפרט וכלל כיצ' כי יתן איש את רעהו דכור או שור או שה פרט וכל ברמה לשמור כלל עשה הכלל מוסף על הפרט. כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט כיצד ונתת הכסף בכל אשר תאזה נפשך כלל בכקר ובצאן בין ובשכר פרט וכל אשר תאזה נפשך חד כלל. ואי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפרט דבר שחוא ולד ולדות הארץ אף אין לי אלא דברי שחוא ולד ולדות הארץ. ככלל שהוא צרוך לפרט וכפרט שהוא צרוך לכלל כיצד קדש לי כל בכור יכול אף נקבה במשמע הל זכר אי זכר אפי' יצאת נקבה לפני הזכר תל פטר רדם יכול אפי' נולד לאחר יוצא דופן תל בכור זהו כלל שהוא צ צרוך לפרט ופרט שהוא צרוך לכלל. כל דבר שהיה בכלל יוצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כלו יצא כיצד והגפיש אשר תאכל בער מזבח השלמים וגו' והלא שלמים בכלל היו וכשיצאו מן הכלל לא ללמד על עצמן יצאו אלא ללמד על הכלל כלו יצא ומד' ש שלמים מיוחדין שקדושתן קדושת מזבח אף אין לי אלא דבר שקדושתן קדושת מזבח כל דבר שהיה בכלל ויצא ל לטעון טען אחר שהוא כענינו יצא להקל ולא להחמיר ב כיצד ובשר כי יהיה בו בעורו שחין ונרפא או בשר כי יהיה בעורו ככית אש והלא שחין ומכה בכלל כל הנגעים היו ולפיה יצאו לטעון טען אחר שהוא כענינו ויצאו להקל ע עליהן ולא להחמיר להקל עליהן שלא יראו ולא יחזו אלא בשבוע אחר כל דבר שהיה בכלל ויצא לטעון טען אחר

שלא כענינו יצא להקל ולהחמיר כיצד ואיש או אשה כי יהיה בו נגע בראש או בזקן והלא ראש וזקן בכלל שאר הגו' היו ויצאו לטעון טען אחר שלא כענינו להקל עליהן ולהחמיר להקל שלא ידונו בשער לפן ולהחמיר שידונו בשער צהוב. וכל דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר חדש אי אתה יכול להחמיר לכללו עד שיחזירנו הכתוב לכללו כפיר' כיצ' ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את החטא שאין תל כי כחטאת האשם הוא לכחן לו יהיה אלא לפי שיצא מצורע לידון בדבר חדש ככה יד ובכהן גל ובאון יכנית יכול לא יטעון מתן מזבח תל כי כחטאת האשם הוא החזירו הכתוב לכללו כפי' מה הטאת טעונה מתן מזבח אף אשם טעון מתן מזבח. דבר הלמד מענינו כיצד ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא יכול יהא טהור מכל טומא' כשהוא אומר וכי יהיה בקרחת או בגבחת נגע לבן אדמדם דבר הלמד מענינו הוא דבר שאינו טהור מכל טומא' אלא כטומאת הנתיקים בלבד. דבר הלמד מסופו כיצד ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחותכם משמע בית שיש בו אבנים ועצים ועפר ובית שאין בו אבנים ועצים ועפר במשמע כשהוא אומר ונתתי את הבית את עציו ואת אבניו ואת כל עפר הב' הוא דבר הלמד מסופו שאין הבית כטמא בנגעים עד שיהיו בו אבנים ועצים ועפר. וכן שני כהובי המכחישים זה את זה. כיצד כתו' אחד אומר וירד ה' על הר סיני אל ראש החר וכתוב אחד אומר כי מן השמים דברתי עמכם. כפי' הכתוב השלישי מן השמים השמיעך את קולו ליסרך והבריע מלמד שהרכין דקבל שמי השמים העליונים אל ראש החר ודבר עמכם מן השמים. וכן אומ' נעים זמירו' ויש שמים וירד. הלא הזקן היה דורש מ' מדות לפני זקני בתירא מקל וחומר וגזרה שוח ובנין אב ושני כתובים וכלל ופרט וכיצא בו במקום אחד. דבר הלמד מענינו אלו שבע מדות שדרש הלל הזקן לפני זקני בתירא כתוב אחד אומר ובכא משח אל אהל פועד ונתוב אחד אומר ולא ימל משה ואי אפשר לזכר ובכא משה שהרי כבר נאמר ולא יכל ואי אפשר לזכר ולא יכל שכבר נאמר ובכא משה המרע כי טען עליו העגן הא כיצ' כל זמן שהיה העגן שם לא היה משה נכנס שם נסתלק העגן היה נכנס ומדבר עמו וכן הוא אומר ולא יכלו הכהנים לעמד לשרת לפני העגן מלמד שנתנה רשות לסתכלים לחבל וכן הוא אומר ושכתי כפי ע עליך עד עברי מלמד שנתנה רשות לסתכלים לחבל. וכן הוא אומר כאשר נשבעתי באפי אם יבאון אל כנאותי.

דין פסוקים וברוך שאמר

בהגו לפתוח אחר מדרש ר' ישמע' הוודו לה קראו בשמו וכן כתב הרב בעל האשכול זל כי הטעם לפי שכל השנים כהיה הארון ביריעה תקן דוד שהיו אומרי לפניו זה הסומיר כמו שכתבנו בספר יוחסין. ומפורש בספר עולם כי בתמיד של שחר היו אומרים סהודו לה עד וכנביאי אל תרעו ובתמיד של בין הערבים היו אומרים מסיו לה כל

הן הן פרקים של אצבעות ידים והן שכתוב אשר לו הים זה
 והוא עשהו ויבשת ידיו יצרו ואעפ' שכתוב ידו חכר יוד י
 ידיו קרי ונדרשת דקריאה כי יש אם לכקרא והכי מעמע י
 ידיו יצרו את העולם ויש בידיו לב' פרקי' ובגוף לב' נתיבו'
 שבהן נברא העולם והוא שכתוב כי ביה ה' צור-עלמים כי
 כן נדרש ע"פ י"ה ולכך אנו קורין אותו רבא אעפ' ע'חלק מ'
 מזה' כמו שכתוב לנ' עלה וכשיתגדל אז ימליך מלכותיה כד'
 ברכתוב והיתה לה המלוכה' בחייכון ומימיכון ותחיל' דכל'
 בית ישראל לכך מתברכין ישראל כאן בברכת חיים לפי ש'
 שבאותה גאלה לא ישאר כי אם אחד מעיר ועבים כמיש'
 ממשפחה והיא דאמרינן ייתי משיחא ולא אחמיביה כ'
 כי כמה צרות עתידות לבא באותו זמן ולכך נקראו דבלי מ'
 משיח לפיכך הם מתברכין בברכת חיים' כלומר שיתגדל'
 ויתקדש שם י"ה שזה יהיה במלחמתו של עבלק להמיתו'
 ולאבד זכרו כמו שבארנו' יהי רצון שיהיה לחיים לישראל'
 ולמיתו לעמלק ולשאר האומות' ויהיה אותו גורל השם כ'
 בעגל רל' במהרה כמו כי היכי דלומות בעגל בפרק ארבע מ'
 מיתות אמן יהא שמיא רבא מברך לעלם ועלמי עלמיה א'
 אמן עגיה למה שאמר שליח צבור בעגל ובזמן קריב שאנו'
 עונין אמן בקשה אמן כן יהי רצון ואחר כך יהא שמיא רבא'
 שהן זתיבות כנגד ז' קריעין ובאותן ז' תיבות כח' אותיות כ'
 כנגד מה שאנו עונין יגדל נא כח ה' וחייב אדם למשוך רבא'
 בכל כחו כדי שיהי' שוב בלבו לכין במשיכת רבא כל' אותן'
 המדרשים שכתבנו למעלה וכששומע הקב"ה שישראל מ'
 מערימין להזכיר לפניו אותה שבועה שנשבע על עמלק ל'
 לאבד זכרו ומתפללין ומבקשין לפניו לגדל שם י"ה בתוכפת'
 ה' שאז יהיה השם הנכבד שלם כששומע הקב"ה כך שבכל'
 כח כונתם עונין זה השבח כתגעגע ואומר אוי להם לבנים'
 שגלוי מעל שלחן אביהם ומה לו לאב' שמקלסין אותו ב'
 בביתו והוא דחקם מעל שלחנו ועל כן רב העצב למעלה ב'
 באותה שעה לפי שמזכירין לפניו מעשה עבלק שוביעים כ'
 כלפי מעלה ונרם לשם הנכבד והגורא שיחלק וכשהיאן מ'
 מלאכי השרת זה העצב לפני הקב"ה כוודעין ונרתעין ומ'
 וכתחילין ודוממין כי אינם יודעין על מה אותו עצב בא'
 למעלה לפי שאינם מבינים לשון ארמית ולכך מתחילין ו'
 ומזכירין יתגדל ויתקדש בלשון עברית על שם הפסוק והת'
 והתגדלתי והתקדשתי ואחר כך שמיא רבא בלשון ארמי'
 שאלו נאמר אותו שם בלשון הקודש יהיו מבינים שהעצבון'
 בא למעלה על מה שישראל אומר יתגדל ויתקדש שם י"ה כי'
 יאמר במה אפשר להתגדל ע"פ י"ה כי אם בזה שנאצל ככנו'
 על עסק עמלק ויבינו כי מהמת הזכרת אותו השם בא הע'
 העצב וכשיהיו כתחילין ישראל הקדיש יבלבלו אותו הם'
 המלאכים ויעבבו אותו נלעלות למעלה ולא יכלו ישראל'
 לשבח שבת הגון ומעלה כראוי ויהיה הקדיש בטל ולכך'
 אנו אומרים אותו בלשון ארמית כדי שלא יבינו המלאכים'
 ויעבבוהו מלעלות לפני הקב"ה' וכן מצינו בככת בר'
 ברכות' בשעה שישראל אומר לפני אמן יהא שמיא

לפי זה הטעם צריך להזהר שלא לומר ולעמי עלמיה כי
 יהא בו כט' אלא ועלמי עלמיה ויתברך' הוירושלמי אמר
 שבע ביום הליתך אמ' דוד על שבע ברכות שאנו מברכין
 בכל יום ג' שחרית וד' ערבית' וכשא' החזן יתגדל כורע וכן
 ביהא שמיא רבא וכן ביתברך וכן בברייך הוא וכן באמן' ת'
 תושבחתא ונחמתא פי' על מה שאמרו רבותי זל' שהשכינה
 מנהמת בכל יום כיונה אוי לי שחרבתי את ביתי ושרפתי ה'
 היכלי והגלתי בני על כן אומ' ונחמתא לשון נחמה על הדבר'
 לעתיד' יתגדל ויתקדש על שם המקרא הוסד והתגדלתי זה'
 והתקדשתי' ובמלחמת נוג ומגוג הכתוב מדבר שאז יתגדל'
 שמו של הקב"ה כמו שנאמ' ועלו מושיעים' וכתוב בתריח'
 ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד כלומר אלו האותיות ה'
 הקדש יתיחוד ויצטרפו והוא השם הנחצה לשנים על השב'
 השבועה שנשבע להלחם בעמלק שנ' כי יד על כס יד' ה'
 לא נאמר אלא י"ה וכסא לא נאמר אלא כס כלומר נשבע ה'
 בימינו ובכם שלו שלעולם לא יתמלא שמו וכסאו עד שיכ'
 שיתקם בעמלק משל למלך שפדה את בנו מבית האסורים ו'
 זהו הולך אצל אביו ובאמצע הדרך פגע בו ליסטיים אחד'
 ובזהו הוזה אותו מכת מרדות עמד ובלך והשליך חותם ס'
 מידו ונשבע שלעולם לא יתמלא בשמו ולא במלכותו עד'
 שיתקם מאותו צורר ולאחר שיתקם מנו יתב' לא שמו ומ'
 ומלכותו' כך נשבע הקב"ה שלעולם לא יתמלא שמו וכסאו'
 עד שיתקם מעמלק' ותפלה הוא שאנו מתפללין על אותו ה'
 השם שיתגדל שבאותו גדול וקודש תלויה גאלתינו ויש'
 וישועתנו ככתוב ועלו מושיעים ובאותו גדול יקדש ימלך'
 מלכותיה כדכתיב והיתה לה המלוכה' וזה פי' הדבר יתגדל ו'
 ויתקדש שמיא רבא שם י"ה כי שמו ה' ושם י"ה יתגדל בזה'
 וכיוס ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד שיתיחוד אלו האותיות'
 של שמו הנכבד והגורא שנחצה לשנים בשבועה שמיא ר'
 רבא וכי איך אפשר לומר שם זה לאחר שנחצה ואין י"ה כי'
 אם חצי שם ולא יתכן לומר מחצי רבא אודכה כל דבר שנ'
 שנחצה או נתמעט אי זה רבוי כי אם מעוט אלא אי אפשר'
 לומר מעוט כלפי מעלה כי אם רבוי שכן נמצא ברה הקדש'
 של אחר שנלקח ממנו וחלק נקרא רבוי שנאמ' ואצלתי מן'
 הרחן וג' ואעפ' שדחה לומר הפרש והבדלה מתרגמינן וא'
 דארבינך וכן אומ' על השם רבא אעפ' שנחלק שאי אפשר'
 מעוט כלפי מעלה' פי' אחר יתגדל ויתקדש שמיא רבא ע"פ'
 י"ה רבא ברא כהאוך המלה כרסנוב כי ביה ה' צור עלמים'
 כלומר בשם י"ה ה' צור עלמים כשכתוב י"ה בענין הראוי ל'
 לסנוב שלא תמשך כותל ההא' לכשת כי אם חציו וחציו תש'
 תשים על ג' ההא' כמן נקודה כגון ג' יודין שדכ' ה' שמו של'
 הקב"ה היוצא מן הפסוק של ויסע מלאך האלהים וגו' ואותו'
 ביה' שהוא כותב בענין זה בעין ה' עלה בני מטריא לב' והם'
 לב' נתיבות שבהן נברא העולם וכן היא תוסף המלה ביה ש'
 שעלה שלשים ושתים נתיבות ה' צור עלמים חזו כבוד ח'
 חכמים יתחלו כבוד בני מטריא לב' יהיה סתיב וקב' א'
 אדני כלומר אלב' נתיבות אדונים הם לעולם ואותן נתיבות

להסדיר שמו של הקמה ואחר כך יתפלל וכיון שכן הוא א
אינו דין לספס בין סרוד השבח והתפלה אמנם בעניני מ
מצוה כגון לפסוק צדקה לעניים או לדבר מצוה אחרת מ
יותר לספר אחר ברכה שלאחריו שהיא ישתבח ויש נהגו
לברך ברוך שאמר לפני הודו לה' אמנם ובכון לומר הודו
לה' כמוך לקרבנות מהטעם שכתבנו כי אינו מענין הלל כ
כלל הילכך היאך נברך ברכת הלל עליו ובכל מקום נהגו ל
לומר בשבת מזמור שיר ליום השבת טוב להודות אחר ב
ברוך שאמר וכן המנהג וכן ביום טוב מתחילין טוב להודות
לה' ואחר גומרו ההלל שהוא כל הנשמה תהלה יה' אוכר

דין ישתבח ה

ישתבח שהוא ברכה שלאחריו וטוב לומר פסוקי דזמרה ק
קודם תפלה כמו שאמר רבותי אל לעולם יסדיר אדם שבחו
של הקבה ואחר כך יתפלל ושאלו מקמי רב נטרונאי גאון
על מי שנכנס לבית הכנסת ומצא צבור מתפללין ועדין לא
קרא פסוקים דזמרה והשיב שאינו יכול לאמרן אחרי ה
התפללו כי כשתקנוס קודם תפלה תקנוס אלא כבוד מלך מ
מהלל בתושבחות ואומר הודו לה' עד הלל לה' ואומ' תהלה
לודד ומולג ואומר הללויה הללו אל בקדשו חזות בישתבח
ומתפלל עם הצבור ולא יאמר אחר תפלה כל עקר והקטנה
רבינו פרץ אל עליו מהא דאמרינן התם יהא חלקי עם גומרי
ההלל בכל עת וצדק שצריך לומר גם כן הללויה הללו את
ה' מן השמים וצע' אבל הברכות בלן יכול לומר אחר תפלתו
ויש מקומות שאומ' קודם ישתבח ברוך ה' לעולם אמן ואמן
ויברך דוד עד ומהללים לשם תפארתך לפי שהכל משידי ד
דוד עה ויש נהגו לומר אחר ויברך דוד אתה הוא ה' לברך
ושיחת הים ואחר כך אומר ישתבח הכל לפי המנהג ויא'
שאין היחיד אומר במקום שנהגו לאמרה בכל יום ויש נהגו
לאמרה אחר ישתבח ועמד החזן ומתעטף בציצית ומ
זמריך באי אמה אקבו להתעטף בציצית ויודד לפני
חתיבה ופוחת ישתבח שמך לעד מלכנו האל המלך הזה ה
השבח יסר שלמה המלך עה ותמצאנו חתום בראשי תיבות
וכתב הר' נתן בן הרב ר' יהודה מאן דמתחיל ישתבח אחר ד
ויוטע מיר פשיע משמע לרעתו שצריך קודם לכן נשמע כ
כל חי וכתב הר' אשר זל בספר המנהגות הכנה בברכת י
ישתבח הבוחר בשיר ובזמרה לא טוב הוא ערטה כי זמרה
הל' שבח כמו מזמרת הארץ ואל כי הים בחר בשיר של ש
שבח והאומר בשיר ובזמרה משמע בכל שיר אעפ' שאינו
של שבח וזה לא יתקן אל השם יתברך ויש שואלין למה
לא פתחו בברכת ישתבח בברוך כמו שפותחין בברכה ש
שלפניו שהיא ברוך שאמר וכמו שעושין בקריאת התורה
שמברכין לפניו ולאחריו ופותחין בהם בברוך וחותמין
וכן יש ביהללוד שהיא ברכת השיר אחר הלל למה לא פתחו
בה בברוך גם כן ויל' כי מסיים והולך הוא שבחו של מקום
שהתחיל לשבחו בפסוקי דזמרה ובהלל לפיכך אינו מפסיק
לומר ברוך עד סופו ויש אומרי' ברכת ישתבח היא סמוך
לחברתה ברוך שאמר ואין פסוקי דזמרה הפסק ביניהם כי

חכי ולא להוי הפסק קש' בין אהבת עולם לאמת ויצויב זמן
כמי יש לומר בברכת יהללוד ולפיכך נקראת ברכת השיר ש
שאינה דומה לשאר ברכות וכתב הר' שמעיה אל שצריך ל
לענות אמן אחר ישתבח קודם שיתחיל יוצר אור דברכת פ
פסוקי דזמרה ודבנן ומרכות קש' דאודית' וכן כתב הרב ר'
יוסף אבן פלפ' ועו' כתבו שצריך גם כן לענות אמן בין ל
גאל ישראל לתפלת שמנה עשוה כי פסוקי קש' דאודיתא ד
ותפלת יח' דרבנן וכן בין בונה ירושלם לברכת הטוב
והמטיב' וזהו במזל כתב שאין לענות אמן בין גאלה לת
לתפלה

דין הקדיש ו

ואחר ישתבח פותח החזן קדיש שכן דרך הקדיש לבא אחר
קריאת פסוקים או אחר דרשה וכתב הר' נתן זל שיש בני א
אדם שאומרי' פסוקי דזמרה במרוצה כשיש שם כנין ולא י
יאות עבדים שמקצדין שבחו של מלך מלכי המלכי בשביל
שאלת צרכם היש מושל שיתרצה בכך ואם אחר הפסוק
בין פסוקי דזמרה לקדיש יאמר ברכו בלא קדיש וראיה
לדבר מרכו של ערבים שאומ' בלא קדיש אך טוב שיאמר
פסוקי דזמרה או שאר פסוקים עד ג' או יותר ואחכ' יאמר ק
קדיש שלא לשנות מנהג התפלה ובה הקפידו וד
ודראשונים וכן פורס על עמעה לא יאמר קדיש אב לא י
יאמר פסוקים שלעולם לא תמצאנו בלא פסוקים לפניו אם
לא אחר גמר התפלה

דין פי הקדיש ז

הקדיש הוא בלשון ארמי והטעם כד' שיבינו אותו הכל ש
שורבם עמי הארץ ואפי' הגוים מבינים בלשון ארמי וידעו
ויבינו הכל שיעניד השם להתגדל ולהתקדש לעיני עמים ר
רבים ויש נותנין טעם אחר כי לפיכך נתקן בלשון ארמי
שמצינו בהגדה לעתיד לבא יהיו הצדיקים גדולים מן המ
המלאכים ואנו מתפללין בקריש שימדה הקץ שיתגדל השם
ויתקדש ואם נאמר אותו בלשון הקדש שיבינוהו המלאכים
אפשר שיקטרונו כי ידעו כי ידל כבודם ויגדל כבוד הצדיק'
עליהם וכן הדין ניתן כי המלאכים אך טבעם לעשות רקט
טוב וכיון שכן אין להחזיק להם טובה אם לא יחטאו אבל
הצדיקים המתגברים על יצרים נראה שיעתידין לקבל שבו
טוב מהם ונהגו הצבור לומר בלחש כשפותח החזן יתגדל
ועתה יגדל נא וכו' וכו' וחמיק וגו' חפץ וכו' ואחר כך
עוזנין אמן יהא שמיה רבא עד ויתברך בכל כחם כמו שאמ'
אל העונה אמן יהא שמיה רבא בכל כחו מוכפח לו שהוא ב
בן העולם הבא פי' שישיש מנתו לכון לעבות אמן יהא ש
שמיה רבא ומצאתי שיש בקדיש זתיבות וכו' אותיות כ
כמו שיש בפסוק ראשון של בראשית ובפסוק שלפני עשר
הדברות ועל זה סמך בודד כל העונה אמן יהא שמיה רבא
כאלו נעשה שותף להקבה במעשה בראשית וכמו ששמיע ע
עשרת הדברות מפי הדבר לקיים כה טב' כח מעשיד דגיד ל
לעמו ועל כן אמרו אל כל העונה אמן יהא שמיה רבא בכל
כחו ומתכוין לדקוק בכו' אותיות שבו מוכפח לו שהוא בן
העולם הבא ומכין האותיות כח ועל כן צריך לאמרו בכח

ואמר שמע ישראל כלל אתה ישראל אבינו שמע שה' אלהינו ה' אחד כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד מיד פתח הזקן ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד אמרו רבנן היכי נעבוד נמריה לא אמרו משה לא נמריה אמרו יעקב התקינו לאמרו בחטאי ואחר קש' אמרו אמת ויצי' שהיא ברכה שלאחריה חאת בברכ' נתקנה על דרך ג' פרשיות של קש' אמת אלהי עולם מלבנו כנגד פרשה ראשונה שהיא קבלת עול כלכות שמים אשדי איש שישמע למצותיך כנגד והיה אם שמע' שהיא קבלת עול מצות אמת ממזרים גאלתנו כנגד פרשה של ציצית שהיא להזכיר שאנו עבדיו שפדאנו מכית עבדים ולקדנו לעם סגולה ונתן מצות ציצית לאות ולהכיר כמצות היוס שנותנין אות אל העבדים הקנים

הלכו קש' וברכותיה ערבית ושחרית

ועתה אבאר הלכות קש' כתב הרם נע' אסור לאכו ולשתות בבקר קודם שיתפלל קש' כראינא פק' דברכות ואותיה השלכת אחרי גויך אחר שפתגאה זה היאך יקבל על כלכות שמים מכאן אמר רבינו אביי זל שמונת לשתות מים בבקר קודם תפלה שבכאן לא שייך לומר ואותי השלכת וכו' ודוקא בחול מותר אבל בשבת ויום טוב שצריך לברך על היום על טלחנו קודם אכילה אסור' הריאף זל כתב מיהו נרא' דאף מיפאסו' כיון שרצונו וכפשו מלא ממה שהו' צרי' אחר שנתנא קרינן ביה ואותי השלכת שנ' בשבך ובקומך בשעת שכיבה ובשעת קומה ומהו קורא ג' ואלו הן שמע' והיה אם שמע' ומקדסין לקרות פרשת שמע מפני שיש בה צווי על יחוד השם ואהבתו ותלמודו שהוא הנקד והגדול שיהכל תלוי בו ואחריה והיה אם שמע שיש בה צווי על ה' ומצות ואחריה פרשת ציצית שגם היא יש בה צווי על זכירת המצות ואעפ' שמצות ציצית אינה נוהגת בלילה קודם לילה אותה בלילה מפני שיש בה זמן יציאת מצרים ומצוה להזכיר יציאת מצרים ביום ובלילה שנ' למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך בשקורא קש' ב בערב מפרך לפניו מעריב ערבים ואהבת עולם ויש לתמוה למה תקנו בברכת המעריב ערבים ה' צבאות תמיד ימלוך עלינו לעולם ועד קודם חתימת באי המעריב ערבי' דנראה סופסקה שאין החתימה מעין הברכה והיה ראוי להיות החתימה סמוך למבדיל בין יום ובין לילה ובהו יהיה חתימת הברכה מעין הברכה הענין שאנו צריכין להזכיר מדת לילה ביום ומדת יום בלילה לפי שהוא ית' הוא הבורא היום ומלך אותו עלינו אחרי זכרנו שתי מדות אלו נאמר מי הוא ותלל אור מפני חשך ה' צבאות שמו תפס לשון הפ' הפסוק כי כן בא ה' צבאות אחר הזכרת היצירה באסור יוצר אור ופחד חשך וכי' צבאות שמו להודיע שהוא הבורא ית' ברא אותן לחוציא ולבטל דעת הכופרים ביה כ' וקורא קש' ולאחריה מברך אמת ואמונה והשכיבנו וכבדך מברך

קש' אהבת עולם וברכה זו אינה פותחת בברוך לפי שהוא סמוכה לחברתה ופסקו הגאונים זל כרבנן דאמרינן אהבת עולם וכו' ולא כשמואל ראמר אהבת רבה וכו' דחיד ורבים הלכה כרבים ועוד כי המטבע הזה יותר נראה נכון שאנו מודים ומברכין ה' ית' שאהב אותנו אהבת עולמית שלא פסקה מפניו ולא תפסק כי מאהבתו אותנו הוכיחנו בגלותו ובאהבתו ובחמלתו ושיבנו לקדמותינו על מכותנו ותלכות תל שהכל פונים בו וכתב הרב ר' אשר לפיכך סמכו אהבת עולם ליוצר המאור' שבה מזכיר יחיד שמו של הבה' ונתנית התורה המאירה מכל המאורות שהשמש אינו מאיר רק ביום התורה מאירה ביום ובלילה ואהו דרך המשורר במזמור השמים מספרים כבוד אל שהזכיר יצירת המאורות וסמך ליה תורת ה' תמימה ואחר כך עדות ה' נאמנה שאנו חייבין להעיד על יחוד האמת כל זה מלשון הרב ר' אשר זל והרב בעל האשכול זל כתב בברכת יוצר אור אין אנו מזכירין אלא שבת המלאכים כשהם מקדישין וקובת' ואין לנו להזכיר ימלוך ה' לעולם אחר קדושה וברוך כמו בתפלה שהוא שמשבחין ישראל התם מזכירין ימלוך וכתב הרם במזל לכך לא תקנו קדושה בערבית מפני שהיא רשות ו דפליגא הוא כתוב מה ה' אלהיך שואל מעמך ואמרו זל אל תקרי מה אלא מאה והלא כג' ברכות שבלילה כמעין מאה אלא מה רוצה לומר תפלת ערבית רשות ול שיש ברשותה האדם לאמרה בערב קודם שקיעת החמה לולי קש' שחייב אדם לאמרה עם הכוכבים וכן היו עושים רבותינו זל בימי פוליו הקיכר שגזר שמו ובטל דתם והיו הולכים קודם שקיעת החמה לבית הכנסת ומתפללין תפלת ערבי וכשהיה לילה היו אומרים קש' בכיתם והרב ר' נתן זל כתב נראה לי שכיב שאין המלאכים נכנסין בגבולנו כך אין אנו נכנסים בגבולם ואומר בהסדרים שעשה הקב"ה חסד עם ישראל ש שאוכר שיהיה ביום ומלאכים בלילה שכן אמרו חז"ל יזכר יצוה ה' חסדו ובלילה שיהיה עמי פי' יצוה ה' חסדו לישראל ובלילה שיהיה של הקב"ה שהיא שירת המלאכי שאני מקלם בהם הלילה לפני דסניב חצות לילה אקום להודות לך

דן אל מלך נאמן

ומתחיל קש' מספר האשכול בקש' יש בת יח' הזכרות כנגד יח' חוליות ורמח תיבות כנגד רמח אברים לקיים מה שנ' כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך והרב ר' אשר זל כתב נהגו כל הארצות האלה לומר אל מלך נאמן להשלים רמח תיבות ב בקש' כנגד רמח אברים שאם ישמר אדם רמח תיבות של קש' ישמור הקב"ה רמח אברים שבאדם ויש מקומות שאין אומרים אל מלך נאמן לפי שהוא נטוריין של אמן בראשי תיבות ואין לנו להפסיק בין הברכה לקש' ובפרק מקום שנ' שנהגו כפרש מאי האי דמוסיפין בקש' ברוך שם כבוד מל מלכותו משו' אמיר' דיעקב בשע' שקבץ בניו ואמ' להם בני שמא יש בפני שמינו עמי ביום אדון העולם פתחו כלם

דין מכת יוצר וקדושה

המלאכי מזדעזעין ותמהין זה לזה על העצמון ומיד חוזרין
לומר השבח בלשון עברית ואומר יתברך וישתכח וכו' שמ
שמנה מיני קלוסין שבעה כנגד שבעה רקיעין והשמיני כ
כנגד הקדש אשר על ראשי החיות וצריך להאריך ולמשוך
הקלוסין כנגד ליפות השבח ובכל אלו השבחים אין בהם ש
שום רמז על מה העצב בא למעלה ואין שום בריאה יכולה
להבחין בהם כי אם ית' ולכך אנו אומ' אותו בלשון עב
עברית אחר כך נחזור בלשון ארמית לומר שמיה דקדושה
ברוך הוא שאין אנו רוצים לומר שם יה בלשון עברית מפ
מפני הטעם שאמתו ומתוך שאנו אומרים שמיה בלשון א
ארמית אנו אומר גם כן דקדושה בריך הוא בלשון ארמית
וצריכין אנו להזכיר לשון קדיש כי קודש מלא עולה תי' ש
שבית המקדש ראשון היה קיים תי' שנים וכו' היה בדרך זה
השם יהוה כי היו הכהנים קורין אותו בסתבו ועבשיו אנו צ
צריכין לנחמו מעצבותנו ולכך אנו אומרים בלשון ארמי
לעילא מכל תושבחתא ונחמתא ד' מיני קלוסין כנגד
ד' אוניות יהוה עתה הבין מה לשון נחמתא כלפי מע
מעלה תתקבל צלותהון ובעתהון בלשון ארמי שב
שבעברי של קדיש אין בו שום תפלה ואלו היינו אומרים ת
תשמע תפלתם ובקשתם יתמהו המלאכים ויאמרו וכי מה ת
תפלה אלו מבקשים שתהיה נשמעת והלא לא אמרו אלא
שבח יתברך וישתבח לפיכך אנו אומרים בלשון ארמי כדי
שלא ירגישו בדבר יהא שלמא רבא יהא קדי ביה יהו'
ועלה בני משריא באותיות אהיה שלמא רבא כלומ' אהיה
ארוך השלום תן לנו שלום בשם זה רבא שלא ינתן רשות ל
למעלה ולא בינה להבין בלשון ארמי שלא יבלבלו הקדישי
ולכך נקבע השלום בסוף הקדיש שהוא שקול כנגד הכל כש
וכשבדא חבה את עלמו נתן שלום בין מיכ ליבשה שנאמ'
יקח המים וכו' וסתוב ער פה תבא ולא תנסוף שאלמלא
כן היה מחריב העולם וכשמרא המלאכים המורכבים איש ומ
זמים אלו לא נתן שלום בין מיכ לאיש היו מכבין את האש
או האש מלחך המים וכן הוא אומר יוצר אור ובורא ח
חשך עשה שלום ביניהם שלא יבנס האור בגבול החושך ו
ולא החשך בגבול האור וגדול שלום שדרי אנו אומר עשה
שלום ובורא את הכל ללמדך שבשלום הכל תלוי שבטיעה ש
שנברא העולם לא קמו אלו על אלו ולא נבנסו אלו בגבול
אלו ולא הזריבו אלו את אלו באותה שיעה נמרא הכל יפה
ולכך נקבע השלום בסוף כל התפלה לפי שהוא צריך לכל
ואפי' על הקרבנות שנאמר וזאת תורת זבח השלמים וגו' א
אמן ואמן אמן קיום השבועה אמן קבלה כן מפורש ב
בואלה שמות רבה תם פי' הקדיש

דין ברכו וברכת יוצר וקדושה מיושב ח.

ואחר הקדיש פותח החזן ברכו בקול רם וכודע בברכו וזקף
בשם ובהאריכו אומר בלחש ברכי נפשי וכו' ויש לתמוה
מאיך תקנו לומר ברכו וברכנו משמע שמוציא עצמו מן ה

שעה בקפ' של שחרית יש אומ' שאין לה תשלומין בערבית
 ולא של ערבית בשחרית. שחרית לא מטכסי של ערבית
 וערבית לא מטכסי דשחרית. וכן דעת בעל ההשלמה
 ז"ל. ורבינו חיים ז"ל כתב דק"ש שיה לעגון תפלה אעפ'
 שאינן מטבע אחד קראה בכל לשון יצא ובלבד שידקדק
 משבוע אותה לשון כמו שמדקדק בלשון הקדש. וכתב
 הרי"א ז"ל דוק בצבור אבל ביחיד לא כדאמר ר' יודן אל' יש
 ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי דאמר ר' יוחנן כל השואל צ'
 צרכיו בלשון ארמי אין מלאכי השחת נזקקין לו לפי שאין
 מלאכי השחת מבינין בלשון ארמי. וצריך כל איש בעל ש'
 שכל להתבונן במאמר הזה ולא יטעה לומר שדעת ר' יוחנן
 שימין השואל לשאל צרכיו למלאך שיצטרף לתפלתו ולא
 להקריבה ולהשמיעה לפני השם ית' כמו שאמר לא תצח ל'
 לא למכאל ולא לגבריאל אלא לי צוות ואנא עני לך.
 וכונת ר' יוחנן יודעה למשכילים ומבינים טוב לחש למה א'
 אינם מכירין בלשון ארמי ולא בשאר לשונות דוץ בלשון
 הקדש. הקורא למפרע לא יצא. הקדים פ"ש לפרשה
 יצא לפי שאינה סמוכה לה בתורה. קרא פסוק חזר וקראו
 פעם שני' אעפ' שיצא הרי זה מנונה הקד' מלה אחת וכפלה
 בנך שמע שמע משתקן אותו זהו יצחק הרי"א ז"ל פ"ש
 אפכא ודוק בפסוק ראשון אבל מכאן ואילך איך לי"ש וב'
 ובהלכות גדולות אומ' דדוק על מטתו יכול לכלכל הפרש
 בדאמר' בירושלמי דל' זיה קרי חזר קריה ולשון הפרשין
 צריך להזכר בכל יענין עכ"ל קראה סידרין אעפ' ששהה בין
 סידר' לסידר' כדי לגמור את כלה יצא ובלבד שיקרא על ה'
 הסדר. וכן קראה מתנבב יצא ובלבד שיהיה ער בפסוק ר'
 ראשון של שמע. וזה ביאור המאמר שבא להעיר האדם
 לבין בתפלתו כונה הצויה ולהסיר מלבו בעת התפלה כל מ'
 מסך וכל מחשבה מבלות ויהיה כלי זד ונקי ואל תהיה מח'
 מחשבתו בחלק חק הגוף כלל רק בחלק חק הנפש ויהיה כל'
 בל' לה'. ולפי שלשון ארמי הוא זר ואינו שגור בפי
 האדם וטבע הנפש להתערב בו ואין הכונה מצויה להת'
 להתפלל בלשון ההוא ואמר שאין מלאכי השחת מכירין ב'
 בלשון ארמית רל הכחות הטובות אשר מהם נמשכו הם
 המעלות הטובות כי הם נקראים מלאכי השחת. כמו
 שביאר הם זל כחודש דברי אליהו עה' אב' יש עליה מלאך
 מליץ כמו שביאר בפ"ד והכחות הרעות נקראו מלאכי ח'
 חבלה והזהיר בזה לפי שאין כחות הנפש מורגלין באותו ח'
 הלשון ואין יכולין לכונן בתפלתם מפני זכות הלשון. ספק
 קרא ספק לא קרא חזר וקרא ומכרד לפניה ולאחריה ספק
 בדרך לפניה ולאחריה ספק לא ביד אינו חזר ומכרד. קרא
 וטעה יחידר למקום שטעה בעלם ממנו הין פ"ש לי"ש זא'
 ואינו יודע אי זו פרש הש"י ואינו צריך להתחיל חזר לראש
 שהוא ואהבת טעה באמצע הדין ואינו יודע באי זה פסוק
 חזר לראש הפרק. היה קורא וכתתה יאנו ידע אי ז'
 זה נסתבתם חזר לשל שמע ואם התחיל למען ידעו אינו

חזר שעל הרגל לטוננו הוא הולך. בין הפרקים. שואל
 בשלום מי שהוא חייב בכבודו כגון אביו או רבו או מי ש'
 שגדלו ממנו בחכמה ומשיב שלום לכל אדם. באמצע
 הפרק אינו שואל בשלום אלא מי שהוא מתירא ממנו כגון
 מלך או אנס ומשיב שלום למי שהוא חייב בכבודו. וכתב
 הר' יצחק ז"ל שיעונין קריש וברכו וקדושה ואמן של האל ה'
 הקדוש ושל שומע תפלה בכל מקום עכ"ל. ואלו הן בין
 הפרקים. בין ברכה ראשונה לשניה ובין שניה לשמע ובין
 שמע לוהיה אם שמע ובין הויה לו יאמר אבל בין ויאמר ל'
 לאמת ויציב לא יפסיק מפני שהוא באמצע הפרק ולא יפ'
 יפסיק אלא לשאל מפני היראה ולהשיב מפני הכבוד. ה'
 הקורא את שמע רוחץ ידיו במים קודם שיקרא לא מצא מ'
 מים לא יאחר לקרא וילך לבקש מים. אלא יקח ידיו
 בצרור או בעפר או בקורה ויקרא. אין קורין לא בבית
 המרחץ ולא בבית הכסא אעפ' שאין בו צואה ולא בבית ה'
 הקברות ולא בצד המת עצמו ואם הרחיק מן הקבר או מן ה'
 המת ד' אמות מותר. וכל מי שקרא במקום שאין קורין
 בו חזר וקורא. חצר המרחץ והוא המקום שבני אדם עומ'
 עומדים בו לכדשים מותר לקרות בו אבל מקום שבני אדם
 עומדין עומדים אסור. צואת אדם וצואת כלבים וחזירים
 וכל צואה שייחה רע כגון אלו אסור לקרות כנגדן וכן כנגד
 מי רגלים של אדם אבל כנגד מי רגלי בהמה קורין. קטן
 שאינו אוכל כזית דגן בכדי שיאכל הגדול ייעור שלש ביצ'
 ביצים אין מרחיקן מצואתו ומימי רגליו לקרית. כלל'א
 דמילתא כל דבר שחיותו בשפת ריחו רע ואסור לקרא קש' כ'
 כנגדו אבל שאר יואין חיותן בשפת אין להחפיד עליהם ש'
 שאין ריחו רע כל כך. כמ' זהו יצחק ז"ל כתב וצריך לה'
 להרחיק מצואת התרנגולין. חזירים וכלבים כנגד שנותן
 בתיכס ערות לעכרן ובירושלמי יש להרחיק מכל'י החמור
 חבא בדרך ומנבלה מוסרחת וגם מצואת התרנגול' אדומים
 וצע' מא' אדומים נראה לי שאין לאסור צואת התרנגולים
 אלא בלול שלהן. אבל לא בבית שיט שם מעט מיניה
 עכ"ל. היתה צואה יבשה עד שאם דקקת תתפור הרי היא ב'
 בעפר ומותר לקרות כנגדה. כמה ירחיק מן הצואה ומממי
 רגלים ד' אמות ואחר כך קורא כדא' מלאחריו או מצדדיו א'
 אבל אם הם מלפניו צריך להרחיק מהן עד שלא יראה אותן
 ואם היה שם מקום גבוה עשירה טפחים או נמוך עשירה טפ'
 טפחים יושב בצד המקום וקורא והוא שלא יגיע לו ריח רע'
 וכן אם הפה כלי על הצואה ועל מי רגלים אפי' שהם בבית
 מותר לקרות עמקן. היה בינו ובין הצואה
 מחיצה של זכוכית אעפ' שצואה איתה מותר לקרות כנגדה
 נתן רביעית מים לתוך מי רגלים של פעם אית' כותר לק'
 לקרות עמקן תוך ארבע אמות. היתה צואה
 בגומה עומר בסגולו על הגומה וקורא והוא שלא יהיה ט'
 סגולו נתע מצואה. היתה צואה על כשד או שהו ידיו ט'
 סגולות מבית הכסא ולא היה להן ריח רע מפני

קריאת שמע

א לא הוא קודם בתורה ומכרד לפניה ולאחריה כל היום
 והקדים לקרות אחר שעלה עמוד השחר איננו שהשלים קודם
 שתבין החמה יצא המשכים לצאת לדרך קורא לכתחלה מ
 משיעלה עמוד השחר הקורא את שמע צריך שיכוין את ל
 לבו לקרא ולא כוין יצא ובלבד שיכוין לבו בפסוק ראשון של
 שמע כל אדם קורין כדרך בין עומדים בין שוכבים בין רח
 רוכבים ובלבד שלא יהיו פניו טוחות בקרקע או פניו למע
 למעלה מושלך על גבו והמהלך בדרך עומד בפסוק ראשון
 והשאר קורא והוא מהלך על רגליו והוא כן כתב דברי
 רכונת הלב לא בעינא אלא בפסוק ראשון מיהו המהלך צ
 צריך עמיד עד על לבבך כי היכי דלא לשוויה עראי וכדין
 הוא דנבעי עד סוף הפרק אלא כיון דבתר הכי כתיב ובלסתך
 בדרך אי אפשר לומר כן דמכלל דמשם ואילך מהלך וקורא
 חיה ישן מצעיר אותו ומעירין אותו עד שיקרא פסוק ראשון
 פסוק ואילך אם אנסתו שינה אין מצעירין אותו היה
 עוסק במלאכה מפסיק עד שיקרא פרשה ראשונה כלה ח
 והשאר קורא והוא עוסק במלאכתו ואפי' עומד בראש ח
 האילן או בראש הכותל קורא בסקומו ומכרד לפניה ול
 ולאחריה היה עוסק בתלמוד תורה פוסק וקורא ומכרד ל
 לפניה ולאחריה היה עוסק בצרכי רבים לא יפסק אלא י
 יגמור עסקיהם ואחר כך יקרא אם נשאר עת לקרות היה
 עוסק באכילה או שהיה במחיצ או שהיה עוסק בתספורת
 או שהיה מהפך עורות או שהיה עוסק בדין גומר ואחר כך
 קורא ואם היה מתירא שמא יעבור זמן הקריאה ופסק וק
 וקרא הרי זה משובח מי שירד לטבול אם יכול לעלות ול
 ולהתכסות ולקרות קודם שתבין החמה יעלה ויתכסה ויקרא
 ואם לאו יתכסה במים שהוא עומד בחם ויקרא ולא יתכ
 יתכסה במים צלמים שערותו נראית בהם ולא במ

במים שדיחן רע אבל מתכסה הוא במים עכורין שאין ריחן
 רע הקורא את שמע לא ירמוח בעיניו ולא יקרוץ השפתיו
 ולא יראה כאצבעותיו ואם עשה כן אעפ' שיצא הרי זה מ
 מצונה מפני שקריאתו קריאת עראי וצריך להשמיע לאזנו
 כשהוא קורא ואם לא השמיע לאזנו יצא וצריך לדקוק
 באותיותיה ואם לא דקוק יצא כיצד ידקוק לא ירפה ה
 חזק ולא יחזק הרפה ולא יביע הנח ולא יניח הנע לפיכך
 צריך ליתן ריח בין שתי אותיות הדומות זו לזו שהאחת מ
 פתח סוף תיבה והאחרת תחלת תיבה כגון בכל לבבכם וא
 ואברתם מהרה הבקפתיל וצריך להאריך בד' של אחד כ
 כדי שימליכיהו בשמים ובארץ ובד' חחות העולם ואלו
 שמבינין זה שמנעבין ראשם להראות לרמוח השמים זה
 הארץ טעות הוא בידם ואין הבנתם טובה כענוג עראי אם
 כי אין בו שום חובה בלשו הגמ' כשאמ' כדי שימליכיהו
 בשמים ובארץ והכונה שימליכיהו בלב אבל כענוג ראשו
 ולבו פונה לעסקיו אינו אלא סחוכה ונולא

ובלבד שלא יחטוף בחית שלא יראה כאומר אין חד

יוצר אור ואחפת עלם וקורא ומכרד לאחריה אמת ויציר
 ברכה ראשונה שלפניה בין בערב בין בבקר פותח בברוך ו
 זמותם בברוך ושאר הברכות חותמות בברוך ואין להם פ
 פתיחה ומל' המשנה ממשבע שטבעו חכמים טועה וחוזר ל
 ומכרד כמטבע שטבעו חכמים הקדים ברכה שנ
 שניה לראשונה בין בלילה בין ביום בין לפניה בין לאחריה
 יצא לפי שאין סוד בברכותיה בשחרית פתח ביוצר וסיים
 במעריב ערבים לא יצא פתח במעריב וסיים ביוצר אור
 יצא וכן בערבית פתח במעריב ערבים וסיים ביוצר אור
 לא יצא פתח ביוצר אור וסיים במעריב ערבים יצא ש
 שהכל הולך אחר החתימה וכל מי שלא אמר אמת ויציר ב
 בשחרית ואמת ואמת בלילה לא יצא שנ להגיד בבקר חסוד
 ואמונתך בלילות פי' בברכת אמת ויציר מספר ומאריך ב
 בחסדיו של הקבה אבל בלילה יש להגיד אמונתך ולפיכך
 אומרים אמת ואמונה ערבית כמו שכתוב ואמונתך בלילות
 ואמרו רבותי אל וזי אי זו אמונה יש כאן לפי שאדם נפשו
 כואבת עליו בלילה מטוח המלאכה שעשה ביום וכשישן
 בלילה נשמנו עתה לרקיע ואינה רוצה לשוב בבקר ואומר
 לה הקבה טובי אל גוך שאיני רוצה לאבד אמונתך כגוד
 שהוא האמין כי שהפקיד אותך בידי כי אמר בידך אפקיד
 רחמי ועשה הקבה אמונה ומחזירה אליו ובבקר עשה לו
 גם ומחדש כחו ואינו מרגיש מכל מה שטרח אתמהל וזהו ב
 בבקר חסוד ואמר חרשים לבקרים רבה אמונתך מאמתי
 קודין את שמע בערבים משעת יציאת הכוכבים והעשת
 קודם לכן לא יצא אלא אם כן בשליח צבור במקום שיש ש
 שם חבר עיר והטעם משום עת לעשות לה הפרד תורחך ש
 שאם יפסקו בין תפלת הבכחה לתפלת ערבית ולכו איש ל
 לאחליו יתגלו או ישכחו לחזור ולהתפלל בזמנה שהוא
 צאת הכוכבים ותבטל קריאתה לגמרי אבל במקום שאין ש
 שם חבר עיר יחיד והתפלל טוב לו להתאחר ולקרא בזמנה
 שחוא צאת הכוכבים ולא יקדים קודם זה ויש נחמני טעם
 אחר ואומר ואם כן למה קודין אותה בבית הכנסת כדי לע
 לעמד בתפלה מתוך דברי תורה אבל חובה עליו לקרותה מ
 משתחש' ויוצאין בקריא' פרק ראשון שקוד' אדם על מטות
 וכמה ככבים יצאו ויהיה לילה ל נתן אומר ככב אחד יום
 שנים בין השמשות שלשה לילה אמר ר' יוסי לא ככבים ה
 דנראים ביום ולא ככבים הנראים בלילה אלא בינותם ועד
 כתי זמן קריאתה עד חצי הלילה ואם עבר ואחר קריאתה
 עד שעלה עמוד השחר יצא ולא אמרו עד
 חצות אלא להרחיק אדם מן הפשיעה ואם היה אנוס כגו'
 שכור או חולה וכיוצא בהן וקרא קודם הנץ החמה יצא
 והקורא בעת זה לא יאמר השכימו אי זהו זמנה ביום מ
 מצותה שיתחיל לקרות קודם שאנץ החמה כדי שיגמור ל
 לקרותה ולכרד ברכה אחרינה עם הנץ החמה ושעור זה סמו
 שיע' יצא אחת קוד' שתע' השמש ואם אחר וקרא אחר
 שע' השמש יצא שענתה עד סוף ג' טעות וזי שעבר
 ואחר ג' טע' אפילו היה אנוס לא יצא ידי קריאה בענתה

חברך לא תענה אני ה' אלהיכם אמת וכתו' ה' אלהים
 אמת מהוא אמת שהוא אלהים חיים ומלך עולם
 אמר ר' לוי אם העדות ערות שקר לחברך מעלה אני עליך כ
 כאלו אתה מעיד שלא בראתי שמים וארץ לא תחמוד
 וכתבתם על מזוזות ביתך ולא בבית חברך וברוך
 הוא שיאמרו עשרת הדברות בכל יום אלא בפני טינת המ
 המינין שלא יאמרו שלא נתן בסניי אלא הם בלבד

דין הלכות תפלה ותחנה יא

ועתה אתחיל התפלה בעה

מבעי ליה לאיניש לסמוך גאולה לתפלה דכתוב יהיו לרצון
 אמרי פי וכתוב בתריה יענך ה' ביום צרה ואמר ר' בר
 אבן תפק לגאולה תפלה דאי אתה כזוק כל היום ואמר ר' אמי
 כל שאינו תוסף גאולה לתפלה למה הוא דומה לאהבו של מ
 מלך שבא והתניק על פתחו של מלך ויצא המלך לדעת מה
 הוא מבקש ומצאו שהפליג ועוד הוא הפליג זה שפתי
 תפתח והתקינו רבנן קוד' תפלה ולא הוי הפסק דכיון דהתקינו
 ליה רבנן בתפלה כתפלה אריכתא דמי ומי שמוסיף שומע
 תפלה טועה ומפסיק בין גאולה לתפלה והיינו דאמרינן
 אין אומר דברים אחר אמת ויציב והר' מאיר נע כתב
 כי במוסף ובמנחה יכול לומר שומע תפלה אבל בתפלת ע
 ערבית אינו אומר שומע תפלה דהוי הפסקה אפי' לר' יוחנן
 דאמר תפלת ערבית רשות כמ' כיון שהוא מתפלל מודה ר
 שמצוה לסמוך גאולה לתפלה והמתפלל צריך לכון רגליו
 שנאמ' ורגליהם רגל ישרה וגרסינן בירושלמי זה שעומד
 ומתפלל צריך להשוות את רגליו פליגי בה תרין אמוראי
 ר' לוי ור' סימון חד אמר כמלאכי השות וחד אמר ככהנים
 מאן דאמ' ככהנים דכתוב ולא תעלו במעלות וגו' שיהיה ע
 עקב בצד גודל וגודל בצד עקב ומאן דאמר כמלאכי ה
 השות דכתוב ורגליהם רגל ישרה ואיכא מאן דאמ' האי
 כוון רגלים דעקבי הרגלים יהיו סמוכין זה לזה ואצבעות
 הרגלים מפורדים אלו מאלו וזהו כעין כנגלגל שדומה לכך ר
 רגל עגל ואחר שכיון רגליו פתח ה' שפתי ומתחיל להתפלל
 יח' ברכות ואמר רב יוסף כנגד יח' הזכרות שבקש' וברכת
 המינין כנגד אחד ר' תנחומא אמר ר' יהושוע בן לוי כ
 כנגד יח' חוליות שבשדחה וברכת המינין כנגד חוליא קטנה
 שיש בשדחה כל זה מספר האשכול וחד נתן כתב כנגד
 יח' צורים שנצטוו ישראל בכלאת המשכן כמו כאשר צוה
 ה' אל משה וברכת המינין ביבנה תקבנה ואסור להגביה ק
 קולו בתפלתו כדילפינן מחנה דכתוב רק שפתי נעת וק
 תקלה לא ישמע וצריך לכון דעתו בכל יח' הברכות וב
 ובכל הפחות בקמייתא שמספרת בשבחו של הבה ומזכרת
 האבות משום דכתוב הבו לה בני אלים וחד יצחק זל כתב
 ואם אינו יכול לכון בכל יח' ברכות יכון באבות ובמודים
 ואם אינו יכול לכון בשתי יכון באבות וכתב הר' א
 אשר ועיקר תברכות שיאמר אדם בכונה כי דבר שלא בכ

בכונה אינו נחשב לכולם ועוד שענשו גדול שמזכיר
 השם הנכבד שלא בכונה זכן לא יעשה למלך בשר ודם קו'
 למלך מלכי המלכים הקב' שצריך לכון לבו מאד כי איך יא
 יאמר בכוף תפלתו והגיון לבי לפניך ולבו לא אנה כי אם
 הפה לבדו ודרב ר' אליעזר מגרמישא כתב בפפרו כי טוב
 מאד לכון בכל חתימה וחתימה של כל ברכה וכתבה ויש ב
 בהן קיג' תיבות כנגל קיג' תיבות שיש בתפלת הנהג' ואסור
 להתפלל בלא הגוה אעג' ויש לו מפנסים דהשתא איך לבו
 רואה את הערה ממ' אסור משום הכן לקראת אלהיך
 ודוק לענין תפלת יח' ברכות אבל לענין קש' ולשאר ברכות
 איך לחוש בחגורה רק שיהיה לו מפנסים ומיהו רואה ר' א
 הערה אסור ולא כפרוש הקנדרם דאמר לבו רואה את
 הערה מותר חץ ומן התפלה אלא כמו שפי' בתוספות
 וחד יצחק חסיד זל בתב לעולם בין בשעת תפלה בין בשעת
 ברכת המזון בין בכל שעה שאר עוסק לדרס בלשון קדושה
 או בשעת תלמוד תורה יזור שלא יגע בבשרו בידים כי אם
 עד פרק העליון הנקרא קובדי ובצאורו עד החזה אבל ל
 בגליו ולא בכל שאר גופו ולא במעליו ואם נגע יטול
 יזיו או ישפשף בצור או בעפר או בקיסס' ואם יצטרף
 לחכך יחכך מעל חלוקו ולא יגע בכנה ולא בשער של בית
 השחי ובית הערה ואם נגע יטול או ישפשף עכ' ורבינו
 שלמה זל כשהוא חלה אינו מתפלל אלא קש' שמע בלבד מ
 מדאבוח דשמאל דכי הזה אתי מן ארזא לא הזה מצלי מת
 מתלתא יומין אלמא כל מי שדעתו מטורפת בו אסור להת
 להתפלל ומאה ועשרים זקנים ומהם כמה נביאים תקנו י
 יח' ברכות על הסדר ג' ראשונות שבח לשם ג' אחרונות
 הודאה לו' אמצעות שאלת כל הדברים שהן צריכין לאדם
 בין יחיד בין צבור ורבן גבליאל ובית דינו תקנו ברכת ה
 המינין שהיו מצרים לישראל לבקש' רחמים עליהם שיפלו
 ואמרו מנין שאומ' אבות שנאמר הבו לה בני אלים ולא
 תמצא מלכות בכל אלו יט' הברכות שאין אומ' מלכות אלא
 על בריאת העולם ועל המצות כמו מלך שגזור וניעשה הכל
 בדבר וזור עלינו לקיים המצות אבל באלו יט' ברכות
 אין להזכיר שום מלכות רק שמתפללין אנחנו לפניו ומב
 ומבקשין רחמיו על כל מה שצריך לנו לחיי העולם הזה כ
 כך מצאתי ועוד יש טעם אחר מפני מה אין מלכות ב
 בברכה לפי שעריך כשבא אברהם לא נודע מלכותו בעולם
 ולא היה רק אלהי אברהם בלבד ותמצא בזאת הברכה
 מב' תיבות כנגד שם מב' על כן אמרו זל שצריך לזכר זאת
 הברכה בכונה גדולה יותר משאר הברכות וכנין שאומ'
 גבורות שנאמ' הבו לה כבוד ועז' ויש בה כס' תיבות
 כנגד מט' אותיות שיש בג' פסוקים שביחזקאל שמדברים ע
 על תחיית המתים לכן הגבא' וידעתם כי אני ה' בפתחי'
 ונתתי רחי' וכשאמ' מוריד הגעים
 יש בה נא' תיבות כנגד נא' תיבות שיש מן ונתתי מטר אר
 ארצכם ער נתן לכם וענין שאופ'
 קדושת השם שנ' הבו לה כבוד שמו

קריאת שמע

קטנותם או מפני יבשותם מחנך לקרא דאם חיתה הצואה ב
 במקומה אעפ' שאינה נראית כשהוא עומד הואיל תראית
 כשהוא יושב אכור לקרות עד שיקנח יפה מפני שהצואה
 לחה היא ויש לה ריח רע . ריח רע שאין לו עקב כגון פי
 שיצא מפלו רוח מלפני פוסק ומחזיק עד מקו שתכלה הריח
 וקור ואפי' לדברי תורה אסור ואם יצא רוחו כחבר לדברי
 תורה מותר לקש' אסור עד שיעבור הריח גוף של רעי וע
 ועביט של מי רגלים אעפ' שאין בה כלום ואין להן ריח ר
 רע אסור לקרות כנגון מפני שהן כבית הבסא' צואה ה
 העוברת כגון שהיתה שמה על פני הקים אסור לקרות כ
 גדה ופי חזיר כצואה עוברת ומילאסור לקרות עד שיע
 שיעבור ד' אמות' היה קורא הגיע למקום הטנופת לא
 יניח ידו על פיו ויקרא אלא יפסוק עד שיעבור אותו מקום'
 וכן מי שיצא ממנו או מחבור רוח מלמטה מפסיק עד שת
 שתכלה הריח ויחזר לקריאתו נסתפק לו בבית אם יש צואה
 אם לאו קורא לבטחילה ובאשפה לא יקרא אם נכתפק עד
 יעברוק לפי שחוקטה מקום הטנופת יוסק מי רגלי באשפה
 מותר לקרות' ואסור לקרות כנגד הערזה עד שיחזיר פ
 פניו ואפי' כנגד ערות גוי או קטן לא יקרא' ואפי' היתה
 מחיצה של זכוכית מפסקת בינו שהוא רואה את הערזה צ
 צריך להחזיר פניו' וכל גוף האשה ערוה ואפי' היא אשתו
 אם היתה מגולה טפח מגופה לא יקרא כנגדה' ואפי' כנגד
 ערות עצמו לא יקרא עד שיתכסה' היה חגור כלי או ב
 בגד על כתפיו אעפ' ששאר גופו ערוה מותר לקרות' והוא
 שלא יהיה עקבו נוגע בערוה' היה ישן בטליתו ערוה
 חוצץ בטליתו מתחת לבו וקורא אבל לא יחוצץ מצואה ויק
 ויקרא בפני שלבו רואה הערו' ונמצא שקורא שאינו חגור'
 ענין שהיו יושבים בטלית אחד צריך שיפסיקו ביניהם בט
 כסלית ממתניהם ולמטה שלא יהיה בשדם נוגע זה בזה'
 ואם היה ישן עם אשתו ובניו הקטנים שלא היה תבניתם כ
 כתבנית הגדולים שדיים נבנו ושערך צמח ולא היו חסרים
 בני יב' שנה ויום אחד והקבוצות בנות אחת עשרה ויום אחד
 אעפ' שבשרו נוגע בהם מחזיר פניו וחוצץ מתחת לבו וקור'
 לפי שגופן כגופו ואינו מרגיש בהם' ויש שכתבו שצריך
 למנוע ומדביק המכסה לגופו כדי שלא יהא לבו רואה את ה
 הערוה' נשים ועבדים וקטנים פטורין מן קש' ומלמדן
 אותן לקרותה ומברכין לפניה ולאחריה כדי לחנכן במצות'
 מי שהיה לבו טרוד ונחפו לדבר מצוה פטור מקש' לפיכך
 חתן שנשא בתולה פטור עד שיבעול לפי שאין לבו פגור
 טמא לא ימצא בתולים' וכתב הר' מאיר נע' וזהו לשונו
 שהתן אינו פטור בזמן החזק מקש' כי ברוחה וראשונים היו
 מכוסים בקש' לפי היה חתן פטור לפי שהיה טרוד ולא היה
 יכול לכין' אבל עבשו בלאו הכי אין אנו יכולין לכין
 לפיכך הוא חייב בקש' עבלי' ואם שהה עד מצאי שבת
 לא בעל חייב לקרות' שהרי נתקדה דעתו לבו גם בה וא
 דאעפ' שלא בעל' ואם נשאו בעלה חייב ואעפ' שעסקן

במצוה לפי שאין לו דבר שישוב דעתו' מי שמת לו
 מת שהיב להתאבל עליו פטור מקש' עד שיקברו והמשמר
 את המת אעפ' שאינו מתו פטור' חיו משמרים שני' ח
 האחד משמר והשני נשטט לקרות ואחר כך חוזר חכרו נש
 נשטט לקרות' וכן החופר קבר למת פטור' אין מו
 טוציאין המת לקבר סמוך לקש' אלא אם כן היה אדם גדול
 דאם התחילו הוציאוו והיה סמוך לזמן קש' הגיע זמן הק
 הקריאה והם מלוין את המת כל שיש למטה צורך בהן כגון
 נושאי המטה וחלופיהם וחלופי חלופיהם בין שהיו לפני המ
 המטה בין שהיו אחר המטה פטורין ושאר הגליון חייבין'
 היו עוסקין בהספד בזמן שהמת מוטל לפניו נשטטין כל
 אחד ואחד וקורין וחוזרין אל ההספד' אין הבת מוטל
 לפניו כל העם קורין והאבל יושב דומם שאינו חייב לק
 לקרות עד שיקבר מנו' קברו את המת חוזר האבלים ל
 לקבל תבואות ועושין שוהה אם יכולין העם להתחיל ולג
 ולגמור אפי' פסוק אחד קודם שיגיע לשורה יתחילו ואם ל
 לאו לא יתחילו אלא יתנומו האבלים ואחר שיפטרו מהם ית
 יתחילו לקרות' בני אדם העומדים בשורה הפנימי הרואין
 פני האבלים פטורין מקש' החיצונים הואיל ואינם רואין פ
 פני האבלים קורין במקומם' וכל מי שפטור מקש' ורצה
 להחמיר עצמו לקרות קורא הוא שתהיה דעתו פגויה אבל
 אם היה תמה ומכוחל לא יקרא עד שיתישב דעתו' ובעלי
 קריין קורין בתורה ובקריית שמע לפי שאין דברי תורה מן
 מקבלין טומאה אלא עומדין כשהחזק לעולם'

מדרש

חברים מקטיבים לקולך השמיעני'
 מבאן לשליח צבור שצריך להשמיע
 קולו בשמע ישראל פניו שישמעו הקול וימליכו שם שמים
 יחד' ואם אמרו יחד כבר חייב לחזור ולאומרו עב שצ'
 וכן נמי אם לא אמרו ערך' ופסוק ראשון בלבר ואין
 כדרכן אותו אלא מפסיקן אותו בין שמע לברוך ובין בר
 ברוך לאהבת' ובין היום על לבבך' ובין היום לאהבה'
 הריח יתן בין הדברים ואלו הם על לבבכם' הכסף פתיל'
 וצריך להתני' של תזכור' אתכם ממצרים' וכן צ
 צריך ליתן ריח בין כל מה שבסוף תיבה הכמוסה לאותו ז'
 תלאות ולאותו' ובירושלמי מוסף וורה אף ה' בשבע
 ה' ואמרת אליהם' וטוב להרדף בעד שקורא קש'
 בעשות הדברות כי כלן נרמזו בג' פרשיות אלו' אנכי
 ה' אלהינו' לא יהיה ה' אחד' לא תשא' ואהבת'
 מאן דחיים לא משתבע בשמיה לשקרא' זכור למען ת
 תזכור' ועשיתם את כל מצותי' זו שבת ששקולה
 כנגד כל המצות' כבר למען ידבו ימיכם' לא תרנח'
 ואבותם מורה' מאן דקטיל מנפיל' לא תנאף' ולא
 תתוד' דאמר ל' לוי לבא ועינא סרכורא דחטאה' היינו
 דכתו' תנה לבך לי ועיניך וג' כלו' או דרכי תגבורת' אמר
 הקב"ה אם ירבת לי לבא ועינא אבא ידע דאת דילי' לא
 תגוב' ואספת דגך' ולא דק'

ולסטים מתפלל תפלה זו • צרכי עמך ישראל מחובין
 ודעתן קצרה • דרך רצון מלפניך ה' אלהינו שתתן
 לכל אחד ואחד כדי פתחתו ולכל גויה וגויה די
 מחסורו והטוב בעבדך עשה באי' שומע תפלה • נאין צריך
 לומר לא ג' ראשונות ולא ג' אחרונות ומתפלל אותה אפי'
 מהלך • וכי מטי לשוב צריך למהדר ולצלוי • בשבתות
 זימים טובים מפני טרח צבור אין מתפללין בשום תפלה ד'
 רק ג' ראשונות וג' אחרונות ומתפלל ברכה אחת אמצעית מ'
 מעין אותו היום וחזתם בה מעין המאורע בשבתות מקדש
 השבת בימים טובים מקדש ישראל והזמנים ובשבת ויום
 טוב מקדש השבת וישראל והזמנים • בראש השנה
 מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הזכרון • ואם הוא ש'
 שבת אומר מקדש השבת וישראל זכו • ובתפלת מוסף של
 ראש השנה מתפללין ג' ראשונות וג' אחרונות וג' אמצעיות
 והם מלכיות זכרונות ושופרות וחזתמין בכל אחת בעין ע'
 עבינה ביד הכיף חזתמין מקדש ישראל ויום הכפורים • ואם
 חל להיות בשבת מקדש השבת ויום הכפורים • בכל תפלה
 פותח בה ה' שפתי • וכשהוא חותם בסוף הברכה אומר יהיו
 לרצון אמרי פי • ואחר כך צועד לאחוריו ג' פסיעות ונותן
 שלום בשמאלו תחלה שהוא ימין הכלף ואחר כך לימינו ש'
 שהוא שמאל המלך שהוא עומד לפניו ול' שנפטרין כמעט
 מן התפלה כמו שנפטרין מלפני המלך זכורע בכל עת שפ'
 שפוסע שלש פסיעות הכל בכריעה אחת • בראשי חדשים
 זבחולו של מועד מתפללין ערבית שחרית ומנחה יט'
 ברכות וכוללין בעבודה יעלה ויבא • במוסף של חולו
 המועד מתפללין כמו ביום טוב ובראשי חדשים מתפללין ש'
 שבע ברכות שלשה ראשונות ושלשה אחרונות ואמצעית
 מעין קרבן ראש חדש וחזתמין מקדש ישראל וראשי חד'
 חדשים • ואם חל להיות בשבת בחולו של מועד מתפלל כ'
 כמו במוסף שבת ויום טוב ובראשי חדשים כתחיל בענין
 שבת בברכה אמצעית ומשלים בעין שבת ואומר קדושת
 היום באמצע וחזתם מקדש השבת ישראל וראשי חדשים •
 ויום טוב שחל להיות במוצאי שבת מתפלל ברכה רביעית
 ותודיענו • במוצאי שבת ובמוצאי יום טוב שבכל
 השנה מכדילין בתפלה אעפ' שמכדילין על הכוס • וא'
 ואומר אתה חננתנו באתה חונן • בחנוכה ובפורים מוסיפין
 בהודאה על זמנים ושבת שחל להיות בחנוכה מזכירין על
 הנסי' במוסף כמו שמזכירין בשאר תפלות • בימי ת'
 תעבית אפי' יחיד שהתענה מוסף בשומע תפלה עננו • ו'
 ושלח צבור אומרו בין גואל לחפא ברכה בפני עצמה וח'
 וחזתם בה בדרך אתה ה' העונה בעת צרה • בתענה באב'
 מוסיפין בבונה ירושלים נחם ה' אלהינו • וכל ימות הגשמים
 אומ' בגבורות משיב הרוח ומוריד הגשם • ובימות ההמה
 אומרים מוריד הגל • ושואלין המטר בברכה ה'
 השנים ולפיכך מזכירין גשמים בגבורות לפי שהגשמי'
 כחזית המתים ומפתח כל אחד מהם בידי הקבה לא ביד ש'
 שליח • ושאלה בברכת השנים

וכל הספר בשפחו של הקבה יותר מראי בעקר מן העולם •
 שנ' היסופר לו כי אדבר אם אמר איש כי יבולע • ולפיכך ס'
 סמא דכולא משתוקא • וכן אמר החכם מלה בסליע משתוקא
 בשתיים אבל אם בא לומר תחנונים איר' תפלתו אפי' כסוד'
 וידוי של יום הכפורים אומ' ותקנו זל שיהיה כנין התפלות
 כמנין הקרבנות שתיים בכל יום שחרית ומנחה נגד תמיד ש'
 של שחר ותמיד של בין הערבים ובכל יום שיש קרבן מוסף
 תקנו בו תפלת שלישית ונקראת תפלת מוסף • וכן התקינו
 שיהיה מתפלל תפלה אחת בלילה שהרי אברי תמיד של בין
 הערבים מתאכלין והולכין כל הלילה • ואין תפלה זאת כש'
 כשאר התפלות ואעפ' כהגו כל ישראל להתפלל אותה תפ'
 ותפלת חובה • וכן תקנו ביום התעבית כדי להוסיף בתהנה ת'
 תפלה אחת אחר תפלת המנחה סמוך לשקיעת החמה וע'
 דעכשיו אין אנו מתפללין אותה רק ביום הכפורים בלבד וה'
 והיא נקראת תפלת נעילה כלומר נבעלו שערי השמש ת'
 תפלות אלו אין לנו לפחות מהן אבל מוסיפין עליה אם רצה
 אדם להתפלל בכל יום כל היום כלו הרשות בידו מעין קרבן
 נדבה וצריך לחדש דבר באמצעיות בתפלה זו ואם חדש כ'
 באחת בלבד דיו להודיע שזו תפלת נדבה לא חובה • ובג'
 הראשונות ובג' האחרונות אין פותחין מהם ואין מוסיפין ע'
 עליהם • ואין הצבור מתפללין תפלה זו לפי שאינם מביאין
 קרבן נדבה • ואפ' היחיד לא יתפלל תפלת מוסף תפלת נדבה
 לפי שאין מתגדבין קרבן מוסף • וכן בשבתות זימים טובי'
 אין מתפללין זו לפי שאין מקריבין בהם אלא חובת היחס ב'
 בלבד • כל הברכות שאדם מתפלל בכל תפלה מהשלש ש'
 שבכל יום תשע עשרה • ומי שהיה רחוק ולבו טרוד או שק'
 שקצרה לשונו מתפלל ג' ראשונות וברכה אחת מעין כל ה'
 האמצעיות וג' אחרונות יצא ידי חובתו • וזו היא ברכה א'
 אחת מעין כל האמצעיות • **הבינונו** ה' אלהינו
 לדעת את דרךך ומול את לבבנו • ליראתך
 זסולח היה לנו • להיות גאים • ורחקנו ממכאוב ודשננו ב'
 בנאות ארצך והנפוצים מארבע כנפות הארץ תקבץ •
 והתועים בדעתך ישפטו • ועל הרשעים תבף יריך • ויש
 וישמחו צדיקים בבנין עירך • ובתיקון היכלך • ובצמיחת
 קץ • לרוד עבדך • ובעריכת נר לבן ישי משיחך • טרם
 נקרא ואתה תענה טרם נדבר ואתה תשמע כי אתה הוא ע'
 עונה בעת צרה פודה ומציל בכל עת צרה וצוקה באי' שומע
 תפלה • ובירושלמי נמצא נוסח אחר בברכה הזאת •
הבינונו ה' אלהינו ורצה תשובתינו סלח לנו גואלינו •
 רפא חלינו • ברך שנתנו בטללי ברכה • ו'
 ובימות הגשמים אומ' בגשמי ברכה • כי מפחדים אתה ת'
 תקבץ • ותועים עליך לשפוט • ועל הרשעים תשת יריך •
 וישמחו כל חוסי כך בבנין עירך ובחודש בית מקדשך טרם
 נקרא ואתה תענה זכו • כאמור כמו בגוסס האחר • נראה
 לפי היחשלמי שמתפללין אותה אפי' בימות הגשמים • ויש
 אומ' שבמוצאי שבתות זימים טובים שצריך לומר הבולה
 בחונן הדעת ובימות הגשמים שצריך לומר שאלה בברכת
 השנים אין מתפללין תפלה זו • המהלך במקום גרודי חיות

ויש בלדוד ודוד כז' אותיות כנגד כז' אותיות התורה וכן
 בנקדש את שמך וכן באתה קדוש ויש אומרי שאין או
 היחיד לדוד ודו' גידי גדלך אלא לדוד ודו' אתה קדוש והטעם
 לפי שאין היחיד אומר קדושה תקנו נוצח זה שיש לה קד
 קדושה בתפלתו כמו שצ' כמ' ומה ראוי לומר
 בינה אחר קדושה שנא' והקדיש את קדוש יעקב ואת אלהי
 ישראל יעריצו וידעו תועי רוח בינה ויש בה ז' תיבות כ
 כנגד ואתה תדבר אל כל חכמי לב ומה ראוי לומר תשובה
 אחר בינה שנאמ' ולבבו יבין ושב ורפא לו ויש בה טו'
 תיבות כנגד ח' אודיות וז' רקיעים לומר שגדולה תשובה ש
 שמגעת עד כסא הכבוד ומצינו כמה פסוקים שמדברים ב
 בתשובה שיש בהם טו' תיבות יעזוב רשע דרכו וכן
 בשוב רשע וככה אחרים סליחה אחר תשובה וכתוב
 ושב ורפא לו רפואה זו לא בתחלואים אלא בסליחה ו
 ויש בה ב' תיבות כנגד כ' פעמים שכתוב בתורה וכלל וס
 וסליחת גאולה כשביעית דאתחלתא דגאולה כשביעית
 ובמוצאי שביעית בן דוד בא ויש בה יח' תיבות כנגד פ'
 פסוק ונצטק אל ה' רפואה בשמינית מתוך שנתנה מילה
 בשמיני שצדיקה רפואה ויש בה כז' תיבות כנגד כז' אותיות
 התורה וכן בפסוקי התורה ורפואה יש בה כז' אותיות
 רפאות תהי לשרך וכן כי חיים הם למוצאיהם וכן
 בפסוק והיה אם שמע יש בו כז' תיבות עד כי אני ה' רפ
 רפאין ברכת השנים בתשיעי כנגד מפקיעי ש
 שערים וכתוב שבור ורע רשע ורע ודוד כי אמר
 בפרש תשיעית אמרו ויש בה ל' תיבות כנגד יפתח ה'
 וכנגד פתח את יריך שיש בין שניהם ל' תיבות קבוץ
 גליות אחר ברכת השנים שנאמ' ואתם הרי ישראל ענפכם
 נתנו ופרסם תשאנו לעמי ישראל ואחר קבוץ גליות
 תעמיד דייבך שנאמ' ואשיבה ידי עליך ואשיבה שופטיך
 כמראשונה ויש בה כז' תיבות כנגד כז' תיבות שיש בג' פס
 פסוקים ואשיבה ידי ואשיבה שופטיך ציון כמשפט תפוח
 ואחר כך נעשה דין בתועה שנאמ' ואצרוף כבוד סיגך
 וזה ברכת המינין ויש בה לב' תבות לפי שהם כופרים מב'
 של בראשית עד למד לעיני כל ישראל וזהו לב' והמינות
 תלוי בלב' ואחר שכלו המינין יתחמס קץ הצדיקים ו
 ויש בה מב' תיבות שיש בפסוק ואברכה מברכך תמצא בה
 כל האלפבתי לפי שהצדיקים מקיימין כל התורה מלה שב'
 שאלו שלום ירושלים ישליו אהביך ויש בה כד' אותיות
 כנגד כד' אותיות שיש בפסוק בונה ירושלים ואחר כך יבא
 בן דוד שנ' ואחר יבאו בני ישראל ויבקשו את ה' אלהיהם ו
 ואת דוד כלמס' ויש באת צמח כ' תיבות עד כי נחם ה' ציון
 ואחר יבאו בתפלה שנ' וזביאותים אל הר קדשי וזמחתים
 בבית תפלתו ויש בה בשמע קולנו לה' תיבות כנגד לה' ש
 שיש מתפלה לדוד שמינה עד יעבור פי' וארר יבא עבודת
 שנ' עלותיהם חבחה לרצון על מזבחי ויש בה לד' תיבות
 כנגד לד' כהנים שהיו מקדשים פר ושעיר ואל ואחר יבא
 הודאה שנ' חובת תודה יכבדני ויש בה כז' תיבות כנגד

כז' תיבות שיש בהודאת עזרא מן ובמנהג הערב עד ויש א
 אלי חסד וגי מטריא של מודים ק' כנגד ק' ברכות שחייב א
 אדם לומר בכל יום ואחר יבא ברכת כהנים שנאמר וישא
 אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד כעשרות העולה וגו' ו
 ועבודה הודאה חד מלתא היא מדרש בה תברכו את בני
 מלמ' שצ' צריך לומר ברכת כהנים על כל אמירה ואמירה ש
 שלמה תקנו בברכת כהנים לומר בתפלה בפסוק ראשון ג' ת
 תיבות כנגד ג' אבות ומברכין להם כדי שיזכר להם ברית א'
 אבות פסוק שני חמשה תיבות כנגד חמשה חומשי תורה
 שבזכות אבות נתנה תורה וכן הוא אומר באר הפחה שרים
 ואומר להם עשו מה שכתוב בתורה שנתנה בזכות אבות
 פסוק שלישי ז' תיבות כנגד ז' רקיעים ואומר להם שוכן ש
 שביעה יברך אתכם וכן הוא אומר והנה מנתו של שלמה ש
 ששים גבורים סביב לה וכי שלמה צדיק שמיחה אלא ש
 שהיה חקוק סביב למטתו ברכת כהנים שהן ששים אותיות
 ברכה ראשונה טו' אותיות כנגד טו' צדיקים שהם מכפרים
 לישראל שנ' ואברה לי בחמשה עשר כסף אלו צדיקים ו
 חסידים שדומין לאברהם שברכה ראשונה נתנה לאברהם
 ברכה שניה עשרים אותיות כנגד עשרים גרה שנותנין יש
 ישראל בכל שנה לכפר על מכירת יוסף שנמכר בעשרים כ
 כסף ברכה שלישית כה' אותיות רמז לעתיד שהוא מוסף
 עליהם חמשה שנ' והשקל עשרים גרה חמשה ועשרים ש
 שקלים עכ' צבור שלא היה להם כהן כלל כשיגיע לשים
 שלום אומרים אלהינו יברכך יאר ישא ושמנו את שמי ו
 וכו' ואין העב עונין אחריו אמן שאין עונין אמן לעולם א
 אלא כשהכהנים מברכים שעונין אמן אחר כל פסוק ופסוק
 וכתב הרם נע' שאין אומרים אחר ברכת כהנים ושמנו את ש
 שמי לפי שברכת כהנים לא היה לומר מן הדין כדאמרינן
 מפני מה תקנו ברכת כהנים אחר הודאה וכו' ומה שאנו
 אומרים ברכת כהנים אחר הודאה זהו לפי שבימיהם היו ע
 עלים לזוכן בכל יום וכנגד זה אנו אומרים ברכת כהנים ז'
 זעירא ועוד כתב הרם נע' בתענית ובמנחה ובכל עת שצ'
 מתפלל ברכנו בברכה גם יחיד מתפלל אותה ואהריה שים
 שלום שנ' ושמנו את שמי וגו' ויש בה כג' תיבות כנגד כג'
 אותיות שיש בפסוק ישא ה' ובפסוק ושמנו את שמי ולא
 תמצא אות פ' בשמנה עשרה לפי שאין אגף שאף קצף ועף
 בג' רשף כשישראל מתפללין וכן בפסוק ויקץ יעקב נת
 נתעלמו אותיות שטן ובסופו תיבת ציבור שאין שטן בצ
 בצמור גי מטריא של ראשי תיבות מיח' ברכות כלבד ב
 ברכת המינין שלא נתקנה עדין עולה יח' מאות כנגד יח' מ
 מלאכים הממונים על התפלה לפיכך אין ו' בירושלם וזהו
 שיסד הקליר ויצאו בה אלף ושמנה מאות וברכה של
 הקבה שלום שנאמר ה' יברך את עמו בשלום מכאן
 דאלף אסור לספר בשבח של הקבה שנ' מי ימלא גבורות
 ה' ישמיע קול תהלתו למי למלא גבורות ה' למי שיכול להש
 להשמיע קול תהלתו

חיה עומד בתפלה וזוכר שהתפלל פוסק ואפי' באמצע חב
 הברכה ואם היה בתפלת ערבית אינו פוסק שדרי מתחלה ח
 היה דעתו עליו שאינו חובה ירוש' בתפלה ומצא עצמו ט
 טועה והתפלל של חול בשבת יצא ואם זוכר בתוך התפלה
 גומר הברכה שהתחיל בה וחוזר ומתפלל של שבת ובמוס'
 פוסק אפי' באמצע הברכה ומתפלל מוסף של שבת ושל
 יט' וכן ברוח' ומי שטעה בימות הנשמים ולא אמר מוריד
 הנשם ולא מוריד הטל בימי הקיץ חוזר לראש וראש ח
 הזכיר הטל בימי החורף אינו חוזר טעה בימות החמה
 ואמר מוריד הנשם חוזר לראש ואם לא הזכיר טל אינו חוזר
 לפי שאינו ניצוד ואין צריך בקשה וכן דעת הרמב"ם במזל'
 ה' דעת הירושלמי אם לא הזכיר לא טל ולא מטר וזכר ק
 קודם שזמיע תפלה מזכיר בשומע תפלה שכן שאלה
 בברכת השנים אם זוכר קודם שומע תפלה שואל בשומע
 תפלה ואם זוכר אחר שומע תפלה חוזר לברכת השנים כן
 דעת הרמב"ם במזל' והראב"ד ז"ל ויש אומרים חוזר לשומע
 תפלה ואם לא זכר עד שהשלים תפלתו חוזר לראש ו
 וכתב בעל ההשקפה ז"ל דוק יחיד שלא בצבור אבל יחיד ב
 בצבור לא ואינו חוזר בכל אלו ובלבד שישמע משצ' ו
 ירושל' מתפלל ואינו יודע מה הזכיר אמר ר' יוחנן כל ליום
 חזקה מהלמוד הזכיר פי' וצריך לחזור מבאן ואילך מה ש
 שצריך הזכיר וכת' הרמב"ם ז"ל כ"א מה היה דוכן נמי
 אמר' בראשי חדשים ובחולו של מועד אם נסתפק אם אמ'
 עבן היום אם לא שצריך לחזור חזקה מהלמוד הזכיר פ
 ביהו בפרק שלשה שאכלו גרסינן ירוש' דבספק הזכיר
 בראשי חדשים ובחולו של מועד אין מחזירין אותו וצע'
 למה לא הזכיר דין שבת ויט' ואפשר לומר דבשבת ויט' אין
 מחזירין אותו לפי שהיא ברכה בפני עצמה או אפשר לומר
 דהוא הדין דאין מחזירין אותו אבל להכי לא ביאר דינן ל
 לפי שאין נופל בהם ספק לפי שהיא ברכה בפני עצמה ט
 טעה ולא הזכיר הכולה בחזון הדעת משלים תפלתו ואינו
 חוזר שדרי צריך לאמרה על הכוס וכן מי שלא הזכיר על
 הגסים בחנוכה ובפורים ועבנו בתענית אינו חוזר ודן
 אומר שהיה חזר אחר מורים לרצה בדבר שאמר חסמים
 אין מחזירין לפי שאמר שמה שאמר אין מחזירין אותו הכי
 קאמר אין חייבין להחזיר אותו אבל אם ירצה לחזור יחזור
 ודף ז' כתב אם כן אפי' עקר תגליו יחזור אם ירצה ואפי' ב
 בדבר שאין מחזירין אותו לכן נראה ודאי דקאמר אין מח
 מחזירין אותו אינו רוצה לומר שאם ירצה לחזור הרשות ב
 בידו היכא דעקר תגליו אבל היכא ולא עקר תגליו אפי' במח
 שאמר חסמים אין מחזירין אותו כגון על הנסים אם רצה
 חוזר ואם תאמר למה לא קבעו חסמים ברכה בפני עצמה
 במקום שנזכר כמו ברכת המזון שמוטר לקבוע ברכה בפני
 עצמה כשמסיים בונה ירושל' ושכן ולא הזכיר של שבת
 ואומ' הדי' שחשוב הפסק ולא דמי לברכת המזון שדרי ב
 פבר קיים ברכת המזון דאורייתא והטוב המטיב לאו ד
 דאורייתא וכת' רף ז' אם לא עקר תגליו בחנוכה ובפורים

חוזר לרצה כמו שיעשה רתם זל' והיה נראה כמו כן ב
 בהכולה באותה חוננתנו אם לא עקר תגליו חוזר לאת' חונן'
 ומיהו נראה מדקאמר תלמודא מפני שיכול לאמרה על ה
 הכוס משמע דאינו חוזר כלל והכא לחזור בלא עקר תגליו
 ורשות בידו ואין מחזירין אותו ויא' דאם טעה בדבר ש
 שאין מחזירין אותו אחר שסיים הברכה אף על פי שרצה
 להחמיר על עצמו ולחזור אין הרשות בידו והוי ברכה לב
 לבטלה כך מצאתי טעה בתפלת עננו ומסיים כי אתה ש
 שזמיע תפלת כל פה בלא חתימה ודף ז' אומ' כי קבל מ
 מרבינו יחיאל מפריש שיכול להתוס בברכה כיון שנכתומו
 כבר סוד הברכות וכן נמי שהמתעבין בשבת אומר עננו ב
 באלהי נצור ואם שפח שצ' עננו בין גואל לרופא עד ש
 שאמר רפאנו או אחת מן הברכות האחרות שאומר עננו ב
 במקום שנזכר חוזר ואומר רפאנו וכל הברכות על הסדר
 חודש זל' פסק שאומ' אותו במקום שנזכר ברכה בפני עצמה
 כך פסק דאמצעיות אין להם סדר טעה ולא הזכיר של
 רוח ושל חולו של מועד תמצא כל דינים במקומו בתחלת ר
 רוח שכן ולא התפלל מנחה בעש' יתפלל ערבית שתים ש
 של שבת וכן ביט' שכן ולא התפלל מנחה בשבת או ביט'
 יתפלל ערבית שתים של חול מבדיל בראשון ואינו מבדיל
 בשניה הבדיל בשתיקה או באחת מהן יצא אבל אם לא
 הבדיל בראשונה הבדיל בשניה לא יצא וחוזר ומתפלל ת
 תפלה שלישית שהראשונה לא עלתה לו לתשלומין לפי ש
 שהקרימה לתפלת ערבית ובכל מקום שיחיד חוזר ב
 ומתפלל כשטעה שצ' חוזר ומתפלל חוץ מראש חדש ושבת
 שחרית ומוסף מפני טווח צבור ועד מפני שיכול להזכיר
 תפלת הבכחה שלפניו הלכות גדולות טעה ולא התפלל מ
 מנחה ביום שלפני רח מתפלל ערבית שתים ומזכיר יעלה
 דיבא בראשונה ולא בשניה ואם הזכיר בראשונה ולא ב
 בשניה או בשניה ולא בראשונה שניה עלתה לו ראשונה
 לא עלתה לו ואם אדכר בתרדו יצא ואם לא אדכר
 בתרדו נמי יצא וכן אם טעה ולא התפלל בראש
 חדש מתפלל ערבית של חול שתים ואינו מזכיר כלל ראש
 חדש אם יצא ראש חדש לא בראשונה ולא בשניה ויש
 אומר המתפלל שתי תפלות אפי' שחרית ומוסף לא יתפלל
 זו אחר זו אלא ישנה ביניהן כדי שיתחונן דעתו עליו
 ויש אומרים שדי לו שיתעבב בן תפלה לתפלה כדי הליך
 ארבעה אמות אסור למתפלל להקדים תפלתו לתפלת צ
 צבור אם לא שיהיה שעה עוברת אבל כדי להתפלל
 תפלתו בעצמו שדי נכנס לבית הסנסת ומצא צבור שם
 שמתפללין אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע שליח
 צבור לקדשה יתפלל ויאם לאו אל יתפלל עד שיתחיל ש
 שליח צבור בקול רם ויתפלל עמו בלחש מלה במלה עד ש
 שיגיע שליח צבור לקדשה ויאמר נקדש עם שליח צבור ו
 תלחד ויחד כמו שצ' ואם התחיל קודם שיגיע לא יפסיק ולא
 יענה עמהם וכן בקדיש וברכו ודכי יצחק זל' אומ' שקבל
 מדכו שיש לו לשתוק ולא יהי הפסק וכן ט' הרמב"ם

יש זמן לתפלות מדדבנן לאו מדאורייתא אבל התפלה עצמה
 מן התורה שב' ולעבדו ככל לכבס ואי זהו עבודה שכלב זו
 תפלה תפלת השחר מצוה שיתחיל להתפלל עם ובין ה
 הזמנה חמנה עד שעה רביעית ואם עבר והתפלל עד חצות
 יצא ידי תפלה אבל ידי תפלה בעונתה לא יצא לפי שמצוה
 מדבריהם להתפלל אותה בעונתה שתקנו חכמים ונביאים
 תפלת המנחה זמנה בט' שעות ומחצה לפי שהיה קרב תמיד
 של בין הערבים באותה שעה ולפי שבערב פסח שחל ל
 לחיות בערב שב' היו שחטו התמיד בשעה שעות ומחצה
 אמרו זל שהתפלל מאחר ו' שעות ומחצה יצא וזו היא
 הנקראת מנחה גדולה זמן המנחה עד שיסאר מן היום ש
 שעה רביעית ויש לו להתפלל אותה עד שתשקע החמה
 תפלת ערבית אעפ' שאינה חובה המתפלל אותה צריך לה
 להתפלל מטעם הלילה עד שיעלה עמוד השחר תפלת
 המוסף זמנה אחר תפלת השחר עד שבע שעות והמתפלל א
 אחר זמן זה יצא לפי שמוספין כל היום כלו תפלת נעילה
 כדי שישלים אותה קרוב לשקיעת החמה המתפלל קודם
 זמנה לא יצא ידי חובתו וחוזר וכתפלל אותה בזמנה ואם
 התפלל תפלת שחר' בשעת החזק אחר שיעלה עמוד השחר
 יצא ויש לו להתפלל ערבית של ערב שבת קודם שתשקע
 החמה וכן ערבית של מוצאי שבת בשבת לפי שתפלת ע
 ערבית רשות ואין מוקדקין בזמנה ובלבד שיקרא קש' בו
 בזמנה אחר צאת הכוכבים כל מי שהידי ולא התפלל ת
 תפלתו בזמנה אין לו תקנה ואין לו תשלומין ואם היה
 שונג או אבוס או שהיה טרוד משלם אותה תפלה בזמן ת
 תפלה הסמוכה לה ומתפלל הת' שלומין אחר התפלה שבזמנ'
 ואם טעה בשתי התפלות אינו משלם בשלישית רק השניח
 הסמוכה לה וכן דעת הרם במול' ודרישכר ז חלק עליו על
 דעת זה ואומר שאם טעה במוסף שאין לו תשלומין שאין
 דומה לשאר תפלות כי שאר תפלות חד בסיסא הוא ו
 ומטעם אחר הם לפי' יש להם תשלומין מה שאין כן במוסף
 ודוק בשעבר היום אבל ביום החיוב כבר אמרנו שכל היום
 מתפלל תפלת מוסף פראמרי' היו לפניו של מוסף ושל מנחה
 מתפלל של מנחה ואחר של מוסף ומי שהתפלל ולא כיון
 לבו בברכה ראשונה חזר ומתפלל בכונה טעה באחת מג'
 ראשונות חזר לראש' מג' אחרונות חזר לעבודה באחת
 מהאמצעיות חזר לברכה שטעה בהן וכן הדין בשליח צ
 צבור שטעה כשהוא מתפלל בקול רם אבל טעה
 כשהוא מתפלל בלחש אינו חוזר מפני טחח צבור אבל פ
 טומך בתפלה כשיתפלל בקול רם טע טעה ונכתל
 ולא ירע מהיכן יתחיל וישנה שעה אחת מעבירין אותו
 ויעמד אחר תורתו ואם טעה בברכה המניח אין ממתינין
 לו שעה ולא יהיה השני מוכן באותה שעה ומהיכן
 יתחיל השני מתחלת הברכה שטעה בה דראשון אם טעה ב
 באמצעיות ואם טעה בג' ראשונות חזר לראש' ובג'
 אחרונות חזר לעבודה מי שנכתפלו לו אם התפלל
 או לא אינו חוזר ומתפלל אלא בתורת נדחה :

לפי שהם גם כן לפתחה זמל הברכה שתקנה לפתחה מאמתי
 אומר מוריד הגשם מתפלת מוסף של יום טוב ראשון של
 יום אחרונים של חג עד תפלת שחרית של יום טוב ראשון
 של מנו בארץ ישראל שדאלין חמטר מן ימים במחשוק כ
 כל זמן שמזכירין הגשם ובשנער וסחריא ובמקומות הר
 הדומות לאלו שהם מקומות לחים אין שדאלין הגשמים עד
 יום גשמים אחר תקופת תשרי ויום ס' כלו אחר ס' וכן
 הרש זל ולעבד ותן טל ומטר חזין רמאן דסבירא ליה והא
 דחבניא דאמ' בגולה עד ששים בתקופה כל הגלות וכיון ד
 חמן קצוב עד ס' בתקופה אפי' היכא דמצטרך עלמא למ
 למטרא קודם זה אין שדאלין בברכת השנים אלא בשומע
 תפלה וכן נמי במקומות שצדיכן עלמא לגשמים בימות ה
 הזמנה כגון איי הים ורחוקים שדאלין הגשמים בעת הצורך
 בשומע תפלה וכתב הרב בעל האשכול אכן קשיא לן ש
 שהרי אמרו אעפ' ששדאל' אדם צרכו בשומע תפלה אם ה
 היה צריך לפתחה אומד בברכת השנים הילכך מסגי מה
 אמרו אלו שלא ישאל אלא שאלת הגשמי' בברכת השני'
 ומתוך כי כשאמ' אם היה צרי' לפתחה אומ' בברכת השנים
 הטיעם לפי שהפתחה דבר הצריך לכל ואין בו חיזוק לשונ א
 אדם אבל מטר במקומות שאין להם צורך מכנו יש בו חיזוק
 לפיכך אין לאמרו בברכת השנים שהיא ברכה מזומנת לכל
 העולם לגשמים ואמרו בשומע תפלה כשאר צרכיו זה
 הטיעם למה תקנו זל גבורות הגשמים מיום טוב האדרון ש
 של דג ויום השאלה אינו רק כן במחשוק או לס' בתקופה
 מצני שמיום טוב האדרון ואילך זמן גשמים אעפ' שאינן צ
 צריכין כיון שחג זמן גשמי שנה השני השנים חודק מן הדין
 דקין צדיפין אנו להודות לפני הש' ית' בעת השני' אבל
 השאלה לא נעשה עד עת הצורך עב' בעשירה ימים עבין
 ראש השנה ליום הכפורים חותמין בברכה שליטית המלך ה
 ואקדוש וברכת יג' המלך המשפט ואם טעה בהמלך ה
 הקודש חזר לאבות ואם טעה בהמלך המשפט חזר לראש
 הברכה וכן גם כן נחת בזמנו ומי כיון שאם לא אמ' אותם
 חזר וכן בהודאה ושיח שלום הטיעם למה חותמין המלך
 הקודש כדי להזכיר ברעונו בתפלה שהגיע עת לבא לפני ס
 בלבו של עולם וכן בברכת יב' המלך המשפט שיירא
 ויפיד מהיטם ית' בהגיע עת והתקדו למשפט ויפחד מדינו
 ויהזור בתשובה שלימה לפניו ופרש זל שלשון המלך ה
 המשפט כמו מלך המשפט על דרך הארון הברית הלי' אם א
 אמ' מלך המשפט יצא אבל הראבד זל סג' שהפליגת השבח
 אל השם ית' שרצה לומר שהוא המלך והוא המשפט כמו ש
 שאומ' שהוא החכמה והוא המוע' ואין השבח לומר חכם
 וירע ומכין שראא כאלו הוא לוקח חכמה מאחרים ולפיכך
 אם לא אמ' כן לא יצא ונצני להוסיף בברכה ראשונה
 זכרנו ובטניה מי כמוד' וביח' וכתוב לחיים' וביט' בספר
 חיים'

דין התפלה חסנה הדין קצרה יא

לו לפי צריך ישוב מעט לאחר תפלה ואחר יאמר עלינו לש
לשכח מעומד כמו שאמר ש בנה ואחר ישב וישאר וכשיצא
מבית הכנסת אל יפסיע פסיגה גסה חסידים הראשונים ה
היו שדווקא שיעה אחת ומתפללין ושעה אחת תפלה
ואסור להגיה חברו בבית הכנסת ואפי' ביום לפי שאדם כ
נהגע מאימת ית הכנסת ומקצר ועולה ואינו מתפלל כמ
כושפט המוטל עליו אבל אחר שנתפלל אין צדק להמתין
ואפי' היה מאריך בתחנונים שכיר לא יתפלל לפי שאין ל
לו כונה ואם התפלל תפלת תיעב וחוזר ומתפלל כשיצטנן
משכחתו שתוי אל יתפלל ואם התפלל תפלת תפלה אי
זהו שכור הוא שאינו יכול לרוב בפני המלך שתוי מי שיכול
לדבר לפני המלך ואינו משתכש ומתבלבל ואיננו אה ש
שתה רביעית יין אל יתפלל עד שיסיר את יינו מעליו
אין עומדין להתפלל לא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ו
הלא מתוך שיחה ולא מתוך מריבה ולא מתוך כעס ולא מ
מתוך דין הלכה אלא מתוך דברי תורה שאין בה עיון כגון
הלכות פסוקות והמתפלל צרי להזהר להיות עומד כשהוא
מתפלל על רגליו היה יושב בספינה או בעגלה אם יכול ל
לעמד על רגליו עומד ומתפלל ואם לאו יושב ומתפלל
חולה מתפלל ואפי' עומד על צדו והוא שיכול לכוין דעתו
הרעב והצמא הרי הם בכלל החולי אם יכולין לכוין יתפללו
ואם לאו אל יתפללו עד שיאכלו וישתו הדוכס על גבי כ
בהמה לא ירד להתפלל ואיננו שיש לו מי שיאחו בהמתו א
אלא יושב במקומו ויתפלל כלי שתהא דעתו מיושבת עליו
ורש זל פירש שאין דעתו מיושבת עליו
מפני שקשה עליו עכוב הדרך משמע לפי פי זה שאין צריך
לעבב הכהמה כלל והר יונה זל כתב שמסורת היא כיוד
מרכותיו שצריך לעבב הכהמה דקיימן לך רוכב כמהלך וכ
זכיון שכן הוא כשם שהמהלך צריך לעבב כך רוכב צריך ל
לעבב אמנם אם היה רוכב כשיירא והחבורה הלכת אין לו
לחמיה כל כך וכן שישב אבריו על הכהמה ויכוין דעתו ל
להתפלל ולא יסיה דעתו להתפלל בהלך החבורה כשיקשה
עליו פרידתם אך צריך לעבב הכהמה באבן לפי שהתם
כרכות צריכות כונה יתרה ואם לא כיון צריך לחזור ו
להתפלל וצריך המתפלל לכוין פניו נוכח המקדש כיצד
היה בחוצה לארץ מכיון פניו נגד ירושלים היה עומד ביד
בירושלים מכיון פניו נוכח המקדש לבית קדשי הקדשים
סומא ומי שאינו יכול לכוין הרחות והמהלך בספינה יכוין
לבו לשמים ומתפלל וצריך לתקן גופו ולכוין רגליו זו בצד
זו ונותן עיניו למטה כאלו הוא מביט לארץ ולבי פונה למ
למעלה בשמים ומניח ידיו על לבו כמ הימנית על השם
השמאלית ועומד כעבד לפני רבו ולא ינח ידיו על
הלציו וצריך לתקן מלבושיו וליציין עצמו להדר ולא יע
יעמר בתפלה באפונתו ובראש מגילה ולא רגליו יחפים
אם אין דרך אבשי המקום ללכת מן לפני גדולים וכתב
הרם נע שאינו אחר לליד בגלוי ראש כי מה שאמרו כל
כתבי הקדש תתי לי דלא סגיפא ד' אמו בגלוי ראש ול שזו
כזה חסידות וזוף כתב שיש למחות שלא ליכנס בבית ה

הכנסת בגלוי ראש ולא יאחו כיוד לא ספר תורה ולא ת
תפלין ואין צריך לומר מצות וכלים בשעה שיתפלל מפני ש
שלו טרוד בהם אבל בחג מתפלל ולולבו פידו מפני שח
שחזר מצות היום היה כשאוני על ראשו אם פחות מד' ק
קבין מפשילו לאחוריו ומתפלל היה של ארבעה קבין ס
מניחו לארץ ומתפלל דרך כל החכמי ותלמידיהם שלא היו
מתפללין אלא כשהם עטופין וצריך המתפלל לעמוד במ
במקום נמוך ולהחזיר פניו לכותל ולקבוע מקום לתפלתו ת
תמיד ואין מתפללין בחורבה ולא אחורי בית הכנסת אלא
אם אין החזיר פניו לבית הכנסת ואסור לישוב בצד העומד
לתפלה ולעבור לפניו אם לא ירחיק ד' אמות וכתב רמב"ם
הגאונים זל שאם הוא גם כן מתפלל או קורא ספר יושב ב
בצד העומד בתפלה ואין בכך כלום וכן דעת הירושלמי כ
כתב הר"א דתימא דלא מצלי אבל אם מצלי מאן דתיב הו
כשני שמשין דמימשין את הרב אחד מעומד ואחד מיושב
ולא יעמד המתפלל במקום גבוה עשרים טפחים או יותר
ואם היה מקום שיש ברחבו ד' אמות על ד' אמות או שהיה
מוקף מחיצה מיתר להתפלל בו מפני שחלק רשות לעצמו
דאמר רב מתתיה שצ' מותר לעמוד במקום גבוה להשמיע ק
מולו האומנין שהיו עושין מלאכה בראש האילן יורדין ל
למטה ומתפללין וחוזרין למלאכה וצריך המתפלל שלא
יגביה קולו בתפלתו ולא יתפלל בלבו רק שיחתך הדברים ב
בשפתיו ומשמיע לאזנו בלחשי ירושלמי אומר המתפלל ב
בביתו צריך להתפלל בקול רם למיז בני ביתו ואם
היה חולה או שאין יכול לכוין לכו ער שישמע קולו מותר
ובלבד שלא יהיה בצבור כדי שלא תטרף דעתן מקילו
וצריך לכרע לכל תפלה חמש פריעות באבות תחלה וזוף
בהודאה תחלה וסוף וכשגומ' התפלה כורע ופוסע ג' פסיגין
לא יתר על זה משום דמחזי כיוזרה ונותן שלום לשמאלו
ראשונה שהוא ימין של הקבה ואחר לימינו שהוא שמאלו
דאומר אמן הכל כפריעה אחת כתב הרם נע יש טועים ו
דאומר שלום בשמאלי ושלום בימיני לפי שמצאו במחזורים
ונותן שלום לשמאלו ואין לומר רק שלום שלום עושה שלום
וכל וכל הכריעות שבפרכות כשהוא כורע כורע בברך זה
וזה בשם ונותן טעם בגמ' דכתיב מפני שמי נדת הוא כ
כלומר קודם שיזכיר שמי נכנע וזוף בשם פי' להודיע שה
שחשם ית' זוף כפופים וכורע עד שיתפקקו כל חוליות ש
שבטורה ואם הכריעה קשה לו ומצער גפיעה כיוף רא
ראשיה ומחזי כמאן דכריג ודיו' דכן מצינו בירוש' דאמר
ד' מני מזויקנא טיבותא לראשיי דכי מטי למודים כרע מן
גמיווי ולא לעביד כדדוקנא מלו שיטחה כתפי עב ראשיה
יחד וסת' הר' יצחק נהגו בראש השנה ויום הכפורים לשהו'
בהרכית של היום וגם בזמננו ומי כמוד' ובכך תן פחד א
אבל לא ישחה בסוף הכרכית כי אם באמצע אבל בסוף ה
הכרכות וזוף להודיע שאין כורעין בהרכית הללו אלא ש
שנהנו באמצע משום דחמי נהגו עב' וארכ' משתרח על
אפי' ומתפלל בכל תחנונים שידעה ומנהג פשוט בכל יש
ישראל שאין נופלין בשבתות וימים טובים דאשי א ב

ול' שהשתתק ושמע כענה ודבירו ברוך היה שנתק ופסקו
 רח ורץ בי מאחר ששמע כענה שאי לשנות כלל בתפלתו
 ואפי' לשמוע קדיש קדושה וברכו וכל התפלות שאומרים
 מיחשב יענה קדיש קדושה וברכו וכל מי שהתפלל בין
 ביחוד בין בצבור אחר שגמר תפלתו פוסע לאחוריו ג' פס
 פסיעות ואם היה בצבור עומד במקום שפסע עד שיגיע
 שצ' לקדושה כשתחזור ומתפלל בקול רם להוציא מי שלא ה
 התפלל ואחר כך חוזר למקומו שעמד בו בתפלה ובשינוע
 שצ' למודים מרעין ושחזין כל העם מעט ולא ישחו יותר
 מדאי ואומר מודים ורבנן ושואלין בגמרה מאי שנאמ'
 מודים משאר ברכות שאין הצבור אומרי' כי אם אמן בלבד
 ומשני' גבי מודים חוזרין הצבור ואומ' מודים אבחנו לך על
 שחזיינתו וקיימתו וכו' ובמסכת סוטה אומר זאת
 הבסחה לכמה פנים כפי דעת החסמים זל' והסכימו ואמר
 הילכך נמרינ' לבלתי תגמדי לומ' זאת הבסחה מודים אבחנו
 לך שאננה הוא אלהינו אלה כל בשד יוצרנו יוצר בראשית
 ברכות הודאות לשמך הגדול על שהחיימתנו וקיימתנו כן
 תחיינו ותקיימנו ותקבצנו ותאסוף גלותנו לחצרות קדשך
 ולשמור תורתך ומצותך ולעשות רצונך בלבב שלם על ש
 שאנו מודים לך וכתב הראב"ד זל' בסוף פרק אין עומדין
 ששחזין במודים ורבנן תהלה וסוף ומזכיר זה מהירושלמי
 שאמר דעירא הוא סמוך לקדושה כדי שיטעה עמו ותהלה ו
 וסוף פי' לקדושה חזן ופי' שהיה אומ' מעט מעט מודים
 דרבנן ומסוין לאמר כדי שיטעה עם החזן שיגמור החזן ה
 הודאה כי זולת זה לא ישחה בסוף הודאה שהרי המסקנת
 שהכריז בסוף הודאה הרי זה מגונה אלא ודאי ר' זעירא
 היה עשה כמו שפי' ומי שהיה מתפלל בעוד ששצ' אומר
 מודים אינו רשאי להפסיק תפלתו ולא להיות שותק כלל א
 אלא גומר תפלתו וחולך 'אבכה בכון הדבר להיות שחזה עם
 הצבור כדי שלא יראה כפורש מהם וכן היה מנהגו של ר'נח
 זל' ואעפ' שאמר אם בא להשתות בסוף כל ברכה וברכות
 מלמדן אותו שלא ישחה זה מהנהג בזה לשחות שלא יהיה
 כפורש מן הצבור אבל לא יאמר דבר בשחזתו וכל האומר
 מודים מודים משתקן אותו ומתפלל צריך לחזור בזה
 הידים ובכסוי הערה ובטהרת המקום העומד בו בתפלה
 בטהרת הידים כיצד חזן ידיו במים עד הפרק ומתפלל
 לא מצא מים מקצת ידיו בצור או בעפר ומתפלל וחוזר ל
 לאחוריו על המים מיל' וממתין לפניו ארבעה מילין
 ובתפלת השחר וחזן פניו ידיו ואחר כך יתפלל בכסוי
 הערה כיצד צריך ומתפלל לכסות את לבו אעפ' שכסה ע
 ערותו בדרך שמכסין לקט' ואם לא כסה לבו שלא היה לו
 במה יכסה הואיל וכסה ערותו ומתפלל יצא לכתולה לא י
 יעשה בטהרת המקום כיצד לא יתפלל בבית המרחץ ולא
 בבית הכסא ולא במקום שאינו בחזקת טהרה עד שיבדקו
 כליו של דבר אין מתפללין במקום שאין קודין בו קט' וס
 ומרחיקין מצואה וממי רגלים וריח רע וראית הערה ומן ה
 המט כמו שמרחיקין מקט' ומתפלל ומצא צואה במקומו
 חוזר ומתפלל במקום טהור היה עומד בתפלה וראה צואה

כגודו אם יוכל לסלקה לאחוריו או לצדדין ד' אמות יעשה
 ויתפלל ואם לאו יפסיק וצואה כל שהוא מבטלה ברוך ע
 עבה ירוש' זר זעירא זר יעקב חמוץ צואה קס ר' יעקב זרן
 עליה חזקא אמרו לו חביריו למן ימא לטיגבאי פי' אין
 זה מועיל רק לאלתר כי החזן חולך ונבלע ואין זה כסוי רק
 בעוד שהחזן נראה עליו נזדמן לו חזק בתפלתו משליכו ל
 לאחוריו ולשמאלו כי שמאלו כלאחוריו והכי איתא בירו
 לפניו אסור לאחוריו מותר לשמאלו מותר לימינו אסור הד'
 יפול מצדך אלף ורבבה ממיניך אליך לא יגש כל עמא מ
 מודין בהדין דדקן אסטלין אסור ואפי' לאחוריו פי' אסטלין
 שלא לצורך נקיות תלוא באונס והכי אמרי' התם דקקן א
 אדם בתפלתו כדי שיהא גופו נקי ויש מפרשין אסטלין כ
 כלפי מעלה ונותן ראייה לפי זה לפי שהחזיר לפניו ולאחוריו
 דימין ושמאל החזיר גם למעלה כי זה ודאי אסור שנראה
 ככופר וכדברים החופזין אותו כיצד היה צריך לנקביו לא
 יתפלל ואם התפלל תפלתו תועבה חזו ומתפלל אחר שבוק
 עצמו ואם יוכל להעמיד עצמו כדי שער מהלך פרסה תפ
 תפלת תפלה ואעפ' כן לסתולה לא יתפלל עד שיבדוק נקביו
 ויסיר כחו וניעו נכל דבר הטהור ואחר כך יתפלל מי ש
 שגח ופזק ונתעטש בתפלתו הרי זה מגונה אם בא ברצונו
 ואם בא לאונסו אין בכך כלום פירוש גזק ג' ג' ה' דקיים
 ק' קישט' לייאר בלע' פ' פ' פ' ה' דקיים בדילייאר בלע'
 עטוש אישטות ידאר בלע' נזדמן לו חזק בתפלתו
 מבליעו בטליתו או בכגודו ואם היה מצטער בכך חזק ל
 לאחוריו כדי שלא יהא טורד בתפלתו יצא ממנו רוח ה
 מלמטה לדעתו שנתק עד שתכלה הרוח וחוזר לתפלתו ב
 בקש להוציא רוח ונצטער הרבה ואינו יכול להעמיד עצמו
 מהלך אחוריו ד' אמות וממתין עד שתכלה הרוח ואומ' רבן
 העלמים יצתנו חללים נקבים גלוי וידוע לפניך חרפתנו
 וכלימתנו חרפה וכלימה בחיינו רמה ותולעה במותנו חו
 וחזו ומתפלל במקומו היה מתפלל ונטפו מי תגליו על כחו
 כמתין עד שיכלו המים וחוזר למקום שפסק ואם טהה כן
 לגמור התפלה חוזר לראש וכן המשתין בכלי' או במקום ג'
 גבוה ולמטה שאין צריך להחזיק בשביל מים שחזה כדי ה
 הלך ד' אמות ומתפלל ומי שהתפלל שחזה כדי שיהלך ד'
 אמות קודם שישתין כדי שיפסיק דברי תפלה מפיו ירושל'
 ומתפלל אל ידוק עד שיהלך ד' אמות וכל החזקן אל יתפלל
 עד ד' אמות החזקן מים אל יתפלל עד שיהלך ד' אמות
 בכנת הלב כיצד צריך ומתפלל לכון לבו שכל תפלה ש
 שאינה בכונה אינה תפלה מתפלל ומצא עצמו בשומע ת
 תפלה כון ר' ירמיה בשם ר' אליעזר אב יודע שיכול לכון
 אם יחזור יחזור ואם לאו אל יחזור מצא דעתו משחבשת
 ולבו אכור לו להתפלל עד שתתישב דעתו לפיכך הבא מן
 הדרך הוא עקף או מצר אל יתפלל עד שתתקדר דעתו ו
 וצריך ומתפלל שיפנה לבו מכל מחשבות ויראה עצמו כ
 כאלו הוא עומד לפני תשכיה לפי צריך לישב מעט קודם
 תפלה כדי לכון לבו ואחר כך יתפלל בנות ובתינונים ולא
 יעשה תפלתו כמי שהוא נשוא משא ומשליכו חולך לו

שורפים מתפללין בשביל יחיד וראיה מחתן ואכל וז
ובשאלתו דרב אחא ובשם רש"י זל מצאתי על עשרה ש
שהתפללו ושמעו קדושה וקדיש וברכו וכל סדר התפלה ש
שיכולין להמנות כמנין אחר בשביל אחר שלא התפלל כמו
שעושין לחתן או למי שלא השכים בבית הכנסת ואפי' מ
מאותן שהתפללו כבר יכולין לחזור להתפלל להוציא את ה
החייב ומפך וזמירה פנים מהצבור שיתפללין ונמנין להם
למנין אחר על הקדושה לבדה נענה כל דהו ואם בשביל ש
שלא אמרו הקדושה כל אחד לעצמו הם נמנין נמצא עדין
הם חייבין דבר ר' חשיב ר' לא מצאנו בכל התלמוד חיוב
קדושה אלא חביבה היא לנו ואינה בפרהסי' ובמסכת
סופרים כתיב ובקום שיש תשיעה או עשרה שישמעו בין בר
ברכו בין קדיש ולאחר תפלה עומד אחר בפני אלו ואומר
ברכו וענו אלו אחריו יצא ידי חובתו ואין אומ' קדושה ו
היא קדיש ואין פודסין על שמע פי פודסין מברכין כדכתיב
כי הוא יברך חובה ותתם יונתן יפרום על דיבחא ויש
מפרשין ופרם על שמע מלשון פניה פרוסה על השלמ' שפי'
לשון הפסק וזל טמאטיקין על שמע שאין קודין אותו אבל
אין מברכין יוצר אור בלבד בעבור הקדושה ואחריה מתח
מתחילין להתפלל יש ברכות על הסדר בקול רם וכתב הרמב"ם
ל נתן זל כטעם שפורסין על שמע שחרית כך פודסין על ש
שמע ערבית ואין אומ' אלא ברכה ראשונה בלבד כמו בש
בשחרית ואין קודין בתורה ומברכין לפניו ולאחריה ואין מ
מפטירין כמביא אלא בעשרה ואין הכתובים נרשאים כפיהם
אלא בעשרה וכל אלו הדברים אם התחילו בע"ה ח"ו מ
מקצתן ואינן שאינן רשאים יגמרו השאר וצריך שיהיו כ
כלם במקום אחד ויש עממה ויה שאנו מצדיקין עאזה גר'
מפורש בבר פ"ט וידא יעקב כי יש שבר במצודים ואע"כ
נהגו כל ישראל לעשות סגוף וקטן היודע למי מתפללין וא
דאפי' שנים ובשעת הדין אפי' שלשה ומביאין ראיה ממ
מכתובתי' ובעליה דאמ' קטן אינו עובר לפני הגיבה משמע
מעבר הוא ולא עבר לאפוקי רבי ידי חובתו הא איצטרופי
מצטוק' כתיב נע' שאין להטלים סנין בקטן אפי' אחו' מ
הפר תירה בידו והרף זל סג' ונראה שעושין סגוף בקטן
לעשה בשע' הדין כמו אם אין בעיר מעין זמן דעת הריאף
זל רשע מוציא מי שאינו בקי אע"כ שהכל חייבין ובלבד ש
שיענו אמן על כל ברכה וברכה ואם אינן יודעין שצ' מיצ
מוציאם אבל הבקי אינו יוצא אלא בתפלה עצמו וברוך
וביום הכפורים של יוכל מוציא אף הבקי לפי שהן ברכות א
ארוכות ואין רוב היודעין יכולין לסוץ דעתם כשצ' לפי הדו
והדעה לסמוך על שצ' הרשות בידו אין סמנין שצ' אלא ג
גדול שבצבור כחכמתו ובמעשיו ואם היה זקן והי' זה מש
משוחב' ומשתוללין למנות שצ' שיהא רגיל ופיקן נאה פט
סטפל ואין לו שפל סך ומרצח לעג ואין לו נעיסה וקילד
ערב ובקי לקרות בתורה ובגביאים ובטובים כדאמ' בתעבי'
לפי שהוא עומד לרצות כינינו ובין קוננו ית' צדיק שיהיה ל
לכבו' שלם סג' ומי שלא נתמלא זמני אין ממנין אותו שצ'
שע' שהוא חכם גדול אבל פודס הוא על שמע אחר יג' שנה

מאיכיא שתי שיערות כיצד הוא פודס מברך ברכת שמע ו
וכל העם עונין אחריו אמן ואמרו זל גדול העונה אמן יותר
כן המברך ופיתחין לו שיערי גן עדן שכ' פתחו שיערים ויבא
גוי צדיק שומר אמונים אל תקרי אמונים אלא אבנים
ומאותה שעה זוכין התינוקות לחיי העולם הבא ואם כן יאוי
להם למרכרים דברים בטלים או שחוק בשעת התפלה
ומיניעין בביהם מחיי העולם הבא כי יש לנו לעשות קו'
בעצמנו כן הגוים שאמזנתם שקרה ועומדין בעת תרופת ג
כאלמים כש' אנו שעומדין לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה
כי ראינו בעוננו כמה בתי כנסיות שנדרבו על שנהגו בהם
קלות ראש ונהפכו להיות בתי עו' ועליהם אמ' הנביא הנער
פריצים היה הבית הזה על כן כל אחד ואחד יתן אל לבו לה
להיות ירא וחרד מצני בוראו ולא ידבר בשעה שחזן מתפלל
שמנה עשרה הטע' למח גדול העונה אמן יותר מן המברך
לפי שאמן בני סטריא כאותיות השם בקריאתו ובכתבו ות
המברך ברבו בכעבו והעונה אמן ברכו בזה וביה ומאמן א
אותו בהן ואמרו בגמרה העונה אמן לא יענה אמן חטופה
היא אמן יתימה היא אמן קטופה ולא אמן קצרה ולא אמן
ארכה אלא אמן כינונית ולא יגביה קולו יותר מן דמב
המברך וכל מי שלא שמע הברכה שהוא חייב לא יענה אמן
בכלל העונים ואמרו זל כל המברך ברכה שאינה צריכה ה
היי נושא השם לשוא חרי הוא כבשבע לשוא ואמו לעבות
אמן אחרי' ודין עבית אמן ועביתו תמצא למטה בציון צט'
העילת וכל מי שאינו יכול להוציא האותיות סתקן אינו ג
בעשה שצ' הסוזה פודס על שמע תעשה שצ' הרב
מצנה אחד מתלמידיו להתפלל לפניו בצבור מי שסתפיו
מגלות הוא ונקרא פוחח לא יחיה שצ' אם לא יהיה עטוף
סדר תפילת הצבור בשחרית ובמנחה ובמוסף אחר שהתפללו
בצבור בלחש פותח שצ' התפלה בקול רם להוציא מי שאינו
בקי אבל תפילת ערבית אינו חוזר ומתפלל לפי שאין תפילת
ערבית חובה לפי לא יברך הברכות לבטלה שאין כאן אדם
שנתחייב בהן שיתפללו כדי להוציא ידי חובתו ובלילי
שבתות חוזר שצ' אחר תפילת צבור וכתפלל בקול רם ברכה
אחת מעין שבע ויחיד לא יאמר ברכה זו כי אם שצ'
והרף זל סג' ונתנו לומ' עב' שצ' כמגן אבות עד זכר למעשה
בראשית ולמה תקנו ברכה זו מפני שרוב העם באין להת
להתפלל בלילי שבתות ויש מי שנתאחר לבא ולא הסלים
תפלתו וישאר לבוד בבית הכנסת ויבא לידי סבנה לפ' חוזר
שצ' ומתפלל אותה ברכ' כדי שיתעבבו כל העם עד שיתפלל
המתאחר ויצא עמהם לפיכך יש' או יום הכיפורים או רח
שחל להיות בשבת אין סוכריין ענין היום כפרה זו אבל
חזונה מקדש השבת בלבד כתיב הרב נע' לאחד תפילת ערבי'
לעולם צדיק שימתין וישב מצט' קודם שיא' עלינו לש' ואח'
תפלת שחרית ותפלת חמשה עשר על ידו ואומ' תרנית ואח'
תינות בשחר יאמר קדיש קצר וכת' הר' נתן זל וברך הוא ל
לאמרו שלם אך משום דלא אתי לזולתי בותלה לדוד ול ס
ו' למצח וסוד קדושה כמתנין להסלימו עד לא ירדו ומס'
אומרים שם קדיש קצר לראות ששם מקומו לבלתי ג' ב'

חרישין וזנבה ופורה וחלו של מועד ולא בראש השנה ו
ולא במנחת ערבי שבתות וימים טובים ולא בערבית של כ
כל השנה אמנם מי שירצה להדמיר על עצמו ליפול על פ
פניו אפי' ערבית הרשו בידו שלא פשט הכנה שלא ליפול
אלא שתפלת ערבית רשות לפיכך לא השריחו בה ליפול על
אפים וביום הכיפורים יש יחידים שנופלין על פניהם בע
בערבית מפני שהוא יום תחנה ובקשה ותענית ואמר
חכמים זל' אין אדם חשוב רשאי ליפול על פניו אלא אם כן
בענה כיהושע בן נון ואמרו רבוותא דאי עביד הכי מחזי
כיוהרא שמראה עצמו כהושע בן נון וכתב הרם נעל
ושמענו מרבנותינו שלפיכך לא ידבק אדם פניו בקרקע מ
משום אבן משכית ואדם חשוב נוטה לצד שמאל ומגביה
צד ימין וכדין כוהנין רבנן למיעבד והשיעב כי כך היו
מרכיצין התמיד כששחטין אותו על שמאלו וכל מי שש
ששוחט מרכיץ הבהמה על שמאלה ובמקומו יאמר ואנחנו
לא נדע אחר שהתפללנו לפניך מיושב ומיגומד וכנפילת א
אפים לא ידענו מה לעשות רק להשליך עליך יהבנו אכור
לאדם לעבור אחורי בית הכנסת כשעה שהצבור מתפלל
אלא אם כן היה נושא משא או שהיו לבית הכנסת שתי פ
פתחים בשני רחוקים או שהיו שתי בתי כנסיות בעיר או ש
שהיו תפלין בראשו שמוכיחין שאינו פבטל מדברי תורה ו
וכי הוא רודף אחר המצות המתפלל עם הצבור לא יאריך
בתפלתו יותר מדאי ואם בינו לבין עצמו אם בא לומר אדר
תפלתו אפי' כסדר יום הכפורים הרשות בידו וכן אם ירצה
להוסיף באמצעיות מעין כל ברכה לבקש מה שהוא צריך
יעשה ובשוכע תפלה שואל כל צרכיו אם ירצה ולא בג' ר
ראשונות ולא בג' אחרונות וכתבו הגאונים זל' דדוק צרכי
יחיד הוא ולא שאלין אבל צרכי רבים שואלין ועל זה
פשוט המנהג לומר קדוברים ופיוטין ולהוסיף בהם בעשה י
ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים כמו שנבאר במקומו
בעה' אמיר לאדם לאכיל או לעשות מלאכה משעלה עמוד
השחר עד שיתפלל תפלת שחרית ולא יצא לדרך קודם תפ
תפלת שחרית ולא ישכים לפתח חבריו ויתן שלום קודם ש
שיתפלל תפלת שחרית אבל אומלין ועוטיין מלאכה קודם ש
מוסק וקודם כנחה אבל משנהגיע כנחה גדולה לא יאכל עד
שיתפלל תפלת המנחה וכתבו בתשובת הגאונים זל' הנכנס
כסעודה שקורי אריסטון כיון שהגיע היום לו שעות ומ
ומחצה לא יתחיל עד שיתפלל ואם התחיל לא יפסיק וכס
ובסעודה קטנה אינו אכור וכתב ר' יצחק זל' מותר להתחיל
סעודה קטנה עד שיהא ט' שעות כיום שהוא סמוך למנחה
קטנה ומה נמי איכא לסמוקי אם סעודה קטנה אכור מט'
שעות ולמעשה ודבי פחד זל' אכור זל' יהודה מתיר בשם
רין זל' חזק חזק נתן זל' כתבו כי סעודה גדולה נקראת כמו
סעודת חופה או ברית סילה או מרעית אבל שבת שחרית
אעפ' שמהייבין בסעודה אינה נקראת סעודה גדולה וצע'
מביעל הכית שכני ביתו מרחבין וליא יבנס למרחץ ולא יש
ישב לרון ולא לפני הספר ולא יבנס לבוסמין שמה ימשיך
באות סבל אלה ויבטל מן התפלה ואם התחיל באחת סבל

אלה גומר ואינו פוסק וקודם תפלת השחר מותר ליבנס ל
למרחץ ולהסתפר לפי שאין זה דבר מצוי ולא גזר בו חכמי'
היה עוסק בתורה והגיע זמן התפלה פוסק ומתפלל אם לא
היתה תורתו אומנותו ואם היתה תורתו אומנותו ולא היתה
עושה מלאכה כלל והיה עוסק בתורה אינו פוסק לפי שגדול
תלמוד תורה יותר מן התפלה וכן אמרו זל' ותלמוד תורה
כנגד כלן וכל העסקין בתורה ובצרכי רבים הכל אחר ח
העומר בתפלה לא יפסיק אלא מפני סבת נפשות כגון שח
שהיה מתירא ממלך גוי או אנס השואל בשלומו אם לא יש
ישיבנו ראה לסטים או נחשים ועקרבים ממקום שהן מפ
ממיתין יקצר ואם אינו יכול יפס' ויברח מהם דהכי המסקנ'
דמפני עקרב פוסק וכתב ר' יהודה שאינו חוזר כשפוסק רק
לתפלת הברכה שפסק בה אם לא בג' ראשונות ובג' אחרונות
כי באלה ודאי חוזר לראש הג' נשים ועבדים וקטני חייבין
בתפלה לפי שאין לה זמן קבוע וידוע מן התורה דהרי היא כ
ככל מצות עשה שלא הזמן גרמה וכל איש הפטור מקט' פ
פטור מתפלה וכל המלוין את המת אעפ' שאין למטה צורך
מהם פטורין מן תפלה תפלת צבור נשמעת תמיד ואפי' ה
היה בהם חוטאין ובלבד שיהיה השצ' ירא אלהים וזר מרע
וזקן וכניח תפלין שאסור לשצ' להתפלל בלא תפלין כי איך
יוציא הוא את אחרים כי הוא מוציא ערות שקד בעצמו ל
לכן המתפלל בעד הצבור צריך שיהיה איש מחזק בבש
בכשרות ובמצות ואם אין תפלתו תועבה ועליהם נאמר פי
תבאו לראות פני מי בקש זה מידכם רמזם חצרי לא תוסיפו
הביא מצות שוא ופרשו זל' זה שצ' שאינו ירא אלהים כי א
אינו עובד מאהבן חייב אדם להשכים לבית הכנסת אם
יש בית הכנסת בעירו ויתפלל עם הצבור כל זמן שיזכר וכל
מי שיש בית הכנסת בעירו ולא בא להתפלל בתוכו נקרא
שכן רע ועליהם הכתוב אומר על כל שכני הרעים זכ'
ומצה לרוץ כשהולך לבית הכנסת בבאוי ובצאתו לא יפסיע
פסיעה גסה וכשיבנס יבנס שיעור שני פתחים או שיעור
בניסת שני פתחים ואחר כך יתפלל תלמידי חכמים אעפ'
שיש בית הכנסת בעירם מתפללין במקום שיטסקין בתורה
ובלבד שיהיו שם עשדה שיתפללו עם הצבור הקובץ מן
מקום לתפלתו אלהי אברהם בעזרה פדוש שהולך בכל יום
בבית הכנסת אחד ואינו הולך פעם בזה ופעם בזה כיצד היא
תפלת הצבור אחר מהם מתפלל בקול רם והכל שומעין דא
ואין עושין דבר זה בפהות מעשדה גדולים ושצ' נכלל
עמהם וכתב הר' נתן זל' שאין איש רשאי לודת לפני דת
התיבה אפי' באקראי בעלמא עד שיביא שתי שיערות ויג
ויגדיל כדי לכוף ראשן לעקף דבלאו הכי לא מדי' איש ו
ראגן בעינן לתפלת איש שם מדוע באות ואין איש ז' היות
שליח צבור קבוע עד שתמלא וקבו והמתקן וההם זל' כתב
אין מתפללין תפלה בקול רם אלא אם כן יש עשה בני אדם
שלא שמש תפלה וכן יש במסכת סופרים ואסמכת'
לדבריהם שיש ששה תיבות בפסוק כפרע פרעות בישראל'
בהגרב עם ברכו ה' מלכד השם שאינו מן ... ק' ולכותי
שבמערב אומ' בשבעה והשם מן הכנין ורבי טוביה אומ'

החזר כל התפלות או עלינו לשבח בפר ל אלינו אימ' שבת גדול יש בעלינו לשבח על כן צריך לאמרו מעומד ומצא עלינו עולה בני משריא ומעומד ושמעתי שיהושע תקנו ב בשעה שכבש יריחו וחתם בו שם קטנותו למפרעי ע' עלינו ש' שלא שם ו' ואנו כודעים ה' הוא אלהינו והאו' אבל אנו כודעי תועה' אמת מ' לבנו כראמרי גבי ה' אלהיכ' אמת' כדכתוב ודעת היום ואין אומ' ככתוב בתורה ל פי שכל ה' הגולה מברכת כנסת המקרא בנוסח' והאומ' בתורתו יפה

דין בית הכנסת יז

כל מקום שיש בו עשרה מישראל צריך להכין בו בית שינסו בתוכו להתפלל וקנין להם ספר תורה נביאים וכתובים ואם לא י יוצו כספן אותם להכין מקום להתפלל ולקנות ספר תורה נביאים וכתובים וכן דעת הרם במל' בבית זה אין נחנין בו קלות ראש כגון שחוק התול ושיחה בטלה ואין אומלין בהם ואין שונין בהם ואין נכנסין בו בחמה מגני החמה ו ובשמים מפני הגשמים חכמים ותלמידיהם מתריין לאהל שם מפני החזק' והרם נע' כתב שאסוד לבנס שם עם סכין אורך לפי שתפלה מאריך ימיו של אדם והסכין מקצר ימיו וכמו כן סנו שאסוד ליכנס שם בכיסו כראיתא במסכת יב יבמות פרק ה' לא יכנס אדם לחד הבית לא באפונדתו וכו' והגיה עליו הר"ם ז' מיתו אין לחוש כי אם בגלוי עב' .

וכת' הר' אשר ז' נהגו כל העולם להדליק נר בבית הכנסת ק קודם שיכנס אדם שם להתפלל ונראה בעיני כי טעם המ הכנסה הזה סודם הוא ראמרינן בפירוש עשה קומא ש שכנתה ואתיא על כן צריך להדליק הנר ולהקיים ועוד מפני שכן היו עושין במקדש' ונב' נהגו כל ישראל שלא להדליק נר סביב בית הכנסת מטום הוקצא למצותו הוקצ' לאיסורו ומצאתי בספר ילמותו בפרש' בהעלותך א"ע' שהקדמות בטלו הנרות לא בטלו שמעיה מהא שהקדש סנה נהגו בהם השמענו שהקדמות ז' נהגו בהם איסוד גדול ואין מניחין להדליק מן אפי' לכתוב או ללמוד עב' . ואין פושטין ב בהם אלא חטובות של מצוה כגון קופה של צדקה ופדיון ט שבויים וכיוצא בהן ואין מספדין בהן אלא הספד של רבי' כגון שהיה שם הספד גדולי העיד שכל העם מתקבצים וב באים בגללם' היו לבית הכנסת שני פתחים לא יעשו ד דרך שיכנס כפתח אחד ויצא כפתח שכנגדו אם לא ישהא מינו או יקרא פסוק אחד או יאמ' לאחד מן התנוקות שיק שיקראו לו אם לא ידע לקרות' נכנס לקרא שם או להתפלל פתח לו לצאת כפתח שכנגדו' ומותר ליכנס שם במקלו וב ובסגלו ובאפונדתו ואם היה צריך לרוק רוקו בטופו' ואין נכנסין בו כשכיל הפצו בלבד כגון לקרא לחבר אם לא יע יעשה מה שכתבו' פנים וחצרות שהעם מתקבצים בהם אין בהם קדושה אם לא קביעו אותם לתפלה בלבד לא דרך עראי ודרי הם כשאר פתים שאדם מתפלל בהם לפעמים' נשלמו עניי תפלה תל'

דין תפלת השני ובתמישי יח

בשני ובחמש אחר שכתבו עשור ונהגו בכל מקומות ישראל להרכות בתפלה ובתחנונים לפי שבית דין של מעלה חל מטה שוין והם ימי רחמים וכת' דרשו ה' בהסצאו וא' הוא רחום הוא לך טעם תקנת והוא רחום' עובדא הוא בכפינת' דיהודאי דאתא מגלותא דירושלם לאתרא דהוא תבין הגמ הגמזנא אמ' להון מנן עם אתון אמרו ליה מעמא דיהודאי אמ' לחון אם מיהודאי אתון בעינא לכנסא יתכן כהן דמ לכנסא חנניה מישאל ועוריה בנו אתון נורא יקדמת אמרו ליה הב לכא זמן תלתין יומין יהב לחון זמן יתבו בתעבותא וכל יומא מאן דחזו בחולמיהון הוו משתעי באפי קהלה כד בעו למשלם תלתין יומין הוה תמן חד סבא דדחיל חטאיין ו ולא הוה חכים כלי האי דאמר להו חמינא בחולמאי דאקרו חד פסוק דהוה כתיבת ביה תריין כי ותלאתא לא ולא ידעבא פאי האי' אמ' ליה חד סבא חכים לחרא האי קרא ודאי הוא דאתי לך מן שמיא כי תעבור בסיס אתך אני ובנהרות לא ישטוףך כי תלך במו אש לא תכחה ולהפה לא תבע' כך את דאי תיעול כנורא ותשתזיב דהא ודאי מן שמיא אתרחיין עבודו בטעם הגמזנא נורא רבתא לחרא בפרשת אד' ועלה והוא סבא דחלם והוא חלמא בנו' נורא ואתפילג אישתה ל לתלתא חלקין ואחיון ועלו בגויה תלתא צדיקים לקבולי א אנפיה דהוא סבא ודבחו תלתא סבי בכך שבחו ואמר' הוא רחום קדמא אמ' ער אנא מלך רחום וחנן תבינא אמר ער אץ כמוד' תליתא מתמך ולהלן ובכלהו מתחילין ברחום ו וסטיסין ברחום ותקנהו לאמרו בשני ובחמישי שהוא יומא דרינא

דין יג סדרות ותחנונות יט

יש מקומות שנהגו לומר יג סדרות ודרי אחר והוא רחום ויש מקומות שאומ' הכל קודם והוא רחום ויש מקומות שאין או' כלל והכל לפי חכמה' ואח' כן נופל שצ' על פניו ושוכב על צד השמאלי וכו' לתמיד שנשחט ששוכב על צד השמאלי כמו שכתבתי למעלה' ויש נחנין טעם אחר למה צריך ל להיות מרחק על צד השמאלי כדי שיעמוד דרך היות פי' ב כפילת אפי' מוחלין לו כל עונותיו שהוא כתרודה ונופל על פניו כמו שעשה משה רבי' עה' דכתו' ואשב בחר ארבעים יום וארבעים לילה' זאת ישיבה' ואנכי עמחתי בהר זו ע עמידה' ואתנפל לפני ה' זו נפילת אפים' כך עשינו אנו כל אלה' ואומר החזן ה' אלהי ישראל ואתה מהתחנונות המפוישות ואחר התנח' אומ' ואנחנו לא נרע וכו' כלו' אחר שהתפללנו ככל מיני תפלה סמו שכתו' לא נרע מה כעשה ע עוד' רק עליך עינינו' ואחכ' פתח ואומר אל ארץ אפים ואום תחלה והושיענו והשני' וחצילנו' והטעם כי בתחלה מבקשים יצ' הצאלה מהגלות והיא הישועה השלמה ואחכ' מבקשים רחמים כי נב' תוך זמן היותנו בגלות יצילנו ככל רע ומצרות האויבים וגזרות

דין תפלת חנוכה ודין הקריאת

וברכותיה כ' ואחר מוציאין ספר תורה וקורין בה ג' בפרש' השבוע כי ק' תקן ג' כ

לשנות בתפלת ערבית שיש קדיש אחריה גם בשביל תח
תיבות שיאמר והיכא דאיכא מוסף משלים אותו שם ולא
חיישינן לזלזולי בתהלה וסדר קדושה שהרי יש לו עדין ל
להתפלל תפלת המוסף הבא אחריה **דין אשרי יב**

תהלה לרוד כל האומ' ג' פעמים בכונה ביום מוכסח לו שח
שהוא בן העולם הבא משום דאית ביה אלפא ביתא ומש
ומשביע לכל חי רצון ג' פעמים בג' תפלו' ומשום דאית דא
דאמר ערבית רשות ופעמים שבשביל צורך היו מכטיילין
אותה אבל לא בהנכס התקינו לאמרה פעמים שחרית ולא ר
ראו לתקנה בערבית דלמא אתי לשהויה ומפני מה עשו ת
תקנה כאלו היא חובה כדאשכחין בפסוקי דברוך ה' לעולם
דאית בהו' יח' וזכרות ותקנו משום בטול תפלת ערבית
וכת' הר' נתן זל וראיתי כתו' מר' בע' בשם ר' אלעזר וקנו ש
שלא היה אומ' משום מה שאמ' ר' יוחנן אי זהו בן העולם ה
הבא זהו הסימך גאלה לתפלה של ערבית ולולי כי פשט ה
המנהג כל כך פנה בטלוח ואף קדיש לא היה לומר כמו בש
בשחרית ו' אנו אחריו לבלתי אומ' אך כשאנו מתפללין נק
נקייטין סוגיא דעלמא שלא להיות מן המתמיהין

דין למנצח

למנצח וב' חש אומר אותו וקן פסוק ראשון לפי שדברים ש
שבכתב אי אתה רשאי לאמרו בעל פה וטעם זה בקט' ש
שאנו אומרי' בלחש וכן כמה פסוקים ובשביל פסוקים ב' או
ג' הואיל והם שגורין אין לחוש י' אומ' שאין אומר ל'ם
על פה אלא בגזון ה'עמים ואני מצאתי בחדושים של מ
כסבת ברכות שכל פרש שנהגו לאמרה בתורה חובה כמו ק
קט' רשאי אדם לאמרו על פה כל שעה רשיעה שירצה אעפ'
שאמרו דברים שבכת' אי אתה רשאי לאמרו על פה אין לח
לחוש בפרש זו של קט' כיון שהתקינו לאמרה לשם ה'ובח' ע
ערבית ושחרית וזוה הטעם התקינו לומר על פה פרש קד
קרבנות בכל יום כפני שהוא חובה כמו שמצינו במדרש ב
בזמן שאין בית המקדש אמרו לפני פרש קרבנות ומעלה
אני עליכם כאלו הקרבנות והקרבנות וזוה הטעם גכ' אומ'
ברכת סגנים על פה כיון שדובה הם לאמרה בכל יום בש
בשיעור נשיאות כפיס יכול אדם לאמרו אפי' שלא בכקום ש
שיאין חובה כללו של דבר כל פסוק שנתן לאמרו על פה לפ
למצוה או לחובה יוכל אדם לאמרו כמה פעמים לרצונו ו
ואין בכך כלום אפי' בשעה שאין בו לא מצוה ולא חובה
ואין בזה משום דברים שבכתב הואיל ונתנו לאומרו פעם
אחת למצוה או לחובה עב' וב' דוד' כפרש דברים שבכתב ו
זכו' ישהו דק' בספר תור' שמא יאמ' חסר משה אבל בתפלה
אין לחוש כלל וזוהו' זל כתב דק' להוציא אחרים ידי חו
חובתן אמרין דברים שבכת' אבל גבי עצמו לא כנספרש ב
בתוכפתא' **דין סדר קדושה יד**

וכא לצי' ואתה קודל פי' יושב ממתין ר' פנחס בשם ר' עזריח
אנו הגל'אך המכותה על התפלה הוא ממתין עד שיתפלל ב'

כנפיה אחרונה שב' ישראל ועשה מכל התפלו' עטר וזוהנהג
בראש הקבה' שנ' וברכות לראש צדיק פי' צדיק של עולם
ומכאן יש להסריח תקנה של ויושע לבלתי לא נאחר עטור
יוצרו ית' קקן ג' פעמים פתרונם בתרגומם ולפי שהיה מ
מנהג קדמונו לרדוש בכל שחרית ולתרגם בשביל עמי הא
הארץ החזק המנהג באילין פסוקים שבקדושה דכותרמינן
הוינו דאמרי' דאקדושה ואסדרא מתקיים עלמא דאיכא ת
תורה וקדושה דכתי' אם לא בריתי יומם ולילה וגו' ולרברי
האומר משום שמדא אתקין אמאי כתקיים בהווא עלמא
טפי מאדך ועוד מה היה לנו לתרגמו ועוד היה לנו לומר
ימלוך ה' שהוא מפסוקי קדושה מעומד עב' הר' נתן זל
וכת' הר' אשר זל כי לפיכך אומ' כאן ה' ימלוך שהיא מן התור
מה שאין בן בקדו' שבתפלה לפי שמתרג' כאן כל הקדושה
ולפיכך אומ' ה' ימלוך כדי לתרגמו בתרגום של אנקלוס ש
שהוא גדול משל עקילם וכת' הר' נתן זל שאין יחיד אומר
זאת הקדושה אלא בגנינות כקודא בתורה ובמקרא שאעפ'
שאנו אומרי' אותה כדורשין וזה אמרו רבנן אין פותחין
בבלה בפחת מעשה ובשבתות ויט' ששהין בבית הכנסת
שחרית תקוה במחנה כמו מסכת אבות שאנו אומ' במחנה
משום דרשה קדיש שלם

דין המזמורים שאומרי' אחר קדושה טז

וכתב ה' זל כרגו במקצת מקומות לקרא בכל יום אחרת
תחנונים אלו השיד שהלויים היו אומ' בבית המקדש באותו
היום וקורין לרוד אליך ה' ויש בו אלפא ביתא בתחלת הפ
הפסוקים שלא תמצא הב' והו' וק' במזמור וזהו בוק' לשון
בוקה ומכילקה כלו' האומר לא תהא תפלתו בוקה אך הצור
ישמענה ויש אומ' גכ' תפלה לרוד וזהו וכו' ויש קורין אין
כאלהינו וקורין אמ' ר' אלעזר וכו' וענה אבאר טעם
זהשיד שהיו אומ' בכל יום למה
אומרי' לה' הארץ ומלואה על שם שקנה שמים וארץ שנא'
קנה שמים וארץ ונבראה בראשון והקנה אותן לבני אדם
שנ' הארץ נתן לבני אדם והוא שליט על כל בראי' עולם
שנ' תבל ויושבי בה' בשני היו אומ' גדול ה' ומהלל מאד ב
בעד אלהינו על שם ביום שני חלק מעשינו שנ' זיהי מבריל
בין מיכ למים כך חלק העולם ובחר ביה שלם ונקראת עיר
אלהינו בשלישי היו אמרי' אלהים נצב בעדת אל על שם
שגלה הארץ בחקמתו של ותראה היבשה והבינה לעדתו ע
על כנת שיקבלו תוחנו ומשפטינו שנ' אם לא בריתי יוכנו
ה' לילה וכו' רביעי חמישי ששי פטוטיים הם על מה היו או
אומ' אותם על מעשי של הקבה' ית' **בשבת** היו
אומ' מזמור שיד ליום השבת כל' ליום שפלו
שבת פי' שעתיד להיות כלו' שבת כלום חרבן אלק' ענה שחל
יומו של הבה' ואחר כך תחיות המתים אמר ר' נחמיה מה
ראו לחלק בין הפרק' והלו' כלום ששה ימים על שם כענין
דיום שביעי ליום שכלו שבת ואף יום שבת על שם מעשינו
הוכנה השיד וכן פרשה' מזמור שיד ליום ק' בת על שם
ששבת שנ' כי בו שבת **דין עלינו לשבח יז**

השבעה שהרי קרא בתורה ומכר לפניה ולאחריה כשאר ה
 הקורין וכתב הרב נע' היכא שקראו ששה וסיימו את הסוד
 ואומ' קורין החזן שאינו צריך לקר' עוד אחר אלא החזן יא
 יאמר פעם אחרת קריש אחר המזטיר כי המפטיר עולה מ
 למנין ז' כראית במגילה הכל עליו למנין שבעה אפי' אשה
 וקטן וכן פ' ר'גם זל ונהגו להיות המסיים גולל ספר תורה
 והמנהג להיות משיים פניו כלפי פניו עד אחר הגלילה ויצא
 לנו המנהג כמה שאמ' זל כשהו' מהדקו מהד' מבפני' ונהגו
 שיאמר הגולל בשעת הגלילה לך ה' הגדולה והנכורה והתפ
 והתפארת והבצח וההוד וכל הפ' ער ומהל' ל'טס תפארתך
 והטע' לפי שבכל פסוק מקו מצינו מלבוש במקו' אחר ואומ'
 אותם כשהוא מליש הספר' ולא יהיה פותח המפטיר
 להפטיר בכביאים ער שיגלה הספר' ולא יפטיר בכביאי
 פחות מכא' פסוקי' ואם נשלם הענין בפחות מאלו דיו' ואם
 קרא עשרה פסוקים ותרגמן או אחר עמו דיו' ואפי' לא נשל'
 הענין ומולגין סענין לענין בכביאי או מנביאי לכביאי בתרי
 עשר ובלבד שלא ידלג מסוף הכפר לתחלתו ושלא ישו' ב
 כולת אלא כרי שישלים התרגם תרגומו ויש לו לקרות ל
 לתורג' ג' פסוקי' יחד והתורג' יתרגם של שתן יחד ואם יהיו ג'
 פסוקי' ג' פרשי' לא יקראם רק אחד אחד ויבדק המפטי' לפני
 והפטירה ברכה אחת אשר בחר בכביאים טובים ומפטיר וא
 ואחר התפטר מברך ד' ברכות אלו צור כל העולמים וחס
 על ציון ושמתנו ועל התורה ועל העבודה ועל הנביאים ועל
 יום המנוח הזה שנתת לנו ה' אלהינו לקודש ולמנוח לכבו'
 ולתפארת וכו' וחותם באי מקדש השבת' בשם ובשכונות
 ובסוכות אומר ביום חג פלוני הזה שנתת לנו ה' אלהינו ליש
 לששון ולשמחה לכבוד ולתפארת וכו' וחותם ברוך אתה ה'
 מקדש ישראל הומנים' ובשבת ויום טוב או ב
 בשבת וחולו של מועד אומר ביחס המנוח הזה ויום חג פלו'
 הזה שנתת לנו ה' אלהינו לששון ולשמחה לכבוד ולתפארת
 וכו' וחותם באי מקדש השבת וישראל' והמני' וברא' השבת
 אומ' ביום הוסרן וחותם בסוף אמת וקיים לעד חות' מקדש
 ישראל ויום הוסרן ואם חל להיות בשבת מזכיר שבת
 וביום הכפורים או ביום הכפורי' הזה וכו' וחותם כי אתה מו
 סולח לישראל מן העולם וסולחן לשבטי ישראל ומלעדי'
 אין לנו מלך מוחל וסולח אלא אתה באי סלך מוחל וסולח
 לעונותינו ולעונות עמו ישראל ומעביד אשמתנו בכל ש
 שנה ושנה מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הכפורים'
 ובשבת ויום הכפורים מזכיר של שבת וכן במנוח והטעם פ
 מפני מה אומ' במכות יום הכפורים על התורה מה שאין כן
 בשאר תעניות לפי שביחס זה יוכל לחתום בה אבל בשאר
 תעניות מה יחתום בה הלא אין ליום שם מיוחד שחתום בו
 המפטי' ולא התפלל לפי' אין אף אותה כלל ומסיימן מן
 דוד' ובשבת שחרית נהגו לומר אחי חפטי' מי שמך ויש
 מקומות שמכריזן המלך ואח' הקהל והכל לפי המנהג ובש

ובשבת וראש חדש סת' הרם זל שמזכיר ענין היום כברכת
 זו כדרך שמזכיר בתפלה דיא' שחותמין בה מקדש השבת יש
 ישראל ולח' זוכן פסק הריאף זל והביא ראיה מדאמ' ר' יהו'
 בן לוי יום הכפורים שחל להיות בשבת המתפלל תפלות נע
 נעילה צריך להזכיר של שבת יום הוא שנתחייב בחמש תפ
 תפלות הכא נמי מאחר שנתחייב בהפטירה מזכיר בה של ר'
 ראש חדש' וכת' שאין הלכתא כרב גדל' דאמר רח' שחל לת
 להיות בשבת המפטי' בכביאי אין צריך להזכיר של ראש ח
 חדש שאלמלא שבת אין נביא ברח' וכת' עליו הרז' זל דאין
 נראין דברי הרב זל דהא טעמא דר' יהושע בן לוי יום הוא
 שנתחייב בה תפלו' כל' מתוך שנתחייב בד' תפלות נתחייב
 אף בה ואלו נביא ברח' ליכא כלל הילכך לא מוחיה ההיא
 דרב גדל' משום הא דר' יהושע בן לוי דהא טעמא לחוד דהא
 טעמא לחוד עב' והתם זל כתב והלכה כרב גדל' והלכתא כר
 יהושע בן לוי כדאמ' בגמרה ליכא לדחוייה ולפיכך זה הוא
 דאמר' בגמ' לית הלכתא ככל' חגי שמעתא לאו אודב גדל'
 קאי ועל כן פשט המנהג בעיר נרבונא שלא להזכיר דרח'
 בברכת ההפטירה לשבת ורח' ובגמרא מייתי יט' שחל להיות
 בשבת המפטי' בכביאי במנחה צריך להזכיר מעין המאורג
 ויש מגיהין בספרים' יום הכפורים שחל להיות בשבת וכו'
 משום דקשיא היכן מצינו הפטירה במנחה בשבת והא תנן
 במצבת מגילה במנחה בשבת קורין ג' בתורה ואין מפטירין
 בכביאי' וזה נשאל לפני רבי' האי זל' והשיב כי מקומות יש
 ומנהגים חלוקים ועדין יש בפרס ומדי ההפטרות ידועות כ
 בשבת במנחה' בט' כאב ובשאר תעניות אין אומ' ברכה
 רביעית כלל רק חותמין מן דוד כאשר בארנו למעלה' ו
 ואחר כן מחזירין הספר למקומו ואו' יהללו וכו' נחזור לענין
 ראשון כל העלו' לקרות בתורה מתחיל בדבר טוב ומסיים
 בדבר טוב' ובפ'ש' האזינו הראשון קורא עד זכור ימות
 עולם והשני עד ירכיבו והשלישי עד וירא ה' והרביעי עד
 לו חכמו והה' עד פי אשא והו' עד סוף השירל והסיפן יהיו לך
 ולמה פוסקין בענינות אלו מפני שהם דברי תוכחה כדי שי
 שיחזרו בתשובה שמנה פסוקים שבסוף התורה קורין אותן
 בבית הבנסת ואפי' בפחות מעשרה אינפ' שהכל תורה ומפי'
 משה ומפי' הנבורה הואיל ומשמעין שהן אחר מיתת משה
 מותר ליחיד לקרותן שהרי נשתנו' ויש מפרשים יחיד קורא
 אותן המיוחד שבהן כל' הגדול שבכלן מפני כבודו של מ
 משה כשמזכירן פטירתו ואין מפסיקן אותן הפסוקים ל
 לישנים וקללות שבתות סגים אין מפסיקן בהם אלא אח
 אחר קורא אותן ומפסיק בשם שלפניהם ובפסיק שלא
 שלאחריהם' ובקללות שבמשנה תורה אפ' רצה להפסיק ב
 בהן פוסק אבל הבנה שלא להפסיק אבל היחיד קורא אותן
 ומפסיקן למועדות וראש השנה וביום הכפורים' וקורין
 בענין המועד לא בסוד השבת' אבל בראשי חדשים
 וחנוכה אין מפסיקין אבל מוציאין שני ספרים באחד קורא

להם עזרה לישראל שיהיו קורין בתורה בשני ובחמשי פרי
 ש'א יהיו עומדים ג' ימים בלא תורה שכל העומד ג' ימים
 בלא תורה אויבים נופלים עליו שנ' וילכו שלשת ימים ב
 במדבר ולא מצאו מים ואין מים אלא תורה שנ' הוי כל צ
 צמא לכו למים וכתוב בתורה ויבא עמלק וילחם עם יש
 ישראל ופונת החזן בעצמו ספר תורה ואוס גדלו ונהגו
 הצבור לומר פסוק של גדולה בלחש גדול ה' ומהולל מאוד ג
 גדול אתה וכו' ואחכ רוממו ה' אלהינו ומשתחוים נוכח הא
 הארון כתו במסכת סופרי כשיהיה החזן על המגדל פותח
 הספר ומראה הסתב לאנשים ולנשים ואם היו כלם אומרי
 וזאת התורה אשר שם וכו' מכאן מנהג הגוים שדוחקות ע
 עצמן לראות ספר ואינן יודעות על מה ואם יש שם סוף ק
 קורא ראשון ואומ' החזן סוף קרא יעמוד ר' פלוני הסוף ואם
 אין שם סוף קורא במקומו ישראל ואומ' החזן ישראל קרא
 בסוף יעמוד ר' פלוני במקום סוף כרוך שנתן תורה וכו' ת
 תורת ה' תמימה וכי נהגו העם לומר אחרי עלותו לקרות בת
 בתורה פסוקים אלו עד פגן הוא לכל החוסים בו ויש בהם מ'
 תיבות כנגד מ' ימים שעמד משה בחד לקבל התורה איך אדם
 רשאי לקרות בתורה אם לא נקרא בשם שאין אדם מכובד לו
 ועוד דאמרי בירוש' כל הקורא בתורה ולא אמרו לו קרא ד
 דומה לאדם שיש לו בת כותרת שכל הרצה לקותה לוקחה
 והכי אינא בתוספתא ראש הכנסת או חזן הכנסת לא יקרי
 עד שיאמ' לו קרא שאין אדם מכובד לו וכת' הר' נתן הלוי
 כתיבא דמצלו ביומא דספרא ועמד אחד מן הקהל להקרות
 לא יאות גברין אחר שלא דפגמא ליכא כיון שנרא' שאותו
 העומד לשמאל הקורא הוא החזן והקור' לימינו שנ' מימינו
 אש דת' למו' והיכא דאיכא סוף אחר קוראו וגב חלקם אין
 להם לקרות ולא לשאל אם לא יתנו להם שנאמ' חלקם שאלו
 כפייהו' ואף כי חלק אין להם בקריאה כי אם בשוים ואם
 דחוקים הם לקרא יוצא ישראל ספר תורה מן הארון ויול
 ויוליכו על זבועל ויקרא הסוף ומתוך כך כשהמפטיד מן ה
 הצנן כמו בתעבית ופעמי' שלא יתעבו גד דבכך די לתעבי'
 צבור כראשכתי' במשה ואהרן חזרו במלחמת עמלק אין ל
 לחזן להיות מפטיד אם לא יקרא טעם אחר שלא יקראו ש
 שניכ בתורה שהרי קריאתה כתינתה מה נתינתה בספרור
 אחד אף קריא' בסידסור אחד ולפי טעם זה ישד' מקד' את
 הכהן צריך להקרותם אחרים ועמד הקורא ופונת הספר לר'
 לראות מה יקד' בו וגללו ומכרידי'א' שלא יגללו אותו אלא
 פונת ורואה ומכרך וכן דעת הרם זל ויא' שיש לו להפך פניו
 שלא יראה כאלו הברכות כתובות בתורה ופונת החזן כר
 ברכו את ה' המכורך וכת' הר' נתן זל וצריך שיאמר ברכו א
 בקול רם כדי להוציא אותם שלא שמעוהו ועוד שאין לאו
 לאומרו כי אם בעזרה ואם אמרו בלחש הוי יחיד ולא הוי
 חועיל גם אותם שלא שמעוהו ושומעין אומ' כרוך ה' המכור'
 אין להם לו כך מאחר שלא שמעו הכרכו אלא כשס' החזן
 לעול ועד או אמן כרא' גבי ברכ' זיסו' שאם בא אחר ומצא
 שמכריך נכרך שאכלג' או כרוך שם כבוד מלכותו וכו' ואם
 בא כשהוא אומ' כרוך הוא שאכלנו אומ' אמן על כן טוב ל

לאומ' בקול רם ויענה החזן וכל השומעים כרוך ה' המכורך
 לעולם ועד ומכר' אשר בחר בנו וענה החזן וכל השומעי'
 אמן ופונת הספר וקורא בסדר ג' פסוקים לכל הפחות וקורא
 בלחש וניצ' בקול רם כדי שלא יתבייש הקורא אם לא יקרי'
 בדקדוק ואחכ גולל הספר ומכרך לאחריה אשר נתן לנו תו
 תורת אמת וענה החזן וכל השומעים אמן וכת' הרש ואף
 הוא עונה אמן אחר עצמו ואם היה צרי' להודו' אז הגומל
 לחייבים טובות שגמלני ברחמי וברוב חסדיו ועונין החזן
 וכל הקהל אמן צור שגמלך כל טוב הוא יגמלך סלה חן וח
 וחסד אמן וד' הם צריכי' להודות יודדי הים' הולכי דרכים
 כשמגיעין לישוב ויש נותנין שיעור להליכתן עד פרסה
 והיוצא מבית האסורים והחלה שנתפא' ובירוש' משמע
 שאפי' חש לראשו או בעיניו צריך להודות כמ' וצריך
 להודות בפני עשרה או יותר ועל זה נהגו להודות אחר קר
 קריאת התורה לפי שגם היא בי' או יות' וצדי' שיהיו שם שני
 זקני' שנ' ובמש' זקני' יהללוהו וקורין בסדר הזה ג' ומכריך
 לפני' ולאחר' וקור' כל אחת ג' פסוקי' לכל הפחו' בין כלם עד
 עשרה פסוקים כנגד עשרה בטלתי של בית הכנסת וכתב
 ה'ם נע' כי טוב יכולין לקרות שני אחים בסת' בזה אחר זה
 והבן אחר האב ואין מניחין מלעשות כן כשביל עין הרע
 ואחר קריאת התורה אומ' קדיש זוטא ואחכ גוללין ספר ת
 תורה ויש מקומות שאו' אשרי בעוד שיגללו הכפר תורה ו
 ואחכ עומד החזן ומניח הספר ביד הגולל ואו' למנצח וסדר
 קדושה ואחר כן מחזיר הספר למקומו ואו' קדיש תתקבל
 ויש מקומות שאין אומ' אשרי אלא אחר חזרת הכפר כי אם
 ביום שיש בו קרבן מוסף והכל לפי המנהג וכשמחזירין ה
 הספר למקומו אומ' יהללוהו תפלתו כשאר ימות השבוע
 דעתה אכתו' משפטי קריאת התורה בכל יום ספר לפען ית
 יתבאר לכל קורא מה יהיה משפט הקריאה ומנהגות' בזמן
 הקריאה פין כחול בין בשבת בין בזמנים אחרים

דבריה הפשוט להשלים התורה בכל שנה ומתחילין
 אותה בשבת שאחרי סכות וקור' בפרש בראשית
 וכן בכל שבת וקורין פרשת אותה שבוע עד שגומדי'
 אותה כתג הסכות בשני וחמשי קורין שלשה עשרה פסוקי'
 בסדר השבוע והטעם כמו שכתב' במקומו ובגמ' שבתות
 קורין בסדר השבוע הבאה שלשה עשרה פסוקי' לכל הפחות
 והטעם מפני יושבי קרנות שלא יהיו כל השבוע בלא תורה
 וכן בעבית ובמעמדות קורין ג' ובראשי חודשים ובחלו של
 מועד ד' ובחנוכה ובפסח ג' וביט' ה' וביום הכפורי' ובשבתו'
 ז' נקוט האי כללא בידך כל דטפי מחברי טפי חד גברא
 דנהג דתבאר לך דבשני ובחמשי קורין ג' וכיון שיש בו מוס'
 ד' ביום טוב שאמור בעשיית מלאכה ביום הכפורים שיש
 בו סת' ו' בשבת שיש בו סקילה ז' ואחר קריאת התורה או'
 קדיש וזו' לעולם לבד ממנחתא דשבתא ודחנעיתא לפי
 שאחרי קריאתה עומדין להתפלל אחר קדיש דאחר הקרי'
 עד עמד לפני התיבה וביום שיש בו הפטרה כגון שבת יע
 יעמד המפטיד ויקרא במה שקרא המסיים ג' פסוקים לכל ה
 הפחות ואם לא הפסיק הקדיש יוכל המפטיד להיות מכנין

קריאת התורה

יש לומר לפי שכל קריאת שאנו קורין במוסף לכפרה הן ב
 באות כראית פרק ב' דמגלה וידבר משה אל בני ישראל א
 את מועדי ה' מצותן שיהיו קורין כל אחת ואחת בזמנו ואמ'
 נמי כבר תקנתי להם סדר דקרבנות כל זמן שיהיו קורין א
 אותן מעלה אני עליהם כאלו הקריבום לפני הילכך ברוח או
 ביום טוב שחטאת קרב קבעו לקרות שקריאתן כפרה כח
 סוקרבתן אבל במוסף שבת שהן עולות ואין חטאת קרב ב
 בהן אין לחוש בקריאתן כי לא לכפרה הן באות ויש מפ
 מפרשים לפי שאין בפרשת שבת כי אם ב' פסוקים ולכך לא
 תקנו לקרותה והה' דאף לדבריהם היו לנו לקרות ולהתחיל
 בפרש' התמיד כמו שאנו מתחילין ברוח' כמ' ומפטרין בכל
 שבת כנביא מעין שקרא בתורה והמפטר כנביא צריך ל
 לקרות בתורה תחלה אפי' ג' פסוקים וחזור וקורא מה שקרא
 לפניו

בשלים סדר קריאת התורה בשבתות

סדר קריאת התורה במועדים

משה רבי' עה תקן להם לישראל שיהיו קורין בכל מועד ע
 ענינו וישאלו ויורשי' בענינו של יום בכל מועד זמנו וקורין
 בפסח ביום ראשון מוציאין שני כפרי תורות וקורין באחת
 בפרש' משכו עד על צבאיתם ובשני קורא המפטר בפניהם
 בפרשת ובחדש הראשון ומפטר ביהושע בפסח גלגל בעת
 ההיא ואם חל להיות בשבת קורין ז' בכפר ראשון ומוסיפין
 מן והיה היום הזה לכם לזכרון ולפי קורין אותה ביד ראשון
 לפי שמוזכר בה מכת בכורים שהיה ביום ראשון ובשני ק
 קרא המפטר כמו שכתבנו וכת' הרס נע' כשנתתן הכפר
 השני לחון לקרות אנו רשאי לפתחו ולהסיר מכנו המפה ע
 עד שיגללו הראשון המפה ולעולם ביום שיהיה בו חובת ה
 חיוס אין אומר קריש עד אחר קריאת חובת היום ויום ב'
 מוציאין שני כפרי תורות וקורין באחת בכדר אמר אל הכ
 הכהנים בפרשת שור או כשב וכו' וידבר משה את מועדי ה'
 לפי שיש בה ענין דין מצות ספירת היגמר שהוא ענין היר'
 ולא קפדין לקרות קרש לי אעפ' שהיא קודמת בסדר הכתו'
 בתירה מהטעם שכתבנו ובשני קורא המפטר כא
 כאתמול ומפטר במלטים בפסח יאשיהו ויע' לח המלך עד ו
 וישלך אל קבר בני העם ומדלגין עד ויצו המלך את כל ח
 העם לאמר עשו פהח עד וכמהו לא היה לפני מלך ויום ג'
 הוא ראשון לחולו של מועד מוציאין ב' כפרי תורות וקורין
 בארת ג' כסדר בא אל פרעה בפרשת קרש לי לפי שיש בה
 כמה ענינים מציא' מצרים ובשניה קור' הרביעי דקרבנתם
 עד סוף פסקא ויום ד' מוציאין ב' כפרי תורות וקורין בארת
 ג' בסדר ואלה המשפטים בפרשת אם ככה תלוה עד לא תב
 תבשל גדי בחלב אמו לפי שמוזכר בה חג המצות ויום ח'
 חמשי פסל לך ויום ששי כמדבר כיני שעל זה הכוד כת
 כתובות בתורה ובשניה

לעסוק בתורה בשעת הקריאה והל' יצחק וקדוביל הוא ב
 בעל עמודי הנהלה כת' והצנעת סת' אכור לכפר יש גורסין
 אפילו לדבר הלכה ואם יש שם עשה בני אדם סטין אונם
 לתורה ומותר לגרוס בנחת שאין לבטל מצות הקריאה ונס
 מותר לקרות הפרש' שנים מקרא ואחר תרגום שחייב אדם ל
 להשלים הפרשה עכל ואסור להניח סת' ולצאת בשעה ש
 שהקורא קורא שנ' ועוזבי ה' יכלו ובין גברא לגברא שרי
 במקום שנהגו לתרגם אין הקורא רשאי להגביה קולו יותר
 מן המתרגם ולא המתרגם עצמו מן הקורא ואין הקורא
 רשאי להתחיל פסוק אחר עד שימלה התרגום מן המתרגם
 ואין המתרגם רשאי להתחיל לתרגם עד שיכלה הקורא ולא
 יהיה הקורא ולא המתרגם נשיגן לא לעמוד ולא לקידה אלא
 עומד ביראה ירושלמי ר' שמואל בר ר' יצחק על לבי כנשת'
 חזא ברנש קאי וקא קרי וסמך לעמודא אמר ליה אסיר לך
 כשם שנתנה באימה כך אנו צריכין לנהוג בה באימה ולא
 יתרגם החון עצמו כדאמרינן בירושלמי אמר ר' חגי בר ש
 שמואל בר רב יצחק על לבי כנשתא חזא חזנא דקאי ומ
 ומתרגם ולא קאי ברנש תחותי אמר ליה אסיר לך כשם שנ
 שנתנה על ידי סוסר כך אנו צריכין לנהוג בה ולא יתרגם
 מן הכתב אלא בעל פה כדאמרינן בירושלמי ר' שמואל בר
 רב יצחק על לבי כנשתא חזא חד סופר מושיט תרגומא כגו
 ספרא אמר ליה אסיר לך דברים שנאמרו בפה בפה וד
 ודברים שנאמרו בכתב בכתב וכן כתב הרם בכזל ואין הק
 הקורא רשאי להיות מסייע לתרגמן שלא יאמרו תרגו כתב
 בתול' ולא יהיו שנים מתרגמין כאחד ולא כל המקראו'
 מתרגמן בצבור מעשה ראובן וברכת סבנים ומעשה
 העגל מן ויאמר משה אל אחך עד וירא משה את העם ועוד
 פסו אחד ויגוף ה' את העם נקדין ולא מתרגמין כל הגולל
 ספר תורה כשהוא גוללו גוללו מבחוץ וכשהוא מהרקו מה
 מחזקו מכפנים וצריך להעמידו על התפר שאם יקדע יקדע
 על התפר

סדר קריאת התורה בכל שבתות השנה

עורא תקן לישראל שיהיו קורין קללות שבספר ויקרא קודם
 עצרת ובשבתות תורה קודם ראש השנה כדי שתמלה שנה
 וקללותיה והמנהג הפשוט שיהיו קורין במדבר סיני קודם
 עצרת ואתחנן אחר ט' באב אתם נצבים קודם ראש השנה
 צו קודם הפסח בשנה פשוטה לפי יש שבתו שקורין שחרי'
 ב' סודים בן תוריע ומצודע אחרי וקודשים בוד ובתקנותי
 וכיצא בן עד שישלימו כלן בשנה ויקראו אותן הסודים
 בעצתן מקום שמפסיקין בשבת שחרית שם קורין במנחה
 בשני ובחמשי ובשבת הבאה כיצד שבת ראשון קורין ב
 בראשית ובמנחה ואלה תולדות נח י' פסוקים אי יותר וכן
 בשני ובחמשי וכן לשבת הבאה בשחרית מתחילין ואלה ת
 תולדות נח עד סוף כל הסדר ועל דרך זו קורין כל השנה
 ושאלו ה' אליהו מפריש מפני מה אין אנו קורין פרש' שבת
 בשבת כמו פרשת ראש חודש ופרשת רגל כרגל והשיב

פסולים וכתב הרב בעל האשכול זל דאי איכא שני כ
 כתיב חתנים אין ראוי שיקראו אותם זה אחר זה
 מפני פגמו של ראשון אלא עושין שתי שורות וקורא בהן ו
 לוי וישראל ואחר כך בהן ולוי וישראל ואם ירצו לעשות
 כל השורה מהשבעה יעשו וכל מאן דקשיש או חשיב טפי
 ראוי לאקדומי וכתב גאון זל דבית חכמת שרובן כ
 כתיב ויש ביניהם ישראל אחד או שנים קורא בהן ראשון
 ואחריו לוי ואחריו ישראל ואחכ קורין לכהן ואומר יעמוד
 פלוגי ואעפ' שהוא בהן ואחריו לוי ואחריו ישראל אין
 קורין בחומשיק בבתי כנסיות מפני כבוד צבור ואין גוללין
 כפר תורה בצבור מפני שזוהר הצבור לפי כשקורין בשני ע
 עינים בבית הכנסת מצאין שתי תורות אם יהיו שם ולא
 יקרא איש אחד עינין אחד בשתי תורות שלא יאסרו ספר
 ראשון פסול ואין צבור פחות מעשרה ואין קורין פחות מש
 מעשרה פסוקים ולא יהיו הקורין פחות משלשה ולא יקרא
 הקורא פחות מג' פסוקים ואין מתחילין בפרש פחות מג' פס
 פסוקים ופרש ויחל והקריאת ידועת ששם מתחילין לקרות
 ואין לחוש שמא יאמרו הראשון לא קרא אלא ב' פסוקים ו
 ופרש וביזם השבת צריך להתחיל בה או לסיים ותפסו לפי
 דמאן דעיל עייל ושאל' כך כתב הר' נתן זל ואין מניחין
 בפרש פחות מג' פסוקים ואין הקורא רשאי לברך קודם
 שיפתח ספר תורה ויביט במקום שיקרא בו ואחר כך מברך
 וקורא ואחר הקריאה גולל הספר ומברך לאחריה ואין ה
 הקורא רשאי לקרות עד שיכלה אמן ספי הצבור קרא
 וטעה אפי' באות אחת מחזירין אותו עד שיקרא בוקדוק ו
 חמ' הקורא שברך אבל על החזן אין לחוש אם לא קרא בד
 בוקדוק כמ' ולא יקראו שנים אלא אחד לברו קר' ונשתתק
 יעמד אחר תחתיו ויתחיל משקום שהתחיל זה שנשתתק ומ
 ומברך פסוק אין הקורא רשאי לקרות עד שיאמר לו
 החזן לקרות ואפי' החזן עצמו לא יקרא אם לא יעמד אחד
 מן הצבור עמו כדרך שהחזן עומד עם הקורין תוספת
 חזן העומד לקרות עומד אחר ונחזן עליו פי' שזהו כבוד
 התורה כשאחד עומד אצל הקורא ונוכל ללמוד מזה ש
 שאם היה החזן סתם וקורא ראשון שאין ראוי שיקרא יחיד
 אבל צריך שיעמד אחר מן הקהל ויחזן עליו ויעמד אצלו
 הקורא יש לו לר' למקום למקום בענין אחד ובלבד שלא
 יקרא על פה שאסור לקרות שלא מן הכתב אפי' תיבה אחת
 ולא ישהא בולת אלא כדי שיעוד הקורא כיון שהתחיל
 הקורא לקרא בתורה אסור לספר בדיבור אלא שישימו
 לבם למה שהוא קורא שנ' ואני העם אל ספר התורה ויש א
 אוסדים כי זה היה לפי מנהגם שהיו נוהגין שהקורא ראשון
 היה מברך לפניו והמסיים לאחריה והאמצעים לא היו סב
 מברכין כלל ולפי זה המנהג היה בדין שלא לספר כלל
 שמא יצטרך לעלות ולקרות ואם יספר בין שתי הכרכות יה
 יהיה הפסק ומכ' ארזן לעשות פדעת הראשון אף לפי
 מנהגו שלא לספר כלל ומי שתורתו אוכזרתו מותר ל

סדר השבוע ובשני מעין המאורע וכתעבית חנוכה
 ובראשי חרשים שחלו להיות בשני ובחמשי מפסיקין וקורין
 שלשה מעין המאורע ובשבתות וימי טובי וביום הכפורי
 בשחרית אין פותחין ממנין הקוראים שכתבנו אבל מוסיפין
 עליהן בראשי חרשים וחלו של מועד אין פותחין ואין מ
 מוסיפין מפני בטול מלאכה בכנחה ובשבת ובכנחה
 יום הכפורים ובכנחת תעבית משום אחר תפלת מנחה
 ובשני ובחמשי שבכל שבוע וחנוכה ובפורים אין פותחין
 מהן ואין מוסיפין עליהן מפני בטול מלאכה והכל עולין
 למנין שבעה אפי' אשה או קטן אבל אמרו זל אשה לא תק
 תקרא בצבור מפני כבוד הצבור קטן היוודע לקרות ולמי
 שברכין עלה למנין הקוראין צבור שלא היה בהם יודע ל
 לקרות אלא אחד עלה וקורא יושב וחוזר וקורא בסדר הזה
 עד שישלים מנין הקוראים הורש זל כתב מצוח לקרות
 כל אחד ואחד ואם אינו יודע לקרות העלה בוקדוק על ה
 החזן לסייעו בלחש ואי נמי אם העלה לא גמיר נימא
 ליה החזן כל תיבה ותיבה בלחש והקורא יקרא בקול רם כי
 היכי דלישמעי צבור ובהכי נפקי ידי חובתיהו בכל מקום
 שיש שם סתם לוי וישראל סתם קורא ראשון ואחריו לוי
 ואחריו ישראל ואפי' יש שם תלמידי חכמים גדולים
 ואפי' סתם עב הארץ סתם קורא ראשון וכתב הרב בעל
 האשכול דדוקה בשבתות ויום טוב דשכיחי רבים אבל ב
 בשני ובחמישי לא יקרא סתם תחלה אלא יניח החכמים לק
 לקרות ואפי' בשבתות ויט' אם יש שם גאון או רב מובהק
 או ראש ישיבה וכו' עלמא כיפי ליה מותר לסתם לחלוץ
 לו כבוד דליכא למיחש לאינצווי דהא כולי עלמא כיפי ל
 ליה ומעמידין סתם קטן לקרות שמיני להיות מפטיר בבניא
 ואין בזה פגם כלל אם אין בקהל רק כתיב קורא ומברך לפ
 לפניה ולאחריה וחוזר וקורא ומברך לאחריה וכן יעשה עד
 שנשלם כל מנין הקוראים ירושלמי עיר שכלה כתיב
 ישראל קורא ראשון מפני דרכי שלום אין שם סתם ישראל
 קורא וכתב הרם במזל שלא יעלה אחריו לוי כלל ויא' שי
 שיעלה אבל לא במקום סתם ולא במקום לוי ויקרא אותו ח
 החזן בשמו ומזכיר ואעפ' שהוא לוי וכתב הר' אף זל
 שהוא יכול לקרותו ראשון אם ירצה וראיה מן היר' דקאמ'
 ר' יהושע בן לוי מימי לא ברכתי לפני סתם ולא בך ישראל
 לפני ושאלו לפני הרם נע' אם חובה לתת ללוי לברך ב
 במקו' שאין סתם חשיב בכקו' שאי' סתם יש לכל דבר לישראל
 כמו ללוי ואמרו לפניו זה הירושלמי וענה איני ס
 מאמין שהוא ביד תלמי ואם הוא שם זהו לא היה אלא בש
 בשביל כי הוא גדול מכלם כתב הרם בגזל כל הגדול סת
 מחברו בחכמה ובמנין קודם לקרות והאחרון הוא שגולל
 הספר הוא שנוטל שכר כנגד כלם לפי עלות ומשלים גדול
 שבצבור אין שם לוי סתם הקורא ראשון חוזר וקורא במקו'
 לוי אבל סתם אחר סתם לא יקרא שלא יאמרו הראשון פ
 פסול וכן לוי אחר לוי לא יקרא שלא יאמרו אחר משני

על זה סמכו זל לתקן אותה לקרות באלו הימים כג' ו
 והרב בעל האשכול זל כת' דהאי ולא קרינן וביום השביעי
 וכיום השמיני משום ספקא כמו בשאר הימים לפי שמאחר
 שעשינוהו קדש בתפלה וברכות ואמרו את יום שמיני ח
 חג העצרת לא נעשה אותו חול להיות קורא בו ביום הש
 השביעי שהוא חול המועד עב' ומפטידין במלכים ויהי
 בכלות יום תשיעי הוא יום שפחת תורה והפכה שקורין
 בו וזאת הברכה שהוא סיוע התורה ושמחין בו שמחה גד
 גדולה ולחרבות השמחה נהגו לקרות יותר סמכין קורין זל
 ולהוסיף עליהן ונהגו גם כן להסדיר כל אחד בליל יום ת
 תשיעי וזאת הברכה שנים מקרא ואחד תרגום לאור דבר ע
 על השולחן ואחר כך להתחיל מכל אחד סחמשה חומשי ת
 תורה כדי שלא יראה כמי שמסיים התורה והולך וכל זה ע
 על דרך ההגדה שאמרה תור לפני הקב"ה נתתני לכניך וכבר
 פיימו לקרותי ושוב לא יהיה להם חפץ בי כמ' ושכנה פ
 פסוקי שבסוף הסדר שהם מויעל משה עד ויהושע יחיד ק
 קורא אותן כמו שכתבנו לפעולה ובשניה קורא המפטיד כ
 כאתמול ומפטידין בראש יהושע עד חזק ואמץ וכתב הר
 נתן זל שמפטידין במלכים ויעמד שלמה עד בהוציאך את
 אבותינו ממצרים ה' אלהים הובי אמרינן במגלה לפי שכל
 אותו הסדר שעשה שלמה בבית המקדש היה בסוכות ראוי
 להפטיד בסוכות אך בחומשין שלנו נרמז ויהי אחרי מות
 משה לפי שקט אחרי משה חסרנו את מותו ולא יתכן שיש
 לנו להפטיד ממה דמליק מניה ויש שאומרים ג' פסוקים פ
 מראש יהושע ואחל ויאמר שלמה וטוב לאחז כזה ומה
 עב' ואחר ההפטיד אומר אשרי ואחכ' עומד על המגדל ע
 עם ספרי התורה גם נהגו להוסיף להוציא
 כל ספרי התורה אשר בתיבה ולעמד על המגדל כל הקנים
 וס' כזרועם ומקוננים כל אחד על פטיית משה רבן של כ
 נביאים ומזכירין לטובה כל מי שנדבו לבו להקדיש ולעשו'
 צדקה לכבוד האל ולכבוד החיים והנתיים ואומר מצליאך וס'
 ומתפללין על כל ישראל ואומר מזמורים ואחכ' מחזירין הם
 הספרים למקומן ואומר קדיש ומתפללין תפלת מוסף
חנוכה מוציאין ספר תור וקורין בה ג' בסדר נשא
 ומתחילין לקרות סהן בפר' ברכת סג' וקורא
 עד ויקריבו אותם לפני המשכן ולוי קורא עד ויקריבו את ק
 קרבנם לחנוכה המזבח וישראל ביום הראשון כל הפרשה
 ויש מקומות שאין מתחילין רק מתחלת החנוך שהוא מביחם
 מלות משה וס' קורא עד לפני המשכן ולוי עד לחנוכה הם
 המזבח וישראל ביום הראשון ויש מקומות שכהן קורא ס
 סביחם מלות משה עד לחנוכה המזבח ולוי וישראל קורין בין
 שניהם ביום הראשון ביום השני סהן ולוי קורין ביום השני
 וישראל ביום השלישי כאדם שקורא בתורה ויש נהגין ש
 שחזור ישראל בכל יום הפרשה שיקראו סהן ולוי ועל הדל'
 הזה ילכו כל המנהגות כל החנוך עד סוף הסדר ויש נהגו
 להוסיף לקרות את השלישי מפרשת בהעלותך על כן עשה

את המנורה ומנהג יפה להשלים ענין החנוך ולקרו' בענין
 הנרות וסמך למנהג זה מצאנו במדרש כיון שבאו כל נ
 נשיאי השבטים והקריבו איש את קרבנו לחנוכה המזבח
 ושבתו של לוי לא הקרי' חלשה דעתו של אהרן על שלא ז
 זכו בני שבטו להקרי' להנוכ' המזבח והכה' הגיח דעתו ואמ'
 לו שיעתידך בני בניו לעשות חנוך אחר בפני עצמן וזהו
 חנוכה הנרות שעשו חשמונאי ובניו שהיו מזרעו של אהרן
 ולזה נסמכה פרשת הנרות לחנוכה המזבח לכך נראה
 שמנהג יפה הוא ועוד מצאנו במדרש ר' תנחומא אמר ר'
 שמואל בר נחמני לשלשה חדשים נגמרה מלאכת המשכן ת
 תשרי מוחשון וכסלו ובפסיקתא איתא במדרש ותשלם כל
 המלאכה מאד עמקו מחשבותיך אמר ר' חנינא בכה' בכסלו
 נגמרה מלאכת המשכן ונעשה המשכן מקופל עד אחד כב
 בניסן שהקימו משה וכל זמן שהיה מקופל היו ישראל ממ
 ממללין על משה ואומר שאין לו כח להקימו או שימא יש בו
 דופי הקב"ה היה מעבב הקמתו עד ניסן שבו נולדו אבותי'
 וכנאלו ישראל ממצרים וכיון שהקימו משה בניסן לא דברו
 עליו מאותה שעה ואילך וחדש כסלו נתרנס על הדבר כיון
 שבו נגמרה מדוע לא זכה בהקמתו ואמ' לו הקב"ה עלי לשלם
 מה שהפסדת ושלם לו חנוכה בית חשמונאי ומה הטעם
 אנו קורין בחנוכה בית חשמונאי בסדר חנוכה המזבח שבת
 של חנוכה מוציאין ב' ספרי תורה קורין באחת ז' בסדר הש
 השבוע ובשני קורא המפטיד בחנוכה הנשיאים ענין היום
 ואם יהיו ב' שבתות בחנוכה עושין בסדר הזה ומפטיד
 בנרות זכריה מן רני ושמחי עד תשואות חן חן לה' ובשבת
 שניה מפטיד בנרות שלמה מן ויעש חיחס עד להיכל זהב'
 ואעפ' הנרות שלמה קדימי והיה כדון לקרותן בשבת רא
 ראשונה כיון דנבואת זכריה היתה על חורבן בית שני שבו
 היה נס חנוכה קורין בה בשבת ראשונה וראש הדש
 טבת שחל להיות בחל מוציאין שני ספרי תורה וקורין
 באחד ג' בענין ראש חדש ורביעית קורא בשני בחנוכה
 בענין חיחס ואם חל להיות בשבת מוציאין ג' וקורין באחד
 ו' בסדר השבוע ובשני קורא השביעי ובראשי חדש שב' ויא'
 שמתחילין וביום השבת ומפטיד קורא בשלשי בחנוכה יב
 ענין היום כדאמרינן תדיר ושאינו תדיר תדיר קדים ונפקא
 לן בזבחים מהאי קרא מלבד עלת החדש אשר לעלת דת
 התמיד תעשו את אלה פי' תעשו המוספין ומלבד משמע א
 אחר שהקריבתם התמיד תקריבו את המוספין וקא דרשינן א
 אשר לעלת התמיד קרא יתירא למילף ובטביל שהוא תם
 תמיד תדיר והקדימו הסתוב למוספין ומכאן אתה דן לכל
 דבר שהוא תדיר ונהגו רבותינו זל היכא דמקליע יום צריך
 להוציא ג' ספרי' אם אין להב' אלא ב' קורין בראשון תיללין
 ונוטלין השניה וחרדין ונוטלין הראשונה למפטיד ואין או'
 קדיש עד שיקרא פרשתו ומפטיד בנרות זכריה והפטיד ר
 רח' בטלה לפי שאין המפטיד קורא בתורה בשל רח' ובמס'
 סופרים גרסינן שמפטיד בשל רח' ואנו לא כן נהגנו

קריאת התורה

קורא חרביעי כאתמול ואם חל להיות יום ה' בשב' מוסיפין בפרשת פסל לך מן ראה אתה אומר וקורין בה ז' ובשניה ק קורא המפטיד והקדבתם ומפטיד ביחזקאל היתה עלי עד זנתני רוחי בכס וחיינתם וכטב הר' האיי גאון זל כי הטעם לפי שעתידה תחייית המתים להיות בניסן יום ז' מציאין ב' ספרי תורה וקורין ג' בסדר בהעלותך ובפרשת במדבר ס סיני ובשניה קורא חרביעי כאתמול יום ז' הוא יט' ראשון לאיזרונים של פסח ומוציאין ב' ספרי תורה וקורין באחת ה' בסדר ויהי בשלח עד כי אני ה' חפאך ואם חל בשבת ק קורין באותה פרשה ז' ואעפי שקדמה בסדר התורה לא נח נחוש לפי שביום שביעי עברו הים ואמרו עליו שירה וכל העבד המבואר באותה פרש' ומפטיד קור' בשניה והקדבתם ומפטיד בשמואל וידבר דוד עד על כן אודך כגויט ומולגין עד מגדול ישועת מלכו יום ח' מוציאין ב' ספרי תורה וק קורין באחת ה' בסדר ראה אנכי בפרשת כל הבכור עד סוף הסדר ואם חל להיות בשבת קורין בה ז' ומוסיפין מן עשר תעשד ולכך נתקנה ליום אחרון לפי שהיא אחזקה בסדרת התורה ומפטיד קורא בשניה כאתמול ומפטידן בישיעה ע עד היום כבוב סימן פרשיות של פסח משך תורה קדש בכספא פסל במדברא שלח בזכרא וכת' הר' בעל העטור שזה הסדר נהוג כשח' פסח באגו אבל אם חל בה נהוג הסדר משך תורה פסל במדברא קדש בכספא שלח בזכרא ויש כותבין שאינו מצינו לעולם הסדר לבר מאותו יום שבת א אבל למחרתו חוזר לקדמותו **בת** השבועות ביו' הראשון מוציאין עני ספרי תור' וקור' בארת ה' בסדר וישמע יתרו בפרשת בחרש השלישי עד סוף הסדר ומפטי' קורא בשני בפנחס בפרש' וביום הבכורים ומפטידן ביחזקאל ויהי בשלשים עד ותשאני רוח יום ב' מוציאין ב' ספרי תורה וקורין ה' בסדר ראה אנכי בפרשת כל הבכור ואם חל בשב' קורין בה ז' ומתחילין מן עשד תעשד ומפטיד קורא כאתמול וביום הבכורים ומפטידן בחבקוק תפלה ל לחבקוק עד למנצח בניבותי **בט באב** מוציאין סת' וקורין בה ג' בפרשת כי תליד בני' ער נותן לך כל הימים ומפטידן בירמיה אסוף אסיפס למנחה מוציאין סת' וקורין בה ג' בסדר כי תשא דראשון מן ויחל משה עד לעשות לעמו והשני מולג וקורא באותו הס הסדר בפרשת פסל לך עד אל מול הדר והוא השלישי קור' עד אשר אנכי עשה עמך וכסד' הזה קור' בכל כנחת תעבי' ובשחר' שלהם ומפטי' במנחה ודרשו כמו שמפטידן במנח שאר תעביות ובשאר תעביות אין מפטידן כלל בבקר **כה** יום ראשון מוציאין שני ספרי תורה וקורין באחד ה' בסדר וידא אליו בה' פקד כמו ש שאמר רז' בראש השנה נפקה שרת רחל וזנה ואם חל ב בשבת קורין בה ז' ובשניה קורא המפטיד בסדר פנחס וב ובחדש השביעי עד סוף ההפסקה ומפטידן בשמואל ויהי איש אחד מן הרמתיים יום שני מוציאין ב' ספרי תור' וקורין

באחת ה' בפרשת והאלהים נסה עד סוף הסדר והטעם כדיל לזכור עקדתו של יצחק ובשניה קורא המפטיד כאתמול ומ מפטיד בירמיה מצא חן במדבר **בזם** הכפורי בשחר' מוציאין ב' ספרי תורה באחד קורין ו בסדר אחרי מות כל עבין יום הכפורי עד כמעשה ארץ מצרים ובשניה קורא המפטיד בסדר פנחס וביעשור לחדיש ומפטיד בישיעי' ואמר סולו סולו במנחה קורין ג' בסדר אחרי מן כמעשה א ארץ מצרים עד סוף הסדר והטעם שמא יש אדם שנכשל ב בערה ויזכור וישוב אל ה' ויחממהו ובמדרש טעם אחר ל למה קורין בעריות ביום הכפורים לומר רכון כל העולמים ח הזהרתנו שלא לגלות ערה אף אתה אל תגל ערותנו ביום ח הכפורים ותכפר לנו על כל פשענו ואחר מן השלישה מפ מפטיד ביזנה בן אמת **בסכות** ביום ראשון מוציאין ב' ספרים באחד שור או כשב ובשני קורא המפטיד בסדר פנחס ובחמשה ע עשר יום ומפטידן בתרי עשר ובה יום בא לה' יום שני פ מוציאין ב' ספרי תורה וקורין ה' כאתמול בפרשת שור או כשב ובשניה מפטיד כאתמול ומפטידן במלכים ויקהל אל המלך שלמה יום ג' שהוא כפך שני ראשון לחלו של מועד מוציאין סת' אחת וקורין בה ארבעה ראשון קורא ביום השני לוי ביום השלישי ישראל חזר ביום הש השלישי ורביעי קורא הכל ביום השני וביו' השלישי יום ד' שהוא כפך שלישי לחלו של מועד כן קורא ביום השלישי לוי ביום הרביעי וישראל חזר ביום הרביעי ורביעי ביום השלישי וביום הרביעי יום ה' שהוא ספק ד' כן קורא ביום הרביעי לוי ביום החמשי וישראל חזר ביום החמשי ורביעי ביום הרביעי וביום החמשי יום ו' שהוא כפך ה' כן קורא ביום החמשי לוי ביום הששי וישראל חזר ביום הששי ורביעי ביום החמשי וביום הששי יום ז' שהוא ספק ששי ו כן קורא ביום הששי לוי קורא וביום השביעי וישראל ח חזר ביום השביעי ורביעי ביום הששי וביום השביעי

בשב חול של מוע בין פסח בין סכו' מוציאין ב' ספרי תורה וקורין באחת ז בפרש' ראה אתה אומר והטעם מפני שיש בה את חג הסכו' תשמר ודרשו אותו וז' במסכת מועד קטן לרבות חולו של מועד ובשניה קורא המפטי' בסוכות ספקה דיומא ומפטי' ביחזקאל ביום בא גוג ורבינו האיי גאון זל כתב טעם לפי שעתידה מלחמת גוג ומגוג להיות בתשרי יום שמיני שהוא חג העצרת מוציאין ב' ספרי תורה וקורין ה' בפרשת כל הב הבכור ואם הוא שבת מתחילין מן עשד תעשד וקורין בה ז' ובשניה קורא המפטיד בסדר פנחס וביום השמיני עד סוף הסדר כתב טעם למה קורין כל הבכור ביום אחרון של פ פסח ושבועות וסוכות משום דכתיב באותה פרשה ושמות בחגך ואחר כטוב היתה אד שמח לרבות יום טוב האחרון

שלא הרגישו בו חכמי המזרח ואמרו שהמכיר וקורא ב
בתורה בספר פסול הרי זו ברכה לבטלה וראיה לדבר זה מה
שאמרו ז"ל אין קורין בחומשין בצבור מפני כבוד הצבור
וכי יש פסלות בעולם כמו פסלות חומשין ואפי' היה ספר ת
תור חסד אות אחת או יותר פסול וכל שכן חומש ולמה נתנו
טעם מפני כבוד הצבור והיה להם לתת טעם מפני שיהיה
פסול ויהיה ברכה לבטלה ואת שהקריאה זו בלא ברכה אב'
למה באסרה וכי יש בעולם מי שעלה בידעו לאסור קריאה
בלא ברכה אפי' על פה אלא ודאי שלא אמרו בצבור אלא
על קריאה שחייבין עליה לקרותה בצבור שהן ג' או ז' או כ'
כיצא בהן הוא שאין קורין בהן מפני כבוד הצבור לא
מפני שהברכה לבטלה ועל דיוקא זו מסכו כל אשוי רז
המערב והיו קורין בספר קלף מצה בלא עבוד כלל ומכרכין
לפניה ולאחריה בפני גאוני עולם כגון ר' יוסף דהלוין ור'
יצחק הלוי וכיוצא בהם ומעולם לא נשמע פוצה פרו
ומצפצף לפי שכלם בעלי בינה היו וחכמתם מיושבת
ומכוונת וידעו שאין הברכה תלויה בספר אם כשר אם פסול
כמו ביארנו ואעפ"כ ראוי לכל צבור להיות להם ספר תו
תורה כשר ככל הלכותיו וכו' ראוי לקרא לכתחלה בצבור וא
ואם אי אפשר להם קורין בספר פסול ומכרכין לפניה ולא
לאחריה מהטעם שאמרו וכן הורה רבנו חנוך הספרדי זל
בארת התשובה השיבו גדולי נרבונו עה' על זאת רז
השאלה וזו לשונם ועל קריאת החומשין ששאלת
כך דע דעתנו ניטה אמת הוא שאם רבותי ז"ל אין קורין
בחומשין בצבור מפני כבוד הצבור וכן הלכה אך זה תשיב
אל דעתך וכי ספר תורה שאנו קורין בו ושאונו עומדין ס
מפניו מעובר הוא כהלכה למשה מסיני וסליח וקסיה וע
ועפ"ן ומפני מה אנו מכרכין עליו וקורין בו אלא שאנו סו
כומכין על דברי הגאונים ז"ל שאם שאין בינינו מי שיוע
לעבר העורות כהלכה למשה מסיני ורוב ספרי תורה שלנו
עשין מאלו העורות שאין עבודיין כהלכה וסוטב ש
שתעקר מצות העבוד מהקדמה ולא נתבטל מקריאת התורה
כמו שהתיר בספרי דאפטרותא דשרי לטלטולי ושרי ל
לכקייי ביה משיב עת לעשות וכמו שדחתו בכתובות
האגרות והתלמוד הן הכי נמי באותן ספרים שדם מקומות
דחוקים שאין להן ספר תורה סוטב שיקראו בחומשין דכל
בקריאת ספר תורה בשלשה או שבעה ויברך כל אחת
בתקונו שלא יתבטל מקריאת התורה ועד ר' איה מכת
שאמרו ז"ל אין גוללין ספר תורה בצבור מפני כבוד הצבור
היבא דמתרסה דוכת' דלית להו אלא חד ספרא גוללי בצבור
ולא חיישינן לכבוד צבור כדי שלא יתבטלו מקריאת הפרש'
ומפני כבודן למען יאמינו כי לא צלינו כשלח זה סגנונו
וחתומה ומקצתו כזה טורחם בר' משה אברהם בר' יצחק
משה בר' יוסף משלם בר' נתן מאיר בר' יעקב משה בר' ט
טורחם וזמן לטובה
ה'ש זל מצאתי ברשת אחת הל' דתגילין לקרות
ובשם

בספר חומש בעשרה אין רוח חכמים נוחה מהם זל אומר
לעשות כן שאפי' בספר תורה גבור שאינו עשוי בתקון ח
חכמים אסור לקרות בו כגון שאינו תפור בגדין ושלא יהיה
בין שרטוט ושרטוט כמלא שרטוט אסור לקרות בו ובספר
חומש אין מדקדקין לעשו' בו אחד כן התקוני האלו והתקל
כזה לא בכון לעשות כן עימוציה ברכה לבטלה **עוד**
מצאתי על זה אין קורין בחומשין וכו' רגילין היו
לכתוב חומשין כל חומש וחומש בפני עצמו וכל כפ' יהם
היו כמגילה בספר תורה שלנו ואפי' היה עשוי החומש בתקון
ספר תור בעורות עבודין לשמה ונתפר בגדין אין קורין בו
מפני כבוד הצבור ואם לא היה מפני כבוד הצבור היו קורין
בחומשין ואע"ג דאמ' שמואל בר' נחמני אמר ר' יונתן סת' ש
שחפר יריעה אחת אין קורין בו לא דמי התם מיהכר
במילתיה הכא אמ' לא מפני כבוד הצבור אנו קורין בו אבל
בחומשין שלנו פשוטא דאין קורין שהרי אינן עשויין בתקון
חכמים שאינן נגללין ואין נתפרין בגדין הלכך אין הרבים
יוצאין ידי חובתן והלואי שהיחיד הקור' לעצמו יהא דשאי
לקרותו ולברך לפניה ולאחריה **עוד** מצאתי על זה או'
ר' יצחק מאורביל שדאח' ברבו ר' חיים מבלאייש
שלא היה סת' בעיד' להזן לקרות אחד מן הקהל ולברך לפניה
ולקרות כל פרש שבת ויברך לפניה ולאחריה וכן מברך וגם י
יאמ' החזן האפטרסה בכרכותיה אבל בשני והמישי רליכא כ'
כנפיא לא ווא דמס' פרק אנוקין אין קורין בחומשין הינו
בספר בראשית לבדו או בספר ואלה שמות לבדו אבל כ'
בשלמים שלנו כותר' אך רת זל פי' דכל שכן בחומשין ש
שלנו דאין לקרות אעפ"י ששלמים דאותן שלהם נתפרין
בגדין **ועוד** מצאתי בתשובות שאלו' של ר' שלמה בן
אדרת' שאל אחד מן החכמי לר' שלמה סת' שאינו
עשוי מהלכתו או שיש בו אחד מן הדברים הפוסלים סת'
מתר לבדך בו או לאו לפי שמצאתי תשובות שאלות מהר"ם
בסול שהתיר ונתן טעם לדבריו שאין הברכה כברכת נטיל'
לחב' או ישיבת כוכה וכו' כמו שכתבתי למעלה עד אם אי
אפשר להם קורין אפי' בספר פסול עכ' עקר התשובה ואני
תמה על קצת דבריו שהו' זל כת' בספרו כהלכו סת' נמצא ל
למד שעשדים דברים הם שכל אחד מהם פוסל סת' ואם נ
נעשה בו אחד מהם הרי הוא בחומש שמלמדין בו תנוקות
ואין בו קדושת סת' ואין קורין בו ברבים נראה מר' ברין
שאין קורין בו כלל תודיעני אם דעתך מסכים בזה לדעת
הרב או לאו ואם מתר לקרות בחומש בהקבץ כפי המדרש
עשה או עשדים אעפ"י שנראה לדברי הר' זל שהשוה כדן
חומשין שמלמדין בהן תנוקות לספר פסול **תשובה**
פליאח סמכי דעת הרב זל בתשובה נטובה
לא אוכל לה והדבר מחודש בעיני הרבה מכמה צדדי האחר
שאם אינו פסול לקרות בו ולברך לאן זה עבין הוא פסולו
וחכשו שאין לו פסול לקר' בו לכתחלה היבא דאפשר להם
בספר כשר וכן כל מקום שאמרו אין קורין בו שיהא פירושו

קריאת כתורה

בפורים קורין ג' בפרשת ויבא עמלק בסוד ויהי בשלח ואעפ שאין בה אלא ט' פסוקי כיון דסלי ענינ' פותרי **ב' ח' קורין ד' סך קוד' בפרש' צו ג' פסוקי** זמסי' עולה תמי' ולוי חוזר פסו' ואמתג להם וקורא עד רביעית ההין וישראל עד לעלת התמיד ונמסה ורביעי פרש' ובראשי חדשיכם' ור'ח' שחל להיות בשבת מוציא ב' ספרי תור' באחד קורין ז' בפרש' השבוע ובשני קורא מפטי' זמתי' ובראשי חדשיכם ויא' שמתח' וביזום השבת זמפטי' בסוף ישעיה השמים כסאי ער סוף הספ' ואם חל ר'ח' באחד בשבת מפטי' בשמואל מחר חדש והטעם כמו הזכות ר'ח' ויש חולקין בזה המנהג לפי שלעולם אין מפטי' קורא אלא ט' מענינא דימא ומה דסליק מיניה חזת אינה מאחת מדינה ולכך לא נהגו להפטי' מחר חדש אם לא באות ר'ח' כמו היו זמן נהגו נחלי צרפת **פרש' שקלי** מוציאין ב' ספרי' באחד קורין ז' בסוד השבוע ומפטי' קורא בשני פרשת שקלים והיא כי תשא ער סוף פסקא' ומפטי' במלכים ויכרות' ויש מתחליק בן שביע שנים' ואם חל ר'ח' אחד בשבת מוציאין ג' ספרי תורה וקורין באחד ז' בסוד השבוע השביעי קורא בשני ענין ר'ח' ויש מתחליק פכיום השבת ובשלישי קורא המפטי' פרש' שקלי' ומפטי' ויכרות יהודיע' **פרש' זכר** מוציאין ב' ספרי תורה וקורין באחד ז' בסוד השבוע ומפטי' קורא בשני בסוד כי תצא זכור אשר עשה לך ע' עמלק ער סוף הסוד ומפטי' בשמואל פקדתי ער ויטסק ש שמואל **פרש' פרה** מוציאין ב' ספרי תור' באחד קורין ז' בסוד השבוע ומפטי' קורא בשני זאת חקת התורה ער הנפש הנגעת תטמא ער העל כי כל הפרשה מענין היום' ומעשה בחזן אחד שקרא ופסק להגר הער בתוכם תגל' כת' וישב במקומו וקפד ר' על חרוב ואם לא קרייתם הפרש' מלה ודומה כאלו לא קרייתם כלל שלא אמרנו אלא רמז בעלמא וחוזר ופתחו והתחילו ברא' הפרש' והקורא ברך לפניה ול' אחריה כטעם ר' תגיד כל הפרשה ער תטמא ער הערב' ומפטי' ביחזקאל בית ישראל יושבים על אדמתם ער רבתי ועשיתי **פרש' חזק** מוציאין ב' ספרי תורה באחד קורין ז' בסוד השבוע ומפטי' קורא בשני בסוד בא אל פרשה בפרשת וחדש הזה לכם ער ככל מושבותיכם תאכלו מצות ואם חל ר'ח' ניסן להיות בשבת מוציאין ג' ספרי תורה וקורין באחד ז' בסוד השבוע השביעי קורא בשני פרש' ר'ח' ויש מתחליק וכיום השבת' ובשלישי קורא המפטי' פרשת החודש הזה ז' ומפטי' ביחזקאל בראשו באחד לחדש ער בכפר שלת תמי' **ואמר** רב סן צדק אין מניח לקרא מעור כיש' במנחת שלא תקן ער'א אל אבמנחת שבת ויט' שחל לחז' בשבת קורין במנחה בפרשה הראויה לאותה שבת כשאר ש' שבתות השנה דספר תורה משום שבת מקרי' **ושבת** שיש בו דתן נהגו להפטי' לכבוד החתן שוש' אשיט ער ומשום חתן על מלה ישיט עליך אלהיך ואח' מפטי' דין הפטרת סוד השבוע מתחלת

וער סוף ופסק' לאחריה' ויש מקומות שנהגין להפטי' א הפטרת סוד השבוע ולברך לאחריה כל ברכותיה ואחר ח הברכו' אוכר לכבוד החתן פיוט אחד ואחר הפיוט או' שוש' אשיט ויש מקומות שאין אומרי' פיוט כלל אלא תכף שנמ' המפטי' באי' מקדש השבת' אומרי' שוש' אשיט והכל לפי המנהג' ובשבת שיש בו שני סודים מחוברים נהגו לומר הפטרת הסוד השני לעולם **סדר** האפטרות מפנחס וער סוכות דשח נוע ארן שדש דברי' שמעו' חזון' נחמו' ותאמר' עניה יאבכי יתי' קומי' שובה ודשו' שוש' שבת שלפני ראש השנה מפטי' שובה ובשבת שבין ראש השנה ליום הכפורים ודשו כדאמרינן בחמצאו אלו עשות ימי תשובה' ואם יש שבת בין יום הכפורים לפטרת קורין האזינו ומפטי' שוש' אשיט משום דכתי' לך אכל בשמחה לחמך ואם אין שבת ביניהם יאמר' במקום דדשו ודדשו הלא היא בצום גדליה ויש שמפטי' דין וידבר דוד ואין מולגין פמנה מלום שידה לשידה ולכ' תקנוב בסוד הזה שהאומר לעני' המחור על הפתחים למחר אתה פ' מלך אינו סאמך שנ' ולא שמיש אל משה מקודד רוח לכך אמר לו בתחלה לא עבתיך ואחרכ' נחמה על ידי דבביאים ו אחרכ' הוא בעצמו אנכי אנכי ואחר פוסק לה פזכות קומי' תני' שוש' ויא' שוש' אשיט לפני ר'ח' משום דכתי' מי כעמד ישראל גוי אחד בארץ שבותח בהקבה ואינו מתפחד אפי' מיזה הדין ולבלתי הפסיק בנחמה דהכי איתא בפסיקתא תלתא דפורענותא וע' ב' דנחמתא ותחתי' דתיובתא וחדשו בין ר'ח' ליום הכפורים' ושזכה בין יום הכפורים ליום לסוכות שיפה תשובה בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין ו וכשאין שבת ביניהם אומר שובה בין ר'ח' ליום הכפורים ז' וחדשו הלא היא בצום גדליה **וסקס** שנהגו לעשות שני חונים אחד ליוצר ואחד למוסק' והאשתן בקרא בתורה ואחרי קריאת התורה והאפטרות אל מי שבין ואשרי ויהללו ומחזיר הספר למקומו ואח' יעמד השני ויאמ' קדיש וזוטה ויתפלל תפלת מוסק' **ונשאלה** שאלה זאת אל הרב המוכהק הרם במזל על דבר קריא' התור' ככל יום ספר אם אין להם סת' מהו שיקר' בחוסשי' בצבו' ויברכו לפניה ול' אחריה או יבנו מן הקריא' כל עיקר זמן בספר שאינו עשוי כה' לכו' או בספרים של ק' קלף מצה שהן דאי' פסולים אם מותר לברך הקורא בהן או אסור לברך והשיב להם מותר לברך ואין הברכה בטלה לפי שאין הברכה על הקריאה בספר כמ' הברכה שעל נטילת ל' ללב או ישיבת סוכה שאם הייתה פסולה או לולב פסול' נ' במצאת הברכ' לנטילה שהמצה היא נטילת ל' או ישיב' סוכה שעליה הוא סמך ואם זה פסולים לא עשה מצוה' זמן בקריאת התורה היא המצוה בין שקרא בספר כשר בין שקרא בספר פסול' ואפי' קרא על פה עממה של קריאה זו היא המצוה שעליה מסריק' הלא תראה שהקורא בשחור קודם שיתפלל משנה או תלמוד או הלכה או מדרש מסך ו ואחר כך קורא או חדש הוא למדת שהצויה בתורה היא חז' המצוה שעליה מסריק' חז' והפרש'

קריאת התורה

וכן אמר רבינו יחיאל מפריש וכשהוא מניח בשמאל קו
 קושך ומחזק בימין והיכן קושך
 ומניח בשמאל על הקבורת והוא
 ובשר התפוח ש
 שבין פרק הכתף ובין פרק הזרוע שקורין קובדי נמצא כש
 כשהוא מרכיב מרפקו לצלעיו תהיה התפלה כנגד לכו לקיים
 מה שנ' והיו הדברים האלה על לבבך והרינו זל כתב שאין
 כל אותו הפרק בשר כי החצי של צד האציל שקורין קובדי
 כדאיתא בשמות רבא ואחר כך יברך על מצות תפלין ומ
 זמיה של ראש ולא ישיח בנתים ואם שח בנתים מברך ע
 על של ראש שנים להניח ועל מצות תפלין כך נהגו רבני צ
 צדפת וחכמי קטאלוניא וכן כת' הל בעל היצטור זל ורת
 והריק זל כתבו שאם לא שח בנתים די לו בכרכה אחת ואם
 שח מרד על של ראש על מצות תפלין והלם במול כת' זל
 תלה של ראש אינה מעבמת של יד ושל יד אינה מעבמת
 של ראש שח שתי מצות זה לעצמה וזה לעצמה וכיצד מ
 מבייך עליהן על של יד מברך להניח ועל של ראש על מ
 מצות כדא' כשהניח אחד מהם אבל אם הניח שתיהן מברך
 ברכה אחת להניח וקושך של יד תחלה ואזכ' מניח של ראש
 עכ' וכשהוא חולץ חולץ של ראש ואח' של יד וכתוב
 בירושלמי כשהוא חולץ מברך באי אקבו לשמר חקיו א
 אציה כמאן דאמר כחוקת תפלין הכתוב מדבר אמנם לא ב
 נהנו בבכ' זו כל' ומניח לתוך כלין של ראש תחלה ואח' כ
 של יד כדי שיפגע של יד תחלה כשירצה ללבשן שאם יפגע
 לש' ראש תחלה יהיה צריך להניח ואין לאדם להניח מצוה
 הבאה לידו ויתעסק במצוה אחת ותמצא שיצטרך להניח
 של ראש בידו ולהוציא של יד לקטוח שאין מניח של רא
 ראש תחלה לפי צורך להניח בתוך כלין של יד למעלה כדי
 שיפגע בהן תחלה והעשה תפלין מברך אקבו לעשות ת
 תפלין וצריך לכתב' על עור בהמה טהורה וצריך עבוד ל
 לשמה וכתב' בגויל במקום שיער ובקוף במקום בשר וצ
 וצריך לשרטט מל רחות אבל בין ששה לששה אין צריך
 הכיתוב צריך שיוציא התיבה בשפתיו קודם שיכתובנה
 וכשהוא כותב השם אפילו המלך שואל בשלמו לא יפסיק
 ו'א' ישיבנו ולא ישיב' הקולמו' בדיו באמצע השם ואם צד'
 בדיו יקח מאותיות שלפניו ואם הלג אפי' אות אחת אין תו
 תולין אית' ב'אמרינן במסכת סופרים תולין בספרים ואין
 תולין בתפלין ובמיונות וצריך להזהר בכל האותיות שיהיו
 מקופות נו' וצריך להזהר בצורת האותיות שלא תדמה הב'
 לכ' ולא הכ' לכ' וכן ג' לג' וב' לג' וכן כל כיוצא בהן עד שירדן
 הקורא בהן כיצד כותבין התפלין של ראש פותכין ל' פ
 פרשיות של ד' קלפין ותולין כל אחד ואחד לכוד ומניחין א
 איתן בתוך ד' בת' שהם מחוכרי' בעור אחד ושל יד כותבין
 ד' פרשיות כל דפיץ של קלף אחד ותולין כמין ספר תורה מ
 מסופו לתחלתו ומניחין בבית אחד וכדפי' החופרים כותבין ח
 ותפלין לכתוב על כל פרשה ופרשה אתפלין של ראש כד'
 שטין ואלו וט ראשי שטין של כל פרשה ופרשה

פנינת ידו טפח ונכנס ועשה צרכיו וכשיוצא מחזיק ל' א
 אחת מבית הכסא ולוכטין שבת ונכנס בבית הכסא והוא
 לבוש תפלין מניח ידו על יתון עד שיגמור עמוד ראשון ולא
 יפסיק בו מפני שסכנה הוא לו ואז' כך נכנס ועשה צרכיו
 ולא יכנס בבית המרחץ במקום שכני אדם עומדין ע
 ערומים והוא לבוש תפלין וכן לא יהלך בבית הקברות וא
 ואפילו בתוך ד' אמות של מת והוא לבוש תפלין ואפילו בת
 בתוך ד' אמות של קבר צריך לחלצה ולא ילבש אדם תפ
 תפלין והוא ערום עד שיכסה ערותו וילבש בגדיו ולא ית
 ישא משוא על ראשו והם עליו ואפילו מטפח' לא ישים ע
 על ראשו והם עליו אבל צונק הוא את מצנפתו על תפלו'
 בית שיש בו תפלין וספרים מונחים שם אסור לשמש משתו
 בו עד שיוציאם או יניחם בכלים ויניח הכלי בתוך כלי א
 אחר שאינו כלין אבל בכלי שהוא כלין אינו מועיל אפילו
 עשה כלים בכלי אחד חשובין ואם מונחין בתיבה בלא כ
 כלי פרים סודיא על התיבה מחזר וכל זה בספר תורה ות
 ותפלין אבל בשאר ספרים ובחמשין שלנו כתב' יחודה ז
 זל ומסתברא שאין להחמיד כל כך ואם הניח כלי ותפלין
 בתוך כלי אחר מחזר להניח תחת מראשותיו בין כר לכסת
 שלא כנגד ראשו כדי לישמן ואפי' אשתו במטה קדושת ת
 תפלין גדולה מאד שאפי' הכלי שהניחו להניח בו אם הניחו
 בו נתקדש ואסור להשתמש בו חול' ואסור לתלותן בין ברצועה
 בין בקציצה כתפלה עצמה אבל תולה הוא את הכיס ש
 שחן מניחין בו וכל מי שאינו מניח תפלי' עובר בשמנ' עשה
 שהיה בו פרשיו צוה על התפלין של ראש ועל של יד הרי
 טמנה וזמן הנחן בזה משיכיר איש את רעהו ברחוק ל'
 אמת עד שנתקע החמה שב' ושמחת את החקה הזאת לם
 למעשה מימים ימימה וכתב' הר' יצחק זל המשכים לצאת
 לדרך ומניחא שמא יאבדו מניחן בראשו וכשמגיע זמן ת
 תנחן כשמשך פתן ומפריך חול' פתן זל אמר איתא למאן
 דאמר לילה לאו זמן תפלין אבל למאן דאמר לילה זמן ת
 תפלין כדקיימא לן אה כן השכים לצאת לדרך קודם ליום מ
 מניחן ומברך עליהן מיד עיר נראה דאפילו בלא חששא
 ושמא מחזר להניחן לכתחלה קודם היום בהשכים ויצאל
 לדרך דליכא למיחש שישן שהרי כיון שהשכים לצאת
 חז' שמשחן כתב' דהכי נמי אמרינן בציצית אפילו שישל
 לחק' הדיאף זל אמ' משמע מזה דלילה לאו זמן ציצית ו
 לפי מה שפסק בתוספת דכסות יום חייב אפי' בלילה אב' גם
 בציצית יוכל לברך קודם היום ואין מניחין אותן בשבתות
 וימים טובים שנאמר והיה לך לאות יצאו שבתות וימים
 טובים שחן עצמן אית' וכתב' הר' יצחק ובחולו של מועד
 יש לספק וטוב להניחן בלא ברכה וכשהוא מניחן סמוך ל
 להניח תפלין ומניח של יד שמאל דכתיב על יד יד כהן ו
 חזקת יד ימינו מניחן בימין לזי שמאל שמאלו וכתב' הר'
 יצחק והשלט בשתי ידיו מניח בשמאל כדרך כל אדם א
 א' השלט בשמאל לגמרי מניחן בימין הדיאף זל כתב
 שאם הוא שלט בשתי ידיו מניחן בשמאל כדרך כל אדם

אין קודין בו לכתחלה במקו' שיש להם כשר' ועוד שהטעם
בעצמה שנמסך עליה הרב ז"ל והיא של עצמה של קריאה א'
אנו מכריזין ואפי' קרא בעפ' נפלא אתי עליה הפלא ופלא לפי
שהקריאה בעצמה שבבית הכנסת לא תקנה בעל פה אלא
כספר תורה שאלו היתה התקנה בעל פה מפני מה אין קודין
אפי' בחומשין מי גרע חומש מקורא בעל פה ואין ראיה ס'
שהקורא בתורה בבקר שמכרז ואעפי' שקורא בעל פה אבל
קריאת תקנה משה ועודה תקנה מחוייבת לקרא בשני וב'
ובחמשי ובשבתות ויט' ואעפי' שברך לאלתר על קריאת פ'
פרשת הקדשנות' ושנה סדר האמיד וחזר ואמר אהבה רבה
ונפטר בכך מברכת הגזירה ואלו רצה לקרות בעלמא ולשנו'
פטור מלברך אפי' כן אם קרא בתורה באותן זמנים מזמנים
ואפי' לאלתר חייב לברך עליה למצות קריאת התקנה ואותה
תקנה עקדה לא נתקנה אלא בקריאת ספר תורה והילכך כל
שאינו קורא על הספר ובספר כשר אינו מברך שאין זה מן
התקנה' והראיה שהביא משמן של גאונים ז"ל היא יותרת
תמה בעיני לפי שמשם נראה לי ראיה מפורשת בהפכו ד'
ד' כי גרסינן התם שלחו בני גלילא לר' חלבו ז"ל מהו לקרות
בחומש בבית הכנסת לא הוא כירי אתא שאיל לר' יצחק כ'
נפלא לא הוה ביריה אתא שאיל בבית מדרשא ופשיטה ס'
מהא דאמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן ספר תורה ש'
שחר יריעה אדת אין קודין בו ולא היא' דהתם מיחבר ב'
במלתיה הכא לא מחסר במלתיה אלמא אפי' למאן דמכשר
ביזמא בכפר תורה חסר או פסול אין קודין משום דעריפי'
חימשים טובא ולא מחסרי ולא מפסלי במלתיהו מספרת
תורה שחסר או פסול במלתיה' ויריעה דנקט מסתברא ד'
דלא דקא אלא אפי' חסרה אות אחת' ועוד דבהדיא תנינא
במסכת סופרי פק' כותבין על הקלף במקום כשר ועל הגויל
במקום שער ואין רשאי לשנות והלכה למשה מסיני' ו'
ובאותיות כדי שלא יהיו מעורבין' אם ערב את האותיות
או שופסוק באמצע השם ונעשה שם אחד כשני שמות כ'
כה' ראו בן פסול ואין קודין בו' ועוד שנינו שם בסמה פ'
פסוליות אין קודין בו' וזו היא תשובה גדולה על דבריו'
גם מדבריו הוא נוטב שסתו' בחבור שאין קודין בספר פס'
פסול ברבים' ואינו כחולק על דבריו ועל עדותו שהעיד ס'
כשום גאונים המערב ז"ל שאינו יורד לסוף דעתו שדבריו נר'
נראין לו ככותבין זה את זה עד שאני אומר כי זו בילדותו
שנראה לנו וחזר בו בזקנותו ועם סתיחת ראיותיו ותיעבותיו
אני מודה לך ה' סה' למעשה לא ראיתי מי שעשה כזה מע'
מעשה גם בכפרים שאין שם ספר תורה וקודין בספרים שא'
שאינו נגל' ו' ואין נכתבין כהלכות לא ראיתי בעולם מי ש'
שברך בהן לא כתלה ולא בסוף' ובהפסדה ששאלת אי אפ'
אפי' שאין מקפידין בה ומכריזין על הקריאה אפי' בלא ס'
כפר' הנה כתבתי מה שמצאתי מה' נשלם סדר
קריאת התורה תל'

דין הלכות תפלין

אמר חכמים ז"ל כל הקורא קע' בלא תפלין כאלו מעיד ערו'

פקד בעצמו' שאלו מקמי רב יהודה גאון לענין תפלין י'
והשיב כך שנו רז"ל הדצה לקבל עליז מלכות שמים שלמה
יניח תפלין ויקרא את שמע' מכלל ומלכות חכמה בלא ת'
תפלין' ועוד למה נסמכה ביאת הארץ לפרשת תפלין כך א'
אמר הקב"ה עשו מצוה זו שבשבתה תכנסו לארץ ותזכו ל'
לחיי העולם הבא' ועוד שנו רבותינו ז"ל קבץ היודע לשמר
תפלין אביו לוקח לו תפלין וכש' בן יג' שנה ויז' אחד שחייב
במצות' כתב הרב בע' נשים פטורות מתפלין מפני שהיא ס'
מצות עשה שהזמן גרמה שהרי אין מציחין אותן בשב' ויט'
ואם רצו להניח אין שומעין להן מפני שאינן יודעות לשמר
עצמן בנקיות עכ' ועוד שנו חכמים לית הדין אם יש לו
לאדם מצוה עובית ומחצה זכות ובאותה מחצה עון תפלין
מכריע לחובה ואם במחצה זכויות זכות תפלין מכריע לזכו'
ואם לחשך אדם לומר תפלין צדיקין גוף נקי כאלו ישע בעל
סגפ' הכי פרשה הווא בשעת חשמד אם ירצה לסמוך א'
אגסא צדיק גוף נקי שלא יישן בהן ולא יפיה בהם ושאל ל'
לא כן תמה על עצמך חללא ספר תורה גדול בקדוש' ובטהור'
שיש בו כמה פרשיות וכמה שמות ואתה פיתח בו וקורא ק'
קו' תפלין שמכוסין בעורותיהן וקט' הכתובה בתפלין
כל ישראל קודין אותה בכל יום' ועוד שנו חכמים פושעי
ישראל בגופן נדחין בנהרם יב' חדש ומאי נהו פושעי יש'
ישראל בגופן קרקפתא דלא מנח תפלי' אמנם מי שנמנע מהם
מיראתו שלא יוכל לנקות את עצמו ולכבד המצוה אין זה כ'
בכללן' ועוד שנו כל שאינו נכיר תפלין עובר בשכח עשה
ועוד שנו מאי דכתיב למען תהיה תורת ה' בפיך מכאן ש'
שחוקשה כל התורה כלה לתפלין'
ועד שנו כל דתל' בתפלין מאריך ימי' שנ' עליהם
חיו וכל הטמאין חייבין בתפלין כטהורין' וכל הפסול מקט'
פטור מתפלין' הריכ' נע' כת' ועל הבחורים ששאלת אשר ס'
מהדדין אפי' בשעת קט' לא יניחו תפלין ואפי' חולה מעים
אסור להניח' וכל מי שאינו יכול לשמרו שלא יפיה בהם
אסור כש' שלא ינה בהם קלות ראש בתאות נשים עכ'
חולה מעים זמי שאינו יכול לשמר נקביו אם לא בצער פט'
פטור מצטער זמי שאין דעתו מיושבת עליו פטור שהנניח
אסור להניח דעתו מרה' חייב אדם למשמש בהם כל זמן
שהם עליו שלא יסח דעתו מהם שקדושתן גדול' כאד לפי'
אסור לישן בהם אפי' ענת עראי אם לא יניח עליהן סודר ו'
ולא תהיה עמו אשה היו בראשו ובגדו עליהם יטן בהם ש'
שנת עראי כדי הלך מאה אמה' היו תפלין כדוכן בידי י'
ישן בהם שנת קבע ואינו אוכל בהן אלא אכילת עראי ואם
נכנס לסעודה קבע חולץ ומניח על שלחנו עד שיכול ידיו
ואחכ' יניחם ויברך עליהן מלזמן וצותם אפי' חולץ ולובש
כמה פעמים ביזם ומברך על המזון והוא לבוש בהן'
הוצרך לבית הכסא או אפילו להשתין מים חולץ תפלין פ'
בחוץ ארבע אמות תולין כמין ספר תורה ואוחזן בימינו כ'
כנוד לבו ויחזר שלא תצא רצועה

חמשי על הארץ ויש מחמירין גם בעור הבתים שיהיו
 מזבזבזת וכנין והתפירות יש בשמושא רבה יב ואם עשה
 יד או י' אין קפרא ויש מחמירין להעביר חוט התפירה בין
 הכתים ונראה שאין צריך פרק הקומץ בעי רצועה שנפסק
 מהו למתפודה ומועיל לצאו אמר ליה פוק חזי מה עמא ד
 רבי ופגש לחומרא לאיסורא ורת פיש להקל כמו בכל
 התלמוד בהאי ליטנא והכי קאמ' נמי בירושלמי ל' אמי אפ'
 אפסיק ליה גידא דרצועתא ושרון ליה הוד אפסיק ליה תג
 תבנות ושרון ליה ולא מן אולפנא ויס' ההיא בגיד התפיר'
 ואורך הרצועה דימינא עד טבורא דשמאלא עד חזיא'
 דחזעא עד אצבע צרדה ורוחב הרצועה פחות משעורה ו
 יותר על חטה וכתב הרף זל אם רחבות יותר משעורה אין
 לחוש וקשר של תפלין הלכה למשה מסיני אמ' רב' ינוייהו
 לבד פ' גוי של קשר וכו' של רצועת אין לוקחי תפלי' אלא
 מן הזומתה ואם לקחן בודק שנים של ראש ואחר של יד או
 להפך ואין צריך עור פדיקה אפי' לקח מהם דרכה מצו
 מצחה גדולה יש בתפלה שוקן את כמו מילה ושבת ומזכרין
 לאזכר הקכה בתפלין של יד לאהבה בכל לב שהם כנגדו
 ובשל ראש לאהבה בכל נפש שהם כנגד עקרו של נפש וס'
 ומקיים שמנה עשרת ומאריך ימים שנ' למען ידבו ימיכם
דין הלכות ציצית כב

בולטין בלא ערב ואם פן יש להסתפק מאי זה מקום יתחיל
 לככות ג' אצבעות בשם הרם זל' וכופל החוטין עד שיהיו ח'
 זה מהן ארסן יג' אצבעות והשמיני כדי שיוכל לכרוך בו וי
 וישאר באורך האזנים ועושה כהן ה' קשרים של קיימא ז'
 ולא יקשור חוט מהן אם נפסק ובין ג' קשרים הראשונים הם
 הסמוכים לטלית בין בל קשר מהן יעשה ז' חוליות ובין קשר
 רביעי לחמישי יעשה יג' חוליות וכתבו חכמי צרפת בשם ה'
 הקדוש רבי' יחיאל כי השבע חוליות כנגד ז' רקעים ולפי
 שהתכלת הוא דמית הדקיע תקנו ז' חוליות כנגדן ובין קשר
 רביעי לחמש יג' חוליות כנגד ז' רקיעים וז' אורנים וכת' הר'
 יצחק סדר החוליות כורך שתי פעמים ובשל ישי תוהב בא
 באמצע יום כורך ג' פעמים ומרביעי תוהב באמצע
 ובזמן שאין תכלת אין לחוש לעשות חוליות אלא כורך ע'
 עד שיהא בין קשר לקשר כמלא גודל עם הקשר כדי שיהא
 הגדיל ד' אצבעות והעג' ח' נמצא ארך הציצית יב' אצבע'
 בגודל כנגד יב' שבטים ואם הוא ארוך יותר אין לחוש וצ'
 וצריך לתלות הציצית באור' הטלית ולא ברחבו ואם נפסקו
 ד' מן החוטין כשר רובן פסול נפסק החוט מעקד אפילו
 חוט אחד פסול ואמרינן פ' התכלת אם גרס תכלת וקאי
 אלבן כשרה ומה שאנו קורין גידומים זה שאינן ארזים
 יב' אצבעות אבל אם גרס שאין בו כדי עניכה אפי' פתיל
 אחר פסול ויא' שאינו פסול אחר שיש בגדיל כדי עניכה
 נפסק הכנף חוץ לג' אצבעות תופרה במקומו תוך ג' לא ית'
 תפור וזוית הכנף שכין חוטי ציצית ובין הארוג שנת
 שנתמעטה ולא נשאר אלא כל שהוא כשרה ושיעור ציצית
 אין פחות משפח וגדלו כמו שירצה ושיעור הטלית כדי שית
 שיתכסה ראשו ורחבו של קטן וכתב הר' יצחק זל' ושמעתי
 שהקטן זה הל' שהגיע לחנוך כדאמרי' קטן היודע להתעטף
 חייב בציצית והערטה ציצית לעצמו מברך אקבו על
 מצות ציצית ושהחיינו והלמ' במזל כתב שאין
 מברכין על הציצית בשעה עשויה לפי שאין המצוה אלא ל'
 להתעטף בו ועשיית ציצית כשרה בכל אפי' בנשי' אבל
 לא יברכו בשעת עשייתן המתעטף בטלית מצוויצת יברך
 אקבו להתעטף בציצית והר' יצחק כת' בטלית קטן יברך
 על מצות ציצית ובטלית של עטוף להתעטף ובכל פעם ופ'
 ופעם שילבשו ביום מבר' על כל אחת ואח' וימאמתי מבר'
 עליו בשחר משיכיר בין תכלת שכח ללכן שכח ירושלמי
 כל המצות מעומד ועל ברכת מצוה קאמ' ולא על ברכת ה'
 והגין ברכות שדאוי המברך לברכס מעומד ברכ' העמר
 ברכת ציצית ברכת לולב וברסת מילה וכלהו נפקא להו מנ'
 מגזרה שח מספיקת העומר כדסתוב מהחל חרמש בקמה וז'
 ודרשו בקוסה ודרזינן לבס' כתי' בעומר וספתתם לבס'
 בציצית וזויה לבס' לציצית פלולב ולקחתם לבס' במילה ה'
 ומל' לבס' ואפי' הכן קאי שצריך לברך בעמידה זמן רגילין
 והמניח בלילה לא יברך כלל סתם הרם נע' טלית קטן כש
 כשמתעטף בה אם לא שח בנתים בין טלית קטן לטלית גד'
 גדול אינו צריך לברך כמו לעין תפלין עב' וכתב הר'
 יצחק בר' יוסף זל' שבליל כפור מברך עליה א ג

הלכות ציצית טלית של צמר צריכה ציצית של צ'
 צמר דל' פשתים צריכה ציצית של פשת'
 שבזמן שאין תכלת כלאים אסורין בו ושאר הבגדים חוץ מ'
 מצמר ופשתים אינן חייבין אלא מדרבנן טלית של פשתן
 פטור אפי' במינו וצמר ופשתים בין כמינן בין כשאין ב'
 מינן פטורין ושאר מינן כמינן פטורין כשאין מינן אין
 פטורין והרף זל' סתם נכון להחזיר שלא לעשות שום ציצית
 של פשתן אפי' בטלית של משי וכל' פטורין מן הציצית א'
 אם לא יתכסה כהן אבל אם היו מקופלין ומנחין בקופסא
 פטורין לפי שאינה חובת הכלי וק' היא חובת האדם הלוכס
 הכלי ובעלת ארבע ולא בעלת שלש ובעלת חמש חייבת
 לפי דעת הרם במולי והרף זל' שנ' אשר תכסה בה ויש בכלל
 חמש ארבע אבל לבעלת חמש או יתר על כן לא יעשה צי'
 ציצית אלא לר' כגזרות המרחקות זו מזו וכיצד ערשין או
 אותה טורין את החוטין לשמן ושחורין אותן מטום נוי ואם
 שוד חוט כפול אפי' משמנה חוטין ובעשה פתיל אחד אינו
 נחשב אלא חוט אחד וצריך למדור החוטין תחלה ואחר
 כי פוסקן ביחד קודם שיתנגם בכנף שאם לא פסקן קודם ש'
 שיתנגם בכנף פסולה דכתי' ועשו להם ציצית על כנפי' כגד'
 בגדיהם פי' שיהיו עשוין ציצית קודם שיהיו על כנפי' בג'
 בגדיהם והר' יצחק זל' כתב אם לא פסקן קודם שתחבן וק'
 שלא קשרם כשרין ואם קשרם קודם פסיקה פסילין ואח'
 כי אחו מ' אצבעות על ג' אצבעות שאינו כנף פחות מכן
 ונחש שם ותחבן כנף הנקב וכתב הר' זל' פי' אצבע חיינו
 גדול וטוב לעשות אמרא בטליתו כי בלא אמרא חוטי הע'
 הערב מתפורין מן הטלית למטה וגם פעמים כי חוטי השתי

קריאת התורה

שוחת ואין כותבין ג' אותיות חוץ לטפה וצריך לכרוך ש
שער בהמה טהורה על כל פרטה ופרטה ויש כותבין אותן
במטות ואחכ כותבין בשער בהמה על גביו דהכי איתא ב
בירושלמי בפרק דמגלה הלכה למשה מסיני שיהיו
כותבין בעור וכדיו ומסגלין בקנה וכותבין בשער ונוסחין
במטות ודוכקין בדבק בקרע של ספר תור באמצע ידיעה
ותופרין בגידין ידיעה בתבניתה ואין סביר להקפיד בכריכת
המטות אם יהיה קודם כריכת השער או אחריו ויש
שמקפידין שאין כותבין אותן אלא בקלף כשר וסוד
כתובתן כאשר הן כתובין בתורה קדש והיה כי יביאך
שמע והיה אם שמע וכתב הוי' ולבשל ראש שקן ד' קל
קליפין חתוכין דאי לחוש בסוד כתיבתן וכן דעת ר' שמחה
בשם ר' יחיאל ול' מיהו נהגו גם כן להקפיד כתיב תפלין וב
וכתבתן בבתים של ראש נחלקו בו אבות העולם כי רש'
ועמושא רבא הוה סוד הגתן בסוד כתיבתן ב
בתורה והו' שדירא גאון ול' רבי האי גאון בנו והו' ול' כתבו
קדש והיה כי יביאך מימין הקורא חוזר ומתחיל בשמאל
שמע והיה אם שמע נמצ' השינן מבחור וההיות באמצ'
ומכ' בתפלין של יד לא נחלקו והוי' ול' כתב מיהו מדקאמר
במסות מי שיש לו שני תפלין תולה עור על אחד מהן כדי
לעשותן של יד משמע דגם ביד הוי סודי כתיבת פרשיות פ'
כאל ראש ההיות באמצע וכן פירש ר' ברוך ול' רק שיכתוב
בסוד כתיבתן בתורה וכתב הרב ר' יצחק דא שמים ורוצ'
לצאת ידי כלם יהיו בו שני תפלין של ראש ויניחם בבת א'
אחת ויבטל בלבו אותן שאינן עשויין סתוק חכמים ויברך
על מצות תפלין כי מקום יש בראש להניח שני תפלין ו'
זהו מקום שמתחיל להשעיר ער חצי שפוע הראש והו' ס'
מקום הנחת תפלין בראש מן על הקרקוד שהוא סוף השער
שסגור הפנים והוא המקום שמחו של תיבוק רופס וצריך ל'
לכין אותו באמצע כדי שיהיה בין העינים לקיים מה שנא'
ולטוטפת בין עיניך ויהיה הקטר בגובה העורף שהוא ס'
סוף הגלגולת וצריך רצועת שחודת גם עור הבתים נראת
שצריך שיהיה שחור ואמר אביי שין של תפלין הלכה למ'
למשה מסיני וכת' בשמושא רבא שתי שנין הן אחת בימין
ואחת בשמאל ואמריה קאי של ימין מג' ראשין ושל שמאל
מל' הדב ר' יצחק בהל' דאל' אבר כי שין של לחות והויא מן
החקיקה וכן היא נעשית מקמי העור ואמר פרק הקומץ
צריך שיגיע חריץ למקום תפר פי' אותן חריצין שהשין נע'
נעשית מהן ויא' חריץ שבין בית לבית ואמ' ר' תנא אמר
רב תיתודא של תפלין הלכה למשה מסיני פי' מושבן של
בתים ומעבתא נמי אמרינן הלכה למשה מסיני זהו מקום
שעוברין בו הרצועות ופי' רש' שעשין מעור הבתים
שכפלין בו הבתים ועשין ממנו תתודא ומ'
ומעבתא ויש שעשין אותה מעור אחר ויש מפרשים ל'
מעבתא עור שניתכן על בית שבחודע ותניא תפלין ס'
מחבטות הלכה למשה מסיני ואמר רב סתפק ובאלכסון
שיזא התנייה מחבטות ויהא בת אלכסון גדול תרי חומשי

פרטה ראשונה וידבר מה הזאת יעשה פרטה שנית
והיה וכל פטר ה' ממזרים לה כל פרטה שלישי שמע
פפשיך לבניך על ידכה פרטה רביעית והיה עשב לא
מתן בניכם ותפליך של יד כל פרטה כותבין אותה כו' ש
שטין ואלו הן ראשי שטין של כל פרטה פרטה ראשונה
וידבר את היום הוציאך לתת לך חג הזה תורת
פרטה שניה והיה רחם בשה לאמר כי הקשה בהמה
לאות פרטה שלישית שמע את הוי' לבבך ובלסתך
ידך מזוזות פרטה רביעית והיה וכל נפשכם ואכלת
ה' בכס אשר ה' בין עיניכם ביתך וצריך להזהר במלא ו'
זכר ער שיהיו ארבעתן כתובות כמו שכתובות במפר תור'
תבדו שאם כתב בחסר מלא פסול עד שיסיר היתר ואם ח'
כתב במלא חסר פסול ואין לו תקנה ואלו החסרות והאלא'
שיש בד' פרשיות אלו ראשונה קדש לי כל בכור מ' זכור
פ' בחוק ה' הוציא מ' יוצאים ה' יביאך מ' והאמרי
ה' והיבוסים ילאבותיך ה' העבודה ה' מצות ה' השביעי
פ' מצות מ' שאר ה' גבולך ה' בעבור מ' תורת מ' הוציאך
ה' יוד החוקה ה' לטועה מ' שניה יביאך ה' יוד לאבניך
ה' חמר ה' בכור מ' בחוק ה' הוציאנו מ' ויהר ה' בכור
פ' מבכור ה' רגע בכור מ' זבח ה' וכל בכור מ' לאות מ'
ידכה כתוב בהא ולטוטפת ה' ו' אחונה עיניך מ' בחוק
ה' הוציאנו מ' פרטה שלישית שמע ע' של שמע גדולה
מאוד ה' לבניך מ' בביתך ה' יוד שניה ובקומך מ'
לאות מ' יוד בלא יוד שניה לטוטפת בלא ויך עיניך מ'
מזוזת ה' ו' ראשונה ביתך ה' יוד שניה ובשעריך מ'
פרטה רביעית והיה אם שמע ה' מצותי בוך אחת ידחה מ'
עמלקוש מ' חרשך ה' ה' השתחיתם מ' הטבה ה' נתן
ה' אתם ה' לאות מ' לטוטפת ה' ו' שניה עיניכם מ' אתם
ה' ביתך בלא יוד שניה ובשעריך מ' לאבתיכם ה' ה'
ואלה הן האותיות המנוגות שכל פרשיות אלו פרטה רא'
ראשונה יש בה את אחת בלבד והוא ס' סגומה של מימים
ג' עליה ג' זינין פרטה שניה יש בה ה' אותיות וכל אחת מ'
מהן ה' ועל כל מהמשותף ד' זינין ואלו הן ה' של ותנתה ה'
ראשונה ואחרונה של הקשה וה' של ויהר ה' של ידכה
פרטה שלישית יש בה ה' אותיות ואלו הן ק' של ובקומך
יש עליה ג' זינין וק' של וקשחתם יש עליה ג' זינין וטית ט'
כית ופ' של לטוטפת על כל אחת משלשתן ד' זינין פרטה
רביעית יש בה ה' אותיות ואלו הן פ' של ואספת יש עליה ג'
זינין ת' של ואספת יש עליה זיין אחת ט' ט' של לטוטפת ע'
על כל אחת משלשתן ד' זינין כל האותיות המנוגות ידו
קאם לא עשה התנין או חסיף ורע בהן לא פסל
ואין כותבין בנקב ואם תוכו כולל האות כשר וצריך ל'
לציין גליון מלמעלה ומלמטה כמלא אטבא וכפרא ו'
נשעין תנאנים במלא אחיות חצי צפון וכן כסף אבל
פתולה היה מצריך הר' יצחק בר' שניאור כדי לגול כל האותיות
הנעשין יהיו שוחת ולא יהיו אחת קטנה ואחת ארוכה אלא

ויש שמהליפין טליתותיהם בליל כפור בשל חכמה לאפוקי
 נפשיהו מפלוגתא וכן הרף זל כת שאין לו לברך בטלית של
 חברו אלא אם כן נותנו לו כמתנה גמורה על מנת לחזור
 אבל בשאלה לא דהוי ברכה לבטלה ומיהו יא אעג דט
 דטלית שאולה פטורה מן הציצית ממ' יכל להחמיר ו
 ולהטיל בה ציצית ולברך עליה ולא הוי ברכה לבטלה מדי
 דהוה אנשים שמברכות אלו לך ואשופר ואעפ' שיש
 לחלק קצת וגם התוס' משנץ פי' כי המברך בטלית שאולה
 לא הפסיד' ולפי זה יש לו לברך בטלית של חברו אפי' ב
 בלא פתבה גמורה רק שיתן לו חברו רשות ואפי' בלא רש
 רשות דניחא ליה לאיניש לקייומי מצוה בממוניה ומיהו
 בטלית מקופל ומונח או הר' מנחם בן הר' שמואל שצריך לי
 ליטול ממנו רשות משום דבעל קפיד' טלית שאולה פטור
 כל' ל' יום וכן נשים ועבדים וקטנים פטורין מן התורה
 ומט' אם רצו לברך יברכו ויא' כי נשים ועבדים אם רצו לה
 להתעטף מתעטפין בלא ברכה וקטן היודע להתעטף חייב
 בציצית והרמ' נע' כתב שאין למחות להתעטף ולברך ע
 עליו אעפ' שהיא מצות עשה שהזמן גרמה שהרי אין זמן
 בלילה וחובת ציצית ביום ולא בלילה שב' וראיתם אותו ב
 בשינת ראיה ואמר רב נטרונאי גאון זל האוחז בציציותיו
 בידו כשהוא קורא את שמע יחידתא הוא ולפי שמצות צי
 ציצית שקולה כנגד כל המצות צריך אדם להיות זהיר בה
 שנאמר וראיתם אותו וזכרתם את כל מצותי וציצית
 בני כטריא תל' וח' הוטין וה' קשרים הרי תריג' כמספר כל ה
 המצות וקשיא דהא כלן ציצת כתוב הרי שאינן עליון כי
 אט תקצ' ותריץ הכי כי בפרש' ציצית סתי' בה ג' פעמים צי
 ציצת ועשו להם ציצת ונתנו על ציצת והיה לכם ל
 לציצת כל ציצית במקום החכרים מהג' והוא כמו שאם הי
 היה כתוב בכלן ציצית מלא גבאי הוא לתלמיד חכם שית
 שיתפלל ואינו יטוף ואעפ' שאין הפסוק משמע שיהא א
 אדם חייב לקנות טלית ממל' טראה כי מצוה גדולה היא כרי
 שיגבור מצות בוראו שב' וזכרתם ולמתי יש מסירן הצ
 הציציות ויש כניחין אותן וטוב לקשרן תוך הכנף ואז לא
 הוי ליעג לרש ממה נפשך וכל החזיר במצות ציצית זושה
 ומשמטין אותו אלפים ותת' עבדים שנאמ' וחזוקו עשה
 אנשים מכל לשונות הגוים וחזוקו בכנף איש יהודי יחזר
 ליכנס בציצית בבית מרחץ ובבית הכסא וכתב הר' אשר ז
 זל נהג שלא לשכב בטלית שיש בו ציצית גם כהגו שלא י
 יפככנו גויה וכל זה כדי שלא יהיו מצות כזויות עליו כ
 נפסקו חוטי הציצית זורקן באטיפה שאין בנופן קדושה
 ופא שאמרו זל המוכר טלית לגוי יתיר ציציותיו טבה לא מ
 מפני קדושה אמרו רק מפני הסכנה שמא יתעטף בה הגוי ב
 בציציותיה ויתלה עמו ישראל בדרך ויחשוב שהוא ישרא'
 ויעמד עליו ויזרנו אין עושין ציצית מן הצמר הנאחז ב
 בין הקוצים ולא מן הנימין שהן נתלשין מן הבחמה ולא פ
 כמה שמשיר האזרת מן הבגד אלא מן הגזה של צמד או של
 פשתן ואין עושין אותן מצמר הגזול ולא משל עיר הנבחות
 ולא משל קרשים ואם עשה פסולה המשתחוה לבהמה צמ

דין הלכות נטילת ידים כג

הלכות

צמדה פסול לציצית אבל המשתחוה לפשתן הנטוע כשר
 שהרי נשתנה ציצית שיעשאה גוי פסולה שנאמר דבר אל
 בני ישראל ועשו אפ' אם עשאה ישראל אפילו בלא כו
 מונה כשר הלוקח טלית מצוייצת מישראל כשדה
 וכן מגוי תגר וכן ההדיוט פסולה טלית שכלה אדומה או י
 ירוקה או משאר צבעונין עושין חוטי לבן שבה כעין צבע'
 אם אדומה אדומין אם ירוקה ירוקין

נטילת ידים כתבו מקצת הגאונים זל שלישן
 נטילת ידים תקנו על שם המלי שקורי אנטל
 והוא מחזיק רביעית כמו שאמרו זל אנפק אנבג אנטל הוא
 רביעית של תורה כתב הרמ' נע' שאין אדם צריך ליטול
 ידיו מרביעי' כא' לאכילה לפי שלפני תפילה אם אין לו מים
 יכול לקנח ידיו באבן או בארץ דטת' ארחץ בניקיון כפי'
 כלומר בכל מידי דמנקי עב' וכשארם יוצא לדרך נוטל ה
 עמו כלי אחד מחזיק רביעית להיות נוטל בו ידיו או יט
 יטבילם בנהר או במעיין או במקוה שיש בו מ' סאה ויברך
 על טבילת ידים והרמ' נע' אומר שמברכין על שטיפת
 ידים ויש מברכין על חיצת ידים או על נקיון ידים וכתב
 הרשבא זל ודבותינו זל הודו שמברך על נטילת ידים אפי'
 שאין כאן נטילה יש בכלל טבילה נטילה שהרי בכלל מא
 מאתים מנה חזרי זה כמטביל מפני שנצטוה על נטילת ו
 ועל נטילה שנצטוה הוא מברך עכ' או נוטל אדם י
 ידיו שחרית בביתו ומתנה עליהן כל היום כלו שמא לא ימ
 ימצא נהר או מעין להטביל כחן ידיו וכתב הרש זל שאם
 שכשך ידיו בתוך המלי שיש בו רביעי' ידיו טהורות שכל מי
 שמשכשך בכלי כאלו נוטל ממנו וכן דעת הרש זל ושא
 הצומקים ורבינו האי גאון זל פי' בתשל' כי לשון נטילת י
 ידים אמרו זל על שצריך להגביה ידיו למעלה אחר החיצה
 הוא מלשון דינטלם ונשאתם כתב הרמ' נע' על הדברים ה
 הצריכין נטילת ידים ששאלת אם כגי בנקיות בעלמא בלא
 מים דבר שאי אפשר להתברך בראיה בחרה אין לעשות פ
 פרוקא לסבתא וטוב להחמיר לעשו נטילה ואלו ז' דברי
 צריכין נטילה אחריהם ואלו הן והולך מבית המרחץ הבוטל
 צפורניו החולץ מנעלו הגוע בתליו החופף את ראשו
 והולך מבית הכסא והרף זל כתב לענין נקיות אמרינן ב
 בברכות דמי שאין לו מים שוטף ידיו בעפר או בצחר או
 בקיסס' דכתיב ארחץ בניקיון כפי כל מדי דמנקי ומיהו
 דגי מלי בטילה שלא לצורך והלכה כי ודך דברים אבל ל
 לענין אכילת פת בעי נטילה כמים דוק ומיהו הוציא לר
 לדרך והתנה בנטילת שחרית בטביל כל היום מועיל חת
 התנאי גם כן לענין אכילה רק שיטמס מפניו ועל זה אין
 לסמוך כי אם בשאין לו מים תוך ד' מילין לפניו לרחו אבל
 אם יכול למצא מים תוך ד' מילין ימתין חמ' לענין אכילה
 אבל לענין תפילה אין צריך להמתין אלא יקנח בצדוד ע
 עב' ומה שאמרו זל נוטל אדם שחרית ומתנה עליהן כל ה
 חיות דוקא בששכר אפי' הידים לא לתר' שלא יסיח דעתו מהן

פלוזין נוטלין מחן ראשונים אין נוטלין בחמי טבריה ב
 בזמן שהן בכלים ואפי' הם צונן מפני שהן מרים ואין כלב
 ופרה שותין מחן אחרונים אם צונן הם נוטלין מהם והא ד
 ראמדין בגמ' דחולץ דפסקינהו בכת כרתא איצ' הליה
 בהו מ' סאה מטבילין בהן את הידים דוק שהן מחוברין ל
 למתא דאית בהו הכשר מק' שהרי ראויין הן להטביל בהן
 מחטין וצנורות ומשום הכי לא גזרינ' בת כרתא אטו פגא'
 אבל אם אין מחוברין אין מטבילין בהן את הידים וכיון ד
 דשעור טבילה ליכא בעינן כבטילה היא בטבילה דהא בע
 בעונן כלי דכח אדם כדמתי' ליגיל' ראשונים אם שפשוף
 ידיו זו בזו צריך שיהיה נזהר שלא יגע חוץ ממקום שנפלו
 בו את המים מפני שהן מטמאות זו את זו אחרונים אין
 מקפידין בהן שאלו הראשונים מים ראשונים מטבילין את
 הידים שניים מטבילין את המים שעל הידים ואחר שנימים
 ראשונים מקבילין טומאה מן הידים היאר הייניים מטבילין
 את המים שעל הידים ויחזירו הראשונים שהן טמאים ויש
 ויטמאו את המים הייניים מקבילין עד טומאה מן הידים
 ואין להם טהרה לעולם שהרי אמרו שמה יצאו המים חוץ
 לפרק ויחזרו ויטמאו את הידים אלמ' הראשונים מקבילין ט
 טומאה מן הידים שחוץ לפרק וזו רין דטמאין אותן דאין
 אני כי עקר טומאת הידים שצמחו לא טומאה ממנו היא א
 אלא טומאת הכלוך מפני מגע זיעה או צואה או יחידנו מ
 מאכלות תזוד עליון טימאה מאותו הלב' ד' כאלו נגעו ב
 בטומאה ועשו אותן שניות לפסול את התרומה במגען דש
 ושלא לאכול בהן חולין על ידי הרחה וזה שאמ' ראשונים
 מטבילין את הידי' כלו מודירין מהן חזיעה והכללוד שעליה
 שממנו הן טמאות ובאין השניים ומדיחין אותן המ' שהן
 פשוטטשות עם הזיעה והכללוד וכשאריו הידים נקיות והו
 השניים מטבילין את המים שעל הידים כלו מדיחין את המ
 המטוטטשות עם הזיעה והכללוד שעל הידים ומפני זה
 צריך שיפסיק במים הראשונים שאם יתן כל הרביעי' עליהן
 בבת אחת הנה שהן מודירין הכללוד מעליהן מכל מקום הנה
 הנשארים על היד משירי הטוטטשות הם ולכך צריך שיפסיק
 בהן כי המים הראשונים מדיחין את הטוטטשות ומה שישאר
 על גב היד מן הנקיים הוא הילכך חששו שמא יצאו מים
 שניים חוץ לפרק והן מטוטטשות מאותו מקום שהם ראשו'
 ויחזרו ויטמאו את הידים טומאת כללוד' ולפיכך צריך ל
 להצביה את ידיו בשניי' כך נראה לי באמת ובבכח הרביעי'
 שאמח לנטיילת ידים דרביעית שאמ' מפני שעשו אותן ב
 בטמאות והרביעית הלכה למשה כפיני הוא מקוה לטהרה
 להטביל בו מחטין וצניורות אלא שבתלוייהו כראי' בנוד'
 וכין שעשו אותן בטמאות תקנו להן כרביעי' שהוא במקוה
 קטן אי נמי שיעור חכמים שאין הידים מודחות יפה מן הל
 הכללוד אלא כרביעית ואם תאמ' אם כשביל כך למח אסור
 הרביעית נוטלין לאחד ואפי' לטנים והיאך שנים מדיחין
 יפה כרביעית והלא רביעית צריך לאחד הרי אמה מוסיפין
 על השניים ואין מוסיפין על הראשונים כלו צריך לחוסף
 בשניים עד כדי שיהא רביעית לכל אחד ואחד בין הראשון

השניים אבל בראשונים אין צריך לחוסף כדי שיהא כהן ר
 רביעית לכל אחד ואחד בתחילה אבל ודאי די להם לטנים
 כרביעית לעורר הלכ' וך מדיחה במקצת הכשר הרביעית
 עלה לטניהם הואיל וטניהם רוחצים בבת אחת ואחכ יבא
 הרביעית השני על השאר וידיח המים המטוטטשיל מדיחה
 ממ' צריך שיהא בהן רביעית בבת אחת מן הטעם הראשון
 כדי שיהא במקוה טהרה ושני הטעמים צריכין זה לזה
 דוקא במקום שאין מים מחוברין והיינו משא ולא משא א
 אהל במקום שיש מים מדוכין הא אמ' רב חסדא אנה משאי
 מלא חפנאי מיא ויהכו לי סלא חפנאי טיבותא הילכך
 בעי טפי ועד כי אי אפשר לנטיילת ידים בלא שפשוף מ
 מפני הזיעה ימצני הצואה שעל גבי ידיו וכשהוא מטפיש
 אינו יכול להזהר שלא יגע חוץ למקום המים והרי הוא צר'
 ליטול לכתחלה הילכך בעי טפי מרביעי' שהרי מן השפשוף
 ואלך צריך וכל הדברים הנוהגים כאחרונים נוהגים פאם
 באמצעים שבין גבינה לתכשיל של בשר בין להקל בין ל
 להחמיר חוץ משפשוף בגופו או בכותל והסח הרעת שפו
 שפוסלין באמצעים ואינן פוסלין באחרונים מפני שעדין
 רוצה לאכול וידיו צריכות שמור וחוץ מנגוב הידים שאף
 האמצעים צריכין נגוב בראשונים וחוץ משאר משקין ש
 שאינן כשרין למים אמצעיים מפני שהן שמנין וצחין וא
 ואינן מנקין את השומן ואת המאכל דשין לאלו ולאילו לע
 לענק ברכה שהרי חובה ולא יהיו אלא מצוה הרי טעונין ב
 ברכה ויצינו רשאי לאכול עד שיטול כדן מים ראשונים ו
 ומב' על חזיצ' יר' כדן אחד' ע' כאן לש' הלאכד זל
דין הלכות סעודה וברכת הגירות כד

הלכות סעודה כשאדם בא לסעוד נוטל ידיו תחלה
 ומברך על נטילת ידים כתב הרמ' נצ' אסור
 לאדם לדבר משעת נטילה עד אחר ברכת המוציא משום
 הסח הדענ כדאיתא בברכות תקף לנטילה המוציא ולקח
 פתו ומברך המוציא לחם מן הארץ ידוש' אין מברכין אלא
 בשעה שהוא פורס אמ' ר' חייא בר' אבהו הדין תכסיב ע
 עזולא ומרוך ע' ויי ולא אתי ליריה צד' לברוכי עלויה זמן
 תנינות' אמ' ר' תנחום וצריך למאר ברוד שם כבוד מלכותו
 לעולם ועד שלא להזכיר שם שמים לבטלה וכן דעת הרם
 במזל' ובעל הבית הוא שברצע כדי שיבצע בעין יפה ע
 עשר תיבות יש בברכה זו כנגד עשרה מצות התלויות בת
 בתבואה לא תחדש לא תחסום שוך לא תודיע כלאים
 לקט' שכחה ופאה חלה תרומה מצטר ראשון מעשר
 שני וכנגד עשר תיבות שיש בפסוק מצמיח חציר טנים
 או שלשה או יתר עב' שאכלו על שולחן אחד האחד פוטר
 את כלם מברכות הלחם אם לא ירצו כל אחד לברך על עצ
 עצמו והרש' זל סתב שמצוה לחלק הברך כל אחד לעצמו
 והאחד המברך לכלם נוטל רשות מהם מדבר המוכר ואמר
 ברשות רבותי והם עונים ברשות שמים ונהגו כל ישראל ש
 שלא להאכיל בהמה חיה ועוף ולא גוי מחתיכה שנתעית בה
 חתמת המוציא כך כת' הר' אשר זל ועד כת' וקודם ג

בוטל שתי ידיו ונכנס לפי שהמיה דעתו מהן והוף זל בתב
אך אין צריך לברך ברכת המוציא דענוי מקום אין צריך ל
לחזור ולברך כפת ורת פוסק שהוציא להצותק אין צריך ל
ליטול ידיו אם לא שפסף בידו והלכה אפי' שפסף בידיו א
אין טעון ברכה מדי דהוה אידיו טלולכות בטיט ובצואה
שאין צריך לברך על נטילת ידים והף זל כת' אך ברכ' אשר
יצד צריך לברך והר' יצחק זל כת' ורפו היו נוהגין לברך על
נטילת ידים כשהיו רוצים לעסוק בתורה וכן במלכות ב
בטיט ובצואה והף זל כת' צע' בברכת אשר יצר נמי שמבר
לקטנים הוי דבר שבקדושה ואפי' הכי אינו מבר' על נטילת
ידים וצע' והרמ' נע' כשבא מבית הכסא ורוצה לאכול ב
נוטל ידיו ומבר' אשר יצר ואחכ' נוטל ידיו ומבר' על נטילת
ידים ויש נוהגין ליטול פעם אחת ומברכין אשר יצ' תחלה
ואחכ' על נטילת ידים והרמ' נע' אומ' שזה הפסק והוף זל
כת' נוהגין לברך כדרכם האוכל פרות ובשר וגבנה או יר
ירקות אין צריך נטילה ידים וכל הנוטל ידיו להן הרי זה מ
מגסי הרוח וכת' הרש' זל בדא' בשאכלן בפני עצמן אבל
אם טבלן במשקה או שכשו במים ועוד המים עליהן צריך
נטילת ידים שכל דבר שטבולו במשקה צריך נטילת ידים
וכן השותה יין או שאר משקין יראה לי שצריך ליטול ידו
אחת שנוטל בה את הכוס עמא יגע במשקן שבכוס וכן
האוכל כעפין וכיוצא בהן לתענוג ואינו קובע סעודתו ע
עליהן נוטל ידו ארת וריו פעמי' שאדם רוחץ בין תבשיל
לתבשיל לנקיות לפיכך אין צריך לברך עליהן ויא' שצרי
לברך על חיצת ידים ודיניהן כדן מים אחרונים לכל דבר
ויתרין עליהן שצדיכין נגוב מים אחרוני' אינן מצוה אלא
חובה כדי לשמר עצמו מן הזקן ואין מברכין על החוב' אלא
על הפצוה ופעמים שצריך לברך מי שנוטל את הכוס של ב
ברכה בלבד כיצד אמר דבר מזהם צריך לרוחץ ויברך על
חיצת ידים ומהו הדבר המזהם יש או כל דבר שהוא לח
אבל דבר יבש לא נקרא מזהם ויא' כל שאינו ממין הקרב
אצל המזבח נקרא מזהם וכל הקרב פכקה וזהו טעם עכל' קור
הרשבאזל והרמ' נע' נוטל ידיו כשאוכל בשר ורוצ' לאכול
דגים דסמיכא סכנתא מאיסורא והרבר' זל כת' בהלכות ידי'
שלו נמצא בתשובות קדמוניות על מים ראשוני' מברך על
נטילת ידים ועל מים אחרונים על חיצת ידים לפי שאינן
אלא לנקיות בעלמא ובהלכות הרב זל מים אחרונים חובה
ואין טעונין ברכה ויש לתמוה מאחר דמחד קרא נפקא ז
ואקרא סמיכי' לחו כראמרי והתקדשתם אלו מים ראשונים
הייתם קדושים אלו מים אחרונים מה טעם אין טעונין ב
ברכה והלא פסולות הן לברכ' ער שירחצם ואומ' אני לקיים
דבר שניהם שאם אכל תבטיל שיט' מזהמות טענות ב
ברכה על חיצת ידים ואם אכל' פת חרבה צריך מים
אחרונים משום מלח סדומית ואינן טעונות ברכה ולא עוד
אלא שאם לא נטל ידיו קודם ברכה יטול ידיו אחר ברכה ויהי
ודיו אבל כידים מוחמות לא יברך עד שיטול עב' אלה
דברים שבין מים ראשונים למים אחרונים ראשוני' צדיכין
רביעית בין לגזל בין לקטן אחרונים כדי שידיה בהן את

הידים ראשונים צריך שיפסיק בהן אחרונים אין צריך ל
להפסיק ופי' ביה מהו להפסיק שצריך ליטול ולשנות כמו
ששינו מים ראשונים מטהרין את הידים שנים מטהרין ה
המים שעל גבי הידים ראשונים נטלין על גבי קרקע א
אחרונים לא נטלין אלא על גבי הכלי או על גבי קינפא או
אבנים או קש משום חח רעה ראשונים אין נטלין אלא
מתוך כלי אחרונים מכל דבר ראשונים אין נטלין אלא
פכה אדם אחרונים מכל מקום ראשונים כל דבר שהוצין
פוסל בהן כעין טבילה אחרונים אינו פוסל בהן ראשוני'
אם הדיח בהן מים פסולין לידים אחרונים אינן נפסלין
ראשונים טעונין ברכה אחרונים אינן טעונין ברכה ודוק'
שלא אבל מאכל לח שאין הידים מזהמות ממנו והמים אי
אינן באים כי אם לרפואה אבל אם אבל מאכל לח שהידיה
מזהמות צדיכין ברכה כרסני' והתקדשתם והייתם קדושים
ודרשי' והתקדשתם אלו מים ראשונים והייתם קדושים אלו
מים אחר' אני ה' אלהיכם זו ברכה ועליהם אמר מים ר
ראשונים מצוה אחרונים חובה כי הראשו' אם ירצה יאכל
אם לא ירצה לא יאכל לפיכך אינו חובה אבל מים אחרונים
בין שאכל נתחייב בברכה ואינו יכול לברך בידו מזהמות
עד שיטול ידיו לפיכך הפ' חובה למא' נפק' מינה לבטולי' ה
הגן מקמי' הגן שאם אכל עכשו ואין לו מים אלא מים אח
אחרונים והוא צריך לאכול סעודה אחרת כגון ג' סעודות
של שבת מבטל הסעודה האחרת ונוטל ידיו לברכה הסוון
כפני' שכבר נתחייב בברכה ואינו יכול לברך בידו מזהמות
אבל ודאי אם לא אכל מאכל לח ואין ידיו מזהמות מברך
בלא מים אחרונים ואחכ' נוטל ידיו ועלה לו לכאן ולכאן
נראה לי שאם יש לו שמן ערב או יין מברך ואחכ' נוטל י
ידיו במים ואוכל סעודתו ראשונים צריך שיגביה ידיו ל
למעלה פי' אצבעותיו אחרוני' ישפילם למטה משו' וזהמא'
ראשונים צדיכין עד הפרק השלישי פי' מקום שהאצבעות
כלות אמצעיים עד הפרק האמצעי שאין המאכל מגיע מ
מכאן ואילך ואם הגיע צריך חיצה ראשונים על נטילת י
ידים אחרונים על חיצת ידים ראשונים אם שפסף בנפו
או בכותל אין צריך נטילה אחת אחרוני' צריך חיצ' אחת
ראשונים אם הסיח דעתו מהן צריך נטילה אחת אחרוני'
אין צריך ראשונים אם אין לו מים מרובין ונטל ידיו שח
שחרית מתנה עליהן כל היום ואוכל עליהן בטמית ידיו א
אחרנית אין תנאי מועיל בהן ויא' דאפ' שלא בשעת הד
הרחק כגון שיש לו מים מרובין עשה כך כתבה עליהן
ראשונים אין השמן הדבש ושאר משקין לבד מטהרין את
הידים אחרוני' בכל מיני משקין מפני שהן מעבירין הזוה'
ראשונים אין נטלי' לחצאין כגון דמשא פלגא פלגא דידיה
הליכא משקה טופח על סנת' להטפין אחרונים נטלין לח
לחצאין ראשוני' צדיכין נגוב לאבילה אחרונים אין צריכי'
נגוב לברכה ראשו' בן בחמין בין בצונן אחר' אין נטלין
אלא בצונן ראשוני' כל שהפדה שוחה ושוחה מהן נוטלי'
לידים ואם לאו אין נוטלין אחרונים אעפ' שהן עבודין ה
תקבה ואין הפדה שוחה מהן כגון שיהיו מרחלי' או כרים או

כשיש אחרים עמו ורבו איברא הי' בזהגין שאחד פיטר את האחרים לעגין הטוב והמטיב וצאנו בא אלא לבימחה ובשביל האחרים ומסתברא טעמיהו דהיק' זל כתב ואחר מ מברך לכלן אפי' בתוך המזון ורבי' נזהגין כן ובמחזור דו דויתרי כתב שאם אמ' סברי מורי שאחד מברך לכלן בפה' ורבי' יחיאל אמ' כיון דבתוך הסעודה הוא בא ואין בית הבבליעה פנוי אם כן לעגין הטוב והמטיב נמי כל אחד מב מברך לעצמו מדי דהוה אברכת בפה' ואם תאמר אם כן מה שיק' בכאן המטיב לאחרים יל' דכיון ששנים נהגין מא מאותו דבר שיק' ביה המטיב לאחריו אע"ד דכל אחד מברך לעצמו וראיה מההיא דאמרין אמרו לו יל' רה אשתך זכר מ מברך הטוב והמטיב הטוב לנפשיה והמטיב לאחריו ל לאשתו ומי לא עסקין שעומד רחוק מאשתו שאין אשתו נפטרת בכרחה זו שמברך הבעל לפי שאינה שומעתו ויאם כן גם היא צדיקה לברך לעצמה הטוב והמטיב אלא שמ ש ששניק נהגין מדבר אחד מברך הטוב והמטיב אע"ד דכל אחד מברך לעצמו והיכא שמתכווין המסובין לפטור עצ עצמן מכה' יש להסתפק אם יפטור אותן אם לאו ונראה ולא נפרח זל דלא פליג רבנן כתי' הרמ' נע' אם שות' יין ח חדש אחר יין יין או להפך אינו מברך הטוב והמטיב כי א אם כפה' וכל ל' יום של תסיסתו נקרא חדש והיק' זל כתב שלא לחלק כי לעולם מברכין הטוב והמטיב אפי' מן הודיע רק טלא יהיה גרוע יותר מדאי ורבותי הבאים בתוך הסעודה מחמת הסעודה אינן טענין ברכה לא לפניהם ולא לאחריהם שלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה טענין ברכה לפניהם ולא לאחריהם ובשמיטה זו מדרשי' הגאונים כמה פרושין אינה הנכון מה שפירש הו' יצחק זל וזהו פי' דברים הבאים בתוך הסעודה מימת הסעודה כגון בשר ובצים ודגים וכו' וכן שאין דבר לאכלן ש שלא בשעת סעודה כמו שדרך לאכול פרות אבל דרכן של או לאכלן בשעת סעודה להשביע וכן דרך דייסא וחבין קודה ושאר מיני קדיחה פי' דייסא תבשיל של חטין בת כעושיין חבין קודה תבשיל שיצוישין מקמח ודבש ונעשה עבה על ידי הדבש שדרך כל אלה לאכלן בשעת סעודה ל להשביע וכיון שהדבר כן מיעקר הסעד' הן שהרי משביעין ומטנו של אדם להשביע ואע"פ שאוכלן בלא פת אינו מבר לא לפניהם ולא לאחריהם לפי שנכללין עם הפת עצמו וא זמנת הלחם שברך תילה וכן ברכת המזון שיברך בסוף פ פוטחן אבל דברים שאינן באין מחמת סעודה כלו' שד שדרך לאכלן כל היום אפי' שלא בשעת סעודה כגון פרות וכיצא בהן אם הביאן בתוך סעודה ואוכלן בלא פת אינן מעיקרי הסעודה וטענין ברכה לפניהם שאינן נגדין אחר מנת המוציא שבר' תולה אבל איז טענין ברכה לאחריה' כן שעתיד לברך ברכת המזון על מה שאכל גם זה נכלל ע עמו ודברים הבאים לאחר סעודה כלו' אחר ייסימו כל ס סעודתן אין אותן הדברים נשפלין עם המאכל כלל אע"פ ש שערין לא ברבו ברכת המזון וצריד לברך עליהן ברכת הו הראויה להם תולה וסוף וכת' רבנו יצחק הזקן זל כי מה ש

שאמרו רבו זל דברים הביאין לאחר הסעודה טענין ברכת בין לפניהם בין לאחריהם זהו בימי חכמי התלמוד שהיה מ מנהגם לעקור השלחן קודם ברכת המזון ועל כן אמ' שאין מצטרף כלל עם מה שאכל אפי' נראה כסעודה בפני עצמה ועב' צריך לברך עליו תחלה וסוף אבל בזמן הזה שאין ה המנהג לעקור ה שלחן עד אחר ברכת המזון אע"פ שנסיים ל לאכול כל זמן שלא נברך ברכת המזון אינו נקרא לאחד ס סעודה אלא דנין הדבר כמו בתוך הסעודה וטענין ברכת לפניהם ולא לאחריהם וכן צריך לפרש בכל מקום שנמצא בתלמוד לאחר המזון אין הדין נזהג אלא בימי חכמי הת התלמוד אבל עכשו יש לו דין כמו בתוך הסעודה כתי' הר"ם נע' כשאוכלין ב' מיני פרות או ג' או אפי' מן אחד אם כלן ל לפניו בשעה זאת מברך על כל אחת ואחת לברו ברכה רא ראשונה לבר מפני הסח הדעת אבל לא ברכה אחרונה והגיה הר"ף זל עליו מיהו כשאדם אוכל בבית חברו כגון ב בבית מילה ופורים די לו בברכה אחת על כלן ואפי' כלה מ מין זה קודם שיביא לו מין אחר דכיון שתלוי ברעת בעל ה הית אינו עושה הסח הדעת כראמרי' בברכות אכן אדעתא דדיש גלותא סמכינן עבלי' הר"ף זל יעד כתי' הרמ' נע' כשאד אוכל פירות ורעתי לשתות יין אצריהן מברך קודם השתיה ברכה אחרונה על הפירות שהיא בורא נפשות רבות ואחכ' ברא פרי הגפן על היין כדי להרבות בברכות וכתב אתר מן הגאונים זל כל המברך לאחר היין שבתוך העידה קודם ברכת המזון הרי זה משוכח שהיין שבא ל לאור ברכת המזון אינו פוטר היין הבא בתוך הסעודה לפי שאפסוק בברכת המזון ומסיח דעתו בנותים וראיה גדולה על זה ממה שממברכין בפה' על הכוס של ברכת המזון ואם אין ברכת המזון הפסק למה ממברכין בפה' על זה הכוס והלא מן הרין הוא שיפטר ביין שבתוך המזון הרי למתו שיין של ברכת המזון אינו נגדר עם יין שבתוך הסעודה ו ולפיכך צריך לברך לפניו ולאחריו שיכון שהדבר כן כבה י פטר מברכה של אחריו אלא ודאי צריך לברך על הגפ' ועל פה' קודם ברכת המיון אמנם אותו הגאון זל לא רצה לע לעשות כן בפני תלמידיו כדי שלא ישול עטרה ולקצוע ה הלכה לדורות אבל היה אומ' כל העתה כן ינחו לו ברכות על ראשו כי אין ברכת המזון פוטרת אלא דבר של מזון וכן כתבו גאונים צרפת שבברכת שלש אינה פוטרת מעין שלש ואם אוכל אדם דייסא או חבין קודה וכיוצא בן אע"פ ש שהברכה של לאחריהן היא מעין ברכת המזון אין ברכת המ המזון פוטרתן ומביאין ראיה ממה שאמ' זל דברים הבאי' לאחר סעודה טענין ברכה לפניהם ולאחריהם ואם כן שב שברכת שלש פוטרת מעין שלש למה נברך לאחריהם ונפ תפטרם ברכת שלש ויש גאונים שחולקין קצת בדבר זה ו דאום' שדך זה ודאי בשאר דברים חוץ מן היין שודאי יין ברכת שלש שהיא ברכת המזון פוטרת מעין שלש ואם שתה אחר שאמ' הב ונברך שאמ' זל אסוד לשתות ב' א ב ברכה מברך לפניו ואין מברכין לאחריו שברכת המזון תפ תפטרנו ואפי' יברך ברכת המזון בלא כוס ד

2

2

0

2

שיבצע אדם צריך לברך ואין הבודע רשאי לבצוע עד שי
 שיכלה אמן מפי הענין ויש שמברך ואח"כ חותך הלחם ב
 בסכין כי אם יחתוך קודם הברכה לא לחם ש
 שלם הוא ואנחנו נהגנו לתת תחלה כי כל זמן דאגידא
 החתיכה כלחם שלם מקרי ועוד כת' ואיכא דשאל אמאי
 לא מברך בורא פרי האדמה בלחם ונב' דבורא פרי העץ
 מברכין שכן ל' הקבה בורא בעץ דבר שאין בו אבל חטח
 יוצאה כמות שהיא מכניסה ועל פ' מבר' המוציא כלופ' מה
 שאדם מכניס בארץ הבה מוציא ואם תקשה והרי פולין
 וערשין וזרעונין וכל מיני קטנית שאדם זורען והקבה כו
 מוציאן כמו שוקמברכי עליהן בפ' האדמה ולא פלוג רבנן
 ל' לברוכי עליהו המוציא והגבון בעיני כי באמת מברכין
 על החטה בפ' האדמה כמו שמברכין על הענבים בפ' העץ
 וכשעושין מהן יין מברכין בפ' הגפן משו' דאישתני לעלויא
 וכן בחטה אם יכסוס אותה מברך עליה בפ' האדמה וכש
 וכשנעשה לחם מפרך המוציא לחם מן הארץ כאלו הוא ב
 בעצמו הוציא הלח' מן האר' ראין בגתיד החטה שזת פסולת
 שאף הסוכין ראוי עם הקמח מעורב שכן עגי אוכל פתו א
 בעיסה בלחטה אבל בענבים איכא פסולת הרבה וצריך לע
 לעשות בו כמה דברים עד שיהא ראוי לשמותו ירוש' עד
 כמה יפרוס פי' כמה ירצה לאכול ר' חנניה ז"ל מונא חד א
 אמ' עד כזית וחד אמ' פחות מכזית והלכך משמע דברכת
 המוציא כשאר ברכות הגזין היא ואמרי' אסור לאדם שי
 שיהנה מן העולם בלא ברכה ומבר' על פחות מכזית המוציא
 זקן על פחות מרביעית מברך בפ' הגפן ויא' דעל פחות מכ
 מכשעיר אינו מברך רק שהכל דברכת הגזין היא ובשם
 רב אחא נאון זל מצאתי דעל פחות מלשעור אין צריך לבר
 אפי' שהכל **ובשבת** וביום טוב בוצע על שתי
 כסות שלכות דכתי' לחם משנה והוא ק
 קרא יתירא דמרכנב רדמנא שני העומר לאחד לא אצ
 אצטרך למימר לחם משנה אלא ודאי לאשטעינן וחייב
 לבצוע על שתי כסות שלמות הוא דאמא ויש נהגין לב
 לבצוע התחתון לא העליון ואנו נהגין לבצוע העליון
 ורב דבצע אכולא שידותיה פי' הר' שמואל בר דוד זל מש
 משום דקא דריש שתהא הבציעה פי' שנים משאר ימות ה
 החול ובתנחומ' מצאתי כל מלי רשבת כפול שני כבשים
 מזמור שיר ליום השבת לחם משנה זכור ושמור ונראה
 שהמנהג על זה להחליק כ' נרות כל זה מחבור הר' אשר מס
 מספר המנהגות ועוד כת' שם מחייבי כל ישראל לאכול ג'
 סעודות בשבת ונהגו הקדמונים להפסיק בשחרית בין סע
 סעודה לסעודה ופורסין ספה ומברכין ברכת המזון ויש
 מי שיטמדי מן חטלחן והולך לטייל חוץ לבית או בתוך הב
 הבית ואומ' פרק אחר או משנה אחת או מזמור ומנהג יפה
 היא דפריסת ספה מקרי הפסק לגבי חבורה שהיו מכובין ו
 וקורש עליהן היום דפורסין כפה ומקדשין וצריך לקבוע ש
 שליטתן על היין ושלשתן יבצע על שתי כסות שלמות וי
 ויברך המוציא ורבו דגית החכמים בגמ' כיצד הוא עושה
 והטוב והנכון שבכל המנהגות להיות שתיהן שלמות ובוצע

2

האחת כרב כהנא ונקיט תרתי ובצע חדא פל נקיט תרתי
 לזכרון לחם משנה ובצע חדא לזכר שהאחד לבו ביו' והשני
 מתקיים ומעית לשבת ולא הבאיש זרמה לא היתה בו ואם
 מקלע ריפתא דערובא בצענין עלה פי' ליום השבת אחר
 שבשלו ואפו כל מה שהיו צריכין והטיעם הואיל ועבר בית
 מצוה חדא נעביד בהו מצוה אחריתי ונוכל ללמוד מזה ל
 לשאר דברים כגון באגודה של הדם של לולב שמיהדי' אותו
 להריח על הבשמים כמוצאי שבת וכן שירי פתילות של ש
 שבת שמדליקין אותן כמוצאי שבת לברך על האור הואיל
 ועבדנא בהו מצוה חדא נעביד בהו מצוה אחריתי ואין
 הבודע רשאי לבצוע עד שתכלה אמן מפי המסובין והגיע
 לפי שאין אדם רשאי לבצוע עד תום הברכה וזה שענה א
 אמן כמברך הפי' יוצא בענייניו ואין אחד מהם רשאי
 לאכול פי' מאותו הכנר שבצע עד שיאכל המברך אם לא
 ברשות המבר' וכג' בירוש' דאם כל אחד כבוד לפניו מותר
 לשון הרש זל ומקמי דליבצע בעי למתן מלח או לפתן ל
 לפני כל אחד ואחד ובתר דשרי ובצע אסור ליה לאשתעויי
 עד דטעים אותה פרוסה ואי אשתעי מקמי דטעים צריך ל
 לחזור ולברך והה' בכלהו ברכתא דמיכלא ומשתיא אי א
 אפסיק להון צריך לחזור ולברך אבל אי אפסיק לצורך מ
 מיכלא לא הוי הפסקה והיכי דמי הפסקה זו אמ' רב
 טול ברוך טול ברוך לא הוי הפסקה והבא מלח או לפתן
 ואפי' גביל לתודיה לא הוי הפסקה דכלהו צורך אכילה ה
 הוא דכתי' ונתתי עשב בשדך לכוזבתך והודד ואכלת ויש
 ושבעת וברכת וכלהו בדריעבדי וכד שרי המוציא לא לבצע
 דיברך ואח"כ יאכל אלא מברך תחלה ואח"כ בוצע וצריך ש
 שתכלה הברכה עם בציעת הפת והיכא דאקרי' ואכל לדמה
 ואשתלי ולא שרי המוציא ובתר הכי ארטר הודד שרי המו
 המוציא ואכל ודוק ולא גמר סעודתיה אבל אי גמר סע
 סעודתיה ולא יכל למיכל טפי לא ליברך דמעיקרא הוה ח
 חזי ליה לברוכי המוציא וכיון דאכל וגמר ליה אדחי ליה ז
 וכל נראה ונראה שוב אינו טראה והכי אמרינן בכל ברכות
 דמקמי מיכלא ומשתיא דכיון דגמר אדחי ליה דאינו חוזר
 ונראה עכ' וקודם שיעשה המוציא בשבת יקדש על הכוס
 שני זכור את יום השבת אין לי אלא ביום בלילה כנין תל'
 את יום ובהלכות שבת נבאר הלכות קדוש בגו' **בא**
 לה יין בתוך המזון כל אחד מברך לעצמו ואין האחד
 יכול לפטור את האחרים כמו בברכת הלחם וברכת המזון ל
 לפי שאין בית הבליעה פנוי פי' שמתוך שאוכלין אין מכ
 מכוננין לבס' לברכה שזה מברך לפי' אינן יוצאין בה וצריך
 כל אחד ואחד לברך לעצמו ויש מפרשין שאין בית הב
 הבליעה פנוי אינן יכולין לענו' אכן כפה מלא וכת' ימלא
 פי' תהליך' ולפי' אינן יוצאין בו והנכון שאינן יכ
 יכולין לענות אמן מפני הסכנה וכן נראה מהירוש' שכתבו
 כל אחד מברך לעצמו שאין בית הבליעה פנוי אמ' ר' מו
 מתא הוא אמר' האי כאן רעביש בגו' מיכלא אסיר למימר
 ליה זיט כעין סכנתא כת' הר' יצחק בא להכ' יין לאח' המזון
 בין שהוא טוב בין שהוא גרוע מברך עליו הטוב והמטיב

אמר ר' שמעון בן לקיש כל שהאור עוברת תחתיה פטור מן החלה ואין מברכין עליו המוציא אמר ר' יורנן ובלבד על ידי משקה וכל עיסה שנתגלגלה לעשות ממנה פת לאכילת בני אדם אעפ"י שבלילתה עבה פטורה מן החלה שכך אמרו רז"ל עיסת כלבים בזמן שאין הרדעים אוכלין ממנה פטורה מן החלה אעפ"י שבלילתה עבה ויש כותירין לאכול חוטי הבצק הנקראין בלשון משנה ובלעז פיניוולש או לטריאה או וירמינט בלתי הלה אעפ"י שבלילתן עבה מתחלה ואין מברכין עליהן המוציא כיון שלא לשו אותן כתחלה אלא לבלשלא לא על מנת לעשות פת מהן ולא דרך פת כלל וכן כל כיוצא בזה ויש מחמירין בדבר ואומר שכל זמן שיעשנה כבעכין כלום ערוכה ומקוטפת כשאר עיסות שעושים מהן פת אעפ"י שלא נעשית לאכילה חייבת בחלה מפני מראית העין וכן אמרו רז"ל מעשיה מזכיהין עליה עשאה בעבין חייבת בחלה כלמודין פטורה פי' כלמודין כסריים פי' פתיתין ארוכין שאינו מקפיד על לישתן וקטופין ולפיכך פטורה בזה שכיון ששנה בה אין לחוש במראית העין ונתרבו יצחק הזקן ז"ל שבכל דבר שפטור מן החלה פטור מבברכת המוציא וכג' ברכות והר' יונה ז"ל כתב שיש לחלוק ב דבר שאם הוא דבר שבלילתו עבה מתחלה ואחכ רכך אותה על ידי משקה שודאי חייב בחלה לפי שהיתה הבבליה עבה מתחלה וחייב החלה הגלגול אבל אין מברכין עליה המוציא לפי שהיא תלויה בלחם וזה נתבטל כתורת לחם וכן אין מברכין עליו ג' ברכות

וכתבו
 הגאונים ז"ל כי כשאדם קובע סעודתו על כמה מאכלין שעושים מעיסה בין שבלילתן עבה בין שבלילתן רכה אעפ"י שאין דרך קביעות בכך מברך עליהן המוציא וג' ברכות אחר שהוא קובע סעודתו עליהן וז' יצחק הזקן ז"ל כתב שאין הקביעות מועיל בכל דבר אלא דברים שהן ראויין להיות מזון כגון פת הבאה בכסנין שהוא פת המתובל ב בתבלין והר' אשר כתב פת הבאה בכסנין פי' פת הבאה כ בעבור כפיסה ולא לרעבון והוא פת העשוי מבשמים מברך לפניו ולא לאחריו דברסת המזון פזרתן ותרנו נקודי של של אשת ירבעם בן נבט הוא כסני ונב' לכך נקרא שמו נק נקודים שהבשמים נראין בו נקודות נקודות אבל יבש היה נקודים אינו מתורת כסני ונקרא נקודים שנראה בו העפוש נקודות נקודות עבלי וימ' אותו פת שעושים מן העיכה ככ ככסין ומכביסין לתוכן סוכר ושקדים ומיני מתיקה וכגין לח לחמניות שקורין אובליש או בראצדליש וכגון נחמא דב דהנרקא שהוא בצק שצולין אותו בפפור ומטננין אותו ב בשסן או בבצים וכיוצא בדברים אלו ודאי מועיל בן הקן הקביעות לפי שהן דברי הראויין למיין אבל באלו התקיקין הדקין ביותר שעושים בין שני בחילים ונקראין ניבלאש א אין קביעותן קבע ואין מברכין עליהן רק

כל דבר הבא עם הפת וכן כתב הר' יונה ז"ל שאם מביאין ע על השלחן מיני פרות ללפת ואחכ אוכלין בלא פת אחר שא שאכלו בהן הפת שאינן צריכין ברכה מאחר שמתחלה עשו מהן עקר והפתן ונפטרו בברכת הפת וכתבו הגאונים ז"ל ש שמי שיש לפניו פרוסה של חטים ושלמה של שעורים מבר על הפרוסה של חטים ופורס השלמה של שעורים לפי ש שהחשוב עדיף והוא קודם לברכה והרם במזל כתב שמיבר ובוצע כשתיהן בשלמה של שעורים שהשלמה מצוה מן המ המוכחר ובפתיתין של חטים משום דחשיבי ואפילו היו ש שתיהן של חטים אלא שהפרוסה מסולת נקיה יותר מברך ע על הפרוסה לפי שהחבי קודם אבל לעולם היו שתיהן שוות ישתול אדם לברך על השלמה לפי שהשלמה לברכה מצוה מן המוכחר לברך על הלחם טלם ומראשו ולעבין פיהורין דקין כתב הר' יונה ז"ל שג' דינן חלוקין הן בזמן שהפוחין מ מבושלין אם יש בפרוסות קיימות ער כזית מברך עליהן ה המוציא ושלש ברכות ואם לאו אעפ"י שיש בהן תואר לחם אין מברכין עליהן אלא בורא מיני מזונות ולכסוף על המ המזיה ועל הכלכלה לפי שכל זמן שהלח' מבושל לא תואר לו ולא הדר ובזמן שאינו מבושל אלא שהוא מחובר על ידי מתק או דבש בלי שום כשול אם יש כזית בפרוסה מבר עליהן המוציא וג' ברכות ובזמן שאין מבושלי' ולא מחוברין אלא מפורדין לבר אעפ"י שאין בהן כזית ולא תאר לחם שהן דקין מאד מברכין עליהן המוציא וג' ברכות לפי ש שמאחר שהוא פת בפני עצמה אינו יוצא כתורת לחם כל זה כתב הר' יונה בשם כמה גאונים ז"ל ורבנו חננאל ז"ל כתב שאין מברכין המוציא על פוחין פחותין מכזית אפילו יש בהן תאר לחם ורז"ל הזכיר בתלמוד לעבין המוציא ולעבין הפרשת חלה כמה מיני מאכלין שהיו עושים באותן הדורות ועבשו אין אנו בקיאים בהן כגון נחמא דהנרקא וסנתח ג גביל ולחם העשוי לסנת ורבי' כאלו ועל מלך סת' רת ז"ל כלל גדול שאין להחזיר אחריו והר' הלל' כל דבר שבלילתו רכה ולא נאפה בתנור פטורה מן החלה וכל דבר שבלילתו עבה אעפ"י שלא נאפה בתנור חייב בחלה וראיה ממה שאמרו ז"ל במסכ' חלה תחלתו עיסה וסופה סופגין או תחלתה סופגין וסופה עיסה חייבת בחלה עד שנתה תחלתה וסופה סופגין כלו אם גלגל אותה מתחלתה עבה כמו שאר עיסות ולכסוף אפאה באלף בשמן או בשאר משקין כמו שאופין הסופגין חייבת בחלה כיון שבלילת' היתה עבה מתחלה וכן אם היתה תחלתה סופגין פי' שהיתה בלילתה רכה כגון סופגין שע שעושים בלילתן רכה ועל זה נקראין סופגין כלו שהן רכים חלולין כספוג וכופה עיסה שנאפת בתנור כשאר עיסות ח חייבת בחלה שבאחד מכל הדברים האלה היא מתחייבת והר' אם אפאה באלפס בלא שום משקה שאם יש שם משק' הו' ותלתה סופגין וראיה על זה מה שאמרו בירושלמי א

וכיוצא לדבר זה מה שאו' זל חמרא טעיד ומשמח הווינן בה
אם כן נכרך עליה ג' ברכות ומשני לא קבעי אינשי עלויה
נראה ויא' קבעי אינשי עלויה היינו מברכי' עליו ג' ברכות
כמו על הפת וזכרון שכן דין הוא שתהיה לו מעלה יתירה
על שאר המינין שתפטרנו ברכת ג' כמו מעין ג' .

השוואה

פיה בסעודתו חייב לברך שהכל נהיה
בדברו על כל פעם ופעם שהוא שותה לפי שאין קבע למים
לפטור כל שתיותיו בפעם ראשונה כמו שיש ליון ששותין
אותו לתאות נפש ולהשביע ולהברות ואפי' בלי צמא לפי
הדין נותן לפטור כל השתיות בפעם ראשונה אבל מים ש
שאדם נמלך מהן בכל פעם לא ישתה מהן אם לא בהסח
גדול ודעתו שלא לשתות עוד מהן אם יוכל לעמוד על עצ
עצמו צריך לברך בכל פעם והקובע סעודתו על ה
מים כגון חולה או ערב ט' באב בסעודה המפסיק בה או
מי שאינו שותה יין כל עקר כשיברך ברכת ג' אחרי אכלו ל
לא יקבעה על הכוס כלל כמ' וזהו זל בת' שהשוואה מים ב
בסעודתו שלא לצטאו רק להעביר המאכל המעוכב בגרונו
לא יברך עליהן כל עקר לא לפניהם ולא לאחריה' כי מעיקר
המזון הן וכן דעת הרמ' מקוצי זל ומביא ראיה ממה ששנינו
מפני מה אמרו דברים הבאין בסעודה מחמת סעודה אין
טעוני' ברכ' לא לפני' ולא לאחר' מפני שהפת פוטר' והוינן
בה אי הכי יין נמי ומשני יין גורם ברכ' לעצמו כל' היין יש
לו חשיבות שבאה על ידו ברכה אחרת כגון קדוש והבולה
ושאר ברכות מה שאין כן בשאר דברים וימ' גורם ברכה ל
לעצמו שפוטר שאר משקין שאם ברך על היין ושתה אחר
כן משקי' אחרי' אין צריך לברך עליהן לא לפני' ולא לאחר'
שברכת היין שברך תחלה ושיברך בסוף פוטר אותן כמו ש
שנינו פת פוטר כל מיני טאכל ויין פוטר כל מיני משקין
ואעפ' שאין הלכה מדעת הלכה היא מהיין וימ' גורם ברכה
לעצמו שעל כל שאר הדברים אין מוכידין בברכה שם הא
האילן המגול אותן אלא בפ' סתם היא כללית ועל היין פ'
מוכדין הגפן שיצא ממנו היין והוא חשיבות ומעלה שיש
לו על שאר פרות' הרי למדנו שמתוך חשיבות שיש לו
אין הפת פוטרנו אבל מים שאין לומ' טעם זה הפת פוטרנו
ויש דחוק ראיה זו ואו' שאין לדמות המים ליון כי ביון ה
שהוא מזון ודאי היינו אומר שהפת תפטרנו אם לא מטעם
שגורם ברכה לעצמו אבל מים שאינן מעין מזון אין הפת
פוטרנו ודחוי זה אינו מלפ' שאף המים הן מעין מזון אחר
שבאין בסבת הפת והילכך הדין נותן שתהיה הפת פוטרנו
ואעפ' שיצמא למים קודם שיברך על הפת אין לומר שלא
באו המים בסבת הפת שהיה צמא קודם לכן ויהיה צריך לב
לברך עליהן בעת שתיתו אותן כי מאחר שלא רצה לשתות
קודם אכלו הפת כדי שלא יוקדחו המים בלתי הפת נראה וז'
ודאי שאותה שתייה בסבת הפת הוא והדין הוא שתהיה הפת
פוטרנו כתב גאון מי

שאינו בקי במטב' שברכה שנתקנה על הדבר שירצה ל
לאכול יאכלנו בתוך הסעודה דפת פוטרנו הכל ואם לא יע
יעשה כן ממ' מוטב שלא יאכל ממנו כלל וכן מסיק בירוש'
ד' ירמיה בעי הדין דאכל כולת מאי מברך בסופיה ומשני
ד' לא אכל סולת מן יומי שלא לברך אחריה ברכה שלא נת
נתקנה וכן אמרו זל כל שהוא עיקר ועמו טפלה מברך על
העיקר ופוטר את הטפלה מכאן למדנו שאם מלפת א'
את הפת במיני פרות כגון תאני ועגבים ואגוזים ותפוחים
הדומה להן או במיני ירקות כגון הדציר והבצלים והשומי'
וכיוצא בהם או בטעשה קודרה כגון תבשיל של מיני קטנית
או תבשיל של מיני דגן או תבשיל של קמח והדומין להם ו
זאין צריך לומר דברים המיוחדין ללפת כגון בשר וגביטה וד'
ודגים וחלב ובצים כל אלה הפת פוטרנו ואעפ' שלא היו ע'
על השלחן כשברך על הלחם וכן יכול אדם לטבול פתו ביון
ולא יברך על היין כלל כי הפת עיקר והיין טפלה וכבר ברך
על הפת ולעולם אינו חייב לברך על המשקה לא בפ' ולא
שהכל עד שישתה אותו בלי תערובת וכן כשנותני בקערה
יון וכל' או שאר תבלין לעשות מטעמים לטבול בהן בשר
אין צריך לברך על אותו היין לפי שהבשר עיקר וכבר נפטר
בברכת הלחם שהרי בא ללפת הפת ואם יאכל הבשר בלתי
פת יברך על הבשר שהכל ויפטור הטבול שהוא טפל לו
ויש גאונים שחולקין על זה ואו' כי ודאי דברים המיוחדין ל
ללפת בהן כגון בשר ודג' ובצים וגבנה וחלב או תבשיל של
ירקות שכל אלו אינן חשובין מזון בפני עצמ' אב' מיוחד' הן
ללפת אעפ' שלא היו על השלחן בשעה שברך על הלחם
הם לא היה ברעתו שיביאו אותן אלא שהובאו אחר כך ד'
דרך בקרה ומלפתין בו את הפת הפת פוטרנו אבל מעשה
קודרה של מיני מזון כגון תבשיל של חטי' ושל קמח והדומי'
להם שהן מזון בעצמן אם הובאו על השלחן אחר ברכת הל'
הלחם אפי' אוכל אותן עם הפת אין הפת פוטרנו לפי שב
שבטלה דעתו אצל כל אדם שאינן מיוחדין ללפת ולפי' אין
לפטור מברכה שלפניהן אבל מברכה
שלאחריהם שהיא על המהיה ועל הכלכלה נראה ודאי שב
שברכת מזון פוטרנו אחר שאוכל אותן בתוך הסעודה שב
שברכת המזון פוטרנו כל דבר מזון הבא בתוך הסעודה
הוא לכל פרות האילן שהובאו על השלחן אחר ברכת המ'
דמוציא כגון אגוזים ותפוחים וכיוצא בהן אם אוכלין אותן
עם הפת כמו שדרך קצת בני אדם שמלפתין בהן את הפת
נאמ' שבטלה דעתן אצל כל אדם וצדיכין ברכה לפ'
לפניהם לפי שאין ברכת הלחם פוטרנו אלא דבר שיש לו תו'
תורת לפתן מה שאין כן באלו יאלא אם הובאו על השלחן
קודם ברכת המוציא שוב אין צריכין ברכה לא לפניהם ולא
לאחרי' לא פרות ולא מעשה קודרה כי כיון שעומדין לפניו
בשעת המוציא והיה דעתו על כל מה שהיה לפניו שמלפת
את הפת' וכן שיהיה ר' בוך על הפת פטר את הפרות'
ופרפת נקרא

שחטין ודיח עשב הוא ומכרין על פרותיו בפ' האדמה
 כלל אחר סתוב בתוספתא כל שמוציא עליו מיצו עץ הוא
 ומכרין על פרותיו בפ' העץ וכל שמוציא עליו מעקרו ע
 עשב הוא ומכרין על פרותיו בפ' האדמה עב' הלש' זל
 והם מקוצי זל כתב כלל אחר כל דבר שנקט הפרי ונשאר
 העץ להוציא פרות בשנה האחרת קרוי עץ ומכרין בפ' העץ
 שמין אליו הוא כל שהוא מין תן מחמשת
 ומכרין כגון חטה ושעורה וכסמ' ושבולת
 שזעל ושפין בזמן שאוכלין אותן על ידי שחיכה ואפיה ש
 שיעשה מהן פת מברך עליהן המוציא ז' ברכו' ואם יעשה
 מהן מעשה קודיה כגון קמח מבושל או חטין מבושלין או ת
 תבשיל של חוטי בצץ אם יאכלו בלא פת מברכין עליהן ת
 תולה בורא מיני מזונות ולבסוף באי אמ' על השחיה ועל
 הכ' וכל תנובת השדה ועל ארץ חמרה טובה והחכה ש
 שנתת החבלות לאבותינו לאכול מפריה ולש' ז' משובה ר
 חום ה' אלהינו על עירך ועל עמך ועל נחלתך ובנה ידושים
 עירך במהרה בימינו ונאכל מפריה ונשבע מטובה ונברך ש
 שמך עליה בקדושה ובטהרה כי אל טוב ומטיב אתה באי
 על הארץ ועל המחיה וברכה זו נקראת מעין שלש פ' מע
 מעין ברכת המזון על המחיה מעין ברכת הון ועל ארץ ח
 והמעין ברכת הארץ חום ה' על עירך מעין כונה יר
 ידושלים כי אל טוב מעין הטוב המטי' אמנם אינה מן
 המצין לפי שאינה מן התור' וכתב ה"ם במז' בכרכת מעין
 שלש ובעל הגפן ועל פרי הגפן ובעל הגין ועל פרי הגין צ
 צריך להזכיר מעין האודג כמו שאזכיר בכרכת שלש אחר
 שיאמר מעין בונה ירושלים וכן מצינו בירו' וצריך להזכיר ב
 בה מעין המאדע של שבת בשבת ושל יום טוב ביום
 טוב ושל ראש חדש בראש חדש והודו
 רבנו חננאל ודח' זל שאם אכלן אדם מיני
 מזונות ושתה יין ואכל פרות מן המינין שכולל כלן יחד ויצ
 ויוצא בכרסה אחת לכלן ויאמר בנוסח זה באי אלהינו מלך
 השלם על המחיה ועל הכלכלה ועל תנובת השדה ועל הגפן
 ועל פרי הגפן ועל העץ ועל פרי העץ חותם על הארץ וע
 ועל המחיה ועל פרי העץ וכתב הר' אשר זל ומצאתי בהל
 בל' ט' ג' ב' שחבר הגניד זל שאמר שאם אכל תאנים א
 או ענבים ושתה יין כבת אחת מברך על הארץ ועל פרי ה
 העץ ועל פרי הגפן כשם רבנו האי גאון זל וכן מצאתי ב
 בחבר ה"ם זל וכן מצאתי בו שאם אכל תאנים ושאר פרות
 שאינן מצביעות המינין שמברך ברכת מעין ג' ותו לא צריך
 בו על שאר פירו' דכלהו פרי העץ ניבנה אכל אכאכל בשד
 ושתה יין מברך על הכשר בורא נפשות ועל היין על הגפן
 פשו' דכשר לא דמי לין ולא לפרו' לפי אם אכל תאני ואכל
 בשד כמו כן מברך על הכשר ולא יפסדו התאנים את הבשר
 עב' ויש שחומם כל ברכה אחת מעין ג' בין של מיני מזונות
 בין של יין בין של פרות באי על הארץ ועל הפרות וכן ד
 דעת ה"ם מקוצי זל ובני ארץ ישראל פ' היושבין בארץ
 ישראל לפני שבת הארץ חותמין על הארץ ועל פרותיה יאך

אם פרש' מן ארץ ישראל לחוצה לארץ אין צריך לשנות ס
 מטבע חוצה לארץ אבל להפריש מהן מעשר וכן עשה דר' י
 יונה זל להורות הלכה למעשה ובני חבירה ש
 שישבו בחומנה אחת לאכול פרות או לשנות
 יין והסכו אחד מברך לכלן בתחלה ולבסוף צריך שיברך ב
 כל אחד ואחד לעצמו לפי שאין הסכה והזכנה מוע
 מועילה והלכ' במזל כתב דפרות לא בינו הסכה לפי שאין ר
 ראוי להחמיר עליהן כפת ויין ואעפ' יהיו בלא הסכה אחד
 מברך לכלן כמ' בתשוב' שאלה שיעשה לחכמי לזכיל ופסק
 הריאף זל שהאוכל קמח שעורים או קמח של חטים כמות ש
 שהוא מברך עליו שהכל ואחריו בורא נפשות רבות
 ועל שבלי' של חטים שחרק באור כדרך שעושין ק' יות מ
 מברך עליהן בפ' האדמה ועל שבלי' של שעורים שהכל
 לפי שהן מאכל קשה ואין דרך לאכלן והה' לכוסס את החטי'
 עמברכין עליהן בפ' הארץ חותם שעורים שהכל וכן
 הורה רבינו יצחק הזקן זל ולבסוף פת' הל' יונה זל שמברכין
 עליהן בורא נפשות רבות והביא ראיות גדולות לדבריו וכן
 כתב הר"ם במז' ויש מן החכמים שאמרו שמברכין לבסוף
 על תנובת השדה ועל ארץ חמרה וכו' חותם על הארץ ועל
 הפרות ולפי שהוא מ' מינין ופרי האדמה תקנו בה נוסח חת
 ופת אורז ודוחן כתב הר"ף זל שעל פת אורז מברך בתחלה ב
 בורא מיני מזונות ולבסוף בורא נפשות רבות והל' יונה זל
 כתב שניהן שוין לברכה ועל שניהן מברך בתחלה בורא ס
 מיני מזונות ולבסוף בורא נפשות וכן בשאר דברים שאנו
 רואין שהן מוזן כגון החין שקורין פנים מברכין בתחלה בורא
 מיני מזונות ולבסוף בורא נפשות רבות עור כתב שהאורז
 שודכו לאכלו שלם מברכין עליו בורא מיני מזונות ואפילו
 אכלו שלם כמות שהוא אבל דוחן שאין דרך לאכלו אלא ע
 על ידי כתישה וטחינה אין אכלו שלם מברך עליו שהכל
 פ' אורז בלעז ריש' פ' דוחן בלעז מ"ל ובל' שן ערבי קורין
 אורז ארז ועל פת שיעושין ממיני הקטניות כ
 כגון פת פולין וערשים וכיוצא בהן נראה ל'כ
 לכאורה שאין מברכין עליו אלא שהכל לפי שאין דרך לע
 לעשות מהן פת ואינן מוזן כל כך ועל הקטניות כ
 כמות שהוא בין חי בין מבושל מברכין ע
 עליו בפ' האדמה ויש שואלין למה אין מברכין על פת קט
 קטנית בפ' האדמה כמו שמברכין על הקטניות כמות שהיא
 שאם נשתנה נשתנה לעלוי' ולמה ידר מברכתו ישר לו שלפי
 שנשתנה לעלוי' היה ידר מברכתו לפי שאין לברך עליו בפ' ה
 האדמה שכבר יצא מתורת פרי וברכת הפת אין לברך עליו
 שאינו מה המינין הפיכך מברכין עליו ברכה הכוללת הכל
 מדאמרין ועל הכל אם אמר שהכל יצא או נוכל לומר כי
 באמת נשתנה לגריעת אחר שודד' הגאון כשהן פרי ועתה
 יצאו מתורת פרי ובאו ל' ללא כודד' הגאון נשתנו לגריעות
 חילכה כדן הוא שיצאו מברכתן ולפי מברכין עליהן כ' הכל
 ולפי נפגים והעל' שלהן כתבו חכמי צרפת ש
 שאין מברכין עליהן רק שהכל

בורא מיני מזונות שאין קביעו אכילה בהן מלל וכת' חרם
במזל שבכל אלו הדברים אם אחרים קובעין עליהן אעפי
שהוא אינו קובע חייב לברך ואם אין אחרים קובעין אעפי
שהוא קובע אינו מברך שבכל אלו הולכין אחר הרוב וב
ובטלה דעתו אצל כל אדם **ומה** שאמרו זל' היו
יושבין כל אדם כבוד לעצמו
כלומר שאכלו בלא הזמנה אלא שהיו יושבין
וכל אחד התחיל לאכול ולא הסכימו לאכל יחדיו
אבל אם הסכימו אחד מבר' לכל' ודייקי רבוותא הסבו אין
לא הסבו לא ואי אמרי נזיל וניכול נהמא בדוך פלן אעפי
שלא הסבו אלא שכל אחד אוכל מכבודו אין צריכין לקבוע
מקום ואחר מברך למלך וכן אם היו רוכבים על גבי בהמה ו
ואמרו באכל ולא ירדו מעל בהמתם אעפי שכל אחד אוכל מ
מכבודו מצטרפין בין לברכת המוציא בין לברכת שלש אם
עמדו במקום אחד אבל אם היו מהלכין צריכין כל אחד לב
לברך לעצמו ואם היו אובלין בשדה מפוזרין וכפורדין אע
אעפי שהיו אובלין כלן בשעה אחת ומכבוד אחד כיון שלא
קביעו מקום ואובלין בפזור אינן מצטרפין ועוד כתב רבנו י
יצחק הזקן כי מה שאמרו הסבו אין לא הסבו לא היה בימי
חבמי התלמוד שהיה מנהגם להיות בפני כל אחד ואחד ש
שלחן ומפה בפני עצמו ועל כן צריכה הסכה להצטרף אבל
בזמן הזה שיש לכל החבורה שלחן אחד אין לחוש להסב כי
בישיבה מצטרפין ואעפי שכל אחד אוכל מכבודו אחד מברך
לכל' בין ברכת המוציא בין ברכת המזון והרי יצדק מק
מקורבלי זל כתב והיכא שלא קביעו מקום לסעודה וכן בס
במקרה ישבו שלשתן יחד כל אחד מברך לעצמו בין לעבין
ברכת המוציא בין לעבין ברכת המזון ואם קבעו מקום א
אחד מברך למלך וכן אם היו מהלכין בדרך ואמרו נזיל וניכול
במקום פ' וני נתחייבו בזמן עבלי' והגיה עליו הרף זל וא
דאמר מיהו בתוספות משמע לדין הוי פת קביעות אך כש
כשמהלכין בדרך ער שישבו צע' עבלי' **ברכת**
היין באי אמה בירא פרי הגפן כתב הר"ם נע'
כשנכנס אדם בבית חברו ויש לשם חבורות הרבה שאובלין
וכל אחד מושיט לו כוסו מברך על כל אדם ואחד בפ' כי
בכל פעם הוא נמלך וכתב רבנו יצחק הזקן זל שייך שלפני
המזון פוטר את שבתוך המזון לפי שהיין שלפני המזון בא
לשתות ושבתוך המזון בא לשרות ולעולם זה שבא לשתות
פוטר זה שבא לשרות ולפיכך בשבתות וימים טובי' שאדם
מקדש על היין קוד' אכיל ומבר' בפ' אינו צרי' לבר' על היין
שבתוך המזון ולא מבעיא ברכת היין של קודש לבר שאין
קוד' אלא במקום כעוד וברך הוא שיפטו יין שבתו הסעד'
אלא אפילו ברכת היין של הברכה או כל זמן שישתה לפני
המזון אחר שהסב לאכול יין שלפני המזון פוטר שבתוך ה
המזון מהשיעור שכתבנו **ואם** בא יין אחד בתוך
המזון מבר' הטוב והמטיב כאשר כתבנו למעלה
דקיימ' לן שנוי יין אין צריך לברך בזה כיון שמברך על היין

הראשון אבל הטוב והמטיב מברך ואפי' אם היה היין גרוע
מן הראשון מברכין עליו ברכה זו על רבוי הטוב
ואמרו רזל שאין מברכין אותה אלא אם כן הוא מסב עם א
אחרים השותק אותו ותגזין עמו דהכי פי' דברכת הטוב לו
המטיב לאחרים אבל אם הוא לבדו יושב אינו מברך הטוב
המטיב שכך אמרו רזל קצבו של דבר על שלו או שהחיינו
ועל שלו ושל אחרים אומר הטוב והמטיב וכתוך המזון א
אין אחד יכול לפטור חברו מברכה זו לפי שאין בית הב
הצליעה פנוי כאשר כתבנו למעלה ואם באו לדם
כמה ימות בתוך הסעודה צריך לברך על כל אחד ואחד כד
כדאמרין בגמרא ר' פלוני על כל חביתא וחביתא דההו פ
פתח מברך הטוב והמטיב וכתב הרמב"ם זל שעל כל שנוי
שיבא לו ימך הטוב והמטיב וכן אם בך על הפת שפטר א
את הפרפת מברך עליו הטוב והמטיב אבל בשנוי הפת לא
באר שיברך הטוב והמטיב ודעת קצת הפוסקים דחזקא ע
על שנוי יין צרי' לברך הטוב והמטיב אבל על שנוי פת אין
מברכין לפי שהיין הוא ברצו השם ית' ואין הברכה נתון לבני
אדם לעשותו טוב או רע תדע שכן הוא שהרי מחבית אחד
יצאו כמה חביות אחד טוב ואחד רע אבל הפת בידי אדם ה
הוא לעשותו יפה או הרע ועל כן אין הדין נותן להיות מכ
מברך על השנוי כיון שמברך על אינו שכתחלת הסעודה
ויש חולקין על זה ואומר שעל רבוי נברך הטוב והמטיב וא
דאנו נהגנו הרעת הראשון

ברכת הפרת

על כל פרות האילן מברכין בפ' **ברכה**
ואם הפרי מה המינין כגון עגבים ותאנים ומתנים מברכין
אחריון באי אמה על העץ ועל פרי העץ ועל ארץ חמדה ט
טובה וחובה שרצית והצחלת לאבותינו לאכול מפריה זל
ול שבע מטובה רחם ה' אלהינו עלינו על ישראל עמך ועל
עירך ועל נחלתך ובנה יודשכ עירך כמח' בימינו ותשיענו
בה ותנחמנו בתוסה כי אל טוב ומטיב אתה באי' על הארץ
ועל פרי העץ **ועל** שאר המינין כגון שקדים
ואגוזים לחיים וערמונים ושאר פרות ש
שאינן משבעה מינין מברך אחריון באי אמה בורא נפשו'
רבות ומסרונם על כל מה שבראת להחיות בהן נפש כל חי
באי חי העלמים כך נראה מהירושלמי שחזתמין בשם
הרי יונה זל כתב שאין חזתמין בשם לפי שזה משבע קצרה
הוא וכיון שלא הזכיר בתלמוד שלנו לא נחתום בשם מכפן
הצבון לחתום שלא בשם ולומר באי אמה בורא נפשות ר
רבות וכו' וכן הוא הפרש בורא נפשות יבות וכל מה שצ
שצריכין וחכונן מלשון וכל מחסורין עלי על כל מה ש
שבראת אתה חי העלמים לשון הרש זל כללא דמילתא
אי וחו מין עץ ואי וחו מין עשב כל אילן ותערין טרפיה בס
בסיתוא זפייטן גווייה ועיילי מיא בגווייה ומהגפין טרפ
טרפיה בגווייה אילן הוא ומברכין על פירותיו בורא פרי ה
העץ וכל אילן ריביש בסיתוא וכלו לגמרי גווייה וט
טרפיה הודד פרי

אלה מברכין שהכל יין תפוחים יין תותים ורמונים וכיוצא
 בזה ועל הפת שעפשה ועל היין שהקדים ועל תבשיל ש
 שיעבה צורתו ועל הפרות שגשרו קודם בשולן והם הקד
 הנקראין כובלות ועל הגובאי הוא מין ארבה שיש ד' כמני
 טהרה ועל כשהיין ופטריות שהן מינין ידועים הנכבדים
 משומן ומלחוחית הקרקע ויש מהן נכבדן בעצים ועל פ
 כל אלה מברכין שהכל **ועל** כל מיני ירק תבוא
 כחב ותרדן והדומי להן מברכין בורא פרי האדמה ובענין
 ירקות ושאר מיני פרות כתב הר' יונה זל כלל גדול שאין לב
 לנשות פמני ימין ושמאל יש דרך אכילתן מבושלין ולא הי
 חיים ויש חיים ולא מבושלין ויש חיים ומבושלין ועל כל
 כתב הר' יונה זל שג' דינין חלוקין הם: כל דבר שאינו נאכל
 כמות שהוא חי כגון סרוב ותרדן ודלועין ולפתות וכיוצא
 בהן שנעשין ראויין לאכילה על ידי בשול אם אכלן חיון מ
 מברך עליהן שהכל ואם אכלן מבושלין בורא פרי האדמה
 וכל דבר שנאכל כמות שהוא חי ונגרע טעמו על ידי בשול
 כגון צנן וקשואים והחציר והבצלים והשומים שכל אלו נ
 נודעין כשנבשלין אותן בפני עצמן מבלי בשר ותבלין ו
 שאר מטעמים אם אכלן חיון מצד עליון בורא פרי האדמ
 ואם אכלן מבושלין שהכל ועל דבר שנאכל חי ומבושלי כ
 כגון חבושים וערמונים וכיוצא בהן מברך עליון בורא פרי
 האדמה כדין קודם בשולן ועל ארבע און צריך לברך לפי
 שאין הדבר עיקר שאינו
 רך לתת טעם ולפיכך אין מברכין אלא על האגוזים ויש א
 אומר שהדבר עיקר ומברכין עליו שהכל ואם נאמר ש
 שהצרי עיקר כיון שהאגוזים אין דרך לאכלן מבושלין בפני
 עצמן והדבר הוא ממתק הרבה ומשירן לאכילה אין מה
 מברכין עליהן אלא שהכל כמ"מ שהיו לפנין מין הרבה
 אם הן מין מין כגון תאנים ועגבים ורמונים כל הדברים כפ
 בפסוק קודם לברכה ויש לו להקדים יגבים לתאני ותאני
 ורמונים ורמונים ליתיה חיות לתמרים ואם יש באותן
 מינין ממין ז' וממין אחר בזמן שברכותיהם שוות כגון א
 יתרוג חיות מברך על מין זה ופטר המין האחר ואם אין ב
 ברכותיהן שוות אם הברכה אחת שהכל האחר ב' פרי העץ
 ב' האדמה כקדים בפ' העץ או בפ' האדמה לפי שהיא
 שומה ואם הברכה האחת בפ' העץ והאחת בפ' האדמה
 קדים החביב לו יותר תחלה ואם תאמר היא נכבד לומר
 וקדים פרי העץ לפרי האדמה אם הוא חביב לו והא אמר
 המוקדם בפסוק מוקדם לברכה ופרי האדמה מוקדם בפ
 פסוק דכתיב אין חטה ושעורה ויש לומר שמה שאמר
 כל המוקדם בפסוק קודם לברכה לא אמר בכלל מינין
 לא בפרי האדמה בפני עצמו וכפרי העץ בפני עצמו כגון
 ש היו לפנין חטה ושעורה שיש להקדים חטה לשעורה א
 אם היו לפנין גפן ותאנה שיש לו להקדים גפן לתאנה
 כל אלה לפניו חטה גפן מוקדים חביב לו יותר
 משארן ועוד יש לומר כי בכל שבעה המינין

אף על פי שאין ברכותיהם שוות אמרו רבותינו זל
 המקדים בפסוק מוקדם לברכה ואם היו לפניו חטה וזמן יש
 לו לברך על החטה תחלה והוא שיאכל החט' על ידי תבשיל
 שברכתו חשובה שהיא בורא מיני מזונות ומת שאמרנו ש
 שאם היו לפניו פרות האילן ופרות האדמה שיקדים החביב
 לו דוקא כשברכותיהן שוות בפ' האדמה ובפ' העץ כמו ש
 שיאכל החטה כמות שהיא **וכתב** הר' יונה זל
 שאם ברך על פרי האדמה ב' פרי האדמה וא
 ואחכ הביאו לו פרי העץ צריך לברך עליו בפ' העץ אי
 אעפ' שאמר ברך על פרי העץ בפ' האדמה יצא זה לא יצ'
 לפי שבדרך על פרי האדמה לא היה נתכוין שיביאו לו מין
 זה הטעון ברכת פרי העץ אבל אם היה מתכוין ויודע שיש
 שיביאו לו מין זה ודאי יצא בברכת בפ' האדמה וכתב
 הכהנ' שאם היו לפניו פרות האילן ופרות האדמה שיש לו
 להקדים ברכת פרי האילן שהיא ברכה חשובה שהיא פרטית
 לפרות האילן בלבד אבל לא ברכת פרי האדמה שהיא כ
 כללית אף לפרי העץ כמו שאמר רז"ל ברך על פרות האילן
 בפרי האדמה יצא ורחב הגאונים חלוקין עליו על זה ואומ'
 כי לעולם שיהיו לפניו פרות האילן ופרות האדמה מקדים ה
 החביב תחלה כמו שכתבנו והר' דוד בר לוי זל כתב פסקה
 דמלתא הכי הוא דכי יש לפניו מינין הרבה כל היכא דחד ע
 עיקר וחד טפל מברכין על העיקר ופטר את הטפל אפילו ב
 בצנן וזית דצנן פרי האדמה וזית פרי העץ מ' ה
 המינין אם הצנן עיקר הוית טפל ברכת הצנן פוטרת ה
 הוית ואם אין שם טפל לחברו הולך אחר החביב לו ואפילו
 בצנן וזית נמי מברך על הצנן וארכ' מברך על הזית ואם
 ברכותיהן שוות כגון אתרוג וזית מברך על החביב ופטר ה
 האחרים ואם אין אחד מהן חביב יותר אם ברכותיהן שוות
 מברך על של ז' המינין ופטר את האחרים ואם יש ציב ב' או
 ג' מ' המינין מברך על כל המוקדם בפסוק ואם הן רמון ות
 ותמר מברך על התמרים שהוא שני לארץ אהרן שבפסוק
 וכן נמי בזית ורמון מברך על הזית ואם היו שם ממין ז' ומ
 ומשאר פרות האילן ושזין בחביבותן מברך על כין ז' ופטר
 את האחרים ואם היו פרות האילן ופרות האדמה ואין שם
 מ' המינין ונס אין שם חביב יותר מברך על פרות האילן ש
 שחשובין יותר וחשובה ברכתן ואם היו פרות האילן או פ
 פרות האדמה וכמהין ופטרות או נציס או שאר דברים ש
 שברכתן שהכל אפ' חביבין לו יותר הדברים שברכתן ש
 שהכל אין ראוי להקדים ברכתן מטוב חביבותן דברכת ש
 שהכל לא ברכה חשובה היא ומכך תחלה על הפרת דחש
 דחשיבי וחשובה ברכתן וזה דעת הרב בעל השלמה זל
 ומוכח ליה מעבדא דמייתי בגפרא כתר תלמודי דיתבי ק
 קמיה דבר קפרא ואייתו לקמיהו סרוב ופרגיות וברת כרוב
 בורא פרי האדמה וברכת פרגיות שהכל שהן מין בשר ופסק
 דחשיב ערף דהיינו סרוב דדשיב בברכה ואף על גב דפ
 דפרגיות חביבי ליה טפי כראמרין בגבדא

וכן כל חריות של דקל ועל השקדים הרכין שדרך לאכלן ב
בקליפתן לפי שלא היתה נטיעתן של אלו מתחלה על דעת
כן רק על דעת הפרי שעושיין לאחר זמן נמצא שאין זה הפ
הפרי ולפיכך אין מברכין רק שהכל וכן הוה כקוצי'ל על
הבוטרי פחו' מפול הלכן אין מברכין עליו בפה לפי שאין שם
פרי עליו עכל' וסמך ודב בעל הלכות גדולות שהאוכל ה
השקדים המרים בעודן רכין עם קליפתן מברכין עליהן בפ'
העץ ואחר גמר פריין אין מברכין עליהן אפי' שהכל לפי ש
שאיין דרך לאכלן כל עיקר מפני מריחותן ונראה שאם מ
ממתקן במים חמין על ידי דברים אחרים שמברכין עליהן ב
כפ' העץ כאלו היו מתוקן מתחלתן וכן דעת הר' יונה נו
נוטה למה שכתב בעל ההלכות גדולות וז' אעפי' שאמר ע
שבשקדים המתוקין אין מברכין עליהן כשהן קטנים אלא ש
שהכל לפי שאין נטיעתן על דעת כן בשקדי' המרי' מברכין
עליהן בפ' העץ כשהם קטנים לפי שהמרים ראויים לאכילה
כשהן קטנים יותר מן הגדולים שיעדיין אין מריחותם נכר כ
נמצא נטיעתן היתה על דעת כן ומברכין עליהן בפ' העץ
ועל גרעין של אפקסין ועל גודגוניות או של שאר פרות
מברכין עליהן בפ' העץ כך כתב הר' יונה ז' הטעם לפי ש
שאמר ז' שהגרעין חייבין בעלה וכיון שיש להן דין פרי
לענין ערלה הו' לענין ברכה ואם הם מרים אין מברכין ע
עליהן כלל ועל פלפל וזנגביל כתב הר"ף ז' פלפלי דט
רטיבתא בפ' האדמה יבישתא לא כלום דלאו אוכלא אינון
וכן זנגבילא רטיבתא בפ' האדמה יביש' לא כלום ולכברא
זו נוטין מקצת הגאונים ז' והר' יונה ז' כתב שאין דין דב
הפלפל והזנגביל שיהא אלא יביש' אין מברכין עליהן כלל א
אבל ברטיב' על הזנגביל בפ' האדמה ועל הפלפל בפ' העץ
ומביא ראיה לדבריו מה שאמר רז' ונטיעתם כל עץ מאכל
לרביית הפלפלין הנה נראה כפי' כי הפלפל נקרא עץ ומלבד
ראיה זו מביא כמה ראיות אחרות שיעל הפלפל הלך מברכין
בפ' העץ ועל מיני המתקחות שמביאין מאין מחוק ואין
אני יודעין אם יש בהן פרי העץ או פרי האדמה מברכין ע
עליהן מספק בורא פרי האדמה שהיא כוללת פרי העץ וכן
אמר רז' על פרות האילן אם ברך בפ' האדמה יצא ויש א
אוכרין אותן המתקחות משום געילי גוים ואעפי' שכתב כ
כליהם אינן בני יומן והיה לנו לומר שניתן טעם לפגם הוא
ומותר כשאין האכור בעין באלה המתקחות הוי נותן טעם
לשבח לפי שהכלים מטיבין המתקחות וממתקין
אותן ואפילו אינן בני יומן והר' יונה ז' כתב שאין טעם זה
בכין לפי שזרואי טעם המלי פוגם המתקדות אחר שהוא מס
מתקן ושבח המתקחות בהיותן חריפין וכיון שכן מותרין ה
הן שכל נותן טעם לפגם מותר כשאין האכור בעין ועוד
יש ראיה להתי' כמה שאמר רז' האי המלתא דאתיא מבי
הברואי שריא נראה באמת שלא חששו לכליהם כלל
וכתבו רבני צרפת ז' כי כמו שאמר ז' בפלפל וזנגביל ב
ביבישתא לא כלום הוא לכל דבר שהוא כיוצא בהן שאין ל
לאכלן חייב כמו שהן אלא שמערכתן אותן עם דברים אחר'

וכתב הרב ר' יונה ז' שיעל האגוז המברשם הנקרא כוש
מואקאט מברכין בפ' העץ ועל קנה שנקרא קבילא בפ'
האדמה ועל אותן שהן כפס מברכין שהכל וכן כתב רז'
ועל דבש הקנים שנקרא סוקרי מברכין בפ' האדמה וכן
כתב הרב בהג' וז' ז' כתב שמברכין עליו בפ' העץ לפי
שמוצאו מבשול הקנים המתוקים וזהו כמזל כתב שיעל
הצוקרי מברכין שהכל ואפי' על הקנים שלו שלא נתבשלו
כל צרכן אין דנין הלחות המתוקות שבהן אלא כמים בלב
דאין מברכין עליהן שהכל ועל דבש תמרים אין מברכין
אלא שהכל לפי שאינו אלא זיעה בעלמא ויא' שאם הו'
בעין מברכין עליו בפ' העץ שאין דנין אותו לזיעה וכתב
הרב ר' יונה ז' שאין זה נכון וזרואי זיעה בעלמא הוא שה
לענין ערלה אינו חשוב משקה אלא היוצא מן הענבים ו
זהותם בפ' העור והרוטב וכיון שאינו חשוב משקה לענין
ערלה הו' לענין ברכה ואין מברכין עליו אלא שהכל ויש
שואלין מפני מה אין מברכין על דבש תמרים כתמרים וע
שכר טעורים כטעורי' כמו שמברכין על מי שלקות כשלוק
אם תמצא לומר שדבש תמרים אישתני לגריעותא ולפיכך
אשתני לברכה גרועה אבל מי שלקות לא אשתני לגריעות
ולפיכך מברכין עליהן כשלקות תיבש דבש תמרים אבל שם
טעורים מאי איכא למימר דהא אישתני לעלויא ויש לז'
שאין לדמות ענין שכר למי שלקות לפי שמי שלקות לא
יצאו מתורת אוכל שכן דרך בני אדם לאכול פתן בהן כמ
בשלקות לפיכך דין הוא שיהיו חשובין כשלקות
לענין ברכה אבל שכר שאינו עשוי כלל רק לשתיה נמצא
שיצא לו מכללו רל מתורת אוכל לפיכך יצא לו לענין הברכה
מכלל הטעורים אין מברכין רק שהכל והר' יונה ז' כתב ש
לפיכך יצא השכר מכלל הברכה הראשונה לפי שכבר יצא
הטעורים האלה מכללם שלא יוכלו עוד להגיע למעלה ג'
גדולה מזו אבל שכר טעורי' נזכר לעשו' בהן פת ונבר' עליה
המוציא הילכך כיון שעשית הטער גרען מדגיע אל מעלה
הפת גרעם גב כן בברכה ואין מברכין עליהן אלא שהכל
ופסקו הגאונים ז' כי אחד שכר טעורים ואחד שכר תמרים
ואחד שמרי יין מברכין עליהן שהכל ולענין שמרי יין נז
מצינו בבבא בתרא אי רמח תלתא ואפיק ארבעה דכרא ס
מצליא היא וכיון שכן מברכין עליו בפ' הגפן אבל בפ' יין
מכן אפילו יש בו טעם יין אין מברכין עליו אלא שהכל
הר"ף ז' כתב בכלל שאין מברכין על שמרי יין רק שהכל
ואפטר שרעתו היה שמה שאמר רז' רמא תלתא ואפיק ד'
חמרא מעליא הוא חוקא ביין שלהן שהיה חוק מאד אבל ח
היין שלנו שאינו חוק כל כך אפילו רמא תלתא ואפיק ד'
אין מברכין עליו רק שהכל ויש מן הגאונים שדנין דין זה ב
במיא דפורצני הוא המטקה שעושים בדרצני הענבים על י
ידי מים ואוכרים כי שמרי יין ומיא דפורצני דין אחד להן
ויש מחשבין מיא דפורצני יותר משמרי יין ומברכין עליהן
בפה ויעל כל דבר שאין גדולו מן הארץ כגון כשד
ונבנה והלב ודגים ובצאים ומים וכלח זימת
שקורין שלמויירא מברכין שהכל ועל כל

אם יש לו עוד מן המשקה מוטב שיפליט אותו ולא יזכה ב
 בלא ברכה ויברך על השאר תחלה וסוף ואין חוששין להם
 להפסיד מלא פיו משקין ואם הכנים אוכל לתוך פיו בלא ב
 ברכה בסדי דמאים מסלקן לצדדין ומברך כדי שלא יזכה ב
 בלא ברכה וכיון דלא אפשר לא חיישינן למלא פי תהלתך
 וכתב הר"ם מקוצי ז"ל נכתפק לו אם בך אפ לא בך צינו ח
 חוזר ומברך לא בתחלה ולא בסוף **סי** שאכל
 ולא בך המוציא אם לאחר שגבר מעודתו
 נזכר אינו חוזר ומברך קודם לכן חוזר ומברך **וכתב**
 הרב בעל התוספות ז"ל דכיון דברכת הנאה לפניו
 אבמכזה רבנן אקרא וקורש הלולים כמו שאמרו רז"ל אמור
 ליהנות מן העולם בלא ברכה וכל הנזכה בלא ברכה כאלו נ
 נהנה מקדשי שמים משום לה' הארץ ומלואה כיון שכן האי
 מאן דמפסקא ליה אם בך אפ לא בך ועדיין הוא אוכל ח
 חוזר ומברך וכל שכן ולא בך חוזר ומברך ואפילו
 בתנאה פחות מכזית צריך לברך לפניו ספק ברכך לאחריו ס
 ספק לא בך לאחריו בכל ז המינין שהן מן התורה חוזר וס
 ומברך אבל בשאר המינין אינו חוזר ומברך נשלמו
 הלכות ברכות הנזכרות

כלל גדל אמרו רז"ל באוכלין ומשקין דכל הפסד אוכלין
 ומשקין דרך בוזי ובענין שימאסו מלאכול או
 מלשתות אסור כיצד אין זורקין אוכלין בכדי שימאסו וי
 זיפסדו מלאכול ואין כוסמין הקערה בפת ואותן אנשים הם
 הסומכין הקערה בפת אעפי שאוכלין אותו אחר כך לא טוב
 עושין כתב הר"ם ניצ' אין לעשות כף מן הלחם לאכול בו א
 אלא אם פן אוכל מן הכף בכל פעם וגם אין להתוך בשד צ
 על הפת שלא יהא הפת נמאס כשצריך לאכול מן הפת כל
 פעם והוא נמאס והר"ף ז"ל כתב מיהו אם אוכל אותו אחר
 כן אין לחוש והוא נוטלין הירים אלא במים ולא נטילה של
 מצה בלבד דבעינן בה מים דאכמכיהו רבנן אקרא דידיו
 לא שטף במים אלא אפי' נטילה לנקיות בעלמא לא משום
 הפסד אוכלין חששו בו

דין הלכות ברכת המזון

שנים שאכלו כאחד מצוה לחלק ופר"ש ז"ל בין ברכת המ
 המוציא בין ברכת המזון אמנם אין המנהג רק בברכת המ
 המזון והטעם בברכת המזון משום דאכמכו רבנן אקרא ד
 דגדלו לה' אתי ואין אחד יכול לומר לאחד גדלו ולפיכך אין
 יכולין לזמן אם לא בשלשה אבל ברכת המוציא האחד יז
 יוציא את חברו ורבנו שמואל כתב דטעם הדבר שברכת
 המוציא שאינה מן התורה הקלו בה להיות האחד פוטר את
 חברו אבל ברכת המזון שהיא מן התורה החמירו להיות כל
 כל אחד מברך לעצמו וסמכיה רבנן אקרא דואכלת וברכת
 פי שאכל יברך ורב יצחק הזקן ז"ל כתב טעם אחר כי לפי
 אמרו בברכת המזון שמצוה לחלק לפי שסיימו האכלה ונ
 נכתלק הקביעות מהן ודומה כאלו אמר כל אחד לעצמו א
 אבל ברכת המוציא

טע' דבריו שאין מי הורד באין מעץ הור' אלא מהפרי הגבר
 בתוכו אמנם נזכר להעמיד דברי הר"ם אחר שבאין מהרב'
 שנברא בעצי הורד' אכן כל דבר שלא נדע על נכון הכרח'
 טוב לברך בורא מיני בשמים ועשבי ועוד כתב הר"ם במזל
 שאם היו לפניו עצי בשמים ועשבי בשמים שמברך על זה
 חוזר ומברך על זה שאין האחד פוטר את חברו אחר שאין
 ברכותיהן שוות ועוד כתב על ריח טוב של אסור או בריח
 בגדים מוגמרים בשמי התר שאין עיקר הבשם בהן שאין
 מברכין עליהן כלל ועוד כתב הר"ם ז"ל שאם היו
 עצי בשמים ועשבי בשמי מעורבלי זה בזה שמברכ' עליהן
 בורא מיני בשמים שהיא ברכה כוללת הכל **והמריח**
 אתרוג או תפוח או חבוש או כל פרי שיש לו

ריח טוב מברכין שנתן ריח טוב בפרות והאוכל אתרוג או ח
 חבוש או שאר מיני פרו' מרחקין בדבש ומתובלין כבשמי'
 אין מברכין אלא על הפרי לפי שהוא העקר והשאר טפל
 הנפטר בברכת העיקר וכן הדין באוכל המ
 המרקחת שישקין מן הוודים שמברך על הורד ופוטר את ה
 הדבש או הסוכר לפי שהכל טפל לורד ולפי ענין זה כתב
 הר"ד בר' לוי ז"ל חל אפשר לומר בזה שנהגו ברוב מקומות
 לעשות מעט מעט משנתה יין שקורין מרקחת ופעמים שמ
 שמוציאין מרקחת על הקיסק דקין ואותן קיסקין טפלין למ
 למרקחת שהדבר יודע שאין באין שם לאכול לחם ואותן ה
 הקיסקין אינן אלא לדבק המרקחת עליהן כדי שלא יטנפו ה
 הודים בדבש הי' לך הקיסק היתה טפלה וברכת המרקחת פ
 פוטרם וכבר בארנו שאין מברכין אלא על האגוז ולא על ה
 הדבש **והאוכל** או השוטה דבר לרפואה ולא
 להנאה כלל והוא דבר שאינו מוטיעם
 אינו מברך עליו כלל כיון דליכא הנאה לגרוננו כמו שאינו פ
 מברך על המים ששותה לא לצמא אלא לחנקתיה אומצא
 או להעביר המאכל כמו שכתבנו **והמריח**
 פת ונהנה ממך עליו בורא מיני בשמים

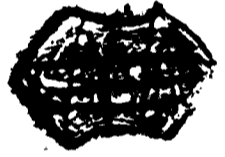
ועל זה נהגו מקצת אנשים שאין להם הדם במוצאי שבתות
 לברך עליו ולהריח בו במקום הר"ם הלכל ריח שבעולם אין
 מברכין לאחריו כלל והטעם לפי שכשמפסיקין הריח מח
 מחושמו עברה הנאתו מה שאין כן באכילה **והין**
 לפניו שתי ברכות אחת של טעם ואחת של ריח נותן
 המין של טעם בימינו ומברך עליו תחלה לפי שהיא חשובה
 שאותה הנאה היא נבבסת בגוף ונהנה ממנו ואחכ נוטל ש
 של ריח ומברך עליו ויש ללמוד מזה מה שאנו נהגנו כס
 כמוצאי שבת כשמתחילין על הכוס לאחוז היין בימין ומבר'
 בפרי הגפן ואחכ נוטלין הכוס בשמאל ואחוזין והר"ם ב
 בימין ומברך בורא עצי בשמים שהרבר שמברכין עליו ר
 ואי לאחוז בימין בשעה שמברך **ושבח** והכנים
 אוכלין לתוך פיו בלתי ברכה אם היו משקין
 בלען ומברך עליהן ברכה שלא ריחן אבל ברכה שלפנין
 ה"ל לה' והוא אבר ז"ל כת' דכי אמ' דמשקין בולען דקן בשאין
 לו עוד מאותן המשקין חודאי מוטב שיבלעם ויברך ברכה
 שלא ריחן ולא שיפסיד אותן ויפסיד המשקה והברכה אבל

זה שאמרו הוא דני ברכה שלפניו אבל בר
 ברכה של אחריהן אם היו מינין הרבה והיו בהן כסין ו
 שברך עליהן על העץ ועל פרי העץ ופוטור נמי שאר מינין
 שהיא כוללת כל מיני פרי העץ וכן כתב הרמב"ם במזל ואם
 היו משאר מיני פרי העץ ופרי האדמה הוי ברכה של אחרי
 כוונת נפשות ופוטור את הכל אבל אם אכל פרות כסין ו
 ובשר או בצים או שאר דברים שברכתן של אחריהן כוונת
 נפשות אין ברכת פרות העץ פוטרת השאר ומכך על זה ו
 יחזור ומברך על זה וכן כתב הרמב"ם במזל וצריך לעיין לזה
 שאמרו ראוי בצנן חיות שאם היה הצנן עיקר ברכת ה
 הצנן פוטרת ברכת חיות מברכה שלפניה אם נאמר שיש
 שיפסוד אותה מברכה של אחריה גם כן או לא ואפשר דהו
 דפוטור אותה פטורה על אמרו גם כן וכתב אחר מתלמידי
 רבני צדפת על רבו כמה פעמים ראיתי מזרי הרב כשמב
 כשביאין לפניו על השלחן בשד של חרוש או בשר מב
 פכושם או בצים מכוונין בדבש או דבר שהוא חביב בע
 בעיניו נוטל אותו דבר ומברך עליו קודם שיברך על הפת ה
 המוציא ואמר זה חביב עלי יותר מן הפת וכו' לי לברך ע
 עליו תחלה לשבח את קוני באשר אני אהב גם ראיתי כ
 כשמביאין לפניו ב' מיני פרות מן המיני בזה אחר זה שמבר
 על השני אעפי שברך על הראשון כיון שלא היה לפניו ב
 בשעה שברך על הראשון וכתב אחר מן הגאונים
 שמי שהיו לפניו שני מינין שאין ברכותיהן
 שוות כגון צנן ואמרו ואינן מן המינין מברך על החביב ת
 תחלה ואעפי שאינו רצו בו אלא בסוף ויאכל מעט ממנו
 ואח"כ יברך על המין האחר ויאכל אותו ואח"כ אוכל המין ה
 האחר בלא ברכה כלל שאין אכילת המין השני הפסק אחר
 שדעתו היה לאכול בסוף **תלמוד** ברכה של
 בסוף נסמך וצאונים שעל דבר שאינו ב
 בריה שלמה ואין בו כוונת אין מברכין אלא לפניו בלבד כ
 פרי שלא יהיה פן העולם בלא ברכה אבל לאחריהן אין מ
 מברכין כלל ועל כל דבר שיש בו כוונת ואעפי שאינו בר
 בריה שלמה או שהוא בריה שלמה אעפי שאין בו כ
 כוונת כגון גרעין של תמון או של עגב או גודגוניות וכיוצא
 בהן מברכין עליו תחלה וסוף ברכה הראויה להן ויש
 מקשים על זה סנה שמצינו בתלמוד אני ראיתי ר' יוחנן ש
 שאכל זית מליח וברך עליו תחלה וסוף ומקשה התלמוד א
 למה בך למוק חלא אם יוצאו מצנו הגרעין לא ישאר בו
 שער כוונת וכפחות פכוית אין מברכין עליו בסוף ומשני ו
 זית גזולה היה שהיה בו שער זית בינונית בלתי הגרעין ו
 ואם כן הוא שאין להקפיד על שיעור בדבר שהוא בריה מה
 לו לתרין ולהציב שזית גזולה היה תמוך לי שהיה בריה של
 שלמה ואין לחוש פרי לשער וכמו כן תרין היחושלמי כד
 פראפרין התם שלפ"כ בך ר' יוחנן לבסוף לפי שהיה פריה
 שלמה והו' יונה מעמיד תלמוד שלנו עם היחושלמי ואוס'
 שאם הוא דבר שאין דרך לאכלו עם הגרעין כגון זית וכיוצ'
 בו צריך שהיה בו טעם לבר הגרעין כמאמר שאין דרך ל
 לאכלו עם הגרעין לא ישאר בריה שלמה כשמציאי סמנו

הגרעין ומפני זה חזקת התלמוד להעמיד הדבר כוונת גזול
 אבל כל דבר שדרך לאכלו עם הגרעין כגון פרוה של עגב א
 או של תמון או גודגוניות וכיוצא בהן אעפי שאין כוונת בין
 הכל דנין אותה לבריה שלמה ומברכין עליו תחלה וסוף
כז שברך על הדבר ונפל מיד ואינו מוצאו כתב הר
 יונה זל שצדי לחזור ולברך כשחוזר ואוכל מאותו
 המין ונשאלה שאל אל רת' זל על אדם שברך על כוס אחת
 ונפל מיד קודם שישתה אם צריך לברך על כוס שני חשיב
 דלא צריך והו' יונה זל כתב גם כן כי מי שברך ברכה שאי
 שאינה צריכה יש לו לסיים ולומר לפתני חקיך כדי שיראה
 כקורא פסוק ולא יהיה זוכר שם שמים לבטלה כך כתב הר"י
 יונה זל בשם גאון **וכתב** רב עמרם בשם רב
 פלטי זל כי השתה מים שלא מחמת צמא
 אלא מחמת דוד רפואה כגון להעביר המאכל שיש לו בבית
 הכלישה שאי לו לברך תחלה כגון שאינו שותה לדבאה אבל
 לסוף מברך כוונת נפשות רבות שכבר נהנה ודבני
 צדפת חולקין בדבר זה ואומר שמה שאמרו רז"ל לעבך שמן
 זית החושש בגזונו כוונת שמן הרבה לתוך איגרוך שהוא מי
 שלקות של תודין וכולע ומברך תחלה כוונת פרי העץ על
 שמן זית שהוא עיקר ואעפי ששותה אותו לרפואה כיון ש
 שנוצה ממנו דוקא בשמן זית או בדברים אחרים וכיוצא בו
 שהצאתן מצויה בכל ענין אבל במים שאין בהן דבאה כלל
 אלא כצדק צמא עבשו כשאינו שותה מהן אלא כדי להנ
 לתצול מן הצער אינו מברך עליהן לא בתחלה ולא בסוף
 ואמרו רז"ל בך על פרות האילין כוונת פרי האדמה יצא על
 פרות האדמה כוונת פרי העץ לא יצא ועל כלל אם אמר ש
 שחבל יצא ואפי' על הפת ועל היין **על** כל עצי
 בשמים כגון פלפל זנגביל נרד וסרכוס קנה וק
 וקנמן וכיוצא בהן מברך עליו בורא עצי בשמים וכן על
 כמה שמנים שמערבין בהן מיני עצי בשמים מברכין עליהן
 בורא עצי בשמים וכתב הרמב"ם זל דוקא כשהעצים שם
 אבל אם הוציאו העצים פסח אין מברכין עליהן אלא בור
 מיני בשמים ועל כל מיני עשבי שיש להן ריח טוב מברכין
 עליהן בורא עשבי בשמים ועל המוסק שהוא מחיה
 ויש אומרים שהוא זיעת חיה ויש אומרים ש
 שהוא נעשה בחטוטה חיה ידועה שמקבץ על צוארה כ
 כמן דם ונקא שם ונעשה מוסק ודאי מברכין עליו בורא פ
 מיני בשמים ועל הודו ומי הודו ונקא איינא דשאר הולבות
 והמצנן וכיוצא בהן כתב הרמב"ם במזל שמברכין בורא עצי
 בשמים והאוכל מן הודו או שנתה מי הודו מברכין בורא פ
 פרי ה' ויא בורא פרי האדמה ולא פרי עץ נינהו אלא כפ
 פרי האדמה מפני שהורע שלו עיקר הפרי והעלין הן המוחל'
 הענין עליה כתב הרמב"ם זל שאין חוששין לפי שאינן חפ
 הפרי משש ואין להן דין שותף לפרי ולא ידעין כי שקלינן
 להן סמור אי לקוש פריא או לא ולא ראינו
 אדם נזהר בזה ואפשר כי מפני שהוא ספק עליה בחזרה ל
 לארץ שסותר והוא כד' סנה שעל מי הודו הולבות חו
 והמצנן אין מברכין אלא בורא מיני בשמים ונתן ר' יונה

בד יכרך הבקי בקול תם והכור יכון דעתו וישמע ויוציא והבקי נקרא בלשונם סופר ובעל הבית עם בניו ואשתו הוי כסופר מברך ובור יוצא לפי צריך לברך בעל הבית בקול תם כדי שישמע בניו ואשתו ויצאו בברכתו ומי שכרך בלחש טועה אם יש שם אשה ובנים שלשה שאכלו כאחת אין רשאים ליחלק לפי שכבר נתחייבו בזמן ואינן רשאים לפטור עצמן ממנו ולברך כל אחד לעצמו וכן ד' או ה' אין רשאים ליחלק שיזמינו הג' והשנים יברכו לעצמן לפי שכלם נתחייבו בזמן וצריך שיזמנו כלם ביחד אבל ו' נחלקים ג' ג' ועשרה אין נחלקים עד עשרים לפי ש שכבר נתחייבו לזמן בשם אבל עשרים רשאים ליחלק עש עשרה עשרה ומצינו בתלמוד לשון אחר שלשה שישבו לאכל אין רשאים ליחלק וכת' רח' זל והריף זל שפי' הלשון כך הוא שלשה שישבו לאכול אעפ' שכל אחד אוכל כבוד אין רשאים ליחלק כיון ששלשתן אוכלין יחד וכן כת' הרם במול פר' ה' להלכות ברכות וקצת רבני צרפת מפרשין בענין אחר שלשה שישבו לאכול וברכו המוצי' אין רשאים ליחלק לפי שבשעה שברכו המוצי' ביחד חל עליהן תורת זמן וכן נמי דעת הר' יצחק זל וזל ושלשה שאכלו יב ומתלה ברכו ברכת המוציא יחד אינן רשאים ליחלק אלא משתנין זה את זה ואם ברכו המוציא כל אחד ואחד לעצמו רשאים ליחלק אבל אם גמרו סעידתן יחד חייבין לזמן הר' יונה זל פי' שלשה שישבו מתחלה בהזמנה אחת ומיד לאכול יחד אבל לא ברכו יחד המוציא אעפ' ש שאכלו כל אחד בפני עצמו אין רשאים ליחלק לפי שכבר ה הכימו וגמרו בודעתן לעשות מצות זמן וכיון שכן אי א אפשר ליפטר בלא זימון ואכרה זל שתי חבורות שאוכלות בבית אחד בזמן שראות זו את זו מצטרפין ואם לאו אין מצטרפין ואלו מזמנין לעצמן ואלו לעצמן ואם יש שמש ב בנייהן השמש מצרפן ואעפ' שאין רואין אלו את אלו וזו

הפי' כיון שאם זמנו עם חבורתן מה זה בא לזמנו שאין מזמנין עוד פעם אחרת פשיטא שאין לאכילה אחת רק זמן אחד לפיכך פי' רבנו יהודה זל כיון שבאו אלו הג' ונפטרו שנים ובא אחד ואכל כזית ונצטרף עם השני וזמנו עמו אעפ' שעדין לא זמנו אלא שהלכו לדבם כיון ש הזמנו בני חבורתם נסתלק מהם הזמון שהרי אינן יכולין לזמן עם בני חבורתם שכבר זמנו ואין לזמן על אכילה אחת ב' פעמים וכיון שכן גם הן אינן מזמנין ולציון עליהו אינו ר' עמהם אלא שחבריהם זמנו במקום על עצמן ובא ללמד שאעפ' שאלו הג' לא זמנו נסתלק הזמון מהן כיון שזמנו בני חבורה וה' יונה זל פי' כיון ששלשה בני אדם שנפטרו מג' חבורות ג' בני אדם ויצא אחד לשוק אחד מכל חבורה וה השנים הנשארים קראו ליה השלישי שיצא לשוק וזמנו עליו והוא ענה ממקומו כמו שכתבנו למעלה נמצאו שאילו השנים שישבו במקומן יצאו ידי זמן אבל לא השלישי אעפ' שענה ממקומו כיון שלא בא אצל חבריו ובא ללמד שאעפ' שאלו הג' לא יצאו ידי זמן אם פגע זה את זה אחר כן אין יכולין לזמן שהרי נסתלק הזימון מהן כיון שזמנו עליהן בני חבורתן כי בהפדס נסתלק מדם שם שלשה ועל ידי שז שזמנו עליהן הראשונים נסתלק מהם שם זמן ואעפ' שחוזרין אחר כן לכלל שלשה אין יכולין לחזור לכלל זמן עוד כתב הר' יונה זל כי לכאורה משמע שאפי' אכלו אדרש שזמנו עליהן כל אחד ואחד ואחר שאכלו פגעו שלשתן זה את זה שאין מזמנין אחר שלא נועדו יחד לאכול ואעפ' ש שהדבר פשוט הוא שאם אכלו שנים בהזמנה אחת ולבסוף בא שלישי ואכל כזית שמצטרף לזמן זהו מפני שכב נועדו השנים מתחלה ולפיכך זה נגוד עמהם אבל כאן שלא נועדו כלל לא השנים ולא הגלשה אין נגודין זה עם זה לזמ' אעפ' שלא יצאו ידי זמן מהאכילה הראשונה שאכלו עם חבריה כי פרח מהן הזמון אחר שנפטרו חבריהן מהזמן על ידם

והסיף על זה הרם בכז' שצריך שישמעו כלם דברי המברך נבאר וכת' הבנה שאפי' אוכלין בשתי בתים הג' מש מצרפן ומפרט כי מה שאמרו זל שאוכלין בבית אחד לאו חק דהו' לשני בתים אם מקצתן רואין אלו את אלו או ש שמש אחד בנייהן והאי דנקט בית אחד אורחא דמילתא ג נקט וכן מצינו בירוש' ר' ברכיה מוקים ליה לאמוריה על ת תרעה מציעה דבי מדרשא ומזמנין אלק לאלין ואם רשות הרבים מפסקת ביניה נראה לכאורה שאין מצטרפין בשום עין שלשה בני אדם שבאו מג' חבורות אין רשאים ליחלק והוא שבאו מג' חבורות של ג' בני אדם כל' שכל אחד ח חייב בזמן במקומו וכיון שכן לא נסתלק חיוב הזמן מהן ובשגש עבשו זה בזה אינן רשאים ליחלק ומזמנין כלן יחד כדי שיפטר מן הזמן והתלמוד מדקדק על זה ואו' אמ' רבא לא אמרן אלא ולא אקדימו הג' ואזמינו עליהו אבל אק אקדימו הג' ואזמינו עליהו פרח זמון מהני ימ' שכן פי' של סמא זו לא אמרן שאין רשאים ליחלק אלא כשלא זמנו ע עם בני חבורתן שלא נסתלק הזמן אבל אם כבר זמנו עם בני חבורתם נסתלק מהם הזמן ושום אין פוזמנין ואתן זה

ואמרו זל שלשה שאכלו כאחת אחד מפסיק לשנים ואין שנים מפסיקין לאחד פי' אם אכלו ש שלשה כאחד ויש לשנים בחץ לצאת חוץ ועדין לא גמר ה האחד מלאכול חייב אותו האחד להיות מפסיק בשביל הש השנים ויענה לזמן ואח' יחזור ויאכל אבל אם האחד רח רוצה לצאת והשנים לא גמרו עדין לאכול אינן חייבין לה להפסיק אכילתן לזמן עם האחד אם לא ירצו ופסק הריף זל שכשאחד מפסיק לשנים מפסיק עד שיענה ברוך שאכלו משלו ובכזבו חיינו ודי לו בזה שעד כאן הוא עו עיקר הזמון ואחר כך יחזור ויאכל ובהג' כתו' שצדי להפסיק עד סוף ברכת הזן ואחר כך יחזור ויאכל ואינו צריך לברך ב ברכת המוציא ולא נטילת ידים אלא אוכל והולך ואחר כך יברך ברכת הזמן ואפי' אם נמלך אחר כן שלא יאכל מאד שהיתה כונתו בשעה שהפסיק לחזור לאכול לא יצא בברכה זו שברכו חבריו והראבד זל כתב הלכל הברכה צריך להפסיק ויוציא ידי ברכה על מה שאכל ואם ירצה לאכול ע עוד צריך נטילת ידים והמוציא שכיז שנטהויב א ד

שמתחילין לאכול ולקבוע עצמן דין הוא שיפטור זה את זה
המברך לעצמו אומר ברוך משיביע רעבים ברוך משקה צ
צמאים באימה הזן את העולם ויש מתחילי באי אמה
הזן את העולם וכו' וכל הג' ברכות ואם היו שלשה שאכלו
כאחד חייבין לזמן ואחד מברך ופוטור את כלן ואומר נב
גבר שאכלנו משלו והן עונן ברוך שאכלנו משלו וכו'
חיינו והוא גם כן חוזר ואומר ברוך שאכלנו וכו' ואומר א
אחכ באי אמה הזן את העולם וכו' וכתב הרף זל שיש לכל
אחד ואחד לברך ברכת המזון בלחש אף כשיזמנו לפי שא
שאינן יכולין לכוין כל תיבה ותיבה מפי המברך וממלאית
יתחיל לברך עד שתכלה ברכת הזן מפי המברך שיעד כאן
היא ברכת המזון אבל הרם נע' לא היה מברך בלחש ועל
הסוד הזה מברך מג' עד עשרה ומעשרה למעלה חייפין ל
לזמן בשם ואומר נברך אלהינו וכו' והן עונן ברוך אלהינו
וכו' והוא גם חוזר ואו' ברוך אלהינו ואין לו נבר' לאלהי כל'
לפי שלא מצינו השם הנכב' סמוך בברכה כל שנ' במקלות
ברכו אלהי' ברכו עמים אלהי' ובטעודת הנשואי' או נברך
אלהינו שהשמחה במעונו והמסובין ענין כמו כן והוא ג
גם כן עונה אחרי כן ברוך אלהינו שהשמחה במעונו אבל
בסעודת פריה מילה אין או שהשמחה במעונו' והטעם ש
שאין מזכירין שמחה משום צערא דינוקא' ומצוה בגדול
לברך משום כבודו ואם יש שם אורח הוא מברך כדי ש
שיברך בעל הבית ויש מי שאומר שאם אמר בעל הבית
איני חושש לברכת האורח וטוב לי שאברך אני בעצמי ו
ואודה השם המספיק על ידי הרשות בידו ומודך המוכר ל
לכל מי שיברך שיטול רשות מן הגדולים המסובין שם ואומ'
ברשו רבותי נברך וכו' ואם לא ירצה לטו' רשות רק מאחד
או ברשו מרי' ומברך הג' ברכו וברכ' הטוב והמטי' והרחמן
ואחכ מברך על הכוס ומצאתי סתוב בשם רבינו יחיאל
מפריש שברכת המזון טעונה כוס אפי' ליחיד כמ' הרם ב
במזל כת' בתבוח ברכ' המזון אינה טעונ' כוס והרב נע' כת'
שברכת המזון טעונה כוס אפי' ליחיד הילכ' כששנים אוכלין
יחד צריך כל אחד לקחת כוסו לברכת המזון ואם יש שם ג
גדול או גדולי אומ' כבר מרי או סברי מורי באי אמה בפה
ולפי סוברין על היין של ברכ' הטווח לפי שיש דעות חלוקין
בענין ברכת המזון אם טעונה כוס אם לא וכל סברי מורי
מאמר יש בדעתכם שנברך על הכוס והן ענין לחיי כלומר
דעתנו שנברך עליו לחיים לא כברכ' כוס יין של הרחי' בד'
שחיו משקין אותו שתטוף דעתו שנ' תנו סכר לאובד ויין
למרי נפש ויא' טעם אחר לפי שבשכיל' היין קלל נח את כס
כעין בנו ולכך שואל המברך יש בדעתכם לברך על היין ו
הם אומרים לחיים כל' זכה לשנתנו לחיים ויא' שבכל יין
סברין והטעם כי ברוך שותין בתוך המזון וכדי שיפנו אוב
אוכלין שבבית הבליעה אומ' להם סברי מורי כלומר כותו ד
דעתכם ופנו בית הבליעה כדי שתוכלו לענות אכן בפה ס
מלא ותצאו בברכה זו ונה באותו שקודם סעודה סוברין ל
לפי שאין אדם קובע סעודתו על היין לישאל להם אם דע
דעתכם בברכה זו ואחר ברכת היין שותה כל אחד מהם ס

מכוס של ברכה מלא לוגמיו או מהכוס שמזנו לפני כל אחד
בשביל ברכת המזון ואין לחוש להמתין שישתה זה שבכך
תחלה אם לא מדרך המוכר אחר שישתה משאר כוסות שלא
ברכו עליהן וגם אין לחוש לתת מכוס של ברכ' לתוך שאר
כוסות כמו שנהגו קצת אנשים וראיה לשני דברים מה ש
שמצינו בערבי פסחי' במעשה ההוא סבא דקא גחין ושתי
ולא המתין לשתית המברך ולא שיתנו בכוסו מייך כוס הקדו'
ומה שאמרו רזל אין המסובין רשאים לטעום קודם המברך
או המקדש לא אמרו אלא מאותו הכבר שבצע או מאותו ה
הכוס שבכך או שקדש עליו הוא דאמרי המברך או המקדש
אם טעם מלא לוגמיו יצא ואם לאו לא יצא יא' דלא דוקא
שיטעום הוא בעצמו שאפי' בטעימת אחר יצא ומוכחינן ה
האי סברא מהא דאמ' אין או זמן על הכו' של קדו' יו' הכיפוי'
בשבתות ויט' משום דלא אפשר בגדול וכי תימא לטיעמיה
לינוקא אתי למסוך משמע דאי לא אתי למסוך מקדשינן
על הכוס ויוצאין בטעימת התנוקו' ואחכ מברכין ל' אחריו
באי אמה על הגפן ועל פרי הגפן ועל ארץ חסדה טובה
ורחבה שרצית ושהגדלת לאבותינו רחם ה' אלהינו עלינו
ועל ישראל עמך ועל ירושלם עירך ועל מקדשך ועל מלכות
בית דוד משיחך ובנה ירושלם עיר קדשך והעלנו בתוכה ב
במהרה בימינו ונאכל מפריה ונשבוע מטובה ונברך עליה ב
בקדושה ובטה באי על הגפן ועל פרי הגפן והרם מקוצי זל
כתב ושאר הגאונים שחזתם על הארץ ועל הפרת יואין חיי'
לברך ברכה זו אם לא שתה מלא לוגמיו ואם בר' יהיה ברכ'
לבטלה כי בודאי בברכה של אחריו צריך שישתה כשעורב
ביין או במים מלא לוגמיו ובפרת כזית ואמרינן בירושל'
שעל דבר שהוא בריה צריך ברכה לפניו ולאחריו כגו' פרדה
של עגב אעפי' שאין בה כזית כאשר מתבנו למעלה וענין
הזמן הוא רבוי שבח וגדולה אל השם ית' שמזמנין ומתרין
זה את זה ומתועדין יחד להודו' לו ולשבחו על שפע טובתו
כדכתיב ונרצממה שמו יחדו ומי שפא עליהן ומצאן כשתן
מברכין אם בא כשאומר המברך נברך והם עונן ברוך שא
שאכלנו משלו זה שבא עליהן אומ' ברוך הוא ומכורך ואם
בא כשאומ' באי אמה הזן או בשאר הברכות כשיגיע לסוף
הברכה עונה אמן עמהן ואף על פי שלא אכל עמהן
כאמרינן עונן אמן אחר ישראל
מברך ואמרי רבנותא דהה' אם היו עשרה או יות' שמברכין
בטעם עונה זה שבא עליה' נכ' בשם ואו' ברוך אלהינו ומכור
ויה' ברוך ה' המברך לעולם ועד
שאכלו כאחת ויצא אחד לשוק קורין לו ומזמנין
עליו כלל מודיעין לו שיתכון להצטרף עמהם ויעב' ממקומו
שהוא שם והוא שיטעם מטעם דברי המברך בבאו וכשיגמור
מלאכתו יבא הביתה במקום שאכל ויברך ברכת המזון לע
לעצמו שלא יצא אלא פן הזמן מיהו אם נשתתה שם עד
גמר הברכה וכוון לבו יצא ידי המל' ואין צריך לברך והמ'
לשלטה אבל לעשרה אדר שמזכירין השם צריך לבא ולי'
ולישב במקומו עם המברכים יחדיו כדכתיב במקלות ב
ברכו אלהים שנים שאכלו כאחד אחד בקי לברך ואחד

הריף זל דאם אכל כזית חייב לבר' מדרבנן דקרא אסמכתא בעלמא הוא ואית דאמרי דלעבין זמון שלשה הוא דקא אמ' דבעינן כזית לדעת המצריכין לשלשה שיאכלו פת אבל לז' זמון עשרא דסגי בירק או בשתייה לא בעינן כזית לאותן שהן שם יתרים על השבעה אבל לאותן שבעה לא מצטרף אלא בכזית פת ואיכא נמי למימרא דהתם נמי דכזית פת ל לא בעינן מיהו כזית ירק או רביעית יין בעינן וכתב הריף זל דכי לא בעי שיאכל כזית דגן המ' לענין מצטרפי לבי ע' עשרה אבל להוציא אחרים ידי חובתן בעינן שיאכל כזית דגן וכן נמי אמרינן גבי עובדא דינאי ר' שמעון בן שטח דעבד לגרמיה הוא דעבד דתנן להוציא אחרים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן ודעת הרש זל שמוציא אף מי שאכל ושבע וחייב מן התורה כיון דהוה גדול דבר חיובא הוא וכן דעת הרש זל דגדול שאכל כזית דאי אבל ושבע מפיק אחרים הכא נמי אפי' לא אבל אלא כזית מפיק אחרים דאכלו ושבעו וכתב הריף זל דדוק לגבי עשרה הוא דמצטרפין או אכלי ירק או שותי יין אבל לגבי שלשה לא מצטרפי אלא אם כן אכל כזית דגן ואפשר לומר שאם אכל תבשיל של דייסה או שאר מעשה קדרה יהיה נחשב כזית דגן אך ה"מ במזל כתב בפירוש שיהיו שלשתן אופלי פת ובספר האשכול מביא הירושלמי שאומ' שנים שאכלו דגן ואחד יר ירק מצטרף ויש מן הגאונים שאומ' דלאפוקי אחרי' שאכלו ושבעו בעינן שיאכל וישבע גם כן ולא יוציאם באכילת כ כזית ולא אתי דרבנן ומפיק דאורייתא כתב בספר היראים אתם שאכלו ולא שתה אינו חייב לברך אלא מדרבנן דמן ה התנה אינו חייב עד שיאכל וישתה כדכתי' ואכלת ושבעת וברכת ושביעה זו היא שתיה דדוק אם צריך לו לשתו' אבל אם אינו צריך לשתיה לא אפרה תודה עד שישתה שלא לת לתאבון וחייב לברך הילכך אם אכל ולא שתה והוא צריך ל לשתיה וחבריו אכלו ושתו אינו יכול להוציאן ידי חובתן ד דאיהו מחייב דרבנן ואינהו מחייבין מדאורייתא ולא אתי מדרבנן ומפיק מדאורייתא עכ' **כיצד** הוא צדק לעשה שביעה שאכלו דגן ושלשה שאכלו ירק מצטרפין ומזמנין פ"ט אחר שיש בהם רובא דמנכר אכלי דגן אבל ו' שאכלו דגן וד' שאכלו ירק אין מצטרפין לפי שאין באוכלי דגן רובא דמנכר וממ' להוציא את אחרי' צריך שיברך מאוכלי דגן ויש תמהין לפי מה שכתב הריף זל ה"מ במזל לענין שלשה שצריך שיהיו שלשתן אוכלי דגן ובעשרה לא החמירו כל כך שג' אוכלי ירק מצטרפין וגבי יצא אחד מהם לשוק אקלו בג' שקורין לו וענה ממקומו ודי ובעשרה צריך שיבא אצלם ואין די לענות ממקומו נמצא שעשה חמורין משלשה ויש להשיב לענין יצא אחד ל לשוק ראוי להחמיר בעשרה לפי שהדבר תלוי בישיבה ש שהשינה שזרה עמהם כשהם עדה ואז יברכו בשם לפיכך ראוי להחמיר שיבא אצל חבריו אבל לענין צדק שכולם י יתעבין שם חס עדה באותו מעמד נראה שמספק בדבר מ מעט שיראה הצדק והוא אכילת ירק ובלבד שיהי העיקר

רוב הנכר אכל לזמון ג' שהן מועטין צריך שיהיו כלם א אוכלי דגן וזה יונה זל פסק כמו הירושלמי שמצטרף אוכל ירק עם השנים ולעולם צריך שיברך מאוכלי הדגן כמו שב שפארנו ואפי' אוכל כזית פת לא יוציא אלא אחרים שלא אכלו רק כזית כמותו ולפי דעת קצת הגאונים כמו שכתבנו ורבינו יצחק הזקן זל אומ' שאפי' אחרים אכלו כדי שביעה מוצי' לפי שמן הדל' היה שאפי' מי שלא אכל כלל יוצי' הרבי' ידי חובתן שכל ישראל ערבים זה לזה אלא שברכת הנהנין אינו יכול לברך עד שיהנה וכאן כיון שנהנה ונתהייב ברכה מדרבנן פוטר האחרים ואפי' אותן שאכלו ושבעו לפי שכל ישראל ערביין זה לזה ואמר זל אבל טבל ומעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפרדו אין מ מזמנין עליו וכתבו הגאונים זל מכאן אנו למדין שמי שא שאכל דבר של אסור אינו מצטרף עם האחרים לזמן וכן אם אכלו כלן דבר של אסור אין מזמנין כלל אבל ודאי חייב כל אחד לברך תחלה כיון שיהנה בו וה"מ במזל כתב בהלכות ברכות פ"א שאינו מברך כלל לא בתחלה ולא בסוף והראב"ד זל הגיה עליו וזל טעה בזה טעות גדולה שלא אמרו שאין מברכין אלא שאין מזמנין עליו לפי שאין להם קבע מזון א אבל ברכה תחלה וסוף למה לא יברכו הואיל ונהנו ורבינו שמואל איש רומי כתב שאם היו אוכלין ג' בני אדם יחד זה והאחד אוכל פת של גוים והשנים נזהרין מלאכלו שמצטרף לזמון אעפ' שהשנים אין אוכלין מפתו של שלישי והא ש שזויה לכפשיה חתיכה דאסורה כיון שהשלישי יכול לאכול מפתו מצטרפין ועוד כתב שאם היו ג' בני אדם שהיו או אוכלין והדיוח הגאה שלשתן כיון שאין אחד מהן רשאי לא לאכול מפת חברו אין מצטרפין לזמון ואעפ' שיכול כל אחד להיות נשאל על נודו ויהיו מותרין זה בזה כמ' כל זמן שלא בשאלו אסורין ולפיכך אין מצטרפין אבל כל זמן שהאחד יכול לאכול מן השנים מצטרפין והביא ראיה לדבריו מ פמה ששנינו במסכת ערכין דתנן הכל חייבין בזמון כהנים ולוים וישראלים ומקשה בגמרה פשיטה ומשני לא צריכא דכהני אכלי תרומה וקדשים וחד אמר אפי' חולי מהו דת דתימא כיון דזר לא מצי אכלי קדשים לא מצטרף קמל' כיון דסחן מצי אכלי חלי שפיר דמי ומכאן אנו למדין שכל ז זמן שאחד יכול לאכול משל חבריו מצטרפין אבל אם אין אחד בהן שיכול לאכול משל חבריו אין ספק שאי מצטרפין וכן הורה רבנו יצחק הכהן זל ואמר זל אבל כשהוא מסב יושב ומברך פי' שלא יהיה מברך והוא מסב דרך גאון אלא יברך בלא הסבה דרך כבוד ואימה כתב הרש זל שנוי מקום צריך לברך בין בדברים ששיענו' ברכה לאחריהן במקומן כגון פת ומיני דגן בין בדברים שאינן ט טעונין ברכה לאחריהן במקומן כגון פרות ויין צריך לברך ד דהלכה סב ששת' והיכא דקא אכל נהמה וצריך לאפנויי ואל ואיפני והודי אתא שרי המוציא ברישא והודי אכיל ו הריף זל פסק דשנוי מקום אין צריך לחזור ולברך המוציא אפי' יצא ודבר עם חברו והפליג שעה אחת אין צריך לברך

בזמן על כרחו הפסיק אכילתו בזמן דמיכל וברוכי כהדי ה
הודי לא אפשר ואיך יתכן שיאכל באמצע הברכה כי הזמן
אחת מהברכות של ברכת המזון הוא ואיך יברך ברכה אחת
ואחר כך ישלים ברכתו והל משולם זל כתב דכבוד הרב
מוכח במקומו דנהגו העם להיות אחד מפסיק עד נברך וח
וחזור ואוכל בלי נטילת ידים ובלי המוציא וטעמא
דמלתא משום דהא דאמרינן אחד מפסיק לשנים מדעתו ק
קאמרי ולא בעל כרחו שודך ארץ הוא שיפסיק מדעתו ול
ולא הוי הפסק אותו הזמן שיהיה מדעתו ולא גרע מיצא ל
לשוק שאין צריך לעמד עמהן אלא עד נברך לרב נחמ' ועד
הזן לרב ששת הכא נמי לא שגא אבל שנים אין
מפסיקין לאחד שעל כרחו צריך להמתי' אותן שאינו רשאי
להפקיע הזמן לא מכחו ולא מהם ועד אמרו זל שלשה ש
שאכלו כאחד וקדם אחד מהם וברך הן יוצאין בזמן של
וחזא אינו יוצא בזמן שלוק כלל ואעפ' שברך הוא נגוד ל
להצטרף עמהם אחר שהם רבים מכחו ופוסטו אותן מזמן כ
כיון שלא ברכו עדין אבל הוא אינו נפטר בזמן שלהם כ
כיון שברך לפי שאין זמן למפרע וסת' הר' יונה זל שנישים
חייבו לזמן לעצמן כשהן שלש' וכן נרא' מלשו' התלמו' שאו'
זל נשים ועבדי וקטני' אין מזמנין עליהן ויש לדקדק
שאין מזמנין עליהן עם האנשים משום חשש פריצות אבל
לעצמן מיסנות אס' הן שלש' ועד שהרי אמרו זל פפי' נש
נשים מזמנות לעצמן ועוד כתב הר' יונה זל שהנשי' שאי'
מבינות בלשון הקדש צריכות לברך ברכת המזון לעצמן ש
שאין נפטרות בברכה ששומעין מן האנשים כי מה שאמר'
זל סופר מברך ובור יוצא היה בזמנם שהכל היו מברין ב
בלשון הקדש ומבינים אותו ובור שאמרו זל שאינו יודע נ
בזמנ' ברכת המזון אבל מבין הוא בלשון הקדש ואם אינו מ
מברך בלשון הקדש לדברי הכל יצא וכן הדין נותן בנשים
שנים הנה חייבות בברכת המזון ואעפ' שאמרו זל גבי כקד'
בגלה הרינו ששמע' אשוחית יצא שאני דתם שאין חזר
רק בפרסום הנס וכל זמן שיודע שחזו מקרא פגלה יש בו פ
פרסום אבל בברכת המזון הדבר הלוי לתת שבח והודאה א
אל השם ית' על שפיע טובתו ומזונו ודאי נראה שצריך ש
שיבין השומע ויצא והל דוד כל לוי זל כתב בשם הרב ר'
שמואל שקילי זל מה שסתו למעלה בענין בעל הבית וא
ואתנו ובניו וכן פטט' הגמ' ואמר' זל קטן
היודע למי מברין מזמנין עליו ודעת הרמ'
במזל על זה שיהיה כבן עשר או כבן תשע ודעת הרף זל
כתב בתשובת שאלות זל ראיתי רבים וגדולים טועים ב
בענין זמן שסומכין על הקטן כשהוא דבר ויודע לומר מה
שנלמדין אותו וכשהוא אף אותו למי מברין שהוא עונה
לא' היד' בשמים ואין זה דעת גאון ודע' הרף זל דבעי' בן
ט' או בן י' ועל פלם אני או שלא התיר צדק של קטן אלא
לזמן של עשרה שנקילין גם כן כאכלת ידן או בשתי' י'
יין אבל לזמן של ג' לא הקלו וצריך שיביא שתי' שערות'
וכל הנזכה מזה עובר על משנתנו דתנן בהריא נשי' ועבדי'
וקטנים אין מזמנין עליהן והלא הנשים ועבדים יודעי' למי

מברין יותר מן הקטנים ואעפ' כן אין מזמנין עליהן לפי
שאינן בני קביעות ומל' שכן קטן ואפי' שיודע למי מברין
וכן בירושלמי כתבה ואומ' אם תמן שמזכירין שם שמים ע'
עושין אותו סביף' כאן שאין מזכיר שם שמים לא כל' שכן
אמ' ליה הוינו כל' היא הנותנת תמן על ידי שמוכיר ע'
עושים אותו כניף כל' לעשרה דוחקין עצמן לעשות כניף
כדי להרבות בשבחו של מקום אבל לשלשה לא איכפת לן'
אמ' ר' נפא זמנין סביאין אכלית עם אבא ועב' ר' ענני בר
סיסי חביבי ולא זמינו עלי עד דאייתיתי שתי' שערות'
מכל זה משמע שאין שום קטן נעשה סביף אלא לעשרה א'
אבל לג' עד שיביא שתי' שערות ככתמ' דכתנ' עבל' והרמ'
במזל כתב קטן היודע למי מברין מצרפין אותו בן לזמן
ג' בין לעשרה ולדעת אלו שמצרפין אותו לג' דוק אחד אבל
שנים לא דרובא בגדולים בעינן אבל לעשרה יש מצרפין א'
אפי' ג' קטנים כמו שמצטרפין ג' אוכלי ידן ויש להביא
ראיה לאלה מצרפין לג' ממה שמצינו בתלמוד אביי ורבה
בר בר הנא הוו יתבי קמיה דרבא בסטילתא בסיעודתא
אמ' להו רבא למי מברין אמרו ליה לרחמנ' אמ' להו
ורחמנא היכא יתיב אביי נפק לברה ואחוי כלפי הקיעא רבה
בר בר הנא אחוי כלפיא טללא אמ' להו רבא תרויכו
רבנן תהון כדאמרי אנשי' בוצין בוצין מקטפיהו ידיע'
נראה מכלן שאין לדקדק כל כך בקטן ובלבד שידע למי מ
מברין אמנם אין להביא ראיה מזה שנוכל לצרף שנים ש
שהרי אלו שנים היו לפי שאפסד שהיו בעשרה או היו עם
שנים גדולים ויש מן הגאונים שכותבין שאין מזמנין עם
הקטנים אלא אם כן הביאו ב' שערות או היו בני יג' שנה ו
ראש' כי מעשה זה ראביי ורבה בר בר חנה לא היה כדי לז'
לזמן עמקן אלא שהיה מנסה אותם לראות חודם ופלפולם
ומה ששנינו נשים ועבדים וקטנים אין מזמנין עליהן ה'
קטנים שלא הגיעו ליג' שנה או שלא הביאו ב' שערות שכל'
זמן שלא הגיעו למל' זה אינן בכלל המצוה וקורא אותן ק
קטנים וחרבה מן החכמים מוקדקין על עצמן ועושין על
פי דעת זה ואין מזמנין על קטן שאינו בן יג' שנה או עד
שיביא ב' שערות וסומכין על הירושלמי שכתבנו בדבריה
הראבד זל וכן נמי דעת הר' יצחק הרף זל ועוד כתב הר'
יצחק ומה שנהגו למסוד חופש לקטן זהו כנהג טיעות'
ובירושלמי יש רב שאומ' דשכור מברך ואפי' מדומדס יעבל'
הר' יונה זל וכן נמי דעת הר' יצחק שיותר נראין דברי הרף
זל כיון שמצינו בתלמוד קטן היודע למי מברין מזמנין ע'
עליו ואם כדברי שאר הגאונים שמעמידין הדבר בקטן ע'
שהגיע ליג' לא היה צריך לומר היודע למי מברין אלא וד'
ודאי יש לנו לומר שמדבר בקטן בן ח' או בן ט' לפי הצדק
לומר היודע למי מברין לפי שיש מהם שלפי קטנם אינם פ
פקחים כל כך לחכדי בוראם בה' וכתב הר' זל דקטן ואטח'
כיון דאפילו אכלו ושבעו לא מחייבי מדאוריתא לא מצו
מפקי אחריני דאכלו ושבעו וכן כתב הרמ' במזל דאשה ו
וקטן אין מוציאין אלא הגדול שלא אכל אלא כזית אבל ג'
גדול שאכל ושבע אין מוציאין ועד סנה מברין כתב

נגדעה קץ ישראל ואינה עתידה לחזור עד שיבא בן דוד ו
 ולפיכך קבעה אחר בונה ירושלם ופותרת בברוך לפי שא
 שאינה סמוכה לאחרות ויש בה הזכרת השם ומלכות מזה ה
 הטעם כי מאחר שהראשונות מן התורה וזו מדרכן ודאי א
 אין לרזן אותה לכמוכה להן ואמר זל כל שלא אמ' ארץ
 חמדה טובה ורחבה לא יצא ידי חיוב ששבח זה הוזכר למ
 למטה רבנו עה' כשנגלה לו השם בכנה כמו שכתוב אעלה
 אתכם מעבי מצרים וגו' והוסיפו לומר חמדה שעל ידי שה
 שהיא זבת חלב ודבש היא ארץ חמדה ונמצא שבוה הל
 הלשון נכללו כל שבחיה אשר בכתוב ועוד אמרו זל כל ש
 שלא אמ' ברית ותורה לא יצא ידי חובתו וצריך להקדים ב
 ברית לתורה שהברית הוא ברית המילה שנכתבו עליה יג' ב
 בריתו ועל התורה כלה לא נכתבו רק ג' וזה להורות שבזכו
 ברית המילה והתורה זכינו לארץ וכת' הראב"ד זל דנשים ו
 ועבדים לא אמרי' להו דנשים לאו בני ברית ועבדי' לאו בני
 תורה ואמרו זל כל שלא אמ' מלכות בית דוד כבונה ירו
 ירושלם לא יצא ידי חובתו ולפיכך צריך להזכיר מלכות
 שמים בהטוב והמטיב כנגד מלכו בית דוד שכבונה ירושל'
 משום דלאו אורח ארעא שלא יזכור מלכות שמים כיון שח
 שהזכיר מלכות בית דוד ובברכת בונה ירושלם עצמה לא
 רצו להזכירה שלא לשתף מלכות שמים למלכות בית דוד א
 אי נמי שלא לשנות מטבע הברכות לפי שהן כמוכות כמו
 שכתבנו והראב"ד זל כתב דמא שמיעי' שאין בברכת בו
 בונה ירושלם מלכות שמים ואלו שאו' ומלכותך ומלכות ב
 בית דוד טועים הם שאין בה אלא מלכות בית דוד בלבד ו
 והדין נותן שאם היה צריך להזכיר מלכות שמים בבונה יר
 ירושלם למה הצדיכו להשלים אותו בהטוב והמטיב כמו שב
 שכתבנו ומלכות שמי של הטוב והמטיב משום ברכת הא
 הארץ צריכה מלכות ולא היתה צריכה מלכות לפי שהיא ס
 סמוכה לחברתה אבל לפי שצריך להזכיר מלכות של בונה י
 ירושלם כמו שכתבנו יזכיר גם כן מלכות של ברכת הארץ
 וכן מצינו במדרש שצריך להזכיר בהטוב והמטיב ג' מלכ
 מלכות וג' הטבות וג' גמלות ג' מלכיות כמו שכתבנו ג'
 הטבות הטוב והמטיב לכל הוא ייטיב לנו ויש אומרים ח
 הוא מטיב לנו הוא היטיב הוא ייטיב לנו תחלה בלשון הו
 הוזה ואחד לשעבר ואחד להבא על דרך ה' מלך ה' מלך ה' י
 ימלוך ג' גמלות הוא גומלנו הוא גמלנו הוא יגמלנו וכ
 וכשמכריח בבית האפלים מוסיף בברכה זו ככה המלך החי
 והטוב והמטיב לכל אל אמת דיין אמת שופט בצדק ואמת
 שליט בעלמו לעשות סדצונו שאנחנו עבדיו ועמו ובכל
 אנחנו חייבין להודות לו ולברכו ומאריך סדצונו לבקשר
 וחמים על האבל לנחמו ויש שואלין אחר שצריך לומר ב
 בברכה זו כל אלה הענינים למה אין חותמין בה בברוך ש
 שהדי מטבע ארץ הוא ורבי צדק מתרצין ואומר שכל א
 אלו הענינים ענין אחד הם לפי שאלו השמות הם שמות ח
 הגואר אצל הכורא ית' אבל ענין אחד והלכך לא הוי מט
 מטבע ארץ וה' יונה זל תרין כי מתחלה פשטתקנה הטוב

ויבא אם נזכר קודם שיתחיל בברכה רביעית או בדרך אסור
 נתן ראשי חדשים לעמו ישראל לאות ולזכרון באי מקדש
 ישראל וראשי חדשים כך כתב הבת' והרמ' במזל כתב שאי
 שאינו חותם בה לפי שהוא מטבע קצר ומתחיל בברכה רב
 רביעית ואם נזכר אחר שהתחיל ברכה רביעית גומר אותה
 ואינו חוזר וכן בחולו של מועד ואעפי' שמחזירין אותו ב
 בתפלה הטעם לפי שתפלה חובה על כל איש ואי אפשר ש
 שלא יתפלל אבל פרכת המזון אינה חובה כי אפשר שלא י
 יאכל דברים הטעונין ברכת שלש ובלבד שלא יתענה ואפ'
 ואפשר בפחות או בדברים אחרים ויט' או ח' שחלו בשב
 בשבת או רצה והחליצנו תחלה ואחר כך יעלה ויבא ומזכ
 ומזכיר קדושה שבת בפני עצמו ומעין המאורע בפני עצמו
 עצמו ושבת תחלה לפי שהוא תדיר ותדיר ושאינו תדיר תד
 תדיר קודם ואינו מזכיר פיעלה ויבא שבת שכבר הזכיר ב
 ברצה והחליצנו וכן ברצה והחליצנו לא יזכיר שום דבר ר
 רק ענין שבת ודח' טבת שחל להיות בשבת מזכיר על הג
 יגסים בברכת הארץ ורצה והחליצנו ויעלה ויבא ברוח וא
 ואעפי' ששבת ודח' תדירי מחנוכה מזכיר של תנוכה תחלת
 בברכת הארץ שהיא ברכת הודאה וכיון דתקנה בברכת ה
 הודאה מעין תפלה שקבעה בברכת הודאה מזכירין אותה
 בה ואין חוששין להקדים ח' התדיר וכל
 אחת מאלו הג' ברכות היתה ראויה להיות פו תחת ב
 בברוך ובהזכרת השם ומלכות כדן כל ברכה שאינה סמו
 סמוכה אבל כיון שסודתם יחד תקנום כדן כל ברכות הסמו
 הסמוכות שאין פותרות בברוך ואין בהן מלכות לפיכך הצד
 הצדיכו להשלים המלכות הראוי לומר בהם וקבעוהו בהטוב
 בהטוב והמטיב כדאמרינן בגמרא אמ' רב פפא צריכה ח
 הטוב והמטיב שתי מלכיות לבר מדידה וכן המנהג דכלך
 השל הוא מלכות דידיה ועד אבינו מלכנו המלך הטוב
 והמטיב הרי שתיים לבר מדידה ויש שואלין למה הצדי
 הצדיכו להשלים המלכיות שחסרו באלו יותר משאר ברכות
 הסמוכות כגון שמנה עשרה וכיוצא בהן ואו' הראב"ד זל
 טעם דכלה תוספת היא עשו בה כדי שתראה תשלום להם
 ולסרוך האחרות דהטוב והמטיב אינה מברכת המזון כדא
 כדאמרי' בגמ' הטוב והמטיב ביבנה תקנה על הרצני כתר
 כדאמרי' התם באיכה רבתי חמש מאות בתי מדרשות היו
 בבתי וכל בית מדרש היו ה מאות מלכדי תנוקות ואנשי ח
 העידו בעלי אומנות ששים רבוא ובמלכות אודינום לקחו א
 אותה החסיים וישכחו הם לרוב סאד ויהרגו עד תום כל ח
 העיד טף ונשים ויצו המלך לבלתי קברם ויהי טב מחוץ ל
 לעיד סם גדולה רחבה יב' מלין ויקיפו את הסם סביב סב
 סביב מנתי ישראל זה על זה ויעמדו שם כה ענין כל ימי
 אותו המלך ולא הסריחו ויהי אחרי מות אותו המלך ויעמד
 מלך אחר ויצו לקברם וילכו כל העם סן העיד לקברם ויין
 ויקברם במקומם בסם בו ביים תקנו הטוב והמטיב וט
 וטוב שלא הסריחו והמטיב שנתנו לקבורה וזה שקבעת
 כן יא' משום דאמרי' בירד על חודכן כתר באותה שעה ג

המוציא אך צריך ליטול ידיו לפי שהסמיח דעתו מהם . והר
אשר זל כתב בני חבורה שהיו מסובין וקדש עליהן היום ש
שיפרסו מפה ויקדשו ואחכ יברכו המוציא ולא ברכ' המזון
אם לא יצאו חוץ או לא יעקרו מאכילתן והכי קביע הריף זל
והר יצחק זל סת' בני חבורה שהיו מסובין ויעקרו רגליהן לל
ללכת לקראת חתן או לקראת כלה והניחו מקצתן אינן טע
טעונין ברכה לפניו פי ברכת המוציא . ולא לאחריהם פי
למפרע ברכת המזון . והרף זל כת' ומה שהזכיר ברכה למפר
לאו דוקא בשביל שהגניחו שם מקצת החברים והא הסח ח
הדעת אינו גורם ברכה דלמפרע והיינו ברכה דלאחריו כי
אם ברכה דלכתחלה כדמפרש בתוספתא גבי הב לן ונברך
והא דקתני בבביתא דאי לא הגניחו מקצת חברים דטעונין
ברכה למפרע עצה טובה קמל' דשמא ישתהו קודם חזרה עד
שיהיו רעבים מאותה אכילה ותו לא מצו לברך ברכ' המזון
וכת' הר' יצחק זל אכל פת במקום אחד וחזר ואכל פת במקום
אחר צריך לחזור ולברך במקומו הראשון ברכת המזון ואין
צריך לברך במקום שני לפניו דאמרינן לקביעה הוד והגיה
עליו רף זל סיהו לעיל פי דאדם שהוא אוכל כשהוא מהלך
יושב ומברך ופוק חזי מאן עמא דבר במהלכין בדרך וא
ואוכלין דרך הלוכן עד פרסה או יותר יושבין ומברכין במ
במקום סיוס אכילתן ואין חזרון ומברכין למקום שאכלו ב
בראשונה וכן פסק בספר הגדול . ומאי טעמא לא הוי שנוי
מקום הסח הדעת משום דלקביעה קמא הוד . וכמדומה שד
שדאייתי בפי רבי יחיאל זל שנסתפק אם יברך פעמי' במקו'
ראשון ובפסקים שני' ומיהו בפרש זל בפרק ערבי פסחים מ
משמע דאינו מברך כי אם ברכה אחת על שתיהם במקום ש
שני' . ובכל שנוי מקום צריך לברך אחריהן במקו' שני
שגמר סעודתו בין שנוי מקום דהולכי ודכים בין שנוי מקו'
דסעוד' קביעה אפי' מ'ית' לבי ולפניה אין צריך לברך וכן
בראה עקר . עכ' הרב זל . ואמרו זל אכל כשהוא מהלך יו
יושב ומברך . וכת' בתוס' דכי אמרינן אכל כשהוא מהלך ד
דיושב ומברך המ' מהלך בבית אבל מהלך בדרך אינו צריך
לישב אלא עומד ומברך דישוב הדעת עדיף כדאמרינן בר
ברכה בתפלה דאין צריך לירד משום ישוב הדעת ואפי' ב
בתפלה נמי יש שאמרו מהלך בדרך דאין צריך לעמוד אלא
ג' ראיונות וג' אחרונות והשאר מתפלל והוא מהלך אם הוא
בחוץ . ויש מן הגאונים שהחמירו בזה ואמרו שאין לברך ב
ברכת המזון לעולם אם לא מיושב לפי שהיא מן התורה הח
החמירו בה שצדי' לישב במקומו כמו שאמ' בספר ראשו' של
קט' . ואם יאכל והוא רוכב צריך להעמיד הבהמה עד שיכר'
ג' ברכות לפי שרוכב כמהלך דמי כך פסקו מקצת הגאונים
זל . **ברכת המזון** היא ג' ברכות ראשונה ב
ברכת **ברכת המזון** היא ג' ברכות ראשונה ב
הזן ומשה רבי תקן
אותה ולכך יא' שאין לומר בה כאמור פותח את ידיך רק חז
חותמין בא' הזן את הכל בלי שום פסוק וטעמא דמסתברא
היא כי איך נביא פסוק שאמרו דוד לרכי משה רבנו עה'
שניה ברכת הארץ ויהושע תקן אותה . ובתנוכה ופורים מס

מוסיפין בה על הנסים כשיגיע בכל עת ובכל שעה שכח זל
ולא אמרו כאן אין מחזירין אותו . ויא' כשמים אבל אם ל
לא סיים כשיגיע להרחמן יאמר הרחמן עשה לנו נסים ונפ
ונפלאות כמו שיעשית לאבותי בימים ההם ביזמן הזה בימי
מתתיה זכו ואחכ משלים וכן נמי יעשה בפורים . שלישיית
בונה ירושלם ודוד ושלמה תקנוה וחותמין בא' בונה ירוש'
ויא' בונה ברחמי ירוש' . ואין הנסחא דוקא לפי שלא הבנ'
ירושלם כי אם במשפט שני' ציון במשפט תפדה . ובשיבתו'
וימים טובים ובראשי חדשים ובחולו של מועד מזכירין בה
בה מעין המאורע . **בשבת** זכתי זכור וזכרת מ
מלמד שטעון זכירה בין **בשבת** בין בברכ'
המזון ובשבתות אומ' בלשון זה כשיגיע תלא נבוש לעולם
ועד יאמ' רצה והחליצנו זכו וחותם בא' מנחם עמו ישראל
בבנין ירושלם . ואין נוסח זה שתי חתימות . דאין חותמין
בשתיים שהכל אחד כי נחמת ישראל בבנין ירושלם . והר
זל כת' שאין לחתום כן משום דהוי כחותם בשתיים והראיה
שכן בתפלת הבינו תקנו וישמחו צדיקי' בבנין עיר במקום
שתי ברכות לפי כת' שחותמין בא' בונה ירושלם . וכתב
הריף זל שצריך בשבת לשנות מטבע החול בברכת רחם וס
ומתחיל אותה בלשון זה נחמנו ה' אלהינו בציון עירך וש
ושמחנו מלכנו בבנין בית בחינתך ומלכות בית דוד משיחך
מזאה תחזיקנה למקומה רצה והחליצנו זכו והגיע לפי שא
שאמרו זל בשבת מתחיל בנחמה . ומסיים בנחמה . ולש זל
כת' שאין לשנות מטבע החול רק שיכלול ענין שב' באמצע
כמו שהסדרנו כי כשזכיר חומיה תחלה ובנין ירושלם ב
בסוף זו היא נחמה שזאת היא נחמת ישראל ברחמי שמים
ובבנין ירושלם . ולא אמרו מתחיל בנחמה ומסיים בנחמה
רק לומר שאו קודשת היום בין שתי נחמות . ולסברא זו נ
נוטה הר"ל ומביא ראיה מן הירושלמי שאמ' אל ישאל אדם
צדיקו בשבת ופריך הוא אמרינן זוננו פתסנו וכלכלנו ומ
ומצני נוסח הברכה כך הוא שם שאין סנין נוסח הברכה
אפי' בשבת . **ביום טוב** ובחולו של מועד
ובראשי חדשים אומ' יעלה ויבא .
וחותם ובנה ירושלם עירך זכו' . **שבת** היא
הזכיר בשבתות וימים טובים קדושת היום אם
נוסח קודם שיתחיל ברכה רבעית בשבת אומ' ברוך אשר נ
נתן מנוחה לעמו ישראל לאות הברית קדש בא' מקדש י
השבת . וביום טוב אומ' ברוך אשר נתן מנוחה לעמו ישראל
לשישון בא' מקדש ישראל הזמנים . ובשבת ויס' יחד אומ'
ברוך אשר נתן שבתות לכנוחה לעמו ישראל וימים טובים
לאות ולמופת ולשמחה ולזכרון בא' מקדש השבת ישראל
הזמנים . והראב"ד זל סת' שאין צריך לחזור כי אם לראש ב
בונה ירושלם . שלשה שאכלו בשבתות ויס' חמנו ושמחו
להזכיר מעין המאורע ולא נוסח עד אחר שפתח בהטוב וח
המטיב והם צדיקין לחזור לראש ברכת המזון יברכו כל א
אחד לעצמו כי מידי זמן יצאו ואין רשאי לחזור ולברך
כמ' . **בראש חדש** שם לא אמ' יעלה

כתב הרב במזל שאין מים אחרונים טעונים ברכה וכן כ
 כתב הרב עמם זל והלא בד זל כתב שמברכין עליהן על ר
 חיצות ידים ובהלכות נפילת ידים כתבנו דעת הראבד
 זל אמנם לדברי הכל צריך המברך ליטול ידיו קודם שיברך
 ועוד היום נהגין בו חכמי קטלונניא ואנשי מעשה שבהם
 ומנהג יפה הוא הראוי להתנהג בו ואמרו זל אין משיחין
 על כוס של ברכה ופירש זל שאחר שלקח המברך את הכ
 הכוס אין לנו לשיח אלא שיברך מיד ורבני צרפת זל אומ'
 שאם עומדין שם אחרים ויוצאין עמו גם הם אסורים לשיח
 ולדברי הכל אחר שהתחיל לברך אין להם לשיח בא
 באמצע הברכה אלא צריך שיכונו לבם אל הכרחה ולצאת
 ידי חובתן ואין או הכא כוס של ברכ' לברך ברכת המזון על
 השטר אם לא יהיה קובע סעודתו עליו אבל על כוס של מ
 מים אין מברכין ברכת המזון ואפי' יהיה קובע סעודתו ע
 עליו כגון שהיה חולה או מי שאינו שותה יין או בערב ט'
 באב בסעודה המפסיק בה ואמרו זל עשרה דברים נאמרו
 בכוס של ברכה ואלו הן הדחה שטיפה חי מלא עטור ע
 עטוף ומנטלו בשתי ידיו ומניחו ביסין ומגביהו מן הקרקע
 טפח ונותו עיניו בו ומשגרו לאנשי ביתו במתנה ואנו
 אין לנו אלא ארביעה וסימן המטה חי מלא שטיפה הדחה
 ופי' הדחה מכפנים ושטיפה מבחוץ ופי' רבינו יצחק ה
 חזקן זל שלא הצריכו שטיפה והדחה אלא משום שיודי כוס
 אבל אם הכוס נקי מבית ומחוץ אינו צריך אך נהגו היגם
 לעשות הדחה ושטיפה והר' יונה זל כתב שאם לא שנו
 באותו הכוס באותה סעודה והוא נקי שאינו צריך חי
 מלא יט' חי שיהיה היין בלי מים כלל יפה שאמרו זל שאין
 מברכין ברכת המזון על היין עד שיתן לתוכו מים הל' מב
 סברת הארץ ואילך וכן כתב הר"ם במזל שנותן לתוכו מים
 כשמגיע לברכת הארץ והטעם לפי שבא להזכיר שבח ה
 הארץ ובנותינת המים ביין נכר השבח שמראה שהינות חז
 חזקים וצריך ליתן בהם מים לפיכך צריך שיהיה חי עד שי
 שיתחיל ברכה זו והר' יונה זל כתב שאין זה הפי' נכון כי ב
 באמת אין הלשון מוכיח שלא יתן בו מים עד ברכת הארץ
 שהרי אומר שאין מברכין על היין עד שיתן לתוכו מ
 מים נראה שאין לברך עליו כל עקר עד שיתן לתוכו מים
 על כן נראה כמו שפי' הר' זל שחי רל מזוג ואינו מזוג
 וטוע לדבריו מה שכצינו בירושלמי בן סורר ומורה אינו
 חייב עד שיאכל טרתימר בשד וישתה חצי לוג יין ופי' טם
 מזוג ואינו מזוג פי' שלא ימזגו כל צרכו עד ברכת
 הארץ וכשיגיע לברכת הארץ ישלים דמזג ועבשו מיושב
 הלשון שאין מברכין על היין עד שיתן לתוכו מים שהרי נו
 בותן בו המים מיד ואין להקשות מה שאנו מצדיכין להיות
 מלא איד וכל לתת בו מים שלא יטפך כיון שאינו חסר כל
 כך בברכה ראשונה ומלא אותו לגמרי כשמגיע לברכת
 הארץ די לנו בכך ודש זל פי' שימזוג אותו אחר שנתנו בכ
 בכוס חי אבל לברך עליו כשהוא חי אין לומר שהרי אמרו

אין מברכין על היין עד שיתן לתוכו מים . עוד פי' זל
 פי' אחר שחי רל פרשק כלומר שיביאנו מן החבית לאלתר
 לשם ברכה . וימ' חי על הכלי שיהיה שלם ולא פגום ו
 ולא נשבר כההיא דאמרינן יצאו כלים ששביחתן זו היא
 מיתתן אלמא שלמותן היא חייהם . ופי' רבינו תם זל הוא
 הנכון . וכן פי' הר' יונה זל . כתב הר"ם נע' אפי' בלא זמון צ
 צריך לכוס של ברכה שטיפה הדחה חי מלא ונטילת ידים .
 ואמרו זל כל המברך על כוס מלא זוכה ונחל שני עולמות
 שנאמר ים ודרים ירשה . ויש ש' אלין היאך נלמוד מזה
 הפסוק העולם הבא שהרי אינו מברכין רק מהעולם הזה והוא
 אמרו ים ודרים ירשה . ותרצו רבני צרפת זל דשכר הע
 העולם הבא לא צריך קרא לפי ששכר רוב המצו לעולם
 הבא אבל להודיע שכרו בעולם הזה הוצרך הכתוב לפי ש
 שאין רוב שכר מצות בזה . וכתב הר"ם זל בבית חתנים
 מברכין ברכת חתנים אחר ד' ברכות אלו בכל סעודה שע
 שעושין שם ואין מברכין ברכה זו לא עברים ולא קטנים
 עד כמה מברכין אותה אם היה אלמך שנשא אלמנ' כברכי'
 אותה ביום ראשון בלבד ואם היה בחור שנשא אלמנה או
 אלמך שנשא בתולה מברכין אותה כל ז' ימי הכניחה .
 וברכה זו שמוסיפין בבית חתנים היא ברכה אחרונה מז' ב'
 ברכות של נשואין . ברא' שהיו האוכלין שעמדו כברכת
 הנשואין ושמי' הברכות אבל אם היו האוכלין אחרים ש
 שלא שמי' ברכת הנשואין מברכין בשבילן אחר ברכת ה
 המזון ז' ברכות כדרך שמברכין בשעת הנשואין והוא שי
 שיהיו עשרה חותן מן הכנין עכל' . ומה שאמרו זל ברכת
 חתנים בעשדה ודתנים מן הכנין . פי' לא שנא כלו ז'
 ולא שנא אשר ברא בשאר יומי בעינין עשדה . וכן נמי כ
 כתב הר' יצחק מאורבילי בעל המנהל בשם רבו זל כי ל
 לאשר ברא דז' ימי המשחה נמי צריך עשדה וברכת חתני'
 נקראת וכן אמר המיימון ומחזור דויטרי עכל' ויאמר אשר
 השששים האוכלין אחר סעודה של נשואין אין מברכין ז'
 ברכות . והר' טוביה אומ' שמברכין ועבשו נתנו לברך
 ז' ברכות אחר ברכת המזון יום ראשון של חופה . והכנהג
 לברך הכל על כוס אחד מאחר שהסעודה היא מפני השמח'
 הכל עלה למנין אחד כמו שתקנו קדוש הבללה ענין אחד
 שהכל נבקע לקדוש היים אך גדולי צרפת לא נהגו כן .
 ונראה כי הטעם שמברכין אותן יום ראשון לפי שאי אפשר
 שלא יהיה שם מי שלא שמען בשעת נשואין . מיום
 ראשון ואילך אין אומ' רק אשר ברא אם אין שם פנים חד
 חדשות שלא שמעו ערין ז' ברכות והוא שיהיה אדם גדול
 ונבדר שיש לו להרכות בשבילו שאם לא כן לא יברך בש
 בשבילו ז' ברכות . וכל זה תוך ז' ימי חופה ונהגו גם כן
 לברך ז' ברכות בשבת תוך ז' ימי חופה לפי שאין לך פנים
 חדשות גדולות ותכבדות משבת . ודש זל פי' פנים חדשות
 שלא היה שם פאתמול . וימ' שלא אבל בסעודת הנשואין
 דאנתן האנשים שאוכלין בחדר סביבות החופה אין מברכין

המטיב היה מטבע קצר שלא תקנו בה רק הטוב והמטיב
בלבד ואהב' הוסיפו בה כל הדברים האלו לפיכך כשנתקנה
לא תקנו בה חתימה ומה שאמר במדרש שצריך לומר בה
אחר התוספת היה ואחר זאת הברכה או הרחמן ומאריך כ
ברצונו ואם יש שם אורח מברך ברכת המזון כדי שיברך ב
בעל הבית כדכתי' ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלוהיך ו
ואמרו ז"ל את לרבות בעל הבית מכאן סמכו ז"ל לתקן ברכה
בפני עצמה לברך בעל הבית ואו הכי הרחמן הוא יבר' מורי
בעל הבית הזה אותו ואת ביתו ואת כל אשר לו כמו שנ
שנתברכו אבותינו אפרהם ויצחק ויעקב בכל מכל וכל כן
יתברך ונתברך כלנו יחד בברכה שלמה ונאמר אמן יהי רצ
רצון מלפני אלהי השמים שלא יבדש מורי בעל הבית הזה
בעולם הזה ואל יכלם לעולם הבא ויהיו נכסיו מוצלחים וק
וקרובים לעיר ואל יזדקק לפניו שום דבר חטא והחורר וע
ועבודה ועין ואל ישלוט שטן במעשה ידיו ממרום ילמדו ע
עליו זכות שתהא משוכרת לשלום ישיא ברכה מאת ה' וצ
וצדקה מאלהי ישע וימצא הן ושכל טוב בעיני אלהים וא
ואדם **ובסעודה** הנשואין אומ' ברכה זו הרחמן
הוא יתכוון ויפיעד ויכלכל וירחם מעלה
מעלה החמוד היתן והכלה הנעים' וכל רבותי הנסובין כאן
כבו שנתברכו אבותינו וכו' ויש כוס'פין בסעודת נשואין
ובכל סעודה של שמחה בכל ברכה וברכה זה התוספת בב
בברכת הון שמיגיע ומשביע לכל חי רצון מוסף **דורך**
ונשגב ואין מלברו המעריך לכל יצורי הלוד
זמכין לכל חי מזונו וצידו ושני ארץ בפתיות ידו מפארים
כי לעולם הסוד חסדו ימשך לכל כאב עלח אבימלך ופסל
ונודה על פרי האשכול בא' הון את הכל נודה לך על הארץ
הטובה אשר נתן לך ומוסף זה **דך** כי הוציאנו ממאמר
כבלי הסה בעשר רועה אולי בריתו ודגו הודיעני ל
להועילי דגן שמים הכין מאכלי אשר עשה עמי נס להפליא
ולא יבושו עמי לעולם לעולם אל יהי עמנו בהפוזן ונצל
בטובך מרעב ורוח ונמך על שיבת הפרוזן בא' על הא
הארץ ועל המזון ירחם וכו' עד נדחי ישראל יכנס ואחר מ
מוסף זה **דמינך** הופיע נורא ועליון הושע
ביצוק פלסט כליון ונחם ה' את ציון ובחר ע
עיר כירושלם בא' בונה ירושלם אמן ויכלכל וירחם מע
נ עלח יעלה אבי הבן והבן והמחלה והסנדקנים וכל רבותי
הנסובין כאן כמו שנתברכו אבותינו וכו' הרחמן הוא יד
ידרשנו לטוב וכו' ויבר' אותנו כל אחד ואחד בשמו וכו' ואם
יש שם נכרי אים' כל אחד ואחד כמנו בני ברית בשמו לפי
שאמר לברך הגברי ברכתו לא תיכנס לא תתן להם חן וכו'
זכתה ה' אשר זל ונהגו לרחוק כוס של ברכה אחר שתיתו ו
ומעביר אותן המים על עיניו שלא לשפוך יין של ברכה ל
לא י' למקום כזיון עב' ומה שאמר זל העונה אמן אחר ב
בונה ירושלם הרי זה משבח יא' כי הפעם כדי לחלוק בין
הג' ברכות שהן של תודה וברכה רביעית שהיא מדברי ס
ספרים ואין זה נכון כי סוף כל ברכות שבעולם יש לו לע

לעבות אמן כגון אחר סיום התפלה כשיגיע אל הכבוד עמו
ישראל בשלום וכן בכסף ברכות של קש' עהרית וערבית
ואין בזה הפסק כיון שצריך לאמרו וכן כתב הלש' זל
ועוד כתבו הגאון רב יהודאי ורבנו האיי זל שאחר אכילת
פרות צריך גם כן לעבות אמן בסוף הברכה שאחר אכילתן
שכיון שזחו סוף הענין ראוי לעבות אמן ומה שאמר בתוספת
העונה אמן אחר ברכת הפרות ואחר ברכת המצות הרי זה ד
דרך בורות לא אמרו אלא ברכה ראשונה שאם יעבה אמן
קודם עשיית המצוה נראה כמפסיק ולכך אמרו שזוהו דרך ב
בורות שאין זה נקרא סוף הברכה אבל אחר הברכה אחר
ודאי צריך לעבות אמן שהרי סוף הענין הוא והרמ' במול
חולק על זה ואומ' כי מה שאמר זל העונה אמן אחר ברכו
הרי זה משוב' כשא' שתי ברכו או יותר מחבר' אבל בברכ'
אחת בלבד אין לעבות אמן אחריה ולפי דבריו נראה שא
שיאחר ברכות ק' של ערבית עינין לפי שהן שתי ברכות
אמת ואמונה והשכיבנו אבל בשחרית שאין אחר קש' רק
ברכה אחת שהיא אמת ויצ' אין לעבו אמן אחרי' והר' זכח
זל כתב שיותר נכונים דברי הגאונים רב יהודאי ורבנו הא
זל שאחר כל ברכה אחרונה צריך לעבות אמן בסוף ברכה נ
נקרא ובשחרית עונין אמן אדר גאל ישראל וכן אחר בר
ברכה אחרונה של אכילת פרות אינ' שאינה אלא ברכה א
אחת ואחר הבורח בעמו ישראל באהב' שהיא ברכה שלפני
קש' שחרית ואחר אהב' עמו ישראל שהיא לפני קש' ע
ערבית כתב הרמ' במז' שאין לעבות אמן אחר ע' הברכות
באות על קש' אין להפסיק בין הברכה והמצוה וכן דעת ה
הר' מאיר והרמ' במל' וגם כתב הרמ' בגל' שאין לומר גל' מ
מלך נאמן אחר אלו הברכות שהוכחנו לפני קש' לפי שאל מ
מלך נאמן הוא נוסריקן של אמן וזוהו בסקוס אמן וכתב
שאין להפסיק בין הברכות לקש' באמן וכתב רב אחא נאמן
זל לענין מים אחרונים שהמברך ברכת מזון נוטל ידיו או
קודם שיברך או אחרי כן שאין נוטלין אלא מפני הכנה
ואחר נטילת ידיים לברכת המזון אין לשתות כלל אפי' בב
בברכת הנהנין עד אחר ברכת המזון משום דנטילת ידיים ה
הוי הפסק לגמרי ויש שכתבו שאפי' הב ונברך הוי הפסק
ואפי' לשתות אפי' בברכת הגוגין עד אחר ברכת המזון זל
לדברי הכל כיון שאם הב ונברך אמור לשתות אם לא יב
יברך ברכת הנהנין הוינו בפה ובהנהות הר' אבד זל כתב ד
הלענין אכילה לא הוי הפסק אלא במים אחרונים או בשינה
כמ' ובפרק כיצד מברכין כתב דכיון דאם הב ונברך אסור
לאכל ולשתות אפי' בברכה והביא ראיה בהנהו לדבריו ו
וזק' ולענין לברך על הנטילה נראה שהמברך ברכת הג
המזון כיון שיש לו לעשות המצוה צריך לברך אבל הג
המנהג ברוב שלא לברך והרמ' צדפת נותנין טעם ל
לדבר לפי שבימי חכמי התלמוד שהיה מנהג להביא שמן
אחר הנטילה להעביר הזוהמה כן הידים היו מברכין אבל
עכשו שאין אנו עושין המצוה מתקנה שאין לנו שמן ע
ערב נראה שאין צריך לברך אפי' המברך ברכת המזון וכן

היכא דאיכא איניש לבי כבשתא דצלי מנהה פבר תקמו צ
 צבורא וצלו תפלת ערבית קאים איחו ואתי ומצלי בהדי צ
 צבורא והדר קרי קש' דערבית בשתיים עלפניה וכתים לא
 לאחריה כהלכות ואחר יח' ואמר קדיש ותתקבל ואחר כך
 אומר שיר מזמור ויש מקומות שאומרים קודם שיר מזמור
 שיר המעלות לדוד לולי ה' וכו' ואחר כך אומר שיר מזמור
 דיש שאומרי לעולם אהר שיר מזמור אין כאלהינו ואמר ר'
 אליעזר אמר ר' הנינה וכו' בין בערב בין בבקר ויש מקומות
 שאומר פטום הקטרת והכל לפי המנהג ואחכ' אומרים קדי'
 יהא שלמא וכו' ובמקומות שאומרים פטום הקטרת ואין כ
 כאלהינו אומר על ישראל ועל רבנן וכו' ואחר כך אומר ע
 עלינו לשבח ויוצאין מבית הכנסת והולכין לבתיהם לשלום
 נשלמה תפלת ערבית של חול תל'

דין קריאת שמע על מכתו

כשיכנס אדם לישן על מכתו בלילות צריך לקרות
 את שמע פמוך למכתו ואעפי' שקראה
 בברכותיה שנ' אמרו בלבבכם על משכבכם ודומו ס'ה
 ואמר ר' כל הקורא את שמע על מכתו כאלו אוהו הרב
 של שני פיות כמו שנ' רוממות אל בגרוכם חרב פפיות ב
 בידכם ותלמיד חכם הוא שתורתו אוכנתו אינו צריך
 ויא' דוקא כשקראה בעונתה והוא צאת הכוכבים אבל אם
 לא קראה בעונתה אפי' הוא תלמיד חכם צריך לקרותה על
 מכתו אבל אומר פסוק אחד מפסוקי דודמי כגון בידך אפ'
 אפקיד רחי' ונהנו כל ישראל שאין אוכלין ושותין ואין מ
 מדברין אהר קש' שאומ' על מטתן וכמכו אהאי קרא אפר
 בלבבכם על משכבכם זו קש' ודומו ס'ה וקודם שיגרא את
 שמע על מכתו אומר ברכה זו בא' אמה המפיל חבלי שינה
 על עיני וכו' ואומר פסוקי דודמי כגון ברוך ה' ביום ברוך
 ה' בלילה וכו' ובגון ויאמר ה' אל השטן וכו' ה' יעמד פכל ר'
 רע וכו' בידך אפקיד רחי' וכו' ברכת כהנים וקורא פרשה ר'
 ראשונה על שמע ויש קורין כל קש' שיש בה וכה תיבות
 כגון רמח' איברים של אדם יעמים השם בזכות הקריאה ו
 וכתב הרמ' במזל שלפני קריאה זו של שמע מברך ברכה זו
 באי' אמה' אקבו לקרא קריאת שמע כדי שיקבל עליו מלכו'
 שמים שלמה ולהכליכו עלינו בלב שלם וקורא את שמע
 ויא' שאין לזאת הברכה שורש כלל חשש ברכה לבטלה ד
 ראב' איתא להאי ברכה הוה לן למיכרא בעיקר קריאה דש'
 דשחרית וערבית כמ' ואחר קש' אומר ויהי נועם עד אורך
 ימים ויש שמתחיל יושב בכתר עליזן עד כי אתה ה' מהסי'
 ולפי' אומ' מזמור זה מפני שהוא שיר של פגעים יצילו הש'
 מכל פגע רע בקריאתו ויא' ויאמר אב' שכוע תשמע מקל
 ה' אלהיך וכו' הנה מטתו של שלמה וכו' מימיני אל וכו' ומ
 ומאריך בפסוקי דודמי כאשר ירצה ודרכ' נע' היה נודג כש
 כשמיטיב עצמו לישן ביזכ לקרא ויהי נועם כדאיתא כמ'
 במסכת שבוטות ר' יהושע קרי' לאהו פכוקי וגי' ואינו א
 אומר ברכת הגפיל חבלי שינה וכו' ו

הסומך גאולה של ערבית לתפלה של ערבית ואעג' דבעי
 לסימ' השכיבנו והוא כיון דתקינו ליה רבנ' בגאולה כגאולה
 אריכתא דמי' וכתב הרב בעל האשכול בשם הר' יצחק בן
 מרזן הלוי זל כי השכיבנו מעין גאולה כי בעת שיצאו יש
 ישראל ממצרים ואכלו הפסח ואמר להם לא תצאו איש כפ'
 ספתח ביתו עד בקר וגם הבטיחם שלא יתן המשחית לבא
 אל בתיכם לנגוף' היו מתפללין זאת הברכה ואומ' השכיבנו
 ה' אלהינו לשלום והסר שטן מלפנינו ומלאחרינו ושמור צ
 צאתינו וכו' מעתה ועד עולם שהוא כן העבין שאנו צר
 צריכין הילכך בדין הוא שיהיה כגאולה אריכתא' ורבנן ב
 בתראי תקנו למימר ברוך ה' לעולם אמן ואמן יראו עינינו
 ומחתם עליה הבולך בכבודו משום דאקבע הלכה דתפלת ע
 ערבית רשות ומפסיקין בקדיש דמשמע דגמר הכל ומי ש
 שודגה ללך ילך שמוציאין עצמן מן תפלת ערבית באותן ה
 הפסוקי' שבברוך ה' לעולם שיש בהן יח' אומרות כנגד יח' ב
 ברכות שבתפלה הואיל שאינה חובה וכיון שאפרו כל אלו
 הפסוקים תקנו גם כן בברכ' לאחריהן היא יראו עינינו וכל
 זה תקנו להקל מעליהן שלא יתאחרו בלילה בבית הכנסת מ
 נפני המזיקין ועכשו קבלו עליהם כל אחד ואחד תפלת ע
 ערבית כחובה ומתפללין יח' ברכות ותקנת ברוך ה' לעולם ל
 לא זזה ממקומה ואומ' הכל' אמנם אומר קדיש אחר יראו
 עינינו להזכיר שאינה חובה ואין מתפללין אותה רק בלחש
 שאין החזן חוזר לאמרה בקול רם כשאר תפלות להוציא מי
 שאינו בקי לפי שהיא רשות ושצאתי סתו' בשם רבנו האיי
 גאון זל וצבור דמצלו תפלת ערבית וקרו קש' קודם צאת ה
 הכוכבים ולא יביל איניש לעכובריהו ולא לאחרינהו דב
 דבעונות כמה קהלות אקילו על נפשיהון בכך ומצלו קודם
 צאת הכוכבים' אי זה ערוך ליצלי איניש בהדי צבורא יח' ב
 ברכות משום ברב עם הודת כלך ושביק קש' וברכו' שלפניה
 ושל אחריה עד צאת הכוכבים או לעכובריהו עד צאת הכ
 הכוכבים ומתפלל ביחיד דסמין גאולה לתפלה כו' ויחנן ד
 ובארץ ישראל הכין עבדין מצלו של ערבית ובתר הכי כי
 נטה זמן קש' קרו ולא איכפת לן לככמך גאולה לתפלה בע
 וערבית' ואנחנו הכין חזינן דקש' בעונתה וסימן לדבר צ
 צאת הכוכבים דאורייתא וטפי ערפה שלמסמך גאולה לת
 לתפלה ויא' חזי לצלווי ראשונה דבהדי צבורא רשות וש
 ושניה חובה שפיר דמי המדקדקין קוראין את שמע בלא ב
 ברכותיה ומתפללין עם הצבו' ובשעת צאת הכוכבים קורין
 אותה כברכותיה ואעפי' שאין מוסמין גאולה לתפלה אין ב
 בכך בלום' ונראים הדברים שלא נאמרה גאולה לתפלה א
 אלא לשחרית דאם כן דכתפלה ערבית נמי אמרינן הבי אמ'
 אמאי אמרי' קדיש בין גאולה לתפלה ועד שאו' השכיבנו
 מרוך ה' לעולם' זה לשון הר' אשרי זל' והריאג זל חבר ב
 בהלכותיו ומי שקרא את שמע ומתפלל פעם אחת ויסמוך
 גאולה לתפלה בביתו ודי זה משוכח אבל צריך כונה גדולה
 לזה שהתפלל בבית חונסת ורצה חוזר ומתפלל בביתו פע
 פעם אחת בעבוד שהיא תפלה יתרה עב' והלש' אל סג

ברכת חתנים שאין שמחה אלא בחופה אמנם אם שמש א
אחד לכל השמש מצדן אבל שהשמחה במעונו ליכא ס
מאן דפליג דאומ' כל ז' ימי המשחה לבחור שנשא אלמנה
ולאלמן שנשא אלמנה יום ראשון בלבד כדאמרינן
אלמן שנשא אלמנה יום ראשון לברכה ושלשה לשמחה ו
דאית דבעו למימר שלשה של אלמן שנשא אלמנה אומר
שהשמחה במעונו כיון דאמרינן ושלשה לשמחה זה
והראב"ד זל כתב דלעבין שהשמחה במעונו ליכא חלוק בין
אלמנה לבחורה וברין הוא לומר שהשמחה במעונו כל ל'
יום אבל נמנע עכשו לברך אותה אחר שבעה לפי ש
שעברו השמחות עד כי יבא שילה ונבא לציון בונה ומה
שאמר זל שאומ' שהשמחה במעונו מבי רמו שיערי בא
באסינתא המ' לדידהו דהו' מקדשי מעיקרא וכבר התחילה
השמחה אבל אגן ולא מקדשינן עד יום הנשואין לא מבר
סברינן שהשמחה במעונו עד יום הנשואין ואפי' בסעודה
שעושה שושבין ההתן ליל המישי' והה' שאומ' שהשמחה
במעונו לכל סעודה של שמחה כגו' סעוד' פדיו' הבן וכיוצא
בה ומפחין מדאמר גבי סעודת ברית מילה שאין אומרינן א
אותה משום צערא דניקא מכלל דאי לאו הכי אנרי ליה ב
בכל סעודת שמחה ולעולם אומ' אותו כל זמן שיש זמון א
אפי' בלא עשדה מה שאין כן בברכת חתנים ופרש ש
שהשמחה במעונו שהשמחה השלמה במעונו של השם
ית' לפי שהיכולת בידו לחדש לו תמיד פנים חדשות שהרי
הקיע שבו מלאכי השחת נקרא מען וכו' אומ' שירה בכל
יום ושמחים ועלזים לפניו ובכל יום ויום נברא' המלאכים
אבל השמחה החסרה השפלה אצלנו היא שאין אנו יכולין
להביא פנים חדשות לרצוננו

נשלמו משפטי ברכת המזון תל'

דין ברכת המזון קצרה כו

ברכת המזון קצרה באי אמה' הון את העולם כלו
טוב גדול המכין לכל בריות מאכלו ושלחנו
ערוך לכל באי הון את הכל נודה לאל גואלנו המעדיף מ
מטובו עלינו לא חסר כלום סמאכלנו ברית ותורה וחיים ו
ומזון באי על הארץ ועל המזון רדם על עם עמי ואביון
הנתונים ללעג ולבויון וחדד עבד' מהרה תמליך בציון ותכין
בתוסה עם עבוס' ידכים באי בונה ירושלים אמן בחיי
יהודה ואפרים תמליך מלך בירושלם ותבט עמי עמך ותפן
באי אמה' בורא פרי הגפן

דין תפלת המנחה כו

תפלת המנחה זמנה בתשע שעות ומחצה שבאותה
שעה היה קרב תמיד של בין הערבים לפי
שבערב פסח שחל להיות בשבת שחמין את התמיד בשש
שעות ומחצה אמרו זל שהמתפלל אחמה אחר זמן זה יצא ו
חו היא הנקראת מנחה גדולה וזמן המנחה עד שישיאר
מן היסוד שעה אחת לפי שאין אדם יכול לכוין את זה אברך
זל שיתפלל אותה עד שתשקע החמה ודיני טעה בתפלת ה

המנחה תמצאם בהלכות תפלה הכל במכורא' וזהו סוד
התפלה אומ' אשרי וקדיש וזוטה ואין לומר תהלה לדוד כמ
במנחה עד שישלמו לבא טנין כדי שיאמר עליו קדיש של
תפלת המנחה ולכך פי' רב עמרם זל שיש לחזן לומר ישתבח
בתפלת שחרית לפני התיבה מעמד כדי לומר עליו קדיש
כמ' וכתפללין שמנה עשדה על הסוד בלחש ואחר כך חזו
שצ' התפלה להוציא מי שאינו בקי כמו בתפלת שחרית כ
בקול רם וכתב הרש זל וזל ושצ' שנכנס לבית הכנסת ונ
ומצא צבור שנתפללו בלחש חזו צריך לעבור לפני התיב
לאלתר ויורד לפני התיבה ומתפלל בקול רם לצבור חזו א
אינו צריך לחזור ולהתפלל בלחש לאחרים מוציא לעצמו
לא כל שכן ואין בזה לומר המשמיע קולו כיון דעל ידי הו
הדחק הוא עושה אין בזה משום קטני אמנה וצבור שלא
התפללו ואין שהות ביום להתפלל הצבור בלחש וליורד שצ
לפני התיבה אעפי' שאסור לבא לידי כך אפי' הכי יוצאין ו
הצבור ידי חובתן בתפלת שצ' וזהו חובתן צריכין הצבור
לעמוד אחריו בשעה שהוא יורד מראש התפלה ועד כופו
כאדם שהוא מתפלל לעצמו ואין מפסיקין ואין משיחין ו
וענין קדושה ואחכ' נופלין על פניהם ואו' תהנה ואחכ'
קדיש שלם

תפלת ערבית אעפ' שאינה חוב' המתפלל אותה צר להתפלל אותה מאחלת הלילה עד שיעלה ע

עמוד השחר וזהו סוד התפלה קודין קריאת שמע וסברי
לפניה ולאחריה ומאמתי קודין אותה משעת יציאת
הכוכבים עד שיעלה עמוד השחר וכבר הארכנו במשפ
הקריאה ובברכותיה למעלה בהלכות קש' וקודם שיתחיל
בברכות קש' פותח החזן ואו' הוא רחום עד כל חמתו פי' כ
דמתו כלל מדמתו כמו ולרש אין כל ואמרי' לעולם לא
אדם בירושלם ובידו ען שתמיד הבקר ככפר עונו הליל
ותמיד הערב ככפר עונות היום ולכך תקנו ערבית ושחרית
להלות פני המקום שכתב עונותינו יומם ולילה שחרית או
או' אותו בסוד קדוש ותקוהו נמי בפסוקי דזמרה בשב
ליל שבת שאין אנו אומרים אותו לפי שאין אברי המי
הערב קרבים בליל שבת דכתוב עלול שב
בשפתו ולא עלול חול בשבת וכן בני
הלכך תקנו לומר הוא רחום בתפלת ערבית מה שאין כן
בשחרית וכנחה לפי שבאותן התפלות היו מקדיבין תמיד
זהו מכפרין ובתפלת ערבית אין מי יכפר ותקנו בה לות
והוא רחום ועוד שכל היום אדם חוטא ובערב צריך אז
לוש' כפרה על חטאו וכעד החזן או' הוא רחום יאמ' הקו
אל רחו' ה' אלהינו לא תרפנו ולא תשחיתנו ולא תשכח א
ברית אבותינו אשר נשבעתה להם כמו שכתבנו כי אל רח
ה' אל אלהיך לא ירפך ולא ישחיתך ולא ישכח את ברית א
אבותיך אשר נשבע להם וחרין ואו' הוא רחום ואת
החזן ברכו והצבור בלחש ענין ברכי נפשי וכו' וקול קו
שמע כברכותיה וברך ה' לעולם וכו' עד על כל מעש
וסודך גאולה לתפלה דאמר ר' יוחנן אי זהו בן העולם הב

בשמדליקין בער שב יכולין להתנות שאין מקבלין עליהן שבת עד שיתחיל החזן להתפלל תפילת ערבית כדמוכתי פ' פרק במה מדליקין הדליק המדליק וכו' והף זל כתב דוקא לבני הבית אבל אשה שמדלקת היא אסורה לעשות מלאכה לאחר שחדליקה דכיון שמברכת עליה אין לה קבלה גדולה מזה ואין מדעיל לה שום תבאי וכתב הר' אשר זל וראה לד' לדבר מהא נאמרינן בכרכו מי בולת אבל אם הוא מעונן ובסבור ששקעה החמה ועדיין לא שקעה יכול הוא להדליק ולהוסיף שמן כגד דקבלה בטעות היא ונראה בזה שאם ח לא הבריל ולא קבל עליו שלא לעשות מלאכה אם התנה מות להדלי' נרות הבית או נרו חובה מות מדקאמ' מי בולת משמע שברשותו הוא אם ירצה יקבל ואם לאו לא יקבל עמ' הר' אשר זל והרמ' נע' כתב ומצוה לעשות לשבת ב' תפ' פתילות לפחות אחת כנגד זכור ואחת כנגד שמור עכ' וכיון שהולקת נר שבת חובה מדליק אפי' אין לו לסעד כגון בל בלילי יום הכפורים או בליל פורים אם סעד מבעוד יום כל זה דעת הר' דוד בר' לוי זל פרק במה מדליקין וכת' הרמ' נע' שמותי להדליק נר בעששית בבית ולאכול בחצר או באי זה מקום שירצה ואומר שדבנו כרוך אומר לו אביו שדבנו שמחה היה רגיל בקיץ לעשות כך להדליק נר בביתו ולאכול בחצר והף זל כתב מיהו היינו דוק' ארץ אשכנז שאוכלין מבעוד יום אבל כבר פירשו כל גדולי צרפת שאין אוכלין מ' מבעוד יום כל כך כדאמרי' ובלבד שלא יקרים ולא יאחר' ולפי זה אין לאכול כי אם במקום הנר ועוד סמך מד מדאורייתא משום שלום הבית ואם היה מותר להקל כל כך ולאכול מבעוד יום מה שלום הבית איכא והרמ' נע' כת' כי אותן בחורים ההולכים ממקום למקום שלא אכלו אצל נש נשחתיהן שצריכין להדליק נר השבת ולברך עליו משום ד' והולקת נר שבת חובה משום שלום הבית פי' שלא ישל כאבן אר' בעץ או בשום דבר אבל מי שהוא אצל אשתו א' אינו צריך להדליק בחדרו נר לפי שאשתו מכרכת בשבילו וכבר בארו רז' הפתילות והשכנים שמדליקין בהם והטעם לפי שאינן דולקין יפה ויבא להתנות כמו שאבאר במקומו בעז' הצור

חצלאבות

שחייבין עליהן בשבת מהן אבות ופ' ומקן תולדות האבות ארבעים חסר א' אותן ואלו הן אסור לחדש לזרע לקצור לעמד לחדש לזרות לחסר לטחון להקיד ללרש לאפות לגזח ללכך לנפץ לצבוע ולטוות לעשות וצירין להכניס המסכה לארז' להפריד הארז' או להציא השתי מן הערב לקטור להגיד לתפור לקרוע לבנות לסתור להשלים המלאכה והוא הב' והק' מכה בפטיש לצוד לשחוט להפשיט לעבד העוהות לפתוק לחתכו לסתוב למחוק לשדטט להבעיד לכבות להוציא מרשות לרשות כל אלו המלאכות נקראו אבות והחממות להם נקראו תולדות ואחד העשה אב מהאבו או גולה מהתולדות במזיד שלא בערים חייב סת' בערים ח

חייב מקילה בשתג חייב חטאת קבועה ואחד הריצה דא' ואחד חפירה כל שהוא בכלל חודש והנוטע או הסברוך זה המרכיב או זומר בכלל זרע שהרי כוונתו להצמיח וכל העוקר דבר מגדולו הרי הוא בכלל קוצר וחמתך ירק מעט מעט תולדת פוחן וכן השוחק תבלין או סמנין והנותן קיבה לתוך חלב לחבצו תולדת כורר והמגכן תולדת בונה כל המתעסק לעשות מלאכה והתחיל בה ועשה בה כשיעור שנתנו חכמים אעפי' שלא השלים כל מה שנתכוון לעשות חייב וכל מלאכה שאחד יכו' לעשותה לבדו אם עשאוה ש שנים בשותפות פטורין אבל אם אין אחד יכול לעשותה ל לבדו ועשאוה שנים שניהם חייבין ושעור אחד לשניהם היה כח באחד לעשותה ואין כח בשני לעשותה ועשאוה ש שנים זה שהיה יכול לעשותה חייב והשני פטור שאין בו א' אלא כמסייע שאין בו ממש וכל העשה מלאכה שאינו מתכוון לה פטור עליה וכל המקלקלין וכונתם לקלקל פט פטורין אבל אם קלקל על סבת לתקן חייב כגון הסותר על סבת לבנות והמוחק על סבת לסתוב ואסור להשקות אילנו וצמחים בשבת שהוא תולדת זרע וכת' הרב בעל התרומה זל שאין ראוי לאכול בשבת כפרדס וכל מקום שיש בו ע' עשבים שאי אפשר להזהר לשפוך שם מים בנטילת ידיים א' או בחיצות הכוס ומשקה העשבים והזרעים ומצמיחן דא' ואעפי' שאינו מתכוון זה ודאי פסיק רישיה הוא אבל להסך רגליו על גבי עשבים מותר לפי שמי רגלים עזים הם ואין מצמיחין וכן הרין לשפוך יין עליהן שמותר שגב היין חזק ואינו מצמיח בספר היראים כתב שצריך להזהר שלא ישליך אדם זרעים לתרגולים לחצר בשקום ירדתי גשמים שסופן לצמוח שם הילכך יזהר שלא ישליך אלא שעור אכילת דת התרגולים לבו ביום או ליומים ואם הוא מקום דריסת אד' אדם שאין סופן לצמוח שם אין כאן משום זריעה ומותר והרמ' זל אסר לשחות שעורה במים גבשושית עפר שעלו בה עשבים והוא על גבי יתדות המניחה על הארץ חייב משום זרע היתה על הארץ והניחה על גבי יתדות חייב משום ת תולש המקבץ דבלת תאנים בעגול או שנקב תאנים והכ' והכנים בהם הכל עד שיעשאן כגוף אחד חייב משום מעבר וכן כל כיוצא בזה החובל בהמה וצריך לרס' וכן החולב א' את הבהמה תולדת דש' אבל להזיק פטור שכל המקלקלין פ' פטורין וחובל בחברו ואפי' נתכוון להזיק חייב לפי שהוא מ מתקן בשכנו חמתו בשד שנבלע ממנו יזהר שלא יסוטנו וכן אם שודה פת ביין או במים ומחזי' לפיו ומוצץ המשקין חוששין מסחיטה וכל שכן שלא ימצוץ בפיו פרות כגון עב עגבים וכיוצא בהם והסוחט פרות חייב ומותר לפחוט א' אשכול של עגבים לתוך האוכל אבל לא לתוך הבלי' וכן החולב בתוך האוכל או היתק בפיו פטור וכתב הרב ר' דוד בר' לוי זל וזה לשונו שלשה דינין חלוקין בסחיטת פ' פרות זתיים ועגבים ותותים ורמונים ושאר פרות זתיים ו עגבים לא יסחוט

דין הלכות שבת והדלקת הנר ודין שליש

סעודות ודין הקדוש

לא

מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי שבתות עושין שלא ל
 לעשות אין עושין . ובכל מקום סן המנחה ולמעלה א
 אין עושין . פי' הרמ' נע' ממנחה גדולה ולמעלה שהוא משש
 שע' ומחצה ולמעלה שמה מתוך טרדת המלאכה יבא לידי
 חלול שבת . אבל סמוך למנחה מותר . וכן המנחה ולמעלה
 בשמנתא ודבנן קאי העושה מלאכה ומאי שמנתא שם מיתה
 כלומר כל העובר על דברי חכמים חייב מיתה . וכתב רמב"ם
 כן אסורה מפני שהיא אבות מלאכות . וכתב הרמ"ם נע'
 שמותר לכתוב דבר הלכה שאדם כותב לעצמו לאחר חצי ה
 היום לפי שהיא מלאכת שמים . אבל סופרים שכותבין בש
 בשטר אין להם רשות לכתוב לאחר חצי היום . עכ"ל . והרב
 ר' יצחק ז"ל כתב דגוי נשי דנהיגי . ולא לסעוד עבידתא כמ
 במעלי שבתא לא סנהגא סן מנחתא הלעיל מנהגא . עכ"ל .
 ודחיצת פניו ידיו ורגליו בחמין בערבי שבתות חובה . ו
 ומחליף בגדי החול ולובש בגדי שבת לכבוד שבת ושיחזור
 שהוא יום קדוש ואסור בעשית מלאכה ויתיד חגורו להתייר
 מה שתלוי בו אין לו בגדים ישלשל בבגדיו פי' יתירם כדי
 שלא ילבשם כדרך שלובשם בחול מקופלים בחגורו כדי ש
 שלא יתלככו בשיש החוצו' או שלא יכבדו עליו במרוצת
 הלובו בחול . ולשון שלשול הוא מלשון המשלשל דפנות פ
 מלמעלה למטה . וזה אי אפשר בלי הגדת חגורו . ומצוה ע
 על כל אדם לעסוק בסעודת שבת כגון קביעת יין ופוצא
 בו אפילו יש לו על מי שיסמוך כדאמרינן בגמרא רב פפא
 מחוך רישא רבה מלח שיבוטא . ומשחזין הסכין בכל ערב
 שבת דהכי דרשי' בספרי וידעת כי שלום אהלך זו השחות
 סכין . וכתב במכילתא זכור ושמוד זכרוו בכניסתו
 שתקבלו קודם שקיעת החמה הרבה שיהיה הכל פתוקן וש
 ושמוד כיציאתו כאדם ששומר אהבו שהוא עמו ואינו ח
 רצה שילך מאתו כל זמן שיזכר לעכבו . הלמדנו שער צ
 צאת הכוכבים הוא יום ועל כן צריך שיזהר החזן שלא יפ
 יפתח בברכו במוצאי שבת עד אחר צאת הכוכבים לפי ש
 שהגשים מדליקות הנר מיד . וכן נהגו הקוסטונים ל
 להקדים מאד בערבי שבתו ולהחשיך דמאד במוצאי יום כד
 שלא יפגעו ויעשו מלאכה . ופדליקן הנרות בערבי ש
 שבתות לפני שקיעת החמה . והדלקת נר בשבת חובה
 ואפי' אין לו מה יאכל שדאל על הפתחי' ולקח ששן ופדליקן
 שזהו סבלל ענג שבת . וכת' הר' יצחק ז"ל יש חכמים שמצוין
 לברך ויש חכמים שמצוין שלא לברך משום דחובה היא .
 אך נהגו לברך על פי רת' . וכן נמי כתב הר"ם בסוף שם
 קודם שידליק ברכה זו באי' אמה' אקבו' להדליק נר שבת .
 ואחד האיש ואחד האשה מברכין בהדלקתה ואחד כך מד
 מדליקין וכן הדין בימים טובים . ואומר הר"ם נע'

יש נחמין טעם לקש' על סטתן מלום סמוך לכניסתו כדי לצ
 לצאת חיוב קריאתה בעונתה שהיא צאת הכוכבים ולפי ש
 שמקדימין לקרות קודם זמן זה לפי שנוקקין לתפלת המנחה
 קודם שקיעת החמה מעט ואם יפסקו אחר כך להמתין צאת
 הכוכבים אפשר שיתרשלו בזה וילכו איש לאוהליו ותבטל
 הקריאה לגמרי ומוטב שיקדימו הקריאה מעט משיבטלה
 לגמרי וכשינסם לישן על מטתו ויקראנה יצא ידי קריאה
 בעינתה . ואם תאמר אם כן שאין עונת הקריאה כשאנו ק
 קורין אותה קרוב לתפלת המנחה איך לא חששנו כשקורין
 אותה בברכותיה לברכה לבטלה . ותרוץ הרב בעל ההשלמה
 אל' דהא דאמרינן הקורא מכאן ואילך לא הפסיד בברכות ה
 זה לקורא קודם זמנה מעט . כמ' יש לתשובה אם כן יקראת
 על המטה בברכותיה ובכל פרשייתה וצע' . ויש אומרים כי
 עבשו כשקורין אותה קודם צאת הכוכבים סמכו על אותן ח
 חכמים נתנו שיערה בגמר בעוד היום גדול וכדי הם לסמוך
 עליהם בשעת הדחק ול ספני חשש בטולה לגמרי כדאמרי'

דין הטבת חלום

הדואה חלום ונפשו עגומה עליו ייטיבו בפני שלשה
 ויאמר בפניהם ג' פעמים חלמא טבא חזאי .
 ויעבו לו חלמא טבא חזית ג' פעמים טבא הוא טבא להויר
 וחכמא לשווייה לטב ולגורו מן שמיא דליהוי טבא ויהא ט
 טבא . ואומר בסדר הזה ג' פעמים ויא' ה' פעמים . ויא' ז'
 פעמי' . ואחכ' או ג' הפיכות וג' שלומ' וג' פדיות ואלו חן' ג'
 הפיכו הפכת מספדי וגו' . אז תשמח בתול' וגו' . ולא אבא ה'
 אלהיך וגו' . ג' פדיות פדה בשלום נפשי וגו' . ופדוי' ה' י
 ישוכן וגו' . ויאמר העם אל שאלו וגו' . ג' שלומות בורא
 ניב שפתיים וגו' . ורוח לבשה את עמשי וגו' . ואמתה כה ל
 לחי וגו' . ה' עז לעמו יתן ה' יסוך את עמו בשלום . ואחכ' א
 אומר לו לך אכול בשמחה לחמך . וכתב הרמ"ם נע' בשם רבנו
 יחודה חסיד שאין לאמרו לפי שיש בראשי תיבות אבל . א
 אבל אומר לך אכול לחמך בשמחה . הדואה חלום חל' ידע
 מה ראה יעמוד לפני הכתבים כשנושאין כפיהם ואומ' רבון
 העולמים אני שלך חלומותי שלך חלום חלמתי ואני יודע
 מה הוא אם טוב אם רע . אם טוב הוא חזקו ואמצו כחל
 חלומותיו של יוסף ואם צריך רפואה רפאה כמי מדה על
 ידי משה וכמי ירחו על ידי אלישע וכשרים מצדעתה וכ
 וכבעמן מצדעתו וכחזקיה המלך מחליו וכשם שהפכת קללת
 בלעם בן בעור לברכה כן הפכתו לשובה ולברכה וישלים ב
 בקשה זו כשיסימו הכתבים ברכת כדבי' כדי שיענו כל העם
 אמן . ואם אין שם נשיאות כפים יאמ' הפקשה בעת שיענו
 הצבוד אמן אחר שצ' . ויא' אותה כששליח צבול אום' ברכת
 כתבים .

נשלמו סוד ימי המעשה והלכות תפלתן תל' :

כגון המכשול כלי אדמז עד שיעשהו חרם חייב משו' מכשול
 אבל מניח אדם פך שמן כנגד המדורה כדי שיפטר וכתב
 הר דוד בר לוי זל דיש לומר אפילו נקפא השמן כמו שנקפא
 מדוב הקור מפשירו טכ והפשירו לא זהו בשולו אחר שאין
 תחלת בריתו להיות נקפא ולא דמי לחלב ולרונג ודגהו שח
 תחלת בריתו להיות קפאים וכן הדין נמי להניח טפלה ש
 שקורין פנאדא כנגד המדורה ואעפ' שנפטר השמן והמרחק
 שנקפא בתוכה אחר שכבר נתנו על ידי בשול מערב שבת
 אין בכך כלל אב נקפאו אחר כן ונפשו כנגד המדורה עכשו
 והרס נע מתיר להחם הטפלה בשבת מרחוק במקום שאין ה
 היר סולדת ואינו חושש שמא יקרב ממש אצל האור אבל ל
 אינו יכו להניחה על גבי התנב' ממש לפי שהוא תולדת האור
 ואם אינו יכול לבא לידי היר סולדת בו אם יש דפין עשוין
 על גב התנור כמו שעושין בהרבה מקומות אז מותר להניח
 על גבי דפין עב' והרב בעל התרומה זל מחמיר בזה ולא
 ולא הכי'א ראייה ברוחה כי עיקר ראייתו משום דאין מרסקין
 את השלג ולא את הפרד ראייתו סבר טעמא משום אולודי
 המים ואעפ' שחוזרין לקדמותן קרי ליה אולודי והרס ב
 ממזל פי הטעם משום פחיטה כמו בשלג הגוזז את הצמר
 או השיער מן הבמה או מן החיה אפי' מן השלח שלהן זה
 והתולש כנג' מן העוף חייב לפיכך תרנגולת שמרחה אין פ
 מדין אותה שמא יתלוש מן אנפיה וכתב הרב בעל ההש
 השלמה זל דתו' ש' כנג' מן העוף אפילו לאחר מיתת העוף
 חייב וכן באר בירושלמי ומפני זה הירושלמי הורה ר' שמ
 שמואל שקילי זל שמוטר למרוט צואר העוף ביט' לפני הש
 השחיטה אעפ' שהביא הרב זל דאכו' ככו' עכפור בכבוד'
 אפטר שהם זל לא אסרו אלא במקומות שדוכן למיתג הע
 העפות אחר שחיטה דכיון שלא ימרטו אחר שחיטה לא ימ
 ירטו קודם ש'יטה אבל אנחנו שדרכנו למרוט אחר שח
 שחיטה למה נאסור לפני השחיטה והלא המדיטה אחר הש
 השחיטה מ'אכה גמורה כמורס שחיטה ביער העוף חי כמ
 שביארנו בירושלמי והודו לו חכמי לובל זל ותרנגולת ש
 שמרחה דחץ אותה עד שתנכס בלול וכל התולש חייב מ
 משום קוצר ואסור לרדית מכוחה ולהשתמש במחובר ול
 העלות לאילן פרות שנשרו בשבת אסור לאכלן עד מוצאי
 שבת שמא יתלוש וכל דבר הראוי לאכילה אסור להריח בו
 מחובר לפי שאין הנאתי להריח בו לפי שאין הנאתו אלא
 אבל הרס במחובר מותר להריח בו לפי שאין הנאתו אלא ל
 ריח חדי מצוי בלתי ת'ישה וכל החוץ את ידיו ברבר ש
 שטח את השיער חייב לפיכך אין רואין במראה של מתנת
 בשבת שמא יסיר בה נימין שאדם עשוי להשיד במראה ע
 עצמה נימין המדולדלן ואפי' במראה אסור שלא תחלוק ע
 על דברי חכמי' שאמרו אין רואין במראה של מתנת ובשם
 חס' זל מצאתי ואם קביעה בכותל מותר שראה גורח עליה
 שאינה עשויה להשיד בה נימין ועל כן פטט הדת' עכשו
 בששים לראות כהן וכן דעת הרף וההשלמה זל אבל הבע'
 הטאור זל כתב שלא תחלוק במראה אפי' שאינה של מתנת

ולא מצא התר' כנשי' לראות במראה כלל בשבת אלא שאין
 להן שיער בפנים ואין שם נימין מדולדלות צנחוש להשידן
 ואין מעבירין על הראש המכורק ואפי' של פיל ואפילו אותו
 שעושין משער החזיר שאי אפשר שלא יעקרו הטיצרות
 והנוטל צפרניו או שיערו או שפמו או זקנו חייב משום גוזז
 והוא שיטול בכלי אבל ביד פטור והחותך יבלת בין ביד ב
 בין בכלי פטור והמלקט לבנות כותך שחורות אפילו ביד
 חייב הכנער טליתו בשבת חייב חטאת ופירו' הקונדריס מ
 מעשר:רית והתוספות פי' ממזי' דאוקמינא בחדתי ואוכמי
 דקפיר על'הו והוי כמללן המלבן כל שדרכו להתלבן חייב
 חטאת את הכנר עד שיצאו מים שבו חייב ומי שנשרו כליו
 במים או שהיה בדרך וירדו עליו מי גשמים וכיוצא בהן פ
 מהלך בהן ואינו חושש שיבא לידי פחיטה אבל אינו כנערן
 מן המים שכולעין שאם ינער אותן יהיה חייב משום פוחט
 שכן דרך כל בגד בלוי' מים כשנערין אותו המים נסחטין
 ממנו ודוקא בכלים חדשים לפי שכפיד עליהן יותר לפי
 שכתקצרון במים נוטל כר שיש עליהן לשלשת ויקנרנה ב
 בסריטוט קשה היא של עור נותנין עליה מים עד שתכלה
 זמי שהיה ל'ט' ע'ל בגדו אסור לתת עליו מים לפי שש
 ששייתו זהו כבוסו וראיתן הנשים שישופכות מים על בג
 בגדיהן בשבת להעביר מי רגלים מן הקטן לא טוב להניחן
 אם לא שמותר שתהיינה שוננות ולא כזידות וזה הורה ל
 למניקת שאם התבקו ללכו בגדיהן שמותרות ליטול י
 ידיו עריו ולנקח במפה נקום הלכלוך כדי שתוכל להתפלל
 שאין זה אלא דרך לכלוך שאין מעביר המי רגלים לבדם א
 אלא מעביר המים אחרים עמהן ובכמה מקומות התירו ב
 במקום מציה כדא' במים אבל היין או שאר משקין אין חו
 חוששין אם בגדו טובל בהן לפי שאינן בני כבוס ובלבד ש
 שלא יסחוט הבגד ליכא למיכר עמא יסחוט הבגד לצורך
 המשקה ה'וע שהרי אין חפץ באותו משקה ולכך מכנגזי י
 ין בסודרין ובלבד שלא יעשה גוסא בסודר ומכאן הורה ה
 הלכה למעשה על משקה שקדים כתושין פיעש' עמותר לס
 לס'נו דרך סדין או מטפחת ומשום בודד ליכא כיון ריכוז ל
 לשתותו מקמי הכי בלא כנון ומשום שמא יסחוט לא גזרינן
 אלא במים שהבגד מתכבס ומתלבן בכך ואסור לדחוק ול
 דהדוק מוכין על פי האשיטה המלאה כדי שלא תשפד בשו'
 בחוטה ואע"ל לא קא מיכוין פכיק רישיה הוא דניחה ליה
 כיון שאין המשקה הולך לאבוד אבל סתימת כלי היין ערב
 שהברחה מן הצד אין בו משום פחיטה דפסיק רישיה דלא נ
 נחא ליה הוא כיון שהמשקה הולך לאבוד ולכבוד רת אין
 לחוש ביין לפי שאינו בר כבוס ואין קריטה בשער והוא
 הדין בער לפיכך אם היה על היעד לשלשת או לכלוך אחר
 נותן עליו מים עד שתמלה מיהו לכבס אסור איע' דלאו בר
 כבוס הוא המנפץ הגדין עד שיהיו כצנך דרי זה תולדות
 מנפץ חייב הצובע צבע הכתקים חייב ושאינו כתקים
 כגון שהעביר צבע על גבי נחשת וברזל פטור והעשה דיו
 וצבע דרי זה

ואם יצאו מהן משקין מעצמן אסורין אפי' הכניסן לאוכלין
ותותים ורמותים לא יסחוט ואם יצאו מהן משקין מעצמן ב
אם הכניסן לאוכלין היוצא מהן מותר ואם למשקין היוצא
מהן אסור ושאר מיני פרות כגון פגיעין ופרישין ועזרדין
מותר לסחוט למתלה ואפי' סוחטן לשם משקה ולא
אפרינן כיון דחשביננהו הוה להו משקה וכן דעת
הבבלי ז"ל והוא דסוחט אדם אשכול של עגבים לתוך הא
האוכל דעת הרמ' והרי"ף והר"ף ז"ל שמוותר אפילו בשבת ו
הטעם משקה הכא לכלל אוכל אוכל הוא אבל לא לתוך ה
הכלי הריקן וחולב בשבת לתוך האוכל פסול אבל אסור דא
ראלודי אובלא בשבת אסור וזה ודאי אולודי אובלא הוא
ועוד דבשבת החלב מוקצה מחמת אסור שהרי אמה אסורה
בו ביום וכתב הרמ' נע' חלב עתגויה חולבת בשבת יקנה מ
פכנה בדבר מועט בתפוח או בכל דבר שירצה אפילו אינו
שזה פרוטה ומותר לאכילה והגיה עליו רף ז"ל ואמר מיהו
בשבת עצמו אסור לאכלו ואעפ' שהגויה חלבה לעצמה מ
ממ' אסורה מידי דהוה אפרות שנשרו ומשקין שזכו עבלי'
אבל ביט' אם העו שמחת לאכילה מותר לחלוב בתוך האוכל
וכתב הר"ף ז"ל וז"ל ומכאן אסור רת אפי' ביט' לסחוט הבוסר ב
בתוך המדריים ואעפ' דמאכל חוי המדריים והוה ליה משקה
הבא לאוכל ממ' הוי בודד כיון שהבוסר לא חוי לאכילה בע
בעיניה והוא אבד ז"ל נמי כתב דהא ראשכול מיירי בין בש
כשבת בין ביט' מיהו חקא באשכול מעמד לאכילה אבל
למשקה אסור והבעל השלמה ז"ל כתב דהא ראשכול הע
מיירי בין לאכילה בין למשקה ודין חתי ועגבי לא הכניסן
למשקה ולא הכניסן לאוכלין חר דינא אית להו המוציא
חמאת מן החלב והוא הנקרא מחבץ ודי זה תולדות בודד
וכן הבודד השמרים מתוך המשקין ומותר לכוור ביד הא
האופל מתוך הפסולת לאכול לאלתר אבל לא להביא לאכול
אפי' בו ביום ולא פסולת מתוך האוכל אפי' לאכול לאלתר
הוי לפני שני מיני אוכלין מעורבין בודד אחת אחת ומביא
לאכול מיד אבל לא להגיה לאבו אפי' בו ביום ויזהר שלא
יאסוף פרות ולקבצם יחד והוי כמעט ומסבגין יין שאין
בו שמרים כדי שיהיה צלול מפני הקמחים שבו וכן הדין מ
פפני היבחושין שבו אם אפשר לשתותו בלא סנון ומותר
לסבגו אפי' בסודרין ולא חיישינן לסחיטה לפי דעת רת ז"ל
שאסור סחיטה משו' כבוס יין לאו בר כבוס דאודב' מלכלך
הוא ונותגין מים על גבי שמרים בשביל שיצולו ונותגין
ביצה טרופה במסגת של חרדל כדי שיצולו וחרדל שליש
מעש' מסחו בשבת בין ביד בין בכלי עי' לערבו כמא' אבל
לערבו במכתש ובעלי ודאי אסור שאי אפשר בלי סחיטה
ונתן לתוכו דבש ובלבד שלא יטרוף הדבש כמא' ובירדל
וכתב הר' יצחק ז"ל חל' הא דשרי לערב משקה בחרדל היינו
דקא כשנתן המשקה סכעד ית' אבל בשבת אסור לתת יין
עו משקה בחרדל או בשום סכעדו מאתמול כדאיתא ביד

פירוש פרק כלל גדול הוא מאן דשחיק תומי חייב משום דת
דיחב משקה חייב משום לש המכרד בקליפתיה חייב משו
בודד ומהוהיא אין לאסור לקלוף שום וכצל לאכול לאלתר
דהוהיא מיירי בקולף להגיה כמו שמפרש שרוצה לעשות
מזריים ולכן אסור כמו שפוכק רת ז"ל היינו דאמרי גבי
שום שרסקו ולא ישחוק אלא מבערב וכל דבר שלא כ
כפרשו השמרים כגון יין מגתו כל זמן שהוא תנמס מותר ל
לסבגו שהכל גוף אחד המגבל עפר תולדות דש ואין גבול
באפר ולא בחול הגס ולא במורסן ולפי מותר לתת מים ע
גבי מורסן בשבת ולא תולדות דישא עביד המבשל אוב
או סבגין או המדיח בשר מליח או דג קטן ביותר פחטין
חייב שהוחזקן בחמין זהו בשולן הנותן ביצה בצד המיח
להתגלגל ונתגלגלה חייב כמבשל באש עצמה שזהו תולד
האור אבל ביצה בכגד חכ' או באבק דרכים שהם חמים מפ
השמש או המבשל בחמי טבריה פטור שאינן בחמי הא
אבל גורד עליו פפני תולדות האש ומותר לתת בחמה צנ
או ביצה וכיוצא בה מדבר שקל להתבשל ולא גורד חמה
אטו אור ומינן יפה כח הבן מכה האב כלל בחמה עצמה ל
גורדין ובתולדות חמה גורדין כגון באבק דרכים המבשל
דבר שהיה מבושל כל צרכו או שלא היה בשול כלל פטור
וכל טבא בחמין מלפני השבת כלו שנתבשל שורין אותו
בחמי בשבת ואפי' בכלי ראשון ובלבד שלא יהיה על הא
גודה שמא יגיש בה ויתחייב משום מבשל ואפילו לשדות
בתוכה הרבה מותר דאין בשול אחר בשול ויש שזאת
לצלות הבשר והמבשל מעש' כנגד המדורה כדי שיצטמק
בעין צלי דאין צלי אחר בשול ומביאין דאיה מפסח שאם
בפסח שני שאם בשלו ואחכ' צלאו פסול שאין זה צלי אש
כיון שנתבשל מעיקרא ויש דחזין זאת הראיה ואומרים
שאין טעם בפסח משום דאין צלי אחר בשול שהרי אם
צלאו ואחכ' בשלו פסול ואעפ' שהיינו יכולין לומר שא
בשול אחר צליה אלא מקראי יתירי דרשינן הכי אבל זה
המספר תבא עליו ברה' והר"ף ז"ל כתב ג' מחלוקות בזה
כל דבר לח וצלת יש ביטול אחר ביטול וכדכ' יבש אם ע
ראשון ושני דרך אפיה וצליה השני בבשול תוך מים א
יין אומר הר' אליעזר דיש בשול אחר אפיה וצליה דומיא
דהויא דפסחים דאמר אין יוצאין במצה מבוסלת אעפ'
שלא נמחה שהבשול מבטל האפיה ולפי זה מותר להביא
צלי או בשד פכושל סמוך לאש כדי לחמס אעפ' שמחמם
כל שהיד סולדת בו ויא' ולא נראה דאין לאסור כי אם הוי
שםכשל לבסוף כמים או ביין וכל שלא בא בחסין מעש'
מביאין אותו בחסין בשבת בלתי שריה ובלבד שלא יה
מליח כמו שכתבנו המתקן אחד ממיני המתכות או
המסמס המתכת עד שייעשה גחלת או המסמס החונג או ו
החלב וכיוצא בהן חייב משום מבשל וכן המבשל
דבר דן עד שייעשה קשה

בלא קטירה מהדקין וק הטב ומותר לצאת בהן טלית כפ
כפולה שהיו עליה חופין שהיא תלויה בין מעט מותר לכ
לכטותה ומותר לפרקה וכן הפרוכת מותר לכטותה ומותר
לפרקה אבל צריך שיהיה שלא יעשה אהל בשעה שנוטה
אזתה וכלה שיש לה נג אין סותחין אותה שאי אפשר שלא
ינביתו אותה מעל הארץ מעט ויעשו אהל יראי הסותר
כל שהוא על מנת לבנות חייב הסותר אהל קבוע או שפרק
עץ תקוע חייב והוא שיתכוין לתקן ויש פתירה בכלים ש
שמותה כדאמרין סותר אדם חבית ליטול מכנה גרוגרת
ופי התוספו המ' בכלי של חרס השבורי המתוקני בזפת אבל
בחבית שלמה אסור משו' שבירה וחותמות שבכלים מתיר
ומפקיע וחותך ובשבירת הצותחת של תיבות כחלקו בור
אליעזר מתיר ור' שמעון אסור מיהו על ידי גוי להקל והרף
ול כתב שאסור לשבור תיבה או פותחת כשאבד המפתח ו
דתי דאין סתירה בכלים היינו דוקא כי הבגין גרוע אבל כ
כבגין חסוב יש סתירה אר' יעקב מקינון אומר דמותר ל
להסיר היתדות שאחרי התיבה ואני חולק עליו שאסור
ומכה בפטיש וכל העושה דבר שהוא גמר מלאכה חייב
כיצד המנפח בכלי זכוכית והצר בכלי אעפי מקצת צורה ו
המגדל כל שהוא והעושה נקב כל שהוא חייב וכל פתח ש
שאינו עשוי להכני' ולהוציא אף חייבין על עשייתו ודברים
שחין כדי להרחיב פי המכה חייב ואם להוציא הלחה מותר
הפוסל אבן או המשיב אבן בבגין חייב הלוקח קשרי הב
ובגדים שחן כמן יבלת אם היה מקפיד עליהן חייב ואם הוא
כמתעסק פטור המנער טלית חדשה שחורה כדי לנאותה ו
להסיר הצהוב והלבן שבה חייב ואם אינו מקפיד עליהן פט
טור וטעם האסור משום מלבן הצד דבר שדרכו לצוד מ
מינו בגן חיה ועוף ודגים חייב והוא שיצוד במקום שלא יח
חסרו צידה אחר כן שאם יבא לקחתו לא יהיה צריך לרדוף
אחריו וכן המשלח כלבים לרדוף אחרי הצידה ורדף כדי ש
שיגיע הכלב לתפשה חייב הצד דבר שאינו מחוסר צידה
גן חיה ועוף שבבית ויוכי עליה פטור וכן הצד צבי וקן
או חגר או חולה או קטן פטור והצד דבר שאינו מינו ניצוד
מן צדעין והגבים וזין ויתושין ופרעוץ וכיוצא באלו פ
פטור פורשין מחצלת על גבי כוחת של דבורים ובלבד של
שלא יעשו כעין מצודה כל' שיניח ריח שיכלו הדבורים
לצאת משם ולא יהיו נצודין דאי לאו הכי אעפי שאינו מכ
מסין אסור דפסיק רישיה הוא לפי כתב הבעל התרומה
דבימות הרמה דשחזי' וזבובים הרבה צריך להזהר בשבת ש
שלא יעל שדה תיב ומגדל שיש אוכלין בתוך מצויין שם
וזבובים הרבה אם לא יניח להן ריח שיצאו בו וכל שקצים
ומשיים המזיקין בבשיבתן אעפי שאינן ממתין כותר לצ
לצודן והוא שיתכוין להציל מנשימתן כיצד הוא עושה כ
מפה עליהן כלי או קושרן כדי שלא יזיקו החוחט או הג
הוטל נשמה חייב ואפי' העלה דת מסגל של מים והציוו ער
שיבש בטלע בין סגפיריו חייב לפי שאחר כן לא יוכל לח
לזיות ומשיים האריות ודב' סוכר ונקבה או נהוין מן העפר

כגו' הפרעושים ההורגן הייב כעו שדגה בהמה וחייה אבל רמ
רמשין הנהוין מן הפרות או סן הגלילי ומן הבשר ומן הקטני'
ההורגן פטור חכמים מותר להרגן מפני שהן מן הזיעה
חיה ורמש הנושכין וכמיתין בגון כלב שזטה וכיוצא בו מו
מותר להרגן כשיבאו ושאר המזיקין אם רודפין אהריו מותר
להרגן ואם יושבין במקומן או שכחו מלפניו אסור להרגן ו
ומותר לדרכן לפי תופו הכפשיט את היער והמעבדו בכל
מיני עבוד והמוחקו והוא המעבי' שעה או צמדו מעליו א'
אחר מיתה חייב הדורס על העור ברגלו או הארכבו בידו ח
חייב משום מוחק וכן המכרח רטייה או כל דבר המתמרח כ
בגון זפת ושעה חייב אסור לסתום נקב קטן ואפי' בשמן
קפואי גזרה משום שעה שהוא מתמרח והמחתך חתיכה ד'
מן היער ומתכוין למדת אורך ורוחב חייב אבל דרך הפסד א'
או שלא נתכח לשום מדה פטור והקוטם את הפך או רא'
ראשי קלונסות או שום עצים או מתכות במקום שיחתכו א'
אותם החרשים חייב הגטל קיסם מן העץ וקטמו לחצות כ
בו שניו או לפתוח בו את הדלת חייב וכל דבר הראוי לפ'
למאכל בהמה מותר לקטום מהן ומותר לקטום עצי בשמי'
להריח בהן או לפטח בהן כל מה שירצה המבעיר כל שהוא
שלא להשחית חייב והמבעיר גדיש או קמה להקטם מאויבו
אעפי שהוא משחית חייב מפני שהוא כמתקן אצל יצוד ה
הרע המכבה את הגזר ואת הגחלת של עץ חייב אבל
המכבה את הגחלת של מתכת פטור והוא ש
שלא יתכוין לצרף ומותר לכבות גחלת של מתכת ברשות
הרבים בשביל שלא יזוקו בה רבים הגותן שמן בנר חייב
משום מבעיר המכתש מן הנמץ שבנר חייב משום מכבה
המכבה מפני אבוד ממון חייב אבל מותר לגרום לכבות ל'
להציל בגן לעשות מחיצה בכלי חרש חדשים מלאים מים
שודאי הן מתבקעין ומכבין וכופין את הקערה על גבי הגר
שלא תאחז בקורה ותתגין מלי תחת הגר לקבל ניצוצות
לפי שאין בהן ממש ויא' שיש סכאן ראייה להתיר לתת כלי
תחת הגר לקבל הפרס שבראש הפתילה שקורין מוקיץ ויא'
שאין מכאן ראייה להתיר לפי שבזה יש ממש ואיכא בטול
כלי מהיכבו מה שאין כן בניצוצות מיהו אפילו לקבל ניצ
ניצוצות אין נותנין בו מים אפילו מערב שבת והטעם
לפי שמות לתת הכלי אפי' בשבת ואסור לתת בו מים בעש'
שהואה אותו במים סבור שנתנו שם בשבת ובא ליתן בו
מים כשנתנו שם בשבת ולפיכך גזרו ערב שבת אטו שבת
דיש שהקטן אם כן היאך נותנין מים בעששיות של זכוכי'
בעש' היא קשיא שהרי אמרנו שלא יעשה מעש' אלא כדי
שלא יתנו שם בשבת וחק גזרה לא יעשה מעש' שהוליקו בו
שהכל יודעין שאסור ליגע בו משום שבת גורם לכבוי
לא נחוש בהן לפי שזה הגורם נעשה בחדש יום ויעד שא
שאין זה גורם לכבוי דאודרכה שזהו מדליק ומכתיק יותר מ'
מפני המים שבשוליו תיבה שדה ומגדל שאחז בהן האור
פושט ער גדי או דבר שאין האור מלהיט אותו על הקצח
שערין לא נשחף כדי שלא תעבור האש טלית שאחז בו
האור פושטה ומתכבה בה

תולדת צובע וחייב כיצד כגון שנתן קנקתום לתוך מל
עצא להשחיר הטווה כל דבר הנטוה חייב אחד צמר ואחד
פשתן ואחד נוצה ואחד שער ואחד גידים והעושה הלכת
תולדת טווה העושה נפה או כברה או סרג משה בחבלים
או עשה שבמה כשום דבר חייב משום בתי נירין הקושר ק
קשר של קיימא והוא קשר אומן חייב כגון קשר הגמלין וה
והספגין הרצעבין בשעת עשייתן כנעל וסנדל וכל כיוצא
בזה ושאינו מעשה אומן פטור ושאינו מעשה אומן ולא
של קיימא מותר לפתחלה וכן הדין להתיר אחד מהן וכתב
הרם נע' חלוק ומכנסים שנקשרו יחד אין להתיר בשב' לפי
שכל קשר שאין מתירין ביומיה פטור אבל אסור זה רגיל
אדם להניח אפי' שבוע קשורין עב' ומצאתי כלל אחר כל
קשר שפעמים נמלך וסבטלו לעולם אעפי' שתחלת עשייתו
לא היתה על מנת להניח שם אסור הילכך הקשר שעושים
בקורדילאש היכא דאינו יכול לפשוט את הכנד בלא היתר
הקשר מותר אבל אם יכול לפשוט הכנד בלא היתר הקשר א
אסור לקשור כי קשר של קיימא הוא וכן נמי הדין בחבלי ה
הרוקי צואר שקורין קוררוין וקשר רצועות המכנסים מותר
לכתחלה לפי שסופו להתירו כשיכבסו המכנסים אבל א
אם של פשתן המתכבס עם המכנסים אסור שפעמים נמלך
ומכפלו שם לעול ולא יתירו עד שיהיה בלוי והרף זל כת'
שכל קשר שעומד ח' ימים בלא התרתן בלוי כס' ולא נקרא ק
קשר של קיימא והעגיבה מותרת כגון שיקבל ראשי החבל
שנפסק וכורך עליו חוט או משיחה וע נב עגיבה הפותל
חבלים הרי זה תולדת קשר והוא שיעמוד החבל באותה פ
פתילה בלי קשר והמפריד הפתיל תולדת פתיר והוא שלא
יתכוין לקלקל חותלות של תמרים מתיר הקשרים ומפקיע
כל החבלים אפי' בכסף ואפלו גופן של חתלות לפי שכל זה
כמי ששובר אגוז או שקד בשביל האוכל שבהן או שוברת
העצם להוציא מוחו כל שראוי למאכל בהמה כותר לקשור
אותו בשבת לפיכך אם נפסקה רצועת סנדל כסמלית נו
נוטל נמי לח הראוי למאכל בהמה וכורך עליו וקשר הנמיי
נשמטה לו רצועת כנעל וסנדל או שנשמט רוב הרגל מותר
להחזיר הרצועות למקומן ובלבד שלא יקשור הקושר שתי
תפירות והוא שיקשור ראשי החוט סכאן ומכאן שתעמוד
התפירה יתר על שתי תפירות אעפי' שלא קשר חייב לפי שע
שיעמדת בלי קשר וחמותח חוט של תפירה חייב וכתבה
הבעל הגרמה זל דמכאן ראיה שאסור למתוח אותו החוט
שתיפירין בו בתי ורוע סמוך לאגרוף להדקן ומותרת אותו
ביזה ומתירין אותו בלילה כשהוצה לפשוט בגדיו ויש ש
שמקלין בזה לפי שתחלת עשייתה אינו לתפיד גבורה אלא
למתוח ולהתיר והמחמיר תבא עליו ברכה אבל מס' אם י
יש שם נקבים מתוקנים ומקשים תפירה סביב הנקב מותר
כמו שנהנו הנשים בנקבי האלבוש הקורע על מנת לתפור
שתי תפירות חייב אבל הקורע להפסיד פטור מפני שהוא
מקלקל והקורע בחמתו או על מתו חייב משום שהוא מ
מתקן כשמתישב דעתו הפותח בית צואר חייב המדבק

כייחות או ערות בקולן של סופרים או בדבר אחר
המדבק הרי זה תולדות תופר והמפרקן תולדת קורע הבונה
כל שהוא חייב וכן הקורע כל שהוא וכן המשוח פני קרקע
הבית הרי זה כבונה וכן כל בנין שצריך גבורה ואוככות ב
בכלים שייך בהו בנין ואמר חכמים אסור להחזיר דלת ש
של שדה תיבה ומגדל אעפי' שאינו כלי של גבורה ואוככות
שמה יתקע וכן כל כיוצא בזה ומותר לזלף מים על גבי ק
קרקע ואין חוששין להשוות גומ' שאינו מתכוין לכך אבל
לכבד הבית אסור אם אינו רצוף אבנים או ברעפים שאי א
אפשר שלא ישוה גומות ויש מחמירי' אפילו רצוף גזרה הא
אטו הא כדאמרין בגמרא גזרה עליתא דששא אטו וכולו'
וכתב הרם נע' אסור לישראל לכבד ביתו בשבת אבל אם ת
תעשה גזיה מעצמה מותר ואין לדחות או למחות בידה
והרשבא זל כתב זל הורח הגאונים שמותר לכבד הבית בש
בשבת ואין צדיק לו בית ואין חוששין שמה ישוה גומות
שכל דבר שאין מתכוין מותר ואעפי' שמזיז עפר וצדורות ו
וקליפין האסורים לטלטל יראה לי שמותר מפני שהן לו כג
כנף של רעי עבל והרש זל כתב מכבדות של תמרה מותר
לכבד בהן בשבת ולא חיישינן לאשוויה גומות דסבידא לן
כר שמעון דדבר שאין מתכוין מותר הגדילה והקליעה אם
אסורה משום בנין ובאמת הגשים אסורות לקלע שער ר
ראשן ולגדל ועבשו שנהגו לעשות מן ואין מי ימחה בידו
לפי שמוטב שיהיו שונגות ואל יהיו מזידות שאי אפשר ל
לכנען כדי שלא יתגבו על בעליהן העושה אהל קבץ חייב
משום בונה שהוא תולדת בונה וכן העושה כלי אדמה כעין
תנור וחבית קודם שישרפם והמגבן גבנה המכניס יד ב
בקורדוס וכן התוקע עץ בעץ בין במסמר בין בעץ חייב
משום בונה וכתבה
הראבד זל הדברים שאין אדם מקפיד עליהן אם יתנועע ב
בתוך החור מותר להכניס בחורן שאין לגזור שמה יתקע
אם לא בדבר שצריך להיות מעמידו בהתקן העושה נקב
בלול של תרנגולין כדי שיכנס להן האור והמחזיר דלת של
בור ושל יציע וכיוצא בהן חייב משום בונה וכן אין עושין
אהל עראי לכתחלה וכתב בספר היראים כל דבר שאין פ
פרישתו להשתמש תחתיו אלא עליו מותר לכנותו ואין בו
משום אהל ואהא סמכי לתת השלחן על סמיכותיו שאין נ
נתנתו להשתמש תחתיו אלא עליו ואפי' עושין להשתמש
תחתיהן אם נטויין ועומדין מותרין עבל כובע שעושין
על הראש ויש לו שפה סקפת סביב שהיא עושה צל על הל
הלבוש אם השפה קשה ביותר כמו ג ויש בו טפח אסור לל
ללבוש בשבת מפני שהוא אהל עראי ויש נותנין טעם ש
שהוא נושא על ידי הרוח ואתי לאתויי היכא דמהדק שרי
ולפידו ראשון אפילו מהדק וטוב לצאת ידי שניהם כש
כשהכובעים קשין ואינן נכפפין שלא יצאו מן הראש טפח
דיהו מהדקים תחת הגרון ואותן כובעים של אשכנזים צדיק
להדק תחת הגרון אבל כובעים של צמר ואלמוסא אף

אחד עגול ברשות הרבים שפטר משום דלא עקר כליה כמו
 הקנה כשמגביה ראשו האחד וראשו האחר מונח על ארץ
 ממ' פטור אבל אסור הוא ואין ראוי להקל בזה לכתחלה וכן
 וכש' להכניס או להוציא בדרך זו שאסור וחייב נמי איכא
 מרשות לרשות לפי דעת הב' השלמה ז' וכן כת' הרמ' במז' ל'
 עקר חפץ לדעת להניחו בוות אחת באותו רשות ונמלך זה
 הוציאו ברשות שניה פטור לפי שיעקירה זו היתה על דעת
 לעשות בהתר ונמצא כאן הכחה בלא עקירה וכן העוקר ח
 חפץ והניחו על גבי חברו וכשהוא מהלך כטלו מעליו קודם
 שיעמד פטור לפי שעקר ולא הניח וכן כל כיוצא בזה
 הזורק חפץ מרשות לרשות והיה קשור בחבל ואגרו בידו ע
 עד שיכול למשוך החפץ אצלו פטור הזורק חפץ מרשות ה
 היחיד לרשות היחיד ורשות הרבים באמצע אעפ' שעבר ה
 החפץ באויר רשות הרבים פטור והוא שיעבור למעלה מ
 משלשה אבל אם עבר בפחות מג' סמוך לארץ ונח על גבי
 משוה אעפ' שנעקר או נתגלגל ויצא לרשות היחיד שניה
 הרי כמי שנשאיר ברשות הרבים וחייב וכן הדין למי שזורק
 מרשות הרבים לרשות הרבים שניה ורשות היחיד באמצע
 עבר החפץ בפחות מג' סמוך לארץ ונח על גבי משוה אע
 אעפ' שחזר ונתגלגל לרשות הרבים שניה ושני רשות הר
 הרבים מצטרפין לר' אמות המושיט מרשות היחיד לרשו'
 היחיד שבצדו באויר רשות הרבים אפי' למעלה מעשרה ח
 חייב טעם היתה עבודת הלויים שבמזבח ברא' בשהיו שני
 רשות היחיד באורך רשות הרבי' אבל אם היו שתי הרשויות
 בטני צדי רשות הרבים והושיט מרשות היחיד זו לר' יתה
 היחיד שבצדו פטור אי זהו רשות הרבים מדברות יצירות
 ושדות ודרכים המפולשין להן והוא שיהיה רחב שלדן י'
 אמות ולא יהיה עליהן תקפה ואי זהו רשות היחיד מקום
 ד' טפחים על ד' טפחים גבוה י' טפחים או יותר ומקל המוקף
 מחיצות גבוהות י' וביניהן ד' טפחים על ד' טפחים או יותר
 על כן אפי' כמה מילין או הוקף לרידה כגון מדינה המוקפת
 חמה שוללתוה נעילות בליה ומבואות שיש להם ג' כות
 מנלים ולחי ברוח רביעית חצרו ודיר ופאר שהוקפו לרידה
 חפ' כלים כגון ספינה ומגול של עץ וכיוצא בהן אם יש ב
 סך ד' על ד' טפחים בגובה י' טפחים או יותר הרי זו רשות
 היחיד גמורה וזו שעל גבי החלון יוצא באויר טעם רשות
 הרבים אם היה למעלה מי' טפחים מותר להשתמש עליו ש
 טאך רשות הרבים תופסת אלא י' טפחים לפיכך מותר ל'
 להשתמש לכל הכותל עד י' טפחים התחתוני' ברא' בשהיה
 זו אחד יוצא באויר אבל אם היו יוצאין כמותל שני זיוין
 זה למטה מזה אעפ' ששניהן למעלה מי' טפחים אם יש ביניהן
 העליון שלפני החלון רחב ד' על ד' אסור להשתמש עליו מ
 מפני שהוא רשות בפני עצמו והיו שתחתיו רשות אחת
 האסור זה על זה שאין שתי רשויות משתמשות ברשות א
 אחת אין בעליון ד' ואין בתחתון ד' משתמש בשניהן וכן
 בכל הכותל עד י' טפחים התחתונים היו בתחתון ד' ובעליון
 אין בו ד' אינו משתמש בעליון אלא כנגד חלונו ב

כל בני אבל בשאר הוין שבשני צדי החלון אסור להשתמש
 מפני זה שתחתיו שחלק רשות לעצמו כל זיו היוצא
 על אויר רשות הרבים שמותר להשתמש עליו כשהוא מ
 משתמש עליו אין נותנין עליו ואין נופלין ממנו אלא כלי
 חרס הזכוכית וכיוצא בהן שאם יפלו לרשות הרבי' ישברו
 אבל כל שאר כלים ואוכלין אסור שמא יפלו לרשות הרבים
 ויביאם ואותן הספינות הקצרות למטה ורחבות למעלה א
 אפי' בפחות מג' בגובה רחבות ד' מטלטלין בכלה דהוי רשו'
 היחיד דאכרי' גוד אחית אפי' בלמעלה מג' ואעג' דכיבשה
 לא אמרינן הכי התם הוא משד' דהוי מחיצה שהגדי' בוקעין
 בה אבל במחיצה שעל גבי מים הקלו משום דבקיעת דגים
 לא שמה בקיעה וספינות הקצרות זו בזו מטלטלין מזו ל
 לזו פי' אם הם מאדם אחד ואם הם משני בני אדם בערב
 ואם הם של נכרי אפי' בלא ערוב ומוקי' לה בגמרא כשהן ק
 קטורות בדבר שהוא יכול להעמידן אבל לא בעי' שלשלת
 ברזל וכתב הב' השלמה ז' דשני בתים בשני צדי רשות ה
 הרבים אם היה חלון או גזוזטרא מזו כנגד זו מותר לזרוק מ
 מזו לזו ודוקא בשהיו שניהן שלו ולמעלה מעשרה שזורק
 באויר מקום פטור ודוקא נמי במכוונות זו כנגד זו אבל אי
 הואי חד מדלאי וחד מתתאי לא דילמא נפיל ואתי לאתויי
 אבל כלי הרש או זכוכית מותר לפי שמשתכרין ואין לחוש
 לאתויי וכן כתב הרמ' במז' לפיכך פטור ואם היו של שני
 בני אדם אסור אלא אם כן ערכו ואפי' בגדים ואוכלין מ
 מותר לזרוק וזריקת ד' אמות ברשות הרבים הלכה ג
 נמירי לה ואעג' דלא הוי לא הוצאה ולא הכנכה ממ' מת
 מתולדות ההוצאה היא נחשבת ויש שנותנין טעם לדבר
 לפי שד' אמות הכמוכות לאדם הן רשותו בכל מקום הלכך
 כשזורק לסוף ד' הוא מוציא מרשות לרשות מקום שלא
 הוקף לרידה כגון גנות ופרדסין ויש במחיצות כגבהן י' טפ
 טפחים או יותר מטלטלין בכלן ברשות היחיד אם אין בהן
 יתר על בית סאתים חייב הזורק או המושיט מהן לרשות
 הרבים ואם יש בהן יתר על בית סאתים אין מטלטלין
 בהן אלא בד' אמות שלחן ממרמית ושעור בית סא
 סאתים מאה אמה על חמישים אמה והוא הדין לרמבה שא
 שאחורי הבתים אם היא יתרה על בית סאתים ואפי' היה ה
 הפתח פתוח להתחלה ואחר כך הקיפה הרי היא כמי שת
 שהקפוח לדידה ומטלטלין בכלה וצריך שתהיה המהיצה
 יכולה לעמד ברוח מצויה ושתהיה גבוהה עשרה או יתר
 ומחיצה שאינה עשויה רק לצניעות אינה מחיצה וכן כל ש
 שיש בה פרוץ מרובה על העומד מחצה על מחצה סותרת
 ובלבו שלא יהיה בה פרוץ עשר אמות היתה ית
 יתרה מעשר אמות ועל פתח סותר והוא שלא י
 יהיה פרוץ מרובה על פתח סותר בקנים גבוהים עשרה
 או יותר אם אין בין קנה ופתח י' טפחים אעפ' שהיה שתי
 בלא ערב או ערב בלא שתי הרי זו מחיצה גמורה שכל פח
 פחות מג' מלבוד דמי כבוי הכתום עושין לו ברוח רביעית
 לחי או קורה ויהיה מותר לטלטלו בכלו ברשות היחיד מ

ואם כבתה כבתה וכן סת' שאחז בה האור פושטת וקורא כ
 בה ואם כבה כבה וכתב הר"ם נע' כשנפול נר או פתילה על
 השלחן בליל שבת התלמוד שלנו מתיר לנער את השלחן ו
 ואם כבתה כבתה ואעפ"י שהיושלים אוכר אם לא שכבתה
 קודם אכן סבירא לן כמלמודא דילן והגיה הר"ף ז"ל מיהו ט
 טוב להזהר כי אם על ידי גוי נפלה דלקה בשבת ובא
 גוי לכבותה אין או לו כבה ואל תכבה מפני שאין שביתתו
 עלינו אבל קטן הבא לכבו אין שומעי לו מפני ששיביתו
 עלינו ובלקח התירו לומר כל המכבה אינו מפסיד ואם יש
 שם אדם שיש לחוש שמא ישוק מכבין האש להצילו אבל
 לא יצילו כלים ולא דבר אחר אפי' לחצר שערבו בה גזרה ש
 שמה יכבה אבל מציל בה מזון שהוא צריך לאותה שבת ו
 וכן כלים שהוא צריך לה' פ"ש והשתמש בהן באותה שבת
 הרבנים שהוא יכול ללבוש ואימר לאחרים בואו והצילו ל
 לבם כל אחד ומצילין כל אחד כל מה שצדיקין לאותה שבת
 לובשין כל מה שיכולין ללבוש ויהיה הכל של מציל בשכרו
 ואין זה שטר שבת שהרי אין בזה שום מלאכה ולא שום א
 אסור שהרי חוציאו לחצר מערבית ואם יוכלו להציל בכלי
 אחד יותר ממה שצריך לו לאותו שבת מצילין שלא נתנו
 שיעדין אלו אלא בשני כלים או יותר כמה שצריך לו
 ובחצר שאינה מעורבת אף כי
 מיתנו וכליו אינו מציל וכל כתבי הקדש הנתונים בלשון
 הקדש מצילין איתן ואפי' בחצר אחת שאינה מעורבת וב
 נפליה שיהיה באיתו מכוין רק שיהיה למכוין ג' כח
 מחיצות ולחי ואם היו בכל לט"ו או בסתם אחר אין מצילין
 אותן ואפי' היה שם ערוב ובימי התנאים לא היו מצילין א
 אלא הברכות והקמיעין אבל עתה שבתה השכיחה מצילין
 את הכל ועוד שאין לנו רשות הרבי' וכצ"ל תקן עם הכפר
 איפ"ש שיש בתוכו מעית והה' ע"ה כל דבר שיש בו קדושת
 מזה ביהושלמי אמר רבי יוחנן מלאכה כעוה ונתן עליה כסד
 ומטלטלה מפני הדלקה ואע"ג דאבר' פרק נוטל לא אברו כ
 כ"ד או תנוק אלא למת פלכד שמה בולקה התירו יותר ני
 ויותר וכן יש להגיד מפני תפיסה ודוקא לרשות היחיד א
 אבל לחצר שאינה מעורבת או לכרמלית לא והר"ף ז"ל כתב
 שאם הניח מעט' פת או אוכלין בכ"י כלאה בע"מ לטלטל'
 בשבת מפני הדלקה או מפני הארובים משי"ם שאינו כסים
 לדבר האסור ולדבר המותר מותר המציא מרשות לרשות
 או מצידי ד' אמות מרשות הרבים חייב וכן המוטיט או ה
 הזורק מרשות לרשות בתחלת ד' לתוך ד' מרשות הרבים
 חייב המוציא מרשות לרשות או המעביר ד' א
 אמות מרשות לרשות ב"ד כל' קופה שהיא מלאה ח
 חצצים אפי' מלאה ציאה רובה מרשות זו לרשות זו
 פטור עד שיוציא כל הקופה וכן החזמה לזה שהכלי משי"ם כ
 כל מה ש' בתוכו כחפץ אחד וכל המוציא בין בימינו בין בש
 בשמאלו בין בחקי בין בכתפו חייב וכן המוציא על ראשו
 זה א' שיוציא כורך המציאין כגון שיהיה הדבר כבד שדרך
 המוציאין להוציא על הראש' אבל הניח דבר קל על הראש
 נלא אחז בידו פטור שאין דרך להוציא כגון זה המעביר ד'

אמות מרשות הרבים אעפ"י שהעבירו למעלה מראשו חייב
 ותוך ד' אמו' מתוך לטלטל ובאמ' שלו מודדין ואם היה נגוס
 בותבין לו ד' אמות בינוניות של כל אדם היו שנים מקצת
 ד' אמות של זה לתוך ד' אמות של זה מביאין ואוכלין באמ'
 באמצע והיא שלא יוציא זה מתוך שלו לשל חברו וזאת הם
 ג' האמצעי מובלע בנתים הוא מותר עמהם והן מותרין עמו
 ושנים החצונים אסור זה ע"ה זה לפיכך מותר לעקור חפץ
 מרשות הרבים וליתנו לחברו בתוך ד' אמות וחברו לחברו
 אחר שכנגדו ואפי' הם מאה ואפי' הלך החפץ כמה מילין לפי
 שכל אחד מהמטלטלי לא טלטל' אלא בתו' ד' אמו' שלו והוא'
 ויש לו לאדם לטלטל בכל המרובע שהוא ד' אמות על ד' א
 אמות נמצא מטלטל בארץ אל כסונו של מרובע זה ה' אמל'
 וג' חומשי אמה לפיכך אין המעביר או הזורק ברשו' הרבים
 חייב עד שיעביר חוץ לה' אמות וג' חומשי אמה וכל שאמר'
 מתחלת ד' לסוף ד' או המעביר ד' אמו' הוא מתחלת האלכסון
 של ד' אמות עד סופו ואם העביר פחו' מזה פטור נמצא כאן
 ג' כדות כיצד העוקר חפץ מרשות הרבים ממקו' זה והניחו
 במקום אחר לרשות הרבי' אם היה בין שני המקומות עד ד'
 אמות הרי זה מותר היה ביניהן יותר מד' אמות ועדיין הן
 בתוך ה' אמות וג' חומשי אמה פטור היה ביניהן ה' אמות וג'
 חומשי אמה בשום חייב שהרי העביר חוץ לאלכסונו של ס'
 מרובע אין המוציא מרשות לרשות או המעביר ד' אמות
 מרשות הרבים חוץ לד' אמות חייב עד שיעקור החפץ מעל
 גבי מקום שיש בו ד' טפחים על ד' טפחים ויניח על גבי מקום
 שיש בו ד' טפחים על ד' טפחים ירו' של אדם חשובה לו כל'
 טפחים על ד' טפחים היה אוכל ויוצא מרשות לרשו' וחשב
 להוציא האוכל שבפיו מרשו' לרשו' חייב שמחשבתו משי"ם
 פיו מקום וכן רוקק או משהין מרשות לרשות חייב ואף כי
 שנתלש רוקק בפיו לא יחלך ד' אמות עד שירוק וצריך שיהא
 המוציא או המעביר עקד וסניח שאם הניח ולא עקד או ע
 עקד ולא הניח פטור לפיכך העביר מרשות זו והוציא יח
 לרשות שניה חפץ בידו ונטל אחד מכנו או שנתן אחד ל'
 לידו הפך והחזיר ירו' אלו שניהן פטורין מפני שזה עקד וזה
 הניח והוא שהיתה ירו' למעלה מ' אבל אם היתה בתו' ג' הוי
 כמי שהניח לארץ וחייב יצא בחפץ בידו לרשות שניה
 ולא עמד אלא חוזר וכבס אפי' כל היום והוא בידו פטור מ'
 מפני שלא הניח ואפי' עמד לתקן המשא אשר עליו פטור ע'
 עד שיעמוד לנח' היה רץ בחבלתו שעל כתפו מרשות זו
 הרבים פטור עד שיעמוד הזה מהלך מעט מעט חייב כע'
 כעקד ומניח הליך חפץ פחות פדות מד' אמות אפי' כל ה'
 היום מתוך כדא' בשעמד לנח' אבל עמד לתקן המשא שע'
 שעליו חייב כמי שהלך עד ד' אמו' השניית אבל אינו חייב
 עד שיעמד לנח' חוץ לד' אמות היה קנה או רמח וכיוצא
 בו מונח בארץ והגביה ראשו האחד וראשו השני כונני'
 בארץ השליכו על חרץ זו לפניו אפי' כל היום עד שיעמד
 הרפץ כמה מילין פטור לפי שלא עקד החפץ כלו מעל הארץ
 ואם גידו על הארץ מתחלת ד' אמו' עד סוף ד' חייב שדגוד
 או החבלגל עקד הוא ויא' שאם יגול אדם חבית או כלי

שהוא מתכשיטו ואפשר שיפול מהרה ויבא להביאו בר
 ברשות הרבים חייב וכן האשה לא תצא בדבר החוצץ מ
 בפני הטבילה וטעמא משום דלמא מתרמיא לה טבילה של
 מצוה בשבו ושריא להו' ואתו לאתויינהו ד' אמות ברשות
 הרבי שאין ס' כליין את הכלים בשבת זהו מפני שמתקן כ
 כלי אבל הטריא מותר לטבול מפני שנראה כמקור ואיכא
 מאן דאמ' דהי' דאיכא למיחש להכי במקום שטובלו' בבור
 אבל במקום שטובלות במקואות שבתוך הבתים לית לן ב
 בה' וכת' הר' דוד בר' לוי זל' וזל' ועכשו פשט המנהג ברוב
 מקומותינו להיות דבשי' יוצאו' בכל אלו הדברי' שקולעות
 בהן שערך ואפי' בדברים שחוצצין בטבילה ואין מוחה ב
 בידן גם בכל התכשיטין האחרים שיש לחוש דילמא שלפה
 ומחויא יוצאות להדיא והיו יוצאות אף
 בדורות קדמונינו שהיו חסידים ואנשי מעשה ולא היה מע
 מערער בדבר ואפשר שהתנהגו בדברים אלו כשאר הדברי'
 שאמרו עליהן הנח להן לישראל מוטב שיהיו שונגין ואל' י'
 יהו מזידין וכן דעת הרתם זל' ויש מן החכמים שכתבו הו'
 הדברים שמוציאין לרשות הרבים גמורה יש בו חיוב והוא
 שהדין נותן שנגזור ונאסור להן עכשו לצאת אפי' ברשות
 הרבים שלנו שאינו רשות הרבים גמורה מפני שאינו רחב
 יו' אמה אבל כל הדברים שמנו חסמים במשנה' אפי' יצתה ב
 ברשות הרבים גמורה פטורה שלא אמרו לא תצא כי אם ל'
 לכתחלה בין משום חשש טבילה בין משום דילמא שלפא
 ומחויא הילכך אין החיוב כל כך לאסור ברשות הרבים ש
 שלנו שדומה כגורה לגורה שאין אסור לצאת אלא משום ד
 דילמא שלפא וכי שלפא נמי לא אתיא לאתויי פרשות הר'
 ודברים' ויש נותנין טעם אחר להכשיר לפי שהבשי' עכשו
 אינן שחצניות כל כך' פי' מלשון אנשי שחץ כלו' מתגדלו'
 ומתנאות בתכשיטיהן לשלוק התכשיטין כי אם בבית לא
 בחוץ כלל ולפיכך לא חשו עליהן ודומה למה שאמרו מאן ד
 דרכה למפק בכך וכך אשה חשובה אשה חשובה לא שלפא
 ומחויא' וכן אמרו אשה שריחה רע לא שלפא ומחויא' הרי
 טסמכו הרבה על זאת החוקה וכת' הר"ן זל' נקיטי' דתכשיטי
 זהב או כסף תקדעין ומחזירין ברצועה או בכגד ומפוזרין ל'
 לכאן ולכאן אשה יוצאה בהן' ותכשיטין שהן כלם של כסף
 ושל זהב אסורה האשה לצאת בהן' והאיש בין כך ובין כך
 מותר דלא שליף ומחוי' מיהו מה שמיוחד לאיש לבד לא
 לאייה' וכן כת' בטבעת שיש עליה חותם שמותר האיש ל'
 לצאת בו אפי' לרשות הרבים' והר"ם זל' כת' דלעולם איש ו
 ואשה שוין למגזר דילמא שליף ולא יצא האיש בטבעת ש
 שיש עליה חותם ואעפ' שהוא לו תכשיט דילמא שליף ומ
 ומחוי' והא דאמרי' בנמ' קמרא שדי ואוקי' דאגיסכא מידי
 דוחא אאכבט של מלכים' וטעמא דמלתא משום הכי לא ג
 גזרז ביה דילמא שליף דאי שליף יפלו הבגדים שעליו ואין
 ודך בני אדם להתיר אוחזיקן בשוק' והר"ם בסול' כת' פרק י'
 יש' להלכות שבת מחיי' לאיש לצאת בטבעת שיש עליה ח
 חותם מפני שהוא לו תכשיט ואין דרכו של איש להראות'
 וכבר נהגו העם שלא לצאת כלל' והר' דוד בר' לוי זל' כתב

ועכשו שהנשים יוצאות בטבעות של קדושין זה ודאי ד'
 דינו כטבעת שאין עליה חותם ותכשיט הוא להן שאותן ה
 האותיות אינן חותם כלל שלא נקרא חותם אלא אם כן חק
 חקוקות בו אותיות או צורות כדי שיהא כמה שחותמין בה
 חותמה בולט' וכן הטבעות שקובעין בהן אבנים טובות ה
 הן באמת טבעות שאין עליהן חותם ותכשיט שלהן הן' אך
 האנשים שיוצאין בטבעות שיש בהן אבן טובה כיון שאין
 עליהן חותם היה ראוי שלא לצאת כלל' אך אלה העניינים
 משתנין לפי הזמנים ולפי המקומות וסומכין על מה שנהגו
 עבשו לעשות תכשיט כחול ולהביאם לנוי או לרפואה'
 והמחמיר תבא עליו ברכה וכת' הב' התרומה זל' לדין אפי'
 נושקא דהיינו מכבנתא אם תקועה בשלשלת של כסף אם
 יש בה מחט תקועה שיכולה לסגור צואר' מותר לדין דלית
 לן רשות הרבים וכן מפתח של כסף או של זהב שיש בה פ
 מחט תקועה נמי שריא לדין' וכן נותנו הנשים העשירות
 הדואגות בשבת פן יגבבו העבדים והשפחות נותנות כל מפ
 מפתחותיהן בתיבה אחת שמפתחה של כסף או של זהב וב
 זכראשה מכבנתא שתקועה בחלוקה וגם בראשי הרצועות
 של כסף שעושיין צורות מפתח של כסף לתכשיט ולנוי סו
 סוגרות ופותחות בהן' וכת' הר"ם גע' דוק' אם היא לנוי כגון
 שהיא של כסף אבל של ברזל ושל נחוש' לא אפי' היא לנוי
 והיא זל' כת' מיהו נהגו העולם התר' אף בשל ברזל רק שיהיה
 יד המפתח סדוקה כדי שיוכל להכניס הרצועה תוך
 רחוב בית יד המפתח וגם טוב שיעשה קטנה שהיא לנוי'
 עוד כת' הר"ף זל' רצועות התלויות באבנט אינן חשובות וב
 ובטלות ומותר לצאת עמהן ביום הכפודי' ואעפ' שהוא הולך
 יחף ואין צריכין לו כלל' וכן בשבת אם רוצה לצאת יחף מ
 מותר' אבל אם הרצועות צבועות בארגמן חשובות הן ול'
 ולא בטלי' והי' משואי ואסור לצאת אם אינן קטורות ב
 באנפליאות' וכת' הבעל התרומה זל' שמותר לתת מוך או
 תבן או צמר במנעלים שלנו שאין לחוש שמא יפול ויבא
 להביאו' ואין הקטע יוצא בקב שלו וקיים לן וכמעל של ע
 עץ מנעל הוא והיינו טעמא דאסור דלא מפסיק ואתי ל'
 לאתויי' וכת' הר' דוד בר' לוי זל' למדנו מדבריהם שאין יו
 יוצאי' בשב' באותן מנעלי' של עץ שקורין אישקובשיש או
 אישקופינש שנועלין בימות הגשמים באלה הארצות דיל
 דילמא מפסיק ואתי לאתויי' ובאלה הסנדלים המסומרים
 שלנו גל הדבר פשוט שאסור לצאת בהן אעפ' שאינן עש
 עשוין כאותן שלהן שגזר עליהן דפמ' מסומרין הן לחוק
 ואמרי' בגמ' דאסורין הן' ועוד שקרובין הן להשמיט מן הרגל
 יותר ויותר מאותן שגזר עליהן שמשמע לפי הגמ' שהיו ב
 נקשרין ברצועות וכת' הר"ן זל' אף באותן שאינן מ
 מסומרין שקורין בטיס' ראה להתיר אעפ' שאין
 נקשרין מההיא דפרק יוס' דאמרי' ר' אמי זל' אפי' עברו
 גזרא במנעל דרך כלבוש בשבת ופריך תינח מנעל מלכוד
 שאינו נשמיט מן הרגל סבול מאי איכא למי' ודאי בסבול
 שאינו מסומר קאמ' כיון דיצא בו בשבת קאמ' ואסיק'
 דבסבול לסתחלה לא כלו' לא יעבור בו מי' ודך' כ ד

מבוי המפולש העמקם עושין לו צורת פתח מכאן ולחי או ק
קורה מכאן ומותר לטלטל בכלו לרשות היחיד וצורת
פתח האמורה בכל מקום אפי' קנה מכאן וקנה מכאן וקנה ע
על גביהן אין הסכוי נתר בלחו או קורה עד שיהיו בתים
וחצרות פתוחות לתוכו ויהיה ארכו מד' אמות ולמעלה ויהי'
ארכו יתר על רחבו היה ארכו ברחבו או שאין ארכו ד' אט'
אמות או שאין בתים וחצרות פתוחות לתוכו כגון שלא היו
לו כי אם בית אחד או חצר אחת אינו נתר אלא בשני ל'
לחיים או כפס ד' מבוי שאין ברחבו ג' טפחים אין צריך ל'
לא לחי ולא קורה ומותר לטלטל בכלו שכל פחות מג' כלבוד
דמייחצר שארכ' יתר על רחב' הרי היא כמבוי ונתרת בלחי
או קורה בכל עושין לחיים ואפי' בדבר שיש בו רוח חיי'
ואפי' באסורי הנאה והוא שיהיה גבהן עשרה ועביון כל ש'
שהוא ובכל עושין קורה חוץ מעצי אשדה שיש לקורה ש'
שעור לחכה וכל השעורין אסורין מהאשדה כפה שעור ה'
הקורה רחבה אין פחות מטפח ועביה כל שהוא והוא עתהא
בריאה לקבל אריח שהוא חצי לבנה של ג' טפחים על ג' טפ'
טפחים ומעמיד הקורה צריך שיהיו בריאים כדי לקבל ק'
קורה וחצי לבנה וצריך ליתן הקורה למטה מעשרים אמה'
היתה גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה לפי שאין בה ה'
הכרה וכל עצמה אינה רק להכיר ואם יש בה ציור וכיור ש'
שהכל מסתכלין בה מותר אפי' למעלה מעשרים שהרי יש
בה הכר היתה הקורה עגולה וראין אותה כאלו היא כחבוע'
אם יש בהקפה ג' טפחים יש ברחבה טפח היתה עקומה כ'
כשרה מבוי שנתקן סלכתו ונפחת או נטלו קורותיו ולחיו'
בשבת אסור לטלטל במבוי כדאית' פרק כל הגנות ר' יוסי
אומר אם מותרין לאותה שבת כותרין לעתיד לבא ואם א'
אסורין לעתיד לבא אסורין לאותה שבת אבל ערובי חצ'
חצרות אם ערב דרך הפתח בשבת יכול לטלטל מעל החומ'
או אם יש שם חלון אחד בחומה יכול לטלטל דרך אותו ח'
חלון זה כתב הרמב"ם נע' צדי רשות הרבים הרי הן ככרמלית
ואויר רשות הרבים למטה מעשרה כרשות הרבים ולמעלה
מעשרה מקום פטור כותלי רשות היחיד כרשות היחיד וא'
ואויר קורה עד לרקיע מקום שאין בגבהו עשרה אבל ה'
הוא למעלה מטלחה ויש בו ד' על ד' או יתר על כן וכן ח'
חריץ שהוא ד' על ד' ועמקו מג' ועד י' וכן מקום שהוקף ד' מ'
מחיצות כג' עד י' ובינהן ד' על ד' או יתר על כן וכן מבוי
שאינו מפולש שאין לו לחי או קורה ברוח רביעית והימים
כל אלו כרמלית הן ואינן אלא עד עשרה כרמלית ולמעלה
מעשרה מקום פטור ולפיכך הדולה מעל פני המים ש'
שבימים ושבתהות על עמודים וידיו מקום ולמטה מעשרה
באויר כרמלית וכל העמודים כקרקע עבה הוא'
הבור שבכרמלית ככרמלית וכן מאה מקום אמה אצטבח
שבין העמודים כרשות הרבים כרמלית ובין העמודים
ברשות הרבים הואיל ורבים דוחסין בהן רשות הרבים ש'
שיש לו תקנה או שאין ברחבו י' אמות הרי הוא ככרמלית
מקום פטור מקום שיש בו פחות מד' על ד' וגבהו ג' עד לרקיע

שכל פחו' מג' הרי הוא כארץ אפי' קוצי' וברקני' וגללי' ברשות
הרבים גבהו ג' ואין ברחבו ד' על ד' הרי הן מקום פטור וכן
חריץ שאין בו ד' על ד' ועמקו מג' ועד ד' וכן מקו' המוק'
שאין ברחבו ד' אפי' היה ארכו אלף מיל' וכן ארבע פדות
שעודה וגבהו מג' ומעלה הרי הוא כמקו' פטור וכן אויר רשות
הרבים או אויר כרמלית למעלה מעשרים הרי הוא מקום
פטור מקום שיש בגובהו ט' טפחים מצומצמות לא פחות
ולא יתר ברשות הרבים הרי הוא ברשות הרבים ואין משגיחין
על מדת ארכו ורחבו מפני שרבים מנתפין עליו אבל אם
היה יתר על ט' או פחות אם יש בו ד' על ד' או יתר הרי הוא
כרמלית ואם אין בו ד' על ד' הרי הוא מקום פטור וכן הכמון
לרשות הרבים בתוך ג' טפחים הואיל ורבים מנתפין עליו
אסור לטלטל בגג עד שיעשה לו סולם קבוע להתייר רשות
היחיד ומקום פטור מותר לטלטל בכלן אעפ' שהיה ארכו
כמה מילין אבל רשות הרבים והכרמלית אין כטלטלין בו
אלא בד' אמות חורי רשות היחיד הרי הן כרשות היחיד
וחורי רשות הרבים כרשות הרבים רשות היחיד ומקום
פטור מותר לטלטל בכלן וברשות הרבים ובכרמלית אין
כטלטלין בהן אלא בד' אמות ואם העביר יתר מד' אמו'
ברשות הרבים חייב ובכרמלית פטור שאין אסורו אלא
סדכרדיס לפי שהוא דומה לרשות הרבים לפיכך אפי' לא
היה צריך לגוף ההוצאה בכרמלית מותר כגון להעביר קו'
כדי שלא יזיקו בה רבים מותר ואפי' העבירו כמה אמות ח'
כל כיוצא בזה ומבוי הכתום כגון שיש לו ג' כותלים מותר
לטלטל בו מן התורה אבל מדבריהם צריך דופן רביעית
ולפיכך עושין לו לחי או קורה ויהיה כאלו אותו הלחי או
הקורה סותמין דופן רביעית וכע"פ שמומר לטלטל במקו'
פטור כך מותר להוציא ככנו ולהכניס לרשות היחיד ולרשות
הרבים ואין צריך לומר לכרמלית וככרמלית לרשות היחיד
ולרשות הרבים ואסור לשפך מים על פי הביב והביב
בזליכ תחת הקרקע לרשות הרבים ואפי' היה זחילתן כאלו
אמה מפני שהמים באין מכחו לרשות הרבים אבל שופך
חוץ לביב והמים יורדין לביב אבל אם מן המים יורדין
לכרמלית שופך על פי הביב ואינו נכנע דכחו בכרמלית
לא גזרו ובימות הגשמים אפי' נוחלין לרשות הרבים ש'
שופך ושזנה ואינו נכנע שכתם צנורות מקלהין הם ואח'
רצה שיבלע המים בכקוכן והרמב"ם כת' שמומר לשפוך
מים בשבת באבן המקלרת ואפי' בחצר שאינה מעורבת
אבל לרשות הרבים אסור היורד לחוץ כנהר כנגב עצמו
מן המים שעל גופו לא יעבירם מד' אמות ככרמלית לרשות
היחיד ולא פרשות היחיד לכרמלית ולא מכרמלית לרשות
הרבים וצריך גם כן שיהיה שלא יפחוט השער וקיימים
לן כרב אשי דהוא נתר דאמר אפי' תים יש סחיט' בשער
וכן נמי בשיטול ידיו כנהר ינגבם באותו כעבד שלא יוליי'
המים בידו ד' אמות וכתב הרמב"ם שצריך לנגבן היטב
זה בזה קודם שינגבם כמפה או בחלוקו כדי שלא יבא לידו
סחיטה וכן הוא כל הוצא כדבר שאינו כתכשיטו או

בא אחר אעפ' שאינו מפקיד' לגמרי הוי הפקר ונראה דאפי' בסתמא נמי דעתו לזה דהא אי דעתו להפקיד' אלא להפקיע אכור שבת דשבי תת בהמה דאורית' וישראל וגוי שהיו מ משתפין בהמה ומשתכרין בשכרותה לא יועיל לו שום תבאי אפי' התנו מתחלה שיהא שכר שבת מהגוי ושיטול ה ישראל יום אחד כנגדו ממ' חלק הישראל עושה מלאכה ב בשבת ואסור משום שביתת בהמה' ויש מערימין להשאיל בהמה מעש' וכפקידין אותה ושוכ אינה שלו ואינו עובר' וכלים כת' הכ' השל'ם' זל שלא ישכיר אדם כליו לגוי בעש' ובחמישי וברביעי מותר ואפי' לכה דלית להו שביתת כלים בעש' אסור דמחוי כמאן דמתנה בהדיה שיעשה בו מלאכה בשבת ונמצא כשוכר כליו בשבת' וברביעי ובחמישי פותר' ולא מוכחא מלתא דהוי' זל לא הביא זאת העמוע' דשלא יכיר כליו וכו' נראה שדעתו שכש' היא אבל לכה דלית להו שביתת כלים אפי' בעש' מותר' ויש למדין מזה לבהמה לדברי הכל דברביעי ובחמישי מותר להשכיר דומיא דכלי' לבש' ויש להחמיר בבהמה יותר מכלים כמו שהחמירו זל במכירת בוגמה משום שכירות ומשום שאלה נסיוני ולא ה החמירו בכלים אפי' לבש' לפי שאין השכירות והשאלה מצ מצויה בכלים כמו בבהמה ועוד דבהמה איכא משו' ניסיוני מה שאין כן בכלי' ומחוי' של קבולת אסור דאריסו' למחוי' לא עבדי אינשי' כת' הרף זל דוק מחוי' קבולת אסור אבל שדה מותר דאריסותיה עביר ולפי שנוטל הגוי משכירותו מתבואת השדה' וזה ברחים ותגור קבולת מותר לפי שהגוי נוטל שכירותו בנוף אותו דבר מן החטים או מן הפת הילכך דומה לשדה' וישראל וגוי שקבלו שדה בשו בשתתפות לא יאמר הישראל טול חלקך בשבת ואני אטול חלקי בחול ואם התנו מותר ואם באו לחשבון אסור חלו' ב בריחי' ובתנורי' וכת' הרף זל דדוק שותפות אבל אם כלו של ישראל מותר ליתנו לגוי בקבולת כל זמן שיקבל שטרך מן ה החטה או מן הפת אבל בסיעות אסור וצע' היה ברחים' מי שהחשיך לו הדרך ולא היה עמו נכרי שיתן לו כיסו והיתה עמו בהמה כותן כיסו עליה כשהיא מהלכת וכשירצ' לעמוד נוטלו מעליה כדי שלא תהיה לה לא עקירה ולא הנחה ולא יתנה אותה אפי' בקול כל זמן שהכיס עליה' אם לא היה עמו נכרי ולא בהמה והיה עמו קטן נותנו עליו' לא היה עמו א אחר מב' אלו מוליכה פחות פחות מד' אמות' וכן אם היתה מציאה אעפ' שיש עמו נכרי מוליכה פחות פחות מד' אמו' לפי שאינו בטוח באמונתו ואם לא נתיר לו להוליכה פחות פחות מד' אמות יבא ויתליכנה ד' אמות בריחית הרבי' כי לא ירצה לתת אותה לנכרי לפי שימינו ימין שקר' וכת' הרש' זל וצריך ליטב על פחות מד' אמות אבל בעמידה אסור ואם עשה כן מחלל שבת הוא עב' ומותר למשוד בהמה במתג ורסן ברשות הרבים והוא שיהיה ראוי לה וכל שפיר מעלח או פחותה אסור להוציאה בה לפי שמשזאי הוא לה כן דעת הרף והרס' במול' הרוז זל כתב תי' נראה דתרי' גווי' דנט דנפרחנא יתרה דכל נטיחותא שאין דרך בני אדם לעשות בחול כלל הוי בחול משזאי וכל נטיחות' יתיתא שקצת בני

אדם עושין אותה בחול לא הוי משזאי' ולא ימשוך אדם ב בהמות בחבלים שתיים יחד אבל אם אינן קטורות יחד מות' להכניס בידו כמה חבלים או כמה אפסדים מכמה בהמות' והמושך בהמה בחבל צריך ליזהר שלא יוציא ראש החבל שבידו פתחת ידו טפח שנראה כאלו הוא הבל כנני עצמו והוי משזאי והחבל שמידו ועד ראש הבהמ' צריך שיגביהנו מעל הקרקע טפח שאם לא כן יראה כאלו נוטלו בידו שלא למשוך הבהמה' ומותר לחוציא הבהמה במכסה שלה עם ה המרדעת הקטורה לו מפני הצנה ומעו'ם צער בח' התירו זה לא יצא חמור במרדעת אלא אם קטורה לו מעש' וישאר בהמות אפי' קטורות אסירות והר' יצחק זל כת' אכור להטי' האוכף מעל הסוס ומרדעת מעל החמור ואפי' בחצר וכן ל ליתן עליו רק מרדעת על חמור שרי כדי שלא יצטנן' ואין הסוס יוצא בסולם שיש בצוארו שעושין לו כדי שלא ילחך מכתו ולא ברצועה שבתלו שעושין להן לסימן כדי ש שלא ינפנו רגליו זה בזה' ולא תתנגלין בחוטין שעושין ל להן לסימן שלא יתחלפו ולא ברצועות שעושין להן שלא יברחו ולא עגל כגימון פי' על קטן' לא יצא החמור כשר בפרומביא ועגלים מותרין לצאת בחבל אבל לא בזממם כ כדי שלא ינקו' ולא יצא בהמה עמה בחצר' ונראה שהתנגול יש לו דין בהמה' בהמה שאכלה כרשינין הרבה מריצין אותה בחצר עד שתפא ואסור להעמיד הפהמה ב במים לרפואה אבל להוליכה בחצר מותר' והרס' זל כת' וכל צערא דבהמה שרי ולא חישי' לשחיקת כמניס ואי אכלה כרשינין מריצין אותה לחצר משום רפואה ואם ארזה דכ מ מעמידין אותה במים כדי שתצטנן' עב' וכת' דר' אשר ז זל מנהג כל ישראל שלא לצאת בשבת בלתי כנעלי' ובלי' טלית או גלימה' והטעם כדי שיחזור שהוא יום שבת קדוש לאלהינו ולא יבא לידי חלול שבת ועל זה דטא מקושש' על שלא נהג במנהג זה ויצא בלא טליתו ולא ה' לו אות' ועב' נסמכה פריש מקושש' לפרש ציצית כדכתי' למען תזכור ויא' טעם אחר שבטענה שנתחייב המקושש מיתה אמ' משה לפני הבה' רבוננו של עולם כתו' כתפילה למען תהיה ת תורת ה' בפיך וצוית שלא לנשא' בשב' אילמלי היה נושאם זה לא היה מחלל שבת והיה נזכר כן המצות אכר לו דבה' הריני קובע מצות ציצית שתהיה נודגת בשבת' כלל גדול אמרו בשבת כל דבר שאסור לעשותו בשבת אסיר לומר לגוי לעשותו ודבר זה מדבריהם כדי שלא יבא לעשו' הוא בעצמו ואם עבר ואמר לגוי לעשותו אסיר לו ליהנות באיתה מלאכה עד מוצאי שבת ויכתין בכדי שיעשה כדי שלא ישתכר כלים' ודבר שאין ישראל אכור לעשות אלא משום שבות אם יהיה צריך דהמה או בכניס מצוה או ש שיהיה שם מקצת חולי' או מ' ויעשה' כיצד אכור לגוי להביא סבין למילה מחצר לחצר שאין ביניהן ערוב או מ מים להרחיץ קטן או מצטער וכן כל כיוצא בזה אבל לא ד דרך רשות הרבים לפי שיש שם אסור תורה' גוי שעשה מ פלאכה מעצמו בשבת אכ' בשביל ישראל אסור' דעת רב המפרשים בזה דדוקא לאותו ישראל שיעשה ג

מלבד שפני חשש שמא ישכח מן הרגל מכלל דבמקו' אחר
 שלא בהעברת מים מותר לצאת בהן בשבת והמחמיר תבא
 עליו ברכה ואתן שקורין שוקש בלש שמביאין בעת ה
 הטיט אין יוצאין בהן בשבת והשתא דאתי להם דגורין
 הלמא משתמיט המלבוש שנותנין על הרא' שקוריא קפואו
 כשליכבשין אותו דרך אחוריו בלבד יש לפקפק דילמא לא
 מהדק שפיר ונשכח מן הראש או רח דוחה אותו והחכם
 שקלי זל היה אוכרז בשבת אם לא דרך מלבוש כך כת' הר'
 דוד בר לוי זל כת' הר' יצחק זל אמ' רב ששת סינא שרי פי'
 כובע של לבד שנותנין בראש ומוקי' לה במהדק בראשו
 כגון שיש משיחה או רצוע' שקושרין תחת צוארו ואז מותר
 לצאת בו דליכא למיחש שמא יפול וכן גוהגי באשכנז אבל
 אם לא מהדק אסור שמא יגביהנו רוח ונפיל ואתי לאתויי
 אבל כובע של צמר ואלמוצא אף בלא קשירה מהדקין הן
 היטב ומותר לצאת בהן עכ' היוצא בטלית שאינה מצ
 מצוייצת כהלכתא בשבת חייב חטאת וקצת חכמי צרפת
 אוכרין לצאת בשבת בטלית מצוייצת שלנו לפי שא' לנו
 תמלת שאינה מצוייצת כהלכתא קרינא בה ופרש זל דוקא
 בטליתות שלהן אמרי' היוצא בטלית שאינה מצוייצ' חייב
 חטאת כשלא היו מתוקני' כהלכתן דהוי משדאי אבל לדידן
 לא חשיבי ובטלית לגבי טלית אצ"ל רח זל פי' שאפי' בטליתו'
 שלנו הציציות חשובין שהן עשוין לשם מצוה ולא בטלית
 לא לגבי טלית' אכן לשני הפי' מות' לילך בטלית' קטן לרשל
 ודביים בשבת כשהציצוי' מתוקנין כהלכתן אמנם הרמ' נע'
 היה בחמיר על עצמו מליך בטלית קטן לרשות הרבים ב
 בשבת דילמא מפסיק אחד מן הציציות והויא ליה טלית ש
 שאינה מצוייצת כהלכתא וכן עמה דבר וזל לא חששו ל
 ליה ובליל שבת אעפ' שאי' הלילה זמן ציצית כת' הרמ' נע'
 שמות לצאת בו לכתחילה המתעטף בטליתו וקפלה מכאן
 ומכאן בידו או על כתפו כדי שלא יתלכלך אסור ואם עשה
 כדי להתנאות בו כמנהג אותו מקום מותר וכת' הר' דוד בר ל'
 לוי זל מצאנו כתו' בשם הראב"ד זל שלא נאסר טלית מקו'
 מקופלות רק בקפלו צד ימין על צד ימין ושמיאל על צד שמ'
 שמיאל אבל של שמיאל על ימין ושל ימין על שמיאל בעין ע'
 עטוף שלנו מותר ולא אקרי אלא להתנאות וכש' של התנים
 שכשילשלין אותו מצדו האחד וכותר ללבוש או להתעטף
 מלבוש שאינו צריך לו כדי להביאו להכרז במקו' אחר אפי'
 דרך רשות הרבים ומצאנו כתו' בשם הראב"ד זל שמותר ל
 לצאת במצנפת שתולין בצואר למי שיש לו ככה בידו או
 בזרועו ובלבד שיצא בה שעה אחת מבעד יום וכן
 בסמרטוטין הכרוכין על היד או על האצבע כשרתכו או י'
 יש בו מכה אחרת והר"ב כת' דלא זל אוכר להביח בשב'
 על חתוך יד או אצבע וד' שם שזכר בגד משד' צובע
 ראשסוין גבי דם דקרי ליה אמרי' פרק כלל גדול
 שחט משום מאי מחייב רב אם מטמא צובע כיצד יעשה כ
 כורך עליו מקודי עכביש שקודי' טרינינא ומכסה בה כל ח
 חתם וכל החבורה וצחכ' כורך עליו הסמרטוט ויוצאין
 בקמיע מוסחה כגון שרפא ג' בני אדם צו עשאו אד' מוסח'

שרפא ג' בני אדם בקמעין שעשה הבריא ברנליו לא יצא
 בכנול יחיד הית' מכה ברנלו אחד יוצא בכנול יחיד ברנלו
 הבריאה הקטן לא יצא בכנול גדול אין נוקבין נקב חדש
 ואין מוסיפין אבל פותחין בחבית נקב ישן והוא שיהיה ב
 בכקום שאין עשוי לחזק שלא יהיה בין השמרים יש אמ'
 דוקא בחבית של חרש לפי שאין הכתימה מהודקת הרבה א
 אבל בחבית של עץ שמהדקים מאד הדודילש וחותרין ר'
 ראשם על דעת שלא להוציאם ודאי נראה שזה נקב חדש ו
 זאכור כמ' והר"ף זל כת' שאסור למשוך מן החבית בכרוא
 שכרוכה במוכין שמא יפחוש ופסיק רישיה הוא ונהי דא
 דאסורא דאורייתא ליכא אסורא דרבנן מהא איכא כדאמר'
 כפוג שאין לה בית אחיזה אין מקבחיין בה משום פחיטה וא
 דאעג' דלא ביחא ליה אבל אם צריך למשקה יקח מן הברוא'
 ואם יש לו כיוצא בזה שאין צורך שבת למשוך בכרוא ש
 שיש בה נעורת אסור ואם יש בה כלי תחת הברוא יפירונו
 להראות שאין צריך למשקין היוצאין ממנה ואכר הרב מ
 מאורבלי זל שאף לדברי רת יש להתיר ברוא הכרוכ' מנעור
 כשהברוא ארוכה חוץ לנעורת ואין יד מגעת אל הנעורת
 מדי דהוא אכפוג שיש לו בית אחיזה ועוד כת' ואות' הביו'
 שנסתמו בימי הקיץ אסור לנקוב הנקב שנכתב כיון דהוי ס'
 מתימה נמורה וכן כת' הר' יוכפ' ונתן טעם בדבר לפי שלא
 משכו יין אחר המתימה ועוד כת' ומותר לתת שפופרת שקו'
 דודיל כתחלה בשבת כיון דתחייב ואעג' דלא מתקבא ואין י
 ידוע אם היא למדת החבית ואם לאו אפי' הכי שרי וכן
 ברוא שקורין קפילא אם הכינה מאתמול כותר לתת
 אותה בחבית בשבת אעפ' שלא היתה שם מעולם פקק ה
 החלון בזמן שהוא כתוקן לכך אעפ' שאינו קשו' ואינו תלוי
 מותר לפקוק בו החלון אין מדיחין קערות ואין כציעין את
 המטות אם לא לצורך שבת אבל כוסות וכלי שתיה מותר
 להדיח בשבת מפני שאין קבע לשתיה שיהיו צריכין לו ל
 לאותו שבת עלה באילן בשוגג מותר לירד כפזיז אכור
 לירד אין רוכבין על גבי בהם ואין נתלין בה ואין נכבדין
 בה בצדה וצדי דרדין מותרין ואם עלה עליה אפי' בכידי
 ירד מפני צער בעלי חיי וכן פורקין המשוואי כעל הבדמה
 בשבת משום צער בח' כיצד היתה בהכנתו טעונה שליק' ש
 של תבואה ככניס ראשו תהנין וכבלקו לצד אחר והוא נו
 נופל כאליו היה בא מן הדרך בליל שבת ובהכנתו טעונה
 כשיגיע לחצר החיצונה נוטל את הכלים הנטלין בשבת ו
 ושאין נטלין כתיר החבלים והשקין נופלים ואם היה זבר
 שאם ישבר יהיה הפכד גדול פורק בנדרת דאסור להוציא על
 הבדכה בע בת מפני שהוא ניצוה על שביתתה וכותר ל
 להשאיל כליו לגוי מעש' ואפי' בלא הפקד דאין אדם נזהר
 על שביתת כליו ואכור להשאיל או להשכ' בהכה אם ידע
 שיעשה בה בלאכה בשבת ואפי' מאחד בעבת
 ואם התנה שתגוח בשבת מותר להשכיר ג' ימי לפני
 השבת וכן כת' הר"ף זל ואם בחבלעה רחוק משבת ב' או ג'
 ימים יש כתידין על ידי הפקד וצריך להזהר שאינו כפקירה
 רק ביום השבת או כל זמן שתהיה ביד הגוי כדי שלא יזכה

ומיתה גם יוקרא חולה והשתא הוי כמו צאן ברזל ויש א
 מוסרין בכל ענין דאין הגוי יכול למכרה ונקראת הכהמה מ
 ישראל בכל מקו' שהיא וישראל מצוח על שביתתה וצרי
 למצוא יעניני התר בדבר עכל' פוסק אדם עם הגוי וקוצץ
 לו דמים על המלאכה והגוי עושה אותה בשב' בצנע' בדא'
 בצניעה כגון חוץ לתיוס שאין ישראל רואה הגוי עושה המ
 המלאכה בשבת אבל תוך התחום אסור שאין הכל יודעין
 שקצץ דמים עמו ואומ' ששכר הגוי לעשות מלאכתו בשב'
 דאם אין המלאכה מפורסמת שהיא של ישראל מותר' והר'
 יצחק זל' כת' קבולת בתוך ביתו של גוי מותר בביתו של יש
 ישראל אסור ואפי' בביתו של גוי בדבר מחובר אסור' כאות'
 העיר כגון סתות אבנים ותקון קורות לעשות בית' וישראל
 אכותן כדמה לגוי כמו צאן ברזל ועשה הגוי מלאכה יש א'
 מוכרין לפי ששם ישראל עליה ויש מתירין לפי שהאחריות
 על הגוי' אין משליחן אגרות ביר גוי אם יודע שנושאן ב'
 בשבת אבל אם קצץ לו דמים מותר והו' כמותן מלבושים
 לגוי למכור' הנותן אגרת לגוי להוליכה לעיר אחרת אם ק'
 קצץ עמו שכר הולכה מותר ואפי' נתגה לו עש' עם חשכה
 והוא שיצא מפתח ביתו קודם השבת ואף אם לא קצץ אסור'
 לשלוח בידו לעולם' וכת' הר' יצחק זל' והא דאמרי' אין מ'
 משליחן אלא אם קצץ' ומה שאמ' במשנה ובמלן בה' ס'
 מתירין עם השמש דוק בשלא הזכיר שילך ביום השבת או
 שיעשה מלאכה בכגדיו בשבת אלא כסתמא שכל דבר שי
 שיעשה הגוי בשביל ישראל ואעפ' שקצץ אסור והביא הר'
 הרבה ראיות לדבריו' והרס במזל כת' לא יתן אדם בעש' כ'
 בלים לאומן גיי לעשותן אעפ' שפסק עמו אלא בכדי שיצ'
 בהן בביתו קודם חשכה' וכן לא ימכור אדם חפציו לגוי א'
 אלא כדי שיצא מפתח ביתו קודם השבת וכן לא ימשכנו
 ולא ילונו ולא ישאלנו ולא יתן לו בכתנה אלא בכדי שיצ'
 מפתח ביתו קודם השבת שכל זמן שהיא בביתו אין אדם יו'
 יודע אם נתן לו וכשיצא הגוי מביתו בשבת חפץ ישראל
 בידו יראה כמו שהלוחו לגוי או משכנו או פסק עמו או פ'
 מכר לו בשבת' ויש מקילין לומר לגוי לעשות מורה בימי
 הקור והחורף לפי שיש שם מקצת חולי' וכבר בארנו שאם
 יש שם מקצת חולי אומ' לגוי ועושה' והרמ' נע' היה יושב
 לפני האיש בלי' שבת מפני שנעשה בהתר בעש' וגם ביום
 כשהגוי אינו מכיר ועושה אש לצורך עצמו כדאמרי' גוי ש'
 שהוליק הנר בשבילו וכו' והגיה עליו הרף זל' עכשו כמ' א'
 אמור ואפי' אין לחוש שמא ירבה בשבילו לשבת הבאת'
 עכ' חולה שיש בו סכנה מהללין עליו את השבת' כיצד
 היולדות שסודעות לילד משיתחיל הדם להיות שותת ומ'
 ומשתלד עד ג' ימים עושין לה כל צרכה ואפי' אמרה איני צ'
 צריכה וכו' ועד ז' אם אמרה צריכה אני עושין דאם לאו אין
 מחללין עליה את השבת' מז' עד ל' אפי' אמרה צריכה אני
 אין מחללין עליה את השבת אבל עושין לה כל צרכה על י'
 ידי גוי כשהר חולה שאין בו סכנה' ובשעה שצוועת בח'
 בחמליה מדליקין לה את הנר אם היא צריכה לו ואפי' היא
 סוסא ואם צריכה לשמן תמחה מביאה לה אך כל שגוי ש

שיכלה לכשות עושה' ואשה יושבת על המשבר ומטה פ'
 מכיאיץ סבין דרך רשות הרבים וקורעי' את כרסה ומוציאין
 הולד שמא ימצא חי' מחייצין את הולד ביום שנולד אפי'
 בחמין שהוחמו באחתה שבת וכולחין ומלפפין אותו'
 ומחייצין אותו בין לפני המילה בין לאחר המילה' וביום
 שלישי אפי' בחמין שהוחמו בשבת כך כת' הר' יצחק זל' הח'
 החושש בעניניו כגון שהיה בהם ציר או באחת מה' או שהיו
 דמעות יורדות מהן מרוב כאב או שדם שותת מהן וכיוצא
 כחליים אלו הרי הן בכלל חולה שיש בהן סכנה' וכן כל פ'
 מכה שיש בכלל הגוף כגון מן השפה ולפני' או כגב היד וגם
 הרגל והחום שמסמך הבשר הרי הן בכלל חולה שיש בו סכ'
 סכנה ומחללין בהן את השבת' וכת' הר' יצחק זל' ולא סכנה
 ברוד' לבד אלא אפי' ספק סכנ' כגו' שרופא אחד או שהו' צרי'
 לכך ורופא אחד אימ' שאינו צריך מחללין עליו' וכתב הר'
 יצחק בר' שניידר זל' כי כל בני אדם חשובין בקיאיין במקצת
 וספק נפשות להקל' ומחללין את הנר בשבילו ומכבין אותו
 ושוחטין לו ואופין ומבשלין' וכבר בארנו זל' שאין עושין
 דבר זה אלא על ידי גדולי ישראל והטעם כדי שלא להקל י'
 יותר מראי' וכת' הר' אשר זל' שלא יבא הרבר לירי דחוי ו'
 ואסור' ומפקחין נפש בשבת ואין צדיקין ליטול רשו' מביד'
 והמקדים הרי זה משובח כיצד ראה תינוק שנפל לים פורש
 מצודה ומעלהו אעפ' שצד ומעלה דגים עמו' נבעלה דלת
 לפני תינוק שובר הדלת ומוציאו אעפ' שטפצל עצים שמא
 יביעת התינוק וימות מי שנפלה עליו מפולת ספק הוא טים
 ספק אינו שם מפקחין עליו מצאחו חי אעפ' שאינו יכול ל'
 לחיות כי אם מעט מפקחין עליו כיון שיכול לחיות מעט'
 גוים שצדו על עיירות של ישראל אם ידוע שלא באו אלא
 על עסקי ממון אין מחללין עליהן שבת אבל אם כומכין ל'
 לכפר מהללין' ואם באו על עסקי נפשו' כמ' מחללין עליהן
 ויוצאין בכלי זין ולאחר שהצילו חזרין בכלי זינן לכקומ'
 ונשאלה שאלה אל הראבד זל' אם היה חולה שיש בו סכנה
 וצריך לשחוט לו תרנגולת למה לא נאמר לגוי שיחודר ל'
 אחת ונאכלנו נכלה שאין בו סתת ואין בה אלא אסור ל'
 ולא נשחוט ונדחי שבת שיש בו אסור כקילה' והשיב לומר'
 שזה הדולה אי זה אסור עומד לפניו ומעכבו ודאי אסור ש'
 שבת ולא אסור נכלה תדע שאלו לא היה שבת מי היינו מ'
 מבקשין לו נבלה לא אלא שחיסה וכיון שכן האסור העימד
 לפניו ומעכבו הוא ששב התר גסור לא אסור אחר ולפיכך
 מתירין לו אסור שבת ולא אסור נבלה' ואסור לשאול אם
 הוא מותר כדאמרי' בירושלמי דנשאל על זה הרי זה מנונח
 והשואל הרי זה שופד דמים שהרי כתוב חי בהם' האי פ'
 פרעתא' פי' מכה של חרב ככל מקום שהיא מחללין עליה
 את השבת' רב יהודה התיר לסחול את העין בשבת גב' ליש'
 לשחוק סמנין ולהביאין דרך רשות הרבים משזכר דשודייני
 רענא באונתא ולבא תלוין ודוק בריר' ובדיצא דמעטא
 וקוחתא ותחלת אוכלא אבל כוף אוכלא ופצחי עינא א'
 אכור וכשם דרש זל' מצאתי כתו' יין בתוך העין אכור על ג'
 גב העין כותר ודוק תפל אפי' על גב העין אכור ד ח

בשבילי הוא שאמור גזרה שמה יאמ' לו עשה עוד בשבילי
 אבל לאחר מותר שאין לחוש לזה שנעשה בשבילי שיאמר
 לו עשה לזה שאין אדם חוטא ולא לו ולמוצאי שבת כדי
 שיעשה מותר גם לזה שאין לחוש לו' לו עשה בשבילי אחר
 שאין משתכר כלום וכת' רת' זל שכל דבר שיכול ליהנות ב
 בו הישראל בלי שום אכור כגון מלא מים לשתות הישראל
 והביא לו הישראל יכול לירד לשתות לכור בהתר ועוד כי
 שמה הגוי עושה לצרכו כי ישתה מן המים בכל עת שירצה
 אבל יין אכור וכת' הר' יצחק זל ומיהו מים אף לדברי המ
 המחמירים אם הביאן בשביל ישראל אחר מותר לישראל א
 אחר ויא' כי אפי' עשה הגוי אסור בשבילו שהביאו דרך ר
 רשות הרבים מותר לשתות לו מהם לפי שאין לנו רשות הר
 הרבים גשורה אבל כמ' אין התר לומר לגוי לך הבא ליי' ולפי
 דעת זה נהגו לאכול תבשיל או דרוזן אחר שמשלחין זה ל
 לזה בשבת דרך רשות הרבים ואפי' זה שבא בשבילו
 אחר שהוא עצמו יכול לילך לאכול אבל הגשילח בהתר אין
 לחוש שמה יאמר לך והבא לי אבל באמת השולחו לא כן ה
 הוא עושה וכן לא יאמ' לחכרו שלח לי ביד עבדך או שפ
 שפחתך ואם עבר ואמ' אסור לו עד מוצאי שבת בכדי שי
 שיעשה וכן אם אמ' לגוי להביא לו מים בשבת אסור ולא
 גרע מגוי שהביא דרוזן לישראל מחוץ לתחו' שאכו' לאותו
 ישראל וכן לא יאמ' אדם כל העושה אינו מפסיד שלא ה
 התירו לומר רק בולקה גוי שעשה מלאכה לעצמו ויש ל
 לחוש שמה ידבה בשבילו וכגון שהיה בפניו ומכיר אסור
 לו ליהנות מסנה דבר שאין לחוש שמה ידבה בשבילו כגון
 גר שהוליקו לעצמו וגר לאחד גר למאה וכבש לירד בו מן
 מותר ואפי' עשה בפניו וכת' הר' זל ונראה דדוקא לעבין ב
 גר דגר לאחד גר למאה ונבי משל נמי אפי' בשל הגוי ב
 בשביל עצמו אסור לישראל גזרה שמה ידבה בשבילו וא
 דאפי' ליכא גזרה זאת אסור מפני שמגילי לעשות כן בש
 בשבת הבאה כדאיתא בתוכפת' ומכאן לאסור דג' שצאלתו
 השפחה השביל עצמה וכן כל כיוצא בזה ואפי' לקט הגוי
 פרות או צד דגים או אפהפת הכל בשביל גוים יש לאסור
 אותו כפרות הבורר' מאליהן בדבר הנאכל הדמיון הכל
 עכל וכל דבר שעשה הגוי בשביל עצמו שלא בפניו אע
 אעפ' שמכיר מותר וכת' הר' זל כל דבר שיש בו משום ח
 חשש דמכחבר או צידה אם בשביל גוי בא מותר לערב מ
 מיד ובו ביום אסור מעצם מקצה ואם בשביל ישראל כע
 בעינן בכדי שיעשו ושאין בה משום חשש צידה ומחובר
 כי אם מחוץ לתחום אם בא בשביל גוי מותר בו ביום ואם
 בשביל ישראל אפי' לאותו ישראל אסור לישראל אחר פו
 מותר בו ביום מיד ולעבין פת שנאפה בשבת בשביל גוים
 יש אוסרין בשבת ומיהו שישגי שגדולים התירו לצורך
 ברית מלה ונראה דהו' נמי לצורך כרסת המוציא האף אם כ
 נטחן בשבת עצמו ואע' דבדג' חטבינן ליה לטחינ' כגולד
 ומ' ל' חיל' לא היה מותר עכל וכת' הר' והתוס' ול' מותר
 לזבוח לעבדו או לשפחה לעשו' לכן מלאכה בשבת לצורך
 עצמן כיון שאין המלאכה לצורך ישראל וליכא איסורא ול'

ולמען ינוח דבפרש מחוסרי כפרה פסק כר' שמעון דשרי ז'
 וכן כת' הר' מאיר בר' שמעון זל שכותרין לעשות מלאכה ל
 לעצמן בפרהסיא כישראל בחול כגון תפירת בגדיהן ותקון
 מנעליהם ושוכרין עצמן לגוים כדי להרויח מזכות דם על
 פכקת אדניהם אבל אם עבדו הדליק אש בשביל ישראל א
 אסור להשתמש בו ישראל אין לי להתיר מטעם ראוי כמו
 קצץ מותר המ' שולחי אגרות בשבת שאין גוף הישראל נה
 נהגה בדבר האסור אבל הכא כש' שכיר הוא שעש' בשביל
 ישראל ואכו' שהרי נהגה גופו כמלאכ' שבת העש' בשביל
 ואומ' הרמ' נע' שצריך אדם למחות לעבדו או לשפחתו גויה
 שלא להדליק בשבילו את הגר ואם ידליק אסור ליהנות ב
 בו כדאי' פר' כל כתבי נכרי שהדליק וכו' ורף זל כת' מיהו
 בירוש' שאין כטריחין אותו לצאת כביתו אם הדליק הגוי
 מדעתו בשביל ישראל ואם תרצה השפחה לרבות טמך' כנר
 בליל שבת יכול הישראל למחות בידה והב' התר' כת' אבל
 אם עשה הגוי בשביל תינוק או בשביל גדול חולה אפי' אין
 בו סכנה מותר ואם היה עם כבר מעט אש שראוי לחככו בו
 בזהוק ובא הגוי ונתן עצים והרכה באש או שהיה נר אחד
 דולק כתחלה והדליק עוד הגוי נחת הרבה מותר לישראל ל
 להשתמש מהאש או מהאור הגרות כיון שמתחלה היה יכול
 ליהנות מן הגר או מן האש ואסור לו לגוי עש' עשה האש
 או הדלק הגר בלילה אבל מותר לו מדוע לא עשית כך וכן
 בשבת שעברה אעפ' שמכחין לעשו' הדבר לשבת הבאה
 עב' וישראל גוי השתתף באוכנות או ב
 בכחורה או במלאכה אין הישראל יכול לומר לגוי טול אתה
 השבת ואני יום אחר כנגדו אלא אם כן התנו כתחילה קוד'
 שישתתפו שאם התנו מותר דנמצא חגוי קא טרח בשבת ב
 בדידיה קא טרח אבל בשלא התנו כשהגוי עושה מלאכה
 בשבת בשביל הישראל עושה ובשליחותו ויש לו להציה ל
 לגוי שביעית הריח בולקו כשיחלוקו וכן כת' הרמ' במהל'
 עוד כת' הנותן מעות לגוי להתעס' בהן אעפ' שהגוי בתעמך
 בהן בשבת חלק עמו שכר שבת בשחה וכן הודו כל הגאונים
 זל' והטעם לפי שאותו השכר אינו אלא שמדבעותיו הוא
 כשכירות כלים שאין לנו שביעת כלים כת' הרב' והתוס' זל
 ישראל שיש לו שדה או כרם מותר להגין לחוש
 ולזרוע ולקצור ולבצור ואעפ' שהגוי עושה בהן מלאכה ב
 בשבת והם כשהגוי קבלם למחצה לשליש ולרביע אבל ב
 במעות טורח בהן אכור אפי' בקבולת כיון שהוא מחובר כ
 כדמפרש ביר' פרק דשבת ועוד כר' שמעון בן אלעז' אבל
 מוחץ אסור דמוחץ לאריסות לא עברי אנשי' אבל תגור
 מותר שזה רגילות הוא לשכור לשליש ולרביע וישראל
 שיש לו שדה או כרם ויש לגוי חלק בהן לא יאמ' לגוי עמול
 בהן בשבת ואני או טלוחי אטרח בהן בחול יום אחד כנגד
 השב' אם לא והגו קוד' טיקנו והקדק וזה בתגור או במוחץ
 שאסור לעשות כן אם לא התנו פתחלה כדנציא במסנת ד
 דכאי' וישראל שיש לו שגדירים ומשכירין לגוי לחדש ער
 זמן אחד וחורש בהן בע' בת' בימי רש' זל שאלו דבר זה ו
 יש שהיו כתידין אם וגוי קבל עלי' אריות גבה ואבוח

מסנו בלילי שבת ואין לחוש שמא יחתה ועל כן פשו
המנהג לאכול חמץ בשבת ולהשהותו על גבי האש ואע"ד
דמצטמק ויפה לו לפי שמסיחין דעתן מסנו ועוד שמכפין
הגחלים באפר ועוד שדרך הנשים לשים מעט בשר חי ס
במזון לבין השמשות בקדרה ודעת הר"ן ז"ל דדוק לעבין חז
חזרת קדרה על הכירה בעי' גרופה וקטומה אבל לשהותו ש
שם מעש' לא בעי' גרופה וקטומה ובלבד שיהיה התבשיל כ
במאכל בן דרוסאי וכן פסק רח"ו ור' יצחק בר' יוסף ז"ל לפי ד
דעת אלו יש לחזור מזמין שאנו אוכלין שמותר' מיהו ל
לדעת הר"ף והר"ם זב' ההטל זל אפי' לשהות בעי' גרופה וק
וקטומה ולפי סברת' יש שם ד' דיני' חלוקי' דין כירה ודין כ
כפה ודי' תגור ודי' לפני גחלים דין כירה הוא שאין משהין ע
עלי' קוד' מעש' תבשיל' שלא בשל' כל צרכו או בשל' כל צרכו
ומצטמק ויפה לו אלא אם היה גרופ' או קטום' אבל תבשיל'
שבשל' כל צרכו ומצטמק ורע לו משהין עליה אעפי' שאינה
גרופה ולא קטומה וליכא למיחש לחתויי' וכן קדרה חיה
לגמרי או בשולח' אם נתן בה גרמא חיה משהין עליה מסוס
דמסח דעתיה מציה ואם היא גרופה' או קטומה משהין עליה
ואפילו בתוסה' כל תבשיל' שלא בשל' כל צרכו ואפילו לא
הגיע למאכל בן דרוסאי וכש' אם מצטמק ויפה לו' ומותר
לסמוך הקדרה לכירה ואעפי' שאינה גרופה וקטומה' וכל
דין זה בכירה שהזכקה בגפת או בעצים או בפרמין אבל א
אם הוסקה בקש ובגבבה מותר לשהות בה כל תבשיל' לפי
שאין בה חשש חתוי שמיד שכלה שלהבת כלה גחלת' וכתב
הר"ם במזל גלילי בהמה דקה אינה בקש ובגבבה' ומצאתי
בידשלמי גלילי בהמה דקה בעצים וגלילי בהמה גסה בקש
ובגבבה' וטרס הרב בהפך דין הכפה' כפה היא שפיתת קוד'
אחת ויש לה הכל רב יותר מהכל הקירה ומעט מדבל' התנו'
לפיכך אם הוצקה בגפת ובעצים אין משהין לא בתוסה ולא
על גבה ואין סומפי' בה לא תבשיל' שלא בשל' כל צרכו ולא
תבשיל' שבשל' כל צרכו אם מצטמק ויפה לו ואפילו
היא גרופה או קטומה ואם הוסקה בקש ובגבבה משהין על
גבה וכל שכן דסומכין לה ואעפי' שאינה גרופה או קטומה'
דין תגור אפילו הוסק בקש ובגבבה ואינו גרוף או הוסק ב
גפת ובעצים אפילו גרוף וקשים אין משהין בתוכו ולא ע
על גבו ואין סימכין לו לא תבשיל' שלא בשל' כל צרכו
לא בשל' כל צרכו אם מצטמק ויפה לו לפי שהבלו חס
ביהתר ואינו סמיח דעתי מסנו ויש לחוש שמא יחתה אפי'
האש מעטה של קש ובגבבה' והטע' בגפת ובעצי' אפי' גרוף
נמי לפי שהגור' אינו גרוף אלא רוב האש ועצמה דאי אפשר
לגרוף כל האש עד שלא תשארו בה ניצוצות אדת ועצמ'
מגני שהבלו חס ושמא יחתה לבשר אות' הניצוצו' הנשארו'
דעת' בעל' וההשלמה ז"ל להתיר תגור גרוף או קטום'
וכן כתב הר"ן אשד זל דין לפני הנחלי' אין צולק בצל כשר
וביצח אלא כדי שיצולו טבע' זה כדי שיהיו ראוי' למאכל
לקצת בני אדם כמו מאכל בן דרוסאי שאם נשאר אחר כך

אין שם שום חשש חתוי מפני שחורא מתוך לפי שהוא על
הגחלים או סמוך להם' וכן הפת בתגור או חרחה על ה
הגחלים משיקרמו פנים המדובקים בתגור קודם שחשכה מ
מותר שאם נשאר אחר כך אין שם שום חשש חתוי שאם י
יחתה יתחרך ויפסיד אותם' ואלו הכירות שלנו שקורין
פורתילאש שמסיקין אותם מבפנים ואחר כך גורפין אותן ו
ותובנין בהן פת או פנדאש או בשר במחבת שקורין קכולא
מאחר שגרפו לגמרי והוא רחב מבפנים יותר מצפיתת קדרה
דינן כדין הכירה ומותר לשהות בו הפת והטפלה שקורין פ
פנדאש והקסולאש עד שיגמרו לאפות טשהשכה והוא שב
שנאפו קצת מבעיד יום שקרמו פני הפת והבשר נתבשל'
במאכל בן דרוסאי' וכן כתב רבי חננאל זל פרק לא יח
יחפור דמתנינן בתגור של נחתומי אבל תגור דידן ככירה
של נחתומין' ודוקא כשגרפוחו לגמרי מן הגחלים אבל
אם גרפוחו לצד אחד והציתו הגחלים לאחר' נקצותיו
אסור לשהות בו אלא אם כן קטום הגחלים שכפס יפה באפר
והיכא דשכח קדרה על גבי כירה שאינה גרופה או קטומה
דעת הר"ף זל התבשיל' שלא בשל' כל צרכו אסור עד מוצאי
שבת וכל זה אם עבר ושהה במזיד' אבל אם עבר ושהה
תבשיל' שבשל' כל צרכו ומצטמק ויפה לו מותר וכל שכן אם
שכח שוגג' והר"ם במזל כתב דמזיד לא שנא תבשיל' שלא
בשל' כל צרכו ולא שנא בשל' כל צרכו ומצטמק ויפה לו א
אסור עד מוצאי שבת בכדי שייעשו אבל אם שכח תבשיל'
שלא בשל' כל צרכו הוא דאסור מפני שבשל' בשבת אבל אם
בשל' כל צרכו ומצטמק ויפה לו מותר' כל מה שכתבנו
הוא הדין השהיה אלא דין החזרה בכירה כך הוא שאם היא
גרופה וקטומה אם סלק מכנה הקדרה כוונת לחזירה והוא
שלא הציחה על גבי קרקע אלא שעורה בידו ודעתו ל
לחזירה' ודוקא על גבה אבל לתוכה אסור אעפי' צקטומה
לפי שמטלטל הגחלים ושמא יתכוין לחזירה' ובגפה אין
מחזירין אלא אם כן הוסקה בקש ובגבבה' ולא הונחה על ג
גבי קרקע' ובתגור שלנו דין חזרה בו כדן הכירה הגרופה
והקטומה ואחר שהוציאנו צמנה הפת או הפנאדה שאם נש
נשאר בקצת הבלו עד למחר אפשר לושר שמות' לתת בתוכו
פנדאש להתחכס שם באותו הבל' הפועט שבו שהרי אין
שם חשש חתוי כלל שהרי גרפו' מבערב ואפי' לא קטכו הרי
נתאכלו וכחו כל גחליו ואין צריך שיזהר בזה שלא יהא שם
גחלת כלל שלא יחתנה בהחזיר הפת כתיבה' וחשש בשול'
ואפיה אין בזה שכבר נתבשל ונאפה לגמרי קודם לכן'
ופי' שהטכנה נמי ליכא שאסור להצמין משחשכה ואפילו
כדבר שאינו מוסף שאין זה דרך הטכנה
כלל לפי סברת הפוסקים אבל לפי ר"ש זל יש לפקפק
ולתת מים בתוך הקדרה כשצמקה יותר מדאי אכור לפי ש
שחמים קלים להתבשל ודינן כדן התבשיל' מיהו אם בשל' פ
קודם לכן מותר' ועל כן נשט' הסנהג' בנשים שנותנות בח
בחמין מים שנתבשלו שקורין שמדין כפני שאותן המים

וכן הלכה וחולח שאין בו סכנה אומ' לגוי ועושה כיצד
אדם לגוי לבשל ולאפות לו ולהחם לו חמין ולשחוק לו ס
סמנין לרפואתו גונח אעפ' שאין בו סכנ' כגון שישי לו צער
מות לינק בפיו חלב מאי שעשא יונק מפרק כל אחר יד הוא
הנה התבאר לך שאם אין שם מקצת חולי שאסור לומר לגוי
לעשות ואפי' יש הפסד גדול במכירת המלאכה ועכשיו ע
שנהגו לומר לגוי או לתינוק להביא ולהוליך ברשות הרבים
לפי שחדרכי העיריות הלתותיהם נעולות בלילה ואף א
אותן שאינן נעולות אין בהם דין רשות הרבים שאין בהן דרך
רחב ור' אבות ויש להן דין כרמלית אעפ' שיש אוסר' שבות
דשבות אלא אם כן יש שם מקצת חולי או במקום מצוה פ
ממ' כיון שאין בזה אסור תורה הקלו בהן ועשוין לרפוא'
כל דבר שאין בו סמנין כלל כגון לכפות כוס זכוכי וכדומה
בו על הטבור שמתדבק שם עד שיתרפא וקורין וינטוואר
שאיין לחוש בזה לשחיקת סמנין וכן כל כיוצא בזה
מותר ולחושין לחיטת נחשים ועקרבים בשבת ופי' הרם ב
במזל כיון שהוא מסוכן התירו לו זה אעפ' שאין מועיל אפ
אפ' ש' שיתישב ויתחזק וכת' הר"ם נע' שמתר' ללחוש לחש
עין הרע בשבת ורבנו יהודה אוסר' והר"ם במזל כתב
דברי' שא' דרך הבריאי לאכו' או לשתות בחול אסור לחולה
לאוכלן או לשתות בשב' גזר' שמה ישחוק סמני' אבל דברי'
שדדך הבריאים לאוכלן בחול אעפ' שמתכוין לרפואה מות'
זכן סמני' שדדך הבריאים לסוך בהן בחול מותר לסוך בהן
בשבת לרפואה כתב הר"ם יצחק זל אין נותנין אכפליית' ב'
בשבת על גבי סכה שאין בה סכנה וכשם הר"ם זל מצאתי
שניתנין על הפכה רפואה מעש' ומותר לתת עליה רפואה
בשבת ואפי' התכת בגד ומערב שבת מותר לתת קילור לת
לתוך העין ואכפליית' על גבי פכה אעפ' שמתרפא בשבת
אבל אם נפלה על גבי הקרקע לא יחזיר ואם נפלה על גבי ד
דבר אחר יחזיר ואם לא נתן מעש' יתן הקילור על גב העין
דוק ולא בתוך העין וכבר בארנו לחולי שאין בו סכנה א
אפי' לגוי ועושה וסמנין ומפרכין לאדם וכת' הר"ם הגה"מ
דקרא בשמן הוא שסמנין בשבת אבל בחלב או שומן אסור
לפי שהוא נתך ונמס על ידו ועשה נולד אבל בחול מותר
לסוך דשטין בחלב ולא אמר' דפיכה כאכילה דהיבא דא
דאיכא צערא לא גזור והראיה בזה מיום הכפורים דאמרין
אם יש לו חוטטין בראשו סך כדרכו ואינו חושש אבל ל
לתעבוג שלא במקום צער אסור ולפיכך אסור לנשים לסוך
בגיהן הקטנים בחלב או בשומן חזיר לפני אשה אפי' בחול
דהתם הוי סיכה כאכילה למאן דכוספי' להו אמורא בידים
דמי וכהא' שדדך הגדולים על הקטנים עב' ומי' שהחמטו
מעש' רחוק אדם פניו ידיו והלית' אבל לא כל גופו גזרה פ
משום מרחץ ומותר לרחוק בימי טבריא ובחדד שיש בו
הבל אסור אבל לא ירחוק אדם במים שאובין שנמסעות
חמין לפי שיש בהן הבל וכאין בהן לידי זיעה ונמצא כס
במרחץ ואין שטין על פני המים גזרה שמה יעשה חבית
של שייטין ורואה שאין לעבוד פיה בספינת גזרה שמה יע

יעשה כלים של מלחים מניח אדם קיתון של מים כנגד ה
המדורה פרי שיתפשד לא כרי שיחם מותר לצוק מים חמין
בתוך צונן או צונן לתוך חמין והוא שלא יהיו בפלי ראשון
לפי שהוא מחמם הרבה וסך אדם ידו בשמן או במים זמח
ומחמם כנגד המדורה והוא שלא יחם כרי שיהא כרסו של ת
תינוק נכזה בהן פי' שנכות בהן ומינסם אדם כגד וכצוה
על גבי מעיו ואעפ' שאסור לבשל ולהגיס בקדרה בעודה ע
על האש לפי שהיא תולדת מבשל מותר לשחוק הדלועין א
או בצלילים בעץ פרוור בתוך הקדרה אחר שהורידה מעל הא
האש ואסור להגיס מגרפה בקדרה להוציא הבשר מכמה
בעודה על האש כגבי שמנים בה' לא יתן אדם תבלין בת
בתוך קדרה רותחת ואעפ' שהורידה מעל האש אבל נותן ל
לתוכה מלח שאינו מתבשל אפ' לא על ידי אש גדולה ואין
עושיין מי מלח מרובין לפי שנראה תקון מלאכה ממלאכה ה
התבשיל ואין מולחין את הצנן לתקנו ולמתקו לאכילה ח
חתיכות זו על גב זו מפני שנראה מעשה כפשיין והוי כעין
מבשל אב' לטבלו במלח מו' כלו' לטבל במלח מעט החתיכ'
הביא הב' ההשלמה זל שירקא טוויא שרי פעפריג' ביצי' א
אסיר פי' לטוח שכן וביצים פגולגלים על הצלי כשהוא פ
חכ משחשכה מותר אבל לטרוף ביצי' מגולגלין כקערה אם
אסור לפי שנראה כמאן דבעי למטרינהו בקערה עב' ואין
ללמוד מכאן שהוא מותר לטוח בשמן הצלי וזהו בעוד כ
כנגד המדורה אפי' נצלה הצלי מבעוד יום דמס' יתבשל ה
השום והשמן שטחין בו הצלי אפ' יתגלגלו אותו כנגד המ
המדורה ולא התירו אלא לתת צלי על דם או חם על צלי
אחר הנכסלק כנגד המדורה ואם צק אדם תבשיל מן הק
הקדרה לקערה אעפ' שהוא רותח נותן בתוכו תבלין לפי ש
שמלי' שני אינו מבשל ויש מתיירין אפי' נתן התבלין בקע'
דאחר כך צק התבשיל מן הקדרה לקערה דערוי כלי ראשון
אינו כמלי ראשון עגבים שדסקן מעש' מותר לשתות הם
המשקין הזבין מהן בשבת ולפיכך מותר להוציא מן הגיגית
הדוחכה מעש' אבל אם הכניסן לדודך ולא נודכו משקין זה
הזבין מהן אסורין עד מוצאי שבת צפוף שפרש חבה וצ
וציצין שפרשו חבין אם פרשו למעלה ושצערין או
אותו מותר ליטול ביד אבל לא בכלי אבל אם לא פרשו ר
חבין אעפ' שפרשו למעלה אסור ליטול ואפי' ביד תבשיל
שלא בשל כל צדכו או שבשל כל צדכו ושצטמק ויפ' לו אין
משהין אותו על האש אעפ' שהונח שם מבעוד יום גזרה ש
שטא יחתה בגחלים כדי להשלים בשולו או כדי לצמקו וי
ויאכל ממנו כלילי' שבת לפי' אם נקף או כסה באפר הכיחה
או שעבטו הגחלים שהרי הם כמפוסות באפר מות' לשהותן
שהרי המיח דעתו מהן ואין לחוש שמא יחתה בגחלים ואם
מצטמק ורע' לו מותר לשהותו אעפ' שלא נקף ולא כסה ו
ופן תבשיל שלא בשל כל צדכו ומצטמק ורפה לו אם השליך
לתוכו אבר חי סמוך לבית השכשכות נעשה הכל כתבשיל
חי ופותר לשהותו על האש ואעפ' שלא נקף ולא כסה כס'
פפני שכבר המיח ורע' לו כסנו הראה שלא רצה לאכול פ

כגון אבנים ועצים אמר לטלטלן בין לצורך גופן בין לצורך
מקומן אבל מפני כבוד הבריות מותר לטלטל ג' אבנים כגון
מקורחות לקנח בהן בבית הכסא וכל שהוא בסיס לדבר א
אסור כגון נר שהדליקו בו באותה שבת ואפי' כבה אסור לט
לטלטלו אפי' לצורך גופו ומקומו אבל השוכח נ"ע על גבי
שב"א או שנפל על הטבלא מנער את הטבלא והגר נופל א
אם כבה כבה דכיון דלא מכזיב שרי ואפי' בנר של שמן דח
ודחי פסיק רישיה דלא ניהא ליה הוא דשרי ונר של א ח
הדליקו בו אותה שבת מותר לטלטולי לפי שיש תורת כלי ע
עליו ומנוחה בין שהיא נפלת בידו בין שאינה נפלת אם
לא בשתי ידיים מותר לטלטלה אעפי' שאדם קובע לה מקום
ואי אית בה חליות אסור לטלטלה ואי אית בה קשרים כעין
חליות גדולה אסורה אטו גדולה של חליות וקטנה מותרת ו
ואין האסור אלא שמא יתקע וכל תוקע חייב משום כונה
ונר שהדליקו בו באותה שבת אסור לטלטלה אפי' על ידי
כבר או תינוק הואיל והוקצה כשהוא חלק הוקצה לכל היו
כלו שלא התייר כבר או תינוק אלא למת בלבד וכן הדין
לכל כלי שמלאכתו לאסור שלא יועיל בו נתינת כבר או ת
תינוק לטלטלו מחמה לצל וכן דעת הב"ש ז"ל וקצ' חכמי
צדפת ז"ל הודו לטלטל נר שהדליקו בו באותה שבת על ידי
כבר אם הונח מעד יום ועד שמה שאסור ז"ל לא א
אמר כבר או תינוק אלא למת בלבד ר"ל כשמניח אותו ב
בשבת אבל כשהנח מבעד יום מותר ונחלית סכרא זו
פוחיא דאמרי כתיב נר על גבי דקל בשבת דמישמע שאין
בו שום הטר לטלטלו אפי' כבה שאם יהיה בו שום הטר לט
לטלטלו לא יתירו להצילו על גבי דקל כדמפורש שישתמש
במחומר וכל מוקצה מחמת אסור כגון מותר השמן שגברו
השבקעיה שהדליקו בה באותה שבת אסור ליהנות ממנו וא
אסור לטלטלו ואסור לבטל כלי מהיכנו לפי שהוא ככונה
או כמותר כיצד לא יתן כלי תחת תרנגולת לקבל ביצתה או
תיית הגר לקבל השמן הציטק מפני שהביצה או השמן אסור
לטלטל אבל בנות עליה כלי כדי שלא תשפר וכן בנות כלי תחת
הגר לקבל ניצוצות לפי שאין בהן כמש כמו שבארנו ולא
בטלו מהכנו ונותנין כלי תחת הדף ואם נתמלא הכלי ש
שופך תחתיו ואינו נמנע הוא שיהיה דף ראוי לרחיצה ש
שום לא כן אין כותבין ואם נתן מותר לטלטל במים המ
הטאומים שבו שאין ערשין גוף של רגלי לפתחלה השוכח
דבר האסור לטלטל כגון מעט או אבן על גבי כר או כסת
או על השלחן וצריך לגוף הכר או הכסת או השלחן ינער א
אותו חק נופלין ואם צריך למקומן נוטלין עב המעות ויניח
הכל במקו' אחד שאם ינער אותן שם לא יוכל לישב באותו
מקום אבל דביחן עליהן כמזיד נעשו בסיס להן ואסור לט
לטלטל אפי' נפל המע' מאליה כיון שהיו שם בין השמשל
ופי' הו' יצחק ז"ל מניח היינו שמניח שם המעות או הדבר ש
שאסור כדי לשהותו שם כל השבת מלה אבל אם נתן שם
כמזיד מעש' כדי לטלטלו למיר בשבת מותר לנער כמו ש
שוכח כותבין שומנין בגוי צמר ואין מטלטלין אותן ולמיר

נוטל את הכסוי וכן נוספות וזהו ז"ל כתב וצע' בפסקה ה
ותוספות פרק כל הכלים דוח' ור' שמשון מפלי ואומר מעבין
אבנים של חמץ ולעבין אבן שמהוקקין בה את הכרוא עב'
ואם לא היו שם כל בין השמשות שהונחו שם אחר כך אסור
לטלטלן בעוד שהן עליו אבל אם נטלו מותר ויש ללמוד
מכאן לבעל הבית שהניח מצות ביום או בקעה לפדות לפ
לפועלי גוים שיבאו לשאל שכרם משחשבה ויטלום כשיב
אותו כלי אסור לטלטלו כל השבת מנו דאתקצאי לבין הש
השמשו אבל אם בא גוי בכיתו בשב' הוביא מצות והניח
בכלי אותו כלי אסור בעודן בו אבל אם בא גוי ונטלן או ב
בשפכו משם בו ביום אותו הכ' מותר אחר כן שהרי לא ה
הוקצה לבין השמשות ולא נאכר אלא בעודן עליו וכל הב
הגיעה בסיס לדבר האסור ולדבר המותר כגון תיבה שיש בה
מצות מותר לטלטלה לצור' גופה ולצורך מקומה וכל מוקצה
אחר כגון פרות שהוקצו לסחורה או כדי ליבשן פות' לטלטלן
ולאכלן חוץ מגרונרות וצמוקין בלבד מפני שמסריחין בב
בנתים רעיו וצואה וכל טנוף אם הן בבית או בחצר שעומ'
בי מותר לטלטלן ולהוציאן לארצה או לבית הכסא ואם היו
בחצר אחת כופה עליהן את הכלי כדי שלא יתלכלך בהן
את הקטן ומי שנתלכלכה ירו בצואה או כשיט מקנהם ב
בזנב הכוס או בזנב הפרוה או במפה קשה אבל לא בכפה
שמקנחין בה את הידים שלא יעשה כדרך שהוא עושה ב
בחול ויבא לידי כבוס המפה ושירי פרוימות שהן שיהי ש
טליות מצויצין אסור לטלטלן בשבת וסגב הראבר ז"ל דו
דוקא שירי פרוימות משום דחוי תשמישי מצוה לא חזו לק
לקבוח הלא למדי דחשיב אלא בשלש על שלש אבל שירי מ
מטליות אחרות דחזו לקבוח אפי' ככל שהוא מטלטלין זהו
ואע" דתשמישי מצוה נזרקין נהי דלא צריכי גיזוח אבל
לאנהוגי בהו כנהג בזיו' לאו אורח ארעא קנה שתקנו להיו'
פוחח ונועל בו אעפי' שאין עליו תורת כלי לסלאכה אחרת
פוחח ונועל בו בשבת וכלי הנוקצה מחמת חכרו כים כגון
המפור הגדול או יגד המהרישה וכל דבר המחובר לקרקע ב
בין השמשות אתקצאי לכלי יומא וגוי שהביא דורון לישר'
בשבת אם יש מאותו המין כמחובר לקרקע אסור עד מוצאי
שבת ויכתבין בכדי שיעשו אבל אם אין מאות המי' במהוב'
אעפי' שבאו מחוץ לתהום מתרין לטלטל תדע שכן שהרי
מתרין לזה שלא באו בשבילו ואם היה בו דין מוקצה אין
לאכול בלי טלטול וכן נמי ליכא לסגו משו' מוקצה דאוגר
דגוי משום הכנה לגוי שהכל מוכן אצלו וכיון שהוא כוכן
לאיש אחד מוכן הוא לכל ויא' שאם ידע באבת עוב' מא
פאוצר הגוי צריך הכנה והכנה דגוי ומפרשין אין הכן לגוי
דאין צרי' שיכין לישראל אעפי' שלא העלה בדעתו שיאכל
הישראל מפרותיו מוכנן הם לישראל ופרות דכלי עלמא מ
פקזי דעתיהו מנהון צריכין הכנה כגון גרונרות וצמוקין וא
ואפילו חק ביד הגוי וזהו ר' שמואל ז"ל כתב זה בזה הל'
הלשון כל מוקצה כגון פרות שהתקצו לסחורה או ש
שהתקצו ליבשן מותר לטלטלן ולאכלן

כיון שנתחממו הרבה על פי הכירה כבר נתבשרו וליכא
ששום בעול שנותנין אותן בתוך התבשיל דם ביותר
וצריכות להזהר שלא לתת אותן חמים בעוד הקודה על ה
האש לפי שהן מערכות ומגרכות בקודה כדי לערב יפה וק
וקיימא לן דמגיס חייב משם מבשל אפי' בקודה מבושלת
כל זמן שהיא על האש אבל כיונה עקודה אין בה כשום מ
מגיס והא דפרכינן פרק דשבת גבי יורה עקודה והלא מגיס
בה לאו כשום מבשל קאמר אלא כשום צובע וכן פ' זל
והלמ במזל הוא דתנן אין נותנין פת בתנור עם חשמה ולא
חרדה על גבי גחלים אלא כשיקראו פניה דוקא בשאין לו
מזון ג' סעודות אבל יש לו מזון ג' סעודות מותר דבשבת א
אסור לרדות לאימת קא בעי לה למוצאי שבת ובלא חתו כ
נמי אפיה הוה ליה כקודה חיה וכדקתני פר' כל כתבי שכח
פת בתנור וקדש עליו היום מציל מזון שלש סעודות לאו
דוקא שכח דאפי' לכתחלה מותר להדביק פת בתנור מבעו
יום על דעת לרדות כמנו ג' סעודו' משחשבה כיון שאין לו
זולתן והאי דנקט שכח משום דשוכח מותר לרדות שער ג'
סעודות אפי' יש לו משום הצלה ומשום ענג שבת

ועוד דאפי' בשוכח לא הותר אלא שער ג' סעודות כתב
הר"ז זל תקנת רזל היא לענג שבת בהמין וכל שאינו מאמין
ואוכר המין צריך בדיקה אחריו אם הוא מק' וכתב הר"י
יצחק זל זול שכחופית רגלין לתת היורה כערב שבת על
המטפות והאש בויער תחתיו ומדפי' היורה בנכריס ועבדים
גרים מחממין אותה בשב' אם לא נתקדה כל כך שלא היתה
ראויה לאכילה כמאכל בן דרסאי קודם שיחכמו אותה ואין
חוששין בחמומן ושיריא לאכול ואסור לתת גחלים בודעות
תחת הקודה שטומני' אעפי' שאין הגחלי' מביבה ויש מקלין
כשיש אויר מהגחלים לקודה ופרחת חיות מותר להטמינן
אפי' סמוך לחשכה כיון שנאכלות כשהן חיות אמנם מש
משחשבה אסור להטמינן וכן להזקיף כסוי עליהן כשיש
מחמים וכן על קודה שאינה מבושלת ואפי' היא כמאכל בן
הכסוי דכתובת כסוי הוה ליה בבשיל ובשול שייך אפי'

דבר הנאכל כמו שהוא חי וכש' שאסור לתת תפוחים א
אצל האש בשבת לצלותן ולא חמים להפיג צנתן וצריך ש
שיהיה רחוק מן האש שאפי' יהיה זמן כריבה לא תהא היר
פולדת ואעפי' שאמר אין טומנין משחשבה אם באל
להוסיף מוסיף ואם לא הטמין מבעיד יום אסור להטמין
כשתחשך והיכא שהטמין בהתר מבעוד יום מותר ליקח
התבשיל משתחשך ולחזור ולכסותו כדתנן נתגלה פירוש
משדהחשיך כותר לכסותו וקף זל כת' מדקאמר נתגלה דוקא
נתגלה מאליו אבל בידים לא מיהו ככקנה דנטל הפרנין
ומכיה הגלופקדין נוטל הגלופקדין וכניה הכדינין יש ראייה
דהלכה כרבן גמליאל ותניא מותר ליקח הסדינין ומכיה הג
וגלופקדין אבל נתגלה מבעוד יום אסור לכסותו משתחשך
ששום דדמי לתולת הטמנה והא דאמר רזל אין כפלינין

בספינה פחות מג' ימים קודם השבת הטעם הנכון הוא מפני
עונג שבת שאין דעת המפליג בספינה פיוטבת עד אהר ג' י
ימים וכן הצר על עיירות של גוים כניחין כלי שיש בו מים
חמין על כלי שיש בו מים חמים ביותר כדי שיהיו חמים ע
עומדין בחומן ומותר להטמין את הצונן לפי הרמ' במזל כ
כדי שלא יצטנן או כדי שתפיג צינתו וזאת דהטמנה כו
מותרת בשבת והוא שלא יהיה בדבר מוסיף הבל שלא נא
נאסרה הטמנה זו אלא בדבר צונן אין לחוש אלא אם כן ה
הניחו על פי קופקו שעל האש דאסור ורש זל פ' להטמין
הצונן לתת כלי או כדי על גבי הצונן כדי שלא יתחמם מ
מרום החום הטומן לפת וצננות בעפר אם היו כקצת ע' יו
מגולין נטלין בשבת וכן חרדה שטמנה בגחלים אעפי' שא
שא נה מגולה מקצתה מבעוד יום תוחבה בבוש או בכדור
והיא נבערת מאליה כשום דגבי אובלין טלטול מן הצד לא
שמה טלטול ואעג' דקיימא לן גבי אבן שעל גבי החבית
ובכניח נעשה בסיס לדבר האסור וגחלים על גבי חרדה כנ
מכיה חוי אעפכ' לא נאסרה משום בסיס שלא הניחו שם על
דעת בסיס דאדובה הגחלים הן צדיקין וכן בטומן לפת וצ
וצחרות בעפר צריך להן לשמין וכן כתב הר"ז זל כללו
של דבר אין אוכל נעשה בסיס לדבר האסור ומה שאמרו
רזל באבן על פי החבית הכלי נעשה בסיס לא האוכל שבו
ועוד כתבו זל דרדה שטמנה בגחלים מותר לטלטלה במגולה
מקצתה ואעפי' שישכבה לפי שאין מתכוין לכך ולא פסיק
רשיה ורז' והרמ' במזל כתבו כללו של דבר כל דבר שא
שאמ' והיות זה על זה אם הוא צריך לאסור אין מותר לטל
לטלטלו אלא בכח בלבד אבל אם הוא צריך להתר כטלטל
גם האסור ונוערז או שזמטו כגון מצות על הכר ונר שיעל
גבי הטבלא ופנה שטמנה בתוך וחרדה שטמנה בגחלים וה
המ' כשלא הותח שם האסור על דעת שיהא היתר בסיס לו
לו אבל הניחו על דעת כן אסור לו דכל בסיס דבר אסור כא
כאסור עצמו עכ' וטלטול מן הצר שמה טלטלו גבי אבני'
או עצים אבל לא למת ולא לגבי אובלין כבו שבאתנו זה
הכלל כל דבר שמלאכתו לאסור כגון קדוח ומכתש וריחים
ופיוצא בהן מותר לטלטל לצורך גופו פ' כגון קרדו לפצוץ
בו אגוזים ולצור כקובו פ' אם היה צד' לעב ב' קו' שהכלי
עומד בו אבל לצורך עצמו של כלי כגון מדמה לצל או כדי
שלא יגב אין מטלטלין אותו וכל כלי שמלאכתו להתר
כגון כוס לשחות כו נטל אפי' לצורך עצמו של כלי ושבדי
כלי אין נטלין אם לא לעשות בהן מעין מלאכתו כגו' שכר
עריבה לכסות בהן פ' חבית דשברי זכוכית לכסת פי הדף ו
וכן כל כיוצא בזה ואם אינן ראויין לכל אכה אינן נטלין
דיא שאעפי' שאינן ראויין למלאכה כלל אבן כגון בקקו הנק
כגון על הגלחן או כאמצע הבית מותר להניחן מר' דהח
אקוץ ככוכלית וכל כסויי הכלים נטלין והוא שיהיה תורת
פלי עליהן וכל דבר שאין תורת כלי עליה

וידצאין לפקח על עסקי רבים ומשדכין על התנוקת לארס ועל התינוק ללמדו ספר או אומנות ומכרין החולים ומנחמין האבלים ואומר הר מאיר נע' שאין להשכיר סופר או מלמד ולהזכיר לו סכום מעות ולא לעשות ערך עמו לו לו כמה אתה רוצה ליקח והוא יאמר כך וכך ומה שאומר בכתובות 'בפק' משדכין על התינוקת ליארס בשבת ועל ה התינוק ללמדו ספר או ללמדו אומנות הכי פי' שיכול לדבר אליו אם הוא רוצה להשכיר עצמו אבל סכום מעות אינו יב יכול להזכיר כלל והגיה עליו 'הקף' ול' פיהו מוק' יהיב טעמ' חפצין אסורין חפצי שמים מותרין משמע דמות אף להזכי לו מעות ומפליגין לים הגדול מעש' לדבר מצוה ופוסק עמו לשבות ואינו שובת וכתב הרמ' נע' אסור ליכנס בספינה ב בשבת אלא אב' קשורה ואם נכנס בעש' ושבת בתוכה מותר לעשות צרכיו בדפני הספינה עבל' ושומרים פירות בין תלשיין בין מחוברין כל דבר שאפשר שתעשה מלאכה בגללו ואפשר שלא תעשה ובעשיתו עשה מלאכה ולא נתכונן לה פטור עליה ואם אי אפשר שלא תעשה אעפי' ש שלא נתכוון לה חייב דפסי' רישיה הוא וכל העושה מלאכה אעפי' שאינו צריך לגוף המלאכה חייב כיצד המכבה את ה וצר כחם על הנר כחם על השמן כחם על הפתילה חייב ו ואעפי' שאינו מכבה אלא טפני הנר או השמן או הפתילה חייב וכל דבר שהתחיל לעשותו מבעוד יום אעפי' שנעש' והולך מאליו כיון שהתחיל מבעוד יום מותר בין בכלים ב בין בלא כלים דהא אין לנו שכיתת כלים כיצד פותקין מים לזנה מעש' ומשקה והולך מאליו בשבת אבל אין כותבין חטין לתוך הרחים אעפי' שנעשה מאליו ספני שמשמיען קול דאוושא מילתא והוי כמאן דעביד בידים וקורדה חיה מותר להשתרות על האש והיא מתבשלת כל היום כמו שכ שכתב' והטעם לפי שמסיח דעתו מכנה ולא יבא לדרותו בגחלים אבל צלי אין צולין אלא כדי שיצילו מבעוד יום וכן חרדה אין כותבין על הגחלים אלא כדי שיקדמו פניה ח והטעם לפי שהצלי והפת מכודר לצלות ואיפשר דביעיל לאוהנא וחיישינן שמא יחתה פתח ה' יצדק ול' כפוף פתח מוכיח שמותר לתת שפוד של בשר או עוף כמון לחשכה א אם הוא מנותח לנתחים לכתחלה בתוך התנור אם הוא מכ מכוסה כפיו אעפי' שיש אש בתנור ואעפי' שאינו כמאכל בן דחכאי סרב אשי דשרי נדיא בשיל ולא בשיל בין שריק בין לא שריק ומקמינן לה במנותח אבל עוף אדעילה שלם אסור עד שיהא כמאכל בן דחכאי דפסח דוקא שרי' משום דכני חבורה זריון ה' אבל חוץ לתנור סכוך לאש אסור א אף במנותח אלא אם הוא כמאכל בן דחכאי קודם כדתנן אין צולין בשר וכו' ואמרינ' כדי שיצולו מבעוד יום כמאכל בן דחכאי ואוקמי' לה בכשרא פי' חוץ לתנור כמון לגחלים לצורך לאב' בלילה תל' אין מדביקין פת לתנור עם חשכה ולא חרדה על גבי גחלים אלא כדי שיקדמו פניה ר' אליעזר אומ' פנים המדביקין בתנור ותוקל אתה כדמוכח בירושלמי

חילקי' אגינה או טפלה שקורין פנדה או פלאון יתנב כפ סגוך לחשכה במקום חס כדי לאפות עד שיקדמו פני העיכה ותחתון שלה ומה שכתובה ככאכל בן דרוכאי הכניח ס סביב הקורדה או תחתיה או שכסה אותה בדבר הרצוי ליטול בשבת או שהניח סביבותיה דבר שאינו נטל זככה אותה ב בדבר הנטל הרי זה נוטל ומחזיר שהרי יכול ליטלה בשפתה כיון שהכסוי דבר שנטל אבל אם טמן אותה כלומר שהניח סביבותיה וכסה בדבר שאינו נטל או שהניח בסביבותיה ד דבר הנטל וכסה אותה בדבר שאינו נטל אם מגולה מ מקצתה נוטלה משם ואם לאו אסור דכיון שהניח במזידה הדבר שאינו נטל נעשית הקורדה כמים לדבר האסור והא דאמרינן באבן שיעל פי החבית מטה החבית על צדה והיא נ נוטלת אוקי' לה בשוכח והרז' ז' פסק דאפי' ככה אותה ב בדבר שאינו נטל אם הקורדה מגולה מקצתה הרי זה נוטל ו מחזיר שמכנה הקורדה והכסוי נוטל שאין לוכר כזה נעשה כמים לדבר האסור לפי שאינו אלא לצורך שעה ודעתו היה מאתמל ליטול מנכה בשבת ואם אין הקורדה מגולה מקצתה כגון שהכסוי שלה מקיף סביבותיה ומגיע עד הקרקע ואינו נוטל ומחזיר האב מפר לבתו וכן הבעל לאשתו נדרה בשבת בין לצורך השבת בין שלא לצורך והטעם לפי ש שהפת נדרים אינה רק כל היום אבל אין נשאלין להכס להתיר נדר או שבועה אם לא לצורך שבת כגון שהיה בקור הגדר בטול עונג שבת אבל שלא לצורך שבת אין נשאלין לפי שיש לו פנאי להיות נשאל לאחר השבת המהלך כמדבר ולא ידע מתי יום שבת מונה מיום שטעה ששה וס ומקדש יום אחד וכברך בו ברכת היום וכבדיל במוצאי ש שבת בכל יום ויום אפי' ביום זה שהוא מקדש ומכדיל בו ו ואם איש עבי הוא שאין לו במה יתפרנס אם לא ישתכר עם בני השיירה עושה מלאכה אצלם בכל יום כדי פרנסתו כדי שלא ימות ואסור לו לעשות יותר על פרנסתו שכל יום כפ טפס שבת הוא ואם ידע שהיום יום שמיני ליציאתו או סד' או כיוצא בזה המנין הרי זה מותר לעשות המלאכה אותו ה היום שהרי הדבר נדאי שלא יצא בשיירה בשבת ושאר הי הימים חוץ מזה עושה כדי פרנסתו והה' שיכול לילך עמהם חוץ לתחום שגב זה הוא צורך חייו שאם יבא שיירתו ימות במדבר וראיה על זה הא דאמרי' דהוא יומא מעבר ליה ב בקדושא ואבדלתא ואם יהיה אסור לצאת עבדך חוץ לתד' ליכר דמנכר ליה דלא נפיק חוץ לתחום נר שאחורי הדלת לא יפתח וינעול כדרכו דהוא לייט עלה אביי אבל לפתחו בגדת מותר דהא אין מכויז לכבות ולא הוי פסיק רישיה וכן פסק הרמ' במזל אסור להשמיע קול בכל דבר בין בכלים בין באגוזים בין בידיו לרקוד ולטפח שמא יתקן כלי שיד ואם אינו מתכוון להוציא קול מותר כתב הרמ' נע' אל ידלג אדם ואל ירוץ בשבת בטיביל חפציו להרויח אבל לדבר מצוה מותר ונראה למותרו כי בחורים הכתעגנים במרצתן וב בקפיצתן מותר כי אינן רוצים להרויח

חוץ מגדירות וצמוקין הטיעם מפני שמכריחין בנתום עד
שייבשו כל צרכן מי שוחץ במים מכתפג בשליתו ואינו
חושש שמא יסחוט ואעפי' שמביא בידו ומי שנשרו כליו ב
במים מהלך בהן ואינו חושש שמא יסחוט
ואין שוחץ אותן כדי ליבשן ואפי' בתוך ביתו מש
משו' מראית העין גורפין האכוס לפני הבהמה לתת לתוכו
גם תבן גם מספא ולא יתערב בעפרורית האכוס ויקוף מא
מאכלו והר' יצחק זל כתב שאסור לגרוף אכוסים פ' היא
של עץ או של אבן גזרה אטו של קרקע אבל שלחן מותר
לגרוף לכתחלה וכמלקין תבן שלפני הבהמה לצדדין כש
בשהוא רב כדי שלא ידרסנו ומותר להדק פלפלין אחד א'
אחד ביד סכין אבל לא המלח לפי שדרכו להדק אותו כן
בחול על גבי השלחן וצריך שנוי וכת' הרף זל וזל ושמעת'
בעים הרב בקינות זל שמלח הגם של ים שמותר לפזר
על השלחן מעט ולהדקו בקתא דסכינא אבל מלח של ש'
שליש שנעשה דק כתחלתו ואחכ' עושין מכנו פתיתין גר'
גדולים מותר להתוך מכנו בסכין כדי דהוה אנת' והכי' א'
איתא בתוספו דשבת אין כותשין את המלח במדוך של עץ
אבל בקתא דסכינא שרי עמל' ומשרבין יין ודבש ופלפלין
שחוקין מבעוד יום בשבת שהוא משקה הבריאים ואין ע'
עושין זה לרפואה ולפי שזה אינו מצוי תמיד לא גזרו לש'
לשחיקת הפלפלין והשוחק פלפלין אחד אחד כמו שכתבנו
לא שחקה במכתש כפני שהוא טוחן אך בקערה מותר'
וזה' לשאר בשמים שפותר לשחוק ביד הסכין ובקערה לא
במכתש והרף זל כת' מיהו נכון להחמיר משום כראית הע'
העין טיט שעל גבי רגלו מקנהו בכותל או בקורה וטיט
שעל בגוד ככשכשו בידו מבפנים ולא מבחוץ שלא יעשה
כדרך שהוא עשה בחול ודמי למלכן אע"ו דלית להו מיה'
מותר לגרד בצפורן ואין לחוש לתלישה שער הבגד דהא ל'
לא כסוך ופסיק ריעיה ולא ניחא ליה הוא ובתוכפות של ר'
רבנו יהודה זל דוקא בטיט לח אבל בטיט יבש הוי טוחן ו'
דאיג' דאיכא צדיקה לגופה פמ' אכור לפתחלה ואין כגורדין
טיט היבש שעל הכנעל בין חדש בין ישן לפי שכתקנו בג'
בגדירותו אבל טיט לח מגורדין לפי שאין בו תקון בכך ואין
גורדין פת לתרגולין אם לא פתיתין גסין משום דטוחא ד'
דלא צריך לית לן למיעבד אבל פתיתין גסין שרי דאי אפ'
אפשר בלאו הכי דהוי שנוי אוכלא כדקאמ' לן דמשנינן ו'
ואית דאמרי דכל מדי דחזי לאור שרי בכל ענין כותנין ה'
המים היפין בתוך מים כלוחין קריב להצטנן המים היפים
בתוך המלוחים מקפלין הכלים הלכנים חדשים ובאדס א'
אחד לפי שאין הקפול באלו מועיל כל כך שאין בהן קבטין
שיצרכו לדתפשת כמו ביצנים וכן בלבנים ובלבד למי ש'
שרין לו להחליף ירושלמי דמקפלא אספלא כתרין בני א'
אדס דמי ואסיר פ' שהבקפל על הכפסל מותרו זמ'
ומפשת קמטיו והוא תקון נמור ועכשו שנוהגין לקפל כל ת'
הכלים אפשר דקיסול דידן לא דמי לקפול שלחן
שהיו קפדין מאד לפשת קמטיו ולהגיהו תחת המכבש ולא

כן אגחנו עושין אסור לכתוב ב' אותיו בשבת או למהוק על
כנת לכתוב ב' אותיות במקום החק והכותב חייב בכל כ'
כתב ובכל לשון ואפי' בשני סמניות נפלה דיו על גבי ה'
הספר ומחק אותה אם יש במקומה כדי לכתו ב' אותיו חייב'
הכות' אות ארת בארץ ואת אחת בקורה או ב' אותיו בשני
דפי פנקס ואין נהגין זה עם זה פטור ואם נהגין זה עם זה ח'
חייב דמגיה אות אחת ועשה אותה שתיים כגון שחלק ג' ס'
מח' ועשה אותה שני ז' חייב וכן כל כיוצא בזה הכותב בש'
בשמאלו או לאהר יד וברגלו וכפיו פטור אטר שכת' בימינו
שהוא שמאל לו פטור ואם כתב בשמאלו חייב קטן אהוז
בקולמס וגדול אהוז בימינו בידו וכתב חייב גדול אהוז ב'
בקולמס וקטן אהוז בה וכותב פטור אין הכותב חייב עד
שיכתוב בדבר הרשום ועומד כגון דיו ושחור ודומיהן ויכ'
ויכתוב על דבר שמתקיים עליו הכתב כגו קלף ועץ ודומיהן
אבל הכות' בדבר שאין רשום עומד כמו משקין ומי פרו' או
שכתב בדיו וכיוצא בו על עלי ירקות או על דבר שאינו ע'
עומד פטור שאינו חייב עד שיכתוב בדבר העומד על דבר
העומד וכן המוחק אינו חייב עד שימחק סת' העומד מעל
דבר העומד הכותב על בשח חייב המשרטט על בשח
צורת כתב פטור רשום תולדת כתב כיצד הרשום רשמיין ו'
וצורות בכותל בששר וכיוצא בהן חייב וכן המוחק הרשום
על כנת לתקן והשרטט כדי לכתוב תורת אותו שרשט ח'
חייב ואסור ללוות ולהלוות לפכור ולקבו לשכור ולהשכיר
לדון להלוץ וליכס ולקדש וכלהו גזרה שמא יכתוב אבל ל'
לשאול ולהשאיל לחבר מותר שזאל אדס מחבר כדי יין
וכדי שכר ובלבד שלא יאמ' לו הלוני אלא השאילני ובלעז'
אל יאמר פרשטמי אלא באיילאמי שהוא לשון שאלה ואם
אינו באיניו מותר להניח לו משכון עד לאחר השבת ולא
ישכור אדס פועליכ בשבת הא יאמר אדס לחבר להשכיר
לו ולככור אכו' אחד בפה ואחד בכסיהו תעקול ולכנו'
הלמדוד בין בכלי מדה בין ביד בין בדבל אסור ואין כן
בקרשין ואין כעריב' ואין מהרימין אם עשה כן בין בשוגג
בין בסויד מה ע' עשה עשו וכן הכנה לחבר בע בת גבה'
אסור להפיש או לשחוק בקוביה בשבת משום שזה נכקד'
ומכמר ואסור לחשוב חשבונות שהוא צדיק להן בין שג'
בין שעתידי להיות שמא יכתוב אבל שאינן
צדיכין לו מותר אבל אסור להרבות בשיחה בטלה בשבת
שלא יהא דבור של שבת כדבור של חול ואסור לקרות בש'
בשטרי הדיניות שלא יבא למחוק ואסור לאדס להלוך ל'
לחפציו בשבת לראות פה צר' לעשות ואפי' לדבר כה יונה
או מה ימכור לסחר אכור וכן אסור להלך עד כוף
התחום וישב שם כדי שיהא קרוב לעשות חפצו במוצאי ש'
שבת אבל לדבר מצוה או לעשו' דבר שהוא מותר לעשות
בשבת מחשיך התחו' ואו' אדס לפועל הנרא' שתעבד עבי'
לערב אבל לא יאמר לו היה נכון לעמוד עמי לערב אם לא
לדבר מצוה כגון לבית הכנסת או לבית המדרש ומדשבין
חשבונו של מצוה ומודדין המקראות ופופקין צדקה לעניים

תמציא אם אין לו לחם משנה ואף כי נטחן בשבת עצמו
 ואע"ג דבהג' חשבי ליה לטחינה ככולד' מיהו רבנו יחיאל זל
 לא היה מודה עב' עושין מדורה למי שהקין דם ונצטנן
 אפי' בתקופת תמוז ועוד כתב זועקין ומחננין על יחיד ה
 הצורך אבל אין זועקין על הדבר ועוד כתב מה המוטל ב
 בחמה מניח עליו ככר או תיבוק ומטלטלו ואם אין מוטל
 בחמה אין מטלטלין אותו אבל מצילין אותו מפני הדלקה
 וממ' סבין ומדיחין אותו ובלבד שלא יזוז בו אבר ושומטי'
 הבר מתחתיו כדי שיהא מוטל על החול וכבי' אין כלי מת
 מתכות וכלי מקד להניח על כרסו שלא יתפח ופוקקין נקביו
 כדי שלא יבא בוק הרוח וקושרין את הלחי לא בשביל שת
 שתעלה אלא בשביל שלא תוסיף ואין מעצמין עיניו בש
 בשבת ואם הוא בבזיון מוצאין מרשות היחיד לכתמלית
 או מכתמלית לרשות היחיד שגדול כבוד הבריות שדוחה לא
 תעשה שבתורה ועוד כתב מטלטלין כנונא אגב קטמיה
 גוי צמר ושלחין של אומן אין מטלטלין אותם שאין אדם
 חצה שיטלטלו דאומן קפיד נגר שיש בראשו גלוסטרא כ
 נועלין בה בשבת ושארין בראשו גלוסטרא אם קשור ותלוי
 נועלין וכן אם היה נוטלו באגד ופסק רבנו רת דהה' אם ש
 שפחו ותקנו ויש מחשידין דבעי קשידין ונכח להחמיד ג
 נוחטרא שהיא למעלה מן המים אין ממלאין אלא אכ' עשו
 לה מחיצה גדולה גבוה עשרה טפחים סביב הנקב מר רוחות
 וכשיש ז מחצות אפי' לשפוך מותר ומה יש להתיר הבתי
 כסאות שעל המים אם יש מחיצות עשרה תלוי על המים ת
 וחת הנקב ויש מתירין משום דצואה מקום פטור היא בכל
 מקום וכתב הר"ם נע' אותן בתי כסאות העומד' על החומה
 מן העיר ונפלת הצואה בחפידת העיר אסור לעשות צרכיו
 מן בשבת ומן שמוחר לעשות צרכיו באותן העומדין על
 המים זהו קולה שהקלו חכמי' על המים שאפי' מחיצה תלויה
 מותרת בהן במים וז' זל אומר אם רצה לעשות צרכיו ב
 באותן בתי כסאות העומדות על חומת העיר שצריך לנעץ
 קנים למטה עד הנקב למט' גבוה לטפחים ושיהא בין קנה
 לקנה פחו' מט' טפחי' והר"ם נע' בת' שיעשה כן בשפוע תחת
 הנקב כדי שלא יפול בחדיא לארץ ובה מותר ואין צריך לנ
 לנעץ קנים ומותר לאדם ליטול ידיו או לשפוך מים בעליה
 המבוזה על גבי מים אעפי' שיש בה נקבים כתמיה המים כ
 נופלים למטה לפי שכשם שהמחיצה עלה למעלה כך יורד'
 למטה ואותן בתי כסאות שהם בחפידה בקרקע של שני ש
 שנתפין נראה שאסורי' ע' שיערבו אמנם הר' יעקב מקינון
 אמר דהואיל רצואה במקום פטור הוא דשרי' כך קבל הר' יע
 יעקב מקינון סברותיו סת' הר' יצחק המוצא תפילין בשבת
 במקום שאין משתמר לובשן כדרכו מניח של יד ושל ר'
 ראש בראש ונכנס חולץ בביתו וחוזר ולוקח האחרים וכן
 עשה עד שיבניסם כלם וכתב הר"ם נע' אותן כוסות ה
 העשויין פרוקים שנוטלין אותן מן הרגל ומחזירין אותן אם
 הם רפויין מותר לפרקם ולהכניסן בשבת ואם מכניסן סת'
 בחוץ אסור בין לפרקם בין להחזירן ועוד כתב מותר ליגע
 בשבת במעמד שלפני הארץ שהצרות עומדות עליו בין ש

שהוא של אבן בין של עץ דרך שלא יגעו ויעצו ואעפי' שהוא
 תשמיש והסים לדבר האסור דמסקי' אפילו אסור עצמו אין
 אסור ליגע אלא אם כן מטלטלו ועוד כת' אדם שישכח כיסו
 עליו בעש' ובתיכו מעות יתיר כיסו ויניחנו ליפול לארץ ו
 ואל יאמר לגוי להצניע מעותיו או כיסו דכל מה שאסור ל
 לעשות אסור לומר לגוי לעשותו ועוד כתב שמוטר ליגע
 בתנור של בית החורף שהוחם בשבת ועוד כתב שאם חפץ
 אחד או שופ דבר מוכח על גבי מעות בשבת וצריך לו שם
 שמוטר לטלטלו משם שדבר מוקצה אין אסור אלא לטלטל
 אבל ליגע מותר ועוד כתב שאין אדם יכול לעמוד ברשות
 הרבי לנעול ביתו ולהכניס המפתח לפניו תדן הרלת' או
 למעלה או מצדד' לפי שאפי' משהו אסור להכניס ולהוציא
 מרשות הרבים לרשות היחיד וכן מכתמלית לרשות הרבים
 או לרשות היחיד עוד כתב הגי' נשי המשחקות באגוזי'
 על גבי קרקע אסור משום אשוזיי נומות אם לא שישמו
 מטלית תחתיהן ועוד כתב מותר לקרא כתבים שהובאו מ
 מחוץ לתחום רק שלא יגע מהן ויש נוהגין ליגע בכתבים ו
 ובלבד שלא יקחם מיד הגוי ועוד כתב מי שהציה בעש' פ
 פרות בתנור של בית החורף לצלות רק שיהא קודם תפלת ע
 ערבית מותר ליגע וליקח אותם מן התנור כל זמן שירצה ל
 לפי שנאכלין חיים ועו' כת' מותר לטלטל מניפה בשבת כדי
 להבריח הזבובים דכלי הוא ובלבד שיהא זהיר שלא להוצי'
 הזבובים **חייב** אדם לאכול ג' סעודו בשבת
 אחד ערבי ואחת שחרית ואחת מנחה שכן
 בפסוק וירשלימי מתתם אכלוהו היוס מן יומא הרין אנא ידע
 דבר ישראל חייב למיכל תלת זמנין בשבתא חדא ברמשיא
 חדא בצפרא חדא בערביתא אי נמי לאפטיקי בין סיכלא
 למיכלא והר"ם נע' היה רגיל לבצוע בהעודה שלישי בשני
 לחמים אמנם אינו רגיל לברך בפה והר"ם בכל אבר
 שצריך לקבוע שלשתן על היין ולבצוע על שני ככרות ש
 שלמות וכן ביוס טוב צריך לבצוע על שני ככרות זכר ל
 למן שלא היה יורד בשבתות ובימים טובי' רק בערב שלהם
 היה יורד משנה ויא' כי אם לא יוכל להיות לו ככר' כי די
 לו בא' שלמה כי כך מוכח במלתא שביוס ו' יורד להם מן ב'
 עברים לכל אחד ומהעמ' עשו ב' לחמים א' מהן בעש' כבקר
 השני בליל שבת והשלישי בבקר והרביעי בסעוד' שלישי'
 ואינו צריך לבצוע כשתיהן אלא בארת' **ואמרו**
 זל לעולם יסדי' אדם שלחנו בעש' ואעפ' שאינו
 צדי' אלא לכזית וכטיצא מבית הכנכת בערבי שבתו ילך
 לביתו וימצא מטה מוצעת ונר דלוק ושלחן ערוך דאמר ר' י
 יוסי בר' חנינה שני מלאכי השדת מלוק לו לאדם מבית הכ
 הכנכת לביתו אחד טוב ואחד רע כשבא לביתו ומוצא שם
 מטה מוצעת ונר דלוק ושלחן ערוך מלאך טוב או יהי רצון
 שיהא כך לשבת הבאה ומלאך רע עונה בעל כרחו אמן
 ואם אינו מוצא מטה מוצעת ושלחן ערוך ונר דלוק מלאך
 רע או שיהיה כד לשב' דבאה ומלאך טוב עונה בעל כרחו
 אמן וטעם מהלחם שעל השלחן הוא מונח בה שתי מפות
 זכר למן

וכן לדאות כל דבר שמתענג בו לראותו אין קורין לאור
הנר גזרה שמה יטה וכתב הרף זל בראה שאפילו מתוך ע
עשית או מתוך זכוכית ואפי' קבועה בחור בכיתל אסור
אבל שני בני אדם במקום אחד קורין לפי שכל אחד יזהיר
חברו ואפי' אחד אינו יודע לקרות וחברו אושר לו תן דעתך
שלא אטה היה מתיר ריבא זל הבעל התרומה אסור וא
ואשתו עמו וצע' והתלמידים קורין לפני רבן לפי שאימתו
עליהם ולא יטו וביזום הכפורים שקורין יחידים איכות יום
הכפורים עליהם ומותר וממ' לומר ככה מדליקין במחזורים
גראה דמותר שהרי הוא מזכיר אסור שבת ואיך ישכח ו
ולקרות כנגד המדורה אפי' עשה קורין יחד אסור אבל אם
אינו צריך רק לעיין ראשי פרשיות כותר כמו באגדה של
פסח וכיוצא בה ולא יפלה כליו לאור הנר אפילו להבחין
בין בגדיו לבגדי אשתו וכן כיוצא בזה גזרה שמה יטה
ומזה הטעם אסור רזל להדליק בפתילות ושמיים שאסרו
פרק כמה מדליקין לפי שאלו השמיים אין נמשכין אחר ה
הפתילה והאור מסכסכת בפתילה ויש לחוש שמה יטה
המחתה בגחלים חייב שתיים משום מכבה ומשום טבעיר
אין מאחזין האור בבקעת כמוך לחשכה אלא אם כן נאחו
האור ברוב העץ וקייסמין דקין מותר וכן בפחמין כל שהוא
מסקי בפרק כל כתבי נכרי שבא לכבות אין אומרים לו ככה
ואל תכבה קטן שבא לכבות אם עשה לדעת אביו ואמו
אין שומעין לו אמר ר' אמי בדלקה התירו לומר כל הפככה
אינו מפסיד ובפרק המדיר אמר למעטני שאר אסורי שבת
ולאפוקי מהג' שאין לחלק בין דלקה לשאר אסורי שבת
ושמה הג' כל דבר שיש בו הפסד כמון מן הכל מותר ות
ותלסודנו ממעט דבר שאין בו הפסד כל כתב הר' יצחק זל
אם אדם צריך לחפץ אחד שהוא ברשו הר' להכניסו לרשות
היחיד יביא תינוקות לשם ואם יביאחו אין מוחזק בידם ו
ואם לא יביאחו יעשה מחיצה שלא יהא בין זה לזה ד' אם
אמות ולא ידעו למה הובאו עש' עם חשכה צריך אדם למ
למשמש בבגדיו ואם יש שום דבר עליו יסלקנו ולא יחלל
שבת אשה הנותנת סוך או סודד לקבל נדותה אם להציל
מטונף הרי זה אסור משואי הוי ואם בשביל צערא מותר
עוד כתב לא יצא האיש בשירין ובסיקרא ואם יצא אינו
חייב ואומר רב שמותרת האשה לקשור סביב שזקיה רצ
רצוע' או משיח' ואין לחוש פן ישתלשלו למטה אעפי' שאין
רצועה כמו בידית כדאמר רב הונא אמר ר' יוחנן בידית ש
שברגלים מותרין ויוצאין בהן ואומר רי' זל שבני אדם הג
דביבשין ויש כבלים בתגליהם שמותר לצאת בהן ואינו מ
משואי וליכא לפגזר דלמא מפסיק ואתי לאתויי ד' אמו' לפי
שתקיעין הן הטב' תגן יוצאין במוך שבסנדל תני רמי בר
יחזקאל והוא שקטור אבל במגעל שלנו מותר לצאת במוך
שבטוכו דלא נפול מיניה כמו מסנדל ואפי' בשבת מותר ל
ליתנו לכתחלה והרף זל כתב וצע' אם הוא הדין בקש עב'
וסופא דקתני ובלבד שלא יתן לכתחלה זכריתא וקתני
תצא אם נפל לא יחזיר לא קאי אלא אפ' פלין

ותריר של מלח שבפיו כשנותנו בשבת כתוך פיו לפי שג
שנראה שדחה להוליכן במקום אחר דרך רשות הרבים אבל
סוך שבתוך המגעל מותר לצאת בו וליתנו אפי' בשב' ד' יוד
כתב אדם שיש לו ריח הפה מותר לצאת בפלפל בפיו ומ
ומספקא לן אם מותר ליתנו בשבת אם לאו ומותר לפרוף
על האבן פי' לפרוף חוט ומשיחה סביבו כדי שלא יפול ב
בגדו אבל על המטבע לא יפרוף לכתחלה בשבת אבל מ
פעש' מותר ומותר אדם לצאת כב' סרבלין אבל כב' חגור'
יש אסרין ויש מתירין ובלבד שתהיה אחת על הגזכילה זה
והאחרת על הקושיט ובעל היראים אסור והוא שאינו צריך
אלא אחד מהן שלא התירו לעשות כן אלא בדלקה אבל ש
שלא בכקוב דלקה ודאי אסיר' עבל' והורה רת' זל אדם
שכווין גיד שוקיו או שיש חולי ברגלו שאינו יכול לצאת ו
זלישען עליו שמותר לצאת במקלות בעבות אבל זקנים ש
שמנעבעען גופן אסור לא יצא הקטן במגעל הגדול דילמא
נפיל ואתי לאתויי ולא תצא אשה במגעל מרופט פי' קרוע
דילמא מחייכי עלה ומייתיא ליה זכ' לא תצא במגעל חרש
אם לא יצאה בו שעה אחד מבעו' יו' לפי שכקפדת על כות
רגליה ואם אינו מאושר בפוטב שלפא ליה ומייתיא ליה
והאיש דלא קפיד מותר לצאת במגעל שלא נסחו בחולא
אבל במלבושים חדשים מותר וליכא אסור אפילו באשה
המחמר אחרי בהמתו בלאו דכתיב לא תעשה כל מלאכה א
אתה ובהמתך וזהו מחמר אבל אינו לוקה דבלאו זה יש בו
אזהרת מיתה בד' והרף זל כתב דמחמר גופיה ליכא מיתת
בד' בטוח עגין ממ' באותו לאו דמחמר שמעי' מיניה אזהרה
לעשה מלאכה לבדו בלא בהמה שיש בו מיתת בד' ולא דמי
ללאו דתחומין דג' מליח מותר לטלטלו אפי' לא בשליו אבל
כשאינו מליח אסור אבל בשד חי ותפל סותר לטלטלו ו
מגביהין מעל השולחן עצמות וקליפין דראויין לאכילה וש
ושאינן ראויין לאכילה אסורין אלא יניעו המפה או השולחן
אסור ליטול התינוק אם אכן בידו או דינר כי המטנה לאח
התיר אלא כן שיש לו געגועין על אביו ואעפ' כדינ' אסור
שמה יפול ודינר מיד התינוק ויטלנו לוקחים מותר האוכל
מלפני החמור ונותני לפני השור אבל איפכא לא לפי שאינו
ראוי משום ריר היוצא מפיו ומשאר הבהמות כתב הר' יצחק
גראה דמותר מולא הזכיר הכמים אסור בשאר בהמות
בהמה שנפלה לבדו אסור להעלותה אם יכולה להתפרנס עם
עד מוצאי שבת קט' שעל גבי הכטה כנעביע בגופו אבל
לא בידיו ואם היה ראוי למאכל בהמה או שהיה סר או סרין
מותר ושומטין מעל גבי האמום ומותר להעמידה
הבהמה על גבי עשבים אבל לא על גבי מוקצה אבל יעמו'
לפניה כדי שתלך על המוקצה חבית שנשברה כביא כלי
אחר תחתיה ולא יערה מכלי לכלי שמה יביא דרך רשות ה
הרבים אין מילדין את הגויה בשבת אפי' בשכר אעפי' שאין
בזה חלול' כתב הרף זל יש אסרין פת שנאפה בשבת אע
שעפי' שנאפה בשביל גוים ויש גדולים שהניחו לצורך ב
ברית מילה והוא הדין לצורך ברכת

דין ערובי חצרות לב

אסור לאדם להוציא מרשות לרשות אפי' כל שהוא ולא מד
 ברשות הרבים בלבד אלא אפי' ברשות היחיד אסור כגון מ
 מחצר לחצר ומבית לבית בלא ערוב אפי' בחוד או בחלק א
 אסור להוציא אבל בערוב מותר והרובה לערב ערובי בת
 בתים וחצרות בינו ובין חברו יקח מן קמרים וילושו יחד וי
 ויאפו מן הכל עונה אחת ויברך באי אמה אקבל על מצות
 ערוב ויאמר בזה הערוב יהא מותר לנו להוציא ולהכניס
 ולטלטל מבית לבית ומבית לעליה ומעליה לבית ומבית ל
 לחצר ומחצר לבית אין ערובי ערוב זה אלא ספת שלמה
 אפי' כבר מאפה סאה והיא פרוסה אין מערבין בה ומערבין
 בפת תבואה ובפת אורז ובפת ערשנים אבל לא בפת דוחן
 ומיחד לו מקום בבית שבחצר שיהיה בו ד' על ד' אמות וכל
 זמן שהוא קיים סומכין עליו אפי' לא נשתייד ממנו אלא כ
 כזית אבל אם נאכל או נאבד או נרקב או נשקף אסור לט
 לטלטל זה עם זה עד שיעשו ערוב אחד

דין שתופי מסאות לג

ככל משתתפין בין בפת בין בשאר אומלין חוץ מן המלח ב
 בפני עצמו והמים בפני עצמן ערב מים עם מלח נעשה מ
 מדיים ומשתתפין בהן ואין משתתפין עם סמחן ופטריות
 שאינן חסובין כאוכל ושעור האוכל שמשתתפין בו כג
 פטריות לכל אחד מבני המבוי עד שיהיו יח' או פחות אבל
 אם היו יותר על זה שעורן כ' סעודות שחן כח' גרונות
 ואפי' היו משתתפין אליהם ודבבות שעור זה לכלן ואפי' כ
 גדד אחד מהם מאוכל זה מסיק ומערב בו אחר שהוא מותר
 אל האחרים ובשם הרש' זל מצאתי כתוב ואם המבוי רחב
 עשר אמו' צד' צוות פתח כיצד צוות פתח קנה מכאן וקנה
 מכאן וקב' על גביה ואם אין לו קב' עש' בתבלי' ויעשו ערוב
 עוד מצאתי בשמו כתו' ואם אין רשות הרבים ספסוק בין
 הסבואות עשה צוות פתח בשני צדדיה בקנים או בחבלי'
 ומותרין כל בני הסבואות שבתוך אותן הפתחים של קנים
 לטלטל איש לחברו וכן המרינה כלה ימינה פתחה בקנים א
 או בחבליים ויעשה כעין צוות פתח ומותרין בערוב מדאמרי
 רבא מערב אכולא מתה בערוב אחד ואין המבוי נטר בל
 בלחי וקורה עד שיהיו בתים וחצרות פתוחין לתוכו וכתב
 הב' והשלמה זל דדוק בלחי אחד שאינו נטר אבל בשני ל
 לחיים נטר אעפ' שאין בתים וחצרות פתוחין לתוכו ולא ג
 נרע מחצר שנטר בפס' ד' ומשהו מכאן ומכאן וכל בני ל
 המבוי צריכין לשתף ואין דריסת הקהל אוכרת אפי' הגל הא
 האסודה אינה אוסרת וכיצד עשין השתוף גובין אוכל' ב
 כנרונות מכל אחד מבני המבוי או פחות אם היו מרחבין ב
 כמו שבארנו ומניח הכל בפלי' אחד ביצד מחצות שבמבוי
 או בפית מהבתים ואפי' בית קטן ואפי' באכסודא אבל לא
 ינחנו באויר המבוי ואם תניחו ביצד המבוי צריך להיות מ
 מנביה מן הקרקע טעם הכלי שהו' בו כדי שיהא נסר ומכרך
 על מצות ערוב ואו' בזה השתוף יהא מותר לכל א

פס אין לו יין אחר סותר שמרים שנתן עליהם מים אעפ'
 שיש בהם טעם יין אם לא נתן שלשה הוציא ארבעה אין
 מקדשין עליו ועקר הקדוש כלילה ואם לא קדש כלילה
 מקדש וחלף כל היום וסוד הקדוש להיות אופ' ויכלו עד
 עד אשר ברא אלהים לעשות ואחר כך בפה ואחר כך אשר
 קיבלו במצותיו ורצה כבו וכו' ואם יקדש על הפת או אחר
 ויכלו ברכת הלחם ואחל מקדש' כנוס' זה שכתבנו ומה שנ
 שנהגו לקדש בבית הכנסת היעם מפני האורחים שאוכלין
 שם בחודי הסמוך לבית הכנסת ויא' שהכנה משום רפואה
 לפי שאמ' זל פסיעה גסה נוטלת אחד מחמ' מאות פמאוד
 עינו של אדם ומתדר ליה בקדושתא דבי שמימי והוא הק
 הקדוש שעושין בבית הכנסת בלילי הפסח לפי שעני שב
 שבישראל לו יפחתו לו מד' כוסות על יין ובשאר ימים טו
 טובים נהגו לקדש שם ויא' כי הטעם לפי שפעמים יש כצ
 בצבד מי שאינו בקי בנוסח הקדוש ובישמעו אותו ילמוד
 או אפשר לומר להוציא בזה הקדוש אחר שדעתו לאכל ב
 בביתו ואעפ' שהלכה רוחות שאין קדוש אלא פסקו מעול'
 דמתיב וקראת לשבת עונג שם תהא הקריאה כאשר כתבנו
 למעלה וכן כת' רבנו נסים זל מי שקדש בבית זה ודעתו ל
 לאכול בבית אחר אין צריך לחזור ולקדש במקום שיעשה ו
 והביא ראיה מהא דאמרי' מי שסוכתו ערבה עליו מקדש ב
 בליל יט' האחרון של חג בביתו ועלה ואוכל בסוכתו אין
 הים במל' סג' אין קדוש אלא במקום סעודה כיצד לא יק
 קדש בבית זה ויאכל בבית אחר אבל אם קדש בזוית זו א
 אוכל בזוית שניה עבלי' וכשיקדש מכרך תחלה על היין
 וכו' כמו שכת' זכת' בעל האשכול זל מאי טעמא תקינו קד
 קדושה והכולה וברכת התנים בתר בפה וכיו' וצריך לקדש
 ולהבדיל לא אפשר למיכל עד דסקדש ומכריל והוי צורך א
 אכילה ומ' זל לא הוי הפסקה וכן נמי הוי ברכת רדתן
 וחובה חן עליו ועל היושבין שם לברוכי קמי קבה מעין א
 אכילתן ושמתן וכיון והוי צורך אכילה נינהו אבל ש
 שאר פלי' אפי' דכיו' תהא הפסקה בה צריך לחזור ולברך
 וכשבת בשחרית בצאת ישראל מבית הכנסת מחנין הכוס
 ומברכין עליו בזה והוא תקרא קדושה רבה והטעם למה
 נקרא כן לפי שברכה זו גדול מזה שחייא ראשונה לכל חבר
 הברכות הסדורות על הכוס או גובל לומר טעם לרפוי כי ל
 לפי קטנו נקרא כן כמו שמכנין לעד שקודין לו סניגורין
 והקדוש הזה נעשה מדם יסידו הספה העליונה מעל השלחן
 פרי שלא יתבייש הפת כשאין מקדשין עליו ומקדשין
 על היין ואמר לטעם כלום קודם
 קדוש זה ואין צריך לברך אחריו על הגפן וכן חדין ב
 בימי החול אם ישנה קודם אכילה שאין מנחנו עתה כשב
 סוכתו ר"ל שחן לא היו סת' לין עצמן לחי' קובעין סעודתן
 על הי' ספני שני סניגמי האחד שלא היה לחם רוב יין סעוד
 אצלם ועד ספני שהוא משחית הדעת לא היו רוצי לקבוע
 עליו ולפיכך היו פוקדוקין בין לשתות ובין לשנות אבל אם
 אנוחנו שהגלנו לשתותו ולקבוע עליו אין לוקוק כל כך וא
 ואין אנו צריכין לברך אחריו

שהיה בו טל למעלה וטל מלמטה כמוכח בקופסא ויא' פי
הטעם כדי שלא יתבייש הפת כשמקדשין על היין ולא על
הפת שגם על הפת נוכל לקדש אם נרצה ומקדשין
קדוש האם על היין כמו שאמר רז"ל זכור את היום השבת ל
לקדשו זכרו על היין בביתנו מכאן נסמך חכמים קדוש ה
היום דבר תורה ירושלמי אמר ר' ירמיה מצוה לצאת ביין
אזנים שב' אל תרא יין כי יתאדם מהו לצאת ביין מבושל
ר' יהודה אומ' יוצאין בר קפרא תני קונדיתון ביין והמנהג
לומר ויכלו קודם שיקדש ואחכ מקדש וטועם מלא לוגמיו ו
ומטעים לכל בני החבורה וכתב הר"ף ז"ל לאו דוקא מלא לו
לוגמיו אלא כל שאלו מסלקו לצד אחד היה נראה כמלא לו
לוגמיו ואחכ נוטלין ידיהם לצורך הסעודה אבל לא קודם
שיקדש שכך אמרו רז"ל נוטל ידיו לא יקדש משום דין אקרי
פרא ואמרו רז"ל כל הנוטל ידיו לפרות הרי זה מגסי הרוח
ויא' כי מאחר שהקדוש בא במקום סעודה ועוד שאם היה מ
מתאחה לפת יותר טיין שמקדש על הפת הילכך הרשות בידו
ליטול ידיו לפני הקדוש או לאחריו וכן עמא דבר טעם ל
למה אין קדוש אלא במקום סעודה דכתיב וקראת לשבת ע
עונג כלומר במקום עונג שהיא הסעודה שם תהא קריאת ה
השבת דהיינו הקדוש ונשים חייבות בקדוש היום ואעפי'
שהיא מצות עשה שהזמן גרמא והטעם כמו שאמרו רז"ל נ
נשים חייבות בקדוש היום דבר תורה דכתיב זכור ושמור כל
שישנו בשמירה ישנו בזכירה דכתיב וזאתנה ב
בשמירה איתנה בזכירה ואשה היודעת לקדש מקדשת
ואם לאו מקדשין לה ובאר הר"ף ז"ל ואפי' להוציא אחרים י
ידי חובתם שאינן יודעין לקדש והמקדש על הפת צריך ל
ליטול ידיו תחלה ולברך המוציא ומקדש ואחכ בוצע ורת
אוסר לקדש על הפת ודוקא במקום שהיין מצוי אבל במקו'
שאיין היין מצוי נכון הוא לקדש על הפת והמקדש לאחרים
אין צריך לשתות ואעפי' שאינו אוכל שם מוציא ידי חובת
האוכלין שם במקום הקדוש וכתב הר"ף אשר ז"ל שאם קדש
או הכריל לעצמו לא יקדש לבקי אלא לאשה או לשאינו ב
בקי דהא דאמרי' כל הברכות מן אעפי' שאינו חייב מוציא
המ' להוציא את שאינו בקי אבל בקי לא דהוא עצמו מוצי'
את עצמו אם ירצה ומסתבר הכי מדאשכחן דאמר ר' פלוני
הוא מקדש לאריסיה כי אתי מדברא דוקא אריסיה ולא ו
ידע אבל לאיניש דידע לא וכן מדקאמר אבל סמך לבנו
ולבני ביתו כדי לחנך במצות מכלל דאיניש אחרינא לא י
דכתיב חבר הליאג ז"ל בהלכות הבדלה עכ' אסוד לאדם לפ
שיטעם כלום קודם שיקדש שכן ואכל או שנתה קודם ש
שיקדש הרי זה מקדש אחר כך ויש לו לאדם לקדש בערבי
שבתות פכעוד יום ואעפי' שלא נכנסה השבת מי שהיה
אוכל בעש וקדש עליו היום והוא בתוך הסעודה פורש ספה
ומקדש וגומר סעודתו ומברך ברכת המזון היה אוכל תמר
סעודתו עם הבגנת שבת מברך ברכת המזון תחלה על כוס
אחד ואחכ מקדש על כוס שני ולא יברך ויקדש על כוס א
אחד שאין עושין שתי מצות של תורה על כוס אחד ופסקו

הנאזני' ז"ל דאין קדוש אלא במקום סעודה הילכך לא יקדש
אדם בבית זה ויאכל בבית אחר אבל אם קדש בזוית זו א
אוכל בזוית שניה ומקדשין אכ' למה מקדשין בבית הבגנת ו
ומתרצין אעפ' דאין אוכלין בבית הבגנת ממ' סעודת מצוח
מותרת ואמר רבנו ניסים גאון ז"ל דאם קדש במקום אחד
על מנת לאכול במקום אחר דהוי קדוש במקום סעודה ו
ואיתן בני אדם ההולכין לעשות קדוש להוציא אחרים כגון
שלא לשתות שכ' אעפ' דששת ההלכה מוכיח שהיו רבילין ל
לשתות מכוס של קדוש בבית הבגנת אעפי' שאין יוצאין
ממ' נכון להחמיר וכתב הר"ף ז"ל אכ' אדם מקדש בביתו
ויש לו שכן שומע קדושו ושלחנו לפניו בביתו ושומע קד
קדושו של חברו על שלחן שלו יצא היכא דנתכוון שחמע ו
ומשמיע דהוי קדוש במקום סעודה כתב הר"ף אשר ז"ל ויא
קדיש ואשתלי ולא טעים מקדוש ושתו ליה אחריני אי א
אשתפיך מיתו ליה כסא אחרינא ומברך עליה בפה ושתו
ליה ולא צרי' לאהדורי קדוש דאם פר המקד' אם טעם מלא
לתמיו יצא ואם לא טעם לא יצא והמ' כגון דקדש ושתו
אחריני ועדיין יושב במקומו סגי בהכי דמברכין על כוס א
אחר בפה ודיו אבל אם לא במקום סעודה קדיש או קסמ
מהוא דוכתא צריך למהדר לקדושי אין מקדשין אלא
על היין הראוי לנסך על גבי המזבח ויש דוצים להוכיח
משם דאין מקדשין ביין מבוטל וכתב הר"ם במזל שאם
נתערב מעט דבש או שאור בחבית גדולה שאין מקדשין
עליו לפי שאינו ראוי לנסך ותמה דהא אמרינן סוטה אדם
אשכול של ענבים ואומר עליו קדוש היום אף עלפי
שאינו ראוי לנסך אמאי לא אמעט מתוך גריעותו או ס
מחמת מאוס כמו מגולה או שריחו רע וביין מבוטל מק
מקדשין עליו לשתחלה דכתיב אמרינן בד' מסות של פסח ד
דיוצאין ביין מבוטל אעפי' שאום עליו קדוש היום אך אין
מקדשין על ריחו חומץ וטעמו יין מקדשין עליו והוא ה
שיהיו הצמוקין לחים שאם יודוך אותם יצא מהם דבש
וכן יין חדש מגתו מקדשין עליו וסוטה אדם אשכול של
ענבים פ' מערב שבת ומקדשין עליו בשעתו כלי שהוא
מחזיק אפי' כמה רבעיות יין אם שתו מכנו מעט פגמו והו'
לעבין ברכת המזון או לשאר ברכות שטענות כוס אבל
לעבין ברכת הגוגין אינו פגום שצריך לברך עליו בפה הש
השזתה מכנו אחר זה אם לא ברך עליו אבל אין עושין בו ב
ברכה שטענה כוס מפני שהוא כשיורי כוסות והר"ם נעב
ברך פעם אחת ברכת המזון על יין פגום שהחזיר לקנקן שח
שהיה בתוכו יין חי ושפך מן הקנקן לתוך הקנקן רבה עליו
ומבטלו ובפעם אחרת מך על יין פגום אעפי' שלא היה יין
הרבה בתוך הקנקן לא היה יכול לומר קמא קמא בטיל ונ
ובשעת הדחק היה וז"ל כתב מיהו נהגו העולם להוסיף
מעט מים או מעט יין כדאמרי' בירושלמי ר' פלוני טעים נ
כסא ומתקן ליה ופי' רבנו חיאל ז"ל דמתקן ליה בתוכפוח
פעט יין שאינו פגום או מעט מים ומה שפי' בערבי פסח
יש קפיד אחצבא פגומה פירוש כמזל דוקא קפיד אבל אם

מבטולו ל יהודה או במזיד אוסר בשוגג אינו אוסר הלכות
 כל יהודה עבלי כונב הרף זל עיר סוקפת חוסה ישראל ה
 הגר יחיד שם מותר לטלטל בכל העיר אין צריך לשכור ר
 רשות מכל העיר אבל אם היו שנים בשני בתים אפי' ערכו
 יחד אסורין לטלטל ער שישרו רשות מכל הגוים
 וכת' הרמ' נע' שנים יהודים הודים ככרך אחד שאין די במה
 שקונין רשות מן השר לעשות ערב אלא צריכין לשכור הר
 הרשות מכל בית ובית שיש לשם כדאי בערוכין האחים ה
 הודים בחצר בזמן שאוכלין משל אביהם אין צריכי' לערב
 אבל אם אין אוכלין משל אביהם צריכין לערב כך אעפי'
 שכל חבתים הם של שר העיר הואיל שאין מקבלין פרס מ
 ממנו פי' שאין אוכלין משלו צריכין לשכור עבלי כתב
 הרף זל על מכוי שיש לו ג' מחיצות אפי' לסאן דאמר ד' מח
 מחיצות דאודייתא ממ' מותרות ג' מחיצות בלחי או קודה כ
 כרמשמע במשנה דפרק דערוכין וכת' הר' יצחק זל
 ואם המכוי מפולש שאין לו אלא שני כותלים כלכד זה כב
 כגד זה העם נכנסין ברוח זה ויוצאין בשכנגדו אוסר שם
 שנעשה צורת פתח מכאן ולחי או קודה מכאן וכן פוכקה
 הריאף זל והגיה עליו הרף זל ודוק היכא דליכא בקיעת ר
 רבים כמכוי כא' מבני המכוי ולא מכל בני העיר אבל אם ב
 בקיעי רבים כל בני העיר מכאן ומכא' שאוחד אותו מכוי כ
 כגד השרטיא והפלטיא והינינו שהארך מכוח כגד שיערי
 העיר מכאן ומכאן אז לא סגי בצורת פתח דאתו רבים ומ
 ומבטלי מחיצתה כדאמר' גבי שני בתים וכו' וזכמיה או'
 אין מערבין רשות הרבים בכך יאפי' בדלת נמי לא סגי א
 אלא אכ' נבעלת בלילה כדאמר' גבי ירושלים וכו' ואעג' דא
 פסיק התם רבני בראיות ליניעל אעפי' שאינן נבעלות התם
 מיירי במבואות המפולשין לרשות הרבים ולא בקיעי כה ר
 רבים התם סגי בראיות ליניעל והא דמצריך דלת הכי מש
 משמע לחנביא אבל אגן קיימא לן כתק' רבני בצורת פתח
 כדפי' בפנים ואם הוא מפולש במכוי אחד לרשות היחיד ש
 שלא ערב עליו אעג' דמפולש למקום אחר האסור לו ממ' ל
 לא בעי צורת פתח אלא סגי בלחי מאותו צד דרשו' היחיד
 והוי כסתום מאותו מקום צד על ידי הלחי ומצד אחר דרשו'
 ורבים סגי בלחי או קודה עבלי הרף זל עור סתב מכואות
 שלנו הסמוכין לרשות הרבי' צריכין שני לחיים אעג' דארכן
 יתר על רחבן כיון דליכא חצרות פתוחות לתוכו ואעג' דאין
 לנו רה' סמ' מחלק' ובטול רשות בשבת מותר לכתחילה וכן
 שכיחות מגוי אבל רי' אומ' דאין שוכרין רשות בשבת מגוי
 כשמואל לקח אחד מבני החצר פת אחד ואומ' הרי זה לכל ב
 בני המכוי אין צריך לגבות מכל אחד ואחד וצריך לזכות ל
 לקח בו על ידי אחד וכשמוכה לקח יזכה על ידי בנו וכתו' ה
 הגדלים ועל ידי עבדו ושפתחו העברים ועל ידי אשתו
 הרף זל סת' מיהו כגדדים מוקי לה' דוק' כשיש לאשתו בית
 באותה חצר לכך נראה שלא יזכה על ידי אשתו אבל אינו
 פוסח על ידי בנו וכתו' וקאננים ועבדו ושפתחו הבגעי' מ
 שפני שידם כידו וכת' הר' יצחק זל קיימא לן ס' יחנן דאמ'

לא גדול גדול ולא קטן קטן ממש אלא גדול וסמוך על שלחן
 אכיו זהו קטן קטן שאינו סמוך על שלחן אכיו זהו גדול ו
 זהו בכאן וצריך להזה' שלא יזכה על ידי בנו הגדול מאחר
 שיהוא סמוך על שלחנו שידו כיד אכיו אבל אם יש לאדם
 מלמד שאוכל בשכרו מזכין על ידו וכן יתום שזן אותו ב
 בתורת צדקה לא הוי סמוך מיהו שמואל חילק עליו שם
 דאומ' גדול גדול ממש קטן קטן ממש לפיכך צריך להזהר ש
 שלא לזכות על ידי קטן אעג' שאינו סמוך על שלחנו וכן ל
 לא יזכה על ידי גדול אם הוא סמוך על שלחנו מיהו כתב
 הרף זל דנראה מאחר שנשא אשה לא מהגי כמיכות על ש
 שלחן אכיו ואינו צריך להודיע לבני החצר ולבני המכוי
 שכבר זכה להם לפי שזכין לאדם שלא כפניו ורי' אוסר
 אעג' דאמר' אשתו של אדם מערבת שלא מדעתו ממ' אינה
 יכולה לזכות אחרים ורף זל כת' אעפ' שאין בעל הבית בעיר
 נראה שאינה יכולה לזכות והר' יצחק זל כת' שאם אין בעל
 ההית ואשתו בעיר מספקא לן אם בני הבית יכולין לערב כ
 כלל והלכה כדברי המקל בערוכין וישראל שהגיח ביתו
 הוא וכל אנשי ביתו הלכו לטבות אצל בנו או בתו באותה
 העיר אינו אוסר ופסק רי' זל על הבחורים המלמדים הודים
 בחדרים לבדם לא מבעיא דאין להם אלא פתח אחת לרשות
 הרבים שאין צריכין לערב אלא אפי' לכל אחד ואחד פתחו
 לרשות הרבים שאין צריכין ולא מבעיא היכא שאוכלין מ
 מכסר של בעל הכי' אלא אפי' כל אחד אוכל במקומו
 בחדרו כיון יואפיתו ובשולו יחד אין צריך להם לערב ועוד
 שאין הבעל משאיל להם רשותו כרי' שיאסרו עליו והשר
 מקוצי היה מצריך תפיסת יד המשאיל או המשכיר ביתו ל
 לאחרי' אם יש לו תפיסת יד בכל הבית אין אוסרין ואם לאו
 אוסרין וכתב הרף זל כי השר מקוצי היה מצריך תפיסת יד
 או ערב כלל ברכה וצע' אי מצריך אפי' בפתח אחד לה'
 דהא משמ' ד' לא מהגי פתח לרשו' הרבי' כי אם לאחשובי בית
 שיער וכן נהגו בכידיה גדולה שמשכירין בני אדם ורבה כל
 אחד ואחד לכדו ואין להם כי אם פתח אחד לרשות הרבים
 ואפי' הכי נהגו לערב וקיימ' לן מקום פתח גרים פי' מקום
 שאוכלין שם בשבת וכת' הר' יצחק שנינו פר' כיצד כשת
 משתתפין תנותן ערובי חצרו בבית שיער אכסודא ומרפסת
 אין ערובו ערב והוד שם אינו אוסר על בני החצר שאין
 שם דיחה בית התכן בית הבקר בית העצים בית האוצרות
 הרי זה ערוב הודר שם אוסר עליהן כיון שהוא מקום פתח
 ל יהודה אימ' אם אין שם תפיסה לבעל הבית שם כי אם יתר ע
 עליו ומפרש אפי' אין תפיסה לבעל הבית שם כי אם יתר ה
 המחרשה הרי זו תפיסת יד אעג' דהו' דבר שאינו נטל בש
 בשבת או דבר אחר ונטל בשבת הרי זו תפיסת יד כתב
 הרמ' נע' שנים יהודים הודי' בבית אחד ויש לכל אחד ואחד
 בית שאוכל בו לפר אם יש בו הפסק מחיצות בתוב' צריכין
 לערב דהלכה סרב דאמ' מקום פתח גרים עור סתב גוי הוד
 אצל ישראל יחיד בחצר אינו יכול לאסור רשות על ישראל
 לפי שדינת גוי כדינת סתם ומות' לו לישראל לטלטל בחצרו
 ב ו

בני המבוי להכניס ולהוציא מן החצרות למבוי ומן המבוי
להצרות בשבת. חלקן הערוב או השתוף אעפ"י שהוא בכל
אחד אינו שתוף אבל אם מלאו הכלי מן הערוב או מן הש
השתוף ונשאר ממנו מעט והניחו בכלי אחר מותר. ובהגו
העם לערב ולשתף בפסח לכל השנה במצה מפני שאינה מ
מתעפשת כחמץ ואם עשה כן בהסך מותר כל זמן שהוא
קיים. וערוב זה אינו אלא משום הכרא בעלמ' בעים שכלנו
מעורבין באוכל זה ויד כלנו שזה כן עד כלנו שזה בכל
מקום שאחז כל אחד לעצמו והרי לכלנו רשות אחד ואז לא
יבאו לפטות ולום' שמותר להכניס ולהוציא ברשות היחיד
לשדות ולסדברות. ודבר זה תקנת שלמה ובית דינו הוא כי
דין תורה שכל חצר שיש בה שכנים הרבה כל אחד מהם מ
מות לטלטל מביתו לחצ' ומן החצר לביתו מפני שכל החצר
רשות היחיד הוא שמותר לטלטל במלה וכן מבוי שיש לו ל
לחי או קורה כל בני המבוי מדין תורה מותרים לטלטל מח
מחצרות למבוי וממבוי לחצרות שכל המבוי רשות היחיד.
וכן הדין במדינה שמוקפת חומה גבוה עטרה טפחים שיש
לה ולתות שנעלות בלילה שכלה רשות היחיד היא. אבל
שלמה ובית דינו תקנו שיהא אכו' לטלטל לכל רשו' היחיד
שיש בה חלוקה בדירוק אחד חצר ואחד מבוי ואחד מדינה
עד שיערבו מן מעש' וכן יושבי אהל' או סוכת או כדנה
שהקפחה פחיצ' אין מטלטלין מאהל לאהל עד שיערבו מן
ההקפחה היתה להכרא שלא יחשבו העם ויאמרו כשם שמו
להוציא מן החצרות לחצרות המדינה ולשוקיה כן מותר ל
להוציא אל הסדברות ואל השדות הואיל הן רשות לכל וי
יחשבו שאחרי החצרות הן רשות היחיד שניתן להוציא ול
להכניס מדצות היחיד לרשות הרבים אבל אחר שערבו א
אין לחוש על זה שנראה כזה כמו שיד כולן שזה. כל גנות
העיר אעפ"י שזה גבוה וזה נמוך עם כל החצרות ועם כל ה
הקפפות שהוקפו שלא לשב' ריחה שאין בכל אחד מהם יתר
על בית פאתים עם עובי הכותלים שבין החצרות עם המב
השכונות שיש להן לחי או קורה מן רשו' אחת וכן מטלטלין
במלך בלא ערוב כלים ששבתו בתוכן אבל לא כל' ששבתו
בתוך הבית אלא אם ערבו כיצד כלי ששבת בתוך הבית כ
בין ערבו אנשי החצר בין לא ערבו מותר להעלותו מן ה
החצר לגג או לראש הכותל ומן הגג לגג אחר הכמוך לו אפי'
גבוה ממנו כל שהוא או נמוך ומן הגג האחר לחצר השניה ו
ומן החצר השניה לגג השלישי וסג' שלישי למבוי וממבוי
לגג והביעו עד שיעבירו כל המדינה מלה דרך גגו וחצרות
או דרך גגות וקפפות או דרך שלשתן מזה לזה ובלבד שלא
יכנס בכלי זה לבית מן הבתים אלא אפי' ערבו כל אנשי ה
הביתות האלו ערוב אחד וכן אם שבת הכלי בב' הוציאנו
לחצר לא יעבירו לחצר אחרת או לגג אחר או לראש הכ
הכותל או לקרפף אלא אם כן ערבו כל אנשי הביתות שם
שמעבירין כזה כלי זה בערוב אחד ושייחה שהאפי' מציצה
מוציאין מאהל לאהל בלא ערוב לפי שכלן מערבין ואין
צותן אהלים קבועים להן. ואם ישראל דד עם גוי שוכרין

רשות הגוי בפרוכה ואפלו בשבת לפי שאין זה שכירות וד
ודאית אלא הכרא בעלמ'. וכן אם היו שם שני גוים שוכרין
מחן ואם לאו אוסרין הרשות לישראל' ואין השתוף מועיל
להם כלום. ואשתו של גוי שזכרת שלא מדעתו וכן שכיר
או שמשו שוכרין שלא מדעתו ואפי' היו ישראלים. שאם
מן הגוי נקום להגיה בו מפציו והשאלו הרי זה מעשה בר
ברשותו ומשכיר שלא מדעתו. שני ישראלים וגוי הדדים
בחצר אחת ושכרו מן הגוי בשבת החר האחד ומבטל רש
רשותו לשני וכן אם מת הגוי בשבת מבטל הישראל' ליער
אדר ויהיה מותר לטלטל גוי שהשכיר מגוי אם אין הראשון
יכול להוציא השני עד שישלם זמן שכירותו שוכרין מן ה
השני ואם יש לו רשות לראשון להוציא השני בכל עת שי
שירצה אם לא יהיה השני עומד ושכרו מן הראשון הרי א
אלו מותרין. הצר שישראל' גוי שרדין בו והיו חלונות פת
פתוחות מבית ישראל' זה לבית ישראל' זה וערבו דרך הח
החלונות מותר להוציא דרך החלונות אבל לא דרך הפתחים
עד שישכיר אנשי החצר שנתערבו או נשתתפו חוץ מאחד
בין בשוגג בין במזיד הרי זה אוכר עליהן עד שיבטל להן ר
רשותו בטל להן רשותו ון מותר' מפני שנתערבו כבר והוא
מותר מפני שהוא באורה אצלם ואורח יותר בלא ערוב ש
ושתוף. וכת' הר' יצחק זל וזל מבטל רשותו צריך שיבטל
לכל אחד ואחד רשותו וצריך לומר רשותו מבטלת לד' זלך
ולך. ואם אותם הרב כ שיערבו בטלו רשותם לזה שלא י
ערב הוא מותר שז' כלם בטלו לו רשותם וכן אכור' שאין
לום' שיהיו כאחד אין אצלו שאין רבים נעצין אורחים אצל
יחיד היו אותם שלא ערבו שנים הן יכולין לבטל לאותם ש
שערבו אבל אם אותם שערבו בטלו להם רשות' אין מועיל
להם כי שניהם אוסרין זה על זה ואפי' חזר האחד שלא ערב
ובטל רשותו להכרו שלא ערב הרי זה אסור מאד שבשע'
שבטלו ומערבין היה אסור. היו ג' בעלי בתים השכיר ערבו
והאחד לא ערב אם האחד שלא ערב בטל רשותו לאותו ש
שלא ערב אין הבטל מועיל מפני שחברו יאכור עליו אבל
השלישי שלא ערב מבטל לאחד שערב והשני שערב יבטל
גם בן לחברו שערב ואמר רב נהנן מת בעל הבית באותה
שבת יורשיו מבטלין הרשות והלכ' פ' יודנן דאמ' יש בטול
רשות מחצר להצר ונס' או רבא שם אנא פ' יותנן סביר' לי
ואמ' ר' יוחנן דהה' מבית לבית ימעשה בא לפני רשי' בחופה
אחת ששכחו ולא ערבו הוצרכו להוציא מבית לבית דהמיר
להם על ידי שפלטו רשותם לאחד. וטוב לשייר חדר אחד
שלא יבטל ויהיה אכור להוציא מאותו חדר לאותו מקום ש
שבטל מפני שנראה כחוזר חזרה ואז לא שייך להקשות
אב' בטלה תורת ערוב באותו מקום. מיהו רת פכס דאין כ
בטול רשות מבית לבית אפי' לכאן דאמ' יש בטול רשות ס
סחצר להצר. וצ' שנים הדדים בהצר ארת ולא ערבו מפ
בבטל זה רשותו לזה עד שיעשה צרכיו ויחזור זה ובטל ר
רשותו לזה. מי שנתן רשותו והוציא בין בשוגג בין במזיד
לאותו רשות שנתן אסור דברי ר' מאיר מפני שנראה כחוזר

מכרמלית לאחת משתי רשויות לדבר מצוה שכל דבר שהו' מדברי לא נזרז עליו בין האמשו במקו' מצו' או במקו' דחוק הספר בים צרי שיקנ' שביתתו בתו' הספינ' קוד' וכן מי שבא בספינה בשבת והגיע אל המדינה אין לו לזוז מן הספינה לצאת לחוץ כל השבת כיון שהלך יותר מאלפים אמה אבל אם נצרך לנקבו הרי זה יוצא וכנס למדינה והולך לביתו או לבית חברו וישאר שם אם ירצה אבל לא ילך בעיר אין מערבין ערובי תחומין בין השמשות לכתחלה ואם ערב ערובי ערובי רבים שרצו להשתתף בערובי תחומין מקבצין כלן ערובן ב' סעודות לכל אחד ומניחין הכל בכלי במקום אחד במקום משומר מן העכברים וכן החיות שלא יאכלוהו ואם ערב אחד ערוב על כלן צריך לזכותן על ידי אחד וצריך להודיען שאין מערבין ערובי תחומין אלא לדיעת שמא אינו רוצה לערב באותו רח שערב זה אבל מערב אדם על בנו ובתו הקטנים ועל עבדו ושפחתו הכנענים שלא מדעתן הוצה לשלוח ערובו ביד אחר להניחו במקו' שהוא רוצה לקבוע שם שביתתו הרשות בידו ואם הניחו במקום אחר אין ערובו ערוב ואם אמר לו ערוב עלי פתח ולא פיל' לו מקום וערב עליו באי זה רח שירצה הרי זה ערוב כיון שלא יחד לו רח כשם שמכרכין על ערובי הצד' כך מברכין על ערובי תחומין ואומ' בזה הערוב אקבדה ש שביתה במקו' זה ואהא מות' לילך אלפי אמה ממקו' זה לכל רח ואם היה מערב על רבי' או בזה הערוב יקנו שביתה במקו' זה פלו' ופלו' או בני מקו' פלו' או בני עירי ויהא פלו' ופלו' או לבני מקו' פלו' או לבני עיר זו להלך ממקו' זה אלפי אמה לכל רח מי שיצ' מעש' חוץ מן המדינה ועמד במקום אחד חוץ מן התחום או בסופו ואמר שביתתי במקום זה וחזר לעירו ולן שם יש לו לילך למחר מאותו מקום אלפים ו אמה לכל רח וזהו עקר ערובי תחומין לערב בתליו שלא אמרו לערב כמזון ב' סעודות בלבד אעפ' שלא יצא ולא עמד שם אלא להקל על דגשיר שלא יצטרך לצאת אלא ישלח ערובו ביד אחר שיניחנו לו ואם נתחנן לשבות במקום ידוע אצלו כגון אילן או בית ויש בינו ובין אותו ה המקום כשחשכה אלפים אמה או פחות החזיק בדרך והלך כדי שיגיע לאותו מקום ויקנה בו שביתה אעפ' שלא הגיע שם ולא עמד אלא החזיקו חברו ללון עמו או שחזר מעצמו ללון או נתעבב מותר לו לילך למחר עד המקום שנתכוון לו ומאותו מקום אלפים אמה לכל רח כיון שגמר בלבו לשבות שם והחזיק בדרך נעשה כמו שיעמד שם או דגשיר ערבו שם זה שאמרו שצריך הקונה שביתה לרחוק ב בדרך לא שיצא חלף בשדה אלא אפי' ירד מן העליה לילך לאיתו מקום וקודם שיצא מפתח ביתו החזיקו חברו הרי זה החזיק בדרך וקנה שם שביתה וכן אין צריך לומר שביתתי במקום פלו' אלא משגמר בלבו והחזיק בדרך כל שהוא קנה וכל שכן למי שיצא כנגדו ועמד במקום שקנה בו שביתה שאינו צריך לפרש אלא כיון שגמר בלבו קנה

תשובת שאלה להרם בסול שישאלו לו אם מותר

של גוי עמל וכתב הרש זל גוים ששכרו פונדק אחר ויש
 ביניהם חר ישראל לא צריך והוא ישראל למיגר מיניהו ו
 ושירי לטלטולי כלהו בתי דפונדק כל אליעזר בן יעקב ד
 דאמר לעולם אינו אוכר עד שיהיו שני ישראלים או
 אוסרין זה על זה אבל היו שם שני ישראלים צריכין לשכור
 ולערב והמ' שצריכין לשכור ולערב בזמן שהן הלוקין בע
 בעיסתן ואין אוכלין בספט אחר אבל אי אכלי בספט אחד
 לא צריכי ערוב כיון דאין הלוקין בעיסתן אין אוכרין זה ע
 על זה וכן פסק מר רב יהודה גאון זל ואם בא ישראל
 לשבות בחצרו של גוי צריך לשכור מכנו את רשותו וכיון
 ששכרו אין צריך לערב ומותר לו לצאת משם אלפים אמה
 ולטלטל בכל החצר בלא ערוב ואם החצר משני גוים צריך
 לשכור משניהם ואם שכח ולא קנה מן הגוי אסור לטלטל
 בחצר אבל לצאת יוצא אלפים אמה ואפי' בשבת גופיה ק
 קונה מן הגוי במעט מאכלו או בפלפלין חוץ מן הבספים ו
 ומן הפרושות שאכור ליתן לו מהם ומערבין וכשתתפין א
 אפי' בין השמשות וצריך שיהא הערוב או השתוף מצוי וא
 ואפש' לאכלו בין השמשות ואם נפל עליו גל קודם חשיכה או
 אבד או נשרף או נתנו בתיב' או מגדל שאי אפשר לקדו
 בלי עשית מלאכה כגון שנעל בפניו ואבד הכפתח הרי זה
 כמי שאבד הערוב ספק אבד קודם חשיכה ספק אבד לאחר
 שחשיכה הרי הוא עומד בקיומו ואין צריך ערוב אחר שכל
 ספק בערוב כשר עד כאן לשונו

דין ירובי תחומין לד

היוצא חוץ לתחום המדינה ג' פרסאות לוקח מן התורה שגא'
 אל יצא איש ממקומו כלו חוץ למחנה ישראל והוא היה יב'
 מילין שהן ג' פרסאות ומדברי סופרים אין לו לילך חוץ לא
 לאלפים אמה חוץ לעיר נמצאת למד שמותר להלך בכל ה
 העיר בין גדולה בין קטנה וחוצה לה אלפים אמה ואפי' אי
 אינה כוקפת חומה כג' המ' נע' אדם שמודד אלפים אמה
 לתחום שבת יש למדוד דרך הלכו אם אין שם אלא אלפים
 אמה בצמצום אין לכמוד על זה וללכת כלן שגא' יש יותר
 כי מן הדין אין לה לאמה כי אם ו' טפחים והטפח ד' גודלין
 והגיה הרף זל מיהו לפי' רת אין לחוש דפירוש אלפים אמה
 שאמרו הן ואלכסונון עכל' וכל בית דירה היוצא מן המדינה
 כגון בית הכנכת ויש בו דירה לחזנים ובית עז' שיש בו די
 דירה לכוכרי' ואוצרות שיש בהם בית דירה ושלש מחיצות
 שאין בהן תקרה ויש בהן ד' אמות על ד' אמות והקבורה זה
 והגשד שיש בהן בית דירה והבורגנין ובית הבנוי בהן ובית
 מחיצות שיש עליהן תקרה ומעבה ומערה שיש בהן על פ'
 פיה ויש בה דירה כל אלו שהיו בתוך שבעים אמה ושירים
 מצטרפין עמה וכשכודדין אלפים אמה מודדין מאותו ה
 הבית וחוצה ורואין כאלו הוא כתוח על פני כל המדינה ומ
 ומודדין חוץ לאותו החוט אלפים אמה היה בית קרוב
 למדינה בשבעי' אמה ושירים ובית שני סמוך לזה בשבעים
 אמה ושירים וכן עד מהלך כמה ימים והכל כמדינה אחת ומ

ומודדין חוץ לבית האחרון אלפים אמה וכלבד שיהיו הב
 הבתים של ד' אמות או יתר' היו שם עירות הסמוכות בתוך
 מאה וארבעים אמה וארת' ושליש כדי שיהיה לכל ארת' ע'
 אמה ושירים נעשה הכל כעיר אחת וכן אם היו ג' כפרים מ
 משולשין ובין כל אחד מהם מוכן קמ' אמה ואחת ושליש ע'
 עד שנמצא בין השנים החצונים לפנ' אמה פחות חומש בע
 נעשה הכל כמדינה אחת ומודדין אלפים לכל רוח חוץ לש
 לשלשתן ואין כומכין אלא על מדיד' אדם מומחה כמדיר'
 קרקעות ואפי' עבד או שפחה כאמנן לומ' עד כאן תחום ש
 שבת ותאמן הגדול לופ' זכור אני שער כאן היינו באים ב
 בשבת כשהייתי קטן וסומכין על ערותו בדבר הזה שאין
 להחמיר בדבר לפי' שישעור אלפים אמה מדבריהם הרוצה
 לצאת בשבת או ביט' חוץ לתחום יניח מבעוד יום ערובי ת
 תחומין כ' צד מניח מוזן שתי סעודות או לפתן כדי לאכול
 בו ב' סעודות חוץ מהמדינה בתוך התחום ויקבע שם שב
 שביעתו ואעפ' שחזר למדינה יחשב לו כאלו שבת במקום
 שהניח שם ב' סעודות ויזכר ללך אלפים אמה ממקו'
 ערובו לכל רוח כ' צד הרי שהניח ערובו כרחוק אלף אמה
 מביתו של מדינה לרוח מזרח נמצא מהלך למחר אלפי' אמה
 למזרח ומהלך אלפים אמה במקום ערובו לרוח מערב אלף
 אמה שמן הערב ועד ביתו אלף אמה מביתו בתוך המדינה
 ואינו מהלך במדינה אלא עד אלף אמה היתה מדתו עד ס
 סוף המדינה פחות מאלף אפי' אמה ארת' שנמצאת מדתו ב
 כלה חוץ למדינה תחשב המדינה כלה כד' אמות ומהלך חו
 חוצה לה ט' מאות וצד' אמות תשלום אלפים אמה לפיכך אם
 הניח ערובו כרחוק מביתו שבמדינה אלפים הפסיד כל המ
 המדינה ונמצא מהלך מביתו ועד ערובו אלפי' אמה ואינו
 מהלך מביתו שבמדינה אלפים אמה הפסיד כל המדינה ונ
 נמצא מהלך מביתו שבמדינה לרוח מערב אפי' אמה ארת'
 המהלך אלפים אמה שיש לו להלך וכלתה מדתו בתוך המ
 המדינה אינו מהלך אלא עד סוף מדתו אבל מותר לטלטל
 בתוך המדינה על ידי זריקה אבל אם לא כלתה מר
 מדתו בתוך המדינה אלא חוץ למדינה או בסוף המדינה
 תחשב כל המדינה כד' אמות ומהלך חוצה לה תשלום ד'
 אמות על אלפים אמה אין מערבין ערובי תחומין אלא
 לדבר מצוה כגון ללכת לבית האבל או לבית ד' גשוואין או
 להקביל פני רבו או כיוצא בזה או מפני היראה כגון שהיה
 בורח מפני ר' גוים או מפני לסטים ואם ערב שלא לאדו'
 מכל אלה ערובו ערוב וצריך לר' היות ד' אמות וערובו במקום
 אחד כדי שיהיה אפשר לו לאכלו בין השמשות לפיכך אם
 נתכוון לשבות ברשות הרבים והניח ערובו ברשות הרבים
 נתכוון לשבות ברשות היחיד והניח ערובו ברשות הרבים
 אינו ערוב לפי' שאי אפשר להכניס ולהוציא מרשו' הרבים
 לרשות היחיד אבל לא רובל בין ד' שמשות אבל אם נתכוון
 לשבות בכרמלית והניח ערובו ברשות הרבים אז ברשות
 היחיד וד' הניח ערובו בכרמלית ערובו ערוב לפי' שבשעת
 קביית הערוב שהוא בין השמשות מותר להוציא ולהכניס

כלילת משומר סך המזיקין הוא כדכתיב ליל שמורים הוא ל
לא' זכרה זו יש להזהר שלא לספר עד שיגמור החזק מקדש
השבת שמעשה היה בגדול אחר שאמר לו אחד מתלמידיו
שנתראה לו אחר פטירתו וראה בפניו כתם אמר לו זו למה
לך אמר בשביל ג' דברים שלא נזהרתי בתגלחת צפרתי בכל
ערב שבת ולא נשמרתי מלספר בקדוש ובכרחה אחת מעין
שבעוק' לתפילה שהיא קביעה שזו לא נתקנה אלא ל
להמתין אותם שלא התפללו כך תפלה קבועה לא כש' ויש
פוסקים בברכה זו כשאמר זכר למעשה בראשית אומר
וליצאת מצרים וכן נמי באתה קדשת אחר ויכולו אומרים
ויום השביעי רצית בו וקדשנו חמות ימים אותנו קראת
זכר למעשה בראשית וליצאת מצרים אלהינו ואלהי
אבותינו וכו' וכן נמי בכל תפלות שבת מזכירין יציאת מצ
מצרים וראיה לטובין מקדושה דכא שאנו מזכירין שניהם
וכן בפרש' זכור מזכיר שבת בראשית ובפרש' שמור מזכיר
יציאת מצרים לכך אנו צורכין להזכיר שניהם בתפילה
ובקדושה ואחר זאת הברכה או קדיש שלפ' ואח' מקדשין
על היין בבית הכנסת והטעם כמו שכתבנו למעלה וס'
וסטעמין אותו לקטנים כדי שלא יהיה הכרחה לבטלה ויש
מקומות שנהגו לעמוד על רגליהם בשעה שמקדש החזק בב
בבית הכנסת ואמר זל' דמעלי לברכי כל' לעיפות הברכי
ואחר כך אום' כמה מדליקין ואמר הגאונים זל' דנקנו
לאמר כדי להמתין מאן ולא מצלי משום סכנה דבי שמישי
דשכיחי מזיקין ויל' שלכך תקנו אותה כדי להודות פסול ש
שנעים ופתילות ושאר הלכות שבו ואום' אותו בכל שבת ו
ושבת לבר שבת הסמוכה ליט' לפי שיש בזאת דמטננה
עשותם שבתם ואין מעשרין ביט' ומשום תמרא דשבת
תקנו אותה מה שאין כן ביום טוב

משום דפשיטא דאינן ראויין לעשות מהן פתילה ולא בזפת
עד ידוקא שעל פני המים מרבר על פסול פתילות כמו ש
שאמרנו מכאן ואילך מדבר על פסול השמנים זפת פינא'
שעה סירא' והוא רל' שלא יתן פתילות וחתכות זפת או
שעה בנר במקום שמן ודוקא כי אסר שעה להדלקה בנר
חתכות וחתכות במקום שמן אבל אם עשה גר' של שיעור
שקורין קנדילא מותר להדליק בה במקו' פתילה אחת זפי'
בגמרא דכל אלו שאמרן אין מדליקין בהן דוקא בתוך הנר
שקורין לזמנייר אבל עושין מהן מדורה בין להתחם כנגדה
בין להשתמש לאורה על גבי קרקע בין על גבי מנורה ולא
בשמן קיק נחלקו בו כגמ' ימ' אותו עיק' יש בכרכי היב וקיק
שמו וכותבין מחלבו בנר ודולק זימ' אותו שמן שעושין מ
מגרעיני צמר נפן שקורין קוטו' וימ' קיקין דיונה והוא מין
עשב וקורין לו אידרא' ולא בשמן שרפה' פי' שמן תרומה
שנאמאת וקורין לה כן לפי של שריפה עומד זביט' שחל'
להיות בשבת עמקי' לפי שאין שורפין קדשים ביט' לא
באליה ולא בחלב' הטיעב בכלל לפי שאין דולקין יפה ויש
לחוש שמא יטה' ואין כורכין דבר שאין מדליקין על דבר
שמדליקין בו להדליק בו אבל להעבות ראש הפתילה כדי
להרבות אורה מותר ולשון הגמ' על זה להקפות זוש זל'
פי' להקפות להיות סומך עליו ראש הפתילה' שלא תטבע
בשמן מלשון ויצף הברזל דמתרמינן זקפא פחלא' בעטרו
פי' פסולת הזפת אחר שהוציאו הזפת מן העץ על ידי אש
דבר צלול וזך כשמן ונקרא עטרו' ויש לו ריח רע עד מאד
ולפיכך אין מדליקין בו שמא יניחנו רצא' והדולקת נר
בשבת חובה כדאמרין ותזנח משלום נפשי זה הדולקת נר
בשבת פי' שבמקום שאין בו נר אין שלום לפי שאדם הולך
בחושך וכשיל ואז כדעם על בני ביתו שומטין זרע זק'
הוא הקורין לו בבוט צננות של זרע צנוק' דגים שמן
קדשי דגים שנמחו' פקיעות דלעת מדברית' נפט דבר
טדיחו רע כדאמרין בסדר יומא בא למדוד נפט אום' מדוד
לעצמך שאין אדם רוצה לסייעו כל היוצא מן דהעץ וכו' .

דין פתילה בכה מדליקין לו

פי' לעשות פתילות לא בלכש פי' בגפר' שזכא דארזא' והוא
עץ יבש וזק ויש בין הקליפה והעץ בעין צמר כדמפר' ואזיל
בעטניתא דאית ביה ולא בחוסן' פי' כתבא דדייק הלא ז'
נפיץ' והוא מלשון והיה החסון לבערות שפי' שד'פשתן ה
וחזק יהיה לבערות כל' החזק יהיה חלש' ולא בכלל פי'
פסולת נטי העשוי כבובעים והוא התולעת שקורין פוליל'
ומפרש אותו בגמרא גושקרא מפני שז'זא פסולת' הלא כ
בפתילת האון פי' מן ממיני ערבה שיש בו בעץ צמר' בין
הקליפה והעץ' ולא בפתילת הסדכר' פי' בגמרא שברא
הוא מין עשב ארוך ויש מפרשין אותו אורטיגא' ולא
בידוקא שעל פני המים ספרש בגמרא אונסמא דארבי פי'
הא יקרקית שגול ברפני המינה מחזק כשעומדת במים
במקום אחר' האם' בגמרא הוסיפו עליהן של צמר' ושל
שעה וטעם כל אלו הפסולין לפי שהאור מסכסכת ברוח
ואין השלכת עומדת במקומה אבל קופצת ונצמקת' ושל
צמר ושל שער הטעם של צמר וסכסוך כיון ואינו דולק
כל' ושער אחרוכי מחזק' ולהכי לא תנא לר' במתני' ס

ועשה צרכיו וחרד אם לא יתכן לצאת לו ליכשודו עו
פוצאי שבת מפני שגדול כבוד הגבירות שדוחרה את לא
תעשה שבתורה כמו שנתבאר ואם הודיעוהו נזים באונס
כגון שהשליכוהו במדינה או במערה ובכלל רשות היחיד
ואז מותר להלוד בכלה ואם השליכוהו במדבר ול רשות
הרבי אסור לו לצאת חוץ לר אמות אלא אם יכריחו עשות
צרכיו כמו שזכרנו שיצא ויתרחק עד מקום הראוי לעשות
צרכיו הוזהר למקומו שהוא אותן ד' אמות ואם היה אותו
מקום שהשליכוהו בו נזים מדבר מקום פכנה נפשות ומתיר
מפני לכאורה והזק חיה רעה מותר לו לילך בשבת במדבר
עד שיגיע למקום שאין בו סכנת נפשות ואפי' כצדק שישיא
כלי זין בידו מותר לו במקום ככנה נשלם עקר תוכן
התשובה ונשלכו הלכות שבת וערוכין תל

דין תפלת ערבית של שבת לה

בערב שבת באין לבית הכנסת וכתפללין תפלת מנחה כמו
בשאר ימי השבוע ואין אומ' תחנה מפני כבוד רהשבת
ובגלילות קטלונבייא נהגו לומר קדיש אחר שהתפללו תפלות
המנחה בלש קודם שיפתח החזן התפלה בקול רם ואחר
תפלת המנחה אומר קדיש ואחר כך פותחין בתפלת ערבית
וקורין קש' בברכותיה ואין אומר והוא יהוה לפי שדוא
תחנה ואין שואלין צרכיו בשבת פן יתעצב ברו ואכור
לאדם שיהיה עצב בה ולכך אין אומר אמצעיות שכא צריך
לאחת מהן ויתעצב וכתחלין ברכו וכשביגיע לרהשכבנו
וחתם ופרסם כוסת שלוסף ואם רתם צומר עמו יצא אל
לעד אין מחזירין אותו ודבי אבר רב שלום גאון זל ד
דבישיבה לא היו מענין תותן טעם לדבריו משל לשנים
רועים האחר יוצב לפני ערוך האדר נעל לפני ערוך כראוי
זה שישב לו כנגד בא ארי וחדס וזה שבעל נראוי אינו
מתירא כלום כך בחול שאין אנו עבוקין במצות צריכין אנו
לומר ויבור צאננו אבל בשבת צאנו עסוקין במצות אין
אנו צריכין שמיחה אחרת וזהו ברית שלום שלא ידא לנו
עזב נזק בשבת הלכך אנו אומ' ושערן להזכיר אותו ברית
זהו שיסרו ברצה והחליצנו שלא תהא צורה ויגן ביום מ
פנויתנו כי מצות שבת תגן עלינו כמו שהבטיחנו דהשם
כפזוק ושכח וכו ברית עולם ברית כרותה לשומרי שבת
בינו ובינם שלא יזקו לעולם כיום זה וזהו האות אשר בינו
ובין בני ישראל ונזכח שומר עכו ישראל לעד לא נתקן
רק גדול ע כל אחד יצא וכו לכלאבתו וצרי' עמוד בדרכיו
אשר הוא הולך ובשבת דט' לא יצא אישו כמקומו חותכין
ופורס שכתה שלומך וכו' כלומר אדר שלא הצרכנו ריק
לשומר היוס דקדוהו הזה פרוכ כונת שלומך שנוכל לשמח
בשליח ובמליכות ואין אוב' גרוד ה לעולם לפי' עכל עצמו
לא ורקם שלא צרכנו שכנה ינו והע לא רחיו כתפללין ב
בשבת ה היו גרודים כנלי' סת' וכו כרי מדב ר אכר תפלת
ערבית רשות כאשר בארנו ובת בת אין אומר שכנה עשרה
ואחר השכיבנו אומר

קדיש חסיה ומתג הר נתן זל שבשבת אוקמה קש' אעקר
תקנתה פתיש לפניה ושתיש לאחריה משום מזיקין או
פשיט שלפי שלא היו עושיין מאומה היו כתפללין תפלת ע
ערבית ולא היו אומר ברוך ה לעולם ואומר קדיש ואין
להקפיד בשבת ככמיכת גאלה לתפלה לפי שאין צדה בשב'
ועוכדין להתפלל תפלת ערבית ואומ' אבות וגבורות וקדוש'
השם ובטקום האמצעיות יאמר אתה קדשת והוא כעין שבת
בראשית וכולל בו ויכלו עד לעשות אלהינו ואלהי א
אבותינו רצה נא כמנוחתנו וכו' רצה מודים ושיש שלום
ואחר כך פותח שצ' ומל הקהל בקול רם ויכלו וכלם מעומד ל
לפי שזה הוא ערות אל השם ית' ביצירת מעשה בראשית
ועדת מעמד ויש במדרש כל האומ' ויכלו מעיכוד שבו
מלאכי השדת מלויין לו לאדם ומניחין ידיהם על ראשו ואו
לו זכר ענך וחטאתך תכופר רל שעל עיבועת העדות כת
אם לא יגיד ונשא עונו וכיון שהעיד זה עדותו אומר לו
מלאכי השדת זכר ענך שזהו לך אם לא תגיד ואחר כך כ
מברכין אותו ואומר לו וחטאתך תכופר כמ' בשם ההכח
אלהי זל ואמר זל כל הכתפלל בעש' ואומר ויכלו מעו
עליו הכתוב כאלו נעשה שותף להבה בבעשה בראשית
וצע מאי מעליותא קאמ' דנעשה שותף והלא גבאי הוא
פלפי מעלה כל שניות ושותף ואפשר לומר שהכונה ב
כי באכרו ויכלו שמראה בעצמו שמעלה עליו כל התוב
בתורה לעבין חדש העולם ומאמין בו אכונה קייכת כאו
הוא ראה בעיניו בעשה היצירה וכמו שהוא עצמו היה ע
שותף להבה בעשית הגלאכה אדת לפי שאין לבו נוקפו
בדבר קטון או גדול כמעשה ההוא ותקוהו זל לאמו
בקול רם אעפי' שכבר אכרתוהו בתפלה וכל זה בשביל י
שדל להיות בשבת שאין אנו אופר אותו בתפלה שלא ל
להלוק בשבתות אנו אומ' אותו תמיד נכ בקדוש קבעוהו
כרי להוציא בני ביתו ולא דקפידו בו כל כך שיצטר ל
שעומד בו יכלו כתוב ג' זכנין אכר וכן בפסוק ראש
שבפרש פרה אדומה כתוב ג' זכנין אשר לומר ששניהם
עקולים כאחד וכשם שפרה ככפרת כך שבת ככפרת ו
דאמר אם ישכרו ישראל שבת אדת מיד נגאלין כמ'
ואדרי ויכלו תקנו שיאבר שצ' בקול רם ברכה אדת מ
שבע מפני שרוב העב באין בערבי שבתות להתפלל בב
הבנות ויש מתאדרין לבא הלא יספיקו לזכור תפלתן עם
הצבור וישארו ע' יחידים ויהיה ככנה לדכ מפני המזיק
ולפיכך תקנו שיאמר שליח צבו ברכה יו שיוכל מי עדתא
להטלים תפלתו קודם שילכו הצבור כמ' והר נתן זל כ
עוד טעם אדר דמטוב כאדים ופע כש בעש' תקנה בעו
ולא ביש' שהל בחול וכשום אגרת בת כחלת ליכא ריא
גוד עלה שלא תראה כלל ביישוב ואף ביש' שדל להו
כמ' שלא להלך או כמא היו כחודין באוכל נפש ומתאו
לבא או כגון שימרי גנות ופרדכין ואין מזכירין עבין ח
בברכה זו אבל דותמין בה לעולם מקדש השבת בלבד א
בשבת שהל בו יוכ ראשון של פסח אין אכריה אותה נ

הספק הוא נאמר ויל' שכיח שהתוספת אין לו שיעור מן התורה וכלל זה עם ספק חשכה וליפיד אין מדליקין את הנרות לעת כזאת והרמ' בר יוסף היה אומר אחר במד' מדליקין תביא אמר ר' חנניא חייב אדם למשמש בכנדי' עש' עם חשכה שמא ישכח ויוציא אמר רב יוסף הלכתא ר' רבתי לשבתאי ואחכ' יאמר אמר ר' אלעזר אמר ר' חנינא ת תלמידי חכמים וכו' קדיש על ישראל ועל רבנן וכולי' עלינו לשבת והולכין לבתיהם ומוציאין שם פטה מוצעת ונר דלוק ושלחן ערוך כמו שבארנו ומוזגין את דבוס ומ מקדשין עליו ושותה ממנו מלא לוגמיו ומשגיר לכל אנשי ביתו ואחכ' בוצע על שתי ככרות ואוכלין ואחכ' מברכין ברכת המזון ומזכירי' בו שבת כמו שבארנו שאמרו ז"ל תרי קראי כתיבי זכור ושמוך מלמד שטען זכירה בין בקדוש בין בכרמת המזון

דין להשלים פרשיותיו עם הצבור ודין תפלת יוצר ומוסף לו

בשבת כשחזרית נהגו להשכים ולסדר כל אחד סדר השבוע איש בביתו ענינים מקרא ואחד תרגום כמו שאמרו ז"ל לעל' יסדיר אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום ואפי' עשרות ודיבון ועוד אמרו ז"ל כל המשלים פרשיותיו עם הצבור מאריכין לו ימיו ושנותיו וכת' הרמ' נע' מי שלא חזר הסדר שנים מקרא ואחד תרגום קודם שבת או בשבת עצמה יכול לחזור בשבת עד יום ד' ואינו קדושי עבר ומנו כ כראיתא פר' ערבי פסח' מי שלא הבריל וכו' והספר שואל עד כמה אמר ר' זירא עד יום ד' ומסיק התנ' חד בשבא ותרי בשבא ותלתא בשבא מקמי שבתא אמננה מס' צד' לחזרה קודם אכילה כראית' בירושלמי ג' דברים צוה ר' את בניו אל תאכלו ביסמא דשבת עד שתחזרו כל הפרש' וכתב הרף ז"ל מיהו רבנו יהודה פי' בתוספו' פק' דברכו דוקא לעגין גיטין אבל לעגין הפרשה בעינא שישלי' פרשיותיו ולא אקדי' עם הצבור לאחר השב' שהרי כבר התחילו לקדו' בצבור מכו' אחר במנחה ומטעם זה אפי' אם חזר הפרש' מאחד בשבת יצא דשפיד מקרי עם הצבור שכבר התחילו הפרשה בשב' במנח' דדוק מיום א' ואילך אבל בשבת במנחה אפי' לאחרי שקראו הפרשה בצבור לא יצא כיון שבאותו היום קראו הפרשה טעמיה' כך נראה לרף ז"ל ועוד כת' הרמ' נע' שאינו מועיל כך כשאדם חוזר ג' פעמים מקרא כמו שיחזור ב' פעמים מקרא ואחד תרגום' כי מן הדין היה לנו לחזור תרגו' ירושל' לפי שבטוב יותר מפרש העברי יותר מן התרגום שלנו אך שאינו פצוי בינינו ואף כי אין אנו נמשכין אחר פטת' כבליים ולאחר שיחזור הסדר בשבת אין צריך לחזור ההפטר והפרשה מסדר שניה' ואחר דוחת הסדר הולכין לבית הכנסת ואומר פסוקי דזמחה' ומסיפין בהן מזמורים יש מהם מדברים ביצירה ויש מהן מדברים מן התורה שנתנה בשבת ולכבוד ימים טובי' אנו

אומרים אותן כמו בשבת ואחכ' יורד שצ' לפני התיבה ופוחת בקול רם נשמת כל חי וכו' כתב הר' אשר זל הפגידו בבשמת כל חי המיעוד נרדמים אינו יודע לכה פי' רדומים יתכן לומר וכן נהגו ל' יונב' כי שם בניפין ציעי' רודם פי' ישן מן רדם' וכן פי' שאזכירם אין מלך אלא אתה ואינו אזכיר אין לנו מלך אלא אתה טועה כי באמת אין לנו מלך אלא הקב"ה אבל לאומות העולם יש להם אלהות ומלאכים זולת הקב"ה כמו שכתוב כי חלק ה' עמו' וכן כתוב הוא תהלתך והוא אלהיך' כתב הרמ' נע' בשבועות מתחיל ההזן האל בתעצומות עזך בשביל מתן תורה שהתורה נקרא עז שג' ה' עז לעמו יתן' ובסוכות ובשמיני עצרת ובשמחה תורה מתחיל הגדול בפבור שמך לפי שנ' יפפת לגוי נכברות ונדרש בפסיקתא על האבות ושמיני ושמהת תורה ובפסח מתחיל הגבור לנצח לפי שהקב"ה נראה כגבור על היס' ובר' השנה ויום הכפורים מתחיל המלך היושב לפי שהקב"ה יושב כדיון' וכתב הר' נתן נטעו צדיקים וכו' בפי' ישירים תתהלל כדכתיב ולישרים נאווה תהלה' ובדברי צדיקים תתברך ברכתיב וברכות לראש צדיק' ובלשון חסיד' תתרום בכל מיני רחמים' ובקרב קדושים תתקד' לקדושי' נאווה קדושה' כך סדרו במחזורים זקנים אך החדשים עקבו את המישור' ובשביל שראו יצחק חתום בראשי הטטות בקשו להתום רבקה בתוך השטות' אמנם שמעתי כי יש מקומו' באשכנז שמסודרין אותו כך ביום הכסא' ונראה לי משום המדר' ועל רבנו צדיקים שהוא על יצחק נחתם בו' במקלות וכו' ובכן ישתכח וכו' קדיש קצר ברכו' ופוחת ביוצר בהבל' יודוך עד אל ארון יש קיג' תיבות כנגד ק' ברכות וכנגד יג' כריתות שנכתבו על פל' מצוה ומצוה' ומן ובוקע עד שבתה ט' תיבו' כנגד ט' צדיקים' אדם' נח' אברהם' יצחק' יעקב' משה' אהרן' דוד' ושלמה' וכנגד ט' שמות של מלאכי השרת' אראלים' חשמלים' שרפים' כרובים' חיות' אופנים' גלגלים' עיריץ' קדישין' וכנגד ט' תיבות שבקקן' ומאיר עד הרחמים' תיבות נוד' ז' ימי השבוע ונגד ז' כויעדי' מהשנה פסח' שבוע' ראש השנה' ויום הכפורי' פסח' שמיני עצרת' פורים' מהמאיר עד בראשית יב' תיבו' נגד יב' מזלות ונגד יב' שבטים' אל ארון מיוסר באלפא ביתא ובראשונה י' תיבות נגד עשרת הדבר' ופאחרונה יב' תיבו' נגד יב' מזלות נשארן ט' אימצעיים שבכל אחד ה' תיבו' שהן עב' נגד שם המפורש' ויחד הם כב' נגד כב' אותיות ונגד שם כן כב' לאל' אשר שבת ביום השביעי נתיצלה וישב' לכל בריה ובריה ברא הקב"ה שד' ובליל שבת בראשית' ישב על כסא כבודו וקראן כלם ובעמדם לפניו עמד מכסאו להושיב בו שד' של שבת וזהו תפארת עמה ליום המנוחה שכבו גדו' עשה לו שהושיבו על כסאו לפני כל השירים גם בראותם כך עמדו ואמ' שירו' ותושבחו' לשד' של שבת בא הקב"ה וזרואה אותו שמחה לאדם הראשון כשראה לכל אחד ואחד שהיה משבח לשד' של שבת פתח ואמר מזמור' שיר' ליום השבת אמר לו הקב"ה אתה אמור שירה' ולי אתה צומר שירה' מיון

מוליין בה כדמפרש בגמרא ר' עקיבא אומר טהורה ר' יוא
פי' שהקפול כבטלה מתורת כלי וכתב הר' דוד בר לוי זל
דפליגי לענין הדלקה משום דלא הובהבה דר' אלעזר סבר
שאין מדליין בפתילה שאינה מהובחבת לפי שאינה דולקת
יפה זר עקיבא סבר מוליין והלכה כר עקיבא וכן כתב
הבעל ההש' למה ז' וכן כתב הרמ' ני' שהלכה כר עקיבא
שאין צריכין להבהב את הפתילה לא בערב שבת ולא ב
בערב יט' לא יקוב ארס שפופרת של ביצה על פי
דג' פי' קדושול' בשביל שתהיה מנטפת ויתקיים הגר
שהשמן מטפף תמיד בג' והטעם גז' ד' שמא יפתק
הימנו לכיון שהקצוהו בג' חייב משום מכבה ודאי ר' יוא
של חרס פי' אפי' השפופרת של חרש דמאיסה גז' יין
אבל אם חברה היצד מתחלה מותר פי' דליכ' למיחש דבריל
מיניה והה' אם חברה בעל הבית בסיד ובחרסית לא ימלא
אדם קערה שמן ויתן ראש הפתילה בתוסה פי' שיתן ראש
הפתילה השני בנקב לשאוב השמן ולהיות נששך אחריה
הפתילה לראש הדולק והטעם גכ' שמא יפתק זר יהודה
מתיר דלא גזרינן דשמא יסתפק וסת' הריף זל דלית הלטנה
כר יהודה ומייתי בגמ' וצריכא דאי אצמעי' שפופרת כהא
קא אברי רבנן משום דלא מאיסה ואתי לאסתפוקי אבל
בשל חרס אימ' מודו לר' יהודה צריכא וזאי אשמעינן של ח
הרש אימ' כהא קאמ' ר' יהודה אבל של ביצה אימ' מודה
לרבנן צריכא וזאי אמרי' בקערה כהא קאמרי' רבנן משום
דכספקא אבל כרבי אימ' מודו לר' יהודה צריכא מפני
שהוא מתירא מפני גז' פי' כגון פרסיים שאינן מניחין
אור ביום אידם כי אם בבית עז שלהן וכפני לכטיס שלא
יראו שוב אדם בבית ויבאו עליו ומפני רוח רעה שכאמ'
אליו וכשאינו רואה נוח לו או בשביל החולה שיטן פטור
ומסקינן דשמעת' לפוס סוגיא דגמ' שאם היה חולה שיש בו
סכנה מותר לכבות לכתחילה ואפי' לר' יהודה ואם היר' ח
חולה שאין בו סכנה אם כבה לר' שמעון פטור אבל אסור ו
ז' ר' יהודה חייב חטאת כחם על הגר פי' שלא יפקע' כחם
על השמן פי' שלא יכלה לפי שצריך להדליק כמנו בתוך גר
זה לאחר זמן כחם על הפתילה פי' שלא תבער וככה חייב
חטאת פי' אם היה שונג שנעלם מכנו שבת או אסור הכבוי
זר יהודה היא דאמ' מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב ע
עליה דכבוי זה אינו צריך לגופו אלא צורך דבר אחר הוא
שלא יפקע הגר ושלא יכלה השמן ושלא תבער הפתילה ו
זאין לך כבוי הצריך לגופו אלא כבוי של פחמן כשעוטי' ח
הפחם וכבוי של הבהב הצתילה שיעוטי' אותו להאחו בו ה
האור כשצדו להדליק ר' יוסי פותר בכלן חוץ מן הפתילה
מפני שהוא עישה פחם פי' כר שמעון כבידא ליה דאמר
מ' אבה שאינה צריכה לגופה פטור עליה והכא בפתילה ש
שצריך להבהב יבקלי' ובהא אפי' ר' שמעון מודה משום
דקא מתקן מנא דהיינו דקאמר טעמא כפני שהוא עשה
פחם פי' עישה אותה כפום שמתכוין לכבוי זה כדי להאחז
בו האיר כמו שיצושה העישה הפחמן וכבוי זה ודאי צריך
לגופו הוא ובהא כלי ע'מא כודו דחייב' על ג' עברות זכ'

הטעם פנדה לפי שקלקלה בחדרי בטנה תלקה בחדרי בטנה
ובשלשתן כותן טעם בגמרא דר' יהודה גלילאה עליה דרב
חסדא אמר הבה רביעי' דס נתתי בכס על עמקי דם הזהותי
אתכ' ראשי קראתי אתכ' על עמקי ראשי הזהותי אתכ' נשם'
נתתי בכס וקרדיה נר על עמקי נר הזהותי אתכס אם אתכס
פוקימין אותם מוטב ואם לאו אני נוטל נשמה מכם וכבר
כותן טעם למה נצטוו נשים באלה ג' מצות לפי שחווה גרמה
לישפך דמו של אדם לפיכך נצטווה בדם נדה ואבודה האדם
שהיא חלתו של עולם כלום שלוקח מן האדמה ונתרם ממנה
כחלה לפיכך נצטווית בחלה וכבתה נר של עולם כלומר ש
שגרימה מיתה לפיכך נצטוי בהדלקת הנר ואם לא תזדור
בהן תמות בלא עתה ובעיני' בגמרא מאי שנא בעת לידתן
ומשני אמ' רבא נפל תורא חדרו סכינה כלומר משל הדיוט
שהפילו השור והרביצוהו לטחוט הכל אומ' חדרו הסכין יפה
ער שלא יקום ויהיה בו כח להשליך הסכין כך האשה באות'
שעה הואיל ואתרע מזלה היא מוכנת לפורענות ולפקוד'
ענה עליה ערב שבת עב חשכה פי' שלא יאמר אותם
קודם לזמן זה שסא ישכחו אותן בני הב' ולא יועיל מאמח
כאסרם תמיד ערין יש שהות ביום ומתוך כך יבאו לפשיעה
וישכחו מעשותן תוך זמן' עשה פי' עשרתם פרותיכ' לצו'
סעודו שבת שאף אכילת עראי קובעת למיגשר ערב' פי'
ערובי חצרות ותחומין והגי' תרי שיכי למכריהו בלשון
שאלה דששא כבר עשאים אבל בגר לא שיד למשאל דהא
קא חזי אי אדליק אי לא ולפיכך אומר להם בלשון צווי ה
הדליקו את הגר כפק חשכה פי' בין השמשות אין
מעשרין את הודאי פי' דתקונא מעליא הוא ואעג' דשבות
בעלמא הוא סכרי גזרו על שבות בין השמשות ואין
מטבילין את הכלים פי' כדאמרינן בכסכת יט' לפי שנרא'
במתקן מנא ואין מוליין את הגרות פי' בכפק חשכה
ואיכא לאתמהי כיון דאמרי אין מטבילין את הכלי דאינו
אלא שבות כן שמעינן דאין כהליין שהיא מלאכה גמורה
ופרש זל דזו ואין צריך לומר זו קדמי פי' בהא ודאי ספיקה
דאורית היא וספקי' דאוריתא לחוכרא אבל מעשרין את ה
הדמאי פי' לא דמי לנתקן משום דדוב עמי הארץ מעשרי'
הם ומעריבין פי' ערובי' וטומנין את החמין פי' נותני' אותו
בתוך קופא להיות חומו משתמר אבל לא להטמין כמש'
שכך ספור' כגמ' שאין טומנין משחשכ' נקלם פי' המשנה
דחשכ' ו גבי הא דאמרינן ומעריבין וטומנין את
החמין הדיא דתימ' בערובי חצרות אבל
בערובי תחומין דבר תורה הן עכל' והא דאמרינן דאין
מוליין את הגרות יש אומ' דאפי' על ידי גר קאמר ו
ואעפי' שהוא ספק חשכה ויש כתידין על ידי גר משום
שבות דשבות במקום מצוה והדלקה וראי' מצוה גדולה היא
אי נמי משום דאמירא לגוי שבות וכבר שהוא משום שבות
לא גזרו עליו בין השמשות ויש שזאלין הא דאמרי' בספק
חשכה אין מוליין נראה ודאי יוס' מדליין אעפי' שהוא
כבוד לחשכה ואמאי הוא צריך להוסף מחול על הקודש דבר
תורה וכי תימא דחשכה הוא התוסף זה ודאי אינו שטמני

ומתישה של ש מאות רשעים ושמה מים היו עושין כבוד
 ככל שנה ושנה ולא היו משטמין למחצה ולשליש ולרביע
 כמו שאמר ר' חל בריתא זו משמה לחצאין כשרה ולשליש
 ורביע לא שמענו אם היא כשרה אם לאו לפיכך היו עושין
 אותה ביחד ומנה של הקרש היה גדול שהיו בו ג' מנים של
 חול שהם מנים שלנו המנה שלנו הוא המנה של צורי והוא
 משקל ק' והובים ומשקל כל זהוב כ' פשיטין ומחצה למשקל
 הכרזל נמצא משקל המנה כה' דינרין למשקל הב'—ול זו
 היא ליטר פלפלין שלנו כמאן ימית החמה אל שכל יום ויו'
 היו מקשירין מנה אחד פרס שחרית ופרס ערבית נמצאו ש
 שמה מנים לששה ימים ומשעם זה נהגו פסקת מקומו לו'
 ככל יום פסוק הקשרת וככה יפה הוא וג' מנים היתה ים
 שמהם היה מכנים כהן גדול מלא חפניו ביום הכפורי מלבד
 חצי המנה של שחית וחצי המנה של ערבי כדרך כל הימים
 כרתיב ביום הכפורים ולקח מלא המחיתה וגו' ומלא חפניו
 קטורת סמים דקה ואותן ג' מני' של קטורת אעפ' שנכתשו
 עם שאר המנים היה מחזירן למכתשת ערב יום הכפורים
 באותה מכתשת שעשה בצלא וכותשן יפה שתהא דקה
 מן הדקה פי' דקה ביותר דתניא דקה תל' חלא כבר נאמ'
 ושחקת ומה תל' קטרת סמים דקה שתהא דקה מן הרקה כלו'
 שצריכה שתהא דקה יותר מחברתה: לאחר כתישה היה כהן
 גדול כמלא חפניו מאותן ג' מנים ומעלה וקשיר ומאותו ג'
 מנים היה נשאר שאין לק' מלא חפניו שאזזיקין חצי סנה
 של קרשי ולפי שאין מרה קצובה לחפניו של כהן גדול אלא
 כל כהן גדול לפי מה שרואה כי יש שחפניו גדולים ויש
 שחפניו קטנים לפיכך הוצרכו להוסיף ג' מנים לצורך כך
 שיערו חכמים שאין להם חפנים גדולים ששחזיקין יותר מנ'
 נמים והנשאר מאותן המנים היו עושין מהם שער האומנין
 ומחללין אותו על מצות האומנין שניטלין שכן מתרומת
 הלשכה ונותנין אותו למחזיקין ברוק הבית בשכון ולקחין
 אותו מתרומה חדשה הבאה בניסן דכתיב זאת עלת חדש
 בחדשו לחדשי השנה אמרו תור הכהא לי קרבן מתרומ'
 חדשה ואלו הן פי' אלו הן סמנין של פט' הקטרת צרי
 וצפורן וכו' פי' שאחד עשר סמנין נאמרו להם שהם כסנין שכן
 חדשו ר' קח לק' סמים הרי שנים נטף ושחלת וחלבנה הרי
 כאן חמשה וסמי' אחרים כנגד אלו הרי עשרה ולבונה זכה
 הרי כאן יא' צרי זה נטף וכן תרנג' אגל' נשוא כלו' דבר
 הנטף שהרי הצרי אינו אלא שחף הנוש' מעצי הקטף ויא'
 מעצי הקטב והכל אחד ושחף הוא הלחות הנטף מן האילין
 ולעזי' אותו נומא צחוק פי' שחלת כוסת' טופיא' ונקל' כן
 לפי שפניו חלקו בצפורן האצבע ולבונה כמשמעה חלבנה
 יא' שקורין אותו גלמא ואעפ' שיחה רע מצאה הכתיב עם
 שאר סמני הקטרת וכן אמר חגיגא בר כזנא אמר ר' שמעון
 חסידא כל תענית שאין בה טופשיעי ישיאל אינה תענית
 שהרי חלבנה ריחה רע ומנאה הכתוב עם סמני הקטרת
 מור כמשמעו מידא בליעו כרכוס נקרא כלשון ערב וצפורן
 ובליעו שפראן שבלית נרד סם איד הוא וחמה לבית יד'
 של שכולת ובלע אש' קברדי קציעה היא קרה וחם לפנים

ודוא כדאמרין אין מרכיבין פנים על גבי קדה לבנה נפני
 שהיא יתן באילין להרכיבן מפני שדומין זה לזה קלפה כך
 שמו קנמון תשעה סך כל יא' סמנין אלו עם עלדה
 לשח' מנים ולא שמעתי מפני מה נותן מזה ע' מנן ומזה
 לא כי אם י' ומה פחו' מכן אבל נראה שלפי חוקו ופלו'
 של כל סם היה מקל במשקלו ונותן יותר מן הכס שאינו חזק
 כל כך בורית כרשינה הוא עשב כך שמו ומלבנין בו בגדי'
 ונקרא בלעו אירבא סבוכא מלח סדומית הוא מלח גסס
 ונותנין אותה בקטרת שסום על כל קרבן תקריב מלח ויא'
 שהוא מלח דקה ביותר והו' שאמרו אל שמסמא את העינים
 פי' שהיא נדבקת בידים ואינה נראת מפני דקותה ומאותו
 מלח היו מביאין רובע הקב ואין בידי למה רובע מעלה
 עשן הוא עשב ונקרא כן לפי שמתמר העשן ומעלה אותו
 כמקל ואינו מתפצל לכאן ולכאן ומן הפסוק נמקא לן במס'
 יומא מעלה עשן ביום הכפורי בין בשאר ימות השנה כפת
 הירח הוא ורד ועל שם שהוא גדל בשפת הירדן נקרא כן ו
 וי' לורחט כ' כדי לשפות בו את הצפירן שהיא שחוחה
 וכדי שלא תשחיר את שאר הסמנין מלבנין אותו בבורית
 יין קפריסין מאותו מקו' שהוא חזק מאד ולפי' מביאין ככנו
 סאין תלתא וקבי תלתא לפי שכך שיערו חכמים שבעי' כנה
 על צירי' שתהא עזה פי' שיהיה ריחה חזק נא' כפני שהוא
 עז פי' אתי יין הבא מקפריסין עז וחזק ומחזק ריח הצרי'
 מי רגלים יפין לה פי' לצרי אבל לפי שהפטום נעזי' בעזרת
 ואין נכון להכניס שם מי רגלי' לפי' לא היו שורין אותה כהן
 מפני הכבוד שאם לא כפני הכבוד ולא היו מניחין כלשח'
 פפני ריחן שהרי חלבנה ריחה רע ומנויה עם סמני הקטרת
 וימ' מי רגלים מיצין אחד הוא שיטמו רגלים ואי אפשר
 לומר מי רגלים פמש חלילה שלא עלה על לב אדם לשירות
 כהן סמני הקטרת היטב הד' הרוק היטב פי' לסמני הקטרת
 אומ' היטב תתדקק תתדקק היטב והו' שאמר שהקול יפה
 לבשטים פי' קול המאמ' הזה הוא יפה לבשטים שהדבור הזה
 יצא הכל מפיו שהרי אלו התיבות יוצאות כן הגרון פטמא
 לחצאין פי' שלא נגישה אלא קהל מנים ביחד שהן חצאין
 של שח' כשרה לשליש ולרביע לא שמענו פי' לא שמענו
 מרבותי אם היא כשרה אם לאו חפר מכל סמן וכמן מאותן
 יא' סמנים שאמ' למעל' שלא נתן כמשקלו הפפורש הייב
 מיתה או שלא נתן בתוכה מעלה עשן אעפ' שאינו מעיקר
 סמנין הקט' אלא להעלו' עשן בלבד אחד נכל ככני' אפי'
 יין ואפי' בורית כרשינ' חייב מיתה אף משום הבנסה יתרה
 פי' אם הכניסה לחיכל דביאה ריקנית היא שזונה וקטרת
 אינה כלה והביאה לה כביאה שלא לצורך והכנסה יתירה
 וכביאה שלא לצורך כתיב מיתה דכתיב ואל יבא ככל
 עת אל הקרש זה ההיכל מכית לפרכת זה לפני לפני ולא
 ימות הא אם יבא ימית כבאו שלא לצורך אית לששים א'
 או לשבעים טנה גרסינן היתה נקטרת חצאין של שירים ח'
 חצאין משמ' הדכה וקאי אמנין כלומר חצי של כל סמן
 וסמן נשאר בה לסיף שיש' שנים שרבי' השירים של ג' כנין
 שמשתייד בכל טנה ושנה מחפנינו של כהן גדול שאפלו

ששבע ימי של שבת שטוב בעיני ה' לזכור שיריד
 מיד ירד מן הכסא וצוח טוב להורות לה' וענו כלב ולומר
 לשמך עליון זהו שבת של יום השביעי אותו הכבו שעש'
 לו הקבה זהו שבחו ויום השביעי משבח וכו' כלו כל מה
 שבאותו מזכור טוב להודו לה' לפי יפארו זיכרו לאל כל
 יצוריו אלו השרים שענו כלם ואמרו ולומר לשמך ע
 עליון ואין לפתור לעבין אחר שהרי אין יצור מפאר ומחודר
 לאל כי אם ישראל ומהו כל יצוריו אלא ודאי האנת כאשר
 פתרתיו עכל הר נתן זל ויסיים עד גאל ישר ומתפלל בלחש
 ג' ראשונות וג' אחרונות וברכות תקנו בשבת נגד ז'
 קולות שאמר דוד על המים וזהו שאמר דוד שבע ביום ה
 הללתיך ביום פי יום השבת ואין או הברכות האמצעיות
 מפני טורח צבור ומצאתי כתוב אין בשבת יב ברכות
 אמצעיו לפי שכלן הן בקשת צרכי האדם ועל זה אין לאמרן
 שמא אפשר שיהיה צריך לאחת מהן ויהיה מצר בזכר צרתו
 והשבת לא נתנה כי אם לקדשה ולמנוחה ולענג ולא לצער
 לפי אין אומרים רק ג' ראשונות וג' אחרונות שהן שבחו של
 מקום והמנוחה נאמ' וכן הדין ביט' כל זה בנידור תנחומא
 זל ובניקום האמצעיות יאמר ישמח משה והוא כנגד שבת
 של בתן תורה כתב הבעל המלמד זל ראוי למשה לשבוח ב
 בחלקו לפי שהשם קרא לו עבד נאמן כמו שכתוב בכל ביתי
 נאמן הוא זכיל תפארת בראשו נתת שבחיו נגנה מזיו
 שכינה ולפי שיש זה יום קדוש הוא ראוי להזכיר בו האי אער
 העלנו ממצרים וקדשנו במצות היום הקדוש הזה הכרת
 ימים אותו קראת פי לא מצאנו מקום שנקרא בית המדות
 ימים רק בתרגו ירושלמי שתרג' ויכל ודימיה רצה ומודים
 וברכ' סג' יא שאין לום בברכ' כהני ושכו את שמי והטע'
 לפי שאמר המטולשת בתורה ובזה הפסו היא מרובעת ולא
 טהור שיש שלום אלהי נצור קדיש שלם ואחכ' מוציאין
 סת' ואומרים ויהי בנסוע הארון וכו' וקודי' ו בסוד השבוע
 ומפטיין בהפטרות המסודרת כאשר באנו ואחר ההפטר
 יאמר החזן מי שברך וכו' ואחר יאמר החזן אשרי ומחזירין
 הכפר לכקומו ומשחל רח להיות באותה שבוע מכריז החזן
 ואומר יהי רצון וכו' וסימן כדורס כרקטנה לכונן לרחם
 לקיים שנשמע ונתבשר להשמיד אויבינו יקום פורקן
 כך גזרו ובעירת שלפני רח אב אין אומר כ זה רצון אך
 מכריז ואומר בלשון זה רח אב יהיה יום פלוני הבא עלינו
 שיחדש הקבה עלינו ועל כל עמו ישראל לששון ולשמחה ו
 וכו' ועל ד' הצומות שהן יז בתמוז וט' באב וצום גדליה וז'
 בטבת ככריז בטבת שלפניו ואו' צום פלוני יהיה יום פלו'
 וכו' אבל אין ככריזק על ט' באב ועל צום גדליה לפי שהם
 יודעים לכל ואחר זאת ההכרז' אמ' כי שברך ואחריו או'
 אשרי ומחזירין הכפר למקומו ואוכר יחלו וכו' ובנהו וכו'
תפלת המוכף אבות וגבורה וקדושת השם וקדושה
 רבה וכתב הרב בעל האשכול זל בסוכף
 שבת דיש' ויום הכבודים ולנעילה אום שמע ישראל ואני ה'
 אלהיכם שהוא ראש ומוף של קש' לפי שגורו שכד' שלא

לקרות קש' כלל ועמוז התקינו זאת הקדושה בכל התפלה
 ואחר כשול השמד עקרו את זאת משאר הקדושו חרץ מאלו
 כדי שיהיה זכרון לישראל מכסול השמד הזאל ואין באלו
 התפלות קש' לעולם וכתב הר' יוכף זל וזל ומה שאנו אוכר
 בכל הקדושות נקדש את שמך או נקדישך ונעריצך פלכנו
 שאנו עושים המלאכה עקר ובקדושת מוכף אנו אום הזוני
 מעלה עם עמך ישראל וכו' כלו הר' אנו עושים ישראל עיקר
 על פי המודש נתקן שש כנפים לאחד כל כנף אומר שירדו
 ביומיה ובשבת אום החיה אן לי עוד כנף ודקבה אומר יש
 לי כנף אחד בארץ שאומר שיהיה אלו ישראל ושה' מכנף
 הארץ ומירות שמענו ושלא לחלק בתפלת יוצר לא תקנו
 כך אלא בשוקף ואחר אומר קדושת השם ואחר יאמ' תכנת
 שבת רצית וכו' והוא מיוסד בתשרן ומנצפך הנוסחה דוקא
 והוא כנגד קבוץ גליות כי לכל קבוץ שיש שריקה יתרוק ה'
 לזבוב וכו' תכנת מלשון ותוכן להנים בעששת הד' ברות
 תמצא ויום השביעי שבת להוציא מלב הגצרים הישמעלי'
 שאלו ערשין שבתם ביום ו' ואלו ביום א' שהרי כלן קורין ל
 לשבת שבת וקרא כתוב וישבות ביום השביעי רצית ק
 קרבנותיה שאין בהן שיעיר הטאת כדי שלא להזכיר שום
 רמו עון צויתה פרשתיה וכו' אלו העשדונים מעגג'ה
 לעולם כבוד יחלו ראה מיוכף מוקד שבי ועוד שבת או'
 לוו ואני פורע פועמיה חיים וכו' מצוה לטעום תבשילי
 שבת בעש' כדי לתקנם כהונן ויהיו נאכלין לתאוה גדולת
 בחוד כמו אדם אחד דמכור כנה יפה לשב' חסה לעלחן זהב
 זכלי זהב אז מסיני נצטוו אעפ' ששב' נתן בשדה לא נצטוו
 על קרבנותיה אלא ער' סיני בראוי משל למלך שזמן מ
 משדתיו ונתן להם שני תבשילין כשרצה לאכול אמרו לו
 משדתיו אתה אורגנו מה תאכל אמר להם די לי בכרה ש
 שאכלתם ב' תבשילין כך הקבה האכיל לישראל לחם משנה
 ולא תבע לשלחנו אלא לחם משנה שני כבשים ושני ע
 עשדונים עבודה והודאה וברכת כהנים ושיב' שלום קדי'
 שלם יש מקומו שנתנו לומר אין כאלהינו אדר תפלת מוכף
 אחד שבת ואחר יום טוב כדי להשליפ' מאה ברכות שחייב
 אדם לברך בכל יום כי בשבת וביט' אין אדם מתפלל פיה ב'
 ברכות רק ז' נמצא שיצאו כהן לג' ברכות בין ערבית בין ש
 בין שחרית בין מנחה ומשלימין אותן בז' ברכות של פוסק
 ת' שבסעודה שלישית וכו' כנוי' שיש באין כאלהינו שכל
 אחד כהן עלה להשלים ברכה אחת נמצאו נשלמו לג' ברכ'
 שהיו הסרות ואחריו אומר פטום הקטרת השיר שהלויים היו
 אומרים ובמקומות שלא נהגו לאמרו יאמרו ברכות אחרות
 להשליט מנין המאה ברכות כמו שאמרו רזל בפרק התבלת
 רב אשי בשנת וביט' מכלא להו במיני מגדי ופרות
דין פירוש פיפוס הקפדת
פטום הקטרת בריתא היא במכתב כריתות פ' ראשון
 פטום פי' כתישת הכמניז ותקן הקטרת נקרא
 פטום ואין לשון רישון כמו שזר על פטום אלא לשון תקן

יתן מצינו באגדה רבנו צדיקים בה בזמן שהצדיקים
 רואין הקבה פיר אומרים שירה שכן מצינו ביצחק שנעקר
 וראה השמים פתוחים מיד אשר שירה יעקב ובניו ינחו בו
 שכ' ויחן את פני העיר רצה וסודים ושיים שלום ואומ' קודם
 קדיש צדקתך נשאל לפני ר' על ענין ג' פסוקים אלו מפני
 מה לא סדרום כבוד שהם כתובים בתלים' והשיב לכך
 נתקנו לומר כן לפי שכתוב וה' אלהים אמת צדקתך הראשון
 מסיים בה והשני באלהי' והשלישי באמת' והר' נתן זל כת'
 פיעם למה תקנו לומר אלו ג' פסוקים בשבת לפי שנתנה
 תורה בשבת קבעו אלו שלשה פסוקים של צדוק הדין ב
 בראשון יש י' תיבות כנגד עשרת הדברות ובשני מ' אותיות
 כנגד מ' ימים שעשה משה בהר לקבל הלוחות ובשלישי ה'
 תיבות כנגד חמשה חומשי תורה עב' ונהגו לומר אלה ג' פ'
 פסוקים לפי שהם מעין צדוק הדין ואומר אותם בשעת הג'
 המנחה לכבוד משה רבינו עה' שנפטר בשעת מנחה ואין
 אומרים אותן בשבת שיש בו תוספת שאומרים בו הלל כגון
 יש' או רח' או חנוכה וגם לא ביר' של גיוסן שחל להיות ב'
 בשבת לפי ששוחטין את הפסח בין הערבים ואומ' הלל על
 שחיטת הפסחים אבל בשבת של ראש השנה ויום הכפורי'
 אומר אותן אעפ' שהוא יום טוב ונהגו בהרבה מקומות ש
 שלא לעסוק בתורה בין תפלת מנחה לערבית לכבוד משה
 רבנו עה' רבן של נביאי' שנפטר באותה שעה כמו ששנינו
 נשיא שמת כל בתי מדרשות בטלין והגאון רב שלום זל כ'
 כתב בשבת במנחה מותר להתעסק בתלמוד ולא עוד אלא
 שמנהג בכית פודשו של רבנו בבבל שאחר תפלת המנחה
 שונין אבות וקורין בתורה ואגת הדבר שאין לבטל בית המ'
 המדרש מכל וכל רק מתבטלין מעט לכבוד הרב אבי התורה
 שנפטר באותה שעה ונהגו בהרבה מקומות לאכול סעוד'
 הערב קודם תפלת המנחה בשבת אחרי תפלה זו לא יאכלו
 רק כל אחד ישב כדד וידום לכבוד רבן של נביאים והר' כ'
 נתן זל כתב הג' פסוקים הללו שאנו אומרין בשכיל צדוק ה'
 הדין בעבור הנשמות שחוזרות במוצאי שבת לריגה ואם
 רח' למחרתו אין אומרים אותו שאין חוזרות לריגה שג' היה
 מדי חדש בחדשו וגו' והרש' זל כת' טע' אחר כיון שהתפללו
 צבור תפלת המנחה חל להיות מוצאי שבת שכד מצינו גבי
 סוכה מאמתי מפנין את הכלים מן המנחה ולמעלה וכשחל
 יש' או רח' באחד בשבת ידחה צדקתך מפניהם שכבר חלו מן
 המנחה ולמעלה עבלי' ובמסכת סופרי כתב שבת שאוסר
 בו הלל או מחרתו אין אומרים צדקתך אבל אומרי' למוצאי
 שבת ויהי נועם שאין אסור לעשיית מלאכה כי אם לנשים
 שמקדשין החדש והר' נתן זל כתב והאו' שנפטר משה רבי'
 עה' בשבת ולכבודו אנו עושין אי אפשר להיות שדדי בז' ב'
 בארד מת משה ובעינינו לחדש הראשון עברו את הידן וב'
 וכבר בו התחילו לסבב את ירחו הכי איתא בסדר עירוב'
 וכבשו את ירחו בשבעה ימים ושבת היה ומאחר שיום כ'
 כל לא היה שבת כי אם אחד בשבת ועוד הא כתוב בו בן
 מאה ועשרים שנה אנכי היום אלמא ביום שמת היה כתב
 הר' לא היה שבת ולא ידעתי הטיעם מפני מה אין אומרים

דין תפלת מוצאי שבת ודין הבדלה מא

במוצאי שבת מאחרין לבא בבית הכנסת כדי להוסיף מחול
 על קדש ופותחין הוא רחום כמו בחול וקורין קרית
 שמע בברכות ירה כהו' בחול ואומרים כדך ה' לעולם'
 וכתב הר' נתן זל מבעי ליה לארוכי כי הכי דנתצל מהזיקא
 דההוא שבתא ואומר יראו עינינו כמו בחול ואומר קדיש
 זוטא ומתפללין יח' ומבדילי' בתפלה וכולל באתה חונן את'
 חננתנו וגומ' תפלתן על הסוד ואם שכח להכרי' באתה חונן
 יבדיל בשומע תפלה ואם לא אמר כלל אם יש לו כוס אין
 צריך לחזור ולהתפלל אבל אם אין לו כוס יחזור ויתפלל כך
 כתב הר' נתן זל וכתב הרמ' במזל טעיה ולא הזכיר הבדלה ב'
 בחונן הדעת משלים תפלתו ואינו חוזר ודחה

אשר זל כתב כי אם נזכר קודם השלים תפלתו חזר ומבדיל
 בתפלה דהא דאמרינן אין מחזירין אותו מפני שיכול לאמר
 על הכוס מיירי כשהשלים תפלתו ונוסח ההבדלה זו של
 תפלה אומרי' אותה בין במוצאי שבת בין במוצאי יט' לחול
 וכן במוצאי יט' לחולו של מועדו אעפ' שיש בה בין יום הו'
 לשישת ימי המעשה לפי שסדר הבדלות הוא מונה ואעפ'
 שאין שם אלא יום אחד או יומים מימי השבוע ואומ' בין יום
 השביעי לשישת ימי המעשה שאינו מתכוין לו שעבדו יהיו
 ששת ימי המעשה אלא סדר הבדלו' שהבדיל הקבה בעלמו
 הוא מונה בין קדש לחול דכתיב ולהבדיל בין הקדש ובין
 החול בין אור לחשך דכתיב ויבדיל אלהים בין האור ובין
 החשך בין יט' לעמים שנ' ואבדיל אתכם מכל העמים'
 אבל יום השביעי ופול' מעין הדת ימה סדחוק לגיגם אדר
 סוד קדושה דאמרינן במוצאי שבת המלאך הממונה על
 הרחות צועק חוזר לגיהנם לומר שכבר השלימו יט' סודיהם
 וחחרין הפושעי' לגיהנם לידן שבו ביום השבת ואומ' סוד
 קדושה וסדריקין עליהם הדי' ומתחילי' מואתה קדו' ואין אל

ישמאל בן קמחית שהיה גדול שבבלן לא היה חזן אלא
 ד' קבין כמו שפי' זל במסכת יומא' ולפי' כשמגיעין לסוף ס'
 או ע' שנה רבו אותן השירים כל כך שלא היו צריכין לפטם
 אותה שנה אלא קפד' מנים שהן חצאין של שסח' ולא השוו
 לדמר המדה אחת לשבעים שנה שמידת החפיכה אינה שווה
 שיש מי שחפינתו גדולה ויש מי שחפינתו קטנה ולפי' אמר
 דבר מסופק לס' או לע' כלו פעמי' לזה או פעמי' לזה ופעמים
 בין הפרקי' הללו לפי הכהן שמש ואותן שיורי' הגותרי' מן
 מן החפיכה בכל שנה לא היו מצניעין אות' עד שיגיעו לסוף
 ס' ויצטרפו ויעלו לחשבון חצאין שהוא קפד' כניס' שהרי
 בכל שנה ושנה היו מחליין אותן שיורין של אותה שנה
 על פועות האומנין וחזרין ולוקחין אותן מתרומה חדשה ו
 ומערבין איתו מותר עם השסח' מני' של שנה הבאה וכן היו
 עושין בכל שנה עד שמגיע לס' נמצא שמשתיי' מן השכח'
 של אותה שנה כל החצאין ולא היו צריכין לפטם בשנת ס'
 אלא קפד' כנים' והבי' ס' או ע' לאו למימרא דליתרמי שיהיו
 בה חצאין נמש לא פדו' ולא יתר דאי גמי הוה מקבייתא ד'
 או ה' כנים יתר על הצאי' היו מפטמין כל החצאין של שסח'
 דשנה הבאה דבצי' כהכי לא מפטמינן כדקתני לעיל לשלי'
 ולרביע לא שמענו ואין לך ע' שנה שלא יהא שם מן היטב'
 יותר מקפד' מנים לפי שיותר משני מנים וחצי נשאר ברוב
 השנים הילכ' אי אפשר שלע' שנה לא יהיה שם יותר מקפד'
 מנים ולפעמים ידמך שלם שנה היו קפד' סנים וכל זמן שלא
 נשתיי' מן השכח' חצאי' שמי' היו מפטמי' אותה שלם שסח'
 מנים כמות חתכה כלו מעט' ויש שגורסין קרוב זהו שם
 מדה קטנה מפני ריחה פי' שהיה נודף ריח טוב מכנה ביותר
 תם הפי' תל' **דין סדר סעוד שבת שהרי לפי**

הולכי' לבתיהן ומוציאי' שלחן ערו' ומטה מצעת ויין מזוג
 ומזוגי' לו את הכוס ומקורט' ואו' בפה' ונהגו הקדמונים שהיו
 אומ' אחר קדוש זה ברוך בקדש העבית בלא מלכות ובלא
 הזמרה ויש כוהנין לפתוח קודם קדוש ושכרו בני ישראל את
 השבת וכו' ואחר הקדוש פותחין בקול רם ואומרים לכבוד
 השבת מזמורים כגון מזמור לדוד ה' דעני וכל המזמור ומזמור'
 לדוד לה' הארץ ומלאה וכל המזמור ומזמור ברכי נפשי את
 ה' אלהי גדלת כבודי' ויש שמתחילין מצמיח חציר והכל
 לפי מנהגם' ואהכ' בוציעין על ה' חם ואוכלין סעודתם
 ומברכין ברכת המזון' וכל דיני סעודה וברכת המזון תמצא
 למעלה **דין מנהג ס'** פותח החזן אשרי ואחריו או'
 ובא לציון וכל סדר קדושה שלא אמרו אותו
 בשחר מפני טורח צבור שלא יכבד על הזקנים והעובדות
 והפניקות אם יאחרו כל כך בבית המסכת ויצרכו עד אחרי
 אמרים כל הסודי' ואחר אמר קדיש קצד' ואחר אמר ואני
 תפילתי וכו' ולפי' נהגו לומר פסוק זה במנחה של שבת לפי
 שפתוב למעלה כמנו ושיחו בי יושבי שער ונגינות שותי
 שחר' אמר דוד לפני הקכה רכוננו של עולם אופות העולם
 ורחב בני ישראל עושין משתאות ומשתכרין ביום שמדתם
 ואני תפילתי לך וכו' כי העת אשר הגדלת השמחה ביום

מצוחתינו ושמחתי אני משליך אותך אחרי גרי בהגיע זמן
 התפלה אני מפסיק משתאותי ומניח כל תענוגותי וקופץ
 אני להתפלל אליך בעת רצון ובשעה קבועה אבל אומות
 העולם אחרי אכלם ושתייתם אינם מזכירין מי בראם
 ומזכירין ומחננין לעמחנן וישר' אדרי אכלם סעוד' שלישית
 אינן שוכחים יוצרם ובשעת מנחה שהיא עת רצו' לפניו הם
 מתפללין וכשם שעושין כמשפט עשה לזן כמשפט אב לזן
 והפוך מדת הרין למדת רחמי' וזהו אלהים ברוב חסדך עבני
 באכת ישעך עבני בישעך שהיא אפי' ועל זה נהגו כל ישראל
 לאמר בתפלת המנחה של שבת אבל ביט' שאין כוונת לה
 להתפלל תפלת מנחה רק כמו לתפלת ערבי' לא נהגו לאמר
 מפני שאין זה עת משתה לשום אדם' והר' נתן כתב טעם
 אחר וזל לפי ששערא תקן קריאת התור במנחה משו' יושבי
 קרנות שאין עוסקין בתורה אלא בכקח וממכר ולא עסקי' כ'
 באוריתא עמד ותקן קריאה זו להגן עליהם אנו אומרי' ואני
 תפילתי לפני קריאתה להודות ליוצרינו שלא עשנו כהם'
 וביט' שאין בו קריאה ולא סעודה שלישית לפי הגראה אין
 אנו אומ' אותו' ואהכ' מוציאין בת' וקורין ג' בסדר השבוע
 הבאה' פכוקים לכל הפחות' ואחר גוללין הספר ואין אומר'
 קדיש אחר קריאת התורה כמו שיעושין בשחרית' והפעם
 כי בשחרית אומרים אותו לפי שאומר' אשרי אחר הגלילה
 ולשון אשרי יושבי משמע לשון שהיה ועכוב כמו שאמ' זל
 חסידים הראשונים היו שזהין שעה אדת ומתפללין שנאמר
 אשרי יושבי ביתך והדר יהלוק סלה' וכדי שלא ישחו כל
 כך אחר קריאת התורה קודם דקדי' אומרי' אותו אחר
 קריאת התורה אבל בכנור' שאין אומר' כלוב בין
 קריאת התורה לתפלה די לנו בקרי' אחד שלפני
 התפלה' והה' למנחה של תעבית שקורין ויחל שאין אומר'
 קדיש עד לפני התפלה' זיא' שכל זמן שפטרין בגביא
 אומרים קדיש אחר חזרת התורה למקומה קודם תפלה ואחכ'
 מתפללין תפלת מנחה אבות וגבורות וקדושת השם ובמקום
 האמצעי' יאמר אתה אחד הוא כנגד שבת שלעתיד לבא'
 כתב הר' נתן זל אנו ושבת מעידין בי' ית' שהוא אחד שנ'
 כי אות היא ביני וביניכם לדורות לדעת כי אני ה' מקדישכ'
 והקבה' ושבת מעידיל' לישראל שהוא גוי אחד בארץ' והשם
 ית' ואנחנו מעידין בשפ' שבו בהר שב' ימים יוצרו ולא אהר
 בהם זה הוא השבת כי לא יקרא בוו' זגס בכתיבתו יקרא
 בתמייה וזהו מנוחה שלמה שאמה רוצה בה' תפארת גדולה
 ועטרת ישועה בזכות שבת נושע שב' בשוכה ונחת תועין
 אברום יגל' כתב הרמבם בעל המלמד כי תקנו זל להזכיר
 האבות בתפלה זו שדכ' הודיעו הייחוד תהלה בעולם וזאת
 הברכה היתה כלה ועבינה מעין היחול כאמרים אתה אהר וכו'
 והר' נתן זל כת' לפי שהאבו' שמרו שבת נקבעו בה באברון
 כתי' וישמור משכרתי פי' ששמר אפי' עיובי תכשילי וכתו
 אשר יצוה את בניו זה יצדק וביעקב כתי' ויהן את פני העי
 נכנס עם דמדומי המה וקבע תחומין מבעוד יום הוה אכח
 ששמר יעקב את השב' בר' ובאברהם שהיה אבא' של יצח
 שייך ביה גילג שנאמר גיל יגיל אבי צדיק יצחק

פסח שאינו אומ' זמן . ואמר זל איך מבדילין על השכר אל
 אלא אם הוא חמר מדינה . ואם אין לו יין סומך על הכול
 שבתפל' המבדיל על היין הויין לו בני' הראוין להורא' ועק'
 החבלה כלילה . ואם לא הבדיל כלילה מבדיל הולך עד יום
 ד' אבל אינו מברך על האור אלא במוצאי שבת בלבד . רל'
 אם ברך עליו במוצאי שבת בלא כוס כמו שנבאר למטה ש
 שצריך לעשות כליל פורים או כליל ט' באב כשיצטרך ליה
 ליהנות בו אבל אם לא ברך עליו במוצאי שבת או כשיהנה
 בו רל' שיברך עליו בכל עת שיבדיל' כך כת' הרב ר' חזקוני
 לוי זל' . אבל אין מקום לבשמים אלא במוצאי שבת והטעם
 מבואר למבחין . ואסור לאכול או לשתות משיצא יום השבת
 עד שיבדיל ולשתות מים מותר וכן לעשות מלאכה כתב הר'
 עמרם זל' שכיון שהבדיל בתפלה מותר לעשות מלאכה וא'
 ואפי' לא הבדיל על הכוס . ואם יצטרך לעשות מלאכה קו'
 קודם שהבדיל בתפלה אומ' המבדיל בקודש לחול ומותר לו
 לעשות מלאכתו וממ' קודם שיטעום כלום צריך להבדיל על
 הכוס ואפי' הבדיל בתפלה . וזאת הברכה שיצטרך להתירו למ'
 למלאכה כתבו הרי"א ז"ל ורב עמרם זל' שצריכה הזכרת הכוס ו
 ומלכות וכן כת' הר' נתן זל' וזל' ואסור לכבויו ולאדלוקי' ול'
 ולעשות שום מלאכה עד שיבדיל באחת מהן או יברך בא'
 אמה המבדיל בין קודש לחול . ורש"י זל' פסק דאפי' בלא חו'
 הוסדה מותר שאינה אלא להכמה בעלמא . והגי' נשי שאין
 מבדילות בתפלה צריכות לוס' המבדיל בין קודש לחול קודם
 שיעשו שום מלאכה וכן צריך ללמדן . והגי' נשי דנהיגי' לא'
 למעבד עבירות באפוקי שבתא מקמי' דנתפני סודא . מנ'
 מנהגא פי' מנהג טוב לבתר דנתפני סודא לאו מנהגא פי'
 אינו מנהג טוב . והר"ק זל' כת' מיהו נהגו העולם שלא לעשו'
 מלאכה כל ליל מוצאי שבת . שפ"ח ואבל או שתה קודם ש'
 שיבדיל מבדיל אחר שיאכל . ומדברי סופרים להבדיל על ה'
 היין ומברך על היין תחלה כאשר כתבנו . וסיפן הברכות ו
 יבנה . יין בשמים נר הבדלה . יש לו לאדם להבדיל על הכ'
 הכוס מבטעוד יום אעפי' שעדין הוא שבת שמצות זכירת ב'
 ביציאתו ואפי' קודם לשיטה זו מעט . היה אוכל ויצא שבת
 והוא בתוך סעודתו גומר סעודתו ונוטל ידיו ומברך ברכת
 המזון על הכוס ואח"כ מבדיל עליו ואם היה פוסק בתוך הש'
 השתיה פוס' ומבדיל' ואח"כ חוזר לשתיתו . אין מבדילי' אלא
 על היין שראוי לנסך על גבי המזבח כמו שאין פקדישין זה
 המלל כל שאי' מקדשי' איך מבדילי' עליו חוץ מן השכ' במדינ'
 שחב יינה שכר שמבדילין עליו הואיל והוא חמר מדינה .
 ושאר היינות כבר בארנו משפטיהן פהלכות קודש . ואם
 אין לו יין ומקוה למצא לסחר שכר אם הוא חמר מדינ' חייב
 להתעבות עד אשר ימצא אבל אם יודע שלא יודמן לו לס'
 לסחר לא יין ולא שכר אינו חייב להתעבות עד אשר ימצא .
 ומי שטיעה ולא הבדיל בתפלה ולא הבדיל גם על הכוס ואין
 לא עבשו כוס לחיות מבדיל עליו רחוק ומתלל' ומבדיל ב'
 בתפלה . וכן כתב הר' אשר זל' . כגם שמבדילין במוצאי ש'
 שבתות כך מבדילין במוצאי יט' לחול ובמוצאי יט' לחול של
 שער ובמוצאי יום הכפורי' . וכבר בארנו שאין מברכין על

על הכשמים אלא במוצאי שבת לחול בלבד ואפי' במוצאי
 יום הכפור' אין צריך לברך על הכשמים ואעפי' שאין בו טעם
 של שאר ימים טובי' והטעם שאין כיום הכפורי' נפש יארה
 מפני התעבית אבל מברכין על האור במוצאי יום הכפורים
 לפי שהופסק להנאת האור כיום הכפורים ואין מברכין אלא
 על נר ששבת כמו שיבארנו למעלה ובמוצאי שבתות כדרך
 על כל אור משיאותו לאורו פרי שיכיר בין סטבע' לפטבע'
 ואין מברכין על נר של גוים ולא של עז ולא של כתיס' . היה
 מהלך חוץ לכרך וראה אור אם רוב אנשי' העיר גוים אינו'ם
 מברך ואם רוב ישראל' מברך . אור של תנור ושל כיריף ושל
 כבשן לא יברך עליו לכתחלה . הגחלים אם נשיכניס קיסם
 ביניהם דולק מאליו מברכין עליהן . אור שהודלק לחיה או
 לדולה בשבת מברכין עליהן . אור של בית המדרש אם יש
 שם אדם חשוב שמדליקין בשבילו מברכין עליו . וכן אור
 של בית הכנסת אם יש חזן שהוא דד שם מברכין עליו .
 פורים שחל להיות במוצאי שבת שקורין מגילה לאור הנר מ'
 מברך בורה מאורי האש קודם . דיש חולקין עליו ואומרין
 שאינו צריך לברך עליו לפי שכבר נפטר ביצור המאורות .
 אכנס טעמא דמפתבר הוא שלא יהנה ממנו בלא ברכה .
 ונהגו לומר הבדלות בנגינות במוצאי שבת משל לכלך ש'
 שמ'וין איתו העם בשמחה ובשירים כדי ישראל' מלוין שבת
 כלתא ומלכתא בשמחה ובשירים . ועל כן נכון להבדיל מע'
 סעודת לכבוד הכלך שאנו מלוין אותו ודרך לזיה מסעוד'
 וקודש נמי שהוא כמו שאנו יוצאין לקראת המלך היה לנול'
 לאמר כי עומד מזה הטעם אך לפי שאין קודש אלא במקום
 סעודה צרי' לישב דאי קאים ויתבי' כחוכא ואטלטילת וליב'
 כשחל יט' במוצאי שבת עבדינן לה מיושב כשוכ קרו דר'
 ונהגו הנשים לר' את מים במוצאי שבת תכא שישיעו כל'ם
 שמצינו בהגדה שבארה של כרים ביכר של טבריא וכל מי
 מוצאי שבת מחזירין על כל מעינות ועל כל בארות וכל מי
 שהוא חולה וזדכך לו מים וישתה אפי' כל גופו מוכה שחין
 מיד נרפא . ומעשה באדם אחד שהיה מוכה שחין והלכה א'
 אשתו במוצאי שבת לשאוב מים ונתעבבה יותר מדאי וזו
 ונזדככה לה בארה של מרים וכלאה פדה מאיתן המים כיון
 שבאה אצל בעל'ה כעם עליה ומר' כעבו נפלה כחה משכמ'
 ותשבר הכר ונפלו מטפי המים על בשרו . ובכל מקום שנתנו
 המים נרפא השחין ועל זה אמרו חכמים לא עלתה ביוד של
 רגז אלא רגזנותו . ולכך נהגו לשאוב מים בכל מוצאי שבת
 כמ' . נשלמה תפלת מוצאי שבת והלכות הבדלה תל' .

דין הימים שאין נופלין על פניהם ואין

אומרים למצאנו ושיר מזמור כב

כתב ה' נתן זל' אלו הימים שאין נופלין על פניהם
 כל יומי ניסן מפני שארש בו ניסים ובערב
 הפסח וממחרת הפסח אין אומרים למצאנו דערב דרגל סגל
 וצפרא דרגלא כרגלא ומדאש חדש סין עד ארבעה ימים

ובא לציון לפי שאין הגואל בא בלילה . ואחכ' אומר קדיש
שלם ואין או' לא יהי נועם ולא סדר קדושה במוצאי שבת
שארע בו יט' מפני שיש בו מעשה ירינו כאשר כתבנו ויש
נוהגין לאמר כל זמן שיהיה יט' מיום ג' ואילך כמו שאמר
בענין הבדלה מי שלא הבדיל במוצאי שבת מבדיל והולך
כל השבת מלה . ופרשו זל מאי כל השבת כלה יום א' וי' ב'
דיום ג' . וכן לענין גטין אמרו רז"ל חד בשבא ותרין בשבא ו
ותלתא בשבא בתר שבתא ארבעה וחמשה ומעלי שבתא
מקמי שבתא . גם יש מקומות שאין אומרי' ויתן לך כל זמן
שאינ אומרי' ויהי נועם ומנהג טעות הוא כי מה ענין ויתן
לך לויחי נועם' כבר בארנו מה טעם אין אומרי' ויהי נועם
מה שאין כן בויתן לך שאין אומרי' אותו רק לסימן טוב
זכר כה אך סדר קדושה אין לומר אם לא יאמרו ויהי נועם ל
לפי שתקנת סדר קדושה היא לאמר אחר ויהי נועם . וסדר
קדושה נתקן לאומר שכל האומר כצל מדינה של גיהנם
שנ' צלמות ולא סדרין כל שאינו אומ' סדר קדושה כצל מות
ואחר כל זה הסדר מביאין לחזן ומבדיל על הכוס ואחריו א'
אומר ויתן לך וכו' שהם פסוקים של ברכה לסימן טוב . ויש
מקום שנהגו לומר אין כאלהינו ופטום הקשות והמנהג גם
כן לסימן טוב לפי שפטו הקטר היה מעשיר כל המתעמקין
בו ואפשר שהזכרתו גם כן היא תיעשיר . והמקומות שנהגו
לאמר שחרית וערבית בכל יום לפי שבזמן שבית המקדש
קיים היו מקטירין בכל יום פרס שחרית ופרס ערבית .
ואחכ' אומ' קדיש על ישראל וכו' וכל אחד הולך לביתו וחוזר
ומבדיל לבני ביתו ומביאין לפניו יין ובשמים ונר ומברך
על היון תחלה ואחר על הבשמים ומריח לשמח נפש העצבה
כשיוצא מן המנוחה לימי הטורח והעצבון . ואין מברכין על
על הבשמים אלא במוצאי שבת לחול' ולא במוצאי שבת ל
ליט' לפי שהכנסת יום טוב לנפש במקום בשמים שהיא שם
שמחה ונדבית גם כן משמחת יט' . וכן ביט' לחול אין לברך
על הבשמים לפי שאין נשמה יתרה ביט' אחר שיש בו טורח
מאשר יאכל לכל נפש שיעשה בו . ויא' שטעם הבשמים ב
במוצאי שבת לפי שבכל שבת שזבת אור של גיהנם זאינו
מכריח ובמוצאי שבת חחר ושורף ופסריח ועל זה אנו מ
מריחין בבשמים שיגין מאותו הריח ריח הבשמים ואחר כך
מברך על הנר . ואבוקה להבדלה מצוה מן המזבח והטעם
אחרי שפסקי זל שנוסח הברכה לומר בודא מאורי האש ש
שהוא לשון רבים צריך להיות שם אבוקה שגראין בה מא
מאורות הרבה . ואחכ' אומר המבדיל בין קדש לחול . ונהגו
לקחת הדם לברך על הבשמים ונראה משום דכתיב והוא ע
עומד בין ההדסים וכתיב ותחת הספר יעלה הדם . ואין
מברכין על הנר עד שיאותר לאור . על כן צריך שידאה בצ
בצפתיו קודם שיברך משום דכתיב וירא אלהים את האור
כי טוב והרר ויבדל אלהים . וישראל שהוליק מן הגוי וגוי
שהוליק מישראל מברכין עליו ואין מברכין על הנר אלא
במוצאי שבת ובמוצאי יום הכפורים כאור ששבת מעברת
כנו עשתי דולק שהיתה דולקת והולכת כל היום כלו או נר

שהודלק לחולה או הגרות המולקות מהן . אבל אור היוצא
מן העצים ומן האבנים אין מברכין עליו אלא במוצאי שבת
הואיל ותחלת ברייתו הוא . ואין מחזירין על האש כדרך ש
שמחזירין על הפצוזה . ויט' שחל להיות באמצע בשבת מ
מבדיל כמו במוצאי שבת רק שלא יברך על הבשמים ולא
על האור וכשמברכין על האור רואה בצפתיו שיפרה זירב'
כצפתים הללו ובהגדה שיצא האור מבין צפתיו של אדם
הראשון . ויש הגדה אחרת על אדם הראשון שכשראה שח
שחשך היום במוצאי שבת אמר אוי לי שבשבילי שטחתי
עולם חשך בעדי' ונתן הקבה בינה בלבו ונטל שני רעפים ו
הכישן זו בזו ויצא מהן אור וברך עליו ונסתכל בגופו ורא'
עצמו ערום לבר הצפתים ועל זה יש שנהגו להסתכל בצ
בצפתים כשמברכין על האור . ולפי מברכין במוצאי שבת
על האור היוצא מן האבנים לפי שהוא כעין תחלת ברייתו
כמו שכת' . ולפי שהיה תחלת ברייתו במוצאי שבת מברכין
עליו במוצאי שבת ועוד היה נאמר בכל יום השבת ועבשו
הותר וכיון שברך עליו במוצאי שבת שוב אין צריך לברך
עליו כל השבוע כמו שפירכי' בכל עאר הנאו' ברכ' הנהגין
לפי שאין הפסק להנאתו שכל היו' הוא צדי' לאפו' ולבשל בו
ולחמם כנגדו וכיון שכן אין אדם מכיח דעתו כפנוי' אבל על
הבשמים צריך לברך כל פעם ופעם שיריח בהן שכשיפסוק
הריח תפסק הנאתו . והר' אשר זל כתב כי לפיכ' אין מברכין
בכל יום על האור לפי שכבר נפטר ביוצר המאור' שהוא גם
כן אור . ורואה בהן בצפתים קודם שיברך שנ' וירא אלהים
את האור והרר ויבדל אלהים . ונהגו להסתכל בער שעל הי
הידים לפי שהחכמי' מכירין בהן מזל האדם וטובות הראויו'
לבא לו . והרם גע' כשאינו אוכל על שלחנו היה מבדיל מע
מעומד ונטל ההדס בימינו ומכר עליו . ונטל אבוקה בידו
אפי' יש לו נר אחר כדאמרינן אבוקה להבדלה מצוה מן המ
המזבח . ואין מבדילין על הפת אעפי' שמקדשין עליו ש
שטעם הקדוש לפי שאין קדוש אלא במקום סעודה אבל ב
במוצאי שבת שאין הבדלה במקום סעודה כי סעודת שבת
ראויה להיות מבשר יום אין להבדלה עכב פפת כלל בשאר
מצות שאנו מברכין עליהם על הכוס כמילה וכיוצא בה .
אבל קדוש לא הילכך דין הוא שיקדש על הפת אם יהיה ח
חביב עליו יותר אבל הבדלה שלא תקנה כלל על סעודה
כאשר כתבנו אלא על הכוס כמו שאמר זל העשירו קבעוה
על הכוס לפיכך לא נוכל להבדיל רק על הכוס . ויש מי ש
שהורה שבמוצאי שבת ליט' עכסדירין קדוש והבדלה כאחד
ועשין יקנה כתיב שיכול לקדש על הפת אם ירצה יוכל ל
להבדיל גם כן עליו שהבדלה במקום סעודה היא . והר' ק'
זל חולק בזה . וכיט' שחל להיות במוצאי שבת מוסף ואוס'
בין קדושת שבת לקדושת יט' הבדלת ואת יום השביעי מ
מששת ימי המעשה קדשת והבדלת את עמך ישראל בקו
בקדושתך באי המבדיל בין קדש לקדש . ואומר שהחיינו
חוק משביעי של

מלך מהלל בתושבחות ואחריו נוסח הברכה לדברי המל
 יהללוך היחיד אומר אותה אך יברך בלתי הזכרה וסלכות כמו
 שכתבנו ואחר ההלל אומ' קדיש שלם וכן בכל יום ספר
 שיש בו קרבן מוסף אומר קדיש שלם לפני הוצאת התורה
 ואם אין בו קרבן מוסף אין אומ' רק קדיש זוטא ומוציאין
 ספר תורה וכל דיני קריאת התורה ברוח תמצא למעלה ב
 בסדר קריאת התורה ואחר קריאת התורה אומ' קדיש זוטא
 וגוללין ספר תורה ובעוד שגוללין אותה אומר אשרי ובא ל
 לציון ואחר מחזירין הספר למקומו ואו' קדי' זוטא ובתפילין
 תפלת המוסף אבות ונבורות וקדושת השם ובמקום הא
 האמצעיות יאמר ראשי חדשים לעמך נתתה זמן כפרה ל
 לכל תולדותם בהיותם מקריבים ופי' החכם בעל המלמד
 בשם החכם ה' יהודה הלוי כי בני תולדות שב אל החדשים
 ול רח היתה באה על כל תולדות ימי החדש ולפיכך קרא רח
 זמן כפרה ופי' גם כן מיד שזנא מיד יצר הרע כי הוא הצר
 הצורך ואורב להחטיא וול כי שער החטאת לזכרון
 לפני השם כדי להנצל מיד הצד הצורך רצה ומודי וברכת
 סגים ושים שלום קדיש שלם ויש מקומות שאומ' במקום
 שיר מזמור ברכי נפשי ה' אלהי גדלת מאד וכו' ואחר כך א
 אזכר מזמור של אותו היום קדיש עלינו לשבח
והנה הגשים שלא לעשות מלאכה ברוח וכן מצינו
 בירו הגי נשי ונהיגי ולא למעבד עבדות בריש
 יחא מנהגא פי' מנהג טוב ומצינו בהנהג טעם למנהג
 נפני ילא פרקו נזמי הזהב לעגל שנעשה ברוח ונהגו כל
 ישראל לעשות כעודה גדולה משאר הימים מפני כבוד היום
 שהוא כפרה לישראל כמו שאמרזו הביאו כפרה
 עלי שמעטתי את הירח כלומר בעבורי על שמעטתי את ה
 ירח ממאור שלה ואני רוצה לעשות לה כבוד שיתכפרו
 בה כל ישראל בכל עת שתתחדש וכפרקי רד אליעז מצינו
 מנהג גדול בישראל שעושיין סעודה בראשי החדשים ובימים
 טובים כדי שגזכוד תפלת המוסף ושאר רח בעשיית מ
 מלאכה לנשים ויט' אף לאנשים ויש נותנין טע' אף לסעוד
 רח זכר לסעודה שעושי' לעדי אלמ' בזמן שהיו מקדשין על
 פי הראיה ויא' שר' מותר בתענית עתה שבטלרה מגלת
 תענית כי ראש חדש כגלת תענית ור' שחל להיות
 בשבת מוכרין ערבית עחרית וכנחה יעלה ויבא
 בזודא כמו אס ד' בחול שאין מוכרין בו שבת פלל שהרי
 לקח חלקו וזה אינו כי אם לוח ומוציאין כ' ספרי תורה וכל
 דין קריאת התורה תמצא כתו למעלה בסדר קריאת התורה
 כל השנה ואחר ההפטרה יאמר אשרי ומחזירין ד' ספרי' למ
 למקובן ואומ' קדיש זוטא ומתפללין תפלת מוסף אבות
 ונבורות וקדושת השם ובניקים תקנת יאמר אתה יצרת
 רצה ומודים וברכת כדגים ושים שלום קדיש שלם וכן
 ברכת המזון של רח תמצאנו למעלה בהלכות ברכת המזון
 וכל הדברים אשר כתבנו ברוח בין לענין דין תפלה וברכת
 המזון דין חולו של מועד מיעוט אחד לרם שאם טעה ולא
 הזכיר בערבית של חולו של מועד מחזירין אותו שאין בו

הטעם שמתו ברוח ולענין הלל בימים שאין גומרין ברוח
 את ההלל נכ' יש להם דין הלל ברוח וכשקוראין אותו בצבור
 קורין אותו בדלוג ואם רצו להפסיק אפי' באמצע הפרק פ
 פוסק לפי דעת הרמ' במזל לפי שאין מברכין עליו אפילו ב
 בצבור כמו שכתבנו **ואמר** זל הוצאה לבנה בחודשה
 צריך לברך וכל המברך על החדש בזמנו
 כאלו מקביל פני שכינה כתוב הכא החדש הזה לנכ' וכתו'
 דתם זה אלי ואנוהו ועוד אמרו זל אלו לא זכו ישראל אלא
 להקביל פני אביהם שבשמים בכל חדש וחדש דיים כלומר
 שהוא נראה על ידי גבורותיו ונפלאותיו כך כתב ר' יונה זל
 וכיון שכן שגדול המברך כאלו מקביל פני שכינה ראוי ל
 לברך מעומד ומאי מברך אשר במאמרו ברא שחקים וכו'
 ושנו זל במסכת סופרים אחרי הברכה אומר ג' פעמים סימן
 טוב סימן טוב סימן טוב תהיה לישראל ברוך בוראך ברוך
 עושך ברוך יוצרך ברוך מקדשך ויא' ברוך יוצרך ברוך
 עושך ברוך קונך ברוך בוראך וסימן יעקב בראשי תיבות
 ורחק ומדלג ג' פעמים כנגדה ואומ' כשם שאני חקך כנגדך
 ואני נגעך כך כך אם ירקרו אחרים כנגדי להרע ולהזיק לי
 לא יוכלו להזיק לי וליגע בי תפל עליכם אימתה ופחד וכו'
 פנים ואחור ג' פעמים אמן אמן סלה הללויה ואכרו זל
 בססכת סופרים מאמתי מברכין על הלכנה משתתבכם יש
 מפרשי' משתתבכם משיברכו על הבשמים בכוצאי שנת
 הטיעם לפי שאז אדם מקושט ומלובש בגדים נקיים של
 של שבת וראוי להקביל פני שכי' וימ' משתתבס' משתעשה
 כמו חופה כלו גדולה ומאירה מביבותיה והלשון מגורת
 עביר בוסמא לבריה כלו חופה והל' יונה זל כת' משתתבסם
 משתהיה האור שלה מתוק לעינים וטוב כלו' שידנה האדם
 כמנו חזו אחר ב' או ג' ימים אבל קודם לזמן זה אין מברכין
 עליו לפי שאין כאור מתוק לעינים כותוך קטנות ואין אדם
 נהנה כמנו והוא מלשון לבסומי קלא שהוא מפורש למתק ה
 הקול ועד מתי מברכין על הלכנה עד שתתמלא פניכתה
 חצי העגול וימ' עד יו' שתתמלא פניכת כל העגול לגמרי
 ומשניהם נלמוד לזכר לכתחלה מברכין עד ז ואם אחר מבר
 זהולך עד יו' ולא עד והטיעם כי החמה עימות כנגד הלכנה
 בטו' בחדש הלך זיו הלכנה בחזקו עומד על מלאו אורה כי ח
 חמה במערב ולכנה כמזרח רב המקום ביניהן ולכך מברכין
 עד שתתמלא פניכתה כי כל מה שתקרב הלכנה אחר הצי
 החדש לחמה יתכסה אורה ולכך מברכין על התוספת ולא ע
 על החסרון כי על הטובה יש לנו לברך **פל** ברכת
 הלכנה מלשון הר אשר זל הק פי' גזרה שלא תעבור
 כמו שכתוב חק נתן ולא יעבור חמן פי' שאינה פדוה
 מכט' יום וחצי ושני שלישי שעה ויג' חלקים שלא ישנו
 את תפקידם פי' אשר פקדם השם זה עדות לפיכך חק נתן ולא
 יעבור וכן רל חק נתן ללכנה שלא יעבור חמן לשיש ול
 ולשאר מזלות ומשדותים ונכ' כי אמר דק לרח ולשמש זמן
 לפי שהלכנה פעמים באה בארובה ופעמים באה בקצרה
 כי כשהשמש קרוב לה לפניה ממתנה ההלכת בארוכ' כפני
 חוכ השמש שישרפנה ופעמים באה בקצרה א ז

אחר עצרת . ודמ נע' היה אומר ל ימים אחד עצרת משנה ד
דמנו אפרו חג בעבותים וערב עצרת ומחרתו אין אופרים
למנצח כאשר בארתי . בתשרי ממחרת יום הכפורי עד סוף
החדש . וערב החג ומחרתו אין אומ' למנצח כאשר בארתי
והרם נע' כת' בכל חדש אומר למנצח לכר מערב הפסח עד
אסרו חג . חנוכה ופורים ויום יד' וטו' באדר הראשון שהן
אסודין בהספד ובתענית אבל במנחת ערב היד' אין למנוע
הכי מוכחא שטת ההלכה פק' דמגלה . ואין אומר למנצח
ושיר מוסר כמנהג דרבי אין אומר אותו אך שמעתי מר'
יצחק בר' שורדום כלל כל יום שיש בו מוסף אין אומרי' אסף
במנחה ערבי שבתות ויט' ורח' יום חופה אחרי עשותה וש'
דשחרית שבא חתן לבית הכנסת . ובשכיל חתן אין מוספין
בחול יותר מג' בקריאת התורה כי תקנת חכמים שאמרו שאין
מוספין בחול אע" שישו אותו כרגל . ואפשר שאם קראו
כבר ג' שיכול החתן להיות רביעי כמו בחולו של סוער אבל
יותר לא דיותר מרגל לא עבדינן ליה דחול המועד קדמי רגל
ויז' המילה . ויש מקומות שאומ' ביום המילה למנצח משום
דאית ביה ט' פסוקים כדושי העבור . ויש בטרדש ישגבך
שם אלהי יעקב . למה הזכיר יעקב יותר מאבותיו משום ש
שחיו לו גזולים וטלפולים יותר מהם ובמלך ערו תבור ית'
כדון מקשייתא דאמרין לה דמנחה דעבי להויהא מקשייתא
יעזור לך . ויש מקומות שאין אומרים אותו כשום דכתיב
על המילה שש אנכי על אמתך ולא שייך למימר ול'
ולאדכורי יום ציה . ואם יחול יום המילה ביומא דתשובה
ובתענית רגלין לחמ' יג' מדות וירדי תלא שבקנין להו דכתי'
האי לא גזרינן רן והוא רחום ותנוות . עבל תר נתן ול'

דין תפלת ראש חוד והלכותיו ודין ברכת

הלבנה והברכה

מג

ערבית שחרית ומנחה מתפלל אדם תפלתו כשאר ימות הש
השנה וכולל בעבודה יעלה ויבא . טעה ולא אמ' יעלה ויבא
אם נזכר קודם שהשלים תפלתו חוזר לעבודה בין יחיד בין
בין שצ' כשמתפלל בלחש שאין בכך טורח צבו ואם השלים
תפלתו חוזר לראש התפלה ומזכי . והמ' יחיד אבל שצ' אינו
חוזר בכל עת שעתיד לאמרו בתפלה אחרת מפני טורח צב
צבור . כך כתב הר' נתן זל . והרם במזל כתב ואם היה רגיל
לזכר תעניתים אחר תפלתו ונזכר אחר שהשלי' תפלתו קודם
שיעקר את רגליו חוזר לעבודה ומזכי ברא' בשחר' ובמנחה
אבל בערבית אם טעה ולא הזכיר שוב אינו חוזר והמעמ'
לפי שאין מקדשין אג החדש כלילה . והר' נתן זל כתב ד
דבערבי ליל שני מחזירין אותו שכבר מקודש הוא כך פסק
די בט' בגשזובנו . ומח' ב' ימים ולא אמרו במטות יום רא'
ראשון לא בלחש ולא בקול רם נראה דכיון דאין באותו ח'
חזק תפלה אחרת שצרי' לחזור אע" שעתיד לאמרו בערבי'
שחרית ומנחה על יום שני . ועוד דאם לא התפלל מנחה מ'
תפלל ערבית ג' תים נמצא דשייכי זה בזה ואפי' הכי צריך

לחזור שלא לחלק במנח' רח' שאינו אלא יום אחד . והאידנ'
שכל אחד ואחד מתפלל לעצמו אם שצ' אמרו בלחש אין צ'
צריך לחזור כלל לא לראש ולא לעבודה שאינו חוזר וס'
ומתפלל בקול רם אלא משום קדושה . וכן נראה משיב ה'
הרוח ומהשאלה או שמה אין צריך לאמרו שמאחר שאינו
צריך לחזור אם אמרו הוי הפסקה ויכול לאמרו בלא חזרה ב'
בשומע תפלה ואם לא אמרו שם אין צריך לחזור . עבל הר'
נתן זל . והרם במזל כת' כל מקום שהיחוי חוזר שצ' אע" ש
כשמתפלל בקול רם חוזר חרץ מתפלת השחר אם שכח ולא
הזכיר יעלה ויבא עד שהשלי' תפלתו אינו חוזר מפני טורח
צבור שהרי תפלת המוספין לפניו שהוא מוכיר בה של רח'
ויש פוסקין שאומרו שאפי' יחיד העומד בבית הכנסת אם ט'
טעה אין מחזירין אותו ובלב' שיתכוין לשמוע תפלה משצ'
מתהלתה ועד סופה ולא יתעמק בשום דבר אחר והטעם כתי'
שלא יתבזה בצבור על שלא כיון לבו כך כתב הר' אשר זל .
ואחר תפלת השחר הצבור קורין את ההלל בדלוג ומברכין ל'
לפניו לקרא את ההלל ומצינו כמך לקריאת ההלל ברח' ש'
שרכזו דוד במזמור הללויה הללו אל בקדשן שיש בו יב' פ'
פעמים הללויה כנגד יב' חדשי' ומשמע הללו אל בקדשן על
קדוש החדש ואמרו רז' תביא יחיד לא יתחיל ואם התחיל
גומר פי' חרף זל יחיד לא יתחיל בברכה ואם התחיל בברכה
גומר בלא ברכה . והרז' זל כתב שמעתי פי' זה יחיד שארע'
לו נס לא יתחיל כי כשתקנו נביאים הראשונים לקדו' ההלל
לא תקנו אלא לצבור כשיגאלו מצותם אבל על צדת יחיד
לא תקנו לאמרו כלל כשיגאל ממנה ומורה על הנס אבל הלל
דוד יחיד קודמו ומכר עליו כן דעת רז' זל . והרם במזל כתב
שקריאת ההלל ברח' אינו אלא מנהג דמטתג אינו זקן כצבו'
ראין מברכין עליו לפי שאין מברכין על הכנהג ויחיד לא י'
יקרא כלל ואם התחיל קוראו בדלוג כמו בצבור . ולפי דברי
הרז' זל נראה שהצבור מברכין עליו ואעפי' שאינו אלא ננ'
מנהג . ואין להקשות עליו דמנהג של ערבה דאמרינן רבח
חביש ולא בריך קסבור מנהג נביאים הרא' ואין מברכין על
המנהג לפי שבמנהג ערבה שאין בו אלא חבטה בעלמא אין
לברך עליו אבל במנהג הלל שהוא שמח והוראה להשם ית'
ראוי לברך . ורז' זל תרץ דאמטתג טלסולא בעלמא כנוקע
ערבה לא מברכין אלא על מנהג דברי אחר מברכין שהרי
מברכין איט' שני של גלדיו שאין זה אלא פקתג . ויש סותרין
טעם זה לפי שאין יט' שני דומה לשאר ג' נהגות לפי שעקר
המנהג בו משום ספקא דאורייתא . והראב"ד זל פי' ואם ה'
התחיל גומר בברכה שאין כאן קבו' ואין נוסח ברכה זו רן
הודאה בעלמא כמו תושבחות והודאות שאנו אומרים בג'
בפסקי דומה אך בירושלמי כתב גומר בלא ברכה . ונראין
הדברים כיון דברכה שאינה צריכה היא ויש בה חסדה ות'
ומלכות אם יבוך יהיה עובר על לא תשא . ואם ידמה ל'
לחצות בשבחו של מקום יברך בלי חסדה ומלכות ויאמר
בגמטת זה ברוך אתה ה' סלך מהלל בתושבחות . ויש גדולים
נהגו לברך שאין לפקפק בה וזו היא ניסחה באי' אמרו הם
המאולל כפי עמו משובת ומפואר בשידי דוד עבוד באי' פ'

עד עמוד השחר וההיף זל סגב נכח להדליק מל זמן שכני
 הבית נעורים משנה אפי רבנו שמשון גם עכשיו היה מצוי
 לעשות קנדילאש ארוכות עב' מיהו בעש' שצריך להקדים
 נר חנוכה להדלקת נר שבת ונר שבת מצותה ספוד לשקיעת
 החמה כמו שאמרנו פק' שבת כי חזיתו שמשא אריש ד'
 תקלא אדליקו שרגא משום דבתר הדלקת נר שבת אין ר'
 ראוי לעשות שום מלאכה לפיכך מדליק תחלה נר חנוכה
 ומכרך כיון ולא אפש' להדליק אחר נר שבת ויא' שמדליקין
 תחלה נר שבת ואחריו נר חנוכה ומכרך לפי שתדיר ושאינו
 תדיר תדיר קודם ולא הוי קבלת אסור מלאכה אחר שדעתו
 להדליק אחר כך נר חנוכה וכן במוצאי שבת ולא אפשר
 להדליק עד שחשכה משום כבוד שבת מאחרין ומכרכין
 ונהגו במקצת המקומות להדליק נר חנוכה במוצאי שבת
 בבית הכנסת קודם הבית והוא כבוד זל כתב שאין ראוי
 לעשות כך וגם במגלה שאין ראוי לקחתה עד אחר הבדלה
 שאין ראוי לברך על האור אחר שמי' עיניו מכנו' וממ'
 מי שהקרי' אפי' בחול שהיה טרוד והוא שהיה בלג המנח'
 האחרון ולא חמירי מהבדלה דאמרינן רב מצלי של מוצאי
 שבת בשבת ואומר הבדלה על הכוס' מיהו צריך שיתן בה
 שמן יותר משעור הדלקה כדי שתדלק ונר עד דמליא רגלא
 דתרימודאי וכתב הריף זל שנהר חנוכה שדלקה כשעור אב'
 רצה לכבותה אחכ' הרשות בידו או להשתמש לאורה וכן
 דעת הרם במזל' הדליקה וכבתה אין זקוק לה' וממ' צריך
 שיתן שמן בנר עד שתהיה דולקת כשעור וידליק נר אחרת
 כנגד נר חנוכה כדי שלא ישתמש לאורה ויא' איכא מדרה
 לא צריך ואי אדם חשוב הוא שאין נדכו להשתמש למדרה
 צריך ויש נותנין טעם להדליק נר אחרת משום הכרא ואפי'
 למאן דאמר מותר להשתמש לאורה צריך נר אחרת משום
 הכרא' ועבשו שנהגו להניח נר חנוכה סכפנים בטפח הם
 הסמוך לפתח די לנו בזה הכרא' שהרי מציחין אותה במקום
 שאין אנו רגלין להניח נר בשאר ד'ימים וגם אינו מקום
 ראוי לתשמיש' כתב הב' עשרת הדברות שמה שאם שאסור
 להשתמש לאורה המ' תשמיש שאינו של מצודה אבל תש'
 תשמיש של מצודה מותר וכן דעת הרז' זל והראב"ד זל כתב
 דכל תשמיש אפי' של מצודה כגון ללמד כנגדו אסור משום
 דקלשה לה כחה ולא מכויץ אלא לצורך עצמו' ומוכח
 מדקאמ' נר שבת ונר חנוכה נר שבת עדיף משום ש'ו' ביתו
 ואם איתא נעביר נר חנוכה ויאכל לאור' דהא אכילת מצודה
 היא ונקיים לתרומו אלא ודאי כל תשמיש אסור ואפי' של
 מצודה וכן נראה מדאמרי' כל שכנים ופתילות שאין מדליקין
 בהן בשבת מדליקין בהן בחנוכה ואם מותר להשתמש ל'
 לאורה שום תשמיש אכאי מדליקין בהן בחנוכה ניהוש
 בהן דילמא אתי לאטווי אלא ודאי אכור וכתב הר' אשר זל
 שנהגו הנשים שלא לעשות מלאכה משעת הדלקה עד שעת
 כבייתן' ונראה הטעם להכיר שאסיר להשתמש לאור' ועוד
 שמא יכבה הנר שישתמשו כנגדו ועל' כח' יכשלו ל'
 להשתמש לאורה' ולפי זה הנהג טועות הנשים הרבה

שאין עשות מלאכה כל שמנת הימים חובטלה ודחיקו זל
 שהיא מביאה לידי שעמום על כן טוב לבטל להן מכהגן'
 ויש נשים רבות בפלות יום ראשון ויום שמיני ודי להן בזה
 כדון תורה בפסח וסוכה' ומותר להדליק נר לנר' כתב
 הראב"ד זל משרגא לשרגא שלא על ידי קינסא וכתב הר'
 יצחק זל שמותר להדליק קיסם מנר שפת להדליק נר חנוכה
 או איפכא' וכן להדלי' סמנו אחר דכותה של מצודה אבל של
 חול אסור להדליק כנר של מצודה' ונהגו כל המקומו' להדליק
 נר חנוכה בבית הכנסת להוציא מי שאינו בקי ושאינו רזין
 בזאת גם כי הוא הדרר המצודה ופרסום הנס וזכר למקדש ויש
 מקומות שאין חוששין סמו' לפתח אלא לפני ההיכל והמנהג
 להדליק נר חנוכה בבית הכנסת בין תפלת המנחה לתפלת
 ערבית' ובעש' מדליקין קודם תפלת המנחה ועד שלא
 יתפלל הקהל ובמוצאי שבת מדליקין אחר סדר קדוש' וקדיש
 קודם שיברילו על הכוס' והראב"ד זל חולק על זה המנהג
 כמו שכתבנו' יש מדליקין בנרות של שעה' וההיף זל היה
 מצריך לעשות נרות ארוכות אמנם המצודה המוכרת בשמן
 זית לפי שכו היה הנס וכשהוא מדליק לילה ראשונה מברך
 ג' ברכות' להדליק' ושעשה ניסים' ושהחיינו' והוציא
 שלא הדליק בביתו או שאינו עתיד להדליק כמי שאין לו
 בית או אינו בעיר אעפ' שמדליקין עליו בביתו מברך
 שתים שעשה ניסים ושהחיינו והוא שלא שמיע דברכות'
 אבל מי שהדליק בביתו או שעתיד להולי' או שמיע הברכות
 אינו מברך כלל בראותו אחרים שהדליקו' ומלילה ראשונה
 ואילך המדליק מברך שתים להדליק ושעשה ניסים' והוציא
 מברך אחת שעשה ניסים' ומי שבא ממדינת הים ולא הגיע
 לביתו עד ליל שני' או ליל שלישי מברך בלילה שיתחיל ל'
 להדליק בביתו ג' ברכות' ושירי הפתילות של כל הלילות
 נהגו להבעירן שלא לשום צורך ואעפ' שמותר לפי מדה ש'
 שכתב הריף זל והרם במזל שאמר שמשיעבור זכנה מותר
 לכבותה או להשתמש לאורה' מיהו הגאון רב אחא זל כתב
 שאין לעשות בהן שום דבר אבל צריך להניחן עד לילה א'
 אחרונה לעשות מהן מדורה בפני עצמה' ואעפ' שאסור
 חכמים זל תשמישי מצודה נורקין ואלו ודאי תשמישי מצודה
 הן כמ' לא דמי לעצי סוכה ולולב שלא הוקצו שיר' היו כלין
 לאותה מצודה אבל אותן הפתילות והשמן הקצו על דעת
 שיהיו כלין' לפיכך אנו מברכין בכל לילה ולילה שעשה
 נסים לפי שכל לילה היה נס ספוק השמן' ולומ' חנוכה מפר'
 בנמרא כאשר בארנו למעלה ואי דאמרי לפי שאנ' חנכו את
 הבית מעבודה שבטלו היונים' וכבר בארנו ח' ימים לכה'
 ויש נותנים טעם אחר לדבר לפי שבטלו להם מצות מילד'
 שהיא לשמנה לפיכך קבעו ח' ימי חנוכה' כך כתב חפ"על
 העתים זל' ועוד כתב למה אין עושין ט' ימים מכפך כמו
 בחג הסוכה והטעם לפי שחנוכה מדבריהם ולא החמירו בה
 כל כך' והנשים נראה לומר שאחר שהן מדליקות ופ' ברכות
 שמיציאות האנשים' אבל חרש שומה וקטן שהדליקו לא
 עשו מלום לפי שהדלקה עשה המצודה והני לאו בני מעבד

כשהשמש אחריה ממחרת לדרך מפני חוסר השמש שלא
יתקרב אליה וישרפנה פועל אמת שפעולתו אמת בכונה
לא במקרה להוציא מלבן של פילוסופים ויש שגורסין
פועלי אמת שפעולת אמת רל על השמש ועל הלכ בצואת
הבורא ולא במקרה : שהן עתידין להתעשר כמותה פי
כביאת הגואל שיתחדשו השמים והארץ וגו' ולת ישראל
שיחיו המתים כמותה שמתה וחיתה כך מתי ישראל יחיה
אותם הבה : לפאר שם יוצרם על כבוד מלכותו כי אז תראה
מלכותו על כל העמים : נשלם סדר תפלות רח
ומנהגותיו תהלה לאל

דין הלכות חנוכה ודין התפלה סדר

כמה בכסלו יומי חנוכה אנו דלא להתעבאה בהון ודלא ל
למספר בהון כי בבית שני כשמלכה מלכות יון גזור שנת
על ישראל ובטלו דתל לא הגיהו אותם לעסוק בתורה
ובמצות ופשוטו ידיהם בממונם ובבנותיהם ונכנסו להיכל ו
ופרצו בו פרצות וטמאו הטהרות וצר להם לישראל כפניהם
ולתצום לחץ גדול עד שרחם עליה אלהי אבותינו והושיעם
מידם וגבר בני חשמונאי הכהנים הגדולי והתגורם והושיעו
את ישראל מידם והעמידו מלך מן הכהנים וחזרה מלכות ל
לישראל יותר ממאתים שנים עד חרבן בית שני וכשגבר
ישראל על אויביהם ואבדום ככה יום בכסלו היה ונכנסו ל
להיכל ולא מצאו שמן טהור אלא פך אחד קטן שהיה מונח
בתוך שדה קבועה ככותל שלא היו יכולין להסיטה והיה
פתחה סגור וחמו בחותמו של יוחנן כהן גדול ובסגיר הפתח
בחותם הכירי שלא נגעו בפך ולא היה בו שמן להדליק רק
לילה אחת ובעשה להם נס והדליקו ממנו ח' ימים עד שהובא
השמן מהמקום שהן כותשין אותו שם והיה רחוק דרך
ימים נמצאו בין הליכה וחזרה ח' ימים ומפני זה התקינו חכ
חכמים שבאותו הדור שיהיו עושין אלה הימים בכל שנה
דשנה ימי משתה ושמחה והלל ויהיו מדליקין הגדול על פתחי
הבתים בכל לילה ח' ימים והן הנקראין ימי חנוכה
כלומר חנו כה פסלו ככה בחדש יתחילו והימים האלה
אמירין בהספד ובתענית וגומרים בהם את ההלל ומברכין
עליו לגמור אחד יחיד ואחד צבור ונר חנוכה מצוה להגיהו
על פתח הבית מבחוץ בטפח הסכוך לפתח מצד שמאל ה
הנכנס כדי שתהיה מזוהה בימין ונר חנוכה בשמאל ולא
יבינה למעלה מכ' אמה לפי שאין העין שולטת בו ולא יהי
בוה פרכוס וגם ואם הו' ליקה למעלה מכ' אמה ובא לה
להשפילה צריך לכבותה ואחכ להדליקה במקום הראוי לפי
שזהו ליקה עשה מצוה ואם הדליקה למטה מעשרה כשדה
והוא שתהיה גבוהה ג' טפחים מן הקרקע והוד בעלי מניחה
בחלון הסמוך לרשות הרבים דעבשו בגלות שאין אנו
יכולין לקיים המצות בשלמות מניחה על פתח ביתו מבפנים
ואפי' הניחה על שלחנו דיו ואסור להשתמש לאורה משום
בזוי המצוה שלא יהיו המצות בזויות עליו שכן מצינו בירח
אמר הבה הוי מכבד המצות שהן שלוחי ושלוחו של אדם
כבודו ואם כבודת אותם כאלו כבודתי ואם בזית אות כאלו

בזית לשמי ונהגו קדמונינו להדליק כלילה הראשונה אחת
ולהיות בכל לילה מוסף אחת עד שסמך ונהגו לחדש הפתיל
בכל לילה מוסף על התוספת והטעם לפי שבכל הלילה היה
הנס מתחדש ועוד טעם אחר לחדש הפתילות זכר למקדש
שהיו מחדשין אותו כלילה אל מנורת המאור ובמס סופרי
כתב אין חוששין לפתילת נר חנוכה להחליפה עד שתפלוח
ונהגו להתחיל בצד הפתח ונשים חייבות כנר חנוכה שאף
הן היו באותו הנס פי' שהאדומים באו לאכד הכל אנשים ו
ונשים וטף וימ' שעל ידי אשה ארע להם הנס הגדול והוא
ושפה יהודית כמו שמפורש בהגדה בת היתה ליוחנן כהן
גדול והיתה יפת תואר מאד ואמר המלך יון שתשכב עמו
והאכילתו תבשיל של גבינה כדי שיצטא וישתה לרומ
וישתכר וישכב וירדם ויהי לה כן וישכב וירדם ותקח חרבו
וחתכה ראשו וחביאתו לירושלם וכראות החיל כי מת
גבורם וינזמו ועל כן נהגו לעשות תבשיל של גבנה בחנוכה
ואכסנאי הייב כנר חנוכה ומשתתף בפריטי אם לא מדליק
עליה בנו ביתיה ואי פתח בכה לנפשיה אעג' מדליק עליה
כנו ביתיה חייב להדליק כנר משום חשרא וכן פי' שד' הולך
לכפר שאין בו ישראל וכן שם כלילי חנוכה אעפי' שאין לו
בית מיוחד שם שמענו שהר משולח לו היה נהג להדליק ול
לכרך לזכרון הנס וחרב או בית שיש לו שני פתחים משתי
רחות צריכה ב' נרות מפני שהר העוברי ועכשו שמדליקין
בפנים אפי' בחצר שיש לו שני פתחים אין צריך לה אלא נר
אחד שאין לחוש לחשר כלל שהנכנס בבית יראה הנר באי
זו פתח שנכנס ויכול לזכר דוק כשהפתחים בבית אחד
אבל אם הם בשני בתים בשתי רוחות ואדם אחד דר בהם
ונכנסין ויוצאין בשניהם צריך להדליק בשתיים אכנס אין
צריך אלא ברכה אחת כיון דקיימא לן דדוכת גברא דהוא
אמרין דשתיהן מצוה אחת שאין החיוב אלא בפני הדין
ואפי' נימא דשתי מצות הן כיון שעשה שתיהן בבית אחד
די לו בכריכה אחת דומיא התפלין של יד ושל ראש שאין
מעבדין זו את זו דדי להן בברכה אחת וכתב זה יצחק זל
המ' לדידהו דמדליק מבהון אבל לדין ומדליקין בפנים
ליכא משום חשר ואי צריכין להדליק רק בפתח אחד דבני
הבית ידעי ששני הפתחים של איש אחד הם ומצות נר
חנוכה כשתשקע החמה עד שתמלה רגל מן השוק ושעור
זה כמו חצי שעה או יותר מעט ולפי חשבון זה כדת דהשנן
שנותנין כנר חנוכה הוא שמינית הביצה שהרי שער חכמי
חצי לוג שמן לנרות חנוכה שדולקת מערב עד בקר שהם
יב' שעות וחצי לוג הוא מלא ג' ביצים נמצא ביצה לד' שעות
ולחצי שעה שמינית הביצה וקודם זמן זה לא ידליק דהוי
כשרא בטירה ואחר זמן זה גב' לא ידליק הליכא פרכוסי
ניסא שהרי נכנסו כל העם בבתיה ואיכא מאן דאמ' דקודם
זמן זה ואזריו גב' כן אפ' הדליק אינו מברך וכתבו מקצת
הגאונים זל דכזמן הזה שמדליקין מבפנים מפני חשיט שמא
יכבה הגוים הדרים בינינו לא חיישינן לרגל מן השוק
ומברכין אחר זה לכתיבה וכן כתב דל יצחק זל דאנו
דמדליקין מבפנים וליכא הכרא אלא לכני הבית הוי זמנה

השלישי חוזר וקרא השני שהשמיט לא יצא שחור שקרא ל
 למפרע אלא כיצד יעשה יקרא השני ואחריו השלישי על
 הסדר קרא ושהא אפי' כדי לגמור את כלה יצא הוא שיקר
 על הסדר קראה על פה לא יצא השמיט בה הסופר אותיות
 או פסוק וקראן הקורא כמתורגמן יצא פ' שהסתרת מוסף
 הדברים חוץ מן הכתב כדי לכרד טעם הדבר קרא קריאה
 משובשת יצא שאין מקדקין בקריאתה אין קורין בצבור
 במגלה הכתובה על הכתובים ואם קרא לא יצא ונותן טעם
 בירוש' מי משום עמי הארץ דאמרי אפטורי קא כפטיורי
 כלומר שהיו סבורין שיאמרו ההפטרות ולא יתפרסם הנסב
 בזאת הקריאה ואעפ' שנגללין כספר תורה אלא אם כן ה
 היתה חסרה או יתרה על שאר היריעות כדי שתהיה גכרת
 על שאר ספרים אבל יחיד קורא בה ואפי' אינה חסרה או ית
 יתרה פ' ובלבד שתהיה כתובה על הק"ף או על הגויל כספר
 תורה ותהיה תפורה בגידין ואם לאו לא יצא ואם הוא
 בכפר או הלך בשיירה יכול לקרות בין בספר בין במגלה
 ויוצא בה ידי חובתו והבא מן הדרך לאחר פורים ולא קרא
 קוראה עד טו' ויוצא ידי חובתו כמ' וצריכה שרטוט כ
 כאמתח של תורה פ' קש' אבל אינה צריכה עמוד לשמה
 והנאון רב אחא משבחה 'הה"ף זל כתב שצריכה עמוד ל
 לשמה ושרטוט דקאמר בשטה ראשונה קאמר ודי לו בזה
 דשטה ראשונה בעשית כשרטוט לשניה ושניה לשלישית
 וכן כלם אבל סת' באמת צריך שתהא משורטטת כלה
 ואסור לכתבה אפי' אות אחת שלא מן הכתב דילמא מתרמי
 ליה שבשתא וכתב ליה אין כותבין את המגילה אלא בדיו
 כתבה במי עפצא וקנקנתוס כשרה וכל שאר מיני צבעונין
 פסולה פ' קנקנתוס חרתא דאושכפי כתבה על הנייר או על
 עור שאינו מעובד פסול וכן כתבה גוי או מק פסול היו בה
 אותיו מטרטטטות או מקורע' ואפי' ברובה אם רשומן נבר
 כ'דה ואם אין רשומן נבר אם היה רובה שלם כשרה ואם
 לאו פסולה וצריכה שתהיה תפורה כלה ע' שיהיו כל ע'
 עורותיה במגלה אחת ואינה נתפרת אלא בגידין ככת' ואם
 תפורה ג' תפרות בקצה אחד וג' בקצה אחר וג' באמצע כשרה
 ואעפ' שאינה תפורה על פני כלה מפני שנקראת ספר' ונ
 ונקראת אגרת' כך פ' הרמ' במזל מה שאמרו בגמרא ואם
 הטיל בה ג' חכי גידין כשרה ובלבד שיהיו משולשין דימ'
 ובלבד שיהיו משולשין כלו' שיהיה מראש התפר עד מקום
 תפירת הגיד כדיוח שיש ממנו עד תפיל הגיד השני ומהשני
 לשלישי עד סוף התפר וכתב הבעל הערום זל שאם תפר
 השאר בחוטי פשתן והטיל בה שלשה חכי גידין כשרה
 וישור התפר שמשירין בתחלת היריעה ובסופה הלכו
 למשה מסיני כרי שלא יקרע ושאלו אל הרמ' נע' אם המגלה
 צריכה דקף גויל ועמוד והשיב בתשובות רת' זל ונקראת
 ספר ונקראת אגרת ועבדין לחומרא ודינין ליה דין ספר
 לכל מלי לבד סחרא סלתא דהיבנא ליה דין אגרת שאם ה
 הטיל בה ג' חוטין כשרה כמו שכתבנו אבל לעבין דקף גויל
 וכל גוף האותיות בצורתן ובזיבן של טעננו ובחטות וי

השומע מקרא מגלה סמי שהוא מודד הנאמר ממנו יצא
 דומיא דשופר דאמרי המודד הנאה משופר מותר לתקוע ת
 תקיעה של מצה חייב אדם לקר' המגלה בלילה ולשנותה
 ביום מראש ועד סוף שנ' אלהי אקרא יומם ולא תעב' ולילה
 ולא דמיה לי וזה הפסוק במזמור אלי אלי למ' עזבתי
 שנ' על אכתי' ולפיכך למדו זל מזה חיוב הקריאה ועל כן
 נהגו לפתוח אחר הקריאה בפסוק ואתה קדוש שהוא באותו
 מזמור ולפי שרומז כאן חיוב הקריאה בלילה וביום אמרו
 זל שכל קריאה בפני עצמה מברכין שחיינו על כל אחת
 וכן נהגו בנרבוכה וכן כתב הר' יצחק זל אך הרמ' במזל כתב
 שאין מברכין שהחיינו על קריאת היו"ם ומברכין על ק'
 קריאתה שלש ברכות סימן להם מנח' מקראת מגלה שיעשה
 נסים ושהחיינו וקורא את המגלה ולאחריו מברך באי'
 הרב את רבנו והרן את רבנו והגוקם את נקמתנו והנפרע
 לנו מצדנו המשלם גמול לכל אויבי נפשנו באי' והאל רה
 הנפרע לעמו ישראל מכל צדיהם האל המושיע ויאצ' דאמ'
 אין חותמין בשתיים הגי שתיים שיכי אהודי ואין תשועה
 אלא בשתיים וצריכין לנו להוסיף שבח והודאה לאל על
 שתיהן אחת שנפרע לנו מן האויבים והאחרת גדולה מזו
 שהושיענו מיזם ולא נפקד ממנו איש דכתי' ואיש לא עמד
 בפניהם זהו פלא ונס גדול בלי ספק אין כמזהו שלא פגע
 אדם בהם ירוש' לא אמרו ברכה לאחריה אלא בצבור
 וכתב הר"ז זל שאין אומ' האל הרב את רבינו וד' טעם אחר
 שאמר אלהינו מלך העולם וכו' וטעם ה' לשנות מהודאה
 כנגד ה' תשועות שיעשה לנו מעמלק חרב את רבינו על
 ידי יהושע והרן את רבינו על ידי גדיען והגוק את נקמתנו
 על ידי שאל' והנפרע לנו מצדנו על ידי דוד והמשלם
 גמול לכל אויבי נפשנו על ידי סרדכי ואסתר מלכה המוקפין
 חומה מימות יהושע בן נון בין בארץ בין בחוצה לארץ
 קורין בטו' אעפ' שאין להן עכשו חומה ושאינן מוקפין
 חומה מימות יהושע אעפ' שהן עתה מוקפין קורין ביד'
 שושן הבידה אעפ' שלא הוקף מימות יהושע קורין בטו'
 לפי שבה היה הנס ולמה תלוי הדבר בימי יהושע ולא תלוי
 הדבר בימי אחשוורוש כדי לחלוק כבוד לארץ ישראל שהיתה
 חרבה באותו זמן ולא היה בה כרך מוקף תהיה פחות מישאר
 ארצות שיש בהן באותו זמן כרך מוקף והיו קורין בשו' זכרי
 שיהיה זכרון לארץ בגם זה תלוי הדבר בימי יהושע ויח
 ויחשבו כאלו הן עתה מוקפין אעפ' שהן חרבין אמנם
 צי' למה לא תלוי הדבר במשה ואהרן ואפ' כי מפני כבוד
 של יהושע שהיה נלחם ראשית עפ' עמלק תלוי בו הדבר
 פורים שחל להיות בשבת אין קורין את המגלה לפי טד' וכל
 חייבין לקרותה ואין הכל בקיאין לקרותה תורה שמא ילך
 אצל בקי לקרותה ויעבדנה ד' אמות בר שנת הרבים ולפיכך
 בזמן הזה אנו נהודי' בחשבון העבור שלא יהא פורים בשב'
 שאין קובעין אוד' אלא בזכרו' ולכני כרכין לא חששו לפי
 שהן מרעטין ואם יודמן אין קורין בשבת הקור את המגלה
 למפרע יצא קרא פסוק אחד והשמיט לו השני הקרא

מצוה ניכרה וכש' גוי שהולל' לפי שאינו מחויי' בה כלל ומת'
 הל' יצח' בר אבא מרי' זל שקט' שהגיע לחנוך מולי' כדי עובר
 לעשיתה ועכשו שנהגו להוליק לילה ראשונה אחת ולהוסי'
 אחת אחת בכל לילה כמו שכתבנו' נר שיש לה שתי פיות
 עולה כל פה ופה ללילה' ואת הקיף פתילות בקערה את כפה
 עליה כלי עולה כל פתילה ללילה או אם הרחיק כל פתילה
 מחברתה כאצבע לפי דעת הב' עשרת הדברות זל' ומה
 שאמרו שמיחיק נר חנוכה ששפאל יש אומ' דדוק' בפתח
 שיש בו מזוזה מדליקין בשפאל אבל אין בו מזוזה יניחנו
 בימין' וכן כתב הרף זל אך בבית הכנסת דליכא מזוזה מ'
 מדליקין בימין' ועוד דומיא דמקדש שהיה מנווה' בימין
 בדרום ואנו לא חלקנו בין זה לזה שבבלן מו' ליקין אותה
 בשפאל' ואנשים הרבה הו' רים בחצר מיתתפן בשמן ז'
 ויוציאין כלן בנר אחד והוא שלא פתחו פתח לנפשם כמשפט
 אבסנאי' וכן כתב הר' במזל' דאבסנאי אתא לאשמועי'
 דהוא אמינא נר הנוסה חובת תרעא הוא כמו מזוזה כיון ש
 שאמ' שמצוה להניחה על פתח ביתו ואמ' שמי שיש לו פתח
 יהיה חייב ומו' שאין לו יפטר קמל' דחייב ולא דמי למזוזה
 דמזוזה אפי' יש לו פתחים הרבה כלן חייבין ונר חנוכה בחר
 מיניה כגו' וכן הדר בעליה פטור ממזוזה וחייב בני
 חנוכה' וכן גדול עכד' בבית אביו ואינו סוסך על שלחן
 אביו הרי הוא כאבסנאי' ומי שהולך לעיר אחרת נראה
 שחייב לעשות שעשה נסים ואעג' דכד' ליקי עליה' כגו
 ביתיה' והבא בספינה או שהוא בבית גוים מדליק בברכות
 דמניחה על שלחנו ולא דמי לאבסנאי דאמרי' דאי מדליקי
 ליה בגו ביתיה לא צריך להשתתף דשאני' דתם שיש לו
 פרסום הגם כהדלקת אושפיוז' היה תופש נר חנוכה בירד
 ועומד לא עשה כלום לפי שהרואה אומ' לצדכו הוא דנקיט
 ליה וליכא פרסומי נסא' עששית של חנוכה שהיתה דולקת
 עד הלילה האחרת סכבה ומדליקה למצות הלילה' סדר
 תפלת חנוכה' ערבית שחרית ומנחה מזכירין של
 חנוכה כהודאה וישקבד' תפלות בעל תגסי' כנגד מנין יחנן
 שתקנו וכן יש קבד' תפלות מתפלה למשה עד ויהי נועב'
 שאנוד משה על מלאכת המשכן שרצה להקימו בכסלו אמ'
 לו הבה שמחה של כהנים אחת תהיה בכסלו' כמ' וכן אם
 בא להזכיר בברכת המזון מזכיר בברכת הארץ ועכשו נהגו
 להזכיר בברכת הארץ ובתפלת המוספין גב' מזכירין ואעפי'
 שאין מוסף בחנוכה כלל יום הוא שנתחייב ברו' תפלות כ'
 כשיהיה שבת או רח' וכן בברכת המזון מזכירין של חנוכה
 בברכת הארץ ושל שבת ורח' בבונה ירושלם ואעג' הדדיר ו
 דשאנו תדיר תדיר קודם כיון דתקנו להזכיר של חנוכה ל
 בברכת הארץ שהיא לפני בונה ירושלם ותקנו' לא זורין
 מיקומה ומזכיר על הנסים וכו' וחוזר למקום' שפסק בין
 בתפלה בין בברכת הארץ וכתב הב' העתים שאין טוב לומר
 כשם שעשית להם גם וכו' והטעם לפי מה שאמרו זל' לא י
 ישאל אדם צרכיו לא בג' ראשונות ולא בג' אחרונות והטעם
 לפי שאמרו ביום הכפורים לפי שהם צרכי רבים ולכפרה :

וחה שאלת צרכים הוא' אמנם כך היא הנסחא ברוכ התפלל'
 הזקנות' ונוסח חרמ' כמזל' וכן כתב הר' אשר זל דזילכך ד
 דעביד כמר עבד ודעביד כמר עבד' ומי שטעה ולא הזכיר
 על הנסים בתפלה אין מחזירין אותו והטעם כמו שכתבנו ב
 בהלכות תפלה' ודין טעה ולא הזכיר בברכת המזון כתבנו
 דינו בהלכות ברכת המזון' ואלו ח' ימים אין נופלין על
 פניהם ואין אומ' למנצח ושיר מזמור לפי שדן כעין יט' א
 אחר שאומרי' בו הלל' ויש מקום שאומ' במקום שיר מזמור
 מזמור שיר חנוכה הבית' וכל יום מאלו שנת ימים גומרי'
 את ההלל' וקורין אותו כלי הלוג ומברכין עליו בין יחיד בין
 צבור לגמור את ההלל' וקורין אותו ואין מפסיקין בו אב
 לא בין פרק לפרק ומברשין לאחריו יהללוך' וכן חדין לכל
 הכא' יום שגומרי' בהן את ההלל' ואחר כך אומ' קדיש זוטא
 ומוציאין ספר תורה ועושה סדר קריאתה כאשר פתבנו ל
 למעלה קדיש' אשרי וכו' לציון' קדיש שלם מזמור שיר
 חנוכה הבית לדוד וכו' קדיש יהא שלמא וכו' נשלמו
 הלכות חנוכה וסדר תפלה תל'

דין הלכות מגלה ופודים וסדר

התפלה מה

קריאת מגלה בזמנה מצות עשה מדברי סופרי' והכל חייבין
 בקריאתה אנשים ונשים וגרים ועבדים משוחרדין ומחנכין
 הקטנים לקדחת' ומבטלין תלמוד תורה מפני קריאת שאין
 דוחין קריאתה בפני שום דבר מצוה רק לקבוע מת מצווה
 שאין לו קוברין שקוברין אותו תחלה ואחר כך קורין את ה
 המגלה' וכן דעת הרמ' במזל' וזה דוד בר לוי זל כת' דקאמר
 מת מצוה לאו כמת שאין לא קוברין אלא כל אדם כשר'
 שמת גמי דינו כך הוא' אחד הקורא ואחד השומע מן הקול
 יצא והוא שישמע מן הקורא שנתחייב לקרות לפיכך אב
 היה הקורא שוטה או קטן אין מוציאין אחרים ידי חובתן'
 אבל כהנים וישראלים ועבדים משוחרדין חללים וממזרים
 טרים אדם טרים חמה פצועי' בא וכו' טעם' כל אלו מ
 מוציאין אחרים' וקפן שהגיע לחנוך כתב בעל עשרות ח
 הדברות שמוציא אחרים' נשים כיון שהן חייבות שאף הן
 היו באותו דגם' יל' שמוציאות אף האנשים ואעפכ' אין ר
 ראוי לחשלים בהן עשוה דכל מקו' שהצריכו עשוה אנשים
 בעינין' והב' עשרת הדברות כתב שאין נשים מוציאות א
 אנשים בקריאתן והטעם משום דקול באטה ערה' ואעג'
 דקול יקות נר חנוכה ומברכות לא דמי לפי שאין צורך
 שיהיו שם האנשים בעת ההולקה' וטומטום לפי דעת
 הראשון מוציא אחרים ממה נפשך ואנדרתינום גב' נראה
 שמוציא שהדי מחוייב הוא שאף הן היו באותו דגם שעל ח
 הכל גור אף באנדרתינום' וחרש אין מוציא לכתחלה דהא
 דיעבד שפיר דמי שהדי מצינו בקט' שאם לא חטמי' לאזנו
 יצא' ולפי מה שכתוב הרמ' במזל' נראה שמוציא ל
 לכתחלה שהדי לא הוציא מכלל המוציאין רק שוטה וקטן

והרמ נע' כתב במקום שאין מנין אם יש שם ד' או ה' ויש אחד מהם יודע לקרות המגלה והאחרים אינם יודעי האחד פוטר את כלן אבל אם כלן יודעים אותה יקראו כלם לעצמ' ונמי שקורא המגלה לחולה או ליולד צרי' לבר' לפניו ולאחרי אעפי' שכבר יצא ידי חובתו בבית הכנס' ומברך אפי' ביחיד עכ' וכתבו מקצת הגאונים שאין מברכין על קריאת המגלה אם לא יהיה בעשירה לא לפניו ולא לאחריה וקריאת הלילה כשרה כל הלילה וקריאת היום כל היום ואין קורין אותה ביום אלא עד שתנץ החמה ואם קראה משעלה עם עמוד השחר יצא שני ימיפ' אלו שהם יד' וטו' אסורים בהספד ובתענית בין לבני עירות בין לבני כרכים ויום ש שלפניהם ושלאחריהם גם כן ויש שנהגו להתענות ביום יג' שהוא יום שלפניהם לפי שלא נאמר אלא תענית של צער אבל התענית שאנו עושין אינו אלא זכר לתענית אסתר ושיזכור כל אדם שהבורא ית' רואה ושומע כל איש בעת צרתו כאשר יתענה וישוב אליו בכל לבבו כאשר עשה ל לאבותינו בימים ההם ובזמן הזה וכתב רב אחא גאון דפי חל פורים יום א' מקדימין ומתעבין יום ה' כיוי שלא יכנס בשבת כשהוא מתענה שאין מתעבין עש' אלא תענית של צבור וכגון תענית חלום וכן נהגו בהרבה מקומות וכן דעת הרמ' זל' פעם אחת באה אשה אחת ושאלה לפני הרש זל' שהיא רוצה לרכוב אחרי השלפונה אמרה אב' אוכל ל לאכול היום ואתעבה לסחר והשיב אינו מותר לאד' בעולם לפרוש מן הצבור אמרי' לא תתגודדו לא תעשו אגרות אגידות ויא' שאעפי' שהיו מתעבין עם הצבור בחמשי חוזרין ומתעבין בששי כדי לסמוך התענית לפורים שכן ד דינו הואיל ואי אפשר לעשות בשבת יתענה בעש' וה קורא עליו הכסיל בחשך הולך הוכח עצמו שאינו מתענה אלא זכר לדבר והוא מחמיר על עצמו לעשו' כמקומו כאלו הוא קבוע מן התורה כיון שהורגלו רבים בחמישי דיו בכך עכ' הרמ' זל' אך בארצות הללו נהגו לעשותו בעש' ובשנ' מע' ברת שאין קורין מגלה אלא באחד שני שני הימים ה

האלו אסורין אף באור ראשון בהספד ובתענית שאין בין אדר ראשון לאדר שני אלא מקרא מגלה ומתנות לאבינו' ודעפי' שאכרו יום טוב לא קבלו עליהו כלום אסוד עשית מלאכה מפני שהיו רובן עניים מפני הגלות והיתה גזרה ש שאין רוב הצבור יכולין לעמוד בה ממ' אחר כן נתקבל במנהג ומנדין כל העובר ועושה מלאכה בפורים והירש' מוכיח שמותר בעשית מלאכה מדאמר היה כותבה ודושה ומגידה זה נובל לרחות שזה אפשר שול' בשעת הדחק שלא היה להם מגלה אחרת לקרות עד שיכתבנה ואם תאמ' הרי יש לו זאת שמתעמק ממנה נובל לומר שהיא שאולדת ממי שהוא רוצה להשיבה אליו ואינו מניחה להם לקרות וממ' ראוי לשמוח בו שמחה יתרה לתת שבח והודאה לשם י ית' על הגם הגדול אבל אין אומרים הלל בפורים לפי ש שקריאתה היא הלילה כלו' שזו היתה כונת הקריאה ככ' ש

שיוכרו הנם ויתנו שבח והודאה לשם ית' וזהו שיכר הפיש כי מקום תהלה היתה לישראל ויש טעם אחר בגמ' דהיכי ל לימרו הלל הללו עבדי ה' ולא עבדי אשורוש אכתי עבדי אשורוש אנן לל שבאותו הזמן היו בגלות עדין תחת יד אשורוש ואין לומר הלל כי אם על הגאולה שלמדה כגון יצאנו מצרים ונס הנוכח שחזרה להם המלכות וערבית שחרית ומנחה מזכירין בהודאה על הנסים וחוזר לתפלתו וממ' מזכיר ענין היום בתפלה בהודאה כך מזכיר בברכת הזמון בברכת הארץ ומשפטו בכל דבר כמשפטו כהנוסחא אשר כתבנו במקומו ואחר תפלת ערבית אומ' קדיש וזוטא ואין אומ' תתקבל לפי שעתיד לומר סדר קדושה אחר המגלה ואחר הקדיש נהגו לומר פיוט אחד ואחר כך מברך ג' ברכות כאשר כתבנו וקורא הפגלה וכל הקהל אזניהם אל המקרא להבין הנס הגדול ונהגו לבעור למי שמסייע אל החזן בעל פה הטעם שסא השומע יתן לב לקריאתו שהיא על פה ולא לקריאת החזן וכבר בארנו קראה על פה לא יצא ונהגו לרוב פרסום הנס לקרא כל הקהל בקול רב ד' פסוקים של פגלה ואחר כך חזר החזן וקראם אחריהם והם איש יהודי ומרדכי יצא ליהודים כי מרדכי ואחר קריאת המגלה מברך הרב את ריבנו כאשר כתבנו ואחר כך אומר סדר קדושה ומתחיל ואתה קדוש ואין אומ' ובא לציון לפי שאין גואל בא בלילה ואחר כך אומ' קדיש שלם והולכין לבתיה לעילויס ואוכלין סעודתן והמנהג לאכול זרעונים באותה הלילה זכר לזרעונים שהיו אוכלין בבית המלך בניאל ו וחבריו כמו שכתוב ויתנו לנו מן הזרעונים וכתב הר' אשר זל' כי יש נהגו שלא לאכו' בשר בלילה ההוא כדי שלא יטעו ויחשבו שהיא סעודת פורים ואחר אכילתן מברכין ברכת הזמון ועל הנסים כמו שכתבנו ובבקר ביום י' אחר יח' ברכות אימ' קדיש זוטא ומוציאין כפר תורה וקורין ברה' ג' בפרש ויבא עמלק עד סוף הסדר ואומ' קדיש זוטא וגוללין ספר תורה ואומ' אשרי ועומד ציצ' לקרות המגלה ומברך לפניו ולאחריה כאשר ברך בלילה ואחכ' פותח החזן אומ' ובא לציון וכל סדר קדושה ומחזירין ספר תורה למקומו ואומ' קדיש שלם ואין אומ' למנצח הלא שיר מזמור ואין נוהלין על פניהם בשני ה הימים בלבד כי לפי ששניהם כאחד טובים ויא' מזמור אלי אלי למה עזבתני במקום שיר מזמור ופורים שחל להיות באחד בשבת כתב רח' זל' שכברילין קודם קריאת מ מגלה וכן דעת הראב"ד זל' ואומ' ויהי נועם אחר יח' ברכות ו ואחר כך קורין את המגלה ואחריה אומ' ואתה קדוש ואין א אומר ויתן לך אמנם מנהג נרבונה שלא להבריל עד אחר קריאתה ואחר ויהי נועם וסדר קדושה כשאר מוצאי שבת ואין אומר ויתן לך ויש מקומות שלא נהגו לומר ויהי נועם והרמ נע' כת' שאומ' ויהי נועם ואתה קדוש ויתן לך וקח זל כתב מיהו לא נהגו לומר ויהי נועם כי אם ואתה קדו' ואחר

ויתרות הכל כדן כפר תורה ועמוד נמי צריכה כדאיתא פק
דבבא בתרא ומניח חלק מצד אחד כדי לגול עמוד ומצד א
אחר כדי לגול הקף
כתב שצריך לפתוח מח' שורות כספר תורה וכמכתב סופרים
ראיתי שצריך מב' שורות כנגד המסעות או ס' כנגד ששים
רבוא או ע' ואין יודע כנגד מי או צח' כנגד צח' קללות ש
שבמשנה תורה ומיהו נראה שאין להקפיד במגלה במנין ה
השורות כלל רק שלא יהיו נקודות ושלא יהיו ברכותיה בת
כתובות בה ולא תהיה כתובה בין הכתובים עכ' והר' אשר
זל כתב והמגלה צריכה שתהא כתובה על הגויל פותגן כתב'
על הפתירה לא יצא וכיון דלא יצא צריכין אנשים ונשים
לשמע פמגלה כתובה על הגויל וכל שכן לקרא בתורה בבי'
הכנסת צריך שיקרא בספר תורה כתובה על הגויל עכ' אבל
במקום שאין גויל מצוי קורין בשאר דשעת הדחק שאני
זכן נמי כפר תורה והר' יעקב מפרש כי עבוד אלו הארצות
חשוב כגויל ומייתי ראיה מהא דתנן במסכ' גיטין פק' דבעי'
כתב שאין יכול לזייף וכו' ועבוד שלנו כת' שאין יכול לזייף
הוא עכ' ומותר לקרות את המגלה היכא דלא אפש' במגלה
גזולה כיון דקיימ' לן גבי שופר דאין בקול דין גול כש' שאין
בקריאה דין גול וז' וזאת צריך למכתבא בזקפה דכלהו ב
בחד זקיפה אזדקיפו וצריך שיהיו כל עשרת בני המן אריח
על גבי אריח שלא תהא תקומה למפלתן וצריך הקור' לקרות
עשרת בני המן ועשרת בנשים אחת לפי שכלם נתלו כאחת
ונהרגו כאחד וצד' לו עשר בני המן ועשר ואיש שלפניה'
הכל בנשימה אחת וכמהג להיות קורא ופושט באגר משו'
פרסום הנס' ואחר הקריאה כורכה ומכרך לאחריה כנו' ש
שבארנו ובמקום אחר מצאתי הקורא את המגלה בצבור
כדרך וקורא כספר תורה ואינו פושט כמגלה כמגלה
בשתי ישיבות רבנו שבבבל ובבל כקומות ישראל כורך
וקורא וכן המנהג כל דצריך הקורא שיכניף להוציא כל מי
שישמענו שיהיה מחוייב בה הקורא את המגלה עמוד
ויושב מה שאין כן בתורה שצריך הקורא לקרות מעומד ש
שנאמר ואתה פה עמוד עמדי ואפי' עשה קורין כאחד
ועשה מתרגמן יצאו פי' אידי דחביבה להו יהבי דעתיהו
וכתב הרמ' במזל וקורא אותה גדול עם הקטן ואפי' בצבור
הקורא את המגלה בכל לשון יצא ודווא שתהיה כתובה
באותה לשון שאם לא כן הויה כקורא על פה דקיימא
לן דלא יצא ויא' שאם הזומע היה יודע אשורי'
ויודע לעז ומכירו שאינו יוצא אם לא באשורית ומוכחי כן
היהוש' דבעי יודע אשורית ויודע לעז מהו שיוציא אחרים
בלעז ומשני כל שאינו מחוייב בדר' בר אינו מוציא א
אחרים ידי חובתן אמנם לפי הנמ' שלנו נראה שאפי' יודע
אשורית יצא בכל לשון שיכין והוא שתהא כתובה בו'
הל'ע ששמע אשורית יצא ואעפ' שאינו מבינו מדי' ד
דהוה אנשים ועמי הארץ דהא איכא מצות קריאה ופרסומי
נסא' ומניח ודכה תקנו להם חכמים כמו שמפורש בגמרא

ובזמן הזה אין קורין אותה אלא בזמנה כמו שכארז' זל' זה
הואיל ומסתכלין בה עבייב לחלק להם מינות פורים לסעוד'
פורים וכשיראו שקורין בשאר הזמנים ולא יתנו להם יפנו
וימנעו משמחת פורים שלא יתנו להם לכקש עוד והר'ף
זל פי' הואיל ועיניהם של עביי' נשואות לתת מעות פורים א'
אחר קריאתה מיד נצטרך לחלק להם מיד שמא יאכלום מיד
ולא ישאר בידם כמה יעשו סעודת פורי' בזמנה
וקיימא לן שכעודת פורים אינו אלא בזמנה ואנו אין
בידינו מה לחלק להם שנית' דימ' שמסתכלין בה שמוני' פמ'
ימים יש ממקרא מגלה עד פסח ויבאו לאכול חמץ בפסח'
ויש שגורסין ומכתבנין בה פי' להעמיד הדת מפני ד' האומות
ואם יהיו זמנים הרבה ירגישו האויבים בדברי' ואעפ' שזכרון
נס' חנוכה עושין ח' ימים ולא חששו לה אפשר לומר' לפי
שאותה מצוה היא לזכרון הנס' של שמן לא לזכרון נס' נקמת
האויבים אבל זה שהוא זכרון נקמת האויבים יש לחוש ש
שם יקנאו על זה נמצא שאין קורין אותה בזמן הזה אלא
ביד' כפרי' ועירו' זכטו' כרכין המוקפין חומה מימות יהושע
בן נון בן עיר שהלך לדרך זכן כד' שהלך לעיר אם היתרו
דעתו לחזור למקומו בזמן הקריאה ונתעכב ולא חזר קורא
במקומו ואם לא היה דעתו לחזור אלא אחר זמן קריא' קורא
עב' אנשי' והמקום שהוא שם' וכרך וכל' דוסמוך לו וכל' זה
הנראה עמו אם אין ביניהן יותר על אלפים אמה הרי זכ' כ
כדרך וקורין בטו' ובתוספת גרסינן דבן כרך שהיה מפרש
ההולך בשייר' והיה על היס' או במדבר ביד' קורא בו ביום
דכיון שאינו במקומו הולך אדר רוב העולם וכת' הרמ' במזל
עיר שהי' פק' אם מוקפת חומה מינות יהושע אם לא קורין
בשניהם ביד' וכט' וכלילה אין מברכין עליה רק ביד' שהוא
זמן קריאה לרוב העולם ויש שואלין ספגי מה אין קורין
את המגלה מסעק ב' ימים ויש לתרץ לפי שאינה רק מדבריה'
זהם אמרו' ועד כתוב ולא יעבור משמע שבני כרכין לא י
יכלו לקרות כי אם בטו' ובני עירות גם כן לא יקראו
בטו' ומי שרוצה לפרש ולצאת בשיירה כתב רבנו אפרים
זל' שיכול להקדים ליג' שהוא זמן קהלה לכל' זמנה פדאמ'
שלא בזמנה בעשרה והיכי משכחת לה שלא בזמנה בזמן ה'
הזה אם לא כי האי גונא כשמפרש ויוצא בשיירה אפנס אם
נתעכב ונמלך ולא ילך חוזר וקורא ביד' ואעפ' שקרא ביד'
כדן כן כפר שהקדים ביום הכנסה שאם היה בעיר ביד' ש
שחוזר וקורא עמהם' וכתב הראבד זל' שנהגו לקרותה מ
מבעוד יוב' ליל' יד' כדי להקל על האנושי' והמשברות ו
והבחורות שלא להתענות יותר מדאי' והמקרא שלא בזמנ'
בעשרה לפי שאחר שאין זמנה צריכה פרסום יותר' אבל
בזמנה נקראת ביחיד שאינה צריכה פרסום גדול אחר שהוא
זמנה והרז' זל' כתב דבעי' עשה בין בזמנה בין שלא ב'
בזמנה' הראבד זל' הכריע וכתב דלעגין בעי' עשה מיהו
במקום שיש צבור שקריאה בעשרה אם יש שם יחיד' או
יחידים שלא קראו עמהם יוכלו לקרותה ביחיד כיון שהיה ב'
בצבור פרסום הקריאה

על קרבן שחיט הפסח ר"ל משה ראויה לשחיט הפסח שהיא מחצי היום ולמעלה והאוכלו בעת הזאת לוקח סן התורה ומתחלת שעת ז' אסור אף בהנאה שנאמר לא יאכל חמץ לא יהא בו התר אכילה וחכמים גזרו שלא לאכול סד' שעות ולמעלה גזרי' משום יום המעונן אבל מותר בהנאה כל המש ובשעת שש שורפו ומצוה מן התורה להשבית חמץ קודם זמן אסורו שנאמר אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתוכם ומפי השמועה למדו שיום ראשון הוא יום יד' וראיה לדבר לא תשחט על חמץ דם זבחי כלומר לא תשחט את הפסח ויערין חמץ קיים' וזמן שחיטת הפסח הוא יום יד' אחר חצות וחכמים זל הצריכו לבדוק כמו שבארנו' ואמרו ה הבדוק צריך שיבטל באותה שעה עצמה אחר גמר הבדיקה והטעם שמא ימצא גלוסקא יפיפיה שהיה דעתו עליה בש בשעת הבדיקה והצניעה לעצמו שלא יקחנה בני הבית וב בשעת הפעור שכחה ונמצא שיעבר עליה על יראה ולא י ימצא ואחר שכטל נצל מזה' ויום דעתיה עלה מתוך יפיה לא ימצא עם לכו לבערה וישתא מלשרפה או שמא יחוס ע עליה מתוך יפיה ולא ישרפנה כל עקר ויעבור עליה' כיצד הוא עשה מברך תחלה על בעור חמץ' וכתבו הגאונים זל דאם יש לו כמה בתים לבדוק אינו מברך אלא ברכה אחת וכלבד שלא יפסיק וזקא שיש דעתו לבדוק כלן בשעת ה הפרכה והכי אפיקנן כמסכת חולין גבי כסוי הדם' והבודק צרי' שיברך תחלה קודם שיבדוק ואם לא בריך קודם שיתחיל לבדוק מברך כל זמן דלא סייב בדיקתו דכל מצוה שיש לה משך זמן כל היכא דברך מקמי סיום המצוה עובר לעשייתו הוי הילכך אם נתעטף בטליתו ולא בריך הגיח ה תפליו ולא בריך ישב בסוסה ולא בריך מברך כל זמן שכניח' וכתב רבנו האי גאון זל ברכת הפעור לפני בדיקה ירוצת א אבות שלא יסיה עד שיגמור ובדין הוא שיעשה כן כדי שלא יבא לידי הפס הרעת כי כשימנע עצמו מן השיחה לכו מכוח למעשה ודעתו מכוננת לבדיקה ואם שח שיחת חולין בין ברכה לבדיקה קודם שיתחיל צריך לחזור ולברך ואם התחיל לבדוק ואחר כך שח אינו צריך לחזור ולברך אבל אין ראוי לעשות כן לכתחלה כך הוא דעת הגאונים זל' וכתב רבנו סעדיה גאון זל דמאן דברך ובדיק חמץ ל לא לישתעי ע' דכלה כל בדיקותיה וסבטל ואופר כל ח חמירא או בכל לשון שיאמ' יצא ואם שח בין ברכה לבדיקה חוזר ומברך ואין להפסיק עד שיבטל ואם שח בין ברכה ל לבטל חזר לברך עליה עב' ואחר הברכה בודק כל מקו' שסכניסין בו חמץ ומחפש בסחבאות ובחורין ואוצרות יין ואוצרות שכו' ושמן במסתפק מדין ובית המלח ובית ח השעיה ובית דגים קטנים ובית העצים ובית המוריים וכן כל מקום שאפשר שהכניס בו חמץ' ואם ידע כודאי שאין שם חמץ אין צרי' בריך וכן חורי הבית התחתוני והעליוני' וגג היציע ורפת הבקר והלין ומתבן ואוצרות יין ושמן ש

דין שבת הגדול לסת נקרא גדול

שבת שלפני הפסח נהגו לקרותו שבת הגדול וח הטעם לפי שניסן שבו יצאו ישראל ממצרים חל ביום ה' בשבת כמו שמצינו בפרך עלם' ומקחו של פסח מצרים שהיה בעשור לחדש בשבת שלפני הפסח היה אמרד ישראל מה נעשה היאך נקח הפסח לעיני מצרים הן נזבח ונזכר ולא יסקלנו' אמר להם הקבה' עתה תראו הנס הגדול אשר אעשה לכם הלכו ולקחו איש פסחו ולהיות להם למ למשמרת עד יד' יום לחדש כשראו המצרים כך חגרו איש ח חרבו על ירכו ויבקשו להשמיד להרוג ולאב' את כל היהודי' והטעם ברחמי הגין עליהם והחלה את מצרים בתחלואים מ משונים וזכרו ביסורין גדולי' ולא יכלו להזיק לישראל ועל שם שנעשו נסים גדולים לישראל באותו שבת שהיה לפני הפסח נקרא כל שבת שלפני הפסח שבת הגדול' וכתב הר אשר זל בהלכות הפסח נהגו כל ישראל לעשות לחם בעש' הגדול לפו גדלו והקטן לפי קטנו וקורין אותו חלת עבי ובלעז לחם בית הכנסת ומחלקין אותו לעניים' ומיום שחלו בו נשתלח מארה בתבואה'

דין הלכות חמץ ומצה

אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הגר בכל מקום שהיה דרכו להשתמש בו כל השנה וזו היא תקנת חכמים כדי שלא יבא לאכלו אם ימצאו תוך זמן אסורו שמתוך שהוא רגיל בו כל השנה אפשר שישיכח אסורו ויאכלנו ויתחייב כרת' מיהו מדאורייתא הכטול בעלמא סגי ליה ואחר הכטול לא יעבור על לא יראה ולא ימצא' אינו לוקח מן התור משום לא יראה ולא ימצא אלא אם כן קנה חמץ בפסח או חסצו כדי שיעשה בו מעשה ע עיסה אבל אם היה לו חמץ קוד' הפסח ובא הפסח ולא בעד אלא הגיחו ברשותו אעפי' שיעבר על שני לאוין אינו לוקח מפני שלא עשה מעשה אבל סכך אותו מכת מידות' והצריכו חכמים הבדיקה בעת שבני אדם מצוין בבתייהם ו ואור הגר יפה לבדיקה' לפיכך אין קובעין מדרש' וכן חכם לא יתחיל לקרות בעת הזאת עד שיברוק כל שכן שלא י יתעסק בדברים אחרים נשים ועבדים וקטנים בודקין ואפי' לא לעצמן' אבל אם אמרו ראינו באיש פלוני שברקב נאמנים' וקטנים שאמרו שהגיעו לחנוך' ומי שלא בודק ליל יד' בודק ביום יד' קודם אסורו לאור הגר' ולפיכך צריך גר אפי' ביום מפני שיכול להכניס הגר' בחורין ובסוקין' והכי איתא בירושלמי דקתני אין בודקין לאור' והמדרש ופריך וכי יש חמה בלילה ומשני תפתר אם לא בודק בלילה לא יבדוק ביום אלא לאור הגר' ואימתי זמן אסורו ביד ב בניסן סו' שעות ולמעלה שנאמר לא תאכל עליו חמץ כל'

צאתם מבית המצות שחרית מחלקין מעות פורים ונותנין ל
לכל מי שירצה לקבל ואין מוקדקין בדבר והכל לרחובות
השמחה ואין משנין מעות פורים לצדקה אחרת במקומו שאין
שם מנין כתב הרמב"ם שיכול אדם לעכב מעות פורי שלא
לעצמו ויתנם במקום שירצה ומצות פורים לפורי ואין העני
רשאי ליקח מהם רצועה לכבודו ומשלחין מנות איש
לרעהו ואל העשיר שולח ב' מנות ואל העני כנה אחת
ונפק לן מקרא דכתיב ומשלח מנות איש לרעהו שתי מנו
לאדם אחד ומתנות לאביונים ב' מתנות לב' אביונים כך כ
כתב הר' אשר זל והרמ"ם זל כתב אין פחות מב' עניים וכראה
שדקוק מדאם בלשון רבים ואוכלין סעודת פורי לשמחה
וסעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא וימ' כעין לילה כ
כלומר בשאין אבוקה כגודו דרך שמחה ויט' וסעודת פורים
שחל להיות בשבת מאחרין אותה ואין מקדימין והטעם שאין
עושין אותה בשבת משום דלא מצי לקיומי ומשלח מנות
וכירושלמי נותן טעם אחר דמתי לעשות אותם ימי משתה
ושמחה מי ששמחתו תלויה בבד' יצא שבת ששמחתו תלו'
כירי שמים כלו' דמקורש ודאי מששת ימי בראשית וכבר
כתבנו למעלה שאסורין בעשית מלאכה בקבלת מנהג על
כל ישראל ואין לזולל על הכנה כיון שפשט אסור על כל
ישראל אמנם בנין של שמד כגון לבנות בית התנינים ו
ונטיעת של שמחה כגון הגוטע בודנקי של פלכים סותר
וכן מלאכת מצוה שריא כגון כתיבה של מצוה ומותר
לכתוב פקקי הלכות ופצטי הבקראות שאדם שמת ברוך כ
כדכתיב פוקדי ח' ישרים כשסחי לב' ואגרות של שאלת
שולם ובספר הזכרונות וכן כל דבר שאין צע' נראה ששחתי
ונכל לומר שאין אסור מלאכה רק לבני יומן ולאותן שח
שהקדימו לקרות שאסורין ביום יד' אבל בהספד ובתענית
של זה אסור בזה בין לפניכם בין לאחריהם וכן בשנה ס
מעובדת אסורין אף באוד ראשון בשני הימ' כמו שכתבנו
בין לפניכם בין לאחריהם וחייב אדם לכסומי בפורי
לא שישתכר שהשמחת אסור גבור ואין לך עברה גזולת
סזו שהוא גורם לגלוי עריות ושפיכות נשים ולכמה עברות
זולתן אף שישתנה יותר מלמודו מעט כדי שירבה לשטח ו
ולשכח האביונים וינחם אותם וידבר על לבן חז' ודאי הש
השמחה השלמה ואעפ' שאסור בהספד נוכל לומר שמי ש
שהיה אבל ב' ימים או ג' קודם פורים שנתה אבלותו משום
דיט' לא קבלו עליהו אבל האונן מותר כבשר ויין דלא א
אתי עשה דיחיד דאבלות ודחי עשה דדבי דאודית' לשמח
בזודים ודברי קבלה נגזרו בדברי תורה וצע' אם נושאין ג
נשים בפורים לפי שאין מערבין שמחה בשמחה או נאמר
שלא אמרו אין מערבין שמחה בשמחה אלא בימים טובים
דכתי' בהו בקרא ושמחת כדגן סן התורה אבל דברי קבלה
הם או דלמא חכמים עשו דזוק לדכריתם כשל תוחו וצע'
גשלומו הלכות מגלה ופורים ותלה לאל

דין סדר ארבע פרשיות בו

לעולם אין אודי בא אלא בזכרו פי' אודי חסמו לניסן לעולם
לא יבא כי אם בשבת או בשני או ברביעי או בששי בשב'
והסימן זכרו ועל אותו הסימן עשו זל סימנין אחרים
לדעת כהם ענין הפרשיות וענין ההפסקות
ואלו הם הסימנין זסו בו דד' וביו' פי' זטו אם יבא חז' אוד
הכמוך לוח ניסן כיום ז קורין בו ביום פרש שקלים וכשב'
שניה שהוא ח' בו קורין פרש זכור וכשבת שלישיית שהיא
טו' בו מפסיקין והוא מחמת פורים והו סימן זטו כלומר חל
לח אוד בו מפסיקין בטו' בו ופי' בו אם חל להיות בשני כ
בשבת מקדימין וקורין פרש שקלים בשבת שלפניו ומפסיקין
לשבת הבאה שהיא ו' בו והו סימן בו' כלו' חל בב' מפסיקין
בו' בו ופי' דד חל להיות בד' בשבת מקדימין וקורין פרש
שקלים בשבת שלפניו ומפסיקין לשבת הבאה שהיא ד' בו
והו סימן דד כלומר חל להיות יום ד' מפסיקין ד' בו ופי'
וכיל' אם חל יום ו' בשבת יש בו ב' הפסקו שמקדימין וקורין
פרש שקלים בשבת שלפניו ומפסיקין למחרת שד' הוא ב' בו
וקורין פרש זכור בשבת שניה שהיא ש' בו ומפסיקין פעם
אחת בשבת שלישיית שהיא יו' בו והו סימן זביו' כלו' חל
לח להיות יום ו' מפסיקין ב' בו ויו' בו ולעולם אין מפסיקין
בין ג' לרביעי וסימן כבוד לד' כמות של פסח בין חכמו הללו
אם רצה לשתות ישתה בין שלישיית לרביעית לא ישתה
ולעולם קורין פרש שקלים או לפני לח אוד או ביום ראש
חדש והטעם שבאחד באוד משמיעין על השקלים ועל ח
הבלאים כדי שיביאו בני ישראל שקליהם באחד בנין כי ב
בראש חדש ניסן מביאין קרבן מתרחה חרשה ועוד אמרו
זל טעם אחר במצבת סופרים לפי שהיה גלוי וידוע לפני מי
שאפ' היה העולם שהבן הרשע היה עתיד לשקול שקליו
לישראל לפיכך הקדים שקליהם לשקליו חסד לאותן שקלים
קורין פרש שקלים בשבת הסמוכה לח אוד מלפניו ולמה
קורין פרש זכור קודם פורים להקדים זכירה לעשיה כמו
כמו שכתוב הימים האלה נזכרים ונעשים ועוד כדי לקרות
זכור את אשר עשה לך עמלק סמוך למפלתו של המן ולמה
קורין פרש פרה בשלישיית שכך אמרו זל חודשין בזה כותב
הפסח קודם לפסח שלשים יום וטמא לא היה יכול לעשות ח
הפסח עד אחר הזאה וטהרה ולפיכך קורין פרשת פרה
בשלישיית שיש בה הלכות טהרה ודיני הזאה כדי
שילמדו ישראל לטהר עצמן לפני ד' הפסח ועשו הפסח ב
בטהרה ולמה קורין פרש חורש ברביעית מפני לח ניסן ש
שעבנו של יום הוא חורש ניסן הוא ראש לכל החודשים
ולסודי דתגלים ואמרו זל ברין היה להקדים פרש חורש
לפרשת פרה שהרי באחד בניסן הוקם ד' משכן ובטני לו כ
נשדפה הפרה ולמה קדמה פרש פרה לפי שהיא טהרתן של
ישראל וכן אמרו זל ובנבלתם לא תגעו בתגל שכן ישראל ח
חייבין לטהר עצמן בתגל דגה כתבנו טעם לכל ארבע
פרשיות וכבר בארנו לשעלן סדר קריאתם בתורה

תוך זמנו תוך שש לאחר זמנו לאחר שש והליף זל פי תוך
הפסח ולאחר הפסח והרם במזל כתב שאט שכח או הזיר
ולא בודק בליל יד בודק ביום יד שחרית לא בודק ביום יד
שחרית בודק בשעת הביעור לא בודק בשעת הביעור בודק
בחג עבר הרגל ולא בודק בודק לאחר הפסח כדי שיכע
מה שימצא מחמץ שעבר עליו הפסח מפני שהוא אסור
בהנאה ובכל אלו הזמנים מברך חוץ מהבודק לאחר הפסח
כך כתב הרמ במזל וכן כתבו הגאונים זל שהבודק אחר יד
מברך מדי דהוה אפריון הבן דמברך כל יומא אחר ילשימ
יוב אין בודקין לא לאור החמה ולא לאור הלכנה ולא לאור
האבוקה אלא לאור הנר כמו שכארנו והשעם באבוקה לפי
שאין יכול להכניסה בחורין ובסוקין ועוד דהאי משיך
בהוריה דהאי לא משיך בהוריה דאבוקה אורח מאחריו ועוד
שמתירא משלהב האבוקה שלא תאחו בקורה ולא יכדו יפה
והאי נר דאמר שהוא יפה לבריקה יא שהוא של שמן לפי
שמושך אורו ואור מלפניו ולא של שיעה שאינו כן ואת
היאך יבני נר של שמן בחורין ובסוקין יש לו שיעשה כמו
שעושיין בקצת מקומות שחוקקין ראש מקל של עץ ונותנין
נר שמן בתוכו ומשלטלין אותו בתוך הבית והראבד זל
כתב שגר שיעה הוא הטוב והנאות לבריק ולא זה של שמן
בי לעולם יהיה ירא שמא ישפוך השמן ולא יבדוק יפה וכן
עמה דבר אכסרדה שדב אורה נבדקת לאורה חור שכי
אדם לחבר זה בודק מכאן זה בודק מכאן חור שבין יהודי
לארמאי לא יבדוק כלל שמא יחשדהו שיעשה לו כשפים
בשיראהו בודק ונר בידו ומי שיש לו עיסה מגולגלת בפסח
או אחר זמן אסור ואין לו מקום לאפותה ומתירא שמא ת
תחמין מבטלה קודם שתחמין חמצו של גוי ברות
ישראל אם קבל עליו אחריות הרי הוא כאלו טלו וחייב ל
לבער ואם לאו אינו חייב לבער לפי שאינו טלו והתורה
אמרה לא יראה לך שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של
אחרים ושל גבוה אבל ממ צריך לעשות לו מחיצה גבוהה
עשרה ספחים שלא יבא להסתפק ממנו וגוי אלם שהפקיד
חמצו ביד ישראל אעפ"י שלא קבל עליו אחריות כמו שקבל
דמי חייב לבער חמץ של ישראל שיכר עליו הפסח אסור
בהנאה מדבריהם הואיל ועבר עליו משום כל יראה ובל
ימצא וכתב הרם במזל אפי' הגיחו באונם ובשגגה גזרו
שמא יביח חמצו אחר הפסח וחמץ שנתערב תוך הפסח בין
במינו בין שלא במינו אסור באכילה במשחו אבל בהנאה
מותר אלא אם כן היה דבר שבמנין כגון כטות של בעל
הבית שאט נתערבו בתוך הפסח בכינן אוסרין ערבון ב
בהנאה אסור עלם שאין לו התר אחר הפסח ואם נתערב
קודם הפסח בין במינו בין שלא במינו לאחר הפסח מותר
אף באכילה שלא קמו ואכרו אלא הדמץ עצמו אבל הת
התערבות מותר לאחר הפסח ואם נזל משהו חמץ ערב ה
הפסח קודם שש בתוך התבשיל מותר באכילה אפילו בפסח
לפי שכבר נתבטל קודם זמן אסור ושוב אינו חוזר וניער

אבל אם נפל אחר שש אסור במשחו ואינו מתבטל ומתב
הר דוד זל וזל אכנתערב חמץ כתבשיל ביום יד מן שיעות
ולמעלה הוא בפחו מששים שאינו כדי ליתן שעם בתבשיל
מותר ולא מבעיא שמותר ביום יד אלא אפי' בליל הפסח או
למחר נמי מותר ולא אמרינן הרי עכשו נכנס בזמנו שאסור
במשחו דכיון דנתבטל לפני זמנו אינו חוזר וניער עכ"ל
ואם שמו תבשיל דתח כקורה שאינה בת יומא קודם ד ש
שיעית מותר לאכלו בפסח ואעפ"י שאין שם ששים של התר
לפי שכבר נתבטל שיעם זה לפגם מאחר שאינה בת יומא
שוב אינו חוזר וניער ויש פוסקים שאם בשלו בימי הפסח
בקורה של שאר ימות השנה אעפ"י שאינה בת יומא ש
שהתבשיל אסור ולא מהני ביה נותן טעם לפגם אלא ל
לאסורין שאסורין בנותן טעם אבל לאסור שאסור במשחו
לא ידעיל בו נותן טעם שכיון שהוא אסור במשחו אסור
אפי' נותן טעם לפגם ונותן טעם לפגם פסק רבנו יהודה
דמותר אפי' בפסח אך הר יוסף המכונה דון בנדיט אומר
הרם נע מורה לאחרים שמותר אבל לעצמו אסור וכבר
בשמי קורה כתב הרם במזל שצריך סולם להורידו וכבר ב
בבור אין צריך סולם להעלותו אבל בטול ודאי צריך ואעפ"י
דלחמץ ידוע לא סגי בכטול הוה ליה חמץ שנפלה
עליו מפולת ויש פסקו לשניהם לחומרא וסימן זה ישפיל ד
זה ירים והראב"ד כתב שזאת הכבא דכבר בשמי קורה
וכבר בבור כשכד ובטל ואחכ ראה אותו שם אבל בלכתל
ודאי לא הצטרף למיכר דהא צרי לבער שחמץ ידוע הוא
כתב גאון זל עכבר נכנס וכבר בפיו יוצא וכבר בפיו וכן
עכבר שחור נכנס וכבר בפיו עכבר נכנס וכבר בפיו וחולדה
יוצאת ועכבר וכבר בפיה וכן כבר בפיו נחש אם צריך הבר
להוציאו וכן כבר בשמי קורה אם צריך סולם להורידו וכבר
בבור אם צריך סולם להעלותו הללו כלן בעיא ולא אפשר
ולחומרא עבדינן ומה שאמר מדאורייתא בכטול בעלמא
סגי לא על חמץ ידוע שאפשר לו לבער אמרו אלא על ה
הספקות ועל שאינו מוזמן לבער והראיה מה שאמר לא פ
מצא עצים לשרפו והא יושב ובטל והתורה אמרה תשבתו
וכו ואי מדאורייתא בכטול בעלמא סגי בחמץ ידוע למרו
הא יושב ובטל הלא יכול לעשות מה שסצתו תורה ובתי
כבשיות נמי צדיכין בדיקה מפני התגוקות שמביאין שם ח
חמץ כל השנה נכרי שהלוח את ישראל על חמצו ואמר לו
אם לא פרעתי אותך מכאן ועד יום פלו קנה החמץ מעכשו
והיה אותו היו שקבע לו קוד הפסח לאחר הפסח מות בהנאה
לפי שמהגניע זמן ולא פראו נמצא שהחלט לנכרי והרי
חוא שלו אבל אם לא היה הזמן שקבע לו קוד הפסח נמצא
שלא החלט לנכרי קודם זמן הפסח ואסור כדין חמץ של יש
ישראל שיכר עליו הפסח וכן אם לא אמר לו קנה מעכשו
לפי שלא היה רק אסמכתא ולא קניא כן דעת הרם במזל
והראב"ד זל כתב שאם אמר לו קנה מעכשו אפי' שלא הדי
הזמן שקבע לו ער אור הפסח אינו עובר

שאין מסתפק וכי' גדולים אין צריך בדיקה אצל לא
הבנים בהם חמץ וכת' הראב"ד ז"ל שבסקו' שרגלו של תינו'
פצויה וידו מצעת שם צריך בדיקה אפילו בחורי הבית ה'
הנחתנים וצריך ללמד לבני הבית לכבד תחת המטות
והתיבות כי פעמים שהחמץ נגד שטם בפי התרגולין או
בסכה אחרת ונשאר שם וחצר שהתרגולין ועורכי מצויין
שם אין צריך בדיקה ואחר הבעור מבטל ואומר כל חמיר
וכל חמיע דאיתיה ברשותי דלא ידענא ביח ליבטל ולהוי
כעפרא פי' שצריך לומר כל חמיר וכל חמיע לפי שחמץ וש'
ושאר שני דברים וצריך שיאמר ברשותי גם כן שאם יא'
יאמר בביתא הדין לא בטל של גבולין ואחר כך נוטל כל
מה ששצא מן החמץ ומכחו עד תחלת שעת ששית ביום ו
ומבערו ואם בערו לאלתר הרשות בידו שמא ימצאנו חמר
לפחד ויהיה צריך לבדוק פעם אחרת שהרי בודאי גרדו'
חולדה או עכבר ממנו צריך בטול כיצד בעור חמץ שורפו
או פורד חורדה לרוח או מטיל לים ואם היה חמץ קשה ואין
הים מחתבו במהרה הרי זה מפורד ואחר כך זורקו לים נפלה
עליו ספולת אם הוא תחת הארץ ג' טפחים או יותר הרי הוא
מסבוער וצריך לבטל בלבו נתנו לנכרי קודם שעה ז' אין
צריך לבער שרפו קודם שש' מותר להגות בפחמץ שלו ב'
בתוך הפסח אבל אם שרפו לאחר שעה ששית הרי זה אכור
בהנאה ולא יסיק בו תבור וכירים ולא יאפה בו ולא ישל
בו ואם אפה או בשל אותו התבשיל ואותה הפת אסורה ב'
בהנאה ואוכל ממנו עד ד' שעות ביום יד' ומשעת רביעית
ולמעלה אסור באכילה וכל חמש מותר בהגייה וסוכרו לגוים
ואכילו לבהמה או מסיקו תחת תבשילו ואח' זמן זה מבערו
בשריפה או ספרד וזרחה לרוח או מטיל לים ואח' כך מבטל
ואומר כל חמיר וכל חמיע דאיתיה ברשותי לבטל ולהוי כ'
כעפרא וזה הבטול מנהג בעלמא הוא והנהיגו זה מפני ה'
החמץ ששייר הלילה ואינו אומ' בו דלא ידענא ליה אלא ב'
סתם ובבטול של לילה הוא שאומר לא ידענא לפי שמה
שמשירר לצורך מחר אין דעתו לבטל אבל בזה דעתו לבטל
הכל אמנם אין צורך בזה הבטול אחר שבטל הלילה ועתה
מבער הכל וענין הבטול הוא שמשים אותו כדבר שאינו
חשוב לכולם וכדבר בטל לגמרי ולפיכ' מועיל שאינו נחשב
אחר כן להתחייב עליו בכל יראה אבל אין מועיל לו לפטור
אם אכלו ומי שבדק בית שאינו שלו הפסח כל החכמים
שאינו יכול לבטל אם לא בשליחות בעל החמץ ולפיכך אם
אין האיש בביתו יכול לבטל במקום שהוא בו ואם אינו ע'
עשה כן מוטב שתבטל אשתו שהבטול בכל לשון וראוי
לחזקיה בזה כדי לצאת ידי ספק המפרש והיוצא בשיחה
וכן העושה ביתו אוצר אם דעתו לחזור קודם הפסח או ל'
לפנות האוצר זקוק לבער קודם שלשים יום שמא יחזור
אחר זמן הבעור ואם אין דעתו לחזור והוא קודם לפסח ש'
שלשים יום אין זקוק לבער רק שלא יהיה דעתו לחזור תוך

הפסח תוך שלשים יום זקוק לבער וכבר חל עליו חיוב ח
הפסח כדתנן דורשין בהלכות הפסח קודם לפסח שלשי יום
וכתב בירושלמי ובספק אבל בודאי פי' שיודע שיש בו חמץ
ויא' שמברכין בשעת הבעור אעפי' שהם רחוקים מן הפסח
ויא' שאין מברכין אחר שאין זה זמן בעור מכש' אלא באור
ארבעה עשר ואותן שאין יכולין לבדוק בשעת הבעור
צריכין לבטל במקומם והראב"ד ז"ל שמברכין על הבטול
וזה שהצריכו לברך על הבדיקה שהיא מדרגה בנן ולא על ה'
הבטול ואעפי' שהוא מן התורה לפי שהבטול תלוי בלב בלא
שום מעשה ובמה שאינו אלא בכונת הלב לא שייך לברך
וגם לא תקנו לומר על בדיקת חמץ לפי שהבדיקה אינה
לעצמה אלא בפני הבעור מן הבית ולכך תקנו לשון בעור
שהוא כולל הכל בדיקה ובעור ובטול כמו בערתי הקדש
מן הבית ובבטול שאחר הבדיקה אינו צריך ברכ' אחר
שאינו אלא מספק ועוד שלשון הבעור כולל הכל כמו ש'
שכתבנו ונהגו במקצת מקובות שמטמינין פתיתין של פת
בחורי הבית כדי שימצאם הכודק ויבערם שאם לא ימצא
כלום חששו לברכה לבטלה ואינו לא חששו בוד' לפי ש'
שדעתנו כשמברכין על הבע' לבער אם נמצא מיהו הדין
ז"ל כתב באכור דתנן שלו אור לארבעה עשר בודקין את ה'
החמץ לאור הנר ודבר ראשון שמוצא מברך על בעור חמץ
ומשמע מדבריו דאינו מברך אלא על מציאת החמץ ולשון
אריף ז"ל מבעי ליה לברכי ברישא והדר בדיק דאמר ר' יהוד'
כל המברכות מן מברך עליהן עובר לעשייתן ויש אנשי
שמברכין שהחיינו מדי דהוה אמצות עשה הבא מזמן לזמן
ויא' דאין מברכין שהחיינו אלא על מצוה הבאה לו ליהנות
והיא מצוה לאו ליהנות היא דאם יש לו מאה ככרות צריך
לשרפן ולאבדם כדי שלא יזנה ממנו אי נמי משום דאין
מברכין שהחיינו אלא על דבר המחודש והבעל העטור
ז"ל כתב דבמנהג תליא מלתא לברך שהחיינו והבודק ארר
זמן אסורו אינו צריך לבטל לפי שאין הבטול מועיל לו כל'
לפי שאינו ברשותו אבל מנ' צריך לבערו כל זמן שימצאנו
ואפי' בטלו לפני זמנו שלא יבא לאכור ממנו והמוצא חמץ
ביום טוב כופה עליו כלי שאינו יכול להוציא החוצה לפי
שאינו ראוי לטלטל וגם אינו יכול להסיקו תחת תבשילו ש'
שאסור בהנאה ונם לא לשרפו בפני עצמו שיבעיר שלא ל'
לצורך הילכך אין בו תקנה אלא לכפות עליו כלי כדי שלא
יבא לאכלו ויהיה חייב כדת ומיירי שבטל קודם זמן אסורו
שאם לא כן מוטב שיזחה אכור טלטול דרבנן ולא יזחה
בבל יראה וכל ימצא חרמ' במזל אוקמא בשלא בטל ואין
הכל מודים לו ואחר הפסח אין צריך לבדוק מיהו אם מצאו
אסור בהנאה משום קנסא הואיל ועבר עליו משום בל יראה
וכל ימצא ועבר על גזרה דרבנן שלא בדק כי מי שלא בדק
בליל ארבעה עשר בודק ביום יד' שחרית לא בדק שדר' ית'
בודק תוך זמנו לא בדק תוך זמנו יבדל לאחר זמנו פרש זל

חרעונים ודומיהן . וגם חרדל נכון הדבר לאסור מטעם זה
 משום דהוי מידי דמוגן ואעג' התלמודא שרי אפילו אורז
 דשמא היינו דוקא בימיהם שהיו כלם בני תורה ובקיאין ב
 בהלכות אסור והתר אבל עכשו שאינן בני תור גזרו דילמא
 אתי לאחלופי ופן עמא דבר וכן נראה להרף זל . וה' מיני
 דגן שאמרנו אם לשן במי פרות בלתי מים כלל אין מחמצין
 אבל מסריחין ומותרין באכילה . נא ואין חייבין עליו כרת
 והרש כג' דמהי דאין חייבין על חמוצה כרת סמ' אסור באכיל
 דנהי כחמץ גמול' לא הוי נוקשיה בעיניה הוי זנר' מזה שצרי'
 להזהר מאד כש'לשין בפסח בשמן ודבש ובשאר משקין א'
 אפי' בלא מים שאין ראוי להקל בהן לשהותן בעיסה שלא
 יבאו לידי חמוץ נוקשיה בעיניה . ואם נתערב בהם מים כל'
 שהוא הרי אלו מחמצין . וטי פרות הן יין ודבש ואפי' דבש
 דבורים וזיתים ותפוחים ודמונים וכיוצא בהן פשאר יונות
 ומשקין ויש נשמרין שלא לאכול דבש בפסח אם לא יראו
 רדייתו מן הכוזרות לפי שפעמים מערבין בו חמץ והר' יצחק
 זל כתב נראה דאסור לא שנה בעיניה ולא שנה על ידי ת'
 תערובת . מיהו אותו דבש שמוציא' מן הכוזרות מיד נראה
 להתיר אך נראה לאסור דילמא אתי לאחלופי ומהאי טעמא
 נראה לאסור התאנים שרגילין לערב בהן קמח סלת כש'
 כשמתקצין אותן אעג' דהרבה תאנים יש שאין בהם סלת
 דילמא אתי לאחלופי עכ' . וגכ' יש נשפרי' שלא לטחו' החטה
 עד שיברדו אותה מאכילת עכברים . ויש רוצים להתיר
 משום דהוי כמו סי פרות . וכתב הר' יצחק מיהו קק' לדבריה'
 דהא תנן לא ילעום אדם חטים ויתן על גבי מכתו מפני ש'
 שמחמצין אלמא לא חשיב לחלוחית דפה מי פרות והה'
 אכילת עבבר דאין לחלק . וכן ראוי לומר במי פסקה היוצא
 מן החי כגון חלב בהמה גב כן אינו כמי פרות אלא ודאי
 מחמיץ וכן דעת הראבד זל . ועוד כת' הר' יצחק דמי פרות
 אין מחמיצין משמע מי פרות דוקא קאמר מדלא קאמר אין
 מהמיצין כי אם מים . ועוד איכא למיחש טפי גבי אכילת ע'
 עכבר לפי שאחרי כן מערבין מים בשעת לישנה והא דמי
 פרות אין מחמיצין היינו דוקא במי פרות לחוד דהיינו בלי ת'
 תערובת מים כדפריך דת פרק מ' שעה אין מבשלין חטים
 במים ולא קמח ואם בשל הרי זה חמץ גמור והוא שנתבקעו
 אבל מבשלין הפת והקמח הקלוי . אבל מה שנהגו קצת מן
 הקדמונים לאפות קמח לתוך קדרה או שממלאין שק קטן ק'
 קמח ודחוקין אותו יפה יפה וקושרין פיו ונותנין לתוך מים
 חמין רותחין ומשהין אותו עד כדי בשול או סמלאין קדרה
 קמח צותנין בתנור עד כדי שתאפה ועושין מאותו הקמח
 מאכל דתינוקו' יש לפקפק בזה המנהג לפי שיש לחוש שמא
 לא שלט האור בכל חלקי הקמח הרחוק ולא נאפה יפה יפה
 כפי הצורך ועל כן באו חכמים גדולים אחריהם וגודו הדבר
 ואסרוהו שלא לעשות כן . כתב הרף זל ועל הדגן שצמח מ'
 מלחלוחית הארץ שקורין גידמיני אומר רבנו יחיאל זל שזהו
 אמץ גמור והיינו דקאמרי פרק כל שעה המחמיץ במחומר

שפעמים שהחמוץ בא בעוד שהתבואה מחוברת מחמת רוב
 נשמים שיורדין בעת הקציר ופעמים שבא בתלוש ואם
 ימצא אותו מעורב יכרוז אותו יפה שיהא ששים מאותו ש'
 שלא צמח ואעג' דהוי יבש ביבש משו' דיהיב טעמא בשעת
 אפיה וגם צריך שתהא האפיה קודם הפסח דאי בפסח אפילו
 כל שהוא אום' . על כן טוב להזהר שלא יהיה בו כלל מאותה
 צמח מעורב בתבואה לפי שפעמים אופין מצות תוך הפסח
 ולא דמי לבשר מליח ישן שאוכלי' בפסח דהתם אפי' נשאר
 מעט חמץ בעין על הבשר ממ' הרי מעבירי' אותו כשמדיחין
 הבשר כדי לבשלה אבל כשהוא מעורב בתו' התבואה אותה
 חטה שצמחה הרי היא לעולם שם לפי שהיא מתערבת בתוך
 הקמח בשעת הטחינה ושוב אי אפשר להפרידה ועל זה אין
 לאכול בשר מליח צלי בפסח אם לא שיריחו אותה קודם .
 כרמל שמדכהבין אותו באור וטוחנין אותו אין מבשלין ה'
 הקמח שלו במים שמא לא נקלה באור יפה . וכן לא למחי
 אינש יקמחא דאבישונא . פי' לערב קמח בתוך התבשיל ב'
 בקמחא דאבישונא פי' קמח של קליות שנאפו בתנור דילמא
 לא בשיל שפיר ואתי לידי חמוץ . וכן כשכוללין את הקדרה'
 החדשות אין מבשלין בהן אלא מצה אפויה שחזרו וטחנו א'
 אותה אבל קמח קלי אסור שסא לא קלוהו שפיר ואתי לידי
 חמוץ וכן אין קולין את הכצק בשמן על המחבת אבל קולין
 את הפת . ומות לבשל את הדגן או הקמח כשי פרות וכן בצק
 שלשז במי פרות וק'הו על המחבת הרי זה מותר שמי פירו'
 אין מחמיצין . תבשיל ענתבשל ונמצאו בו שעורים או ח'
 חטים אם נתבקעו כל התבשיל אסור באכילה . והראבד זל
 כתב דדוקא לא משתכחי בהאי בשולדו . אלא תרי ותלתא
 שערי הוא דלא אסרי' ליה אלא בנתבקעו ממש אבל תלתא
 ודאי חזקה היא דאיכא טובא ושמא נתבקעו והה' בתולעים
 ובנמלים שנמצאו בתבשיל אם נשתחוו שלשה חזקה דאיכ'
 טובא ואסרי' להאי בשולא דבריה לא בטלא . ואם לא נת'
 נתבקעו מוציאין אותן ושורפי' אותן ואוכלי' התבשיל שאין
 הדגן שלא נתבקע חפץ גמור מן התורה אלא סדבריהם ואם
 נמצא זה ביד' אפי' משעת ו' ולמעלה אין אוסר אלא בשטי'
 כיון שאין בו אסור כרת . כך כתב הביעל התרומה זל . וכן
 כתב הר' יצחק זל שאינו חייב כרת אלא על הו' ימים בלבד .
 וכן כתב הרמ' במזל . וכן כתב הרף זל וזל ודברי' שדוצין לומ'
 דחשיב זמנו ליאסר במשהו מו' שעות ולמעלה . ומיהו
 קבלתי מרבו' בשם ריבא זל ולא חשיב זמנו ליאסר במשהו
 אלא ז' ימי הפסח והיינו מתחלת טו' עד סוף הפסח דהו' הוי
 בכרת אבל מו' שעות ולמעלה אעג' דאיכא לאו ממ' אינו א'
 אוסר במשהו כי אם בנותן טעם . ודאיה מהוהיא דרב דאמר
 כ' יהודה כחמץ לאחר זמנו בלאו ואפי' הכי קאמר רב דוק'
 בזמנו הוי במשהו בין במינו בין שלא במינו אבל שלא ב'
 בזמנו במינו במשהו שלא פמינו בנותן טעם כדקאמר פרק
 כל שעה . אלמא משוי רב חמץ שלא בזמנו לצאר אכורין
 אף על גב דסבירא ליה לרב חמץ שלא בזמנו

ואם היה הזמן קודם הפסח אפי' לא אמ' לו מעכשו אינו ע
עובר שאין רין אסמכתא לגוי וישראל שהלוה את הגברי
על חמצו והרהיבו אצלו לא מבעיא אם אמר לו קנה מעכשו
עד יוב פלוגי והגיע הזמן קודם הפסח דודאי אמר שרדי
נחלט ביד הישראל אבל אפי' לא היה הזמ' עד לאחר הפסח
כיון והרהיבו הגוי אצלו הרי הוא בידו וברשותו בתוך ה
הפסח שהרי אם נגב או נאבד חייב לשלם כדן מלוה על מ
המשכון ויא' שאין לנו לקנסו כל כך לאכרו אהר ע אינו
שלו שהרי חמץ דגוי הוא אבל דאי עבר על לא יראה ולא
ימצא וכן כתב הבעל השלמה זל וכתב הרמ' במזל ישראל
דגוי שהיו באי' בספינה והיה חמץ ביד ישראל והגיע שעת
חמשיית הרי זה מוכרו לגוי או נותנו במתנה וחוזר ולקחו מ
ממנו אחר הפסח ובלבד שיתנו לו במתנה גמורה אומר
הוא ישראל לגוי אם אתה לוקח במנה בא וקח במאתים עד
שאתה לוקח כגוי בא וקח מישראל שמא אצטרך ואקח מ
ממך אחר הפסח אבל לא ימכור ולא יתן לו על תנאי ואם מ
עשה כן הרי עבר על לא יראה ולא ימצא ומצאתי כתוב
בשם הרש זל אשה שלוחה ככר מחברתה קודם הפסח צריכ'
לפרעה אחר הפסח ואין אסורה משום חמץ שעבר עליו הפ
הפסח הואיל ולא היה בעין בשעת בעור חמץ ויש בה משום
גזל ומשום לזה ואינו משלם שהרי שנינו דכי ר' ינאי יופי פ
פרי נעניים בשביעית קוד' זמן הבעור ופרעי ליה בשמיני
דאמר ר' יוחנן יאות עבדין וכתב הר' במזל בגדים שבבסו
אותם בהלב חטה וכן נידות שר' בקו אותן בחמץ וכן כל כ
כיוצא בזה מותר לקיימן בפסח ואין בהם משום כל יראה
ובל ימצא שאין צורת חמץ נכרת בהם מלתמא שנכרות
וכן פת שעפשה עד שנפסלה מלאכול לכלב אין חייב לבער
והבצק אשר בשולי החבית אם נתנה ל' יוב קודם הפסח מו
מותר לפי שכבר נתיבש קודם הפסח אבל תוך ל' יוב יש
לחוש ובצק שהכסיפו פניו יש לחוש דשמא הלכה כר' מאיר
דאמר זמי שאינו בקי בזה וכ' בצק החרש שהיה קשה כחרש
שעורו משהניח העיסה והלך ארבע סל' זהו לשון הר' יצחק
זל בצק שבסדקי ערבה אם יש כזית במקום אחר וזווא ב
במקום שאין עשוי לחזק והיינו בדפני הערבה חייב לבער
היו שני הצאי זתיס בכקום העשוי לחזק בשני מקומות וח
זחוט של בצק ביניהם רואין כל שאלו ינטל ההוט ניטלין
עמו חייב לבער ואם לאו אין חייב לבער בדא' בערבה אבל
בכית אעפי' שאם ינטל אין נטלין עמו חייב לבער
לפי שפעמים נקבץ אותן והרף זל כתב בשם רבנו יחיאל
מפריש זל דאיבא חלוק בין פלי לבית כדקאבא ביוחשלימי
הכלי מצדף ולא קאמא הבית מצדף ולכך איבא חשש אש
אשפתא דאגבא בפחות מכזית כיון שאינו עשוי לחזק לפי
שהכלי מצדף ולכך אעג' דליכא כזית במקו' אחד כיון דאיכ'
כזית בין הכלי חייב לבער לפי שהכלי מצדף כאלו היה כל ה
הזית במקום אחד וחייב לבער ולכך אותן ערבות שלשין ב

בהן חמץ כל הענין אין לסמוך על שררצין אותן בחמץ ומ
ומנקרין אותן מן החמץ כי אי אפשר לנקר כל כך שלא יש
ישאר בהן חמץ כדי לצרף לחיו' חמץ בכזית בין הכל והכלי
מצדף כדמפרש לעיל אבל צריך ליתבס' לגוי במתנה עד
לאחר הפסח או לפוחן בשיט' עכ' והילכך ראוי להזהיר ה
הנשים למוק ולשטף יפה הערבות ואעפ' שאין משתמשיין
בהן במצה האוכל ערוב חמץ כזית חמץ בכדי אכילת פרס
לוקח מן התורה אבל אין כזית בכדי אכילת פרס אין לוקח
עליו אלא מכת מרדות וכן האוכל מן החמץ עצמו הרי זה
אסור מן התורה ואעפ' אינו חייב כרת או קרבן אלא על
כשעור שהוא כזית והאוכל פחות פטור אעפי' שאסור ב
במשדו אינו חייב אלא מכין אותו מכת מרדות וכן האוכל
חמץ בשעת ששי' מכין אותו מכת מרדות והאוכל מתחלת
שעת שביעית לוקח ותערוכת חמץ בר' בריה הנאכלים
חייב לבער ואם לא בער עובר משום כל יראה ובל ימצא
כנון המוריים וכותח הכלי ודומיהן שעושים אותו מן קמח
וכל כיוצא בדברים אלו בדברים הנאכלים אבל דברי שישי
בהן תערוכת חמץ ואינן ראויין לאכילה מותר לקיים כיצד
ערבת העבדגין שנתן לתוסה הקמח ועורות אפי' נתנן שעה
אחת קודם שעת הבעור הרי זה מותר לקיימו ואם לא נתן
העירות ונתן הקמח ג' ימים קודם לשעת ד' בעור מותר ש
שהרי נפכד והבאיש תוך ג' ימים חייב לבער וכן
הקלור והרטיה והאכפלוכית והטריאקא שנתן לתוסה חמץ
מותר לקיימן בפסח שהרי נפסדה צורת החמץ ואעפ' שכזית
לקיימן אכור לאכלן עד אחר הפסח ואעפ' שאין בו חמץ א
אלא כל שהוא זהו דעת הרמ' במזל ודע' הדאבד זל שמוותר
אף באכילה תוך הפסח כיון שכבר נתבטל קוד' זמנו ודוק'
בתשובה שאלה' אין אסור משום חמץ בפסח אלא ה' מינין
פדגן זמן שני מיני דטה ואלו הן הדטה והכוכמת וג' מיני
שעורה ואלו הן שעורה ושכולת שועל ושיפון אבל שאר
מינין כגון אורז ודוחן ופולין ועדשים ושאר מינין אפילו
לשן כרותחין וכסן בכגדים עד שנתפח כבצק שהרמיץ מו
מותרין באכילה שאין זה חמוץ אלא כרוחן ולפיכך כהגו
לאכל תבשיל של אורז שהוא ארוש בפסח ואלו שנוהרין
כפגו מטעם שמא יהיה בו גרגיר חטה מעורב שלא יכיתרו
והרף זל כתב כי מימי רבותי הקדמונים נהגו אסור בכל מיני
קטניות ולא מהמת חמוץ ולא טיש בדבר שהתניקות יודעי'
דאכרי' בפפחים בהדיא דאינן באין לידי המדן אלא כמע'
גזרה היא דכיון דקטניות מעשה קדרה הוא ודגן נמי מעשה
קדרה הוא בדיים' אי הוה שרית קטניות אתי לאחלופי כדגן
דאידי ואידי מעשה קדרה הוא וכן מדי דנדגן הוא כדאית'
בפרק השזכר דקרי לקטניות מדי דנדגן וכן יש בקדמות
שרגילין לעשות מהן פת כמו מחמשת דגבינין ולכך אתי
לאחלופי וכנהג גמור הוא להזהר בכל מיני קטניות הנקרא
ליצום כגון אורז ופולין וע' שיש וזרעונים

ואם נשאר מן החמץ ביום השבת אחד ד' שעות מבטל ו
 וכופה עליו את הכלי עד מוצאי יט' הראשון ומבערו ויא'
 כי מה שאמר רז"ל מבערי הכל מלפני השבת ומשיירין מזון
 ב' סעודו מתרומה בלח' קאפ' לפי שאין לה אוכלי' ולזה אמ'
 ולא משייר אלא מזון ב' סעודו אבל חול' שיש לו אוכלין
 הרבה לא חששו לבער עד השבת לפי שאין עם קלקל אם
 ישיר יותר מב' סעודות כדי לאכול ולהאכיל למי שירצה
 וכן הוא דעת הראב"ד ז"ל וכן עמא דבר' אך דעת הר"ש ז"ל
 והה"ל לבער הכל מלבד שעור ב' סעודות ושירי פתיתין ש
 שנשתתירו לפניו מבטל בלבו בשבת והגאון רב האי ז"ל כת'
 מנהג' דחזו לנא דאין מבטלין דייסא לא כל דבר שכבשלין
 בבלי שיצטרך בו הדחה ביד' שחל להיות בשבת וכן אין ע'
 עושין פת צנומה בקערה מכיון שצריך להדיחו' ומלשון
 התוספות משמע שאינו משייר כלום לשבת דקתני לדברי ר'
 מאיר אותה מצה לליל שבת ומחרתו ודאי מצה משוכרת לא
 אכיל' ויש מוכחין מזה שסעודת ג' שחייב אדם לסעוד
 בשב' די לנו בה במיני תרגימא אחר שלא צוה לשייר מהן
 ג' סעודות ויש דוחין זאת הראיה ואופרים דוד' אי צריך
 לקבוע שלשתן על לחם משנה ויין לקודש והסא לא אפשר
 מכמה טעמים האחד שאי אפשר לו לאכול אחר ד' שעות ו
 דאם יאכלם קודם ד' שיעו' יש לחוש שמא ימשך אחר מאכלו
 הילכך לא אפשר' וכתב הר"ף ז"ל נהגו העולם לעשו' סעודת
 ג' של יד' בניסן כשחל להיות בשבת בפרו' ואינו יוצא באותה
 של שחרית' ובשאר שבתות צריך לעשות סעודת ג' אחר
 מנחה גדולה ולא להפסיק בסעודת שחרית' אבל בסעודת
 שבת שחל יד' בניסן עושין אותה קודם זמן מנחה קטנה כדי
 שיאכל מצה לתאבון וזהו ז"ל היה רגיל לעשות מצה עשירה
 שגילושה במי ביצים כשחל יד' בניסן להיות בשבת כד' י
 לעשות בה סעודת ג' ויא' זו היא מצה עשירה שמותרת
 שגילושה ביין או בשמן או בדבש או בביצים בלי מים כלל
 ואם יש בה מים קדמי ומחמצין ומה שאמר' האוכל מצה
 בערב הפסח כבועל ארוסתו בבית חמיו דמ' מצה הראויה
 לצאת בה בפסח אך מצה עשירה יכול לאכול' וכן דעת הר'
 יצחק ז"ל' ושמעתי כי גם בלא שבת היה אוכל רת' אותה
 מצה עשירה בערב הפסח כשהיה רחוק גופו בחמין' אבל
 הר"מ נע' אינו רוצה ללושה במי ביצים לפי ששאלו אל הר"מ
 ז"ל עיסה הנלושה במי ביצים אם יכולי' לאוכלה בפסח ולא
 אמ' לא אסור ולא התר אסור לא אמר לפי שמי פירות אין
 מומצין התר לא אמר במי ביצים לכך או הר"מ נע' שטוב
 לסחוט תפוחים או רמונים או אגסים וללוש אותן בסיסיהן
 וכן היה רגיל לעשות וגם היה רגיל נמי לאכול ביד' בניסן כ'
 כשחל בשבת סעודה שלישי' על שלחנו בכקר ולערב אוכל
 פרות כי שמא לא יצא כשאכל סעודת ג' בכקר קודם מנחה
 גדולה לפרות שפי' סעודת ג' אינה אלא אחר מנחה גדולה'
 אין לשין בפסח עיסה גדולה שמא תחמין אבל לשין שעור
 ולה בלבד ואין לשין לא בחמין ולא בחמי חמין ולא במים

שנשאבו בו ביום אלא במים שלנו ואם עבר ולש באחת מ'
 מכל אלה הפת אסורה פי' שלנו בלילה ונתקרחו בקדרות
 לפי שביומי ניסן עדין המעינות חמין כראמר' בפסח שני
 בימות הנשמים החכה מהלכת בשיפולי הרקיע והמעינות
 חמין כלומר שמהלכה ארוך תדת הארץ והלילות ארוכות ומ'
 ומחשבת כל המעינות אשר בכטן הארץ ולפי זה הטעם
 יא' כי אין הקפדה רק במימי הבורות והמעינות שהן כמין
 לזמן יציאתן מן המקור אבל למימי נהרות המושכין הרך יום
 או יומים אין להקפיד כל כך כי כבר נתקרח החמין' ואין זה
 כלום שאף במימו' אלו הכה עליהם חום השמש ביום וחממן
 אין לשין תחת השמש ולא תחת הרקיע ביום המיעון אפילו
 במקום שאין חמה זורחת דיומא דעיבא כליה שמשא' ולא
 תניח העיסה ותתעסק בדבר אחר והלש' והאופה צריך שני
 כלי' אחד לקטף ואחד לצנן הידים כמו כלי מלא מים או כלי
 מתכת דצוננים או אבנים של שיש שרין צוננין ואם
 עבר ולש תחת השמש או בלתי צנן הידים או שעשה עים'
 יותר משעור חלה הפת מותרת' והראב"ד והר"מ ז"ל נראה ש'
 שאומרים' ולש זל כתיר הפת בכלן חוץ מברמין' וזה גם כן
 באכילה אבל בהנאה הכל מותר' והרי"ג ז"ל כתב שכל זה
 לא נאסר אלא במצה של מצה אבל בשאר הימים הכל מ'
 מותר' והגאונים ז"ל ורוב החכמים הסכימו שאין חלוק בין
 יום ראשון לשאר הימים בכל אלה שהם כשום השש חמוץ
 כי גם בשאר הימים נאסר החמץ ולא חלקו בין יום ראשון
 לשאר הימים רק במצה עשירה' ומים שלנו' לשון הגאון
 ז"ל המותבי ליה תותי ככפי נראה לדעתו שצריך להעמיד
 המים במקום כגולה לצנן המים' והר' אשר ז"ל כתב טעם ל'
 לדבר כי כל הבריות הן כד' יסודות אש ומים רח' ועפר'
 והמים גם כן כד' יסודות אלא שיסוד המים רבה על השלשה
 תדע שכן כי ביסודת החורף מעלין הבל מפני יסוד האש
 שבהן אבל בימות הקיץ מפני הבל העולם אין הבל המים נ'
 כבר כמו שאין הבל פי האדם נכר בקיץ כי אם בחורף' וכן
 שנינו בכפר יצירה כהב עשר כפירות בליכה' ותנן אין
 מוציאין אש ליה מן המים וכו' ושמיעני שממלאין כלי זכ'
 זכוכית מים וניעמידן אותו בשמש בצהרים כמין אהון זה
 והאש יוצא כמלי' זכוכית הרי מצינו שיש במים יסוד האש'
 וכיין דמשום חמימות שיש במים קאכרינן לא שנא ביופ' ר'
 ראשון ולא שנא בשאר ימים אין לשין אלא במים שלנו'
 עבל' בזה נראה שאם לא נשתהו שם עד כדי שיחמו המים
 בחום השמש אבל אם יסצאו צוננין כדיעבד' מותר ללוש
 בהן לכתחלה' וכתב הר' דוד בר לוי ז"ל שאם שכח או נאנס
 ללוש במים שלא לנו כל הלילה אלא רוב הלילה אין לאסור
 על כך וקדוב להתיר זה אפי' לכתחלה בשעת הדחק' וכן אם
 לא לנו כלל אעפי' ששהו משנשאבו יום אחד או רובו אין
 ראוי לאסור הפת כדיעבד אבל אין ראוי לפרסם הדבר בפני
 הנשים ועמי הארץ שלא יפרצו גדר' עב' כתב הר'
 יצחק ז"ל כי יש מחמדין לשאוב המים בין ביום בין בלילה'

בלאג כר יחודה . הילכך לדיוק רמב"ד לן כר יחודה מקודם
זמנו בלאו כדמפור' ממ' לא יאמר במשהו כי אם כמותן טעם
גם במינו כשאר אמורין לדיוק דקיימא לן שאר אמורין בין
במינן בין שלא במינן כמותן טעם . ומהאי טעמא יש להתי'
המצה שמוצאין בה חטה או שעורה כיון שנאפת קודם
הפסח מבעוד יום של ערב הפסח ואע"ג שנאפת לאחר ז'
שעות כדנפרש לעיל . וכן צלי שנצלה בערב הפסח מבעוד
יום יש להתיר מטעם זה . ומיהו אם חזרו וחממו אותה מצה
בעוד החטה בה או הצלי משנכנס יום טוב אמור וחזרת
ונתנת טעם בזמנו דהוי במשהו דאע"ג דכל אותו שדווא
נבלע מבעוד יום אינו חוזר ונעור שכבר נתבטל מבעוד יום
כיון שהחטה עודנה כמצה או בצלי משנכב יט' נותנת טעם
בצלי משהו מיהא בעלמא על ידי חמום . ומיהו חמום דכלי
שני אין לחוש אבל אם נאפת תוך הפסח רבנו טוביה אומר
אפי' שאר הכצות שנאפו עמה בתנור משום דריחא מילתא
היא אבל לפי דבריו נרא' שאם נאפו בכירה דאין אוכרין רק
אותה שנמצאת בה החטה דאין אומר' ריחא מילתא אלא ב
בתנור שהוא מכוסה ואפי' אותן הנוגעות בה שם . ורבנו
יחיאל היה כתיב אותה מצה על ידי קליפה משום דדמין א
אינו מפעפע ונראה לאכזר אותה מצה ולהתיר האדר' אפי'
בתנור . עכ"ל הר"ף זל . ובת' הראב"ד זל ט"א נכצאו בעופ'
אחר מלידתן הטיים או שעורי' אעפי' שנתבקעו מעמיק על
כל סביבותיהם וחותר' ומשליך . וכל העוף מותר פי' ולא כגי'
ליה בקולף את מקומו אחר ע' אכרו במשהו ובסביבותיו ד'
דוקא הוא דאיכא למיחש לאותו משהו . והר' משולם כתב ו
זחטים דאכלי התרנגולין אי משתכחי בבשולא או בכשר
מליח אכרינן ליה דלא הוי עכול הר' יצחק זל בתב אע"ג דל
דלגבי טעמא הוי עכול בכל שהוא אם נתבטל אף בצלי' ד'
או במליחא . הרצי"בא' והרח' זכמה גדולים עמהם מתירין א
אותה על ידי קליפה . הר"ף זל ורבנותינו מאיברא אוכרין
אפי' על ידי מליחה וכן הר' טוביה . אך רבנו ברוך כתיב ב
במליחה ואומר' בצליה דאינו מפעפע בלא רוטב דלא שזיך
מפעפע כי אם כחלב או בשומן כדאמרינן פוק גיד הנשה
שאני רלב דמפעפע וממ' בצליה שלנו אסור לפי שמוליך ו
נזביא כשהזפקין השפוד וכוליך הטעם בכלו כמו על ידי
רוטב ומהאי טעמא אפי' יש בשפ' כמה עופות כלן אמורין
אבל במליחה שאינו זו ממקומו לא שייך האי טעם ולפי'
ס' ת' אפי' אותו עוף עצמו על ידי קליפה . עכ' . ובשר'
שנמלח קודם הפסח כתב הראב"ד זל דמשום פרורי' חמין ש
ש' . בסין בבשר בשיג' שחותכי' ממנו בכבי' שחותכי' בו חמין
כל השנה אין ראוי לאכול ממנו כפסח אלא אם כן נזהר עליו
ב' . ומיחתו קודם הפסח ויש מתירין לפי שכבר נתבטל הכל ק'
קודם זמנו ושוכ' אינו חוזר וניעור . והר"ף זל כתב . ועל דגים
מלוחי' שקורין ארינגדש מותרין לאכלן כפסח אותן היטבלי'
שנמלחו קודם הפסח אבל היכא דאיכ' לספוקי שמא נמלחו
תוך הפסח אכורין וכן לעגין גביניס' . ומיהו נדגו העלכ' ש

שלא לאכול גכנה ישנה ולא ארינגדש מלוחין ושמא היינו
משום שרגילין לאכלן בלא שוכ' הדחה . וגבי בשר פרשנו
לעיל דצריך הדחה אפי' לצלי משום חשש שמא עדין יש בו
משחו חמין בעין . עכ' . והר' יצחק זל כתב כל דבר שנתבטל
קודם הפסח ביתר משי' אין אסו' לאכלו תוך הפסח אעפי'
שלא דקדקו במליחה . והר"ף זל כתב וכן אוזו שנמלח מקוד'
הפסח מותר מטעם זה אך שומן אוזו מחותר' קודם הפסח א'
אסור בפסח לפי שמהתכין אותו במחבת בלוער' . מחמין
ונותנת טעם בשומן ומיהו אם לא היתה המחבת בת יומא
מותר אפי' למאן דאמר פוס' בפסח ממ' זה הפגם נותן טעם
קודם הפסח ונתבטל היכא שבשעת התוך השומן נתן לב' ל'
לשם פסח אכל אם התך השומן סתמא לאכלו קודם הפסח כ'
כשירצה אעפי' שאמר עכשו בריא לי שלא היתה בת יומא
ממ' אסור בפסח דמילתא דלא רמיא עליה ד' . איניש לאו
ארעתי' . ומהאי טעמא אכרינן מצה ישנה אפי' בירושלמי
דקאמר כיון שעשאה קודם הפסח ל' יום בידוע . שלא דקדק
בה וכמו כן יש לאסור אותן בני מעים מלוחין שרגילין לח
לחלטן בתוך קדרה שהיא בלועה מרמין . ומיהו אותו בוכר
שדורכין אותו במרוכה קודם הפסח מותר אעפי' שהמרוכה
מחומצת מחמין שנתערב עם המורים . כשוכ' דהוי צונן ואין
כח בו להפליט ואי פליט משהו בעלמא הוא דפליט ונתבטל
קודם הפסח מדי דהוי אפרישין ובצלי' שחתכן בככין חולבת
ומניחן בקדרה עם בשר כדמפשו רבנו ברוך בספרו . עכ' .
הר"ף זל . וצריך אדם להזהר בדיטים שאוכל מהן בפסח שלא
יבא עליו מים אחר שנקצר שלא יהיה בו שוכ' חמין . דגן
שננטבע בגור או שנפל עליו מים כשם שאסור לאכלו כך
אסור לקיימו אלא מוכרד לישראל ומודיעו שיאכלנו קודם
הפסח שמא ישמרו תוך הפסח ואם ימכרו לגוי ימכרום
מעט מעט כדי שימלה קוד' הפסח שמא יחזור הגוי ימכרו
לישראל . וכרי חטים שנפלה עליו דלף מים מעט בשאר ימ'
ימות השנה במקוסות מועטים ואפי' אותן הדטים שנפל ע'
עליהן הדלף מעורבין בכל הכרי בטלים הן ברוב ואין צריך
לבער בפסח ובכשו' בעלמ' כגוי ליה ואפי' לכתחלה ואעפי'
שחמין אסור בכל שהוא המ' כשהוא בעינו ולעגין לאכלו
כפסח ולא נתבטל קודם זמן אסור אבל מאדר' שנתבטל ק'
קודם הפסח ברוב אינו חוזר ונעור ואעפי' לכתחלה מותר .
וכן כתב הראב"ד זל ב'
במשוכת שאלה ממ' ראוי ל' חמיר באכילתו אחר שאין ה'
הפסח בשהיתו והוא מין במינו ויש לו מתירין דגן שנפל ע'
עליו דלף כל זמן שהוא יורד טפה אחר טפה אינו בא לידי
חמוץ אבל כשפוסק אכ' נשחה כשעור דרי זה אסור . הלשון
הר"ף זל בזה קמח' . ארבעה עשר שחל להיות בשבת כודקין
אור שלשה עשר את החמין לאור הגר ועושה כל ענין בעור
חמין כמו באור לארבע' עשר ובשבת אוכל כעודתו ומאכ'
לכל מי שירצה עד ד' שעות ואחר כך מבער הכל ומבטל .
והר"ם במזל כתב

אצל המזומנות כן מצאתי בשם הראב"ד ז"ל שכתב ולא
 הפריש על אחת מהן בעיסה לא מכלן ולא ממקצתן אחר
 שנאפו ישים הכל בסל ויהי מצדפן ויפרי' כל זמן שעוסקין
 בכצק אין בא לידי חמוץ ואם הגביה ידו ממנה ושהה ע'
 שתשמע קול כשמכין עליה כבר החמיץ ותשרף. ואם אין
 קולה נשמע אם שהה כדי הלוך מיל תשרף. היו שתי עיסות
 אחת קולה נשמע והאחרת לא נשמע והגביהו היד מרחן
 באחד שתיהן ישרפו הן חמץ גמור. אסור לעשות צורות
 בפת שלא ישהו עליהן ויחמיצו ואפי' בדפוס שלא יראוהו
 אחרים ויעשו שלא בדפוס. זה שאנו נוהגין לעשו כעין
 מסרק לא לצורות אנו עושין רק לשנותו משאר הפת של כל
 השנה וכדי שתאפה יפה. והרף ז' כתב מיהו אומר ריצבא'
 דקיימ' לן בר יוסי דא' עושין סריקין המצויירין כעין רקיקין
 דאז אין לחוש לחמוץ בציוורין. ועל זה סימכין דעולם ל'
 לצייר המצות שעושין כעין רקיקין. מים שרוחצין בהם
 הידים והערבה אחר שלשו בה שופכין אותן במקום מדרון
 שלא יתקבצו במקום אחד ויחמיצו. ונהגו שלא לעשות
 מדרסן כלל לתנגולין שלא ישכח וישהה הלוך מיל ואפילו ל'
 לחלוט להן אסור שמא לא ירתיח המים יפה. ואם ירצה
 ללוש להן יעמר עליהן ויאכלו מיד ויזהר שלא ישהה שיעור
 הלוך מיל וכל זמן שהן מנקרין בו או שהו מהפכו בידו אינו
 מחמיץ וכשיפסקו ישתוף הכלי יפה במים וישפוך במדרון
 אע"ב דאמרי התם מותר ללתות חטים בפסח עכשיו נהגו ה'
 השלם אסור ואין להתירם לפי שאין אנו בקיאים בהואשה
 שפה על בשרה מדרסן יבש בבית המרחץ ואעפי' שהמים ט'
 טופחין על בשרה. אין נותנין את הקמח לתוך החרוסת אם
 יש בו מים ואם נתן ישרף מיד אבל לתוך החרדל יאכל מיד
 מותר לתת תבלין ושום שמין וקצח וכיוצא בהן לתוך הכצק
 ומותר ללוש העיסה ביין ושמן ודבש או חלב או לקטוף ב'
 בהן וכיום ראשון אסור ללוש ולקטוף אלא במים בלבד לא
 משום חמץ אלא משום לחם עוני שצריך להיות זכרון לחם
 עוני ביום ראשון ומצה שלשה במי פרות חוץ מיין ושמן ו'
 דבש וחלב יוצא בה ידי חובתו שאינה מצה עשירה בכך.
 ונראה מדעת הרמ"מ במזל שיוצאין במצה מתובלת וכן נהגו
 ללוש במי ביצים דכמי פרות הן וכן כתב בתוספות וכתב
 הראב"ד ז"ל שאין נותנין בעיסה מלח ותבלין דכרותחין דמו
 ואם נתן עד שלא יהא נאכל מחמת מלחו נאסר באכילה כ'
 כמו מצה שנלושה ברותחין ואם נתן בה מעט מלח אם תא'
 תאפה מיד מותרת באכילה אבל לכתחלה לא יתן. ובמצה
 של מצה לא יתן כלל ואם נתן אינו יוצא בה ידי מצה ד'
 דבעי' לחם עוני וזו מצה עשירה היא ע"ב דצ"ע אי מקריא
 מצה עשירה משום מלח. ויש מתירין ומכחו על אותה ש'
 ששנינו חלות תודה ורקיקי' בזיר דאמרי' עשאן למכור בשוק
 יוצא בהן ובתנאו דדאי יש מלח משום על כל קרבנך תק'
 תקרי' מלח הראב"ד ז"ל הגיה על זה דאמ' א' לא נאמרין
 אלא לזרזים שהיו אופין אותה מיד. ע"ב ועכשיו נהגו שלא
 לתת שום מלח לא בשל מצה ולא באחרות ואין ראוי לשנו'

חמנה. וכן אין ראוי לחקל כמה שהחמירו הקדמותים שלא
 לעשות הלחמניות שקורין פנאדאש או פלאונש. כלי חרש
 שנשתמש בהן חמץ בצונן משתמש בהן מצה בצונן חוץ
 מבית שאור ובית החרוסת פאני שחמוצן קשה. וכתב הב'
 הה' ז' דהאי דנקט שנשתמש בהן חמץ בצונן לאו דוק דהו'
 אפי' נשתמש בהן בחמץ שמות' להשתמ' במצה בצונן. והאי
 דנקט בצונן כדאמרי' גבי יין נסך פעם ראשון ושני אסור.
 דצריך לבאר דוק בתשמיש לח של חמץ אבל ביבש מותר ל'
 להשתמש בו מצה אפי' בחמין כדמוכח מיין נסך אמנם דיין
 נסך דאפי' בצונן בלע ולא ביי' נסך לגמרי דאלו יין נס' מתוך
 חריפותו אמרי' דבלע הרבה ואסו' להשתמ' בו יין אחר אפי'
 בצונן מה שאין כן בחמץ ובמצה והויאג' ז' כתב דהו'
 דמשתמש בהן מצה בחמין. וכן כתב הב' ההשלמה ז' וכן
 ערביות שלשין בהן כל השנה חמץ וטניחין אותו שם עד ש'
 שיחמיץ הרי הן כבית שאור ואין משתמשין בהן בפסח
 וכבר כתבנו למעלה שצריך ליתנם לגוי או לטוחן בטיט כ'
 בשם הרף ז' והר' יצחק ז' כתב שאם ירצה לתת לתוכן את
 המצות חמות אפי' אם נקוד אותן היטב לגמרי צריך
 לתת מפה או סדין להפסיק בינם ובין הערבה ע"ב. אמנם
 אם עבר והגביח שם מצה יבשה אפי' נשתהא שם הרבה ואפי'
 בכית שאור ואפי' נשתמש בהן בחמין אין שם חשש כלל ל'
 לאסרו ואפי' היה לחם המצה חם לפי שאין דרכו להפליט כ'
 כלל ולא לבלוע מפליטתו ולא עוד אלא אפי' הונח להם
 מצה על חלות לחם חמץ אפי' חם כחם לא יאסרוהו שלא ב'
 בלע ממנו כלל אבל ראוי להרחיק מזה לפי שזה דבר ז'
 בעיני קצת העם וראוי להחמיר בו מפני מראית העין ומכל
 כיוצא בו. והעיד ר' דוד בר לוי ז' שראה מעשה בעיר ג'
 נרבוניא שהיו משימין לחם מצה כשהיו מוציאין אותה מן ה'
 התנור חם בתוך ערבה שלשין בה בשאר ימות השנה. זה
 והתירוהו על פי חכמי העיר. ביב של חרש שאופין עליו ח'
 חלות חמץ כל השנה אין אופין עליו מצות בפסח אלא אם
 כן מלאו גחלים והסיק מקום שהיה מבשל בו החמץ. וכתב
 הרף ז' וז' ולאפות המצ' תחת הטראפא אסור ואעפי' שמניח
 גחלים לחשות עליה משום דאין האש שעליה שולט מיד
 בעליו של מצה ואתי לידי חמוץ ויש מתי' כשימחמיל אותה
 קודם וגם טוענין עליה גחלים קודם וגם מזה יש להזהר דילמ'
 אתי למיעבד בלא חמום גחלים עליה מתחלה כמו שרגילין ל'
 לעשות בשאר ימות השנה. ולענין דיעבד צ"ע שמא האור
 שחלט במצה קודם שיעור מיל. וממ' נכון להחמיר. ע"ב כלי
 מתכות וכלי אבנים שנשתמש בהן חמץ בחמין בכלי ראשון
 כגון קודרות ואלפסין מרתיהן בכלי ראשון גדול ואחר כך
 שוטפן בצונן להעביר געולן מעליהן ומשתמש בהן במצה
 וכן הסכימן מביא הנצב אחר הלהב בכלי ראשון שנועצין
 אותן כבשר בתוך היורה להוציאה במקום סגריפה ועוד
 שחותרין בו לחם חם. ואחר כך שוטפן בצונן לרעביר
 געולן מעליהם ומשתמש בהן במצה. כפות קטנות שעושין
 מן הקדנים שנשתמש בהן קודם הפסח אכור להשתמש בהן

והרף זל כתב פי יש מחמירין לאסור כשנשאבו כבעוד יום
אף כי לנו אחרי כן כל הלילה וכהו מדלא הזכיר כי אסור
הלילה ששמע מינה דאיך להדוש כתי נשאבו רק שלנו כל ה
הלילה לכתחלה או רוב הלילה לכל הפרות ושיהיה אותו רוב
אחרון על לילה כרי שיהיה עבוד השחר בכל הלילה ונכון
להזהר להמתין ללדש עד אחר שיאור היום הרבה פן יטעו ב
כאור הלכנה והר יצחק זל כתב ואני אומר שלא נתנה תור
למלאכי השרת ועוד דהוה ליה לכתבי שלנו כל הלילה אלא
אין לינה אלא מחצי הלילה עד עמוד השחר והטעם לפי
דעתי משום דרוח צפונית כנשבת עד הבקר ומים שלנו
שנתערבו במים שלא לנו התירם ר' יהודה אחרי שנתבטלו
בזבא קודם הלישה פגון הר בתרי ואם לש אדם במזיו
קודם היום המצות ישדפו וכתב הרף זל או יאכלם או ימנל
לגוים קודם ד' שעו של יד והר יצחק זל כת' שאם לא ימצא
מים שלנו שלא ילדש במים שלא לנו אכן אם נתחלפו מים
שלונו במים שלא לנו בשוגג נראה דמותר שלא אכרו אלא
בעברה ולשה וטוב שלא להתיר המים בחמה או תהת ה
הרקיע ביום המעונן אלא אם יכסה המים בכפה ונראה כי
אין לחוש רק להשהו בזמן מרובה אך רף זל כתב כמ' טוב
ליזהר אפי' שעה אחת ושיעור חלה שאמרו שלשין אותה
מג' ביציפ וחומש ביצה כגון הביצה הבינוני ולא כמשקל
הארש זל כתב ששיעור חלה בכך וכך עולה חלה בני מטריא
מג' אבל אם היה יתרה חמש ביצים או ששה אין לחוש בכך
עמל כיצד מביאין כלי מלא מים על כל גדותיו ונותנין א
אותו בכלי אחר ונותנין לתוכו מג' ביצים אחת אחת וחומש
ביצה וכל מה שנשפך מן המים לכלי האחר הוא שיעור חלה
אמנם יש לפקפק בזה השיעור אם נשער באותו כלי המחזיק
אותו המים שנפלו בקמח רפוי שקורין שובל או בעצור ומ
וכחובין שקורין קלקט והראבד זל כת' בו שיעור שאין לפ
לפקפק בו והוא שיע' חמש ליט' משק' ד' לטר' חצי הלטר יד'
אוקיות וחצי האוק' משקלה כ' פ' ש' טי' מלגורייש ורבנו
האיי זל כת' כי חמשת רבעים קמח הם תש' בכפיה ויותר
מעט מכפיהם של בכל ובין ללוש' בין לערב יותר משער
זה אסור דאין איש ואשה יכולין לשמור יותר משער זה
עב' ודוקא כי קפדינן שלא ללוש יותר משיעור זה כשהוא ל
לש מודיאאות הרבה ובשעת הפרשת התרומה אהודיהו ומ
זמפריש חלה ארת על כלן אבל אם לא בא ללוש רק מודיא
אחת אין לצמצם כל כך שמא לא יהיה בה שיעור וכשיברך
יברך לבטלה וכשם שאסור ללוש יותר מכשער כך אסור
לקטף ועל כן צריכות הנשים להזהר שלא יקחו עתי מו
מודיאאו כאחת ושאלו אל הרמ' בע' על מה אנו סומכין בזה
המלכות ללוש יותר מעשרון בפכח והשיב מנו שנראה כי
רבנו יצחק בר' יהודה חסיד התיר לפי שהתנור שלנו גדולי
ועל זה אנו סומכין וכשלישין לצרכו הוא בעצמו עוסד עם
ואינו מניח ללוש כי אם מדה לבד ולאפותה מיד זמן הכל
עב' ואם לשו קביים קביים שהוא פחות מכשער מצרפן ב
בסל ואויר הכלי מצרפן רק שיהיה לכלי בית קבל' והרף זל
כתב וצריך שיהיו כל המצות תוך מחיצות הכלי ולא לס

למעלה מן המחיצות ונאבעיא לן אויר כלי ככלי דמי או לא
ולא אפשיט ואם עברות למעלה מן דמחיצו יפרוס עליהן
מפה או סדין ומכסה אותן דאין לך כלי גדו' מזה ואויר כלי
מצרפן אפי' בלא נגיעה ונשיכה מצרפן אפי' בלא אויר כלי
ודוקא כשהכל מאשה ארת אבל משתי נשים אינן מצטרפו
אם אינן בלולות יחד אבל עיסה של שזתפין חייבת בחלה
ובאשה אחת נמי לא מצטרף אלא במינו אבל בשאינו מינו
לא מצטרף אלא בכלול והלש ביט' של פכח בזמן שכל ע
עיסותינו טמאות כיצד הוא עושה שהרי אין להפרישה בע
בעיסה לפי שאי אפשר לו לשרפה שאין שורפין קדשי' ביט'
ולחגיחה אי אפשר שמא תחמיץ ויעבר עליה בכל יראה וב
זבבל ימצא הואיל ואבעי כתשיל' עלה ולבטלה קודם ש
שתחמיץ אי אפשר לפי שאינה שלו והכח אי אפשר לבטלה
שיעדין לא הניע לידו ולאפות' אי אפשר ולא לעבד טחוא
דלא צריך אלא אין לו דרך לעשות אלא שילוש פחות
מכשיעו' או אם ילוש כשיעו' שלא יקרא לה שם עד שתאפה
וכשתאפה יברך ויפריש ויניחנה עד לערב ותשרף
והלש פחות מכשיעור לאחר אפי' יצחק הכל
בסל ויברך ויפריש ויניחנה עד לערב ותשרף ואשתכח ולא
עבד טחוא ולא צריך שהרי בשעת אפי' כל הלחם ראוי ל
לאכילה ואם יש כח קטן ולש כשיעור יכול להפרישו
ולתתה לו דקיפא לן אין חלת חוצה לארץ אסורה אלא למי
שטומאה יוצאה מגופו באיש עד שיראה קרי וכאשה עד
שתהא נדה וכיון שהיא מותרת לו יכול להפרישה בעיסה
ולאפותה לצרכו ואין בזה אפי' שלא לצורך וכשפריש מ
מכרך להפריש' תרומה ומפריש חלת האור כמו שבארנו
ואומר הרי זה תרומה וכניחה עד לערב ולערב שזרפה ואדר
ע הפריש חלת האור אם יש שם כח מפרי' חלה אחת בלא
ברכה ונותנה לכהן וזו מותרת לו אפי' לבעל קרי ולגרות
ולזבות שאינה אלא לזכר בעלמא שלא תשתכח תורת חלה
אמנם הזרים אכורין בה ושיעור ארת ממח' מדרבנן ואינה
צריכה ברכה לפי שכבר ברך על חלת האור ע' דהיא העיקר
והיא אין לה שיעור ומצוה לכלי אדם להפריש חלת כ' ד
וליתנה וכל הנותנה כתברך דכתי' ראשית עריסותיכם תתנו
לכהן להניח ברכה אל ביתך ומי ששכח ולא הפריש היה
שבת שאינו רשאי להפרישה נותן עינו בצד זה ואוכל בצד
אחר ולערב יצחק הכל בסל כמו שבארנו ודרשבא זל כתב
וזל במקומות שנהגו לתת חלה לכהן מפריש ואופה ונותן ל
לכהן בין לקטן בין לגדו' ואעפ' שיצאה טומא' מגופו מותר
בה והוא שטבל או אפי' טכאתו בו שהרי יכול לאכלה בימי
טיבנותו ויש מי שהור' להקל ולהפרי' חלת חוצה לארץ אף
לאחר כך כמו שבארנו חלת חוצה לארץ אוכל וחולד ואחר
כך מפריש חלת חוץ לארץ אף על פי שאוכל ואדר כ
כך מפריש יש מי שהורה שצריך לשיר קצת יותר מסדי
שיעור החלה שדוא מפריש לפי שצריך להפריש חלת חוצה
לארץ מן המוקף עמל' הלש עיסתו כשיעור מודיא מודיא
הפריש ככמה מודיאות ושכח כודיא ארת שלא הפריש ונ
נתערבה עב האחרות צריך ללוש מודיא אהרת ומקיפדן

יפה הוא לפי שתי אפס' לדרך ולנקמת יפה יפה כמו שכתב' שלא ישאר שטח חנין באתם מן החתונה או בנקב דין ש שאינו טאה לעין והפעלה אינה מועלת רק למה שבלוע ל לא אל חמץ ובטאר בנקב המלי ובסוקין וכן נמי הצפיה ש שקודין שראין צריך להקדק בוק מאד לנקותן ספתותי מ והמין והזכק בוק ונסך ונזכק בנקבי ארית והמה ובעין שבה ושישששפו אותה במים יפה יפה ולא יסמו על נכ מטב והפעלה לפי שאינה בוק עיקר לפי שלא נשתמש ב בוק בחפץ והה' לכל שאר כלי הליטה בוק והכלי—אש ו הצראוה והשפוט בוק עיקר גזול האחריו והפעלה טובה אחר שנתנו בה' סגב הדין אל האיתנה נהג לאשתמש ב בטאני דפחרא חותני פי' באותן שישתמשו בחמץ' חזו שנתנו לקנות ברים חרשים למים מפני שפעמים נותנין ב בוק קטח כדי לחסון ואותו הקטח נכנס בנקבי דגני רובד ומתחמץ שם והי אפשר להוציאו ולכך טוב וישר להחזיק בוק והמטב' והמכנס של אבן שחוקין בו החזקל ודברים חמץ חלום והאי בולע מן החמץ וצריך הגעלה או לערות עליו מים וחזקן והי ליה כלי ראשון שכך הינה בליעתה וכל כלי שנשתמש בו חמץ צותן משתמש בו מצה ח חמץ חזק סבית שאור ובית חרות שחמוצן קשה דייאין מ משתמשין עד לאתר שיגעלו' ומטב והב' יצוק אל ויש מחמירין אף והפעלה לאסוד אף לא משמע כן' והדין אל מטב בתוספות כשה' רת ולבסוף אסוד אף בהפעלה' וכן נהג רבנו יחיאל לקנות מוצה חדשה כפסח ולא היה רוצה להשתמש בישנה אפי' על ידי הגעלה משום דהי בית חרות' והמ' לעיגן פסח אבל לשאר ימות השנה היה מתיד רת כל כלי שהוא אסוד משום שסגירות בוק מוחכות של גויים' ב בהפעלה' וכמה דברי טוביה מביאנו שפעמי שהיה מתיד הישנות על ידי הגעלה וקליפה שסקלפין אותו כלי אכסות של סחל וטוב להחמיר בדברי רבנו יחיאל לקנות חרשים דייאן אפוד' ומטב דייב ריבנו סגור גיחו עין על כמות של סך שנתמטין בצוק אב ידע שאין משתמשין בו אלא בצוק לא בעי הגעלה' אב נב העולם טעו להעלין לפי ששופכן לפעמים לטוב יין חדש ומחזקו האל תמוש ונתת אמך' וחברים שהיה תשמישן על ידי האור כגון שפודין ואסבלאות שצריך לכן באור אבל אין צריך אור ולכן הוצה שהי ראש שוף וכל ולא נשאר אחר כן שנים געל' ומטה על ובעל והאחרות שסגב צריך לכן הוצה' ויש אומרים דהו' לסבין גזולה שראכה וד' צריך לכן לפי שפעמים עשין סטב בעין שפוד' והשכר אל סגב ראפילו השפודין עמק די לוק בהפעלה אלא חרשים לכן אלא לעיגן געלי טיה משום ראסודא בליע אבל לעיגן חמץ והטרא בליע אין צריך דק והפעלה דפי הי אסודא לא דפי אסודא בעניה חר' מסול סטר דעניה דכין שאב היה פסח בשעת ובליעה היה אסוד בליע קרינא ביה זמנו חב העולם

בלבן השפודין' ובאסוד כחל יש סגורין בה לכן לפי שפעמים האש מלחמת כותמו כמכוננין בה דיש ש—יטב בהפעלה כמו היחוד שנתשפשה על ידי האור והאלו לפני הוצה נב' על בית די מעין שבמחבת אם תוצין כמכילדו' החיב ח'ד פשוט והוא לכל ידות המלים שאין עתידין ל לקצצן ולהסיד' ולא חייצי מכו מוכי בוקן שאינה נכנסת ולא חייצי דהי תכוד והרשבא אל סגב כלי כותמ' שנאסר בקצוט נאסר כלו לפי שהוא כותמם ביוזר וכמה סקצוט וה' כלו ולא אסוד אלא לעיגן אסוד אבל לעיגן הכשח לא עליה לו הכשר עד שיכשיר את כלו אב מעילו צריך לה' להפעלו כלו האם סלבו עד שימלכן כלו' וכל המליש נבארין אפי' לתוצין סגור לכן שפוד עד מחזיקו והי' אל לכן מחזיקו האסוד פותר' והשם הגעלה יא' לפי שסח והתורה נפליש כל מה כמלע המלי' ויש אומרים שהשם החזקין וק כמו אש ששוף והשם נכנסן ככלי לשוף וף האסוד כל מה שבלוע סטב' לפיכך צריך להקדק שלא למדו בלי' שיהיה פכאי אל התורה לייבטן ולישוף כל מה שבלע המליש למפרע והאי הגעלה צריך המלי' כשיפה הוצה בצוק מ' להעביר אובה חומה וטראת על פניהם כמו שכתבנו להפעלה

מצות עשה

מן החמה לאכול מצה בליל פד' ש כנאסר בערב ואסבל מצות כמל סקת וסבל אן ומצותה כל תלילה' ונשים חייבות באכלה והעפי' שהיא מצות עשה שהאין נטה סכאסר לא נאכל עליו חמץ שבעת ימים ואכל עליו מצות כל שישנו בכל תא' וישו בקטח אסוד כשה' בליע טעה יצא בליע סוד' בליע טעה' ומחוד כחוד די טעה יצא די סוד לא יצא כחוד תורה כמלה למע' ויש ח' ח' בו תלוק אף די טעה לא יצא' אכל' סכיה' ואסוד חמטין לאכלה בערב ואסוד מ' ג' ולמעלה' חזו והאכל כשה' הרצויה לצאת בה ערב והסח לוקה אן מצוה עשה יסל לאכול כמו שכתבנו להפעלה' והאכל לוקה במעל ארומטו בבית חמץ' פי' שאינו סחל בחזו טעה כמו המעל ארומטו בבית חמץ שנתה כותמת לו לאסוד וצ' סחל בחזו ע' ע' ע' האסוד' ויש מתנין כשה' לכו' והפעלו לכו' על ארומטו לפי שכתבנו והסכות אשר יעשו לארומטו קודם השה' לו סגב סכר סכות כוד והסח קודם שיאכלו טעה' וטעה זו צריך שתהיה סתומה למע טעה' ואין לזין אתמה לא שפחה ולא מ' והאפי' ישראל עסוד על גביהן והאסוד לוק עשו למע פצה טעות ונכרי אסוד טעה' והנשיה קב עבדו ואין מתנין בה' לא כלו ולא תמלין ואפי' טעה ואב סק לא יצא לפי שאין חד עיני בקן ומטה מן ומחוד לעשות טעה פתח שכתבנו שלא יצא עליו סכב טעם שסגור ויש אומרים שאין צריך וק שיסמך בשעת סחיסה ולישה וכן פשוט ומטה סח' וכן סגב ה' אל בעין שפוד לשב טעה ומתנין לשלוח שם ישראל אסוד

בפסח ואפי' בהגעלה לפי שהן נפסדין בחתחוק ויש לחוש ש
שוא יחוס עליהן ולא יגעילם היטב והרש זל כת דכחלעו
כך פולטו וכמו שיחם עליהן כל השנה ואין ככניסין אותה
בתוך כלי רותח שלא יתקלקלו עב' ועץ פחור הוא דהכף
שמגעין בו את הקדחה צריך הגעלה ברותחי ובכלי ראשון
כגון להגים תבשיל של קטן או של חולה וכפות של ככף או
של בדיל ודאי אין תשמישן בכלי ראשון ואין צריכות ה
הגעלה בכלי ראשון כלי ששנתמש בהן המץ בללי שני
כגון קערות וכוסות נותנין אותן בכלי שני גדול ונותנין ע
עליהן מיב רותחין ומניחין בתוכן עד שיפלטו ושופין ב
בצונן ומותרין למצה ואפי' לדעת רבני צרפת זל שהורה
דערוי בכלי ראשון שהרי צקים מן הקערה להפוך התבשיל
כלי כה הלא ערה עליהן מכלי רותח גם כן להגעילן וערוי
ככלי ראשון בין לאמור בין להתר' ואננם צריך שיתן מיב
על שפתם עד שיגברו על כל גדותם כדי שיהיה
בעין תשמישן כי לפעמים מסלאין אותן עד שנתפכין על
שפתם ועכשיו נהגו להגעילן בכלי ראשון לעשות כעין ת
תשמישן כי לפעמים שואכין והתבשיל בקערה מן הקדחה
וכשהונו עתה לכרק הכלי מאד ולהדיחו פה קודם הגעלה
כדי להסיר שיכנן וזהבנתן כע' ירן ואדר כך כגעילין אותן
וכתב הראבד זל שאין צריכין להוציאן מים אדר רתידתן
מיד אלא אחר שינוחו מעט ובלבד שלא יקרוש על פנידם
הגעיל שיצא מצט ויהיה כודח בני יפה יפה עכ' הדימו'
ובהדרגעלה צריך לכעבד להו עטיפה בצונן כדי לדדח
הגעיל כעליהן ופאן דמדמיר ועביד להו שפשוף הבא
עליו ברכה פי' מדיקה בצונן אדר דגעלה עכ' ויש פ
פוכקין שצריך שיזור שלא תנוח היורה הגדולה שנגעילין
כתחיתתה בעוד שהכלים בתוכה שלא יחורו ויבלעו כד
שפלטו וכל זה במי שיגעיל אדר זמן אכורו שאכורו בכשהו
כלי דרש שנתמש בהן המץ בדמין בין בכלי ראשון בין
בכלי שני בין שהיו משוחין ושועין באבר בין שהיו דרש
כמו שהן אין משתמשין בהן במצה אלא מניחין אותן ער
אדר הפסח ולא כדני בהו דכק ד' מ' הייב עליהו וייכא פ
פקען ולא דמי לכיב של דרש עכהבנו ט' אב כלאו גדלים
הסיקו שכתבש בו כצה דתתב הסיקן ככפנ כ ואלו הם
הסיקן כהוץ ואב כסיקן ככפני לא כסיקן נדר ע פ ר
דחיים עלייהו ושיכיה דפגע' וז' אבר נתב דקדרות ב
בפסח כגי' להו בחורתן לכבשן כ' ני דקוניא אכורין פי'
ה' יצדק זל התוך זכוכית בתוך כלי הרש אבל דתוך עופות
יש לו דין כלי מתכת להתירן על ידי הגעלה בפסח
ודרן זל כתב מיהו נהגו העולם שלא להעתיב בשום כלי
חרש ישן בפסח וז' בכלי זכוכית ישניכ היה זכר
רבנו יחיאל זל לא על ידי ערוי ולא על ידי הגעלה נש כ
דהוי תחלת בריתו מן המול והוי ככלי דרש שאינו יוצא מדי
דפנו לעולם ואע' דאין משתמשין בהן אלא בצונן משום
שפעמים ששודין בהן פת ובלעין פכו כלי הרש' ואינו

יכול לצאת כלל וכן אותן פלומין אפורין בפסח משום
שפעמים שודין בהן פתן פי' אותן פלומין דין כזכות ש
של סאני דקוניא עכ' הרף זל ותמה הוא דהא תניא
באבות דר' נתן כלי זכוכית אין בולעין ואין פולטיין ואלו
הכלים השועין באבר שהן מאני דקוניא כ' קוניא אותן מן
הגוי צריכין טבילה ככלי כתכות ודוק כע' עשויו לו זק אבל
עשויו שלא לחזק לא יוכן כלי זכוכית ושכרד על טבילתן
ודוק בכלי סעודה והמ' בלקוחין אבל שאולין או שכורין
או פושטין אין צריכין טבילה ונראה דמאני דקוניא של
עץ אין צריכין טבילה משום דלנוי בעלמא עבדי לודו כלי
ראשון טרצה להגעילו ולא כצא כלי אדר וז' מכו לה
להגעילו בתוכו כקף שכר של טיט על שפתו כבחוש ומ
ומלאהו מיב עד שיגברו על שפתו וכרתיה דמיב בתוכו ו
ודיו ואדר כך שופטו במים ומעתיב בו כצה ועכשיו נהגו
להרס אבנים גזולות ולהת בתוכו כע' היא רותרת ער שי
שיגברו המיב הרותחין על שפתו ולחוש' והיורה גדולה
שנגעילין בה נראה לומר שאין צריכה דגעלה עכ' נדר
טפולטה במים דוא נפלט ויפלט ברכוי המיב דהתחין דא
ואפי' יבלעו כלי מן המיב אין כזהו ע' שאכורו חו' ניהן
טעם נר נותן טעם שאב נדוש על זה נדוש וכ' כן כלי א
אדר בולע כן הראשון וה' נוכל להגעיל כ' כ' כלי אדר
ויהיה צריך לשים מיב אדריב כשיגעיל כלי אדר ולא יכניס
לו כל כ' מיב וי' וז' ה' אכ' ר' כ' געילי גוי' אין ראוי
שיגעיל בתוכה עד שיגעילנה וידי דנה יפה יפה וז' דגעלה
הכובדת להגעיל בכלי ע' אינו גן יוכו וקודם זמן אכ' וכ' כן
שזהו קודם ע' ש' ש' יתח' דמיב קודם שיכניס בהן הכלים
וז' אין רותחין כ' ככניכ שכ' הכלי וכשהא אותו ער ש
ע' יתידו אין בכך כלום לפי שאינו פולט ער ש' יתידו וז'
ואע' דחנין בפסח כ' כשהו לפני זכנו כנותן ט' ג' ונות'
טיעב לפנכ' כותר א' ד' כגעילנו ש' עות ונ' עלה דרין
להו ר' ש' יתח' המיב תחלה וט' לא ינודו הכ' כ' כרתית
בעוד שד' ל' לתוכן לפי שאכורו כ' כ' וצריך ע' ה' ר'
היורה שנה כגעילין כגעילת ומוכשרת ויש פנקו
דלפשו פניכ' לא ח' ש' ועביות הכלי אין י' ר' שער ו'
ובשהיה כוענת די אכ' המיב ר' תדין כאד' וז' רדת שקור'
פלא ע' ככניסין בה הפת בתנור כל הענה נדגו להגעילן א'
לקניתן ד' שות' ואפשר לומר ע' א' ירוקנה ז' נדר'
יפה וידכנה כהוך דתנור דרכה שדי' לו כזה דכבילעו כד'
פולתו ומי' ע' נש' מ' בכ' צתו מ' מ' אין צריך לדועיין ח'
באותו קצה זכ' תכש' בו כצה' והעבות פ' לשין בו
כל הענה אין לרכ' צדו תר' ללוש בהן מצה לפי שאי אפשר
כתוך שהן ארוכות ורבות וז' ימצא כלי להגעילן בו כבו
אדת ואי שדי' דכ' ודרד' שדי' דנא הוה ליה כלי שני וז' פ'
הערכה דו' ליה כלי שלישי לכך לא אפשר' מיהו אכ' אפ'
להגעיל כתכערי בהגעלה וזה לכל כלי עץ כ' לשין בהן
ועכשו נהגו כל העם שלא ללוש בהן כלל כשום מני' והבט

תורה על כוס אחד ואעפ"י שעושין יקנה על כוס אחד אינו דומה לפי שקדוש והבולה ענין אחד ששניהם נקבע לקדוש היום אבל ברכת המזון וקדוש היום שני דברי שזה על המזון וזה על קדוש היום אבל האוכלין בשבת וחשך על עליהם היום אעפ"י שאין מפסיקו כשיגברו מלאכול מברכין ברכת המזון ואחר כך מברלין ואפשר לעשות הכל על כוס אחד לפי שאינן שתי מצות של תורה שהרי מדבריהם הוא להיות מבריל על הכוס.

דין סדר תפלת ערבי פסחים למנחה ולערבית ודין כל סדר הלילה

למנחה הולכין לבית הכנסת ואומ' אשרי ואומ' קדיש וזוטא ומתפללין כמו בחול ואין אומרים תינה ואם הוא שבת ממתפללין כסו בשאר שבתות ואין אומ' צדקתך כמו שכתב למעלה. **לערבית** קורין קרית שמע בברכותיה

וגבורות וקדושת השם ואומ' אתה בחרתנו יעלה ויבא זה והשיאנו רצה וסודים ושים שלום קדיש שלום ונפטרוין לבתיהם ואין מקדש' בבית הכנסת בלי' הפסח הראשון ואפי' במקומות שנהגו לקדש בשאר ימות הצנה שהאירז מנהג הקדמונים במקומו ואעפ"י שבטלה הסיבה שעליה היתה התקנה כמו שאנחנו יושין היום שאו' ברוך ה' לעולם אחר השכיבו ואעפ"י שנראה הפסק בין גאולה לתפלה להשאיר מנהג זה על דבר ואעפ"י שבטל הדבר דתקנה לא זזה ממקומה וכן הדין בענין קדוש בבית הכנסת והגיע לפי שיש בזה פרסום גדול לשם ית' וקדוש כמו כשמברכין אותו במקלות ואין בזה משיב ברכה לבטל כיון שמכורין שם הברכות בפני בקיאים ושאינן בקיאים ודומה למי ש שנרגו להדליק נרות דנוסה בבית הכנסת לפרסום רגס בפני כל העם ולכדר הברכות בפניהם נס שיצאו יד' דוכתן הוצאים שאין להם בית לברך שם' אבל בלי' פסח לא נהגו לעולם לקדש בבית הכנסת לפי שאין שם אורחים שאפי' עניי שבישראל לא יאכל עד שיכב דרך גדולה וק וקביעות וחרות כדי שיזכור החרות ויתן הודאה לעם ית' ולא יפחתו לו מחלקי הצדקה מד' כוסות של יין כנגד' ל לשונות של גאולה והוצאתי ונאלתי ולקחתי הכתו' כפרש וארא על גאולת מצרים' ובאור הרבר כך הוא שיש כאן ד' ענינים גדולים של גאולה שעל כל אחד לעצמו יש להרבות שבח הודאה אל השם ית' הראשון הוא הוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים שכתחלה לרוב סבל העבודה הקשה היה מכפיק לנו אם יקל מעלינו עיל העבודה אפי' נשאר תחת ידו ומכשלתו ובוה יהיה לנו גאולה אחת של ו הוצאתי כלומר שיצאנו מתחת העול הכבד ורוא ית' ה הוציאנו מתחת ידו ושחררנו מכל עבודתו וזהו לשון ו הוצאתי שהיא גאולה שניה ואלו הוציאנו מתחת ידו וס

לאחר זמן אבל חומרי מקום שיצא משם נודת כל זמן ש שדעתו לחזור לעולם וג' אומניות שמותר להתחיל ולגמור קודם חצות ואפי' במקום שנהגו שלא לעשות והן החייטין והרצענין והספרין והכובסין ואעפ"י שיש בפרטן ד' ובכללן אינן אלא ג' וטעם ההתר לפי שכלם לצורך המועד החייטין שכן ההדיט תופר כודכו במועד הרצענין שכן עלי רגלים פתקנין מנעליהם כמועד הספרים והכובסין שכן ה הבא ממדינת הים והיוצא מבית האסורין מכבס ומספר כס במועד ומכלל הרצענין יש ללמוד שאין מותר לתקן כנעלי' במועד אם לא לעלי רגלים וההתר להם משום אונס הדרך אבל לשאר בני אדם אסור ושאר האומניות אסורין במקו' שנהגו שלא לעשות אבל במקום שנהגו לעשות מותרין הכל לעשות עד חצות והרמ במול כתב דבמקום שנהגו שלא לעשות הכל אסורין אפי' לגמור ובמקום שנהגו מותרין לגמור אבל לא להתחיל אפי' יוכל ל לגמור קודם חצות והחכם ר' שמואל זל כתב כי ביום יד' בניסן אסור בעשיית מלאכה מדברי סופרים כמו חלו של מ מועד וקל הוא מחול המועד שאינו אסור בעשיית מלאכה אלא מחצות ואילך שהוא זמן שחישת הפסח אבל מהנץ ה החמה עד חצי היום תלוי במנהג מקום שנהגו לעשות לא יתחיל במלאכה בתחלה ביד' אעפ"י שיכול לגמור קודם חצות והעשה בו מלאכה אחר חצות מנטיין ומשמעין א אותו וג' אומניות שאמרו מתחילין לעשות במקו' שנהגו ועושין אותם עד חצות אבל שאר אומניות אם התחיל בהן קודם יד' גומר הוא שיגמור עד חצות ועל כן מנהג שאם יבא יד' בשבת שאין אומרים צדקתך בשבת בשבת לפי שבזמן שבת המקדש קיים משע' שמתחילין לשח' הפסח' מתחילין לומר הלל לפיכך הרי הוא כחולו של מועד ויש אומרים כי הג' אומניות שאמרו מותרין להתחיל ולגמור קודם חצות ככל מקום

דין ערבי פסחים

תם חסין וסצה מט

ט' שיעות ולמעלה בין בפסח ראשון בין בפסח שני לא יא יאכל אדם אפי' מיני תרמי' כגון פרות וירקות וקטניות ובשר וגבנה וביצים וכיוצא בהן והטעם כדי שיכנס לאכול מצה תאב' וכתב הר' אשר זל יש אנשים שנהגו למעט א אכילתן ביום ראשון של פסח כדי שיאכלו מצה לתאבון ב בליל שני עב' ואם התחיל קודם ט' שיעות יש ברבר ט דעת חלוקות יא' שצריך להפסיק אחר ט' כדי שיאכל מצה לתאבון בלילה ויא' שאין צריך להפסיק כל עיקר ויעריך ה השלחן כשיקדש היום ועשה סודו ויא' שפורס מפה ומקדש כשאר ימים טובים וכבר כתבנו למעלה בראכות שבת טעם פריסת ספה ובכרסת המזון וטוב להחמיד ברבר ואם גמרו מלאכול קודם שקדש היום כיצו מברכין ברכת המזון על כוס אחד ומקדשין על כוס שני אבל אין עושין שתייה על כוס אחד לפי שאין אומרים שתי קדושת של ת

והחיים להיות יושב ומשמר שנאמר ושמרתם את המצות ב
 בעי שמור לשם מצה ואין ישראל צריך לעמד שם אלא עד
 שיטחון לפי מה שהוא צריך לג' מצות של לילה ראשון שהן
 חובה וצריכות שמור לשם מצה אבל השאר אינן צריכות
 ואם אין ישראל עומד על גבה מותר ואפי' ליקח סלתות מן
 השוק שפיר דמי' ואין לחוש שמא יערב מחמצן לתוך ה
 הקמח והואיל ולאחר כך מנהג העולם שמקדין אותו בכפה
 שאם יש חמץ הנפה קולטתו עב' אין אדם יוצא ידי
 חובת מצה אלא אם אכלה מאחד מה' מינין שנאמר לא תא
 תאכל עליו חמץ וכו' דברים הבאין לידי חמוץ אם אכלם
 מצה יוצאין בהן אכל לא מדברים אחרים עשה עיסה מן
 החטים ומן האורז אם יש בה טעם דגן יוצא בה ידי חובתו
 ואין לשין מצה זו ביין ושמן דכש משום לחם עוני כמו ש
 שבארנו ואם לש ואכל לא יצא ואפי' על ידי מים ונהגו
 שלא לעשות מצה עשירה כלל כב' ימים ראשונים ולא א
 אתי לאחלופי בה ולמיכל מינה מצות חובה ואין יוצאין
 בפת סוכין ולא בפת מורסן אבל לשין קיח בכוכבו וב
 ובמורסנו ויוצאין בה' וכן פת נקיה ביותר יוצאין בה ואין
 אומרים אין זה לחם עוני' וכן פשט המנהג לעשה להתבאר
 בשמות' ונהגו לעשות סימנין לאותה שגילושה ראשונה
 וכן לשניה וכן לשלישית וכן לכלן כדי שיקדים הקודמת
 לברכה שהמצוה בה בראשונה כדאמרינן גבי קופות של ת
 תרומת הלשכה שכותבין בהן אבג' להכיר הקודמת שמצוה
 בראשונה וצריך ליוהר לאפותן בסוד עשיתן ראשונה
 ראשונה שאם לא כן מה תועיל קדימה עריבתן וכשאופות
 שתיים ושליש נשים בתנור אחד צריכות ליוהר שיהא סימן
 לכל אחת במצה שלה שלא יתחלפו וקיימא לן דמצה גזולה
 אין יוצאין בה' וכן כתב הרמ' במס' תפילין וליפיק טוב ללמך
 לומר כל מי שתגיע מצה בידה בשגגה או באונס תהא שלה'
 וכן כתב הרמ' נע' וזל אם החלפו המצות של זו בזו כל אחת
 תתן לחברתה במתנה את שלה ודי לה בכך וכתב הראב"ד
 זל כדרישה שראו לעשות מצות של מצוה ריקין וקטנים ל
 לא עבים וגדולים שאין זה לחם עוני' והר' יצחק זל כתב
 ונהגו העולם לעשות ג' מצות של מצוה מעשרון אחד זכר
 לחלות תודה שהיו באות ג' מעשרון אחד והרף זל כתב
 ופירושו אם בני הבית מדובי' יכול להוסיף רק שלא ילוש יותר
 מעשרון ביחד וכמו כן לא יפחות מעשרה לג' מצות' ולא
 ימזדד העשרון ביט' ואע" דאמר' בביצה סודרת אשה קמח
 לעיכתה ביט' כדי שתטול חלתה בעץ יפה מס' עבשו אין
 שייד עץ יפה שהדי אין אנו מפרישין חלה רק משהו ולא א
 אחד ממח' כמו שהיו רגילין אב' אסור עבשו ביט' וכיצד
 יעשה לכזין איתו עשרון לרש' אותו כב' פעמים במל' פעם
 פעם יותר מחצי עשרון מאומד בלא מדידה ואחר הלישה
 מצדסן יחד' לפי הגמרא נראה שאין ראוי לעשות פת עבה
 טפח ואפי' מצה שאינה של מצה ע' אחד בעור חמץ דא
 דאתקש לפסח דאמרי לא תשחט על חמץ לא תשחט את

הפסח ועדין חמץ קיים' ויש להשיב על מברא זו מ' ד
 דאמרי חלות תודה וריקין נזיר עשאן לעצמו אין יוצאין ב
 בהן עשאן למכור בשוק יוצאין בהן' ומפרש טעמא בגמ'
 דכי עשאן למכור בשוק אמלוכי אמליך אי מזבני' מזבני'
 ואם לא נפיקא בהו אנא ונמצא שתחלת עשיתן לשם ס
 מצוה זה ודאי קודם זמן הבעור עשאן שהרי אין מביאין
 תודה ביד' מפני החמץ שבה ואפי' הכי עשאן למכור בשוק י
 יוצא בהן' ויוצאין במצה נא כלומר שלא נאפית כל צרכה
 ובלבד שלא יהו חוטי בצק נמשכין ממנה כשפורסין אותה
 וראוי להזהיר מאד לאלה שעושים חרות בפסח כרמץ כדי
 שישמרו אותן יפה לפי שקרוב הויבר מאד לפא לידי סרוק
 ושאר ולפי שאין כל הנשים זריזות ובקיות ולא כל העצים
 שוין ראוי למחות בידן שלא לעשות כלל' וכתב הר' אשר
 זל שלא יאפו כל ימי הפסח בתנור שיאפו בו חמץ מפני ש
 שריחא מלת' היא לכתחלה ועוד שפעמים ישאר פרורי ח
 חמץ בתנור' וכן דעת הרש' זל' ושאלו לפני הרש' זל יש
 ישראל וגוי שהיה להם תנור בשותפות מהו לומר לו טול א
 אתה חלקי בשבוע של פסח ואני אטול לאחר כן כגורו ול
 ולאפות בו בפסח' זאמר מתנה ישראל קודם הפסח ויטול
 הימנו דמים מאותו שבוע ומותר כיון שנטל דפיהן מתחלה
 וכן ישראל שהיה רגיל לקבל ככרות ממעה' יא לכל יום
 מ' שבוע של פסח אינו מקבל אבל מקבל הוא בשבוע אחר
 הפסח מאותו שבוע עצמו

מקום

שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים ע'
 חצות עשין ומחצות ולפעלה בכל מקו' אין
 עושין והטעם לפי שהוא זמן חגיגה והקדבת קרבן כמו יט'
 ונאמרה בו המלאכה במסין' ודעת הר"ז זל רבוטן הורו ש
 שאין בו קרבן דינו כשאר ערבי ימים טובים ועושין במקו'
 שנהגו' וכתב תורת המנהגות יש על כל אדם ואד' לעשות
 חומרי מקום שיצא משם אם דעתו לחזור משם אל תמושת
 תורת אמר' ואם אין דעתו לחזור ודי הוא כאנשי המקום
 שהלך לשם בין לקולא בין לחומרא ואם אין דעתו לחזור
 לענין חומרי מקום שהלך לשם אם אינן בני תורה אין לה
 להתירו בפניהם מפני המחלוקת אבל נוהג הוא התר בינו ל
 לבין עצמו' ואם הם בני תורה נוהג ההתר אפילו בפניהם
 וכל זה בדבר שידע באמת שהוא מותר אבל הם נוהגו בו א
 אסור אבל אם הוא דבר שמנדגו בטעות כתידין אותו בפ
 בפניהם בכל ענין ואין לחוש לאותו מנהג' וכל חוץ לתחום
 אין נותנין עליו חומרי מקום שהלך לשם' ובני ארץ ישראל
 שבאו לחוצה לארץ אסודין לעשו' מלאכה ביט' שני בישוב
 אפי' דעתן לחזור לפי שזהו כנהג שנהגו כל הגולה ואין ל
 לפורץ בו' וכל זמן שלא הגיע לישוב אפי' אין דעתו לחזור
 מחת' לפי שיערין לא הוקבע להיות כמותן אבל הגיע לישוב
 ואין דעתו לחזור נעשה כמותן ואסו' בין במדבר בין בישוב
 עב' ובקולי מקום שיצא משם שפוכקן שלעולם אינו נ
 נוהג אותן אם אין דעתו לחזור מיד ואעפי' שדעתו לחזור

יצחק זל ולממוכי פי לעשותו עב זכר לפיט שהיה עב וצרי לקהווי זכר לתפוח והרף זל כתב זכירו קאמר אית דעבדי לה רבה זכר לדב ואומר הר יחיאל דהא והא איתא בשעת עשיה עב וכך הוא מביאו על השלח וכשעת טבול מקלשין אותו בייז ועשין אותו רך עב וכיצד עושה אותה לוקחין תמרים או גרוגרות וצמוקין וכיוצא בהן ורורסין אותן ונותנין לתוכן חומץ ומתכלין אותן בתבלי דומ' לטיט בתבן ומביאין אותן על השלחן ונהגו לתת בהן תפוחים זכר לתחת התפוח עוררתין ותמרים זכר לזאת קומתך דמתנה לתמר ואגוזים זכר אל גינת אגוז ירדתי ועבבים זכר לגפנים סמדר נתנה ריח כתב הרף זל חרוכת של ליל ראשון של פסח שחל להיות בשבת צריך ליתן המסקין מבעוד יום ובלייל שבת יערבם עב אכילת מרור בלילה זה אינה מצח מן התורה בפני עצמה אלא תלויה היא באכילת הפסח כדכתיב על מצות ומרורים יאכלוהו ומדברי סופרי לאכול המרור לבדו בליל זה ואעפי שאין קרבן פסח מרור האמור בתורה הם החזרת העולשין התסכה והחרבינה והמחר כל אחד ממינין אלו נקרא מרור ואם אכל כזית מאחד מהן או בין כלן כזית יצא ובלבד שיהיו לחין ויוצאין בקלח שלהן וזאפי הוא יבש דאם שלקן או בשלן או כבשן אין יוצאין בהן ולא צריך למחרד אמרדייתא דמצוה בחזרת ומאי חזרת חסא דחם דחמנא עלן ופרוקינן וסדר מצות אלו בלילי טו כד ה הוא אתאן מפרקא שטפין כסא ומוזגין חמרא ומברכין עליו בפה ואשר בחר בנו ושהחיינו ושותה כל אחר כוסו בהסבת שמאל אנשים ונשים וטף כאשר בארנו ואם חל להיות בשבת פותח ויכלו כשאר שבתו ובפה ואש בחר בנו וכולל שבת בתוכו ואו ותתן לנו ה' אלהינו באהבה שבתות למנוחה ומויעדים לשמח' את יום השבת הזה ויום חג המצו' הזה וחותם מקרש השבת ישראל והזמנים ושהחיינו ושותה כל אחד כוסו בהסבת שמאל ואם חל להיות במוצאי שבת אומר בפה ואשר בחר בנו ובזרא מאורי האש המבדיל בין קרש לקרש ושהחיינו הסימן יקוהו פי יין קדוש נר הכדלה זמן פעם אחת שכח ד לעשות הכדלה במוצאי שבת בליל יט של פסח עד שאכל ירקות והתחיל ההגד' עד גאל ישראל וקודם שגמר ההגדה נזכר ולא רצה לחזור ולהבריל ער ש שגמר ההגדה עד גאל ישראל דאכילת ירקות לא כלום היא ובכל יום טוב אחר שבת צריך לומר בין קד—ושת שבת ל לקודשת יש' אכד' לת סמוך לחתימה לפי שחותמין בין קודש אום' בייט' אחר השבת בין יום השביעי לששת ימי המעשה לפי שבשאר שבתות או' אותו מעין חתימ' וביט' אחר השב' אינו כן ויא' שאין ראוי לתבחו שאעפי שאינו מעין חת חתימה ממ מעין פתחה בעל' והלכת' כסאן דבעי אף מעין חתימה הפיכך אום' במוצאי שבת ליט' בין קד—ושת שבת לקדושת יש' הבולת' ואם תאמר ספני מה אין מברכין על

הבשמים במוצאי שבת ליט' ואי בייט' ליכא נשמה יתרה בשבת לברכיה במוצאי שבת ליט' ואי בייט' נמי אית—לב לברכי במוצאי יט' ויל' דביט' לא שייך ביה כאי דקרו רבנן נשמה יתרה דכיון דאיכא ביה שירחא כלל ומוצאי שבת ל לחול מברכין על הבשמים להשיב הנפש הבואבת בצאתה מן המנוחה אל היצחק אבל כשנכנס יט' הנפש שמח ונהנת משמחת יש' והרי הוא לה במקום בצמים ואמר הקד—וש נ נוטלין ידיהם ומברכין על נטילת ידיים ומביאין סל ובו י ירקות כגון כרפס וחזרת והזרוע צלי זכר לפסח וביצרה מ מבושלת זכר לחגיגה וג' מצות' ואמר' בירושלמי שהמנהג לקחת זרוע וביצה כל' בעא רחמנא למפרק יתבא בר—רעא מרממא' ונוטל מן הכרפס ומכרך בורא פרי האדמה ומטבל בחרוסת ומאכיל לכל בני החבורה ואחר כך נוטל אהת מן המצות אשר בכל ומחלקה לשנים החצי האחד ישים בין ש שתי השלמות והחצי האחר ישים תחת המפה ואוכל ממנה כזית אחר כל סעודתו זכר לפסח' והמנהג לחלקה קודם ש שיקרא ההגדה כדי שיאמר עליהן הא לחמא עניא מה לעני בפרוסה אף כאן בפרוסה ויא' שהוא כדי שיראו התינוקות וישאלו מפני מה אנו מטמינין המצה ועדין לא אכלנו ויא' כדי שלא יראו ויאכלו אותה תוך הסעודה בשוגג ולא יהיה לו עוד מצה ששומרת באחרונה ולפי' מצניעין אותה ואחכ' מוזגין לו כוס שני ומגביהין הסל בין כתפיו ואו' עליו ההגד' וקצת כהלל ואשר גאלנו ומכרך בפה ושותה כל אחר ב בהסבת שמאל' ומתב הר' אשר זל ושמעתי כי באלמנייא אחר אכילת הכרפס עיקרין השלחן ולוקחין המצות וכורכין אותן במפות ונושאין אותן על כתפיהם והולכים לפנות דה הבית ואחר כך חוזרין למקומם ואומ' ההגדה ונוטלין ידיהם ומברכין על נטילת ידיים ואחר כך יקח שתי המצות יהר' הפרוסה והשלמה ויברך על הפרוסה המוציא ועל השלמה אכילת מצה ומטבל בחרוסת ואוכל ומאכיל לכל בני החבור' ואחר כך יקח מן החזרת ויברך על אכילת מרור ויטבול בח בחרוסת שיאכל בטביל זכר למקורש כהלל ומאכיל לכל בני החבורה ואוכלין כל סעודתן ואיר' כד יקח מן המצה אשר תחת המפה ויאכל כל אחד ממנה כזית זכר—לפסח ואין כפ מפטירין אחריה כלום' ומוזגין כוס שלישי ויברך כרבת המזון ואחר מוזגין כוס רביעי וגומר עליו את הד—לל ומ ומתחיל שפוך חמתך וכו' ואהריו לא לנו וגומר כהלל ומכרך אחריו יהללוך ואינו מברך עליו לגמול את ההלל לפי שאין קורין אותו בתורת חובה ועד שאין אנו קורין אותו כלו ואעפי שנזכר בו לשון גומר אינו ה' אלא שלא ידלג בו כוח' וכתב הרז' זל חל' וחתימה דהלל לא משום דבעי ברכה אחריו דהכא ליכא מדי דטיעין ברכ' אחריו ואין טיעון ברכה לפניו ואגן מולא מברכין לפניו לא הוה לך לבר—וכי לא אחריו אלא לאו שם ולא מהאי טעמא מברכין לאהריו אלא מפני שהחתימה הוא מטבע של הלל טכך הותמין בו

וממשלתו ולא דבאם והסמם דינו והוא ית' דבאם והממכס
בשפטיים גדולים וזהו לשון וגאלתי שהיא גאולה שלישית ו
ואלד עשה כל זה ולא הגיע לנו יתרון רק לגופות לבד דינו ו
והוא ית' לקחנו לו לעם סגולה והחתי לנו שריו לנפש בתנו
לנו תורתו וגבבדת והוא לשון גאולה רביעית באמרו ו
ולקחתי אתכם לי לעם ולפי כך לא נהגו העולם לקדש ב
בלילות אלה בבית הכנסת שאין שם לעולם מי שיצטרך
אל הקדוש ואם חל להיות בשבת פותח ויכלו אחר התפלה ו
ואחריו אומ' קדיש שלם ואחריו במה מדליקין כמו בשאר
שבתות קדיש ועל ישראל ואין אומ' ברכה אחת מעין ש
שבע לפי שכבר בארנו שנתקנה ספני המתאחרין לבא
לבית הכנסת שלא ישאר שם יחיד ובלילה הזה אין לחוש
לכך לפי שהוא לילה משומרת מן המזיקין כמו שכארזל ש
של כך נקרא ליל שמורים ואחר הקדיש ילכו איש לארצו
וימצא מטה מצצעת ובר הלוק ויין מזה לעשות סדר הלילה
דרך כבוד חרות על הדרך שאמ' רזל כמו שנבאר בערה וי
ויעשה סדרו במצוה וכתורה וירבה לספר בנסים ונפלאות
שנעשו לאבותינו כפי מהו **מצות** עשה של
תורה לספר בנסים ונפלאות שנעשו לאבותינו
בליל טו בניסן שנ' זכור היום הזה אשר יצאתם כמצרים
כמו שדרשו זל בעבוד זה לא אמחתי אלא בשעה שיש מצוה
ומרור מונחים לפניך ואפי' החכמים היו דורעים כל התורה
מצוה עליהם לספר ביציאת מצרים וכל המאריך בספור
הזה הרי זה משוכח וצרי להודיע לבניו ואפי' לא ישאלוהו
שנאמר והגדת לבנך וצריך לעשות שניו בלילה הזה כדי
שיראו והתינוקות וישאלו ויגיד להם הדין בר על פי השאלה
אין לו בן אשתו שואלתו אין לו אשה שואל לחברו מה נש
בשתנה ואפילו היו כולן חכמים היה לבדו שואל לעצמו מה
בשתנה הלילה הזה ומתחיל בגנות להשיב ומסיים כשבח
ביצד מתחיל לספר מתחלה היו אבותינו עובדי עז ומסיים
שקרבנו השם לעבודתו והבדילנו מן התועים וכן מתחיל
ומודיע שיעבריים היינו לפרעה במצרים ומסיים בנסים ב
נפלאות שנעשו לאבותינו ביציאתנו לחרות ודברים
אלו נקראו הגדה בכל דור ודור חייב אדם לראות את ע
עצמו כאלו הוא יצא משיעבוד מצרים שנ' ואותנו הוציא
משם ועל דבר זה צוה בתורה חכמת כי עבד היית במצרי
זיפדך כלומר כאלו אתה עצמך היית עבד ונפרדית לפיכך
כשסוער אדם בליל זה צריך להסב ולעמוד דרך חרות ואפי'
עני שבישראל לא יאכל עד שיסב ואשה אצל בעלה
אינה צריכה הכבה ואם אשה חשובה היא שודכה להסב ב
בשאר הימי צדימה ובו אצל אביו ושמש אצל רבו צדיק
הסכה וכן תלמיד אצל רבו שלמדו אוסנות אבל בתלמיד
תורה אינו מכב אלא אם כן נטל רש' מרבו ונתן לר' והרף אל
כתב תלמיד של תורה אינו מכב לפני רבו אפי' רבו שאינו
מובהק מולא מפליג תלמודא לחייב תלמיד רק לחייב תל
תלמידא דהוליא דגרי דהינו של אוסנות עכ' וכן אצל

אביו אעפי' שהוא רבו צריך הסכה ואין צריך רשות על זה
לפי שדרך האבל למחול כבודו לבנו והסבת ימין או הכסב
על ערפו או על פניו אין זו הסכה ואפי' האמר יד ימינו
מסב בשמאל שמא יקרים קנה לושט ויבא לידי סכנה
ויא' שאין לחוש לסכנה רק המסב על ערפו הנקרא פרקין
ואימתי צריך להסב בשעת אכילת כזית מצה ובשתיית ד'
כושות אבל באכילת המרור אינו צריך להסב לפי שאכילת
המרור זכר לשעבוד ואין לחוש לאכלו דרך חרות ובשאר א'
אכילתו ההסכה רשות ואם הסב הרי זה משוכח וכל אחר
בין אנשים בין נשים חייבין לשנות ד' כוכות של יין אין פ'
פוחתין מהן ואעפי' שמיא מצות עשה שחזקן גרמה בשים
חייבות בהן שאף הן היו באותו הגם וצריך לשנות מכל כוס
וכוס מלא לוגמיו חולת זה לא יצא הילכך אין יוצאין בכוס
שאין בו אלא רביעיות שנים ואם היה כוס גדול שיש בו ב'
רביעיות שזתיק בו שנים זה אחר זה ויוצאין שאחר ששתה
מלא לוגמיו אפי' מכוס קטן שאינו מחזיק רק רביעיות משק'
לבניו ולבני ביתו הקטנים ושעור כל כוס וכוס רביעיות יין
שהוא ביצה ומחצה וצריך למוג אותן כדי שתהי' השתיה
ערבה עליה הכל לפי השות' ולפי היין לא יפחות בארבעתן
מרבועיות יין חי' היה היין חזק ושנתה ד' כוסות הללו מכנו
בלתי מויגה יצא ידי ד' כוסות ולא יצא ידי חרות' שתה ד'
כוסות מזוגין בכת אחת ידי חרות יצא ידי ד' כוסות לא יצא
ואם שתה מכל כוס וכוס מהן רובו יצא ומי שאין לו יין ב
בלילי הפסח מקדש על הפת כמו שמקדש בשבת ועושה
שאר הדברים על הסדר' כל כוס וכוס מד' כופות הללו מברך
עליו ברכה בפני עצמה אבל אין מברכין עליו אקבו ל'
לשתות ד' כוכות ואעפי' שיש להן פסק כן התורה לפי שהן
מופסקין כוס ראשון מברך עליו קחש היום כוס שני
קורא עליו ההגדה וכתחילין לקחת את ההלל לפי שיש בו
ענין יציאת מצרים וקריעת ים סוף ומתן תורה וגם כדרי'
להדר כוס זה שכל שאר הכופות מהודין או בקדוש או ב
בברכת המזון או בהלל הילכך הוצרכו להדר גם רשני
בקריאת קצת ההלל שאם תאמר כבר אמרנו עליו והגדה
אין זה רק ספור דברים בעלמא וברכת אשרי גאלנו לא נת
נתקנה על הכוס כמו שנבאר בעה' כוס שלישי מסרך עליו
ברכת המזון כוס רביעי גומר עליו את ההלל וברכת השיר'
בין הכוסות הללו אם רצה לשתו' ישתה בין שלישי לרביעי
לא ישתה והטעם כדי שלא ישתכר ואעפי' שכבר שתה ב
בתוך הסעודה כבר בארנו דין שבתוך המזון אינו משתכר
ואפשר לזכר שאף בין ראשון לשני לא ישתה כדרי' שלא
ישתכר ויסנע מעשות הסוד ומקריאת ההגדה והאי דנקט
בין שלישי לרביעי ולא באר בין ראשון לשני משד' דמלתא
דלא שכיחא הוא להיות אדם שחנה כל כך קודם אכילה
והר' יונתן כתב דין שלפני המזון אינו משתכר מס' ראוי
להזדר שלא לשתות אם לא לצורך גדול בין ראשון לשני
החרוסת מצוה מדברי סופרים זכר לטיט' מה

לכבוד משתקין אותו אבל לאחר שגמר כלו מברך
לאחריו וכן נמי דעת הרש"ל ז"ל הלכתא הלל בלילי הפסח
אינו צריך ברכה לפניו דאין אנו אומרים אותו על דעת
קריאה אלא בתורת שירה שכך שנינו רבן גמליאל אומר כל
מי שלא אמר שלשה דברים אלו זכו ובסופה אמר דאנרין
לפיכך וכו' נמצא ששיר והודאה הוא לפיכך אם בא אדם
לברך לפניו משתקין אותו ומצאתי כתוב בשם הר"ר יצחק
בר אברהם ז"ל בלילי פסח נראה לי לברך על ההלל בתחלת
קריאתו וכן משמע במסכת סופרים דאמר וגומרין ההלל כל
שמונה ימים של חנוכה בשלשה פרקים הראשונים אין
נשיבין ואין צריך לומר שאין שואלין בב' אחרונים שואלין
מפני היראה וכפני הכבוד ואלו הן ג' ראשונים הללויה
בצאת אהבתי ב' אחרונים הללו את ה' כל גוים מן
המצר וצריך לברך בתחלתו ולקרותו בנעימה דהכי אמר
ר' שמעון בן יהוצדק יח' ימים וליה אחת יחיד גומר בהן א
את ההלל ואלו הן ח' ימי החג ושמונה ימי חנוכה ויו' ראשון
של עצרת ויום ראשון של פסח ולילו ובגולה כא' יום ובל'
לילות ומצוה מן המובחר לקרות ההלל בב' לילות של פסח
ולברך עליהן ולומר בנעימה לקיים מה שנאמר ונרוכמיה
שמו יחדו כשחזא אומר אותו בביתו אין צריך לכל שכבר
ברך עליו ברכים ואמר דלא אמר ליה ברבים צריך לברך ב
בביתו ועל זה טעו העולם לפי שהורגלו הראשונים לאמרו
בבית הכנסת ולא היו מברכין בביתם גם לבסוף לאחר
סעודה משתחיל לא לנו צריך לחזור ולברך כמו כן לפי ש
שהפסיק בסעודה וכן משמע בירושלמי דברכות פק' דא
דאמר כל הברכות כלן פותחות בברוך חוץ מברכה הסוככה
להברתה כגון של קרית שמיע ותפלה שאין פותחין בברוך
היתיר וירמיה והרי גאולה פי' בליל פסח דמתחיל ברוך א
אשר גאלנו ואע" דסמוכה לקריא ההלל ומשני שניא היא
דמדל יוחנן דאמר הלל אם שמיעה בבית הכנסת יצא כרפי'
היא במסכת סופרים התיב ר' אליעזר בר יוסי והא סופה
פי' לאחר סעודה שאינה פותחת בברוך וחותמת בברוך וא
ואינה סמוכה לחברתה שהרי הפסיקה הסעודה ומשני אפי'
ליה שתים הנה אחת לבא לפני הסעודה ואחת לבא לאחר
הסעודה פירוש פעמים מברך לפני סעודה ולאחר סעודה
ובהלכות גדולות נמי אמר' דלגבור הלל אין מברכין בליל פ
פסח מפני שחולקין אותו באמצע וכן שדר רב צמח הירושל'
התיבון הרי הכלה דסמיכות ופותחות בברוך שניא היא ד
דבר זבדא אמר ר' הוה מפוזר וחוזר ומבסן על הכוס ומבאן
דקשתה ר' על פרת דאפי' אשר יצר לא הויה ברכה כסו
ברכה הכמוכה לחברתה משום דברכה קצרה היא והא בר
ברכות הבדלה קצרות הן אלא נראה רשי טהבל אינה באה
אלא בשביל אסיפת העב' ואשר ברא פותחת בברוך משו'
דכל ז' ימי המשתה אומר אותה יחידה היתיבון הרי נברך
פי' שאומר נברך שאכלנו משלו ושוב שתחיל חזן בברוך וס

ומשני שניא פירוש שאם שנים יושבין ואוכלין אין אומר
מברך עכל הר"ר יצחק בר אברהם ז"ל והר"ף ז"ל כת' זה לשונו
ולענין לברך את ההלל בליל הפסח אין לברך לא לבתחלה
ולא לסוף כיון דמפסיק באמצע הסעודה וכן היו נוהגין רת'
ורבנו יחיאל והא דפריך בירושלמי וקרי גאולה דמשמע
שנמכרין בליל הפסח קודם הלל פסק רבנו יהודה והיינו ל
לאדם שעושה הסדר בבית אחר ואינו אוכל כלל באמצעיה
ההלל ואינו מפסיק כלל אבל אדם שעושה הסדר כמיונו ו
ומפסיק באמצע ההלל בסעודה אינו מברך עכל' ונכוד
רב עמרם ריש מתיבתא ז"ל כתב וזה לשונו לגמור הלל אין
מברכין בלילי פסחים ולמה לפי שחולקין אותו באמצע וזהו
שענינו הרביעי נומר הלל לפני מצוה זו ער היכן הוא א
אומר כש' אומר ער אם הבנים ובה' אומר ער חלטיש לט'
למענינו מים לפיכך הוצרך לומר רביעי גומר עליו את ה
ההלל מפני שצריכין לסיים את ההלל כלו ולא ישיר בדרך
שמשירין בקריאת ראש חדש גם דקרוש רבנו נתנאל א
אין מברך לגמור את ההלל לעולם אפי' בשעה שגומרין א
אותו דהכי אמרין בברכות פרק שלשה שאכלו רבא אקלע
להווא אתרא חזנהו דמדלגי דלוגי אמר שמע מינה כנהגא
הוא ואם איתא דמברכין בשגומרין הלל לגמור הויה לו
להבין בתחלה כשצריכין לקרות דמדלגי אלא שמע מינה
דמברכין לקרות אף כשגומרין אותו והר"ם נ"ע היה נוהג גם
כן לברך קודם קריאה לקרא ההלל לפי שאם היה כנ"ך
לגמור הויה מהטר תיבה אחת או אפילו אות אחת היה מברך
ברכה לבטלה והר"ף ז"ל כתב ניהו נהגו הצולה לברך לומר
כיון שגומרין אותו וכן לאהר אכילה אנו שפוך קודם
שיאמר לא לנו אז הוא מברך פעם אחרת כבר בארנו ש
שאין מברכין על ההגדה מפני שאינה רק ספור דברים
וקודם שיתחיל ההגדה נגביה הכל על כתפיו ובר למישארהב
צדורות בשמלותם על שכפם ויש אומרים שבשיעור ה
ההגבהה היא צריך ליטול דהוה וזהו טעם הסל
שלא יראה כמגביה קדשים בחוץ ויא' שאינו צריך ובלבד
שלא יגבהנו לברו כשיגיע לפסח שריו אבותינו אנבלק ב
כדרך שנגביהין מצה ומתת והר"ף ז"ל כתב והסדוק
בזה נראה כעשה קדשים טמא וכתב הו"ש ז"ל והרי
לשונו ומה שנהגין להגביה הקערה ולהוציא סכנה דת
התבשילי טעות הוא בידם דכי אמרין כשר אינו צריך
להגביה הגי מילי בשעה שאומר בהגדה פסח שהיו אבותינו
אוכלין דכיון דלא מצי לכפר פסח זה אם היה מגביה לה
לתבשילי שבידו נראה במקדש קדשים ברוך סמי שהיא ס
מגביה כשנגיע לומר כבוד זה מצה זו אבל כשנגביה דק
הקערה כדי שיכיר התינוק וישאל היאך נראה במקדש ק
קדשים הילכך אינו צריך להוציאם כן הקערה בשעת דגשת
הקערה והגבורה שעת הוא דאין כאן הכר להניק

בימי ההלל לפיכך אין משנין בו הלילה והלל זה שאנו אומ'
בלילה לא בתורת הלל אנו קורין אותו אלא בתורת לומר
שידה על הגם שכך שנינו רבן גמליאל היה אומ' כל מי שלא
אמר שלעה דברים אלו בפסח לא יצא ידי הורתו ובסופיה
שנינו לפיכך אנו חייבין ואהב' מברך בפה ושונה כל אחד
כיכו בהכבד . ואחכ' מברכין על הגפן ועל פרי הגפן ואין
שותין אחר כך כלום אך אם יצמא ישתה מים . ואם ירצה
לשתות כוס ה' יאמ' עליו הלל הגדול והוא מהודו לה' כי טוב
עד על נהרות בבל ואחכ' אומ' נשמת כל חי עד חי העולמי'
לפי שהוא שבח והודאה לשם על רוב ניסים ונפלאות ש'
שעשה עב אבותינו ועמנו . ויש מוסיפין אחר כך ואומר'
פסח מצרים ומבית און שבת מדני וכ'

והנה לך טעמי הדברים שעושין כסדר על מדה ועל
מה הנח בארנו שחייב כל אחד בר' כוכות זה
הטעם בגד ד' גאולות כמו שכתבנו . ומזגין כוס ראשון
ואם היו ידיו נקיות מקדש עליו ואין צדי' ליטול ידיו תחלה
משום דין פחת אקדי' הנטיל ידיו לפרות הרי זה מגסי ה'
הרוח . ואעג' דבשאר שבתות וימים טובים נוהגין לר' היות
נוטלין הידים קודם הקדוש ואין אנו חוששין לגמות הרוח
התב הינו טעמא משום דאי חביבא ליה ריפתא מקדש
על ריפתא ועוד שדעתו להתחיל מיד בפעודה מה שאין כן
בלילי הפסח שהרי צדיך לומ' ההגדה ומל' המאורע קודם
שיאכל . ומברך על היין תחלה ואחר כך מקדש ומברך ש'
שחיינו משום תדיר ושאינו תדיר קודם ושותין כל
אחד כוסו בהסבת שמאל . וכבר בארנו מי הם ד' צדיכין ה'
הכבה . ואחר כך מביאין לפניו מל' אשר בו ג' מצו' משומרו'
וכרפס וחזות וב' תבשילין אחד צלי ואחד מבושל הצלי זכר
לפסח והמבוטל זכר לחגיגה . וכנהגנו לעשות צלי מזרעה
הבדבה זכר לזרוע נטויה ואין צולין אותו בשפור רק על ה'
הגחלים הטעם לפי שהוא זכר לפסח ופסח לא היה נצלה א'
אלא ב' שפור של רחוק לפי שאי' בו מח שאם יצלהו בשפור
של עץ אחר שמא לחות העץ יבשלנו ויהיה סבושל ואסור
תב לא בשפור של ברזל שמא חמימות ד' ברזל יצלנו ולא
יהיה צלי אש רק צלי ברזל ואין צולין אותו רק על הגחלים
שאם נהזר אחר שפור של רמז יהיה טוחח גדול . והמבוטל
ערטין נביצה זכר לאבלות בית המקדש . ויא' מפני שהיא
קלה לבטל . וכשחל יד' בגיסן בשבת אין משימי' בסל ביצ'
לפי שאין חגיגה רוחה שבת . והרף זל כתב חל' אכז' מטות
רבנו יחיאל בר' יוסף מפריש כשמע דאין לחוש בזה כלל כ'
כיון דאינו אלא זכר ואורכה המוקדק בזה נראה כעשדה
אותן קדשים כמש' תמוז לעשות שני תבשילין בכל עבין ג'
גב כשחל יד' להיות בשבת עב' ואיכ' נוטל ידיו מפני טבול
הכרפס וכמלך על נפילת ידים לפי דעת הרש' זל שכל שט

שטבולו במשקה צדי' נפילת ידי' וקיימא לן דידיים שניו' הן
ושני פוסל התרומה וכל הפוסל לתרומה מטמא משקין להיו'
תחלה ומשום סרך תרומה נהגו כן אף בחולין . וכתב הרמ'
נע' שאין מברך על זאת הנטילה כי כשקבעו הברכה הדי'
בארץ ישראל שגזהרין בטומאה וטחוד' אבל אנו שאין נ'
בזהרין אין מברכין סוף דבר אין מברך על נטילת בליל ה'
הפסח כי אם באותה שנטיל קודם ברכת המוציא עב' והרש'
זל אומר שמברך על כלן וכן דעת רוב שאר פוסקין ואר'
כך יקח הכרפס ומברך בפ' האדמה ויטבול בחר' זכת ואינו
סברך על החרוסת כמו שאמר במשנה שאין חרוכת מ' ציוה
ואינו אלא לזכר בעלטא . ועוד מפני שהוא טפל והכרפס ע'
עיקר ומבר' על העיקר ופותר את הטפלה . וחז' יצחק זל כת'
שכטבול ראשון אינו צדיך רק חומץ בלבד . וכן דעת הרף
זל . וכתב הראבד זל בתשובת שאלה זול' ברכת ד' כרפס
ליכא כלל . והלא אף ברכת היין בקדוש אינה בלו כשם ש'
שאינו סברך על הגפן ועל פרי הגפן ועל כוס ראשון כיון ש'
שרעתו לשתות עוד ואעפי' שמברך לפני כוס שני בשביל
הפסק ההגדה משום דמשתי וברוכי בהדי הדרי לא אפשר א'
אבל לאחריו לא מברך כלל כיון שדעתו לשתות עוד וכן ה'
הדין גמי בכרפס שאינו מברך לאחריו כיון שדעתו לאכול
אחר כן המרור שהוא ירק . ויא' כי אחר שבא אחר הקדוש
הוי כדברים הבאים בתוך הסעודה שלא מחנת הסעודה
שטעונין ברכה לפנייהם ולא לאחריהם לפי שהקדוש תחלת
הסעודה הוא . והרש' נע' כתב לאחר אכילת ירק מברך בורא
נפשות רבות אבל אחר אכילת פתור לא יברך לפי שדברים
הבאים בתוך הסעודה שמחמת הסעודה אין טעונין ברכה
לא לפנייהם ולא לאחריהם . גם מזה הטעם אינו מברך על ה'
המרור בורא פרי האדמה עב' . ואחר כך יקח מצה
אות פבין ג' מצות אשר לפניו בסל ויחלק אותה לשתי
חציה האחד יניח בין שנים השלמות כדי שיבצע ממנה
כדרכו של עני חציה האחר יניח תחת הכפ' זכר למשארות
צרוחת בשמלותם על שכמם ואוכל ממנה באחרונה כזית ז'
זכר לפסח . ומזגין לו כוס שני ואומר עליו ההגדה והל'
עד חלמיש למענו מים כמו שעשו אבותינו בניצודים על א'
אכילת הפסח שנ' השיד יהיה לכם כליל התקדש חג . ואינו
מברך על ההגדה לפי שאינה אלא ספור דברים . ויש נותנין
טעם אחר לפי שזאת היא מצוה שאין לה קצבה שאפי' ב'
דבור בעלמא בכפור יציאת מצרים יוצאין אלא שכל המ'
המרה הרי זה משוכח . וגם לא מברכין על ההלל לפי
שמפסיקין בו . ויש אומרים לפיכך אנו חייבין וכו' שאומ'
לפני ההלל עולה לברכ' שלפניו ורבי האי' גאו' זל כת' שלפי'
אין אנו מברכין לפני ההלל לפי שאין קדימתו בתורת ההל'
כי אם בתורת שיחה לפיכך אם בא ע'—

מחמת הסעודה אחר שהיא באה לצורך מצוה ואינו רשאי לאכול סעודתו בלתי יאכל מרור אחר המצה ואם אין לו חזרת יקח שאר ירקות כגון עלשין וחרבניא גריזיא כוסברתא והוא הדין בטבול ראשון אם לא ימצא כרפס ייקח שאר ירקות דמירוי כי בחירת אלו השתיים שהן חזרות וקראוהו רבזתינו זל נמי חסא כלומר חס רחמנא עלן וטעם למה קראוהו חזרת בעבור שהחזירן הקבה לעבודתו על ידי מרידות מצדים וכרפס סמך לפרך שיש בו אותיות פרוך וס' סבלות ואם אין לו ירק אלא מרור בטבטול ראשון מברך עליו בורא פרי האדמה ועל אכילתו מרור ומטבול בהרוסת ואוכל ובטבול שני יאכל בלא ברכה והרם זל כתב פירוש בלא ברכה בלא ברכת מרור אבל ברכת בורא פרי האדמה ודאי מברך דאסור לאדום שיהנה מן הע השלם הזה בלא ברכה וכן הלכה עב' ואחר כך יקח מן הע המצה השלישית שעדין לא נעשית בה דבר וצריך לעשות מצוה בשלשתן ובצד ממנה וטרך אותה בחזרת וטבול ב בחרוסת ואוכל בלא ברכה זכר למקדש בהלל שכך היה מנהגו של הלל אבל אותן בני ארם שמניחין אותה שלמה עד למחר לברכת המוציא לא יפה הן עושין וכן אמר רי' הזקן משום אביו הואיל ושלשתן לשם מצוה תעשה מצוה בשלשתן ויש שאין מטבילין בחרוסת ויש שעושין ב בטבול ובלא טבול אבל בתחלה קודם שיאכל המצה לא יסודך אותה עם המרור לפי שבזמן הזה מצוה מן התורה ומ מרור מדרבנן ואתי דרבנן וטבול דאורייתא ואפילו למאן דאמר מצות אין מטבולות זו את זו וכיון דלא אתמר ה למתא לא כהלל ולא כרבנן עבדינן תחלה סרבנן אוכלין זה בפני עצמו וזה בפני עצמו ואחר כך כורכין מצוה ומרור כאחד כהלל כמו שבארנו ואוכלין בהסבה בלא ברכה ואחר כך אוכל כל סעודתו בשמחה ואתרי אכלו כל סעודתו יקח חצי המצה המשומרת אשר תחת המפה ואוכל ממנה כ כזית בהסבה ונותן לכל בני חבונתו ואוכלין בהסבה זכר לפסח ואין טועמי כלל אחריה כדי שישאר טעם המצה אין כמו שהיה באכילת הפסח שהיה נאכל על השבע כדי שלא יטבח בו עצם דהא דתנן ברוך על הפסח לא פטור את של זבח ואם היה אכלו אחר החגיגה איך יפטורוהו אלא לאו שם' שכתתלה היה מברך כמו שאנו עושין במצה ואחר כך א אוכלו על השבע כמו שאנו אוכלין כזית מהמצוה באחרונה כדי שיהיה הטעם בפיו ואין מפטירין אחריו אפיקומן ומצה דאורייתא צריך גם כן שיאכל ממנה כזית באחרונה ש שישאר טעמה בפיו ואין מפטירין אחר מצוה אפיקומן ותלמיד אחר פירש זל פירש כדי שיהיה טעם מצוה בפיו מ מפני שחייבים אנו לספר ביציאת מצרים כל הלילה על כן צריך שישעם מצוה יהיה בפיו וכתב הרם בבזל אעפי שאב מצוה ואכל אחריה מאכלות אחרות ופחת וכיוצא בהן חזר ואכל כזית מצוה באחרונה ופוסק עב' ויש דיקו מזה שאין השתיה מעבכת טעם האכילה דאפיקומן לא משמע אלא א

אחר האכילה כגון גזליא וקליות ואנזיזים וגם רב אלפס זל לא אמר כי אם שתיית יין דמחזיא כמוסיף על ד' כוסות אבל שמים לא אמר וגדולי אייברא היו מחמירין ליהדר גם במיכס ופוק חזי מקצמא דבר וכתב הר' אשר זל שמעתי שנהגו הקדמונים לאכול כזית מצוה באחרונה ביום כמו בלילה וכתב הראב"ד זל דאי אשתלי ולא אכל מצוה באחרונה וברוך ברכת המוציא בין דאדבר ליה קודם הלילה בין דאדבר ליה בתר הלילה משי ידוה ומברך על נטילת ידיו ובוצע על מצוה דמיטרא ואכיל מינה ומשי ידוה ומברך ברכת מהנא כי אורחיה ומפטור דסדר ברכות לא מעבדי ואם בשביל ש שאין שותי בין שלישי לרביעי הרי רביעי זה במקום שלישי שהרי ברכת מזונו וברכה אמצעית שלא נתקנה ואם לאחר הלל נזכר לא גרע מכוס חמשי של הלל הגדול שהוא ראות וכל שכן האי דחובה הוא דמצוה אחרונה זכר למצה הכתובה עם הפסח הוא כדכתיב על מצות ומרורים יאכלוהו מיהו כיון דמרור בזמן הזה דרבנן הוא דבזמן דאיכא פסח איכא מרור ובזמן דליכא פסח ליכא מרור וכבר ברכין עליה כע מעקרא לא צריכין למיכל מינה בסוף אבל מצוה דההד הכ הכתוב קבעו חובה אפילו בזמן הזה אעג דמברכין עליה מעקרא זכר למקדש ולא מפיקין בנריה אפיקומן עד כאן לשוננו בדרשה והרש זל כתב ואם שכח ולא אכל מצוה א אפיקומן אחר סעודתו קודם ברכת המזון וזכר לאחר ברכת המזון אינו צריך לחזור לאכלו דהא צריך לברך אחריו ול לשנות מן הכוס ובין שלישי לרביעי לא ישתה וגם אינו י יכול לעשות ברכת המזון בלי יין לפי שתקנו כוס שלישי ע עליו וגם לאחר כוס רביעי של הלל אינו יכול לאכלו ולברך ברכת המזון דהא לא תקנו אלא ד' כוסות אבל ה' לא תקנו ועוד שמתם כל המצות העשיות בליל ראשון נעשו בשמור לשם מצוה ומצה שאוכל בגמר סעודתו עלה לו לשם מצוה ו יוצא בה דהא נעשית לשם שמור מצוה וכתב הרם נע' ומזה נלמוד שאם נאברה המצה שהניח תחת המפה לאפיקומן ש שיכולין לסמוך על פה שאכלו כבר ואין צריכין יותר ומי שאין לו אלא כזית מצוה משומרת מברך המוציא על מצוה שאינה משומרת ואוכל כל כע סעודתו ואחר סעודתו יקח אותו כזית מצוה משומרת וזכר עליה אפילת מצוה ואוכלה ויש אומרים שאין ראוי לב לברך על אכילת מצוה אחר שמלא כרכו ממנה אך יברך ב בתחלת סעודתו על אותו כזית המוציא ועל אכילת מצוה ו ואחר כך אוכל כל סעודתו וזה שאין מברכין על אכילת מצוה מליל ראשון ואילך ומברכין לישוב בסוטה בכל עת ש שיבסם לישוב בה לפי שמצה מליל ראשון ואילך רשות וזה שאוכל מצוה אינו אלא מפני שאינו יכול לאכול חמץ כמו שהאוכל בשר בהמה טהורה מפני שאינו יכול לאכול טמאה ואינו מברך אשר קדשנו במצותיו לאכול כך שאותה אכ אכילה אינה אלא לצורך גופו ולהשביע רעבונו אבל אכילה בסוכה בשאר ימים מברכין עליה אף על פי שגבור הגשם

אלא סלק מלפניו כאלו אכל כבר דמי לעקירת שלחן וכי
אמרינן מצה לפני כל אחד ואחד הני מילי לדידהו שהיה
פנהגם להסב על המטות והיה שלחן לפני כל אחד ואחד ו
ולפיכך צריך מצה ומרור לפני כל אחד ואחד על שלחנו א
אבל לדין לא צריך רק לפני מי שאומר ההגדה והוא יחלק
לכלן עכל הדש זל ואומר ההגדה ומתחיל הא לחמא עביא
וכולי ויש לו עזים הא לחמא ומה נשתנה כמי שיבינו הנ
הנשים והטף ויש לו עזים אף עבדים ומהג יפה הוא אחר
השאלה שילעזו אף התשובה כי מה תועיל הכנת השאלה
אם לא ידעו התשובה ואומר כל ההגדה וכל המאריך לספר
במעשה שהיה הרי זה משובח וכל מי שלא אמר שלשה ד
דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו ואלו הן פסח מצה
ומרור וכשמגיע למצה זו מנבחה מצה אחת מן הקערה ומ
ומראה לכל בני החבורה וכן יעשה מן המרור כשיגיע לפ
למרור זה ואחר כך אומר לפיכך ויש נוהגין לקחת הכוס
בידו כשמתחילין לפיכך ואין מביחין אותו עד שיברכו בנר
פרי הגפן וכן היה נוהג הרמ במזל וכבר כתבנו דעת ה
החכמים אם מכרכין קודם ההלל אם לאו ואנו נהגנו לברך ו
וקורא ההלל עד למעינו מים כבה ומברך אשר גאלנו ובור
פרי הגפן ויש שואלין על נוסח ברכה זו שיש בו הגיענו
הלילה הזה לאכול בו וכו' למה נתקנה והלא כבר ברכנו ש
שהחינו בקדוש ויש לומר לפי שצריך לומר כן ה' אלהינו
יגיענו דמלי צלותא כינחו אומר והגיענו הלילה הזה ואין
אומרי והגיענו שעשה נסים כליל זה כמו בחנוכה ובפורים
שיברכת אשר גאלנו במקומה ויותר מבוארת שמזכירין בה
פרט הגם וכתב רב עמרם זל וזה לשונו לא לטעי איניש ל
למימר שעשה נסים דיום ישועה הוא ועדיף מנסים ויש
אומרי כי לפיכך אנו חייבין הוא במקום שעשה נסים כמו
שנבואר בו למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו
זכו וברכה זו של אשר גאלנו לא נתקנה על הכוס אלא ב
ברכה בפני עצמה היא על שהארנו במפור הנסים וענין
הגאולה שאם נתקנה על הכוס היינו מקדימין לברך בפה כ
כמשפט כל שאר ברכות הערוכות על הכוס ואחריה מברך
בפה ואינו יוצא מבפה של כוס ראשון שקריית ההגדה
היה פוסק והטעם דמשום דמשתי ומקרי בהדי הדדי לא צפ
אפשר ואחר כך שותקין כל אחד בהסבה ואחר כך נוטלי י
ידי? שניות ומברך על נטילת ידיים מפני טבול החזר והמצה
שגם היא צריכה טבול לפי דעת הרמ במזל ואינו נפטר בנ
בנטילה ראשונה שעשה בטבול המרפס לפי שהידיים עם
עבקייות הן ואפש' שנגע בדבר מטונף בעת שקרא ההגדה
אמנם אם הוא בריא שלא נגע בטנוף אינו צריך נטילה ש
שנית ואחר כך פושט ידיו ומברך המוציא על הפרוסה ש
שכין שתי השלמות כדרכו של עני ומברך על השלמה על
אכילת מצה ויש אומרים שעל השלמה מברך ה
המוציא ועל הפרוסה על אכילת מצה שיש לו לבר המוציא
על השלמה כשאר ימים טובי ועל אכילת מצה על הפרוסה

כדרכו של עני וכן דעת הרש זל ולא ישיח בין שתי הברכות
עד שיאכל ואוכל המוציא ראשונה ואכילת מצה אחריו ו
זנותן לכל בני הבית כך כתב הרש זל ויש אומרים שעל ה
הפרוסה יברך המוציא כדרכו של עני והואיל ועבידנא ביה
מצה חדא נעביד ביה מצוה אחריתי ומברך עליה גם כן על
אכילת מצה וכן דעת הרש זל ויש אומרים שעל מצה נרפוני זל וכן א
אמר רזל גבי רפתא דערובא והשתים השלמות משו
פסח אם יבא בשבת ועוד שגם ביום טוב צריך להם משנה
ורבני איברא נהגו לבצוע בראשו שהיא השלמה ועל חצי
האמצעי דמברכי על שתיהן ברכ' המוציא ועל אכיל' מצה
והריף זל כתב העולם נהגו לברך ברכת המוציא על השלמה
ועל הפרוסה אכילת מצה וטוב לעשו כדברי הגדולי עכ'
ועקר הכנה לאחוז שתיהן השלמה והפרוסה ולברך
שתי ברכות המוציא ועל אכילת מצה ואחכ' יבצע משתיהן
כאחת ויאכלם בהפכה ונותן לכל בני החבורה כזית סכל א
אחת וכתב הראבד זל אי עביד הסודר בשתי המצות לא
מבעי ליה למבצעינהו חדא הריא באפי נפשה אלא ל
לנקטינהו לתרויהו בידיה ויברך המוציא ועל אכילת מצה
והדר לבצע לתרויהו דאי בריך אהדא ובצע והדר בריך אה
אאידך טעה מכמה טעמים חדא דאין מעבירין על המצוה
ועוד כיון דהמוציא לא מצי אכיל עד דמבר על אכילת מצה
הוא ליה כמאן דלא כליא ברכה וקיימא לן דאינו רשאי ל
לבצוע עד שתכלה כל הברכה ואפי' אמן מפי העונין עכ'
והריף זל כתב שהוא כמאן דלית ליה חמרא דמקדש אריפת'
שתקף שיגמור המוציא בצע יתיה ואעג' דלא גבר קדושה
ועל אכילת מצה עכ' ואחר כך מברך על אכילת מ
מרור ומטבל בדוכסת ואוכל בלא הסברה לפי שהוא זכר ל
לטעבוד לא זכר להרות ונותן לכל בני ביתו ולא ישהא א
אותו בחזקת שמא יבטל טעמו ומצוה זו מדברי סופרים
וצריך להשקיע בחזקת מפני התולעת שנכרא בו אחר ש
שנתלש הנקרא בדבריהם זל קפא שהחוסן ימיתנו ולא יס
יסתכן בו האוכלו שאם יאכלנו חי יבא לידי סכנה והוצרכנו
לומר שהתליע בתלוש שאם התליע במחומר אכור באכילה
על כל פנים אפי' ימות ואין אוכלין החזרת לפני ההגדה רק
המרפס לפי שטבול לפני אכילה הוא כדי שידאו התינוקות
וישאלו כמו שבארנו הילכך צריך לעשות אותו הטבול מ
מירק שלא הורגלו לאכלו ומתוך כך ישאלו ואין מברכין ע
על אכילת מרור לפני ההגדה לפי שהיא תלויה באכילת
מצה כמו שכתוב על מצות ומרורים דתקף אכילת מצה
תהא אכילת מרור ואכילת המצה אינה ער אחר פוס שני
ואין מברכין על חזרת בורא פרי האדמה שכבר ברך על הכ
המרפס בטבול ראשון ובאותה ברכה יצא לפי שלא היר
הפסק קריאת ההגדה דמקרי ומיכל בהדי הדדי אפשר ויש
נותנין טעם אחר מפני מה אין מברכין על החזרת בורא פרי
האדמה לפי שברכת המוציא פושרת מברכת הנהגין שהיא
כדברים הבאין בתוך הסעודה

אנו עבדים לשנת הבאה נהיה כלנו חפשים כל זה מספר ש
 שאמר אבותי ואנו עשי דוגמתן והתקינו מסדרי ההגדה
 זל המאמר הזה בשלון ארמי כדי שיבינו הנשים חטף שהיו
 מספרי בלשון ארמי והתקינו לשנה הבאה בני חורין בלשון
 הקדש שלא יבינו המאמר הארמיים ויחשבו אותם מורדים
 במלכות ויש מפרשים שלפיכך קורא הלחם הזה לחם עוני
 לפי שמדת הפסח היא עשירי האיפה והיא גם כן מנת הדל
 שאין ידו משגת ויש מפרשים שכונת זה המאמר שאנו צ
 צריכין לומר כל דכפין ייתי ויכול פי מי שאין לו מה יאכל
 יבא אצלי וכל מאן דצריך כלו מי שצריך כרפס וחזקת
 ומרוד ויין לר' כוכות יקח ממני ויפסח פי יקח צרכי הפסח
 שכן ראוי לעשות למי שהיכולת בידו

מח
 נשתנה אין אנו מטבלין אפי' פעם אחת פי קודם
 האכילה הלילה הזה שתי פעמים וכל כך שיראו התינוקו
 וישאלו וכו' ונהגו לומר הא לחמא עביא כלו ומה נשתנה
 בלעו כדי להבין לנשים ולטף ויש נהגו להוסיף ללעזו גם
 כן הפיסקא של עבדים היינו כלה והטעם כשי' שידעו ה
 התשובה אחר ששמעו השאלה וכן ראוי לעשות

עבדים
 היינו פי עתה משיב לתבוקות ששאלו מח
 נשתנה כי עבדים היינו ועל כן אנו אוכלין
 מצה ומרוד כאשר אכלו אבותינו וחייבין אנו לעמד בהכבה
 ודרך חרות כדרך שעמדו אבותינו כשהוציאם הקבה מטמס
 ביד חזקה ואלו לא הוציא כלו אפ' הם עבדין כן שיצאו
 משם אנו מדי לנו שלא היינו שם התשובה שאלו ל
 לא הוציא הקבה את אבותינו ממצרים הרי אנו בנינו וכולי
 זאם תאמר נאכל מצה ומרוד ולא נספר הענין ואפילו כלנו
 חבמים מצה עלינו לספר וכש' שיש לנו להודיע אל שא נן
 יודעים שנאמר ואמרתם זבח פסח וכו' ועוד והגדת לבנך
 ונאמר כי ישאלך בנך ויש לנו לספר כל הענין כמו שכתל
 למען תזכור ומתחילי בנגות ומסיים בשבח ואז יצאנו ידי
 חובותינו אך המספר ביציאת מצרים אחר אכילתו הרי זה
 משובח

מעשה
 כל אליעזר וזה ודאי היה
 אחר אכילה דאי קודם אכילה הוא אמרינן
 חושפין מצה בלילי הפסח בשיביל שלא ישנו ואם תאמל נזכר
 ביום כמו שכתוב למען תזכור את יום אך בלילה לא מצינו
 מצוה בסנוב ועוד שעקר הגאולה ביום לכך מביא ראיה
 מדרש בן זומא במאמר ר' אליעזר בן עזריה שדרש כל ימי
 חייך הלילות דרי אני כבן שבעים שנה

פי' ולא בן שבעי שקפצה עליו זקנה כש
 כשנתמנ נשיא שלא יחלקו על נשיאתו אם יראה בחור כש
 שהיה כמו ששנינו בברכות אהודו ליה תליטר דרי חיוחנא
 ואותו היוס דרש בן זומא אנתה דרשה ולא זכיתי פי לא
 נצחתי חברי החולקים עלי בדבר שתאמר יציאת מצרים ב
 בלילות שהיו אומרים שעקר הגאולה ביום ואני לא נצחתיים
 על זה לפי שהייתי יחיד במקום שנים עד שבא בן זומא וס
 וסייעני בדרש שחדש ולשן

ישנה כמה וכמה לא יפטר מד' כוסות אלא אכל ישנה אותם
 שלא בתוך הסעודה וטעם יפה הוא וראוי לסמוך עליו לא
 להיות מלעיג על המנהגות עכל ודרש זל כת' והבא להוצי'
 אחר' ידי חובתן בהלל ובסך ברכו יקדש וישנה כוס ראשון
 ויעשה כל הסוד בביתו ואחר הפריכה קוד' שיאכל סעודתו
 ילך ויעשה כן בכמה בתים ויחזור לביתו באחרונה ויגמור
 סעודתו ויברך על מזונו וישנה כוס שלישי ויגמור ההלל על
 כוס רביעי ואחכ' ילך לבית אחר והם יברכו על מזונם וישנו
 ויגמור להם ההלל על כוס רביעי וישנה שלא אסח לשתות
 אלא בין שלישי לרביעי כדי שלא ישתכר ולא יבין באמרו
 הלא אכל היין ששתה בתוך הסעודה אינו משכר ואם יש
 עוד בית שלישי יגמור להם ההלל והם יברכו וישנו ולא יש
 ישנה בשני כלל וכן יעשה בכמה בתים ומשגמר סעודתו
 בביתו ואכל מצה הגאולה לשם מצוה אינו יכול לשוב ול
 ולקדש עוד בבית אחר לפי שאין מפטירין אחר הפסח א
 אפי' קומן ואסור לאכול ולשתו אחר ששתה ד' כוסות בביתו
 ואסור לו לגמור את ההלל בבית אחר לפי שנשתכר בכוסות
 שלאחר הסוון ואם צריכין לו יקדש להם ולא ישנה

ועל הידקות יברכו הם ויאכלום והוא יאמר להם ההגדה
 והם יברכו על הכוס וישנו וברכת הכוציא ואכילת מצה
 רשאי הוא לברך ולהוציאם ידי חובתן והם יאכלו ודקא ל
 לא יאכל וכן על המרוד דהכי אמרינן לא יפרוס אדם פרוסה
 לאורחים אלא אם כן אוכל עמהם אבל ברכ' הלחם של מצה
 וברכת היוס של קודש התיירו להם לפי שהם חובה וכל יעד
 ערבין זה לזה ואי אפשר לאכילת מצה בלא המוציא ובלא
 קודש היוס ובלא ברכת היין וכן ברכת סודר חובה ומוציא
 אחרים אעפי' שלא יצא אבל ברכת הידקות שהיא בפני ע
 עצמה וכטבול לעצמו אעפי' שהיא באה לפטור את המרוד
 מברכת וברצין שאסור ליהנות בלא ברכה דומה היא לברכ'
 ולחם של כל השנה שאינה חובה ולא יברכנה להם מאחר
 שאינו אוכל עמהם ואת ההלל יגמור להם אחר סעודתן
 והם יברכו על כוסות הסוון וההלל

גשלו עניני סוד הפסח וטעמי הנבי' באר הטיב תל'

דן

פירוש ההגדה והיא במבילתא נא

הא
 לחמא עביא פי זו הודיעה לתינוקות למה אנו
 מחלקין המצה לשתים כדרכו של עני ולחם עוני
 אכלו אבותינו במצרים דרך חפזון והיו אומרים זה אל זה
 כל דכפין ייתי ויכול לומר כל מי שלא התקין יבא אצלי ש
 שהרי אצלי מתוקן וכל מאן דצריך ייתי ויפסו ולא יתמהמה
 על זה וישתא הבא לשנה הבאה בארעא דישראל כלומר
 יש לנו לשמח על זה שאנו נאכל עתה בחפזון לשנה הבאה
 נהיה בארץ ידאל ונאכל שם במתן כרצוננו וזאם השתא

על

עשר מהג המצות ומכאן ואלך נמי רשות ככל מקומו כיון ש
שהשיבה אינה צורך גופו אלא קיום מצוה ראוי לברך ע
עליה לישב בסוכה . מפי החכם הגדול רבי שמואל
שקלי זל אכילת מצה כל הלילה ואף על גב דאלת הפסח ל
לא הוי אחר הצות משום הסח הדעת האוכל מצה אחר מצ
חצות יצא . והרב רבי יצחק כתב צריך לאכלה קודם
חצות כד אליעזר בן עזריה והמחמיר תבוא עליו ברכה .
מי שישן בתוך הפעוזה והקיץ אינו חוזר לאכול וכן בני
החבורה שישנו כלן והקיצו לא יאכלו עד שינטלו ידיהם
ויברכו המוציא . ישנו מקצתן בתוך הפעוזה חוזרין ואז
ואוכלין בלא המוציא ואחרי הסעודה ואכילת המצה יטלו
ידיהם לברכה ואין מברכין על נטילת ידיים במים אחרונים .
ודין הברכה של מים אחרונים תמצא למעלה בדרגות נט
נטילת ידיים . **ומזוגין** כוס שלישי ומברך
ברכת המזון ומברך בורא פרי הגפן ושנתה
בהסבה וכתב הר"ם נע שיכול אדם ליתן לברך ברכת המזון
בלי הפסח למי שירצה כמו בשאר ימות השנה . **ומזוגין**
לו כוס רביעי וגומר עליו את דגל וברכה
השיר והיא יהללך ואף על פי שלא ברך לפני הלל מפני
שמפסיקו כמו שכתבנו מברך לאחריו ברכת השיר ומברך
בורא פרי הגפן ושנתה בהסבת שסאל . **והרב**
נצ' היה נוהג שלא לחתום הברכה בברכת השיר אלא כש
כשמגיע כי מעולם ועד עולם אתה אלן היה פותח הלל הג
הגדול ונשבת כל חי חותם בישתבח אבל ביהללך אינו ח
חותם כי מה להתנוח בברכה אחת ב' פעמים ולאחר התימה
זו שנתה כוס רביעי כי לו נאה סרי שלא יצא קודם שי
שישכב . והר"ש זל כתב שחותם בשתיק בלל וכן נמי ב
בישתבח . ועוד כתב הגדול שבקוראין קורא הודו וכלן עו
ענין וכן נמי באנא . ועוד כתב שצריך שיהיו שלשה כדי
שיאמר האחד לשנים הודו וכן מצונו בפירוש שוחר טוב .
וכתב הר"ם בסוף ויש לו לגסור את ההלל בכל מקום שירצה
אף על פי שאין מקום סעודה . והגיה עליו הר"אבד זל ואומ'
שאין הדעת במקבלת כן שאין שם ל' כוסות אם אינן במקו'
אחד . ואחר כך מברך על הגפן ועל פרי הגפן . ויש מן הג
הנאונים פסקו שצריך על כל כוס וכוס סארבעתן לברך א
אחריהן על הגפן ועל פרי הגפן . ורבנו האי גאון אבר
שאין לברך על הגפן רק אחר כוס רביעי אחר שידע ש
שמצוה עליו לשתות כל שאר כוסות . והר"ף זל כתב דבאר
תרי כסי קבאי . ובתרי תרי בתראי מברך על הגפן ועל פרי
הגפן . וכתב בעל השלמה זל הר"אבד זל דדעת הר"ף לא
בתוקם אלא במאן דלי ליה חמל אלא ד' כוס' אבל אנן דאי
לן חמל אבלא קעדתא לא מברכין אלא בסוף מלהו . והר"ש
זל כתב דדאשקן וב' זל סבר אבל השני לא מברך אבל בפח'
צרי לעשו' על כל כוס וכו' סארבעתן משו דהוי כמו סבמלך
לפי שיש הפסק ביניהן בין ראשון לשני והגדה בין שני

לשלישי ברכת המזון בין שלישי לרביעי ההלל וכל זה כאמת
הפסק לפי שעל כרחו עקר מלשותות דאי אפשר לו לקרות ול
לשתות כאחד הילכך הוי סבמלך וצריך לברך על כל אחד
ואחד . ובין הכוסות הללו כבר בארנו שאם רצה הלל
לשתות ישתה בין שלישי לרביעי לא ישתה וגם לא לאחרי
הרביעי . ובאר הר"אבד זל הטעם לפי שאם ישתה אחרי ד'
כוסות לא תהיה נכרת שתייתן אם היא למצוה אם לאו .
ואם יצמא אחר ד' כוסות יש לו למזוג כוס חמשי ולומר עליו
הלל הגדול והוא מהודו לה' עד על נהרות ככל ונשמט כל חי
וישתבח וחות' וסבר' בור' פרי הגפן . וכוס זה אינו חובה כמו
ד' כוסות ואעפ"י שדעתו לשתו' כוס חמשי בשעת גמר ההלל
מברך ברכ' השיר על כוס רביעי כך כת' הר"אב' זל ויש פסקו
שאומרה אחר הלל הגדול . ואין זה נכון . כי איך יעזב הלל
שהוא חובה ויברך על הלל הגדול שהוא רש' שאם ירצ' יאמר
אותו ואם לאו לא . וכב' כתבנו שיהיה נע' היה או' אחר הלל
ואינו חותם בה' עד אחר הלל הגדול . ואסור לשתות יין
אחר כוס חמשי ומים יש אוכריס שאסור גם כן אבל העולם
לא נתנו לכנוע עצמן מן המים ופוק חזי . וכתב הר"ז זל
דשנתה הוא שלא לשתות אבל אסורא ליכא דמאי דאמר'
בין שלישי לרביעי לא ישתה אף זה רק כדי שלא ישתכר
דיפגע מלגמור הלל אבל אחר שגמר ההלל אם נשתתם לא
הפסיד ולא נשכר . והר"אבד זל כתב דודאי אסור איכא דהא
חזינן דלא שדינן כוס חמשי אלא בהלל הגדול כל שכן ש
שאין לו לשתות אחר כוס חמשי . והר"ף זל כתב האי כיון
דבעי לברכי בתרי ותלתא בתי עביד הכי מברך ברישא ב
בביתא דיליה ואכל כל סאי דצריך ומברך ברכת המזון
הודו מברך על כל אחד ואחד ושתו אינהו כסא דקדושה
ודאגותא ואכלו מלהו מצה וירקי ולא אכיל איהו בהדיהו
מידי ושביק להוא למגד סעודתיהו ומברכי אינהו ברכת
המזון הודו אזיל לביתיהו וגמר הלילה ושתו איהו כסא דה
דהלל . ואי בעי לאקדומי להנהו בתי ברישא ויברך ליהו
ולא טעים מידו בהדיהו הודו אזיל לביתיהו ומקדש והרשות
בידו ושפיר דמי . והר"ז זל כתב עליו ועל כל מה שאמ' הר"ף
זל דמאן דבעי לברכי בתרי ותלתא בתי וכו' אין ש' גיחין
בו מאחר שפי' טעם אין כפטיירין אחר הפסח אפיקומן שלא
ישכח מלומר הלל אחר שגמר ההלל מה לנו עליו אם יאכל
מצה וחזר ואכל כל הלילה מה עבדה בידו אין לנו אלא קום
אכול מצה ובל תאכל אבל כל תאכל מצה נצין לנו הר"אבד
זל כתב עליו זה מבוזה המנהגות ולא ידע על מה הזכיקו כי
יש ספק למנהג רבי טרפון שאמר חמשי אומר עליו הלל
הגדול אלמא בלא אמירה לא שתי ליה . וטעם הדבר בזמן
הפסח היה כדי שלא ישכח אהר' השתיה ויניחו אכילת ה
הפסח ויכא לידי נותר ובזמן שאין פסח גם כן סרי שיהיה
זכר לר' כוסות שכנגד הגאולה כי כל מה שאדם שנתה בתוך
הסעודה אין בו הכר לחרות לפי שהוא לצורך האכילה ואפי'

שומר הבטחתו לישראל וכו' פ' בשגזר עליו הגלו הבטיחו
 לרוך העובדים בהם ולהוציאם אחר כן ברכש גדול והוא
 ברוך הוא שמר להם ההבטחה ההיא מחשב את הקץ מליד
 יצחק כי מלידת יצחק עד יציאתם מצרים ד' מאות שנה
 וזשה כי גר יהיה זרעך כל' משגולך לך זרע **היא**
 שעמדה כל' הסכה הזאת עמדה לאבותי במצרים על
 ידי עונות ולשמו להם השם הבטחתו ולשלוח להם משיעי
 שכן מצינו באבו אברהם יצחק ויעקב שנצטערו כסמ' מיני
 צער ונושעו וכן אבותי במצרים ונישעו וכן אנחנו פה היו'
 וזשה שלא אחד בלבד עמד וכו' וכונת ההתחלה בננות לא
 היתה אלא לו דבר זה **עא** ולמד מה בקש עתה
 שתחיל לבאר איך היתה סבת ירידת מצרים לכן
 בקש פ' כשרוק אחרי יעקב עד שאמר לו השם השמר לך
 מדבר גם יעקב מטוב עד רע **וירד** מצרימה אנו'
 פ' לשון וירד מצרימה מורה שבאונס ירד
 שם מדלא כתוב ויצא על פי הדבר כלומר על פי גזרותיו
 של הקבה שאמר לו לרות שם באמח אל תירא מחדד
 מצרימה הדבר לשון מקרא הוא כירמיה והדבר אין בהם
וירד שם מורה ללון בעלמא ולא לקבע **וירד**
 שם מצוינין פ' שהיו באספן במקום
 אחד שלא נתפרדו בעייתות מצוינין לשון ציון או נוכל ל
 לפרש שהיו מצוינין עצמן בלבושיהם כרי שלא יתערבו ע
 עמם **גדול** ועצום פ' על דרך כה שאמרו לו
 שהיו ילדו ששה בכרם אחד כשרציק וזה היה
 קדם הגזרה שהיו רבים שלא כדרך כל הארץ ועל זרה נת
 נתחכמו להם והפרישו מנשותיהם ואחכ הולכין תחת התפוח
 כמו שנבאר בפסוק וירא את עניינו בעה וזהו רוב שהיו צ
 צצין כעשב השדה **ורב** מגזרת רבבה ואת
 ערה ועריה כל' שהגיע זמן הקץ ולא היו בירם
 מצות ונתן להם דם פסח ודם מילה שכלו ביום יד בניסן ש
 ושה מסתופסת בדמיק כל' בשני דמים דם פסח ודם מילה
וירע פ' חשבו אותנו בחזקת רעים והתחכמו איך
 יוכלו לנו אבל לא נוכל לפרש וירע שהרע לנו
 שלא מצינו בפסוק הבה נתחכמה שום הרעה ואם רצה לו'
 בשביל וישימו עליו שרי מסיס **וישמע** ה' את
 קולנו אעפ' שכתוב ותעל שרעתם אל האלהי'
 וצדך להביא זה להודיע שלא ניעבו רק בזכות האבות
וירא את ענינו זו פריש דרך ארץ שהפרישו כעשותיה'
 שלא לשמש עמקן שהיו אומרים להם אם תלכו ללון
 בבתיכם לא תקומו מחר ולא תוכלו לתת ככוס הלבנים והיו
 סלינים אותם בשדות ונשותיהם מביאין להם מוון ושוכבו
 עמם בין שפתיים תחת התפוח היו מתעברות מהם ובהגיע
 עת לחגה היו הולכות לשדה וילדו שם והקבה מזמיק להם
 מלאכים ודחצים חולדות וסכין אותם ונותנין ביד כל אחד
 סגי חתיכות של שומן וכשמתגישין בן המצרים באים

עליהן והארץ בולעת אותם והם מביאין שורין והרושין ע
 עליהם ולאחר זמן הם צצין כעשב הארץ ובאים לבתי-הם
 ערדים ערדים וזשה רבבה כצמח השדה ויא זו פרישת ד
 דרך ארץ שהיו הם עצמם פורשין מנשותיהן בשביל גזרת כ
 כל הבן הילוד ודרש פרישות דרך ארץ יוצא מוידע אלהים
 דכדרך ארץ כתו' לשון ידיעה כמו וידע אדם את חוה אשתו
 וידע אלקנה את חנה אשתו **ואת** עמלנו אלו
 הכניס פ' שהם עמלו של אדם שצוה לאבדם
 שהגיע לריק נקרא עמל ועל כן הביא זה הפסוק כל הבן ה
 הילוד **ואת** לחצנו זה הדתק פ' ותוכן לבני התנו
ויוציאנו פ' שלא היה לו לכתו'
 ה' שהרי כתוב וישמע ה' את קולינו אלא
 להודיע שהוא בעצמו ובכבודו הוציאנו ממצרים לא על ידי
 מלאך ולא על ידי שרף **ועברתי** והכתי כל' אני
 בעצמי לא על ידי מלאך כי הכניו למדבר
 בערו ומעטו הוא ליוצא **כיר** חזקה זו הדבר פ'
 לא רצה לומר מדבר הבהמו' בלבד אך על דבר
 אדם שאין לך מכה בכל המכות שאין סבת הדבר צפה בו
 שנאמר הנני כוגף את כל גבולך רק המות הזה כל מנפותי
 הוציאנו בלשון יד דכתיב הנה יד ה'
ובזרוע נטויה זו החרב כלומר החרב שהרגו בו
 הבכורות אביהם כמו שמצינו בדרש שנכנסו כל הבכורות
 אצל אביהם כששמעו כשנתרה פרעה על מכת בכורי אמרו
 להם בנין דאמר משה ומת כל בכור וכל מה דאמר על צמא
 הדין אתא עליהון אפיקו הלין עבריא מביניכון ואי לא
 הדין עמא מיתת אמרו עשה בנין לחד מינן צימותון ולא
 חר מכהון ולא נקום להלין עבריא אמרין כל יומא דנלתא
 נויל לגבי פרעה דהוא בוכרא דילמא הוא חיים על נפשית
 ונפיק אילן עבריא מבינן אזלו לות פרעה אמרי ליה כרין
 אמר להון צאו וקפחו שוקי אבותיכם ששלחו אתכם אלי א
 אני אומר או נפשי או נפשון של אלין עבריא ואתון
 אמרי כדן מיד יצאו הבכורי והרגו באבותיהם וזשה לכמה
 מצרים בכבוריהם וזו המכה היתה בחרב ובמקום אחר לא
 מצינו מכת חרב **ובכורא** גדול זה גלוי שכינה
 שפ' מזרא כמו מראה וכן תרגאנקלו'
 ובחזונוא רבא וכחו המראה הגדול גלוי שכינה שזרה יכול
 לעשות הכל על ידי שליח ונגלה עליהם בעצמו ובכבודו
 הוא שנאמר הגסה אלהים וכו' ככל אשר עשה לכם ה' אלהיכם
 במצרים לעיניך פ' מדכתיב לעיניך אין מוראים שאמר
 למעלה מן העבין רק כראה וגלוי כבודו **ובאותות**
 זה הסטה פ' שהיה נרטיב במשה דצף
 ערש באהב' להביאם כסוד **ובמופתים**
 פ' לא מכת היאור קאמר אלא מאשר היו
 המים לדם ביבשת כאשר עשה האותות לעיני העם שעל
 ידי אותו האות האפינו בו כל ישראל

זכיתי נצחתי מלשון זכנתי לרכבן וכן מאן ומזכי למלכא
מיוק המקום אמר כאן ד' ברוך לפי שדעה לומר אחר
 זה כנגד ארבעה בנים דברה תורה ואלו הן ב
 בפרשת פסוק והיה כי יאמרו אליכם ובפרשת ואתחנן כי
 ישאלך בנגד וספוקים אלו נזכר להבין שכנגד ד' בנים דברה
 תורה שהם ד' ענינים שטבע העולם מתנהג בהם ואמר ד' ב
 ברוך כנגדם להורות כי השם ראוי לברך ולשבח על הטוב ו
 ועל ההפך כמו שאמר דוד אברכה את ה' ככל עת ועל מקרא
 בשנותו את שיעמו ואמר בדרש אפי' השמות טוב הוא וזה
 שאמר הכתוב את הכל עשה יפה בעתו שהרי הוצרך דוד
 להציל על ידי שטות כמו שאמר במקרא וישנו את טעמו
 דוד ריו על זקנו **הכס** מהו אומר וכו' פי'
 שאלה זו נברת שהוא מכין חכם
 ששאל מדוע אנו סטבילין קודם
 סעודה ואוכלין גם כן קליות ואגוזים קודם סעודה שמתלקין
 להם כדי שישאלו וידעו לבא אחר פיעוד ומדוע אנו אוכלין
 כזית מן הפסח תחלה ואחר כך אוכלין החגיגה ומניחין הפסח
 אחריה ולא הוציא את עצמו מן הכלל כשאמר אתכם כי
 וצו' לומר עמכם ושתף עצמו עמהם ועוד אחר
 שאמר ה' אלהינו קבל עלינו מלכות שמים או נזכר לומר כי
 לא הוציא עצמו מן הכלל בלשון אתכם כי רל אתם שהייתם
 בימים והם ואף אתה אמוד לו כהלכות הפסח כלומר השיבה
 לשאלתו על פה ששאל למה אוכלין קליות ואגוזים תחלה ל
 לפי שלא יוכלו לאכלן בקצות סעודה שאין מפטירין אחר
 הפסח אפיקומן פי' אפיקו מינין וזה גם כן תשובה על מדי
 ששאל מדוע מפסיק באכילת הפסח ואוכלין החגיגה בנתיים
 לפי שצריך לאכול כזית מן הפסח באחרונה שיטאר טעם ה
 הפסח בפיו ואחר כך אין אוכלין דבר אחר ולכן אוכלין גם
 כן כזית מן המצה נזכר לפסח **רשע** מהו אומ'
 לכפ' יש לתמוה כי הפסוק שהביא
 אינו כי פסוק מה העבודה הזאת שהוא בפרשת משכו ופ'
 הפסוק והגדת שהוא בפרש' קודש לי כל בכור והיה לו להביא
 פסוק ואפוא זה פסח שהוא מענה על השאלה ויש לומר
 כי מסוד התורה לא חשב להזכיר הפסוקים המתובים בתורה
 על השאלות כי זה דבר פשוט ששייב להם כמו שכתוב אך
 בא להודיעו היכן דברה תורה כנגד ארבעה בנים ובחכם
 ורשע החודש שאינו מתוב בתורה ששייב להם על שאלתם
 כי דרש לי ולא לו אינו מתוב בתורה אך אנו דורשין ממנו
 תשובה לרשע מיתור לי ובאמרו לכם משמע שהוציא עצמו
 מן הכלל שלא קבל מלכות שמים לאמר ה' אלהינו וזה אין
 לשון לכם פורה כמות עצמו עמהם ואף אתה הקדו את
 שני' מל' הבעיסה ונפקא לן מדאמר והגדת מלשון גידין
 ולא אמר ואמרת ואמרו לו כנגד דברה תורה לי בצאתי
 לי ולא לך והאלו היית שם או רשע כמותך לא היה נבאל'
תם מהו אומר פי' גם מי שאינו יודע להעסיק ש
 שאלתו לא כחכם ולא כרשע רק שואל כמות

מה זאת ואמרת פי' ספר לו כל המעשה
 יודע לשאל אפי' בתמימות את פתח לו שני'
 והגדת מל' דרש לו בתורה ופרסם לו הגם ויש לתמוה
 מדוע הביא להשיב לשאינו יודע לשאל כש' א שהביא ל
 לרשע ונראה לומר כי לכך ראויה תשובה אחת לרשע ו
 ולשאינו יודע לשאל לפי שגאולת מצרים היתה על ידי
 מופתים שהיו שם ברוך שנוי הטבע וידוע הוא שהשם ית'
 לא ישנה הטבעים כי אם לצורך החסידים שכבוד או בזכות
 תורתם אם הם חכמי או בזכות מעשיהם המהוגנים ובזכות
 ישרים שהם הולכים אתו בתם ולכך ובידוע ונזהרין בקיום
 המצוות ובקיום מצות עשה ובשמירת מצות לא תעשה וזהו
 בזכות החכם או התם אבל הרשע יודע הוא שאינו כראי וגם
 מי שאינו מוקדף לשם מי יעשה מעשיו ומנהג כבהמה
 והוא שאינו יודע לשאל אין ספק גם כן שאין ראוי שיטנה
 השם בטבעי להצלתו וכיון שכן נופל גכ בתשובתו בעבור
 זה עשה ה' לי וכו' כלומר בזכותי אך לא בזכותך כיון שאינך
 מתבונן בדרכי השם ובתורתו ובמצותיו וכו' וזהו להעיר שצרי'
 אדם לומר לבנו שיתחזק לעסוק בתורה יום יום ושיתעסק
 במצוות ושידקוק בשמירתם בתמימות ואז יהיה מאותם
 שהשם ית' מטנה הטבעי להצלתם ונאולתם לא בעין אחר
זכר מראש חדש פי' עשה מפרש איכתי וכן והגדה
 יכל מראש חדש שדעתה להגאולה ועוד
 ששואלין כהלכות הפסח קודם הפסח ב' שבתות וזהו מראש
 חדש תלמוד לומר ביום ההוא כלומר יום הגאולה אי ביום
 ההוא יכול מבעוד יום כששוחטין פסחיהם תלמוד לומר
 בעבור זה לא אמרתי אלא בשעת האכילה שטעם ומחור
 מותנים לפיכך פי' והכנס בעל המלמד שזהו צא לנו מפני ש
 שואלים לנו הפסוק מצות יאכל וכתוב בערב תאכלו מצות
 ואחר כך כתוב בעבור זה עשה ה' לי וכו' **מתחלה**
 פי' כאן הוא תחלת התורה ומתחיל בגנות
 ומסיים בשבח וצריך לבאר מה לנו להתחיל בידיות האביו
 למצרים שהרי לא צוהה תורה רק ואמרת אליו עבדים היינו
 ועוד מה לנו מתרו ויש לומר כי להודיע כי באברהם על ידי
 ידי מעשיו ותובים נתן לנו את הארץ ועל ידי הכתנה אמר
 לו במה אדע ועל זה נגוד על בניו הגלות הוכיח שיצאו ס'
 מטה מרכש גדול וזה שהביא ויאמר יהושע להודיע איך ח
 חלה על זרע יעקב ותורה
 כי לא באה להם הארץ מתחלה כי אם על ידי מעשים טובים
 וכל זה לטובנו מעצבון גלותנו שאם נשיב מעשנו תשוב
 לשם הוא ינחמנו ולא יזיקו לנו עונות אבותינו וזהו נש
 נשארנו מתי מספר ולא אנטנו רבים מכאי מצרים אמר
 היו שם לגוי גדול האולך אותנו וכולי כמו שכתוב קום
 והנהיך בארץ תוסר וארבה את זרעו ואתן לו את י
 יצחק כי לא נקרא זרעו רק יצחק ויעקב ובניו יודו
 מצרים כי להם לבדם נתנה הארץ ועליוהם בודת הגלות כמו
 שבאנו **בית**

ה' הודו מן המערב ונהגו לכפול מאורך עד סוף המזמור
 לפי שכל המזמור כפול עד אורך בפסוקים עצמן כמו כן המ
 המצר קראתי יה עבני במרחב יה ימין ה' רחמיה ימין ה'
 עושה חיל וכן כלם ויש שאין כופלים מאנא ולמטרד וכן
 מנהגנו ומפסיקין וכופלין אנא ה' הושיעה נא ואחר כך כו
 כופלין אנא ה' הצליחה נא ואעפ' שהכל פסוק אחד לפי
 שאנא ה' הושיעה נא אמרו אחיו ואנא ה' הצליחה נא אמרו
 דוד ואעפ' שאמרו שאין מפסיקין פסוק אלא להתלמד ל
 לתנוקות כיון שלא אמרו כלו משורר אחד מפסיקין בו או
 אפשר לומר שלא אמרו שאין מפסיקין אלא בתור ובגביאים
 אבל בכתובים לית לן כה' ומברכין לאהריו יהללך ואומר
 קדיש שלם וכתב הרמ נע' שאין לומר הלל אלא בשלשה כ
 כדי שיאמר האחד לשנים הודו ואם אינם רק שנים יאמרו
 שניהם הודו והרף זל כתב וטוב לאמרו עם הצבור אף קוד'
 תפלה והימים שנהגו שלא לקרותו רק בדלוג קורא אותו א
 הכי הללויה בצאת ה' זכרנו מה אשיב וגומ' השאר עד
 מלך מהולל בתושבחות ונהגו לברך לפניו לקרא את ההלל
 ולאחריו יהללך ויש נוהגין לברך אף כשגומרי אותו לקרא
 וכבר כתבנו למעלה בסדר פסח הטעם ואחר הקדיש
 מוציאין שני ספרי תורה וקורין באחת מעביינא דיומא ו
 ובשניה קרבן המוסף כמו שבארנו בסדר קריאת התורה
 ונהגו בשביעי של פסח ובראשון של עצרת לתרגם הפרשה
 כלה כדי להבין לנשים ולעמי הארץ הנסים והנפלאות ול
 הלשך אונם ויתנו לשם שבח והודאה על הדבר כי באותו
 הזמן שנקבע המנהג היו מדברים הכל בלשון ארמית וזמן
 הוזה לא זו המנהג ממקומו אבל הוסיפו עליו לרדוש עצרת
 הדברות כלעז וכן בשביעי של פסח מויושע עד סוף השיר'
 ומספרים נפלאו שעשה לנו השם ולאבותינו בלשון שיבינו
 הכל וגם דורשין מה שעתיד הבה לעשות כשיוציאנו מן ה
 הגלות כמו שאמרו זל בניסן נגאלו ובניסן עתידין לחגאל'
 ושעתיד להחיות המתים לימות המשיח לחזק לב מי שאינו
 יודע בעגין הגואל ותחיית המתים הוזה עבין התקנה שתקן
 משה לישראל להיות דורשין בהלכות הפסח בפסח וכן בכל
 המועדות גם נהגו לאכול דבש וחלב בחג שבועות כפני ה
 התירה שנמשלה לדבש וחלב כמו שכתו דבש וחלב תרת ל
 לשונך ונהגו בכל ישראל גב' לשום במצה זעפרן
 לפי שמשמח הלב גם נהגו הנשים
 לעשות בשבועות לחם ארוך ולו ד' ראשים ונראה לומר כי
 נמצא המנהג זכר לשתי הלחם הקרב בעצרת או אפשר
 מפני מול תאומים המשמש בסיון ונהגו ביזם אחרון של ח
 חג הנקרא שמחת תורה לפי שכל העם שמחים על סיומם ה
 התורה קורין בתורה יותר ממנין הקורין כל הקהל כאדר וא
 ואנשים שלא הודגלו לעלות לקרות בשאר ימות השנה ו
 והמנהג כדי להרבות בשמחה ושמחה פסוקים אשר בזאת
 הברכה שהם מויעל משה עד ויהושע בן נון יחיד קורא
 אותם ואין מפסיקין אותם לשנים וכבר כתבנו כל הסדר
 למעלה בסדר קריאת התורה ואחר ההפטר והאומר אשר
 ואחכ עמדין על המגול עם ספרי התורה גם

קמוך לחתימה מעין פתיחה ומעין חתימה וכאן הוא אומר
 מעין חתימה גאולת העתיד ויל כי הל נודה לך שיר חדש
 שהיא הגאולה העתידה ועל פדות נפשנו גאולת מצרים כי
 לימות המשיח מזכירין שתיון כמו שאמרו זל כל לדביא
 לימות המשיח וכבר בארנו שאין ברכת אשר גאלנו טענו'
 כוס ולפי אין מברכין בפה עד אחר ברכו אותה ואוכלין כל
 סעודתן ומברכין ברכת המזון ואחר גומרין את דההלל אפ
 ופותחין שפוך חמתך לא לנו והיוצא לשתות כוס חמשי'
 יאמר הלל הגדול ומברך בפה נשלים הפי תל'

דין סדר תפלת המועדות ערבו ושחרית

ומוסף ומנחה ודין יקנה נב

אומ' אבות וגבורות וקדושת השם ובמקום האמצעיות אומ'
 אתה בחרתנו יעלה ויבא והשיאינו ומסיים מקדש ישראל
 והזמנים ותפלות יט' כלן שוות חוץ מתפלת מוסף שדיו מ
 מקריבין ומוסיפין קרבנות וכבר הר אשר זל וצריכין אנו
 לאחר תפלת ערבית של יום טוב שני דאנן ירעין בקבועא
 דירחא והראשון קדש ויאפו ויבשלו ביש' על החול עב'
 ואם יבאו בשבת מזכיר של שבת בהן ואופרים ותתן לנו ה'
 אלהינו באהבה שבתות למנוחה ומועדים לשמחה את יום
 השבת הזה ואת יום חג פלוני הזה זמן פלוני ומסיים מקדש
 השבת ישראל והזמנים רצה ומודים ושים שלום ואחר כך
 קורין את ההלל ומברכין לגמור את ההלל וכא' יום גומרין א
 אותו ומברכין לפניו ולאחריו ואלו הן ב' ימים של פסח
 וב' של שבועות וב' של סכות וח' ימי חנוכה וצע' למה אין
 קורין בלי דלוג בימים אחרונים של פסח כמו שיששין ימים
 ראשונים מפסח עצמו ומה בין אלו מכל ימי החג שבכל ימי
 החג קורין אותו בלי דלוג ויש נותנים טעם ברכי לפי ש
 שפסח כל הימים שדים בקרבנותיהם ולפי אין מברכין אלא
 על יום ראשון ושני שגם הוא ספק ראשון אבל בשביעי א
 אעפ' שהוא קדש מפני שהטבע פדע' וכל חילו בים בו ביום
 על דרך שאמ' זל בקשו מלאכי השחת לום שירה לפני הבה'
 השיב להם מעשה ידי טובעים בים ואתם אום שירה לפני
 לפי אין קורין אותו אלא בדלוג אבל בחג שכל יום ויום
 ח'וק קרבנות מברכין על כל אחד ואחד שאין יום זה דומה
 לשעבר ויש נותנין טעם אחר הוזה דכיון דחג המצות לית
 ביה חובת מצה תק לילה ראשונה ושניה לפי שבשאר ימים
 אפשר ליה בפרות או בפת אורז ודוחן וכיוצא בהן לפי אין
 מברכין על ההלל רק בב' ימים הראשונים והם חובת מצה
 שהיא עקר מצות היום אבל בחג שכל שביעת הימים צריך
 שישב בסוכה ויברך לישיב בסוכה בכל עת שיכנס לישיב ב
 בה צריך שיברך על ההלל ויגמור אותו בכל יום ושמיני
 של חג גב' שהוא רגל בפני עצמו כמו שנבאר בעה' וגם בח'
 ימי חנוכה ראוי לברך בכל הימים לגמור לפי שבכל יום היו
 וגם הולך וחזק וזהו סדר הקריאה בכל יום שגומרין אותו
 מברכין אקבו לגמור את ההלל ופותח הללויה בצאת
 ישראל לא לנו ה' זכרנו אהבתי מה אשיב הללו את

כיד

חוקה שתים פי שהיה יכול לומר ביד
ופה שאמר ביד חוקה ללמדך שתים וכן וכבוד
גדול שהיה יכול לומר במורא לפד ומה שאמר ובמורא גדול
ללמדך שתים ובאותות ובמופתים שהיה יכול לומר באות
ובמופת אלא כל אחד בא ללמדך שתים

רבי יהודה היה נותן בהם סימנים דצד ערש באחב
פירוש לפיכך חלקן בלשון זה לפי שרצף הם מכות הארץ
וערש מכות מקריות באחב מכות האויר ושתף
מכת בכורים עם באח לפי שאין לה זוג אך התשעה חלק
ויא כי לפיכך היה נותן בהם סימן להודיע כי באו כסוד
הזה הכתוב בתורה לא כמו שנמנו בתהלים והל יוסף ברום
פי שלפיכך חלקן להודיענו השלישי שבה לא התרה לעולם
בשלישית דעתך יהודה מכת בכורים עם באח לפי שאין ל
לה זוג ואעפי שהתרה בו יושלמי שכך היו כתובו בכשה
האלהים **במצרים** מהו אומר אצבע אלהים
היא פי זה מבואר שבמצרים לקו ע
עשר מכות שהיו באצבע נמצא שעל הים לקו חמש מכות
שנ' שם היר הגדולה כי ביד חמש אצבעות ואם האצבע
מכה עשר היר ככה המשים מכות

רבי

אליעזר אומר שארבע מכות
פי החכם בעל המלמד לפי ש
שאין בשוכ מכה יסוד פשוט אבל כלן מורכבו מכל היסודות
שוק ד' ולפיכך אמר שכל מכה היתה של ד' וה עקיבא שהוסיף
ואמר שכל מכה היתה של חמש לדעתו שאף יסוד הגלגלים
שהוא יסוד חמישי הורכב בהן **אלו** הוציאנו ולא
עשה בהם שמים פי לא רצה

לומר שלא יעשה בהם נקמה שכבר הבטיח אברהם אבינו על זה והם
את הגוי אשר יעבודו דן אגבי אלא לא עשה בהם שפטים
כלו לא עשה שפטים כי אם במקצתם אלו עשה באלהיהם
פי להכיר שמאת הבור באו המכות ולא הרג בכוריהם דינו
שהרבה דינק יש למקום מלכד מכת הכות ולא נתן לנו את
ממונם פי לא רל מכות מצרים שכבר הכטידנו ואחר כך

יצא וברכו גדול אלא מכות הים רל אלו נתן לנו את ממונם
כלומר שנבצח אותם במלחמה ונכח את שללם ולא קרע לנו
את הים כלו שהיה יכול להצילנו שנלך בדרך אחרת ולא
הצבירנו בתוכו בהרבה כלו שנעבוד במעט מים או במעט
טיט ואנחנו עברנו בהרבה ולא שקע צרינו בתוכו פירוש
שהיה יכול לסגור הים בערנו והמצרים ישבו לדרבם ולא
ספק צדכנו כלומר בלתי הוצאותינו ואעפי שהיו לנו כמה
בהמות נתן לנו בשר ועוד עדיה לנו ממון רב שנזכר לקנות
צדכנו מאת הגוים הקרובים אלינו ולא האכילנו את המן פי
שהוא מאכל השו לקטני לשד השמן לבחורי ערשין אותו
עובות לחולים טעמו כצפחי בדבש לוקני ובשלו בפרוד
לאתמו העולם כורע גד ויכול לכפק צדכנו בעגו שהוציאנו
מצרים כמו שספק במלבושין ולא נתן לנו את השבת
פי שלא נבר שבח המן ונסיו רק על ידי השבת שאלולי שבת
הייתי אומר שבכל יום ויום יורד המן במקום ההוא ועוד
שיאמרו שהמן שבאיש בגוף כמו שהוא מבאי בעמוד וראו

בשב' שלא יוד ולא הבאיש בעמדו כי מצאו בו לחם משנה
וחה לא יוכל להיות על דרך מקרה רק בנס גדול אלו קרבנו
לפני הר סיני פי וקבלנו תנעלות בזה שפסקה זהותנו רל כי
כל ספק באחדותו כי ראינו מלכותו ותוקף כבודו שם
והוסר בזה כל ספק מאתנו וימ' אלו קרבנו אחר שהראנו ש
שם את כבודו וגדלו ולא נתן לנו את התורה רל עשרות
הרברות שנתן בעצמו ובכבודו ולא על ידי משה רבנו עה

במקור התורה או פי ולא נתן לנו את התורה רל שלא הוסי'
המצות לנו כלן אלא מחצה או שלישי כמו שמצינו לאדם הר
הראשון שצוה לו והוסיף לנח ואחכ הוסיף לאברהם מצות
מילה ואחכ ליעקב גיד הנשה ולא הכניסנו פי ואעפי
שנשבע לאבותינו לתת לנו את ארץ כנען רל שיתן לבנינו
אך הדור שיצאו ממצרים די להם במה שראו והיו בדכא א
אגשים הרבה פחותים מכן עשרים שלא נגזר להם למות ב
במדבר שראו כל הגבלאו וכנסו לארץ אלו הכניסנו ולא
בנה לנו בית המקד פי שהרי יש לנו משכן ובנין בית המקד'
נתוספו עשרה נסים **רבן** גמלי או כל מי שאל שלשה
כלדאעפי שיאכל פסח ומצה ומרור לא יצא

יד חובתו בלתי אמירה שהקפיד הכתוב באמירה ובהגדה
זו זכו והביא פסוק במצה דזיאפו את הבצק

מצה

לפי שהוא טעם למצה כל שבעה והמנהג לקחת
המצה מן הסל ולהגביה אותה אל כל החבורה כשאומר מצה
זו וכן עושין כשאומ' כדור זה אבל אין ראוי להגביה הזרוע
אשר בסל ואעפי שהוא זכר לפסח הציאוסר פסח שלא יראה
כנגביה קדשים בחוץ **בכל** דור ודור כאלו הוא
יצא מצרים פי אחר שאמר הסגוב בצאתי

שהוא כנו למדבר בערו והיה יכול לומר בצאת אבותינו מ
מצרים ואעפי שבתחלת ההגדה אמר ואלו לא הוציא חור
כאן לעבובא ומפסקו של ואתנו הוצא משם יוצא זה ש
שהוא מיותר שהרי למעלה ממנו אכר ויציאנו ה'מט
מצרים הילכך למה חזר ואמר ואתנו הוציא משם לעבובא
כלו שחייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא מצרים
או ככל לפרש ואתנו הוציא משם שאם זה לא יצאו ערין
היינו נט אנחנו שם הילכך כשהוציאם כמו שהוציא א תגו

לצורך

אנו חייבין פי אחר שאנו כאלו יצאנו מ
מצרים חובה עלינו לומר שירה כמו שאמ'
אבותינו עה ויא כי הוא במקום ברכה לפני החלל והכנת
להיות מגביה הכוס במקום זה לפי שאז פותחין בשיר ובהלל
ואמר זל סגין שאין אומר שירה אלא על היין שנ ותאמר
להם הגפן החדלו ת תלכשי המשמח אלהים ואנטי כו
אם אגשים משמח אלהים במה משמח אלא מלמד
שאין אומרים שירה אלא על היין ואחכ אומר הללויה
ובצאת ישראל ואחר קריאת אלו שני המזמורים מבר אשר
גאלנו לתודה לך שיר חדש באי גאל ישראל פי גאל ישר'
אמרינן וכן בפרסה שאחרי קט' שאנו מבר כין אחנו על ש
שעבר אבל בברכה שביעית של יח חותמלי אותה גואל ישר'
לפי שהיא תפלה להיות גוילנו מצדת השעבוד והווה עלינו
תמיד ואת הברכה של אשר גאלנו והי צדיך לזכר פסוק

למנצח על השמינית ב' ברכה בפני עצמה פ' שביום שמיני של חג מברכין את המלך כמו שכתוב ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך וזה הפ' לדעת המפר' רגל בפני עצמו לעבין תפלה ופרכת כרובים וימ' ברכה בפני עצמה לעבין ברכת המזון ותפלה שמזכירין את יום שמיני ולפי הפ' הזה נפרש רגל בפני עצמו לעבין אבלות כמו שפיתגנו וכן הדין ביום שני שהוא יום שמחת תורה כמו שכתבנו

דין מוריד הטל ומוריד הגשם נר

והמנהג שמתחילין לומר מוריד הטל ביום ראשון של פסח ומשיב הרוח ומוריד הגשם במוסף יום שמיני של חג והטעם כרי שיצאו כל המועדות בטל ולפיכך מתחילין מיום ראשון של פסח ואין מפסיקין מלאמר עד יום שמיני של חג שהוא יום אחרון לפי שהטל הוא סימן ברכה לעולם ובידוש' אומר יתחיל מבערב ומשני לית כל עמא תמן פ' ויתחיל לומר מוריד הטל בערבית יום ראשון של פסח ומשני לית כל עמא תמן כלו' שלא ידעו כל העם בהזכרה זו לפי שאינם בכית הכנסת בערבית ואומ' עוד ויתחיל בתפלת יוצר ומשני אף הוא סבור שהזכיר מבערב וכיון דדהו ליה שלא הזכיר ביוצר יודעין שלא הזכיר מבשרי שבין שהתחיל להזכיר אינו פוסק ומתפלת מוסף של יום שמיני עצרת עד תפלת מוסף של יום ראשון של פסח אומ' משיב הרוח ומוריד הגשם וזהו שאמרו זל' מזכירין גבורות גשמים בתחיית המתים ושאלה בברכת השנים שאומר ותן טל ומטר לברכה במקומות היבשים שצריכין להם שארם משישה במרחשין ואילך ומקומות הלחים שאין להם צורך מים כל כך שואלין כששים בתקופה והרש' זל' כתב וזל' ולעבין שאלת המטר חזינן דמאן דסבירא ליה מאי גולה כל הגלות כיון דזמן קצוב הוא עד ששים בתקופה אפי' דהיכא דמצטרין עלמא למטרא קודם זה הזמן אין שואלין ותן טל ומטר בברכת השנים אלא שואלין בשומע תפלה ואפילו ב בתקופת תמוז אי מצרכי מטרא כיחידים דמו ובשומע תפלת תפלה וכתב הרמב"ע שיש בירוש' שאלה ששים יום מעת לעת כגון אם נפלה תקופה בלילה ימנה ששים יום מעת לעת מאותה לילה ובאותה לילה של ששים יום יאמ' שאלה והה' זל' נפלה ביום שלא יתחיל כי אם ביום והרף זל' כתב מיהו כיון דקיימ' לן כד יומי דאמ' יום תקופ' מתחיל החשבון אם כן מתחיל התקופה בחצי היום סמ' אומ' טאלד' כליל ששים מן התקופה ויום ששים מתחיל המנין ואמ' זל' לשון הזכרה בתחיית המתים ולשון שאלה בברכת השנים לפי ש שמרכת תחיית המתים אינה רק הזכרת גבורות השם ית' ולפי נופל עליו לומר בה מזכירין אבל ברכת השנים דהיא שאלת הצרכים לפי נופל בה לשון שאלה וכבר בארנו בהלכות תפלה דין טעה ולא הזכיר באר השיב

כליל שני של פסח אחר תפלת ערבית מתחילים לספור ספירת העומר והוא תחלת יום י' בניסן בלילה כתיב וספרתם לכם ממחרת הזבת פ' ממחרת יט' וכת' שבע שב שבתות תמימות תהיינה ואמר זל' אימתי הן תמימו בזמן שמתחיל מבערב וקודם שיספיד מברך באי אמה אקבו ע על ספירת העומר היום יום אחד לעומר וכן ביום שני אומ' היום שני ימים לעומר וכן בשלישי אומ' היום שלישי ימים ועל הסדר הזה מונה עד שמגיע לו ימים ובהגיע לו ימים אומ' היום שבעה ימים לעומר שהם שבוע אחד ובהגיע לה' ימים אומ' היום ח' ימים לעומר שהם שבוע אחד ויום אחד וכן ככל לילה ולילה עד נ' ימים מונה הימים ו והשבוע' כמו שא' זל' מצו לממני יומי ולממני שבועי ואין מברכין זמן בספירת העומר לפי שאין מברכין זמן אלא על דבר המתחדש לו שיש לו הנאה ושמחה ובה אין לו שום הנאה אבל יש בו צער שמזכירין חורבן הבית שאין אנו יב יכולין להביא העומר וכשהוא שופר סופר מעומד דכתיב בקמה ופי' בו זל' בקומה ואין מונין אלא מט' יום שהן ש שבועות אבל יום חמשים אינו מונה אע"ג דכתיב תספרו חמשים יום פי' הפסוק כך הוא כיון שכראש הפסוק כתיב עד נאמ' שהיא מלה נמשכת והוא כאלו כתב עד חמשי' יום ולא עד בכלל דאת' מפני מה אנו דוחקין הפסוק ומוציאין אותו ממשומו הנראה בו יל' כיון שפצאנו במקום אחר כתו' שבעה שבועות תספר לך מהחל חרמש בקמה תחל לספור שבעת שבועות באמת מזה הפסוק נראה שאין לספור רק ש שבועות כי מאחר שכתב שבעה שבועות למה הוסיף לומר בסופו תחל לספור ותו לא אלא באמת בא להורות שאין לס לספור יותר מז' שבועות ופסוק של תספרו חמשים יום כמו שפי' ואמרין פרק ר' ישמעאל קצירה וספירה בלילה וחובת הספירה לכל אחד כדכתיב וספרתם לכם מה שאין כן בשמטה דכתי' בה וספרת לך כלו' על בד' חובת הספירה וזכי שיכתב ולא כפר לילה ראשון כת' רב יהודאי גאון זל' שאינו סופר עוד בשאר הלילות ואם נזכר ביום י' סופר בו ביום וכן כתב הגאון רב עמרם דהיכא דאשתלי ולא מנה ליליא ק קדמאה תו לא כני בשאר לילותא משום דבעינן תמימות ו וליכא ורבנו האי גאון זל' כתב אי משום דבעי תמימות ש עינן בשאר הימים נמי חכר הבנין והילכך אמ' שכתב סופר יום שלאחריו דמצוה לממני יומי והריאג זל' כתב כמו רב יהודאי ורב עמרם זל' שאם לא מנה מבערב אעפי' שמנה לאחר כן לא עלו בירו תמימות ומסתברא דרבנו דהאי ג גאון זל' לפי שכפירת העומר לדין אינה מן התורה לפי ש שאין לנו לא הבאה ולא קרבן הילכך אין לנו לדקדק כל כך בתמימות והכי איתא בהגדה בשעה שאמ' משה לישראל תעבדון את האלהים על החר הזה אמרו לו משה רבי אינתי עבודה זו אמ' להם למק' חמשים יום התחילו כל אחד להיות סופר לעצמו ומכאן סמכו חכמים להיות סופרים העומר כו בזמן הזה שהיי אין לנו לא עמר ולא קרבן אלא שאין אנו

דין ספירת העומר נה

מהגו להוציא כל כפרי התורה על העמד על המגדל כל הזקנים
וכפרי התורה בזרועם ומקוננים כל אהד— כפי אשר תשיג ל
לשוננו על פטירת משה רבן של נביאים ומזכירין לטובה כל
מי שנרכבו לכו להקדיש ולעשות צדקה לכבוד האל ולכבוד
כפר התורה ולכבוד החיים והמתים ואומ' מצל' אין ומתפללין
על כל ישראל ואומ' מזמורים ואחכ' מחזירין הכפרי' לכקומן
ואומ' קדיש וזוטא ומתפללין תפלת מוכף על הסוד' תפלת
מוכף בכל המועדות אבות וגבורות וקד' ושת השם אתה
בחרתנו מפני חטאינו והשיאנו ובשבת מזכיר בו של שבת
ואומ' את מוכפי וחזתם בשל שבת ויט' עבודה והודאה שים
שלום' **ונהגו** בכל מקומות ישראל לומר בכל יום
מן ימי חג הסוכו' אהר תפל' המוכף קוד' שיאמ'
קדיש ויציא כפר תורה ועומדין עם הכפר לפני התיבה עד
אחר השלים החזן למען יעקב התמים וכו'. ואהר יעלה ה
האוחז הכפר על המגדל וכפר תורה בזרועו ויעמד שם ע
אהרי השלימים והשענת היום ומדי אכרם ההושענות יקפו
המגדל אם לא יהיה שבת שבשבת אין מקיפין ובכל יום
ויום מקיפין המגדל פעם אחת וביום ז' מקיפין אותו ז' פעמי'
ואחכ' יורד האוחז הכפר ומעמיד הכפר לפני התיבה ויעמד
החזן בצדו ויפתח החזן אנא אל נא וכו' כמו שכתוב בסדר
ההושענות' ואחכ' יאמר תתפרקון אם לא יהיה שבת שאין
אומ' אותו אלא כתחילין הושיעה את עמך וברך וכו' ואחר
תתפרקון מחזיר הכפר לכקומו ואומ' קדיש שלם' ונהגו
להיות המסיים בקריאת היום בכפר התורה לאחז אומ'יה
בהושענות' והטעם לפי כבודה של תורה שגאה מנהגת
בחיך אדם נכבד שכן המסיים ראוי להיות הגדול שבכלן כ
כמו שבארו זל'. ונהגו לומר ביום הושענא רבא כל פסוקי
דזמרה כמו בשבת' ויא' אף מזמור לתורה ואומ' נשמת כל ח
חי' קדיש ברכו יוצר של חול'. ונקדישך ביצור וקדושה
רבא במוכף' ויא' אהר ההושענות היום תאמצנו' שמע
ישראל ה' הוא האלהים' ונהגו כמה בני אדם לקום מנשכב'
בליל יום ערבה ונכתבלי' אם יראו צל ראש' בלבנ' ויש סבך
למנהג כמה שנמצא בהגד' על פסוק כר צלם מעליה שכתוב
בהגדה שלא נראה צל ראשם ביום ערבה' כמ' ובמוכף יום
ראשון של פסח מתחיל לומר מוריד הטל' ובמוכף יום שמיני
חג העצרת מתחילין לומר כשיב הרוח ומוריד הגשם לכנחה
אומ' אשרי וכדר קדושה וקדיש וזוטא ואם היה שבת אומר
ואני תפלת' ומוציאין ספר תורה וקורין ג' בסדר השבוע
כמו בשאר שבתות ומחזירין הכפר למקומו ואומרים קדיש
ומתפללין תפלת הכנחה כסדר אשר כתבנו לתפלת יוצר
מתפלת הנויעדות' ואחכ' אומר קדיש שלם' וכן סדר תפלת
ערבית ואם יבא יט' ערב שבת אחר תפלת ערבית אומרים
ברכה מעין שביע' ואין חותמין בה רק מקדש השבת ואפי'
יהיה שבת ויט' ופותח החזן ויכלו קודם ברכה זו ויט' שחל
להיות כמוצאי שבת כבדיל בתפלה ואומ' אבות וגבורות ו
וקדוש השם ואתח בחרתנו עד ותתן לנו ואו' ותודיענו חזו'
לתפלתו ותתן לנו יעלה ויבא הושיאנו עבודה והודא' ושיב

שלום' קדיש שלם וכשם שמבדילין בתפלה כך מבדילין ג
על הכוס' כיצד מברך תחלה בפה' ואחר קדוש היום ואחר
בורא מאורי האש' ואחכ' המבדיל חזתם בין קדש לקדש
ואם לא יהיה בב' ימים אחרונים של פסח אומ' אחר כן זמן
המסימן יקנהו אבל בימים אחרונים של פסח מברך יקנהו וא
אין אומ' בהם זמן ויט' שחל שלא במוצאי שבת מברך
יקו' ובימים אחרונים של פסח אין מברך רק יק' שאין אומ'
זמן בימים אחרונים של פסח' וסדר קדוש יט' כך הוא
מברך בפה' ואחכ' אשר בחר בנו' ושהחיינו בפסח אומ' יום
יום דג הכינות זמן חרותנו' ובשבווע' אומ' יום חג שבועו'
זמן כהן תורתנו' ובסוכות אומרים יום חג הסוכות זמן
שמחתנו' והל' נתן זל' כתב זול' בשמיני עצרת לא יזכיר חג
אעג' דמקרי רגל בפני עצמו חג לא אקרי וכה יאמר את יום
שמיני עצרת הזה' ובאתה בחרתנו אומ' את יום שמיני
עצרת הזה ולא יאמ' חגים דלא אקרי חג וכן בקדושה דכסא
אבל בשביעי יט' פסח טוב להזכיר חגים דכליה פסחא חג
הוא ומקרי חג המצות ובפסחת סופרים יש שאין להזכיר
חגים דלא אקרי חג ולא נרא' לי עכ' ואם יבא בשבת מזכיר
עצרתות לכנחה ומועדים לשמחה את יום השבת הזה ואת
יום חג פלוני הזה' וחזתם ושבת ומועדי קדשך וכו' מקדש
השבת ישראל והזמנים

דין שמיני של חג

נג

ושמינית של חג רגל בפני עצמו לענין פז' קטב' פי' פ'
פיים בפני עצמו כלו' שכל ז' ימי החג אין המהנים מפייסין
כלו' סטילין גורלות מי יקריב אלא סתן שהקריב היום אינו
מקריב למחר כי חלק בחלק יקריבו ובשמיני של חג מפייסין
ופעמים עולה הגורל למי שהקריב אתמול ז' זמן בפני עצמו
כלו' שאומ' בו זמן רל' שהחיינו כה שאין כן בימים אחרונים
של פסח' ר' רגל בפני עצמו' פי' לענין אבלות כמו שאבדו
זל' יום אחד לפני החג והג' ושמיני של חג הרי כאן כא' ואינו
צריך להשלים אחר הרגל לשלשים אלא פי' ימי נמצא ש
שמיני של חג עולה כשבעת ימי החג' וימ' רגל בפני ע
עצמו לענין תפלה וברכת המזון שמזכירין את יום שמיני
חג העצרת ואין מזכירין דג הסוכות כלל רק יש לו שם בפני
עצמו' ק' קרבן בפני עצמו' פי' שאין קרבן יום השמיני ה
הולך על כדר שאר הימים כי בשאר הימים כתמעטין וה
והולכין אחד אחד יום ראשון מקריב יג' יום כ' יום ג' יא'
זכן כלם בכל יום ויום מתמעטין אחד אחד הלפי סדר זרה
היה לנו להקריב ביום שמיני ששה פרים' ואין מקריבין רק
פר אחד' היט' כי בכל ז' ימים אילים שנים ויד' כבשים ויום
ח' אין מקריבין רק פר אחד איל אחד וז' כבשי' יש שיר בפני
עצמו שבשאר הימים אין אומר ביום זה שיר שאמ' אתמול
כדאמרי' בנמרה דמנחי בתמימנא ואמר נמי ונתם שאם חלה
שבת ביום אחד מן ימי החג שידחו שירת אותו היום ואמרו
מזמור שיר ליום השבת' אבל אם יבא שבת בשמיני של ח
חג אין שירת יום שמיני נדחית מפני השבת אבל אומרים

ימים טובים ומבדילין במוצאי הם ובמוצאי יום הכפורים
 שמלך שבתות ח' הן ומבדילין במוצאי שבת ליש' וכבר כ
 כתבנו נוסח הקדוש למעלה אם חל בחול או בשבת או בס
 במוצאי שבת ואחר הקדוש נוטל ידיו ומברך המוציא וא
 ואוכל ומי שהיה מתאוה לפת יותר מיון או שלא היה לו יין
 מקדש על הפת אבל אשכנז ואמיה לא מקדשין בכל ליל
 יש' ובלי' זה ויום הכפורים ובליל שמיני חג העצר מברכין
 זמן אבל לא בליל שביעי של פסח לפי שאינו רגל בפני ע
 עצמו וכבר ברכנו על הזמן בתחילת הפסח דעקר הקדוש
 והחבילה בלילה ואם לא קדש או לא הבדיל בלילה מקדש
 ומבדיל לסחר כל היום אחר שוגג ואחד מזיד ואסור לאדם
 שיטעום כלום משקדש היום עד שיקדש וכן אסור לטעום
 כלום ולעשות מלאכה משיצא היום עד שיבדיל ולטעום
 מים מותר שכן ועבר ואכל או שתה קודם לכן מקדש או
 מבדיל אחר כן ומדברי סופרים לקדש על היין ולהבדיל ע
 על היין ואעפ' שהבדיל בתפלה ואין קדוש אלא במקום
 סעודה כל' שלא יאכל בבית זה ויקדש בבית אחר אבל ק
 קדש בזוית זו אוכל בזוית אחר והליף זל פסק מפנה לפנה
 צריך לחזור ולקדש ונוכל להכריע שתי הדעות האלו הא
 ברוכתא דחזי ליה ת אבדוכתא ולא חזי ליה וכן כת' הר"ג
 ועוד כתב דאי קדש בבית ואזיל לחצר וקא חזי לדוכתא
 דקדש התם וקא חזי נמי הגר ואעפ' שאינו יכול להשתמש
 לאורו אינו צריך לחזור ולקדש ולמה מקדשין בבי' הכנסת
 בזמן הזה שאין אורחים אוכלין שם כדי להסדיר להמך העם
 סדר הקדוש הצריכין ללמוד אותו ולא גרע מתפלת של פ
 פרקים שצריך להסדיר ואין נוטלין הידים קודם שיקדש
 על היין קדש על הפת נוטל ידיו תחלה ואחכ' מבר' המוציא
 ומקדש והוציא ואוכל ואין מבדילין אלא על הכוס נתכוון
 לקדש על הי' ושכח ונטל ידיו קודם שיקדש מקדש על הפת
 ואינו מקדש על היין כיון שנטל ידיו לסעודה ואפשר
 לומר שאם נתכוון מתחלה לקדש על היין וליטול ידיו לצור
 סעודה שיכול לעשות כן וכן עמא דבר וכן
 ביום יקדש קודם שיאכל כיצד מברך בפה ושותר מלא
 לוגמיו וזהו הנקל קדושה רבא וגם קדוש זה לא יהיה אלא
 במקום סעודה ולא יטעום כלום קודם שיקדש קדוש זה
 ויש לו לאדם לקדש מבעוד יום אעפ' שלא קדש היום וכן
 מבדיל מבעוד יום ואעפ' שלא יצא היום שמצות זכירה
 לאמרה בין בכניסתו בין ביציאתו בין קודם לשעה כמעט
 וראוי שלא לסעוד בערבי ימים טובים מן המנחה ולמעלה
 מפני כבוד יש' אם לא יהיה שבת ונראה שצריך לברך על
 הדלקת נר יש' כמו על הדלקת נר שבת לפי שכתב שמצות
 לכבד שבת ולענגו כך מצוה לעשות ליש' והוה מכלל הכבוד
 הענג' מי שהיה אוכל בערב שבת וקדש עליו היום בעוד
 בתוך הסעודה פורם ספה על השלחן ומקדש וגומר סעודתו
 ומברך מרכת המזון היה אוכל הסעודה בשבת ויצא היום
 חזוה בתוך סעודתו גומר סעודתו ומברך ברכת המזון על
 הכוס ואחכ' מבדיל עליו והראב"ד זל חולק בזה אם יש לו

כוס אחר ואם היה בתוך השתייה פוסק ומבדיל והוור ליש'
 לשתייתו האוכל וגמר סעודתו עם הכנסת יש' מברך ברכת
 המזון על כוס אחד תחלה ואחכ' מזגין לו כוס אחר שאין ע
 עושין ב' מצות של תורה על כוס אחד אם אינן ענין אחד
 כמו שבארנו בהלכות הפסח וחייב אדם לאכול שלש ס
 סעודות בימים טובים כמו בשבתות ולקבוע שלשתן על ה
 היין ולבצוע על בכורות שלמות זכר למן שלא היה יורד
 ביט' והיה משנה מבערב ואם היה חולה מרוב אכילה או
 או שהיה מתענה פטור מג' סעודות כל זה דעת הל' במהל'
 ויש כתבו שהסעודה השלישית ביט' היא כשאוכלין תבשיל
 אחר לכד הראשון ואעפ' שאין מפסיק בה בברכת המזון
 ולא החמירו לעשותן רק בשבת לפי שגם בשבת לא מצאנו
 המצוה הזאת מבוארת בתורה רק מדקדוקי המקראות ואין
 אלא אסמכתא בעלמא ודי לנו להקדק בה בשבת משום
 חומרא דשבת לא ביט' שאנו אופין ומבשלין בו כל צרכי ה
 היום וכל הימים טובים אסורין בתענית ואפי' חולו של מ
 מועד אבל אכילת הפת בחולו של מועד רשור ובלבד
 שיהיה משפל בפרות שלא יתענה ואפשר לומר דדוקא
 להתענות מחמת עסקיו או מחמת יאוש שמחת יש' דהוא ש
 שאסור אבל המתענה מחמת תצובה וחסידות תעניתו לו
 תענג ומותר וממ' אין ראוי לאדם להרגיל על זה ואם לא
 ימצא מי שמופלא בחסידות שמתענה בשבתות וימים ט
 טובים יש' שחל להיות באמצע שבת אומר המבדיל בין
 קדש לחול וכו' כמו במוצאי שבת שפדר הבדלות הוא מונה
 אבל אין מברכין על הבשמים לפי שאין ביט' טעם נפש
 יתרה כל כך לפי שיש בו טורח וגם אין מברכין בו על הנרי
 לפי שחותרה הבעיה אבל במוצאי יום הכפורים מברכין על
 הגר ובעי' אור ששבת ואין צריך לברך בו על הבשמים ואף
 אם יהיה במוצאי שבת לפי שאין בו נשמה יתורה מפני ה
 התענית והימים הנקראים ימים טובים הם ראשון ושביעי
 של פסח ויום חג השבועות ואחד לחדש השביעי וראשון ו
 ושמיני של חג המוכות ואסרן הכתוב בכל מלאכה חוץ מ
 ממלאכה שהיא לצורך אוכל נפש שנ' אך אשר יאכל לכל נ
 נפש הוא לבדו יעשה לכם והעושה בהם מלאכה בער'ים
 והתראה שאינה לצורך אכילה לוקה מן התורה ואם עשה
 מלאכות הרבה בדתראה אחת אינו לזה אלא אחת שאין ח
 הלוק מלאכות ביט' ובגולה עושין מכל יום מאלו ב' ימים ו
 ויום שני מדבריהם ונתחדש דבר זה בגלות מפני הספק וא
 ואנו נוהגין באותו מנהג אעפ' שנכתלק הכפק מכנו כל
 המלאכות האסורות בשבת מפני שהן מלאכה או כביא
 לידי מלאכה או כשום שבות אסורות ביט' אם לא לצורך
 אכילה חוץ מן ההבירה וההוצאה מרשות לרשות שמתוך ש
 שהותר לצורך אוכל נפש הותרו נמי שלא לצור' ופ' הגאון
 והוא שיהיה צורך הכאת יש' ושכיתת בהמה וכדבר' יא'
 שאחר שנקראת מלאכה הרי זה כיוס טוב בכלל לא תעשה
 כל מלאכה אבל בחול המועד ודאי מותר ויא' שאפי' ביום
 טוב מותר שאין לאסרה רק בשבת שפרט לך בה הכתוב

מזינן ג' יום לצמחת התורה כמו שימנו הם באותה שע' וזה כתב שאם לא מנה בלילה שאינו מונה ביום המחרת מדתנן כל הלילה כשר לכפירת העומר משמע הא ביום לא מיהו אית דאמרי ביממא דומיא דקצירה דאמרינן אם נקצר ביום בשד' וכן כתב הרבנו שמונה ביום זול היכא דאשתלי ולא ברך בחדא מן לילותא מבר' בכל יום המחרת ואם לא ברך ב ביום המחרת מברך וכו' מה שיזכור כל שאר הימים שלא יפשיע במצוה עכ' ויא' כי להוציא את עצמו מן המחלוקת סופר בלא ברכה וכן כתב הר' יצחק זל וזל והיכא דלא כפר בלילה סופר למחר בלא ברכה וכתב הרב עכשו בזמן הזה אחרי שאין הפירה אלא זכר למקדש אין להקפיד שיהא ודאי לילה כן כתב הר' יצחק זל

דין שאסור לאכול מן החרש

גו

עד מכירת הפסח

אסור לאכול חרש קודם הקרבת העומר שנאמר ולא חרש וקלי וכרמל לא תאכלו וכו' ויש לאו בלחם ולא בקלי ולא ב כרמל כמו שדרשו זל ואסור חרש נוהג בה' מינין חטו' ד ושעורה וכוסמין שבולת שועל ושפון ונורגין בין בארץ בין בחוצה לארץ ובזמן שבית המקדש קיים הבאת העומר בתרת כל התבואות שנשרטז קודם הבאת דהעומר וכל תבואה שלא השרישה קודם הבאת העומר ואפי' נורעה ק קודם לכן אסורה עד שיקריב העומר לשנה הבאה בכל מ מקום ובכל זמן ואם זרע מחטים אלו ועדין בקרקע בשעת קריבת העומר לשנה הבאה הרי הן ספק אם התיק העומר כאלו היו מונחין בכך או נתבטלו בקרקע ולא התיק העומר ואעפי' שהטדישו קודם הבאת העומר לפיכ' הלקט אותם ואוכל מהן מפין אותו ככת מרדות ובזמן שאין בית המקדש קיים התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הנפה כלו אסור ובמקומות שעושין ב' ימים טובים אסור אף יום יז' עד לערב מדברי סופרים וכתב הר' יצחק שנוהג בשל גוים לפי' יש להזהר במקומות שזורעי' יז' בניסן שלא לאכול כתבואות אותה שנה וכן קלי וכן כרמל וחייב מלקו' על כל אחד ואחד בפני עצמו ואם אכל שלשתן לוקה ג'

דין סדר תפלת חולו של מועד גו

בחולו של מועד מתפללין יח' ברכות כמו בחול ואומר יעלה ויבא בעבודה ומזכירין בו מעין המאורע וכן נמי בברכות המזון בנרות כוונת כוונת ושלם אומר יע יעלה ויבא ובשבת של חולו של מועד מזכירין זכר כז מעין המאורע בעבודה ואין מזכירין בו של שבת שרדי ל לקח חלקו ויעלה ויבא אינו בא כי אם לחול המועד ודל נמי בברכת הנזון שאין מזכירין בו של שבת ביעלה ויבא שהרי לקח חלקו ברצה והחליצנו והה' ברוח ושבת שאין מז מזכירין של שבת ביעלה ויבא מהטעם שאמרו ובחולו

של מועד מסוכו' גומרין להלל ומברכין לפניו ולאחריו אבל לא בחולו של מועד של פסח כמו שבארנו במקומו וכל ח חול המועד מתפללין תפלת מוסף כמו ביש' ובשבת של חולו של מועד מתפללין תפלת מוסף כמו בשבת ויש' ומברכין במוצאי יט' לחולו של מועד וכן מברכין במוצאי יט' לחולו וכן מברכין על הכוס ואומ' בפה' ואח' המברך שכו' הברלות הוא מונה כמו שבארנו במקומו ובמוצאי שבת ל לחולו של מועד מברכין כמו בשאר מוצאי שבת בין בתפלה בין על הכוס ואין אומ' לא ויהי נועם ולא ויתן לך ל לפי שאין מעשה ידינו

דין הלכות יום טוב גח

ערבי ימים טובים כן הנחה ולמעלה אסור לעשות מלאכה כמו בערבי שבתות פי' חמץ המנחה מט' שעות ומחציה ולמעלה והלמ נע' כתב כי כנחה גדולה מו' שעות ומחציה ולמעלה וכל העשה בדם מלאכה אינו רואה סימן ברכה לעולם וגוערין בו ומבטלין אותו על כרחו אבל אין מכין אותו ככת מרדות ואין צריך לומ' שאין מברך אותו הוץ מ מערב הפסח שהעושה בו מלאכה נכדין אותו ואין צריך לומ' שמיכין אותו ככת מרדות אם לא נודדו לפי שיש בו חגיגה ושחיבת קרבן ולפיכך אסור בעשית מלאכה מדברי סופרים כמד בדולו צל מועד והוא קל מחול המועד ואינו אסור אלא מחצי היום ולמעלה וקודם זמן זה תלוי בכניסה כמו שבארנו במקומו ונראה שאסור לכפר מכפר ישראל בערבי שבתות וימים טובים כן הנחה ולמעלה ואפי' להתיר תספורת מעשה הדיוט ולא גרע מחול המועד דאמרי הדיוט תופר כדרכו מוליכין מלים מבית האוכן ביד' עד חצות ואעפי' שאינן לצורך המועד וגורפין וכל כדת הר"י דבהנחה ומוציאין אותו לאשפ' וכושביבן טובכין לתרגל' ותרגולת שישבה על הביצים ג' ימים או יותר וכר' מ מושיבין אהרת תהתיה ביד' כדי שלא יפסדו הביצי ובמועד

אין מושיבין אבל אם בחה בכועד מעל הביצים מחזירין אותה לכקוכה ונהגו לפדות הבכורות בערבי פכח'י' וכתב הר' דוד בר לוי זל עמא היה מנהגם בזה לפי שפדאם העם ממכת בכורים וביהוש' נזכר שמנרגם היה נר'ענין הבכורות בערב הפסח ונכר באר הרב הנזכר טעם מנהג בכורים לפי שהיו כוכרי עז שלהם כפי' כנהג הקדוש שהיתה העבודה בבכורות ואפשר שוכנהג היה אף באומות ואפ' שהרבה היו כבכרי ישראל בזמן ההוא כן הדטאים כמו שנתבאר עליהם הנביא ואמ' איש שקוצי עיניו דשליכו ואעפל המקום חס עליהם ודצילם ולכך צוה עליהם לפדות עכ' כתב הרמ' נע' אין מקיזין דם בערבי ימים טובים לפי שגזרין כל ערבי יט' אפז ערב שבויע' וכן נמי אין מקיזין דם ביום השענא רבא לפי שיופ' רבא הוא והגיה עליו הוף זל מיהו כיון שהורגלו בהן רבים שזכר פתאים הכדי' והוא אערב שבת דאעג' דהוי כ' אדים כדאית' בכסנת שבת כשם שמקדישין מלילי שבת כן כקדשין כלילי'

ואם הערפ הכל אסור שהחמיר במערים יותר מן המזיר
 והטעם שהמזיר יודע שפושע ויתן לבו לשוב והמערים
 חושב לעשות בהתר ולא ישוב לעולם כתב הר"י צחק
 זל וזל ואין מערימין לבשל ביש קדרה אחת לבר ואם הערי
 אסור ובהמה מסוכנת לא ישחוט אלא אם יבול לאכול כזית
 מבשר יום וקדרה אחת מלאה מותר כדתיא ממלאה אשה
 קדרה בשר אעפי שאינה צריכה אלא לחתכה אחת והרף
 זל פתב פי' השאר לצורך חול והא דתני ואם הערים אסור
 התם בקדרה לברכה כך פי' בתוס' פק' דביצה וכן יש להזהר
 שלא לשחוט מיט' לחברו דשמה השני חול ואפי' בשני ימים
 טובים של זה אעג' דקדושה אחת הן היינו להחמיר ולא ל
 להקל ועוד דעתה יום ראשון עקר אך אם אוכל מן העוף או
 מן הבהמה קצת כו ביום שרי' אבל לאפית ולבשל מיט' ל
 לחברו אסור אפי' כשאוכל בו ביום דלא שיד ביה האי טעמא
 עכל הרף' והתירו זל להערים במקום שיש בו הפסד מאון
 או חסרון שפע כגון לשחוט בהמה מסוכנת או להעלות א
 אותו ואת בנו שנפלו לבור או למלאה התנור פת שתהיה
 נאפת יפה ואעג' שאינו צריך אלא לכבר אחת מפני שהפת
 נאפת יפה כשהתנור מלא והרף זל כתב פיהו כידה שקורין
 פוגייר אסור לאפות בה כא לצורך דלא שיד בה האי טעמא
 ואפי' בתנור נמי היינו בתגוריהם שהם קטנים אבל בשל ל
 לבו הגדולים לא עכל וכן נמי מותר לסלוח כמה חתיכות
 בשר ואעג' שאינו צריך אלא לחתכה אחת יכן כל כיוצא
 בזה והאופה מיט' לחול כתב הרף זל שאינו לוקה דהואיל
 ואי מקלעי ליה אורחים דחוי ליה השתא נמי פטיר' ודבנו
 אפרים זל כתב דלוקה דלא אמרי הואיל מי שהירג' ולו
 בהמה מסוכנת שוחטה ביום טוב להאכיל לגוים או לכלבי'
 לפי' אין מזמנין הגוי ביש גזרה שמא ירבה בשבילו והירוש'
 מתיר אם אין מכירו שאין לחוש שמא ירבה בשבילו אבל
 אם בא הגוי מאליו אוכל ממה שהבינו כבר בשביל עצמם
 עמהם וכן העושה לעצמו והותר מאכיל המותר לגוי או ל
 לבהמה והמכשל לגוים או לבהמה אינו לוקה הואיל ואי מ
 מקלעי ליה אורחים דחוי ליה וצדין חיה או עוף מן הביבירי
 ביש ונותנין לפניה מזונות ומתירין פקיעי עמיר ומהלקשין
 לתרגלין בהמה המשותפת עם הגוי שוחטין אותה ביש ל
 לפי שאי אפשר לאכול ממנה כזית בלא שהיטה פי' דאעפ'
 שיש להן ב' בהמות אם אינן שוות בדמיהן שיאמר לו הגוי
 טול אי זה מהן שתרצה אבל עסה משותפת עם הגוי אסור
 לאפותה שאפשר לחלקה בכצק פי' ואעפי שאמרו ממלאה
 אשה תנור פת בזה אסור לפי שאין פת הגוי ראוי לישראל'
 וכת' בירוש' העושה עיסתו עם הגוי פטור מן החלה ויש
 מעמידין הירוש' בשהגוי עומד עליו שהדבר מפורש שידו
 באמצע והרס בסול כת' שאם יש בחלקו של ישראל שיעור
 חלה חייבת בחלה ובני החיל שבידם להטיל טורח והקון
 טזונתם על ישראל שנתנו קמח לישראל לעשות להם פת
 ביש אם כשנותנין מסכה פת לתנוק אין מקפידין מחת
 לאפותה ביש' שכל פת ופת ראוי לתנוק והם כמו שמזונותם

עליו ויש עוד לחוש שאם ימאנו לתקן להם מזונותיהם
 שיחטפו להן מה שתקנו לצור' יט' וימנעו משמחת יט' ולפי'
 הקלו להם חפטים זל וכן עיבת כלבים בזמן שהרועים א
 אוכלין ממנה אופין אותה ביש' דכיון דמזונותן עליו אמרי
 דכל פתא ופתא חזיא לרועים אבל עיסת הכלבים בזמן ש
 שאין הרועים אוכלין ממנה אינה נאפת ביש' דלענין מ
 מלאכה הלכה כר' יוסי דאמר לכם ולא לכלבים אך בזמן ש
 שאין בדבר רק טלטול בעלמא בלא מלאכה כגון חר' וך ד
 דלועים וכיוצא בהן מותר בשביל בהמה והרז זל כת' דודאי
 נראה הלכה כר' עקיבא דכל נפש פמשמע ואפי' נפש בהמה
 ופביא ראיות גדולות לדבריו אמנם בעיסת כלבים מודה
 ר' עקיבא כיון דאפשר להו לכלבים בעיסה בלא אפיה לא
 טרחינן להו במלאכה יתרה אלא בזמן שהרועים אוכלין מ
 ממנה וכן הדין בעיסת גוי או שפחה שמזונותם עליו שכל ז
 זמן שישראל אוכל מפתן או מתבשילן נאפת ביש' אבל
 אין ראוי ליחד להם פת או מנה לברם וכן ראוי להזהר
 לאלו שאופין פתן בתנורי הגוים ונותנין שרכס פת או כבר
 שלא ייחדו לו אותו כבר ער אחר האפיה כדי שלא יהיה ט
 טורח האפיה ועשית הכיכר וטלטולו ידוע ומפורסם שהוא
 בשביל הגוי אך אחר האפיה נותן לו בשכר אי זה שירצה
 לפי' שכל כבר ראוי לישראל והוי כמי שמזונותין עליו ואחר
 אשר לא יאפה לו הפת אם לא יתנו הלוק' ושרית דמורסן
 לתרגולי' מותר ובלבד על ידי שני לפי שהדב' קרוב לנבול
 רחיצה וסיכה הרי הן כאכילה ושתיה ועושיין אורגן ביש'
 שנ' אך אשר יאפל לכל נפש כלו לצורך הגוף פי' שזרה ה
 הדבר השזה לכל נפש לפי' מחמין חמין ביש' ורוחץ פניו
 ידיו ורגליו ומותר להחם הרבה מן המים דומיא דכנל' אר
 אשה קדרה בשר ועל זה הורו חכמים הראשונים במקום
 שיש תינוק שיש צורך לרוחץ כל גופו שנותנין מים הרבה
 להחם להדיח הקיערות וכן השירים רוחצין גוף התינוק אבל
 בשרהן אסור אפי' פניו ורגליו וכן נמי כל גופו בחמין
 שהוחמו ביש' משום גזירת מרחץ וביה פר' יט' כתיר כל ג
 גופו כבר אכר' ובחמין שהוחמו מערב יט' רוחץ ברוך כל
 גופו ביש' שלא גזרו על דבר זה אלא בשבת בלבד והרף זל
 כתב מיהו בשבת פר' כירה אכר רחיצה בשבת אפי' בחמין
 שהוחמו מעש' משום גזרת חמין שהוחמו בשבת אם אפי'
 ביש' נמי לא שנה כיון דביש' עצמו אסור כדאוריתא לרוחץ
 כל גופו כדאמ' בתוס' על מהם אדם חמין לרוחץ פניו ידיו
 ורגליו אבל לא כל גופו משום גזרת מרחץ וכתוכפת פרש'
 טעמ' משום דלא הוי דבר השזה לכל נפש דאין לרוחץ כל ג
 גופו כי אם למעונגים וכן מהויה דביצה דפי' חמין דמוקי'
 לה להזיע קודם גזרה משמע אבל כל גופו אסור לרוחץ ביש'
 כמו בשבת וצע' ברב אלפס ובכפר גדול עכל דרף זל ואין
 שטיף על פני האים גזרה שמא יעשה כלי של שייטין ואין
 חולצין ולא מיבמין ביש' גזרה שמא יכתוב ואין מחדשין
 ולא מחריטין ולא מער' כין ביש' גזרה מטיבס כקח וכמכר'
 וכתב גאון אחר זל דדוק הקדש מזבח או דבר ק רביר

אבל הרכיבה על גבי בהמה לרברי הכל אסורה ביוס טוב ש
שמה יחתוך זמורה וכל מלאכה שאפשר לעשותה מעיט' ב
בלתי הפסד וחסרון טעם אסור לעשותה ביט' אפי' לצורך א
אכילה והצדקה פדי שלא יהיה יט' כלו הולך בעשית אותן מ
כל אכות וימנע משמחת יט' שלא יהיה לו פנאי לאכול ול
ולשתות וזוה הטעם הותרה ההוצאה ביט' ואעפ' שכל דו
ההוצאה אפשר לעשותה מעיט' אבל התירוה כדי שיוליך ו
ויביא כל מה שירצה להשלים חפציו בשמחת יט' ולא יהיה
כמי שידיו אסורו וכת' הרז' זל זה ההתר אינו שוה בכל דבר
אלא יש לו דרכים חלוקים זה מזה קטן ולולב וספר תורה
והוצאת כלים אפי' שלא לצורך מלבוש וכן מפתח האוכלין
כיון דאיכא צורך כל דהו אעג' דליכא צור' אוכל נפש מותר
לכתולה אבל הוצאת מפתח של כלים שאינן צריכין לו
וכן הוצאת אבנים לבנין אסורה וזה יצחק זל כת' שמפתח
של כלים אם לכו דוה עליו כשלא יוצאינו מות' לו להוציאו
וההוצאה שהותרה צריך שלא ישא משואות גדולות כדרך
שהוא עושה בחול אבל נושא הוא על ידי שנוי ואם אי א
אפשר לשנות נושא בלתי שנוי ועל גבי בהמה לא יביא
כלל שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול אבל כל מלאכה
שהיה בה חסרון טעם אם נעשית מאמש עושי אותה ביט'
ועם כל זה אין תולשיך את הירק ואין מלקטין פירות מן ה
המחובר ואעפ' שכני יוסן הן חשובין יותר והירוש' כומך
לזה הטעם דכתי' אך אשר יאכל לכל נפש וכמו ליה ושמות
את המצות דכתי' דמצה שהיא בתלוש וכל שדרכו לאכול
אסור להריח בו במחובר שמה יבא לתלוש ולאכול אבל ש
שדרכו להריח ולא לאכול מותר להריח שלא יבא לללוש
כדי להריח שהרי די לו ממנו בעצמו במחובר
מכשירי אוכל נפש שיש בהן חסרון טעם אם נעשו מכערב
עושין אותן ביט' כגון שחיקת פלפלין הכפיגין טעמן וכ
זכיוצא בדין אבל מלח אינו נרודך אלא על ידי שנוי
לפי שאפשר לעשות מעיט' בלי חסרון טעם ואין שוחקים
פלפלין ברחים שלהן אבל דבין אותו במדוכה ככל התבלין
זהו יצחק כת' דוק תבלין או פלפלין כשלא ידע אי זו קדרה
יבשל ביט' או בתבלין שמפיג טעמן אפי' ידע והרף זל כת'
וזל לדרך שומין שמפיג טעמו יותר מדי שרי כך פי' ב
בתוכפות פק' דביצה ומיהו רב אלפס פס' כשמואל דאמ'
כל התבלין נדוכין כדרך בלי שום שנוי חוץ כמלח ולפי' ז
זה שרי לרוך פלפלין וכן כל תבלין ואפי' הוא במדוכה של א
אבן ואפי' ידע מעיט' דבעי לבשולי ביט' קדרה דבעיאת
תבלין אפי' הכי שרי ואפי' הרבה ביחד ומיהו לרוך פלפלין
בתור החיים שהן שקורין מוליג' אסור דמחזי כעבדי
הזול כיון דמיוחד לכך כדאיתא פרק דביצה ומנהג העולם
בישחוקין פלפלין אף במדוך של אבן לעש' בו שנוי קצת
דרך הטיה או לרוך מעט מעט ושמה היינו טעמא משום
דמתוך כד הם זכורים שלא לרוך יותר מצורך יט' אעפ' שנ
שנו וכן יחד כלן אעג' דשרי לבשל כמה התכות בשר יחד
בקררה אחת אעפ' שאינו צריך אלא לחתיכה אחת והתם

היינו טעמא משום דבשול אחד לכלם אבל גבי שחיקת פ
פלפלין הדבר ידוע שאין כלן נדוכין יחד הילכך אם הידי
שוחק פלפלין הרבה יחד אעפ' שיש צורך למקצתן אין
שחיקה אחת מועלת לכלן ואם לא דמי לקדרה ופסקו הת
התוספות בתרי לישני שבתלמוד להחמיר ולאכור דהיכא
דידע אז בתבלין שאינו מפיג טעמן עכ' ירושלמי הדין
סקריא אסור למעבד ביומא טבא דלא מפסיק בנימיה פי'
סקריא מוליאתא שקורין קומפינדורא גזרה שמה יחתוך
חוט התפירה אלא כיצד יעשה יתקן חוט מעיט' חוט נושזר
וישימיהו בחודה של מחט וזה שלא יחתוך החוט מן החודה
של מחט שאי אפשר שלא יחתכו שלא ישיב בה כי אם
חציו ומל מכשירין שאפשר לעשותן מעיט' אסור לעשותן
ביט' כך כתב הראב"ד זל ואין כותשין הריפות אם לא על
ידי שנוי כגון במכתשת קטנה ואין עושין גבנה ביט' לפי
שאין מפיג טעמו והרף זל כת' אם היה אפשר לעש' מעיט'
וכיון דאפשר אין לעשותו ביט' ולא דמי לשאר אוכל נפש
כגון אפיה ובשול זכיוצא בהן דמותר דהתם אי אפשר ל
לעשותו מעיט' לפי שהתבשיל מפיג טעמו וזכ' אפיה ה
החמה טובה לאכול יותר מן הצוננת ולפי שיש חלוק בין א
אפשר לאי אפשר גבי אוכל נפש כהא הא דמקשינן גבי זה
ההיא דשמה יעלה ויתלוש ומה בכך אוכל נפש הוא מדי
דהוא אפיה ובשול ולפי זה ניחא דאפיה ובשול אי אפשר
לעשותה מעיט' אבל תלישה אפשר לעשותה מעיט' בלא ק
קלקול כלל ומה שמקשי' בתוספות מההיא דר' יהוד' דכחוק
בין מכשירין שאפשר לעשותן למכשירין שאי אפשר לע
לעשותן מכח פסוק משמע הא גבי אוכל נפש ליכא חלוק ב
כלל בין אפשר לאי אפשר מולא מוקי קראי שמחלקין הדין
אפשר לשיאי אפשר בין לעבין אוכל נפש גופא יל' דלעבין
אוכל נפש גופא לא בעי קרא לחלק בין אפשר לשיאי אפשר
דמסברא נפקא לן ולא קרי ביה התרא אך אשר יאכל לכל
נפש יעשה היכא דאפשר לעשות מעיט' בלא קלקול כלל ד
דמשמע יעשה לכם דעשייה דיי' צדיכה לכל נפש והיינו ה
היכא דלא אפשר בלא קלקול כלל כדתרין בתוספות רבנו
יהודה ואפי' לפי הירוש' דדריש אך שלא לקצור וכן לפי
הקדוש רבנו נתנאל זל דמיתתי הירוש' דלא שרי מלאכה כא'
מלאכות דשיכי גבי מצה איכא נמי לפרש טעמא דקרא
משום אפשר כי היכי דמפרש ר' יהודה גבי מכשירי' זאת'
לפי זה היכי שרי טחינת תבלין היכא דאפשר לעש' מעיט'
כגון דידע מאי בעי בשולי מעיט' תם אינו מפיג טעמו כד
דמפרש הרף זל כשכואל דשרי הכל חוץ כמלח והיכי שרי
ליה לפי מה שפי' גבי אוכל נפש יש חלוק ושמי' לפרש
כיון דעקר התבלין לתקן התבשיל והתבשיל אי אפשר ל
לעשותו מעיט' הילכך תבלין כמי שרי ומיהו אמוראי ק
קמאי דהוי אסרי בתבלין שאינו מפיג לא כבירא להו האי
סברא עמ' הרף זל ולא הותרה מלאכה לצורך אוכל נפש
אלא כדי ליהנות בה ביט' ואם הותר מותר הכותר בחול ד
דהכי איתא בירוש' אין הכן לחול ואסור להערים בכדור זה

שנא לא אישתהי ואפילו בשני ימי טובים של ראש השנה
 בדאמרינן פק דביצה ומיהו לת אסר נכ כן ביט' שני מההיא
 דשבת דאפר להו לכני בשכר לפי שאינן בני תורה וגם אנו
 אין להחזיק עצמנו כבני תורה ומיהו אשכח בדבר שהוא
 נאכל כמו שהוא חי דאין בו משום בשולי גוים ואנו נוהגין
 בו התר עכשו גם לדין אף על גב דאפר להו רבא לאותן
 שאינן בני תורה ביבמות אפילו הכי אנו נוהגין בו
 התר עכשו ומורי רבנו יחיאל היה מחלק ולענין מת יש
 להחמיר משום דאושא מילתא עכל הרף זל וקצת חכמי
 צדפת זל מתירין ביט' שני לוית חוץ לתחום ואפי' על
 ידי רכיבה וכן התירו חכמי בדרש זל כמת שהיה באקרי
 ללוותו עד בדרש שנים כן הקרובים ולרכוב בדרך אך לא
 שבו אותו היום למקומם אך נשארו בעיר בדרש היום דה
 ההוא ורבים העידו שנעשה כן בימי הר' משולם זל ונרנו
 בנרבוה שישאל נושאין המת אפי' ביט' ראשון עד הקבר
 וכן רוחצין אותו בלי ככר או תינוק והטעם משום דטלטול
 בעלמא הוא ולחמם המים לרחיצה נש כן מותר שמתוך ש
 שהותרה הבעיה לצורך הותרה נמי שלא לצדל הוא דאיכא
 צורך יש' או צדל מצוה והא איכא שעקר מנהג הרחיצ' מקדם
 היא לכבוד המת שלא יקוצו העם בריחו וימנעו מלביאו
 ולפיכך נהגו לנקותו ולטהרו מכל טנוף והחוצאות הותרו
 נמי שלא לצורך היכא דליכא נמי צורך יש' או צורך מצוה
 קצת והא איכא אבל אחר יציאת נשמה מטלטלין אורנו
 מן המטה לארץ על ידי ככר או תינוק משום דהוי כמחמרי
 לצל ועל ידי ככר מותר ואפילו בשבת כיון דליכא אלא א
 אסור טלטול דרבנן משום כבוד הבריות דחינן ליה ועוד
 שהוצאת המת היא מלאכה שאינה צריכה לגופה שפטור
 עליה ובמקום מצוה מותר לכתחלה וכל שאר דברים ה
 האסורין בראשון אסורין בשני אעפי' שהוא מרברי סופרים
 ואפי' בשני ימים טובים של גלויות כעם שהראשון אסור
 בהספד ובתענית וחייב בשמחה כן בשני וכל המחלל יום
 שני אפי' לצאת חוץ לתחום מדין אותו או מכין אותו מכת
 מרדות אם לא נדוהו אפרוח שנולד ביט' אסור ספני שהוא
 מוקצה ויגל שנולד ביט' מות אם היתה אמו עונד לאכילה
 וקים ליה שכלו לו חדשיו דאי לא קים ליה שכלו לו חדשיו
 צרי' להכתי' עד ז' ימי שלמי' שהוא ליל ח' וזול' זה אסור משו'
 כפק נפל אבל על דרך זה מות לפי שהוא מות באכילה אגב
 אנו ואם שחט אמו העובר מות ביט' אעפ' שלא נולד ויעגל
 שנולד בשבת מותר ביט' דשבת ויט' שתי קדושות הן ומשנ'
 הכנה ליכא למסריה שהרי אם נולד ביט' עצמו מותר ואפי'
 למאן דאמר שבת ויט' קדושה אחת הן מותר מדי דהורה א
 אתינגלר: ואבהמה שמותר לשחטה ולאכלה ביט' אחר
 שבת מפני שמערב שבת היתה מוכנת ליט' בהמו' שיוצאו'
 ורועות באפר חוץ לתחום ובאות ולנות בתוך התחום דהי
 אלו מתרות ולקחין מהן ושוחטין אותן ביט' אבל אם ל
 לנות חוץ לתחום אם באו ביום טוב אין שוחטין אותן לפי

שהן מוקצה שאין דעת אנשי העיר עליהן בהמת חולין ש
 שנפלה מן הגג והרי היא צריכה בדיקה שוחטין אותה ביט'
 ותבדק אפשר שתמצא כשרה ותאכל והטעם משום דהיא
 מחזקין ריעותא והבעל ההשלמה פסק זה לחומר אוחזין
 ותנגלין שכבית מותרין הן ואין צריכין זמון אבל ימי
 שובך ויוני עליה וצפרים שקננו בפרדס ובטפוחין הרי דין
 מוקצה וצריך לזמן אותן מבערב ולומר אלו ואלו אני מטיל
 אבל צריך לבעבע זמן שהורים ולבנים ומצא שחור יט' ב
 במקום לבנים ולבנים במקום שחור הרי אלו אסורין שאפי'
 או אותן שזמן פרחו לזן ואלו אחריו הן וכל ספק כוכן כותר
 זמן שנים ומצא שלשה הכל אסור שלשה ומצא שנים כן
 מותרין זמן בתוך הקן ומצא לפני הקן אם אין שם אלא הן
 ואינן יכולין לפרוח אעפי' שיש שם קן אחר בקן זוית כמות
 חמישים אמה הרי אלו מותרין שאין המדדה מדרגה אלא כ
 כנגד קנו בשזה וכל שהוא כחוכר צידה ער שיאמר הבא
 מצודה ונצודנו הרי זה מוקצה ואין צדין אותו ביט' ואם צד
 אותן לא יאכלו אבל אפשר לצוד דגים מעיט' ולהניחן בתוך
 המצודה במים ומותרין ואין נותנין מזונות לפני המדוכר
 צידה וכל שאין צריך הרי זה מוכן וצדין אותו ביט' ואוכלין
 אותו כגון חיה ועוף שקננו בפרדס סמוך לעיר ילדיהן
 כשהם קטנים שאין צריכין צידה ודעתו עליהם אין צריכין
 זמון אבל האם אסורה על כל פני' ולא יניעל בה זמון אחר
 שהיא צריכה צידה מצודות חיה אף שפרשו מער יום טוב
 לא יטול מהם ביט' אלא אם כן יודע בוראי שנצודו מערב
 יט' אבל בספק אסור ואעפ' דשחיטה ואפיה מלאכה גדולה
 מצידה ופותרות הטעם בהיתירן לפי שיש בהן חסרון טעם
 אם יעשה מאמש מה שאין כן בצידה וכצד דגים אפשר
 לומר דטעם האסור משום תלישה מן המהובר שהיא אסורה
 ביום טוב בדאמרינן פרק כלל גדול מאן דצייר כוורא חייב
 משום קוצר אבל הסוכר אמת המים מערב יום טוב ולכח
 השכים ומצא בה דגים הרי אלו מותרין לפי שכודאי מעיט'
 נצודו שהרי סבר אמת המים שלא יוכלו ליכנס עורר דגים
 רק אותן שהיו שם באותו הפרק שירי השמן ושירי הפ
 הפתילות מן הנר שכבה בשבת יש אסורין אותן ביום טוב
 וכן נמי שירי השמן והפתילות מן הנר שכבה כליל ראשון
 יל ראש השנה אסורין אותן ביום טוב שני ומביאין כמן מן
 הירושלמי אך הרן זל והר אשר והבע' ההשלמה זל מתירין
 בית שהוא מלא פוזת ונפחת נוטל במקום הפחת ומכריש
 בגמרא הוא שלא יהיה הכתימה חשובה שלא יהיה ברה א
 אסור תורה על הסתירה וקשרי החבלים שעושין בוללות
 הכלים כגון שדה תיבה ומגדל מתיר ומפקיע חוצה לומר ס
 סותר גדילת החבל חותך ואין בזה משום סותר לפי שאין ב
 בנין ככלי ואין סתירה בכלי וזהו שיש מ' זל חותמו' שבכלי
 אבל שבקרקע כגו' דלתות בור ודות כתיב אבל אינו מפקיע
 ולא חותך משום פותר גוי שהביא דורן לישראל ביום טוב
 אם יש מאותו הסין במחובר לקרקע או שהביא

מדתו לרשות גבוה ודומה למקח וממכר אבל עכשו שנ
שנודרין להקדשות כפר תורה או עבודה או שמן למאור ו
וכיוצא בהן מותר לפי שערין אין מיוחדין שם דבר שיוצא
מדתו ואינו דומה למקח וממכר וכל שאסור לטלטלו ב
בשבת אסור לטלטלו ביום וכל שמותר בשבת מותר ביום
חוץ ממוקצה שאסור ביום ומותר בשבת פי' דבשבת לית
לן כי אם מוקצה מחמת אסור ומוקצה מחמת חכרון כיס ו
וגרונות וצמוקין וביט' אית לן כל מוקצה והטעם לפי
שיש קל משבת וחששו שמא יבאו לזלזל בו וכן זמן הגוי
מותר בשבת לפי שאין לחוש בשבת שירכה בשבילו והר
זל חולק על זה ואם ומי איכא מדי דבשבת שרי וביט' אסור
לפי' אומר כלל אחר דכל מוקצה שיעקר הנאתו על ידי מ
מלאכה שהיא אסורה בשבת ומותרת ביום כגון שחיטה
בהמות מדבריות ובקוע עצים מן הקורות והסקה בשכר
כלים ו'שחוט עו העומדת לחלכה וכיוצא בה כל אלה דין
מוקצה האסור ביום דממילא הוא נאסר כפני המלאכה ה
האסורה בשבת אבל המוקצה שדרך הנאתו שלא על ידי
מלאכה האסורה בשבת כגון הגבהת עצמות וקליפין מן הש
הצלחין וכגון חתוך נבלה לכלבים ותמרי דעסקא כל אלה
הם מוקצה המותר בשבת ואין צריך לומר ביום עב' וכל
דבר שגמרו בירי אדם אינו מוקצה ואית דבעי למיפ' שאלה
דמתמ'ים שנוגז'מים כנגית בעיט' או בעיט' ונדרחו
על זה מיד או אי חזו להו כתר הכי כליל שבת או כליל יט'
שלקחו טעם היין מותר לשתות ביום שגמרו בירי אדם
אם שהו שם כפי הצורך ומוציאין גרף של רפי לאשפרה
וכן עביט' של מי רגלים ואף הרעי עצמו בלתי הכלי ועושין
גרף של רעי לכתחלה כיצד אם יהיה דבר שאינו ראו' ל
לטלטל נאסר לו וקץ בהיותו במקומו משים שם ויהי' אותו
הדבר שם כגרף של רעי ומוציאו לאשפה כיצד דוא המ
המוקצה התרגולת העומדת לגול ביצים ושור העומד לח
לחרישה ויזכה שובך זפרות העומדות לפחור האוצר וכיוצ'
בזה הרי זה מוקצה ואסור לאכול מהן ביט' אפ' לא דהבין א
אותן כבערב ויחשוב עליהן לאכילה אבל בשבת דהכל מ
סוכן ואין צריך הכנה ולגמור האוצר אסור בשבת גזירה
בשום השוית גומות וביט' בעיא ולא אפשר לומר
דחוי ספקא דרבנן ולקולא' שכן משילין פרות דרך ארובה
ביט' מה שאין בן בשבת ובהשלמה כתב דלחומר עבדינן
ודין המוקצה והנולד שזה ביט' חול מכין לשבת וחול מכין
ליט' ואין יט' מכין לשבת ואין שבת מכינה ליט' לפי ביצה
שנולדה ביום אחר השבת אעפי' שהתרגולת עומד לאכילה
אסורה לפי שמאמש נגמרה הביצה ונמצא שבת מכינה ל
ליש ואסורה בכל יט' מיום יט' אחר שבת וכן ביצה שנולד'
בכל שבת מיום שבת אחר יט' ואין ערוב מועיל להתיר
המוקצה והנולד שאין ערוב מתיר רק טורח הבשול והאפי'
אבל דבר הבא מאליו אינו מתיר בדק בקנה של תרגולת
מעיי' להבהר השכים ומצא בה ביצה מותר ביוע שמאמש
ילדה אותה

שכל שתשמישו ביום נולד ביום ומאי נהו תרגולת ואעפי'
שבדק מעיי' שמא לא בוק יפה ואעג' בדק יפה יפה שמא
יצתה רובה וחורה ומותרת ביט' ודוק כדאיכא זכר בהדיה
אבל אי ספנא מארעא אפשר דילדה כלילא ואסור ועד
כמה כל דישמע קלא ביממא עד שתי' בתי' אי איכא נהרא
לא עברא וכן אי איכא מיצרא ואי איכא סכרא עבודה וכן
וכשם שאסור לאכול הביצה שנולד ביום כך אסור לטלטלה
ואפי' נתערכה באלף כלם אסורות שהרי למחר יותר דהכל
ודבר שיש לו בתירו' אפי' באלף לא בטיל וכפך שנתערב
מותרת ואעג' דיש לו מתירין דמשום דהוי ספק ספקא וכתב
הר דוד בר לוי זל מיהו ביצה שנולדה ביום שנתבשרה ב
בשוגג בו ביום עם בשר ותכשיל הכל מותר חוץ מן הביצה
שמניח עד למחר דהא קיימ' לן געולי ביצים מותרת דמיא
דביעי הוא כל' שאין נותנין טעם כלל ועוד כת' שזה היה
מעשה בלוגיל בכיצים שנולדו ביום והטעמו בטפלה שקורי'
פגרה והתירו הכל חוץ מן הביצים עכ' השוחט את
התרגולת ומצא בה ביצים גמורות הרי אלו מותרת משום
דהוי מלתא דלא שכיחא ולא גזרו בה ובאר הר"ז זל ואפי'
ביט' אחר השבת שני ימים טובים של גלויות שתי קדושו
הן ואינן כיום אחד לפי דבר המוקצה או הנולד ביט' ראשון
פותר בשני אם הבינו לו כיצד ביצה שנולדה בראשון
תאכל בשני חיה ועוף ודגים שנצודו בראשון יאכלו בשני
וכל דבר המחובר לקרקע שלקחו בראשון או תלשד יאכלו
בשני וכן כל כיוצא בזה ובראשון מותר לחחול את העין
על ידי גוי ואעפי' שמטייע לו בפתחות העין ובעצימרתו
אין בכך כלום ובצני מותר לחחול ואעפי' שאין שם חוליי
דשני ימים טובים של ראש השנה קדושה אחת הן וכיוצ'
אחד הן חשובים לכל דבר אם לא לעגין כת בלבר אבל
כל מוקצה ונולד בראשון אסור גם בשני וכשאלה שאלה
על מוקצה של אוצר וכיוצא בו אם גמלך עליו ביט' ראשון
ואמ' הרי מכינו למחר אי טרינן ליה כמה נפשך כיון דשתי
קדושות הן כי היכי דטרינן בגוי שהביא דורון לישראל אל
כדבר שיש בכינו במחובר ביט' ראשון דטרינן ליה ביט'
שני בכדי שיעשו והשיבו דבמוקצה דאיכא לכבוד ביר
דלפא מטלטל ושביק כגון תרגולת העומדת לגול ביצים
בהא מחזי ודאי דאסור כדחזי בימינו שובך דלא סגי להו ב
במכאן אני נוטל למחר עד דאמ' זה חזר אני נוטל אבל ב
במוקצה אחר דליכא למגור האי גזרה כגון עצים זפרות של
אוצר ודאי מחזי דמהני בהו הכנה דאמרי מה נפשך אבל
לעגין כת אין הפרש בינם ובין שני ימים טובים של גלויות
שביום ראשון אעג' דלא אשתהי יתעסקו בקבורתו עבמין
וביט' שני יתעסקו בו ישראל ויעשו לו כל צרכיו כגון ע
עשית הניטה ותפירת התכריכין וקציצת הבשמים וכן כל
כיוצא בזה שיש שני לגבי מת כחול הוא חשוב ואפי' בשני
ימים טובים של רה' וכתב הר' יצחק זל ומת ביום טוב שני
לא יתעסקו בו ישראל כדברי רת אך בהרבה מקומות נהגו
כדברי בכור שזר שנית' והרף זל כת' לא שפא אשתהי ולא

בשביל גוי גזרה שמא יעשה המלאכה דגזרינ' פרות הנושרין
גזרה שמא יעלה ויתלוש . והא דאמרינ' פרק כל סתבי היינו
במדי ולא לאכילה שאינו להוש אחריו כל כך אבל במדי
ראבילה דלהוש אחריו יש לחוש ולאסור . ולפי הלוק זה יש
לאסור דבר הנצור או הנלקט בשביל גוי אם יש בו חשש ד
דמחבר אסור גם מיום טוב לחברו וצריך להמתין ע"י כדי
שיעשו למוצאי יום טוב דאיכא למיחש ולמגור שמא ילקו
ודבנו יהורה ורבנו יחיאל זל היו נוהגין אסור בדבר . ודבר
שאין בו חשש כי אם מחוץ לתחום אסור לכל בני הכי"ו
. דאין אנו יכולין לומר לא בא בשבילן אלא בשביל בעל ה
הבית דודאי אדעתיה דכלא ביתא אתו כדאמרינן גבי ריש
גלותא ארעתא דכיהו רבנן אתו . וכמדומה לי שהתיר רבנו
יחיאל זל בשני ימים טובים על גליות גבנים שהובאו מח
מחוץ לתחום גם לאותו ישראל שהובאו בשבילו והיה אומ'
ראפי כדי שיעשו לא אשכחן בדבר הבא מחוץ לתחום אך
לענין מחובר וצידה ובשביל ישראל יש להתמיד ולאסור ע
עד מוצאי י"ט בכדי שיעשו . עכל הרף זל הולך אדם אצל
חבובי הרגיל אצלו ואפי' הוא גוי ונוטל ממנו כל מה שיר
שירצה במנין והוא שלא יזכור לו דמים ולא סכום מנין פ
כל' תן לי עשה ויהיה לי אצלך עשדים אבל לוקח סתם
ובלבד שלא יהיה סאותו הפין בכחובר או תחיה צורתו מו
מוכחת עליו שמאמש בעקד או נתליש ובצים אסורין ליקח
מן הגוי ביט' שמא נולדו בו ביום . והולך אדם אצל פטם ה
הרגיל אצלו ולוקח ממנו בהמה או עופות וכל מה שירצה ו
הוא שלא יזכור לו דמים ולא סכום מנין . והלואת י"ט תו
תובעין אותה בדין כדי שלא לימנע משכחת י"ט . והולך
אדם אצל נחתום הרגיל אצלו ואפי' גוי ונוטל ממנו פת כל
מה שירצה ואפי' נטחנו החטים ביט' כיון שלא נעשת הטח
הטהונה בשביל ישראל מותר שאין החטים מוקצים מחמת
אסור שהרי ראויין הן למס או לעשות מהן ריוסא . וגם מ
משום חשש עצים שהן מוקצים או נעשה בהן בקוע דיש
שבו עצים בפת אין לאסורו דלא אמרו יש שבו עצים בפ
פת אלא האסורי הנאה דהא אמרי' תנור שהסיקוהו בכ
בכמק של הרומה אבל בשבת יש אוכרין לעשות כן לפי ש
שהיה קמח בין השמשות ולא היה ראוי לאכילה אלא עלי
ידי אפיה או בשו שאכו' לעשו בשב' ההיהוא עצמו כעצי
דאסורא שהן עצמן אסורין הכא נמי הפת עצמה אסורה .
עצים שנשרו מן האילן ביט' אסור להסיקן מפני שהן נולד
ואכ נשחו בתוך התנור מרבה עליהן עצים מוכנים . ומסיקן
דברבנן מבטלין אכור לכתילה פי' וחוא דליכא אסו' תורה .
אין מבקעין עצים מן הצואר של קורות ואפי' להכין בלא ב
בקוע אסור דמוקצין הן מהמת חסרון כיס כפני שהן עמרו'
לבנין ובזה אפי' ר' שמעון מודה . ולא מן הקורה שנשברת
ביט' מפני שהוא נולד . וכן כלי' שנשברו ביט' אסורין ל
לחסיקן מפני שהן נולד' . אבל מסיקן בכלים שלמים או
בכלים שנשברו מעיט' שהרי הוכנו למלאכה אחרת מבערב
מוצא בו אגוזים ושקדים שאכלן מעיט' מסיקן בקליפתן

ביט' אכלן ביט' אין מסיקן ביט' . ערמת התבן ואוצר של
עצים אין מתחילין בהן ביט' אלא אם כן הכינם מבערב
לפי שהן מוקצה . ואם היה תבן מעורב בקוצים שהרי אינו
ראוי אלא לאש הרי זה מוכן . קוף רכוב הואיל ואינו ראוי
להסקה הרי זה מוקצה ואסור לעשות ממנו שפוד לצלות בו
בשר וביוצא בזה . נוטלין עצים הכמוכין לרפני הסוכה
ומסיקין בהן אבל אין מביאין עצים מן השדה ואפילו היו פ
מכונסי' שם מבערב אבל מגבב הוא מהשדה שלפניו ומדלי'
שם . ומביאין מן המכונסין שברשות היחיד ואפילו היתה
מוקפת שלש לשם דירה ובלבד שתהיה לה פותחת ותהיה
בתוך התחום ואם חסר אחת מכל אלה הרי זה מוקצה . עלי
גפנים ועלי קנים אעפי' שהן מכונסין בקרפס אם הרוח
יכולה לפור אותן הרי הן כמפוזרי' ואסורין ואם הביח עליהן
כלי כבד מעיט' הרי הן מוכנין . בהמה שמתה ביט' אם היתה
מסוכנת מעיט' הרי זה כחתכה לפני הכלבים ואם לאו רח
הואיל ולא היה דעתו עליה מאתמול הרי זה מוקצה ולא
יזינה במקומה דגים ועופות וחיה שהן מוקצה אין נותנין
לפניהם מזונות ואין משקין אותן ביט' שמא יבא ליקח כהן
וכל שאסור לאכלו או להשתמש בו מפני שהוא מוקצה א
אסור לטלטלו . ולפרשי' זל דוקא דגים שאין מזונות עליהם .
המכני' עפר בחצרו מעיט' ויהי קרן זוי הרי זה מוכן ועשית
בו כל צרכיו . וכן אפר כירה שהוכק מעיט' או אפי' דוכק
ביט' כל זמן שהוא דם כדי לצלות בו ביצה לפי שעדין איש
הוא ואם לאו אסור לטלטלו מפני שהוא נולד . וכת' ר' משו'
וזל שאם שחט שמוטב לכסות באפר כירה שהוכק ביט' ולא
יכסה בדקר . וכן כת' הר' יצחק זל וזל ואם שדט וזא מצא ע
עפר רק שאין מוכן מכסה בו מי שהיה לו דקר ניעץ מבערב
יום ונתקו ביט' והעלה עפר אם היה אותו עפר תיחוח הרי זה
מכסה בו ומטלטלו אבל אם העלה גוש עפר לא יכסה ויש א
אותו ביט' . וכת' הר' משולם זל ואם בא לימלך אומר לו לך
חפור ושחוט וכסה אין חוששי' שמא ימלך ואעב' דלית עפר
מלמטה מותר משום שמת י"ט זמי' שאין לו עפר מוכן או
אפר שיהיה ראוי לטלטלו הרי זה לא ישחוט ואם עבר ו
ושחט לא יכסה דמן עד לערב . שחט בהמה חיה ועוף ביט'
ונתערב דמן לא יכסה דמן עד לערב והבשר מותר שאין ה
הכסוי מעכב ואם יכול לכסות הכל בדקירה אחת יכסה . וב
זכריה שהיא ספק חיה או בהמה וקראוה רבותי זל כוי אין
שוחטין אותה ביט' ואם עחט לא יכסה דמן עד לערב זה
והטעם שלא יבאו להתיר חלבו שיאמרו חיה ודאית דהיא
אחר שעושין כסוי לדמה ביט' . השוחט בהמה ביט' מותר ל
לתלוש צמחה שבצאורה ובלבד שישיאר שכ מסובך עם ש
שאר הצמר . והשוחט עוף לא ימירטו מפני שהיא דרכו ו
נמצא תולש ביט' . והר' משולם כתיר אף בעוף למרוט שהרי
אף לאחר שחיטה תולש הוא וכיון שכן מה לי קורם שחיטה
מה לי אחר שחיטה השוחט בהמה כותר להפשיט ערה ול
לתתו לפני בית הדריכה שלא יפסיד אבל לא ימלחנו שזהו
עבודו ונמצא עשירה

חיה ועוף או דגים שאפשר לצודן בו ביום הרי אלו אמורין
אפי' בטלמול עד לערב אותו היום שבא בו ולערב ימתין
בכדי שיעשו לו שיבאו ממקום קרוב אלפי' אמה' וכתב
הר' יצחק ופרש' זל לערב זהו ליל שני של יט' ויש חולקין
עליו לאסור עד ליל חול' ורבותי היו נוהגין לעשות מדינה
ומדינה סנהגה' והרמ' במזל כתב ואפי' רודם זכיצא בו א'
אסור להריח בו עד לערב בכדי שיעשו' אבל למחרתו וד'
הוא יט' שני מותר ולא אמר'י' מנו' ואתקצאי' לבין הש'
השמשות אתקצאי' לכליה יומא משום דחד מניהו ודאי חול'
וממה נפשך הוא מותר ביום שני' ואם אין מאותו המין ב'
במחובר או שהיתה צדחתו מוכחת עליו שמא תמול נעקר או
נצוד אם הביאו מתוך התחום מותר ואין חוששין לשאר ד'
דיני מקצה לפי שאין דין הכנה לגוי להכין שאם היו לו ת'
תמרי דעסקא או גרוגרת וצמוקין ועו' לחלבה הכל כותרו
ואין צריך הכנה' והראב"ד זל פי' אין הכן לגוי שאין הכנה מ'
מועילת לגוי שכל מה שביד ספק מוקצה מה שאין כן בישר'
שישראל שהביא דרוחן לישראל מותר שאין מביא אלא מן
המותר ואם הביא הגוי הדרוון מחוץ לתחום אסור לזר' ש'
שבא בשבילו גזרה שמא יאמר לך והבא לי עוד ולאחרים
מותר שאין לחוש שמא יאמר לך והבא לחברי שאין אדם
חוטא ולא לו' וכן כתב הר' יצחק זל וכפרש' לכו ביזפ' ומ'
זמאי טעמא אכרי' דכבדן שיעשו גבי פחופר תל' מן ד'
הלקיחה לבד ולא מן ההבאה לגבי ישראל אחר אבל לאותו
ישראל שהבא בשבילו יש מחמדין לאסור עליו עד ס'
שיעשו מן ההבאה למאן דבעי כדי שיעשו בחוץ לתחום
לישראל שהבא בשבילו מן ההבאה' והר"ף זל כתב ס'
שיעשו מן ההבאה וראי' צריך לישראל שהבא בעבורו
למאן דבעי כדי שיעשו חוץ לתחום' ומיהו יש להכריע
אי סגי בכדי הבאה מחוץ לתחו' לחודיה או שמא ממקום
שהבאו משה אפי' רחוק הרבה' וגם יש להסתפק בכר' ש'
שיעשו חן מן ההבאה חן מן הלקיחה דשמא שעור בעינין ב'
ביום סמט שאז הוא שעת לקיחה והבאה ולא סגי בלידה'
ומסתבר ככלהו ציע' עבל הר"ף זל' והרמ' במזל כת' לאותו
ישראל עצמו מותר לערב מיד ואינו צריך להמתין בס'
שיעשו וגם בו ביום מותר לו לטלטל אחר שאין האסור אלא
משום גזרה די לנו שנאסור אותו באכילה' ופסק חרן לתחו'
מותר דספקא דרבנן לקולא ואע"ב דהוי דבר שיש לו בתירין
יהיה מותר גם לזה' שני ימים טובים של רה פרות שלקטו
בראשון אמורין גם בשני לפי שקדושה אחת' חן וכמתצאי'
יש' שני ימתין בכדי שיעשו' ואם אין מאותו המין במחובר
ובאו מחו' לתחו' אמורין לזה שבאו בשבילו יום ראשון בלבד
ולאחרים מותרין מיד וגם לזה שבא בשבילו ליום שני' כיון
שאין האסור עליו אלא משום קנסא שלא יאמר לך והבא לי
די לנו שנאסור עליו ונקנסנו יום ראשון בלבד' וכן הדין
בשבת ויט' שאם באו בשבת מותרין למחר ואין כאן אסור
הכנה אחר שאין האסור שוח' לכל' כך כתב הר"ף זל בשם

חכמי לונל זל' ואפשר לומר דוקא גוי שהביא דרוחן לישר'
יש לגזור שמא יאמר לך והבא לי אבל ישראל ששלח דרוחן
לחברו על ידי גוי כגון שמסרה לו מעיט' ונשתחה הגוי ולא
הביאו עד יט' זה היה מעשה המכינו חכמים זל להתיר'
אפילו למי שבא בשבילו והטעם שאין לחוש שמא יאמר'
לך והבא לי עוד באסור לפי שלא ישמע לו' עוד נוהגין ה'
התר חכמי לונל וגם הראב"ד זל בפרות שנלקטו או בביצה
שנתלה ביט' הראשון של רה והוא ביום ה' בשבת' לפי ש'
ששני ימים של רה אינן משום קדושה אחת אלא משום
גזרה דהא' אכן בקיעין בקבוע דייחא הילכך די לנו שנאסור
אותו הדבר לעצמו של יט' שנאסר ששני הימים חן כיוון
אחר כיומא אריכתא ולא נאסור אותו ליום השבת' משום
גזרה אהל דהכנה שאין לנו לגזור שתי גזרות זו אחר זו וכל
דבר שהוא גזרה לגזרה אמנם יש מן החכמים זל חולקין על
זה בשני ימים טובים של רה' כתב הר"ף זל דיני הנעשה
מאליו גם שנעשה בידים רק שהביאו הגוי בשבילו או בש'
בשביל גוי אחר ובהו יש' ג' דרכים' האחד אם יש בו חשש
דמחובר או דצידה כגון פרות שיש במינן במחובר או דגים
ועופות ויש בהן חשש שנצודו היום אם אינו יודע שנתלשו
הפרות או נצודו הדגים מעיט' אז ודאי בראשון אסור לכל
אדם דמוקצה אמור לאותו היום' השני' אבל לפי שני
מותר מיד גם בלא כדי שיעשו בשני ימים טובים של גלויות
אבל בשני ימים טובים של רה וכן מיט' לשבת או משבת
ליכ' אסור גם ביט' שני' אך למצאי יט' שני מותר ב'
בלא כדי שיעשו כיון שנעשה סמילא או בשביל גוי'
השלישי' אבל אם אין בו חשש דמחוב' או דצידה כגון פרות
שאין במינן במחובר או כגון דגים של ים ממקום שהוא רחוק
מן חים יותר ממלך יום אחד אז מותר גם בראשון מיד כיון
שלא הביא הגוי בשביל ישראל' הגר' פרשתי לך דברים
הנעשין מאליהן או שעשאן הגוי בשביל גוי ומדתם שזר'
בין לפרש בין לפרש אבל אם הביא הגוי בשביל ישראל י'
יש בזה ג' דרכים האחד אם יש בו חשש מאישראל דאחריתא
כגון מחובר או צידה אסור גם לשני הימים עד כדי שיעשו
למצאי יט' ואפילו לשני ימים טובים של גלויות כדפריש' ו'
ואפילו לישראל אחר שלא הבאו בשבילו אמורין' השני'
דאם הוא דבר שאין בו חשש דמחובר או דצידה אלא חשש
דרחוק לתחום ובשביל ישראל הוא בא אז ישראל אחר מותר
בו ביום כיון שלא הבאו בשבילו
אבל לאותו שהבאו בשבילו אמורין עד למצאי יט' ש'
שני דכיון שהבאו בשביל ישראל איכא למיחש שמא יאמר
לגוי לך והבא לי בשביל יום שני אי טרינן ליה בשני אבל
לישראל אחר שלא הבאו בשבילו הוא מותר ביום ראשון
מיד דכיון דאסור חרן לתחום אינו כי אם מודבנן די לנו
שנאסור לזה שהבאו בשבילו אבל רבנו יצחק פרש דביד'
דשעמא שפי' רש' דבעינן בכדי שיעשו חיינו משום דלא
יזנה ממלאכת יום טוב' ודבנו יהודי' היה אומר דכל
סרי דאכילה אסור גם בשנעשין

ונתת אי אפשר לעשותן מעיט' לפי שהתבטל מפני טעמו
 וגם אפית החמה טובה לאכול יותר מן הצוננת ואין שזהטין
 את הפרו להוציא מהן משקין ומשקין שזכו מעצמן אסורין
 לפיכך אסור לשחוט אשכול של עגבים לצורך חרדל או ד
 דבר אחר אם לא לתוך הקדרה שיש בה אוכל וכן לחלוב א
 אסור אם לא לתוך האוכל שאין מלאכת אוכל נפש אלא ב
 באוכל נפש כמו שמבואר בירושלמי כתוב ושמתם אר
 המצות הבא לאוכל כאוכל דמי ולפיכך מותר וכת' הראבד
 זל שאם האוכל עומד למשקה אפי' לתוך הקדרה אסור
 נראה לפי דעתו שאסור לאכול מהאשכול העומד למשקה
 ותמה הוא וזה משולם זל כתב ולא שנא עומד למשקה
 לא שנא עומד לאוכל לתוך הקדרה מותר לפי שאין זה
 אלא כמפרד אוכל לתוך אוכל שמותר אכל לתוך הקדרה לא
 כלו שאין בה אוכל והוא ליה מטק' ואסור וכן חולב אדם לתו'
 הקדרה ביט' ויש החמירו בדבר זה אם העו עומדת לחלוב
 שמאחר שהעו מוקצית חלבה גם כן מוקצה' ויא דאפילו ע
 עומדת לחלבה אין חלבה מוקצה אם אינו עומד לגבן וליבש
 הנבנות לפחורה דמאי ותרגולת העומדת לגבן ביצי ולגול
 אפוחים' וכן דעת הר"ז זל אין שותף לרקוד הקמח ביט' פירו'
 פעם שניה אם לא על ידי שניו כגון שירקוד מאחורי הגפה א
 אם לא נפל בתוכו צדור או קיסם והטעם משום דהוי דלא צ
 צדיק' והראבד זל כתב שפעם שניה מרקדין אותו ביט' אם
 לא נפל בו צדור או קיסם אבל אם נפל בו צדור או קיסם א
 אין שותף לרקוד משום דמחזי כבורר ואם שנה מותר' חז'
 יצחק זל כתב ושותף קמח ביט' אגבא דפתורא לפי שדוא
 שניו לפי שדרכן לרקוד בתיבה או בערבה' והר"ף זל כתב ו
 ושותף קמח פי' לרקוד בכלים על ידי כחטיל בלעז' ופירוש
 התוספות דאפילו בפעם ראשונה' ונתנו העולם לעשות על
 ידי גוים וכן נכון לעשות על גב השלחן ולא תוך התיבה ולא
 בערבה ולא בגגית' מולין מלילות ומפרכין קטנית ביט' ו
 ותנח על יד האוכל כלו מעט ואפי' בקבוק ודוא הכלי שד'
 שדאשו אחר רחב והשני כמן מרחב ונתנין הקטני בראשו
 והחב ומתגלגל האוכל דרך המרו והפסול נשאר בכלי ואפי'
 בתמחוי הדוא בלי העשוי כמן קערה גדולה אבל לא כנפדה
 ולא כנברה ולא כשבלא והטעם שאין דרך לעשות באלר
 אלא הרבה ומחזי כמאן דעביד לצורך מחר' וכן הבודד
 קטנית ביט' בודד כודדו בחיקו או בתמחוי אבל לא כנפדה
 ולא כנברה ולא כשבלא' כדא כשהאוכל מרובד על הפ
 הפסולת אבל אם הפסולת מרובה על האוכל בודד האוכל
 ומניח את הפסולת ובין כך ובין כך בודד לפי מה שיהיה
 טוח מעט' אין מסנגין את החרדל במסנגר' שלו מפני
 שנראה כבודד ונראה מדברי הר"ש זל שאסור לשחקו ביט'
 גם כן אסור למתקן ביט' אחר שאפשר לעשותו מעיט' וכת'
 הר"ש זל שהנגיד שקורין ארובא אסור לעשותה ביט'
 לפי שהעשייה מכערב טובה' ידועלמי השום והשחלים כ
 נחכין ביט' אבל נותנין ביצה במסנגר' של חרדל והוא מס

מכתנן מאליו ואם היתה משמרת תלויה מותר ליתן בה יין
 ביט' אבל לא יתלה לפתחלה שלא יעשה כדרך שהוא עשה
 בחול' ומערים ותולה המשמרת לתלות בה רמונים זאח' כך
 נותן בה שמרים' ההבערה לא הותרה אלא מאש מצויה א
 אבל אין מוציאין מן העצים ולא מן האבנים ולא מהמתכות
 שהרי אפשר להמציא מעיט' ועוד מפני שזה אולודי הוא'
 ואעפ' שהותרה הבערה שלא לצורך אכילה הכמיו אסור'
 לעולם ואפי' היתה ההבערה לצורך לפי שהכמיו מלאכה ואין
 בה צורך אכילה לעולם' וכשם שאין מכבין האש כך אין מ
 מכבין הנר ואין מסלקין פי' הגר למעלה כר' שיכבה ואין
 מסירין שמן מן הנר ואי מסירין פתילה דולקת מן השמן לפי
 שגורם לכבותו ואין חותכין ראש הפתילה בכלי' אבל נופץ
 ראש הפתילה בידו בין שדולקת והחשיך אורה מפני הפרס
 בין שאינה דולקת כר' שתדלק יפה' והראבד זל כתב דאפי'
 בכלי מותר כגון כמחט מדקאמ' בגמרה ומוחטין אבל ביצמן
 שיעשה בכלי' והר"ף זל כת' ולא יחתוך פי' ראש הפתילה
 בכלי אלא ביד' וקינבא שדי' פרת והר"ף זל אגדה של עצי'
 שהדליקה ויש מהן שלא אחזה האור שדי' לסלק מן האור' ו
 והר"ף זל כת' דוק אותם שלא אחז בהן האו אבל אותן שאחו
 בהן האור אסור להסיר מן האש אעפ' שאינו מכבה אותן
 וים קינבא מוקיר' וים להסיר הפחם מראש הפתילה אעפ'
 שנכבית' עכ' ובספר השלחן שחבר הר' גרשום זל כר' גיר
 גם כן להסיר כגון השעוה אעפ' שהוא דולק שהשעוה גם כן
 מחלקים דקים מדוכקת ואינה כמו השמן שדכל גוף אחד'
 אין מכבין הדלקת ל' ציל ממו אלא כניחו ויוצא ואין מכבין
 את הנר מפני תשימיש המטה אבל עשה מחיצה בידו ולא
 בדבר אחר בינו ובין הנר או מוציאנו לבית אחר' ואם אי
 אפשר באחת מכל אלה ימתין עד שתכבה מאליה ונורר
 לטלטל הנר והוא דולק ואין חוששין שמא יכבה בשביל
 הטלטול' ואמר להניח הנר על גבי האילן מעיט' שסא יעלה
 כאילן ויתלוש עליו או פריו והוי פסיק רישיה וכל תשימיש
 במחומר אסור משום האי גידה ודוקא למעלה משלשה אבל
 לסטה משלשה מותר' מותר להלך על גבי עשבים בשבת'
 אין מעשנין בקטורת ביט' מפני שהוא מכבה ואינו שוה ל
 לכל נפש' ומותר לעשן הפרות ולהכשירן לאכילה כמו ש
 שמותר לצלות בשר על האש אעפ' שתחלונו מכבה כופו
 מכעיר והילכך לא הוי כבוי גמור ולפיכך פותר' וככתקין
 החרדל בגחלת של מתכת אבל לא בשל' עץ מפני שהוא מ
 מכבה' ואין מכבין את האש כר' שלא תתעשן הבית' או ה
 הקדרה או הפת שהכבוי בידים לעולם אסור שלא מצינו א
 אותו צורך אוכל נפש' אין נופחין כמפוח שלא יעשה כדר'
 שהאומנים עושין אבל נופחין בשפופרת ואין פוחתין הנר
 כלו יעשה בית קיבול לנר של טיט שקורין קדשתל פי' שהוא
 כלי לצורפי הזהב' ואין עושין פחמק ביט' ויש שואלן
 ותיפוק לי משום מכבה ויל' שאין זה אלא גורם לכבוי לפי ש
 שאין מכבין הגחלים במים רק מכסין אותן בעפרו' ויהי

מלאכה שלא לצורך אכילה אבל מולח הבשר עליו לצלי עד שימלחנו כלו מעט כאן ומעט כאן אבל לא ימלח עליו לקרחה לפי שצריך מלח הרבה והשוחט בהמה ונמצאת טרפה הרי זה לא יפשיטנה ולא יזיזנה ממקומה ואין חוששין אם תסרח לערב וגם אין חוששין שמא ימנע מלשחוט וימנע משמחת יט' בשביל זה ואם ירצה להפשיט בהמה אחר דושיטה קודם הכריקה הרשות בידו לפי שמשנשחטה בחזקת התר עומדת ואחר החפשטה מעמידין הבשר והעור בחום היום שלא יסרח אם נמצאת טרפה לא יזיזנה ממקומה עד מוצאי יט' ואעפ"י שזה קרוב להערמה כ כדי שלא ימנע משמחת יט' התייר זה ופזה הטעם התייר אל השוחט בהמה להערים ולמלוח כל הבשר חתכה חתכה ודאעפ"י שאינו צריך אלא לחתכה אחת שלא יבאיש הנשאר וימנע על זה מלשחוט אבל אין מולחין את החלבים ואין שוחטין אותן ברח על גבי יתדות ליבש לפי שאינן ראויין לאכילה ואעפ"י שבעוד התייר להערים שאני חלבים שאין לתלות הדבר רק להוכיח העבוד שלהן אבל העור אם ישט ישטחנו לא מנבא מלח ולעבוד קא מכויז וכן כשמולחין עליו לצלי לא יהיה נכד שיעשה זה לעבדו המפשיט בהמה לא ידגיל כלו לא יוציא כל הבשר מגל אחד כגון שישאר העור כלו שלם לעשד' ממנו נאד מפני שדוהא טרח גול' ואין בו צורך ליט' וכן אסור לעשות בית יד בכלי בבשר כ כדי שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול אבל עושה הוא ב ביד ומותר לעשו סימן בכשה שלא ימיר אותו הכושא כגון דמחתיך אתלת קנתא ומולגין הראש והרגליה ומבהבין א אותן באור והרף זל כתב אבל כלא גופא דבהמה לא מפני שקל יותר להפשיט מלמלוג או להבהב אבל בעוף דלא ש שייד הפשטה מותר למלוג או להבהב בכל הגוף עב' אבל אין טופלין אותן בסיד ובחרסית ובארמה ואין גוזזין אותן במספרים וכן אין גוזזין את הירק בתספורות שלהן וכתב הרף זל דבירק תלוש מיירי שגוזזין את הכבוש דאי במחפורי אפי' תלש כל שהוא אסור אבל מתקנין את הירק שיש ברה קוצים כגון קנדס ועכביות בתספורות ומחמין חמין ב באגטיכי פי' הוא כלי של נחשת ואין חוששין לו משום צורך אין סגביהין תרומות ומעשרות ביט' מפני שדוהא כ כמתקן ואם הגביהן מעיט' מוליכן לכהן ביט' מותר ללוש עיסה גדולה ביט' והלש מעיט' מה הוא ערשה ביט' חוזר ו ולש ביט' שיעור ומצטרף אותה בסל עב' אותה שנילושה מעיט' ומפריש או אוכל והולך ביט' ומשייר מכנה מעטל להפריש מכנה חלה למוצאי יט' ומשייר מפת אחת בשביל כ כלם כיון שהלישה היתה ביחד בכלי אחד אבל גבי מצות שכל אחת ואחת היתה לישונה לכהן צריך שיור' מכל אחת ואחרת ומצדף מן בכלי עד לאחר יט' ומפריש פ מאחת על כלן ועל כל מה שאכל ומיהו נראה טוב שיפרי' שכל אחת מחתיכות של שיור חלה ולא מדגי צדף כלי למה שנאכל כבר לפי אין צריך צדף כלי על החתיכות רק שהיא שיעור חלה בכל מצתה כשהיא שלמה והראב"ד זל כתב חל במקומותינו שנהגו ליתן חלה לכהן מפריש ואופה ונור' ל

לכהן בין לקטן בין לגדול ואעפ"י שיצאה עליו טומאה מגופו מותר בה והוא שטבל או אפי' טומאתו בו שהרי יכו' לבטלה ברוב ולאפלה בימי טומאתו ויש מי שהורה להקל ולהפריש חלת חוצת לארץ אף בשלשה מעיט' שאין נראה זה כמתקן שאין הפרשתה מעבבת שהרי יוכל לאכול ולהפריש לאחר כ כך כמו שאמרו רז"ל חלת חוצה לארץ אוכל והולך ואחר כך מפריש חלת חוצה לארץ אעפ"י שאמרו שאוכל דאחר כך מ מפריש יש מי שהורה שצרי' לשייר קצת יותר מכדי שיעור חלה שהוא מפריש לפי שצריך להפריש מן המוקף ויש מנור' ולי המוריים שהורה להקל גם כזה שאין צ צריך להפריש חלה חוצה לארץ מן המוקף עב' ה הרשב"א זל והלש ביט' מפריש חלתה ביט' ונור' גבה לכהן ואוכלה אם הוא טהור ואם נטמאת העיכה כמו עיסתינו ה היום לא יאפה החלה שאין אופין ומכשלי' אלא לצור' אכילה וזו לשדיפה עומדת כיצד יעשה יניחנה עד לערב ותשרף ואם יט' של פסח הוא שאם יניחנה עד לערב תחמין לא יקרא לה שם עד שתאפה כל העיסה ואחר האפיה יפרי' חלה לחם וכתב הר' יצחק זל שאם שחט וקרא עליה שם תטיל לה צונן אין אופין בפורני חדשה פל תגור חדש שמא תפחור ויפסיד הלחם וימנע משמחת יט' והר' יצחק זל כתב ואמר כמו כן בקדוה חרשות אך יש לחלק אבל בפורני ישנו אופין ואין חוששין לטרחא יתרא אם יש לו אוכלין הרבה וכן אופין בתנור זכירים שהן קטנים ואפי' חדשים אין גורפין תנור זכירים אבל נכבשין את האפר שבהן ואם אי אפשר לאפו אלא אם כן גזוף מותר וכן כל שאר מכשירי אוכלין אסור לעשותן אם אפשר זולתן וסותמין פי התנור בטיט שבסביבו הגור דסייד מאתמול פי' שעשה בו מעשה רושם וסימן להכינו ויא' שדרכו מאתמול אבל לגבלו ביט' אסור אבל כגבלין את האפר לכתום פי התנור הרב משולב זל כתב שאף לגבל האפר צריך שנוי והר' יצחק זל כת' וקטמא שרי פרת זל היבא שאין בתנור רק קטמא שרי לגרפו או לתת קטמא יבשה בין בקעיו של תנור כדי שלא יצא חמו אבל לרברי המפרישים לגבל קטמא קשיא ובפרק דשבת אמרינן דלאו בר גבול הוא הילכך משעת נתינת מעב הוא דכחייב אין מל בנין את הרעפים ולא את האבנים החדשים לצלות או לאפות עליהן מפני שמהסמן כלומר סותם נקביהם והוא תקון כלי והשופת הקרחה החדשה חייב ומשום לבון רעפים לא נגעו בה והטעם משום מחכב כך נראה מדעת הרמ' זל אין עושי' גבנה ביט' שאם גבן מעיט' אין כזה חסרון טעם וכתב הר' שמואל שקילי זל דבחלב ח חלוב מאתכול מיירי ואז באמת אם גבן אותה מאתכול ה היתה חשובה יותר וביחושלמי מהו להעמיד חלב אם ארנה אומר כן אף הוא חולב ומעמיד ביט' ולחלוב ביט' וראי אסו' ואעפ"י שהחלב כן יזמו הוא החשוב בטיעם מכל מקום ע על דרך הכריות החלוב מאתמול הוא המעולה ואפי' לחלוב ולגבן אסור ואעפ"י דלגבנה חלב כן יזמו מעולה בו כיון דא דאולודי אוכלא הוא אסור וכתב הרף זל ולא דמי ל לשאר אוכל נפש כגון אפיה ובשול וכיוצא בהן דמותר

ודבנו יצחק חתיר ללבן הטורפא ביט' מפני שנראה כמחממ' כדי לאפות תחתיה בקל' והריף זל כתב ודיקא כשמלכנה ס מחלב לבשר או איפכא דאז לא בעי לבון גמור שתסיר כדי קליפה אלא סגי בלבון קצת כמו שרגילין העולם לכסות על ידי קש שנותנין מלמעלה דבהכי סגי ולא גורע מהגעלה ד רמועלת אף בתשמיש על ידי האור היכא דהתרא בלע אבל בטורפא של גויס שבלועה מאסור וצריכה לבון גמור להסיר קלפתא זה הלבון אמור ביט' כי נכר בטוב שלהכשיר— הוא עושה ואסור מדי הוזה אהגעלת כלי דאסור לעשות כ כלי משום סלאכה שלא לצורך' ואי משום מכשירין הא פ פסקינן דאין מורין כן ושמה חמיר טפי סמכשירין דלענין הגעלה אסור ודאי אפי' מחלב לבשר דלא דמי ללבון דהתם יש בו צורך אפיה' וגם ללבון דכשירין לחלב או איפכא דשרינן יש להזהר שלא להמתין עד שתצטנן אחר הלבון א אלא מיד שיעבירנ' מן הלבון יתגבה על גבי המאכל לאפותו נדה שאין לה בגדים להחליף מערמת ביט' וטובלת בבגדיה ואין לחוש לסחיטה שכיון שלא התירו לה אלא על ידי מ מלבוש זכורה היא' וכן אין לחוש למה שאמרו זל שריתו ז זהו כבוש שלא אמ' אלא בבגד שיש בו טנוף או צואה או לשלשת אבל לא בבגד שאין בו כך' ומס' ראוי להזהיר האשה כשסמלת מים על התניוק משום חשש סחיטה ועוד ששריתו זהו כבוש' וכבר הארפנו בזה בהלכות שבת § ד דברים הרבה נאסרו ביט' גזזה משום מקח וממכר כיצד אין פוסקין דמים לכתחלה על הבהמה אלא מביאין ב' כוונות שוות זו אצל זו ושוחטין האדית ואחר יט' כביאין האדית ופוסקין דמיה ובוזה ידעי דמי השחוטתה' וכשמחלקין הבשר לא יאמר זה אני בסלע ואתה בשתיים שאין להזכיר— שום דמגב אלא נוטל שלישי או רביעי וכיוצא בזה ולא יעקרו' במאזנים שאין להשגיח בכף מאזנים כלל אפי' ליתן עליו כ כשר כשהן תלוין לשמרו מן העכברים' וכן הטבח האומן לא ישקול בידו ואסור לשקול במים' ואין מפילין גורלו על חסנות אבל עם בני ביתו מתיר ולא יאמר אדם לטבח תן לי בדג בשר אלא תן לי חלק אחד או חצי חלק ולמחרת יט' יעשו חשבון וכן לא יקח אדם בשר ולא דבר אחר כמורה במשקל אבל אם בא אדם וכליו בידו יכול לומר לחנוני מלא כלי זה ואפי' היה הכלי מכלי המדה ובלבד שלא יזכור לו ש עום מדה' ואם הכלי מן המוכר והוא מכלי המדה אסור שזח ודאי מדירה הוא וכמו מקח וממכר' והנחתום מורד תבלין לקודה כדי שלא יפסיד תבשילו' ואמר רב יהודה מודה ד אשה קמח ונותנת לתוך עיכתה כדי שתטול חלה בעין יפה דשמואל אמר אסור' והא תנא דבי שמואל הלכה למעשה— אתא לאשמועינן ובתשוכת הגאון פוסק סרב' והרמ' זל פ פוסק כשמואל ומבתיבתא דסורא שדח הלכה סרב' חדיא חל'כ' סרב' באסור' ועל תנא דבי שמואל כותיה סביר ליה' והרף זל סת' מיהו עבשו שאין מפרישין חלה כי אם כל שהוא אסור למחוד ביט' אפי' לענין חלה' וכן לא ימחוד שיעריב לפני בהמה אבל שיער ונותן לה ולא ינהיג בהמה במקל

ואעפי' שלא יהיה במקל דין מוקצה כגון שיחוד לכך מעיט' אסור דפחזי כמאן דאזיל לחגגה' ולא יצא הסומא במקל וז ולא הדעה בתרמילו ואין יוצאין בכסא אחד האיש ואחד האשה שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול' ואיש שרביס צדיקין לו יוצאין בכסא אחריו ומוציאין אותו על הכתף א אפילו באפריון' וכן מצינו בירור' שמואל בר יוסי זל בון הוו מטעני ליה מערס לערס אמר ר' זעירא קומי ר' יוסי כיפ נימא דהוא אסטגניס אמר ליה בריא הוי מני ומנך' אין מ מוליכין את המלם של שובך משובך לשובך ברשות רביס שלא אטרו לתקן גגו הוא מוליכו' אבל ברשות היחיד מותר ואעפי' שכל מקום שאכרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדר' אסור אבל מטהו מאותו שובך ומי שנפלו בגדיו במים לא ישטחם כחמה מפני מראית העין שלא יאמרו ש שכבסם ביט' מי שהיו לו פרותיו על גג וצוין לפנותן ב במקת אחר לא יושיטם אפי' בגנים השונים ולא ישלשם ב כחבל מן החלונות ולא יורידם בסולמות שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ויהיה בדבר טורח גדול' אין משילין מ ממקום למקום דרך ארובה' ומכסין בכלים הפרוהות מפני ה הדלף' ונותנין כלי תחת הדלף ושופך ושונח כל היום ואינו נמנע שכל זמן שיהיה דלף ראוי אינו מבטל כלי מהכנו אבל אם היה דלף שאינו ראוי לא יתן כלי תחתיו לפי שמבטל כ כלי מהכנו אלא כיצד יעשה יניח שם מטתו או שלחנו ויהיה לפניו מי הדלף מאוסים ויכול להביא כלים ויניח שם כדי ש שלא יתלכלכו בגדיו באותו הדלף' ומכאן יש ללמוד שאם יודמן ביט' של זה או כוכות שיזוב התיחדש מן הגנית של ע עגבים שעדין לא נדרכו שנמצא אותו הדלף דלף שאינו ר ראוי שהרי המשקין שזבו אסורין ואינו רשאי להניח כלי ת תחתיו שלא יבטלנו מהכנו אלא כיצ' יעשה יניח שם מטתו או שלחנו ואז יהיה אותו הדלף לפניו גרף של רעי ויכול ל להניח שם כלי לקבל הדלף כדי שלא יעטרה שם טיט' וכו' וכשייתמל הכלי לא יוריקנו בכלי אחר שלא יבטלנו מהכנו אלא מריקנו בתו הגנית שזבו המשקין כמנה שהיא מבוטלת מהכנה על ידי משקין שבה שאסורין משום משקין שזבו ויש שהורו להניח לכתחלה כלי שיש בו מים תחת הדלף ש שנוסף מן הגנית אעפי' שהוא דלף שאינו ראוי משום דא דאמרי דאותו דלף קמא קמא בטיל במים שבכלי' ויש לפ לפקפק בהוראה זו לפי שאין זה הדלף אסור אלא משום יט' והוא דבר שיש לו כתידין שאפילו באלף לא בטיל' ואם אחר מכלי היין נסדק או נקב והיין זב סמנו כיון שאותו יין הזב ראוי מותר לתת כלי תחתיו שאין שם בטול כלי מהכנו כלל' השוחט בהמה בשדה לא יביאה במוט או במטה א אבל מביאה אברים אברים' כל שנאותין בו בחול ואעפי' שאין נאותין בה ביט' כגון תפילין מותר לשלחו לחברו ביוש טוב ומפרש בביצה כגון סגול מותר לשלוח לחברו בי ביתם טוב ואין צריך לומר אם נאותין בו ביוש טוב כגון יי יינות שמכניס ומלתות ומותר לשלחן' וסת' הב' ההש' לכה זל דסגול

תתכונן מאליו ואעפ"י שיעשה אותן לצורך אוכל נפש
אסור כיון שאפשר לעשותן מאמש ועוד שאפשר לו לבשל
בעצמו שיעשה מהן הפחמין ואין גודלין הפתילות ולא מה
מהכהבין אותן באור ולא חותכין אותן לשנים בכלי לפי ש
שכל אלה תקן כלי הן אבל ממעבין הפתילות ביד ושורין
אותן בשמן ומניחין אותן בין שתי נרות ומדליק באמצע
ונמצא הפתילה בחלקת בין שתי נרות וכן כנר שעוה אבל
לחתכה בכלי אסור אין שוברין החרס ואין חותכין הנייר
פרש' זל לשום תחת הצלי על האסכלא כדי שלא ילכך כחל
האסכלא הצלי ואין פוצעין הקנה כדי לתת מחלקיו על
האסכלא תחת הצלי ויט' אין פוצעין הקנה כדי לתת
בפצעו כשר מליח או גבנה כנגד האור והטעם לכל א
אלה מפני שמתקן כלי אבל פוצעין האגוז במטלית ואין
חוששין שמא יקרע שאפי' שנקרע אין בכך כלום שהרי א
אינו קורע על מנת לתפור שפוד שנקרע כלו' שנקרע
אין פושטין אותו ואפי' ביד וכת' רש' זל הטעם משום טור
שאינו צריך הוא והרז' זל כתב מטום דמשו ליה מנא יש
שפוד שצלו בו כשר אסור לטלטלו פי ואפי' על גבי הבשר
שנשאר עליו אחר הכרת הצלי ממנו אלא שומטו בקרן
זוית ושוב לא יטלנו אם לא לצורך גופו או לצורך מקומו
וסותר לכבוד הבית ואע"פ דאפשר לאשווי גומות דבר ש
שאיך מתכוין הוא ולא הוי פסיק רישיה חז' משולם נוטה
לאסור וכן הרש' זל ובהלכות שבת תמצא זה במבואר אבל
הרובין מותר גורד אדם מטה כסא וספסל ובלבד שלא י
יתכוין לעשות חריץ פי ספסלים קטנים שאפשר להגביהן
כיון דלא מתכוין מותר לגררן אבל הגדולים שאי אפשר
לגררן בלתי לעשות חריץ אינו דלא מתכוין אסור משום ד
דחוי פסיק רישיה חז' משולם כתב דענו' כך כת' הר' דוד
כד לוי זל בפרק כל שעה גבי אפשר ולא קא מתכוין או לא א
אפשר דקא מתכוין וכו' וכל שכן העגלה שיעושין לקטנים מ
מפני שהיא כובשת אין משחזין הסכין במשחות שלה
אבל משחזין אותה על גבי העץ או החרס או על האבן
וכתב הר' יצחק זל ואין מורין כן לרבי' כו' שלא יבא ל
להשתחוה במשחות שלה ודוקא שיכולה לחתוך בזהוהק או ש
שנפגמה אבל אם אינה יכולה לחתוך כלל אסור שמא יש
ישחזנה במשחות והלא כד זל כתב אסור משום דפתקן מ
כנא והביעל ההטלמה כתב דלהעביר שמנינות להשיאון
על גבי האבן אבל לחדדה בשל עץ דוקא או להשיאה על ג
גבי חברתה הפיכך אסור לראות סכין לעם הארץ כשידעה
לשחוט עימא תמצא פגומה ויאמר לו אסור לשחוט בשביל
הפגומה וילך ויחדדנה במשחות ומה' פיר' דילכא אתי ל
לאחורי חוץ לתהום אם תלמיד חכם רואה סכין לעצמו ופ
חשאי' לה לאחורי אין ספקין ביש' לא בקורנא ולא במגל
לא בכרזא אלא על ידי שני כגון בקפיץ ובצד החר' ולא
בצד הרחב שלו מפני שרואה בקורנא והטעם מפני שהרי
אפשר לבקוע מעיט' ואעפ"י שאסרהו מכל וכל שאין קבע
להסקה ואפשר שמא יפגע עץ עבה שלא יוכל לר' חליקו ו
ויטע' שמהות יט' חרף' זל כתב כרספליג' בביצוד' בין נק

נקבות שלו ובין זמרות שלו ומתוספו' פל דאין אנו בקיאים
בזמרות ומהו נקבות הכל אסור ומט' נראה דלבקע בסכין
שרי וכיוצא בדברים אלו שיכול לעשות בחול אסור ואין
מטלטלין העצים לשום דבר כגון לסמוך בהן והקודרה או
החלת וכיוצא בהן אלא להסקה בלבד לא יטול אדם קיסם
לחצות בו שניו אבל נוטל הוא מאבוס הבהמדי שאין בו
במאכלי הבהמה משו' תקון כלי כל זמן שהן ראויין לאכילה
ומותר לקטום מהם ואפי' שאינן ראויין לאכילה נוטל מרין
ובלבד שלא יקטום ומטלטלין עצי בשמים להריח בדין ו
ומלילין אותן וקוטמין אותן להריח אחד קשים ואחד רכים'
מסלקין תריסי חנויות כדי להוציא התבלין הצריכין לו ביט'
כתב הרף' זל פי כעין תיבות שמסלקין המכמה שעליהן לתת
עליה תבלין וכיוצא בו למכור אבל כעין חנויות שלנו שהן
בבנות הבית אסור הכל בין סלוק בין חורה ומה שאומרים
בגמרה דבתים הכל קאי אכלים כדפה' עבל' הרש' זל ושל
חנויות מסלקין ומחזירין אותן ביט' כדי שיוציאו תבלין
שהוא צריך להם מן התנות ולא יבצע משמחת יט' בדא' ב
בשיש' להן ציר באמצע או שאין להם כלל אבל אם יש להן
ציר מן הצד פרש' זל באותן של דלתות בתינו שהן מלמעלה
ומלמטה אסור גורה שמא יתקע והוא כבונה נשאין להן ציר
כל עיקר אפילו בבית פי' במלי הכית מותר להחזיר מנוחה
של חליות וכסא ושלחן שהן חתכו מעמידן אותן ביט' הוא
שלא יתקע שאין בנין בכלי העושה מחדה ביט' לא יערוך
העצים מלמטה למעלה כחך שעושין בחול דהרי כבונה
אלא שופן העצים בערובי' או ערוך בשנוי שלא יהיה
כבונה וכן כל דבר הדומה לכונה כגו' שפיתת הקדרה על גבי
אבנים וכיוצא בזה יעשה בשנוי מקדרין את הבהמה ביט' ו
וכל שכן שמקדצין פי קורד כלי שיש לו שנים דקו ועושין
חבורה ועב' כל זה מותר לפי שאינו מתכוין ולא הוי פסיק
רישיה דאפשר שלא יעשו חבורה וקדצוף הוא כמגריה
של עץ ושניה גסות ואין עושין חבורה הקורד שאנו עושין
היום נראה לומר שהוא אסור על כל פנים שאי אפשר בלתי
הטרת נימין ואעפ"י שאין מתכוין לה פסיק רישיה הוא
ויא' כי אפי' הקורד שלנו כותר שאין משירין בו רק ניבין ה
המודלדיק ולא פסיק רישיה הוא ואין ראוי לחקל בדבר
ולשון הרב' זל בזה מסדין וכובין התלין בבהמה ואעפ"י ש
שיעושין חבורה נראה שהיה הקורד שלהן להכיר הכניס
זהו כובין התלין בשער הכבנות וכן פי' בעל הערוך זל
ואין כולדין הבהב' ביט' אבל מסעדין אותה שאחזין הולד
שלא יפול לארץ ונפחין בחוטמו וניתבין דר' לתוך פיו
ובהמה טהורה שדוקה הולד מולפין משליטא עליו ונותבין
כול מלח ברהמה כדי שתרחם עליו אבל לטמאה אסור כפני
שאינה צריכה ואין מטבילין הכלים שננטמאו כשיש גורה
שמה ישם בטומאתם וכלים הלוקחים מן הגוים כיון שרין
צריכין טבילה נראה לומר שאסור להטבילין ביט' ויש כותבין
וכתב הר' יצחק זל דכשידי אוכל נפש דאי אפשר לעשותן
מערב יום טוב מות' כר' יהודה ואין מורין כן וכבי' שנפגמה
ביום טוב הלכה דמותר לתקנו ביום טוב ואין מורין כן

תבשילין מעיט' וסומך עליו לשבת וגם הגרייתות התלמוד
כך הוא ועוד כיון דאין אופין אלא על האפוי ואין מבשילין
אלא על המבושל אין כבוד יט' בתבשיל שכבר עבר צורתו
ואין באותו תבשיל שיד זמרהו מאחר שבא לר' ושכחו וכן
טעמא דכלהו אמוראי לא שיכי אלא עיט' ואפי' פת תקנת
עזרה היא לאפות מעש' לערב שבת וכבוד שבת הוא בלחם
הפנים לחם חם ביום הלוקח' וכש' דכל שבת בשר שאינו כ
כשלמים אינו בשר לענין ט' באב' ועוד שאינו נכר שהוא
עשוי לשם יט' דאף כי הפסוק שהוא אסמכתא לער' ובי' ת
תבשילין את אשר תאפו אפו מכאן אמרו חכמי' שאין
אופין אלא על האפוי ואין מבשילין אלא על המבוש' משמע
דוק בעיט' דכתוב גבי שבת את אשר תאפו ובעש' איירי
קרא והה' יט' שגם הוא קרוי שבת כמו שמצינו גבי הכנר'
דרבה דרדיש מיניה יט' ושב' עכ' ויט' צרי' ערובי תבשילין
וערובי תחומין אבל לא ערובי חצרות ולא שתופי מבואות
אבל כיו' הכפורי צרי' כל ערוב כשבת' ומערבין בכל אוכל
שהוא מותר באכילה ואעפי' שאסור לזה שמערבין לו כגון
לנזיר ביון ולשדאל בתרומה ולגדול ביום הכפורים שהוא
חייב בתענית ואסור לאכול' ערובי תבשילין שערוק אין פ
פחות מכזית בין לאחד בין לאלפים ואין עושין ערוב זה
לא בפת ולא בריפות וכיוצא בהן אלא בתבשיל שהוא פר
פרפת כגון בשר ודגים וכיצים וכיוצא בהן ואפי' בעדשי'
שבשילין קדרה ואפי' שמנינות שעל גבי דוכסין שחותכין
בה הצלי גורחו ואם יש בו כזית סומך עליו ג' שום ערובי ת
תבשילין' תבשיל שאסרו לענין ערוב זה אפי' צלי ואפילו
שלוק או כבדש ואפי' דגים קטנים שהדיחין במים' חסין ש
שהווחתן זו הוא בשולן לאפילה הרי זה סומך עליהן' דעת
הרם במזל והריף ובעל העטור זל' אבל ר' גאון ר' שמעון
קיריא והרז' זל כתבו שצרי' לעשו בתבשיל הא' לצור אפית
פת והב' לצור מעשה בשול כגון שלוק צלי ומבושל ולהחם
חמין שכל אלה בכלל בשול הן וקיים לן שאי אופי' אלא על
אפוי ואי מבשילי' אלא על המבוש' וכן הוא א' את אשר תאפו
אפו וכו' וכן דעת רת' זל שאין אופין אלא על הפת וכשאמ'
בה תבשיל אחד ל' חוץ מן הפת' וצדין שיהא ערוב זר'
שסור עד שיאפה כל מה שצריך לאפות ויבשל כל מה ש
שצריך לבשל ואם נאכל הערוב או נאבד קודם לכן אסור'
לאפות ולבשל אלא מה שהוא אוכל' ביט' בלבד' וכתב
הראב"ד זל שאם אפה ולא בשל או בשל לא אפי' מה שעשה
בעוד הערוב קיים מותר לו לשבת' והרם במזל כתב שאם
התחיל בעיטתו או בתבשילו ונאכל הערוב או נאבד הרי
זה גומר וכן כתב הר' יצחק זל המניח ערובי תבשילין כו'
שיסמוך עליהן הוא ואחרים צריך לזכות להן על ידי אחר'
וכשהוא מוכה להם אינו מזכה להם על ידי אשתו ולא על
ידי בניו ובנותיו והקטני' ולא על ידי עבדו ושפחתו המבעי'
מפני שהן כידו אבל מזכה הוא להן על ידי בניו ובנותיו
הגדולים ועל ידי עבדו ושפחתו העברים ואפי' הם קטנים'
שהקטן זוכה לאחרים בדבר שהוא מדברי סופרים וכשהוא
מזכה על ידי אחר אדם הוי זוכה לפלוני ולפלוני או לכל בני

המקום הזה והוא יענה הן' ואינו צריך להודיע לאלו שזכה
להן מעיט' ובלבד שידעו שזכה להן וערב להן קודם שיאפו
ויבשלו ואחכ' יסמכו עליו ויאפו ויבשלו עליו אעפי' שלא
ידעו זה' ביט' ויש לו לאדם לערב על כל בני העיר'
ועל כל הקרוב אליה בתוך התחום ולמחר מכריו ואומר כל
מי שלא הניח ערובי תבשילין יבא ויסמוך על שלי והתירו
בעלי הודאה זל לסמו' על ערוב אפי' מי שהניח ערוב ואבד
ואעפי' שיש לומ' שגלה דעתו כשהניח ערובו שאין בלבו ל
לסמוך רק על ערוב עצמו שהניח ממ' יש לדעת שכל אדם
דעתו לסמוך על ערוב חברו אם יאבד ערובו ואין בערובו
שהניח גלוי הדעת המניח ערובי תבשילין צריך לכוך באי'
אמה' אקבו' על מצות ערוב' ואומ' בערו' זה יותר לנו לאפות
ולבשל ולהטמין ביט' של כחר לשבת ואם זכה לאחריו אומ'
לנו ולפלו' או לכל בני העיר הזאת' וכת' הר' יצחק זל ורגילין
לומ' ולאדלוקי' שרגא בברכת ערוב ונראה דאין צרי' ש
שבכלל שאר הכנות הוא' ויש כוללין הכל ואומ' ולא תקוני
כל מדי' מי שלא הניח ערובי תבשילין ולא הניחו לו כשם
שאסור לו לבשל ולאפות לעצמו כך קמחו ופאכלו אסור'
ואסור לאחר שהניח לעצמו לבשל ולאפות לזה שלא הניח
עד שיקנה לו קמחו וסאכלו זה שלא הניח שנמצא שמבשל
ואופה שלו שהרי קנהו ואם רצה אחר כן יתן לזה שלא הניח
במתנה וכת' הב' השלמ' זל שמי שלא הניח ערובי תבשילין
אופין לו פת אחת ופוסמין לו קדרה אחת ומדליקין לו אר'
הגר דמשום כדי חייו התירו לו זל' מי שלא הניח ערובי ת
תבשילין ובשל ואפה לאכול בו ביום והותר' או שזמן א'
אורחים ולא באו הרי זה אוכל הכותר לסחר ואם הערים
אסור לאכלו' וכתב הרף זל דוק אם בשל בקדר' אחת לכוה
אסור אבל אם בלא קדרה אחת מותר לכתחלה' עכ' ואפשר
לומ' דוק לו אבל לאחרים מותר וכן כתב בתשובה שאלה'
עבר ובשל ואפה לשבת אין אוסרין זה עליו ולמה החמירו
ואסרו על המערים ולא אסרו על המזיד שאם נתיר למערי'
יהיו הכל מערימין וישתקע עם ערובי תבשילי' אבל המזיד
אינו מצוי ואם עבר היום לא יעבור פעם אחת' שני יט'
שחלו להיות בחמשי בשבת ובעש' עושין ערובי תבשילין
מיום ד' שהוא ערב יט' וכת' הבעל העשור זל אעפי' שערב
אין לו לאפות מיום ה' לשבת ששבת קרובה התירו שבר'
רחוקה לא התירו' שכח ולא הניח יום ד' מניחו ביט' ראשון
זמתנה כיצד כ' יח ערובו ביום ה' ואומ' ג' היום יט' ולמחר
חול למחר אאפה ואבשל לשבת ואינו צריך לערב ואכס' ה
היום חול ולמחר קדש בערובי זה יותר לי לאפות וכו' בדא'
בשני ימים של גליות אבל בשני ימים טובים של ה' אם ש
שכח ולא הניח ביום ד' שוב אינו מניח אלא סומך על אחרי'
שערבו לו או מקנה למי שערב כמו שכתבנו או יהיה אסור
לאפות ולבשילי' וכתב הרם במזל שכזמן הזה שאין אנו ע
עושין יט' שני מפני הכפף אלא מפני מנהג האבו' אין אדם
מערב ומתנה לא ערובי חצרות ולא שתופי מבואות ולא
ערובי תבשילין אלא הכל מעיט' בלבד' והגיה עליו הראב"ד
זל ואמ' שיש בדבריו בעין טעם לא ראינו הגאונים א'

המסומר אסור לשלחו ביט' ואעפ' שנאותין בו בחול דאתי
 למימר כיון שהתידו חכמי לשלחו מותר לבעלו ולבעלו אסור
 אפי' ממטה למטה כמו שאמר זל במסכת שבת אבל תפילין
 אי לביש להו לית לן בה' וכל דבר שאין נאותין בו בחול ע
 עד שיעשה בו מלאכה האסורה לעשותה ביט' אין משלחין
 אותו כיוצא טוב כיצא אין משלחין תבו
 תבואה לפי שאין נאותין ממנה עד לאחר טחינה ואסור
 לשחוק ביט' כדאמרינן בירושלמי כתב אך אשר יאכל לכל נ
 נפש וסאיך ליה ושמרתם את המצו' כל שהוא משמירת מצוה
 ואילך דהיינו מלישה ואלך מותר לעשותו ביט' לצורך אוכל
 נפש אבל כל שהוא קודם לישנה כגון קצירה ודישה טחינה
 כרוד רקוד אסור לעשותו ביט' אין משלחין קטנית מפני
 שמבשלין או קולין אותן ביט' ואוכלין אותן ומשלחין בהם
 בהמה חיה ועוף ואפילו חיים לפי שמות לשחוט ביט' וכן כ
 כל כיוצא בזה כל דבר שמותר לשלחו ביט' לא ישלחנו בש
 בשורה כדרך שהוא עשה בחול כלומ' מין אחד ביד ג' בני
 אדם אבל שולח הוא ג' מינין ביד ג' בני אדם המביא כדי יין
 לא יביאם ככל ובקופה והמוליך תבן לא יפשיל הקופה לא
 לאחוריו אבל מביאה בידו וכל שנוי שאפשר לעשו יעשה
 וכבר בארנו שאם אינו יכול לשנות מותר אממר שרא
 לטחול עינא בימא טבא אעפ' שאין בו סכנה וביד טוב
 שני טל גלויות מערבין ערובי תחומין ביט' ויהיו בהמתו
 וכליו ופרותיו כמהו ואין מוליכין אותן אלא באלפים אמה
 לכל רח שבמקום ערובו חפצי הפקר הן כרגלי הזוכה בהן
 וחפצי רגוי קנתין שביתה במקומן ויש להם אלפים אמה לכל
 רוח ממקומן פרות שיצאו חוץ לתחום וחזרו אפי' במזל לא
 הפסידו את מקומן מפני שזן כאדם שיצא חוץ לתחו' באונ'
 חזרו באונם ואפשר לו דהמ' לאחר אבל לעצמו לא הפסיד
 המופר בהמתו לבנו הרי היא כרגלי האב מסרה לרועה
 אעפ' שלא מכרה לו אלא ביט' הרי היא כרגלי הרועה והוא
 תפיל עליה נתיחתא מסרה לשני רועים הרי היא כרגלי

מחברו מליכו בכל מקום שהוא הולך השואל כלי מחברו
 מעיט' אעפ' שלא נתנו בידו עד יט' הרי הוא כרגלי השואל
 שאלו ביט' הרי הן כרגלי המשאל' שנים ששאלו כלי אחד
 האחד שאלו שיתננו לו שחרית והאחד שאלו שיתננו לו ע
 ערבית הרי זה לא יוליכיהו אלא במקום ששניהם יכולין ל
 לילך בו וכן האשה ששאלה מחברתה סיס או מלח ולשה
 בהן עיסה או בשלה בהן תבשיל הרי העיסה או התבשיל
 כרגלי שתיהן לפי שאי אפשר להפליג המיס או המלח מן
 התבשיל או מן העיסה וכן שנים שלקחו בהמה בשותפות
 ושחטוה ביט' אעפ' שחלקוה הרי כל הבשר כרגלי שניהם
 לפי שכל הבשר יונק זה מזה עד אחר השחיט' ואפי' נחשוב
 זה החלק כמובדל מן הבהמה מבערב ונאמר יש ברירה כמ'
 הרי יונק מחלק האת' עד אחר שחיט' אבל אם לקחו חבית
 בשותפות וחלקו אותה ביט' הואיל ותחומין מדדכנן נאמר
 יש ברירה וחלק כל אחד כרגליו שנחשוב כאלו מעיט' נחלק
 ונבדל זה מזה בחבית כתב הר' יצחק זל תנן בפרק משילין
 כל שחייבין עליו משום שבות ומשום רשות ומשום מצוה
 בשב' חייבין עליו ביט' שבות כלו דבר שאין בו מצוה כלל
 או דבר הרשות שיש בו קצת מצוה או דבר שיש בו מצוה
 ממש וחייבוהו רבנן לשבות מהן ביט' ואלו הן משום שבות
 לא עלין באילן ולא רוכבין על גבי בהמ' ולא שטיין על גבי
 דהמ' ולא מטפחין ולא מספקין ולא מקדיין ואלו הן משום
 רשות לא דנין ולא מקדשין ובתוספות מוסק לא מגרשין
 ולא חולצין ולא מיכמין אמנם בפר' הזורק מוכיח שהתייר
 לגרש במקום שיש לחוש שמא תזקק ליבם ואלו הן משום
 מצוה לא מחרימין ולא מעריכין ולא מגבדין תרומות ופ
 זמעשרות כל אלו ביט' קו' בשבת פי' מטפחין יד על יד
 מספקין יד על יד ובידו משמע ששניה בעינין אחד אלא
 ספוק בחמתו טפוח מרצונו ואין מקדשין מוק' לה כתלמוד
 שלנו בשיש לו אשה ובנים ומשפע דאם איך לו מותר לקד'
 לפי דת אבל לפרש אסור זמיהו נראה דלכנס אסור

דין הלכות ערובי תבשילין

יזכר טוב שחל להיות ערב שבת אין אופין ואין מבשלין ב
 ביט' מה שאוכלין בשבת ואסור זה מדבריהם שלא יבאו ל
 לכשל מיט' לחול כדי שיאפר להם מיט' לשב' ישאו קו' מיט'
 לחול לפיכך אם עשה תבשיל מעיט' שהיה סומך עליו מיט'
 לשבת הרי זה מותר ונקרא ערובי תבשילין וכתב הר"ם
 במזל שנקרא כן כי כשם שנקרא ערובי חצרות ע
 ערב שנעשה משום הכר שלא יעלו ברעתן שמות להוציא
 מרשות לרשות כך זה התבשיל משום הכר שלא יעלו ב
 ברעתו שמונת לאפות ביט' מה שאינו אוכל בו והראבד
 זל כתב שנקרא כן לפי ששם צרכי שבת עב צרכי יט'
 לעשותן יחד דיש לעיין אם יצא ערו' תבש' קוד' יט' ב' ימי'
 או יותר אם יועיל לו ועל זה כתב הר' נתנאל זל לחומר ד
 חל ועל ערובי תבשילין אין לשנות מנהג ערב יט' בלא ר
 ראה ברוחה ואין לנו אלא לשד' משנתנו עושה אדם ערובי

בעליה מפני שלא קנה אחד מהם מי שזמן לו אורחים ביט'
 לא יוליכו בידם מכות במקום שאין בעלי הסעודה יכולין
 לילך שכל הסעודה כרגלי בעלי הסעודה לא כרגלי האורחי'
 אלא אם זכה להם אח' מעיט' בסנו' אלדיוכן מי שהיו פרותיו
 מופקדין בעיר אחרת וערכו בני אותה העיר לבא אצלו ל
 לא יביאו לו מפרותיו מפני שהן כמהו והוא שיחזרו לו קן
 זוית אבל אם לא יחד לו קרן זוית הרי הן כרגלי זה שהן מ
 מופקדין אצלו כוד של יחיד כרגלי הבעל ושל אותה העיר
 כרגלי אנשי העיר ושל רבי' כרגלי הממלא' נהרות המושכות
 ומעינות הנזבעין כרגלי כל אדם ואפי' באין מחוץ לתחום
 בתוך התחום וממלאין בהן שור של רעי' כרגלי אנשי אות'
 העיר ושל פטם כרגלי מי שלקחו לשחטו ביט' לפי שדעת
 בעליו לסמך לאחרים מלבד אנשי אותה העיר לפי שהוא
 שפוטם ושמו הולך בכל הארץ ובאין לקנותו וכן אם ש
 שחטו בעליו למכרו כל אחד ואחד מן הלוקחים מוליך מנתו
 למקום שהוא הולך והגזלת כרגלי בעליה או כרגלי שואלתי
 והשלחת כרגלי מי שהיא בידו לפיכך המוליך נר או עץ

ישראל חברו אם אין צורך לאומן שאין לו מה יאכל והשיב
המשיב הלא תראה ספרין וכובסין שעושין מלאכתן ליוצא
מבית האסורים אעפ"י שאין צריך הספר והכובס לכל' ולא
משוי חלוק בין יש להם בין אין להם' עכ"ל' וכותבין אגרות
הרשות במועד' ימ' של ממשלה' יום של שאלת שלום' .
וכותב אדם חשבונותיו והוצאותיו ומחשב אותם ומזכרת
חובותיו של מעות שהלוח לגוים שכתובת אלו אין אדם
בזהר בהן ובמצאו כמעשה הדיוט' וכת' הר' אשר זל שאסור
לכתוב אגרות של שלום חברו' והר"ף זל כת' בהלכותיו כי
אגרות של רשות אן אגרות של שלום ששולח אדם לחברו'
וכהגו לכתב בשנוי' והמחמיר על זה משובח' עכ"ל' והראב"ד
זל כתב טעם אגרות שלום מותר לכתבן שמא לא יודמן לו
מוליך הכת' ומחשב יציאותיו צור המועד הוא' עכ"ל' עושין
כל צרכי המת במועד גוזזים שערך וכבסין כמותו ועושין
לו ארון ותכריכין ואם לא יהיו לו נסרים סביאין קור' ורת'
ועושין מהן נסרים בצנעה בתוך הבית ואם אדם מפורסם
עושין ואפי' בשוק' וכת' הר"ף זל האידנא כל' ורו מר'נים
מפורסמים הם לפי שהולכין שם רוב אדם לקברו כך פירש
התוספות במועד קטן' אבל אין כורתין עץ מן היער לנסור
מכנו לוחות לארון ואין חוצבין לו אבנים לבנות מהן קבר
אבל חופרין לו קבר אחר שמת אבל אין חופרין קבר להיות
מוכן למת שימות ואין בונין אותו אבל אם היה עשוי הרי
זה מתקנו כגון להוסיף במדתו או לקצר אין מפנין ובר'
ואת העצמות מקבר לקבר' אין נושאין נשים ולא מיכפין
במועד כדי שלא תשתכח שמחת הרגל בשמחת הגשואין
אבל מחזירין הגרשה' כת' הר' דוד בר' לוי זל את דמוכחי
מהכא דמי שנשא אשה ערב הרגל עמו מותר לכתוב כתובה
ולחתמה במועד והא מחזיר גרשתו עבד לה כתובה' ויש
לדחות דדילמא על כתובה הראשונה החזירה' ויש להתיר
מטיעם דברי האבד שמא יצא ערער בהסכמת תנאיהם'
ומאריסין נשים ובלבד שלא יעשה מעדות ארוסין ולא סע
סעודת נשואין שלא יערב שמחה אחר' עכ' שמח' החג' ואין
מגלחין ואין מכבסין במועד' גזר' שמא ישה' עד לתוך המועד
ויצא יום ראשון והוא מנוול' לפי כל שאי אפשר לו לגלח
ולכבס מציט' הרי זה מותר לגלח ולכבס כגון אבל שחל' לת'
להיות שביעי שלו ביט' או בשבת שהיא עיט' שאי אפשר
לו לגלח ולכבס' וכן הבא ממדינה שיצא לכהונה והיוצא
מבית השבי ומבית האמורין

והמכורה שלא הותר עד המועד ומי שנשבע שלא
לגלח ולספר ולכבס ולא נשאל לחכם להתיר לו שבועתו עד
המועד הרי אלו מכבסין ומגלחין' וכלן שהיה להם פנאי ל'
לגלח קודם ורגל אמורין לגלח במועד אין נושאין נשים
במועד וכו' כתב הר"ף זל סכאן מביאין ראיה שלא לעשות
שתי חופות ביום אחד גם מביאין רא' מן הירד דמפיק שלא
לערב שמחה בשמחה' מיהו לא דמי כי שתי חופות שעושין
משתי נשי' לא שיד' כהו ערוב שמחה' וכך היה רבנו יחיאל
זל נוהג לעשות חופת יתום או יתומה עם חופת אחד סכניו

ביום אחד' אך משתי אחיות פי' בספר היחידים דאין לע'
לעשות בשבוע אחת' ומביא ראיה מההיא דיעקב דאמר
ליה לבן מלא שבוע זאת' ומותר ליטול שפדו וליטול
צפרנים ואפי' בכלי ואפי' בלא שנוי במועד' יום בשנוי
דוקא' וכת' הר"ף זל וכן עקר דבעי' שנוי בנטילת צפרנים
במועד כמדפרש תלמודא דבגופשרי אסור' פי' זוג שקורין
פינצאש בלעז ופי' ר' ברוך דהו' בפסין אסור ליטול שכן דרך
כחול ליטול בפסין ועוד כת' ר' ברוך דאפי' הטובל בנדת תגלח
צפרניה על ידי גויה או על ידי עצמה אמנם במועד קטן פי'
דהטובלת לנדתה נוטלת צפרניה היא בעצמה ולא על ידי
שנוי דלא גרע מבית השחי ופבית הערוה דשרי' ומעברת
אשה שער של בית השחי ובית הערוה במועד בין ביד בין
בכלי ועושה כל תכשיטיה במועד כוחלת ופוסקת ומעברת
כרק על פניה וטופלת עצמה בכיד והוא שר' וכל לקפלו
במועד וכן כל כיוצא בזה' הנדות והזכות והיולדות' וכל
העולים מטופאה לטהרה במועד הרי אלו מותרין לכבס ב'
במועד וכל כלי פשתן ומי שאין לו אלא חלוק אחד מכבסו
במועד' והר' יצחק זל כתב אזורו מוכיח עליו אבל אם אין
אזורו מוכיח עליו אסור' והר"ף זל כתב ובחלוק שלנו ליכא
אזורו מוכיח עליו ולכך אסור לכבס אפי' מי שאין לו אלא
חלוק אחד וכל שכן מי שאין לו אלא מפה אחת או טרין
אחד אסור לכבס דליכא הוכחה כלל' עכ' מטפחות הידים
ומטפחות הספרים ומטפחות הספוג הרי אלו מותרין לכבס'
ויש שגורסין מטפחות הכפרים פי' שגוללין בהן הספרים ו'
ומשמשיין אותן בידים תמיד והן צריכין על זה כבוס'
והכפוג פי' אלונטיית שמניחין בשעת המרחץ ומתלכלכין ב'
בכל שעה' ועכשיו נהגו בזה חומרא וכן ראוי לעשו' ובידו
מתיר לכבס בגדי קטנים' ויא' דכלי פשתן מותר' לכבסן
במועד לפי שהן צריכין כבוס תמיד אפי' נתכבסו מעיט'
אין עושין מחוזה במועד בין לקנו' בין למכור אם לא בדבר
האבד שאינו מצוי תמיד כגון שיירות או ספינות שבאו או
שמבקשין לצאת או מוכרין כזול וקונין ביוקר' וכתב הר'
יצחק זל דאין קורא דבר האבד אלא אם כן פחת מן הקורין'
אכן אם מרויח להרחיב ולהרבות בסעודות יש ממה שו' הוא
מרויח מותר' ואמ' הרמ"ב נע' שאין להלוות בחול המועד כי מ'
מדמה הלוואה לפרקמטיא אמנם למעורפליא יכול להלוות'
בחנם אותה שבוע שלא יאבד המעורפליא שלו דדבר האבד
מותר בחול המועד וכן הוא נוהג לעשות' ולתקן המנעלים
בחול המועד אסור אבל לקנות חדשים מותר כך פי' ריבא'
אמנם אומ' מפי הר' שמואל פונצנבורק שרבנו אבי העזרי'
אוסר לקנות חדשים במועד ולא אמ' לו רבו הראי' אלא
נראה להרמ"ב נע' להביא ראיה מפה שיש במועד קטן אין מ'
מביאין כלים מבית האומן בחול המועד אפי' כליו שרין
שלו כבר אינו יכול להביאם כש' בכלים חדשים שאינם שלו
שאינו יכול לקנותם' והר"ף זל כתב מיהו נהגו העולם עתה
לקנות כלים חדשים אבל אין לוקחין בתים ועבדים אלא ל'
לצורך המועד מפני צורך המועד שאין לו מה יאכל'
ואסור למוכרי פרוזות

הראשונים שחלקו בדבר זה וכש' הוא שהרי השני ואל גמור
עתה שהרי אדר ואייר ואלול חסריים הם ואינם אלא יום
אחד רח' הסמוכין להם אם יאמר בשני אם אתמול קודש אין
בדברי של אתמול כלום יכול לומר עכ' והריף ולכרוב ד'
דערובי חצרו ושתופי מכואו דלא הוי אלא בטול רשות על
ידי תנאי שרי כיפ' ראשון של גליות שחל בחמשי אבל לא
ערובי תחומין משום דהוי מקנא ביתא ויט' שחל להיורג
בעש' לא מערבין לא ערובי חצרות ולא שתופי מכואורג
ואין צריך לומר ערובי תחומין ובשב' מצוה שיעשו המוציא
על פת הערוב הואיל ואתעבידא ביה מצוה הוה נעביד ב
ביה מצורג אחריתי . תם מצות ערוב תל' אמן אמן פלה

דין הליכות חולו של מועד ס

כתב הרמ' במזל חולו של מועד אעפי' שלא נאמ' בו שבתון
הואיל ונקרא מקרא קודש והרי הוא זמן חגיג' במקדש אסור
בעשיית מלאכה שלא יהיה כשאר ימות החול שאין בדין
קדושה מלל' וכל העושה מלאכה האכורה מכין אותו מכת
מרדות מפני שאסור מדברי סופרים . וכל מלאכת עבודה
אסורה בו כיום טוב שבו הענין בדברים שנאסר בו שלא
יהיה כיום החול לכל דבר לפי' יש מלאכות אסורות ויש מ
מלאכות מתרות בו . כל מלאכה שאם לא יעשה אותה ב
במועד יהיה לו הפסד הרבה עושה אותה או אפילו אחרים
עושים לו בשכר אבל ישתדל להקל הטורח כפי האפשר .
וכל שיש בו הפסד אם לא נעשה עושהו כדרכו ואין צריך
שנוי . מכנים אדם פרותיו מפני הגנבים ובלמד שיכניסם
בצנעה ושולה פשתבו מן המשרה בשביל שלא תפסד וכנס
שהגיע זמנו ליבצר בוצרין אותה ואפי' אחרים עמו שאין
להם צורך כלל . ואסור לאדם לכונן מלאכתו ולרגעיהו
לעשותה במועד כדי שיהיה פנוי ואם עשה כן בד' מאבדין
אותה משנו ומפקירין אותה אם עשה במועד . ואם כרה
אין קונסין בנו אחריו ואין מאבדין אותו . ופסדו גם אין
סוגעין הבן מלעשות אותה במועד שלא תאבד . והו' יוש'
תופר כדרכו אפי' לאחרים ואפי' בשכר אם יהיה צורך המ
המועד מזה . ומי שצריך לתפור לו בגד או לבנות לו מקום
אם היה הדיוט ואינו סהיר במלאכתו תופר כדרכו ואם היה
אומן עושה מעשה הדיוט והוא שקראו זל' מכליב . ובבבין
מניח האבנים ואינו פח אותן כפיט עליהן . והר' יצחק זל'
כתב שנקרא הדיוט כל שאינו יכול לכונן אמרא בשפרא ח
חלוקו או שאינו יכול להוציא מלא מהט' בבת אחת תופר
כדרכו . ואומן מכליב פי' כשני הכלב תפידה אחת למעלה
השני לכמה והשלישי למעלה וכן כלן . והרף זל' כתב כי ר'
רבנו יחיאל מפריש פי' להומר דאי יודע לכונן ע'פת אמרא
או יכול להוציא מלא מחט נקרא אומן ואומן אסור לתפור
אלא על ידי שנוי לכך יש להחמיד שלא לתפור לשום אדם
כי אם על ידי שנוי כי רוב בני אדם בקיין בהוצאת מלא
מחט . ואיכא מאן דאמ' במועד קטן מפסיע פי' תפירות ר'
רהבות בעין בשטאר בלעז ואפי' יהיו התפירות שוות . מי

שהיה לו תבואה מחוברת בקרקע ואין לו מה יאכל במועד
אלא ממנה אם לא יקנה מן השוק אעפי' שאין כאן הפסד
אין מצריכין אותו ליקח מן השוק אלא קוצר ומעמר ורש'
זכורר חזרה וטוחן ועושה כל מה שיצטרך לעשו' בה ובלבד
שלא ידוש בפרות שכל דבר שאין בו הפסד צריך לשנוי
הר' יצחק זל' כתב שכל מלאכות שעושים לצורך המועד
כגון טחנה ובצירה . וכת' הר"ז זל' שאין טוחנין בחולו של מ'
מועד אלא מה שצריך לו במועד כל מה שיכול לעשו
בצנעה עושים . וכן ליקח יין מכרמי הגוים . וצדין דגים כל
מה שיכול לצוד ומולח הכל שהרי אפשר שיאכל מהן במועד
אם ישחוט אותן פעמים רבות עד שיתרככו מטילין שכר
במועד ושלא לצורך המועד אסור ואעפי' שיש לו שכר ישן
פערים ושותה מן החדש שאין הערמה זו נכרת לרואה .
והראבד זל' אומר במערים אבל אם החדש טוב מהישן בלי
הערמה מותר . כל מלאכות שהם לצורך המועד כשעושה
אותן האומן עושה אותן בצנעה עשה לצורך והותיר המות'
מותר . ועושים מל' צרכי הרבים במועד כגון לתקן הדרכים
וכיוצא בזה . ומודדין המקואות וכל מקוה שנמצא חסר
מרגילין בו מים להטלימו . ומצינין על הקברים שמחו ג'
גשמים את ציונן כדי שיפרישו המזנים ממנו . ודנין דיני
ממונות ודיני נפשות וכל מי שלא קבל עליו אר' הדין
משמתן אותו . וכותבין כל מעשה בד' במועד וכל הדומה
לו כיצד כותבין הדיינין אגרות שום ששמו לבעל חוב במ
במועד ואגרת מכר שמכרו למזון האשה והבנות ושכרי
חליצה וקאונין וכל דברי הצריכין להם לכתו' כדי שיזכירום
כגון טענות בעלי הדין או דברים שקבלו עליהם . מי שצרי'
ללוות במועד ולא האמינו המלוה הרי זה כותב שטר חוב .
וכן כותבין גיטין ושזבירין וקדושים ומתנות כל אלו מותרין
לכתבן במועד לפי שאין אדם מקפיד על כתיבתן ודיו' כמ'
כמעשה הדיוט . וכן כתב הרמ' במזל . ואסור לכתוב במועד
אפי' ספרי תפלין ומזוזות ואין כתיבה אפי' אות אחת בכפר
העדה מפני שזו מלאכה שאינה לצורך המועד . וכתב הר'
אשר זל' טעם משום דאדם מקפיד על כתיבתו והוי מעשה
אומן ואסור . והרף זל' כת' כפר שקורין בו בעזרה . ומכאן
יש לאסור לכתוב על ידי שנוי דעגל אלא צריך שנוי בכל
אות ואות לעשות אותיות התוכות והיור' יש עושים כמו ע'
עוגל קטן . וצע' עב' . והראבד זל' מתיר לאחרים כטובה פי'
בלא שכר ולכתוב שמועות וקשיות ותרוצין מדברי הלכה
חדושי שמועות נראה שמותר שהרי זה מלאכת מצד . וכ'
וכמלאכת האבד דמי שסא ישכח או שסא יתעצל על ידי א'
אונס . וכן נראה שמותר להגיה ולכתוב ספרים בחנם שסא
לאחר יט' לא יהיה לו פנאי על זה . וכת' אדם תפלין ומזוזות
לעצמו וטווח תכלת בבגדו ואם אין לו מה יאכל כות' ומוכר
לאחרים כדי פרנסתו . וכן כל שאסור לעשותו במועד אם
אין לו מה יאכל עושה כדי פרנסתו ומותר לעשיר לשכור פ'
פועל עבי שאין לו מה יאכל לעשות לו מלאכה שהיא אסור
במועד כדי שיטול שכרו להתפרנס בו . כתב הר' אשר זל'
ושאל השואל היאך ישראל יכול לעשות מלאכה בשבילי

להתענות בשבתות וימים טובים מן התורה באדם שמתענה
 נחמת עסקיו או מחמת יאוש משמחת היום ומל אין ראוי
 להרגיל בני העולם להתענות בימים אלו ואפי' אם ימצא מי
 שמופלא בחסידות ואעפ' שאכילה ושתיה כמועדות בכלל
 מצות עשה לא יהיה אדם אוכל ושותה כל היום אלא כך
 יעשה בבקר ישכים לבית הכנסת ויתפלל עם הצבור ש
 שמתפללין וקורין בתורה בענין היום וחוזרין לבתיהם
 ואוכלין והולכין לבתי מדרשות ושונין עד חצי היום
 ואחר חצי היום מתפללין תפלת מנחה וחוזרין לבתיהם
 ואוכלין שאר היום עם הלילה כשאדם אוכל ושותה ושמו
 גרגל לא ימשך ביין וכשחוק ובקלות ראש שזה ודאי אינה
 שנחה רק הוללות וסבלות ולא נצטוינו רק על השמחה ש
 שיש בה עבודת יוצר הכל שנא' תחת אשר לא עבדת את
 ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב הא למדת שהעבודתו ב
 בשמחה לא מתוך שחוק וקלות ראש ושכרות ירוש אמר
 אבא בר ממל אלו היה מי שימכ' עמי התרתי שיהיו עושין
 מלאכה בחולו של מועד כלום אסור לעשות מלאכה אלא
 כדי שיהיו אוכלין ושותין ושמחים ויגיעים בתורה ועכשו
 אוכלין ושותין ופוחזין נראה מדעת זה החכם שאסור
 גדול בשחוק ובקלות ראש יותר מעשית מלאכה וכן
 האמת כי מי שעוסק במלאכה עוסק בישוב העולם והיא מ
 מצוה גדולה שכן מצוינו בונה בית ונוט' מרס שחוזר מעורכי
 המלחמה אויבי השם לפי שעוסק בישובו של עולם וכונת
 התורה בנתינת המועדות והראיה לפני השם כדי להיבטק
 באהבתו וביראתו ולעסוק בתורתו התמימה ולמדו ליראה
 השם הנכבד והנורא מן החכמים החסידים העלילים לראות
 פני הארון ה' אלהי ישראל שלש פעמים בשנה נשלמו
 הלכות יט' תל' .

דין הלכות תענית סא

נהג כל ישראל להתענות שני וחמשי אחר הפסח
 עד שבועות ושני וחמשי מסוכות ועד חנוכה
 ששם ראמרי סקבא דשאג הגלא כלומר שבתל אוכלין וש
 ושותין שבעת ימים יותר מדאי ומרוב אכילה ושתיה זה
 והשפחה פוחזין וחוטאין תמיד ומנאפין וצדיקין להתענות
 לכפר עליהם וסת' הראבד זל ונראה לי דהנך תעניות ש
 שעושין כן מרחשון וכסלו וכן בחדש אייר כיון דאיכא ע
 עביד להו ואיכא דלא עביד להו ולא חיובא נינהו ולא ע
 על מילתא ידיעה עבדי להו ומנהגא בעלמא נינהו ואע
 דמכרזי להו בבי כגשתא בתענית יחידים דמו ואפילו שצ'
 בין גואל לרופא לא יאמר עגנו אלא בשומעת תפלה ופרש
 ויחל משה נמי לא מבעי להו למקרי אלא דעמא דבר הכי
 ולא מעיקר שמענתא עב' אך מנהג נרבונו לאמרה שצ'
 בין גואל לרופא ואעפ' שאין ראיה לדבר זכר לר' ש
 שמצינו בפסוק עביה תקב לגאולה ה' צורי וגואלי וסמך ל
 ליה יעבך ה' ביום צרה ויחיד אומרה בשומעת תפלה
 ובעגנו יש סג' תיבות כנגד סג' אותיות שיש בפסוק ויידא

קצרא בידית כדלת ולא גרסינן בליש ובורית מפני שד' הוא
 מעשה אומן פי' שבוך בלעד או לקמוט הבתי שוקי ובורית
 כמו בורית והר' יצחק זל כתב פי' אחר לקטרא בירי לקורט
 בתי שוקים שקורין בלעד קלצאש או הבתי ידים שקורין ג
 גאנץ עב' סותמין פי' החבית ומחפין את הקציעות בקש ש
 שלא יפסרו ולא יאכרו ומרכיין כגדי בירי שזה מעשה
 הדיוט שוקלין צפרני חמוד של ריחים וכונין אבוס לכהמה
 פי' הרף זל רל להושיב אבוס הכהמה במקומו כרמפר בתום
 וסוס שירכב עליו מות' ליטול צפרניו ולסיקו וליפותו ואין
 מרביעין בהמה במועד אבל מקיזין לה דם ואין מונעין מ
 מכנה רפואה וכל מאכלין ומשקין שאינן מאכל כריאים
 מותר לאדם לאכלן ולשתותן במועד לרפואה סת' הר' יצחק זל
 אסור לספור ולהתעבו בחול המועד אך מותר לספור תלמידי
 חכמי בפניהם ואופ' שרשי קרע בחול המועד אבל הברא
 אין עושי וזה קריעה גם לא אחר המועד אין עושין הברא
 כיון שעברה סעודה ראשונה וקריעה נראה הואיל דדווי פ
 פרהסיא דאין עושין ונראה כי אנינות מותר לעשות בחול
 המועד אחרי שמוטל עליו לקברו והרף זל כתב מידה פי'
 בהלכות אבל דאין אנינות חלה בחול המועד וצ' כרב
 אלפס עב' בפר' אלו מגלחין גרסינן נשים במועד מינות
 ולא מטפחות ולא מקוננות כראשי חדשי בחנוכה ובפורים
 מעב' ומטפחות אבל לא מקוננות מעב' כן עונות כ
 נאחת קינר אינת מקוננת וכלן עונות ולא יעורר על מתו
 ולא יספדי ל' יום לפני החג אסור לתקן מנעלים במועד
 הואיל ויכול לקנותם חדשים כאשר בארנו למעלה אין
 מפנין מחצר לחצר במועד לא מכעורה לנאה ולא מנאר
 לכעורה אבל מפנה הוא מבית לבית באותה חצר ומביאין
 כלים מבית האומן כגון כרים וכסותם וצלוחיות ואפי' שלא
 לצרדי המועד אבל כלים שאינן לצורך המועד כגון מחריש'
 מן הלוטש או צמר מבית הצבע אי' מביאי ואם אין לאומן
 מה יאכל נותן לו שכרו ומניחן אצלו ואם אינו מאמינו מ
 מניחן בבית הסמוך לו ואם חושש להם שמא יגבבו מניחן
 בחצר אחר אבל לא יביאם בביתו והרש זל כתב שאב
 חרשנו להם שמא יגבבו מביאין בצינעה בתוך ביתו ואעפ'
 שחולו של מועד מותר בעשית אלו המלאכות שבארנו
 וכיוצא בהן חייב אדם לשמוח בו ולשמח בניו וצני ביתו ו
 וכל הגלדים עליו כמו שכתנו ושמחת' כחגך וכו' וחייב אדם
 לכלול בשמחת' הגר והלוי והיתום והאלמנה וגם שאר ה
 העניים האבלי' כמו שאמר במדרש על זה הפסוק של ו
 ושמחת בחגך אתה וכנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי הגר
 והיתום והאלמנה אשר בשעריך אמ' הבה ארבעה בני בית
 יש לי וארבעה בני בית יש לך שימח את שלי ואני אשמח א
 את שלך ואסור להתענות בחולו של מועד אבל אכילת
 הפת בו רשות ובלבד שיטבל במיני תרומה וכל אדם
 שמתענה מחמת תשובה וחסידות תעניתו לו תענוג ומותר
 ודומה למה שאמר זל יפה תענית לחלום כאש כנעדרת ו
 ואפי' בשבת כלום שתעניתו תענוג וכי אמרי שאסור

ככות וכלים למכור שלא לצורך המועד אבל לצורך המועד
יותר בצנעה ונראה לומר שהתגר הלוקח פרות ומכרין לא
לאחר וחוזר ולוקח פרות מאותן הרבים והחזר ומוכרין מיד
יותר לקנות ולמכור כדי שלא יפסיד אותו הריחח גם אפשר
שיזלו הפרות בין כך כיצד מוכרין בצנעה לצורך המועד
אם היתה החנות פתוחה לזוית או למכור פותח פתחו וזם
היתה פתוחה לרשות הרבים פותח אחת ונועל אחת ועיט'
האחרון של חג הסוכות מוציא ומעטר השוק בפרות מפני כ
כבוד יט' וכוכרי תבלין מוכרין כדרכן בפרהסיא שוכרין
שכיר במועד או קבלן לעשות מלאכה אחר המועד אפי'
בדברים האכזרין במועד ובלבד שלא יכדוד שלא ישקול
דשלא ימנה כדרך שהוא עושה בחול וכתב
הרף זל ולכך בשמוסרין בגדים לכובס תוך המועד לכבס
אחר המועד צריך להזהר שלא ימנה אותם ואם הוא רוצה
למנייתם אסור למסור לו עד לאחר המועד כתב הר' יצחק
זל מקבלי קבולת פי אומנים שמקבלין לעשות מלאכה ב
בבתייהם והן ממלאכות האסורות והם קבלום קודם המועד
בתלוש מותר אבל במחבר תוך התחום אסור כגון שקבל ל
לערוך ולכשכש שרה או כרס בסך ידוע בתוך התחו' אסור
ושבת וחול המועד ואבל דין אחד להם לעבין קבולת ונרא'
דהתר חוץ לתחום אינו רק בשבת ויט' דאין יכול ללכת שם
הישראל אבל בחול המועד לעולם אסור וכן באבל והרף
זל כתב קבולת דמותר בתלוש בביתו של גוי או במחבר
חוץ לתחום אבל שכיר יום אסור בכל עבין וקבלנו והכיר'
ואריכות מותר אפי' בתוך התחום בין במועד בין ביט' בין
בשבת לפי שכלן יש להן קול שמן הגוי הן פי' קבלנות
שיהיו כל הפרות מן המקבלן ויתן מן ידוע ביציאת השדה
או הכרם חכירות שיתן סך ידוע בין עבדה בין לא עבדה
ארימות לכחצה לשלש הרביע פסק הר' יצחק המכוב' שין
בנדיט שמותר להסיד הגבשושית מביתו בחול המועד
שאין אסור אלא חריש' בלבד כשקין בין השולחין במועד
אבל לא בית הבעל נהרות המושכין כן האגמ' וכן הברכו'
שאמת המים עוברת ביניהן מותר להיק' מהן בית השלחין
הוא שלא פסקו מותר לדלות מים להשקות הירקות כדי ל
לאכלן במועד ואם בשביל ליפותן אסור אין עושין עוניות
בעקרי גפנים כדי שימלאו מים ואם היו עשיות ונתקלקלו
הרי זה מתקנם במועד כגון להעמיקה יותר על מה שהיה
דוהשכין מים מאילן לאילן ובלבד שלא ישקה כל השדה ו
ואם היתה שדה כטוננת כשקה את מלה וזרביצין השדה
במועד שאין בכל אלה טורח גדול זרעים שלא שגו מים
קודם המועד לא ישקם במועד מפני שהן צריכין מים רבים
ויהיה בדבר טורח יותר מותר להסב הנהר כמקום למקום
ולפתח מקו הנהר שנכתם יכדוד שיחין ומערו של יחיד אם
היה צרי' להם חוטטין אותו ושפין כדקיהם אבל אין חופרין
אותן לכתחלה וכונסין להם מים אפי' שאינו צריך להם
ועושין ככרבת במועד עכברים שהן מפסידין האילנות
צדין אותן במועד כותל גנה שגפ' בונה מעשה הדיוט או

גודד אותו בקנים או בגומא וכיוצא בהן וכן אם עשור
מעקה לגג בונה מעשה הדיוט כותל חצר שגפ' בונה כ
כדרכו מפני הגנבים אבל בינו ובין חברו כתב הר' יצחק זל
שצד בצרור ואינו טח בטיט וכן בהוצא ודופנא מות' כותל
רעוע כותרו מפני הסכנה ובונה כדרכו וכן כתב הר' יצחק
דוק הנוטה לרשות הרבים אבל אחר לא אמ' רבא בונה
אדם אצטבא לישב עליה פי' אצטבא בנין שעושין מן א
אבנים וטיט לישב עליה או לישן והרף זל כתב ולא נהיר
דזה הוי בנין גמור לכך נראה אצטבא היינו כעין ספסלים
של נכרים שמחברי להן תלמי' וכן הוא דאמרי' בפ' דמועד
קטן דשדי למבני אודרא אינו רל בנין גמור כמו שפירש ה
הקונטרס אלא רל להושיב האבוס של כהמה במקומו כמו
שפי' שם בתוספת הציר והצנור והקורה והמנעול והמפתח
והולת שנשבר מתקנם במועד כדרכו בין של עץ בין של
ברזל שזה הפסד גדול הוא שאם יניח הפת פתוח או הולתו
שבורות אפשר שיאבד כל מה שיט לו בכית וכבר בארנו
שכל דבר שיש בו הפסד אינו צריך שנוי אין מתלעין את
האלנות דאין מזהמין אותן ולא מגזמין ועוקרין את
הפשתן מפני שהיה ראוייה לחפוף בה במועד אין מכניסין
את הצאן לדיר כדי שיזבלו הקרקע שהרי הוא מדייר שדה
במועד ואם באו מאליהן מותר דאין מסייעין אותן ואין פ
מוסרין להן שום' לכער את צאנן ואם היה שכיר שבת שכי'
חדש שכיר שנה מסייעין אותן ושוכרין שומר לכער צאנן
מסקו' למקום כדי שיזבלו כל השדה וחרי' בת' שמותר לדיר
לכתחלה במועד ואפי' בשכר והרף זל פסק בשבת בטובה
ביט' במזונות רל שיאכל מה שהכינו בשביל עצמן לא שי
שימין הגוי ביט' או שיתן להם מזונות אחר יט' במועד
בשכר כתב רבנו שלמה זל והר' יהונתן זל הובל שבהצר
מכלקין אותו לצודדין ואם נעשית החצר כרפת בקר מוצ
מוציאין אותו לאשפה המשה פני הקרקע אם כדי להעמיד
שם כרי של תבואה או לחוש שם מותר ואם לעבוד הארץ
אסור וכן המלקט עצים מתוך שדהו אם לצורך עצי מותר
ואם לתקן הקרקע אסור וכן הפותק מים לגנה או לשדה
אם בשביל שיכנסו שם דגים מותר ואם להשקות הארץ
אסור וכן הקוצץ חריות של דקל אם להאכילן לבהמה מותר
ואם לעבודת האילן אסור וכמעשויו יוכר לאיזה דבר והוא
מתכוין תגור זכרים שאפשר שיאפה בהן במועד כוונת
לעשות איתן במועד ואם לאו אסור ובין כך ובין כך כונן
על חרש של תבור ומסרין המטות ונוקדין הריחי ופותחין
להן עין ומעמידין אותן ובנין אמת המי' של ריחי וזופתין
החביות והבקבוקין וכתב הרף זל והה דשדי לתקן חביות
שלנו בחשוקין שקורין צירקילש בלעז ולחבר פהם השוללים
שקדין פגין ודוקא לצורך המועד אבל שלא לצורך המועד
אסור וכתב הר' יצחק זל וגם בית הזתים נוקדין רבא שדי
לפסבוס קרמי פי' פרוזייר ויא' לקייר אמ' ר' יצחק בר אמי
קצרא בירית אסור פי' לעשות הקשרים של בית יד מפני
שהוא עישה מעשה אומן והרף זל כתב ולצי זה גרסין

משנכנס

אב מתמעטין בשמחה כל שאין כונין
 בנין של שמחה ואין כונין נטייתו של
 שמחה ואין עושי סעודת ארוסין ונשואין אבל לארס מ
 מותר ואפי' ביום ט' באב שמא יקראו אתר' ויש נמנעין
 מאכילת בשר משנכנס אב לפי שאין שמחה אלא בבשר
 ואעפ"כ אין צריכין להמנע מתבשיל שנתבשל בו דהבשר
 דלצדור נפשיה קא מכורין והא אצטער' ועוד דאמרינן
 בנדרים הנודר מן הבשר מותר בתבשיל וכתב הר' אשר זל
 וראיתי נשים יקרות שנמנעות מאכילת בשר ומשתית היין
 מיו בתמוז עד י' באב ואומרות שכך קבלו מאמותיהן דרור
 אחר דור' וכב' משום דאמרי' בתלמוד בפשנה ב'ז בתמוז ב
 בטל התמיד וכן בעונותינו בטל נסוך היין ויש מן האנשי
 שנהגו כן' ונהגו בספרד שאין אוכלין בשר מל' אב עד
 ט' בו י' אמר' י' שמעאל אלין נשיא דנהיגי דלא למשתי
 חמרא מדעייל אב מנהגא שבו פסק אגן שתיה שנאמר פי
 חשתות ירוסן' וכב' אבן שתיה שתיה שם שתות יין
 הנסוך' עבל' וכתב הר' אהר' זל שמשנכנס אב אין ראוי ל
 לכבס ולגחץ למעט בשמחה ואעפ"י שאינו אסור אלא אותו
 שבת לבד' שבת שחל ט' באב להיות בתוכה אסור לספר
 ולכבס אפי' לכבס ולהניח עד אחר ט' באב' ולא בגדי ה
 הסלבושין בלבד אסורין לכבס אלא אפי' הסדינין והמפות
 הגדולות והקטנות ואפי' כלי פשתן' מיהו לכבס ולדג'ניח מ
 מותר ואפי' לגחץ לרעת הרם זל' ויש סוברי' להתיר אפילו
 לכבס וללבוש בכבוס שלנו' והכבוס ימ' אותו במים קרים
 בלא אפר' והגחץ הוא שריית הבגדים בחמין עכ' האפר'
 שהוא מסרקן יפה' ואנו אין לנו לגחץ על הדרך הזה בשבת
 שחל ט' באב להיות בתוכה אחר שדוכ' הבאת כבוס שלנו ב
 בגדי מלבושינו ובגדי מטותינו על הדרך הזה ואין אסור
 לספר ולכבס אלא אותה שבת בלבד ולא כל אותה שבת
 אלא עד התענית ולפני אותה שבת מותר מ' מנהג הזקנים
 שלא להסתפר כלל לפני אותה שבת כדי שיכנסו ליום ה
 התענית כשהם מנוולין ונועדין מאד כמי שיוספר' וכתב
 הר' יצחק זל שבת שחל ט' באב להיות בתוכה אסור לספר
 ולכבס' ומס' רביעי' שלאחריה מותר ומס' חל להיור' ב
 בערב שבת שמוחר לספר ולכבס בחמשי מפני כבוד השבת
 ערב ט' באב לא יאכל אדם ב' תבשילין אפי' בלא בשר כגון
 ביצים וטב' או דג ואל יאכל בשר אפי' אין לו אלא תבשיל
 אחד ויש מי שאומ' שלא אמ' שני תבשילין אלא כשאוכלין
 דרך תענית ושמחה כגון כל אחד עצמו אבל אב' אכלין ב
 בתבשיל' אות' כגון שישים באחד גבינה וביצים או דגים
 וביצים לית לן בה' ואעפ"י שמסכת ההלכה שאין אסור
 בבשר ויין אלא בפעודה המפסיק בה' הוא שיעשה מו'
 ולמעלה אבל אם עשה מו' שיעור' ולפסודו מותר' פ
 ממ' הנהיגו הראשונים ברוב המקומות שלא לאכול בשר כל
 אותו היום אלא למי שהיה חולה או חלוש' וכן נהגו בחדב'
 מקום י' לבטל השחיטה מל' עד התעני' או כל אותה שבת
 עד עבוד מקצת יום התענית' ויש ששואל על מה זה
 שנהגו לשחוט בט' באב מחצות היום ולמעלה' ד' י

מים' וכתב הר"ף זל ולעבין תענית שפוסק סבעוד יום ה
 חזינן לגאון דאמר דחזור ואוכל ואעפ"י שפסק עד שיבא ה
 השמש כל זמן שלא קבל עליו התענית אבל אחר שקבל ע
 עליו התענית אסור לאכול ולשתות אפי' מים וכן שדר רבי'
 האיי גאון זל' ועוד כתב הר"ף זל שהמתעב' פועם תבשילו
 עד רביעית ובלבד שלא יבלע כלום' ועוד הביא ירושלמי
 נדר להתענות ושכח ואכל אבד תעניתו והוא שאמר יום פ
 סתם אבל אם אמר יום זה סתענח ומשלים' סתם הר"ף זל ו
 זל הרבה בני אדם נהגין לאכול בתענית מיד ששקעו
 החמה קודם צאת הכוכבים וראיה לדבריהם מהא דאמר מל
 תענית שלא שקעה עליו חמה אינו תענית הא שקעה סתור
 מיהו בתוספת עז' פי רבנו אלחנן פוק חזי סאי עמא דב'ר
 שנהגו להתענות עד צאת הכוכבים אפי' בתענית יחיד' ו
 הוא דאמר שלא שקעה עליו חמה ל' גסר שקיעתה דהיינו
 צאת הכוכבים' ולפי שאין העולם בקי אין בגמר שקיעת
 החמה לכך נהגו להמתין עד צאת הכוכבים' וג' רבנו
 אלחנן פי' פוק חזי סאי עמא דבר ואין לסור מן דהסדר' ו
 ומספקא לא נפיק ליה עד שיהא וראי לילה' עבל' ט' ח' ו
 יצחק זל אדם שהתענה בשבת צריך להתענות למחרתו
 כדי שיכתב לו מה שהתענה בשבת' ויפה תענית לחלום
 כאש בכערת וכו' ביום ואפי' בשבת' ותלמיד חכם אין ר
 רשאי להתענות אבל אם הצבור מתעבין יכול הוא להתעבו'
 וחולה ועברה שאין מתעבין בתענית צבור סמ' אסור להן
 להרבות בתענות' ולוח אדם תענית ופורע ואפילו אמר
 ביום זה ובלבד שיהא שם קצת צורך עבל' והראב"ד זל כת'
 דוק תעניתו אבל תענית צבור שהסכימו עליו על כל צדה
 אינו רשאי ללוות ולפרוש מהם ואין צריך לומר בד' צדפות
 שיש להן זמן קבוע שאינו לוח ותעניתו ג' כן לא אסור
 אלא תענית שקבל על עצמו אבל תענית חלום אינו לוח
 דאמרי' יפה תענית לחלום וכו' ויא' דאפי' תעבירו' אינו
 לוח אם אמר יום זה' והראב"ד זל כתב לא שנא יום זה ולא
 שנא קבלת סתם לוח ומביא ראיה לסברא זו' עוד כתב
 דמי שקבל עליו שני וחמשי של כל השנה' אינו לזור'ת
 תעניתו לפי שלצער עצמו צער גדול נתכוון' עוד כתב ד
 דכל תענית של הסכמת צבור אינו צריך קבלה בשמחה כלל
 אבל שצ' בסדיו אותו התענית מקובל ומתפלליק ר' ג' ו
 תענית' והמתענה על החולה ונתרפא או על הצרה ועברה
 דרי זה מתענה ומשלים חמשה לפי שעדין יש לו ליה' אג
 שלא עברה הצרה לגמרי אבל בתענית של גשמים לא שנא
 יחיד ולא שנא צבור' אמ' ירו' קודם חצות' לא יתעב' ש
 שכבר נענו ועברה צדאם וביר' אחר חצות יתעב' שכבר
 עבר רוב היום בבקשה כל' שהתחיל התענית שקודם חצות
 אין אדם מרגיש בתענית' ועל זה אמרו בירושלמי אמר ר'
 אחא בר' חנינה אסור להתענות בשבת עד ל' שעות'

דין הלכות ט' באב וסדר התפלה ודין
 ארבע צמות סב

יעקב מאד כס' וכן יחיד שקבל עליו תעבית אומר עבנו
בשומע תפלה ועבשו נהגו שלא להתפלל יחיד עבנו אפי'
בתפלת שחרית של יום אלא בד' צומות בלמד מפני חשש
תפלה לבטלת שמא יצטרכו לאכול מפני אונס נמצא שאין
מתפללין עבנו רק בתפלה המנחה של יום התעבית ובתום
דימינן יש שאינו מתעב ומתפלל תפלת תעב' כגון בערבית
שלמחר יתעבה ויש שמתעבה ואינו מתפלל תפלת תעבית
כגון בערבית יום שהתעבה בו וכן נראה מן הירוש' וכל
התעבית יחיד צריך לקבלה בהפ'ת המנחה של יום שלפניו ש
סמך אמרו ז"ל כל תעבית שלא קבל עליו מאתמול מבעוד
יום דמי לכפוחא מליא זיקא וכתב הר"ף ז"ל מיהו שמעתי
בשם רב בקבלה הלילה סני כמחשבה דלא בעי הוצאות
הפה בדאמרינן בשבועות לבשא בשפותים וכו' וצ"ע והר'
יצחק ז"ל כתב ויש אומרים שאין מתפללין תפלת תעבית
ואם כן צריך לפרש הא דאמרינן מתעבין לשעות מיירי
שקבל עליו מאתמול אם אתעבה למחר בהנמ' עד חצי היום
אנכור לשם תעבית ואז הוא מתפלל עבנו עוד יש
כפרשים דאפי' לא קבל מאתמול כמתפלל עבנו אך אינו י'
יוצא ידי נדרו אם נדר להתעבות יום אחד וכן הורה ר"ת
באחד שעשה הרבה תעביות בלא קבלה ואמ' שלא הפסיד
תעביותיו ואמרי' התם מאימתי קבלתו שמאל אפר
בתפלת המנחה פי' שיאמר פאלהי נצור עבנו בתעביות
שאעשה לפחר והר"ף ז"ל כתב שמעתי כי רבנו יצחק היה
אוהב באלהי נצור הריני בתעבית יחיד למחר ויש אומרים
שיאם ירצה להאריך במחנונים יאריך ויש מי שאוהבים
שאוכרו בשומע תפלה ולא מיחזור שלא אמרו והכחה לת'
לתעבית רק ערבית שחרית ומנחה והראב"ד ז"ל פסק
דבכנחה מקול אדם תעביתו אפי' שלא בתפלה אבל אינו
ע"ם קבלת תעבית מבעוד יום אפי' התעבה כל הלילה וכל
היום אין לו שם תעבית ואינו מתפלל תפלת תעבית וכתב
הראב"ד ז"ל יחיד שקבל עליו תעבית שני ימים זה אחר זה
אעפ"י שאבל ושתה כל הלילה האמצעית שנראה כמפסיק
תעביתו הרי זה מתפלל ביום שני תפלת תעבית
כלו שקבלתו מועילה לשני הימים והוא שלא הכניס הלילה
בכל התעבית שאם אמ' שמקבל עליו תעבית שני ימים עם
הלילה האמצעית ואכל בלילה האמצעי כבר אבד תעביתו
ומשלים שני ימים אחרים ואין מתפלל בזה תפלת תעבית
ו אם אמר בקבלתו שני הימים אלו עם הלילה האמצעית
ואכל בלילה האמצעי אעפ"י שמפסיק תעביתו כמתפלל ת'
תפלת תעבית לן בתעביתו פי' שלא קבל עליו רק יום אחד
אך עבמלך להתעבו בלילה וכל יום המזוהר אינו מתפלל ת'
תפלת תעבית ואפי' קבלו עליו ששה שבתות ומתעבין לשע'
כתב הר' יצחק ז"ל וז"ל ימ' מתעבין לשעות כגון שאמר הריני
בתעבית ג' שעות שאין היחיד אומ' עבנו עד המנחה שמא
יאחזנו בלמסוף תמצא שקח בתפלתו אבל האלפסוד משמע
שאין קפוא אם ימצא שקח בתפלתו ואמרי' יחד גשמים
קודם חצות חולקין ואוכלין אפי' שכבר האפלול עבנו :

והראב"ד ז"ל פל מתעבין לשעות שיקבל עליו תעבית ער' ח'
חצי היום ונסלך והוסיפו והשלימו עד הערב כיון שהשלים
כל היום הרי זה תעבית גמור וכתפלל לערב תפלת תעבית
אבל אם אכל בחצי היום אין זה תעבית לעבין תפלה והלמ'
בסוף פירש תעבית שעות כגון מי שהיה טרוד בעסקיו ולא
אכל עד חצי היום וכשהגיע לחצי היום נכילך ואמ' דהאיל
לא אכלתי עדין אשב בתעבית עד הערב ולא אכל ער' ח'
הערב הרי זה תעב' שעות ומתפלל תפלת תעבית ולא עוד
אלא אפי' אכל בבקר ואחר כך קבל להתעבו שאר היום הרי
זה תעב' שעות ועל זה לא באר אם יתפלל תפלת תעבית
וההש' כתב דאפי' קבל עליו במנחה להתעבות למחר עד
הערב אחר שיאכל בבקר שאין זה תעבית והביא גב' כן
כה שאמרו ז"ל יחיד שקבל עליו תעבית שני וחמשי של כל
השנה ופגעו בו ימ' הכתובים במגלת תעבית אם נדר'
קודם לגזרתו כלו נדר זה קודם תקנת הימים טובים יש ל'
לד' לקיים נדרו ותדחה גזרתו מפני נדרו ואם תקנת אותן ה'
הימים קודמה ידחה נדרו מפני גזרתו שנ' שלא היה דעתו
לפגוע באותן הימים שאם היה בדעתו לפגוע בוק לא היה
נדר' וחזי' הוא כאדם הריני מקבל תעבית שני וחמשי חוץ
מק הימים הכתובים במגלת תעבית ולפי' אין צריך שאלת
על נדרו ואפי' התחיל להתעבות קודם הימ' ואע"ד שבכור'
התחיל אין מפסיקן ביחיד מפסיקן וימ' אם נדרו קודם
לגזרתו שהתחיל תעביותיו קודם שארעו אותן הימים
תדחה גזרתו מפני נדרו ואל' אסורו על אותן הימים מפני
אסור כולל ואם גזרתו קודמת לנדרו כלו שארעו קודם
שהתחיל להתעבות אין בזה אסור כולל וידחה נדרו מפני ג'
גזרתו והר' יצחק ז"ל כתב יחיד שקבל עליו תעביות ופגע
בוקן ימים טובים של תורה כפסיק ימים הכתובים במגלת
תעבית אינו מפסיק והב' רבנן דיתבי בתעביתא כלה ש'
שתה בר מעצותא ומעלי יומא דכפורי דנדר גמור אסור
על עצמן ובאת אכילה ואל' הנדר בכל ימות השנה ככולל'
אבל בקבלת תעבית מכאן ועד יום פלוני לא יבטלו שפתות
דימים טובים באותה קבלה לפי דעת הראב"ד ז"ל והמקבל
עליו תעבית כתב הר"ף ז"ל דאכל ושתה כל הלילה ער' ש'
שיעלה עבוד השחר והוא שלא ישן אפי' גמר וסלק שלחנו
אבל אם לא סלק שלחנו אפי' ישן אוכל עד שיעלה עמוד
השחר אבל גמר וסלק וישן אסור לאכול והראב"ד ז"ל כתב
דאם ישן אפי' בתוך סעודתו והו' תפסק ואסור לאכול עד
או אם סלק אפי' לא ישן והבעל והש' ז"ל כתב שאכל לא
ישן אפי' סלק אוכל ואם ישן אפי' לא סלק אינו אוכל וכן
דעת הר"ם במזל שחבל תלוי בשבת והר' יצחק ז"ל סל דוקא
היכא שלא ישן אבל ישן שינה גמורה אסור אבל מתגמגם
אוכל וכמו כן ישן חתנה אוכל אם ישן אחר כך ולדברי
חבל אם חתנה ואוס' שיערין ברעו לאכול או לשתות אפי'
ישן ואפי' סלק לא נאסר לו לאכול לשתות וכן דעת
הירוש' וכתב הר"ף ז"ל ושתיה מתחת אפי' בלא תבאי דגבי
שתיה והי' לעולם כמו חתנה לפי שאין קבע לשתיה ודוקא

להניח אבל הוא אינו מניח בבקר משו' רכתי בצע אמרתו
 שקדע פורפירין דיליה ואסור לשודר בזמן בבית המשתה
 משום אבלות ורשלם אך בבית חתנים מותר ושיר שהוא ש
 שבח של הקבה מותר בכל מקום וט' באב שחל להיות בשבת
 או באחד בשבת מעלה על שלחנו כל מה שירצו ואפילו
 בסעודת שלטה ואינו מחסר כלום ואפי' בסעודה המפסי' בה
 מפני כבוד שבת וכשחל להיות בשבת דוחין התענית ער
 אחר השבת והה' דלפני אותה השבת מותר לספר ולכבס
 והרמ' דקוצי זל כתב בספר המצות שלא נהגו רבותינו זל כ
 כשחל ט' באב להיות בשבת לאסור לספר ולכבס כל השבוע
 שלפניו אפי' שנדחה עד לאחר השבת והר' יצחק זל כתב ו
 דצריך פי' לפרושו לכד יום ה' או יום ו' מפני כבוד השבת כי
 איך נאסור יום ה' הלא התרנוהו אפי' חל ט' באב בעש' כש'
 כשחל להיות בשבת גם שאר ימי השבוע נמי חומרא יתרה
 הוא שהרי לא אסרו רק שבת שחל ט' באב להיות בתוכה
 ובפרק בתרא דמגלה מחלקין בין חל להיות בתוכה לחל ל
 להיות בשבת ואין שום אבלות נוהג בשבת ואפי' מדברים
 של צנעה והרף זל כת' מיהו שמיעתי כי הר' מאי דרזוזנבור
 זל נוטה להחמיר מדברים של צנעה וטעם להתיר יש ב
 בתשמיש המטה ט' באב שחל להיות בשבת הואיל ונדהה
 ידחה ואם היה אסור בדברים של צנעה אם כן אינו לגמרי
 ועוד דאם איתא דברים שבצנעה נוהג אסור אפי' התענית
 יעשו בשבת דהרבה בני אדם עושין תעני' חלו בשבת והוי
 שפיר דברים שבצנעה ומטעמי אלו אין לאסור הרבה לרבי'
 עבל הרף זל נשלמו הלכות ט' באב ועתה אבאר סדר
 התפלה בו בעה' **ערב** ט' באב כמנהג בקדו' ימין
 לבא לבית הכנסת ומתפללין תפלת הסנחה
 כמו בשאר ימי השבוע ויש מקומות שאין אומר תהנה' וכן
 כתב הרף זל טעם דאין אומר תהנה' כט' באב לא כיום ולא
 בלילה דכתיב סתם תפילתי ואחר תפלת המנחה הולכין ל
 לבתיהן ואוכלין ושותין עד היום גדול ואחכ הולכין לבי'
 הכנסת ויש' יורד לפני התיבה ופותח והוא רחום וכל הקול
 כאחד יורדין מעל כסאותם ושולפין מניעליה' ויושבין לארץ
 ואומר ברכו ומסדרין תפלת ערבית וקורין קש' בברכות יד
 ומתפללין יח' על הסדר וכולל בברכת כונה ירושל' מעין ה
 המאורע כמו שאמרו זל אם בא לומר בסוף כל ברכה וברכה
 מעין הברכה אומר ומה שמיסוף בה הוא ברכת נחם וכו'
 וגומדין תפלתן על הסדר ובכל תפלות ש' באב אומר אותה
 כדאמרינן בירוש' ר' אחא אומ' מעין המאורע כט' באב ומאי
 ניהו רחם וכו' ונתנו הראשונים זל לומר רחם בתפלת ערבית
 ושחר' ובתפלי' המנח' נחם לשון נחמה שמבקשין נחמה בסוף
 היום אמנם הר' שמואל מאירא היה אומ' נחם כין ביום בין
 בלילה ופי' לגיונו חיילות' במרד תכבה' יש נסחאות במרד
 כמו לשון מרירות ויש נסחאות במרד כמו לשון עניה וס'
 ומרודיה ואחר תפלת ערבית אומ' קדיש זוטא ואחכ יושב
 שצ' והקהל לארץ בדאנה ושמשון וקורין מגלת איכה בנהי
 גדול עד השכנו ה' אליך ויש מקומות חולקין בקריאתו כי
 יש מקומות שקורין אותו כל הקהל ויש מקומות שאין קורין
 אותו כי אם החזן לבד וכל הצבור שותקין ומכבין כל הנרות

ואצלו מנהג לקרא כל אחד ואחד ואחרי כן מכבין כל הנר'
 ואחכ פותח שצ' קינות לעגב הגפשות ולשבר הלכבוד
 ומקוננים שם עד רביע הלילה חאנשים בבית הכנס' שלהם
 והנשים ככה שלהן וכן ביום מקוננין אנשים לבד ונשי' לבד
 עד קרוב לשליש היום ואחכ אומרי' סדר קדושה ומתחיל מ
 מואתה קדוש ואין אומרי' ובא לציון בלילה לפי שאין גואל
 בא בלילה ואחכ אומרים קדיש שלם וכלן נפטרין לבתיהן
 ואין נותנין שלום זה לזה אלא מתנהגי' כאבלי' לכל דבריהם
 ואם נתן להם עם הארץ שלו' משיכין לו בשפה רפה ובכבוד
 ראש' **בשחר** משכימין לבי' הכנס' ואומרים
 ברכות וקרבנות ופסוקי דזמרה ער'
 ומהללי' לשם תפארתך ומשם ואילך הוא מן השיירה ואין לו'
 שיחה לעת כזאת ואומר תפלת יוצר כמו בחול ואומר רחם
 בכונה ירושלם כמו שאמר בתפלת ערבית וגומדין תפלה
 דאומר קדיש זוטא ואחכ מוציאין סת' בלתי עזרה והופכין
 המפה וגוללין הספר במקום שפל על גבי הפסל או על גבי
 קתדרה ולא על גבי הסגול וכל כך כדי לעורר הלבבות ל
 להתאבל ולהתאונן על חרבן הבית ויא' שאין גוללין אותו
 אלא במקומו שלא למעט בכבודו וקורין ג' פירוש' כי תוליד
 בנים ואומר קדיש זוטא והשלישי מפטי' בירמיה אסוף א'
 אסיפס ואומר אשרי ומהזירין סת' למקומו ואחכ יושכין ל
 לארץ ואומר קינות כל אחד כפי השגתו וכל המרכד' לקונן
 ולהתאונן עליו הכתו' או שיטו אתה משוש כל הכתאבלים
 עליה ואחכ אומר סדר קדושה ומתחיל ובא לציון ומדליגין
 ואבי זאת בריתי לפי שיש בו ודברי אשר שמתני בפיד' ויום
 זה אסור בתלמוד תורה כמו שבארנו ואחר סדר קדושה א'
 קדי' שלם ונפטרין לבתיהם וכל אחד יושב בדר וידום ויש
 מקומו שאין מקוננין ער אחר סדר קדושה והכל לפי הכנהג
 ואחכ מתקצצין ככה וקורין איוב כלו למנחה הולכין לבית
 הכנס' ואומ' אשרי וקדיש זוטא ומוציאין כת' וקורין ויחל מ'
 משה כמו בשאר הימים מהתעניות והשלישי כפטי' דרשו
 והמטי' בין בשחר' בין במנחה מברך לפני' ברכה אהת' ונ'
 לאחריה שאינו אומר על התורה רק מסיים מגן דוד וכן בכל
 שאר התעניות שלא נתקנה ברכה על התורה רק לשבתות
 ויום' טובי' שמזכירין בה ענין היום ומודים השם על המתנה
 הגבבדת שנתן לנו מאותן הימים ואחכ מחזירין הכפוד
 למקומו ואומר קדיש זוטא ומתפללין יח' ואומר נחם בכונה
 ירושלם בלשון נחמה כמו שבארנו ואחר תפלת המנחה
 אומרי' קדיש שלם ומתפללין תפלת ערבית הולכין לבתיהם
 בשלום וט' באב שחל בשבת דוחין התענית ער' א' בשבת
 כמו שבארנו ובמוצאי שבת מתפללין תפלה ערבית על ה'
 הסוד שבארנו ומבדילי' בתפלה כמו בשאר מוצאי שבת'
 ואין מבדילי' על הכוס עד מוצאי התעבי' שאם תאמ' להבדיל
 סבעו יוב כמו שאמ' זל מתפלל אדם של מוצאי שבת כשב'
 דאו' הבדלה על הכו' זה לא אמרו אלא למי שאין לו יין כמו
 שב' ויש לו יין בשבת אבל למי שיש לו יין לא ויש נוהגין
 לברך על האור קודם שיפתח במגלה איכה וכן כתב הראבד
 זל במגלה כמו שכתבנו במקומו ואין אומר ויהי נועם ולא
 ויתן לך במוצאי שבת זה ויש נוהג לומר ויחי נועם והכל תלוי

השיב כיון שהכל יודעין שלא יאכלו היום אין בכך כלום
והיה במזל בת מימיו לא אכלנו ערב ט' באב תבשיל ואפי'
של עדשים אלא אכל היה שבת אבל הוא בשר מליח
כל זמן שאינו בשלמים ר' שיעברו שני ימים ולילה אחד
משנמלח שזהו זמן אכילת שלמים וזה כותר אפי' בסעודה
המפסיק בה וכתבו הפוסקי זל שלא נאמר זה אלא לפי מ
מנהגם או לפי מנהג הרבים והמעוננים שאין אוכלין בשר
בכל יום ויום כא' בן יומו אבל לפי מנהגנו עתה שכל השנה
אנו אוכלין בשר ששהה במליחתו כמה ימי' לא נתיר לאכול
בשר בסעודה המפסיק בה אפי' נמלח כמה ימים וכן המנהג
כמו שכתבנו וזאת שנתין בה יין כלל אבל שנתין
הוא יין סגתו כל זמן שהוא תוסס כלו דחת שאין הנארה
בשתייתו כלל וכמה תסימתו ג' ימים וכת' הר' יצחק זל ריבא
אומ' כי תבשיל של תפוחים וכל דבר הנאכל כמות שהוא
חי ובשלין אעפי' שאין בהן משו' בשולי גורם כיון דמערבין
בהו ערובי תבשילין שפיר מקרי תבשיל וכן סעודה
המפסיק בה ואילך אסור לרחוץ פניו ידיו ורגליו וכל שכן
שאסור לאכול ולשתות אפי' סים וכן כתב הר' אבד זל וכן
זכת' עוד ונראה לי שאם התנה הנאו כועיל לרחיצ' ולשתו'
סים ואפי' לרחוץ כל גופו עד שקיע' החמ' עב' ובין השמשו'
שלו אסור כמו ביום הכפורים ואעב' דלאו דאוריתא דהוא
אחמירו ביה רבנן ואסור להושיט אצבעו במי' בט' באב
כמו ביום הכפורים והטעם משום אכלור' ואעפי' שאכל
מותר לרחוץ פניו ידיו ורגליו בצונן בט' באב אסור ואם
היו ידיו מלוכלכות בטיט ובצואה רוחץ כדרכו וזכר
כשיוצא מבית הכסא כנקה ידיו לתפלה וכן נמי מפרה
שרויה במים ועשויה כמן כלים נגובים מעבירה על גבי ע'
עיניו ואינו חושש' ושומרי פרות עוברין על צואתם במים
ואינן חוששין ומל' כל רחיצ' שהיא לשם הנא' אסור כל הו'
בין רחיצת כל גופו ופניו ידיו ורגליו ומי שמקל לרחוץ מן
המנחה ולמעלה רגליו בנהו או בשומקום עובר על דב' חכ'
אך מנהג קדום שהנשים רוחצות ראשן מן המנחה ולמעלה
ביום ט' באב והזקנים הראשו' זל הנהיגו זה ולטוב נחכונו
ועשו כמך לדבר על מה שאמרו בהגדה כי המשוח' בולר'
ביום ט' באב וכמו שעשינו זכר לחורבן ולאבלות כן צריך
לעשות זכר לגואל ולמנדה כדי שלא יתיאשו מן הגאולה
וזה האית לא הוצרך רק לנשים ולכיוצא בהן שהן חלושי כ'
כח אבל אנו כינו מאמינין וכמוזכרים בנחמות הכתובות
שנויות וס' שולשו' בכפרי הגביאים אך הנשי' שאינן יודעו'
ספר צריכות חזק ואמ' זל כקום שנהגו לעשות מלאכה
בט' באב עשיין שלא לעשות אין עשיין ובכל מקו' תלמידו'
חכמים בטלין וכן ראוי לעשות לכל אדם כדי שידא' מהעב'
שאם יעשה אדם מלאכה לא ירגיש בתיעביתו מתוך טרדות
מלאכתו ועוד שאפשר מתוך טורח המלאכה שלא יוכל'
להתענות ועוד שאמרו זל כל העושה מלאכה בט' באב א'
אינו רואה סימן ברכה לעולם וכל האוכל ושונה בט' באב
אינו רואה בטמחת ירושלים וכל המתאבל על ירושלים זוכה
ויראה בטמחתה שני' שיטו אתה משוש כל המתאבלי' עליה

זמן הרף זל לעולם יעשה אדם עצמו כתלמיד חכם וליכא
משום יודע עבשו כיון דאין אנו רגילין במלאכה בשאר
יומי כל כך דדוק בימיהם שהיו רגילין לעשות מלאכה כל
היום שייך יודע מיהו במקום שרגילין לעשות מלאכה כמו
בכפרד צע' לעבין ט' באב מיהו גם שם נהגו שלא לעשות
מלאכה ולישא וליתן דאמרינן כיבמות דשבת שחל ט' באב
בתוכה אסור לישא וליתן יל' היינו משיא ומתן של שפחה
כגון צרכי חופה דומיא דלבנות ולנטוע דמפרש התם כגון
אבודתקי של מלכים אכל אסור להרכות במשא ומתן ול' ש
שיתמעטו יותר משאר ימים עב' יצריך אדם לזכור בכל
שמחותיו אבלות ירושלים שנ' אם אשכחך ירושלים וכו' על
ראש שמחתי ואמרו זל זה אפר מקלה שעל ראשי חתני
שנותנין אותו במקום הנחת תפלין שנ' לשום לאבלי' ציון פ'
פאר תחת אפר ותפלין נקראו פאר שנ' פארך חבוש עליך'
והבטיח הבה שישכח לנו פאר תחת האפר שרג'ו נותנין ב'
בראש בזמן חורבנה ויש כקום כמעט שלא לתת אפר מ'
מקלה בראשי חתני כפני' שאין העם מוחזקים כלל בהנחת
תפלין ולא יהיה פדס האפר תחת פאר ויחוששו גם כן שפאר
לא יהיה גם כן פאר תחת אפר ונהגו לעשות זכרון אחר
בכקום שנותנין מפה שחורה על ראש החתן הכלה ועל זה
פשוט המנהג לשיכר הכוס אחר שבע ברכות וכן הבונה
בית וסד אותה בסיד משייר בה אמה על אמה כנגד הפתח
כדי שיזכור החורבן כבואו ובצאתו אבל הלוקח בית מסויד
לא הצריכו לפחות בה זה ומס' מדי שנה בשנה צריך אדם
להיות כתאבל על ירושלים בימים אלו כיצד ערב ט' באב ב'
בסעודה שמפסיק בה ישבין לארץ ואין אוכלין בשר ואין
שותין יין ולא שני תבשילין כמו שבארנו ויש פרושין שם
שמונעים עצמן מכל מיני לפתן ואין אוכלין רק פת במלח
ומים במטווה ויש יושבין בין תנור וכירים ואוכלין ביצה
זכר לאבלות ומפסיקין עוד היום גדול מה שאין כן בשאר
תעניות ויש מנהג שלא לאכול בשר ולא לשגור יין מ'
משנכנס אב עד ט' בו כמו שכתב' ירוש' הני נשי דידן ולא
שתו חמרא שן ז' בתסח עד ט' באב מנהגא ויש נהגו
לעשות כן על פי היר' וכל הכחות הנהגות כאבל נהגות
בט' באב אסור ברחיצ' ובסיכה ובנעילת הכנול ובתשמיש
האשה אבל אין צריך כפיות הכטה מיהו הר' שמואל זל מ'
מאוריא היה מהמי' על עצמו לשכב מוטה על הארץ ואסור
לקרות בתורה ובגביאי' ובכתובי' ולשנות במשנה ובתלמוד
ובהלכות ובגדות לפי שכל אלה משמחין הלב שנ' פקודי ה'
ישירים משמחי לבי אבל קודא הוא בקינות ובאימה וכדברי'
הרע' שבידמיה ובכרד איבה רבתי כדי להזכיר חורבן בית
הביקדש כתב הר' יצחק זל ובפרק אלו מגלחין וכיוצא בהן
והרף זל כתב ובפי' איבה אבל לא כפי' איוב משום דרג'ו ע'
עבוק טפי ואמרל קודין דוקא אבל לעבין כבוא אסור
ותניקות של בית רבן מנטלין ולא ילך ויטייל בשוק כדי
שלא יבא לרי' שחוק והתול' וקצת מן הר' כמ' נכנעל מהנחת
תפלין וכת' הר' יצחק זל שמותר להניח תפלין דקרו לה פרק
החולין אבלות ישנה והרף זל כת' הלכך לא עדיף מיד' שני
דאבל דכניח תפלין כדאית' במזער קטן וכן כת' הר' שמותר

ונחרשה העיר כיח בו כבה נר מערכי בימי אחז כישל בו
 גלכזה ונהרגו היהודים **אלול** כז בו מתו מוציא
 דבת הארץ **תשרי** כג בו נהרג גדליה
 בן אחיקם והאנשים אשר היו עמו
 כה בו מתו אנשים מישראל ונחבש ב עקיבה בבית האסורים
 זמת כז בו נגזר על אבותינו שימותו בדבר בחרב וברעב
 כז בו מתו עושי העגל ביז בו נדת בן החכם ר יהונתן וצל
מרחשון כז בו עזבו עיני צדקיהו ושחטו בניו ל
 לעיניו **כסלו** כח בו שרף
 יהויקים את המגלה אשר כתב ברוך מפי
 ירמיהו בקראה לפניו **טבת** נכתבה התורה יונת
 בימי תלמי המלך והחשך בא לעולם ג' מיכס
 כט בו לא כתבו אבותינו על פה הוא ונמצא הסוד בו ביום
 מת עזריה הכהן ונחמיה בן חכליה יבי בו סמך מלך בבל ידו
 על ירושלם להחריבה **שבט** כה בו מתו הצדיקי
 שהיו בימי יהושע בן נון ככג בו נתקבצו
 כל ישראל על שבט בנימין על דבר פלגש בגבעה על עין
 פסל מיכה **אדר** כז בו מת משה רבנו בט
 בו נזוד רבותינו על מחלוקת בש'
 ובה היה קשה אותו היום כאלו נעשה העגל אלו ימי
 התעביות שקבלו עליהם ישראל עוד נזרו רבותינו שיהיו
 מתעבין בשני ובחפשי מפני ג' דברים על חרכן הבית ועל ה
 התורה שנשרפת ועל חרפת השם לעתיד לבא עתיד הקבה
 להפך לששון ולשמחה שנ' והפכתי אבלם לששון ושמחתי
 ונחמתי מיגונם יראו עינינו וישפח לבנו ותגל נפשנו אמן
 תקח מגילת תעבית תהלה לאל

דין הלכות ראש השנה וסדר תפלה סד

כתב הר' אשר זל ערב זה נתנו להתענות ולעשות צדקה
 גדולות כדאמרינן אנרא דתעביותא צדקתא וגם נהגו כל
 ישראל לשכול כבוד בערה ויום הכפורים תולדי צנת אלדי
 הארצות מחייבי כל ישראל לעשות כן דבעל קדי אסור ב
 בתפלה וסמכו על הא דאמר ר' יוחנן בפלוגתא לטבילתא
 וכתב הריף זל לנטילותא בטלו אבל לשבילותא לא בטלו
 דעתה נקופ טנהג כל ישראל שאין מתפללין עד שיחצו
 ובספרד שאין להם צנה טובלין אבל באלה הארצות לא
 ובירושלמי משמע דמקומו יש שטובלין ויש שאין טובלין
 ומפני שתפלות לה וים הכפור יכצריכות מאד ואין הצנה
 עדיין נהגו לטבול עכ' ואין סברין על טבילה זו לפי
 שאינה רק בשביל טהרה כך כתב הרם נע' והוא היה נהג
 לשפך על גופו ט' קבין מים חמים שהם ריו ביצים במקום
 טבילה כי אותה טבילה אינה אלא בשבי טהרה ולא בשביל
 חובה עכ' כתב הרם בשול מצות עשה של תורה לשמוע
 תודעת שופר כרה שנ' יש תרוע' יהיה לכם ושופר שתוקעין
 בו בן כרה בין ביזבל הואקרו של כבשים הנפוח ואפשר
 לומר כי הכונה בזה שיכוף על אחד נפשו ריכך לכו לעשות
 רצון יוצרו ומל השופר פטלי חוץ של כבש והואמר חולק
 ואז כי המצוה כפופין אבל אם תקע בשל יעלי יצא ואש

ונכבית גזלות ישראל הנשארת וכבב להם הגלות צום ה
 העשירי הוא עשרה בטבת שהוא בחודש העשירי שבו סמך
 סלך ככל הרשע ירו על ירושלם והביאה במצור ובמצוק
 פד הצומות האלו מתעבין ישראל מפני הצרות הנזכרות
 שארעו להן כדי לעורר הלבבות ולפתוח דרכי התשובה ו
 ויהיה זה זמן למעשה אבותינו הרעים למעשינו שגורמין
 הצרות ונשוב להטיב ולעשות תשובה שלמה וכתב הר'
 יצחק זל ד' צומות אלו יש שמר צום יש שלום יט' אין שמר
 ואין שלום רצו מתעבין רצו אין מתעבין חוץ מט' באב מפני
 שהזכירו בו הצרות ומלבד אלו חד' צומות נהגו ישראל ל
 להתעבו בי' בגדר זכר לתעב' שגזרה אסתר בימי המן שנ'
 דברי הצומות דעקתם הוא תעבית של שמחה ולזכרון הגם
 קבלוהו בשמחה באותה שיטה עליהם ועל זרעם ותעבית זה
 נקרא תעב' אסתר ואם חל להיות בשב' מקרימין ומתעבין
 בששי שהוא יב' באדר ויש מקרימין ומתעבין בחמשי שאין
 מתעבין בעש' מפני דרכי האסודי אבל אחד מר' הצומות
 שחל להיות בשבת מאחרין ודוחין אותו עד אחר השבת
 ובמלך קורין בתורה שחרית ומנחה ג' בפרש' ויחל' ומפסירין
 במנחה ודרשו עד לנקבציו כמו שיעשין במנחת ט' באב כמד
 שבארנו ובמלך מלבד ט' באב הקלו חכמים על עוברות ו
 וסניקות שמתענות ואין משלימות ואוכלין כליל הכנסת וה
 התעבית עד שיפלה עמוד השחר כמו שבארנו בהלכות ת
 תעבית ואעפ"כ ראוי אלו העוברות המיניקות שלא להקל
 כל כך על עצמן ואם תצבלין שלא להתענג במאכל ו
 ובמשתה אבל אוכלות ושותות כדי קיום הולד כתב הריף
 זל כל תעבית שאין היולדת שותה בו אין סברין על היין
 של ברכת מילה לפי שצריך לשעטם ואם אינו טועם מוציא
 שם שמים לבטל' עכ' כל הצומות האלה עתידין לבטל ל
 לימות המשיח ולא עוד שעתיד להיות ימים טובים וימי
 משנה ושמחה שנ' צום חרביעי וכו' האמת והשלום אהבו
 נשלם סוד ט' באב וארבעה צומות תל'

דין סדר מגילת תעבית סג

אלו ימים שמתעבין בהן וכל המתעבה בהן לא יאכל ולא
 ישותה עד הערב וכל המתעבה בהן מוכטט שהוא בן העולם
 הבא **ניסן** באחד בו מתו שני בני אהרן בעשדה
 בו מתה מרים הנביאה ונסתלק בארה בעשדי
 ושכנה בו סת יהושע בן נון **אייר** בעשדה בו
 מת עלי הסקושני בניו ונשכה ארון ה'
 ככה בו מת שמדאל הנביא וספור בו כל ישרי **סיון**
 ככה בו בטלו בכורים מלעות ביחדשלם בימי
 ירבעם בן נבט' ככה בו נהרג רשכג זר חנינה סגן הכהנים
 זל ישמעאל' ככו נשקף ר חנינא בן תרדין וספור תוד' עמו
תמוז ביז בו נשתברו הלוחות וכשל התמיד
 וחבקעה העיר וסדף אפוסטומוס את התורה
 והעמיד צלם בהיכל **אב** בא בו מת אהרן
 חסן כס' בו נגזר על אבותינו שלא י
 יבאו לארץ חרוב הבית בראשונה ובשניה ובלכה בתו

בסנהד וראשון עקר והרף ול כתב שמכרך בודא מאודי ה
 האש כשיצא מבית הכנסת על אור ששבת וככרך המבדיל
 קודם שיצא מבית הכנסת עכל' הסדר שעשין בתפלה
 כשחל להיות בשבת עושין אותו כשחל להיו' כמו צאי שבת
 ובהיותו בשבת שעושין התעבי' באחד בשבת כמו שבארנו
 עושין כל כדר היום כמו בט' באב וכל שאסור בט' באב
 אסור בו ואם הוא עשרה בו דעבר יומו' נשלט סדר
 תפלות ט' באב' **אברו** זל לא היו ימי טובי'
 לישראל בחמשה עשר באב וכיו' הכפורי'
 זמפר' כגמר שביום הכפורי' נתנו לוחות אחרונ' ונמלח להם
 עון העגל ונקבע להם יום מחילה ופליחה לדורות' וטו' באב
 פי' הרבאד זל שכלו בו כתי' מדבר כדאמרי' בירושלמי שכל
 ערב ט' באב היה כרוז יוצא למחנה צאו לחפור צאו לחפור
 והיו חופרים קבריהם והולכין וישנים שם עד הבקר לכהר'
 היו מוצאין עצמן חכרים טו' אלף ופרוטרוט שנה אחרונה
 מצאו עצמן שלמים אמרו שמא טעינו בקבוע החדש חזרו
 שם עשרה בו ויא' בו ויב' ויג' ויד' כיון שרגיעו לטו' ראו ה'
 הלבנה מלאה ומצאו עצמן שלמים אמרו ככלה' גרתינו
 דעשו יט' ובאלו הימים היו בנות ירושלם יוצאות וחולות
 בכרסים בכלי' לכן שאולין כדי שלא לבייש מי שאין לה וכל
 הכלים טענין טבילה ואפי' היו מקופלין ומנחין בקופכא
 שמא בעלת הכלים לבשתן בימי נדותה ותחביש מלוכה
 לשואלת לפיכך הצריכו לכל הכלים טבילה כדי שלא ית
 תבטייטנה הטמאות או שלא יבאו ותכנעו מלהשאלין'
 והראבד זל כתב טעם אחר על פי' הירושלמי כפני מדי' ט'
 טיענין טבילה לפי שמתוך שמטבילין לא חיישינן עליהו'
 מלהשאלין' וכה היו אומרות ברור' שא עיניך ורא' ד'
 מה אתה בורר לך פי' שכל מי שאין לו אשה נפנה לע' כ'
 ואומרות לו אל תתן עיניך ביופי תן עיניך במשפחה' ויש
 תמהין אף' היה טוב המנהג הזה בעיני החכמים שירשפו א'
 איש את אשתו וחס' ושלום דומה כאלו היו בנות יע' אל'
 הפקר' ואין זה תמה כי יש לדעת שכל מי שידו כג' ר'
 להשיא בתו לא היה שולחה שם שאם היתה קטנה כדה' ת'
 תועיל חטיפתו הרי אינה מקודשת בלתי דעת אביה וא' כ'
 היתה נערה או בוגרת אם חושש לזה לא יניחה לצאת ואם
 ית יונה לצאת יוהידינה שלא להתקדש אלא בדגון כה' והדבר
 ידוע שאינה מתקדשת אלא לדעתה' אבל המנהג' בשביל
 הבנות טאין יד אביהן משגת להשיאן ואולי היו יושבות ע'
 עד שתלכין ראשן אם לא על ידי המנהג הזה' וכן הוא או'
 צאנה וראנה בנות ציון ככלך שלמה בעטרה שעטרה לו
 אמו ביום חתונתו וביום שכחת לבו' כלומר שיום הכפורים
 נקרא יום שכחה כמו שאמר ביום דהגתו' זו מתן תורה
 שנתחתן הקבה עם ישראל ביו' שעבד על הר סיני היו כמו
 הארוכה ויום הכפורים היו כמו הני' שואין' וביום שמו' ר'
 לבו זה בנין הבשן ש צוה בו לכדתו ואמ' ועשו לי כקדש
 ועבין בעטרה שעטרה לו אמו על דרך הור' ש הוא חברה
 יתרה על כנסת ישראל כשל לכלך שהיתה לו בת חביבה
 ביותר לא זו מחבובה עד שקראה אחותי' לא זו עד שקראה

בתי ועוד שקראה אמי וכן הוא אומר בעטרה שעטרה לו
 אמו וישראל עטרו כבוד לשם ית' בקבלת מלכותו ותורתו
 וסצותיו והם מעטרי' בכבודו ומכתרי' עטרת הזה ועמדת
 עולם על ראשם ששון ושכחה ישיגו ונכו' יגון ואנחה'
הגה בארנו שהמתעבה מתפלל תפלת תעביר'
 ואמדי' בירושלמי היכן אופרה כליל שבת ויומו'
 פי' ערבית ושחרית וכנחה כמו הזכרת שבת אמנם זה היה
 בדורות הראשונים אבל בדורות אלו לא נהגו להתפלל תפלת
 תעבית אפי' בשחרית של יום דתענית אם לא בד' הצומות
 כמו שבארנו והטע' כפני חטש ברכה לבטלה שמא יצטרכו
 לאכול מפני האונס' וכן כתב רש' זל בכנסת שבת' וכבר
 כתבנו שצ' אומרה רפני עצמה בין גואל לרופא היחיד' א'
 אומרה בשומע תפלה לפי שאין היחיד קובע ברכה לעצמו
 וכתב הראבד זל דאיכא מאן דאמר דבצבור' בין בתפלת
 יחידים בין בתפלת צבור אומ' תפלת תעבית בין גואל לר'
 לרופא ולא אקרי קביעות יחיד ברכה לעצמו דהא צבור
 קבעי ליה' ואעג' דמצלו ביחידים צבור נהגו ולא כחזור
 דאם כן לימ' כגמר כדמתרין לעולם אימר לך אין בין יחיד
 דקאי בתענית וכו' ליכא אין בין יחיד דעלמא
 רל יחיד' כתעביר' לעצמו ליחיד' מתעביר' עב' הצבור
 אלא שהיחיד המתעבה לעצמו מתפלל יח' דמתפלל עכ' ד'
 הצבור מתפלל יט' שמיסיף עגנו אלא לאו שמע ככא דיחיד
 אינו קובע ברכה לעצמו ואומרה בשומע תפלה' ושצ' כ'
 כשכדיר תפלתו בלחש כיחיד דמי' ואומרה בשומע תפלה'
 ושצ' שטעה ולא הזכיר עגנו בין גואל לרופא אומר אר' ו'
 בכנסת שזכר בו ברכה בפני עצמה ואחריו הוא או' רברכה
 שהוא עומד בה לפי שהאפצעות אין להן סדר כך כת' הרש'
 זל' אך הרף ופוכקים אדרים זל כתבו שחזור למקומו אחר
 גואל ואומר' עגנו זא' ר' יח' חפא וכל שאר הברכו' על
 הכדר' וכן אם שכח ברכה אחת משאר הברכות' ויחיד או'
 אחר תפלתו דבכו' של עולם בזמן שבת דבקדש קיים אום
 חוטא וכקריב קרבן על גבי הכזב עכשז שאין קרבן יהי
 רצון מלפניך שיהא חלבי ודמי שנתמעט בחלב ודס על גבי
 המזבח ויהיו לרצון אכרי' פי' והגיון לבי לפני' ה' צורי וגואלי'
ארבעה תעביות הכפורים בקבלה כמו שכתוב
 צום הרביעי וצום הרביעי וצום השביעי וצו'
 העשירי יהיו לבית יהודה לששון ולשפחה' צום הרביעי זה
 יז בתמוז שהוא בחדש הרביעי זה דברי' קשים ארעו בו א'
 נשתברו הלוחות ב' בטל התמי' מבית ראשון ג' הבקע העל'
 ב' פעמי' ד' שרף אפוכתמו' את התור' ה' העמיד צלם בהיכל
 צום הרביעי זה ט' באב שהוא בחדש החמישי זה דברי' קשי'
 ארעו בו א' נגזר על ישראל כמד' בר' שלא יכנסו לארץ ד'
 ודרב' הבית כראשונו' ובשניה וכלכזה העיר גדולה בישראל
 ובתר' מה והיו בה אלפים ורבבו' מישראל תפלו ביד גוים
 ונחרגו כלם והיתה שם צרה גדולה כהרבה בית המקדש וכו'
 ביום חרש טורנוס רופוס מלך אדום את ההיכל ואת סביביו
 לקיים מה שנאמ' ציון שדה תחרש' צום השביעי זה צום
 גדליה שהוא בחוש השביעי וכו' נהרג גדליה ב' ית' אחרים

פיו על פיו יצא שאין זה רק קול שופר אחד . הרחיב את ה
 הקצר וקצר את הרחב פסול דרך העברתו בעיני . והירושל'
 מביא סמך על זה על שם סן המצר קראתי יה . ואם
 הפך הצד הפנימי לחוץ כשו שהופכין הכתונת נל שפסול
 שאין זה דרך העברתו מן הבהמה . והירושלמי פוסלו לפי ש
 שבטל חילו . ויש מכשירין אותו כיון שנשאר הרחב רחבו
 והקצר קצר . והיה ארוך וקצרו פשר פל שלא תאמר שאין לו
 לשנותו ולקצרו אחר העברתו מראש הבהמה . גרדו בין מ
 מבפנים בין מבחוץ אפי' העמידו על גלדו כשר . הירד קולו
 עבה או דק או צרור כשר שכל הקולות כשרין בשופר . דה
 התקיע בתוך הבור או בתוך הדת או בתוך המערה פירוש
 שהוא עצמו בתוך הבור או בתוך המערה . אותן העומדים
 בחוץ אם קול שופר שמעו יצאו ואם קול הברה שמעו לא
 יצאו . ואותן העומדים עמו בתוך הבור או במערה יצאו
 והעופר בחוץ ותוקע לתוך חבית גדולה וכיוצא בה אם
 קול שופר שמעו יצאו ואם קול הברה שמעו לא יצאו . הכל
 הכל חייבין לשמוע קול שופר כגזים לויים וישראלים גרים
 ועבדים משוחרים אבל נשים ועבדים נקפנים פכורין .
 ונראה שכיון שהנשים פטורות אין ראוי למדך על התקיעה
 לנשים וכן בכל מצות עשה שהזמן גרמה כגון לולב וסוכה
 וכיוצא בהן . והראב"ד זל כתב שאין לעבב על ידן אם רצו
 לברך . וכן נראה דעת הר' משולם זל . והרף זל כתב ממ' -
 רגילות לתקוע גם בשביל נשים וגם מכרכין ולא אוי ברכה
 לבטלה מפני שמבניסות עצמן בחיוב מדי דהוה אלולב .
 עכ' . מי שחציו עבד וחציו בן חורין וסמטוס ואנדודגינוס
 חייבין כל מי שאינו מחוייב בדבר - אינו מוציא המחוייב
 ידי חובתו לפיכך אשה או קטן אין מוציאין השומע מהן .
 וכן אחרש אינו מוציא לפי שהוא פטור שהדבר תלוי בש
 בשמיעת קול זה אינו שומע ואפילו מדבר ואינו שומע ש
 שהוא כפוף לכל דבר - י אינו מוציא כיון דאינו שומע ד
 דלאו בר' חיופא הוא . אנדודגינוס מוציא את מינו דקריה
 בפני עצמה היא והכי אינא כפרח דהגנה . ואינו מוציא א
 שאינו מינו . וזמטול אינו מוציא לא את מינו ולא אר' ש
 שאינו מינו מפני שהזמטול כשנקדע אפשר שיסצא זכר
 ואפשר שיסצא נקבה . וכן מי שחציו עבד וחציו בן חורין
 אפי' לעצמו אינו מוציא אלא כיצד יעשה שיצא ידי חובתו
 שומע מבן חורין שיתקע לו שאפי' לעצמו אינו מוציא דלא
 אתי צד עבודת שבו ומוציא צד חרות שבו . המתעסק ב
 בתקיעת שופר להתלמד לא יצא וכן השומע מן המתעסק ל
 לא יצא . נתכן שומע לצא לא נתכן התוקע להוציא או
 נתכון התוקע להוציא ולא נתכון השומע לצאת לא יצא
 עד שיתכוין שומע ומשמיע . ואם התוקע מתכוין להוציא
 כל השומע קולות תקיעותיו כל המתכוין לצאת יצא אעפ'
 שאין התוקע מתכוין לזה פלתי . ואע' דאמרינן גבי מצה
 אכל מצה בלא כונה יצא ומשמע מצות אין צריכות כונה
 שאני מצה דאכילה משאר מצות דכיון דנהנה כמתכוין ד
 דמי . והכי נמי אמרי גבי מתעסק בחלבים ובעירו שחייב

שכבר נהנה ואע' דבעלמא אמרינן דמתעסק פטור אבל ש
 שאר מצות ודאי בעי כונה לצאת יט' של רה שחל להיור .
 בשבת אין תוקעין שופר בגבולין לפי שאין הכל בקיאות ל
 לתקוע והכל חייבין לשמוע גזרה שמא יבא ויתלכדו ד' אמר'
 ברשות הרבים למי שיתקע לו ויחייב סקילה . ויש שזאלין
 אמאי לא דחינן רה כד מקליע בשבת משום תקיעת שופר -
 כי היכי דחינן ליה מיום א' משום יומא דערבה . והתשובה
 דימנין דמקליע המולד כהיח' והוי נדחה עד שבת משו' סולד
 זקן משום ו' דאדו' ואם נדחה אותו גם מיום ז' משום תקיעת
 שופר נצטרך לדחותו עד יום ב' משום א' דאדו' נמצא שלא
 יהיה נקבע עד יום ה' אחר המולד וכל האי לא דחינן משום
 דמחזי כשקרא . התינוקות שלא הגיעו לחנוך אין מעבדין
 אותן מלתקוע בשבת שאינה של רה כדו' שילמודו ומותר
 לגדול להתעסק עמהם כדו' ללמדן בין שהגיע לחנוך בין ש
 שלא הגיעו לחנוך שהתקיעה אינה אסורה אלא משום ש
 שבות . אלא דברי הרמ' במזל דקטן שרגיע לחנוך אכיו מ
 מתעסק עמו כדו' שילמו' אפי' בשבת הנמוכה ליט' אבל קטן
 שלא הגיע לחנוך הוא עצמו תוקע ביש' אבל לא בשבת .
 וכל שכן שאין אכיו מתעסק עמו . וכן דעת הר' יצחק זל .
 בזמן הזה שאנו עושין ב' ימים בגלור' - כדרך שתוקעין ב
 בראשון כך תוקעין בשני . ואם חל יום ראשון להיות בשבת
 תוקעין בשני בלבד . כמה תקיעות חייב אדם לתקוע ביום
 טוב של רה ט' תקיעות לפי שנ' תרושה ביובל וברה ג' פעמי'
 וכל תקיעה פטוטה לפניה ופטוטה לאחריה . מפני השמועה
 למדו שכל התרועות של חרש השביעי אחר הן בין ברה בין
 ביום הכפורים של יובל . תשע תקיעות תוקעין בכל אחד
 משניהן תקיעה ותרועה ותקיעה . תרועה זו האמורה כמזל'
 נסתפק לנו פסק לפי אורך השנים ורוב הגליות . ואין אנו י
 יודעין היאך היא אם הלילה שמיללין הנשים בניהן בע' -
 שמיכבין או האנחה כדרך שמתאנח האדם פעם אחר פעם
 כשידאג לכו מדבר גדול או שניהם כאחד האנחה והילל' -
 שדרכה לבא אחריה הן הנקראין תרועה - כדרך הדואג מ
 מתאנח ואחר כך מילל' לפיכך אנו עושין הכל הילל' - היא
 שאנו קורין תרועה והאנחה זה אחר זה היא שאנו קורין ש
 שלשה שברים . נמצא סדר תקיעות כך הוא תוקע תקיעה
 ואחריה ג' שברים ואחריהן תרועה ואחריה תקיעה וחוזר כ
 כסדר הזה שלשה פעמים . וכתב רבנו שרירא גאון ורבנו
 האי גאון זל האי מאי דמקדמין שברים לתרועה דכתמיה
 דאיניש כי מתרע ביה מילתא ברישא סגנח והדר מילל' .
 כך הביא הרי"ג זל נמצא כנין התקיעות ל' כדי להכתילקמן
 הספק . שיעור תרועה כשתי תקיעות ושעור ג' שברים
 כתרועה הרמ' במזל הריף זל כתבו כיון דסברי ד' שיעור ת
 תקיעה דבלהו כבי כתרועות ר' כלהו כבי נמצא ששעור ת
 תרועה כשתי תקיעות עהרי בכל הכבות יש שש' תקיעות
 ואין בהן רק ט' לטה תרועות . והראב"ד זל כתב ששעור ת
 תקיעה כשלש תרועות ושעור תרועה כשלשה שברים .
 וכתב הר' דוד' בר' לוי זל וזל שמענו

כי דעת הרמ"ל אינו אלא למעט טל פרה אבל של עז ושל
תיש כלן בכלל כביש הם וכן של יעלים ובלבד שיהיו כפופי
והילכך דיעבד כשרין וכן כתב הבעל השלמה זל והר
יצחק זל ואעפ"י שלא נתפרש בתורה תרועה בשופר כדל
הרי הוא אומר ביובל והעברת שופר תרועה בחושי
השביעי בעשור לחדש וכו' מפי השמועה למדו מה תרועת
יובל בשופר אף תרועה זה בשופר שופר של עז של גזי אין
תוקעין בו לכתחלה ואם תקע יצא שופר הגזול שתקע בו
יצא שאין המצוה אלא בשמיעת הקול ואין בקול דין גזל
והמודד הנאה משופר מותר לתקוע לו תקיעה של מצודה
שאם תאמר נהנה בשמיעת הקול מצות לאו ליהנות נתנו
פירו' אדם אחר תוקע לו והוא שומע אבל הוא עצמו אדם
הנאון שאסור לתקוע בו אפי' תקיעה של מצוה כפני שיש
הרבה בני אדם נהגין כשהן עצמן תוקעין וכל מדי דאיכא
הנאה לגוף ליכא לשנויי בשביל טעמא דמצות לאו ליהנות
נתנו ואית דאמרינן דדוקא כי אסרינן מותר לתקוע לו
תקיעה של מצוה המ' כי אסר הנאת שופר עלי אבל אם אס'
קונם תקיעת שופר עלי אס' אפי' בתקיעה של מצוה הנדרי'
חלים על דבר מצוה כדבר הרשות וכן כתב הרמ"א
הרי"ז זל ואם אמר קונם של שופר עלי משמע דעל הבל נוד
ואין נוד חל על דבר שאין בו ממש והמודד הנאה מחבר
מותר לתקוע לו תקיעה של מצוה ולא לקרי ליה מהנה ליה
דמצות לאו ליהנות נתנו שופר של זה אין מחללין עליו
יט' ואפי' נדבר שהוא משום שבית ואין צריך לומר שאין
עושין בו מלאכה מפני שתקיעת שופר עשה ויט' עשה ולא
תעשה ומותר לתת בתוכו יין או מים או חומץ כדי לצחצחו
ולעולם לא יתן לתוכו מי רגלים מפני הכבוד שלא יהיו ה
המצות בזויות עליו ושיער הצופר כדי שיאחזו בידיו
ויראה לכאן ולכאן וימ' שצריך שיראה לכאן ולכאן כשעו'
שיאחזו בידו ונמצא שיהיה ארך השופר ג' טפחים והפירוש
הראשון נראה עיקר שהרי במסכת נדה תני ה' דברים שעורן
טפח שזחק וחטיב חד מניה שופר נסדק לארכו פסול ימ'
שנסדק כלו' וימ' שאפי' לא נסדק אלא כל שזחא לפי מ
שמינסדק כלל כח התקיע' מבקיעו ומארי הסדק ככל פעם
ופעם ופסו וראוי להרמי' בזה נסדק לרחבו אם נשתיי' שעו'
תקיעה כשר וכאלו נכרת מכקום הסדק ואילך ונל' דדוקא
כשנשתיי' שיעו' תקיע' לצד הפה שרואין כאלו נכרת ממקו'
הסדק ואילך אבל נשתייר לצד הרחב כשיער ולא לצד
הפה פסול והריאג' והבעל העטור פסקו דכל זמן שישתייר
שער תקיעה לא שנא מלמעלה ולא שנא מלמטה כשר
ולא דמי להוכי' עליו כל שהו דפסו לפי שאין בזה תוספת
שהוא השופר עצמו ואע"ג דחטיבין כאלו נכרת ממקום
הסדק המ' לעינין שצריך שישתייר בו כשיער אבל יש בו כ
כשיער כשר וכתב הראב"ד זל בדרשה שלו שאפילו
נסדק לארכו אם מהר"קו היטב וקושרו היטב כחוט או כס'
המשיחה כשר לפי שהקשר ההוא כשהוא מהודק יפה יפון
סומעו שלא להתבקע עור והוא שישתייר שיעור תקיעה
מסקי' הקשירה ולמעלה לצד הפה והר' יצחק זל כת' נסדק

לארכו אינו פסול עד שיהא בכל הארך נקב אם סתמו ש
שלא במינו פסול סתמו במינו אם נשתייר רובו שלם ולא
עכבו הנקבים שנכתמו התקיעה הרי זה כשר ימ' שלא
עכבו התקיעה קודם שנכתמו שלא היה הנקב גדול כל כך
והיו תוקעין בו בלתי נסתם ומשמיע קול הרי זה כשר אבל
אם היה קודם הסתימה מעכב התקיעה כלו' שהי' גדול כל
כך שהרוח יוצא ממנו עד שלא היה משמיע קו' כלל ועכשו
שהוא משמיע כשכתמו פסול ואפי' סתמו במינו לפי שזח
הקול קול הסתימה ולא קול השופר או משום דהוי כשני ש
שופרות וימ' אם מעכב את התקיעה קודם שנכתם שנפגם
קולו מפני הרוח שיוצא ממנו ואינו מעכב מכלל ומל' אבל
קולו צורך פסול אעפ"י שחזר לקדמותו על ידי הסתימה שזח
קול הסתימה והוי כשני שופרות אבל אם אינו מעכב ש
שאין נקיבתו נכרת בקול כשתוקעין בו כשר ואפי' לא סתמו
שאין הנקב מפחיתו כלל ומט' ראוי לסתמו שלא יראה פגום
וימ' אם מעכב את התקיעה אחר הסתימה כלומר שערין כ
נכר בקולו שהוא נקב שאין קולו יפה כקול שופר שלם פסול
כיון שאין הכתימה מועלת בו להשיבו לקדמותו ואם לאו
כשר ולזה הפי' נראה שצריך לסתמו שאם לא נכתם יהי' ז'
פסול כיון שקולו פגום מחמת נקב והר' יצחק זל כתב
והיכא שנקב וסתמו במינו וחזר קולו לכמור' שהיה כשר
ואפילו היה הנקב מעכב את התקיעה מקודם לכן כשר ו
וכשלא במינו היכא דמעכב התקיעה פסול לרבו' הכל'
והיכא ולא מעכב פל' גתא דל' נתן ורבנן והירוש' פיר' אם
היה מעכב את התקיעה שנפגם קולו קצרה וסתמו וחזר לק'
לקדמותו פסול שקול הכתימה הוא זה אבל אם לא סתמו כ
כשר אעפ"י שהיה קולו פגום או צורך שכל הקולות כשרין
בשופר ולפי דעת הר"ף והר"ם במזל שופר שנקב אין לו ת'
תקנה אם לא בג' דברים שלא יהא הגקב מעכב את התקיעה
ויסתם במינו וישתייר רובו שלם וכן דעת הר"ז זל והריאג'
זל כת' שאם אינו מעכב התקיעה אם סתמו במינו אפי' נפחת
רובו בשער ואם נשתייר רובו שלם אפי' סתמו שלא במינו
כשר קדחו בזכרותו כשר דמין במינו אינו חוצץ דבין
שברי שזפרות כלו' שני שברי שזפרות שלמות בעגולן אלא
שלא היה שיעור שופר באחת מהן ודבוקן להיות שיעור בין ש'
שתיק או הוסי' על שופר שיש בו שיעו' כדי לכאוחו שיהיו
ארו' או כדי שיתן קולו גדול ממנו שהיה פסול ויש פוסקי'
שאם היה בו שיעור והוסיף עליו כשר צפהו זר'ג מבפנים
פסול לפי שהקול קול זהב ולא קול שופר ולא במקום הנחת
פה צפהו מבחוץ אם נשתנה קולו מכמות שהיה פסול ואם
לאו כשר נתן שופר בתוך שופר אם קול פנימי שמע יצא
ואם קול חצון שמע לא יצא וכפרש בירוש' כפני שבטל
הללו של חצון וימ' מפני ששופר אחד אמר חזכנא ולא ש
שתי שזפרות וזה תוקע בשנים שזרזו עובר בין שנייהם
באחד ואע"ג דאמרי קדחו בזכותו כשר לא דמי דזר'ג
הזרזות מדובק בו היטב ודוח לא יבא ביניהם אבל שופר כ
בתוך שופר אג' אפ' לעשות כן וממ' אם קול פנימי שמע
פלוט שהוציא ראש הפנימי לחוץ והביח

כי דברך אמת וקיים לעד פמי' כשדן הקכה אר' אדם ה
 הראשון שתף מדת רחמים למדת הרין שכ' ויאמר ה' אל-הים
 הן האדם והתנה לו שכך ירין את בניו במדת רחמים וזרו
 שאמר דוד לעולם ה' דברך נצב בשמים פי' לעולם תהיה
 מדת רחמים כי דברך נצב לעולם ואמונתך לדור ודור וכך
 התנית לאדם הראשון זהו כי אתה אלהים אמת לעולם ר'
 דברך נצב בשמים ואמונתך לדור ודור אמר דוד לפני ה'
 הקכה רבונו של עולם כשבראת עולמך יצרת במדת רחמים
 שכ' ביום עשו ה' אלהים ארץ ושמים ובכריאת אדם ויכרא
 ה' אלהים אלהים מדת הרין ה' מדת רחמים ובהן תכנה
 עולמך ובעת סלחת לאדם הראשון סרחונו הבטחתו שתציל
 ותשמו' דבר זה לדוד ה' אלהים אחריו ומה היא ההבטחה אמ'
 ר' סימון אותו יום שסלח בו סרחונו לאדם הראשון יום שבת
 ויום הכפורים היה והבטיחו הקכה כי ביום זה יסלח הקכה'
 עונות של ישראל ויא' יום שבת ורה היה ועל הכל חלה דוד
 פני אל שיציל וישמור אותו הדבר לעמו לדורות והיינו ד'
 דחתמין בקדושת יט' של רה ויום הכפורים ודברך אכר' ו'
 וקיים לעד שתעמיד אותו דבר שהבטחתו לאדם שתשפוט
 עולמך ברחמים רצה ומודים וכתוב לחיים שים שלום'
 בספר חיים אלהי עד שלא נוצחני זהו סדר תפלת ערבי'
 ושחרית ומנחה אף שאחרי ערבית אומר קדיש מיד ואדרת
 תפלת שחרית ומנחה אום אמ' חטאנו לפניך לפי ששנינו
 פעם אחת גזר ר' ענית ולא נענו ויר' ר' עקיבא
 לפני ר' התיב' ואמ' אמ' חטאנו לפניך אמ' אין לנו מלך
 ומיד נעב' וכשראו הדור שנעבה באותה תפלה חסיפו עליו
 דברי בקשו ותחנוני וקבעום לעשות ימי תשובה ועוד היו
 נהגו לאמרו במקצת מקומות בשני ובחמשי לפני תהנהו ו'
 ואחר תפלת ערבית אומר קדי' ומקדש על הכוס כמו בשאר
 ימים טובים ובמקום מועדים לשמחה אומר את יום הזכרון
 הזה וחותם דברך אמת כמו שחותם בתפלה ואם חל להיות
 בשבת מזכיר שבת כמו בתפלה ואומר אחר כך זמן וכדרך
 שקדש בראשון מקדש בשני וכן היה נהג הרמב"ם אמנם
 היה רגיל להמתין יין חדש ע' ליל שני לאפוקי נפשיה
 מפליגתא כי יש גדולים שאומר שאין לבדך זמן בליל שני'
 והרף ז' כתב וכן עקר לאפוקי נפשיה פאותן שאין אומדן
 זמן בליל שני של רה ונותנין טעם לדבריהם משו' דקדושה
 אחת הן והוי כיוסא אריכתא ולא דמי לטני ימים טובים
 של גליות דשתי קדושות הן מיהו רש' זל מצא בתשובות
 במחזור דזיטרי שיש לומר זמן ביט' שני של רה דמאי ר'
 דאמרת וקדושה אחת אריכתא היא הנותנת שהרי איכר'
 חוי קדושה אחת כשבאו עדים מן המנחה ולמעלה כדאיתא
 ברה ואז הוי יום שני עקר כדאמרינן לא היו מקבלין עדות
 לאחר המנחה ואע" דהשתא לאחר חורבן הבית הוי יום ר'
 ראשון כדאמרינן משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן
 זכאי שיהיו מקבלין עדות וכו' מס' מה שאנו נוהגין קדושה
 אחת היינו מחמת תקנה ראשונה שהתקינו שלא ידו' מק'
 מקבלין עדות מן המנחה ולמעלה עב' וכשחל להיות ב'

בשהר

משכימין לבא לבית הכנסת ואומ' קרבנות
 ופסוקי דזמרה עיל שבת ושל יט' ויש מוסיפין עוד מזמור
 תפלה לחדר שמעיה ה' צדק ואחר פסוקי דזמרה יעמד שצ'
 ויתודה ויאמר פיוטין דרבני תחנונים להיות תפלתו לרצון
 כי קדוש היום לה' ואומר נשמת וכל סדר יוצר כמו בשבת
 ומתפללין תפילתן בלחש ואח' כך פותח שצ' לחזור תפלתו
 בקול רם ואומר קדושו ופזמונים של מלכיות זכרונ' שזפוד'
 ומשלים תפלתו ואחר כך פותח ואומר אבינו מלכנו ואחר
 כך אומר קדיש שלם ואין אומרים הלל ברה לפי שהוא זמן
 לעבוד בידעה

בשבת אומר בערבית מוצאי שבת שהוא ליל כ' ותוריענו
 כמו בשאר יט' להיות מבדיל בתפלה ואע" שמוכיר בה כבוד
 מועד וחגיגת הרגל אמרינן דסדר קדושת המועדים מזכיר
 והולך כדאמרינן בהכולה דסדר הבדלות הוא פונה וכן
 מבדילין על הכוס ועושים יקנהו כמו בשאר ימים טובים'
 ויא' דאין לומר בו לא רגל ולא מועד שלא מצינו בשום
 מקום שיהיה רה נקרא מועד דגם הגאונים לא היו אומרים ו'
 והשיאנו מפני שיש בו ברכת מועדיך בהבדלה כמו בשאר
 מוצאי שבת ליט' ואומר זמן ביום טוב שני של רה בין ב'
 בקדוש בין בתקיעת שופר שכיון שצריך לעשות גם בשני
 כמו שעשה בראשון ראוי לברך כמו בראשון ויש חולקין
 על זה ואומ' כי אחר שהם קדושה אחת וכיום אחר אין ל'
 לחזור ולברך זמן פעם שנית ומנהג נרבונא וכל אלה א'
 הארצות לומר זמן ביום שני בין בקדוש בין בתקיעת שופר
 וכשחל להיות בשבת כשמקדישין בהית כנהג לפתוח ויכלו
 לפני הקדוש ומביאין לפני בעל הבית תפוחי וכו' כל מיני
 מגדים לסימן טוב וכתובו קרבנות פירוש קרא רוביא כרתי
 סלקא תמרי' לעשות זאת מאי דגרסינן בסמכת כרתור'
 אמר אביי השתא דאמרת סימנא מילתא היא ליחזי איניש
 בריש שתא קרבנות ונהגו ליקח כל אחד בידו ואומר קרא
 יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שיקראו לפניך
 זכיותינו ויקדע רוע גזר דיננו רוביא יהי רצון מלפניך וכו'
 שירבו זכיותינו ברחמי יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלה
 אבותינו שיכרתו שונאינו וכל מבקשי רעתנו סלקא יהי
 רצון מלפניך ה' אלהינו וכולי שיכתלקו ענותנו ויסתלקו
 שונאינו וכל מבקשי רעתנו המרי יהי רצון מלפניך וכו'
 שיתמו שונאינו עם כל הטאתינו ושאלו לרב למרה אנו א'
 אוכלין ראש האיל ברה והריאה כמו כן בדבש ועבה להם
 ראש האיל זכר לאותו איל שעקר אברהם אבינו שנאמר
 וישא אברהם את עיניו וכו' ולהבי אוכלין הראש כי דהוא
 רה' והריאה משו' שמאירה את העינים וכן היה רגיל לעשות
 הרמב"ם ואינו נוהג לאכול שומין ואגוזים ולא שום דבר'
 ואחר כך אוכלין כל מעודתן ומכריכין על המזון ואומ' יעלה
 ויבא בברכת בונה ירושלים להזכיר מעין המאורע ואם חל
 להיות בשבת אומר תחלה רצה ודחליצנו ואחר כך יעלה ו'
 ויבא ומזכיר שבת בפני עצמו ויום הזכרון בפני עצמו וכבר
 בארנו שאין צריך להזכיר של רה'

שדה אבא בד' מקפיד על התוקעין שלא יקצרו התקיעות
פחות מט' טרימוטות וכן התרועה עצמה שלא יעשו כד' פ
פחות מט' טרימוטות והשברים נפי אין לקצר בהן פחות
מג' טרימוטות וכן המאריך בשברים יותר מדאי יש שמ
שמקפידין מפני שנראין כתקיעה והר' יצחק זל כת' שיעור
תקיעה בתרועה ותרועה ג' שברים שהן ג' יפכות והיבבא ש
שעיר ג' פחות של כל שהוא ומסתברא שאין להפסיק כלל
בתשרית בין שברים לתרועות וכיון דמשום דילמ' נבח וילול
הוא אפ' כן הכל תרועה אחת ואין להפסיק בתרועה עצמה
ואם הפסיק נפסקה וליכא לשיעוריה ואינה עולה והתשובת
רת כתב ג' שברי' בגשימה אחת עבדינן להו דבמקום תרועה
הן אבל שברים ותרועה התשרית לא מפתבר דגנוחי וילולי
בחד נציבנה לא עבדי אינשי עכ' ולא נהיר דהא תרועה
אחת היא ואי אפשר להיות בה הפסק בשום פנים ולא מח
כתלקי גנוחי וילולי כפשטתה או ילולי גנוחי דל' יהווד
ואעפ' צריך לעשות בגשימה אחת והרי' זל כת' ותוקע ת
תשרית ותשרית ג' פעמים נמצא כל בבא שלש של שלש
שלש שזון עזרים ושבעה תרועה תשרית ושברים אחת
הן והוי יודע שאין פי' שברים שיטבור הקול ויפסק אלא
שבר כאדם הגונח משבר ומכאב לב וכן יבבות ארוכות ו
ועוין התוקעין המפסיקין לגברי עכ' והי שתקע והריע
ותקע תקיעה ארוכה ימשך בה כשתים בראשונה אין אומר
ת' ושב כשתי תקיעות ויריע אחריה ויחזור ויתקע אלא אפי'
משך בה כל שעה אינה אלא תקיעה אחת חוז ותוקע ומריע
ותוקע ב' פעמי' והי' או שאפי' אחת אין בידו דלא ריטא
אית ליה סופא ולא סופא אית לה ריטא פי הראש שעשה
לסוף קשרין אין לו סוף הסוף שעשה לראש קשרין אין לו ר
ראש' שמע תקיעה אחת בשעה זו ושניה בשעה שנייה ו
ואפילו שהה כל היום יצא ידי חובתו וכלן מצטרפות והוא
שישמע כל כבא מהן על סדרה לא שישמע תרועה ואחריה
שתי תקיעות או שתי תרועות ואחריהן תקיעה וכן כל כיוצא
בזה וכן השומע ט' תקיעות מט' בני אדם או אפי' תקיעה
מזה ותרועה מזה ותקיעה מזה כזה אחר זה ואפי' בסרוגין ו
כל היום יצא והוא שישמע כל ט' תקיעות על הסדר שכלן
מצוה אחת הן ולפיכך מעכבות זו את זו אבל שמע ט' ת
תקיעות מט' בני אדם כאחד לא יצא
ולא משום דתרי קלי לא משתמעו דבמדי דחביב ליה
יהיב דעתו ושמע אלא משום דבעי פשוטה לפניו ופשוטה
לאחריה וליכא דבעינא דעביד האי האי תקיעה עביד האי
תרועה וזה שאמרנו שהשומע ט' תקיעות בט' שעות ביום י
יצא לא שנא שישמע הכימן כלו כאחד ולא שנא כסורג
שיחיה הפסק גדול בין תקיעה לתרועה ובין תרועה לתקיעה
סיוה אם יפסיק בתוך השברים עצמן בין ראשון לשני ובין
שני לשלישי לא יצא שאין להפסיק בין השברים כמו שאין
להפסי' בתרועה וצריך לחזור ולעשות הג' כלי הפסק וכן יא'
שאם היה צריך לתקוע קשק' ושעה ועשה אחד מן השברים
קצת תרועה לא די לו בהנחתו התרועה ועשות התקיעה אלא
כל אותו קשק' פסול וצריך לחזור ולעשותו פעם אחת

שהתרועה שהתחיל ספסקת בין השברים לתקיעה וכן אב
היה צריך לתקוע קרק' וכשירצה לעשות תרועה טע
והתחיל לעשות שברים צריך לחזור ולעשות כל הקרק ט
מהטעם שבארנו אבל המוסף בשברים יותר על השלש א
אין בכך כלום כמו שאין מקפידין על אריכות התרועה שזה
גם כן תרועה ארוכה היא הצבור חייבין לשמוע התקיעות ע
על סדר הברכות כמו שנמדיר בעה' אבל היחיד שומען על
הסדר ואין צריך לשמען על סדר הברכו' ויש פוסקין דכיון
דיחיד אינו שומען על סדר הברכות טוב שישמע אותן ל
לפני הברכות ומוכחי האי סברא מהא דאמרין בריך ואחר
כך נתבנה לו שופר משמע שאם נתבנה לו קודם שברך ש
שתוקע קודם שיברך נשאלם פי' שופר של זה

ערבית

הנה זה סדר התפלה
עחרית וסנחה מתפללין אבות וגבורות
וקרושת השם ונהגו להוסיף באבות זכרינו
וגבורות מי כמוך ובקדושת השם ובכן ובכן שם הוא
שעולה האותיות למנין אבי והוא ואעג' דאמרין אל ישאל
אדם צרכיו לא בג' ראשונות ולא בג' אחרונות תשובה
לגאון המ' צדכי יחיד אבל צרכי רבים אמרינן דהא עבודה
כלה צדכי רבים היא ואומר במקדש תרצה ייבודתינו ועבין
אלה השלשה ובכן שאומר בקדושת ה' ענינם מלכו' זכרונות
שופרות הראשון שהוא ובכן תן פחדך כלומי עבין מלכות
שמל' לייכן אותו על הכל ויעשו כלם אגודה אחת לעשרה
רצונו והשני שהוא ובכן תן כבו' לעמך הוא לבקש
מלפניו זפרון לטובה והשלישי שהוא ובכן צדיקים יראו ו
וישמחו הוא מעבין שופרות כי כל הרשעה כעשן תכלה ו
ותעביר כספלת זרון מן הארץ זה נוסח למה שמצינו בתול'
כוגים ובכיה בשופר של חרות זמה שגומרי' ין בה ותמלך א
אתה ה' לבדך וכו' הוא לומר מעין חתימה פסוק לחתימה ש
שחותם בה המלך הקדוש ואחר כך אומר' אתה בחותמו
וכ' הגאונים זל שאין אומרים ותתן לנו ה' אלהינו מועדי'
לשמיחה כמו בשאר ימים טובים לפי שאין זה רגל לשמיחה
אלא להיות עומד באימה וביראה ולפי' אין אומ' רק ותתן ל'
לנו ה' אלהי' את יום הזכרון הזה זכרון תרועה באהבה מקרא
קדש ודברך אמת וקיים לעד זכו וכן אומ' בקדוש היום וכת'
הר' נתן זל וזל לפי שזהו תפלה לא היה הרמ' נע' אומר לא
בברכות של הפטרה ולא בקדוש לפי שאינם של הודאה וכן
היה קדוש אשר בחר בנו וכו' ותתן לנו ה' אלהי' באהבה את
יום הזכרון זכרון תרועה באהבה מקרא קדש זכר ליציאת
מצרים וכו' זכרון תרועה באהבה וזכרון תפלתנו באי' מלך
על כל הארץ מקדש ישראל ויום הזכרון יעב' ואעפ' שהוא רח'
אינו צריך להזכיר על רח' דאמקי' בעיר' דזכור' אחת עולה
לכאן ולכאן וכן בחתימה אינו מזכיר של רח' ודברך אמת
וכו' פי' לפי שאמר למעלה מזה מלך על כל העולם וכו' עד
ויאמר כל אשר נשפה באפו ה' אלהי' ישראל מלך ומלכותו
בכל משלה אמ' ודברך אמת וקייב לעד פירוש אתה
הבטחתנו בכמה מקומות בעבין הגאולה שתהיה לך ל
לבדך והלונך ולכן אנו מבקשים שתאמת דברך

ושפירות קאי לבד הסוגיא דובתורתך כנו לאמר וכו' והא
 דארי דצריך לומר מלכות יל' כשהתחיל לומר הפסוקי אבל
 כראות של מוסף של שאר ימי טובי צדי לומר ואין להפטר
 בפעשה ונקריב וכו' שהמקראות הם עיקר הקרבנות יותר
 פעשה פסוקי למלכות שאינן קרבנו' והל' יצחק האורבלי
 בעל המנהל אומ' בשם רבו דלכל הלשונות אם אמ' כאמור
 צריך לומר כל הקרבנות ולמה כפל אם לא לאמרם' והרז' זל
 כת' שצריך לומר פסוק אחד מתורה ופסוק אחד מנביאים ו
 ופסוק אחד מכתובים' ואם אמ' ג' מכלן יצא' וזה שאמר
 זל כיון שאמ' ובתורתך כתו' שוב אינו צי' על פסוק המוסף
 הוא רוצה לומר שאינו צריך להזכיר כלל פסוקי דמוסף ד
 דהיינו ובחדש השביעי וכו' אלא מה שאמ' ובתורתך וכו'
 כמו שעושין בשאר ימים טובים שאין מזכירין פסוקי המ
 המוסף אלא שאומרי' כמו שכתב' עלינו בתורתך וכו' דטעם
 דלא רגילי' בזה לא צרי' לאדכרינהו הכא נמי לא טעא אבל
 פסוקי מוסף שבת וקצ' פסוקי מוסף דרח' אמרי' מנו דרגילנא
 בהו והראב"ד זל כת' דהא דאמרי' כיון שאמ' ובתורתך עוב
 אינו צרי' הכי קאמ' כיון שאמ' ובתורתך וכו' ועל ידי עבדיך
 הנביאים' ובדברי קדשך כתו' לאמר אעפי' שלא הזכיר
 הפסוקי' כיון שהזכיר מקום כתיבתן יצא' כת' הר' נתן זל
 דמשיב' דדוד קדים לנביאי' אקדמינן לפסוקי דכתבי' לפ
 לפסוקי דנביאי' וכן כת' הר' אשר זל בשם
 הר' שמזאל בר' דוד' ויש נהגו לומר יעלה ויבא בתפלה מ
 מוסף שנוקקין לומר זכרונות' ויש מוחין מלומר ה' צבאו יגן
 עליכם לפי שאין להוסיף בפסוקי רק לומר אותן שהן חובות
 היום' וכשחזרו שצ' התפלה אחר שגומר מלכות רוקעין
 קשוק פעם אחת ואחר שגומר זכרונות תיקעין קשק' וארר
 שגומר שופרות תוקעין רק וגומר התפלה' וכת' הרמ' במזל
 זה שתקע כשהן יושבין תוקע על סדר דהברכות ואינו מ
 מדבר בין תקיעות שמיושב לתקיעות של סדר הברכות ואם
 שח' ביניהן אעפי' שעבר אינו חוזר ומברך ויא' שאין דעת
 הרמ' זל על זה לעכב שנה שנתקע הוא שיתקע על דבר
 ולא אחר אלא בא לומר שאין להעביר המצוה ממנו כיון ש
 שהתחיל בה כדאמרי' מי שהתחיל במצוה אומרי' לו מרוק'
 עוד כת' בדין הוא שיתקע על כל ברכה כל כבא מרוק' ג' פ
 פעמים כדרך שתוקעין כשהן יושב' אלא כיון שיצאו מידי
 ספק בתקיעות שמיושב אין מטריחין על הצבור לחזור כלן
 על סדר הברכות אלא די להם בכבא אחת על כל ברכה כרי
 שישיש' התקיעות על סדר הברכות וכל הכפריים דהלו
 בצבור' אבל ביחיד בין שישמע על סדר הברכות בין שלא
 ישמע על סדר הברכות יצא בין מעומד בין מיושב ואין
 בזה מנהג עב' והב' הערוך כת' שמנהגם לתקוע לקולור
 לתפלה מיושב ויש ניהגין לתקוע כל סימן וסימן ג' פעמים
 על סדר הברכות קשוק לכלכות ג' פעמים קשק' לזכרונות ג'
 פעמים קוק' לזכרונות ג' פעמים' וזה זל הנהיג במקומו
 לתקוע קשוק על כל ברכה וברכ' לפי שזו התקיעה המעולה
 שיש בה גבוה ויליל דדילמא גבוה ויליל ואפי' תאמ' ולא הוי

אלא גבוהי או ילולי לא הוי הפסק לא שברים ולא תרועו
 מדאמרי' שמע ט' תקיעות בט' שעות ביום יצא ואין זמל
 מודים לו שאומ' דודאי הפסק הוי' ואין משיחין לא התוקע
 ולא שאר העם בין התקיעות שמיושב לתקיעות שמעומד
 כדי שיכנו לבס' אל התקיעות ואעפי' שאם שח' אינו צריך
 לחזור ולברך גוערין מאד במי ששח' ואומ' אחר תקיעות
 שעל סדר הברכות היום הרת' עולם' כלו' היום רח' תשרי הוא
 הריונו של עולם אתה כמאן דאמ' בתשרי נברא העול' והוא
 לשון הפסוק ורחמה הרת' עולם' ובפסוק כ' חזנים אחר
 ליוצר ואחזר למוסף השני מתקיע' ובדין הוא דנתקע ביוצר
 משום דזריזין מקרימין למצות אלא תקנה היה על שמד
 ופעם אחד גזרו שמד שלא לעשו' מצות שופר ושנו המנהג
 לתקוע במוסף שמתחלה היו תוקעין ביוצר' ואמרי' בירוש
 מגו דחמק קרו ק' וזמלו וקרו באורית' ומצלו אמרי' ב
 בנימוסיהן אינון עסקין פי' ולא ירגישו שלשים מצוה תוקעין
 ויא' שכשמעו שהיו מתקבצין ותוקעין ככבודן היו שעליהם
 חכ' באין ועמדו עליהם והרגום ושנו המנהג למוסף כרי' ש
 שיאמרו בנימוסיהן אינון עסקין כלו' לשם חק שלהם לא
 למירד בנו ולבא עלינו ואעפי' שהשמד נתבטל התקנה לא
 זזה ממקומ' ויש דקדקו מדאמרי' השני מתקיע' שהוא לשון
 מפעיל שאין שצ' עצמו ראוי לתקוע והטעם כרי' שלא יט
 יטיעה בברכות שלא ידע לחזור במקום שפסק ואע' דאמרי'
 נמי מקרא את ההלל' שהוא גם כן לשון מפעיל התם נמי ש
 טעמא לפי שמקרא אותו לצבור כדאמרי' התם הוא אומר ה
 הללויה וכל העם אומ' הללויה' אמנם אחר שהטעם כרי'
 שלא יטיעה בברכות נראה לומר ששצ' רשאי לתקוע תקיעתו
 שמיושב משום דלא שיק' בהו האי טעמא' ודוק' לעבין
 תקיעות אבדי' דעל השני להתקיע' שהתקנה לא זזה ממקומ'
 אבל להקרות בספר תורה או להקרות ההלל' בשאר ימים
 טובים הראשון מקרא את ההלל' ואחר תקיעות שמיושב נ
 נהגו לומר מזמור אחר ואחר אומ' אשרי ומזידין הספריים
 למקומן ואומ' יהללו את שם ה' ואחכ' אומ' קדיש וזמא' ומ
 ומתפללין הצבור בלחש תפלת מוסף אבות זכרנו וזכרונות
 מי סמוך אתה קדוש ובכנ' ובכנ' ובכנ' קדוש אתה אתה
 בחזנתנו' מפני חטאינו ואומר ביום הראשון את מוספי' יוש
 הזכרון הזה מפני מוסף רח' שבו אבל אין מזכירי' רח' שזכרון
 אחר עולה לכאן ולכאן' וביום שני אין אומ' את מוספי' לפי
 שאינו רח' שאין מעברין אלול לעולם עלינו לשב' אוחילה
 מלכות זכרונות שופרות' ותוקע' בכל אחת מהן' וצדי'
 ומודים וכתו' לחיים שים שלום היום תאמצנו' בספר חיים'
 קדיש שלם' וכת' הרמ' במזל ג' ברכות אמצעיות אלו של ר
 זה ויום הכפורים של יובל שהן מלכות זכרונות שופרות'
 פי' בזמן שהיובל נהג אומ' אותן ביום הכפורים של יובל ס
 מעבבות זו' את זו' וצריך לומר ככל ברכה מהן עשר פסוקי'
 מעין הברכה ג' מן התורה כמו שכתבנו למעלה ויאם השלים
 בנביא יצא' ואפי' אמ' ובתורתך כתו' לאמר ואמר פסוק א
 אחר של תורה והפסיק שוב אינו צריך לומר כלום' אין

ופחד להיות כל אחד ירא וחוד ממשעיו וכן אמר ר' אבהו
אמר מלאכי השרת לפני הקבה רבונו של עולם מפני מה
אין ישראל אומרים שירה ברה וביום הכפורים אמר להם
אפשר מלך מלכי המלכים יושב על כסא הדין וכפרי חיים ו
וכפרי מתיבתא ותוחין לפניו וישראל אומרים שירה אך אחרי
אבינו מלכנו אומר קדיש שלם ומוציאין ב' ספרי תורה ו
וקורין באהת בפרשת זה פקד את שרה ה' ומפטיד קורא ב'
בשניה ובחדש השביעי ומפטיד בראש שמואל וזאת חלל
להיות בשבת קורין ו בפרשת זה פקד את שרה ו הטעם
למה קורין בזאת הפרשה ומפטידין בזאת הפרשה לפי ש
שברה נפקדה שרה וחנה וביום השני גם כן מוציאין ב' ספרי
תורה וקורין באחד חמשה בפרשת והאלהים נסרו
את אברהם ובשניה קורא המפטיד כאתמול ובחדש השביעי
ומפטיד בירמיה מצא חן וטעם ההפטרות לפי שיש בה ענין
זכירת ישראל לפזובה כדכתיב זכור אזכרנו עוד ועמד
אחד לתקיעת שופר ויש מקומות שנוהגין לקרוא התוקע
בכנין המשה וגם יש מקומות שתוקע ביום ראשון בכימה
וביום שני בשקום ומב' באי אמה אקבו לשמוע קול שופר
ושהחיינו וכתבו הגאונים זל מברכין על השמיטה ואין
מברכין על התקיעה לפי שהמצוה בשמיטה תלויה ותוקע
ל' תקיעות כמו שבארנו קשר קשר קרן כל אחד ואחד ג'
פעמים מפני הפסק ויש שעושין תרועה מתוך שברים כלו'
בבשימה אחת לפי שהכל נקרא תרועה ויש שעושין בשתי
בשימות ואומרים שאין דרך לעשות גביחה ויללה בבשימה
אחת וכבר בארנו למעלה כל הדעות ואחר התקיעות נהגו
לומר בל הקהל כאחד בקול רם מזמור של תהלים ופסוקי של
שופרות ואחר כך אומר אשרי ומחזירין הספרים למקומן ו
ואומר קדיש וזאת ומתפללין תפלת מוסף בלחש וכתב הר'
נתן זל ואומר מלבד עולת החדש ומנחתו ואופ' שני שעדים
לכפר האחד בשביל היוז והאחר בשביל רח היה קרב ברה
כראיתא בזבחים פרק כל התדיד מוספי רח קודמין למוספי
רה ובסוטה פרק החליל פריך ולתני רה שחל להיות בשבת
דאיכא תלתא מוספי ובתוספות דשבוטות תני שלשים
ו' שש שעירים קרבים לישראל בכל שנה יב' דראשי חדשים
אלמא קא חשיב אותו של רה ויש כתבו הכי דאומרים את
מוספי יום הזכרון הזה ואפילו לא חל להיות בשבת מפני
מוסף רח שבו אך לא יזכיר פסוקי דרח ולא את יום רא' חז'
הזה משום דנפיק מניה חורב שיאמר ביום השני כסדר הזה
ויאמר אלול מעובר הוא ויכנו יום הכפורים וכל המועדות
פיה שני כדרך שפוזין ככל שאר חדשים שהן שני ימים
ונמצא שיתקל קלו כל המועדות אמנם בתפלות שכתב הר'
זל מידו כתוב את מוספי יום החדש הזה ויום הזכרון הזה
וזאת הנמחה ליום ראשון נסחא דוקא הוא כמו שכתב במקד
סלבד עלת החדש ומה שאמרנו שאין צריך להזכיר של
רח לענין חתימה היא כשחותמין סקדש ישראל ויום הזכרון
שאר להזכיר וראשי חדשים לכפרה יא שהיחיד אומר
עלינו לשבח ומסתבר הכי משום על כן נקח שמתחבר עם
עלינו לשבח כי עם מפני חטאינו אינו מתחבר יפה וכוללין

מלכיות זכרונות ושופרות כדי שתמליכוני עליכם ויעלרו
זכרונותכם לטובה לפני זכמה בשופר ואחר שהתפללו הצבור
בלחש חוזר שצ' התפלה להוציא מי שאינו בקי ומי שי צה
לסמוך על תפלתו ולא התפלל דקיימא לן דשצ' מוציא אף
את הבקי ברה וביום הכפורים והטעם משום דאזשי כלי ע'
עלמא בברכות כלומר שאומרי' אותן בקול רם ומשבשין זה
את זה ואינן יכולין לכוין את לשונם ואת לבם לתפלה ולפי'
טוב להם לטמוע משצ' ושצ' מוציא כל אחד ידי חובתו
ובלבד שיתכוין לצאת ויהיה שם מראש ועד סוף וכן כתב
הבעל ההשלמה זל ודוקא בברכות של רה ויום הכפורים
מהטעם שבארנו אבל בברכות של כל השנה אין שצ' מוצי'
אלא עם שבשדות דאנסי או מי שאינו בקי ועם שבשדות
גם כן אם הם בקיאים צריכין להתפלל ואם אינן בקיאים צ'
צריכין להיות בבית הכנס' וישמעו התפלה משצ' מראש ועד
סוף וכיון דאמרינן עם שבשדות דאנסי דשצ' מוציאין ה' ל'
לזקן או חולה שאנוסין מלכא לבית הכנסת ששצ' מוציאין'
ועתה פשט המנהג ברוב שאין שום אדם בקי רוצה לפטור
את עצמו בשצ' ואפילו ברה ויום הכפורים ומתפללין כלם
בלחש ונראה לומר כי המנהג לפי שאין אנו בקיאים בכונח
שנוכל לכוין לשצ' מראש ועד סוף וכתב הריאג זל שהיחיד
שלא התפלל מוסף אלא שסמ' על תפלת שצ' וכיון לכו לצא'
בה שצריך לפסוע ג' פסיעות אחר שסיים שצ' תפלתו ויש
בשלוחי צבור מי שמחמיר על עצמו לפסוע אלא שהוא פ'
מבליע פסיעותיו לבלתי הראות דלא נהוי כיהורא ואין פ'
פוחתיך מעשרה פסוקים למלכיות וכן לזכרונות וכן לשופרות
ומתחילין בשל תורה ומסיימין בשל תורה וכן נסדרו בסודי
התפלות אומרים תחלה ג' פסוקים של תורה ואחר כך ג' של
כתובים ואחכ' של נביאים ומשלים בשל תורה שחודר ואומ'
ובתורתך כתוב לאמר אלא שבמלכויות נסדר אחר פסוקי ה'
הנביאים מיד ובזכרונות ובשופרות אינו אומר אחר פסוקי
הנביאים מיד אלא או בזכרונות אלהינו ואלהי אבותי זכרנו
בזכרון טוב מלפניך וכו' וסמוך לחתימה אומר פסוק של ת'
תורה וכן בשופרות אומר אחרי פסוקי הנביאים אלהינו
ואלהי אבותינו תקע בשופר וכו' וסמוך לחתימה אומר פסוק
של תורה וזה שאין עושין כן במלכויות לפי שפסוק אחרון
של תורה במלכויות הוא שמע ישראל ואין מלכויות בו ב'
במבואר לפיכך סדרוהו סמוך לפסוקי המלכות כדי שנרע
דלשם מלכויות נקבע או נזכר לומר כי מפני שמלכויות אין
חותמין בהן מעין מלכויות אלא מקדושת היוז לפי שבה נב'
נכלל לפיכך צריך להשלים כל פסוקי מלכויות ולחזור לענין
הפתיחה שפתח בה שהוא קדושת השם ולפיכך הוא אומר
וקדשנו במצותיך וכו' ודברך אמת וקיים לעד וכלי ואם ח'
השלים בנביא יצא וכן כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר ו
ואמר פסוק אחד של תורה שוב אינו צריך זהו דעת הר"ף
וה"מ במזל והר"ף זל כתב שאין צריך לומר שום פסוק כיון
שאמר ובתורתך וכו' פרש זל בשאר מוספי השנה כיון ש'
שאמר בעשה וקדיב כמו שכתוב בתורה וכו' אבל ברה צריך
לומר מלכויות זכרונות ושופרות וזה פי' ובמלכויות זכרונות

כלו שהוא צדיק והלם במזל פי שלא יחיו בו זכני ביתו
 ובכל קרוביו ובכל חנליו עליו בעל עברות אלא יהיה ביתו
 ריקן מעברות וכשם שצריך שילמדו הכותבים ה שני בהלכו
 עבודה קודם שיעברו כמו שדרשו זל דכתו בן חמש ועשרי
 שנה וכתו בן שלשים שנה כן צריך שירגיל עצמו וילמוד
 סדר התפלה וקריאת התורה זמן מרוב קודם שיעמוד להיות
 שצ' כרי שיהא בקי יפה יפה וכך אמרו זל לעולם יסדיר
 אדם תפלתו ואחכ יתפלל ואמנם פסקו שאין החיוב כל כך
 אלא בתפלות של רה ויום הכפורים ושל פרקים אבל בשאר
 ימות השנה לא צריך וכמה הוא פרקים משלשי יום ולהלן
 ואם יודע בעצמו שהוא אינו בקי מאד ויודע להשפר אפי'
 משגגה אין לו להכניס עצמו בעבודת השם בדברי קדושה
 להיות אמצעי בין ישראל לאביהם שבשמים וצרי' לדקוק
 שיהיה בשניו כמספר שני העובדים עבודה מכן כה שגרה
 ולמעלה והמצוה מן המובחר מכן ל שאז הוא ימי הזקנה
 ולכו נכנע ונשבר יותר ונהגו שאין מנלל אלא מי שהוא
 נשואי אשה דומיא דכהן גדול שאמרו זל שתהיה לו אשה
 לשמרו מן החטא כדאיתא התם ביבמות שהן שומרו אותנו
 מן החטא ועונש שצ' שאינו ראוי והגון ובקי ועומד לקרא
 בתורה שהיא הוראות משפטי השם ואסורין התריץ אין מ
 מקיפין לו כשאר עונשין כדכתי' בקרחי אקדש והער על
 זה נדב ואביהו וקודם ועדתו ופרץ עווה וצרת עוויהו כ
 כשגגה לבו לעבודי ושברו מרובה אם היה מן ההגונים ש
 שבארנו ויתנהג כהגון וכשורה ויהיה ממצד יקי הרבים
 בתפלתו והוא הנקרא מלאך ה כמו שדרשו זל ואל תאמר
 לפני המלאך כי שגגה היא בשצ' שכל העושה מלאכ השם
 ומצותו הוא מלאך כמו שמיצנו בגרעון ויקרא מלאך ה'
 ואמרו זה פנחס וצריך שיקיש עצמו קוד' שיעמוד להתפלל
 כמזמאת קרי ושיהיה קרוש ממחשבת עברה וכש' ממעש'
 כי את לחם אלהיו הוא מקריב וצריך שתהא תפלתו שג
 שגורה בפיו וישמר מרשע כפי יכלתו שאם לא מן אין
 ראוי להפיר חקיו של הבה כמו שכתו ודרשו אמר אלהי מה
 לך לספר חקי ודרשו בסנהדרין לא תטיע לך אשה כל עץ
 גבי פורם שאינו הגון ואין לך פרום יותר משצ' שדוא מ
 מזהיר את העם כפיטיו וכזמיריו כדי לרצותם לאביהם
 שבשמים ואעפי' שיהיה ראוי והגון ויודע זה בעצמו צריך
 שיסרב מיצ' כורך שאמרו זל ראשונה מזרב שני מסרהב
 שלישית דומה לתכשיל שאין בו מלח ומצוה לכל אדם ל
 להיות משיבם והולך לבית הכנסת בכל עת התפלה להיות
 מתפלל עם הצביר כי גדולה התפלה ושכרה זריוס בה לבא
 לבית הכנסת מרובה כמו שאמרו רזל אקדיסו והשיכו לבי
 כנישתא כי הכי דחורבן חיי

דין ספר נקרא מורה הטאים

הנקרא ספר הכפרות חברו הר' אלעזר מגראמישא זל
 ר שמעון בן לקיש משום ר' שמעון בר יוסי דר
 דרבנן מאי דכתי' וירי אדם מתחת כנפיהם פי'
 מתחת כנפי החיות כדי לקבל בעלי תשובה מפני מדת הדין

וימינו פשוטה לקבל שבים תשובה מגעת עד כסא הכבוד
 שב' שובה ישראל עד ה' אלהיך בעלי תשוב באין עד מקום
 שאין מלאכי השדת רשאים לבא שהם מרוחקין משכינה לו'
 אלפי רבבות פרסאות שיש חצר גדול לפני הבה כל כך שב'
 שרפים עומדים ממעל לו שובה ישראל עד ה' אלהיך קחו
 עמכם דברים ושובו אל ה' אני ה' מלמדך להועיל בני קח
 אמרי ותמצא נועם לנפשך אני בראתיך יצרתך עשיתך
 הינקתיך קדשתיך האכלתיך הלבשתיך הלמדתיך
 הורתיך הוהרתיך ליראה את שמי הגדול הגבור וזנורא
 נתתי לך תורתי לקיים מצות ולדבקה בה כל הימים לזכור
 טובתי אשר לך הוהרתיך מלחטא לפני ושלא לשמוע לאל
 זר אשר בלבבך הערל והטמא והמחטיא את לבך הזנורא
 אשר רוח זנוני בו שוב אלי בכל לבב ואני אמציא תועלת
 לך כי תשובה בראתי לך בטרם הרים הטבעו כי אהבתיך ב
 בני שוב למקום בכל לבבך ובכל זהביך וזכור בוראך אשר
 בראך טרם ת'ך אל ארץ עיפתה חשך וצלמות והנח ידו
 פשוטה לקבל שבים כי הבה מחבק לכל השכים ומקבל
 אותם שב וימינו תחבקני זה המתחרטים על מעשה הלבבו
 השוכבי' ארבעה הם חלקי כפרה לבעלי תשוב' א בואתחנן
 וב' באתם נצבים הרי ג' בתורה ובכביאים כתוב לכן בזאת
 יבוזר עין יעקב כל האלף ביתא בו חוץ מן ד' כי ד' תשובו
 נרמזות בו כל שמתענה ד' פעמים בשנה ג' ימים רצופים
 וג' לילות מוחל לו הבה כל עונותיו ואלו הן קודם עשרה
 בטבת קודם שבועה עשר בתמוז קודם ראש השנה ובעשר
 ימי תשובה ובכביאים ביחזקאל ג' אם ישמעו ואם יחוללו
 ואמ' השומע ישמע והחול יחול וד' תשובו הן ואלו הן
 תשובו הבא תשובת הגדרי תשוב דמשקל תשוב הכתו
 בני שים אזנך לתוכחת וכגון זה אמרתי יש חוט' בהשחתת
 זרע יש חוטא לבא על הפגויה בתולה או בעולה ואינו נ
 בותן אל לבו כי כל אשה רואה נדות ואינה טובלת כשהיא
 פגויה הרי הוא כבועל נדה כזומא יש בויעל נער המאורס
 אדאשת איש יש מכה רעהו או שופך דמו באונאה יש
 מקניטו בדברים או לוקח פתנסתו יש גונב או גוזל או
 מלה ברבית יש מאנה את חברו יש מסיג גבול רעהו
 יש מוכג מלתת צדקה יש זולל וסוכא יש בטעור הרשות
 יש בשתיה יש בהנאת גופו יש בדברים בטלים יש
 במיני שמוטים באשה יש כקלות ראש יש במלשינות
 יש בשבועת שוא יש בחרמות יש במכפר קמי יש
 בהשחתת זקן יש בחלול השם יש בהזכרת שם שמי לבטלה
 יש במשא ומתן יש בכבוד אב ואם יש בהלזל חכמים
 יש בראיה יש בשמיעה יש בשמעו שאו יש בדכו הפה
 יש בקדשי ערה יש בחניפות יש במחלוקת יש חוטא
 ומציטא ומדבר שקר יש שונא תוכרות יש רודף אורו י
 רגנות ושדחה יש בגבלה יש בההורו יש עוש ומאריך
 לו יש קונה עולמו בשעה אחת יש נחלין ומנחלין שב'
 להנחיל אהובי יש ואוצרותיהם אמלא אשרי האיש מימר
 לבו ושכ בתשובה שלמה ועובד את בוראו בכל לב ובכל נ
 נפש ובכל מאורו בכל דרכי רעהו והכר בוראך ב יא

מזכירין מלכיות זכרונות שזפרות של פורענות מלפני כגון
בחמה שפוכה אמלוך עליכם זכרונות כגון ויזכור כי כשר
המה שזפרות כמו תקע שופר בגבעה ולא זכרון של יחיד
אפי' לטובה כגון זכרה לי אלהי לטובה ופקדונות אינן
זכרונות כגון פקוד פקדתי אתכם ויש לו להזכיר פורעניו
של אומות העולם ה' מלך ירגו עמים זכור ה' לבני אדם
זו אלהים בשופר יתקע שמע ישראל ה' אלהינו אתה
הראתה לדעת וידעת היום והשבות כל פסוק מאלו ענינו
מלכות אעפי' שאין בו זכר מלכות הרי רואה כפיו ה' ימלוך
לעולב ועד ויהי בישווק מלך ואחר שנשר שצ' ברכה ר'
רביעית שהן מלכיות תוקעין קשרק פעם אחת ואחר ברכה
חמישית תוקעין קשק פעם אחת ואח' ברכה ששית תוקעין
קרק פעם אחת התקיעות אינן מעכבות הברכות והברכות
אינן מעכבות התקיעות שתי עירות באחת יודע בודאי
שיש שם מלך להם ט' ברכות ואין שם תוקע ובשניה כפן
יש שם תוקע כפן אין שם תוקע הולך לשניה שדתיקה
מדברי תורה והברכות מדברי סופרים **למנחה**
מתפללין בסדר יוצרי ואם חל להיות בשבת
מוציאין ספר תורה אחר סדר קדושה כמו בשאר שבתות
וקורין ג' בסדר השבוע הבאה ואחכ מתפללין תפלת המנחה
בסדר שהתפללו ביוצרי זכת רבנו האי גאון זל אומר
צדקתך בשרת של רה' הלא אנו אומ' דיגבה ה' צבאו: כפ
במשפט והאל הקדוש נקדש בצדקה ומנהג יפה דוא'
ומנהג ברבונה הוא שלא לאמרו לפי שהוא רח אבל ביום
הכפורים שחל להיות בשבת אוכרי אותו והמנהג להפטיד
בשבת שלפני רה שוכה ישראל ובשבת שבין רה ליוכ' ה'
הכפורים מפטידין ודרשו ובשבת שבין יום הכפורי לסוכות
שוש אנשי'

דין סדר עשרת ימי תשובה סה

ונהג

לומר מרה ועד יום הכפורי זכרנו באבו ומי כמוך בגבורות
וכתוב לחיים בהוראה בפסד היים כשיים שלום וגרסינן
בפרק דברכות כל השנה מלה כתפלל אדם האל הקדוש ו
זלך איהב צדקה ומשפט חוץ מימים שבין רה ליום הכפורי
שמתפללין המלך הקדוש והמלך המשפט ואמ' רבנו האי
זל אם טיעה בהמלך המשפט או בהמלך הקדוש אם לא סיים
התפלה שפיר דמי שיהזור ואם סיים כיון שאמרו שצדיק
ל' זוזר יחזור כיון שטעה במטבע שטבעו חכמים וכן נראה
ובאות לעשות וכבר כתבנו כל הרעות בהלכות תפלה ואמ'
רב עמים זל בעשרת ימים שבין רה ליום הכפורי משכימין
בכל יום בבתי כנסיות קודם עלות השחר ומבקשים רחמים
ומתחיל שצ' תהלה לדוד ואחכ אומ' קדיש ומתחיל תחנונים
ולאחר שמסיים אומ' ואנחנו לא נדע מה ניגשה וכו' ואומ'
קדיש כשאשכימין לומר סליחות בעשרת ימי תשובה ובאו
אנשים והשלימו סגין טרם יאור היום יאמ' החזן ג' פסוקי
או קצת סג' הסליחה אחרי שכאו המני כרי לום עליה קדיש

יש מקומות שנהגו לפתוח דלתות הדכיר אבל לא דוארון
כי אם ביום ספר וגם יש מקומות שאומרי תחנה כל ילדי ה'
הראשונה וגם יש מקומו שנהגו שמי שמתפלל באשמורת
תפלל אמש ערבית וגם מתפלל בבקר בשחרית ויש מנהג
בכמה מקומות שמשכימין מראש חדש אלול עד יום הכפורי
ומתפללין סליחות ותחנונים כנגד מ' ימים שעמד ששור' ל'
לקבל עשרת דברות אחרונות וביום הכפורי אמר לו מלחמי
כרכריך וידד ונהגו בכל מקומות ישראל לתקוע שופר ביום
רח אלול ויש למנהג הזה עוקף במדרש וכן כתו' במקצרה
הגדות ברח אלול עלה משה להר לקבל לחור טניו והעביד
שופר בכל המחנה שחרי משה עלה להר שלא יתעו עור' ב'
בעז והבה נתעלה באותה תרועה ובאותו שופר שנא' עלה
אלהים בתרועה ה' בקול שופר: וכן התקינו חכמים זל ש'
שיתקעו בשופר ברח אלול בכל שנה ושנה ונהגו לומר אחר
תפלת יוצר ומנחה אמ' ואפי' בשבת וכתב רבנו האי גאון
זל להתענות בכ' ימים של רה כך אנו רואין יפדו שלא לה'
להתענות שכך אמרו פרנסי הדור הראשון לישראל כור'
אכלו משמני ושתו ממתקים שיעשרת ימים אלו ימי תשובה
מקרו ימי צום לא מקרו אלא להתפלל ולהתחנן ולהתודות
ולעמוד בתחנונים ולחזור בתשובה ופירוש במסכ' תענית
בכל מתעבין חוץ משבתות וימים טובים וחולו של מועד
וחנוכה ופורים ואומ' הרמ' נע' שנאון אחד אמ' לו הלאי ש'
שיהיו מתעבין בכ' ימים של ראש השנה אבל דוא' כתב
בתשובה אחרת האוכל לשם שמים תבא עליו ברכה וכן
המתענה לשם שמים תבא עליו ברכה כדי שלא יבאו לידי
קלות ראש מרוב אכילה ושתיה יתברך באלהי אמן ודיוא'
היה רגיל להתענות בהן וכשבת שבעשדות ימי תשובה לא
היה מתענה **ונהג** לחזור אחר שצ' ראוי ורגון
ורצוי לחב אחיו בתפלות ימים אלו והטע'
לפי שמוציא את הרבים ידי חובתן אם ירצו ולפיכך דהדין
נותן שיהיו מחזירין אחר איש שלם ובעל מרד' הגונו ושוב'
ורצוי את הרבים כי אפי' בשאר ימות השנה כשמעמיד' חזן

על הצבור להתפלל עליהם צדיק שיעמידוהו ראוי והגון כי
התפלה נקראת עבודה כמו שדרשו גבי תפלות כנגד
תמידין תקנום על כן צדיק שיתן האדם אל לבו כשדוא' מ'
מתפלל כנגד מי הוא מתפלל כמו שדרשו בברכות ולחב
מתלות התפלה אמרו זל אין לו להבה אלא ד' אמור' של
תפלה ודרשו במדר' עיר קטנה ואנשים בה מעט' עיר
קטנה זו היא בית הכנסת ואנשים בה מעט זו צבור וכא'
אליה מלך גדול זה הבה ומצא בה איש מסכן וחכם ומלט
הוא את העיר בחכמתו זה שצ' וכשם שהמחשבה פוסלת את
העבודה כשאינה מחשבה ראויה לקרבן כך בתפלה וכשם
שחורף לזמנו וחורף למקומו מפגל כך חורף למקומו דואוי ל'
לתפלה חזן הראוי לתפלה וכשם שנבחרו הכהני שהם בני
לוי לעבודה לפי שנבדק אותו השבט להבה כך יש להעמיד
אדם כשר וירא שמים ודבק בודכי השם לשצ' להתפלל על
הצבור שהתפלה במקום עבודה וזל אמרו שראוי למנו' פי
שטפולו סרובה וביתו ריקן ופי' פאי ריקן ריקן מעבודת

בקי בכל פרקי הריאה בכל העניני שאם יהיה שנג שמצאו
אחריו טרפה יש לו לחזקתו פעם אחת ואם יעשו פעם א
אחרת יעבירוהו כמשפט ואסור לאכול מבדיקתו עד אשר
יתקן עינתו וכן השוחט ומצאו אחריו נבלה שחיטתו
פסולה המנקר ומצאו אחרייו חלב מלקין אותו ומוהדין
אותו מאומנותו שלא יעשה עוד ואם יעש עוד ואינו נזהר
מעבדין אותו לגמרי ומלקין אותו להכריז עליו בקהל עד
שתראה תשובתו שלמה בלא המאות ובלא ככול האחר
שיעשה מה שגזרו עליו אז אחינו הוא כי כל הנמצא חלב
אחריו והשוחט שנמצא אחריו נבלה או אחר הבודק טרפה
פסול עד שתראה תשובתו בצדו וכן המגבן גבינים מחלב
שאינן ישראל רואהו וכל החשוד בדבר אסור מעבדין א
אותו עד שישוב תשובה נכרת מי שחטא כמסב הרשות
ובשתיה זולל וסופא יש לו לסנוע עצמו מלעשות עוד
מלסעוד כי אם בסעודת מצוה ולא ימשוך ביון את בשרו
ולא בשכר כי אם על שלחנו עם ביתו ואין לו להתעורר ב
במיני תענוגים ולמעט באכילה ובשתיה פת כמלח תאכל
כפי כחך שתוכל לסבול יין במשור תשתה ועל הארץ תישן
וחיי צער תחיה ובתורה ותהיה עמל ואי אתה ניוק המכה
את חברו יבקש ממנו מחילה וטוב לו וילקה ולא יגביה עוד
ידו על חברו אבל לת פסן לכרות לו אגרופו ואם רצה
יגלה ג' שנים וילקה בכל יום ויאם כי רוצה הוא ולא יאכל
בשר ולא ישתה יין ולא יגלה את שערו ולא יכס בגדיו כי
אם ראשו פעם אחת בחרש ויקשור ידיו בשלטל אורת של
ברזל או בצוארו ויבכה בכל יום על זה ויתודה בכל יום ע
עד שיגמור תעביותו וגלותו ואחר כך יתעבה שנת ת
תמימה שני וחמשי ושני אעפי שהתעבה ג' שנים בכל יום
ולא יעבה רעה לשום אדם ויהיה שפל ונרכה ושתקן לכל א
אדם אולי יש תקות ואם לקח רבית מיישראל יש לו להשיב
לו או ליורשיו הרבי שלקח ממנו אחר הנותנו ואחר הלוקחו
ולא ילנה ברבית לשום אדם אפי' לגוי שנה אחת בין רבית
בין אבק רבית ואפי' רבית דברים אסור כי העושה דבר זה
לא יתיה לעולם הבא בתחיית המתי וימות מהרה ויתפוטטו
נכסיו וכל הערמת רבית לא יעשה וישוב בתשובה שלמה
לפני בוראו הגזול מחברו או גנב לו ממנו יש לו לפרוע
לו או ליורשיו כל מה שגנב או גזל מכל וכל ויתר יתן לו
כי הפסידו מן הדיוח ויש לו ללקות על לאו שעבר
להענות בו כי על כל עברה היה לו להתענות מ' ימים ועל
סתות ומיתות כל לצער ולסגן גופו כפלים ועל לא תשא
יותר מבלם וכשמישיב את הגזלה ישמור עצמו שלא יקבל
פקודות וישלך ילך על מסן חברו ויתרחק ממנו שאינו ש
שלו ויתן צדקות יותר משאר בני אדם ויעשה גמילת חסדים
מגופו וממנו ואז ימצא כפרה כפר כינקר ונשתמר הרי
עבר על כל התורה כלה וצריך להסיר כל מלבושי תפארת
ולא ישית עריו עליו ויתאבל ויבכה ויתענה ויצטער כמה
שנים עד שיתחסך רוחו ויתכפר עונו ולא יאכל בשר ולא
ישתה יין ולא ירחץ כי אם מעט בכל עיט ועש וראשו פ
פעם אחת בחרש או פעמים ויסנע עצמו מלכת לבי שחוק

תילה ולא ישב אצל כומרים וגלחים וכל מקום שמדברין
משומאת עו ויתרחק מכל התועבות ומכל הנאות שכרהם
ומפתח ביתם ומיד שעשה תשובה יוכל אחר הטנוף והרי
הוא כשאר ישראל ומכל ענין ישוב אל בוראו ויצטער כפי
מה שנהנה ועל אשר שמח ביום אידם וחלל את השבת
והשתחוה לעז ונהנה מדבר אסור ושתה יין נסך ובעל בת
אל נכר ועבר כרתות על כן יזחר לשוב אל בוראו ולשמור
עצמו מכל חטא ויעבוד בוראו בכל לבו ובכל פאודו ויקבל
על אדם בשמחה המבזה חברו והמלכין פניו אף בינו לבין
עצמו קשה לו כמות וכל שכן ברבי ואומ לו דברי שקורעין
לבו ומנתקין גידיו ומורשי לבבו וברבים שמבזה הוא ו
זורעו כמה יש לו תשובה על זאת אם לא שיבקש עליו ו
ויתחנן לפניו למחול על עלבונו וצריך לו להשתטח תהר
כפות תגליו שנ' לא תזנו איש את עמיתו וירא אפי' אונאת
דברים יש עברה קלה בעיניך וקשה מחמורה המוציא שם
רע על חברו כמו נואף וכיוצא בו שנ' ויפרו אותו המבוח
את חברו קשה מהשמה ומחוסרדו בלחיו המקפח פרנסתו
קשה מגזלתו המנוע מלתת לו צדקה קשה מגונב לו ממנו
הגזול פרטה לעני קשה מגזול ממון לעשיר המדבר עליו
כזבים קשה מבלם המחטיא קשה מן החוטא המלעיג
קשה מכל העובר המתלוצץ מעובר עברות בעצמו
המקניט קשה מהמכה המקנא קשה מהחובלו דגשבע
בשם קשה מכל פשעים כי השבועה מראה כאלו סגעת עד
כסא הכבוד מי שנשבע בחיי המלך אפי' מן האמת קשרו
על המל שהוא עובר על דבריו ועל כן אל תתמה כי לא ינק
ה' את אשר ישא את שמו לשוא למה יקצוף האל רבים על
קולך כי השבועה קשה ומכלה את הכל חרם היא השבועה
כי העובר על חרם כאלו עובר בכל התורה כלה חרם בני
משריא רמח אם חטא בשבועה או בחרם יש לו ללקות כמה
פעמים ויש לו לזוהר מלשבע בתורה או כנשמת אבותיו כי
אם בראשו או כגופו וישבע לקיים המצוה ושלא יעבור
על דברי תורה ולא יחזר שם שמים לבטלה ויזחר כשיבד
את השם הנכבד והגדול שיברכנו ביראה שנ' את ה' אלהיך
תירא כשמוכיר בוראו ירעד שנ' עבדו את ה' ביראה ואל
יהדר בו בבית הטנופת ובלא רחיצת מים ועל כן ירחץ
ידיו כל טעה המסיג גבול ילקה וישיב לו כפלים המדבר
בבית הכנסת בשעה שמתפללין משית גבול המקום שהוא
נצב בעדתם ויש לו לשבת במורא לפני המלך הקדוש ה
הנכבד והגדול שב לפניו ביראה ובענוה בלב נשבר
התחנן לפניו ואז יהיה קרוב אליך ונמצא לך וישמע תפלתך
אך שתתפלל בכונת הלב ואם דברת דברים בטלים כאלו
מתלוצץ ולא נתת יראתו על פניך לכן התפלל בכל מיני כ
פון והבטעה לפניו ותודה חטאתך ותברכהו המלשין את
חברו חרי הוא משניאו בעיני השר ומעליל עליו לקחת
ממנו וממית את חברו בעוני ואשת חי קד ובני ובני ביתו
ואם היה גזול ממנו לא היה לו צער כל כך וחטא גדול הוא
זה על כן ישלם לו מלשינותו ויהיה לו כעבד ויבקש ממנו
מחילה בפני כל בני ביתו והוא למד השר לקחת ג יא

ושוב אליו בתשובה שלמה. אין אמונה כאמונת אל אחד.
אין לקח כלמוד הלב. אין עמדה בעמדת העבודה. אין זרז
כזרות החבורה. אין רגן כרגן הרוחה. אין הדור כהדור הגיון
אין קלוס כקלוס קדושה. אין טכס כטכס טובה אין נדחה
בנהוג נעים. אין חמוד כחמוד חסידו. אין זהור כזהור אמרי
אין קדום כקדום קרבן. אין מעלה כמעלה. אין פזורה
כתשובה. בני שמע אמרי והט אזנך לתשובה כלל אמרו
שזכה כי כפי הנאות החוטא יש לו לעשות תשובה אם חטא
אדם בהשחתת זרע מרוב חמוס התאהה הוציא שכבת
זרע ושחת ארצה ועתה מתחרש על חטאו כחוב לכבו ית
יתענה לכיף יצרו ולא ירחץ במים במים רצופים לבר
שבתות וימים טובים ורח. או מ' ימים עני וחמשי ושני
דאם יפגע בו רח ישלם אחר כנגדו וביוס תעביתו לילך ש
שלפניו. ושל אחריו לא יאכל בשר ולא ישל יין אבל בשאר
ימים יאכל. ככה יעשה למ' ימים. תשובת הבא שיש לו ה
הנאה בקושי אבר מאד וימנע עצמו ואל יוסף ואל ישחית
זרעו עוד זו היא תשובת הבא. תשובת הגדר. יגדור עצמו
מדבר זה ואל יסתכל עף ובהמה וחייה בשעה שהן נוקקין
זה לזה פן יקשה קשי אבר ולא יטה ולא ידבר דבר עבני
תאוה זו היא תשובת הגדר. תשובת המשקל. כפי הוצאת
הזרע ישקול בעצמו שלא יחמם בחמוס מרחץ ויקבל עבוי
הגוף במשקל ההנאה וידאג לבו למען ימנע מתענוגות בני
האדם. תשובת הכתו. כפי חומר הכתו יעשה ילקה יורה
לכל שחטא. ואם בא על הפנויה בתולה או בעולה בין
כדרכה בין שלא כדרכה יחשוב בלבו מה שחטא בכיאה
פנויה זו יתן אל לבו כשבא עליה שלא טבלה זמל אצורה
רואה נדות וכיון שלא טבלה הרי הוא כמרת תשובת הבא
אם באה לידו אותה אשה או אשה אחרת הוא יכול לחטא
בה ונמנע ממנה שהוא מתגבר את יצרו מלעשות תאוה
ומנוע עצמו מן החטא זו היא תשובת הבא. תשובת הגדר
לא יראה שחוק כשיה שנת או שנתים ויתענה מ' ימים ולא
יסתכל בפני אשה לא בחזה לא בדדיה ולא בגד הערוה
ולא אשתו נדה כל זמן שלא טבלה ולא יאכל בשר ולא י
ישתה יין ולא ירחץ ולא יראה מחול נשים ובתולות שלא י
יתאוה להן ולא שחוק שלהן ויתודה בכל יום ויתענה מ'
ימים רצופים ואם יעשה יותר טוב לו. תשובת המשקל.
לא יגע בכשרן ולא במלבושיהן בעודן עליהן ויצער גופו
בשכיבה ביום ובלילה תשובת הכתו. כרות יכרה עצמו
מהנאת הגוף ישכב בקושי ולובש שחורים וילקה ויצטערי
ואם חטא בנערה המאורעה או באשת איש שדווא
בחנק ולא שכב עמה אמנם דטא בה שנהג ממנה
בהכנסת עמות או הערה מקורה בין כדרכה בין שלא
כדרכה או בכל העריות או ברצונה שנתרצית לו לטעל מים
גבובים מרוב חשק ערותה או כביאה מעות לא יוכל לתקן
הוא אם לא בתשובה שלמה. תשובת הבא. שבאה לידו
זאת או אחרת ולב מת אחריה ומנוע ומעביד רחזו ואעפ'
שהיה יכול לעשות כבראשונה מטבע עצמו. תשובת הגדר

ימנע עצמו מלראות פני נשים ותכשיטיהן בין עליהן בין
שאינן עליהן ולא יהיה במקום שהן שוחקות ולא ישמע קול
נגונן אף בכבוד. ולא יריח בשמים שעליהן ומתרחק מליילך
ומלישב עמקן ולא ישמע שום דבר חשק תאוה ולא יריח
עיניו באש' אף לאשתו כשהיא נדה ולא יקדוך להן בעיניו
ובשפתיו ולא ימלול באצבעותיו לשום אשה אף לאשרנו
כשהיא נדה כל זמן שלא טבלה ולא יתיחד עם שום אשה
ולא ישכב עם אשתו הטהורה כנגות ובפריצו כגון כפרדסו
ובחצרות ואינו רש באשתו לזרות חוצה ולא יהיה עמקן ע
עם נכריות כלל. תשובת המשקל. יש לו לשקול צער
בערה המאורעה כנגד שנהגה מסכה אסור שנה תמימה ל
לאכול בשר ולשתות יין לבד שבתות וימים טובים ולא י
יאכל לחם חם ולא ירחץ כי אם בערבי שבתות וכימי טובלי
ולא ילך לראות שום שחוק אך לברכת חתנים ולא יערך ע
עצמו לשום דבר זילקה בכל יום וישכ' על הקש וכר בראשו
ויסיר רוח הבהמות שבו חמר התאוה מאיות קשתו נבערת ו
וחיי צער יחיה ושק ילכש על בשרו ולא ידבר בעגין דת
התאהה כלל ולא ידבר עם אשה בשוקים ומשמושים ומיני
אהבה ומיני חשק ומיני חמודים. תשובת הכתוב. הבא
על אשת איש חייב מיתה אם כן יסכול כל הדינין המשותפים
למיתה ישכ בקרח בתוך השלג בכל יום שעה אדת כדרי ש
שיכול לגמור והוא רחום ער שמע ישראל וכל דהפסוק של
שמע. או בימות וחמה לפני הזכובים אם יכול לסכול או
יסכול סמים שהם קשים כמיתה. ואין לו להשתמש עם
אשה כי אם עם אשתו. ויש לו להתודות בכל יום בכבי וא
דאנקה בכל מיני מגוף וצער מאחר שאטרה על בעלה אבל
אם אנסה שלא אטרה די לו כמו בעריות או כהנות אחרות
שעבר עליהן שילקה ויתענה מ' ימים רצופים וישכב לארץ
ולא ירחץ ולא יתענג ולא ילך בשחוק וכטיוילים. הבא על
נכרית חייב הוא להתענות מלהיות קשור עמה באש. ולא
יאכל בשר ולא ישתה יין ולא ירחץ עד שוב אף השם ממנו
וכן הבא על שפחה כבעבי ספוחת יתעב' ולא ירחץ מ' ימי
המחבק נשי' והמנטקן והממשמקין בלא שכיבה יתעב' שני
חמשי ושני ולא יעשה עוד ולא יבא עוד פתח הבית שלהן
פן יבא לידי הדגל עברה. הבא על נדה אפי' אשתו יתענה
מ' ימים וילקה בכל יום ולא יאכל בשר ולא ישתה יין ולא י
יאכל לחם חם. ואם חבקה או בא עליה בחבוק אכריה או
נשקה יתענה. ואסור להביטה כשהיא טמאה ולא לחבקה
ולא לנשקה ולא ידבר עמה דברי תפלות ולא יאכל עבדו
ולא ישב ולא ישכב אצלה ואפי' בלא קדוב בשר עש' שת
שתמכול במים ואז ישמש עמה כטהרה ובקדושה להיות
תאותו תאוה וישעשע עמה בלא נענועיה לאהוב אותה
שלא יזדור באשה אחרת כי אם עליה. מ' אדם יהיה חזיר
בעצמו מכל דברים המביאים לידי תעוב כגון להיות עם
נשים כלל וכמו כן באכילה שאדם להוש אחרי ג' וכו' פן
יאכל ספק אסור כל עקר האסור לו יש לו לירע מי השחט
שיהיה בקי בולכות שחיטה. וכן מ' הוא הבדק שיהיה

אלה ינחמוהו לשוב כי יאמר בדיעתי הנה חטאתי ועוונתי
 ופשעתי וכזאת וכזאת עשיתי ועברתי ושנתי ושלשתי ע
 עד אין ספורות ואיך אבא עוד לפניו כבושת גנב כי ימצא
 כן בדתתי שמעשי לעמוד לפניו וללכת בדרכיו ולדבקה בו
 ואיך ארמוס את חצריו ואיך אכסר את הקיו והיצר המסית
 והמדיח היושב בפסגתי הלב המתחרש בכל יום בקרבו ו
 וצופה תמיד ומבקש להכשילו משיא לבו לדבר הרע הזר
 ומניא אותו מדרך הישר והשוב לכן טוב לו לרשליך כל
 פשעיו מעליו במחשבתו ולעשות לו לב חדש וככה יעשה
 ביום סהרתו בהתנדב רוחו אותו להיות עובד לבוראו ופיל
 תחנתו לפניו ויאמר אנא השם חטאתי ועוונתי ופשעתי
 וכזאת וכזאת עשיתי מיום היותי על האדמה עד היום הזה
 ועתה נשאתי לבי ונדבה רוחי איתי לשוב אליך באמרו ו
 ובתמים בכל לב ובכל גפש ובכל מאד והנני מודה ועוזב
 ומשליך מעלי כל גלולי ועושה לב חדש ורוח חדשה להיות
 זהיר וזרו ומשכיל ביראתיך ועתה ה' אלהים הפותח ירי
 בתשובה לקבל שבי ומסייע לבאי ליטהר פתח ירך וקבלני
 בתשובה שלמה לפניך וסייעני להתחזק בתורתך וביראתך
 ועירני נגד השטן הנלחם בי בתחבולות ומרנקש נפשי ל
 להמיתני לכלתי ימשול בי ורחקו ממאתי וארבעי' ושכנת
 אכרי' שכי' והשקיעו בתוך סעמקי ים וגער בו לכל יעמוד
 על ימיני לטטני ועשה אשר אלך בחקיך והסר לב האבן ס
 מקרבי ותן לי לב בשר אנא ה' אלהי שמע תפלת עבדך
 ואל תצטניו וקבל את תשובתי ואת תחנתי ובקשתי וידו
 לפני כסא כבודך מליצי יושר להליץ בעדי לפניך ולהכניס
 תפלתי באזנך ואם בעינותי הרבים אין מליץ בעדי ואין
 מלמד עלי זכות חתור לי אתה מתחת כסא כבודך וקבל ר
 תשובתי ולא אשוב ויקם מלפניך כי אתה שומע תפלות
 ותמיד ירגיל בתפלה זו להזכיר ולהזהיר את עצמו על דבר
 התשובה זה הדרך שילך בו להרגיל את עצמו להשמר
 מכל חטא בכפר מעת הקיצו יחשוב בלבו כל דרכיו ויפ
 ויפשפש במעשיו ולא יעזב לפי כחו אפי' בפסיעה אחת
 עד זמן האוכל ולעת האוכל אם עות שום דבר יתודה סיד
 על הדבר כהויתו והנודי הזה ירחיקו מכל עון ואם יבא
 לידו דבר עברה יתרחק ממנו כי יאמר איך אעשה הרעה
 הגדולה הזאת להתגדות על הדבר ולחזור עליו ואהי' כאותן
 שנ' עליהם דיפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ולבם לא
 נכון עמו ולא נאמנו בכריתו ואהיה כסובל ושרץ בידו
 ואף כי אהיה ברעת קלה לפני בוראי ולא אוכל לעמוד נגד
 תאותי ספני כבודו שעה מועטת כזאת ובהעלתו דבר זה
 על לבו ישמר מעבירה ויהיה רץ כצבי וגבור כארי לעשות
 רצון אביו שבשמים ואף מעין עקביו יהא נודד כי כל
 יהיו במשקלי הניע עת האוכל ופשפש ולא ימצא יהא סודה
 ומשבח לבוראו שיעורו משונאו וזכה להיות בתשוב שלמה
 שעה אחת בעולם וכאשר עשה מן הבקר עד עתה כן יעשה
 עד זמן אכילה של ערב וקוד האכילה יתודה כאשר אמרנו
 וכן מזמן אכילה של ערב יעשה עד זמן שכיבה הרי שלש
 פרקים ביום לשלשה ודויתן ככה יעשה כל היס' ד יא

דיצעק אל ה' ויורהו ה' עין וישלך אל המים אמר
 וזל העין שהשלך משה אל המ' היה מר ועל
 זה עשה הבה זה הנם שלא יתשל כל עובר עברה לעשות
 תשובה ויסוד גופו בתענית ומעוט התענוגים והמרירות
 יוציא העברה מגופו עם התשובה כמ' ואכזוב בקוצר
 דברים המביאים את האדם לידי יראת חטא אשר כח' הרמ
 מאיורא זל **לעולם** יהא אדם זהיר שלא יכעוס
 שכל הכזעם כל מיני גידנם שולטין בו כאשר
 אמרו זל ועל ידי כן תבא למדת העבונה וצריך להזהר
 שלא תגאות כי כל המתגאה מורד בהכה כי לו לבדו נאמר
 הגאווה שנ' ה' מלך גאות לבש ולא יאות לאחור ועל כן צרי
 לאדם לנהוג עצמו במדת עבונה ותמיד יהיו כל דברי בנחת
 עם כל אדם וראשך יהיה כפוף ועיניך יהיו למטה ולכך
 למעלה ואל תבט לעיני בני אדם בדברך אתם וכל אדם
 יהיו בעיניך גדול ממך ועליך לכבודו הן גל הן עשיר ואם
 ידעת שאתה עשיר וחכם ממנו עם כל זאת יש לך לכבוד
 ולחשוב בלבך שחטאת במזיד והוא בשוגג וטוב הוא ממך
 ובכל דבר שתעשה ובכל מחשבה שתחשוב דע כי אתה
 לפני המקום כי כבודו מלא כל הארץ ושכינתו עליך ותדבר
 בנחת ותירא ממנו כעבד מפני רבו ותתבייש מכל אדם
 ואם יקראך אל תעבנו בקול רם כי אם בנחת כאדם העומד
 לפני רבו תמיד והיו זהיר לעבוד בתורה תמיד כאשר תוכל
 על מנת לקיימה וכאשר תקו מן הספר תחפש כמה שלמדת
 אם יש דבר תוכל לקיימו ופשפש במעשיך תמיד יצ
 ובקר וכוה יהיו כל ימך בתשובה והסר כל מחשבות וכל
 דבר אחר מלבך בשעת תפלה והכן לך לפני המקום וחשו
 הדבר מלבך טרם תוציאנו מפיך וכן תעשה מכל דבר ולא
 תחשא ואף באכילה ושתיה ולא תלך עם הלצנים וכוה
 יהיו כל מעשיך ישרים ותפלתך זכה ומכוונת לפני המקום
 שנ' תכין לבם תקשיב אזנך שלש תפלות נשואות תפלת
 בדמעות ככל יום ביחיד תפלת צבור ככל יום תפלת
 יחיד בן רה ליום הכפורי כל הבוכה בלילה בתפלתו כ
 בזכבים ומזלות בזכים עמו ותפלתו נשמעת חזק

דין סדר דרכי התשובה

שלה לנו הבה ביד עכרו יחזקאל הנביא שובו
 והשיבו מכל פשעיכם ולא יהיה לכם
 לסכסול עון השליכו מעליכם פשעיכם אשר פשעתם במ
 ועשו לכם לב חדש ורוח חדשה ולמה תמותו בית ישראל א
 אדם אשר חטא ופשע עד כי עונו עליה עד לשמים שיאו
 ובה בקרבו רוח טהור ושת לבו לשוב למוטב ולחסות תחת
 בנפי השכינה ולהריגים בודדי התשובה אישכילך ואורך ב
 בדרך זו תלך ביזם ההוא ישליך האדם מעליו כל פשעיו א
 אשר עשה וישט' עצמו כאלו היום נולד ואין בידו לא זכות
 ולא חובה והו' היום תחלת מעשיו ואז ישום דרכיו ויפלים
 אורחותיו ולא ינועו מעלותיו סדר הטוב וסדרה זו תביאנו
 לשוב בתשובה שלמה כי אם לא יעשה עצמו כמסליך ג
 גלוליו טובה הענות ועוצם התנאים אשר עשה יבהילוהו

ממקן מכל בני ברית על כן ראה כמה עברות יש בזה ויש לו
לשבר רוחו בכל כחו עד שיתכפר בדבר . אמר ריש לקיש
מאי דכתיב אם ישוך הנחש בלא לחש . לעתי לבא מתקבצו
כל החנות כ"ן אצל הנחש ואומרות לו ארי דודס ואוכל זאב
טורף ואוכל אתה מה הנאה יש לך והוא אימ' מר' יתרון ל
לבעל הלשון . וזה אמר ר' שמעון מה יתרון לבעל הלשון כי
למלשין אין לו רפואה אם לא שישב למי שהפסיד כפלים
ממה שהפסידו ואם אין לו לשלם יבקש לו מחילה וישוב ל
לשם בכל לבבו ובכל מאורו . הרכיל אין לו רפואה אם לא
יבקש מחילה ויפיים הנבלם ולא יעשוק אותו עוד . אל
תחניף האדם פן תשכב ותרדם ואם כנהגו להחניף ישוב מ
מדרבו הרעה כי החניפות פרבה הרעה והבה שוכא אורו
שנ' כי לא לפניו חנף יבא בני אל תתחבר לחנפים ולגאי כי
כי ירדו למות פתאום ומי שיש לו רוח נמוכה הברכה לו ס
סמוכה . וגם אלה הגיר לי ריש לקיש הזהר באזהרת לאוין
פן תעבור באזהרתן שעליהן אתה צריך ללקות מכת מדרות
ואם עברת התענה מ' ימים רצופי ותלקח בכל יום כי כלקות
שלהם עימד במקום מיתה . ועתה בזמן הזה אין מלקות על
כן הזהר מ' לחטוא וכל לאו תתקן כפי העברה . המגלח זקנו
בתער עובר בה לאוין אל תשחת את פאת זקנד ואל תספר
קומי מ' זום ובחקותיה לא תלכו' ואחרי אשר המה בכתובי
המספר קומי פרש זל לפני כמצח מדרכי האמורי ע' מסתפרי
לפניו ומשיירין בלורית מאחוריהם . לא' דין אמורי לגלח
שער שלמעלה כן האזנים וזה קומי . בתשובת הגאונים .
העובר לאו ילקח ויתודה ולא יחטי' עוד . אבל כלך מסתפר
בכל יום . כהן גדל מעש' לערב שבת . כהן הדיוט אהת
לשלשים יום . הזהר בעשה לקיימו פן יכוך מכת מדרות
ותקיים כל אחת ואחת וטוב לך . והוי זהיר בחוי אחיך עמך
ולא תסיג את גבולו ולא תקח את כחיתו בשוכם ענין כי
אם בסחורה או מטבע כנגד השלטון . ואם יבא אחר ויוסף
לו כדאי ליקח כחברו זה הדבר לא ניתן למחל ומקרא . שיש
זאין גזלן כמותו . ואם לא ישמע למיסריו ולמוכחיו לעשו'
תשובה יש להבדילו ולנדותו עד שיתקן עותתו בתשובה
ואם לאו יהא שנואי ומתועב ומשוקץ עד שישוב' זה אמר
לי מטטרון שר הפני ומיכאל וגבריאל ושמעיהל וכדלפון
ואליהו ודוד ושלמה וכל הנביאים והמלאכי לשם . בני אל
תחטיא בעינים פן תכשל לזה ולבא ואל ר' טא באזנד ל
בשמע שזא לפניך שלא ישמע לפני אדניך בעת תעבד
בתחנוניך . ואל תחטא באף וכריח וכפיך ולשונ' וכמאלך
ולא בידך כי מעשה עדיך נגדך ולא בלבך ובמחשבתך
ולא במשגל ולא ברגליך . ורוץ למצוה מעגליך . ואל תחטא
ברוחך ובב' שכתך עמוק בתורה כפי כחך . אל תרטא בפני
בוראך ואל תתאיה שום ענין כי אם להורות לשם ית' זאת
תורת השב בכל לבבו ובכל נפשו לית' כן כבודאו יחשוב
כלבו מח שנ' תקדשתו בתוך בני ישראל . אם היה בסכנה
היה לו ליהרג ולמסור עצמו למיתה ולקבל יסודין קטיים
בעבור בוראו . וכי אין לו ליהנות אפי' שעה קטנה בנאוף
ולמד העינים סלהסתכל באשה כי אש היא עד אכריון ת

תאכל . אם שומר עצמו מנאוף פעמים בעבור כבוד השם
פעמים בעבור כבודו פעמים בעבור הפסדו פן יאמרו נואף
הוא משחית נפשו הוא יעשנה ואין זה עובד בוראו באמת'
אבל מי שמונע עצמו במקום שאין שם בושת כי רוב בני
אדם רואין פני נשים והוא אינו עושה זה עובר יוצרו ב
באמת . והר' דצמורק הגיר לי כי שמו חרם שלא יהיו אנשי'
עם הנשים במחול והיו דורשי יד ליד לא יבקה רע' ואמרתי
כי אינו אל על זה כי אם לרעה כי אינם רשעים לעשות
בפרהסיא ומביא ראייה מכהן גדול על ענין סוטה שלוקח ה
המנחה מיוד לידה והתיר לכל בניו הדבר ואמרתי הדבר לר'
אברהם מושנהם ואמ' גם אני שמעתי זה ומעיד אני עליו
בשבועה אבל טוב להגיה הדברי ויש לו לאד' למנוע עצמו
מכל דבר שהגוף נהנה מיהן בעבור הפריצים על ידי נשים
להרהר אחריהן ול'גע ולישב אצלן ומלרסתכל בבגדיהן
החמודות ומל'שמו נגנתן ומל'דבר עם אשה ככתר בין אשת
איש בין פנויה חוץ מאשתו כשהיא טהורה ובה ישמח בכל
חשק תאות לבו בנעוועיה כמשמושים בחכוקים בכשוקים
בדבוקים כמו שאמרו מלוח ישראל ברבית אין לו להלוות
אפי' לגוי כן הדבר הזה' מי שנואף עם אשה בין ישו'אלית
בין גויה בין כנענית או רבע' בהמה או השחית זרעו בכל
עבני חשק תאזה הוא ישמר מ' להסתכל בפני אשה ולא
בבגדיה אפי' שטוחים כותל ולא יעמיד על המטה שאיש
זאטח שוככין עליה והעושה זאת כאלו עומד על כרכה
של אשה וישמר עצמו מכל יחוד עם אשה ומכל ענינים
המבאי את האדם לידי הרהור ולא יסתכל במלבושיהן ולא
ביזה שלהן ולא במקום לינת דדיהן ולא כנגד דדיהן ולא כ'
כנגד בית התורף כי דבר זה מביא רוח זנונים כקר'נו ל'
להתעונו והנה נשמר בנפשו לגופו בעודו אצלה ונכנס
חדוד בלב שניהם ומתמלאים וההורים זנו'ון לאיש לתת
כדרכיו וכפרי מעלליו . ויש לו לאדם לפזע על הדברים
המביאים לידי קרי כדכתי' זנות יין ותירוש יקח לב כי אש
היא עד אכרו'ן תאכל . ומים גנובים ימתקו ולרס כתר' ינעם
וסופן יודדין לגהינם אש לא נופח על כן לא יהרהר ויחשוב
בלבו מחשבת הרהורי נשים כי אם על א'רת חיקו ישמח
ויגל באהבתה כי היא שזכותו מן ר'יטא ומצילתו סלבא
במחשכיה . בני שמע לעצתי שוב אל אביך קנד' בכל לב ו
ושמח על אשר ה' מיסרך לכפר עונך . כל מי שעונותיו
מרחיני מזכיותיו מרחיני לו בעולם הזה לשלם לו כל נעשו'
הטובים . וכל מי שזכיותיו מרחיני סנקין לו בעולם הזה
ומיסרין אותו ודומה לו כמי שטרף את כל התורה בלדו .
אשריכם כל הצדיקים שנפרעין מכם מכל עברה קלה זרע
שנ' ואין על החזק כמוסר אל תרף . וברך אלהי ד'משפט
צדק בכל עת אשר יהיה אזהבך מיכרך אורה הייב תוכחות
מוסר . ויהיה שפתיך נגדיך תמיד ותתבייש ממעשיו ותלבן
מצואתך ותטכול בכקוח ישראל ה' אשר כי כטר'חד מי פ'
מקדן מי בראך תשא לבכך אל בוראך כי ידו טהורה . ופ'
ופרשה לקראתך ושא עיניך השמימה הר'כך באר'כתו
ודאנתו כי הוא אלהיך ומלך עולב יודע כל נע'ס . תם תל'

ואומר הרם נע שיכול אדם ללקות ולטבול בערב יום הכפור
 סתי שירצה רק שיהיה קוד' לילה ומצינו רמז למלקו שהוא
 מ' חסר אחת מן התורה שנ' ונקלה אחיך לעיניך אחיך בגימ'
 הכי הוא ואמ' לעיניך להורות שאומדין אותו אם יכול לסבול
 ואם לאו יפחות סך הל' מכות ומרבת תורה ונקלה אחיך ל'
 בעיניך ולא אמר ובלקה דרשו חכמים זל שאם נתקלקל ב'
 במעיו פטור ועוד נדרש לעיניך שאחרי שנקלה שקבל ד'
 דינו יהיה בעיניך כאחיו שלא תבזהו ולא תזכור לו החטא
 ונפטור מכות שכתו ונכתו לעיני בני עמ' מל' שכל חייבי
 כריתות שלקו נפטרו מידי כרתן ונחגו לעשות רצועות
 המלקות של עיר של עגל תפורות בעור חמור ולסדר לפי ש'
 שכתוב ידע שור קונו וחמור אבוס בעליו יבאו דללו ש'
 שמכירין ויסרו את זה שלא הכיר

ואחר כך
 באין לבית הכנסת להתפלל תפלת המנחה
 על סוד שאר הימים שבין לה ליום הכפור ואחר ברכ' השלום
 יתודד וחודדי זה אינו חובה רק תקנהו שסא תטיף דעתו או
 יחנק בסעודה שיאכל לערב ולא יוכל להתודות ולפיכ' תקנו
 שיתורה קודם שיאכל ואחר תפלת המנחה אומר אבינו מ'
 מלכנו וקדיש שלם והולכין לבתיחם ואיכילין ושותין די'
 ספקס ומתענגי במאכל ובמשתה כמו שאמרו זל כל האוכל
 בט' בו כאלו התענה תשיעי ועשירי כתב הרם נע בערב
 יום הכפור אין לאכול רק מאכלים קלים להתעכל כד' שלא
 יהיה שבע ומתענה כשיתעלה ומאסיקין מאכיל עור היום
 גדול לקיים מה שנ' ועניתם את נפשותיכם בתשיעה לחדש
 בערב ודרשו שצריך להוסיף מחול על קרש ואחר אכלם
 חולצין מנעליהם ולובשים בגדים נקיים לקיים מה שנ' הבון
 לקראת אלהיך ישראל והולכין לבית הכנסת ועומדים שם
 בקדושה ובטהרה כי קדוש היום לאלהינו וזוהו הראשונה
 היו נוהגין לבקש מחילה זה לזה כדי לחמו להם המלך הסוחל
 נכתב הר' אשר זל ונהגו להיות כל אחד מדיק במקומו נר'
 או פנס אחד ביום הכפור לכפר על אביו ועל אמו כי כבוד
 הוא לשם ית' וכן אמר באורים כבודו אמ' הקב"ה הוליקו
 לפני נר שאשמור נשמותיכם שקדיה נר ועוד יש טעם
 אחר לפי שצריכין לקחת בספר כל היום וכל הלילה תמיד
 לא יחשו בדברי תפלות ותחנונים שאינם שגורים וידועים
 שלא מן הכתב וזולת זה לא יראו לקחת בלילות
 ועוד נהגו בזה לכבוד השם ולכבוד בית הכנסת
 על דרך באוריים כבדו אר' ה' ועוד להבדיל
 על אותו נר במצאי היום שצריך להבדיל על אוד ששבת כ'
 כמו שנבאר בעה' ועומדין כל היום ההוא וכל הלילה
 ושומדין משמחת היום במצוה וכתורה כמו שנבאר בעה'
 ואמר רב עכרם זל מנהג שלנו לאחרי שאוכלין ושותין ח'
 חודדי לבתי כנסיות להתפלל תפל' ערבי זכיון שעומד שצ'
 לפיכ' על שמע מביך שהחיינו ואחכ' מתחיל והוא חום
 וכל כך למה שמא יהא אחד מן הצבור שלא ברך אבל אכס'
 תלמיד חכם הוא שרצה לברך לעצמו כשהולך לבית הכנס'
 ורשות בידו דהא אמרי זמן אומר אפי' בשוק והכי שפיר

למעכר לברך כל אחד ואחד וזן לעצמו בבי' הכנס' לאחר
 שחשכה ואעפ' ששצ' מבר' זמן קודם תפלה ערבי שפיר דמי
 לבר' כל אחד ואחד מקודם **וכהנ' בבל קהלור**
 הקדש ששצ' אומרו קודם תפלת ערבית
 וענין כל הצבור אחריו אמרן וטעמא דמלתא משום דדילמ'
 איכא בצבורא מאן דלא גמיר ליה לזמן או אפי' מאן דגמיר
 דלמא שכיח ולא בריך ומשום הכי קא מברך שצ' לאפוקי צ'
 צבורא כלהון ידי חובתן והכי שפיר למעכד' ואיכא נמי ד'
 דוכתא קא מפיקי ספר תור' בההיא שעתא דקא מברכי לזמן
 והא דקא מפיקי ליה לסת' כדי להתיר בו נדרים ואמרי'
 הכי כל נדרי זכו' וחוזרין אותו ג' פעמים ויש מקומות
 שמברכין לזמן קודם שיאמרו כל נדרי כמו שאמרו ויש מ'
 מקומות שאין מברכין לזמן אלא לאחר כל נדרי והאי מנהג'
 דקא עברי בהכי דוכתי לאפוקי סת' ולומר כל נדרי חזינו ל'
 לרבותא דאמרין דהאי מנהגא לית ליה עיקרא ותעותא ה'
 הוא דכובא מרבותא דמכטלי ליה בדוכתי' דלא למימר
 יתיה כלל ולא עור אלא שרוב עמי הארץ טועין בכך וסביר'
 להו שכל נדרים חרמות שעליהן בטלין בכך ונוהגין קלות
 ראש בחרמות ובנדרים והכי אמ' רב עמר וקצת מן הגאונים'
 שאמרו כל נדרי זכו' ואנן לעביות דעתין אמרי' דלא למסוך
 עליהו כהא מלתא כלל' ואלו תורף דבריו של רב עמרם זל
 יש עישין כן ביום הכפורים ואמר כך כל נדרי ואמרי וחרמי
 כלן חורנו בהן ובאנו לפני אבינו שבשמים אם נדר נדרנו
 אין כאן נדר אם אסר אסרנו אין כאן אסר ואם חרם חרמנו
 אין כאן חרם ואם שבועה נשבענו אין כאן שבועה ואם
 קיום קיימנו אין כאן קיום בטל הנדר מעקר וכו' עד אין כאן
 נדר ולא שבועה ולא קיום יש כאן מחילה וסליחה וכפרה
 ככזוב בתורת משה ונסלח לכל ערת ישראל וכו' וכן אמר
 רב סעדיה גאון זל אלא שאומר בסוף דבריו וכי תקון רבנן
 לומר כל נדרי זהו לעדה בשגגה ואסרו אסר על נפשם בבית
 הכנסת כגון נדרי אונסין ושגגת צבור כדכתיב ואם כל עדת
 בני ישראל ישגו אבל מי שנשבע כל השנה להתי' שבועתו
 ולבטלה לא ואמר רב נטרונאי זל אין נוהגין בשתי ישיבות
 ולא בכל מקום להתיר נדרים לא ברה ולא ביום הכפורי אלא
 ששמענו שבשאר ארצות אומ' כל נדרי אבל לא ראינו ולא
 שמענו סרבותי שמענו דנדרים ואנו כבר גלינו דעתנו ו'
 ופרשנו שאין לומר כל נדרי כלל ומה מועלת ההנהגה למי
 שמתנה לאחר נדרו שיהא בטל וכפר שמענו מההיא א'
 שמענו דנדר' שאין לסנהגה זה שום שודש שאין מבטלין
 הנדרים בכך ואין בו ממש ואס' מר רב האי גאון זל בר סדר'
 כחשון גאון זל דהלכה סבא דמחמי' דהוא כתר' ואין אנו
 מזדיין נדרים ולא נוהגין להפך בין ברה בין ביום הכפור ולא
 שמענו מרבותי שהיו נוהגין זה כל עיקר אי נמי דסבירא
 ליה לשרי נודא בחושרא הוא דעכוד' וסכל אנפי לית ב'
 ביה ששוא כהאי מנהגא ונשאל גאון כהאי עבינא וזוהו
 תורף השאלה והתשובה וששאלתם אם יכולים הצבור'
 להתנות ביום הכפורים כל נדרים שנוהגין משנה

מיום תחלת תשובתו עד חדש או שנה שהוא קבוע ומחוק
 בעבודת הבורא ויניח כל מעשיו הרעים וכשישמר מן הע
 העבדות שהיה רגיל בהן וכמה פעמים יבאו לידו ויזהר מהן
 יהא בטוח ולא יתירא עוד כי מן השמים יסייעוהו ואף
 העבדות יחשבו לו לזכיות ועל הפשעי הישנים שהשליך
 מעליו יהא תהא ומתחרט עליהם ויבקש לכורא למחותם
 מספר הזמירות וגם טוב שיענה את עצמו ואם הוא חלוש
 ואינו יכול לסבול עבויין קשיים ותעניות ימשוך עצמו ס
 מתאוננו ואל ימלא תאונו במאכליו ובמשותיו וכן אמר
 הראבד זל שהיה אחד מחסדי עולם הגדר הגדול והמופלא
 מניעת המאכלות וזה פי דבריו אל יעזוב לגמרי שלא יא
 יאכל בשר ולא ישתה יין כי די לנו במה שאסרה תורה אך
 בעת שמאכלו לפניו ועודנו תאב לאכול מכנו ימשוך יד
 טמנו לכבוד בוראו ואל יאכל כדי תאונו ודבר זה יזכירו
 אהבת הבורא יותר מתעניות אחד בשבוע כי זה ככל יוכ ס
 מדי אכלו ומרי שתותו ועוד יוסיף לרזיטיב וישים לבו
 לתורה ואם היה רגיל ללמוד דף אחד ילמוד שני דפי בי
 גדול תלמוד שמביא לידי מעשה ויהיה מיטר עצמו
 בכפית היצר לתורה ולמצות והן דן יסורין של אהבה ואל
 ילך בקרי בקיום המצות כמי שעושה דבר במקרה פעמים
 עושה ופעמים מניח אלא הכל יעשה תמיד ולא יניח בשום
 ענין ואפי ספני הכוונה כגון מי שרגיל לקיים מצות שלש
 סעודות בשבת ונתארח אצל בני ארץ שאינן מהזקין כ
 באותה מצוה אין לו להניח המצוה מפני הכוונה וכן כל
 כיוצא בזה ואם עשה כן להיות זהיר בקיום דמצות ולא
 יניח בשום ענין ונפטר בחצי ימיו נותנין לו שכר כאלו ח
 חיה כל עבדים ימי שנתינו ועשה אותה מצוה וזה שאמר
 שלמה מתוקה שנת הערב משל למלך ששכר פועלים וכו'
 כדאי במדרש ר' תנחומא ואל יחשוב השב כנפשו למה זה
 הכל איגע ולתווח כחי אכלה כי איך תועיל תשובתי כנגד
 עיתתי וכל מה שאוכל לעשות עוד איך יעמוד כנגד כבוד
 העונות שעשיתי מי שלבו נוקפו על שאין תשובתו שלמה
 אדם כן אבל השבי בלבב שלם ותחיל על עונות ראשונים
 כפי הכתיבה השם על ידי עבדו יחזקאל הגבי כי פשעיהם
 לא יכרו שנ' והרשע כי ישוב מכל חטאותיו אשר חטא
 ושמר את כל חקותי ועשה משפט וצדקה חיו יחיה לא ימות
 כל פשעיו אשר עשה לא יזכרו לו בצדקתו אשר עש' יחיה
 ועוד כתו מקרא מלא על הגבולים על עונותיה לחזק ידיהם
 לשוב ואתה בן אדם אמור אל בני ישראל כה אמרת לאמר
 כי פשעגו וחטאינו עליהם וכן אנחנו נמקים ואיך נחיה
 אמר אליהם חי אני נאם ה' אלהים כי לא אחפוץ במור
 הרשע כי אם בשובו מדרכיו וחיה שובו מדרכים
 הרעים ולמה תמותו בית ישראל וכיד כל נביאיו הזהירו
 השכם ושלוח על דבר התשובה וכן רזל חכמי התלפוז
 הזהירו מאד על התשובה ואמרו שוב יום אחד לפני מיתתך
 ועור אמרו גדולים בעלי תשובה יותר מצדיקים גמורים
 וגדולה תשובה שכנגעת עד כמה הכבוד שנ' שובה ישראל
 עד ה' אלהיך והיא מן הדברים שנבראו קודם שנברא

העולם ועל ידי התשובה יבא הגואל שנא' ובה לציון גואל
 ולשבי פשע ביעקב ואין מי שיכול להגיע עד היכן כחה
 של תשובה על כן כל ירא וחרד יתן אל לבו יראת השם
 ישוב מכל חטאיו ויתן לו לב חדש טהור ונקי לעבוד את
 בוראו וינהג הסדר שאמרנו ועוד יוסיף מלבו כזה וכזה
 ויהיה ערום כירא לבקש צדדין איך יוכל לעבוד את בוראו
 ולשוב אליו בתשובה שלמה ויחזור בכל כוחו לעשות
 חפצי שמים בינו לבין קונו ולא לעיני רואים להתפאר
 ואשרי הזוכה והמזכה את הרבים וכל העולם לא נברא אלא
 בשבילו שנ' סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת ס
 מצותיו שמור כי זה כל האדם **כתב** הלמ נע'
 בשארם נוסר בדעתו לעשות תשוב' ולקבל יסורין
 לקדש השם ית' כל מה שעושיין לו הן מקילה שריפה קבורת
 חיים הן תליה אינו כואב לו כלל ומביא ראייה מן המסורת
 הכונית כל חליתי הכונית פצעוני כלומ' כשהם הכונית פצעוני
 לא היה כואב לי הכונית כל חליתי וגם ראייה מספר היכלות
 שר' חנינא בן תרדיון היה במקום קיסר וחדשים והרג כ' א
 אלפים דוכוסים והגמונים לסוף וחדשים נלקח למעלותיו
 ושרפו אדם אחר כרמותו בכיקמו ותדע שכך דהוא שאם
 היה נוגע אפי' באבר קטן לאיש היה צועק אפי' אם היד
 בדעתו לעבב את עצמו סלצעוק לא היה יכול ורבים מוכריין
 עצמן לשריפה על קדוש השם ואינם צועקים לא אוי ולא
 אבוי והרף זל כתב ואומ' העולם שאם כוון שם המיוחד
 בתחלה מוכתח שיעמוד בנסיון ולא יכאב וזהו שאמ' זל
 כל מי שגמר בלבו לקדש את השם אינו טועם טעם יסורין

**דין סדר ערב יום הכפורים וסדר תפלת
 המנחה ודין כל גברי סח**

בדנו לעשות כפירה על הסדר שנבא' כיצד לוקחין תרנגול
 שנקרא גבר ומביאין לזקן או לחסיד וביעל כונה זיקח אותו
 ויקיפנו סביב ראש הכתכפר ג' פעמים ויאמר זה תחת זה
 זה תמורת זה זה חלוק זה יצא תרנגול זה למית ויכנס פלג
 בן פלו זה לחיים ויאמ' פסוקי אלו ג' פעמים אוילי מדרך
 פשעם וגו' כל אוכל תתעב וכו' ויצעקו אל ה' וגו' ישלח
 דברו וירפאם וגו' יודו לה' הסוד וגו' ושוחט התרנגול
 ומקיפו על ראש הכתכפר ג' פעמים ואומ' זה תחת זה זרות
 תמורת זה זה חלוק זה זה תחתיו זה תמורתו זה חלופו יצא
 תרנגול זה למית ויכנס פלג זה לחיים ולא למות וכל פעם
 שיקוף התרנגול על ראש הכתכפר יאמר אם יש עליו מלאך
 מליץ וגו' ואחר כך מלחין התרנגול למי שאין נכון לו כדי
 לעשות צדקה על דרך הכתו וצדקה תציל ממות וגם נהגו
 ישראל לפחד עצמן ולטבול קודם תפלת המנחה בנהר או
 בט' קבין כים שאובין ואומ' הלמ נע' כי טבילת ים ערב י
 יום הכפורי אינה צריכה ברכה כי אינה רק בשביל יתרה
 ונהגו לקחת מלקות אחר הטבילה להכניע לבבם והעל ול
 ולהכינו לעבוד השם הגביר והגורא באימה וכירא

נ י
 / 5
 ע ע
 ש 4

באסור עומר אבל אינו ענוש כרת וזה לבין השמשות שלו
 רכתי כי כל הנפש אשר לא תעונה וכו' ובמלאכה כתר אשר
 תעשה כל מלאכה וכו' על עצמו של יואחכפז ענו' פרת ואינו
 ענוש כרת על התוספת ובין השמשות שלו ספקא הוא וחס'
 חד בין השמשות אבל תרי בין השמשות מזייב כרת ממה
 נפשך אי בין השמשות יממא הוא הא קאכיל אי בין דין
 השמשות לילא הוא הא קאכיל עכ' ולדברי הכל בין דין
 השמשות הוא ספק וקבלה בדינו שענינש הספק גדול מעכ'
 הודאי שכן מצינו שעל הודאי מביא אדם חטאת ואמרין
 דרמי חטאת דינקא כלו' אפי' לא יהיה לו לאדם דמי כשבא
 או שיעירה שיביא חטאת אלא דינקא ודי לו בכד פי' דינקא
 הוא מעה והוא שתות הדינר כדאמרין ר' מעה כסף דנר ואם
 מביא אדם אשם על הספק כגון שהיו לפניו ב' חתיכו' א' של
 שומן וא' של חלב ואכל אחת מהן ולא ידע איזו אכל צריך
 להביא אשם שיה' ב' סלעים שהן מח' מעין כי הסלע דנרי'
 והדינ' ד' מעין נמצא שב' סלעים הן מח' מעין ועל הודאי די
 לו במעה אחת כלכד' מעתה צא ולמד עד היכן מגיע עגשו
 של ספק וטעמו של דבר למה החמירו על הספק יותר מן
 הודאי מזני שהודאי משיב האדם אל לבו ודי' אג' ובתחרש
 על מה שעשה וחוזר בתשוב' ומבקש רחמים אבל על הספק
 ערשה סדרות ואומר אותה חתיכה שאכלתי של שומן היתה
 ולא ישית אל לבו בכד' וכך החמירו על הספק וזהו לכל
 ספק שבעולם ומכאן אנו יודין ללמוד לכל הספק' שראוי
 לכל אדם להיו' חרד וירא להזהר מהם כפי' יכולתו ולא יעשה
 דבר עד שיצא מכל חשש ויוציא כל ספק מלבו וכך אמרו
 חז"ל הסתלק מן הספק לא כמו שעושין הרבה בני אדם ש
 שמכניסין עצמן לידי ספק ואין מקפדין בכך והרף זל' נת'
 ממ' צריך לפרוש מלאכול משעת שקיעת החמה לכל הפחות
 משום דמאז מתחיל בין השמשות דר' יהודה ובין השמשות
 הדי ספק לילה דהוי עצמו של יום הוי בכלל תוספת

פירק' האוב' ביו' הכפז' מאכלי' הראוי' לאדם ככותבת
 הגמ' שהיא פחות מכביצה הרי זה חייב וכל
 האוכלים מצטרפין לשעור זה אבל פחות מכן אינו חייב ל'
 לפי שאין כתוב ביום הכפורים אכילה אלא תענו' ובפחות
 מכותבת לא נפיק מכלל ענו' ולא מתכא דעתיה בהכי וכן
 הדין בשתייה פחות ממלא לוגמיו' ולפי' נתנו בו אותו שעו'
 וכן השיגה משקין הראויין לשתייה אדם כמלא לוגמיו של
 שותה כל' אחר ואחר כפי' לוגמיו חייב וכמה מלא לוגמיו כ'
 כדי שים' לקנה לצד אחר ויראה מלא לוגמיו ושעור זה באדם
 בינוני פחות מרביעית וכל המשקין מצטרפין לשיעור אחד
 אחר האוכל אוכלין המותרין או שאכל אוכלין האסורין
 כגון גזל ונותר וטבל ונכלות ושרפות וחלב או דגים והאיל'
 ואכל אוכלין הראויין לאדם חייב כית' משו' אוכל' ביו' הכפז'
 אבל או שתה פחות מכשעור זה אינו חייב כרת אעפ' שהוא
 אסור מן התור' בחצי שעו' אין חייבין כרת אלא על השעור
 והאוכל חצי שעור מבין אותו מכת מדרות וכו' השותה חצי
 שעור' אבל מעט וחזר ואכל מעט וחזר ואכל אכ' יש ס'
 מתחלת אכילה ראשונה עד סוף אכילה אחרונה כדי אכילת

ג' ביצים הרי אלו מצטרפות לכשעור ואם לאו אין מצטרפין
 שמה מעט וחזר ושתה מעט וחזר ושתה אם יש מתחלת שתייה
 ראשונה עד סוף שתייה אחרונה כדי שתייה רביעית מצטרפין
 לכשעור ואם לאו אין מצטרפין אבל אוכלין שאינן ראויין
 לאוכל אדם כגון עשבים המרים או שרפים הבאושיות או
 ש' שמה משקין שאינן ראויין לשתייה כגון ציר או מוריים או
 חומץ אעפ' שאכל ושתה מהן הרבה הרי זה פטור מן הכרת
 אבל מבין אותו מכת מדרות' שמה בלילה חומץ מזוג במים
 חייב' וזהו ההש' ז' פסק אפי' חי חייב' הכוסס פלפלין או
 זנגביל יבש וכיוצ' בהן פטור אבל זנגביל רטוב חייב אבל עלי'
 גפני' פטור לולבי' גפני' חייב ואלו הן לולבי' גפני' כל שלבלבו
 בארץ ישראל מזה עד יום הכפורי' יתר על זה הרי הן כעצים
 ופטור וכן כל כיוצא בזה אבל עלי' במלח מצטרף המלח עם
 הכשר' ציר שעל גבי ירק מצטרף מפני שמכשירי האוכל כ'
 כאוכל הן חטובין' היה שבע מאכיל' גסה כגו' שאכל אוכלין
 שאינן ראויין לאכילה ואחכ' אבל אוכלין הראויין פטור
 אעפ' שהראוי לרעב אינו ראוי למי ששבע כזה' והרש'
 זל' פ' אפי' שבע מאוכלין ראויין כגון שאכל בלילה יום הכפז'
 סמוך לתחלת הלילה שיעדיין היה שבע ומלא מסעוד הערב
 ולפי' כשאוכל הלילה האכילה גסה לו ואינו נהנה ממנה כלל
 אבל מוקת לו ולפי' פטור עכ' וכל שלא נאמר זה אלא ל'
 לאוכל כל מאכלין שאינן ראויין אלא למי שהוא רעב אבל
 אם אכל מאכלים הראויין אף לשבע כגו' מאכלי' המכושמי'
 והמתובלין שיש הנאה בהן אף לשבע באמת יתחייב בהן
 אפי' אכלן על השבע כראמרי' בעלמא רוחא לבסומי שכח'
 חולה שיש בו סכנה ששאל לאכול ביום הכפורים אעפ'
 שהרופאים הבקיאים אומר אינו צרי מאכילין אותו על פיו
 עד שיאמר די' כתפ' הרף זל' פי' רי' זל' בתשובה' שאלה' כ'
 כשהחולה שואל לאכול ביום הכפורים אומר לו יום הכפורי'
 הוא ואם אמר אעפ' תנו לי מאכילין אותו דכי האיי' גונא
 חולה אומר צרי קרינא ביה אעפ' שאינו אום' בהדיא שהוא
 צריך משום סכנה' אמר החולה איני צריך והרפא אומ' צרי'
 מאכילין אותו על פיו והוא שיהיה רופא בקי' רופא אחר'
 אומר אינו צריך תתן אומר צריך מאכילין אותו' פסקצ'
 הרופאים אומר צריך תתן אומר אינו צריך הולכין אחר
 הרוב או אחר הבקיאין ובלכד' שלא יאמר החולה צריך אני
 מאכילין אותו' לא אמ' החולה שהוא צרי' ונחלקו הרופאים
 והיו כלם בקיאין ואלו שאמרו צריך כמנין שאמרו אינו צרי'
 מאכילין אותו' ירושל' חנינ' הוה יתיב קמיה דר' חנאי ביום
 הכפז' אמר ליה צחינא טובא אמ' ליה זול' שתי בתר שעתא
 אשכיחיניה אמר ליה מהו צחותא עבריה אמר ליה מכיון ד'
 רשרית לי אזלא לה שמעי' מנה שאין היצר תאב אלא מדב'
 האסו' לו הילכ' שפיר דמי למעבד הכי' ודחמ' זה היו עושין
 למשלח השעיר שהיו עושין סוכו' בדרך ופאמנין לו שכ' מזון
 ואו' הרי לך פת ומים וספר טעמ' לפי שאינו דומה מי שיש
 לו פת בסלו' למי שאין לו פת בסלו' ואמרי' נמי שמעל' לא
 הוצ' אדם לכך עכ' עובר' שהריחה לוחשין לה באזנה שיד'
 הכפז' הואתמשול ברוחה עד לערב שתהיה מותרת לאכול

הגמ' שהיא פחות מכביצה הרי זה חייב וכל
 האוכלים מצטרפין לשעור זה אבל פחות מכן אינו חייב ל'
 לפי שאין כתוב ביום הכפורים אכילה אלא תענו' ובפחות
 מכותבת לא נפיק מכלל ענו' ולא מתכא דעתיה בהכי וכן
 הדין בשתייה פחות ממלא לוגמיו' ולפי' נתנו בו אותו שעו'
 וכן השיגה משקין הראויין לשתייה אדם כמלא לוגמיו של
 שותה כל' אחר ואחר כפי' לוגמיו חייב וכמה מלא לוגמיו כ'
 כדי שים' לקנה לצד אחר ויראה מלא לוגמיו ושעור זה באדם
 בינוני פחות מרביעית וכל המשקין מצטרפין לשיעור אחד
 אחר האוכל אוכלין המותרין או שאכל אוכלין האסורין
 כגון גזל ונותר וטבל ונכלות ושרפות וחלב או דגים והאיל'
 ואכל אוכלין הראויין לאדם חייב כית' משו' אוכל' ביו' הכפז'
 אבל או שתה פחות מכשעור זה אינו חייב כרת אעפ' שהוא
 אסור מן התור' בחצי שעו' אין חייבין כרת אלא על השעור
 והאוכל חצי שעור מבין אותו מכת מדרות וכו' השותה חצי
 שעור' אבל מעט וחזר ואכל מעט וחזר ואכל אכ' יש ס'
 מתחלת אכילה ראשונה עד סוף אכילה אחרונה כדי אכילת

ודלשנה אחרת נודדים אין נשנית בשתי ישיבות היוס יות
 ממאה שנה וכן אמר רב יהודאי גאו נהורא דעלמ זל דאנן
 לא גרסי נדרים ולא ידעינן לאסוד ולהתיר בה לא נדר ולא
 שביעה ואין ראוי לא בישיבות ולא בכל מקום להתיר נדרים
 לא ברה ולא ביום הכפור אלא שמענו שבשאר ארצות אומי
 כל נדרי עכל הגאון בעל כפר העתים זל שכתב בחבור
 דעתו ודעות הגאונים אחרים זל עוד כתב הר נתן בן רוד
 יהודה זל חל ערבית של יום הכפורים יחד שצ לפני התיבה
 הגיל וזקן לומר ג פעמים כל נדרי להתיר נדרים שבינו וכן
 קזנו בשביל שגנות שנעטו בנדדים ובשפועות ובשאר
 אסורין בשנה שעברה כדאמר ר עקיבא יום הכפור אין צריך
 לפזוט מעשים וכן יאמר כל נדרי ואכרי וקונמי וחרמי
 ושבויעי די נדרנא ודיאשתבענא ודי אחרמנא ודי אקיכנא
 ודי אסרנא על נפשנא מיום הכפורים שעבר עד יום הכפור
 זה הבא עלינו לטובה כלהון אחרמנא בהון פי אין בדין
 בלהון יהון שרן שביתין שביקין בטלין ומבוטלין נדרנא לא
 נדרי וחרמי לא חרמי ואסרנא לא אסרי וקונמנא לא קונמי
 ושבויעתנא לא שבויעי וכו' עד ונכלח וטוב ויפה שאותו
 שצ אם יש בידו שופ מפק שבויעה ונדר שיתידו לו ג אנשי
 בטרם רדתו לפני התיבה ויהיה זכאי דלא כל כמיניה להתיר
 נדרים דאכרי כל נדרי הוא מפר חוץ משל עצמו זהו סוד
 קריזון ורכנו עזריאל זקנינו ומל זדעו אחריו מחזיקין אותו
 ולכך אטרי אותו ג פעמי כנו מותר לך ג פעמי ואכת שרת
 זל הגהו ודקשה עליו זאמ איך יוהרו נדרי בלא כומחה או
 בלא ג הדיוטו ועל מי התי נדרי וחון ולא קטיא שמאחר
 שאנו מדידין השצ זקן ורגיל הוי כסוכח ומספק נדריו יכול
 לעשו כאשר אכרתי ולסדר ות זל שהגיה מיו הכפור זה עד
 יו כפור הבא וכו' ואוכר שאין אומר אותו מישו התרת נדרים
 שיעברו אלא משום תנאי בנדדים שעתידין לנזור בשנה
 הבאה כהניא דאמרי הרוצה שלא יתקיימו נדריו יעמו ברה
 ויתנה ויאמ כל נדרי שאני עתי לנדוד יהיו בטלי ועליו יש
 בזה מושיו חרא שלא היה לנו לפרסם הדבר דאמרי בנדרי
 פיק ארבעה נדרים ההוא דבעא למדרשיה בפרק אסרו ליה
 תנא כהומי פהגמיא ואת בעי למדרשיה בפרקא ועו בתנאי
 לא שייך הרטה דאחרמנא בהן ועוד לכההיינו אומי אותו
 ג פעמים ועוד מהו ונסלח ואמת שררה דוחה קצת מהם
 עכל יה נתן זל ומה שאמרו עימד ברה ואומר כל הנדרי
 שאדור בשנה הזאת יהיו בטלים המ שלא יהא זכור בשעת
 הגדר בן הבטול או אפי זכור בשעה נדר אם בשע הבטול
 ההנה ובשעת הגדר שכח מה שהחנה ואמ על דעת ראשונ
 אני עזרה בטל נדרו ואם לא אכר אין נדרו בטל דאבי
 ורבא לא פליגי אהדדי והריף זל כת וחה ליו הכפור דאקרי
 נמי רה ולכך נהנו לומר כל נדרי וכי מועיל בטול זה הינו ב
 בנדרי שבינו לבי עצמו ולא שיכי כי אם לעצמו אבל נדרי
 שנדר לחברו אין כועיל בטול כלל וכהב דרכ נע ערב יום
 הכפורים קודם שיאמר כל נדרי אומר בישיבה של מעלה
 ובישיבה של כטה אנו כתידין להתפלל לעברנינו

דין הלכות יום הכפורים

כט

מצות ועת הרש במזל ודע שאר הפוסקים
 עשה שלתורה לטבות ממלאכה בעשור לחדש
 השביעי שב שבת שבתון הוא לכם וכל העושה בו מלאכה
 בטל מצות עשה וזכר על לא תעשה שנ בעשור לתש
 וכו' ומהו חייב על עשיית מלאכה ביום זה אם עשה ברצון
 בזדון חייב כרת ואם עשה בשוגג חייב קרבן חטאת קבועת
 כל מלאכה שחייבין על זדונה
 בשבת מקילה חייב על זדונה בעשור כרת וכל שחייבין על
 שגגותו בשבת קרבן חטאת קבועה חייבין עליה חטאת ק
 קבועה ביום הכפורים וכל דבר שאסור לעשותו בשבת
 אעפי שאינה מלאכה אסור לעשותו ביום הכפורים ואם
 עשה מכין אותו מכת מרדות כדרך שמכין איתו בשבת וכל
 שאסור לטלטלו בשבת אסור לטלטלו ביום הכפורים וכל
 שאסור לעשותו לכתחלה בשבת אסור לעשותו ביום הכפור
 כללו של דבר אין בין שבת ליום הכפור בעניינים אלו אלא
 שזדון מלאכה בשבת במקילה וביום הכפורים כרת ויותר
 לקנח ירק ביום הכפורי מן המנחה ולמעלה ומהו הקנוב ש
 שיסיר העלים המעופשו ויקצץ השאר ויתקן אותו לאכילה
 וכן מפציעין אגוזים וזפתים כרמנים מן המנחה ולמעלה
 מפני עצמת נפש יום הכפורים שחל להיות בשבת אכור
 לקניב ירק ובפציעת אגוזי ובפריכת רמונים כל היום וכבר
 נהנו בשניע וזמערב שלא יעשו אחת מכל אלו ביום הצו
 אלא הרי הוא כשבת לכל דבר מצות עשה אחרת יש ביום
 הכפור והיא לטבות מאכילה ושתייה שנ תענו את נפשותיכם
 ומפי חשיכוה למרו עבוי שהוא לנפש זה הצום וכל הצב בו
 קיים מצות עשה וכל האוכל בו בטל מצות עשה ועבר על
 לא תעשה שנ וכל הנפש אשר לא תעונה ונכרתה מאד
 שעבש הכתו כרת למי שלא ותיענה למרנו שפוזרין בו על
 אכילה ושתייה וכל האוכל ושותה בו בשוגג חייב קרבן ח
 חטאת קבועה וכן לכדנו כפי השמועה שאסור לרחוץ או
 לסוך או לנעול את הכנול או לבעו מצוה לשבו מכל אלו
 כמו ששזכת מאכילה ושתייה שנ שבת שבתון שבת לענין
 אכילה ושתייה שבתון לענינים אלו ואין חייבין כרת או ק
 קרבן אלא על אכילה ושתייה בלבד אבל אם רחץ או סך או
 נעל או בעל מכין אותו מכת מרדות כשם ששבות מלאכה
 בין ביום בין בלילה כך שבות לענוי בין ביום בין בלילה
 וצריך להוסיף מחול על הקדש בכניסתו וביציאתו שנו
 ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב כלום התהילו
 לצום ולתענות מערב תשיעי כמוך לעשירי וכן ביציאת
 שזה כעט ליל אחד סמוך לעשירי שנ מערב ערב ת
 תשבתו שבתכם כתב הרס נע סותר לאכול ולשתות בערב
 יום הכפור לאחר ע סלק השלחן וכלכד שתהא דכה זוח רני
 נשים האוכלות ושחתו עד שהשכה וכן אינן יודעו שמצוה
 להוסיף מחול על קדש אין ממחי בידן נדי שלא יבאו לעשות
 בזוחן טהרי אי אפשר שיהיה שוטר בביתו כל אחד ואחד
 להזהיר נשיו והנח להן כוטיב שיהיו שיוגו ולא יהיו מזידות
 וכן כל הדומ' להן והב העת' זל כת הל האוכ ושות בתוכפ'
 ביו הכפור והרוחץ והסך והגועל והגועל והעש בו מלאכה

אדם למקום יום הכפורים מכפר אמר ר' עקיבא אשריכם • ישראל דע לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים שנ' וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם ונאמר מקוה ישראל ה' מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקבה מ מטהר את ישראל • ואמרו זל מצות ודוי יום הכפורי' ושבחו המתודה אף על מה שהתודה ביום הכפורים אחר וכסכו על הפסוק כי פשעי אני ארע וכו' שאין לבי בטוח שנתכפר לי כי גדול עוני כנשא • ואעפי' שהתודה ערב יום הכפורים ק קודם אכילה כמו שכתבנו במקומו צריך להתודות בכל דה התגלות של לילה ושל יום שמא ארע לו דבר חטא בין זו ל לזו ועוד על שם חטאתי נגדי תמיד שצ' אומ' הודוי באמצע תפלה ואפשר שזה מפני שהוא מאריך באמצע תפלה בס בסליחות ובפסוקי דרהמי תקנו לערב הודוי ביניהן וכן הוא מסודר בחוב הסדרים • ולא נהגו שצ' לומר כל פרטי אבל ח חטאנו אלא בדרך כלל אבל חטאנו והעיונו הרהר שבענו ומרדנו וסרכנו מצותיך וכן הדין לפי שהוא מתודה על כל ה העב איך יפרוט שום חטא ומי יטיל חטא פרטי על כל דה הצבור בכלל • וכתב גאון זל שכל העם צריכין לעמוד כש כשיאמר שצ' אבל חטאנו אעפי' שכל אחד התודה בתפלתו ויוצא מדאפרינן כגמל כי משא אבל חטאנו קם אכרעיה וכו' • ומבקש תחלה על השגות ואחכ על המרדין שאוככ חטאתי עויתי פשעתי וכן הדין לבקש תחלה על הקל ואחכ על החמור וכן הסדר נמי בסדור אבינו מלכנו שאומר תחלה מחוק כרחמיק הרבים וכו' ואחריו מחול וסלח ואחריו מחור העבר פשענו שמבקשים תחלה על החטאים ואחכ על דה העונות ואחר כך על הפשעים אלו המרדיים • וזה לך סדורי התפלות ביום הכפורים מחמש תפלות שבו •

דין סדר התפלה לחמש תפלות ותקיעת

שופר והבדלה • ע • לערבית

יורד לפני התיבה שצ' שהוא אדם הגון ומודע לכל הקץ ה ופוח לבקש רחמי' מאת השם בבקשה ובתחנוני • ויש נהגו לבקש בקשה זו • יום האוא' לטהר מערכי רעיונינו ולכוון מענה לשונינו ותחשכנו מזדונות ותנקנו משגיאות ותהיה עם לבבנו בעת מחשבנו ועם פינו בעת הסיפנו ועם ירינו בעת מעבדינו ועם רגלינו באחוז שכיחנו ולא נוציא מפינו רק הישר בעיניך ולא נאמר לפני המלאך דבר שלא כרצונך וגער בשטן ואל יבהילנו וביצר הרע ואל יכשילנו והאר פניך אלינו ונתת מהודך עלינו וקבל תחנונינו ושביע בקול הגיונו ועזרנו על דבר כבוד • שמך והצילנו וכפר • על ח חטאתינו ועל חטאת עמך בית ישראל למען שמך • ויהיו ל לרצון אמרי פי והגיון לבי לפני ה' צורי' וגואלי • ויא' אחרכ' כל נדרי ואחר סבר על הזמן ואחכ פוח ברכו ויש מקומות נהגו לפתוח והוא חזום כמו בחול ואחכ קורין ארת שמע ב בברכותיה וחותמין ופרסם סוכת שלומך • ואחכ אומר קדיש ושא • ומתפללין אבות וזכרנו וגבורת ומי כסוך אתה קדש ובכן ובכן ובכן קדיש אתה אתה אתה

שמותרין באכילה ובשתיה ובחיצה ובסיסה פונעין אותם מסנעל וסנדל ומפרשי כגמל הטעם שכל שאר הדברים הם גדולו של נער ולא גזרו עלינו חכמים למנוע גדולו אבל נע בעילת הסנדל אינו גדולו שגם בחול פעמי רבות הולך יחף ולפיכך גזרו עליו • ומותר הסנדל לכל אדם מחמת עקב • וכיוצא בה שלא תשכנו פי בכל מקו' שעקרבים מצויין שם והחיה מותרת לנעל הסנדל פשוט צנה כל ל' יום והחולה כיוצא בה ואעפי' שאין שם סכנה והטע' מפני שהצנה קשה להם ולענין אכילה סת' רב אחא גאון זל שאין מעבין אותה עד ל' יום והא דאמרינן עוברות ומניקות מתעבו ומשלימו לאו אחיה קאי שזהו כל ל' יום • ויש חולקין על דבריו מ מדאמרינן החיה תנעול את הסנדל ולא אמ' שתאכל אלמא דלעבין אכילה לצ' מפליגי' בין חיה לשאר נשים וסמ' לפי כ כחן וטבען יתעבו והרי הן כחול' ובאמרם דעתן הוא או על פי רופא עב' • אמר' לסוך מקצת גופו ככל גופו בין סיכה של תעבוג בין סיכה שאינה של תעבוג • ואם היה חולה אעפי' ש שאין בו סכנה או שהיו לו חטטין בראשו סך כדרכו ואינו חושש • כתב הר' יצחק יש נהגו להתעבות ב' ימים לשם יום הכפורים וחומרא יתרה בעלמא היא שהרי אחרי שאין אנו מקדשין על פי הראיה בשום מקום אין לחוש • וכתב הרמ נע' כי מי שהתעבה ב' ימים לשם יום הכפירים צריך לעשותן לעולם הואיל וקבל עליו יום שני לשם יום הכפורי' אבל אם התנה להתעבות בשני ימים טיביים של דה אינו צריך ל להתעבות לעולם כי אינו דוסה ל' יום הכפורים שהוא אסור ברת והואיל ובסרו עליו פעם אחת אסור לו לעולם •

יש מקומות שנהגו להדליק את הגר בלילי יום הכפורים כדי שיהא לו בשות פני מאשתו

ולא יבא ליד תשמיש הנטה ויש מקומות שנהגו שלא ל להדליק שמא יראה אשתו ותשא חן בעיניו ויבא לירי' ת תשמיש • ואם חל יום הכפורים להיות בשבת חייבין דהכל להדליק בכל מקום שהולקת נר בשב' חובה • הגה' ובמקומו' אלו נהגו להדליק וציע' אם חייבין הכל לפרך על הגר • כתב הרי"ן זל וזל ומכעי ליה לאביש ליקורי' ליומא דכפורי' בכסו' נקיה דאכר ליה ריש גלותא לרב המנונא סאי דכתי' ולקדוש ה' מכובד אמר ליה זה יום הכפורים שאין בו לא אכילה ולא שתיה כבדוהו בכסות נקיה פי' דכמאכלים ומשתאור • אי א אפשר כשאיר ימים טובים • ואסרינן בהגדה את מוצא כג בנוהג העולם כשאדם נכנס לדין גופו מתניע שאינו יודע מה יהא בדינו וישראל נכנס לדין לפני סלך מלכי המלכים הקכה וכסה קטגוריה • לפני ודין נכנסין במלבושין נאין ומגלחין את זקנם ומתקנים שערם כבני אור • שיודעין ש שאפיהם שבשמים הוא פטרונו וסניגור שלהם וכמה מצות שנצטוו במערכה הוי מלמדך להועיל • עוד זאת בהגדה כי מי גוי גדול אמר ר' ברכיה אין אומה כאומה זו אומה א אחת מגולת שער וצפתים לפי שאינה יודעת שנוצרה מלחסנה אבל ישראל יש להם יום הכפורים ולבשים לבנים ומתעטפין לבנים ויושבין שיודעין שהם מצנחין • וחדש ר אלעזר בן עריה מכל חטאתיכם לפני ה' תטהר עונות שבין

ואם נתקודה דעתה בזכרון זרה מוטב ואם לאו מאכילין אותה ער שתתישב נפשה פי שאחזו בולמוס פי הוא חולי של רעבו ויש בו סכנה מאכילי אותו מן הקל שבאסור ואחר כך החמוד ער שיאורד עיניו ופ' בגמ' עד שיבחין בין טר למתוק ואפילו נבלות ושקצים מאכילין אותו מ מיד ואין משהין אותו ער שימצא דברים המותרים אמ' רב פפא הכי קחני התירו לה לעוברת לאכול פחות מכשעור אמ' טובא מפני הסכנה מלומר אפי' צריכה לשעור מאכילין אותה פחות כדי שלא יצטרף כזית בכדי אכילת פרס וכן וכן פסק בעל ההלכות וגראה שאף בחולה עושין כן כו' ל להקל מאסורי כות' כמ' קטן בן תשע או בן עשר מחנכין אותו לשעות כיצד היה הגיל לאכול כב' מאכילין אותו כג' היה גיל לאכול כג' מאכילין אותו כד' לפי כח הבן מוסיפין לעבדותו בשעות כן יא' בין זכר בין נקבה מתענה ומשלים מדברי סופרים כדי לחנכו במצות וכן פסק ר' האי גאון זל וחז"ק זל והבעל הג' זל פסק כד' יוחנן דאמר בן י' ובן יא' אין מעבין אותן אבל מחנכי אותן לשעות הגה' אא' גרסי' זו לא סצנו בספרינו שיהיה הזכר והנקבה אלא הכל לפי בריאות הזכר ולפי זמנו והנקבה לפי זמנה והלכה כרב דהונא ורב כ נחמן דקיימי בחדא שטה ולא פליגי אהרדי אלא כד' מירי בתינוק וטר' פיירי בתינוקות ובהש' כתב דליכא השלמה דרבנן ב' שנים קודם השלמת מן התורה עכ' בת יב' שנה זיוס אחר ובן יג' זיוס אחד שהביאו שתי שערות הרי ד' ג גדולים לכל המצות ומשלימין מן התורה אבל אם לא הביאו שתי שערות עריין קטנים הם ואין משלימין אלא מדברי סופרים קטן שהוא פחות מכן ט' אין מעבין אותו ביוכ' ד הכפורים שלא יבא לידי סכנה פירוש שאין מניחין אותו ל להתעבות ואפי' לשעות ובה נכשלין הרבה בני אדם וראוי למחות בידם והרש' זל פי' אין מעבין אין חייבין להתעבות ואין לשון מעבין מיושב עליה

ברק שלישי

אסור לרחוץ ביום הכפורים בין בדמים בין בצונן בין כל גופו בין אבר אחד ואפילו אצבע קטנה אסור להושיטה במים פי' ונראה שרעת הרב זל שאפילו נ לתפלה לא ירחץ ידיו וכן כתב בהלכות ברכות ביום הכפורי' וכתב באב שאין שם נטילה אין מברכין על נטילת ידים ויש פוסקין שדוחצין הידים בשחר לתפלה כדרכן שמה שאמר שאסור להושיט אצבעו במים לא אמרו אלא להתענג אבל למצוה טהור ודוקא ידיו אבל פניו אסור וכן דעת הר' זל שבבקר יכול אדם לרחוץ כדרכו שאין לך ידים מלוכלכות מידים בבקר דאמר התם רוח רעה שורה על הידים ואינן כוחות ער רחיצת שלישי וכת' מלך שמה וככנה היא ליגיע ביעניו או בחוטמו או בפ' קודם נטילה מי שהיה מלוכלך בטיט וכצואה רחץ כדרכו מקום הטנופת ואינו חושש מי שנכנס לבית הכסא לנקביו כת' הרא"ג זל ורוב שאר פוסקי' שדוחץ ידיו מפני ניעוצות או מפני סגע בית הטנופת וכן להסיד לפלוף שבעין או בטיט שיכול לרחוץ מקום הלמון המלך והכלה רחצין פניהן המלך כדי שירא ביופיו שנ' מלך ביופיו תחזנה עיניך והכלה כדי שלא תתעבה על בעלה וער

כמה נקראת מלה ער ל' יום משנשאת כדאמרינ' אין מונעין תכשיטיין מן הכלה כל ל' יום ומדיחה אשה ידה אחת במים ונחנת פת לבנה קטן החולה רוחץ כדרכו דאעפי' שאינו מ ססוכן וכל חייבי טבילות טובלין כדרכן בין בט' באב בין ביום הכפור' מי שראה קרי בזמן הזה ביום הכפור' אם לח הוא מקנח בכפה ודיו ואם יבש הוא או שנתלכלך רוחץ במקומו המליכ' כין בלבד ומתפלל ואסור לו לרחוץ כל גופו או ל לטבול שאין הטובל בזמן הזה טהור מפני טומאה ואין דה רחיצ לקרי לתפלה בזמן הזה אלא כנהג ואין הנהג לבטל דבר האסור אלא לאסור חמור ולא אמרו שהרואה קרי ביו הכפור טובל אלא כג' תקנו טבילה לבעלי קדיין וכבר בארנו שבטלה תקנה זו טיט שהוא לח ביותר כדי שיניח אדם ידו עליו ותיעלה בה לחלוחית שאם הרביק אותה לידו אחר תדבק בה לחלוחית אסור לישב עליה לא ימלא אדם כלי חר מים ויצונן בה שדמים נוזלים מרפנו אפי' כלי מתכות אסור שמא ינתזו על בשרו המים ומותר להצטנן בפרות לוקח אדם מטפות ערב יום הכפורים ושורה אותה במים וכנבבה מעט ומניחה תחת הכנדים ולסחר מעבירה על פניו ואינו ח חושש אעפי' שיש בה קור הרבה הגה' נראה שפירו' הרב זל שהכונה נזה להצטנן בה דעת רוב המפרשים לעצות זר' בכקום רחיצה כדי להסיר לפ' אף שבעינו ושעל פניו וכן נראה מרעת הירושלמי דאמר בירוש' בתעב' צבור מרחץ ידיו פניו כדרכו וכת' באב מרחץ ידיו ומעביר על פניו וב זביוס הכפירי' כרחץ ידיו ומקנח במפה ומעביר המפה על פניו ר' יונה תרי כדמטוטא ויהיב ליה תחות כרא עב' וטע' הנג' מעט בכפה השדויה שלא יבא לידי כחיטה ההולך להקביל פני רבו או פני אביו או פני מי שהוא גדול כמנו ב בחכמה או לקרות בבית המדר' עובר במים על צוארו ואינו חושש ועשה כצוה ה' ה' לעשותה וחזור במים למקומו ש שאם לא תתיר לחזור אינו הולך ונמצא שנכשל מן המצוה וכן ההולך לשכר פרחיו עיב' כמים על צוארו ואינו רדוש ובלבד שלא יוציא ידיו מתחת שולי בגדיו כדך שעשין ב בחול פי' בעל הערוך הטעם מפני שמקפל בגדיו על כתפו ונמצא יוצא בטל' כקפלת שחייב חטאת וים שלא ישנש כג' הבגד מתרת ידו ויבא לידי סחיטה והר' יצחק זל פיר' ענא' כדרכן כדרכו כשמוציא ידיו אבל אינו כוציא ידיו נראה כמהלך לדרכו ואמ' כגמ' דאמ' במיא דלא רדיפי אבל במיא דרדיפי אפי' בחו' אסור לעבו' בהן ער צוארו משו' ככנת אסור לנע' מנעל וסנדל אפי' כרגלו אחת וכות' לצאת בסנדל של שעב' ושל גמי וכיוצ' בהם וכור' אדם כגד' על רגלו ויוצא מפני שקושי הארץ כגיע לרגליו וכרג' שהוא חף ירוש' אית תגא תני אין יוצאין באנפליא דאר' תגא תני אין יוצאין ולא פליגי הא בשל עור הא בשל כגד' עב' וכן נמי אמרינן ביבמות אנפליא של כגד' מטייל בה ביום הכפורים בתוך ביתו כלום אבל לא ברשות הרבים שמא תשטט מן ח והגל ויבא להעבירה ברשות הרבים והר' יצחק פסק כ באנפליא של כגד' מותר כתב הבעל והשלמה דכנול של עץ קדי' מנעל כשהוא מחופה עור והנינוקות אף על פי ש

למוסק

אבות וזכרנו גבורות ומי פסוק וקדושה
 השם ובכך ובכך ובכך קדוש אתה אתה
 בחרתנו מפני חטאינו מלך על כל העולם מחול לעונותינו
 עבודה הודאה וכתוב לחיים שים שלום בכפר חיים אלרזי
 ער שלא נוצרתי ופוסע ג' פסיעות ואחכ פותח שצ' לחזור
 התפלה ואומר קרובות ופזמונים כמו ליוצר לבקש רחמים
 ופליחה מאת השם ית' ואומר קדושה רבה כמו בשבתות
 וימיכ טובי' ואחכ' אומר קדושת השם וכולל בה ובכך ובכך
 ובכך אתה בחרתנו מפני חטאינו וכשמגיע תמידין כהלכתן
 מתחילין כל הצבור בקול רם עלינו לשבח ואחיליה לאל
 ואחכ' מתחיל החזן לומר סדר היום מן העבודה שהיה עשה
 כהן גדול ביום הכפורים ותחלה הוא מתודה עליו ועל ביתו
 ואחר על הצבור ופת' הריאג זל זול ונהגו שצ' לאמרו בקול
 רם והצבור עומדין ושומעין כדרך שהיה אומר סגן גדול
 ויש נהגו שאומר אותו הצבור כלן ובכל מקום יש לעשו
 כפי מנהגם כיצד היה מתודה אנה השם חטאתי עירתי
 ופשעתי לפניך אני וכיתי וגו' ונומר סדר עבודה ואחר כך
 אומ' אלהי תבא לפניך וכו' ומתודה בקצרה על הצבור ואחר
 כהן אומ' סליחו ופסוקי דרחמי כפי אשר ירצה והמנהג לומר
 ה' סליחו למוסק' ואחכ' אומר ודוי וכל הצבור עמו ג' פעמים
 ואחכ' חוזר ומשלי' אותה וכולל בהודאה וכתוב לחיים ברכת
 סגנים ואחכ' ברכת השלום וכולל בה היום תאמצנו ויש מ
 שאומר אותו בכל התפלות שחרית מוסק ומכחה ובעילה
 ואחכ' אומרי' בספר חיים קרי' שלם תם תפלת מוסק תל'
למנחה מוציאין סגן וקורין בה ג' בסדר אחרי מות
 בפרשת כמעשה ארץ מצרים בפרשת יצירת
 והטיעם שמא יש בצבור ארץ שנכשל בערוה וזכור ויתוד'
 ואחר מהקורין מפטיר ביונה וכתב הר נתן זל שאין אומר
 תהלה לדוד עד לאחר תפלת המנחה כדי להפסיק בינה ל
 לבעילה שבעילה זו אתה פותח בבעילה אבל בתפלת
 המנחה אין צריך עלילה לפתיח בה שאוחז סגן בצדו ודיו
 וכמו הפלגת יוצר מוסק כן הפלגת מוסק במנחה והטיעם
 למה אנו מפטירין ביונה ללמד לבני אדם שאין בינה לנו
 של אדם לברוח מאת השם אם עבר עברות כנו שכתב אנת
 אלך מדוחך ואנה מפניך אברח ועוד לעורר התשובה כמו
 שיעשו אנשי ננוה ובה נזשינו בראו השם מעשיהם כי שבו
 ואחרי ההפטרה מברכין כמו שכרכו להפטרת יוצר על התיר
 ועל העבודה וכן דעת הרמ בע' ואם יהיה שבת חותמין מ
 מקדש השבת ויום הכפורים אך בנרבונה לא נהגו כן לפי ש
 שאלמלא יום הכפורים אין נביא בשבת במנחה ולפיכך אין
 חותמין בה רק מקדש ישראל ויום הכפורים והר נתן זל כת'
 שאין אומרים לא ביוצר ולא במנחה כלך סודל וסולח כי מה
 טובה של מחילה וסליחה אצל נביאים אבל שבת מזכיר בהן
 ובחתימתן עב' ויא' קדיש אחר קריאת התורה קורים דה
 ההפטרה ויש חולקין בדבר זה ואומר שאין לאומר אדר
 קריאת התורה כלל אחר שאין אומרים לא אשרי ולא וכו' ל
 לציון כי לא יתכן לומר ב' קדישין כאחד על הביכור על ה
 התיבה כשיחילו להתפלל תפלת המנוח אחר שהחזיר הספן

למקומו כי אותו קדיש הוא בעבור קריאת התורה ודי לנו ב
 בכך ומה שאומר ברכת על התורה ועל העבודה בהפטרת
 מנחה זו מה שאין מן בהפטרת מנחת שאר תעניות לפי ש
 שביום זה יוכל לחתום בה אבל בשאר תעניות מה יחרום
 בה הלא אין ליום שם מיוחד שיחתום בו המפטיר
 ולא המתפלל ולפיכך אין אומרי' אותה כלל אך כסיימין מן
 דוד ואחר ההפטרה מחזירין סת' לכקומו ואומר קדיש זוטא
 ומתפללין תפלת מנחה כמו שהתפללו ביוצר או לערבית
 בלחש ואחכ' חוזר שצ' התפלה ואומר קרובות ופזמונים כפי
 מה שיש לו שהות ביום לבקש רחמים מאת השם ואומרים
 קדושה כמו ליוצר ומתודה על הצבור באמצע התפלה אבל
 אינו אומר סדר עבודה כלל ואחר כך אומר פסוקי דרחמי
 ופליחות ויג' מדות בין כל אחת ואחת והמנהג לומר ג' ס
 סליחות ואחכ' כותדין הוא וכל הקהל ג' פעמי' וחוזר לתפלתו
 ומשלים אותה וכולל בהודאה וכתוב לחיים ובשים שלום ב
 בספר חיים ואין אומר ברכת כהנים במנחה זו ולא במנחת
 תענית צבור כיון שיש בהן תפלת בעילה גזרה מנחה זו אסור
 מנחה של כל יום שיש לחוש לשכרות ושכור אסור לישא
 את כפיו אבל תענית שאין בו בעילה כגו' מנחת ט' באב וין
 בתסו וכיוצא בזה הואיל ותפלת המנחה שלרין סמוך ל
 לשקיעת החמה ואין לחוש שתתחיל בתפלת מנחה של כל י
 יום שהרי נראית בבעילה אומר בה ברכת כהנים והכהנים
 נושאים כפיהם ואם עבר והתחיל ברכת כהני' במנחה זו של
 יום הכפורי גומה שהרי כהן שעבר ועלה לדוכן אין מורידין
 אותו הואיל והדבר ידוע שאין זה עת שכרות ונושא את כ
 כפיו מפני החשד שלא יאמרו פסול היה לפיכך הורידוהו
 ואחר שהשלים תפלתו אומר אבינו מלכנו כמו ליוצר ואחכ'
 אומר קדיש שלם ואם חל להיות בשבת אומר צדקתך לפני
 הקדיש אחר אבינו מלכנו ואחכ' אומר קדיש שלם וכן כתב
 בעל העתים זל זול אחר זה ואחר יום הכפורים טחל להיות
 בשבת אומר במנחה צדקתך כמו בשבת גרידתא ובאתרא
 דנהגי' אומר אמ' בשבת פתך דפסד אמ' דתקינו דבנן ק
 קמאי למימר קאמרי להני פסוקי דצדקתך דכבידה לן דצדו'
 הדין נינהו ואנן לעניות דעתין הא כתבינן שאין לאמר ב
 בשבת כלל' תם תפלת מנחה שבח לאל
תפלת בעילה מוסקין אותה אל הקדיש כיצד
 אומר אשרי וכו' לציון ואחר אומר
 קדיש זוטא ועומדין להתפלל על הסדר שנבאר בעה' דאם
 חל להיות בשבת מזכיר בתפלת זו של עיבת כמו בשאר תפ
 תפלות לפי שיום הוא שנתחייב בה תפלות חסן תפלה זו
 סמוך לשקיעת החמה כמו שאמרו בירושלמי סאי בעילה
 בעילת שערי שמים וד' יוחנן אמר בעילת שערי היכל אחוה
 דרב אדא הוה צייר גולתיה דרב בצומא רבה אמר ליה כד
 תחמי שמשא בריש דקלי אתהיב לי גולתי תצלי תפלת
 בעילה מתחלפא שטתיה דרב תמן אמר בעילת שערי ש
 שמים והבא סצלי בעילת שערי היכל אמר ר' מתתיהו
 על ידי דהוה רב מאריך בצלותיה סגין הוה מנגו לבעלת
 שערי שמים שסע מינה דכי הוה שמשא בריש

בחרתנו יעלה ויבא מלך על כל העולם מחול לענותנו רצה
ומודים וכתוב לחיים שים שלום במפר חיים ופתודה ואומר
אלהינו ואלהי אבותינו תבא לפניך וכו' על כל דברי התורה
הזאת אלהי עד שלא נוצרתי ופוסט ג' פסיעות לאחוריו ו
ונתן שלום לשמאלו ואחכ לימינו ואם חל להיות בשבת
מזכי של שבת בכל התפל' ואחכ פותח החזן לך ה' הצדקה
ואומר פסוקי דרחמי ופליחות ואין אומר קדיש עד אחר כל
הפליחות שאומר קדיש שלם והמנהג לומר לערבית ג' ס
פליחות ואחכ מתודין ג' פעמי' ואם חל להיות בשבת אחר
התפלה פותח החזן ויכולו ואחכ אומ' ברכה אחת טעין שבע
וחותם בה מקדש השיבת ואין מזכירין בה יום הכפורים כלל
לפי שאלמלא שבת אין אומר ברכה זו ביום הכפורים ואחר
ברכה מעין שבע פותח לך ה' הצדקה ואומר פסוקי דרחמי
ויש מתחילין סלח לנו אבינו ואחר כל הפליחות אומר קדי'
שלם והר נתן זל כתב שאומר כמה מוליקין אם חל להיות
בשבת ואומר קדיש והולכין לבתיהם לשלום

בשחר

תם תפלת ערבית תהלה לאל
משכימין לבא לבית הכנסת ואומר ברכות
ופסוקי דזמרה כמו בשבת לבד ספסוק מזמור שיר ליוס ד'
השבת שלא יאמר אותו אם לא חל בשבת ומסיפין ברהם
לחד משכיל אשרי נשוי פשע ואחר הפסוקים אומר החזן
נשמת כל חי ויוצר כמו בשבת ואומר פיוטים לבקש רחמים
וסליחה מאת השם ית' ופורס על שמע ואחר כך עומדים ל
להתפלל כמו שהתפללו בתפלת ערבית ואחר כך חזר שצ'
להוציא מי שאינו בקי ומתפלל ואומר קרובין ומתודה ב
באמצע התפלה והמנהג לומר סוד עבודה אף בשחרית פ
מתוך חביבות הדבר וכשיגיע לפני ה' תטוו פותח החזן פ
פסוקי דרחמי ומרבה להתחנן ואומר סליחות ותוכחות ל
לשבר הלכות ופותח אל ארך אפים והמנהג לומר בתפלה
זו סליחות ומתודין כל הקהל ג' פעמים ואחכ חוזר החזן
ומשלים תפלתו עבודה והודאה וכתוב לחיים ברכת כהנים
שים שלום במפר חיים ואחכ אומר אבינו מלכנו ואפילו ב
בשבת ויא' תחנה אם לא יהיה שבת והבעל העתים זל כת'
ונהגו במקצת מקומות דאמרינן אבינו מלכנו אפילו בשבת
ואנן לעביות דעתין לא חזי לן למימר אבינו מלכנו בשבת
ומי שאכרו טעות הוא בידו דאפילו שמנה עשרה דאנון
חובה בטלום רזל בשבת והיאך נאמר אמ' דליתידה בכל
התלמוד וכן פסק הר נתן זל ושאר פוסקים שלא לאוכרו
כלל בשבת והטעם שר עקיבא אמר תחלה בתעבי צבור
ואין גזרין תעבית צבור בשבת עכ' נמצא לפי מה ש
שהסודנו שצ' מתודה ג' פעמים אחת ביחיד כשמתפלל עם
הצבור בלחש ואחת להוציא הצבור ירי חובתן באמצע ה
התפלה ואחת אחר הסליחות עם כל הקהל כאחר וכן כתב
הריאג זל וזל ונהגו קדמוננו שיתודה שצ' עם הצבור ביחיד
דאהכ' חוזר ומתודה לבדו ומשמיע לצבור להוציא דיח
חובתן ושוב חוזר שלישיית ומתודה עם הצבור ביחיד וס
ומסיים התפלה עכ' ועוד כתב חל ובין כל סליחה ומליחה
אומר יג' מדות דאמרינן ויעבר ה' על פניו ויקרא כב יכול ס

מלמד שנתעמף הקבה כשצ' והראהו למשה בסני' ואמר לו
כל זמן שישראל חוטאין יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל
להם ואמר רב יהודה ברית כרותה ליג' מדות שאינן חוזרו
ריקם שנ' הנה אנכי כורת ברית והמנהג לומר ביו' והכפורי'
י פעמים וידוי ג' פעמים בשחרית ג' במוסף ג' במנחה ואחת
בנעילה על דרך ההגדה כמו שפרש זל בפרשת כי תשא ב
בפסוק זכור לאברהם אמר משה לפני הקבה אם עברו עשר
הדברים אביהם נתנסה עשר נסיונות ועמד בכלן יצאו ע
עשר בעשר ועל כן אנו מתודין עם שצ' עשר פעמים בו
ביום וכל הודוין מלה עד מוצאי יום הכפורים מ' כז לילי
האשפורות כא' ג' בכל לילה ואחת במנחת ערב יו' הכפורי'
ואחד בכל תפלה של יום

הכפורים ערבית שחרית מוסף מנחה ונעילה הרי כאן כז וג'
אחר פסוקי דרחמי דערבית וכן ליוצר ולמוסף ולמנהג
ואחת לנעילה הרי כאן מ' כנגד ס' ימים שעמד משה בתפלה
לפני הקבה על ישראל ונתרצה לו ביום הכפורי' ואמ' סליחות
כדבריך ואחר אמ' אומ' קדיש שלם ומוציאין ב' כפרי תור
וקורין באחת ו' כנגד היום שמכפר על מעשה העולם הזה
שנמשל לששת ימי החול בפרשת אחרי מות ובשני קורין
המפטיר ובעשור להדש ומפטיר בישיעה סולו סולו ועבין
ההפטרה להורות שצריך אדם להיות נשכר מן זחטא וא
חטא שיתן לבו לשוב בתשוב' שלמה ואחר ההפט' מברך
כל הברכו הנתקנות אדרי ההפט' וחותרם בכדכת על התורה
ועל העבודה כדרך שחותמין בתפלה ואם חל בשבת מזכי'
של שבת כמו בתפלה ואחכ נהגו לפסוק צדקה ושמן למאור
בער החיים והמתי להעלות זכרם לברכה לפני האל ית' וכתב
הבעל התר מה זל כשאדם נודר חפץ או מעות אסור לומר
חפץ זה להקדש שהרי פרות יקבו כסות וכלים יוליד הגאה
ליס המלח ובהמה תעקד אלא יאמר אני נותן חפץ זה או ד
דמיס לצדקה או למצוה זו עכ' וזה שנהגו להזכיר הכתים
לפי שהזכרת המיתה שובר לבו של אדם ומכניע יצרו וא
ואפשר שעל זה קורין בפרשת אחרי מות שיתנו אל לבם ה

השומעים כמה צריך האדם להזהר מן החטא שהרי אחרין
שהיה אוהב את הבריות ומקרבן לתורה לא עמדה לו זכותו
ונתערבה לו שמחתו במיתת עיני בניו הגדולים על שחטאו
לפני השם ועוד להורות שאין ראוי לזלזל במצות הנראו'
אליו קלות שהרי אלו נעבשו במצוה קלה שאין בה לא סרת
ולא מיתת בד לפי פשט המקרא והוא בהקריבם אש זרה
ואמרו זל שמצווה להביא מן ההדיוט ואעפי' שאש יורד'
מן השמים ולא חטאו רק שעשו שלא כהורא משה רבן ואם
היה דורס שהרב' יודע שהיה מחל על פבורו ולא היה מקפ'
להעביטם כל כך על כך ואף לדברי האומ' שתויי יין נכנסו
לא מצוינו שהוזהרו על זה ונוכל ללמוד מזה שאפי' בדברי'
שלא נמצא מהם אזהרה כבוארת והשכל מורה עליהן עונש
גדול אם לא נשמר מהם ואחכ מחזירין הספרי' לכקומן ואו'
קדיש זוטא ומתפללין תפלת כוכף ואם יעשו שני חזנין ה
הראשון מקרא בתורה השני פותח בקדיש אחר שהחזיר
הראשון הכפרים למקומן תם תפלת שחרית תל'

שיהיה ימי בכל שבת הבאה ואמר רב עמרם זל ובערב יום הכפורי אינן רשאים להטמין את החמין כמו שעושים בערבי שבתות מפני שאין טומנין את החמין אלא לכבוד שבת וזה נמצא אוכלו בחול במוצאי יום הכפורים והלכך אין בר ישר רשאי להטמין בערב יום הכפורי כדרי שאי ימצא מטמין לחול וכבר הפליגו ברבד זה אנשי אספמיה ועשו סמיכה שאין טומנין מיהו רב נטרונאי גאון זל אמר שנכון שלא להטמין אבל אין אסור בדבר והעושה איו מחמין בעינו ואין טומנין אותו נשאלו הלכו יום הכפורי וכל סדרי תפילותיו

דין הלכות סוכה

שער הסוכה גביה אין פחות מעשרה טפחים ורחבה אין פחות משבעה על שבעה טפחים פחות מכן פסולה וכן אם היתה גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה וכשהמזוזה מרובה מצלתה פסולה סיכה רצועה והמעובה כמין בירה כשרה ואפי' אין כוכבי חמה נראין מתיכז וצריכה שתי דפנות זו בצד זו וצריכה שתי דפנות זו בצד זו וצריכה לעשות לה צורת פתח בשלישית אפי' קנה מבאן וקנה וקנה על גביה ודפני הסוכה כשרין מכל דבר ואפי' מכילי חיים ואפי' סאילנות וכל כד שלא תהיה הרוח מצויה מניחה אותן היו דפנות רבוקות לארץ ולא היו מגיעות לסכך אם היו גבוהות לפי פסחים אעפי' שדחוקות מן הגג כמה אמת כשרה וכל כד שיהיו סכוכו תחת שפת הגג ורחיק הגג מן הדופן ג' טפח פסולה פחות מכן כשרה תלה מחיצה שנבחה ד' טפחים ונמשחו בפחות מן סודך לארץ ובפחות מן סמך לגג כשרה סוכה שיש בכותלים פתחים רבים כשרה וכל כד שלא יהיה בה פתח יתר על עשר שאם היה בה פתח יתר על עשר אעפי' שיש בה צורת פתח צריך שלא יהיה מרובה פרוץ על העמוד היו שתי דפנות זו כנגד זו וביניהן מפולש עושרה דופן שיש ברחבו ד' טפח ומשהו ומעמידו בפחות מן סמך לאהת משתי הדפנות וכשרה וצריך לעשות לרה צורת פתח לגמור דופן השלישי קנה מבאן וקנה וקנה על גביהן והוף זל כת' נהגו העולם לעשות מחיצות שלמה לפי שאין הכל בקיאים בענין זה וסדר שנהגו העולם לעשות כל ה' מחיצות בסדינין בלא שום יצובה אין זרה נכון אעפי' שקושרין אותן הטוב דומנין דמרגזי ולא א ארעתייה והוה ליה מחיצה שאינה עומדת ברוח מצויה דלא שמה מחיצה והרצוה לעשות מחיצה בסדינין בלא שום ערבה טוב שיערוב במחיצות קנים קנים פחו משלשה עב' אבל סוכה של ג' דפנות מגלייתה לא בינין צורת פתח וכש' אי אית בה ד' דפנות וזה שנהגו לעשות צורת פתח אפילו לסוכה בת ד' דפנות אינו אלא לנוי בעלמא העושה סוכה בראש העגלה או בראש הספינה כשרה ועליה לה ביט' בראש הגמל או בראש האילן כשרה ואין עוליה לה ביט' לפי שאסור לעלות על גבי אילן או על גבי בהמה היו מקצת הדפנות עשירות בידי אדם ומקצתם אילנו ודאין כל שאלו ינטלו האילנות היא יכולה לעמוד בדפנות שבידי אדם ע

עלין לה ביט' העושה סיכ' תחת האילן כאלו עשאה בתוך הבית ופי' הכע' החש' זל שזה בהיורג צל האילן סוכה מרובה מחמתו אבל צל האילן חמתו מרוב' מצלתו וצל סוכה מרוב' מחמתו בלתי צרוף צל האילן בין שהסכך תחת האילן בין שהוא עליו כשרה והוא שחכטן ור' זל מכשיר בחבטת אפי' אין צלתה מרובה מחמתה בלתי צרוף האילן והרש' זל הוסיף בזה ואמר דכל זה כשהאילן קודם אל הסוכה אבל אם קדמה הסוכה שניעשי' תחלה כהלכתה ואחכ' הלחה עליה גפן או רלעת או אילן אחר אם אותו הסכך פסול חמתו מרובה מצלתו כשרה ואפי' בלא חבטת שאין לו סד' שיצטרף הסכך הפסול עם הסכך הכשר אחר שניעשית תחלה כהלכת' לא צרוף סכך פסול אבל אם צל הסכך פסול מרובה ומחמתו אין קדימת הסכך כשר מוציל להכשירה והרב שקילי זל כתב שאין לפסלה בשום פנים אם נעשית מתחלתה ודעת הרם במול נכתוב למטה במקומו בעה' וצריך להיזכר לאלו שחכטן תחת הגגין אחר שמסירין הרעפים שיגלו עד שיהא שם חמה מרובה מהצל דומיא דעושה סוכה תחת האילן ואם הסכך תחת קורות הגג ומופלג מן צריך לזוהר שיהיה כל אותו הסכך מרובה מחמתו בלתי צרוף צל קודר' הגג שהן סכך פסול לפי שנקבעו שם לשם בית ולא לשם סוכה וכל זה לדעת הבעל ההשלמה זל ואפי' לדעת הרש' זל צריך זה לפי שהוא מפרש כשחכטן שערב הסכך הפסול זה הכשר ובלא זה אינו מכשיר וכאן אי אפשר להכוש ולערב הסכך הפסול עם הכשר ויותר צריך לזוהר לדעת הרש' זל ש שיסיר כל מה שיוכלו מהצל הפסול כגון הלטאט כד' שיגלה דעתו שאין רציני באותו הצל כלל ואם הוא מככך בין קו קודר' הגג והלטאט די לו שיסיר מהן כד' שיניח כיניחן רוח יותר מבמותי כד' שיערף הסכך הכשר על הפסול או שישלל הסכך הכשר על האויר ברוחב הקורות כמו שאמרו בגמרא אם היה שתי נותנו ערב וכתב הוף זל שהיה מקיצי פיר' העושה סוכה בבית צריך להסיר כל הנסרים שקורין לטאש בלעז בין שהוא בסכך תחת הגג אבל אם הוא בסכך על הגג עצמו אז סגי בנוטל אחת מבגתים רק יזהר שלא יגשר סכך אחר תחת הגג דאם כן הוא ליה סיכה בתוך סוכה ומורי הר' יחיא זל היה נוהג כשעושה סוכה בבית תחת הגג היה זוקף ערבה מן הסכך עד הגג לערב שני הסככין יחד להיות הכל אחד עב' והרש' בסול לא הצריך רק ליטול אחת מ' סגתים כמו שנכתוב במקומו בעה' ואפשר שרעתי גם כן שצריך שיהיה הרוח יותר מבמותן כי בנוטל אחת מבגתים אי אפשר שלא יהיה כן כי אין המנהג לקבען מצומצמות ומחוכרות זו אצל זו כל כך סוכה שאין לה גג פסולה כגון שהיו ראשי הדפנות רבוקות זו בזו כמין צרוף או שסמך ר' ראש דופן הסוכה לכותל ואם היה לרה גב אפי' טפח או ש שהגביה הדופן מן הקרקע טפח הרי זו כשרה סוכה עגולה אם יכול לרבע בתוך הקפה ז' על ז' אעפי' שאין לרה זרית כשר סכך על גבי אבסודה שיש לה פצימין בין שהיו נראין מ' מבגתים ואין נראין מבחוץ בין שנראין מבחוץ ואין נראין

דקלי הוי בעילת שערי היכל והלכתא כל יוחנן דאמר מאי
בעילה בעילת שערי היכל והנדה לך סוד תפלת בעילת א
אבות וזכרנו ובמקום ובתבנו יאמר וחתמנו פי בתפלה זו ב
בכל מקום כתיבת כפרי הזכרונות יאמר לשון חתימה לפי ש
שתפלה זו כשיעת חתימת הדין כי נטה היום ואומ' הרמ' נע
שאומ' בתפלת בעילה זו כזכר יצוריו שאין לומר חתימה אלא ב
במקום כתיבה קדושת השם ובכך ג' פעמי' קדוש אתה אתה
בחרתנו יעלה ויבא מלוק' מחול ואם חל בשבת מזכיל של
שבת וחותם בה של שבת עבודה והודא' ובמקום וכתו' יאמר
וחתום שים שלום בספר חיים נזכר ובמקום נכתב יאמר
ונחתם תבא לפניך ורזי ואתה צדיק ובמקום אתה יודע א
אומ' אתה נותן אלהי עד שלא נוצרתי ואחר כך חוזר שצ' ה
התפלה ויאמר קדושת אפי' ירצה ואומר קדושה רבה כמו ל
למוסף ומתודה באמצע התפלה בשב' הקהל ובמקום אתה
יודע אומר אתה נותן ואחכ' יאמר אלהינו ואלהי אבותינו
מחול לעינותינו ואחריו מתחיל פסוקים דרחמי וסליחות
והמנהג לומר סליחות או לפחות ג' ומזכיר ג' מדות בין כל
אחת ואחת ואחכ' יאמר וידוי הוא וכל הקהל כאחד פעם
אחת לבד ואחכ' משלים תפלתו על הסוד ואומר היום
תאמצנו ואחכ' אומר קדי' וכתב הרמ' והר' עמרם זל' המנהג
לומר ביום הכפורים לערבית ג' סליחות וליצור ז' ולמוסף ה'
ולבנחה ג' או ה' אם יש לו פנאי יש מקומות שאומרים ג' ס
סליחות וד' פעמים יג' מדות וביצור ד' סליחות וז' פעמים יג'
מדות ובמוסף ד' סליחות וזה פעמים יג' מדות ובבנחה כמו
בליה ובבעילה לא יפחות מה פעמים יג' מדות ואם רצה
להוסיף יוסיף וכן כנהג בעלי גרבונה ובתפלת בעילת
אינה פוטרת של ערבית ואחר תפלת בעילת סומכין ת
תפלת ערבית ופוחת שצ' ואומ' והוא רחום כמו בחול וקודם
שיפתח ברכו תוקעין קשרק זכר לתקיעה שתוקעין ביום ה
הכפורי של יובל ויא' שטיעם תקיעה זו כדי לערוב השטן
שחוזר לשלום במוצאי יום הכפורים כי ביום הכפורים לא
היה בו כח לשלוט בישראל לפי שהם כמלאכי השרת לכל
דבריהם והיינו דאמרינן כמפכ' יומא שטן בכלי שתא אית
ליה רשות לאשטונוי אבל ביומא דכפורי לית ליה רשות
שנ' יג' בה' בך השטן השטן בגימט' שסד' הרי לך יום אחד
פחות מימות החמה שהם שסד' דהיי' לך יום יתר על שמו
והיינו יום הכפורים וכתב הבעל הערוך זל' בערך עזאי ב
בסוף גמרא דפרק שני שעירים בא לכפר מעשה עזא
ועזאל בכרית דר' אליעזר פרש' מו' לפיכ' נותנין שוחד ביום
הכפורים לסמאל שלא יבטל קרבנם שנ' גורל אחד לה' וגורל
אחד לעזאזל שעיר חטאת שכל עונותיהם של ישראל עליו
שנ' ונשא השעיר עליו את כל עונותם אל ארץ גזרה ראה
סמאל שלא מצא עין לישראל ביום הכפורים אמר לפני
הקבה רבוננו של עולם הן עב אחד בארץ כמלאכי השרת ב
בשמים מה מלאכי השרת יחפים רגליהם אף ישראל כן ביום
הכפורים מה מלאכי השרת אין בהם אכילה ולא שתיה אף
ישראל כן מה מלאכי השרת שלום כיניהם ונקיים מכל חטא
אף ישראל כן והקבה שומע ערוותם של ישראל מסג' גורם

ומכפר להם על עונם ובמוצאי יום הכפורי חזרין להנהגתם
הגשמית חוזר גם השטן בתוכם ולפיכך תוקעין כדי לערבו
ולפי שתקיעת שופר חכמה היא ואינה מלאכה שאפי' בשב'
היה מותר אם לא מפני גזרה שמא יעבירו ד' אמות ברשות
ודבים לפי שאין הכל בקיאי לתקוע במוצאי יום הכפורים
אין לחוש לכך אחר שאין לעשות רק סימן אחד ועוד שאם
יעבירו לעת בזאת אין שם אסור' שכבר עבר היום והלך לו
ועוד שכבר למדו זה התוקע מתקיעתו של זה ועו' שהשופר
מוכן מזה בכית הכנסת ולא יהיה צריך להביאו ממקום אחר
מכל אלו הטעמים לא חששו לאחר התקיעה עד אחר ד'
ההבדלה אמנם רב עמרם והרי"א זל' כתבו שלאחר סיום
התפלה תוקעין חל' הר' עמרם זל' לאחר עושה שלום תוקעין
בשופר תשרת והולכין לבתיהם לשלום ואמר רבנו דר' אבי
גאון זל' מנהגנו שתוקעין במוצאי יום הכפורים ולא מצינו
לומר טעם חובה אלא דומה כי הוא זכ' ליוכל שכ' בו ביום
הכפורים תעבירו שופר בכל ארצכם ודילמא מנ' ככל
שנה אטו יוכל אי נמי כדי לערוב השטן עגל' ומנהגנו
לתקוע קודם ברכו כמו שכתבנו ואחר כך פותח החזן ברכו
וקורא קט' בברכותיה ומתפללין תפלת ערבית כמו בחול רק
שמבדילין בה כמו במוצאי שבת ואחר התפלה אומר קדיש
שלם ומבדילין על הכוס כפה בורא מאורי האש והמברקיל
וכשמברכין על האור אין מברכין אלא על אור עישנית מ
ממלאכה כגון עששית שהיתה דולקת והולכת כל היום אבל
לא על האור היוצא מן העצים ומן האבנים לפי שטעם ב
ברפת האור ביום הכפורים לפי שפסקה הגאון בו ביום ז'
ועבשו הותל לו ועל כן צדי' אור ששבת והיוצא מן העצי'
ומן האבני' לא שייך שבת אבל במוצ' שב' של כל השנה אין
מקפידין לאור ששבת שטעם ברכת האור במוצאי שבת
לפי שתחלת בריתו במוצאי שבת כמו שפסקו בהגד' ד'
בירושלמי במוצאי שבת זמן הקבה לאדם הראשון שני ד'
רעפים הקישו' זה בזה ויצא מהם האור וכך בורא מאורי
האש ולפיכך מברכין במוצאי שבת על כל אור שבעולם ז'
ואפילו על היוצא מן העצים ומן האבנים לפי שזהו כעין ב
בריתו אבל ביום הכפורי שאין לומר טעם זה אין מברכין
אלא על אור ששבת ויא' דאפי' במוצאי יום הכפורים מ
מברכין על האור היוצא מן העצים ומן האבנים מעמוד
ראשון ואילך ואין מברכין על הכשמים ביום הכפורים
ואפילו חל להיות בשבת לפי שטעם בשמים במוצאי שבת
להשיב הנפש היתרה הכואבת להליכת שבת ובשבת זו אין
בה נפש יתרה מפני התענית ג' ולדברי האומר שטעם ה
הבשמים במוצאי שבת מפני שבכל שבת שובת אור של
גיהנם ואינו מפורח ובמוצ' שב' חוזר ושורף ומכריח ועל זה
מרחיק בבשמים להניק מאותו הריח לפי זה הטעם נברך על
הבשמי' אף במוצאי יום הכפורי שחל להיות בשב' ולא כן
כת' הרמ' במזל' הלא כן אנחנו עושין וכשחל להיות בשבת
אומר אחר תפלת ערבית ויהי נועם ומרד קדושה ויתן לך כ
כמו בשאר מוצאי שבתו אדר שאין יט' של סוכות לפני יום
ד' ויש מנהג אחר שאין אומר ויהי נועם ולא ויתן לך כל זמן

בלבד הרי זו פסולה לפי שלא נעשה זה לשם טוב אלא לשם
 בית פי שכיון שנקבעו שם לשם בית גמור נפסלו מן התור
 אפי' קנים בעלמא לפיכך אם פקפק הנכרי והגיד המסמרי'
 לשם סוכה הרי זו כשרה ובלבד שלא יהיה ככל נסר רוח ד'
 טפחים וכן אם נטל אחד מבנות והניח במקומו סכך כשר
 לשם סוכה הרי זו כשר ויש מצריכין להסיר מהן ער שיהיה
 האויר רב על כמותן כמו שבארנו באלו המסכתין על קורות
 הגגין סכך בדבר פסול ובדבר כשר זה בצד זה ואין במקום
 אחר מן הסכך הפסול רוחב ג' טפחים אלא פחות אם יהיה כל
 הסכך הכשר יתר על הסכך הפסול כשרה ואם היה זה כמו זה
 בצמצו אעפ' שאין במקו' אחר ג' טפחי' פסולה מפני שהסכך
 הפסול כפרוץ הוא נחשב סוכה שניעשת כהלכת' מכל מקום
 כשרה ואעפ' שלא נעשית לשם מצוה ירושלמי וצריך ש
 שיחריש בה דבר לשם מצוה ובגמ' מפרש אמאי לא בעינן
 בסוכה עשויה לשמה כמו בציצית שחרי גם בסוכה כתיב
 תעשה לך כמו שכתוב בציצית גדילים תעשה לך אבל ב
 בעינן שתהיה עשויה לצל כגון סוכת גנים וסוכת בהמה
 וכיוצא בהן אבל סוכה שניעשת מאליה פסולה לפי שלא
 נעשית לצל וכן החוטט בגדיש ועשהו סוכה אינה סוכה
 שהרי לא עמד גדי זה לצל לפי' אם נעשי' חלל טפח במשך
 לשם סוכה וחטט בה אחר כן והשלימה לעשהו כשרה ש
 שהרי נעשית סכך שלה לצל חבלי קש וחבלי עצים וחבלי
 זרדן אין מסככין בהן גזרה שמה יעשה מהן חבלות על הגג
 ליבשן וימלך ויטב תחתיהן לשם סוכה והוא לא עשה סכך
 זה לצל ונמצאת בסוכה הנעשית מאליה ואם התיך כשר
 ואין חבלה פחותה מכה בדין חבלות קטנות שאגרו ארון
 למכין מסככין בהן וכן החותך ראש הדקל והיריות אגודת
 בו מסככין בו שאגד בידי שמים לא שמים אגד ואפי' קאר
 ראשי חריות מצד אחד שנמצאו כחבלה בשני ראשיה אחד
 בידי אדם ואחד בידי שמים מסככין בה שהאגד עץ ארז
 אינו אגד אינו חבלה זה כעץ אחד הוא שהרי אגודה בידי
 שמים וכן כל אגד שאינו עשוי לטלטל אינו אגד הולד
 על הסוכה עלי' אילות ובריהן ומכך על גבן ואח' קצצן אם
 היה סכך הרבה מהן כשרה ואם לא היה הסכך שהיה כשר
 מתחלתו הרבה מהן צריך לנעבע אותו אחר קציצתו כרי'
 שתהיה עשויה לשם סוכה ערב דבר שמסככין בו בדבר
 שאין מסככין בו לכך בה אעפ' שהסכך הכשר יתר על ה
 הפסול פסולה סכך בזה לעצמו ובה לעצמו זה בצד זה
 אם יש בסכך פסול ג' טפחי' במקום אחד פסולה בין באמצע
 בין בצד בדא' בסוכה קטנה אבל בגדולה סכך פסול פוסל
 באמצע כל טפחים פחו' מכן כשרה פי' דכפחות כג' בקטנה
 ובפחות מל' בגדולה ישנין תחתיו ובג' בקטנה וכד' בגדו' ה
 אם ישאר מן הסכך פסול ואילך שער כוכה של טפחים
 עם שתי דפנות כהלכת' ושלשית אפי' טפח כשרה כיצד
 בית שנפחת באמצעו וסכך על מקום הפחת וכן חציה
 המוקפת אכסודיה שסכך עליה וכן סוכה גדולה שהקיפה
 בדבר שאין מסככין בו למעלה בצד הדפנות אם יש משפת

הסכך ולכותל ד' אמות פסולה פחות מכן רואין כאלו כותל
 נעקר ויחשב זה הסכך הפסול כאלו הוא מגוף הכותל וכשר
 ודבר זה הלכה למשה הסיני וכתב הר' יצחק זל וממ' אין א
 אוכלין ואין ישנין תחת הסכך הפסול ואויר פוסל בשלש
 בין בגדולה בין בקטנה וסכך פסול ואויר מצטרפין לפסול
 בשלשה בסוכה קטנה ואיזו היא סוכה קטנה כל שאין בה
 ז' על ז' וסוכה גדולה כל שישאר בה יתר על הסכך הפסול ז'
 על ז' מסכך כשר פרש עליה כגד מלמעלה מפני החמה או
 תחתיה מפני הנשר פסולה פי' נשר על ענפי הככו שגופלין
 בקערה ויש לו מאוס וצער בזה וימ' מפני הנשר שלא
 יתמעט הסכך בגבול עליו ממנו וכן רעת הר' יצחק זל אבל
 מפני העלין שלא יפלו על השלחן הרי הוא כלנאותה ושרי'
 והרף זל כתב ומתוך פי הרב משמע שגם בעינין זה פסולה
 פרשו כדו לנאותה כשרה וכן אם סככה כהלכתה ועשרה
 במיני פרות ובמיני בגדים וכלים שתלוין בה בין ככותליה
 בין בסוכך כדי לנאותה כשרה ונויי סוכה אין ממעטין ב
 בסוכה בגבהה אבל ממעטין ברוכה היו נויי סוכה מופלג'
 כמנהר טפחי' או יתר פסולה שנמצא היושב שם כאלו אינו
 יושב תחת הככך אלא תחת הגויין שהם אוכלין וכלי שאין
 מסככין בהן סכך שהיו בו חלונות שהאויר נראה מהן אם
 יש בכל האויר בכל המקום המסוכך פסולה לפי שתהיה ח
 חמתה מרובה מצלתה וכל שחמתה מרובה מצלת' אינו סכך
 דאם היה הסכך רב על האויר כשרה בדא' בשלא היה במקו'
 אחד אויר ג' טפחים אבל אם היה במקום אחד אויר ג' טפחים
 בין באמצע בין כן הצד הרי זו פסולה ער שימעטנו כג' מ'
 מעטו בדבר הפסול בנזן כרים וכסתות וכלים אם כוכה גדולה
 היא כשרה ואם סוכה קטנה היא פסולה עד שימעטני בדבר
 שמסככין בו היה הסכך מדולדל כלומר שיהיה בקצתו
 למעלה ומקצתו למטה כשרה כגון קנה עולה וקנה יורד כ
 כשרה ובלבד שלא יהיה בין העילה והיורד ג' טפחי' ואם היה
 ברוחב זה העילה טפח או יותר אעפ' שהוא גבוה יותר כג'
 טפחים רוצין כאלו ירד לכטה וננע בשפת זה היורד והוא
 שיהיה סכך כגד שפת זה היורד העושה סוכה על גבי ס
 סוכה התחתונה פסילה כמי שישיאה בתוך הבית שני בסוכ'
 תשבו ולא בסוכה שתחת האילן ולא בסוכה שתחת הבית
 ומחכרין הו' קא דריש אבל העליונה כשר בדא' שתחתונה
 פסולה כשהיה גובה העליונה י' טפחים או יותר והיה גג ה
 התחתונה יכול לקבל כרים וכסתות של עליונה אפי' על ידי
 הדחק אבל אם אין גבוהה העליונה י' טפחים או שאין גג ה
 התחתונה יכול לקבל כרים וכסתות של עליונה אפי' על ידי
 הדחק אם התחתונה כשרה והוא שלא יהיה גובה שתידן יתר
 על כ' אמה שתחתונה בסכך העליונה נתרת כטה שבתוך
 הסוכה אם גבוהה י' טפחי' היושב תחתיה לא יצא ידי חובתו
 מפני שהיא כסוכה בתוך סוכה וכן כלה שיש לה גג אפילו
 טפח אם גבוהה י' טפחים אין ישני' תחתיה כסוכה וכן ה
 הכעמיד ד' עמודים ופרש סדין עליהם אם גבוהים י' דרי זו
 סוכה בתוך סוכה אבל ב' עמודי שפרש עליהם סדין וכן כלה

מכפנים כשרה ושאיך לה פציסין פסולה מפני שזיא סוכה
העשירה כמבוי שהרי אין לה אלא ב' צדי האכסדרה ואמצע
האכסדרה אין בו כותל ושכנגדו אין בו פציסין בעץ ד' ק
קונדיסין על ד' זוויות הגג וסכך על גבן האיל המצוי על ש
שפת הגג כשרה ורואין את המחיצות והתחתונות כאלו הן ע
עלות למעלה על שפת הסכך והראבד ז' חלק על זרה
סוכה שאוירה גבוהה מכ' אמה ומעטה בכרים וכסתות אין ז
זה מעט ואפי' בטלן מעטה בתבן ובטלו הרי זה מעט ואין
צריך לתור עפר ובטלו אבל בעפר כתם אינו מעט היתח
גבוהה מכ' אמה והוצין יוצאין ויורדין לתוך כ' אמה אכס צ
צלתן מחכה מחמתן יחטבו כנגד וכשרה בנה אצטבה כנגד
דופן האמצעי על פני כלה אם יש באצטבה רוחב שיעור
הסוכה כשרה ובעל ההשלמה כתב האצטבה כשרה לבד
ועוד כתב הבעל ההשלמה ז' דהאי דאמרי דכשרה כלומר
אפי' לא עשה בה מעשה וכן בכל הנך סועטין ר' בחלל ה
הסוכה כגון תבן ועפר וליכא משום תעשה ולא משום עשוי
דאצטריך נענוע אחר שאין הפסול בגוף הסכך ואפי' הירד
בה סכך פסול באמצע רב ומעטו בקנים אעפי' שלא עשה
מעשה בסכך הכשר כשרה כיון שעשה מעשה להכשיר ה
הסכך ולפירו' ז' שאלו שעושין סוכתן בתוך הבית ואינן
מגלין הגג ואינן מסירין הרעפים אחר עשית כל הסוכה ד'
ראין צריכין לגעב הככור אחר כך לפי שגלוי הגג והכשר
הרעפים ופקפוק הדפין שקורין דאטש הוא הגיעשה להכשיר
הסכך הניעשה בפסול מקידם לכן בנה אצטבה מן הצד אם
יש משפת אצטבה ולכותל ד' אמות לכל רוח פסולה פחות
מכן כשרה וכאלו המחיצות נוגעות באצטבה והרי מן ד'
האצטבה ועד הככור פחות מכ' אמה בנה בה עמוד ויש בה
הכשר סוכה פסולה שאין לו מחיצות נכרות ונמצא על גב
העמוד סכך כשר בלא דפנות היתה פחותה מעשר וחלק ב
בה להשלימח לעשר אם יש משפת החקק ולכותל ג' טפחים
פסולה פחות מכן כשרה שכל פחות כג' כלבור דמי מי שלא
עשה סוכה בין בשוה בין במזיד עשה סוכה כחלו של מ
מועד ואפי' ביום ז' לפי שמצותה כל שבעה ועשה ארם
לחברו דופן בית להכשיר הסוכה והוא שיעטנו שלא מדעת
זה שנעשה שאסור לו לעשות דופן ב' וכן עשה דופן ר'
רביעית ככלים בית' אבל לא דופן שלישית לפי שמכשיר
בה הסוכה ואין עושין אהל עראי בית' והראבד ז' מתיר
אף בדופן שלישית נפלה ס' כתו חוזר ובונה אותה כל ש
שבעה אין מסככין אותה אלא בדבר שגדלו מן הארץ וש
ושנעקד ששם ואינו מקבל טומאה ואין ריחו רע ואינו נ
נושל ונבל תמיד סכך בדבר שאין גדולו מן הארץ או ב
במחוכר לארץ או בדבר שמקבל טומאה פסולה ואם סכך
בדבר שנובל או בדבר שריחו רע כשרה שלא אמר שלא ל
לסכך באלו אלא שלא יניח הסוכה ויצא וצריך להוריד
שלא יהו עלין והוצין של סכך יורדין בתוך עשרה שלא י
יצד לו כי שיבתו סככה בסיני מתכות או בעצמות ועדות
פסולה שאינן גדולי קרקע חללה עליה גפנים או דלע

וכיוצא בהן פסולה שהרי לא נעקרו סככה בכלי עץ
ובמחצלת אות עשויות לשכיבה וכיוצא בהן פסולה גזרה ש
שמה יסכך במלים שעדיין לא טהרו סככה באוכלין פסולה
לפי שמקבלין טומאה סוכי תאנים פרכילי ענבים וברין
ענבים מכבדות ובהן תמרים וכיוצא בהן רואין אם פסולת
מרוכה על האוכל מסככין בהן ואם לאו אין מסככין בהן
ועל זה נהגו בקצת מקומות לסכך בשומר הנקרא פיניוול ח
הואיל ופסולת מרובה על האוכל ויש אומרים לסכך בו לפי
שהוא אוכל כלו הזרע והעשב והר' יחיאל ז' מתיר לכסות
ומחוק האוכל לשוכה ואם כי אינו מאכל אדם כלל לא ירם
ולא זרע זולת לרפואה והר' שמואל מאירא ז' הורה לו
סכך בירקות שאם יבשו יכלו ולא ישאר בהן ממש אעפי'
שהן עתה להין הרי מקומן נחשב כאלו הוא אויר וכאלו א
אינם סככה בפשתי העץ שלא דק אותן ולא נפצן כשרה
שערין עץ הוא ואם דק ונפץ אותם אין מסככין בהן מפני
שנשתנית צורתו וכאלו אינו כגדולי קרקע וכן כאלו ד'
האבנים שקורין לכאדש אין מסככין בהן ואעפי' שאינן מ
מקבלין טומאה ולא גדולי קרקע מדר' ומסככין בחבלים
של כים ושל חלק וכיוצא בהן שהרי צורתן עומדת ואין ד'
החבלים כלים כחצלת של קנים או של גמי או של חלק אם
היא גדולה כתמא לסכך ומסככין בה וכלבד שלא יהיה לה
קיר שהרי היא ככלי קבול ומקבל טומאה ואפילו נטל הקיר
שלה אין מסככין בה מפני שהיא כשברי כלים וכן אין ד'
ראוי לככך בארוכות ומטה פירד אפילו הזקות או נשכרו
הסרעים שאין ראויין להתחבר גם לא כנט' כלי היין ש
שקורין דוגאש ואפי' פחתן מג' לפי שהן שברי כלי ובקטנה
אין מסככין פרוש במחצלת של קנים קטנה אם היא גדולה
בעבותות מסככין בה לפי שאינה ראויה לשכיבה כותוך ק
קשיה אלא אם ארוכה וגדולה מסככין בה ואפילו ארוכה
נסרים שאין מחוכן ד' טפחים מסככין בהן אעפי' שהן משופין
ואם יש בחוכן ד' טפחים אין מסככין בהן ואעפי' שאין מ
משופין גזרה שמה ישוב תחת ותקרה וידמה שהוא כסוכה
ובמקומו שנהגו להקרו בנסרים קלי אכס' לסכך בהן כשו גזר
תקרה וכן הדין באלה מחצלות של קנים אעפי' שהיא גדולה
באלו המקומו שנהגין לקבען כגין כעין תקר' אין מסככין
בהן ומעשה היה בעיר נרבונה בחכם אחד שככך בנכרים
דקים פחותי מג' ולעיה עליו המדינה ואם מימינו לא ראי ו
וכמעט שלא שמטה בחול המועד אלא שלא נודמן לו סכך
כשר אחר וכן באלה העצים הדקים שגודלין ואורגין אותן
ונקראין קלדאש אין מסככין בהן ולתקראות הן עשויות
מתלתן ויש בהן גזר תקרה נתן עליה נכר אחד ויש בחוכו
ד' טפחים כשרה ואין ישכין תהיתו שוריי אוכלין אכילת
עראי חוץ לסוכה והרס נע' היה מתיר לתת נכר או קדש על
הקערה בסוכה כדי להגן מן המטר לפי שככך פסול אינו
פוסל למטה מעשר' היו הגמרי שאין בעבין ד' ויש בחוכן
ד' והפך על צדיהן שאין בהן ד' וסכך בהן פסולה שהרי הנכר
הזה פסול בין שסכך בחוכו בין שסכך בעביו תקרה שאין
עליה מעזיבה שהיא הטיט והאבנים אלא נסרים תקועים

מכאן ואילך רשות אף כאן לילה ראשונה חוברין
 מכאן ואילך רשות ועל כרחין בירדו גשמים קאמ' דאי בש
 בשלא ירדו מאי קאמ' מכאן ואילך רשות והלא ביום טוב
 הראשון מהא חובה לאכול בסוכה ביום משום כבוד יט' אע
 איג' דבחולו של מועד אי בעי לאכול פת אי בעי לא אכיל
 פת כי אם פרות ממ' ביט' צריך לאכול פת משום כבוד יט'
 ואב' אם הוה מיירי בלא ירדו גשמים מאי איריא בלילה א'
 אפי' ביום עצמו אלא שמע מינה דמיירי בירדו גשמים
 והוי רשות ואפילו ביום טוב ראשון ואפילו הכי ק'
 קאמר בלילה הראשונה חובה דומיא דמצה דהתם אי אפשר
 להפטר בשום עבין ממצה בלילה הראשון ומיהו כוונת פ' ד'
 בסוכה סגי דומיא דמצה אך צריך שיהא ודאי לילה ולא ל'
 להקדים דומיא דמצה כדמפרש הר' יעקב מאורלייש פ' ק'
 ערבי פסח' עכ' והרמ' נע' כתב דוקא לאכול כל סעודתו
 ראשונה של ליל הסוכות בסוכה אפי' ירדו גשמים היד'
 ישן וירדו גשמים בלילה ונכנס בתוך הבית ופסקו הגשמים
 אין מטריחין אותו לחזור בסוכה כל אותו הלילה אלא ישן
 בכיתו עד שיעלה עמוד השחר כל זמן שיכנס אדם לישוב
 בסוכה כל שבעה מברך והר' שמואל שקילי זל' היה מנהגו
 לברך אף כשהיה נכנס לקחת או לשנות והר' יצחק זל' כתב
 שכל שעה שנכנס לאכול מברך לישוב בסוכה ואתה ברכה
 פוטרת שינה וטויל עכ' והרמ' נע' נהג לעולם לברך לישוב
 בסוכה קידם ברכת המוציא ואפי' בחול המועד כדאירגא
 במסכת סוכה נכנס לישוב בה מברך לישוב בסוכה כל מיד
 שנכנס בה כדי לאכול יש לו לברך לישוב בסוכה וכן נהגו ב'
 בג' לילות קטלונייא אבל הנכנס לישיא אין לו לברך לפי ש'
 שאין קבע לשינה שפעמים ארס סבור לישיא ואינו ישן
 והרמ' זל' כתב ונהגו העולם שאין מברכין לישוב בסוכה עד
 אחר ברכת המוציא כחול וכיט' ושבת מברכין אותה אחר
 קדוש קודם ברכת המוציא ובליל יט' ראשון מברך על
 הסוכה ואח' על הזמן והטעם לפי שהוא חובת היט' ואע'
 דביג' מא תדיר ושאי' תדיר תדיר קודם הכא מברך על ר'
 הסיכה ואחר כך מברך על הזמן מהטעם שכתבנו ומסר'
 כל הברכות על הכוס ונמצא מקדש מעומד ומברך לישוב
 בסוכה וישוב ואח' מברך על הזמן וכוזה היה מנהג רבותי
 ורבני צדפת לקדש מעומד בליל ראשון של חג הסוכות
 והלאבד זל' כת' מנהג קדמונינו לא היה מעולם כזה והטעם
 כי הישיב אינה אלא על דעת האכילה וכל זמן שאינו אוכל
 הברכה עובר לעשיית המצוה היא באמת וכן כתב הבעל
 העטור זל' חל ומנהגנו לקדש כדרכו מיושב ואע' דבעינן
 עובר לעשייתן לאפוקי אחר עשייתן דלא והמקדש מעומ'
 דעת חצוני הוא עכ' סוכה שיש בה פתחים וחלונ' בעשר
 נתיב בצורת פתח אעפי' שהפרוץ מרוב על העימד וכלבד
 שיהיו הפתחין עשויין כמו צור פתח דהיינו קנה מכאן וקנה
 מכאן וק' על גביהן ולא מן הצד אבל יתר מעשר צריך
 שיהא עימד מרובה על הפרוץ או כפרוץ ולא מהגי צוד'
 פתח והרף זל' כתב טוב לעשותו מחיצות גמורות שיהא
 עימד מרובה לאפוקי נפשיה מפלוגתא כתב הר' יצחק זל'

שכשעשין הסוכה מברך שהחיינו אבל אין מברכין לעשר'
 סוכה כדמוכח פרק החליל ואעפי' דבירוש' משמע דמברכין
 תלמוד שלנו חולק עליו דהוא עקר וכן כתב הרמ' נע' חל' ד'
 דאין לומר על עשיית סוכה לפי שהעשייה אינה גמר מצותה
 כי אם האכילה והישיבה וראיה ממנחות פרק התכלת שמע
 להווא גברא דקא מברך על עשיית ציצית אמר מאי ציצית
 דקא שמעין הכא כלו' לפי שהעשייה אינה גמר מצותה כי
 אם העטוף וזה הכלל כל מקום שהעשייה אינה גמר מצותה
 כגון מזוזה כשמניחה בפתח יש לו לברך על עשייתה וכן כלם
 עכ' כת' הרף זל' מיהו רוב העולם נהגו שלא לברך שהחיינו
 בשעת עשיית הסוכה שסומכין על ההיא דקדוש מידי דהוה
 אלהב אעג' דלא דמי לגמרי עכ' כבר כתבנו למעלה
 שסכך פסול פוסל באמצע בד' טפחים והרף זל' כתב ופוסל
 כל הסוכה אפי' תחת הסכך הכשר והם כשהסכך פסול חולך
 לכל ארך הסוכה מדופן האמצעי עד הפתח ובסוכ' שאין לה
 אלא ג' דפנות דהשתא כיון דסכך ד' שפסול מברך ומפסיק
 באמצע לא נשאר לכל צד כי אם ב' דפנות ואפי' יש ככל צד
 וצד שער הכסד סוכה דהיינו ז' טפחים על ז' ממ' פסול כיון
 דליקא כי אם ב' דפנות ואנן ג' דפנות בעינן או ב' כהלכתן ו
 ושלישית אפי' טפח וצורת פתח עמו אבל אם הסכך פסול ה'
 חולך מצד דרומית לצד צפוני אם נשאר שער הכשר סוכה
 לצד דופן האמצעי לפני מן הסכך הפסול כשהו לפי שיש
 שם ג' דפנות אבל לצד הפתח פסולה כסוכה שאין לה ג' דפנות
 משום דליקא אלא חר דופן לכל צד אך אם חוזר ומתחבר ה'
 הסכך של צד הפתח עם הסכך של דופן האמצעי כגון ש'
 שהסכך פסול אינו לכל רוחב הסוכה אז היא כשהו אפילו ל'
 לצד הפתח אעג' דליקא שם כ' ג' דפנות מדי דהוה אפסול ה'
 הירצא מן הסוכ' דנרין כסוכ' רק שיהא שער הכשר מוכ' לכל
 דופן האמצעי כד פי' השד' משנץ פק' דסוכ' אך על כל פנים
 תחת הסכך פסול עצמו אין אוכלין ושתיין ושנין ולחתי'
 עכ' הרף זל' גמר מלאכול ביום ז' בשחרית לא יתיר סוכתו
 אבל מוריד כליו ומפנה אותם מן המנחה ולמעלה אין לו ס'
 סקום לפנות פוחת בה ד' על ד' ואם הוצרך למעור בשאר
 היום אוכל בסוכה שמצותה כל שבעה ובזמן הזה שאנו ע'
 עושין ב' ימים טובים יושבין ז' ימי וכיום שמיני שהוא יט'
 ראשון של שמיני עצרת יושבין בה ואין מברכין ואעפי' ש'
 שהוא ספק שביעי לפי שאין מברכין על הספק וכן טמנו'
 ואנדרוגינו לעולם אין מברכין מפני שהן חייבין מספק ואין
 מברכין מספק והלאבד זל' הגיה עליו וכתב אא' רואה אני
 מברכין שהגשים שהן רשות אין מברכות כלל ואין הכל מ'
 מודים לו עכ' ויש נותנין טעם אחר למה אין מברכין על
 הסוכה ביום ראשון של שמיני עצר מאחר שעשאוה קדש
 בתפלה שאמרנו את יום שמיני חג העצרת לא נעשזהו חול
 שנברך על הסוכה כמו שהיה שביעי והיה חולו של מועד
 ואומר זמן בקדוש לפי שהוא דגל בפני עצמו כמו שבארנו
 במקומו גמר מלאכול ביום השמיני מוריד כליו ומפנה א'
 אותן אין לו סקום להוריד את כליו אם היתה קטנה סבבים
 ג יב

שאין לה נג טפח אפי גבוהין כל שהו מותר לישן תחתיה
 בסוכה שאין סוכה בתוך סוכה מפני שאין לה נג סוכה
 שאולה כשרה זה שנתנו בקצת מקומות בגבול ארנון ש
 עושין סוכה בחצר בית הכנסת ושוכרין דרך שם ומקדשין
 בה וחולקין אחכ לאכול במתייהם אותו המנהג טעור הוא
 ביום שלא אמרו אל שכל ישראל ראויין לישב בסוכה אחת
 אלא להתיד השאולה אבל ודאי הן צריכין לאכול בה או ב
 בפת אחת או בזה אחר זה סוכה גדולה כשרה כיצד אם
 תקף חברד והוציאן מסוכתו וישב בה יצא שאין הקרקע
 נגזלת ואם גזל עצים ועשה מהן סוכה יצא תקנת חכמי היא
 שאין לבעל העצים אלא דמי עצים בלבד ואפי' גזל נסרים
 והניחן ולא חברד ולא שנה בהן כלום יצא העושה סוכתו
 ברשות הרבים כשרה נשים ועבדים וקטנים פטורין מן ה
 הסוכה טמטום ואנדודגינום חייבין קטן שאינו צרי לאמו
 שהוא כבן חמש או כבן שש חייב בסוכה מדברי סופרי כרי
 לחנכו במצות חולין משמשיהן פטורין מן הפוכה ולא חולה
 שיש בו סכנה אלא אפי' חש בראשו או בעיניו הוא ולא מ
 משמשי' דאי זה הוא מצטער כל שאינו יכול לישן בסוכה
 מפני הרוח או מפני הזכובי והפרעושי או מפני הריח והרף
 זל כתב מיהו מצטער מחמת סרחון וכיוצ' בו ומיהו נראה
 דהיינו דוקא לישן אבל לאכול לא מדאמ' רבא שרא ליה לר'
 אצא למגבא חרין לסוכה משום כקי פיר' משום כרחון ד
 דגרישתא ולא קאמר למיכל ושמא היינו משום דאכילתה
 אינה אלא לפי שעה עבל' והר' שלמיה זל כתב שאינו פ
 פטור אלא בשאר הימים אבל לילה הראשון שהכתוב קבע
 חובה כמצה לעולכ חייב וכן משמשי חולה אינן פטורין א
 אלא בעת שצריכין לו האבל חייב בסוכה וחתי וכלה זל
 השושבינן וכל בני החבורה פטורין מן הסוכה כל ז' ימי ר'
 המשתה שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה ביום ובין בלילה
 חולכי דרכין ביום פטורין מן הסוכה ביום וחייבין בלילה
 חולכי דרכים בלילה פטורין מן הסוכה בלילה וחייבין ביום
 פי' שאם יש לו להלך בדרך ויודע שיצטרך לאכל קודם
 שימצא סוכה אין צריך לכנוע בפני זה לפי שהוא פטור
 מצנה והטעם משו' תשבו כעין תרוחו וכשם כשהוא בביתו
 אינו נמנע מליילך לעסקיו בין ביום בין בלילה אף ז' כן
 זכיון דהולכין ביום חייבין בלילה יש לומר שההולכין בכפרי
 לנבוע חוביתם בחולו של מועד בחג צריכין לטוב בבתייהם
 בלילה לאכול בסוכה אם אין סוכה כאותו כפר ואעפ' שיש
 לבעל הדין לחלוק המחמיר תבא עליו ברכה שומרי העיר
 ביום פטורין בין חייבין בלילה שומרי העיר בלילה פטורין
 בלילה וחייבין ביום שומרי העיר רס' פטורין בין ביום
 בין בלילה שאם יעשה סוכה וישתדל הגב ידע שיש לו מ
 מקום קבוע ויגבוי במקום אחר כתב הרף זל והו' סמך
 לאותן העושים ינות בין הגוים שאינן עושין שם סוכה לא
 ביום ולא בלילה מפני שצריכין לשמור היין משו' נסוך עבל'
 כיצד היא מצות השיבה בסוכה שיהא אוכל השתה ודר'
 בסוכה כל ז' הימים בין ביום בין בלילה כדרך שדר כבירנו
 בשאר ימות השנה וכל ז' הימים אדם עושה ביתו ער' אי

וסוכתו קבע' שג' בסוכות תשבו שבעת ימים כיצד כל' כ'
 נאים ומצעות נאות בסוכה וכלי שתיה כגון כוסו ואשישו'
 בסוכה אבל כלי אכילה כגון קדרות וקערות חוץ לסוכה פי'
 שלא בשעת אכילה וכל זה מטעם תשבו כעין תרוחו שהרי
 אין דרך משאר ימות השנה להגיח כלי האכילה כנקום ח'
 הסעודה ונהגו שלא להשתמש בסוכה דברים של בזיון כ'
 כגון שטיפת קערות וכיוצא בהן ולא להו' מצות בזיון
 עליו כן כתב הר' אשר זל המכורת בסוכה ואם סוכה קטנה
 היא מניחה חוץ לסוכה אוכלין ושותין בסוכה כל ז' ימים
 בין ביום בין בלילה ואסור לאכול סעודה חוץ לסוכה כל ז'
 אלא אם כן אכל אכילה עראי כביצה או פחות או יתר מעט
 ואין ישנים חוץ לסוכה אפי' שינת עראי ומותר לשתו מי
 ולאכול פרות חוץ לסוכ' ומי שיחמיר על עצמו שלא לשתות
 אפי' מים חוץ לסוכה דרי זה משוכח וכת' הר' יצחק זל דוקא
 פרות אינן צריכין סוכה אבל דברים אחרים כגון דייסא ד'
 ובטיר וגבינה וכיוצ' בהן צריכין סוכה כדפי' בתוספו' השלי'ם
 במיני תרג' יצא והרצה להחמיר בפרות יחמיר אכילה
 ביילי יט' ראשון בסוכה חובה אפי' אכל כזית פת יצא יד'
 הוכתו מכאן ואילך רשות רצה לאכול סעודה בסוכה אוכל
 רצה אינו אוכל כל שבעה אלא פרות או קליות אוכל חוץ ל'
 לסוכה כדן אכילת מצה בפסח וצרי' לתת טעם למה מברכין
 על הסוכה כל ז' יותר ממצה שאין מברכין עליה אלא לילה
 ראשונה לבד וכתב דר' זל דכיון דאיכא חיוב שינה כל ז'
 דאי אפשר לאדם להיות ג' ימים בלא שינה נמצא חיוב ה
 הסוכה כמשך כל ז' יותר ממצה דאפשר בפרות בלא מצד'
 כלל' והר' שמואל עקילי זל כתב דשאני מצה שאכילתה
 בשאר ימי' אינה לשום מצות מצה אלא להשביע רעבו לפי
 שאינו רשאי לאכול חמץ ולהשביע עצמו ודומה למי ש'
 שאוכל בשר כדמה טהורה לפי שאינו רשאי לאכול בשר
 בהמה טמאה שאינו מברך אקבו' לאכול בשר בהמה טהור'
 אבל השיבה בסוכה ודאי לאו צורך גופו הוא ולא להשביע
 רעבו אבל לקיום המצוה להד' ולפיכ' צריך לברך מי שהיה
 ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית או חוץ לסוכה
 ואכל הרי זה אכיר' וכאלו לא אכל בסוכה
 ע' שיהא שולחנו בסוכה גזירה שמא ימ
 ימשך אחר שולחנו ואפי' בסוכה גדולה כל ז' הימים קור' א
 בתוך הסוכה ומקדוק כ' שיקרא ויבין חוץ לסוכה כרי'
 שיהא דעתו מיושבת עליו המתפלל רצה מתפלל בסוכה
 או חוץ לסוכה ירדו גשמים הרי נכנס בתוך הבית מאיכתי
 מותר לפנות כשתסרה המקפה פי' משירדו לתוך הסוכה
 טפות טפות שאם יפלד לתוך התבשיל יפסד אפי' תבשיל של
 פול פי' שנפסד מהר והרף זל פי' שאינו ממחר להתקלקל כ'
 כשאר תבשיל עב' ואם פסקו גשמים בעד שהוא אוכל ז'
 ושותה אין מחייבין אותו לחזור לסוכה אלא גומר סעודתו
 בביתו והרף זל ורבנו יהודה בכתב ידו בתוספתא דסוכה
 דאע' ומותר ל' בבית משום ירדת גשמים ממ' בליל
 ראשון של סוכות צריך לאכול בסוכה אפי' אם ירדו גשמים
 דגמרינן טו' טו' מהג' ומצות מה לחזן לילה ראשונה חובר'

ועיקרא דדיקלא אעג' ולא לולב כינהו כיון דמינא דלולב
 הוא שרי למיגר בהו לולב ואפי' לסאן דאמר לולב צריך אגד
 וכש' לריון דקיימא לן לולב אין צריך אגד דשרי והה' להרם
 שוטה' וכן דעת הראב"ד ז"ל ויש אגודין ההדס כשר תחלה
 עם הלולב ואחכ' מוסיפין עליו ומעכין אותו לנוי' ואגודין
 על הכל יחד' ויש לו לאגוד הלולב בחוש או במשיח' או בכל
 מין שירצה הואיל ואין אגודתו מעבכת' וכתב הר' יצחק ש
 שאם הוית' אגודו אגודו כאגודה של ירק' והרף זל פי' כמו
 שאגודין הירק שכורכין האגודה סביב ותוחב חוט האגודה
 בתוכו בלא שום קשר' ודוקא שהוית' אגודו ביט' דאז אינו
 יכול לעשות קשר אבל בחול המועד אגודו בקשר גמול' דהוי
 הדור המצוה טפי' עכ' אגד הלולב עם ההדס ועם הערבה
 והבדיל בין הלולב לשאר המינין במט' לית וכיוצא בו הרי זה
 חוצץ' הבדיל ביניהן בעלי ההדס אינו חוצץ' כמה שעור
 ארך כל מין ומין לולב אין פחות מל' טמחים' ואם היה ארוך
 כל שהוא כשר ומדידתו משדדו בלבד לא מראש העלין' ו
 והדס וערבה אין פחות מג' ואם היו ארוכין כל שהן כשרין ד'
 ואפי' אין בכל בר ובד אלא ג' עלין לחין כשר והוא שיהיו
 בראש הבד' וכתב הבעל ההשלמה זל דדוקא יבשו עליו ה'
 האחרים מלבד אלה ה' שנשארו הוא שכשר אבל אם נשרו
 שאר העלין מלבד אלה ה' לחין אפי' הן בראש הבד פסולי'
 וכתב עוד דכל ג' טפח' של הדס בעי' עבות' ומיבירי הריאף
 זל נראה דלא בעי' עבות בראש כל אחד אלא בראש סני' בין
 שיהיה בראשו או בסופו' ומעמי' פסול אצט' שהוא עכו'
 בג' כרי' עלין לחין' והבעל עשהת' הרברו בת' דבג' כרי' עלין
 לחין סני' לעבוב' ואם אגד הלולב צריך שיהיה שדדו של
 לולב יוצא מן ההדס ומן הערבה טפח' או יותר' ופי' הריאף
 זל דלא תימא דדוקא מי לית ליה להדס ולערבה אלא ג' ט'
 טפחים הוא דבעי' הכי דאפילו ארוכין הדס וערבה כל שהן
 צריך שיהיה שדדו של לולב יוצא מהן טפח' או יותר כו'
 לנענע בו' משיגביה ד' מינין אלו בין כאחד בין כזה אחר
 זה יצא' וכתב הראב"ד זל יא' שאם נטלן אחד אחד שמכרך
 על כל אחד ואחד לעצמו מאחר שאינן אגודין יחד' שתהא
 ברכת הלולב פשוטין' ואם נטלן שניהן ביחד אחת כתב הר'
 שלמיה דלא יצא כדאמר' בגמ' דלא אגדינן אגודת עמון
 משום דכתי' כפות תמרים ולא כתי' וכפות דמשמע הגן לחו'
 והאי לחוד' ואם נטל הלולב וכרך עליו ואחכ' הגיחו ונטל
 האתרוג יצא דהא קיימא לן דאין מעבכין זה את זה' היכא
 דאיתגוהו גביה ואדם גרע שאין לו ידיים נוטלן בזרועותיו
 שהרי אין סגוב ולקחתם ביד כיכמה גרמא שחולצת בשניה
 דמי כתי' וחלצה ביד' עשה לאגודה זו גיסין של כסף או של
 זהב ונטלה יצא שלקחה' על ידי דבר אחר שמה לקיחה הוא
 שיהיה דרך כבוד והדור שכל שהוא לנאותו אינו חוצץ'
 ומכרכין על הלולב ולא על שאר המינין לפי שבמינו גבוה
 מכלן פי' הוא עקר ושאר המינין מפליין לו ומכרך על העקר
 ופותר את הספל' ויא' מאחר שהוא חשוב במינו מכלן כל
 האגודה נקראת על שמו והוי כמי שברך בפ' על כל אחד
 בשמו' ומצוה כהלכתה שיגביה האגודה של ג' מינין בימין

ואתרוג בשמאל והכא תלתא מצוה הכא היא מצוה אבל מ
 משיגביה ד' מינין אלו בין בימין בין בשמאל יצא ודוקא
 שיגביהם דרך גדלתם אבל שלא כדרך גדלתן לא יצא'
 והרמ' נע' כשהוא נוטל הלולב והאתרוג בידו הופך הכף של
 לולב והפטמה של אתרוג למטה עד לאחר שיבר' כדי שתהא
 הברכ' עובר לעשייתה' והאטר יד ימינו נוטל הלול' בשמאלו
 שהוא לו ימין ואתרוג בימין שהוא לו שמאל כדאמרין גבי
 תפלין שהאטר מניחין בימין שהוא שמאל לו' ובמקום אחר
 מצאתי האטר נוטלו בשמאלו כדקיימא לן במנחות לגבי י'
 ימין דעלמ' והכא נמי נוטל בשמאלו שהוא ימין לכלי' עלמ'
 ושולט בשתי ידיו נוטל בימין כשאר כל אדם לא בשמאל'
 ומוליך ומביא ומעלה ומוריד ומנענע ג' פעמי' בכל רוח ורוח
 כיצד מוליך ומנענע ראש הלולב ג' פעמי' ומביא ומנענע ג'
 פעמי' ראש הלולב וכן בעליה וכירידה' וכן כתב הר' יצחק
 זל וזל כהגו רבותי' על פי הירוש' לנענע ג' נענועין על כל דבר
 ודבר אכ' צריך לו' רוחות לו' נענועין הולכה והובאה של ד'
 רוחות והעלאה וירידה וזהו ד' פעמי' ג' נענועין הנענוע ה'
 הולכה והובאה וזהו לו' רוחות לו' נענועין' עכ' יגם כן מוליך
 ומביא בשעת קריאת ההלל בהודו לה תחלה וסוף בהודו ד'
 דתחלת המזמור ובהודו האחרון שבסוף' וכן נמי פי' הרף זל
 וימ' וסוף כי לעולם חסדו שהוא סוף הפסוק' וכתב הרף זל ו
 ושוב לעשות כרכרי שניהם' ובאנא ה' הושיעה נא וכתב
 גאון זל שנהגו לכרך כשהוא אומר הודו שיהיה מולי' ומביא
 וכשהוא אומר לה' מעלה ומוריד וכן נמי באנא ה' כשהוא
 אומר אנא שיהיה מוליך ומביא וכשהוא אומר ה' מעלה ומור'
 והרף זל כת' אין מנענעין בשם לא בהודו ולא באנא' עכ'
 ובפעם השנית כשהוא כופל אנא ה' הושיעה נא מנענע גכ'
 אבל לא באנא ה' הצליחה נא כי הפסוק כך הוא אז ירננו עצי
 היער ואחכ' הודו לה' וכו' אמרו הושיענו' ובמקום שכופלין
 ס' אודך ולמטה כופלי' גכ' הודו שבסוף ומנענע' בו גכ' בפע'
 שניה' וכתב גאון זל כשמכרכין על נטילת לולב מעימד וכן
 בכל מצוה שאין בה הנאה' ולהכי מכרכין על הנטילה' ילא
 על הנענוע לפי שהנטילה היא עקר המצוה כדכתי' ולקחתם
 לכם' ויש מן הגאונים שאמרו שאומר זמן ביט' שני על נט'
 נטילת לולב כדרך שאומר אותו על הכוס' ויש מהן אומרים
 שלא לאמר ביט' שני אחר שלא מצינו עקר לברכה זו אפי'
 ביום ראשון לא בתלמוד ולא במשנה ולא בתוספ' ואין חיוב
 לברכה זו אלא בשעת עשיה כמו שאמר זל העושה לולב ל'
 לעצמו אינו דין שישמוך על של צבור וכיון שאין ברכה זו
 בשעת עשיה אלא משום מנהג די לנו לברך בימי' ראשונים
 בלבד' והר' יצחק זל כתב ודבר בני אדם שמכרכין שהחיינו
 בשעת נטילה לפי שאחרים מתקנין להם לולביהם ביט' שני
 אין לברך שהחיינו' והרף זל כתב ואע' ומכרך שהחיינו גם
 ביום השני בקדוש משום ספק שאני לולב דעיקר שהחיינו
 דלול' בחול היא בשעת עשיה כדאמר' העושה לולב לעצמו
 וכל הלולב אם ברך יום ראשון בשעת נטילה סני' ליה בברכת
 שהחיינו שבידך ביום ראשון בשעת נטילה' כן השיב רשי
 זל בתשובה אחת במחזור דוטרדי' מיהו הר' ד יב

בה מניחה ואם הייתה גדולה מכנים בה קערות וקדרה וכיוצא
 בהן כדי להכיר בה שהיא פסולה ושכבר נגמרה מצור-
 ושפני שהוא יט' אינו יכול לפחות בה ולפסלה . והרמ' נע'
 היה נודע בליל מוצאי סוכות לעלות לסוכה ונוטל רשות
 סוכה ואומר יהי רצון שסוכה לשנה בבאה לישוב בסוכה של
 לוייתן . עצי סוכה אסורין כל שמנהגו ידוע בין עצי דפנות
 בין עצי סכך ואין נאותין מהן לדבר אחר כל ח' הימ' מפני
 שיהיה כלו הסוכה מוקצת עד בין השמשות והואיל הוקצית
 לבין השמשות של ח' הוקצית כל היום . וכן אוכלין ומשקין
 שתולין בסוכה כדי לנאותה אסור להסתפק מהן כל שמנהג
 ואם התנה עליהן כשתלאן ואמר איני בודל מהן כל בין ח'
 השמשות הרי זה מסתפק מהן כל עת שירצה שיהיה לא ה'
 הוקצו ולא חלה עליהן קדושת הסוכה ולא נחשבו כמותה
 פי שאין מועיל תנאי לדבר שהוא מגוף הסוכה כגון עצי ה'
 הסכך והדפנות הילכך אלו חפושין דפני הסוכה מן השופר
 הנקרא פנייול או אם עשד ממנו סכך אסור להסתפק ממנו
 עד מוצאי יט' ולא מדגי בהו תנאי שעל כרחו יכול מהן כל
 בין השמשות משום סתירה אהל . אבל על גבויין אומר איני
 בודל מהן כל בין השמשות כלו בכל אחר מן בין השמשות
 של ז' שאם לא אמר כן אם לא חל עליהן האסור . בבין הש'
 השמשות של יום ראשון חל בשאר הימים ונמצא שלא הועיל
 לו תנאו של בין השמשות ראשון לשאר הימים . ואם לא
 אמר תנאי בבין השמשות ראשון לכל בין השמשות תו לא
 מהנה בהו תנאה דכיון דחיל אסוריה בבין השמשות קמא
 ממילא חיל בכלהו דכלהו יומי כיזמא אריכתא חדא דשו .
 ועל עבין לשון התנאי כתב הרף זל דלא מדגי שום תנאי כי
 אם בלשון איני בודל כל בין השמשות . וכן אם נראה דמי
 שאומ' אני סתנה לאכו מן הפיר' אם יפולו אינו מועיל כלום
 בא' דוקא לכשיפולו אבל ליקח מהם בעודם בסוכה לא מדגי
 שום תנאי משום כזווי מצוה כדמפרש בתוספת פרוק כידה
 ואע' דאיכא דדחי לה סמ' נכון להחמיר . אבל בעצים לא מ'
 מדגי שום תנאי דעל כרחין יכול מהן ואפי' נפלו מן הסוכה
 אסור בעצים כדמוכח בב' יצה פרוק המביא . עכל הרף זל .
 נשלמו הלכות סוכה

דין הלכות סוכה ודין מינין שבו עב

כפות תסרים האמורים בתורה הן חריות של דקל כשיצמחו
 קודם שיתפירו העלין לכאן ולכאן אלא שיהיה כמו שרביט
 זהו ש. קרא לולב פרי עץ האמור בתור' הוא האתרוג וענף
 עץ עבות הוא ההדס שעליו חופין את עצו כגו שהיו ג' עלין
 או יתר על כן כגבעול אחד אבל אם שני העלין באוה זרז
 כנגד זה והעלה השלישי למעלה מהן אף זה עבות אבל כ'
 נקרא הדס שוטה . וכתב הראב"ד זל שצריך להיות כן כל ה'
 השיעור או רכזו ואם אינו כן פסול עב' . ערבי נחל האמור
 בתורה אינו כל דבר הגדל מן הנחל אלא מין ידוע הנקרא
 ערבי נחל עלה שלו משוך ופיו חלק וקנה שלו ארום וזרזו
 הנקרא ערבה ורוב מין זה גדל על הנחל ולכך נקרא ערבי נ'
 נחל ואפי' היה גדל במדבר או בהרים כשר' ויש מין אחר

דומה לערבה אלא שעלה שלו עגול ופיו דומה למכר וקנה
 שלו אינו ארום וזה נקרא צפצפה והיא פסולה ויש שכתב מן
 ערבה שאינו פי העלה שלו חלק ואינו כמכר אלא יש בו ת'
 תלמים קטני' עד מאד כמו פי מגל קטן וזה כשר וכל הדברי'
 האלו . וספי השמועה למדו ממשו רכנו עה' נתפרשו . ד'
 מינין אלו מצות אחת הן ומעבבין זה את זה וכלן נקראין ל'
 לולב ואין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהן ואם לא נמצא
 אחר מהן אין מביאין אחר הדומה לו . מצוה מן המובחר'
 לאגוד לולב והדס וערבה ולעשות שלשתן אגודה וכשהוא
 נוטלן לצאת מהן סכך על נטילת לולב הואיל וכלן סמוכין
 לו ואחכ' נוטל האגודה הזאת בימינו והא' רוג בשמאלו
 ונוטלן דרך גדלתן שיהיו עקריהן למטה וראשיהן למעלה
 ואם לא אגדן ונטלן אחר אחד יוצא והוא שיהיו ארבעתן מ'
 מצויין אצלו אבל אם לא היו לו אלא מין אחד או שחסרו
 מין אחד לא יטול עד שימצא השאר . וכת' הראב"ד זל דהמ'
 בכרבה אבל ממ' הנמצא אצלו נוטל לזכר המצוה . שלא ת'
 תשתכח כדאמר' בלולב היבש . עב' . כמה נוטל מהן לולב
 אחד ואתרוג אחד ושני בדי ערבה וג' בדי הדס . ואם רצה
 להוסיף בהדס עד שיהיה אגודה מ' סוף וכו' מצוה הוא אבל
 שאר מינין אין מוסיפין ואין גורעין מהן ואם הוסיף או גרע
 פסול . והראב"ד זל כתב וזל' לעולם לא שמעתי פסלות בזה
 ולא אסור תוספת וגרוע ואפי' ל' יהודה דאמר לולב צריך
 אגד דהא אמר רבא מאי טעמא דר' יהודה דאמר אין אגדין
 את הלולב אלא כמינו קסבר לולב צריך אגד ואי אגיד ליה
 במינא אחרינא הוה ליה מוסיף מכלל דכי קטר לירז' בסיב
 ובעקרא דדקלא ליכא מוסיף אע' דאיכא טפי מלולב אחד
 וכש' לרבנן דאמרי' אין צריך אגד דאמרי' האי לחודיה קאי
 והאי לחודיה קאי . עב' . ושאלו אל הרמ' במזל מאי זה טעם
 מוסיפין בהדס ואין מוסיפין בערבה ובשאר מינין והשיב
 להם' הערבה אני רואה בה שאין מוסיפין על כ' בדין כמו
 שאין מוסיפין על לולב אחד ואתרוג אחד וזולתנו אחר מן
 הגאונים סתיר תוספת הערבה כמו תוספת ההדס ואנחנו
 לא נתחזק אצלנו ד' בדיה לפי שתוספת ההדס מצ'
 מצאנוהו כתוב רצוננו לומר הושיענא זכ' מה שלא נמצא ה'
 והנו בבאור כתוב לחכמים נשאידי אתו כמו שהוא בלי ת'
 תוספת ומגרעת לפי שאין הפרש אצלנו בין התוספת על ה'
 הדבר ובין החסרון ואם לא נעשה אלא שני בדי ערבה ק'
 קיימנו מצוה מן המובחר ול' לפי שאין חשש תוספת וחסרון
 זו היא דעתנו ומי שירצה לעשות כמו הדעת האחרת יעשה
 עב' ומזכח בגמ' ג' בדי הדס כנגד ענף עץ עבות . זכ' בדי
 ערבה כנגד ערבי נחל ומעט ערבי שנים . הלולב אחד ד'
 דכתי' כפות תסרי' כפת סת' ואתרוג אחד דכתי' פרי דמישמע
 אחד . וכתוב בספר האשכול יש נהגו לתת סח' ברי' הדס כ'
 כנגד לולב ויש נהגו סס' כנגד הדס . ובהג' אומר להוסיף ה'
 האגודה בהדס שחטה ומביא ראייה מדאמ' הדס שחטה לסוכת
 וענף עץ עבו' ללולב מכלל דהדס שוטה ללולב כלל לא
 מיהו המנהג עכשו לעשות זה וכן קצת הגאונים כתירין וא'
 ואמרים כיון דמינא דהדס הוא לא מקרי תוספת דהא סיב

אינו נטל בשמיני ספק שביעי בלא כרחה כמו שיושבין כ
 בסוכה ויש לתרץ לפי שאינו מן התור כגבולין אלא יום א'
 והראב"ד ז"ל תרץ שאין נוטלין הלולב מספק בשמיני אחו'
 שיש בו סרך אסור לטול במקום מצוה מה שאין כן בסוכ'
 שאין בישיבה אסור כלל כן היה המנהג בירושלם ארס'
 יוצא מביתו שחרית ולולבו בידו ונכנס לבית הכנס' ולולבו
 בידו לבקר חולי ולולבו בידו וכשנכנס לבית המדר' משלחו
 לביתו ביד עבדו או ביד בנו מקבלת האשה לולב מיד כנה
 או מיד בעלה בזמן שהיו נוטלין אותו בשבת פי' וקמל'
 דאע"ג דאשה לא מחייבא ביה לא אמרי' שיה' אסור לטלטלו
 כעץ ואבן שאינו ראוי לטלטל אלא מקבלת אותו ולכתחל'
 מחזרת אותו למי' דלא חשבי' חזרה בהשקאת זרע' ואע"ג'
 דמועיל להעמיד לחותו אבל אין מוסיפין על המים שמא
 תוכפת המים יוסיף לחדש בו לחותו וכי' מוסיפין אבל א'
 אין מחלפין המים שישפוך אלו ויתן אחרי תחיתן ובחולו
 של מועד מחלפין ובזמן הזה שאינו נטל בשבת אם שגג
 אדם והוציא מן המים או שחזרו ולא נתנהו במים אין
 מחזירי' אותו במי' ביון שאינו ראוי אלא לאנשי' ולא לנשי'
 למצוה בשבת שהרי הוא כאבן לעבין לטול כמ' ויש
 מדקדקין על עצמן לברך על הלולב קודם שיטלוהו משם
 דאמרי' מדאגבהיה נפק ביה ולא הוי מברך עובר לעשייתו
 אחכ' וכת' הר"ז ז"ל על זה דמנהג בורות הוא שהרי תקנו ז'
 לש' על נטילת לולב דמואגבהיה נפק ביה והוי כלשעבר
 משמע בבאור דעתם ז' שאין מברכין עליו עד אחר שה'
 שהגביהו ומי שמבר' קודם לכן אין דעת חכמי' ססכמת עמו'
 גם אין הופכין אותו מימין לשמאל שהרי לא יועיל זה ל'
 לכונתם שהרי אין לומ' בשביל זה ההפוך שלא יצא בו וגם
 אין להפכו למעלה למטה שאם יעשו כן לא יועילו לעשו'
 כתקן חכמים שתקנו בלשון על ולהם היה ראוי לבר' ליטול
 ומל' המשנה מסטבע ששבע חכמים בברכות אינו אלא ט'
 טועה לפי' אין לשנות המנהג והלם בסול' כת' שאם יברך על
 הלולב קודם שיטלנו סמכו ליטול ויש לדעת כי מה שרצו
 חכמים שיטלנו תחלה והוצרכו לתקן המרכה בלשון שעבב'
 ולא חששו לבר' עליו בלמד ויברך עליו קוד' שיטלנו שתה'
 אברכה עובר לעשייתה ככל שאר מצות לפי שחששו שסא'
 יבא לברך לבטלה אם יברך קודם שיטלנו כגון שיקדמו א'
 אחר ויטלנו לעצמו ואין לו שיטלנו הפוך למעלה למטה
 בשביל חששא זו ויבר' קודם שיחזירנו כהלכתו שאי' זה נוי'
 למצוה אלא לזולת ולא מצונו למיסר דאע"ג דאגבהיה לא
 נפק ביה כיון ולא אכוח לצאת מיד שהרי מצות לא צריכ' ל'
 כוכה וממ' כיון שעושה והעבוע אחר כן כפי המצוה עובר ל'
 לעשייתן מקרי' הדם שבלולב אסור להריח בו פי' דכיון קא'
 מקצה ליה לא מריחה קא מקצה ליה ויש כתבו שאם התב'
 עליו שיועיל לו תבאו כמו לנוי' סוכה לפי שאינו
 מבטלו מסצותו להריח בו אבל אתרוג מותר להריח בו שהרי
 לאכילה הוא עומד וכי קא מקצה למצוה מאכילה קא מקצי'
 ליה לאו מריחה והרף ז' כת' מיהו מריחה בו כדרך אשר
 נתן ריח טוב בפרות כראמרי' בברכות ועל כן טוב לסגוע

שלא להריח בו בשע' נטילה שרוב פעמי' אינו זכור מברכ'
 זו ואסור לי הנות בלא ברכה ואותן המריחין בשמברכי' על'
 הנטילה מנהג שטות בידם עכ"ל ואסור לאכול אתרוג כל יום
 ז' מפני שהוקצה למקצה היום הוקצה לכלו ובשמיני מותר
 באכילה ובזמן הזה שאנו עושין ב' ימי' אעפ"י שאי' נוטלין
 לולב בשמיני האתרוג אסור בשמיני כדרך שהיה אסור ב'
 בשביעי בזמן שהיו עושין ב' ימים מן הספק והוא ספק ז'
 הפריש ז' אתרוגין לז' ימים כל אחד ואחד יוצא בו ליומו וא'
 ואוכלו למחר ארבעה מינין אלו שבלולב שהיה אחד מהן
 יבש או גזול או גבוב אפי' לאחר יאוש או שהיה מאשרד'
 הנעכדת אפי' שבטלו האשרה מלעבדה או שהיה של עיר
 הגדול' הרי זה פסול היה אחד מהן של עז לא יטול לכתחלה
 ואם נטל יצא לולב היבש נקרא כשכופלין אותו והעל' ד'
 שלו משתכרת ודעת הראב"ד ז' שכל זמן שהלך כל מראה
 ירוק שבו ונהפך ללבן הוא שנקר' יבש שפסול אלא אם היה
 שעת הדחק ודעתו ז' שאין מברכין עליו ועוד כתב שאם
 יבש רוב שדרו נפסל אבל אפי' יבשו כל העלין כשר ובלבד
 שישתיירו מן הלחין בראשיהן ובלבד שתהי' חתימ' העליונ'
 לחה אבל דעת רב פלוני ור"ת ז' שבשעת הדחק נוטלין
 לולב היבש על השעור שמת' ומברכי' הראי' מאנשי ברכוס
 שהיו מורישין לתביתן לבניה' וכן נרא' דעת הר"מ ז' שכת'
 היה כמוש ולא גמר ליבש כשר ובשעת הדחק ובטע' הסככ'
 לולב היבש כשר אבל לא שאר המיני' והרף כת' לולב היבש
 פי' בתוס' דהיינו כדי שיהא צפוף בצפוף כי ההיא דראון
 בכור' וטע' פסול היבש ספר' בירו' על שם לא הסתי' יהללו'
 לולב שנקטט ראשו פסול פרשי' ז' אעפ"י שלא נקטט ראש
 השדרה או נקטטו ראשי העלין העליוני' הנקדין תיימת'
 וכן דעת הב' הש' ז' והראב"ד ז' כתב דוקא כשנקטט ראש
 השדרה אבל ראש העלין כשר ואית דריקי דמוקאמ'
 נקטט ראשו דקשימה אחת כגון באמצע לא פסולה משום
 חסרון ולא דמי לאתרוג כהא' נספק או נתרחקו שני סדקי'
 זה מזה עד שיראו שני' פסול' היה עקום מלפניו שהי' שרוד
 כגב בעל חטוטרות פסול' היה עקום לאחוריו כשר שזו היא
 ברייתו' נעקם לאחד משני צדדיו פסול נפרדו עליו זה מזה
 ולא נתדלדלו כעלי החרות כשר נפרצו והוא שיתדלדלו
 משדרו של לולב כעלי חרות פסול' פי' חרות מלשון חריות
 של דקל שמתקשה העץ ועליו נושרין וימ' נפרצו שנתקן
 העלין מן השדרה אבל לא לגמרי וכת' הב' הש' ז' דאפילו
 נפרצו עליו פסול' והראב"ד ז' כת' דלא מפסיל אלא כנפרצו
 רוב עליו וכן כל פסולי הלולב אינן אלא ברוב בריית העלין
 שבלולב כך היא כשהן גדלין גדלי' שנים שני' דרבוקין מגבן
 וגב שני העלין הרבוקין הוא הנקר' תיימת נחלקה דתיימת
 פסולה היו עליו אחת אחת מתחלת ברייתו ולא היה להן ת'
 תיימת פסול' והתיימת פרשי' ז' שני העלין העליוני' ה'
 האמצעיים ששם השדרה כלה ואם נחלקו זה מזה פסול א'
 אבל בחלקת שאר העלין אינו נפסול' ודרע' הרף ז' נפסול'
 ברוכ' ואם אין לו שני עלין רק שעלה בעלה אחד'
 מזה חלדה ברייתו פסול' לדעת ר' יעקב ז' ז'

שמא נאיבר זל אומ' בשם רי דעכשו שנהגו לבר שהחיינו
ללוב בשעת נטילה אכ' צרי לבר אותה גם ביט' שני דשמא
יום ראשון חול הוא ולא יצא דאעג' דהעשה לולב לעצמו מ
מכרך שהחיינו אעפי' שהוא חול היינו משום דמכרך בשעת
עשייה אבל ביום ראשון אם הוא חול ההיא שעתא לאו שעת
עשית היא ולא שעת נטילה היא והברכה נתקנה או בשע'
עשייה או בשעת נטילה והא לא דמיא אלא לנוטל לולב ב
בחול אחר העשייה שאם בר' אז שהחיינו דודאי לא יצא ויט'
ראשון אם הוא נמי חול להאי דמיא והילכ' מברכ' שהחיינו
אלולב בין ביט' ראשון בין ביט' שני וכן עקר' עכ' הרף זל
מצות לולב להנטל ביום הראשון ובמקד' לברו נוטלין אותו
בכל יום מן ימי החג שנ' ושמתם לפני ה' אלהיכם שבעת י
ימים' חל יום השבת להיות בתוך ימי החג אינו נטל בשבת
גזרה שמא יטלנו ויעבירנו ד' אמות ברשו' הרבי' כמו שגזרו
בשופר' ולמה לא גזרו גזרה זו ביום ראשון מפני שהוא מן
התורה ואפי' בגבולין נמצא שאין דינו ודין שאר הימי' שוח
ששאר ימי החג אין אדם חייב ליטול את הלולב אלא במקד'
משחרב בית המקדש והתקינו שיהא לולב ניטל בכל מקו' כל
ז' ימי החג וזכר למקדש בכל יום ויום מברכין עליו על נטילת
לולב מפני שהיא מצוה מדברי סופרים ותקנה זו עכ' כל ה
התקנות שהתקין רבן יוחנן בן זכאי משחרב בית המקדש
וכשיבנה בית המקדש יחזרו הדברים לישנן' בזמן שכיר
המקדש קיים היה לולב ניטל ביום ראשון שחל להיות בשבת
דכן בשאר מקומות שידעו בודאי שיום זה הוא יום החג באר
ישראל אבל המקומות הרחוקים שלא היו יודעין בקביעות
החדש לא היו נוטלין הלולב מספק' ומשחרב בית המקדש
אסרו חכמי' ליטול את הלולב בשב' אפי' ביום ראשון ואפי'
בני ארץ ישראל שקדשו את החדש מפני הגבולים הרחוקים
שאינו יודעין בקביעו' החדש כדי שיהו הכל שדן בדבר ולא
יהו אלו נוטלי' ואלו לא נוטלין הואי וחיוב יום ראשון בכל
מקום אחד הוא ואין שם מקדש להתלות בו' ובזמן חזר
שדנ' עושין על פי החשבון נשאר הדבר כמות שהוא שלא
ינטל לולב בשבת כלל לא בגבולין ולא בארץ ישראל אפי'
ביום ראשון ואעפי' שהכל יודעין בקביעות החדש' וכבר
בארנו שעקר האסור בנטילת לולב בשב' גזרה שמא יעברנו
ד' אמות ברשות הרבים' ויש שואלין למה גזרו זל בשופר
ולולב וכנגלה שמא יעבירנו ד' אמות ברשות הרבים יודע
כמילה שהרי מילה דוחה שבת ולא חששו להעביר ד' אמות
דיל' דכיון שהמילה אינה מוטלת רק על יחיד' כגון האב או
על בר' לא חששו שמא יעבירנו ד' אמות ברשות הרבים כי
האחרים שאין המילה מוטלת עליהן יכנעם מזה ויזהירו
אבל ג' אלו הם עניני' מוטלין על כל ההמון וכיון שכן אפשר
שיתעו בו רבים מעמי הארץ' כל שחייב בשופר ובסוכה
חייב בלולב ומל' הפטור משופר וסוכה פטור מלולב' קטן
היודע לנגעג חייב בלולב מדברי סופרי' כדי לחנוכו במצות
הלכה למה מסני' שמביאין במקדש ערבה אחת חוץ מ
מערכת הלולב ואין אדם יוצא ידי חובתו מערבה שבלולב
ושעיד זה אפי' עלה אחד בכד אחד' כיצד היתה מצותה בכל
יום מן ימים שהיו מביאין מורביות של ערבה חוקפין אותן

על צדי המזבח וראשיהן כפופין על גבי המזבח ובעת שהיו
מביאין אותן תוקעין ומריעין ותוקעין' חל יום הטב' בתוך
ימי החג אין זוקפי' ערבה אלא אכ' חל יום שביעי שלו להיו'
בשבת שזוקפין אותה בשבת כדי לפרס מה שהיא מצוה'
כיצד היו מביאין אותה מעש' למקדש ומניחין אותה בגנית
של זהב כדי שלא יכמשו העלין ולמחר היו זוקפין אותה על
גבי המזבח ובאין העם ונוטלין ממנה כד' שעושין בכל יום
וערבה הואיל ואינה בפירוש בתורה אין נוטלין אותה כל ז'
ימי החג וזכר למקדש אלא ביום ז' בלבד נוטלין אותה בזמן
הזה' כיצד עושין לוקחין כד אחד או בדין הרב' חוץ מערבה
שבלולב וחובטין בה על הקרקע או על הכלי פעמי' או שלש
בלא ברכה שדבר זה סנהג נביאים הוא' והפעם אל המנהג
שהחוקקו בו בשביעי יותר משאר הימים לפי שהיתה חביב'
בו יותר במקדש וסדרו מתקני המועדו' שלא יארע השביעי
בשבת כדי שלא תדחה ערבה' ועל כן אמרו זל לא ארו' ה
הראש שאם יהיה זה יום א' יהיה יום ז' של חג בשבת ותדחה
ערבה' ואת' אם עשו תקנה בשביל ערבה שלא יבא בשבת
כש' שהיה להם לתקן בשביל שופר ולולב שלא תהא מצותן
נדחית' ויל' דשאני שופר ולולב שיש להן תשלומין למחר
שהרי אף בני ארץ ישראל עושין מרה ב' ימים אבל שביעי
של ערבה אין לו תשלומין לשמיני' ועוד יל' שאם יתקנו
וידחו משום שופר ולולב פעמים שיבא סולד תשרי ביום ה'
מיח' שעות ולמעלה ותדחה זה מאותו היום כפני מולד זקן
ומיו' ד' שלמחר משו' דחוי יום פסול ואם נדחה בשבת גם כן
תצטרך לדחותו עד יום ב' שהרי יום א' יום פסול ויראה הדבר
כחוכה שהרי תראה הלכנה בעליל זה ב' ימים או ג' כשנעשה
זה שהוא רוח' ואין מברכין על ערבה לפי שאינה אלא כנהג
כמו שבארנו ואין מברכין על המנהג' והשת' דמברכין אהלל
ברח שאינו אלא מנהג בדאמרי' והם שנתנו אבותיהם יא'
דשאני הלל דהוי רבים שהנהיגו אותו לרבים אבל ערבה
נביאים הוא שהנהיגו לעצמן ואחרי' למדומיהן' ויא' דשאני
הלל שכן היה המנהג לקראו בברכה והרמ' במול' כתב בהלל
גכ' שאין מברכין עליו ברח' אפי' בצבו' והשת' זל כת' דמילת'
דחליא במעשה כגון ערבה אין מברכין על המנהג ומילתא
דחליא בקריאה כגון הלל מברכין על המנהג' בכל יום מק
מקיפין את המזבח ולחביחין בידיהם פעם אחת ואומר אנא
ה' הושיעא נא אנא ה' הצליחה נא וכו' זה היו מקיפין אותו
ז' פעמים' וכתב הרמ' נע' פעם למה מסבכין את התיכור' ז'
פעמים כנגד ז' פעמי' שסבכו ירחו ומביא ראיה מן המסור'
ואסוכבה ב' אקומה נא ואסוכבה בעיר ואידך ואסוכבה את
מזבחך' כלומר כנגד מה שסבכתי את העיר ירחו ז'
פעמים כן אסוכבה את מזבחך ה'
וכבר נהגו כל ישראל בכל המקומות להגיה תיבה
באמצע בית הכנסת ומקיפין אותה בכל יום כדרך שהיו מ
מקיפין את המזבח זכר למקדש' ונהגו לומר הושיענות כדל'
שהיו אומר' אנא ה' הושיע נא במקד' וכו' של ערבה לוקחין
כל אחד כד אחד או בדין הרבה של ערב' חוץ מערב' שבלולב'
החלכין סביב התיבה ז' פעמים ואומרי' הושיענות וחובטין ח
הערבה וביים שמיני' אין נוטלין הלולב' ויש שואלין למה

ען אומפני שהוא אחרת אמרו באכילה בין ביט ראשו בין
בשאר הימים פסול. הלכך לולב יבש וכל האחרים כשרים
בשאר הימים. אך הראב"ד ז"ל פוסלו אך בשאר הימים מטעם
הירוש לא הגמים יהלריה. והטעם כמאן דליתיה דמי.
ונקטם ראשו גב' יש שפוסלין אותו לעולם שאינו אלא כס
כמקל בעלמא מיהו דוק כשנקטם ראשו עד קצת השדרה.
הריט נע' כת ולולב שנשבר קצת מן הכף אם אין לו אחר
אלא הוא יכול לצאת בו כיון שהוא שעת הדחק כדאי' פרק
לולב ושיבחה אנשי כרכים פורשיין לולביהן לבניהם אעפי'
שיבש פסול אין שעת הדחק ראיה ולולב גזול או גנוב גב' יש
שפוסלין לעולם משום מצוה הבאה בעבירה מיהו דוק לגולן
הלגב עצמו אבל לאחרים בשאר הימים כשר והטעם דלא
קפדין אלבם ויש מכשידין בשאר הימים אף לגולן עצמו
כדאמרי' בגמ' מתוך שיוצא בשאול יוצא בגזול ונפרצו ע'
עליו תסוק אפי' כהימנך וכוחך ועקום דומה למגל בשאר
הימים כשר. אבל חרות פסול לעולם שאין זה לולב כלל.
וכן הריש שוטה פסול לעולם. אבל עביו מרובין מעליו וש'
דשחוחות ואדומות כשר. והצפצפה פסולה לעולם. וכן
אתרוג הכושי הרבה וכן שגולו כדפוס כמין בריה אחרת
ראוי לומר שיפסלו לעולם. אבל נטלה פטמתו וכוונתו וע'
ועליתו בו חזוית על רובו ונקלף ונסרק ונקב וחסר ותפוח
וסרח ושלוך כלן כשרי' בשאר הימים וכן אתרוג שנקכוהו
עבדיה אעג' דמאים נפיץ ביה בשאר הימים וליכא משום
כוזי' מצוה. וסיהו בעל הלכות זל כת' דפסול משום דמאים
ואיכא הקריטה נא לפחתך. אבל אם קלף והסיד נקור
העמכיה יוצא בו לכתלה בשאר הימים וכתב הראב"ד זל
דחא דאמרינן דאתרוג של ערלה פסול דוק ביום ראשון ד'
דלא לכת' הוא אומפני שאין לו והרי אכילה או שאין בו ת'
תקנת כמות אבל בשאר הימים כשר. אך אדם יוצא ביט'
ראשון של חג בלולב של חברו שישראלנו מסכו עד שיתגנו
לו במתנה. וכתבו לו על מסת שיחזירו ורי זה יוצא בו ידי ח'
חובתו וחזוירו לו שמתנה על מנת לחזויר שמה מתנה ואם
לא החזירה לא יצא שנמצא כחול. ויא' שאם נשרף או
כאבד שאינו יכול להחזירו שמחזיר את דמיו ויצא כראב"ד
בבישין על מנת שתתנוני לי אצטליתי שתתן לי את דמיה.
והב' עשות הרבות זל חולק על זה ואם ראוי התם דשייך
לסיכא מה לי הוא מה לי דמיה אבל בלולב דצריך למצו לא
יהיב דעתיה לקבלה דמיה לא לולב גיפיה ואין כותבי' אותו
לקטן שהקטן קונה דאינו מקנה אותו לאחרים ונטצא שאם
החזירו לו אינו חוזק ואחד לולב ואחד כל סין ומין מארבע'
מנין אלו אם היה מהן שאול או גזול אין יוצאין בו ביט' ד'
ראשון. שנתפץ שקנו לולב או אתרוג בשתנפות אין אחד
מתן יוצא בהן ידי חובתו ביט' ראשון עד שיתן לו חלקו ב'
במתנה. האחים שקנו אתרוגין מתפישת הבית ונטל אחד
מהם אתרוג יוצא בו אם יוכל לאכלו ואין האחים מקפידין
בכך יצא ידי חובתו ואם היו מקפידין לא יצא עד שיתנו לו
חלקם במתנה. ואם קנה זה אתרוג וזה פריש או שקנו א'
אתרוג ורימון ופריש מתפישת הבית אינו יוצא באתרוג עד

שיתן לו חלקו במתנה ואעפי' שאם אכלו אין מקפידין עליו
פי' שאין להם להקפיד עליו שהרי יש לאתר כגורו פריש או
דמון ממ לענין מצוה לא יצא אלא אם נתנו לו במתנ' אבל
אם קנו אתרוג לכל אחד הרי הוא כאלו נתנוהו לו במתנה
שעל מנת כן לקחוהו. וכת' רבנו שמואל זל כי על כן פשט
המתנה שהקהל יוצאין כל אחד באתרוג של חברו שהדבר
ידוע שאין מקפידין ועל מנת כן הכבי' בעל האתרוג אתרוגו
בבית הכנסת שיחיה המתנה לכל מי שירצ' לצאת בו ובלבד
שיחזירוהו לו. והראב"ד זל היה נוהג לקנות אתרוג אחר מ'
משלו לכל קהל מונפישלייר והיו יוצאין בו כל הקהל שהיה
נותנו לכל אחד ואחד על מנת לחזויר וביומא דערבא היה
פבקש לכל אחד ואחד עד כדי שיפרע דמי האתרוג וכל זה
היה עושה מפני ספקין לצאת בשל צבור לפי שהוא מש'
משותף לכלם ושמה יש באחד מהם מי שאין בדעתו להקנו'
חלקו לחברו טראוי גם יש בעיר כמה קטנים ותומים שיש ל'
להם חלק בו ואין יודעין להקנות כמו שאמר זל קטן מקנה
קני אקנוי לא מקני ולפי' היה קונה משלו והיה מקנהו לכל
אחד ואחד בהקנאה גמורה על מנת להחזירו לו ולכסוף היה
נוטל את דמיו שמה היה בהם מי שינהוג סלסול בעצמו או
שיחיה רחוק גסה שלא ירצה לצאת אלא בשל זה יצחק זל
כת' כשהקהל קונין אתרוג יחד מקנין אותו לאחת מהן בקנין
גמור והוא מקנהו לכל אחד במתנה על מנת לחזויר. עב'.
הדף זל כת' באשכנז נוהגין לקנו' לולב אחד בשכ' כל הקהל
ממעו הקהל וביט' נוטלו כל אחד ויוצא בו בלא שום הקנא'
ושפיר קא עבדי משום דדעת כלם להקנות חלקם לאותו כי
נוטלו שיצא בו. ובכמה מקומות אזלינן בתר' אומדנא דד'
דרעתא בלא שום תנאי כדאמרי' פרק האומר בקדושין ומ'
זמאי טעמא נמי לא בעינן תנאי כפול באתרוג עד שיהא
כלו שלו ומקנהו לחברו לצאת בו כדאי' בפני' אבל על מנת
מיהא בעינן באתרוג שהוא כלו שלו משו' דליכ' אומ' דעתא
כלי האי כמו באתרוג שקונין בשביל כל הקהל וב' חלוקין יש
בו בתוספות פר' האומ' לפי' זה כשהאתרוג כלו שלו אפי' לא
אמר על מנת אלא אמר אדעתא דלהחזיר סגי בהכי וחשיב
כמו תנאי כפול כמו בהדיא אדעתא למסק' לארעא דיעראל
פרק האומ' עב'. ועוד כת' בתוספ' ששנץ פרק דביצה כשחל'
שפחת תורה בא' בשבת מתירין האתרוג כדין ספק שביעי
ספק שמיני מיהו שמעתי מרבו' מאיברא שהיו אוכרין אותו
ואעג' דאמרי' דאתרוג מותר בשמיני ספק תשיעי המ' כשחל'
בשאר ימים אבל כשחל בא' בשבת כיון דבשכ' אסור משום
שביעי ספק שמיני באחד בשבת נמי אסור שהו' יט' משום
דאין שבת מכינה ליט' מדי דהוה אביצה שכולל דה' בשבת
דאסורה ביט' אעג' דלא דיני ממש סמ' דומים קצת זה לזר'
זמחאי טעמא נמי אסורין לאכול מכוזי' הסוכה באחד בשכ'
שחל להיות אחר החג מיד כגו' שחל יש' האחרו של חג בעש'
כיון דאסורין ביט' אסורין בשבת הסמוך משום הכנה דיט'
ספק ח' ספק ט' אסור סוכה וכוזי' משום כגו' דאתקצי' לבין
דשמשחת של שבת אתקצי' נמי לכליה יומא. אבל ליכא
לאסו' גזי' סוכה בשבת והסמוך לתג' משום

כת' הרף זל דרך ג' עלין האמצעיו להיות מחובר ומתפרדו
זו מזו הרי נחלקה והתיימת ופסול אעפי שכל עלה ועלה ש
שלם בעצמו כמו שאר עלי הלולב שכל אחת ואחת כפולה
אעפכ הוא פסול כיון דשתי עלין האמצעיו חלוקות זו מזו
לפי זה הלולבין המצויין בינינו רובן פסולין לפי שרובן אין
שני העלין האמצעיות מחוברות יחד. ועוד פי בקונטרס
פי אחר שנחלקה התיימת היינו דוק' עלה האמצעי שדרכו
להיות כפול כשאר עלין נחלק לשנים. ולפי זה הלולבין המ
המצויין אצלנו רובן כשרי כגון שעלה האמצעי שלם ומיהו
יש מקצת שעלה האמצעי נחלק בראשו וממ' יש להכשירו
לפי הקונטרס דאמ' נחלקה התיימת דפסול היינו דוקא כ
כשנחלק עד למטה סן העלין כדפי בתוס' רבנו יהודה פרק
הכונס. עבל הרף זל ורח והרמ' במזל פי שכל העלין נקראו
תיימת לולב שלא היו עליו זה על זה כד' כל הלולבין אלא
זה תחת זה אם ראשו של זה מגיע לעקרו של זה שלמעלה
פסול שנמצא שורדו של לולב מכוסה בעלין כשר ואם אין
ראשו של זה מגיע לעקרו של פסול ולולבא דסליק כחוצא
פסול. הדם שנקטם ראשו כשר פי אפי' נקטם העץ. נשרד
רוב עליו אם נשתיידו ג' עלין בקן אחד כשר. וכן נמי דעת
הר' יצחק זל. היו עביו מרובות מעליו אם ידוקות כשר ואם
אדומות או שחורות פסול ואם מעטן כשר ואין ממעיטין א
אותן ביט' לפי שהוא מתקן. עבר ולקטן או שלקטן אחר ל
לאכלה כשר. וכבר כתבנו למעלה דעת הר' זל בנשרד
וכעבר ולקטן כת' שאם אין לו אלא זה נוטלו ואין מברך
עליו. ובנקטם ראשו בעי שעלתה בו תמרה ואם לאו פסול
ערבה שנקטם ראשה כשרה הרף זל גרים נטלה. נפרצו
עליה פסולה. ויש שואלין מאי שנא לולב דנקטם ראשו פ
פסול והרם וערכה כשרין. ואולי משום דהרם וערב' דרבן
להקטם במחבר לפי אין הקטימה פוגמת אותן אבל הלולב
אין דרך בכך וכיון שנקטם ראשו נטלה הודתו. אתרוג של
עלה ושל תרומה טמאה ושל טבל פסול. פי לפי שאין לו
התר' אכילה והתורה אמרה לכם. ושל דמאי כשר שאפשר
שיפקיד נכסיו ויהיה עני שמותר לו לאכול דמאי. של
תרומה טהורה ושל מעשר שני בירושלם לא יטול שסא יכ
יכשירוהו לטומאה פי במיט שבידיו כחמת דלולב שנטל
מהמים ואסור לגרום קבלת טומאה לתרומה ואם נטל כשרי
כג' הר' יצחק זל הלכה כו' יהודה בשעיר אתרוג קטן שהוא כ
פ' יצה' ואתרוג גדול אפי' צדי' ליטלו בשתי ידיו כשרי אתרו'
שנקב נקב מפולש במשהו פסול ושאינו מפולש אם היד
פאסר או יתר פסול חסר כל שהוא פסול. וכת' הרף זל אפי'
בלא נקב. נטל דרו הוא הראש הקטן ששזשנתו בו פסול
וכת' הר' יהוש' זל יש אתרוגין שאין להם פטמת והן כשרין
כל' בשלא הייתה להן מתחלת ברייתן אבל אותן שהיתה להן
ונפלה חסרין הן ופסולין. וכן דעת הראב"ד זל. נטל העץ
שהיא תלוי מעקר האתר' ונשאר מקומן גומא פסול כת' הר'
יצחק זל אתרוג שנטלה פטמו פסול עוקצו כשר. פי הרף
והר' יעקב בר' יקר זל פטמתו חוטמו ועוקצו דווא שקורין
זבב אבל רבי יצחק הלוי זל פי פטמתו מה שנכנס מן הזנב
ב. וך האתר' ועוקצו אותו שאינו נכנס לתוכו ואנו הולכי

כדברי שניהם להחמיר נקב חסר כל שהוא פסול פרשי זל
דחרא מילתא היא דאלו נקב בלא חסרון כשר. ונקב נקב
מפולש שיש בו חסרון קאי עבל. והרף זל כת' ונהגו העולם
לפסול בחסרון כל שהוא אפי' בלא נקב. וצע' בסוכה. עב'
עלתה חזית עליו פי כמין אבעכו' אם בב' ובג' מקומות
פסול משו' דמחזי כמנומר. וכן כת' הר' יצ' אפי' במעטו כת'
הר' והשתא יש חומר גדולה דמאי קרי מעוטו ונרא' דמעוטו
זל מעוט פחות מחציו אבל הרביע והשלי' לא ומפסול ויש
לדקוק שלא יהיה בו חזיו כלל. ומיהו לפי הר' דפי' חזיו א'
אבעכו' דקות אכ' אין זה מעבין גרב שיש באתרוגי שלנו
אמ' רבא ובחוטמו כל שהו. פי הר' בעובי גבהו שמשפע
לצר ראשו ופסול וסשום דאותו מקום נרא' לעיני' יותר. והר'
מלריאלא כת' ומאר יש להסתפק דמאן לימא לן דאותו גרב
לא מקרי חזיו עב'. ואם במקו' אחד אם עלתה על רגבו פסול
ואם עלתה על דרו אפי' כל שהוא פסול. נקלף החצון שלו
שאינו מחסרו אלא ישאר ירוק כמו ברייתו אם נקלף כלו פ
פסול והרש' זל פסק להפך דכלו כשר ובמקצתו פסול דהוח
ליה כמנומר. אתרוג שהו תפוח פי שנתפח כגון שנפל עליו
מי' סרוח פי שנתעפש ונרקב. כבוש שלוק שחור לבן ס
כנומר ירוק ככתי' פסול. גדלו בדפוס ועשאו כמין ברידו
אחרת פסול עשהו כמין בריתו אעפי' שעשאהו דפי' דפי'ן
כשר. התי'ם והכוסר כשר. פי תי'ם שנכדאו שנים יחד
דביקים ומעדין זה כזה שאין אדם יכול להפרידן וכיון שכן
פרי אחר קרינא ביה ואין בו משום תוספת. הכוסר כל זמן
שאינו מבושל קורוהו בוסר. ויש פוסלין אותן משום דלאו
פרי הוא אם לא נגמר בשולו. וכן הידוק ככתי' לפי שלא נ
נגמר בשולו. מקום האתרוגין שלהן כעין שחזות מעוטו
כשרין ואם היו שחורי' ביותר כאדם כדשי הרי זה פסול בכל
מקום. כל אלו שאמרנו שהם פסולין מפני סומין שבארנו
או מפני גזל וגבבה ביט' ראשון בלבד אבל ביט' שני עב' ש
שאר הימים הכל כשר. פי יט' שני קרי משני ימים ר'
ראשוני' ואילך. ודעת הר' נתן זל דכת' וב' ימי' הראשוני' דין
א' להם מכאן ואילך יוצא אף בשאלו עב' וכת' הרי"ם נע' בכל
הימי' של סוכות לבד מיו' ראשו' אם יש לו אתרוג חסר מותר
לכר' עליו ולצאת בו מתוך שיוצא כשאלו וביבש יוצא נמי
בחסר כדאמ' ר' חנינא מטבל ביה ונפיק ואפי' ביד' ראשו' אם
אין לו אחר אלא חסר מותר לכר' עליו ולצאת בו כדאית' פר'
לולב הגזול האחין והשזתפין שיש להם אתרוגין בתפוס היד
ונטל מהן אתרוג וברך עליו יצא אעפי' שהאחד קטן יותר
מחברו כי הם אינם מקפדין זה על זה. ומסיק התם דוקא
אתרוג אבל פריש ודמק' לא ומה לו להכזי' אבל פריש ודמק'
היה לו לומר אבל חסר לא אלם' מכאן ראייה שיוצ' אפי' בחסר
ועד מביא ראייה מספ' סוכה אנשי סוכים מודישין לולביותן
לכניהם אעפי' שלולב יבש פסול משום דאין שעת הדחק
ראייה. אלם' אעפי' שלולב יבש פסול בשעת הדחק יכול ל'
לצאת בו. וכן פי' הר' יצחק בעל המנהל בשם רבו שיוצא ב'
באתרוג פסול ביום ראשון אם אין לו אתרוג כשר וכן אמ'
ות' שכן דין כל דה' מינין כגון לא ימצא לולב אלא פסול.
יוצא בו וכן מכלם. עב' והפסלות שהוא משום

השם עם האבות הוא שימול כל זכר בשר ערלתו ודי אות
 חבירת לזכרים לפי שהנמכה היא לעזר הזכר ואל אשרות
 תשוקתה והוא ימשול בה להנהיגה ולהדריכ' בדרכיו ולעשר
 כל מעשיה על פיו והיותה על הדרך הזה הוא מבהת' שהיא
 פטורה מכל מצות עשה שהומן גרמה כי אלו היתה טרודה
 לעשות המצוה בזמנה היה הבעל בלא עזר בזמנים הדומים
 והיתה הקטטה נופלת בה' יתסור הכמשלה דמכוונת
 לתועלתו ולתועלתה ולפי השעם הזה הספיק האות בזכרם
 עכ' מבואר הוא בתורה שהמילה בזמנה היא ביום שמיני
 ללידתו ולעולם אין מליץ אלא ביום רכתי ביום השמיני ב
 ביום ולא בלילה וכל היום כשר למילה ואעפ' כן זרזין מ
 מקדימין ומליץ בתחלת היום מי שנוהר לו בן בין השמשות
 ספק ביום ספק בלילה מוכן לו מן הלילה ונכו' ביום ט' ש
 שהוא ספק ח' מילה בזמנה דוחה שבת ויט' ושל' בזמנה
 אינה דוחה לא שבת ולא יט' קטן שנו' ד מהול
 והנולד בחרש שמיני לעבורו קודם שתגמר בריתו שיהא
 כגפ' מפני שאינו יכול לחיות ויוצא דופן ואדרוגינוס ומי
 שיש לו שתי ערלות והנולד בין השמשות אין אחד מהם
 דוחה לא שבת ולא יט' אלא נמולץ אחר כן ליום ט' שלהם
 וכתב הר' יצחק זל טעם לנולד מהול מפני מה אינו דודר
 שבת שאנו מספקין אם אנו צדיכין להטיף דם ברית ממנו
 או לאו ועוד סג' וצריך לתקן באשה מקשה בעש' אב
 הוציא ראשון לחן לפירודו בעש' אז אין מלי' אותו בשב' כי
 אם בעש' וצריך לשאל לנשים ואם אינן יודעות יש ללכת
 אחר חזקה והרף זל כת' וצ' בספר גדול' ספק בן שבעה
 ספק בן שמנה שנו' והוא שלם בשער ובצפרנים מליץ א
 אותו בשבת על כל פנים אם בן ז הוא ראוי למולו ואם בן
 ח' הוא מחתך בבשר הוא החצי העובר ראשו בין השמשות
 אעפ' שלא יצא מלו בלילי שבת אין מ'ין אותו בשבת וכן
 הרן ביט' ראשון שכל מי שאין מליץ אותו בשבת מפני ש
 שאינו דוחה שבת גכ' אינו דוחה יט' ראשון אבל דוחה הוא
 יט' שני של גליות אבל לא יט' שני של רה' אין מליץ אר
 הולד אם יש בו שום חולי לפי שסבת נפישות דוחה רובל
 ואפשר למולו אחר שיכריא ואי אפשר להדזיר כפש' אהת
 לעולם גם אם חלצתו חמה כותבין לו ז' ימים מעת לעת
 ותינוק אדום או ירוק אין מליץ אותו עד שיהיה כתואר
 שאר תינוקות הכל כשרין למול אפי' עבד ואפי' אשה אם
 מלה ואפי' קטן במקום שאין שם גדול ואפי' ערל חוץ מן ה
 חגי ואם מל אין צריך לחזור ולכוז פעם שניה והר' יצחק
 זל כת' ואשה וגוי אין מליץ בכל בליץ ואפי' בצור ובזכויות
 ובכל דבר הכותת חוץ מקדושת של קנה מפני הסכ' ומצוח
 מן המבוחר למול בברזל בסכין או בספירים ונהגו ר'עם
 בסכין כיצד מליץ חותכין את העור הרוצה העטרה עד
 שתגלה העטרה ואחכ' פודעין הער הרך בצפורן והוא הקוד'
 שלמטה מן הער ומחזירו לכאן ולכאן כדי שידיאה בשר
 העטרה ואחכ' מוצץ המילה עד שיצא הדם מן המקומות
 החוקים והאי אומנא ולא מייץ מעברין ליה מפני שסכ'
 היא לתינוק ואחכ' כותן עליה רטיה או אספלגית וכל זמן

שהוא עומק במילה חוזר בין על הציצין המעכבין המילה ב
 בין על ציצין שאינן מעכבין פרש על המעכבין חוזר על ש
 שאין מעכבין אינו חוזר כיון שפרש בשבת אלוהן ציצין
 המעכבין העור החופ' רוב גבהה של עטרה הוא צין המעכב
 לפי שהוא ערל כמות שהיה וכן מל ולא פרע כאלו לא מל
 קטן בעל בשר עד שיראה כאלו אינו מהול רואין אותו ב
 בעת שיתקשה אם נראה מהול אינו צריך כלום ומתקבין ה
 הבשר מזה ומזה כפני מראית העין ואם בעת שמתקבדי
 אינו נראה מהול חוזרין וכורתין הבשר המדולדל מכאן ומ
 ומכאן עד שיראה מהול בעת קטיו' ודבר זה מדבריהם כי
 מן התורה כיון שמל פעם ארת אין צריך למול פעם שנית
 עושין כל צרכי מילה בשבת כגו' להיות מוצץ ופודע ולהוד
 על ציצין המעכבין אעפ' שפרש ועל ציצין שאין מעכבין
 אם לא פרש ונותבין עליה אספלגית או רטיה אבל כפני
 מילה אין דוחין את השבת כיצד אין עושין ככין כשבר
 ואין מביאין אותו דרך רשות הרבים ואפי' דרך כבוי שאינו
 מעורב הואיל ואפשר להביאו מעש' כיצד יעשה אם שכח
 ולא הביא אומ' לגוי ומביא הואיל ואין אמירה לגוי אלא מ
 מדבריהם נדחה אותו לקיים מצות עשה של תורה אבל אם
 יצטרך לעשותו אין אומ' לגוי לעשותו אלא תדחה המילה
 לתשיעי' וכן אין שוחקין לו סמנין ואין עושין אספלגית
 ואין טורפין יין ושמן הואיל ואפשר לעשותו כבערב אלא
 תדחה המלה לתשיעי' והר' יצחק כת' ומכשירי מי' אין
 דוחין שבת לא באסור דברי תורה ולא באסור דברי סופרי'
 דגם אם אין לו דבר מדפא את המילה שנאבדו קידם עמל
 אין מליץ בשבת והרף זל כת' וצ' בספר גדול' אבל ביט'
 נראה דמליץ ושוחקין לו סמנין מפני שראויין לקי' דה וכתוך
 שהותרה לצורך איכל נפש התורה נמי גלא לצורך אמל אם
 בסול ואחכ' נתפזרו הסמנין או נשפכו החמץ עושין לו הכל
 משני הסכה מקום שודכס להיות מרחיצ' והתינוק מרחיצין
 אותו בשבת בין לפני המילה בין לאחריה כפני הסכה
 ובאר הרמ' במזל לחכמי לנייל שלא התירו לפני המילה רק
 בחמץ שהחממו מעש' אבל לאחר המילה מרחיצין ומרחיצין
 את המילה ביום ג' שחל להיות בשבת בין הרצת מילה בין
 הרצת כל גזפו ואפי' מהיחמו בשבת וכת' בהג' זל דהיכא
 דצייתי אומל מעש' ואתבר או נפגם או נאבד שרי למיכר
 לגוי לתקנו ולהביאו והר' פי' דוק באסורא דדכנן אבל
 באסורא דאורי' לא חרף זל כת' וההלכות גדולות לטעמיהו
 שפרשו בערובין פר' הדר נבי' ההיא וקאמ' נכרו לגוי וניתי
 ליה דמשמע אפי' דרך רשות הר' קאמ' דאיכ' אסורא דאורית'
 וקודם שימול המל את בנו מברך ב' ברכות אלו אקבו לכול
 הבן ואשר קבו להכניכו בכריתו של אברהם אבינו ואחכ'
 מחל' וכת' גאון זל מי שיש לו שני תינוקות למול בניז או
 שאינן בניז יוצא בברכה אחת ודמנח' קמיה בשעת הברכ'
 ולא יפסיק בנתיים בשיחה שאין צורך במילה והראיית
 מהא שחט מאה חיות במקום אחד כמיו אחד לכלן וברכת
 היין וברכת הברית לא היו הפסק שגדולה מזו אמרו וכוונה
 ליהודה דאינו מברך אלא ברכ' אור' בין בכמיו בין

דאתקצי בין השמשות של שבת מחמת יט' שעבר הוא והא
יט' גופיה לא מתטר כא' מטעם סגו דאתקצי ותרי מגו לא א
אשכחינן וטשום כתיבת אהל אין לאסור דהא לא שייך ס
סתירת אהל בנויי סוכה מדלא אכר להו פר כירה אלא מש
משום בזווי מצוה דהיינו בעוד שהמצוה קיימ' עכ' והמקבל
לולכו של חברו על מנת להחזיר נראה לומר לפי הגמ' שיכול
להקנות אותו לאחר ואחר לאחר עד כלם על מנת שיחזירו
אחרון אל הראשון וכל היום כשר לנטילת לולב ואין ס
מברכין עליו רק פעם א' כיום מה שאין כן בסוכה שמברכין
עליה כל זמן שיכנס בה לאכילה ולשתיה ולתלמוד תורה
ואפי' המחמיר על עצמו שלא יאכל אפי' פרות חוץ לסוכה
יש לומר שמברך ביום ששבחוהו חכמים בחומרא זו וזה
בת' כל מצוה סוכה שיקיים מסעודה לסעודה כגון שיגרו
ושנון וטיתל בה ברכת לישיב שברך פוטרו לברך עליהן
המשכים לצאת לדרך בת' הר' יצחק זל וכבר עלה ע
עמוד השחר מביאין לו לולב ומנגיע וכו' וירכנו האיי גאון
זל בת' הגבס לסוכת חברו לבקרו כנהג ידוע לברך שם בין
סער בין לא סער ועבשו אין כן המנהג מי שהי' בא בדרך
ולא היה בידו לולב כשיבא בביתו יטול על שלחנו אם אין
שהות ביום אם ימתין עד אחרי אכלו וזהו בשאר ד' ימים
שמצותו מדובנן דיק' נמי דקתני מי שבא בדרך ואם ביט'
ראשון היאך יבא בדרך אבל ביט' ראשון שמצותו קבועה
מן התורה אם התחיל לאכול קודם שינטלו ממסוק סעודתו
וכו' וטלו אפי' יש שהות ביום לנטלו אחר סעודתו וכן דעת
הב' הה' זל' אעפי' שכל המועדות מצוה לשמוח בהן בחג ה
הסוכות היתה שם שמחה יתרה שג' ושמחת לפני ה' אלהיכם
שבעת ימים וכיצד היו עושין ערב יום טוב הראשון דהיו
מתקנין במקדש מקום לנשים מלמעלה ולאנשים מלמטה כ
כדי שלא יתערבו אלו עם אלו וכתחילין לשמוח ממוצאי
יט' הראשון וכן בכל יום ויום מחולו של מועד מתחילין לש
לשמוח מאחר שיקריבו תמיד של בין הערבי' לשמוח שאר
היום עם כל הלילה והיאך היתה שמחה זו החליל מבר
ומנגינן כנגלים ובכבודות ובמצלותים וכל אחד ואחד בכלי
שייר שיודע לנגן בו ומי שיודע לנגן בפה מנגן ורוקדיין
ומטפקין ומטפחין ומברכין ומפוזין כל אחד ואחד כמו ש
שיודע ואם דברי שירות ותושבחות ושמחה זו איננה
דחה לא את השבת ולא את היט' מצוה להרבות בשמחה
זו ולא היו עושין שמחה זו עמי הארץ וכל מי שירצה אלא
גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבו וכנהדרין והחסידים
והזקנים ואנשי מעשה שהיו מקדיז ומטפקין ומטפחין ומ
ומנגינן ומשמחין במקדש בימי חג הסוכות וכל ד' ימים הא
האנשים והנשים באין לראות ולשמוע שהשמחה שישמח
האדם בעצית המצו' וכאהבת האל מצוה בהם עבול גדולה
היא וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפדע מכנו שנאמ'
תחת אשר לא עבדת וכו' וכל המגים דעתו וחולק כבוד
לעצמו ומתכבד בעיניו במקומות אלו חוטא ושוטא ועל
זה הזהיר שלמה ואמ' אל תתהדר לפני מלך וכל המשפיל
עצמו ונקל גופו במקומות אלו הוא הגדול והכבוד העובר

מאהבה וכן דוד מלך ישראל אמ' ונקלותי עוד מזאת הייתי
שפל בעיני ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה' שכ'
והמלך דוד מפוז ומברכר לפני ה' גרסי' כפר התכלת כל מצ
מצוה שעשיתה היא גמר מצוה כגון מילת מברכין
עשיתה וכל מצוה שאין עשיתה גמר מצוה כגון תפלין
וציצית אין מברכין על עשיתה וזה לשופר סוכה ולולב
שאין עשיתן גמר מצוה אין מברכין עליהן בשעת עשיה
וכן בת הרמ' במזל מיהו המ' ברכ' עשיית הדבד אין מברכין
אבל שהחיינו מברכין בשעת עשיית סוכה ולולב וכן מבואר
בגמ' ואעפכ' לא נהגו עבשו לברך אפי' שהחיינו בשעת
העשיה אלא בשעת קיום המצוה כרב כהנא דאמרי' בגמרא
דהוה מסדר לה אכסא וקרושא וכן עמא דבר לברך לישיב
בסוכה חמן על כוס של קודש בליל ראשון ובליל שני ויש
שואלין למה מברכין שהחיינו כלל בליל שני מי גרע ליל ר'
ראשון משעת עשיית הסוכ' דאמרי' בגמ' ואם כוך שהחיינו
בשעת עשיית הסוכה לא יחזור ויברכנו על הכוס ותרוץ
הב' הש' זל דאין גרע וגרע משום דכי בריך בליל ראשון נת
נתכוון הוא שהיום הוא עקד מצותו ושמא אינו ער למחר
ולכך צריך לברכו בליל שני וחטעב הזה הוא בלולב גם כן
אלא שיש לעיין בסוכה נמי אעפי' שברך בשעת עשיית
אמאי אינו מברך בשעת הקודש דהכי איתא בגמ' שאינו
מברך על הכוס ואמאי לברך משום יט' כשאר ימים טובים
דיל דכיון שברך בשעת עשיה ועקר יט' אינו אלא מפני ה
הסוכה ברכת הכוכב עלה ליש' ולסוכה מיהו ודאי אם לא
אכל בסוכה בליל ראשון מפני גשמים או אונס אחר ולא ב
ברך שהחיינו בשעת העשייה מברך אותה בשעה שיקדש
על הכוס בביתו כשאר ימים טובים וכשיחזור למחר או ביד
אחר ותחיל לאכול בסוכה חזר ומבר' נמי שהחיינו בשביל
הסוכה וזה שאמ' זל העושה סוכה או לולב לעצמו מברך
שהחיינו בשעת עשיה דוק כשהוא עשדו אותן לעצמו א
אבל עשאן לאחרים אינו מברך וכן מבואר בגמרא ויש
שואלין אמאי לא אמרו כן בעושה שופר או מצה או מגלה
ולפי' לשון הרמ' בסול אפסד לומ' דהה' לכלהו אך הראב"ד
זל בת' דכל מצוה שיש בה הנאה כגון סוכה שמחייב לבו
וכן לולב מברך בעשייתה אך עשיית המצה הוא טורח וצ
וצער בעשייתה וכן המגלה טורח בכתובתה וכן עשיית ה
השופר ועוד שמפחיד וכירת הדין וכן ציצית וקשה עליו
התוס' דגרסי' העוש' ציצית או תפלין לעצמו מבר' שהחיינו
ויש כתבו שבסוכ' אעפי' שברך על עשייתה מבר' על הכוס
דהאי מצוה באפי' נפעה דהאי מצוה באפי' נפשה וכן נרא'
מדפסק בגמ' והלכתא סוכה ואחכ' זמן במתמא ולא כאר אם
לא בוך בשעת העשיה מיהו רש' זל פי' על מי שלא בוך
בשעת העשיה מ' סבל סוכה ואחכ' זמן נשלמו פסקי סוכה
ולולב מהרמ' בסול ושאר הגאונים זל תל' וסדר התפלה כבר
כתבנו כל הסדר בתפלת המועדות בסדר של פסח תב' תל'
דין הלכות מילה וכו' ברכת מילה ע

כתב הב' המלמד זל בפרש' לך לך באות הברית אשר ס

ואמר רב יהודאי גאון זל שכולליו שתי הכרכות כאח
 ואומ' אקבו על המילה וצונו למול את העבדים ולר' זיק
 מהם דם ברית וכו' והמל' עבד של אחרים מברך על מילת
 העבדי' גר שמל' קודם שנתגייר וקטן שנולד כשהוא מהול
 כשמתגיפין מהם דם ברית אינן צריכין ברכ' וכן אנדרוגינוס
 אין מברכין על מילתו מפני שאין זה ודאי' עבד' ויש
 מוסיף לברך אחר ברכת מילת' עבדים ואומ' ברוך אשר ברת
 ברית לאב המזן גוים ותקן עמו למול את ילדי ביתו ואת
 מקנת כסף כדכתי' המול' ימול וכו' באי' כורת הכרית עם
 אברהם ועם קנינו אחריו וכתב הרמ' במול' כשם שמילת הב
 הבנים דוחה שבת כך מילת העבדים הנמולי' בשמנה דוחה
 שבת אם חל שמיני שלהם בשבת חוץ מילידי ביתו שלא
 טבלה אמן עד שילדו שאינני שנמול לשמנה אינה דוחה
 שבת' **ותל'** הגרים מבסס ערותם ויברך על ה
 המילה וכורת ואחכ' מברך אקבו למל' א
 את הגרים ולהטיף מהם דם ברית וכו' וכשיתרפא מטגילין
 אותו ביום בפני ג' בני אדם ובהעלותו מן הטבילה מברך
 על הטבילה וכן אמרו זל טבל ועלה בעלייתו מברך אבל
 לא קודם שיטבול משום דאכתי גברא לא חוי' ובפרק ד'
 דנדריים אמ' גדולה מילה שלא נתן רשות למשה רבנו עזר'
 לעבור עליה אפי' שעה אחת' ועוד שמל' המצות שיעשה
 אברהם אבינו לא נקרא שלם עד שמל' שנ' התהלך לפני ו
 והיה תמים ועוד שהיא שקולה מנגד כל המצות שנ' חננה
 דם הברית אשר ברת ה' עמכם על כל המשפטים האלה
 נשלמו הלכות מילה תל'

דין תקן חמשי' בנו לתלמוד תורה עד

בהג' כשאדם מבנים בנו לתלמוד תורה שכיתכין לו
 האותיות על קלף או על לוח ומרחיצין אותו ומ
 ומלישין אותו בגדים נקיים ולשין לו חלות בדבש וח' ב'
 ומביאין לו פרות ומיני מגדים ומזרין אותו לתלמיד חכם
 להוליכו לבית הספר ומסכת אותו תחת כנפיו ומליך אותו
 לבית הספר ומאכילין אותו מן החלות בדבש וחלב ומן ה
 הפרות ומיני מגדים ומקרין אותו ד'אותיות ואחכ' מחפין
 אותו בדבש ואומר לו שילחוך הדבש מעל גבי האותיות
 ואחר כך מחזירין אותו לאמו' וכשמתחיל ללמוד תורה
 מתחילין לו תורת כהנים בספר ויקרא ועושין לו סעודה
 של שמחה לפי שדומה לאביו כאלו מקריבו לפני הר' סיני
 בדכתי' ביום הזה באו מדבר' סיני אמרה תורה כל יום היום
 יהיו בעיניך דברי תורה כאלו היום נתנו כדכתי' ביום הזה
 ולא כתו ביום ההוא' ומה שמאכילין אותו בפרורת ומיני
 מגדים זכר למעשרים שנתעדינו ישראל במדבר כגון מן וב
 ובאר ושלו' ומה שלשין לו חלות בדבש וחלב זכר לויניקהו
 דבש מסלע' וכת' דבש וחלב תחת לשונך' ומה שמתחילין
 לו בספר ויקרא שכן אמרו זל מתחילין לתינוקות בספר
 ויקרא לפי שאמ' הב' יבאו תחורייכם ויעמקו בטוהרות ומ
 ועלה אני עליכם כאלו הקרכתם לפני קרבן ויש שסחווילי

דין הלכות אישות

וברכת ארוסין וכשואן ופי' והנשים האסורות לכהן היאך
 יתנהג אדם עם אשתו ודיני יחוד' **עח**
משנתנה תורה נצטוו ישראל שאם ירצה האיש
 להיות נושא אשה שיקנה אותה לו תחלה
 בפני ערי' ואחכ' תהיה לו לאשה' ומצו' עשה של תור' שיקח
 איש אשה שתהיה מיוחדת לו לאשה לפרות ולרכות ותהי'
 כונתו בזה לקיום המין לא להצאת עצמו' ובאחד מג' דברי
 האשה נקנית אליו בכסף בשטר ובכביאה' ואחר שנקנית
 באחד מג' דברים נקראת מקודשת כלומר שנאסרה לכל
 זולתו כדקריש' ואם ירצה לגרשה שצריכה גט שהדי' ר' היא
 אשת איש גמורה' ואין האשה כתקדשת בכסף בפחות
 מששה פרוטה' וכמה

בשחיטה ואע"ג שהכסויין הו' בין שחיטה לשחיטה ואע"ג
דמפסיק בשחיטה בין בהמה לבהמה אעפ"כ אינו מברך אלא
ברכ' אחת כש' הכא' והרם זל כת' שמברך אבי הכן למול הכן
זשהחיינו ולא פשט המנהג כמותו שאין לו לברך שהחיינו
משום צערא דינוקא' והמל' בן חברו מברך קודם שימול א'
אקבו' על המילה ומהל' ואחר כך מברך אבי הכן להכניסו
כי מאחר שאינו מוהל אלא על ידי שליח אין לו לברך ברכה
זו עד אחר המילה שסא לא ימול זה המורד' ולנמצא שברך
לכטלה כך כת' הר' דוד בר לוי זל' וזאתו בני אדם העומדין
שם אומר כשם שהכניסתו לברית וכו' ומכאן הביא ראייה
הרם נע' שאו' שצריכי' לעמוד כולן כשמלין את התינו' ועוד
הביא ראייה מן הפסוק ויעמד העב' בברית' וכן היה הוא
בזה לעמד על רגליו' עכ' ואם אין שם אבי הכן העומדים
שם מברכין להכניסו' ויש מי שהורה שבר' מברכין אותה.
וכן כתב הרף זל' וכשאין האב בעיר רגלין להעמיד בד של
ג' וגדול שבהם מברך להכניסו' ומיהו נהגו שרהסנדקנים
מברך להכניסו ושם היינו משום דהוי' כשליח בד' וצע' ב'
בספר גדול' עב' והרם כמול כתב שאם אין שם אביו שאין
אחרים מברכין ברכה זו' עב' אבל אם אבי הכן שם באכת'
הוא מברך אותה אחר המילה קודם הפריעה והואיל שכל
ולא פריע כאלו לא מל עובר לעשיית' מקרי ואין לחוש שסא
יבא לידי ברכה לכטלה כי אחר שהתחיל באכת' לא ימלך
מלגמור ואכרו רזל' שאם נתעצל האב עובר בכל יום בעש'
ומיהו בד' חייבין לכולו' וכן אם אין האב בעיר' ואם
נתעצלו בד' עוברין בעש' וכשיגד' הוא חייב לכול' את עצמו
ואם לא מל חייב כרת' וסדר המילה הוא להיות כורת ופוע'
ומוצץ ואחכ' לתת אכפלנית או רטיה' ואחכ' מחגיג' כוס
של יין ומברך אבי הכן או המוהל או אחד מן השטריים שם
ועמטו נהגו להיות המוהל מברך כפ' הגפן ואשר קדש ידיו
מכטן וכו' ואוכר קיים את הילד הזה וכו' ונהגו לתת מן
היין בפיו של קטן הנמול כשמגיעין ואוס' לך בדימ' חיי
וכאותה טעמה שמטעימין אותו באותו יין סומכין שלא
לטיעם המוהל כלל אבל משגרין אותו לאם התינוק' ויש
נהגו לברך התינוק הנמול בנוסח זה אלהא ואלהא
ראבהתנא שלח אכותא דחיי ורהמי לרביא הדין דאקרי
שמיא בישראל פ' בר פ' כמה דאסי' כי ברה על ידי משה ומי
יריחו על ידי אלישע כן אסי' לרביא הדין בעגל ובזמן קריב
ואחר כך מברכין אסו של קטן אלהא ואלהא דאברהמא
שלח אמותא דחיי ורחמי לאמיה דרביא הדין כמה דאסי'
מי ברה על ידי משה ומי יריחו על ידי אלישע כן תתסי אם
אמיה דרביא הדין בעגל ובזמן קריב אמן' ונהגו לסול' בן
שפת קידם שיגיע להיות בן שבעה בצור ובקב' בבית הקבר'
להסיר חרפתו ממנו שלא יקבר בעלתו כי חרפה היא לו'
ומה שנהגו לעשות כסא לאליהו לא דבר רק הוא כי בסדר'
מצינו סמך לאתו מנהג כה' אמרי' דתכ' בשעה שאמר אליהו
קנא קנאתי לה צבאות כי עברו ברייתך בני ישראל אמר לו
הבה לעולם אתה מקנא לי קנאת בשמים על גלוי עריות'
דכתי' פנחס בן אלעזר בקנאו את קנאתי וכן קנאת על כרי'

מילה חייך שאי' ישראל עושין ברית מילה עד שאתה רואה
בעיניך' מכאן התקינו חכמים להכין לו כפא כי הוא מלאך
חברית אשר אתם חפצים הנה בא' וביזם דמילה אין אומי'
תחנה ולא הוא רחוב לפי שאין אומין אלא לבקש על הצד'
וגם אין אוכרים למנצח לפי שיום המילה יום שמחה והוא
על קיום המצוה' ואם חל יום המילה להיות בתענית אחר'
מר' תעניות כתבו קצת הגאונים זל' נמנעים לברך על הכוס
אחר המילה ומניחין את היין עד הלילה ותשתה אותו אכ'
התינוק' ואין נותנין ממנו ביום התענית לקטן שהגיע לח'
לחנוך כדי שלא יסתרך בזה לכשיגדל ויזכור ויאמר זכור'
אני ששתיתי כוס ברית מילה ביום התענית אמנכ' בעל'
העטור חולק על זה מכמה טעמי' האחד שאין מניחין הכוס
עד הלילה שמא ישפך ונמצא שברך לבטלה' ועוד' שאין
להפסיק כל כך בין הברכה והטעימה וכשיטעמו צריך ברכה
אחרת ונמצא שהברכה הראשונה היתה ברכה לכטלה ועבר
לא תשא' לפיכך ביום הכפורים ובט' באב שדם תעביות'
חמורים אין מברכין על הכוס כלל אלא מברכין אשר קדש
וכו' בלתי כוח ובשאר תעביות שאינן חמורין כל כך מברכין
על הכוס וכטעימין לתינוק שלא הגיע לחנוך ולא גזרינן ד'
דלמא אתי למכרך אלא ביום הכפורים וט' באב' ויש
שסוברין לצאת ידי חובתן כטעימת הנמו' כטעימת לרמין
חיי כמו שכתבנו והמל' אדם גדול צריך לככות ערותו בעת
שיברך על המילה' כך כתב בעל העטור שלא להזכיר השם
בנגד הערוה' פי' ברכת מילה' **אשר** קדש ידיו
מכטן' זה יצחק שהיה ידיו של' הכה ונקדש
מכטן שהיתה הורתו ולידתו בקדושה שהרי היה אברו'
מהול כשכא מלאך לבשר את שרה מה שלא היה כן כשנול'
יטמעאל' וזק בשארו שם' פי' זו המילה שנתנה בבשרו להק'
עולם' דא' בשארז לטון מותר ושארית כל' שנתנה המילה
כדי להסיר מותר האדם ויתרונה שהעלה מותר באדם' צוה
להציל ידידות שאינו משחת כרסתי' גם את בוס ברייתך ש'
שלחתי אסיריך כבוד אין מיס' כו' שכל בעלי ברית נצחתי' ס'
מדינה של גיהנ' בזכות אברה' מלבד הבא על הגויה והמוטך
בעלתו ולפיכך אנו פורעין המילה שלא יוכל אדם לסשוך
אותה' ולפיכך קדשו המקום בברית כדי שיפרוש אדם מן
הניאוף כי כל עשרת הדברות בכלל לא תנאף' וכסיל'
הגרים אין בה להציל ידידו' שאינו משחת לפי שזאת המילה
מגד' מילת אברה' והוא לא מל' כדי להנצל משחת כי נשמתו
קשורה תחת כסא הכבוד ולא נכול' אלא כדי לקיים העולם
ולחתיים את בניו באית גרית קדש' **וחמל** את
העבדים מכסה ערותם ואדר כך מברך' על המילה'
וכתב הרף זל' אבל בקטן פחות כט' טנים אין לחוש דלא
שייך בזה ערוה אך כשהוא מטונף בצואה יש מקפידו' אפי'
בן ח' ימים' ומיהו הא דאכרי' אין מחייקין מצואת קטן עד
שיאכל כזית דגן אעפ"כ טוב לנקותו קודם ברכה' ומורי'
יחיאל זל' היה רגיל לככות הערוה אפי' בלא שום טנוף ואפי'
בקטן כן שמונה ימים בשעת הברכה ומהל' ואחר כך מבר'
ראוכר אשר קבו' למול העבדים ולהסיף מהם דם ברית וכו'.

משני דרכים אחרי ואין מקדשין בביאה המקדש בביאה
מכין אותו מכת מרדות אעפ"י שקדושו גמורין ואסור לאדם
לקדש אשה בלא שדוכי או בשוק ואם קדש קדושו קדושו
ומכין אותו מכת מרדות האומר לאשה התקדש לי כדכ"ז זה
נטלתו וזקתו לים או לאור או לכל דבר האבד אינה מק
מקודשת והמקדש בעד אחד אין חוששין לקדושו ואפי'
שניהם מודים וכתב בעל המנהל מסק דשמעתא דרב כהנ'
אמר חוששין לקדושו ורב פפא אמ' אין חוששין ולא נפקא
לן הלכה כמי ואומר לה אליעזר שראוי להחמיר אבל בלא ע'
עדים לכלי עלמא אינה מקודשת עד שיקדש בפני ערי'
כשלים מיהו לכלי עלמ' לא משתהאי והרף זל' כת' מעשה
היה באשכנז באחד שקדש ואחכ נודע שהיו העדי קדובים
זה לזה והיה הר מאיר זל' מתירה בלא גט אעפ"י דלכתחלה
יצא תקול על ידי הקדושין ממ' מבטלין קלא דכן הלכה והיה
מבוא ראייה מההיא דאפליגו בסור מבטלי קלא ובנהרדע'
לא מבטלי קלא וסורא אתריה דרב ונהרדעא אתריה ד'
דשמואל ורב ושמואל הלכה כרב באסורי כן השיב מותרו
הרמב"ד נע' אך רבני אשפירא הצריכו גט ולא מטעמא ה'
תקלא דמיהו יש להביא ראייה דלא מבטלי קלא מהנהרו ע'
עבדי דהנהו שמיעתא דאפי' למאן דאמר לא מבטלין ק'
קלא אפ' ויש לחוש לרבני האומר לא מבטלין אינו דיש
לדחות דלרוחא דמילתא קאמר הכי ממ' יש להביא ראייה
מנהרדע' נפק עלה קלא דאקדישא לקטן נראה כגדול וקטן
מסין חוץ עובדא דהתירה משום דערין לא הגיע לפ' גו'
ראתן כל' ערין לא הגיע לחמת הגדול והילכ' אפי' קלא נמי
לא הוי מעקרא משמע דאי לאו האי טעמא מתסרא משום
קלא אלמא לא מבטלין קלא והתם לא קאמר אפ' למאן ד'
דאמר וכו' כי ההיא דלעיל ועור מדקאמר הוה עובדא
משום דערין לא הגיע וכו' משמע דאין להתירה כא' מטע' זה
וכן סתמתי בתשובת שאלה וכן נראה עקר וצע ברב אלפס
אע"י דהוא לא הזכיר בפ' עבין קלא עבל' הרף זל' קטנה
שהלך אביה למדינת הים וקדשה עצמה מקודשת מדרבנן
ואפי' בעודה קטנה וכי גולה גדלי קדושה בהדה והרף זל'
סב' אך די' אומר שאינה מקודשת בעודה קטנה ומהו דר'
לקיימה ואפי' מדרבנן כיון שיש לה אב ונפקא מינה דאפי'
טאון לא בעיא בעודה קטנה ממ' לא חשיב' ליה אצלו בזנ'
כיון דדרך אשות הוא ומותר לקיימא מדי דהוה אקטן ש'
שהשיאו אביו דאמר תגדלנו עכ' וחרש' שקדש וחרשית
שנתקדשה קדושה קדושין ס' כרי סופרים אך שוטרו
ושטה אין להן קדושין אפי' מדברי סופרים ס' ס' ס' ס'
ואלתנית שנתקדשה הרי אלו קדושין גמורין ס' ס' ס'
ואגודונו שנתקדשו או קדשו אשה הרי אלו קדושי' מספק
וצריכין גט מדרבנן מספק המקד' אחת מן העדות לא עשה
כלום שאין קדושין תופסין לא בחייבי לאוין ולא בחייבי כ'
סיותות חוץ מן הגדה ואמר פי' המגרש אשת איש שפשטה
ידה וקבלה קדושין מאחר בפני בעלה הרי זו מקודשת לשני
שהאשה שאמרה לבעלה גרשתני נאמנת חזקה אין האשה
מעוזה פניה בפני בעלה כרב הסנות' וכן בפר' התקבל ופסק

הרי כמותו שכל הת' למוד מקשה מדבריו והרזל כתב מכאן
פרי בתשובה על האשה שאמרה לבעלה ישען על ביתו ולא
יעבד יחזיק בו ולא יקום כל' שאינו יכול להיות עמה כדרך
כל הארץ שהיא נאמנת אפי' הוא מבחישה רק שתאמ' בפני
בעלה דאינה מעוזה כגון הוויא דגרשתני ולא דמי לההיא ד'
דגדרים השמים בינו לבינה דאמ' תביא ראייה לדבריה דהתם
מיירי לענין יורה כחץ דאינה לא קים ליה כדאמרי' ביבמות
ולכך מעוזה ומעוזה לשקר אפי' בפני בעלה אבל למדי דקים
ליה כמו לרירה כמו בישען על ביתו ולא יעמד ודאי אינה
מעוזה לשקר בפני בעלה ונאמנת כמו דההיא דגרשתני ה'
הילכך ישען על ביתו כופין אותו להוציא ויתן כתובה כך
פי' רי' עבל הרף זל' אבל אם קדשה אחר שלא בפני בעלה
אינה מקודשת לפי שאין קדושין תופסין בה עד שתביא ר'
ראיה לרבניה שנתגרשה קוד' שתקבל הקדושין דקיי' לן דכל'
שלא בפניו מעוזה ומעוזה המקדש אחת מן השניות כגון
חייבי לאוין או חייבי עשה הרי זו מקודשת קדושין גמורין
ויבמה שנתקדשה לאחר הרי זו מקודשת מספק דנסר' נפק'
לחכמים אם וקדושין תופסין ביבמה כגו' חייבי עשה או אין
הקדושי' תופסין בה כחייבי לאוין כדאי' ביבמ' ונחלקו בה רב'
דשמו' פר' האש' רבה ואעפ' שאסור לו לכנו' אחד מב' אלו ממ'
עבר ובגם הרי זה מגרשה כגט' והרף זל' כת' וצע' כספר גדול
מאי קאמ' המקד' גויה או שפח' אין כאן קדושי' אלא הרי היא
אחר הקדושין כמו שהיתה קוד' הקדושי' ועבד וגוי שקדשו
בת ישראל אין קדושיהן קדושין המקדש באסורי הנארו'
אינם כלום מכין וקדש בדמיהן מקודשת חוץ מרמי עז' ש'
שתופסת דמיה' האומר לאשה הרי את מקודשת לי על כנת
שיאין לך עלי שאר כסות תנאו קיי על מנת שאין לך עלי ע'
עינה תנאו בטל המקדש בשיראין ואנר' לה בחמשים וזו
ונמצא אחר כן שהוא שוה חמשים וזו מקודשת ואמר רז'
דוקא שיראי אבל אבן טובה צריך שומא וראית קודם והרף
זל' כתב ולכך אין מקדשין האשה בטבעת שיש עליו אבן ע'
עד שיסירו האבן המקדש בפחות משוה פ' ט' או במלות
ואחכ' בעל בעדים מקודשת וקדושין שלא נמסרו לביאה
היו קדושין והרף זל' פי' כיון שקדש אחת משתי אהיות ולא
פי' אי זו היא הוה קדושין שלא נמסרו לביאה והוה קדושין כ'
כאביי וצריכות גט עכ' ושנינו המקדש בתו כתב אין ד'
הבוגרת בכלל' והרף זל' כתב אבל הקטנות כלן בכלל' ספק ק'
קדושין וצריכו גט כלן חוץ מן הבוגר עכ' ואפי' עשאתו
שליח וכן אמר רז' באחד שקדש בתו ופי' אי זו בת שארצ'
ואחכ' קדש סתם כי אותה ששרך קדש והאחרות אינן בכלל'
הספק ואפי' הכי לא עבד רז' עובדא להתיר האחרות בלא גט
וכתב הרף זל' וכן היה מורנו ורבנן מאיר זצ"ל מחמיר הרבד'
מאד עכ' העושה שליח לקדש אשה והלך השליח וקדשה
לעצמו מה שעשה עשוי אלא שנהג' כנהג' רמאות וכן מב' ד'
דבר יצא לה שם מקודשת בעיר כגון שהיו נדות דולקו'
ומטות מוצעות וככי אדכ' נכנסין ויוצאין ונשים שמחות ו'
ואוסרות פלוגית נתקדשה היום צריכה גט ואכ' יצא על ידי'
קול מראשון ונתקדשה לשני קדושי' תורה א יג

היא פרוטה אחד משמנה באמר האטלקי וכבר בארנו על פ
פי הקבלה שהפרוטה מטקל חצי שעורה מכסף נקי ואומר
לה כשמקדש אותה הרי את מקודשת לי בכסף זה או בדבר
פלוגי כדת משה וישראל ואם קדש בשטר כותב על הנייד
או על החרס אעפי שאין בו שוה פרוטה או על העלוי או
על כל דבר הנרשם הרי את מקודשת לי וכו' ונותנו לר
כפני עדים וצריך שיכתוב אותו לשם האשה הכתקדשה
ואינו כותבו שלא מדעת ואם קדש בכיאה אומר הרי את
מקודשת לי בכיאה זו הרי את מאורסת לי או כיוצא בזה
הלשון כבעילה זו ומתיחד עמה בפני עדים ובעלה וכתב
הר' יצחק ודין קדושי ביאה אין גוהגין עתה כדאמרי רב מ
כנגד אמאן דמקדש בכיאה משום פריצותא ויש לאיש
לקדש האשה בכל לשון שהיא מכרת בו דיהיה משמע
הדברים שקנאה' היה מדבר עמה על עסקי הקדושין ועבד
וקדש ולא אמר לה כל' הואיל והיו עסקין באותו ענין הרי
זה מקודשת ואין צריך לפרש וכן אין צריך לפרש אתם עדי
אלא כיון שקדש בפניהם הרי זו מקודשת ואין האשה
מתקדשת אלא ברצונה אבל האיש מקדש בעל כרחו והוא
מקדש בתו עד שתהיה בוגרת שלא מדעתה ודוא מקבל
קדושה עד שתבגור או מוציא ידה כחיקה ומכין אותה
לקלף' כיון שבגרה אין לאביה רשות בה והרי היא ברשות
עצמה ומקבלת קדושה' וכן אם נתאבלה מן דגשואין
או נתגרשה שוב אין לאביה רשות בה ואפי' היא קטנה'
נתקדשה עלא לדעת אביה קודם שתבגור אינה מקודשת
ואפי' נתרצה האב ואפי' נתקדשה בפניו ובין היא ובין א
אביה יכולין לעבב' האשה עושה שליח לקבל קדושה
כשהיא גדולה וכן האב עושה שליח לקבל קדושי בתו קוד'
שתבגור שהיא ברשותו ואומר האב לבתו צאי וקבלי
קדושיך' ושלוחי קבלת הקדושין צריכין לעשותן בפני ע
עדים והאיש עושה שליח לקדש לו אשה ואינו צריך
לעשותו בפני עדים שאם הודו המשליח והשליח אין צד
צריכין עדים שהשליח נעשה ער' שליח איש שקדש אומ'
לאשה הרי את מקודשת לפלוגי בכסף זה או בשטר זה וכו'
ושליח האשה הנקבל הקדושין אומ' לו המקדש הרי פלוגי
ששליחה אותך מקודשת לי בדבר זה ודוא כשיב לו קד
קדשתיה לך או ארכתיה לך וכיוצא בלשונות אלו' וכן
המקדש על ידי האב אומ' לו הרי פלוגית בתך מקודשת לי
וכו' והוא משיב לו קדשתיה לך או ארכתיה לך וכו' ואם
לא השיבו כלום אלא שאמ' הן או ששנתק דגב עמוקין ב
בענין די' הכל כשרין לשליחות חוץ מחרש שוטה וקטן'
כבר בארנו שהאיש מקדש בו ובשלוחו והאשה מתקדשת
בה ובשלוחיה והשליח עושה שליח' והאומ' לשלוחו צא ז
וקדש לי אשה במקום פלוגי והלך וקדשה במקום אחר אינה
מקודשת אבל אם אמ' הרי היא במקום פלוגי והלך וקדשה
במקום אחר מקודשת' וכן בגדושין והאומר לחברו צא וק
וקדש לי אשה אמור בכל הנשים שבעולם כי לכל אחת יש
לום' שםא קדש שלוחו מרובתו של זו' אבל אם בשטר
שצוה לשלוחו לא היה לזאת שדחה לקדש שום מקדשות

האמורות פנויות מותר בה' והרף זל כתב אעפי שהיו לר
לאחר מכן' פי לאחר שצוה לשליח והמקדש על תבאי אם
נתקיים התנאי מקודשת בין שהיה התנאי בין מן האיש ב
בין מן האשה ובלבד שיהיה התנאי כפול והתנאי קודם
למעשה והן קודם ללאו ודבר שאפשר לקיימו פי' התנאי
הואו לשלוחו הרי את מקודש לי על מנת שאתן לך מאתים
זהו ככאן ועד ל' יום מקודש מעכשו והוא יתן לה תוך הזמן
שפרש' והרף זל כת' ואם קבלה קדושין מאחר אינם כלום
אפי' קודם קיום התנאי אינם כלום רק שיתקיים התנאי ת
תוך הזמן שפרש דהאומ' על מנת כאומ' מעכשו' המקדש
במלוה שהאשה חייבת לו אינה מקודש ואפי' במלו' בשטר
אבל בשטר חוב דאחרים וכן במשכונות דידהו שבידו וה
החזיר לה המשכון שבידו מקודשת ואפי' במלוה שדוא
מחוייבת לו' והמקדש במלוה ובפרוטה דעתה אפרוטה ומ
ומקודשת' והאומ' לאשה הרי את מקודשת לי במנה והניח
לה משכון עליו מנה אין כאן ואינה מקודשת' והרף זל כת'
וכן במקח לא קנה ובקרקעות דאי בכטלילי פשיטה דלא
קנה דהא אין נקנין ככסף אפי' כשהן בעין אלא במשיכה'
האשה שנתנה כסף ואמרה הריני מקודש לך אינה מקודשת
וכן נתנה היא ואומ' הוא' והרף זל כת' אכ לא באדם
חשוב אבל אם נתן הוא ואמרה היא מקודשת ככסף' שטר
קדושין שכתבו שלא לשמה או לשמה ושלא מדעת אינה
מקודשת לפי שאינה מתקדש' אלא לדעתה שנ' והלכ' והית'
והלכה לדעתה' והרף זל כת' שאם נסתב שלא מדעת האשה
אעפי' שקבלתו מדעתה אינה מקודשת' והאיש שאכר
הריני אישיך הריני בעליך וכיוצא בזה אינה מקודשת כלל
אבל כל לשון שהיא מכרת בו שקנאה הרי זו מקודשת כגון
הרי את ארוסתי קנויה לי ברשותי זקוקה לי' לקוחתי'
חופתי' מקודשת' מיועד' מיוחדת' עזרתי' נגדי' צלעתי
מגורתי תפוסתי' תחת' מקודשת' ככסף והוא שמדבר עמה
על עבקי קדושה' והרף זל כת' ואהנך לי עני דכפ' קדושין
קאי אבל אלישני קדושין ודאי אפילו בלא כדבר עמו'
על עסקי קדושה מקודם לכן מקודשת' מצוה שיהיה האיש
מקדש יותר משלוחו וכן האשה שתתקדש בעצמה יותר'
משלוחה ואעפי' שיש רשות לאב לקדש בתו עד
שתבגור מצות הכספים שלא יקדש אדם בתו עד שתגורל
ותאמ' בפלוגי אני רוצה' והרף זל כת' והמ' בימיהם שדויו
ישראל רבים במקו' אחד אבל עתה שאנו מתי מעט רגילין
אנו לקדש אפי' קטנה שסא יקדמנו אחר' בשם הרם זל'
ומהאי טעמא אנו כונסין נשים נדות ועושין חופה אפילו
כשהן נדות רק שיהיו מודיעין לחתן אעפי' שבימיהם לא ה
היו עושין כן' אך רבנו יחיאל מדמיר שלא לכנס שוב נ
נשים נדות דשסא חופת ביאה קונה ונסצאת החופה תלויה
ועוסדת' עב' כת' הר' יצחק האומ' לנשים צאו וקדשו לי א
אשה פלוגית הן הן שלוחי הן הן עריו' והרף זל כתב וצע'
אם נאמר כן גבי שלוחי האשה לקבל גטה וקדושה' עב'
ולא יקדש אדם אשה עד שידאנה וכן אין ראו לאיש לק
לקדש קטנה' ונהגו כל ישראל לקדש בכסף ולא באחר

לו לר עקיב וכלן מתו באסכול באותו זמן על שלא נהגו כבוד זה לזה וכן אין נושאין אשה מצו הר' שחוא יז בתמו עד צום ע' באב כפני אכלות התלאות אשר מצאו אבותינו בימיס ה' החם ומנהגנו לעשות נשואי הבתולות בששי בשבת לפי שאין לנו עכשו טענת בתולים להשכים לבל לפי שאין דין הארוסין והנשואין כלל ליאסר עליו כי לא תוכל לזנות בין הארוסין והנשואין והמנהג על דרך הירוש' דקאמר קדשן בחופה לית לן בה' דאם ידבו הימים בין הקדושין והנשואין בשעת נשואין נהגו לקדש פעם אחרת כדי שיראו החפרי עדי הקדושין ויא' שמברכין שם פעם אחרת ברכת ארוסין ויא' שאין לברך פעם שניה שהיא ברכה לבטלה אבל מ' מברכין ז ברכות שהן ברכת נשואין והם ז עם ברכת היין ושמענו בשם הגאונים זל שהיו מברכין ברכ' חתני על ההדס ואז באמת הם שבע' וכת' הרמ' נע' אדם שקדש ארוסתו על ידי שליח אין לו לקדש אותה פעם אחרת בשעת חופה כדי שלא להוציא לעז על קדושין הראשונים ואתי למשתתף אשת איש לעלמא שהעולם יסבירו שקדושין על ידי שליח אינם כלום והגיה עליו הרף זל ומיהו היכא דקדושין דארוסין הראשונים היו בלא בנין יכול לקדש פעם אחרת בשעת נשואין כדי לברך ברכת ארוסין בעשה' עב' זו ברכו אלו כנגד ז חופות שעשה הקבה לאדם הראש כגן עדן ומביאין חותן והכלה בתולים ועל זה נקרא הלולא וצריך להיות החתן עונה אמן אחר כל ברכה ובכרחה שמברכין לו ואמרו זל מברכין ברכת ארוסין בבית הארוסין ובכרחה הנשואין בבית הנשואין והכי נהוג עלמא מיהו במנהג נרכובא לברך הכל בבית הארוסין והטעם שלא אמרו לברך כל אחת בפני עצמה אלא בזמן רבותי על שהיו מקדושין מיד שזדכו ואין נושאין עד אחר זמן הילכ לא היו מברכין כל הכרכות יחד דאעג' והוד' מסבין לחופה בבית הנשואין ממ' בבית הארוסין נמי אתחלתא דמילתא הוא וכחופה דמי ולכך נהגו לשו' סודר על ראש החתן והכלה כמו שכתבנו וזו היא החופה ומה שאנו אוכל' בברכת ארוסין ואכר לנו את הארוסות מדרבנן שגזרו על יחוד פנויה ואף את הארוסות לא התירו עד שתכנס לחופה אט' ברכו להם ברכת נשואין שכן אמרו זל כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה ובדבר שאינו אלא מדבריהם נוכל לברך כמו שמברכין על מקרא מגילה ועל כר חכוכה שאינו אלא מדבריהם והתיר לנו את הנשואות רל הנשואות לנו על ידי חופה וקדושי' וכת' בע' העמוד שעל ידי חופה בקדושין יל' שהקדושין קודמין ויש שואל' על מטבע זה של ברכ' ארוסין היכן מצינו שמברכין על האסור והלא אין אנו אוסרי' ואמר לנו את החמץ והחלב והדס' ויל' דכיון דארוסה אסורה לכלי עלמא שמא יהד' כבוד הארוס שתהיה אשתו גמור להיות מעכשו עליו מצות פריה ורביה לכך הודיעו בברכה זו הקדוש' הרכה שקדשנו בה השם והפרישנו שאפי' ארוסתנו אסור' לנו עד אחר כניסה לחופה ומיהו מיד משעת ארוסין קדשנו על העירו' שהיא אסור בקדושיו והוא בקדושותיה וכשאר מצות כיון דאמר

אשר קדשנו במצותיו סגי לן דלשון קדוש' הוא לשון פ' פרישות והכולה כמו קדושים תהיו כלו קדש עצמך במותר לך ומצאו חכמים סמך גדול על זה מן התורה שנתנה חלוק בין ארוסה לנשואה לענין דינה דארוסה במקילה ונשואה בחנק נמצא שאין דינן שוין לשום דבר דין לאסור' וכדד הכרכו שתקנו זל על עסקי הזוג אינן רק מאשר יצר ואילך שאותה ברכה מתחלת לדבר בשניהם אשר יצר את הארוס מדב' על הזכר והתקין לו כמנו בנין עדי עד מדבר על הנקב' כמו שכתו' ויקח אחת מצלעותיו ופי' בנין עדי עד בנין נוהג לרורות וקורא אותו בנין על שכ ויבן ה' אלהים את הצלע שוש תשיש תקנוה זל לפי שאנו צריכין להיות מעלי' ירוש' על ראש שמחתנו כמו שכתו' תדבק לשוני לחכי וגו' שמח תשמח ברכה לחתן ולכלה שהם רעים אהובים ואנו מתפללין לשם שישמחם כמו ששמח אדם הראשון יצירו ששמחו בנין עדן והראהו הטוב הצפון לו' בגן עדן מקדם פמו ויטיעו' אלהים גן בעדן מקדם וישם שם אשר ברא ששון ושמחה לשם כל ישראל תקנוה ולפי שהכדר מתח' אשר יצר פתחוין בה בברוך' כסודו כל הכרכות הכמוכות שהראשונה פותחת בברוך' וכן הוא בכרכות יח ובברכת המזון ואשר ברא פותחין בה בברוך' וחזקתין בה בברוך' לפי שמברכין אותה בפני עצמה מיום ראשון ואילך כי ליכא פני' חדשות והיינו דאצטריך לחזור בה ענין ירושלם ומעין שאר הכרכות אבל שהכל ברא לכבודו אינה מן הסדר אלא שתקנוה זל לאסיפ' העם הנאצפים לגמול חסד' זכר לגמ' חסדיו של מקום שגמל לאדם הראשון שהיה שושבינו ונתעסק בו והיה בדין לברך אותה בשעת האסיפה אבל אחר שיש כוס ראוי לסדרן על חסם כמו שיעשוין לברכת האור ולברכת הבשמים כמוצאי שבת ולפי' שהיא מטבע קצרי וכלה הוראה אחת היא לא ח' חתמי בה בברוך' וכן יוצר האדם שתקנוה זל ליציר ראשונ' של אדם הראשון ואינה מסדר ברכות הזוג שהרי עדיין ב באותה יצירה לא נבראת הנקבה ומתוך שאנו מברכין על היצירה השניה שבה היתה יצירת הנקבה חזיא אשר יצר את האדם בצלמו תקנו לברך אף על הראשונה שהיא תהיה עקר' ופי' יוצר האדם בעכו המחשב' ואשר יצר את האדם בצלמו להבין ולהשכיל' בצלם דמות תבניתו פי' טנתן לו ממשלה דמלכות דארעה כעין מלכותא דרקייעא' והתקין לו ממנו בנין עדי עד פי' הנפש השכילית שנחצבת מגלגל' תשיעי ועומדת לעד בקיומא שלא תכלה' וימ' והתקין לו ממשלה בנין עדי עד על חוה כי מאיש לוקחה' וממני שב אל האדם' ומה שאנו חותמי' תחל' משמח חתן וכלה ולכסו' חתן עם הכלה לפי שבתחלה אנו מתפללין בעד החתן והכלה שישמחם השם ית' כל ימיהם ויצליחם בעושר וככסים וכבוד לפי' אין לשו' עם נופל בה שמלת עם מורה דבוק כמו שמחת איש עם אשתו בהיותם לברך אחד וחזקתין בה משמח חתן וכלה שמורה בה שמחת הצלחה בעושר ונכסים או זה עם זה או זה בלא זה וברכת אשר ברא חזקתין בה משמח חתן עם הכלה שאנו מברכי' השם אשר ברא שמחת חתן וכלה על ידי

דהשתא צריכה נט שנייהם להתירא לעילא ואם באים
לעשה תקנה כדי שיבניסח אחד מנרש ראשון ונושא שני
אל איכא לא שמא יאמ' מחויר גורשתו מן הארוסין ואי
האשה שאמרה אשת איש אחי וחורה ואמרה פנויה אני אם
נתנת אמתלא לרבירה נאכנת ואסור לאדם לקדש אלמנת
חברו או גרוש חברו תוך ג' חדשי שנתאלמנה או שנתגרשה
שהם צ' יוב חוץ מיל שמת בו או יום שנתגרשה בו וכן לא
תחלוץ היבמה ולא תתיבם עד שיהיו לה ג' חדשי וכן אפרו
מעוברת חברו או מינקת חברו עד כד' חדשים תוך סיומ
שנולד בו ויום שנתאלמנה בו ואפ' נתנה בנה למיניקת
או שגמלתו והרף זל כת וגם נתג' בנה למיניק או אפ' קיימ'
בחרם או על ידי משכנות אסור דילמא אתי לאחלופי
ולא דמי להגו דבי דיש גלותא דהת' ודאי מידע ידעי ולא
הודי בהו משז' אימתא דבי דיש גלותא ולא אתי לאחלופי'
כך פי' בתום ביבמות עב' אכן אם מת מותרת ואחז' ש
שעבר ונשאה תוך הזמן יוציא בגט אך אם קדש לכד בתוך
ג' זבוח ערוקיה מסתייה והרף זל כת משמע וקא בדיעבד
אך מורי ר' יחיאל הורה לי עצה טובה אפ' לסתחלה לברוח ד'
דוכי משמע מתוך פרשי שפי' ערוקיה מסתייה דכיון דברח
גלי אדעתיה שאין דעתו לבט' עד סוף הזמן עב' ואם קדש
תוך כד' הואיל וכלה בלא ברכה אסורה לבעלה כגדה אין צ'
צריך שיוציא בגט רק להפריש אפ' לא ברח כדברי בכורי
שוד' ויש חולקין עליו ויש נפק' לעבין שאם הגושה כהן
שלא יגרש ויש שחולקין עליו והרף זל כתב וכמו שור'
מביא ראיה מההיא דסוטה דקאמ' גבי נושא מעוברת חברו
תנך הזמן והיא שוטח לו תחתיו שיכול להשקוה ג' מפני
שאני קודא בה דהביא האיש את אשר לו וכו' מפני שיכול
להפרישה ולהחזירה לאחר זמן משמע דבהפרישה בני בלא
נט ששם דאיכא אמורא אחרינא עליה פי' אסור מוטה והב'
גמי איכא אמורא אחרינא דכלה בלא ברכה ומיהו לא דמי
התם גבי סוטה איכא אמורא דאורייתא אבל הבא גמי מלה
בלא ברכה ליכא כא' אמורא דרבנן כמו אסור מעוברת חברו
ומה לי חד ומה לי תרי ועו' איכא לפ' דהיא חרש' דסוטה
בגט קאמא ולא חש לפרושי יוציא דמשמע בגט משוכם
דכבר שמעינן לה מההיא דיבמות דגמי גבי מעוברת חברו
יוציא בגט וחילוך בקדש תוך כד' חדשי יכיר או יתן גט
וצע' בספר גדול עב' קטן שקדש אין בקדושתו כלום אך
תגדלו ואין כאן ששום זנות ואסור לשהות עם אשתו בלא
בתוכה אך הבע' המנהל זל כת' כי מאחר דקיימ' לן כד'
אלעזר דאמר אב קנו מידו לשיעבד לה בתוכה מועיל כמו כ'
בתוכה וקנין במסיר דסתם קנין לכתוב' עומר ואי אתפסי'
בטלסלי עד שיהא פגאי לכתבה עב' טעם למה נתנו כל
ישראל לקדש בטבעת שאין בו אבן או מדגלית שלא תתן
לכה אל המדגלית ותחשוב דהיא שזה דמיס' קיים ויהיה
הדבר להפך נמצאו קדושיה קדושי טעות ונתן הפכע'
כאצבעה ואומר ורי את מקודשת לי בטבעת זו כרת משה
וישראל ומי שאין לו טבע' ואם לחברו השאילנו טבעתך
ואקדש בו אשה וקוצב לו דמים ואוסר כך וכך הוא שוד'

ואחכ' מקדש בו האשה ומדיעה כמה הוא שוה ואינו צריך
לחזיר לו הטבעת למשאל רק נותן לו דמיו אחר שהודיע
שהוא שואל על מנת לקדש בו אשה והרי קדשה כך כתב
הל' דוד פרק בתרא דמועד קטן אין האשה מתקדשת אלא
לאיש אחד אבל האיש מקדש כמה נשים ובלבד שיקדש
בשוה פרופ' לכל אחת והאחת מהן מקבל' קדושי כלן מרעתן
או שליח אחר וכתב הרמ' נע' דשדוכין שמשוימין בני אדם
שמזדונין יחד פסקו התוס' אם אחר מהם חוזר קנה חבר
והרויח כל השדוכין לפי שבייש אותו שאינו יכול למצא זוג
כל כך טוב כמו שהיה עושה מקודם לכן עכ' וקודם הק'
הקדושי צריך לכו' ברכת ארוסין וזו היא באי' אמה אקבו'
על העריות ואסר לנו את הארוסות והתיר לנו את הנשוא'
על ידי חופה וקדושי וכו' וכתב הרמ' במזל שאם קדש ולא
ברך שלא יבר' את הקדושין שזו ברכ' לבטלה מה שנעשה
כבר נעשה והר' יצחק זל כתב וסברך ברכת ארוסין מיד אחר
הקדושין ולא לפניהם פן יחזרו בהם וברכה זו פותרת ארס'
החתן מלברך לקדש והרף זל כתב אך הר' יחיאל היה מנהיג
החתן לברך לקדש על פי הירוש' דברכות עב' ועבשו נהגו
שלא לברך עד אחר הקדושין וטעם הדבר שאלו היה החתן
שהוא המקדש מבר' אותה היה דין שיבר' אותה קוד' שיקדש
אבל מאחר שלא נהגו שיברך החתן עצמו כדי שלא לבייש
מי שאינו כקי' בה ומבר' אותה אחר בשבילו אין האחר מבר'
עד אחר הקדושין דילמא הודי בהו ריבא לירי ברכה לבטלה
ונהגו להסיר ברכה זו על היין או על השכר ומברך תחלה
על היין או על השכר ואחכ' מברך ארוסין ואין לברכ'
זו צדיקין עשה ואחר הארוסין עושין לה חופה שחופפין ב'
אותן בטלית או בסודר וכיוצ' בזה וזה נקרא נשואין והרמ'
על זה כי יקח איש אשה וסמך ליה גדילים תעשה לך וכן
אמרו זל גבי יעוד כיון שפרש עליה הארוך טליתו קיימ' מ'
מצות יעוד ומשימין אפר מקלה בראשיהם מפני אבלות
ירושלם ומנעלים אלו מנעלים לבניי ומעטפין אותו ב'
בטלית לבנה כדי לקיים בכל עת יהיו בגדיך לכנים ובטלית
מצויצת כדי לזרוז במצות והרמ' כמו שכתו' כי יקח איש
אשה וסמך ליה גדילים תעשה לך ויש מקומו' נוהגו לדביר
לו תפלין מטע' זה ומשימין נוד על ראשו במנבעת של משי
לקיים כחתן יכון פאר ומברכין ברכ' נשואין בבית נשואין
ואם לא ברכו ברכת נשואין אסורה לבעלה כגדה ומסודרין
אותן על הכוס כסדר הזה בפה' שהנל ברא לכבודו יוצד
האדם אשר יצר שוש תשיש שמח תשמח אשר ברא
וכתב רב נטרואי גאו' זל ולעבין לברך ברכת ארוסין ונשואין
על כוס אחד אם אין לו יין מצוי כל כך אפשר לעשות כן
והמנהג ברב מקומות לעשות כן אעפ' שיש להם יין הרבה
וברכת נשואין צדיקות עשה ואין נושאין אשה בשבת
שלא יראה מקנה קנין בשבת ולא ביט' וגם לא בחולו של
מועד כדי שלא תשתפח שמח הדגל בשמחת הנשואין אבל
מאוסין ובלבד שלא יעשה מעורר' ארוסין לפי שאין ס'
פערבין שמחה בשמחה ומנהג שלא לבגוס מפסח עד לג' ב'
בעשר וגם לא מסתפרין מפני אבלות יב' אלף תלמיד' שהיו

או בגנות ופרדסים אלא בבית דירה שלא יראה כוננו וירגילו עצמן כזנות והבועל אשתו במקומות אלו מכין אותו מכת מרדות ואכסנאי אסור בתשמיש המטה עד שיחזור לביתו וכן אמרו חז"ל על איש שירד בבית חמיני שיעזות פנים הוא לו ולא יבנס עמו במרחץ ולא עם אביו ולא עם בעל א אחותו ויש מקומו שנהגו שלא יבנסו שני אחים יחד לבית המרחץ ולא יהלכו בנות ישראל פרוצות ראש בשוק אחרת בשואה ואחת פנויה ולא תלך אשה בשוק ובנה אחריה שאל יתפשו הרשעים בנה ותלך אחריו להחזירו ויתעללו ברה ואסור להוציא שכבת זרע לבטלה לפי לא יהיה אדם דש מפנים חזרה מבחוץ ולא ישא קטנה שאינה ראויה לילד ואלו שמכאפיין מיד יושפין בכרוי והרי הם כאלו הרגו את הנפש ועליהם באמר ידיכם דמים מלאו וכן אסור לאדם שיקשה עצמו לדעת אלא אם יבא לידי ההורו יסייע עצמו בכרי תורה שהיא אילת אהבים לפי לא ישן אדם על ערפו ופניו למעלה עד שיטה מעט שלא יבא לידי קושי ולא יסתכל בהסה וחייה ועוף בעת שנוקין זה עם זה שלא יבא לידי ההורו וכן אסור להסתכל בנשים בשעה שיעמדו על הכביסה ואפי' להסתכל בבגדי צבע של אשה שהוא סביחה אסור ולא יהלך אחר אשה כשוק אלא מסלקה לצדדין או לאחריה ולא יעבור על פתח אשה זונה ואסור מי שאינו נשדאי להכניס ידו מתחת טבורה ואם השתיל לא יאחז באמ' וה' יצחק חסיד כתב אם לא מעטרה ולמטה לצד הארץ ואף אם הוא נשואי כי אחר שהעונש כל כך שהוא כמביא מהול לשלם מאד יש לו לאדם להזהר על הרבה ולקדש עצמו אף כמותר לו והרשול כתב יסייע כביצים והרשול כתב בין שהיא נשדאי בין שאינו נשואי לא יושיט ידו לאמה אלא בשעה שנוצד לנקביו חסידים הראשונים וגדולי החכמים התפאר אחד מהם שלא התכל מצולם כמילתו ומחם מי שהתפאר שמשלם לא התבונן בצורת אשתו כש' שאסור להסתכל בערוה מן העריות ואסור לקרוץ לא בירדיו ולא ברגליו או לרמוז בעיניו וכן לשחוק עמה או להקל ראש ואפי' להריח בשמים שעליה או להביט בפניה אסור ואפי' להביט באצבע קטנה שלה כדי ליהנו אסור וכן לשמוע קול האשה או לראו שערה אסור אבל מותר להביט בפני הפנויה בין בתולה בין בעולה שישאנה אם תשא חן בעיניו אבל לא יסתכל לה דרך זנות וכן מותר להסתכל באשתו נדה לפי שכיין שהיא מותרת לו לאחר זמן אינו בא זבה לידי מכשול אבל לא ישחוק ולא יקל ראש עמה ואסור להשתמש באשה שתרחוץ לו פניו ידיו ורגליו ותציע מטוב פניו ותמזוג לו כוס שטא יבא לידי ההורו עברה ואין שואלין בשלד' אשה אפי' על ידי שליח ואסור לנשק או לחבק ערוה מן העריות אעפי' שאין לבו גם בה בין גדולה בין קטנה חוץ מן האם לבנה והאב לבתו שאתרי לחבק ולנשק ולישן עמה בקר' בשר כל זמן שהם קטנים הגדילו כגון שנעשה הכן גדול או הכת גדולה שיחיו לחן שדים נכונו ושערך צמח או ש שהיתה הכת בושה לעמד ערוסה בפני אביה או האם בפני

הכן או שנשאת הכת איצפי שיהיו קטנים אין ישנים עמהם בקרוב בשר אלא זה ישן בכסותו וזה ישן בכסותו וכן אסור להתיחד עם ערוה מן העריו' בין זקנה בין ילדה חוץ מן האם עם בנה והאב עם בתו והבעל עם אשתו נדה וחזקן שפרס' אשתו נדה קודם שיבעל אסור להתיחד עמה אלא היא ישנה בין הנשים והוא ישן בין האנשים ודוד ובית דינו גזרו על יחיד של פנויה ואפי' אינה ערוה ושמאי והלל גזרו על יחוד הגוים נמצא כל המתיחד עם האשה שאסור להתיחד עמה בין ישראלית בין גויה מכין את שניהם מכת מרדות ומכדיזין עליהם חוץ מאשת איש שלא להוציא לעז על ב' בניה ומי שאשתו עמו מותר להתיחד עם כל אשה ש' שאשתו משמרתו אבל בת ישראל לא תתיחד עם גוי אפי' אשתו עמו שאין אשתו משמרתו והב' השל' בת דאשת כהן שנתיהדה עם הגוי אינה אסורה בשביל כך לבעלה כהן וכן בת ישראל פנויה אינה אסרה לכהן בשביל כך דדוק אשה שנחכשה בידי גוים שבעל כרחיה הולוכה שם איכא למיחש שמה אנסוה אבל במקום שאינה מסורה בידו להיות שם בעל כרחיה מותרת עכ' ומותר להתיחד עם הזכר ועם דה הכהמה שלא נחשדו ישראל על כך אבל אין מוכרין תנוק ישראל לגוי ללמדו ספר או ללמדו אומנו' וכלם חשודים על הזכור לא תתיחד אשה עם אנשים הרבה אם אין שם אשתו של אחד מהן ולא יתיחד אדם עם נשים הרבה אבל נשים הרבה עם אנשים הרבה אין לחוש ליחוד היו אנשי מבחוץ ונשים מבפנים או אנשים מבפנים ונשים מבחוץ ופרטה אשה אחת לבין האנשים או איש לבין הנשי' אסורין משום יחוד ואפי' איש שיצמקו ומלאכתו עם הנשים לא ית יתיחד עם הנשים אם אין אשתו עמו ומותר להתיחד עם שתי צרות או עם שתי יבמות או עם אשה וחמותה או עם אשה ובת חמותה שחוקתן שישונאות זו את זו ואינן מחזות זו את זו וכן מותר להתיחד עם אשה שיש עמה תינוק קטנה שיוצרת טעם ביאה ואינה מוסרת עצמה לביאה לפי שזו לא תסתיר את כורה ומותר להת יד עם תינוק פחותה מג' שנים שאינה ראויה לביאה וכן אשה עם תינוק פחותה מג' שנים וכן אשת איש שהיה בעלה כעיר מותר להתיחד עמה לפי שאין לחוש לה שאימת בעלה עליה אבל אם היה גם בה שגדלה עמו או שהיתה קרובתו אסור וכל המתיחד עם האשה והיה הפתח פתוח לרשות הרבים אין בזה משום יחוד ומי שאין לו אשה לא ילמד תינוקות מפני אסור הבנים הכאים לבית הספר וכן אשה לא תלמד תינוק הפני האב' הבאין עם התינוקות לבית הספר ואין המלמד צדי שתהיה אשתו עמו בבית הספר תמיד ומתקנת חכמים לחזרת ה הנשים מספרות זו עם זו בבית הכסא כדי שלא יבנס אדם עליהן ויתיחד ואין ממנין שום אדם אפי' נאמן וכשר להיות שומר חצר שיש בה נשים ואפי' היה עומד בחוץ לפי שאין אפטרופוס לעריות וכן אסור לאדם למנורת על ביתו אפ אפטרופוס שלא ינהיג אשתו לעברה ואסור לתלמיד חכם לשמן בחצר שיש בו אלמנה אעפ' שאינו מתיחד עמה אלא

חנותכם ולפי ראוי לחתום בה בלש' עם שול שישמחם על ידי החתונה שמחת איש ואשתו בדבוק והיא מעין כל שאר הברכו . מעין שחל ברא לכבודו כי שחל ברא לכבודו יש רמז שלא יעשה זונג אם לא לקיים המין לכבוד השם וזרנו אשר ברא ששון ושמחה רל לכבודו שכבוד השם בשמחה הנפש כרי שתהיה מוכנה לקבל מהודו כי חיגון סותם מקום הנפש והוא מחיצה מפסקת בינה לבין אלהיה שאין ראוי ל לאדם שיכעוס רק שיקבל גזרת השם מאהב' שכל מי שנותן מחשב' חיגון בלבו קרוב לכפור בית' הלא תרא' שאין השכיב' שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות אלא מתוך שמחה וזהו כבודו ית' ואחר כן חתן וכלה כנגד יצירת אדם וחודו ואחר כן גילה רנה כנגד רני עקרה שהיא ירושלם וזהו שוש תשיש' ואחר כן שלום ורעו כנגד שמח תשמח רעים וזוא על דרך הפסוק למען אחי ורעי אדברוה נא שלום כך פי בסבת אחים ורעי' שהם מזדונים אתפלל בשלום ירושלם ומסוים משמח חתן עם הכלה כמו שבארנו . וזאת הברכה היא וזואה לשים ית' על הפלא הגדול שנראה בעיני הזוג ששני ברואים שהם רחוקים בטבעם ובתולדתם ישים השם אהבה ביניהם עד מאד מה שאין כן בעיני אחר . ואמר

ואמר

זל מברכין ברכת חתנים כל שבעה והיא דאיכא פנים חדשות . פרש זל פנים חדשות שלא היה שם מאתמול . וים' שלא אבל בסעודת נשואין . והרמ' במזל פי שלא שמע עדין ברכת הנשואי' והכי כללא דמילת לעולם בחד ענשא בתולה או שנשא אלמנה או אלמון שנשא בתולה על כלו עבדין ברכת שבעה . אבל אלמון שנשא אלמנה יום אחד לברכה ושלשה לשמחה . ואית דבעו סימר כיון דאמרי' וג' לשמחה דבהנהו תלתא יומי מברכי' להו שהשמחה במעונו וכתב הראב"ד זל דלענין שהשמחה במעונו ליכא חלוק בין בחד לאלמק . **ברכת אלמון** ואלמנה כפה כחך המעטידיכם עטרת שמתור כעטרת בועז בבית לחם אשר ברכו אותו כל קהל ישראל והעדים העידו עליו עדות נאמנה כרסתי זיאמר כל העם אשר בשער וגו' והיה ביתך כבית פרץ וגו' באי מצליח איש ואשה והמנהג עכשו לברך ז ברכות אפי' אלמק שנשא א אלמנה . וכן נראה דע' הרמ' במזל שלא הביא כלל נוסח ברכה זו . ומה שאמר זל דמברכין שהשמחה במעונו ממי רמו שערי באסיתא המ' לדירה דמקדשי מעקרא וכבר דה התחילו השמחה אבל אכן ולא מקדשינן רובא דעלמא ע' יום הנשואין לא מברכין שהשמחה במעונו אפי' בסעודת ליל המישי שעושה שושבין לחתן וזהו דמברכין שהשמחה במעונו לכל סעוד' של שמחה כגון פדיון הבן . ומוכחינן ס מדאמרי' גבי סעודת כרית מילה דלא אכרי' ליה משום צערא דינוקא שסעי' מינא דהיכא דליכא צערא ואיכא שמחה אע" דלא הוי סעודת נשואין אמרי' שהשמחה במעונו ופי' שהשמח במעונו שהשמח השלם במעונו של ה' ולא לפנינו לפי שהיכולת שלו לחדש לו פנים חדשות שהרי ורקיע שבו מלאכי השרת אומר שירה נקרא מעין וככל יום ויום נבראי מלאכים אבל השמחה השפלה והחסרה אצלנו שאין אנו

ואמר

יכולין להביא פנים חדשות לרצוננו . זל ברכת חתנים בעשרה וחתן מן חתנין . פי' ולא שנא בלהו ז' הלא שניא אשר ברא בשאר יומי לכד בעי' עיזיה אבל שהשמחה במעונו לא בעינן עשרה ומברכין ש שהשמחה במעונו בזמן תלתא . ואותן האנשים האוכלין ב בחדר כביבות החופה אין מברכין ברכת חתנים שאין שמחה אלא בחופה אמנם אם יש שם שמש אחר' לכלן השמש מ מלדפן . ולמעלה בהלכות ברכת המזון כתבתי מזה די וברין היה לברך שהשמחה במעונו עד ל יום אבל נמנעו מלברך אותה אחר ז לפי שעברו השמחות עד כי יבא שילה ונבא צ ציון ברנה וכשמברכין ז' ברכות אחר ברכת המזון מנהג רבני צרפת זל לעשות ב' כוסות באחת מברכין ברכ' המזון ובשני מברכין ברכת חתנים ונותנין טעם למנהגם שאין עושיין ש שתי קדושות על כוס אחד . ואנו לא נדגנו פן כי מאת' שהסעוד' היא מפני השמחה הכל עולה לענין אחד ואין שם שתי קדושות זכבר בארנו זה בהלכות הבדלה . כת' הרמ' נע' זכר ונקבה שנתאכרו יחד אסור לדור יחד בבית פן יתיהדו יחד חתן וכלה . וגם יש לחוש שמא יבאו לידי שנא מחמת שדואי זה את זה תדיר . והרף זל הגיה עליו מיהו אם יש רוב עם בבית אין לחוש . ואחר שכנסה לחופה וכתב לה כתובה לפי שאסור לשהות עם אשתו אפי' שעה בלא כתובה הרי היא אשתו לכל דבר . וכל מה שירצה לעשות עמה עושרה ובוכל בכל עת שירצה ובוכל הבתולה אפי' בשבת דאמרינן פרצת דחוקה מותר ליכנס בה בשבת ואעפי' שמישר ממנח צדורות ומנשק בכל אבר שירצה וכא עליה בין בדרכה בין שלא כדרכה בין דרך אברים וכלכד שלא יציא זרע לבטלה ואעפ"כ מדת חסידות שלא יקל אדם ראשו לכך ויקדש עצמו בשע' תשמי' ולא יהיה מצוי אצלה מתרגו' אלא מלילי שכ' ללי' שבת אם יש בו כח וכשהו מדבר עמה לא ידבר בתחלת הלילה כשהוא שבע וכסנו מלאה ולא בסוף הלילה כשהוא רעב אלא באמצע הלילה כשיתאכל המאכל במעיו ולא יב ינבל פיו בדברי הבאי אפי' בינו לבינ' וכל המביעו בתשמי' המטה הרי זה משד הוא שלא יבטל עונה אלא מדע' אשתו ואסור לאדם לשמ' משתו לאור דגרי ואפי' בליל שבת אם היה הגר דלוק אם לא יהיה לו מחיצה בינו ובין הגר . וכן אסור לשמש משתו ביום סעודת פנים הוא לו ואם היה תלמי' חכם שאינו בא להמשך בכך מאפיל בטליתו ומשמש . ואין פ נזקקין לרבה זה אלא בפני צורך גדול . וכן אסור זל אסור לשמש משתו ולבו מחשב באשה אחרת ולא יבעל מתוך שכרות ולא מתוך מריבה ולא מתוך שנאה ולא יבא עליה בעל כרחו והיא יראה מכנו ולא כשיהיה אחר מדם מנודח ולא אחר שגמר בלבו לגרש' ואם עשה כן הבנים אינ' תנוכי' אלא מהם עזי פנים ומהם מ' ררים ופ' שעי' וכן אכר זל שכל אישה חצופה שהיא תובעת תשמיש כפה או המפתה אשד' לשם נשואין או המתכוין לבא על רחל אשתו זכא על לאה אשתו ומי שלא שהתה אחר בעלה ג' חדשים שהבן כפק כל כל הילודים מהם הם הכורדים והפושעים שיסורי דגלור' בודין אותן ואסור לאדם לבא על אשתו בשוקי' וברחובי'

לה ולא לה ולחברתה שלא יהיו ב' נשים מתגרשו' בנט אחד
 ספר כריתות שיהא ענין אותו הספר דבר הכורת בינו לבינה
 והרף זל כתב מדברי גרושין כדאמרי' לספירת דברים דהוא
 דאתא' וגם דרשי' מכריתות דבר הכורת בינו לבינה' שלא
 ישום שום תנאי בנט שתהא אנדא ביה לאחר נתינת הגט
 כלל כגון שאמר הרי זה גטך על מנת שלא תשתי יין ושלא
 תלכי לבית אביך לעולם אינה מגורשת כי עדין רשו' הבעל
 עליה כשאמר לעולם' עב' ולא ישאר רשות בעלה עליה
 כלל לאחר נתינת הגט ונתן בידה מלמד שאינה מתגרש' עד
 שיתן הגט בידה או ליד שלוחה שהוא בידה או לחצרה נמי
 שהוא בידה' אבל אם הגט מונח בקרקע ואמר לה טלי גטך
 מעל גבי קרקע הרי זה אינו כלום וכן אם היה הגט קשור על
 ידו או על יד שלוחו ולקחתו משם אינו כלום אבל אם הרכיז
 לה גופו או הניח ידו עד ששלפה הגט הרי זה גט' כתב לה
 איני בעליך איני ארוסתך איני אישיך אינו גט שני ושלחה
 מביתו ולא שישלח את עצמו' וכתב ונתן מי שאינו מחוסר
 מעשה אחר כתיבתו יצא זה שמחוסר קציצה ונתינה אחר
 חתימה לפי אם כתבו במחוסר לקרקע אעפ' שהתמו העדי'
 לאחר שתלשו ונתנו לה אינו גט' וגם בקציצה קלף יש ש
 שפוסלין אם צריך למה שקצץ אך אם עשה כדי לנאות הגט
 כמתעסק הוא וכשרד ואינו נותנו לה אלא בתור גרושין שנ'
 וכתב לה כפר כריתות ונתן בידה משמע שיתן אותו בתורת
 פפר כריתות אבל אם נתן אותו בתורת שטר חוב או מזוזה
 או כיוצ' בזה או שנתן בידה והיא ישנה אעפ' כשבעודה הרי
 הוא בידה אינו גט ואם אמר לה אחר כן הרי זה גטיך הרי זה
 מגורשת כרב פרק הוודק שהלכה כמותו מחברד' אמ' לעדים
 ראו גט זה שאני נותן לה ואמר לה כנסי שטר חוב הרי זה
 גט שהרי אמר הוודיע לעדים שנתנו לה בתורת גט ומרה'
 שאמר שטר חוב בפני שהוא בוש ונכלם ממנה' המגרש
 צריך כשיתן הגט לומר הרי זה גטיך וכיוצא בזה ואם נר-
 לה ולא אמר כלום פסול' אמנם אם מדבר עמה על עסקי
 גרושיה ואחכ נתן גט בידה ולא אמר כלום הרי זה גט כר'
 ופי' שאומר כן וצריך שיתן הגט בפני עדים כשרי' שנ' על
 פי שנים עדים יקום דבר ואפי' יהיו אותן החתומין בנט כ'
 כשרים' תניא ר' אלעזר אומר אעפ' שאין העדים חתומים
 בתוך הגט אלא שנתנו לה בפני עדים כשרים כשר דערי'
 פסידה כרתי ולא אערי חתימה דהלכה כר' אליעזר דאמ' אין
 העדים חתומין על השטר אלא מפני תקון העולם' והמ'
 בנטיין אבל במסר אף עדי חתימה מועילים לבדם בלא עדי'
 בשעת מסירה' ואם היה מזויף מתוכו פסול' ונהגו העולם
 לכתוב יב' שטיק בנט' הכותב גט צריך שיכתוב אותו כדון
 ספר תורה שיהיו האותיות מוקפד' גויל' ואם נתן הגט בלא
 מוקפדות גויל אומר דאין לפסלו בכך אך אין האותיות צריכו'
 לזיין' וכתב ולא חקן מכאן שאם האות אינה מתקנה כגון
 מד' ה' וכן כיוצא בזה אין לסחוק קוצו של הא' לתקנה להיות
 ד' אבל אם נפל בה דיו אחר שנעשה האות מתקנת אין לחוש

בזה' והרף זל כתב ומורנו רבנו ברוך פסיל ליה וכן נר-
 העולם' וצריך שלא יעברו ב' אותיות מן התיבה חוץ לשטה
 והרף זל כתב ונהגו להקפיד אפי' מאות אחת חוץ לשטה וכן
 בספר רבנו ברוך וצריך שלא יהא שום טשטוש ולכל' בנט
 ולא יכתוב על המחוק ואם כת' וקיימו כשר ודיעבד אם נתן'
 והרף זל כתב אבל אין נוהגין כן' וצריך שיכתו לשם האש'
 והאיש ולחתום לשמם' וצריך לעדים' להיות עב' הסופר
 בשעת כתיבת שטה ראשונה' וכן השליח של הולכה' וצלו
 שיאמר לסופר ולעדים כתבו וחתמו הרבה כמו שתמצו כי
 שמה יכתבו גט כשר שמה יאכר ולא יכתן' ויש בני אדם
 שרוצין לפסולן שלא כרין מאחרי שכשר הוא מן הדין לומר
 עשו עדים שליחותן' ואף בזה יש כגמגמין ואומרים לבעל
 שיצוה לסופר על כל גט וגט' והכל כשרי' לכתוב הגט אפי'
 חרש שוטה וקטן ואם גדול עומד על גבם ומלמד' והרף זל
 כתב זהו לפי שטת הקונדרים ולפי שטת רבנו ברוך דפי' לה
 כר' אליעזר מיהו נראה מהוך דבריו שהביא שדעתו שדון
 פסולין אפי' בגדול עומד עליהם והוא כתב יכן עקר' והרף
 זל כתב שהם כשרים ובלבד שישיירו מקום התורף והמביא
 גט ממר' ינת הים צריך שיאמר בפני נכר' ובפני
 נחתם' ואם מכירין אותו אין צריך' וכן אם הבעל מביאו
 אין צריך' וכן שנים שהביאו גט ושניהם שליחי' אין צריכין
 וכשהשליח מביא הגט יאמר הרי זה גטיך מפלוגי בעליך ו
 והרי את מגורשת ממנו והרי את מותרת לכל אדם' ובתוך
 כדי דבור מן הנתינה יאמר בפני נכתב ובפני נחתם אבל
 לזמן מרובה אחר הנתינה אינו מועיל כלום' והרף זל כתב
 וצריך שיטלנו ויאמר בפני נכתב ובפני נחתם ואפי' מבית
 לעליה צריך כדמפרש רת מדי דהוא אבני מחוזא דניירי'
 ופרת דאנן כבני מחוזא ורמינן להו כיון דאנן קבועין'
 ומיהו בגטין פר' התקבל פי' בתוספות בשבעל והאשדה
 שניהם בעיר שיגרשנה הבעל על ידי עצמו ולא על ידי
 שליח בין להולכה בין לקבלה משום דאי עביד על ידי שליח
 מהימן הבעל לומר בפקדון נתתיו לשליח כדאמר רב הונא
 פר' התקבל דפסק רח' כמותו ואעג' דלכני מחוזא מכשר רת
 על ידי שליח אעג' דשניהם בעיר משום טעמ' דניירי כרפי'
 בתוספות פרק התקבל' כמ' אנן לא נידינן כל כך ואעג' ד'
 דפרת דהאידינא כלהו ניירי אין לסמוך על זה להקל דאיהו
 להחמיר אמרה' ויש להזהר' שלא לעשות שוכם שליח כ'
 כששניהם בעיר אחת כדפרישית וכן עקר' ואפי' מכירה
 לעליה צריך לקרותו' והאיש עושה שליח להולכה והשליח
 עושה שליח כבד' והאשה עושה שליח לקבל גט' מיד'
 בעלה אבל מיד שליח בעלה לא תעשה שליח לקבל מידו
 אבל בדיעבד שרי כר' חנינא וכן פסקו רבנו האי' והרף זל
 והכל כשרין להביא גט ואפי' אותן נשים שאינן נאכנות ל'
 לומר מת בעליך ואפי' קרובות חוץ מחרש שוטה וקטן עבד
 גווי וסומא בחוצה לארץ אמר אמימר השנים שנותנין הגט
 בפניהם צריכין לקרותו' ופרש זל פעם אחת קידם הנתינה

אב היתה אשתו עמו וכן אמור לאלמנה לקנות עבדי ואפי'
קטנים ואסורה לגול כלב מפני החשר ולפי שנפשו של אדם
מתאוה לעריות ומחמתן שאין אתה מוצא קהל בכל זמן ש
שאיין רחם פרוצין בעריות וכביאות אסורות ראוי לאדם
לכופ יצרו לדבר זה ולהרגיל עצמו בדבר זה בקדושה יתרו
ובמשכה טהורה כדי שינצל מהן ויזהר מן היחוד שדוה
הגורם הגרול ויתרחק מן השחוק ומן השכירו ומדברי עגבים
ולא ישב בלא אשה שדבר זה גורם לקדושה יתרה וטהרה
גדולה ומצות חכמים שישיא אדם בניו ובנותיו הקטנים
סמוך לפרקן שאם יביתם יבאו לידי זנות או הרחור ויהיה
מעוות לא יוכל לתקן ואמו להשיא אשה לקטן ואין האיש
רשאי לישב בלא אשה ולא ישא עקרה וקנה שאינה ר
ראויה לילד ורשות לאשה שלא תנשא לעולם או ת
תנשא לזנים ולא ישא בחור זקנה או זקן בחורה שדבר זה
גורם לזנות וכן מי שגרש אשתו מן הבגדאין לא תדור עמו
בחצר שלא יבאו לזנות ואם היה כהן לא תדור עמו במבוי
וכפר קטן נדון במבוי והיא נדחית מפניו כתיב אל תחלל
את בתך להזנות כתיב הר יצחק ול שלא ישיא בתו לזקן
ובכלל זה שלא יסור בתו לזנות וכן למסרה שלא לשם
אישות ודוקא מקור לכל אבל להיות פלגש לו ואסור ל
לאדם לגרש אבוסתו שנ לא יוכל לשלחה כל ימיו ואם עבר
וגרש אם כהן הוא לוקה ואם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה
ואסור לכהן ליקח גרושה שנ ואשה גרושה מאשה לא יקחו
ואם רבא אינו לוקה עד שבעל וכשבעל לוקה שתיים וריח
גט פסול בכהונה ואי זה הוא ריח גט כגון שאמר לו דרי
את מגורשת והרי את מותרת לכל אדם ואסור לכהן ליקח
ד' זונה שנ אשת זונה לא יקחו ואמר לו אי זו היא זונה
תחת בעלה ר עקיבא אומר זו מופקרת ר מתתיה בן חרש
אומר אפי הלך בעלה להשקותה ובה עליה עשאה זונה ר
יהודה אומר זונה זו אלזנית וחכמים אומרים אין זונה אלא
גידחת ומשחררת ושנבעלה בעיל זנות פי מכל אותן שאין
קדושין תופסין בה ואפי מגוי והוף זל כת זמיהו בפר הכא
על יבמתו פי הקונדרי דהה לכל הפסול לה ואפי חיבי לאוין
וצע בספר גדול עכ וקאמ רבא בשם ר אליעזר אומ פנוי
הכא על הפנויה עשאה זונה ומדאמר רב נחמן אין הלכ כר
אליעזר סכלל דהלכה ככל האחרים וכתתיה עב הגוי וכן
שבויה וכן כחבשה על ידי ממון בזמן שיר אומות העולם ת
תקפה עלינו אסורה לכהן ועל ירי נפשות אסורה אפילו
לישראל והוף זל כתב זנאה רעל ידי נפשות כגון גנבה
וכיוצא בזה אבל נחבשות על ידי נפשות כגון קדוש השם
מותנת לבעלה ישראל כי בידוע שלא נתרצית עב וגם כן
אסור לכהן ליקח חללה שנ וחללה לא יקחו ואי זו היא חללה
הבאה מאמרי כהונה חלל בנו ובן בנו ער אלף דורות כלן ח
חללים ובת שלהם פסולה לכהונה אבל יעדאל שנשא חללה
בתו כשרה לכהונה וסדנת מותרת לישא חלל וגר שנשא
גידחת יתו פסולה ואם נשאה מותר לקיים כר יוסי וג חללים
הם חלל ודאי חלל ספק חלל מחלוצה ותנאים אחרונים
נהגים עליהם חומרי כהנים וחומרי ישראל עב הר יצחק

ד' חללה

ול מי שגרש מן הארסו מות לדור עמה כמבוי אם אין לבו
גם בה ואסור לאדם להטהות אשתו ודעתו לגרשה אם לא
הודיע מתחלת הנשוא שהוא נושא לזמן ידוע וכן לא יקח
אדם ב' נשי בשתי מדינו מפני חשש שמא ישא הבן אחותו
וכיוצ' בזה מן העריו ואם הוא אדם גדו שזרעו ירו וכפורס'
מות ולא ישא אדם אשה ממשפחת מצורעין ולא ממשפחת
נכפין אם הוחזקו ג פעמי בכך ולא ישא אשה שמתו לה ב'
אנשים ואם קדשה יבנום וכזה לא ישיא בתו לעם הארץ ו
ואם עשה כן הרי הוא כמו חלל ידוע ואמרו זל שאם עשה
כן אין זונת עולה יפה ואם השיא לתלמיד חכם הדבר נאון
ומשדבא יתורה וכהונה במקום אחר ולא ישא אדם ב' נ
עם הארץ שאם מת או גולה בניו עמי הארץ שאין אמן י
יודעת כתר התורה ולא ישיא אדם בתו לעם הארץ שכל ה
העושה כן כאלו כופת לפני ארי מה ארי דורס ואוכל אף עם
הארץ טכה וזכרל ואין לו בשת פנים ולעולם ימכור אדם
כל מה שיש לו וישיא בתו לתלמיד חכם ישיא בת תלמיד
חכם לבנו שאין דבר מגונה ולא מריבה בתוך ביתם של ת
תלמידי חכמים תם

דין הלכות גטין מספר הר יצחק זל עו

מצות עשה לגרש את האשה בספר כדכתי ומצא
בה ערות דבר וכתב לה ספר כריתות ונתן ביד
ערות דבר כגון עוברת על דת משה מאכילתו דבר שאינו מ
מעמד ומשמשו נדה ולא קוצה לו חלה תוודת ואינה מ
מקיימת וכן עוברת על דת יהודית שיוצאה בשוק וראשונה
פרוע ואפי קלטה על ראשה אם יוצאה לרשות הרבי והוף
זל כתב ולרדן שבכה שקודין קופה בלעז הוי כמו קלטה עב'
אבל מחצר לחצר דרך מבוי מותר וטווח ורד כנגד פניה
פרת שטווח צמר אדום כנגד פניה כדי שיפול אדמימותו כ
כנגד פניה ומשחק עם הכחורל ואומר בתום שצדי התראה
להפסידה כתובתה ואם לא התרו בה יוציא ויתן כתובתה
מתקב רג אינו מוציאה על אלו אלא אם כן יש ערים בדבר
ואפי התרו בה לא הפסידה כתובתה והיה אם לא תמצא חן
בעיניו מלמד שאינו מוציאה אלא לרצונו ואם נתגרש שלא
לרצונו אינה מגורשת אבל האשה מתגרש שלא לרצונה
ונהגו העולם שלא לגרש אם לא ברצון טניהם אבל יש
שכופין אותו להוציא כגון מוכה שחין ובעל פולפוס פי
ריח הפה ומשוסד ומכריחין אותו על ידי גוים לעשות מדי
שיאמר לו הישראל וצריך שיאמר רוצה אני ויבטל מודעי
כ פעמים אחת לפני הגתיה ואחת לאחר הגתיה וגם צריך
שיקראו הגט ב פעמי אחת לפני נתינתו ואחת לאחר הגתיה
וכתב מלמד שאינו מתגרשת אלא בכתיבה ולא בדבר אחר
ובכלל זה שיהיה הקלף והריו משל בעל וגם אמרו חכמים
פרק גט פשוט שצריך שיפרע הבעל שטר הסופר העדים מן
הדין אלא שותתירו חכמים שתתן האשה שטר הסופר והעד
שלא יענינה ותקנו חכמים שטר זה לבעל דהפקר כר
הפקד והבעל יתן לסופר ולעדים ומתקיים בזה נתן כראמ'
בגטין פרק ב לה שיהא נכתב לשכה ועורר דרשו זל וכתב

לאשה כל זה הא לך גט זה מ' פ' בעליך המכונה פ' והתקבלי
 גט זה והרי את מקורש ממנו והרי את מותרת לכל אדם וגט
 זה בפני נכת' ובפני נחתם כל זה יאמ' בשעת נתינה קודם
 שיגיע הגט לידה ויתננו לה בפני ג' עדים ואעב' דקיימא לן
 בפני ב' עדים דער נעשה דין והשליח משלים לג' מ' טוב
 שיתנהו בפני ג' שלא יבא לטעו' כשהשליח יהי' קרוב לבעל
 או לאשה כדאמ' תלמוד' ויש סרבני צרפ' מצריכי להושיב
 דיינין לקבל עדות השליח וכן נהגה הר' יצחק זלי' והקף זל' כת'
 בדיעבד אין לחוש' ואם הבעל רך בשנים טוב' לברוק' ב'
 בסימנין אם הביא שתי שערות כשעושה שליח להולכה
 דקיימ' לן קטן אינו עושה שליח ואם יש לו זקן אין לדקדק
 וזה לשון שטר הולכה' **בפנינו** עדים
 חתומי מטה בכך וכך
 בכך וכך ימים ליתח' פלוני שנת כך וכך לבריות עול' למנין
 שאנו מונין כאן בפלוני מתא דיתבא וכו' מסר ר' פלוני בר'
 פלוני המכונה פלוני גט ביד ר' פלוני להוליך אותו לאשתו
 פלוני בת ר' פלוני המכונה פלוני וכך אמר לו ר' פלוני בר' פ'
 פלוני הבעל לשלוח ר' פ' בר' פ' גט זה לאשתי פלונית בת ר'
 פלוני המכונה פלוני ותהא ירך כירי ופיך כפי ועשיתך כע'
 כעשיתי ונתן אני לו רשות ליבשות שליח ושליח שליח ע'
 עד מאה שלוחים וליתן גט זה לאשתי פלו' בר' פלוני בכל
 מקום שתמצאנה אתה או שלוחך או שליח שלוחך והגט ש'
 שנעשה על זה ר' פלוני בר' פלוני שליח להולכה ככל הכתוב
 למגלה נכתב ונחתם בפלוני מתא בכך וכך בשבת בכך וכך
 ימים ליתח' פלוני שנת כך וכך לבריות עולם וכו' ועדיו ח'
 החתומים בו ר' פלוני בר' פלוני ופלוני בר' פלוני ובפנינו בטל
 ר' פלוני בר' פלוני הבעל כל מודעות שמסר על הגט זה וגט
 בפנינו קבל עליי ר' פלוני בר' פלוני חרם חמור שלא לבטל ה'
 הגט ולא את השליח ומה שדאינו ונעשה בפנינו כתבנו וח'
 חתמנו שליח להולכה צריך לעשותו בעדים אך אינו צריך
 להביא לו שטר ולא עדים שעשאו הבעל שליח להולכה כד'
 כדמשמע בהוא דאיתי בתרי' וכן כתב הר' יעקב' ומה
 שכתו' בתקון שטרות שטר זה שאה' לשלוח גט לאשר' מ'
 מקום למקום נראה דאינו צרי' אלא לפי שכתו' בוק שנותן
 הבעל כח לעשות כמה שליחים ואפילו לא יבנס עד כאן מ'
 מתשבות' ונהגו העולם בלא שטר ורשאה' אבל שליח
 לקבלה מן האשה צריך שטר ורשאה' **זכרון**
 עדות אשר היה לפנינו אנו עדים חתומי מטה בכך
 וכך וכו' למנין שאנו מונין כאן בפלוני מתא דירבא על
 נזר פלו' איך פלו' המכונה פלוני בת ר' פלו' בר' פלו' היטמות
 היות בפלוני מתא ובפנינו אמיה לר' פלו' בר' פלו' שלוחה ה'
 התקבל גטי מ'ך רפכפ' בעלי ותהא ירך כירי וקבלתך כ'
 כקבלתי ותזכה לי בו ותקבל הוא לי ומיד' שיגיע גט זה
 לירך אחיה מגורשה סמכו ומותרת לכל אדם ומה שנעשה
 בפנינו וטמענו כתבנו וחתמנו לראיה שליחות קבלת גטה
 הכל שריד וקיים' ויחתמו שנים זה תחת זה מסתיבה גסת'
 וצריך שיחתמו שנים בשטר מצוי שיהיו ידועים וחתומים
 ידועה ונכתב במקום חתומים' וגט צריך ליהודי ולקדושין

שתהא האשה העושה שליח גדולה בשנים ובסימנין ואם
 אין השנים ידועים רק על פה צריך רבוי שערות שחורור
 וגדולות ושוככות כדי לכופ ראשן לעקרן כמו לענין חליצה
 לפי שאין שליחות לקטן' ובשעת נתינת הגט לשליח קבלה
 יושיב הבעל שלשה דיינין כשרים והגומים שלא יהיו ק'
 קרובים זה לזה לא לאיש ולא לאשה ולא לשליח קבלה וי'
 יראו כשטר הרשאה אם יהיו החתימות בכרות וידועות
 להם' ואחרי אשר יביאו שטר הרשאה של שליח קבלה וא'
 ואחרי הקיום יבא הבעל לפניהם ויקראו הגט קידם שיתנהו
 ויחזירחו אותו לבעל ויבטל הבעל כל המודעות ויתנהו
 ליר השליח ויאמר לו כן התקבל גט זה לפלו' אשתי המכונה
 פלו' בת ר' פלו' בר' פלו' והרי היא מגורשת ממני ומותרת לכל
 אדם' ולא יעשה שום תנאי ויחזור ויקראו אותו אח' ה'
 הנתינה והדיינין יכתבו עדותן וימסרו ביד שליח לקבלה'
 ויכתבו בכך וכך בשבת וכו' למנין שאנו מונין כאן בפלו'
 מתא דיתבא על נזר פלוני אנחנו כד' חתומי מטה במותב'
 תלתא כחרא הוינא וכו' פכפ' המכונה פלו' ולא יכתוב יס'
 מקומה כיון שאינה עומדת שם ונתן גטה ביד ר' פלו' בר' פ'
 שיצתה אותו שלוחה בעדים לקבל גטה מ' פלו' בר' פלוני
 בעלה ואמר לו בפנינו כך התקבל גט זה לפלו' בת ר' פלוני
 אשתי המכונה פלו' והרי היא מגורשת ממני ומותרת לכל א'
 אדם וקודם נתינתו בטל כל מודעות בפנינו שאם שמא חו'
 מסר שום מודעה הלא מבוטלת ולא נתן שום תנאי בגט א'
 אלא גרושין גסורין והגט קיינו ודאינו כשר כרת' וב'
 וכהלכה ומחמת שדאינו גרושי פלו' בת ר' פלו' מ' פלו' בעלת
 המכונה פכפ' שכתן גט לר' פכפ' שלוחה לקבלה וכתבנו שטר
 זה בידה לראיה ולזכות עם הכל שריד וקיים ויחתמו שלשה
 זה תחת זה בראש השטה פכפ' דין וגם הבעל תחת חתימתן
 יכתוב אני פ' נתתי גט לאשתי על יד שלוחה ככל' והכתוב
 למגלה זה לשון העתקת מורכו הר' פרץ זלי' אני חותמו לסטה
 פכפ' המכונה פלו' העומד היום בפלו' מתא דיתבא על נזר
 פלו' גרשתי את אשתי פ' בת ר' המכונה פלו' וגרשתיה בפ'
 מתא דיתבא על נזר פלו' ביד רפכפ' שלוחה בפני בר' רפכפ'
 זר פכפ' זר פלו' בת פ' החתומים בשטה של מעלה וגרשתי
 בגרושין גמורין בכטול כל מודעי וכלא שום ר' תנאי ככל ה'
 הכתוב למעלה ושטרם וחתומים אמת ובעבור כי גמל א'
 אמת כתבתי גם אני שטר זה להיות לה כתב ידי לראיה ו'
 ולזכות שלא יהא לי פתחון פה עליו כלל כלל כי כל שטר'
 כד' וחתומים אמת והכל שריד וקיים' הנה פורש סוד'
 שליחות קבלה' אמנם אם לא על ידי הדין נכון להרזר כי
 בקושי גדול יכול אדם לצאת ידי חובתו נקי כי רוב פעמים
 אינו מצוי שיהיו ג' בני אדם ידועים וחתומים הם נסוה'
 במקום נתינת הגט עדים שיכיר כל הג' דיינין אעב' ר' נתן
 גבי שליח קבלה שתי מני עדים שיאמרו בפנינו אמה וכו'
 שאמרו בפנינו גרשה ומשמע כי די בכך בשני' שיעידו ש'
 שעשאתו שליח לקבלה המ' כשבאים השנים אר'ם עדים
 שעשאתו שליח לקבלה והן עצמ' באי' וטעמון בסקו נתינ'
 והגט אבל בהא שליח לקבלה דעל ידי שטר צריך קידום ג' ב'

ואחת לאחר הנתינה ואם לא קראוהו קודם הנתינה פסול
אבל אם לא קראוהו לאחר הנתינה וקראוהו קודם כשר
בדיעבד. וכן אם קראוהו מיד אחר הנתינה אעפ"י שלא ק
קראוהו קודם כשר. שנינו הזורק גט לאשתו והיא בתוך
ביתה או בתוך חצויה מגורשת אבל ברשות הרבים אפילו ת
תיך ארבע אמות אינו מועיל עד שיהיה בידה. והרף זל
כתב ומנהג העולם שלא לגרש האשה ליתן לה בתוך ביתה
ובתוך חצויה ואפי' לתוך קלתה או לתוך מלבושיה אומר ר
יחיאל דאין לעשות כן כי לפעמים שבגדיה טאולין ואולי
הבעלים כקפידין בזה. ואם כן לא הוי גטה כיון דלאו להכי
אושלינהו. וטעם זה נמי שייך גבי ביתה וחצויה לכן נכון
לתת הגט תוך ידה ממש ויהיה ידה פתוחה מתחלת הנתינה
עד גמר הנתינה. עכ"ל וכשהעדים חותמין הגט צריך שלא
יהא הסופר אחד מהם דאמר התם סופר ועד פסול. וגם אם
אמר בעל לשנים אמרו לכופר לכתוב לפלוני ולפלוני
ויהתמו פסול כדאמרי עד שישמעו קולו לאפוקי ממאן ד
דאמר דאום אמרו כשר. ואע"ג דהוי תרי חומרי דכתרי'א
אהדדי כיון שלא נתברר לנו הלכה כמאן צריך להזרוד מ
שניהם. ולא ישלח אדם כתב ידו לכופר ולעדים לכתוב לו
גט ולחתום בין שהוא חרש בין שהוא פקח. אבל אשר
יכולה לעשות שליח מתוך הכתב. וחרש מעקרו כשר
שנבנם ברמיזה כך יוציא ברמיזה. ונשתתק בודקין אותו
ג' פעמים אם אמר על לאו ועל הן הן כותבי גט לאשתו
על פי רמיזתו. ובמרוגין דאמר תרי הן ודד' לאו אי נמי כ
בפרות של ימות החמה לימות הגשמי או להפך. ובעל שיש
לו שני שמות חלוקין ואחד מהם עקר כותב העיקר קודם
ואומר אני פלוני דמתקרי פלוני. וכן האשה ודוקא היכא ד
דאתחזק בתרי שמות חלוקין אבל לא אתחזק כשר ברעבד
והרף זל פי אתחזק בתרי שמות מפורש בתוספ' גטין ובספר
רבנו ברוך. עכ"ל ואין צריך לכתוב יצחק דמתקרי חקין ולא
מתתיה דמתקרי דני וכן כל כיוצא בזה. ומשומד אין צריך
לכתוב שם גיות בגט ואם כתב שם יהדות וכל טוב שיש לו
טוב הדבר מאד כדי ליכלול שם גיות בכתב כי אין להוכיח
שם גיות בפרוש. והרף זל כתב אך בשאר גטין דישאל ש
שני השמות דיהודית הם אין לכתוב וכל טוב שיש לו
אלא אבא פלוני דמתקרי פלוני כדפרת בגטין. רגילין
לכתוב דמתקרי בששם השני בלשון עברי וכששם השני ב
בלשון לעז כותבין המכונה. ואדם שגשתנה שמו מחכרת
חולי אעפ"י שקורין אותו תמיד בשם הראשון כמ' אותו השם
ב' לשנוי הוא עקר וכותבין אותו קודם עכ"ל וצריך לכתו' שם
העיד שהסופר והערי' עמדין שם בשעת כתיבה כשנותבין
לכתב שאנו מזנין כאן במקום פלוני וגם במקום דירת האיש
והאשה. ועכשו שאין אנו יודעין עקר דירתם כור'בין מ
מקום עמידתם בשעת כתיבת הגט. ואין כותבין לאיש ל
לשלוח גט לאשתו שהיה במקום אחר. אין כותבין מקום
דאשתו כלל לא בלשון דירה. ולא בלשון ע
עמידה והלירות נבגעו מלכתו' לפי שיש טועים בהם ושכיב

מרע שכותב גט לאשתו על תנאי צריך שיאמר אם לא נתי
לא יהא גט ואם נתי יהא גט ואם לא נתי לא יהא גט ואם
יעמד מחלין הגט בטל. ואם יחלה אחר כך צריך גט אחר.
וצריך שיאמר מעכשו שאם יאמר מהיום וכתב באותו יום
שמה בסוף היום קאמר גלא ידענא מאי אדון. כך פרת.
והרף זל כת' כמו כן שאם יאמר מהיום וכתב באותו יום אמר
רת לא ידענא מאי אדון בה דשמה דעתו מעכשו משע
נתינה קאמר או שמה דעתו מסוף היום קאמר. אם ימות ב
באותו יום יפסל הגט. ומורי רבנו יחיאל היה רגיל בגט ד
דשכיב מרע להצריך לגרש לגמרי לאפוקי נפשיה מכל ספק
אין מקיקין לקבל חרם של תקנ' קהל' לישא אותה כשיעמד
מחלין. וגזכס המדבר מצוה לכתוב גט לאשתו רק שיהיה
מיושב עד סוף הכתיבה וחתומת הגט. והרף זל כתב והגזכס
המדבר מצוה להזקיקו שיצוה לכתוב. וליתן גט לאשתו וכ
וכותבין ונותבין בעדו חי רק שהוא טיושב ברעתו משעת
הצויה עד שעת גתיבת הגט. עכ"ל. וצריך שלא תתיחד עמו
כל ימי החול' משום חשש הגט ישן. ואם קבע זמן לתנאו
צריך שיקיים התנאי בתוך הזמן ואם אמר בתנאו לאור
שבוע שנת פי' לאחר שכטה. שנה רל' לאחר שנה חדש רל'
לאחר חדש. שבת רל' זמן ראשון שני ושלישי. נעדרו הם
המאורשה היא ואביה מקבלין גביה והה' לקטנה. וכל שאינה
יכולה לשמור גטה אינה יכולה להתגר' פרש זל אפי' על ידי
אביה. והת פי' דמתגרש על ידי אביה. ונשתטית לא יוציא
ונשתטה לא יוציא. וקטנה שנשאת אין אביה מקבל גטה.
נכת' ביו' ונחתם בליל פסול אבל נכת' ונחת' ביו' אפי' לא נתן
ער' לאחר ימי' רבי' בשר ואין לחוש בזה משום מוקדם. והרף
זל כת' מיהו נהגו העול' להקפ' שינתן בו ביו' רק מגט שאדם
שולח לאשתו ממקום אחר דהתם לא אפשר עכ"ל ועדי הגט
אין חותמין רק זה בפני זה. ויהודי שלא ידעין חתימתן מ
מכתיבת הגט ב' שטי'. ואין מסיימין הגט רק בסוף שטה פן
יהתמו העדים באותה שטה דאין לסדין סאיתה שטה של מ
מעלה הימנה ולפעמים יהיה באותה שטה עקרו של גט או
אם יהתמו העדים רחוק מן הכת' באמצע שטה אחרונה יכול
לזייף בחצי החלק במה שירצה. וכן נהגו להחתים עיינים
בתחלת שטה זה תחת זה ועדי הגט שאין יודעין לקריות ק
קורין בפניהם וחותמין ואם אין יודעין לחתום מקרעין להם
ניד חלק וממלאין את הקרעים דיו. וסיהו טוב לחזר אחר
עדים שיודעין לחתום האשה שעשתה שליח לקבל גט
צריכה לעשותו בפני עדים והם יכתבו לו כת' וכשיקבל הגט
יקבלנו בפני עדים והם יכתבו לו כתב. והוא לך סוד
שליח להולכה ולקבלה מלשון הרף זל כיצ' ימסרנו
לשליח זה הלשון יאמר בפני עדים כשרים ויקראו אותו ק
קודם מסירה ולאחר מסיר' לשליח דילכ' עייליה תותי כפפיה
וחלפיה. וזה הלשון יאמר הרף גט זה לאשתו פלו' המכונה
פלו' ותהא ירך כידי ופיך כפי ועשיתך כעשיתי וכחך ככחי
ותהא מגורשת ממני ותהא מותר' לכל אדם. וקוד' שיכתבו
הבעל לשליח יכתל הבעל כל המודיעות גם טוב שיקב' עליו
חרם שלא יוכל לעשות שום בטול בגט. והשליח יאמר

והיה זה כת' מיחו רבנו ברוך כת' מכתב ידו לענין שליח לקבלה צריך להושיב בד' ג' שיכירו חתימות העד' החתומי' בשטר של קבלה וכן נראה דהא קיום שטרות בשלש' ואעב' דאמ' פרק התקבל במתני' דלא' צריך כא' שנים שיאמ' בפנינו קבל' המ' כשהעדים הראשונים שאומרים בפניהם לשליח ה התקבל לי גטי הם עומדי' שם בשעת נתינת הגט ליד השליח אבל על ידי שטר צריך קיום ואין קיום בפחות מג' . הילכך קודם שיקבל הגט השליח לקבלה יושיבו ג' שיכירו החתומי' וטוב שיהיו אנשים יודעים כי הם יעידו בכתב יד' על נתינת הגט והגרופין לשליח למקום האשה להודיע לה . מכאן נראה שאין לסמוך על פי שלוחים לקבלה שרגילין ל לעשות קיום מצד לעד לפי שאין רגילות להיות באותו קו' ג' בני אדם ידועים ונכרים במקום הנתינה שיכירו חתימת עדי השטר לקבלה כי כן צריך לשלשון יחד בדפרשות' . וכן שליח להולכה ושליח לקבלה . וטוב לחזר אחר שליח ש שנכר כי הוא גדול על ידי בנים או על ידי זקן בין בשליח ל לקבלה בין לשליח להולכה שאם לא כן אפי' מוחזק בשנים היה נראה שצריך לבדוקו לכל הפחות על יד' עד אחר שכש' דחליצה . ומיהו בעדי חתימה אין להקפיד כיון שהו' מוחזק בשנים דקימי' לן עדי מסירה כתי' ובשעת נתינת הגט יש כמה עדים גדולים שהיו רגילין לתנו בכנין . אמור לאדם להחזיר גרוסתו משנשא' לאחר שנ' לא יוכל בעלה הראשון וגו' ובין מן הארוסין בין מן הגשואין אסור כחכמים וכן כ כיוצא' בזה עד כאן לשון הרף זל' . נשלמו הלכות גטין

דין הלכות חליצה

מצות עשה לחלוץ יביטתו שכ' וחליצה נעלו מעל ר' רגלו דין מנעל מלשך הרף זל' צריך שיהא של עור בהמה טהור ומעור קשה מפרה או מתיש רומיא דסנדל שלהם שהיה מעור קשה כדאמרי' שהיה מעור שלוק וכל' ת תפור מעור ותפור מבחוץ ולא מכפנים ורצועות תפורות במנעל מעור בהמה טהורה הכל הרצועה והתפירה עצמות ומחוכרות באזנים וקדסים נואגין כל' החלואות וכל' מעור בהמה טהורה וטוב שלא יהיו הלולאו' מן האזן עצמה כעין שרגילין לעשות נקבים בתוך אזני המנעל אלא צריך שיהיו הלולאות רצועה קשנה מחוכרת בראשי האזני' וצרי' שיהא המנעל של יסין לכתחלה וברגל של יסין גם כדועבד וברגלו יחף . וצריך שיהיו אזנים קצרות שלא יגיעו זו לזו כדי שיהיו הקדסים והלולאות שבהם תוחבין אל הקדס' על שוקיו כמש' ולא על האזנים משום מעל דמעל' . מכאן נרא' שאין הלולאות מן האזנים עצמן וכל' שכן דבעי' שיהיו ה האזנים על שוקו ולא על סנדל דאז הוא כמש' מעל דמעל' . וכשקושר צריך שני קשרים זה על גב זה וצריך שיהיו לז עקב כולט קצת ושפה תפודה ושנאצי' וכל' המנעל שחור' וכן הקדס' והלולאו' אבל הרצו' לבנו ושלא יהא שום לשון

או מימי מעיינות או מי בוררות ואפילו אם היה ספק העיר בתוך העיר והיה נדר חוץ לעיר צריך לכתו' וצריך לדקוק שיהא הקלף והדיו והקולמוס הכל לבעל האשה ואם יהיה לאשה תתן לאישה ויהיה משלו' . וצריך לזהר שלא יעשה הבעל שליחות לצוות לכתוב רק הוא בעצמו יצוה לסופר לכתבו ולעדים שיחתמו . וצריך שתהא הכתיבה סוקפת גויל' . וצריך שלא יהא שום טיטוש ומחק כגט . וצריך שיהיו האותיות ההאין תלויות ברעיהן וכן דקופין וצריך שלא יכתו' על המחק ואם יפול דיו על האות הכתוב' שלא יתקן אותה משום חק תוכות אמנם מיד' וואו וכיוצא בהן לעשות מטפה שנפלה אות שלמה אין בכך כלום וכשר כי זה חק ירכות וצריך שיחתמו העדים לטמה כמו דסופר בית' לטמה ושיחתמו בראש שטה זה תחת זה וזה בפני זרין ושלא יחתמו רחוק מן הגט כ' שטין ויכתבו אחר שמותם עד באחרונה כמו דוד מלך עד' . וצריך שתהיה יד האשה פתוחה בשעת קבלת הגט ושלא תחזיק יד האשה בגט עד שנייחנה הבעל מאליו בתוך ידיה ושיהיה יבש בשע' נתינת כדי שיהיה ראוי להתקיים . וצריך לכפל כל מודעות לבעלי וצריך למקדיה קודם נתינה ואחר נתינה . וצרי' להטיל חרם על העומדים שם שלא להוציא לעז על הגט . וצריך שאם היה נשבע קודם שיתירו לו קודם נתינה שלא יהא חומר' לאנוס . כתיבת ימים של גט כה' כתו' . יכתוב בשלישי בריביעי בחמישי ביד באמצ' בשני בששי בלא יזר באמצע יום ראשון יכתוב באחד בשבת . ויסתוב יום ביום לידח ב בשני ימים בשלשה ימים בארבעה בחמשה בשש' בשבעה בשימנה בתשעה בעשירה ימים באחד עשר בשנים עשר בשלשה עשר בארבעה עשר בחמשה עשר בששה עשר בשבעה עשר בשמנה עשר בתשעה עשר בעשרים יום באחד ועשרים בשנים ועשרים יום בשלשה ועשרים בארבעה ועשרים בחמשה ועשרים בששה בשבעה בשמנה בתשעה ועשרים ואם יא' רח' ב' ימים אם יכתו' הגט ביום כ' יכתו' בא' יום לידח יום פלוני אין לפקפק כי חשבונו מיום שני' . ואם יכתוב הגט ביום הראשון נראה לכתוב ב בשלושים יום לידח פלו' שהוא יום ראשון לידח פלו' ונראה לטרו' הרף זל' שיש לחוש וטוב להמתין עד יום שני למוצת שלא ליכנס בשום נדנוד וכפק' ואם אותה שנה עבור וכתוב באוד יכתוב לידח אוד הראשון וכמו כן בשני לידח אוד השני . עב' משפט השנים בלשון זכר והא לך משפט השנים בלשון נקבה בשנת חמשת אלפים ותתי' ושלוש וארבע וחמש ושש ושבע ושמנה ותשע ועשר ואחת עשר ותתי' עשרה ושלוש עשרה וארבע עשרה וחמש עשרה ושש עשרה ושבע עשרה ושמנה עשרה ותשע עשרה ועשרים ועשרים מכאן ואילך אחת ועשרים וכו' על הסדר . לעולם סנין הממוצע לשון נקבה . עב' הרף זל' האשה שעשתה שליח לקבל גטה צריכה לעשות בפני עדים והם יכתבו לו כ כתוב וכשיקבל הגט . יקבלנו בפני עדים ויכתבו לו כתב .

כדפרישית וצריך שהשלשה דינין שהם בשעת נתינת
הגט שיכירו חתימות העדים שחתמו בשטר אשר עשתו
לשלוחה לקבל גטה ולא סגי מן החתימות אשר הם מעיר
לעיר משום דדילמא לא הביא חתימות מכלן וצריך לקיים
כל השלשה בגט וקיום שטרות בשלשה לכך
נכון להחמיר אם לא על ידי הדחק לעשות שליח לקבל
זהו לשון שליחות שטר הולכה כשהבעל עצמו מוליך גט
לאשתו לעיר אחרת הנה רפכ' המכונה פלו' מוליך גט זרה
לאשתו פלו' בת ר' פלוני המכונה פלוני ונכתב ונחתם
כהלכתו ואין כותבין בו מקום כלל לפי שלא היתה האשה
במקום כתיבת הגט מדי דהוה אגטין הבאים ממדינת הים
וכן קבלנו מרזל והוא נכתב ונחתם כהלכתו בפני דבעל
כדי שיוכל לומר בפני נכת' ובפני נחת' אם יישר בעיניכם
זמן הדין אין צריך לומר בפני נכת' ובפני נחת' כן שהבעל
מביאו כדאמרי בפרק דגטין הבעל עצמו וכו' כי בעונותינו
אין אנו בני תורה כמו הראשונים וזה הלשון שיאמ' הבעל
בשעת נתינת הגט קודם שיתן הגט לאשתו התקבלי גטין
זה ממני והרי את מגורשת ממני והרי את מותרת לכל אדם
וגט זה בפני נכתב ובפני נחתם ויתנהו לה בפני ג' ויבטל
כל מודעות קודם נתינה ויקראוהו קודם נתינה ולאח' נתינה
כמו שכתבנו ויקבל חרס שלא יוצא לעד על רגט ועל הח
החתימות וכל החתימות אשר בתוך הגט ירועות לנו ואין
שם כנוי כגון מחצה הניטה כי אין צריך כיון דעיקר רגט
זכרון סיעקב קופין ומיצחק חקי ושלום הוא לך טופס הגט
מלשון הר' יצחק זל צריך שיהא מסתיבה גסה בכך
וכך בשבת בכך וכך ימים לירח פלוני שנת כך וכך לכריאת
עולם למנין שאנו מונין כאן בעיר פלוני כתא דיתבא על
נהר פלוני אנא פלוני דמתקרי פלוני בר' פלוני העומר היום
בעיר פלוני מתא דיתבא על נהר פלוני צבתי ברעת נפשי
בדלא אניכא ושבקית ופטרית ותרוכי יתיכי ליכי אנת א
אנתתי פלוני הסכה פ' בת ר' פלוני העומדת היום בעיר
פלוני מתא דיתבא על נהר פלוני והוית אנתתי מן קדמת
דנא וכדו פטרית ושבקית ותרוכי יתיכי ליכי די תרוויין
דשאה ושלטאה בנפשיכי למחך להסתגם בא ל
ל כל גבר די תיצביין ואינש לא ימחה בידיכי מן יומא דנן
זלעולם והרי את מותרת לכל אדם וזן די יהוי ליכי מנאי ס
ספר תרוכין ואגרת שבוקין וגט פטורין כדת משה וישראל
ויחתמו העדים זה תחת זה פכפ' עד פכפ' ער' וצריך שיהא
מסתיבה גסה דבעינן כתיבת תמה והכתב לא יכתוב ודין
ביוד אלא וזן בלא יוד ולא יכתוב ואגרת ביוד אל ואגרת
בלא יוד די תי הויין ג' יודין לכד יוד של די וכן די תיצביין
ויכתוב למחך בלא יוד דלא לשתמע ליכי תלכי ויתלד
רגלו של הא שלא ידאח כחית דמשמע למחך לשון חוכא ו
זליצנות ויאריך ו' של וכדו ושל ותרוכית ושל שבוקין ו
ושל תרוכין ושל פטורין ויכתו להגמבא בהא ולא לסתו

לאיתגמבא באלף דמשמע לא תגמבא והרף זל כת' שצריך
לכתוב די רחוק קצת כי די תיבה לעצמה במקום אשר וכן
תיצביין מנאי בלא יוד בין מס לנן תרוכין שבוקין פ
פטורין בלא יוד ימחה באלף ואנש בלא יוד בנפשיכי
ביוד ויש שאין מקפידין בידיכי תלתא יודין למנין בחד
יוד מנין בלא ו' דיתבא בחד יוד דתיבה אחת היא במקל
הירשבת על מעינות בחד יוד פלוני בר' פלוני ואם יש לו
שם אחר קדש יכתוב דמתקרי פלוני ואם לעז המכונה
העומדת בו ויש שאין מקפידין ואם אינה בעיר אין
כותבין מקום האשה כלל הראשון ושבקית ופטרית והשני
פטרית ושבקית פטרית בלא ו' ותרוכית הו' גדולה יתיכי
ג' יודין ליכי ב' יודין והאורבלי כתב לכי בלא יוד דילא ל
לישמע לי כי את אנתתי אבל בשאר ליכי אין לחוש והרף
זל אומר בשם ר' יחיאל דיש לכתוב בו יוד כמו היליכי רל ש
שליכי וכן נתיבא עם הר' משה מרשלי אנתתי בלא יוד
וכדו ו' גדולה זל' יותר מדאי פן תראה לנן פטרית וש
ושבקית ותרוכית ו' גדולה יתיכי ג' יודין ליכי ב' יודין
די תיהויין ה' יודין וכתיבית די תיצביין ה' יודין וב' ת
תיבות בנפשיכי יוד באמצע ויש שאין מקפידין לכדך
בהא ובלא יוד להגמבא בהא ובלא יוד ויש כותבין ביוד
ואנש בלא יוד ימחה באלף לשון מחאה וד' יחיאל זל כ
כתבו בהא אך לא נחגו והרף זל בשם ר' יקר כתבו באלף ו
והאורבלי אומר בשני מקומות הוא בדניאל אחד באלף וא
ואחד בהא לפיכך אין חששה מותרת בו' תרוכין ו' גדולה
ויש כותבין תרוכין שיבוקין פטורין בשתי יודין אך ב
בטופס שנחתם בו ר' יחיאל כלם ביוד אחת האחרונה בלבד
וכן אומר הרף זל ואם יש נהר אחד או שנים או שלשה
הכל צריך לכתוב על נהר פ' ופ' אפילו רחוקין מן העיר יותר
מן התחום כיון שמוליכין שם הסוסים וללכין הבגדים כיון ש
שפוק העיר מהן וצריך בשטה אחרונה כדת משה וישראל
לבד וצריך שיצוה הבעל לסופר לכתוב גט לאשתו פלונית
בפני עדים כשרים שלא יהיו העדים קרובים זה לזה ולא
לבעל ולא לאשה וכן אם הבעל כותבו יאמר לשם פלונית
אשתי אני כותבו וצריך שיהיו העדים בשעת כתיבת הגט
ולכל הפחות בשטה ראשונה ושיאמר הסופר בפני אותם
העדים שאני כותבו לשם פלונית אשת פכפ' המכונה פלוני
וצריך שיאמר הבעל לסופר לעשות ולכתוב גטין הרבה עד
שיהא אחד מהם כשר לדעת הרב המחמיר יותר וצריך
לכתבו מסתיבה גסה וצריך לחתוך הקלף קודם הסתיבה ול
ולשוטט בברזל ולא באבר וצריך יב' שטין כמנין גט וגט
זהו לשון כריתות ירושלמי מיגט גייטי וצריך ארכו יותר
על רחבו וארכו זהו ורך כתיבתי ונהגו שלא להקפיד וצריך
שתהא כדף ספר וצריך לכתוב האותיות כהלכתן ואם יש
ספק יביאו תיבוק להכיד אותם וצריך לכתוב בר רבי הכל
שלם וצריך שיכתוב על ספוק סימי העיר או סימי נהרות

דין הלכות יבום

ע

מצות עשה ליבם יבמתו כדכתיב יבמה יבא עליה

אם הוא מן האב לאותו שמת והיו בעולם ש
 שעה אחת יחד ומצוה בגדול ליבם לא רצה הולכין אחר
 הגדול אחריו והכונס יבמתו וזה כנחלה וצריך שלא יהיו
 לו בנים לאותו שמת אבל אם היו לו בנים או בני בנים
 אפי' ממזרים פטורה אשתו מן היבום אבל אם יש לו בנים
 משפחה ונכרית אין קרויין בנים וכן לענין זקוקה אפי' האח
 ממזר זקוקה אבל אם הוא משפחה ונכרית אין זקוקה אמנם
 בשפחתו נחלקו כי יא' שאין אדם עושה בעילתו בעילת
 זנות ומסתמא ודנין להחמיר כד כתב הרמב"ם ז"ל ודנין
 שנתגיירו ועבדים שנשתחררו אין להם אחוה לעולם כלל
 והכונס יבמתו אם רצה לגרשה בגט ולהחזירה רשאי ומי
 שהניח אשתו מעוברת והפילה לאחר מותו תתיבם והרף
 ז' כת' מיהו היכא דאיכא לספוקי אם כלו לו חדשיו אפילו
 ילדנו מת אסור להתיבם וחולצת ולא מת יבמת וצע' בספר
 המצות גדול ובספר הרמב"ם ובספר הרמב"ם עב' וז"ל ילדה
 ויצא לאויר העולם אפי' מת בשעה שנוולד אמו פטורה מן
 החליצה ומן היבום וכת' הרמב"ם ז"ל וזה לא מתוקם כא' בקים
 ליה שכלו לו חדשיו דליכא למקם עליה דמלתא כא' דפרש
 סינה ליל טבילתה ושוב לא היה עמה עד אחר לידה ולפי'
 אין לפטרה מחליצה היכא דמת הולד כא' כמת דוק לאחר
 ל' עב' ואם מת בתוך ל' יום בין שנת מחולי בין שנפל מן
 הגג הרי זה ספק וכל בר קיימא ולפיכך אמרו חולצת ולא מ'
 מת יבמת כדאי' פר' החולץ אמר רב הונא מדברי סופרים
 שלא יבא על יבמתו עד שיקדש אותה בפני שני עדים כ'
 כשרים בפרוטתה או בשוה פרוטה וזה הנקרא מאמר ואין ה'
 המאמר קונה ביבמה קצין גמור וכשם שאין האש מתקל
 אלא לרצונה כך אין עושיין בה מאמר אלא לרצונה ומדעת'
 קטנה מן הארוסין אין עושיין בה מאמר אלא מדעת אביה
 וכשם שמקדש יבמתו כך יש לברך ברכת נשואין וכותבין
 לתתובה כדן כל נשוא אשה ואם בא על יבמתו ולא ע'
 עשה בה מאמר קונה קצין גמור ליחוד ולקדוש ואין מכין
 אותו מכת מדרות וכותב לה כתובה ואסורה היבמה להנשא
 בשוק שנ' לא תהיה אשת הנכח החוצ' לאיש זר ואם נשאת
 היבמה בעלה לוקה עליה כשכא עליה ומוציא בגט ואסור
 ליבם אך חולצת ומותרת לאחרים אך אם נתקדשה מותרת
 לז' שקדשה אחר חליצת היבם או ליבם אחר שנתן לה זה
 גט שנינו הבא על יבמתו בין בשוגג בין במזיד בין באונס
 בין ברצון בין היתה ערה בין ישנה בין בא עליה כדכתיב
 בין שלא כדרכה בין הערה בין גמרי בה ביאתה קנה כדא'
 בשנתמזן לבעול אבל נפל מן הגג ונתקע בה או שכא עליה
 כשהוא ישן או שכור ולא הכירה לא קנה אמרי' בפר' האומ'
 זה בני או שהיה אדם שיש לו בנים אעפ' שיהא מחזק
 בלא בנים והרי זה נאמן ופוסחת את אשתו מן החליצה וסן
 היבום אם יש לו זה או זה אחי אין לה אסור את אשתו
 ולגיטה וזקוקה ליבם כיון שהוא מחזק בלא אחים שהרי ז'

זה מתכוין לאסרה לאחר מותו ע"ד מסקי' התם שאם הי' ז'
 מחזק שיש לו אחים ואם בשעת מותו אין לי אינו נאמן
 זכן אם אמ' על מי שהחזק את ואם אין זה אחי אינו נאמן
 מי שזנה עם האשה בין פנויה בין אשת איש ונתעברת ו'
 ואמרה זה העובר ממנו ואפי' הוא מזדה לה אעפ' שיהא
 בנו לעבין ידשה הרי זה ספק לעבין יבום משום דכשם ש'
 שזנתה עם זה זנתה עם אחר מאין נודע הדבר שהוא בנו ו'
 ודאי והרי אין לו חזק' וספק הוא ולהחמ' דנין וחולצת ולא
 מת יבמת' נאמן עד אחד להעיד על האשה שמת בעל ז'
 ומתיבמת על פיו ולהשיאה על פיו או שמת יבם או שנוולד
 לו בן לבעלה להתירה לזה ואפי' עבד או שפחה או גוי מש'
 משיחין לפי תומם והרף ז' כת' במקומות הללו נוד' דנין ל'
 לחלוץ ולא ליבם באשכנז נודהין ליבם ובעבין כפיה אין
 ליבמה כל בכית כופין לחלוץ ואם עשירה היא נהגו לעשו'
 פטרה מן הממון ולתת ליבם עב' מעידין במיתת יבם כמד'
 שמעידין באשת איש להתירה אבל היא עצמה אעפ' שהי'
 נאמנת לומר מת בעלי אינה נאמנת לומר מת יבמי' תנו
 רבנן יבמה בתוך ג' חדשים נזונת משל בעל מכאן ואילך א'
 אינה נזונת לא משל בעל ולא משל יבם עמדה בפני בר'
 זכרח נזונת משל יבם והרף כתב ואפי' ברה מחמת אונס כ'
 כדפרת' עב' נפלה לפני יבם קטן ודאי אינה אוכלת משל
 יבם משל בעל מהו נחלקו בה רב אחא ורבין חד אמר נזונת
 חדר אמ' אינה נזונת והלכה אינה נזונת דמן השמים קנסות
 והא דאמרי' דיני בורח ול דוקא כשנתרצה ליבם זכרח אבל
 לא נתרצה לחלוץ ולא ליבם אין נראה שבעבין זה דהיו מ'
 מתקנין להם מזונות משל יבם והרף ז' כת' וצע' ודוק' ברח
 אבל לא ברח כיון שישנו בפנינו ונתרצית ליבם כשביל מ'
 מגוט אין נראה שמתקנין לה מזונות אסור ליבם לישא
 קרובות זקוקתו כגון אמה או בתה עד שתתיבם לאחר מן ה'
 האחיים או שיחלצו ותסיר זקיקתו מעליה ויכול אחרי' כן
 לישא כל קרובותי אעפ' שכלן אסורו על אחיו עד שיחלוץ
 או ייבם' ראובן שהיה נשואי שתי נשים והיתה אחת אסור
 על שמעת באסור ערה וזת ראובן נפל לפני שבעו ואין
 שם אח אלא הוא פטור מן החליצה ומן היבום ואם היתה
 אסור מצוה או אסור קדושה חולצת ולא מת יבמת אי ז'
 אסור מצוה שניות מדברי סופרי' אסור קדוש' כל חייבי לאוין

דין הלכות מאן

עט

קטנה שאין לה אב קרובה משיאין אותה והיא א'
 אשת איש דרבנן רק שיזנאה במאן ער' מ'
 מתי הבת מסאגת עד שתביא שתי שערות גדולה שערות
 אחת ולא מאנה שוב אינה יכולה למאן ואם הגיעה לכלל
 שנותיה אינה יכולה למאן ועד מתי היא נערה סבת שתיים
 עשרה שנה וזם א' עד בת שתיים עשרה ח' חדשים ויום א'
 והיא שהביאה שתי שערות מכאן ואילך הרי היא כבוגרת
 דאמ' שמואל אין בין נערה לבוגרת אלא ח' חדשים בלבדי'
 אמ' שמואל בודקי' לגטין ולקדו' ולגרוסין ולחליצ' ולמאנתין
 וכו' והרי יצחק ז' כת' אם הגיעה לכלל שנותיה אינה יכולת

תחת הקרסים ולא בין האזנים דאכ' הוי נמי מעל דמעלי ו
והפנתה שקורין אינפיניא לא תגע רק על האזנים ולא ת
תחת האזני כלל וצריך קרסים או ב' לכל הפחות ושיתפרנו
תפירות תכופות וכשיבא לקשור הרצועות שהאחת באזן מ
מכאן והאחת באזן מכאן יכרכם סביב האזנים ויקשרם על
השוק מסש מבחוץ ולא על האזנים תם דין כנעל
והרצעת והקשרים והקרסים **דין סדר חליצה** אל
הר יצחק זל יברוך ג' דיינין

בתחלה ויוסיפו עליהם עוד ב' להשליכ' לה ולא יהיו קרובי
זה לזה ולא ליבם ולא ליבמה וכן לא יהיו הדיינין גרים לא
מאב ולא מאם ויאמרו הדיינין נלך למקום פלוני לחלוץ ד
דכתי' השערה וילכו וישבו שם והיב' והיבם יעמדו לבתחל'
בענין בעלי דינין אבל בדיעבד אם ישבו וישאלו אם יש
ג' חדשים ממיתת הבעל ואם יש לו אח ואם זה הוא אחיו
של בת מאביו ואם היה בעלמו ואם זאת היא אשתו של מ
מת ואפי' קרוב ואפי' אשה נאמנין וצריך שלא יהא אחו
מן הדיינין גר ואם אמו מישראל כשר' והרף זל כתב וצע'
בספר גדול ויחקרו אם היבם בן יג' שנים ויום א' ואם היבם'
בת יב' שנים ויום אחד ואם החזקה בשנים אפי' על ידי נ
נשים כגי בכך והרף זל כתב כדאמר' החזק' נדה בשכנות'
בעלה לוקה עליה ומחזיקינן לה בודאי עב' ויהקרו אם יש
לה סימנין בגוף שתי שערות שבער' או השערות שלמעלה
באיש שערות בכל מקום חוץ מן הזקן באש' הדדין שוכבין
או מוטיין וזו בדיקה של נערה יכולה להיות על פי נשים
בגוף והחזקה גדולה בנשים ואם אין כסנין עד כ' לאיש
ונולדו לו סמני סרים אינו חולץ ואינו מיבם ואם לא נולדו
לו סמני סרים עד רוב ענותיו ככתבין לו וכן האשה אם
לא הביאה שתי שערות והיתה בת כ' שנים ונולדו בה סמני
אלונית דינה שאינה זקוקה ליבם ואחכ' שואלין אם אכלה
האשה כי שמה הרזק מחמת אכילה ובעי' זיקה מעצמה
הלך בעי' שתחלוץ קודם אכילה וצריך שלא תרוק רם לבד
אבל אם דם ורוק מעורבין יחד אין לחוש ואחכ' אום' בד'
ליבם אם אתה חפץ ליבם או לחלוץ ונותנין לו עצה הגונה
ואם ירצה לחלוץ מביאין לו המנעל וצריך שיהא מעור
קשה מכהמה טהורה וצריך שיהיו בו רצועות מחוברות
ותקשרים שקורין נושש זולאות להכניס הקשרים וצרי'
לבתחלה שיהא המנעל שלו ושל ימין וצריך לתנו ברגל ים
ימין אבל של שמאל פכול אפי' הוא אטר' וצריך ליתנו
ברגלו יחף ולא על גבי בתי שוקים דכתי' מעל ולא מעל ד
דמעל ומהאי טעמא צריך שלא יהא ארוך עד למעלה מן
הארכובה וצריך לקשור הרצועות ויכניס הקשרים בלולאו
למהוי חליצה אליכתא ותאכר האשה מאן יכסי להקיים
לאחיו שם בישראל לא אבה יכמי' ולא תפסיק בין לא
לאבה שלא יהא ששמע אבה יכמי' וכן נמי לא יפסיק
היבם בין לא ובין חפצתי ויעמוד היבם אצל כורגל או
אצל עמוד כדי שיחזק רגלו בארץ ואחכ' תתיר האשדן

הרצועות והקשרים מן הלולאות הכל ביד הימנית ולא תהא
שמאל מסייעתה בירוש' והיכן שאין לה יד חולצת בשניה
וההא שזמטת המנעל מן העקב ותחלוץ כל המנעל ודוכל
מעומד או מוטה אבל מיושב לא ואחכ' רוקקת האשה רוק
גדול הנראה לחמשה דיינין משעה שיצא מפיה עד שיגיע
הרוק לפני היבם ואם היא ארוכה והיב' גוף וקלטו הרוח
קודם שיגיע לפני פניו של איש צריכה לרוק פעם אחורה
ואחר כך קוראה בלשון הקדש ככה יעשה לאיש וכו' ע'
בית חלוץ הנעל והדיינין אומרים ג' פעמים חלוץ הנעל
והעומדים שם אומר' כמו כן וצריך שיתכוזנו שניד' ב' ל
להתיר אך מותר להטעותו ולומר לו על מנ' שאתן לך מאתים
וזו והיא לא תתן והיכא דאין יכולין להטעותו אומר לו אם
לא תשמע לעצתינו נשים חרם ביננו להבול מסך עד ש
שתחלוץ אך היבמה צריכה ללכת אחרי היבם להתירה ואם
יש לו אשה אחרת מנדין אותו להדיא עד שיחלוץ וכן אם א
אינו רוצה לחלוץ ולא ליבם מנדין אותו בהדיא וכן אם
הוא מאותן שכופין להוציא ואם היתה היבמה אסור מצוח
או אסור קדושה חולצת ולא כתיבנת' ואסור ערוה פטור
לגמרי' עכל' הר יצחק זל כתב הבעל התרומה זל אמר רב
יהודה כצות חליצה קוראה וקורא חולצת ורוקקת וקוראה
אלה הדברים חסרי' לזכרון משפט אם חלה או ברח או נפלה
לפני יבם קטן אם כזנת לאחר ג' חדשים וממון שומרת יבם
למי פלוגת דאביי ורבא הוא דידו כידה פר' הכותב והחולץ
והג' פסקי' כאביי משום דרבא קשיא מתו' ואם חלצו
פסולה היא צריכה להודיע על כל האחי' למאן דאמי' יש זיקה
דוקא כדאית' פר' החולץ למאן דאמי' אין זיקה חליצה פכולה
מהו והלכח כדברי כמי תניא בספרי ועלתה יבימתו צריכן
שילכו בגובה של עיר לחלוץ וצריכה להמתין ג' חדשי' לאחר
מיתת הבעל קודם שתנשא והיכא שמת היבם לאחר ג' חדשי'
למיתת הבעל אחיו אפילו הכי צריכה להמתין ג' חדשי'
ליארס' לאחר מיתת היבם כך פסק הר' יעקב להר' יוסף בר' א
אהרן בתשובה אחת ולא כייפין לחלוץ דחליצה מעשית
פסולה אלא כמי מעינין ליה הילכך לא כייפין ליבם כיון
דמצות חליצה קודמת ומצוה בגדול לא רצה הולכין אצל
קטן לא רצה הולכין עד שכגיעין אצל קטן שבכלם ואם
האיש בעיר אחת והיבמה בעיר אחרת כשפט שהיבמה
הולכת אצל היבם כראי' פר' הבורר וצריכה להיות ה' דיינין
ושליח בד' צריך לשנויי כדלא ברגלא דימינא דיבם תיתי
יבמה קמיהו ופקרו לה יבמה בלשון הקדש מאן ליבמי וכו'
ותעשה כל המעשה כמו שכתו' למעלה ומצוה למתב' תמן
חמשה וכל דכתי' בגט חליצה לכתוב במוהב תלתא כחדא
הוינא ותתמן תלתא דאמר ליה מר בר' יהוד' גאון זל לספרי
לא תכתוב אלא במותב תלתא ותתמו תלתא וצריך לסרגולי
מגלתא ולשרטוטי' דחלכתא כר' יעקב דאמי' שתיים כורגלין
בלא שרטוט שלש אן כתבין עד כאן לשון הר' יצחק זל
נשלמו דיני חליצה

ושאכלנו בקצצא של פלו' וכל ערות שנראה שבערות זו יש הבאה למעיד פסול שאין לך קרוב גדול מזה שמעיד לחבאתו' אמור להעיד שקר שנ לא תענה ברעך עד שקר' ודוק' אבל שלא כבוד אינו אלא כמוצ'י שברע בעלמא ואסור להעיד רשע שנ' אל תשת ירך עם רשע להיות עד חסם וגם אמור לעד כשר להצטרף עם רשע אפי' העדות אמת כך כנו בספר המצות' וקשיא היאך יכבוש ערותו ויל' שאינו אסור שלא יאמר הכשר אני ופל' ראינו כך אלא יש לו לומר ראיתי כך' וכל איש שעבר עברה דאורית פסול מדאורית' מדרבנן פסול למדרבנן ולמפרע הוא נפסל כאביו ופסול מדאורית לא' בעי הכרז' ועדותו טוב עד שיכריזוהו אלו וזן הפסולין מלוה ברבית המלוה והלוה אבל העדיכם שמת בשדים שאינן סבורי לעשות רע וכל מי שאינו סבור לעשות רע כשר לעדות' ומפריחי יונים ומשחקים בקוביא ומחרי שביעי' והיכא שיש לו אומנות אחרת כשרי הוסיפו עליהן החספנים והלוקחים שלא מדעת בעלים והדועים אחד ודעה בהמה גסה ואחר רועה בהמה דקה אבל מגדלי בהמה גסה כשרין אפילו בחוצה לארץ' ומוכסין תבאין פסולין' וסתם סוכס פסול' וסתם גבאי' גנב ניסן וגנב ת תשרי לא שמיה גנב' ובאריסין ובדבר מועט ואוכלי צדקות של גוים אם אפשר לו להיות נוזן בצנעה ומכורין עצמו ב פוחמי' פסול ואם לאו כשר' והאוכל בשוק ועבדו וקטני' וחרשין וסומין בשתי עינים ושופים כלן פסולין' וסומא באת כשר' ומשומר לרבר אחד לא הוי משומר לכל התור מלה' והיודע בעדות קוד' שנכתבא ונכתבא פסול דאימתי חזרת משחקי בקוביא משישברו פסלסירין מעצמן ויחזרו שלא ישחקו ואפי' בחנם' ומאימתי חזרת מפריחי יונים משישברו הכלים שהן צדין ויחזרו בהן דאפי' במ' בר לא עבדי' וכן סבא שבוקק לעצמו ויצתה טרפה מתחת ידו פסול עד שילך למקום שאין מכירין אותו ויוציא מרפין מתחת ידו משלו בדבר חשוב' ואסור לאדם לכבוש ערות שנ' אם לא יגיד ונשא עתו ודוק' כבוד' אבל חוץ לבר לא' וכן אם השביעו עליו חייב קרבן ודוק' כבוד' ודוק' ראויין להעיד בזה הפסולין ומלך לא אמרי' ואע"ג דאמרינן דאוי צורבא מודבנן דידע דבצידי מיניה לא ליזיל המ' למסנתא א אבל לאסורא אין חכמה ואין תבונה לנגד ת' נשלמו הלכות

מקבלין מן הנשים ומן התינוקות דבר מועט הכל לפי עושר הבעלים או עניותם' האומר תנו מאתיים זוז לבית דוכנסת או לספר תורה יתנו לבית הכנסת או לספר תורה חתיל בו' האומר תנו מאתיים זוז לעניים יתנו לעבדי אותה דהעיר' ואומ' דת שנודדי צדקה שאנו נודדין עתה אנו נודדין לדעת עצמנו ואנו נזכרין מס'ה ואם אנו ממתניין ער' שיבאו ג נזכרין מהונגין אין פאן משום אל תאחר כת' הב' התרומה זל אסור לום' חפץ זה יהא הקדש שהרי פרות ירקבו כפרה וכלים ירקבו בהמה תעקר וכלי מתכות יוליכם לים דהמלח אלא אומ' אני נותן חפץ זה או דמים אלו לצדקה או למצוה או לעשותה' וצדקה הבאה ליד הגבאי אסור לשנותה אם לא ברשות בני העיר אבל בני העיר משנין אותה לכל מה שירצו ואפי' לרבר ורשות וכן עמא דבר' והרמ' נע' ס'ג' שיכול לשנותה ופי' יכול ללוותה כדאית פק' דערבין ואמר ק' קודם שובא לירי הגבאי' אבל משבא לירי הגבאי אסור ל לשנותה וללוותה' וכל הגבאין יכולין לשנותה לדעת הקהל והוף זל מת' מיהו אם פרש הנותן העבי למי יתן אסור לשנות לעולם' ועני שאין אנו מכירין אותו ואמ' פרנסוני כסוני א אין בודקין למזונות אבל בודקין לכסות' ופי' שהתנדב כבודה או נר לבית הכנסת אסור לשנותם ואם לרבר מצודה מותר לשנות אעפי' שלא נשתקעו שם בעלים מעליה אלא או מצודה או נר של פלו' ואם נשתקע שם בעלים מעליה אפי' לרבר חרשות מותר ואם התנדב גוי אפי' לרבר מצודה אסור לשנותה עד שישתקע שם בעלים מעליה כדאמר גוי מפעא פעי פרוש צועק ואומ' הקרשתי זה לבית הכנסת' והין סברו אותן לעצמן' ובפקן דבב' בת' משמע דמלך או ש שר גוי ששלח ממון לישראל לצדקה אין מחזירין לו מפני ד דכי שלום אלא נוטלין מהם ויתן לעבדי גוים בסתר שלא י ישמע המלך והשר כמו ההיא דאמיה דשבד מלכא דשלחת ארנקי וכו' בת' הרמ' נע' אדם שנר' בעי' אתה אפי' שם גדול העיר אינו יכול ליתנו בעיר אחרת כדאית' במגלה כפר' בני העיר שהלכו ופקסו עליהם צדקה צדיקין ליתנה ליד גבאי ומפרש התי' משום חשדא שלא יחשדו אותם וכשילכו משם ישלו אותה סיד' הגבאי' והמ' כשאין להם חבר עיר אבל אם יש להם חבר עיר אסור להוליכה משם לעיר אחרת' ואם נדר אדם מעת' לצדקה יכול ליתנם לקרוביו וכן הסעשר יכול לתנו לקרוביו' עמל' בפרק הגזיקין אין מסחין ביד' עבדי גוים כשכחה ולקטו ופאה משום דכי שלום' ומפרנסין עבדי גוים ומכרין חוליהם וקוברין מתיהם משום דכי ש שלום' פדיון שבויים קודם לפרנסת עבדיים ולכסותן ואין מצוה גדולה מפדיון שבויים שהשכרו עומד בסכנה סמות חרב ורעב' והמעלים עיניו מפדיון שבויים עובר בבל' ת תאמץ ובלא תעמד על דם רעך ובלא ירדנו בפרך' ובעשה פתוח תפתח את ירך וחי אחיך עמך' ואתבת לרעך כמוך והיי ג' לא תעשה וג' עשה' ומצוה להציל לקוחים למורה ות והרבה דברים כאלו ואין לך מצוה גדולה מפדיון שבויים' ובפרק בת' דבכ' בתרא סוכיא כי אנשי העיר שגבו מעור' לבנות בית הכנסת וכו' להם דבר מצוה מוציאין בו א' ח

דין הלכות דיני צדקה
פב
מצות עשה לתת צדקה לעני וצדיק ליתנה בסתר' ולא יתפאר ולא יתהדר בצדקה' ואומר הו' אליעזר שאם היה עובר עברה להכעיס אינו חייב לחזו' תל ולא קרינא ביה אחיך עד שישוב וירצה לקבל עליו דין' וגם אף במשומד לתאבון אומר כן אס' המכובד אל יכובד יותר מחומש' בידש מפר' פעם ראשונה לקן סכאן ואילך לחמש עשירי שאינו רוצה לתת צדקה כופין אותו' תגדל ומעשה יותר מן העושה' ודוק' באדם עשיר אבל באדיים אחר אין להחזק יותר מדאי וכן ברבר הראוי' הגבאי צדקה

למאן ואינה צריכה בדיקה חזקה הביאה סימנין ואם
השיאחה שלא לדעתה אינה צריכה למאן ואם אינה יודעת
לשמור קדושיה אינה צריכה למאן והמאן בפני שלשה
ואם מאנה הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו
וזממאנת ביבם אך אסורה היא לאביו ואם נתן לה גט אעפ'
שהיא קטנה הוא אסור בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו
ולעולם ירחיק אדם עצמו מן המאן והממאנת אינה צריכה
להמתין ג' חרשים ותקדשה לאחר הן הן קדושיה הן דין
טאוכיה וכד' כותבין לה בקוצר בפנינו מאנה פלונית בת
רפ' כפ' בעלה ולא יאריכו יותר פנ' יחשב כגט ויש כותבין
גטה הכי ביום פ' לירח פ' פלו' כפ' באתה לפנינו ואמר שאמי
הטעתני והשיאתני למי שאינו הגון לי ואפי' הגון אינו
רוצה בו ובדקנו אנו כד' אחר דבריה ומצאנוה עדין קטנה
היתה וכתבנו לה גט מאן שתהא רשאה לילך לכל אדם
להנשא כדת משה וישראל טו' נשים פוטרות אצמן
ופוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן היבום
דאי אתה מוצא דבר זה אלא בשני קרובים נושאין שרשי
קדובות בתו ובתו ובתו ובתו ובתו ובתו ובתו ובתו ובתו
ובת בנה חמותו ואם חמותו ואם חמותו ואחותו ואחות
ואחור אשתו אשת אחיו מאמו ואש אחיו שלא היה בעולמו
וכלתו כל אלו אם מתו ואם מאנו ואם נתגרשו או שנמצאו
איל וביזת צרותיהן מותרות פי' בתו כיצד היתה בת של
ראובן נשואה לשמעון או בת בתו או חמותו או אחת ככל
עריזת אלו שפי' למעלה ומת שמעון אחיו בלא בנים והרי
אלמנתו של שמעון נופלת לפני אביו ליבום ובשביל ש
שראובן יבם אחי שמעון הריהו אינו יכול ליבם בתו או
חמותו או קרובתו והרי הוא פטור מן החליצה ומן היבום
וכיצד פוטרות צרותיהן שאם היו לשמעון נשים אחרות
וגתאלמנו כלן כשם שהאחת אסורה ליבם כך כלן אסורות
הרי הן פוטרות עצמן ופוטרות צרותיהן צרות צרותיהן
כיצד שאם הלכה צרת בתו ונשאת לאחיו שני ומת ונפלה
לפני ראובן ליבום הואיל וצרת בתו היתה אסור ליבם אות'
וכל צרותיהן פוטרות עצמן וצרותיהן וצרות צרותיהן וכן
בלם נשלמו הלכות מאן

דין הלכות עריות

אלו הן העריות שנאסרו עלינו מן התורה אמו ואשת
אביו וכלתו ואחותו מאביו ומאמו בתו בת
בתו בת בנו בת אשתו בת בנה בת בתו חמותו א
חמותו אם חמיו אחות אביו בין מן האב בין מן רחמא א
אשת אחיו בין מאביו בין מאמו ואחות אשתו בין מן האב
בין מן האם ומותר אדם באשת בן אחותו ובאשת בן אח
אחיו תל' אלו הן שניות ודבנן אם אמו אם אביו ואשרת
אבי אביו ואשת אחי האב מן האם ואשת אחי האם בין מן
האב בין מן האם ובלת בתו ומותר באשת חמיו ואשרת
חורתו ואסור בבת חורתו כל העריות שלמעלה מי שעבד
וקדש אחת מהן אין תופסין בה קדושי' ולא צריכ' גט הימנו
ואם הוליד מאחת מהן זהו ממזר אבל ודאי שניות ודבנן ה

המתוכות למטה מעריות אעפ' שהן אסורות תופסין בה
קדושי' וצריכה גט' ואם הוליד הולד כשר' ואפי' פנו
שזנתה ואינה יודעת אם עם קרובים זנתה שאסורין או
שניים או עם רחוקי' כגון זה הולד היוצא מכנה זהו שתת
ואסור לבא בקהל ואם אמרה לכשר נבעלתי ונתנה אמתת
לדבריה מותר לבא בקהל ואשת איש שזנתה לרצונה
אסורה לבעלה בין שזנתה עם ישראל או עם עבד או עם
גוי אבל לעבד ולד אם מישראל בין באונס בין ברצון הו'
ממזר ואם מגוי ועבד הולד כשר' אשה שהלך בעלה
למדינת הים ושמעיה שמת בעלה בעד אחר ונשאת תנש'
מזה ומזה וכן אם נתגרשה בגט פסול ונשאת ודוק נשאת
אבל אם נתקדשה מותרת לחזור לו וכן אם נשאת על פי
עדים ונמצאו שקרים מותרת לחזור לו עד אחר נאמן
באשת איש בין ביבמה ואפי' עבד ואפי' אשה חוץ מצד
ויבמתה וחמותה וכלתה ובת בעלה וגוי נאמן במשיח ל
תומו והיא עצמה נאמנת נמי היכא דלא שיד למימ'
בדדמי כגון מת בעלי במלחמה ואשה שזנתה תחת בע'
בעדים או שלא בעדים אסורה עליו אם קנא לה ונסתדר
ושמא הלכה כמאן דאמר קבוי על פי עצמו ולכך אל יא
אדם לאשתו אפי' בינו לבינה אל תסתרי עם פלוני שנת
תסתרו זהו אסורה לו ולא יוכל לגרשה ספגי תקנת רבנן
גרשום ויהיה ענוך

דין הלכות עריות פא

אסור לחזיר קרוב שנ' לא יומתו אבות על בנים ו
ואפי' קרוב לערב פסול וקרובי הריינין לפי'
הירושלמי ולפי עין ההלכה' האחין זה לזה קרוין ראשות
ובניהם שניים וכני בניהם שלישיים פסק בספר המצור
אבא דאבא כשר לדברי הכל' והר' יצחק אמ' דרדאי פסול
משום דהאב ובנו אין להם הגם' פסק רת דשלישי כראש
פסול ובדרך שאתה מונה בזכרים יש לנו לומ' בנקבות וז'
אשה שאת' פסול לבעלה וכל איש שאת' פסול לו את' פס'
לאשתו חוץ מג' בראשון' והיכא דאיבא תרי בעל באש'
יש פסול ויש כשר' כיצד שנים שלקחו שתי אחיות או
אשה ובתה פסולין' זה לקח אשה חה לקח בת אחותו וז'
הנשואים בנות שתי אחיות או בנות שני אחים כשרים
והר' זל כת' בעל באשתו לא אמרי' כא' מראשון לראשון
ואשה ובתה נמי חשיב כמראשון לראשון עב' ואבי הו'
ואבי כלה כשרין זה לזה וכן אחי האח' ואין אדם מעיר
לאשתו ארוסה אבל לקרוביה מעיד עד שיטאנה' וס'
וקרוב באותה טעה ונתרחק כשר' והאוחב והשונא פסול
לדין וכשרים להעיד' והפסולין פסולין בין לזכו בין לחוב
ומי שהיה יודע לו בעדות על חתנו ואחר נעשה חתנו
פסול' ואם היה חתום בשטר הוא אינו מעיד על מת
ידו אבל אחרים מעידין עליו וכן כגזל' אבל קטניכ
תעשה גדולים אין מעידין אלא על דברים אלו על כת'
ידו של אביו ושל אחיו ושל רבו ועל פלוני שיצתה
בג' צומא וראשה פרע וע' כגון היינו מהלכין בשבכין

שנפלה ממנו תנתן לעדי נפילה זה נתן מדה ארכ' וזה נתן
מדת רחבה תנתן למי שנתן מדה ארכה זה כן מדה ארכה
ורחבה וזה כון משקלותיה תנתן למד' משקל' והה' כח' ויש
מחלקי בין בגדי שאין דרך לשקלן ממתכו' צוד' לשקלן וצוד'
לבדוק האבדה שלא תפסד מאליה כיצד כחת מצעה אחת
לשלשים יום ושופחה על גבי מטה לצרכה ולא לצרכו מצא
כלי עץ משתמש בהן כדי שלא ירקבו כלי נחשת משתמש
בהן כחמין אבל לא על גבי האור מפני שמשחיקן כלי כסף
משתמש בהן בצונן אבל לא כחמ' מפני שמשחירן מגרמו'
וקדרמות משתמש בהן ביד' פי עצים רכים ולא קשי' מפני
שמפחיתן מצא כלי זהב וכלי פשתן וכלי זכוכי' הרי זה לא
יגע בהן עד שיבא אליהו מצא ספרי' קודא בהן אחת לל' יום
ואם אינו יודע לקרו' גוללן אחת לל' יו' ולעול' לא ילמו בהם
לכתח' ולא יק' בהם פרש וישנ' ולא יקרא פרש ויתר' ולא
יפתח יות' מג' דפי' לא יהיו ב' קודי' בו בכ' עיני' שמה ימשו'
זה ויתקלקל' הספ' אבל קודין בו כ' בעבין אחרי' מצא תפילין
מניח כדי דמיקן ומניחן פי מעבין לעצמו מצא דבר שיש
בו רוח חיים שהרי הוא צרי' להאכילו אם הוא דבר שעושה
ואוכל כגו פרה וחמו' מטפל בן עד יב' חדש או שוטין ולוקח
שכר ומאכילן ואם היה שכר יתר המותר לבעלים וכן דין
התרנגול מוכר הבצי' ומאכילה כל יב' חדש מכאן ואילך שם
דמיקן עליו והרי הן שלו ושל' בעלים בשותפו' כדן כל השם
בהמה מחמד' ורש' זל' פי שם דמיקן מיכין ומניח הדמיקן
אצלו מצא עגלים ומיחין שרדעים בשדה מטפל בהן ג' ח'
חדשים ושל' בריאה ל' יום פי ואם צרי' לפטורם בבית מטפל
בהן ל' יום מצא אווזין ותרנגולין זכרים גדולי' מטפל בהן ל'
יום קטנים וכל דבר שטפלו מוכרם מטפל בהן ג' י'
ימים מכאן ואילך מוכרן בכד' מה יעשה בודים לא ינתנו
לכד' אלא ינתנו למוצא ויש לו רשות להשתמש בהן לדברי
רביא שפסקנו כמותו ועל ידי כן חייב כנגכה ואכד' אבל
באונס לא במה דברים אמרי' בדמי ככירה כגון שמכר
האבד' אבל מעות אבד' כגון שמצא מ
מעות בכים לא ישתמש והמוצא מציאה לא ישבע מפני
תקן העול' ומחזירין חמור בסמני' אוקף זה הכלל באכד'ת
שאין בה סימן כיון שנאכדו וירדעו הבעלים שאבדה הרי זו
כחוקת שנתיאשו הבעלים ממנה והרי הוא של מוצאה והה' זל'
כתב מיהו בדבר שיש לו קול סמוך לבעלי' שיש לו לקוד'
ואכנים אפי' בדבר שאין בו סימן חייבין השכנים להחזיר'
עב' אבל אם לא ידע שנפל כאכיי' דאמר יארש שלא מ
מדעת לא הוי יארש' וכל דבר שיש בו סימן הרי הוא כחוק'
שלא נתיאשו הבעלים סמנה המוצא אותה חייב להחזיר'
ואם הוא דבר שאין בו סימן יהא מנת בידו יערי' שיבא א
אליהו ואם יש בו סימן אעפ' שהוא עשוי לידם הוי סימן ו
חייב להחזיר ואין מחזירין אבדה בטביע' עין אלא לתלמיד
חכם שאינו משנה בדבורו כי אם כג' דב' ים כפוד' יא' וכ
ובאושפיזא וכשביל הכאת שלים תמדי זיקא שיי' ש
שחפלים מתיאשין מהן ומחליק להם ואם הם של יתומים
שאינן בני מחילה אמדין וכן אם הקפיד בעל השדה והקפ'

מקום אילנות הרי זה גלה דעתו שלא מה ואמורות מצא
דבר שיש בו סימן בצד דבר שאין בו סימן חייב להחזיר אם
נראה שהדבר שאין בו סימן מדבר שיש בו סימן מצא מ
מעות בחנו' הרי הן שלו בין התיב' ולחנוני הרי הן של חנוני
לפני השולחני הרי הן שלו ואמרי' ואפ' על גבי השלחן בין
התיבה או בין חכסא של שלחני הרי אלו של שלחני ואפילו
בדבר שיש בו סימן הרי אלו שלו שרוב גוים מצויין לשכח
וקייסא לן כל שמעון דמתיר ברוב גוים ולא ברוב ישראל'
ראה אותה המציאה ונפל לו עליה ובא אחר וחזיק בה אותו
האיש שהחזיק בה זכה בה והמגביה מציאה לחברו קנה
חברו כחמה של מציאה לא זכה בה עד שימשכנה או ערי'
שינהיגנה וכן כנכסי' הגר' היה אחד רוכב ואחר תופס מוכר
הרוכב קנה הבהמה והמוסרה שעל לחי הבהמה והתופס נזכר
קנה מ' שתפס בידו והשאר לא קנה לא זה ולא זה וחצרו
של ארם קונה לו שלא מדעתו אם היתה חצר המשתמרה
או עמר בצדה אעפ' שאינה משתמרת ד' אמות של אדם
קונות לו בכל מקום מסקי' דקטנה יש לה חצר ויש לר' ד'
אמות וקטן אין לו חצר ואין לו ד' אמות מציאת כנו וכתו
הכס כ' על שולחנו אעפ' שהם גדולי' ומציאת בתו הקטנה
הנעיר אעפ' שאינ' מסוכ' על שולחנו ואפי' מכורה לאמה
הרי אלו שלו וכן מציא' אשתו ועבדו ושפחתו הכנעני' אבל
מציא' בנו שאינו מסוכ' על שולחנו אעפ' שהו' קטן וכן מציא'
עבדו ושפחתו העברים אעפ' שהם מסוכין על שולחנו הרי
אלו שלהם מפני שעבדו ושפחתו אוכלי' בשכר ויתום הגדל
בתוך הבית לא קדינא ביה סמוך על שולחנו אחרי שאינו מ
סוכל עליו לגמרי' והמוצא שטרי' חוב לא יחזיר אעפ' ש
שחייב מודה'

דין הלכות רבית

אסור להלוות ברבית שכ' לא תהיה לו כנושה ודוק לישראל'
אבל לגר תושב ג' ית' ואפי' רבית דברים כגון הקרמת שלום
אסור שכל דבר אפי' אבק רבית אסור ואעפ' שהלוה והמלוה
עוהדין אין לוקין עליו לפי שנתן להשכון וכל המלוה כרבי'
אם רבית קצוצה יוצא בכד' ומוציאי' אותו מן הלוה ומחזירי'
למלוה ואם מת המלוה אין מוציאין מן היורשין אסור לאדם
להלות לבניו ולבני ביתו ברבית אעפ' שאינו כקפיד וכתנת
בעלמא הוא דיהיב להו הרי זה אסור מן ירגילו בדבר זר'
אבל תלמידי חכמים שהלות זה לזה ונותן לו יותר על מנת
שהלוה סותר ואומר רי' זל' כי אינו מותר רק בדר' מועט
שיודע שבלא זה היה נותן לו אבל בדבר מרובה לא תביא
בתוספו' מעות של ישראל הכופקות כיד גוי כותר להלותן
ברבית מעות של גוי הכופקות ביד ישראל אסור זה הכלל
כל שבאחריות גוי מותר באחריות ישראל אסור ולפי' דין
ישר הצדי' ללות מעות מן ישר' חברו על יד גוי לא ילוה אלא
אכ' יקנה חשכון לגוי והה' זל' כתב בפירו' מש' אפי' בכתם
שרי ודעתו לכך וכן נהגו להתיד אפי' בסתם עב' וחמל' דין
יש לו לסכור שולחה עושה מעשי' בדתר ואם הלוה יאמר
אתר כן לא עשיתי אין להאמינו אך ירא שמים יא' יד
פ' פ' פ'

המעוה ואת קנו מהן אכנים וקורות לא ימסרו אותן לדבר
מצוה כי לפדיון שבויים שאעפ"י שהביאו הלבנים וגזרו ה
האכנים ופסלו הקורות והתקינו את הכל מוכרי אותן מפני
פדיון שבויים אבל בנו וגמרו לא ימכרו בית הכנסת אלא
יגבו לפדיון מן הצבור פר השולח אין פודין את השבויים
יותר מכדי דמיהן מפני תקון העולם או מפני דלא ארזו ל
לגבויה בהו או משום דחוקא דצבורא ואין מברחין את
השבויי מפני תקון העולם מפני שלא יהיו האויבי' מכבידין
עליהם ומוסיפין שמירה על שמירתם וכן אין לוקחין מן ה
הגוים ספרים תפלין ומזוזות יותר על כדי דמיהן מפני תקון
העולם שנינו פר בת דהוריות כל הגדול מחברו קודם
לפרותו ואפי' היה כהן גדול והוא עם הארץ וכמזר תלמיד
חכם תלמיד חכם קודם ומי שישב במדינה ל' יום כופין א
אותו לתת בקופה של צדקה עם בני המדינה ישב שם ג'
חדשים כופין אותו לתת בתמחוי ישב שם ו חדשים כופין
אותו בכסות עניי העיר ישב שם ט' חדשים כופין א
אותו לקבורת מת מצוה ועושיק לו כל צרכי קבורה ובירש
דבב בת מפרשי גבי ישב שם יב' חדשים הרי הוא כאנשי ה
המדינה אמר יוסי בר בון בין לחטי דפסחא בין לישא בין
ליתן ועתה מרוב הגלות נהגו העולם דין ל' יום שנינו
במסכת פאה פר אחרון מי שיש לו מזון ב סעודות אכור לו
ליטול מן התמחוי היו לו יד סעודו לא יטול מן הקופה עני
שגבו לו כל צרכו והותירו המותר שלו ותנא בתום דמסכ'
שקלים מותר עניים לעניים מותר שבויים לשבויים מותר
שבוי לאותו שבוי וכן תביא פר נגמ' הדין מותר מתי לכתים
מותר המת ליורשיו שנינו פר אחרון דמסכת פאה כל מי
שאינו צריך ליטול ונוטל אינו נפטר מן העולם עד שיצטרף
לבריות וכל מי שצריך ליטול ואינו נוטל אינו נפטר מן ה
העולם עד שיתפרנסו עניים משלו ועל זה נאמ' ברוך הגבר
אשר יבטח בה וכל מי שאינו לא עור ולא פסח ולא סומא
והוא משי' עצמו כאחד מהם אינו מת מן הזקנה עד שיזויה
כאחד מהם ובירוש' דמסכת פאה כל מי שצריך ליטול ואינו
נוטל כאלו שופך דמים פי' כגון חולה או זקן או בעל יסורי
או מי שיש לו כבות גדולו ואינו יכול להשיאן ולפרנסן אלא
אם כן יטול גדול המפיים לעני בדברים יותר מהנותן צדקה
וכל המעלים עיניו מן הצדקה נקרא בליעל ואכזר וחוטא
שנ' השמיך לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל ורחמי רשעי'
אכזרים ומכחיש יחוסו שאינו מזרע אבריהם יצחק ויעקב
שהיו רחמנים אלא מורע הגוי' שסתו בהם אכזרי המה לא
ירחמו וכל המרחם מרחמין עליו שנ' ונתן לך רחמים ורחמך
הנותן צדקה לעניים בסכר פנים רעות אבד זכותו אפי' נותן
הרבה ועבר משוט אל ירע לבבך בתתך לו וטוב ממנו
שיתן פרטה בסכר פני יפות עור יש ענין שטוב משניהם
הנותן כדאוי לעני בסכר פנים יפות ויש עני רביעי שטוב
מש' שתן שיתן לעני כדאוי קודם שישראל עור יש ענין ח
חמשי שטוב מארבעתן מאן דצייר זוזי במדינה ושדי ל
לאחוריה ובאים עניים ונוטלין אותן ואין הנותן יודע למי
נותן ואין העני מתבייש ויש ענין ששי שטוב מחמשתן

שהיה משליך מעו מאחורי הדלת שלא ידע כלל ממי נוטלה
ולמי נותנה וגדולה צדקה שנ' עשה צדקה נבחר לה מזבח
ומצוה גדולה להלוות עני שנ' העבט תעביטנו די מחסורו
ואמרו זל מי שאין לו ואינו רוצה להתפרנס נותני לו בתורת
הלואה כדי שתנוח רגלו עליו חו היא מצוה יתרה מן הנותן
ומטיל מלאי לכיס יותר מכלן והרף זל כתב שנוטל מעות
מן העני או מתלמי' חכם ומרויח בעבור' נשלמו דיני צדקה

דין השבת אברה

פג

דרשן

זל לכל אבדת אחיך לרבות המשומד ואפי' אם
היה בעל האבדה רשע אוכל נבלות לתאכרו
וכיוצא בזה מצוה להשיב לו אבדתו אבל אוכל נבלות ל
להכעיס הרי זה מין' והמינין והאפיקורוסין ועובדי עז
ומחללי שב' כפרהסי' אסור להשיב להם אבד' המוצ' מציאה
בזוטו של ים ובשליליתו של נהר שאינו פוסק אעפ'
שיש בה סימן הרי זה של מוצאה שנ' אשר תאבדו כמנו ומ
ומצאתה מי שאבודה ממנו ומצויה אצל כל אדם יצתה זו
שאבודה ממנו ומכל אדם שודאי נתיאשו ממנה והרף זל
פי' ואפי' לא יודעו הבעלים השטיפה דדשתא ליכא יאוש
בשעת מציאה והוי יאוש שלא סרעת אפי' דכי קיס לן ש
שגזרת הכתו דגבי שטיפת הכהר הוי יאוש כדפי' הו יצחק
כפר אלו מציאות עבלי' המאבד ממנו לרעת אין נוקקין לו
כי צד דניח פרתו ברפת שאין לה דלת ולא קטרה והלכח לה
וכל כיוצא בזה הרי זה מאבד ממנו מדיעתו ואבדה שאין
בה שוה פרטה אינו חייב ליטפל' בה ול' חזויה' מצא שק
או קופה אם היה זקן או נכבד שלא היה דרכו ליטפל בכלי'
אלו אינו חייב להחזיר' כללו של דבר כל שבשלל מחזיר
בשל חברו נמי מחזיר בשלו אינו מחזיר בשל חברו אינו מ
מחזיר ראה בהמה שברחה מן הערר החזירה לכקומה הרי
זה קיים המצוה ואין צריך דעת בעלים' החזירה וברדה
אפי' מאה פעמים חייב להחזיר שב' השב תשיבם פי' אפי'
מאה פעמים עד שיחזירה לבעליה למקום המשתמר ואם
החזירה למקום שאינו משתמר כגון גנה וחורבה ונאבדה
משם חייב באחריותה' כהן אינו מטמא עצמו בבית ה
הקברות להחזיר אבד' וכן הכן אינו שומע אל אביו שאמר
לו אל תחזיר ראה מים שוטפין וכאין בשדה רבו הרי זה
גודר בפניו אבדתו ואבדת אביו ואבדת רבו שלו קודם
לכל אדם אביו ורבו רבו קודם והמ' רבו מוכיח ואם הרי'
אביו שקול כנגד רבו אבדת אביו קודמת' המוצא מציאת
חייב להכריח עליה וכשהו מכריז מזכיר שם האבדה ואינו
חושד לרמאי לפי שאינו מחזיר אלא על ידי סמנין מובהקין
פי' מובהקין כגון סדה ומשקל או מצין או מקים האבד' באו
שנים זה נותן סמנין וזה נותן סמנין זה כמו זה לא תנתן ל
לזה ולזה אלא תהא סוגחת ער שיודה האחד לחברו או ש
שיעשו פשרה ביניהן וכן האחד הביא סימן והאחד הביא
עדים ונתן לעדים זה נתן סימן וזה נתן סימן ועד אחד
הרי העד כמי שאינו ויניח' מצא שמלה או כיוצא בה זה
הביא עדי אריגה שארנה לעצמו וזה הביא עדי' נפילת

וסקבל עליו הלוקח וזלא דאפי לא קבל וזלא כמו מתשרי
 וגר טבת שרי אין פוסקי על הפרות עד שיצא השער יצא
 השער פוסקין אעפי שאין לזה יש לזה אין לזוין סאר
 בסאה אלא אכ' יש לו זכן סבל דבר חזן מן המטבע רלא
 שיק' בהו יוקרא וזלא ומעמיד מלוה על גבי פדות חזא
 שיש לו ואם יש לו מעט מלוה עליו אפי' כמה סאין וזרם
 נע כתב ואם אין לו כלל אז יתן לו חכוד במתנה מעט ואז
 יוכל למנו' מסנו כמה סאין שירצה אבל מס' ללוות כתנאי
 לא יוכל לפרוע עד זמן היוקר אמור

כמו סאה בסאתי ואם פסק אדם כשער והכבוד נוסל
 כשער הזול אעפי שהוא ביקור בשעה שנתן דמים ואם לא
 פסק נוסל בשער הזקר אמר ר' יוחנן אין פוסקין על שער
 שבשוק יש פוסקין שהלכה כן אבל שמה הלכה סבא ד
 דאם מה לי הן מה לי דמיהן ופוסקין על שער שכשוק ואם
 לאדם להיות סופר למלוה ברכית שנ' לא תשימן עליו נשך
 כתב הרם נע' ראובן שטען לשמעון פעם אחת חכאתי לך ס'
 משכו' של גוי ולאחר זמן פדית' המשכו' סמך ונתתי לך רבי'
 ולאחר כן ליתן לי הגוי רכית כלל ועתה אני תובע ממך
 שתחזור לי הרבית וראובן השיב באותה שעה שפדית ממני
 המשכך אמרתי לך אם נותני לך הגוים רכית אז תתן לי ואם
 לאו לא תתן לי ואתה אמרת כן נותני לי הגוים רכית דין
 הוא שאפי' אם נותני לו הגוים רכית לשמעון אמר ליתן
 לראובן ואמר לראובן לקבל אם לא בשעת שהלוח שמעון
 חסעת מראובן על המשכון שהיה מסתלק מן המשכו' לגמרי
 ולמה כאלו מכרו לו ואין לו עסק לשמעון על זה המשכון
 כלל אז יש לו ליתן לראובן סה שנתן הגוי

דין הלכות גרה פה

האשה אפי' קטנה בת ג' שנים ויום אחד מתטמאה בביר
 חיצון אעפי שלא יצא הדם לחוץ אלא שניקד מן הדיחם
 וזאת הואל ויצא מבין השנים והוא מקים שיגיעו אליו ב
 בשעה גמ' בראה ובין השנים עצמו בלפנים ואמר לבא ע
 עליה בין כדרכה בין שלא כדרכה ואפי' להיות מעשה כדו
 חזבא עליה כל ימי נדותה עד שתטכו בסת' ונדה דאורית'
 כך היא כשמתחלת לראות דם אפי' טפת דם כחודל טמאה
 ז' ימים בין ראתה כל ז' ימים בין שלא ראתה אלא יום אחד
 וכתב הרש' זל דהא דאמר דאשה מתטמאה בכל שהוא הוא
 לענין ראייה אבל לענין טמא הנמצא בבשרה או בגנדיה לא
 טמאה עד כגרים ועוד שאפי' עד כגרים תולה במאכלות
 עב' ואם פסקה לראות ביום ז' סמוך לערב טובלת בליל
 שמיני וטהור לבעלה ואם תראה אחר כן נכנסה לימי זיבה
 הם יא' יום והו' משפטן אם ראתה ביום א' שחזר יום ר'
 ראשון בין שראתה בתחלת הלילה בין שראתה בסוף היום
 אותו היום כלו טמא וכלו לא פסק הדם מעת שראתה עד
 ששקעה החמה ומסמית כל הלילה של יום שני ואם לא ר'
 ראתה כלום בלילה טובלת ביום אחר הבין החמה ושומרת
 כל היום אם לא ראתה כלום חרי יום אחד טהור כגד' יום
 טמא ומתרת לבעלה ליל יום ג' ראתה דם גם ביום השני

כלילו או ביומו חרי יום שני טמא ומשמרת יום ג' ותהייה
 מתרת לבעלה ליל יום רביעי אם לא ראתה ובין הימים
 האלו נקראת זכה קטנה ראתה גם בלי שלישי או ביומו חרי
 היא זכה גדולה וצריכה לספור ז' נקיים כלל' שיהיו כלם טהורי
 מבלי ראייה וטובלת ביום ז' אחר שתנץ החמה ומתרת לבעל'
 כליל ח' ראתה אחר ז' נקיים אלו חכם יא' יום מתחלת ימי
 זיבה חזרת לימי נדותה חכם שאמר זל יא' יום שבין גרה
 לנדה וטמאה ז' ימים בין ראתה בין לא ראתה וטובלת
 בליל ח' אם פסקה כמו שבארנו והיה מנהג הנשים להראות
 כתמיהן לחכמים לראות אם הוא דם טמא או טהור כי יש כ'
 כתמים שאין טמאים ואעפי שיצאו מן המקור שאין כל ח'
 המשקה היוצא מן המקור כסא אלא הדם בלבד וה' דמים
 באשה טמאים והשאר טהור ובימי חכמי התלמוד נסתפק
 הדבר במראה הכתמים שלא היו בקיין כו' לטהרו או ל'
 לטמאו ועו' שנתקלקלו חוסתו לפי שלא היה כח בכל הנשי'
 למכות ימי נדה וימי זיבה על כך החמירו חכמים בדבר
 וגזרו שיהיה כל דם שתרא האשה פסק זיבה שאם ראתה ג'
 ימים רצופים שתשב ז' ימים נקיים וכנות ישראל החמירו
 על עצמן שאפי' ראו דם טפה כחודל יושכו' עליה ז' נקיים
 חוץ סאותו יום שבו פסק הדם שחששו ואמר טמא טעינו
 ולא ידענו מתי התחלנו לראות ואולי ראינו זה ג' ימים ואנו
 זכות נמורת וצריכו' אנו לישב ז' נקיים וכש' אם ראו ראייה
 גדולה שצריכות לחוש לזה אחר שהפתח פתוח אבל החומר
 היורה בשאינן רואות רק טפה דם כחודל שיש לומר לפי
 מעטו שעכשו מתחילות לראות והרש' זל כתב זל וליכא
 לסימך דהא אתא לאשמועי' דמדאורית דם טפה כחודל לא
 מטמיא והם החמירו דמטמיא דהא אפי' מדאורית אשד' מ'
 מתטמאה בראית דם כל שהו כחג' בפר' יוצא דופן מטמאין
 בכל שהו ואפי' כעין חודל וכפחות מכן הילכ' לאו אדם טפה
 כחודל קא מחוד' אלא אראיה אחת דמדאורית זכה כשסופר
 ז' נקיים אינה סופרת אם לא בג' ראיות בג' ימים רצופי בתוך
 יא' יום שבין נדה לנדה והם החמירו על עצמן לעשות כן א'
 אפי' בראיה אחת עבלי ועוד החמירו חכמי בענין זה שסנ'
 ותורה אין האשה מתטמאה עד שתרגיש ותראה דם ויצא
 בבשרה וחכמים החמירו ואמרו שכל הרואה כתם על בשר
 או על הלוקה אפי' לא הרגישה ואעפי שבדקה עצמה ולא
 מצאה דם לפנים בבשרה שהי' מן המקור בא כתם דם זרה
 וסנה ז' נקיים משעה שמצאה הכתם וחבא עליה בודוק ס'
 סבין אותו מכת מידות וקלקלה וסנה בכתם זה לפי שלא ר'
 הרגישה מתי יצא דם זה והכתם שנמצא בבשרה אין לו ש'
 שעדי ואם נמצא על הלוקה או על בגדי' שמקבלין פוטמא
 שיטבה בהן והיה הכתם כגרים טמאה פחות מכן טהור
 שתולין שהוא דם מאכל נמצ' על דבר שאינו מקבל טמא
 כגון שיטבה על כליים גללים וכלי אבנים וכלי ארמה וכלי
 חרס כגבו או על עור הרג או על בגד שאין בו ג' אצבע' על
 ג' או שיטבה על הקרקע ונמצא במקומו כתם אינה חושש'
 לו שכל שאינו מקבל טמאה לא גזר על הכתם שימצא בו
 וכתב הרף זל וזקא בשלא הרגישה ב יד

יש לו להתרחק מן הדבר עד שירע שהלוח עשה כוונתו
אבל כשהפקיד או הסוּגל לקח משכון מישר אז ודאי אינו
מקנהו לו ואסור ליקח ממנו רבית וכשארם הולך לדור חוץ
לעירו ואמר לישר חברו לפדות לו משכונתו אמר לתת
לו יותר על הקרן אם לא יאמר לו כפי בכך וכך אני קוּטֵרָה
המשכונת ממך ואם נתן לו הלוח הקרן לבד אסור למלוה ליקח
רבית מכאן ולהבא אם לא כתורת מקח כמו שאמרנו וחובו
של אשראי צריך שיאמר לחברו אתה תפטר הגוי בכך מכל
וכל ואני קונה מסך בכך וכך וכל מה שאוכל להוציא מן הגוי
והרם נע כתב שצריך שיאמר במעמד שלשתן תן לזה חברי
מה שאתה חייב לי וכשתעשה זה תהיה פטור כמני דאין לי
עסק בך ומותר לישראל ליתן משכונות לישר חברו ללוות
מן הגוי אבל אינו עושה לו ערב ללות מן הגוי אלא אם יקבל
עליו אחריות הגוי שלא יתבע מן הערב תחלה ומותר לישר
ליקח משכונות של גוי ולומר לחברו הלוח מעות על אלו ה
המשכונות שהם של גוי ואם אמר לו אחרי כן של ישראל הם
אינו נאמן כתב הרמב"ם ראובן שהלוח לישראל על משכון
וה"ך ראובן ולוח אותן ברבי ראובן בעצמו חייב לפדוע את
הרבית אפי' אם התנה עם שמעון כשאצטרך מעות אלוה
אותם ברבית עליך לפדוע אינו מועיל התנאי כי הרבית
מיטור קא שקיל כי אין שליחות לגוי אבל אם אמר בתחלה
לגוי קודם שעלה שום רבית ממשכון שאינו שלו אלא
של פלו' מותר ובשם הר"ש ז"ל מצאתי כתוב אם ישראל נותן
משכונת לגוי למשכון לישראל אחר אם מותר לאותו ישרא
לנבות הרבית מן הגוי אעפ"י שיצא מכיסו של ישראל מותר
ודאי המונע ידו הרי זה חסיד שוטה ובלבד שלא יתכוין פ
מתחלה לכך אבל אם תדיר במשכונתו של גוי וישראל בתחלה
קנסי' ליה וכשישראל נותן משכון שיש לו סגוי ואמר לו
הלוח לי מה שיש לי על משכון זה ואקבל הרבית ואתגור
לך אם מותר לישראל לקבל הרבית מיד הגוי וליתנו לחברו
ואמר ר' סוּג' שלא אסרה תורה אלא הרבית הבאה מפלה
ללוה ושניהם ישראל אבל משכון גוי מותר זה דוד הלוי
הודה לו הלכה למעשה עבר הרש"ז ע"ד מצאתי כתוב
בשמו אסור ליקח רבית מישראל משומד ולא נפיק מכלל
דלא תשיך שאעפ"י שחטא ישראל הוא וכן לגט ולחליצה
וקדושין ישראל הוא ואם לזה מישראל מעות על ידי גוי או
אפי' ישראל שלוח מעות מישראל חברו על ידי גוי מותר
ליקח רבית מן הגוי שאין שליחות לגוי דמה אתם בני ברית
אף שלוחכם בני ברית ואם ישראל עצמו או המשומד בא
לפדות משכונתו אל יזכור לו שום רבית אלא יאמר לו קנהו
מידי בכך וכך אם תרצה עכ' ומותר לישראל לומר לחברו
טול דינר ואמר לפלוני שילוח לי מעות וכן מותר לומר
לחברו טול דינר והלוח לפלוני מעות שלא אסרה תורה אלא
רבית הבאה מלוה למלוה ודוקא בזה הענין שהלוח אינו פ
מתחסר בלוס והמלוה מתרבה או שהלוח מתחסר והמלוה
אינו מתרבה אבל אם הלוח מתחסר והמלוה מתרבה אפי' על
ידי אחר אסור ורבית מקדמת הרבית מאוחזת אסור ודוק
בשפרש לו כפי בשביל שתלתי או בשביל מעתיך שדתי

בטלות אצלי אבל כשתם מותר ודוקא מתנה כוונתו אבל
במתנה כרובה שמוכחא מלתא אפי' בכתב אסור ומשכנת
בנכיתא שרי וירא שמיך יזהר מזה וסכיוצא בזה אבל פ
משכנתא דסוד מותר דכתבי הכי במשולם שניא אלן תיפו
ארע בלא כסף ודוק בשדה וזרם אבל בחצר שנינו המלות
חברו לא ידור בחצר חנם ולא ישכור היכנו בפחות ואפילו
בחצר דלא קיימ' לאגרא אסור המלוה לדור בה אם לא בשכר
וצריך המלוה להעלו לו שכר ודוק דירת חצר שהיא פרהסיא
אבל מידי אחרניא לא וזה מתיר ללוות על הכית ולדור בו
בנכיתא כיון שממושכנת בידו והוי כמו מוכר שדהו לפדות
לפחות משווים ויש להחסי' כדברי רש"י המוכר בית או שדה
ונתן לו מקצת דמיו ואומר לו לכשיהיו לך מעות וטול לך א
אסור ופעמים ששניהם אכורין דאמר ליה לכי מייתית לי
קני מעבשו וזווי להו גבך הלואה פעם שמוכר מותר ולוקח
אסור דאמר ליה לכי מייתית קני פעמים שמוכר אסור ולוקח
מותר דאמר ליה קני מעבשו וזווי להו גבך הלואה פעם
ששניהם מותרין כגון דאמר ליה קני כשעור וזוך מעבשו
והשאר לך מייתית קני ככר לו בית או שדה ואמר לו מ
מוכר ללוקח לכשיהיו לך מעות החזירם לי אסור ואם אמר
לו ליקח למוכר לכשיהיו לי מעות אחזירם לך מותר אפילו
הכי אסור משום דהוי פטומי מלי' והר"ך ז"ל כתב ודוק בשלא
היה הנאי זה ביניהם בתחלת הענין אבל אם היה הנאי זה
ביניהם בתחלת הענין אז לא הוי פטומי מלי' שנינו מרבין
על השכר ואין מרבין על המכר כיצד השכיר לו חצרו ואמר
לו אם מעבשו אתה נותן הרי לך בעשר מלעי' ואם של חדש
בחדש מלעבדך מותר מכר לו שדה ואם לו אם מעבשו
אתה נותן לי דדי' היא שלך באל זוז ואם לגוף ודי' שלך
בשנים עשר מנה אסור ואסור להרבות בעיכר אדם כיצד
לא יאמר אדם לחברו עשה עמי מלאכ בזה היום שהיא שוח
דינר ואני אעשה עמך כל אכה בשבוע אחרת שהיא שוח
בשנים לפיכך אומר לישע שלא יאמר נכש לי היום ואני א
אעזר לך למחר ולא יאמר חרוש עמי בגריר דאני אהרוש
עמך ברביעא שהוי שורח החרישה יותר מימות הגשמים
ואמר רב נחמן טרשא דידי שרי פ"ל לכבוד סחורה יותר
ככדי דמיה ובלב' שלא יפרש לו מעבשו והרי הוא לך בפחו'
ודוקא בדבר שאין דמיו ידועים לכל העולם ואמר ר' חמא
טרשא דידי ודאי שרי שהיה מוכר פרות במקו' הזול כבמקו'
היוקר שהיו מוליכין שם את הפרות לפי שהחמירן היו שם
לחקין הסחורה בזול שהיה ככאן נמכרת ביותר ואהריור
הדרך על רב חסה ומפרש טעמא משום דכל היכא דאזלי
שבקי להו מכסא' וזה אפי' היה בידם מעות לא יוכלו למצא
מי יעשה להם כזה ופסק תלמודא כי טרשא זו שרי גמ' פ
בטרשא דרב נחמן יא' דהוי הלכה ואסור לקנות פרות פרדם
קודם שיתבשלו יא' בקונה פתל ויא' בקונה בכך וכך וסודח
רב נחמן בתורי יא' בקונה עגלי' קודם שיולדו לפי שיש בהם
הפסד גדול ויא' כשכונצין הכרמים על ידי שחרים ומותר
לתת דמי יין לחברו של חבית ויאמר אם תחסיץ היין תהא
של מוכר ואם החולה או הוקדה תהא של לוקח מותר דואיל

עב' חילולת טמאה כנדה ואעפ' שלא ראתה דם ואחרי ה
 חילולת חי או מת אם זכר או נקבה יושבת לזכר או לנקבה
 הוא שתגמר צורתו ואין צורת הולד נכרת פחות ממ' יום
 אחר הזכר ואחר הנקב' והספלת בתוך ס' יום או ביום ס' אין
 אמו טמאה לידה' הפילה ביום מא' אחר התשמיש הרי זר
 ספק יולדת ותשב לזכר ולנקבה ולנדה' היתה צורת הארם
 דקה ביותר שאינה נכרת בעליל' תשב לזכר ולנקבה וזר
 שנקרא שפיר מרוקם' אי זהו שפיר מרוקם תחלת כריתו של
 אדם גופו בערשה שני עיניו כשתי טפי זכוב מרוקמו זרמו
 שני חוטמיו כשתי טפי זכוב קרובות זו לזו פיו פתוח כחוט
 השערה ואין לו תתוך ידים ורגלים' נתבארה צורתו יותר מ
 מזה ועדין אינו נכר בין זכר לנקבה אין בודקין אותו במים
 אלא בשמן שהשמן מצחצחו ומביאין קיסם שראשו חלק
 ומנענע באיתו מקים מלמעלה למטה אם מסכך בידוע
 שהוא זכר אם נראה באיתו מקים כשערה טרוקה הרי זכר
 נקבה ואינה צריכה בדיקה' ובכל אלה הרקיסות של נפלים
 אין נותני' להם ימי טוהר עד שישעיל הולד' ובאלה הארצו'
 פשט המנהג שאין נותנין לשום יולדת ימי טוהר כלל אבל
 סופרת ז' ימים נקיים בכל עת שתרצה ואח' טובלת כמי ש
 שילדה בזוב ואפ' ראתה בימי טוהר שלה שהם לג' יום לזכר
 וסו' ימים לנקבה שמן התורה נקרא כל דם שטראה בהן דם
 טוהר שאינו מונע האשה מבעיה אלא שטובל' אחר ז' נקיים
 של זכר ואחר יד' של נקבה ומשמשת סבתה אעפ' שהדם
 טוהר' ובצרפת העמידו הסכנה כדון תורה בדם טוהר והל'
 יצחק זל כת' אין נותנין לה ימי טוהר עד שישעיר חולד אבל
 מבן ס' יום והלאה נותנין לה ימי טמאה אעפ' שלא תראה
 דקייסא לן דאי אפשר לפתוח קבר בלא דם' אבל בכמה
 ארצות נהגו שלא לבעול על דם טוהר' עכ"ל' והרף זל כתב
 ויולדת נקבה אם לא ראתה בתוך שבעה ללדתה אלא פסן
 סופרת ז' נקיים בתוך השבועים עצמן ועלן לה אעפ' שהיא
 אסורה לשמש בתוך השבועים סיהו לירי ספירה' עלין לה
 שכן שנו חכמים ימי לידתה שאינה רואה בהן עולין לרדו ל
 לספיר זיבתה וטובלת לאחר שבועי' ותשמיש' לאחר שבועי'
 אבל אם לא ספירה ז' נקיים לעולם לא תשמש' דבעינ' נסתם
 המ' נפתח הטוהר הספל' חתכ' לבנה אם נקדע' ונמצ' בה עצם
 הרי זה טמא ליד הפילה חתכה ואפ' היא אדום' אם יש עמה
 דם טמאה ואם לאו טוהר ואפ' נקדעה חתכ' ונמצא מלאה
 דם טוהר שאין זה דם נדה אלא דם חתכה' הפיל' חתכה
 קדעה ודם אגור בתוכה טמאה' הפילה כמין קליפה כמין ש
 שערה כמין עפר כמין יבחושין וסראיחן אדום ססילן בתוך
 מים פושרין ואם נמחו טמאה שרב' היא שקנפא וכל הרואה
 דם יבש טמאה ואם שרו אותו בפושרין מעת לעת ולא נמוח
 טוהר' שדם סכה הוא זה' הוציא העובר את ידו והחזיריה
 אמו טמאה לידה סדכריה ואין לה ימי טוהר עד שיצא הול'
 רובו ואם יצא ראשו כלו כאח' הרי זה כיוצ' רובו' מי שילדה
 זכר ונקבה תאומי' תשב לנקבה ילדה טמטום ואנדרוגי' תשב
 לזכר ולנקבה' ילדה תאומים אחד זכר ואחד טמטום או א
 אנדרוגי' תשב לזכר ולנקבה' האחד נקבה והשני טמטום או
 אנדרוגי' תשב לנקבה שהטמטום או אנדרוגי' ספק הן שמא

זכר או נקבה' האשה שחזקה מעיבת וילדה ואין יודע מה
 ילדה כגון שהפילה בבור או בנהר או הפילה וגדחתו חיה הרי
 זו בחזקת שהפילה ותשב לזכר ולנקבה ולנדה' כל מקו' שנ'
 תשב לזכר ולנקב' דינה שתהא אסורה לבעלה יד' יו' כיוולדת
 נקבה ז' ראשונים ודאין זו שניים ספק ואין נותנין לרדו ימי
 טוהר אלא מ' יום כיוולד זכר ואם ראתה דם אחר הם' יום עד
 השמנים אינו דם טוהר אלא ספק דם נדה' וכן אם ראת' דם
 ביום פא' בלבד הרי זו ספק נדה ותשב ז' ימי נדה שסא נקב'
 ילדה שאין לה וסת נדות עד אחר ס' את ימי טוהר' וכל
 מקום שנ' תשב לזכר ולנקב' ולכל דינה שתהא אסור לבעלה
 יד' יום כיוולדת נקבה ואם ראתה ביום פא' הוי ספק נדה וכן
 אם ראתה ביום מא' אעפ' שראתה ביום לד' הרי זו ספק נדה
 ואסורה לבעלה עד ליל' סח' כיוולדת זכר ואין נותנין לה ימי
 טוהר כנדה והרי היא כמי שלא ילדה' וכל דם שטראה מיום
 שנפלה ער פ' יום אם בימי נדתה הרי זו ספק נדה מאחר הן
 מיום שהפילה ואם בימי' זיבת' הרי זו ספק זבה שאין וסת כל
 ימי מלאה' וכן אם ביום פא' עדין היא מקולקלת ותהיה ספק
 נד' אעפ' שלא ראתה אלא יום אחד וכשתקבע לה וסת אחר
 השמנים יסור קלקולה ותחזור להיות נדה ודאי' או זבה וכן ז'
 מיום שהפילה עד ז' ימים תהיה כנדה וראית' אם הפילדה
 בתוך ימי נדתה' דנע' אשה שיש לה וסת ויש שאין
 לה וסת אלא לא' תרגיש בעצמה עד שיצא הדם
 דאי' לה יום קבוע לראיתה וזו שיש לה וסת הוא שיש לה יום
 קבוע מל' יום לכ' יום או מכד' לזכר או פחית או יותר וקודם
 שיבא הדם תרגיש בעצמה שהיא מפקת ומעטטת וחושש'
 פי כרסו וסיפולי סיעה ויסתמר שיערת בשרה או יחס בשרה
 וכיוצא במאורעות אלו ויבא לה וסתות אלו' או אחד מהן
 ב' זעה קבועה לה או ביום וכתה' וכל אשה שיש לה וסת'
 בחזקת טוהרה לבעלה עד שתאמ' לו טמאה אני או שהחזק'
 טמאה בשכנותיה' ומי שהלך בדרך למדינה אחרת וחניח א'
 אשתו טוהרה כשיבא אינו צריך לשאול' לה אם היא טוהרה
 ואפ' מצאה ישנה מות לבא עליה שלא בשעת וסתה טמאה
 חושש שמא נדה היא ואם הניחה נדה אסירה לו עד שתאמ'
 טוהרה אני' האשה שאמרה לבעלה טמאה אני' וחזר ואמר
 טוהר' אני אינה נאמנת אם לא נתנה' אמתלה לרבריה מפני
 מה אמרה טמאה אני' היה משמש מטתו עם הטוהר' ואמר
 לו נטמאתי לא יפרוש מיד כשהוא בקשיו שהנאה יש לו כ'
 ביציאתו כביאתו ואם פרש מיד חייב כמו שביטל נדה אלא
 כיצד יעשה כועץ צפוני רגליו בקרקע ושהה' עד שימור'
 האבר ונשמט ממנה' ואסור לאדם לשמש עם אשתו סמוך
 לוסתה שמא תראה דם בשעת התשמיש' עבר וסתה ולא ר'
 ראתה מותר לשמש אחר שתעביר ענת הוסת כיצד' היר'
 דרכה לראות בו' שעות כיו' אסור לשמש מתחלת היום עברו ז'
 שעות ולא ראתה אסורה לשמש עד לערב' ואם היה דרכה
 לראות בו' שעות בלילה אסירה לשמש מתחלת הלילה עד'
 שתזרח השמש' וכתב הלאכד זל אשה שהיא למודה לראות
 בענתה כ' או ג' ימים רצופים כסם שחוטטת לראשון עד'
 שתעבוד הוסת כמו שכארנו כך חוששת כלן כשום דאיכא
 שפעת או מולפת' שהיא כשופעת מראשון לשני ג' יד'

עב' ואפי' במקבל טומאה אם לא היה לבן לפי תקנו חכמי
שתלבוש האשה בגדי צבעונים כדי שתנצל מרין הכתמים
ולא בכל מקום שימצא הדם על בשרה יטמא משום כתם א
אלא אם ימצא בנגד בית התורף שלה נמצא על עקביו פ
טמאה שמה נגע עקבה בבית התורף שלה בעת ישיבתה
וכן נמצא על שוקה ועל פרסותיה מבפנים והם המקומות ה
הנדבקים זו בזו בעת שתעמד ותדביק רגל ברגל ושוק בשוק
הרי זו טמאה נמצא על ראש גודל שלה טמאה שמה נטף
מן המקור על רגליה בעת הליכתה וכן כל מקום שאפשר
שינתז עליו דם נדחה כשתהלך שנמצא עליו דם טמאה ואם
נמצא על ידיה או אפי' על קשרי אצבעות ידיה טמאה ש
שהידים עסקניות הם אבל אם נמצא הדם על פרסותיה או
על שוקיה מכחוף או מן הצדדין ואין צריך לומר מן הידיים
ולמעלה הרי זו טהורה שאין זה אלא דם הבא ממקום אחר
הכתם שנמצא על בשרה שהיה ארוך כרצועה או עגול או
שהיה טפין טפין או שהיה ארוך הכתם על רחב ירכו או
שהיה נראי כאלו הוא סלמטה למעלה הואיל והוא כנגד
תורפה טמאה ואין אומר אלו נטף מן הנקף לא היה כזה שכל
זו ה הנמצא במקומות אלו מחמירין בו ואעפ' שהוא ספק
הכתם הנמצא על החלוק שלה מן החגור ולמטה טמאה נון
החגור ולמעלה טהורה נמצא על בית יד שלה אם מגיע
כנגד התורף טמאה ואם לאו טהורה היה פותחתו ומתכסה
בו הלילה כל מקום שימצא בו דם טמאה וכן האזור שלה כל
מקום שנמצא בו דם טמאה וכל כתם שהיא טמאה בגללו אם
יש לה דבר לתלו בו ולומר שמה כתם זה מדבר פלו אם נמצ'
על הבגד טהורה ואם נמצא על בשרה ספקו טמא ואינר
תולה בו ואם היה לה לתלות בבשרה יותר כחלוקה אף על כ
בשרה תולה ומפקו טהור כיצ' שחטה בהמה חיה או עוף או
שנתעסקה בכתמים או שישבה בצד העסקים ברהם או ש
שיעברה בשוק של טבחי' ונמצא דם על חלוקה פהור שתול'
הכתם בדברים אלו והר' יצחק זל כתב עיד שיש בה חזירים
אזרי פר' הוא כתם דאין חוששין לכתמים ורא' שפשיעבוד
אצלה מידי' נמצא הכתם על בשרה בלבד אפי' מחנודתה
ולמעלה טמאה היא שאם היה דם זה מאחר מאלה הידי' כ
נמצא על בגדיה והואיל ונמצא על בשרה ולא בבגדיה ט
טמאה היתה בה מכה ואעפ' נחיתה אם
יכולה להגלע ולהוציא דם ונמצא דם על בשרה תולה במכה
וכן כל כיוצא בזה נמצא הדם על בשרה ובגדיה כאחר
תולה בכל מה שיש לו לתלות ותולה במאכולת שמה בעת
שישבה נהרנה מאכולת תחתיה והרי זה דם מאכולת ועד
כמה עד כגרי' היה יתר סבגרי' אעפ' שמאכולת רצוצה כחם
אינה תולה במאכולת וכן תולה בכנה או בבעלה אם היו ע
עמוקין בדם או שהיו ידיהם סלולכות בו או שהיתה בהם
מכה תולה ואיכרת שחם נגעו בה והיא לא ידעה ודי' זה
מחמתן הוא ואין מחזיקין דם ממקום למקו לתלות בו כיצ'
היתה לה מכה כשתה נמצא כתם על שוקה אין אוסרי' בה
שמה כירה נגיעה במכה ונגעה במקום זה וכן כל כיוצא בזה
אין תולין בין בגופה בין בחלוקה שתי נשים שנתעסקו ב

בצפור אחד ואין בו אלא כסלע דם ונמצא על כל אחת מהן
דם כסלע שתיהן טמאות נתעסקה בדם שאי אפשר שיהיה
ממנו כתם אלא כגרים ונמצא עליה כתם כשני גריסין
תולה בגרים בדם שנתעסקה בו ובגרים ובמאכולת
ואם נמצא הכתם יותר משני גריסין טמאה
נתעסקה באדם אינה תולה בשחור נתעסקה בעוף שיש
בו מיני דם הרבה ונמצא בה מראה אחד מהן תולה בו היתה
לובשת שלש חלוקות אם יכולה לתלות תולדי' אף בתחתון
ואם אינה יכולה לתלות אינה תולה אף בעליון כיצד עברה
בשוק של טבחים אעפ' שנמצא הכתם בתחתון לכדו טהור
לא עברה בשוק של טבחים אעפ' שנמצא וכתם בעליון
לכדו טמאה ספק עברה ספק לא עברה ספק נסעמקה ספק
לא נתעסקה אינה תולה האשה שהשאלה חלוק לגדה בין
גויה בין ישראלית וחזרה ולבשה אותה קודם בדיקה ונמצא
עליה כתם תולה בגדה שלבשה אותו השאלה אותו לכדו
בו ימ' נקיים וחזרה ולבשה אותו קודם בדיקה ונמצא עליו
כתם שניהן מקולקלות שמה מזה הוא שמה מזה השאלה
ליושבת על הכתם אינה תולה בה שאין תולין כתם בכתם
בדקה חלוקה ובדקה עצמה ומצאה טהורת והשאלה החלוק
לחברתה ולבשתו נמצא עליה כתם כשהחזירנה לת השואלת
טמאה ואינה תולה בבעלת החלוק שהרי בדקה אותו קודם
שתשאלהו לה ארוכה שלבשה חלוקה של קצרה ונמצ' בו
כתם אם נמצא כנגד תורפה שלה טמאה ואם לאו טהורת
שכתם זה של קצרה הוא ג' נשים שלבשו חלוק אחד זו אחר
זו ואחר כך נמצא עליו כתם וכן אם ישנו במטה אחת כח
ונמצא דם תחת אחת מהן כלן טמאות ואם בדקה אחת מהן
עצמה מיד ומצא הדם היא טמאה השתיים טהורות בדקו כ
כלן ומצאו עצמן טהורות תולה מי שאינה ראויה לראות
דם כמי טראויה ותהיה שאינה ראויה טהור והראויה טמאה
כיצד היתה האחת מעוברת או כעיקה תולה והיא טהורת
וכן הבתולה סרסים תולה בשאינה בתולה היו כלן שאינן
ראויות לראות דם כלן טמאות ג' נשים שעלו דרך כדגלות
המטה וישנו כלן נמצא דם תחת האמצעות שלשתן טמאו
תחת הפנימית זאת ושכצדה טמאות והאחרת טהורה ואם
לא עלו דרך כדגלות המטה שהרי אין להן סדר ונמצא דם
תחת אחת מהן כלן טמאו ברא' כשבדקו כלן עצמן ונמצאו
טהורות שלא תוכל האחת לתלות בחברתה שלא בדקה
ותהיה זאת שלא בדקה בלבד טמאה אבל כשבדקו כלן לא
יכולו לתלות וכלן טמאות וכל כתם הנמצא על הבגד שלא
נודע שהוא דם אינו טמא ואפי' אין לה במה לתלות כתם
הרש' אל יש נשים שנמצעות מלבא בבית הכנסת ואינן צד
צדיכות לעשות כן דמה שעם הן עשות אם סבגי שספורות
הן שכית הכנסת הוא מקדש אפי' אחר הטבילה למה נכנסות
בו הלא מחוסר כפרה שהרי טבל והעריב שמפד כסו ואכ'
לא תבגמו הנשים לעולם עד שתביאו קרבן לעתיד ואם
אינו נמקדש תבגמו ותבגמו ועד שהרי כלנו טמאי מדי
ושרץ ובעלי קריין ונבסין כו דהא למדת שאינו נמקדש
ויכולו לבא שם אבל ממ' מקום טהורה הוא ויפה הגה עשוה

שערי המדינה כלילה או שהיתה חולה ואם אין שם אחר
מכל אלה לא תטבו אלא כלילה ואפי' נתאחר כמה ימי אחר
זנקיים שלא תבא נדה אחרת לטעות אחריה ותטבול ביום
ז' שהוא יום ספירתה עברה וטבלה ביום ח' אעפי' שאין לה
יראת שום דבר מכל אלו שהזכרנו כגב' רש' בן אדרת זל ש
שעלתה לה טבילה וכל ז' ימים אם טבלה בהן כאלו לא ט
טבלה אבל אם טבלה ביום ז' אעפי' שאסור לעשו' כן שמא
יבא עליה אחר הטבילה והיא אסורה לו כל ז' הימים הואיל ו
וטבלה אפי' היתה זבה וראית עלתה לה טבילה וכן נמי כת'
הרשבא זל וכתב רב אחא זל שלא עלתה לה טבילה גזרה
שמא תשמש תקף שטבילה וז' נקיים נקראים ימי לכונ' לפי
שפושטה בגדי נדותה ולוכשת לבנים והמנחה הפשו' שנהגו
בנות ישראל כך הוא יום שפוסקת בו מלראות בודק עצמה
לערב ולוכשת מבעוד יום חלוק לכן שאם תראה עור שיהיה
נכר וכלילה תשכב בסדינין לבנים מכתם ומתחלת למנור
ז' נקיים מאחר היום שלבשה חלוק לכן ואם לא ל
לבשה חלוק לכן מבעוד יום עד הלילה לא תתחיל למנור
ז' נקיים מכל אותו היום שלבשתו בו וצרי' שינה עמה בעלה
בימי לבונה כמו בימי נדותה לא ישכב עמה במטה אחת וא
ואפי' הוא בכסותו והיא בכסותה ולא יגע באצבע שלה ולא
תאכל עמו בקערה אחת ולא תמוג לו הכוס ותתן בידו ולא
כוס בלבד אמרו דאכור לתת זה ביד זה אלא כל דבר כגון ס
מעות או מפתח אבל מוגת לו את הכוס ומניחתו על גבי
שלחן וכתב הר' יצחק זל דלשתות אין קפידה לשתות בכוס
אחד אחרי שהן שותין בזה אחר זה והרף זל כתב ונהגו ל
לרפסיק באדם אחד עב' ואינ' אוכלת עמו על שלחן אחד
ואנו שיש לנו שלחן גדול אין לוקפיד רן שלא יאכלו בקער'
אחת ומצעת לו המטה שלא בפניו אבל בפניו לא ספני ה
התל עברה וכל שאר מלאכות נדה עושה לבעלה וכלכר
שלא תגע בו מפני התל עברה ומותרת להתק' ט' בימי
נדותה שלא תתנג' על בעלה וכתב הר' יצחק זל וזל והלכר
למצעה יום שפוסקת בו מלראית תלבש בגדים לבני נקיים
מכתמים קודם שתהא לילה ותתחיל לספור למחרת ז' נקיים
ובל ימי ספירתה צריך ליק' כגד' פשתן נקי ולכן או מוך
ולהכביסו באותו מקום אעמק לחורין ולסרקין ולהוציאו
ולראות אם נכר בו שום אדמימות כשעומדת ממטרת ז'
ובערבית כשהילכת לבית הכנסת קודם שתהא לילה ואם
שכחה ולא בודקה עצמה עד יום ז' כמו כן שחרי' וערבי' מתל
וטובלת כלילה ושחורה והרף זל פי' דסופא אעפי' שאין ת
תחלתו רק שתרע בודאי שפסקה בטוהרה מקודם יום ראשון
של ספירתה והיכא שלא בודקה רק יום א' וביוב ח' רב אמר
תחלתו אעפי' שאין סופו ול' חנינא אמר סופו ותחלתו בעי'
וכתב בספר המצות יש לנו להחמיר עד שיהא תחלתו וסופו
במדיקה וכתוך ו' עינות שלמות לשמושה אינה יכולת ל
להתחיל לספור ז' נקיים והרף זל כתב יום שמשלימו בו הו'
שעות אינו מן הספירה דז' נקיים דכיון ותחלתו תוך ד' שעות
שוב אינו יכול להיות מן המנין והא בעינן כלו כשתח' עב'
וכן אם ארע שטעתה במנין יום אחד וטבלה ושמשעה צריך
להמתין ד' שעות שלמות וזהו ד' ימים ואחר תמנה יום אחד כ

נקי ותחבול אך סתירה שלאחר ז' נקיים כגון שלא טבלה
כראוי ושמשעה הרי זו טובלות בכל עת ר"ן טהרתה
ודין טהרת הכלי' הלכותין מן הגוים פ' פ
אין האשה עולה במסמאתה ונצאה מידי ערוה עד שתטבול
במי מקוה כשר ולא יהא דבר חוצץ בין בשורה ובין המים א
אבל אם רחצה במחוץ אפי' נפלו עליה כל מימות שבעולם
הרי היא כאלו לא רחצ' והבא עליה בכרת שאין דבר שעולח
מטומאה לטהרה אלא טבלה בימי מקוה או במעין או במים
שהן במעין ואשה ששהתה כמה ימים או שני' אחר הכפיר
ולא ראתה בהן הבא עליה בכרת עד שטתכול אבל אינר
צריכה מים חיים שאין מים חיים צריכין רק לזב כמו שאמר
זל חומר בזב מכזבה שהזב צריך מים חיים ולא הזכה וזמן ה
התורה בכל מים המכונים ואפי' השאובין טובלין בהן והוא
שיהיה בהן כדי להעלות בהן טבילה לכל גוף האדם בכר
צאת ושער חכמים שזהו אמה על אמה ברוכ ג' אמות אמה
על אמה לפשוט ידיים ורגלים ברוכ ג' אמות כשעור קימתו
ושער זה מחזיק ס' סאה ומדברי סופרים אפי' ג' לוגין מים
שאובין פוסלין הכל כיצד אם היה במקוה פחות ממ סאה
ונפלו ג' לוגין מים שאובין והשלימוהו למ' סאה הכל פסול
אבל מקוה שיש בו מ' סאה ושאר בכרו זמלא בבתפו אפילו
כל היום כלו הרי זה כשר ואין המים שאובין פוסלין אר
בג' לוגין עד שיפלו לתוך המקוה מן הכלי אבל אם נגרו
המים השי' חוץ למקוה ונמשכו וידרו למקור אין פס
פסולין עד שהיו מחצה למחצ' אבל אם היה רוב מן הכשרי
המקוה כשר ויש מי שהורה שאין צרי' שיהיו שם רוב מים
כשרים שהרי אמרו זל שאובה שהמשיכה כלה טהורה
מקוה שנפלו עליו ג' לוגין מים שאובין מכלי אחד או כב' זג'
כלים מצטרפין והוא שיתחיל השני עד שלא פסק הראשון
אבל מד' או ה כלים אין מצטרפין אם לא נתכוננו לרבות את
המקוה אבל אם נתכוננו לרבות את המקוה אפי' נפל משקל
דינר בכל שנה מצטרף בין שקרכו השאובין אל הכשרי בין
שקרכו הכשרים אל השאובין בין שנפלו השאובין והכשרי
כאחת בין שנפלו ג' לוגין למ' סאה בין שנפלו לפחו ממ' סאה
נפסל הכל ובעשה שאוב' וספקו טהור כלו אם נסתפק אם נ
נפלו המים השאובי' אם לא זכן אם ידע שנפלו אבל נכתפ'
אם היו שם ס' סאה או שהניחו ריקן ומצאו מלא כל הכלי'
העשויים לקבל שח' כו המים עליהן או שנפלו לתוכו הרי א
אלו שאובין ופוסלין המקוה ואפי' היו כלים שאינן מקבלין
טומאה וכל הכלים שאין עשויין לקבל כגון כנורות וכיוצ'
בהן אעפי' שהן מקבלין טומאה אינן פוסלין המקוה וכן דבר
שאינו תורת כלי עליו כגון חבית גדולה שנקבה נקב המטהר
אותו שקבעוהו בארץ ועשהו מקוה הרי זה כשר ואפי' פקק
הנקב בשיר ובחרסית וכיוצא בו אחר שקבעו בארץ הטט
בצנור קודם שקבעו בארץ מקום המקבל הצנור הכתנגלין
במים כדי שלא יצא אם היה הצנור של עץ פוכל את המקוה
לפי שהמים יורדי' מתוך כלי העשוי לקבל ואפי' לא חטט בו
אלא כל שהוא ואם היה הצנור של הרש אינו פוסל עד שיהא
בחלק כדי לקבל רביעית ואפי' נתמלא צנורות בכקום החקק
ד י

ומב' לג' שהכל בראיה אחת ועוד שרוב הנשי משנות זמנן להקרי' ג' ימים או לאחר ג' ימים וחזורו למקומן ואותן הימים שהם עתה ב' כבר היו א' ונעשו עקר וסת ואין הראשו קובע וסת עד שיבקעו ג' פעמי ואינה טהור מן הוסת עד שיעקר מכנה ג' פעמי כיצד היתה דרכה לראות ביום כ' ובא יום כ' ולא ראתה ובא יום כג' וראתה הרי יום כ' ויום כג' שניהם אסורין וכן אם ראתה פעם שניה ביום כ' ולא ביום כ' עדיין שניהם אסורין ראתה פעם ג' ביום כג' ולא ביום כ' יום כ' טהור ונקבע וסתה יום כג' שדורי נעקר יום כ' ג' פעמי ונקבע יום כג' פעמי וזאין צדי עקירה ג' פעמי אלא יום שנקבע ג' פעמי ואם נקבע מחמת אונס אפי כמה פעמי כגון מחמ' קפיצה וכיוצא בה אינו וסת וכל יום שראתה בו חוששת לו להבא ואעפ שלא נקבע ואם עבר אותו יום ולא ראת' טהור הוא להבא אם לא נקבע ג' פעמי ואין האשה קובעת וסת בתוך ימי נדתה ראתה בהן כיון שראתה יום אחד אינרזק קובעת וסת כל השבעה וכן בימי זיבה שהן יא' יו שבין נר' לנדח כמו שבארנו אבל קובעת היא וסת בימי נדותה שלא ראתה בהן ואם נקבע לה וסת בימי זיבתה חוששת ל לזכת שאם ראתה דם בוסת זו אפי יום אחד תשב לנר מכפן ואסור לשמש באותו חיו ואפי לא ראתה בשאר ימי הוסת ואם ראת בשאר ג' ימי הרי זו זבה וכל וסת שנקבע בימי זיבה אם נעקר אפי פעם אחת נעקר ואינה צריכה להעקר ג' פעמי שחזרת ימים מסולקין בימים אלו דרך פנות ישראל ובני ישראל לבדוק עצמן אחר תשמיש כיצד מקנחין עצמן ב במטלית של פשתן שחקים ולבני האישי בשלזו האש בשלה ורואי בהן שמא ראתה דם בשעת תשמי' והבגד הזה שמקנח בו האשה נקרא עד שלה ואת שמקנח בו האישי נקרא עד שלו וכל הגשים צריכות לעשות זאת אחר תשמיש ואפי עוברות ומיניקות ואפי זקנה וקטנה וצריכות שני עול א' טלו זא' שלה ויש לאיש להניח אצתו לבדוק הער טלו ו ונאמנת על שלו מתוך שנאמנת על שלה הצנועה לא י ישמשו עד שיבדוק עצמן תחלה ואעפי שאינן צריכות ואשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק לפי צדיכו שני עדים א' לפני התשמיש וא' לאחר התשמיש שכשרו מטתה וקנחה עצמה ואבד הער לא תשמש פעם שניה עד שתבדוק עצמה בער אחר תחלה שמא היה דם בער שאבד הניחה הער תחת הכר או תחת הככת ונמצא עליו דם אם מן זך טמאה שחוקתו מן הקניח ואם עגול טהורה שאין זה אלא דם מאכולת שנהרנה תחת חסר הניחתו תחת ירכה בין כך ובין כך טמאה ואין חוששין לדם מאכולת ואפי שחפח אותו כיריכה קנחה עצמה בער שאינו כדוק לה והיהבו דם קודם לכן ונמצא עליו דם אם היה כגרים ועוד טמאה פחות מכן טהורה שאין זה אלא דם מאכולת והמשמש כשתו פ פעמי רבות אינן צריכות לבדוק בער שלהן בכל ביאה וביא' אלא יקבחו עצמן בכל פעם ופעם ולפחד יבדקו עדים ואם נמצא על אחד מהו דם טמאה האשה שראתה דם בשעת תשמיש לכשתטהר סותרת לשמש פעם שניה ושלישית ראתה דם בפעם ג' ואין שם דבר לתלות בו כגון שלא שמשו סמוך וזכתה שאין לתלורה בוסת או שלא הרתה ש

מכה שאין לתלות בסכרו אסורה לשמש עם בעל זה ל לעולם ותתגרש ממנו ותנשא לשני נשאת לשני וראתה בסדר הזה ג' פעמים תצא ממנו ותנשא לשלישי נשאת לשלישי וראתה בסדר הזה ג' פעמים תצא ממנו ואסורה לכל אדם עד שתבריא מחולי זה וכבר בארו זל כיצד כדוקין א אותה אם נרפאת אם לא ונאמנת אשה לומר יש לי מכרו במקור שממנה יוצא דם ותהיה מותרת לבעלה ואעפ שהדם יוצא בשעת תשמיש מן המקור האשה שהשתיכה וראתה דם עם מי הרגלים בין שהשתיכה והיא עומדת בין שהשתיכה והיא יושבת ואפי הרגישו בגופה וזודעוה אינה חוששת והרי היא טהור שהרגשת מי רגלים היא זאת שאין מי רגלים מן המקור ודם זה דם ככה הוא שיש לה בחלוחלת או בכוליה וכל הדואה דם כחכת מכה שיש לה במקור אפי ראת בשעת וסתה היא טהורה והדם טהור שהוסתות מדבריהם וכל אשה שימרה לבדוק עצמה ואעפי שיש לה וסת קבוע דרי זו מ משוכחת שאפשר שיבא הדם בלא עת הוסת ואם לא בדקה בין באונס בין ברצון הרי זו בחזקת טהורה עד שתבדוק ותמצא טמאה ואפי עבר עליה וסתה ואם מצאה עצמ' טהור לכשתבדוק הרי היא טמאה ואם נמצאת טמאה מונה משע' שכדקה הסומא כדוקת עצמה וכראה לחכמה אבל חרשת שזטה צריכה פקחת לבדו אותה ולקבוע לה וסת ואחכ תהיה מותר לבעלה דין זה בתולי בזמ הזה שאפי היתה קטב' שלא הגיעה זמנה לראו דם ולא ראת דם מימיה בועל בעלת מצוה ופורש פרש זל ופורש דאכר לא להרחי' כמב' בגל אלא פורש מן התשמי' וישן הוא בכס'תו והיא בכסותה דא'נה טמאה אלא מדרבנן שדורי דם בתולים טהור הוא וכל זמן שתראה דם מדמת מכה הרי היא טמאה וכופרת ז נקיים אחר שיפסו הדם וטובלת וסת הראבד זל וזה שאכרו בוע' בעלת מצוה ופורש לא פורש מיד הוא דאם כן יצאירו ה הבאה לו כביאתו אלא ממתין עד שימות האבר ופורש מיד מן המטח או היא פורטת מאצלו ואינו צריך להיות נועץ צפוני רגליו בקרקע שהרי מות לו לגבור ביאתו אלא עומד עד שימות ר' יצחק זל כת ומותר לגמור ביאתו אפי שפעת דם באמצע הביאה שדם טהור הוא מן התור וזהב תכתין ו' עונות שלמות ואחכ תתחל לכפר ז נקיים אך יא' שאם רחצה במים חמין הטיב אותו מקום מתחלת לכנות למחרתו וליתה דאין אנו בקיאיין בזה **הדואה** דם בתולי מברך בגופו זה כאי אמה אטר צג אגוז בגן ערן שושנת העבקים בל יכשול זר במעין התום יגל כן אילת אהבים זרע קדש שמרה בטהרה וחק לא הפרדה באי הכוחר באברהם ובורעו אחריו ומקדש בני ישראל וכל אשה שתבעה לינשא בין גדולה בין קטנה החמירו בה חכמים שצדיק לישב ז נקיים ולא תנשא עד שתספור ותטבו שמא מחמודה ראתה טפת דם ולא הרגישו בה ואם נשאת לתלמי' חכם מותר לינשא מיד ואחכ תספו ז נקיים ותטבו לתלמי' חכם יודע שאסורה לו מהנעם שבארנו ויהיה נזהר מקרוב אליה עד אחר שתספור ותטבול וכל הגשים שטובלות אחר כפידתן טובלות כליל ח' או ביום במקום שאין הנשי יכולו להגיע ולחזו בלילה לפני הלפטי או לפני הצנה או שנועלין

בלא כונה מזרת לבעלה בית הכתרים ובית הקטמים אין צריך שיבאו בהן המים אלא כאברים הנראין בלבד ואעפ"י צריך שיהיו ראויין לכא בהן המים ולא יהיה בהם דבר חוצץ לפי צדיקה האשה להיות מדיחה קמטיה ואחכ תטבול ואתר האיש ואחד האיש ואחד האש' לא יטבולו אלא כד' גדילתן האיש נראה כעודר וכמוסן זיתים שמגביה זרועותיו ומפריד ה' הזרוע מבית השחי ומגלה בית השחי במקצת והאשה טובלת בעורכת וכאורגת ומניקה את בנה פי' האשה כשהי' עורכת היא שוחה עליה ומתוך כך מפרדת העבבות זו מזו וכאורגת שמגבהת זרועותיה ומגלה בית השחי ומניקה את בנה כלו' שמגבהת הדרד לתת לתוך פי הנער ולא תטבול אשה בנמל ימ' מפני הטיט שלא תכנס בין אצבעותי רגליה דים' מפני צניעו דשמה תסחר לטבול ולא תעין שפיר וכן נמי לא תטבול במקום שבני אדם סצוי' שס' וצדי' שלא יהא דבר חוצץ בין הטבול ובין דמים כגון בצק או טיט מ מדובק בבשר ואם היה שם דבר חוצץ ואפי' כטפה דחודל והוא מקפיד עליו לא עלתה לו טבילה ואם אינו מקפיד ע עליו עלתה לו טבילה אם אינו חופה את רגבו ואלו הדברי' החוצצין בטביל' לפלוף שחוף לעץ וגלגל שעל הנב' ונתיבש והרטיה שעליה וגלדי צואה שעל כסודו ובצק או טיט שת שתחת הצפוח והמלמולין שעל הגוף וטיט היון וטיט ד' היוצרים וטיט של דכים שנמצא שם תמיד ואפי' בימות ה החמה ושאר הטיט אם הוא יבש אבל הלח אינו חוצץ שהו' נמחה כמים' הריו והרכש והחלב והדם ושדף התות ושדף השקמה ושדף החרבין יבשים חוצצין ושאר כל השרפין בין לחין בין יבשים חוצצין דם שנשרף בבשר אפי' לא חוצץ האבר והבשר סדולתין באדם חוצצין בית הסתרים של אשה חוצצין ער שתדיח תחלה שהייתה שם תמיד והאבק סאקבץ שם חוצץ ברא' כנשוא' אבל בפניה הואיל ואינה מקפדת אינה חוצץ המגר שעל המכה והקשקשים שעל הש השבר והשידים והזמזים והטבעות בזמן שהן דחוקי' בבשר חוצצין ובזמן שהן רפין אין חוצצין חוטי צמר חוטי פשתן ורצועות שקופות והשיים על ראשיות לכו חוצצין מפני שסבדלין בין המים ובין הגוף אבל חוטי שער אין ח חוצצין שהמים באין בהן אעפ"י שאינן רפין וחוטין ש שבצואר אינן חוצצין ואפי' של פשתן לפי שאין האשה ח חונקת בהן אבל הענקים הדכידים חוצצין לפי שחונקת עצמה בהן כדי שתראה בעלת בשר שער הלב שנקשר חוצץ וכן שער הזקן חץ תחוב באדם בזמן שהוא נראה חוצץ נכנסו צדוד וקיסמין בסדקי רגלי חוצצין אספלקית מלתמא ורטיה שעל בית הסתרים חוצצין שאעפ"י שאינו צריך שיכנסו המים בבית הסתרים צריך שיהיו ראויין לכא בהן ולא יהיה דבר חוצץ כמו שבארנו הינת בו שער אחת או שתי שערות חוץ למכה הראשון מרובק בטיט או בצוא' או שהיו ב' שערות ריסי עיניו שלמט' מדובקן בריסי עיניו שלמגלה הרי אלו חוצצין לא יטבול אדם בעפר שבתליו ואם טבל אינו חוצץ האוחז באדם ובכלי' והשבילן הרי הן בטומאתן ואעפ"י שרפה ידיו ער שבאו חמים בהן גזר טמא לא ירפה יפה ואם הדיח ידיו כמים עלתה להן טבילתו והמפלט לאחוריה וטבילה לא עלתה לה טבילה שמה הדיח טיט החוצץ ברגלי התינו' תדבק בה בשע' טבילה וכשעלת' נפלי האשה שנתנה שערות בפיה או שקפצה ידיה או שקרצ' טפשותיה או שנמצא עצם בין שניה כאלו לא טבלה נתנה

מעט בתוך פיה וירודה וטבילה טהורה כטומאת נדרה ואלו שאין חוצצין באדם קלקלי הדאש ובית השחי ובית הכתרי' באיש ולפלוף שבגין תלד שהעלתה המכה ולמלכי צוארה שעל בשרו וצואה שתח' הצפוח וצפוח המרודלת והשער הדק שעל בשרו כל אלו אין חוצצין שתי שערות או יתר שהיו קשורות כאחת קשר אחד אין חוצצין בפני שהמים באין בהן ושערה אחת שנקשרה חוצצת והוא שיהי' מקפיד עליה ואם אינו מקפיד עליה עלתה לו טבילה ער שיהי' רוב שערד קשור נימא בפני עצמה זהו דעת הגאונים ול לפי מה שכת' הרמ' במגל' וכת' עוד ויראה לי ששערו של אדם הוא חשוב לענין טבילה ואינו כגוף בפני עצמו כדי שנא' רוב השער אלא אעפ"י שכל השער קשור נימא נימא אם א אינו מקפיד עליו עלתה לו טבילה אלא אם נצטרף לחוצץ אחר על גופו ונמצא הכל רוב גופו כמו שבארנו ואחר הגדה ואחר שאר הטמאין שיש בראשן שער תקנת ערה היא שתהא האשה חופפת ראשה ואחכ תטבול ואם אפשר להחף ראשה בלילה ולטבול מיד הרי זו משובחת ובשעת הדחק אומ' מפני החולי חופפת בעש' וטובלת למוצאי שבת והר' יצחק זל כת' שצריכה לחוף ראשה וגופה ולסרוק ראשה במסרק סמוך לטבילתה כפי היכולת שלא תהא נימא אהת קטורה והרגילו הנשים להסיר מעליהן כל גרב וכל שחין אעפ"י שמן הדין לא היה צריך והרף זל כת' לפי זרה אין ל לאסור לטבול לאשה שיש לה חטטין של גרדנית בראשה וסותרת לטבול עב' והצואה שתחת הצפוח שלא כנגדה הבשר שנינו בתום רחוצצת אע"י דבמטנ' אמרי' ואלו שאין חוצצין לפלופי צואה וצואה שתחת הצפוח ומחלקות בין הנדבקות דומיא דבצק לשאינה כדבכת גס יא' כד' אפ'לגי ב בנדבקות אם אינה מקפדת אין לחו' ולפלוף שבגין לגאנייא בלעז לח אינו חוצץ יבש חוצץ ונהגו הנשי' לגלח צפרניהן אע"י דמן הדין כקור סגי לחו' וכחול המועד טוב שתגלחם בשנוי או על ידי גויה והרף זל כת' מיהו בתום מתיר לגלח צפרניה כדרכה מדי דהוה אהעברת שער של פניה של מטה פי' בית השחי ובית הערוה וכת' רב אחא גאון זל והאידינא נהגו כל הנשי' לחוף ראשן בחמין ולהשתטף כל גופו בחמין משום חשש דבר החוצץ הטבילה המוכחרת סמוך לחפיפה אבל במקו' ולא אפשר כגון דאתרמי לה טבילה כלילי טבת ולא אפשר למסרק כלילי חייפא ביסמא וטבלא כלילואי ואפי' אתרמיזו ב' יט' חמשי ועש' חמ' טבילתא בעש' חייפא ברביעי בשבת וטבלא בי שמישי סעד' וטבילה בזמנ' מצוה עב' ומס' צדיקה לשמור עצמה בנתיב מכל דבר החוצץ וגב בשעת טבילה צדיקה לכדוק עצמה ומס' הראב"ד סוכת רב אחא טעמא משו' דטבילה בזמנה מצו' שמעינן מנא דהיכא דליכה טבילה בזמנה לא מבעי לה לכתחלה למטבל כלילי שבת ויט' ולא אפשר למחוי סמוך לחפיפ' טבילא ואי טבלא טבלא ובלכר שתכרד עצמה בשעת טבילה לפי שאי אפשר שלא נתג' תבשיל ולא נתעמק בדבר אורי' ואם לא סברה עצמה כאחת מכל אלה ולא בדקה עצמה בשעת טבילה לא עלת' לה טבילה ואני תמה היאך אשה יכולה לטבול כלילי שבת ויש' והיאך תגצל מכתומת שער ולכך אני או' שראויה הטבילה לדחות ער מוצאי שבת או יט' ח' ח' כת' אעפ"י שטבילה בזמנה מצוה אשה שחל לילי טבילתה לילי ט' באב אסורה לטבול ער ליל של אחר כן האשה כטבילה ועלתה ונמצא עליה דבר חוצץ צדיק לטבול פעם שניה אם באותו

לא טהרו נתמלא עפר ומתמו הדי זה כשר נפל דלי או סוף
שיש בוק ג' לוגין שאובין בתו המקוה לא פסלוהו שלא אמרו
אלא ג' לוגין שנפלו למי שנפלו בו מים שאובין השוהה
והג' שבים אין מטבילי בהם אלא אם היו נקובין כשפופר
הגוד שהוא שער ב' מצבעות בינוניות וחבית מלאה מים
שנפלה לים אפי' לים הגדול אין טובלין בה אי אפשר לג'
לוגין שאובין שלא יהיו במקוה אחד שהדי עומדין שם המים
אבל הנהרות וכיוצא בהן הואיל והן נמשכי' טובל בהן ואין
המקוה נפסל לא בשנוי הריח ולא בשנוי הטעם אלא בשנוי
מראה בלבד וכל דבר שאין עושי' בו מקוה לכתח'ל פוסלין
אותו בשנוי מרא' כגון יין וחלב ודם ומי פרות שנפלו לתוכו
ושנו מראהו פסלוהו ואם לא שנו מראיו אפי' נפל לתוכו ס'
סאה לא פסלוהו שאין ג' לוגין פוסלין אלא במים שאובין
אבל אין אותן המסקין עלין להשלי' שעורר והשלג והברד
והכפור מעלין ולא פוסלין ולא עוד אלא אפי' הביא ס' סאה
שלג והג' ורקקן שם זה מקוה כשר נשתנו מראיו מחמת
עצמו ולא נפל בו דבר אחר כשר שלא אמרו נשתנו מראיו
פסול אלא שנשתנה מחמת משקה אחר הריח בו מלי' זתים
וסלי' ענבים ושנו כדאיו כשר מי הצבע פוסלין אותו בג' ל'
לוגין לא בשנוי מראה מקוה שנפל לתוכו יין או מי
פרות ושנו מראיו ונפסל אין לו תקנה עד שירדו מי גשמים
ויחזור כדאיו למראה מים נשתנה מראה מקוהו והיו בו ס'
סאה שלא נשתנו מראיון טובל במקוה שלא נשתנה
והטובל במקוה שנשתנה לא עלתה לו טבילה ג' לוגין מים
שאובין שנפלו לתוכו יין או אחר מן המסקין ושנו כדאיהן
ונפלו למקוה לא פסלוהו עד שיפלו לתוכו ג' לוגין מים ש'
שאובין בלא תערובת מי פרות וס' סאה שאמרו אפי' דים
בשתי גומות או בג' זבלבד' שיהיה ביניהן נקב כשפופר הגוד
והשיעור הזה אינו רק במקוה מים אבל המעין אין לו שיעור
שהמעין מטוהר בכל שהוא ואפי' בזוחלין ובלבד שיטבול בהן
כל גופו כאחד והמקוה אינו מטוהר רק באשכול כלו במקום
עמוק שהמים עומדות שם במקום ותחת המעין שמימי
סועתין הרבה עליו מים שזה לכמה שאין מטוהרין אלא
באשכול ושה למעין שסטה' בכל שהוא מעין שהיו מימי
יוצאין ומשכי' לתוך השוקת ואח' יוצאין מן השוקת ונחלין
הרי כל המים שבשוקת וחוזין לשוקת פסולין היו מקצת
המים נמשכין על ספת השוקת אפי' כל שהוא הרי כל המים
שחוזין לשוקת כשרין שהמעין כשר בכל שהוא היו מימי
נמשכין לתוך כרסו פלאה מים תחתים שם הרי אותה כרסו
כמקוה וכל המים מטהרין כוחלין כל הזוחלין מן המעין ש'
שנתצרכו עם הגופין שמי גשמים אם רבו הזוחלין על ד'
הגופין הרי הכל כמעין לכל דבר ואם רבו הגופין על ה'
הזוחלין וכן אם רבו מי גשמים על פי נהר אין מטוהרין כוחלי'
אלא באשכול לפי צריך להקיים ספ' וכיוצא בו לאותו נהר
הסערב עד שיקוו המים ויטבו מהן ועשין מחיצה בכלים
עד שיתק'ץ ביניהם ס' סאה ממים הזוחלין וטובל בהן ס'
הל' יצאק זל מקוה צריך שיהיה כלו בידי שמים וכלו שאוב
פסול אך כלו מי גשמים כשר וצריך שיהא בקרקע אך אם
הם בתוך כלי פסול ואם הוא בקרקע והמקוה שלם ואחר כך
נפלו לתוכו כל מים שאובין שבעל לא פסלוהו אכן מי פרו'
דשאר מסקין אם נתן סאה ונטל סאה כשר עד רובו פי' ע'
יט' סאין ואם יש במקוה כ' סאין מי גשמים מטל אין יט' ב'
בהת' ופחתקתו למקוה על ידי המשכה וכן טהורי' שהשאיב'
מטהרת ברביה ובהמשכ' והרף זל סג' ודוק ברביה המשכ'

אבל שלא בהמשכה לא דקיימ' לן כל' אליעזר בן יעק' ושיעור
המשכה פרי' בתשובת ג' טפחים עכ' כלו דיש שש רוב מים
כשרים והשאובין באו למקוה על ידי המשכה ואם המשיכ'
על ידי צנור שחקקו ולבסוף קבעו פוסלין את המקוה אבל אם
קבעו ולבסוף חקקו כשר וסלון שהוא ארוך ורחב באמצע
אינו פוסל מפני שאינו עשוי לקבלה וכן סלון שלא הטטו
באמצע אפי' שערוו כדי לקבל צורות כשר אבל אם ח'
חטטוהו באמצע לקבל צורות ולא חטטוהו לקבל מים בין
בשל עץ בין בשל אבן בין בשל חרש נאסר בכל שהו אבל
אם ירד לתוך הקבלת עפר כשר כל יומי ותגן בפרק מקואו'
המניח טבלא תחת הצנור אם יש לה לכזבו פסול ואם לאו
אינה פוסלת זקפה לאדריח בין כך ובין כך אינה פוסלת פי'
לכזבו שפה מן רוחותיה ומה שאמרו זל שמי צנור פוסלין
את המקוה היינו כשנפלין המים מן הצנור למקוה אבל אם
נפלו מן הצנור לקרקע המשכה היא וכשהיה שכשיש למקוה
כא' והמשיכו לו יט' סאין כשר המקוה גם לטבול בו אבל
שאינה בהמשכ' כלל אין טובלין אך אם הוסיפו ס' סאין
של מי גשמים טהורין ודן ג' לוגין מים שאובין מבלי אחר
או מב' או כג' כלי' והוא שיתחיל השני עד שלא פסק הראשון
אבל מן כלי' אין מצטרפין באי' בן חזני' דסתם לן מתני'
כותיה והשאיבה שאמרו שפוסלת היינו כשנשאבו מדע'
אבל המניח קנקנים בראש הגג ר' יהושע אומר ישבו ה'
הקנקנים או יכפה אותן והמים הנקיים כשרים אבל לא יערו
שאם נטל הקנקן ויערה אותן הרי כל המים שאובין הניח כ'
כלי' תחת הצנור בשע' פזור עננים כשרי' בשעת קשור עבים
ולא נתפזרו דברי הכל פסולין וערוכי' מקואות כשפי' פרת
הנאר שהוא ב' מצבעות חוזרות למקומן ופי' דת' כפון שאין
צרי' שיהיו המים צפין בתו הנקב רק טופח על כנת להטפיח
ומי פרות ומסקין שאמרו שאין פוסלין אם שנו מראיון פ'
פסולין וכיצד הוא עושה מטלאן בסתק ונותן למקוה ע'
שיחזור מראיהו למראו' מים וטיט דגרוס מצטר למקוה ואין
מטבילין בו באי' זה טיט אמרו בטיט שהקנה יורד מהליו' ד'
דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר מקום שאין קנה המרה עומד ר'
אלעאי אומר בשם ר' אליעזר מקום שהמשקולות יורדת ר'
אליעזר או הירד בפי חבית ר' שמעון או הנכנס בשפופר
הנאר תגן ר' אליעזר בר' צדוק דחוא הנמרד בלוג' ונראה
דהלכה כדברי כלל לחסמי' ומותרין עתה לטבול ביומי ניסן
ותשרי ולא חיישינן שמא ידבו ונטפין כשמואל דאמר
נראה סכסכיה מברין וכפק מים שאובין כשר כיצד מקוה
שנמתק לו אם נפלו לתוכו מים שאובין או לא והרף סתב
ואפי' נפלו ספק אם יש בו ס' סאה עכשו בשע' נפילה ג' לוגין
מים שאובין ולעולם נמרד מתחלתו והיה בו ס' סאה עכ'
אבל אם ספק יש בו ס' סאה או אין בו או ב' מקואו' אחר יש
בו ס' סאה נפל לאחד מהן ג' לוגין מים שאובין ואינו יודע
לאי זה מהן נפל ספק טוהר מפני שיש לו כחה לתלות להקל
עב' ר' יצחקיגל שנתלש מן הים ליבשה ונפל על הצד' טביל'
אם נתכון והיה יושב וסצפ' עד שיבא הגל אם יש בו ס' סאה
עלתה לו טבילה לדבר שנתכון לו ואין מטבילין בגל באויר
קוד' שיפול לארץ היו ב' ראשי הגל מגיעין לארץ מטבילי' בו
ואין מטבילין בכפה שלה מפני שהיא כאויר כל הטובל צדי'
שיטבו' כל גופו כשהוא ערוס בבת אחת ואם היה בעל שע'
יטביל כל שערו והרי הוא כגופו דין תור וכל הטמאי שטבולו
בבגדיו עלתה להן טבילה מפני שהמים נכנסין בהן ואינן
חוצצין וכל הטובל צריך ליתכוון לטבילה והגדה שטבול

העיקר והרבש החשמי באין ליתן טעם על כל עצי בשמים
 כגון פלפל חנגביל וכרכום וקנה וקנמון וכיוצא בהן מברך ע
 עליהן בורא עצי בשמים ועל המוסק שהוא סן חידה או ז
 זיעת חיה לרעת רבים מברך בורא מיני בשמי ועל כל מיני
 עשבים שיש להן ריח טוב מברך בורא עשבי בשמי
 המריח אתרוג או תפוח או חבוש מברך שנתן ריח טוב כ
 בפרות היוצא בימי ניסן וראה אילנות שפורחין מברך ברוך
 שלא חסר מעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנו נאי
 ליהנות בהן בני אדם הרואה פרי המתחדש משנה לשנה
 מברך בתשלום ברייתו שהחיינו והם אם נהנה בראיתו ואם
 אינו נהנה בראיתו סבר על אכילתו וכן על כל דבר המתחדש
 שאינו מתחדש משנה לשנה אעפי ששה ימים רבים שלא
 אבל אינו מברך שהחיינו והלמנע אינו מברך לעולם שהחיי
 על שום דבר בראיה כי אם כשהוא אוכלן הרואה מקום
 שנעשו בו ניסים לישראל פי לכלן או לרובן אומרים ברוך
 שעשה ניסים לאבותינו במקום הזה והרואה מקו שנעשה
 לו גם אומ' ברוך שעשה לי גם במקום הזה והבן מברך על גם
 שנעשה לאביו ברוך שעשה גם לאבי המקום הזה והנכד
 הוא בן הבן מברך על גם שנעשה לזקנו ואי' ברוך שעשה
 גם לזקני במקו הזה הרואה מקום ידוע שנעשה גם לצדיק
 או לצדיקים כגון כבשן האש וגוב אריות אומ' ברוך שעשה
 גם לצדיקים במקום הזה הרואה בתי כנסיות בישובן אומ'
 ברוך מצבי גבול אלמנה בחורבן אומ' ברוך דין האמת
 הרואה בתי עז בישובן אומ' בית גאים יסח' ויצב גבול א
 אלמנה בחורבן אומ' אל נקמת ה' וכו' ויא' ברוך שעמד עז
 מהמקום הזה וכן יעקור אותה מכל המקומו במהרה בימינו
 הרואה קברי אומות העולם אומ' בושח אומ' מאד חפדו
 ילדתכם וכו' ויש מי שאומ' נתיים כל יחי רפאי' בל יקומו
 וגו' הרואה קברי ישראל אומ' יחי מתוך נבלתי יקומון וגו'
 העובר בין קברי ישראל אומ' ברוך אשר יצר אתכם בדין ו
 והמית אתכם בדין ועתיד להחיות בדין ויודע מספר כלכם
 והוא יגלה עפר מעיניכם לזמן התחיה באי מחיה מתי וכו'
 המולך לבקר את החלה אומ' המקום ירחם עליך בתוך חולי
 ישראל הרוא' חברו לאחר שלשי יום מברך שהחיינו וקיינו
 לאחר יב' חדשים אומ' ברוך מחיה המתים ולא אמרו אלא ב
 בחברו החביב לו לשמח בראיתו הרואה חכמי ישראל או
 ברוך שנתן מחכמתו ליראי' חכמי אומות העולם אומ' ברוך
 שנתן מחכמתו לכשר ודס הרואה מלכי ישראל אומ' ברוך
 שחלק סכבודו ליראי' מלכי אומות העולם אומ' שחלק
 סכבודו לכשר ודס הרואה אכלוסי ישראל אומ' ברוך חכם
 הרזים וכן הרואה אדם חשוב וחכם בתורה אומ' ברוך חכם
 הרזים אכלוסי אומות העולם אומ' בושח אמכם וכו' הרואה
 אדם שנשתנה מבריתו בידי שמים אומ' ברוך משנה הברית
 ואם נשתת בידי אדם אומ' ברוך דין האמת ויש מי שכות'
 הרואה את החשיים ואת המשוני בצורת פניהם אומ' ברוך
 משנה הפריות כראית בידו הרואה סומין או קטועין
 בצורת פניהם או מוכי שחן וכוהקנין וכיוצא בהן או ברוך
 דין האמת ואם נולדו בהן מוסין ממעי אמה מברך עליהן
 משנה הבריות הרואה בריות טובות ומתוקנות ואילנות

טובים ונאים ואומ' בידו אפלי פרה נאה אומר ברוך שלא ח
 חסר מעולמו כלום וגו' הכונה בית חדש וקונה כלי' חדשים
 אעפי שהם יזנים לאחרים מברך שהחיינו לו ולביתו מבר
 הטוב והמטיב ואם נתנו לו מלבושים מברך שהחיינו וצרי
 שיהיו המלבושין חשובין שיהיה לבו שמח בהן קצת שמע
 שמועית טובות לו ולאחרים מברך הטוב והמטיב וכשהן
 טובות לו בלבד מברך שהחיינו ועל שמועות רעות מברך
 ברוך דין האמת הגיע אליו טובה או ששמע שמוע טוב
 אעפי שהדברים נראין שטובה זו תגרום רעה מברך הטוב
 והמטיב רעה אעפי שהדברים נראין שרעה זו תגרום טובה
 מברך דין האמת שאין מברכין על העתיד להיות אלא מה
 שארע אמרו לו מת אביו וירשהו אם יש עמו אחים מבר
 תחלה ברוך דין האמת ואחכ הטוב והמטיב ואם אין עמו
 אחים מברך שהחיינו ירדו גשמים עד שהעירו אבעבועות
 על פני המים שהולכות זו לקראת זו אם יש לו שרה מברך
 שהחיינו ואם היתה שלו ושל אחרים מברך הטוב והמטיב
 ואם אין לו שרה אומ' מודי אנחנו לך ה' אלהינו על כל כפת
 וספה שהורדת ואלו פיננו סלא שירה בים וכו' ער חן הן יודו
 ויברכו באי רוב דהודאות ואל התושבחות ויא שאין
 ברכת הגשם נהוג עתה כינינו לפי שאין אנו תדירין בכטר
 ואין אנו מתאזין לו ושמחים כדרך ששמחי באותן הארצות
 שיש להם יובש גדול ועצירה רבה עד שצריכין רחמים על
 הסטר אבל אנו אין אנו צריכין לכך ולפי ברכת המטר אינה
 נהוגת כינינו ארבעה הם צריכין להודות בפני עשרה חולה
 שנתרפא וחבוש שיצא מבין האסורים ויורד היס כשיעלה
 והולכי מרכות כשמגיעין לישוב ומברכין הגומל לחייבים
 טובות והם עונין צוד שנמלך הוא יגמלך סלה אמן על
 הרוחות שנשבו בזעף ועל הברקים ועל הרעמים ועל קול ה
 והברה שישמע בארץ כמו רחים גדולי ועל האור שבאור
 שראו כאלו כוכבים גדולים נופלים ורציק במקום לכקום או
 כמו מרבבים שיש להם זנב על כל אחד מאלו מברך שכחו מ
 מלא עולם או עושה בראשית הרואה זל כת שצרי לומר
 שתיהן שכחו מלא עולם ועושה בראשית וכתבו דגאונים
 זל שאם יחיו בהתמדה פעמי הרב ביום די בכרכה אחת על
 כלן אבל אם אינם בהתמדה מברך על כל פעם ופע' והראיה ב
 מסה שאמרו זל דנכנס בחנותו של כשה ויושב כל היום א
 אינו מברך אלא פעם אחת נכנס ויוצא נכנס ויוצא מברך על
 כל פעם ופעם וכן נמי אמרי בירושלמי אי כטירודין די
 בפעם אחת ואי במופסקין מברך על כל פעם ופעם
 פי' וש' טירודין שאין שם הפסק ופי' הרב כמזל
 שאעפי שהברקים אינן נראין זה אצל זה אלא עבשו פעם
 אחת ואחר שעה פעם אחת כיון שלא נפסקו הענני' לומר
 די בכרכה אחת אבל אם העננים הראשוני' נפסקו ושמים
 זכו בעיניו אם חוזר ורואה כברך פעם אחת והוא מלשון
 דלף טורדי על החרים והגבעות והמדברות והנהרז' הגדולים
 אם ראה אחד מהן אחר ל יום מברך עושה בראשית שכיון
 שאינן משתגין מברייתן די לו בכך והרואה את הים הגדול
 מל יום לל יום אומר ברוך שעשה את הים הגדול וכתב
 הרם נע' שעל הגדול שהן בעמק או ברוחב או בגוב נישת

היום שחפפה טבלה אינה צריכה לחוף פעם שנייה אלא ח
חוזרת וטובלת בלבד ואם לאו צריכה לחוף פעם שנייה ול
ולטבול ולא תחוף אשה בנדר מפני שמקטף והשער ולא
באחל מפני שמסריך השער אלא בחמין ואפי' בחמי חמין
מפני שהחמין מישירין השער ומשלשלין אבל צונן מקבץ
השער ומבלבל אותו ומקשר ובחפיפתה בחמין והעברת
המסרק יפלו השערות המסובכין והנקשרין וכן צריכה לחוף
שניה שלא ימצא שם עצם אחר טבילה ותהיה צריכה לטבול
פעם שניה נדה שנתנה תכשיל לבנה וטבלה לא עלתה
לה טבילה מפני השמניכות שעל ידה שרטר
בבשרה והוציאה דם וטבלה בתוך שלשה ימים חרי מקום ח
השריטה חוצץ מפני שהדם קופא בגלד שעל גבי המכה וכן
לפלוף שבעין אם היה יבש והוא שהתחיל לדוריק חוצץ
בנדה כוחל שבעין אינו חוצץ שעל גבי העין חוצץ ואם
היו עיניה פתוחות אף על גבי העין אינו חוצץ פתחו
עיניה ביותר או עצמה ביותר לא עלתה לה טבילה ברא
לעבין שהחזת אבל לעבין להתייה לבעלה חרי זו מותרת
אעפי' שנתנה תכשיל לבנה או שהיה בה שרט ישן או שהי'
על גב העין כוחל או שפתחה עיניה או עצמה שכל הדברי'
האלה וכיוצא בהן אינן חוצצין אלא מדבריה לעבין טהור
גזר לעבין בעילה לא גזרו וזהו אכד זל נראה שחולק על
זה כמו שכתבנו וכל החוצץ בנדה לטהרות חוצץ בשאר ט
סמאות לטהור חוצץ בגר בשעת טבילה מי שטבל ועלה
ונמצא עליו דבר חוצץ אעפי' שנתעמק כל אותו היו באותו
המין חרי הוא בטומאתו עד שירע בודאי שלא היה זה עליו
בשעת טבילה הואיל והוחזק טמא העמידו על חוקתו ועד
שירע בודאי שטהור כתי' הרמ' נע' אשה שטובלת צדימה ל
להוליד עמה אשה יהודית או בעלה או נערה שהיא גדולה
יותר מיב' שנים ויום אחד לראות אם טבלה כדן אבל לא ג
גויה הואיל ואתחוק אכורא עוד כתי' אשה טהורה שטבלה
עם טמאה או לאחריה אין קפדה וטהורה לבעלה עב' וכל
הצריך טבילה מבר קודם שיטבול בנוסח זה כתי' אמון אק'
בו על הטבילה וכבר בארנו בטבילת גר שאינו מברך על
עליתו מן הטבילה והשיעם משם דאכת' נברא לא חזי ואין
יכול לום אקבו שערין לא צוה הלוקח כלי
תשמישי סעודה של מיני סתכות מן הגוים
דברים שנשתמש בהן בצונן כגון כוסות וצלחיות וקיתוניו'
מדיון ומטבילין במי מקה והן טהורין ודברים שנשתמש
בהן על ידי חמין כגו' יורות וקומקסין וחממי חמין כגעילין
כמו שמגעילין הכלים למצה ומטבילין הם טהורין ודברים
שנשתמש בהן על ידי האור כגון השפוחין והאכלאורין
מלבנן עד שתסיר קליפתן ומטבילין הן טהורין כתב רד"ק
שמשן זל אותן כלי מתכות שהעלו חלודין ואין יכולין ל
לחעביר החלודה על ידי שפשוף ועל ידי גחלים שלא ישאר
מיעו הזה ליה ממעוטו שאינו מקפיד ואינו חוצץ בטבילה
עב' והסכין היפה כלו שאין בה גומת נועצה עשר פעמים
בקרקע קשה ומטבילה וחותר בה צונן ואם היו בה גומות
או פנימה או אפי' היפה אם ירצה לחתוך בה חמין או לש
לשחוט בה משחיה במשחות שלה ואם שחט בה קודם

שיטהרנה מדיח מקום השחיטה או קולף ומכין ששחט בה
טרפה לא ישחוט בה פעם אחרת עד שיריחנו אפילו בצונן
או יקנחנו בכלאי בגדים ועל זה נהגו ר' שוחטין לקנח ה
הסכין אחר השחיטה בעוד הבהמה שמה תמצא טרפה וצרי
לקנח הסכין וכלן שנשתמש בהן עד שלא יטבול או עד
שלא יגעיל או עד שלא ילבן מותר דסתמן אינן בני יומא
ונותן טעם לפגם הוא שמותר ודברים שלא נשתמש בהן
כל עקר כגון הכלים חדשים צריכין גם כן טבילה במ' סאה
כגון אותן שנשתמש בהן ודוק לקוחין אבל הממושכין לא
אם אינו יודע שישתקעו בידו וכלי זכוכית וכן כלי חרס
השועץ באבר ככלי מתכות דמו וצריכין טבילה וטבילה
זו אינה מפני טומאה וטהרה אלא לטהרן מירי געלי גוים
ומדברי סופרים הוא זה וסמכו על מה שאמ' הכתוב כל דבר
אשר יבא באש תעבירו באש וטהר כיון שאמ' וטהר אברו
חכמים הוסף עליו טהרה אחר העברתו באש לטהרו מירי
געלי גוים וקודם שיטבילם מברך על טבילת כלים ויש
פסקו להטביל כלים בשלמו הלכות טהרה

דין הלכות ברכות

ברכות הרבה דבריו שבח ודארה תקנו לזל לשבח
השם ית' על המאורע ואלו הן על כל פרות
חאי' בין מן המינין בין מן האחרים על כלן מברך בפה'
ולאחר הפרות של ז' המינין מברך על העץ ועל פרי ד' חוצץ
ועל ארץ חסדה וכו' וחזות על הארץ ועל פרי העץ ולאחר
הפרות של שאר המינין מברך בורא נפשות רבות וחסרון
על כל מה שמראת לחיות בהן נפש כל חי חי העולמים
יא' ברכה זו בנוסח זה וכתב אחר מגדולי החכמים כי ב
בירושל' חותם לה לברכה זו בשם ומסיהם באי חי העולמי'
ונראה שזה כטבע קצר וכיון שלא החכר בתלמוד שלנו לא
נחתום בה מספק ולצאת מכל' חשש נכ' לו חתימת ברכה זו
בלא שם וחזותם באי חי העולמים על כל פרות האדמה מבר'
בפ' האדמה ולכסוף בורא נפשות רבות על כל דבר שאין
גדולו מן הארץ כגון בשר בהמה וחיה ועוף ודגים וצדי'
וחלב וגבינה ומים ומלח ויין תפוחים ויין רמזים ויין תות'
וכל מי פרות לבר היין ופת שעפ"ה ויין שהקרים ותבשיל
שעבירה צורתו וחוסין ופרות שנשרפו ונפלו קודם בשולן
ומיני הארב וכמהין ופטריות שיש בהן שנבראין מ' ממנינו
הארץ ויש מהן גדלין בעצים על כל אלה מברכין שר' כל ב
נהיה ברברו ולכסוף בורא נפשות על כל מעשה קודם
כגון תבשיל של חטים ותבשיל של קמח ותבשיל של חוטי'
בצק וכיוצא בהן מברך בורא מיני מזונות ולכסוף מברך
על המחיה ועל הכלכלה וכו' ויש מדקדקין שאין ראוי לום'
בברכה זו ונאכל מפריה ונשבע מטובה לפי שאין לנו
לימוד אכילת פרות הארץ ולהתפלל עליהם כי אם לקיים
המצות התלויות בארץ וטעם מספיק הוא זה על אגוזים
מבושלים בדבר מתוק כגון דבש וכיוצא בו מירך בפ' ל
לפי שהאגוזים הם עיקר הדבש לא בא אלא ליתן טעם
כאגוזים וכן על היין מבושם הוא הנקרא בלשון לזל
קונדיטון מברך באי בורא פרי הגן לפי שהיין הוא ה

אומר כרוך המשלח ברכה בכרי זה מדד ואחכ בקש רחמים
 הרי זו תפלה שזא שכל הצועק לשעבר תפלתו תפ'ת שזא
 לעולם לישתתף איניש בהדי צבורא כלו כשיתפלל תפלתו
 יתפלל עליו ועל הרבי' העולם יצעק אדם ויבקש רחמי' על
 העתיד ויתן שבח על שעבר הנכנס בבית הכנס' אומ' ואני
 בדיב חסדך וגו' יצא משם אומ' ה' נחני בצדקתך וכו' הנכנס
 בבית עו או אשרי שישלם לכה גמולכם שמע צעקת' או'
 זוכח לאלהים יחרם יצא ממנה אומר אשרי שיאחו נפץ ע'
 עילליך אל הסלע' הורוא חברו שקם מחליו אומר כרוך
 וחכמא דיהבך לן ולא רמך לעפרא' הנוטל צפרניו מתחיל
 בשמאל בקמיצה ומסיים בגודל' ואחכ נוטל בגודל בימין
 ומסיים בקמיצה' ואלו שמות האצבעות גודל אצבע אמה
 קמיצה זרת' ונוטל ידיו אחר נטילת הצפרנים מפני הארס
 וקובר הצפרני' כדאמרי ג' דברים נאמרו בצפרנים צדיק
 גיזון חסיד שודפן רשע זורקן

דין הלכו נדרי ושמעו וסדר התרתן פח

אסור לעבור על שבועת בטוי כדכתי' לא יחל דביו
 וזה על הנדר' ואמרו רז' דנמר בלבו להוציא
 פת השים והוציא פת סתם אינו אסו' אלא בפת חטין בלבד
 זאכ הנשבע תלמיד חכם מותר ואם עם הארץ צריך שאלה
 לחכם הנשבע יחזר תוך כדי דבור מותר' נדרי אונסין כגון
 שהדירו חברו לאכול אצלו וחלק' נדרי שגגות כגון קונם
 עלי' כבר זה אם אכלתי ושתיתי היום ושכח ואכל ושתי'
 נדרי זרוזין כגון מוכר חפץ לחברו שאמ' הקונה קונם כנר
 זה עלי אם אני מוסיף לך עיד על השקל' והמוכר אומר
 קונם כבר זה עלי אם אני פודת לך מן הסלע' נדרי הכאי ד'
 דבר שאינו יכול להתקיים כגון קונם כבר זה עלי אם לא ר'
 ראיתי גמל פורח באויר' ודברי הבאי מותרין' שבועות
 הבאי אסורין' ועוד יש חלוק בין נדר לשבועה שהמתפס
 בנדר נדר המתפס בשבועה אינו שבועה' ונדר חל על כ
 נדר ואין שבועה חלה על שבועה' נדרים חלים על דבר
 מצוה ועל דבר רשות שבועה אינה חלה אלא על דבר רשו'
 והף זל כתב ופרשו בשבועות דבר מצוה כגון דאם מצוה
 מוכה קונם עלי אסור לישוב בה עד שיתירו לו אבל שבועה
 אינה חלה על דבר מצוה' שאם אמר שבועה שלא
 אשב בכוכה של מצוה מותר לישוב בלא התר אבל עובר פ'
 משום שבועת שזא ואפי' אם ישיבת מוכה עלי בשבועה
 פס' אינה חלה דלבסוף הזכיר שבועה והוי כאלו אמר שלא
 אשב בכוכה כדאית' בתום דשבועות ולפניו פי' דלענין ת'
 תעבית ויש קאמ' וצע' נדרים אינן חלים על דבר שאין בו ס'
 מס' כגון קונם שינה עלי אבל שבועה חלה על דבר שאין
 בו מס' כגון שבועה שלא אישן' תם כנדר אם אמר קונם
 עיני בשנינה אסור' והף זל כתב ואפי' קונם שינה עלי צע'
 בנדרים רמסמע דצריך כשאלה סוד בבנ' מה שאם שהנדר'
 חלים על דבר מצוה וזה שמתכוין לנדר שיתענה ביט' אבל
 אם נדר שני וחמשי סתם ואם' אלו הייתי יודע שהידי' יט'
 חל בהם לא היתי נודד בטל נדר כדאמרי לקמן' גם בימים

אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתכניסני לכרך זה לשלום כ
 נכנס בשלום אומ' מודה אני לפניך ה' אלהי' שהכ
 שהכנסתני לכרך זה לשלום' יצא בשלום אומר מודה אני
 לפניך ה' אלהי שהוצאתני מכרך זה בשלום וכשם שהוצאתני
 מזה בשלום כך תוציאני לשלום ותנחניי לשלום ותציעני
 לשלום ותחזירני לביתי לשלום ותצילני מכל אויב ואזכר ב'
 בדרך ותתגני לחן לחמד ולרחמי בעיני כל רואי באי שומע
 תפלה' וכל אלו התפלות הנכונ' לאמרם בלשון רבים היוצא
 לדרך אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי' שתוליכני לשלום
 ותציעניו לשלום וכו' וכתב הרם נע' שאם רוצה ללכת ד'
 מילין בספינה שיתפלל תפלה זו פחות מד' מילין אל יתפלל
 אותה' ואם יש לו לילך פרסה ושכח לאמרה יכיל לאמרה
 עד פרסה' ויתפלל אותה מעומד ובתוך פרסה יתפלל ויהיה
 ולאחר פרסה יתפלל ואל יחתום' ושאלו אל הרם נע' למה
 תפלת הדרך חותמת בכרך הואיל ואינה פותחת בכרך' ו
 וענה שזוא סומך אותה לעולם לאחת מן הברכות הפותחו'
 בכרך כגון לאחת מאותו ברכות ראשד נתן לשכוי בינה'
 וכתב הרם נע' אדם ההולך חוץ לעיר אינו צריך להתפלל
 תפלה זו כי אם פניג אחת בתחלת היום ואפי' אם יניח בעיר
 באמצע הדרך שעה אחת כשיוצא מים אינו צרי' להתפלל
 תפלת הדרך פניג אחרת' עכל' אבל אם דעתו ללון בעיר ו
 ואחר כך כמלך ויצא ממנה לעבור הוצה לה או לשוב לביתו
 צריך לחזור ולהתפלל אותה פניג אחרת כך כתב הר' יצחק
 בעל הבכהל' ההולך במקום סכנה מתפלל תפלה קצרה'
 צרכי עמך ישראל וגו' כמו שכתב בסדר התפלה' ותפלה זו
 יכול להתפלל אותה אפי' מהלך כלו שאין צריך לעמוד'
 וכשיגיע לישוב צריך לחזור ולהתפלל' עוד יש תפלה אחר'
 שנקראת תפלת הדרך ויש בה מעגין יח' ברכו וצדי להתפלל
 אותה מעומד וכשיגיע לישוב אינו צריך לחזור ולהתפלל'
 תפלה כי באותה תפלה יוצא ידי חובתו' וזהו סודה הבינו
 ה' אלהינו וגו' הנכנס לבית הכסא אום' התכבד מכובדים
 קדושים משרתי עליון ותנו כבוד לאלהינו שמחני עורתי
 והמנינו לי עד שאכנס ואצא שכן ודין של בני אדם והפכ'
 כשהוא מקנח אל יקנח בימין אלא בשמאל מפני שדימין
 קרובה לפת ומראין בה טעמי תורה וקדושתין בה קשר של ת'
 תפלין ומפני כבוד התורה שנתנה בימין שנ' מימינו אש דת'
 לפו' והיוצא מבית הכסא נוטל ידיו ומברך אשר יצד' ויש
 מגדלי החמשים שמחין ופומקין הלכה שהנוטל ידיו לעמוק
 בתורה ולהתפלל שיש לו לברך על נטילת ידי' קו' שהנוטל
 ידיו לסעודה' הנכנס לבית המרחץ אום' יהי רצון מלפניך
 ה' אלהי ואלהי אבותי שתכניסני לשלום תוציאני לשלום ו
 תצילני מזה ומכיוצא כזה לעתיד לבא' וכשיוצא מבית
 המרחץ אום' מודה אני לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שהצ'
 שהצילתני מן האור' הנכנס להקיז דם אום' יהי רצון מלפניך
 ה' אלהי ואלהי אבותי שיהא עסק זה לרפואה ותרפאני כי
 רפא חגם אתה' ואחר ההקזה אום' ברוך אתה שם רפא
 חיים' והחולך לסוד גרנו אום' יהי רצון מלפניך ה' אלהי וא
 ואלהי אבותי שתשלם ברכה במעשה ידי' והתחיל למדו'

ימי בראשית מל' יום לל' יום מברך עושה מעשה בראשית
הרהוא הקצת בענן אומ' ברוך זוכר הברית נאמן בכריתו
וקיים במאמרו וחלג ברי' סל' בשכ' ר' יחיאל נאמן בכריתו
וקיים במאמרו וזוכר הברית' הרהוא לבנה בחודשה מברך
אשר במאמרו ברא שחקים כמו שכתו בסדר תפלת רח' זכו'
הרהוא חסה ביום תקופת ניסן של תחלת המחזור של כט' ש'
שנים שהתקופה נופלת בתחלת ליל ד' כשרואה אותם ביום
במקד מברך ברוך עושה בראשית' גמ' אח' ברוך עושה מ
מעשה בראשית' וכן כשתחזור הלכנה בתחלת מזל' טלדו'
בתחלת החדש ולא תהיה נוף' לא לצפון
ולא אל דרום וכן בכל עת שיראה מזל טלה עולה מקצרת
סוזה ע' כל אחת מאלו מברך ברוך עושה מעשה בראשי'
וכל זה ירוע לחכמים ולבקיאי' העושה ציצית לעצמו מבר'
אקכו לעשות ציצית ואחכ' מבר' שהחיינו וכשהוא מתעטף
מברך להעטף בציצית והעושה ציצית לאחרים מברך על
עשית ציצית העושה מזוזה לעצמו מברך לעשות מזוזה
ואם עשה אותה לאחרים מברך על עשית מזוזה' וכשהוא
קובעה מברך לקבוע מזוזה' ויא' על מצו' מזוזה וכן התפלין
והה' בשופר וסוכה והלכ' שמברך בדרך זה בשעת עשיתו'
וגמ' אחר מהמפרשין כת' בענן סוכה שכל זה אינו אלא
על דעת היוד אבל התלמוד שלנו אינו נוטה לזה כלל' וכן
הוא לשון המפרש זל' גרסי' בירוש' העושה סוכה לעצמו ל
דולב ציצית מברך כלהו בשעת עשיתו לעשות' ודואי
מלתא לא אזלא אלב' דגמ' דילן דהא כפר תכלת גבי ציצית'
אמרי דמברך לעשות ציצית ואקטי' עליה דהרי סיכה וכשר'
בגוי וישראל אין צריך עליה' ותניא העושה סוכה לעצמו
מברך שהחיינו ואלו לעשות לא קאמי' ואתמר ברה' תרי ט
טעמי רב חסרא אמ' כל מצוה שכשרה בגוי ישראל אין צרי'
לברך וסוכה כשרה בגוי כותביא סוכה גבך' הילכך אינו מ
מברך לעשות ואיכא סאן דאמ' כל מצוה שיעשית' גמר מצוה
אין צריך לבר' עליה כשע' עשייתה הילכך אינו מברך אלא
שהחיינו וכותביא בכרית' דחכא לעגין סוכה שעש' סוכה
לעצמו מברך שהחיינו' נכנס לישב בה מברך לישב בסוכה'
והאידינא דלא מברכי' זמן בסוכה בשעת עשייתה סמיכין
אהא דאמ' רב אשי חוינא ליה לר' כותבא דמסודר ליה לבלהו
אכסא דקדושא' והרב' זל' אומ' מי שלא אבל בסוכה ב
ג' יל' ראשון של חג בפני הגשמים למחר צריך לברך זמן ל
ל' סוכה כי הזמן שברך בלילה בכוס של קדוש חוץ לסוכה'
לא עלתה לו כי אם לייט' בלבד כיון שלא קיים בלילה מצוה
סיכה הילכך זמן בלילי פסחים עולה לייט' ולמצדו' ולמדור
ולד' כוסית' חמן דלילי דסיכות עולה לייט' ולסוכה אם ישב
בסוכה בלילה איל' אינו עולה ללולב' חמן דלילי רה' עולה
לייט' ואינו עולה לישפר רמין רשופר ולולב אין מצותו ב
בלילה זמן רייט' שברך בלילה אינו עולה להן' וזמן ולולב
לא מברכי' ליה בשעת עשייתו ומברכי' ליה בשעת נטילה
בכ' יט' דמיא דברכה המרוחה אכסא דקדושא' מיהו אי ב
ברך ליה לזמן דלולב כשעת עשייה תו לא מברך ליה כשע'
נטילה' ויא' שאין אום זמן בנטילתו ביו' שני כא' ביו' סוכ

ראשון בלפך שלא מצינו שרש ועקר לברכה זו אלא בשעת
עשיתו בחיל כשאוגד ומתקנו הילכך ברכה דייט ראשון לא
גרע מברכה דבשעת עשייה' והלכת' אומ' זמן כרה ויוכ
הכפירים ולא מבעיא בליל ראשון דאפי' בליל שני אומרים
אותה' וכך השיב רבנו משולם בר קלונימוס זל' אבל הר'
יצחק בר' יהודה הרב הצרפתי לא היה אומר אלא בליל רא'
ראשון וליתא' עכל' המפרש זל' והב' העתים כת' וול ורובא
דעלמא נהגי שמברכין זמן בין ביט' ראשון בין ביט' שני'
עכל' ועתה נחזור למה שאנו עסוקין' המניח תפלין של יד
מברך להניח תפלין ועל של ראש מברך על מצות תפלין
ואם שח בנתים מברך על של ראש להניח תפלין ועל מצות
עיד יש דעת אחת של שאם לא שח בנתים די לו בכרכה
אחת להניח ואם שח מברך שתי' להניח שכבר ברך על מצות
זהב העטור זל' כת' שח בין תפלה לתפלה חוזר ומברך שח א
אין לא שח לא' והא' שלח רב הונא משמיה דר' יוחנן על של
יד מברך להניח ועל של ראש מברך על מצות' אכיי ורובא
דאכדי תרוייהו לא שח מברך אחת שח מברך שתיים' וכן
דעת הדין והרב' דאיי' ורב' אחא זל' ומי שאין לו תפלין של
יד ויש לו תפלין של ראש מברך שתיים להניח ועל מצות'
ובהלכות גדולות המכפר בין תפלה לתפלה חוזר ופטר שתיים
וכן כת' רב עברכ איש מתיבתא בשאין לו אלא אחת מברך
שתיים להניח ועל מצוה' וכן בלקח טוב ו' בן כרי כל הגאון
זל' ובהלכות תפלין עתיקתא שח בין תפלה של יד לתפלה
של ראש אם שח שיחת חולין עברה היא בידו וחזור עליה
מעורכי המלחמה' ואם בקדושה זיהא שמיא רבא אין חזורי
אלא חייב לחזור ו' לברך על של ראש שתי' מפני שכל תפלין
צריכין ב' ברכות ואם ברכן כאחת עלות לזו ולזו ואם ה
הפסיק אפי' בקדושה בטלה ראשון' וצריך לברך שתיים על
של ראש' ויש מי שמברך על התפלין בשעה שחולצן אק'
בו לשמוע חקיו ולא נהנו לבר' ברכה זו' והר' יצחק מקורביל
זל' כתב שאין לברך ברכה זו' וכך לשונו וכשמסלקן אין מ
מברכין עליהן שום ברכה' וכל הברכות שכתב צריך לומר
בחן הזכות השם זמל' כותב שהרי אמרו זל' כל ברכה שאין בה
הזכות השם ומלכו לא שמה ברכ' ואף מה שהביאו בתלמוד
ברך וחמנא מריה דהא פתא' וברך וחמנא דיהבך לן ולא
רמך לעפרא' כבר פרשו המפרשי שהזכות השם ומלכות ה
חיו אומ' בהן בריך וחמנא אלהא מלכא דעלמא' ומשום
כך נפטרין בברכות אלו שאלמלא כך לא היו נפטרין בכך'
הנכנס לבית המדרש אום' יהי רצון מלפניך ה' אלהי שלא א
אבוש בדבר הלכה ולא גו' על הטהור טמא ועל הטמ' טהור
ולא על אסור מותר ולא על מותר אסור ו' שמחו בי חברי וא
ואני אשמח בהם וביציאתו אום' מודה אני לפניך ה' אלהי
שנתת לי חלק עם יושבי בית המדרש ולא נתת חלקי עם
יושבי קרבות שאני' עם לזה עם לים אני' עם לסקל שכר
וחם עמלין ומקבלין פורענות אני' משכיל' וחס' משכימין אני'
משכים לדברי תורה וחס' משכימין לרברים בטלים אני' רץ
והם רצים אני' רץ לחיי העולם ו' הבא והם רצים לבאר ש
שות' ר' גבכס לברך מתפלל שר' נים בכניסתו אומרים

נודים ושבעו מלשון הרמ' כיצד מתירין יבא הנשבע לחכם
 הסוכהק בהם או לג' הדינות אם אין שם מומחה ואומר ל
 לפני' אני נשבעתי על כך ונחמתי אלו הייתי יודע שאני
 מצטער בדבר זה עד כה או שארע לי כך וכך לא רזייתי ב
 נשבע ואלו היה דעתי בשעת השבועה כמו עתה לא הייתי
 נשבע והחכם או הגדול מהשלשה אומר לו כבר נחמת זה
 והוא אומ' הן וחזור ואומ' שרדי לך או מותר לך או מחול לך
 וכיצא בזה אב' אם אמ' כופר לך או נעקרה שבועתך זכן
 כל כיצא בזה לא אמ' כלום שאין מפר אלא הבעל או האב
 אב' החכם לא אומ' רק לשון התרה ומחילה הקרובים כשרי'
 להתיר נדרי' ושבועות ומתירין בלי'ה ומעומד שאין ההתר
 הזה דין לפיכך נשאלין לנדרי' ולשבועות בשבת אם דריו
 לצורך שבת כגון שהתירו לו שבועתו כדי שיאכל וישתה
 היום ואפי' היה לו פנאי להתיר נדרו או שבועתו מעש' הרי
 זה מתיר בשבת הואיל והוא לצורך השבת מי שנשבע על
 דבר ונשבע שלא יתיר שביעה ז' ונדב הרי זה נשאל על ה
 השבועה האחרונה תחלה שנשבע שלא יתיר ואחכ' ישאל
 על הראשונה עד כאן לשונו

דין הלכות הפרשת חלה

הרובה להפריש חלה מן העיסה מכרך תחלה אקבו להפריש
 תרומה ונוטל כזית מן העיסה ומפריש ופושטו כעין עונה
 ומשליך לאור ואפי' יש שם כהן לפי שחלת חוצה לארץ א
 אמורה למי שטומאה יוצא כגופו ולא יאמ' אשר קדשנו
 להפריש חלה לפי שלשון חלה ה' עונה ואינה שם הפרשה
 כלל כמו שכתו חלה תרימו תרומה כלו חלה אחת מן העונות
 תרימו תרומה וכן דעת רב אחא זל' ופושטו כעין עונה
 אחד שקראו הכתו חלה וה' יצחק זל' סת' שאין להקפיד אם
 נזכיר חלה או תרומה ואחכ' אם יש שם כהן מפריש אחרת
 אל הכהן בלא ברכה וכת' הר' אשר זל' אחר התרומה בוי
 הפסק דבור יטול חלת כהן כדי שתועיל הברכה לשתיהן
 ואם כן חזר כשיפריש יהיה ב' סזנה הגינות והפריש זל'
 אינה רק שלא תשתכח תורה חלה ואין מברכין עליה שכבר
 נפטיחה העיסה בהפרשה ראשונה וכת' הרמ' במזל הואיל ו
 וזו מברכה מוטב לרכות בנאבלת לפיכך של שריפה
 אין לה שיעור אלא בל שהוא ושל אכילה אחד מארבעים
 ושמונה וזו של אכילה מותרת לזבח או לזבות ואין צריך ל
 לום לשאר טמאין ופי' עוד פר' כו להלכות תרומ' כל האוכל
 תרומה סבר ברכ' אותו מאכל ואחכ' סבר באי' אק' בקרושתו
 של אהרן וצונו לאכול תרומה וכן קבלנו וראינו מברכין א
 אפי' בתלת חוצה לארץ שגם אכילת קדשי הגבול כיצבורה
 שנ' עבודת סתבה אתן את כהנתכם ומי שהפרי חלת האור
 מעיסת אחת ואחכ' נתיכרה בעיסה אחת שלא הפרישו מ
 ממנה עדין כיצד יעשה לפטור זאת שלא הופרש כמנ' עדין
 שאם יפרי' מן העיסה נמצא שמפריש מן הפטור על החיוב
 כת' הר' אבד זל' שצריך שיגלגל עיסה אחת כדי שיעור חלה
 ואחכ' יצדק הכל בסל ויפריש מואת האחרונה על הכל והר'
 יצחק זל' כת' שנינו פר' ב דמס' חלה הנוטל שאור מעיס' שלא

ילמד בתוכו עו' כת' רבנו האי פסק מי שנשבע בנטילת
 חפץ אפי' בתפלין צריך לקיים שבועתו ואין יכולין להתיר
 לו אפי' לדבר מצוה והגיה עליו הרף זל' מיהו התום פסקו
 כל דבר מצוה מתירין אפי' על דעת רבים ובלא דבר מצוה
 מתירין רק שלא יהא על דעת רבים עור כת' ואם נדר אדם
 לגרש אשתו יגרשנה ואחר יחזור ויקחנה בשביל שכבר ע
 עברו ימים רבים שלא למדו ספר נדרי' בשיבה הומירו ב
 בנדרי' ובשבועות והמ' באשת איש ישראל אכל באשר
 כהן שאינו יכול להחזירה לשם היה מודה רבנו האי שיש
 לו התרה דרשו זל' לעולם ידבק אדם בג' דברים בחליצו
 ובהבאת שלום ובהפרת נדרי' ואמ' זל' שבידו להפר נדרי'
 אשתו וכתו משתניע לעונת נדרי' ועונת נדרי' היא מיא'
 שנה דיום אחד אם יודעת לשם מי נדרה ואם אינה יודעת
 לשם מי נדרה אין נדריה כלום ונדרי' אשתו משתכנס
 לחופה עד שיגרשנה ונערה המאורש' אביה ובעלה מפירי'
 נדריה ואין אחר מהם מפר לבדו מת הבעל נתרסקן רשות
 לאב ומפר האב לבדו מת האב לא נתרסקן רשות לבעל
 מיהו בעיד ששניהם חיים אם הפר הבעל ולא הפר האב
 ועברה על נדריה אינה לוקה ואלו נדרי' שהן מפירין נדרי'
 עבוי נפש ונדרי' שבינו לבתו ונדרי' שבינו לאשרהו אך
 נדרי' עבוי נפש ספר לעולם ונדרי' שבינו לבתו אין מפר
 אלא בעודה תחתיו ומפירין אותן אעפי' שלא חלו והרף
 זל' כת' וצל' בנדרי' דהתם משמע דאמ' דאינו מתיר עד ש
 שיחול הנדר ושסא גבי בעל שאני וצע' נמי במס' שבועו'
 עכ' כגון שאמיה הרי עלי שלא לאכול בשר אם אלק' בש
 בשלום במקום פלו' ואינו מפר אלא אם כן שמע ונדרי'
 אחרים אינו מפר ואם נדרה מדברים שהיא משועבדה
 לבעלה אין צריך להפר ומפר לה כל היום עד חשכה ואם
 הפר האב ולא שמע הארום ולמחר שמע אינו יכול להפר
 אם לא שמע ונתאלמנה או נתגרשה בו ביום ונתקדשה
 לאחר אביה ובעלה האחרון מפירין לה נדריה ואם שמע
 נרשה סביא לן אי גרשו בשתיק או מהדא הלא אפשר
 לבאורה יש להחמי' ונשאלין על ההקס ביום השמוע ואין
 שאלין על ההפר וצריך להפר ביום השמועה והמקיים
 לבו מקיים והמפר בלבו אינו מופר ונד' שהופר מקצתו ה
 הפר כלו ובעל וכן אם שאמר בלשון התרה לא אמר ולא
 לום ואם אמ' להטלי ואכלי צריך שיבטל כלבו אך בכל
 שכן שישמע לשון בשול הנדר סעקח הרי זה מופר שמע
 נדרה ואמ' שתקתי שלא הייתי יודע שהייתי יכול לבטל א
 ז' שלא הייתי יודע שזה יפר' כת' הרמ' נע אשה שנודדו
 לא תלך לשודד וסלא לשמוע קול' שיר בעלה ספר לה בו
 זם לפי שהבעל ספר נדרי' אשתו כיון שיש בהן עבוי וזה
 חי עבוי נפש כראית' פר' דמועד קטן עוש' אשה תכשיטין
 מעד אמ' ליה כהן מאן אמ' ליה כגו' אמך אמ' ליה האלהים
 מי אמ' דאמך היינו דאמרי אינשי כת' שתין כבת שב לקל
 בלא רחמא וכש' שאם נדרה שלא להתקשט בכנטי צב
 צעתיך שהבעל ספר לה כנדרי' ואלו הן נדרי' עבוי נפש
 לא להתקשט בבגדי צבעתך וכו' סדר התרת

הכתובים במגלת תעבית והוף זל כתב מיהו מוקאמ...
במסכת נדרים פותחין לו לאדם בכבוד שכתות ויסים טובי
משמע דצדיק הפרה ואפי' אין מתירין לו כי אם שבתור
זיט' בטל נדרו אפילו בשאר הימים דכיון שהותר מקצתו ה
הותר כלו' עכ' תקיעת כף יש שמחמירין לומר שאינו כ
בשאלה ונראה שאין להחמיר בה יותר מבשבע' והאשכ
כשמים ובוכבים וכן בכתובים או בנביאי' אין זו שבועה
ומתירין לו כרי שלא ינהו קלות ראש בשבועות' והנשבע
בתורה וכן הנודד בתורה אם אמ' כמה שכתו' בה הרי שבוע'
ואם אמ' מתם לתלמיד חכם אין צריך התרה ולעם הארץ צרי'
התרה' ואם נטלה בידו הרי זה נדר ושבועה' השומע קטני'
נשבעין יאמר להם יעמדו בשבועתם אם הוא דבר קל ואם
הוא דבר חמור כגון ענוי נפש גוערין להם ומתירין להם'
ונדרים ודוחין מותרים מיהו מן אותם ד נדרים שהתירו חכמים
אסור לעשותם לכתחלה' ומי שנודד ונשבע ונתם יבא לפני
חכם או לפני ג' הדיוטות במקום שאין חכם ומתירין לו והו'
ב מקום שיש בני אדם שתלו נדריהן או שבועתם זה בודד
שאמר ואני הותר הראשון הותרו כלם' הותר אחד מן
יחרוני' הימנו ולמטה הותרו שלפניו לא הותרו' ואם נוד
או שבע מכמה בני אדם כאחד או מכמה מינים שאמר
שלא יאכל מכמה מינין הותר אחד מהם הותר כלם'
ההתפסה צריך שידור בדבר הנודד בקונם בהקדש בקרבן ו
וכיוצא בהן אבל בשאר חזיר או בשאר אסורין אין זה נודד
והאומר לחברו מודני מסך מופר שני מסך אינו אסוראלא
אכ' אם שאינו אוכל לך' הנודד שלא יאכל בשיר ולא ישת'
יין מות' בתבשי' שיש בה בשיר זיין אבל אם אמ' יין זה הוא
נאסר עלי' בשיר זה אכוד עלי' ונתערב במינו במשחו שלא
במינו בנותן טעם' הנודד הגאה מחברו מתיר לפדוע לו
חובו ואפי' על המשכון וללמדו ספר תלמוד אבל לא סקרא
אבל לכנו אפי' מקרא' ואם היה לסודד הגא' מוחץ שהשכיר
או משכן לאחרים ואין לו בו תפיסת יד מות' הנודד להצות
ממנו ואם יש לו בו תפיס' יד אסור' ואם נתן לאחד הסעוד'
ואם אינה לפניך אלא כרי שיבא פלוגי הנודד הגאה מסני
ויאכל אסור ולא עוד אלא אפי' אם יבא סתמא אסור' ד
דמוכחא מילתא שאין זה מתנה' וכל מי שנודד או נשבע מ
מפני דבר אחד שהוא סבור שמותר בו ונמצא שאינו כן מ
מותר בו והנודד מכמה דברים ונמצא שבאחד מהן נדר' ב
בטעות ואם אלו הייתי יודע לא הייתי נודד' כלשון זה אלא
ח' ייתי אומ' כלשון אחד לאסור כל הדברים האחרים והותרו
כל' הדברים' ואם אמ' הייתי אומ' בלשוני הראשון והייתי א
אומ' חוץ מדבר פלו' אותו דבר מותר והאחרי' אסורי' והנודדי'
הולכין אחר כונת בני אדם ולא אחר הדבור כגון היה מסרב
לחברו שיאכל עמו ומאן ואם קונם ביהך שאינו נכנס טפת
צינן שאינו טועם מותר ליכנס ולטעם טפת צנן' והמדיר
א' חברו אם לא יתן דבר אחר או יכול יכול להתיר שלא על
פי חכם שיכול לום הידני' כאלו התקבלתי מסך' כלל נדר
בנדרים והוף אחר לשון בני אדם הדדים כאותו סקר' והנודד
שלא יאכל היום מותר לכשתחשך מן הרי' ומיהו צרי' שאלה

לחכם נזרה אשו יום אחד' וצע' בספר גדול' וכן בנדרים נוד
יום' א' אסור מעת לעת וכן הדין משבת וחדש אך שבת לש
לשעבר וחדש להבא' וכן רח' ושנים שהיו סודרין זה מזה
סחזירין אכזה זה לזה ובמקום שנוטלין שכר יחזיר שכר ה
השבת אכזה להקדש' ואם היו שותפין בחצר ויש בה דין
חלוקה אסורין ואם אין בה דין חלוק' מותרין' ואסור להעמיד
ריחים והנודד ולגדל תרנגולים ואם היה אחד מן השוק סודד
הגאה לאחד מן השותפין נכנס בחצר שיכול לוש' לו בחלק ה
המותר לי' אני נכנס כר' אלעזר בן יעקב' הסודד הגאה
מחברו ואין לו מה יאכל ילך אצל חנוני והגיל אצלו ויאמר
לו איש פלו' מודד הגאה מסני ואני יודע מה אעשה והחנוני
נותן לזה נוטל מזה ואם היו מהלכין בדרך ויש עמם אתר
נותן לאחד לשם מתג' ואם אין שם אחר מניח על גבי הסלע
ואומ' הריני מפקיד לכל מי שירצה' והנודד על דעת רבים
אם אמר פלו' ופלו' אין לו התרה רק לדבר מצוה בלא דשותם
ועל דע' יחיד יש לו התרה ואפי' בלא רשותו של יחיד' וסוד
התרה שיתחרש מן הנודד מעקר שלא היה חפץ מן הנודד
עולם' והוף זל כתב אבל אם היה יודע בנדר עד עתה אך
מכאן ולהבא מתחרט ואין זו חרטה מועלת להתיר כדאמרי'
בנדרים בעובדא דרב נחמן ורב ארא בר אהבת' על כן
נכון שלא להתיר נודד על ידי חרטה שאין רובל בקיאת בה
בחרטה זו וגם פעמים שהנודד אומ' שמתחרט מעקר אך א
אינו מתחרט מכאן ולהבא' אך אם יש לו פתח נכון יש לנו
להתיר שפותחין לו ואומ' ארשתא דחכי מי נדרת' עכ' ואז
מתירין לו וגם פותחין לו אם באו בני אדם ופייסוך לא ה
היית נודד וכיוצא בו אך אין פותחין לו בדבר אסור כלומר
שאסור לדור כגון הבטחה ידקר בחרב וכיוצא בו' והוף ז'
כתב וכן על דעת רבים סתמא יש לו התרה' ואם היה בפני
רבים שהם שלשה אפי' לא אמ' כי אם על דעת רבים סתמא
אין לו התרה ומסתמא על דעת רבים אותן שהיא בפנייה
קאמ' וכן היה מעשה ברית באדם אחד שנודד בבית הכנסת
ואם על דעת רבים לא רצה שיתיר לו מסעם לפרשו' כן
נמצא כתוב מסכת ידו של רבנו יעקב מקינון עכ' ועמיה
אדם בראש השנה ואם כל הנודדים שאחור בשנה זו ידיו
בטלים ובלבד שלא יהא זכור בשעת הגוד מן הבטול או א
אפי' זכור בשעת הגוד מן הבטול

או בשעת הבטול התנה ובשעת הגוד שכח מדין ש
שזתנת ואם על דעת ראשונה אני עושה בטל נדרו ואם
לא אסר אין נודד בטל ראב"י ורבא לא פליגי אהדדי' והוף
זל כת' דהו' ליום הכפורים דאקרי ראש וליכך נהגו לזכור בו
נודדי' וכי מועיל בטול נודדים זה היינו בנדרים שבינו לבין
עצמו ולא שיכי' כי אם לעצמו אבל לגבי נודד שנודד לחב
אין מדעין בטול כלל' כת' הר"ם נע' אדם שקבל עלי' שבועה
או נודד או חרם סתם שלא פרש בו זמן הנודד והשבועה
החרם קיימין עליו לעולם אם לא שיתירו לו' וכן נמי דעו
הוף זל חביא ראייה ספר' ונודדים דאמר' נזירות אית לז
קיצבא נודדים לית ליה קצבא' מסתמא הו' לעולם עח
כתב הר"ם נע' שכל אדם יכול לאסור' ספרו על חברו של

עיסה ואפי' הגאפרש הגאפות לתוך הכרול קיים לן כר' יוחנן
ראמר מעשה אלפס חייבין היכא דליכ' משקה דאעג' שסכין
הכרול בשמן אין זה כא' מעט כרי שלא ישרפו ומיהו אותן
ניבלאש הגאפות כמו כן בכרול פטורות משום דליכ' עליהו
תורתא דנהמא' מיהו אי קבע סעודתיה עליהו כגון בליל
פודים ובליל ברית סילה צריכין ברכת המוציא וטוב דהוא
שיבצע על לחם גמול כרי לפטור' וכן היה מורי ר' יחיאל כוהנ
כדברי רת' כמה שיע' העיסה חייבת בחלה מג' ביצי' חומש
תיצה כמו שבארנו בהלכות מצה' והר' אשר ללובניל זל כת'
שעור למשקל הקמח שהיא עשירית האפה והוא משקל ר' ל
לטרין וחצי והלטר הוא מיד' אונקיו' והאונקיה משקלה כר'
פשוטים מלגוריישיש' וכתב אחד סן המחברים זל ושעור
עיסה אמר רב קבא מגלונאח וכן לחלה והיינו חמשת רבעי
קמח ועוד שחם מג' ביצים וחומש ביצה וכל ביצה וביצה לה'
כספים בכספים שלנו' ורגבו האי גאון זל אמר כי חמשת
רבעי ועוד קרובי למשקל תש' כספי' או יותר למשקל כספי'
של בבל' ובהלכו' אין לטין עיסה בפסח בכלי אלא כשע'
חלה מג' ביצים וחומש ביצה כי היכי דלא ליתי לידו חמוץ'
ואמר רב סעדיה שעור עיסה בפסח ער כרי עומר לגולגולת
דהיינו תשד' וחין כוזין שלהן' והרס' במזל כתב כמה הוא
שעור העיסה שחייבת חלה סלא העומר בין מאחד בין כה'
המינין בין מחמשתן כלן מצרפין לשע' וכמה שעור העומר
שני קבין פחו' חומש והקב ר' לוגין והלות ר' רבעי' והרביעי'
מצבעיים על מצבעיים ברום מצבעיים וחצי מצבעי' חומש
מצבעי' ומל' האצבע' הן רוחב גוד' של יד נמצא למד שהסדה
שיש בה' אצבע' על' אצבע' ברום ג' אצבעות ותשיעית
אצבע בקורב הוא העומר וכן סדה שיש בה' אצבע' פחות
כ' תשיעי' אצבע על' אצבע' פחו' כ' תשיעי' אצב' היא מדה
העם וכמה סכילה סדה זו כמו מג' ביצי' בינתי' חומש ביצי'
והט' משקל פו' סלעי' וב' שלישי' סלעי' מקמח היטי' שבסצדים
שהט' משקל תק' זוז מוזוי סצדים' בזמן הזה ומדה סד' היא
סכילה במשקל הזה מקמח התשי' בזמן הזה בה סודרין לחלה
בכל מקום' וכתב הר' יצחק בר' אבדהו זל על מה שענינו ח
חמשת רבעים קמח ועוד רש' זל לא גרים ועודי' דהא אינם
אלא חמשת רבעים בצמצום' והר' זל כתב טעם הועודו'
לפי מה דתניא כל האוכל במדה זו ברוך ומבורך פי' כמות
העומר מג' ביצים וחומש ביצה כוונתו הוצרך ועוד להרמת
חלה' וכתבו הר' שמואל זל שמתר' לנדות אותן בני א
אדם שגודשין מדותיהן בפסח ומעמידין עצמן בפסח כרת
וכן נתנו שלא לגדוש' תשובת רבנו יצחק זל סדה של פסח
אין נוהגין לעשות אותה גדושה וקבא מג' לנאה לפסחא וכן
לחלה דפרק אלו עוברין בפסח משמע בלא גדוש' וכן בכל
התלמי' כשמזכירין סדה סתם כגון סאה או קב פי' בלא גדוש'
חצי ה' רבעים קמח שהט' מג' ביצים במנין משקל תשכ' זוז'
ואגן שע' משקל לא נהיה לן דאיכ' דקלילי ואיכ' דלא וביצי'
גמי איכ' קטני ואיכ' גדולים אלא לפי חשבון רביעי' של תור'
מצבעיים על מצבעיים ברום מצבעיים וחצי מצבעי' חומש

אצבע יצטרך לשעור חלה כלי אחד של ששה אצבע' ברום
ח' ג' חומשין וחומש חומשא' ואז תחשו' האצבעו' של אותו
כלי חרש שעשיתי לעצמי יעלו לך לחשבו' זה' עכל הר' אבד
זל' אין מפרישין חלה מעיסה פחותה משעור זה ואם הפרי'
אינה חלה' לש עיסה אחת פחות מכשעור' ואחכ' לש עיסה
אחרת פחות מכשעור ונתן כסל' אם נתקבץ כסל' שעור חלה
הכל מצרפן וחייב הכל בחלה' והבעל התרומה והר' יצחק זל
כתבו שצריך שיהיה הכל בתוך הכלי' לא שיעלה מן הכלי
ועוד כתב הר' יצחק זל וסדין או מפה מצטרפין כמו כל והרף
זל כתב ולכך נהגו הנשים לכסות העיסה בשעת הפרשה'
דאין התנור מצרפן לחלה' היו הכברו' נדשכו' זו בזו ונתקבץ
מן הכל שעור חלה חייבין אעפי' שאין כסל' קמח שלא ר
רקדו אלא לשו' בסוכנו אם יש בין הכל שעור חלה חייבין א
אבל אם נטל המורסן דאחכ' החזירו להשליכו' לשעור פטור'
והעושה עיסה לחלקה בצק פטורה' ב' עמות שיש בשתייהן
שעור חלה ואין באחת שעור שנגעו זו בזו ונטשו זו בזו אם
היו של שנים אפי' ממי' אחד פטורי' מן החלה ואם ידע שאין
מקפידין על רוב העיסו' מצטרפין' היו שתייהן של איש אחד
אם היו מסין אחד מצטרפין ואם היח מקפיד שלא יגעו זה
את זה אפי' היו ממין אחד אינן מצטרפו' עיסת חטי' שנגעה
בעיסת הכוסמין מצטרפות בשאר מינין אינן מצטרפות וכן
עיסת שעורים שנגעה בעיסת כוסמין או שכולה' שועל' ו
ושיפון שנגעה כל אחת משלשתן בחברתה מצטרפת' עיסת
חרש אינה מצטרפת בשל' ישן אעפי' שהן ממין אחד שלא י
יאמרו תורמין מן החרש על הישן' אלא יביא עיסה אחרת
חרש או ישן ויצטרף להשלים השיעור' והכולל קמח חמשת
המינין ועשה ככלן עיסה כלן מצטרפות' עיסה פחותה מ
משעור מכאן ועיסת פחותה משעור מכאן ועיסת
שאינה חייבת בחללה באמצע' כגון עיסת
אורז או כיוצא בה או עיסת תרומה או עיסת גוי אעפי' ש
שנוגעות זו בזו אין מצטרפו' שהרי הפטור מן החלה מכריל
באמצע ואכהיה באמצע עיסה שהודמה חלתה מצטרפות
שהרי זו כבר היתה מחוייבת וכן אם היתה ביניהן עיסת פין
אחד או עיסת איש אחד או עיסת חרש מצטרפות ב' עיסו'
שכל אחת מהן פחותה מכשעור' שהפריש מכל אחת חללה
וחזר ונגעו זו בזו ויש בשתייהן שעור חייב להפריש מהן ש
שהחלות הראשונות שהפריש אינם כלום' מאמתי תתחייב
העיסה בחלה משיתערב הקמח במים ויעשה הכל גוף אחד
והאוכל ממנו אחר כן קודם הפרשת חלה אפי' אכילת עראי
חייב מיתה' ובזמן הזה ככין אותו סבת מרדות' הסק' יש
עיסתו קודם שתתגלגל או שהפקירה פטור מן החלה' ואם
פדאה קודם שתתגלגל חייבת' וכן נכרי שנתן לישראל ע
עיסתו קודם שתתגלגל חייבת בחלה' הלוקה בחוצה לארץ
פת מצותו יש' צדי להפריש ממנו חלה אבל הלוקה מבעל
הבית אינו צריך ואין צדי' לום' והמתארח אצלו' ואין שיעור
לחלה רק בזמן שהיו נותנין אותה לכהן נתנו בה חכמי' שע'
בעל הבית אחד מששים ונתתום אחר כפח' כתב הר' אשר

הורמה חלטה וכותנו לתוך עיפה שהורמה חלטה ורי זר
מביא עיסה שניה שיהיה בה שיעור עם אותו שאור ונותנו
בצד אותה עיסה ומפרי' ממנה שיעור חלה עליה ועל השאור
כדי שיטול מן המוקף . אין לו עיסה אחרת מוציא חלה על
הכל . וכן דעת הל' במזל . ובאר עוד שאם אין לו עיסה
שניה נעשית זאת בלה טבל ומפריש חלה על הכל שחטבל
במינו אוסר במשהו מתוך כך נראה באה שאור של פטור
הועיסה של חיוב שמוציא חלה אחת על הכל . והרף זל פי'
כמו שאנו רגילין אחר פסח שלוקחין שאור של גוים ונותנין
בעיסה של ישראל שמוציא חלה אחת על הכל מיכיה וביה
ואין לחוש משום הפטור על החיוב . ומה שאנו רגילין
ללוש עיסה אחרת זו היא חומרא יתרתא . וביט' של פסח
מפריש חלה בלא ברכה ולא יקרא לה שם עד שתאפת אלא
יעשה אותה בעין עונה ויאפה אותה עם השאר ואחכ יצוף
הכל בסל אחד או בקערה אחת שהסל מצדף הכל לחלה כמו
שכתבנו . ואחכ יברך עליה להפריש תרומה ויצניע' לאתר
יש' שישרפנה אבל לא יקרא לה שם בעודה עיסה לפי ש
שאינו רשאי לשרפה שאין שורפין קדשים ביט וגם אינו ר'
רשאי לאפותה אחרי שאינה נאכלת ואם יצנה בעיסה
תבא לידי חסוך הילכך אין לה תקנה אלא כמו שכתבנו .
ובשאר ימים טובים שאפשר לשהותה ואם תחמיץ אין כ'
בכך בלוי קורא לה שם מיר ומשהו אותה עד אחר יום טו'
וישרפנה ומי ששכח ולא הפריש חלה בין בחל בין ביט' ס'
משים הכל בסל אחד או בבלי שיש בו בית קבול שאין כלי
שאיין בו בית קבול מצדף הפת לחלה בזמן הזה שאין חלה
אלא מדברי' ויבצע אחת מן הקבירות ויכר תחלה כמו שהי'
מברך בעיסה ואחכ מפריש ושרפנה ואם היה יט' מניחה
עד הערב ואחכ שורפה שאין שורפין קדשי' ביט' ואם היה
שבת אינו רשאי להפריש אלא נותן עיניו בצד אחד בכבר
אחד ואוכל מצד אחר מן האחרים . וכת' הרשבא זל ויש מי
שהורה להקל ולהפריש חלה חוצה . ארץ אף בשלש מעיט'
שאין נראה זה כמתקן שאין הפרשתה מעכבת כמו חלה
חוצה לארץ אוכל והולך ואחכ מפריש . והר' יצחק זל כתב
דאמרי' חלת חוצה לארץ אוכל והולך ואחכ מפריש דלא
בעי סוקף וכשהעיס' נילושה יחד אין חוששין רק שישאר
אחר מן הלחמים . אבל במצות שלשין כל אחת לבדו צרי'
שישאר מכל אחת מעט . והרף זל כתב נראה שצדי' להפרי'
מכל שיור ושיור דאין סבירא להועיל צדף כמה שנאכל ש'
שאין בעין השתא . וכת' הרשבא זל ויש מי שהורה לשייר
קצת יותר מכדי שיעור החלה שהוא מפריש מפני שצדי'
להפריש מן המוקף . עכ' והמפריש חלת האור מן העיסה
ביט' משהין אותה בלא שריפה ובלא אפיה לפי שאין אופין
אלא לצורך יש' והם בשאין בעיד כהן קטן שלא יאודו קרי'
מיסיו אבל אם יש שם כהן קטן שלא ראה קרי' מיסיו ואו א'
אפי' גדול שטבל לקריו והעריב שמשו יכול לאפות' ולהתנו'
להם ויאכלוה' . והרב בע' התרו' בת' שאף כהן שאורו קרי' ו'
ואפי' לא טבל ואם סכטלה ברוך חולין מותר לאכלה הבין
אך הור' אסור לאכלה על ידי בטול הרוב . וכתב נמי שיש ס'

מקומות שמפרישין אחרת חלה שניה ונותנין אותה לכרין ו'
ואוכלה אפי' בעל קרי ואף אשתו נדה וצריך לזרוד שלא
יתנבה בקערה עם מקדושת פן יאכל זר או גוי אחרי כן בא
באותה קערה . חלה הראשונה או השניה אם נתערבבו פ'
בתולין צריכה אחר וסאה במין במינו כדי להתירה לזרים ו'
ואם בשאינו מינו כגון חטים בשעורים סגי בששי' כך הוא
הדין אפי' בשל חוצה לארץ . אבל אם נתערבה ברוך חולין
ולא במאה מותרת דוק לכהן אפי' לא טבל לקריו אבל לזרים
לא . עכ' . הנדה וכיוצא בה סברת ומפרישת חלה בחוצה
לארץ . אין חיובין בחלה אלא חמשת מיני תבואה בלבד
שהם חטים ושעורים כוסמת שבולת שדעל ושיפון . אבל
פת אורז ודוחן ושאר מיני קטניות אין חיובין בחלדה כלל .
עיסת הרבים ועיסת השותפין חייבת . עיסת הבחמה כגון ע'
עיסת הכלבי בזמן שאין הרועי' אופלין ממנה פטורה .
עיסת הנכרי פטורה . ישראל ונכרי השותפין בעיסה אם
יש בחלק ישראל שיעור חלה חייבת . ויש כותבין שאפילו
אין בחלק ישראל שיעור חלה חייבת משום דעיסה לית לר'
קלה ונכרי דכלה דישאל היא דקא מפק' לה מחלה אבל
אם גוי עומד עליו פטורה שאין לחוש לכך דמתם גוי מצע'
פעי' . אבל עיסת השותפין כגון התלמידים הלומדין לפני ה'
הרב אעפי' שאין שיעור בחלק האחד לבדו כיון שיש שיעור
בין של כלן חייבת בחלה ואעפי' שנתערב חלקם זה בזה ש'
שלא מדעתה . והמפריש חלה צריך ליטול רשות מבעליה
העיסה . ויסלה אשה לום לחברתה ליטול לה חלה מעיסתה
אפי' קודם לישא ואעפי' שאינה חייב' עדין בחלה והתלמיד'
שתוא כמו אורח יכול לום לבעל הבית להפריש חלה סבל
העיסות שיהיו לו ככאן ולהבא ומפריש מהן בעל רובית
ואינו צריך ליטול אחר כן רשות בכל פעם . כך כת' הבעל
והתרומה והר' יצחק זל . ולסרו הנשים להיות כתבנות
בשעת הפרשה שתהא חלה על העיסה ועל השאר ועי' הק'
הקמח שתוסוף אחרי כן בעריכתה . המעיר קמח חטי' וקמח
אורז ועשה מהן עיסה אם יש בה דגן חייבת ואם לאו פטורה
ואפי' היה השאר של חטים . העושה עיסתו ליבשה לחמה
או לבשל בקדרה פטורה מן החלה שאין זה מעשה לחם
עשאה תחלה על כנת לבשלה בקדרה והשלימה לעשות פו'
או שהתחילה לעשות פת אפי' השלימה לבשלה בקדרה . ו'
חייבת . לשה בין וסמן ודבש או נתן לתובה תבלין אב'
אפאה בתבוא או על גבי קרקע כמחשבת או על גבי מחבת
חייבת שכל זה מעשה לחם . והר' יצחק זל כת' חלה העו'
כפול מדין תחלתו עיסה הילכך הני פרטולש ורישולש
אעפי' דסופן סופגין כמסקה מס' כיון שתחלתו עיסה ו'
חייבת . וכן נראה לענין ברכת המוציא דאין לחלק מההני
דנטלו לאכלן גבי מנה שהיא מטיגת בשמן דיהיונו סו'
סופגין מיהו הוידמילש שקירין אלסריאה ליכא עליה ח'
תורתא דנחמא ופטורין מברכת המוציא אך חייבין בחל'
ומורי רבנו יחיאל זל היה מסיפק לפי שאין רגילות לבש'
מהן בקרחה שיעור חלה ודומה קצת לעשה עיסתו לחלק'
בצק והיה סגור להפריש חלה בלא ברכה . אבל בתיולש

כאמיתיהן ובאמיתיהן כראית בפרק אותו ואת בנו • חיושב
 בקרון פטור אבל אסור אבל המזונגן פטור • וכתב הר יצחק
 זל מותר להכניס ב' מיני לדיד ואם רבעו זה את זה אין זקוק
 להפרישן • ואונו ישוב ואונו חבר כלאים זה בזה ושור ישוב
 דש ר חבר אין זה כלאים • עכל' דמות' לחרוש בארם וככתמ'
 או למצוד העגלה עם הבהמה • וכן כל כיוצא בזה • עגלה
 שהיו הכלאים מושכין אותה היושב עליה אעפ' שלא הנהיג
 לוקח • ואם היו אחד יושב ואחד מנהיג או אפ' מאה מנהיג
 כל אחד מהם לוקח והחור בשור פטולי המקרשלי או המרביע
 בו לוקח משום כלאים שכל בהמה של פטולי המוקרשין
 בקרש וחול מעירבין זה ונמצ שהיא כבהמה טהורה וממאה
 מעירבין כאחד • וכת' הרש זל מאי טעמ' אמר רחמנ'
 חרישה בשור ובחמור משום דשור פטר וחמיר לא פטר חס
 רחמנ' על חלישות דעתא דחמור ואמר • **כלאי בגדים**
 אין אסור בכלאי בגדים אלא של צמר
 החלים ופשתים אבל יש בכרבי היס מין צמר דומה לצמר ו
 ואסור עם הפשתן משום מראית העין • וכל חמור הצמר עם
 הפשתים אסור ואפ' לתפיר בגד צמר עם חוט פשתן או ל
 לתפור בגד צמר בבגד פשתים אפ' בחוט של משי אסור •
 כתב הלמנע שאסור לתפור בגדיו ביד הגוי אם אינו יושב
 אצלו כי חיישינן שמא יתפרס בחוט פשתן • והקושר חוטי
 פשתן ב' זוטי צמר או הגורלן או הגיתן צמר ופשתן כשק או
 בקיפה זכרן או הקושר גדיל צמר בגדיל פשתן או הכקפל
 בגדי צמר ופשת' כשק או בקיפה וחשק יאר היו אלו כלאים
 שכיון שלתחבר ממ' נאסר • וכלאי בגדים אין להן שעור
 שחוט כל שהוא אפ' בבגד גדול אסור • צמר החלים שטרפו
 עם צמר מין אחר וטווה הכל אם הרוב של מין אחר מות עם
 הפשתן ואם מחצה על מחצה הכל כצמר החלים • ואסור עם
 הפשתן • וע' דת הכפשים שעושים כהן מלכושין אעפ' ש
 שתופרין אותן בפשתן מותרין ואין חיישינן לגוססו של צמר
 שנכרכות בחוטי פשתן שתופרין בו לפי שכטלו במעוטן •
 וכן הקנבוס והפשתן שטרפן • וטוואן אם הרוב קנבוס מותר
 הצמר מחצה על מחצה אסור • והרף זל כתב ויש מחמירין
 שלא לדבק עורות בבגד צמר כשהן תפורין בפשתן • עב' •
 והעושה בגד כלו מצמר גמלים או צמר ארנבים וכיוצא בהן
 מדברים המתירים עם הפשתן או כלו קנבוס • או צמר גפן
 המות עם הצמר אסור לארז חוט פשתן מצד זה וחוט צמר
 מצד אחר • וכן אסור לגשות סימן של פשתן בבגד צמר או
 או של צמר בבגד פשתן • ולוכש אדם בגד צמר ובגד פשתן
 וחוגר עליהן מבחוח • ואין כלאי בגדים אסורין אלא ללבטן
 או להתכסות בהן אבל לעשותם ולמכרם מותר • ועושה אדם
 אהל כלאים ויושב תחתיו שאין אסור להתכסות בהן אלא
 דרך מלבוש • וכן מותר לישב על גבי מצעו של כלאים שאין
 אסור אלא להעלותן עליו • אבל מדבריהם אפ' לי מציעת זו
 על גב זו והתחתן שבהן כלאים אסור לישב עליהן שמא י
 יכרך נימא על בשרו • ואם היו קשין שאינן נכרכין מותר
 לישב עליהן ולהסב עליהן והוא שלא יגע בבשרו בהן וכת'

הכרם הם מיני תבואה או מיני זקוק שנוהג
 עם הגפן בין על ידי ישראל בין על ידי גוי בין
 שעלו סאל' הן בין שנטע הגפן בתוך ה
 הירק שניהם אסורין אפילו כזנאה • והאוכל כזית מהן לוקח
 מן התורה • והירק והענבים מצטרפין לכזית • וכלאי הכרם
 בחוצה לארץ אסורין מדבריהם ולא אסור אלא לזרע שני
 מיני ירק או תבואה עם החרצן במפולת יד אבל לזרע בצד
 הגפנים בתוך הכרם מותר לכתחלה בחוצה לארץ • ואעפ'
 שמותר לזרוע הירק הזרע שם אסור והוא שידארה אותו ל
 לוקט ומוכר וספקו מותר • וכתב הר יצחק זל מיהו על גבי
 שרש גפן אם אין שם עפר ג' טפחים לא יביא זרע לשם גב'
 בחוצה לארץ סגו דהוי כמין הרבה שמתוך שערט הגפן רך
 נכנסין בו שרשי הזמור • **כלאי אילנות** כגון להרכיב
 אילן של מין אחר
 אחר אפ' בחוצה לארץ אסור • כתב הרף זל להרכיב פי יחיד
 של תאנה או של תפוח כ' בשל אילן אחר או בשל מין אחר
 אסור וכן נמי מפרש דשאים בד' שאים משום בעיא דהרכיב
 ב' מיני דשאים בפרק אל' טרפות כדפי' בת' ספ' שם • עב' •
 ואפ' להגיח הגוי לעשו לו • וכן אסור להרכיב אילן בירק או
 ירק באילן והמרכי כלאים לוקח בכל מקו • אבל מותר לזרוע
 אילנות כלאים כאחד או לזרוע זרע אילן כאחד שאין
 אסור כלאים באילן אלא הרכבה בלבד • ואעפ' שהמרכיב כ'
 כלאים לוקח מותר לקיים המורכב ופרותיו מותרין כאכילה
 אפ' לזה שעבר • ומותר לנטוע יחור מן האילן שהורגה כ'
 כלאים • כת' הרש זל והלכת מותר להרכיב אילנות מין במינו
 שחודות בלבנות ודקות וזמנת אעפ' שיש לו שם לזרע אבל
 אילן נושא פרות באילן שאי' נושא פרות אסור להרכיב
 וכש' מין בשאינו מינו • **כלאי בהמה** אסור
 להרכיב כלאים ואפ'
 ואסור לססור לגוי בהמתו להרכיב לו כלאים אסור ומי שעבר
 להרכיב בהמתו כלאים הגולר מהן מותר כזנאה • ואם הוא
 של כלאי בהמה טהורה מותר באכילה ואחר בימיה חיה וזוף
 אסור להרכיב כלאים ואינו לוקח ערי שיכנים כמכחול
 בשפופרת אבל אם העלים זה על זה או שיהיה מין א'
 אותו ממת מרדות • והילודים מן הכלאים אם היו אמותיהן
 מין אחר מותר להתיין זה עם זה אבל אם אין אמותיהן מין
 אחד אסור להרכיב זה וזה אפ' על מין אמו • ואסור לעשו'
 מלאכה בכל שני מינין שהאחד טהור והאחר טמא והעושה
 מלאכה בהן לוקח • ומדברי סופרים כל ב' מינין שאסור ל'
 להרכיב זה עם זה אסור לעשות בהן מלאכה • ואם עשה בהן
 מלאכה מכין אותו ממת מרדות • וכת' הר יצחק זל לא ידענו
 מנא ליה הא לתרים במזל • והיום זל כתב כמי הרש כסול' וזל
 כל ב' מינין אסורין לחרוש ולרוש ולמשוך ולמהיג אפ' פרד
 חמור • עכל' • ואפ' אם משך אותן או הנהיג אותן קשורים
 ואפ' בקול • וכתב הרף זל מכאן נכון לאסור לתת שלום ל'
 לגוים והנהיגים כלאים לפי שהכחם ממהרות ללכת בשביל
 הקול • וצדי' לדקוק בפרד' שהיו דומות זו לזו לפי שחלוקין

ול תרומה ומעשרות נהגין בחוצה לארץ מודבנן אפי' קונה
 מן הגוי דגן הישראל חייב בתרומה ומעשר ואם קנה מן הגוי
 שבלים לצורך מצות ומרחן גוי לצורך ישראל בשליחות
 ישראל חייב בתרומה ושלוחו של אדם כמותו כך שמעתי
 מפ' הראב"ד ז"ל אבל אם המוכר גוי מרחו פטור ואם השדה
 של ישראל ומרחו גוי פטור הילכך השבלי שאדם קונה לצור'
 המצות ומרחן ישר' יתחייבו בתרומה ומעשר עכ"ל אשר נל'
דין הלכות מוזחה

צ

כיצד כותבין את המזוזה כותב כ' פרשיות שמע
 וזויה אם שמוע על דף אחת ביריעה אחת
 ועושה לה ריח מלמעלה וריח מלמטה כגון חצי צפון ואם
 כתבה בשנים או בשלשה דפין כסוה ובלבד שלא יעשה
 כזב או כפו עתל או כמו קובה ואם עשה מאחת סאלר' פ
 פסולה הקדים פרשה לפרש' או שכתבה בב' עורות פסולה
 ומצוה לעשות ריח בין פרשה לפרשה סתומה ואם עשה
 אותה פתוחה אין בכך כלום לפי שאינה סמוכה לה בתורה
 וכתבו רז"ל להניח קצת חלק בסוף שמע וקצת בתחלת זויה
 כראמרי בירוש' פתוחה מכאן וסתומה מכאן והלכה למשה
 מסיני שיהיו כותבין המזוזה על הודכוסטוס ובמקום שער
 דאם כתבה על הקלף או על גיל במקו' שער כשדה לא אמרו
 דיכוסטוס אלא למצוה וצריך לשרטט אותה ולדקוק בה
 במלא וזמר דאם לא עשה כן פסול ומנהג פשוט שכותבין
 על המזוזה מכחודן כנגד הריח שבין פרשה לפרש' שדי ואין
 כזה חפסד לפי שהוא מכחודן ושעב' למה כותבין זה השם
 יותר מן האחרים לפי שהוא נותריקון שומר דירת ישראל
 ואלו האנשי' הטפשים שכותבין בה מכפני' שמות המלאכי'
 והשמות הקדושים או פסוק או חותמות לא די להם שבטלו
 המצוה אלא שעשו המצוה הזאת שהיא יח' השם של הבה'
 ועבודתו כאלו הוא קמיע על הגיית עצמן כמו שעלה בלבם
 הסכל שזוהו דבר המנהג בהבלי העולם וזרי אלו הם ככלל'
 מי שאין להם חלק לעולם הבא ומצוה לכתוב על הארץ

כשטח אחרונה בין בראש שיטה בין באמצע שטה ונהגו
 כל הסופרים לכתוב בכ"ב טורות על הארץ בראש שטח א'
 אחרונה ואלו הן הגיבות שבראש שטה ושטה שטע ה'
 הדברים למנין ובשכבך בין והיה מצוה בכל יורדו
 עשב פן והשתחויתם השמים ואבותם ושבתם אתכם
 אהם בדרך ובשעריך אשר על הארץ וצריך שיזוהר
 במלא וזמר שיהיו שתיחן כתובות כספר תורה שאם כתב
 החסר מלא או המלא חסר פסול ער שיתקן ודיוק התיבות
 המלאיות והיסודות תמצא למעלה בהלכות תפילין השומר
 בית בחוצה לארץ פטור מן המזוזה כל ל' יום וכן חוד בפנדוק
 בארץ ישראל פטור ל' יום אבל השומר בית בארץ ישראל חייב
 במזוזה חוד והמשכיר בית לחברו על השומר להביא מזוזה
 ולקבוע אותה אפי' במקום שהיו ניתבין שבו על זה ספני ש
 שהמזוזה חובת הדר לא חובת הגיית וכשיצא מן הבית לא
 יטל' כידו ויצא ואם היה של גוי נוטלה מסנו כשיצא וצדי

לחזור בתבין שבה ואלו הן התבין פרש' ראשונה יש בה ז' א'
 אותיות על סל אות מהן ג' זייבין ואלו הן שיק' ועין' של שמע
 ונון' דנפשך וב' זייבין של מזוזות וב' ט' של טוטפות והפרש'
 שניה יש בה ז' אותיות על כל אחת מהן ג' זייבין ואלו הן ג'
 של דגך וב' זייבין של מזוזות וב' ט' של טוטפות רצ' של האר'
ואלו הן הלכות הקביעה אחר שהיא כגובה גוללין
 אותה מסוף השטה לתחלה ומביחין אותה
 בשפופרת של קנה או של עץ או של כל דבר ומניח אותה
 כמזוזות הפתח הימנית דרך ביאה בממז' או מפתח ברה'
 ומכניס הכזוז בתוך הלל הפתח בטפח הסמוך לחוץ בתחלת
 שלישי העליון של גובה השער ואם קבעה למעלה מזו כשרי'
 והוא שירחיק מן המסקוף טפח ונשים חייבות במזוזה ויש
 מי שאומר שער שיש בה חזירים פטור מן המזוזה ואין זה
 נמצא בשום מקום בתלמוד ובירוש' והר"ז כתב אפי' הוא
 אמת דוקא בפתח שאינו גבוה כי אם עשר טפחים והשתא
 כשכניח המזוזה בשלישי העליון כמשפטי' ממ' היא ותך עשר'
 מן הקרקע אבל לדין שהפתחים גבוהים וכשכניחה בשלי'
 העליון היא למעלה מעשרה מן הקרקע אין
 להקפיד בחזירים כך נמצא בסודר הר' חיים בן הר' מערה
 שסודר על פי גדולי' עכ' אמנם בכל מקו' שיש טנוף סביבה
 טוב לכשתה שלא תהא נראית ובמקום טהרה טוב להיורג'
 נראית כת' הר"ז ול' בית משכב הנשי' פטור מפני שמכבסות
 ורוחצות בהן ומקשטות עצמן שם וכן אית' ביזמא פק' וצע'
 וכן נמי כתב הר"ם בע' חדר או עלית שאיש ואשתו ישני' בה
 פטור מן המזוזה ומביא ראיה טפן' דיומא דאמר באמרי'
 אמרו בית הכסא ובית המרחץ ובית הבורסקי פטורין מן ה
 המזוזה מפני שהנשים מתקשטות שם כל שכן חדר שאיש
 ואשתו ישנים בה וקודם שיקבענה בולת מבר' לקבוע מזוזה
 מזוזת היחיד נכודקת פעם בשבוע מזוזת דרכים פעמי'
 ביובל שמא נקרעה אות אדת או נסחקה נציים ועבדי'
 חייבין במזוזה ומתבין הקטנים שיניחוה בבית שלהם ובית
 שחייב במזוזה צריך עשרה תנאים ואם חסר אחד מן פטור
 מן המזוזה ואלו הן שיהיה בו ד' אמות על ד' אמות לא פחת
 ושיהיו לה מזוזו ומסקוף ותקרה וולתות והשער יהיה גבוה
 י טפחים לפחות ויהיה הבית חול ועשוי לדירת אדם ולדירת
 כבוד ולדירת קבע בית שיש בו פתחים ודרכה כלם חייבין ב'
 במזוזה ופתח שבין שני בתים הלך אחר הצד לידע מה היא
 יסין ביאה וצריך להביאה בצד יסין של ביאה וצריך להביאה
 בשלישי העליון של פתח ואם הניחה כנגד פסלה פי' כנגד
 פרשי' זל זהו משכבת וזה פי' זהו מעמד ולצאת ידי
 שניהם להניחן באלכסון מזוזה היא חובת הדר ובצאתו
 ובכאן יזכור השם ית' ויתך כדרכי' ומל' מי שיש לו תפילין
 בראשו ובזרועו וציצית בכגודו ומזוזה בפתחו מוכטח לו ש
 שלא יחטא שנ' חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם'
 ער כאן דיני מזוזה

דין הלכות בלאים כלן

ע"כ

צא

לסיג פטור והרבר תלוי ברעת הנטע ' והנטע לרבים בתוך
 שדה בחוצ' לאר' פטור ' והנטע ברשו' הרבי' והנטע כמפיג'
 והעלה מאיליו ברשות היחיד ונכרי שנטע בין לעצמו בין
 לאחר והגולן שנטע הכל חייבין בעלה ' כתב הרמ' נע' כפס'
 עולה מותרת ודאי עולה אכורה אף בשל גוים ' וכת' הבעל
 התרומה זל שישראל שיש לו כרם או פרדס של עולה ' ויש
 לגוי שותפות בה מותר לו לומר לגוי אתה תעזור ותנפש ג'
 שנים עולה ותאכל כל הפרות ואני או שלוחי נעשה כן ' בג'
 שנים הבאים אחרי כן אעג' רבשבת כי האי גונא אסור אבל
 אם ישראל בשאר דשלוש שלש שנים תזרע תזמור גם אתה
 לבדך ואני אוכל הפרות חלפי אתה ג' שנים ראשונים נראה
 דאסור ' אבל אם הגוי נוש' בפרות שלישי או רביעי גם בג'
 שנים שאחר זה מותר ' עב' העולה מאיליו כי עדים פטור ו'
 ואפי' הנטע במקום שאין ישוב פטור אם לא יעשה כו'
 שיטפלו בהן להביאן לישוב ' הנטע למצוה כגון אתרוג ל'
 ללולב וזית לכנורה חייב בעלה הקדוש ואחכ' נטע פטור '
 נטע ואחר הקדי' חייב ' הנטע בעצין ואעפי' שאינו נקוב
 הרי הוא כארץ לאילן וחייב בעלה ' ואילן שנטעו בתוך ה'
 הבית חייב בעלה וגם שהרכי אילן מאכל על גבי אילן סוק'
 חייב בעלה ' ואחד הנטע גרעינה או יחור מן האילן או ש'
 שעקד האילן במקום זה ונטעו במקום אחר חייב בעלה '
 ומוכה משעת נטיעתו ' וזעזע האילן ואחכ' מלא סביבותיו כ'
 בעפר אם יכול לחיות אם לא מלא סביבותיו פטור מן העלה '
 ואם לאו הרי הוא כמי' שנטעו מעיקרו ' עקרו כלו עב' ג'
 גבשושית עפר אשר טרשיו בה וחזר ונטעו עם אותה ה'
 הגבשושית אם יכול לחיות באותה גבשושית בלא נטיע'
 פטור ואם לאו חייב ' אילן שקצצו מעט הארץ והח' אף חייב
 בעלת ומונין לה משעת הקציצה ' אחד הניטע ואחד ר'
 המבריך ואחד המרכיב חייב והוא שעקד הבר' מן האילן
 והמרכיב בארץ או הרכיבו באילן אחר אבל אם מתחבר בד'
 אחר מן האילן והמרכיב לארץ או הרכיבו באילן אחר ועקד
 הכד מעורה באילן הזקן פטור ואם עשה פרות הילד הוזה'
 שהרכיב ואחכ' נפסק עקרו שהיה מעורה בזקן מנה משיע'
 שנפסק ואותן הפרות מותרין שהרי גדלו בהתר' ואם הוסיפו
 אחר שנפסק מאתים אמורי ילדה שסככה בזקנה והיו פרות
 בילדה אפי' הוסיפו מאתים אמורין שאין גדולי התר' מעלין
 העקד האסור ' אילן שהבריך מפכו בד' אחד בארץ ואחר כך
 עקד האילן כלו והוא חי מן הכד שהבריך בארץ מוני לאילן
 תלמה שצמח מן ההכרחה משעקד כאלו עתה נטעו המבריך
 בד' אחד מעורה באילן וחזר והבריך פעם ב' ג' ממה שצמח
 אותו הכד ואפי' הם מאה כל זמן שלא יפסק העקד הראשון
 מן האילן הזקן הכל פטור מן העלה ' ואם נפסק העקד ה'
 הראשון מנה לכל פשיעה שנפסק ' אילן היוצ' מן הגזע פטור'
 מן העולה מן השדשים חייב ' ילדה פחותה מטפח חייב'
 בעלה כל שנותרה לפי שנראית כנטיעה בת שנתה ' בדא'
 כנטיע אחת או כב' כנגד ב' ואחת יוצאה זכב אבל אם היה
 הפרס כלו פחול מטפח מונין לו כמו שמוני' בשא' אילנו לפי'

שיש לו קול ' כל שחייב בעלה יש לו רבעי וכל שפטור מן
 העלה אין לו רבעית שנ' שלש שנים יהיה לכם עולים לא
 יאכל ובשנה הרביעית יהיה כל פרוי קדש הלולים לה ' וכל
 פרות שיוציא בשנה הרביעית צריכין פדיון ואין דין נשער
 רביעי נוהג בחוצה לארץ אבל אוכל פרות שנה רביעי בלא
 פדיון כלל ' והורו מקצת הגאונים שכרם לברו צריך פדיון כ'
 בחוצה לארץ ' כיצד פודין פרות נטע רביעי אוספין כל ה'
 הפרות וכניחין אותם בסוק' אחד ואחכ' סב' אקבל על פדיון
 נטע רבעי ' ופודהו על פי ג' כפי שזויו על מנה שיוציא
 יציאת השומרים והחמרים והפועלים ' ומניח המעות ואומר
 כל הנלקט מזה מחולל הוא על מצו' אלו משער כך וכך סלים
 כסלע או כדינר או בפשוט לפי מה שיהירשכ פרות ועל פי
 אשר יעריכו אותן הג' זאי אפשר לפדותן במחורב' ' ובזמן
 הזה פודין כל הפרות אפי' על פרושה אחת ואומר הרי אלו פ'
 פדויין על פרושה זו ומשליך אותה לים המלח או שוחק ז'
 ומטילה לנהר שלא יהנה אדם ממנה לפי שהיא קדש שכבר
 חל עליה קדושת הפרות או מחללין הפרות על פרות אחרים
 בשוה פרושה ואומר כל הפרות האלו מחללי' על אלו הפרות'
 ושוחק אותן ואוכל כל פרות הנטיעה ' ויא' אחר הברכה רבון
 העולמים גלוי וידוע לפניך שבזמן שבית המקדש קיים היו
 פרות רבעי להקדש ועבשו שאין בית המקדש קיים יהי רצון
 מלפניך שתהא פרושה זו להקדש ויצאו פרות אלו לחולין '
 והבהג' זל כתב שצריך לפדות הפרות בד' זוזים וסמך על ל'
 לשון אחר שמצינו במסכ' ערכי זיל שקיל ארבעה זוזין דוק'
 בודאי אפי' גפחות מכן מחולל דהלכה כשמואל דאם הקדש
 שזה אלף זוז שחללו על שוה פרוט' מחולל ואעפי' ששמואל
 לא אסר אלא בדיעבד אבל לכתחלה לא ' זהו בארץ ישראל
 אבל בחוצה לארץ אפי' לכתחלה מותר ' ואין פודין פרות
 כנטיעה רק פרות של שנה רביעית אבל כל ג' שנים ערלי' לא
 יאכל ואין בו שום התר' אכילה ואפי' העצים אמורין בהגאה'
 ופרות נטיעה שנטעה מד' יום לפני ה' שבארנו שעלתה לו
 שנה אמורין כרביעי עד טו' בשבט של שנה רביעית ואם
 נתעברה השנה נתעברה אף לרבעי ' נטעה פחות ממל' יום
 לפני ה' הרי הוא נטע רביעי מרה של שנה רבעי ועד מופה
 נטיעה מרה תשרי עד טו' בשבט מונה לרבעי ' פיוס ליוכ'
 נטיעה שנטעה ג' שנים לסיג ולקורות ומכאן ואילך נמלך
 עליה למאכל אין לה רביעי לפי שאין לה עולה שכל שאין
 לה עולה אין לה רביעי ' חצילין ההלובין ומי גפנים והסמרד
 אין להם לא עולה ולא רבעי ' והענבים ששדפן קרי' כ'
 והחרצנים והזנים והתמר שלהן וקלפי רמון והגץ שלו וקלפי
 אגוזים ונרעניהן אמורין בעלה ומותרין כרבעי והנובלות
 כלן אמורות הצלף האביונות שלו חייבות בעלה והקפריסין
 מותרות ' כת' הר' יונה זל העלה נהגת בחוצה לארץ ואסור
 בהגאה ' וכל שאסור בהגאה אסור לתתו לגוי במתנה ס'
 מדאצטרי' למשרי' בנבלה ' והגתן עולה או חמץ בפסח או
 בשד כחלב לנכרי או לכלב שמזכותיו עליו לוקח ומצור'
 עולה וכלאי הסם בין בארץ ישר' בין בחוצה לארץ לשרוף
 ג טו

חרש זל בספר האורה הילכך כרים וכסתות שהן תפורין ב
 כבלאים אין לחוש בהן לכריכת נימא דקשין הן ולית לן בה
 וממ' ראוי נמי לכתחלה לשמור הני כרים וכסתות דיון שלא
 לתפורן בכלאים מפני שפעמים שאדם מנערן ומוציא תכנן
 או צמרן ומתכסה בהן עבלי' מעל שהיה כלאים בזמן ש
 שאין לו עקב מחתר ללבושו שיעור הרגל אינו נהנה כשאר ע
 עור הגוף תופרי כמות תופרין כודכן ובלבד שלא יתכונן
 בחמה מפני החמה ובצנה מפני הצנה והצנעין תופרין כאלו
 וכן כוכרי כמות שוסרין כודכן ובלבד שלא יתכונן בחמה
 מפני החמה ובצנה מפני הצנה ובגשמים מפני הגשמים ור
 והצנעין מפני' כנקל לאחוריהן לא יקח אדם ביצה חמה
 וכיוצ' בה או דבר צונן מפני צנתו בכגד כלאים שהרי נהנה
 בו בחמה מפני החמה ובצנה מפני הצנה ולא ילבש כלאים
 עראי אפי' שלא ליהנות בו ואפי' לגנוב המכס ואם עשה כן
 לוקה והר' יצחק זל פסק ללבוש כלאים לעבוד המכס מותר
 בר' שמעון דאמר דבר שאין מתכוין מותר והר"ם נע' אומר
 דאפי' שלא בשעת השטר אפי' ערקא דמסנא אסור כל שכן
 אם עשה כדי שלא יכיריהו ביהודי בודקים והיינו פרהסיא
 ואין אסור משום כלאים אלא בגדים שהן דרך חמוס אבל
 צלצלין שעושין בכתי ידים לצרוד בהן מעורר או תבלין
 ואספולכית או סמרטוט שכעייחן עליו רטיה וכיוצא כוד
 מותרין ואעפ' שבשרו נוגע בהן שאין דרך חמוס בכך ה
 המנהיג בחמו' מנהיג חבלים לתוך ידו מהן של צמר ומהן של
 פשתן וכודכן על ידו אבל אם קשה אסור לכרכן על ידו לפי
 שנעשו כלאים שפחת הידים ושל כלים ומשפחות ספר
 תורה ושל ספרים אסורין משום כלאים שהידי' נוגעות בהן
 חזק נכרכי על היד תמיד ומתכמי ועושי' מן הכלאים תכריכין
 לסת' וכן עושין מהן מדרע לחמור ויחשב עליה ובלבד שלא
 יהיה בשד נוגעת בה ולא יכחנה על מנפו אפי' להוציא ר
 החבל עליה והמת והבומ' שהיו לבושי' כלאים מות' לנשאן
 על הכתף כגד שאבד בו כלאים לא יעשנו פ
 מדרעת לחמור ששא יראנו אחר ויקרענו מן המדע' וילבושו
 שהרי אין הכלאים נכדין בו ולא ימכרו לגוי שמא ימכרו
 אותו הגוי לישראל אלא ביצר יעשה צובעו שאין דר' צמר
 וחפשתן עליו בצבע אחד ומיד יכיר אותו ושומטו ואם לא
 יכירו מותר כמא נשמש וחלך לו וכל אסור ספק אסור
 סדכריהם ולפיכך הקלו בהן הלוקח כלי צמר מן הגוים צרי
 לכדקס שסא נתפרדו בחוטי פשתן והמוצא כלאים של תור
 בבגדו פושטו ואפי' בשוק וכלאים מן התור הוא שוע טוח
 דגוז ופרת דגוז היינו שזור רל כל אחד ואחד לבדו ואחר כך
 מ זכרן יחד ומדרב' חייב אפי' אינו רק שדע או טווי או גוז
 זהלובש כלאים או המתכסה בהן לוקח
 ואם היה לבוש בהן אפי' כל חיוב אינו לוקח אלא אחת
 הוציא ראשו מן הבגד אעפ' שלא פשט את כלו חייב על כל
 אחת ואם התור בו ואמרו לו פשוט ושהה אחד שהתור בו
 כדי לפשוט וללבושו חייב על כל שהיה שהתור בו ואעפ'
 שלא פשט' וחסלבי' כלאים לחברו במזי' הלובש אינו יודע
 בהן המלביש לוקח והלובשן פטור כתב הר' יצחק זל אותן

סדינין סדיני פשתן שעושין מהן פרפוגט' אם יש בתוכן גוי
 צמר לבד מותרין אעפ' שתופרין עב הבגד של פשתן לפי ש
 שיכול להוציא כל הצמר מבין תפירה לתפירה בלא שום
 קריעה אבל אם יש בתוכן כלאי בגדים של צמר אסור הטעם
 בכלאים כי חשם ברא המינים בעולם בכל בעלי הגפשות
 בוחמסין ובעלי נפש התנועה נתן בהן כח התולד רש
 שיתקיימו המינים ההם לעד כל זמן שהוא ית' ידעה בקיום
 העולם וצוה בכחם שיוציאו למיניהן ולא ישתנו לעד לעל'
 כמז שנ' בחם לפינהו והמרבי' ב' מינין משנת וסכחי' מעשה
 בראשית כאלו יחשוב שלא השלים הקבה בעולמו כל הצור
 ויחפון הוא לעזור בבריאתו של עולם להוסיף בו בריות
 והמינין בעלי חיים לא יולידו מין בשאינו מינו וגם ר
 הקדושים כשבע שיוולדו מהן כגון הפרדים יסרת זרעם כי הם
 לא יולידו והנה מצד שני הרברים האלה פעולת הוהכבד
 בטינין במעשה נמאס וגם הצמחים אשר יתרכבו מין
 בשאינו מינו אין פרים צמח אחר כן ויהיה באסורם שני ה
 הטעמים ההם הנזכרים וזהו הטעם שדך לא תזרע כלאים
 שהוא בהרכבה על דעת רזל' ואמר אף כלאי זרעים מפני ש
 שנשתנו בטבעם כצורתם כהיותם יונקים ויהיה כל גרעין מ
 ממנו כאלו הורכב מכ' מינין ואמר לחרוש בשד ובחפור
 כפני שדך כל עבד אדמתו להביא צמדו ברפת אחד ויבאו
 לירי והרכבה ואמר כלאי הבגד לסייג כי כן עשתה התול' סיה
 כגזיר ענבים לחים ויבשי' בעבור החזקת היין ויש סחברו
 שמוסיף בטעם הכלאים כי הוא שלא לערכב את הכחור
 המגדלים הצמחים להיות יונקים זה מזה ממה שאמרו בברא
 רבה אסר ר' סימון אין לך כל עשב ועשב כלמטה שאין לו
 סול בקרקע וסכח אותו ואוס' לו גזל שנ' הידעת חקות שמי
 אם תשי' משכרו בארץ פי' שופר' וזהו המדכיב כלאים או
 זורען בכדי שיינקו זה מזה מבטל חקות ולכ' נאמ' בהם את
 חקותי תשמרו כי הם חקות שמים וארץ והר"ם זל סת' טעם
 זול מפני מה גזרה תורה על שעשנו ועל כלאים מפני שקין
 הביא זרע פשתן וחבל הביא גזי צמר וגזר הקב' שלא ית
 יתערבו פחת חוטיא פסגת צדיק נשלטו הלכו כלאי

דין הלכות ערלה

הערלה

היא שכל פרות שיעשה כל אילן מאכל
 בג' שנים משהיה נטוע אסורין בתארי'
 וספקן בחוצה לארץ מותר ומאסתי מוכין לערלה משער'
 נטיעה וראש השנ' שלה באחד בתשרי ואין מוכין לה מזה
 לזה אלא הגושע מדי' יום לפני רח' עלתה לו שנה ב' שבתות
 ללקיטת הנטיע' ול יום לחשוב שנה ופרות נטיעה זו אסור'
 עד שו' בשבט של ר' שהוא זה לאילן ואם נתעברה השנה
 נתעברה אף לערלה נטיעו פחות סמך יום לפני רח' מנה ג'
 שנים מזה נטיע מרח' תשרי עד שו' בשבט מנה ג' שנים
 לערלה מזה ליום וזכרוע אילן מאכל לסיג ולקורות פטור
 מן הערלה נמלך עליו לסמאל או שנטיעה לסמאל ונמלך ע
 עליו לסייג ולקורות חייב בערלה נטיעו סקצנו לסמאל
 וסקצנו לסייג ולקורות את אשר לסמאל חייב ואת אשר

לכך כפסוקים כגון יברכך יאר ישא כי אורך ימים ושנות חיים וכו' והדומה לאלו ונוטל הכהן המעט חולך לשלום רין פריזן פטר חמור צה

מצות עשה על כל אדם לפדות פטר חמור כשריו ואם לא רצה לפדותו מצות עשה לערפו בקפיץ מאחוריו ולא ימיתנו בסקל ולא בקרדום ולא במגד וכיוצא באלו אלא בקפיץ ואין פודין אותו רק בשה כשבים ושדיו עזים לא במין אחר ופודין בשה בין בזכר בין בנקבה בין בתמימים בין בבועלי מזמין בין בקטנים בין בגדולים ואם אין לו שה פודין אותו בשוויו ונותן דמיו לכהן ויש לו לפדותו בשה שזה דינר ואם נותן שוויו עין יפה לא יפחות מסלע עין רעה מחצית סלע בינונית ג' זוזי אבל מן דין התורה בכל שהוא ושתי מצות אלו נהוגות בכל מקום ובכל זמן ומצות פדיה קודמת למצות העריפה והשה שפודין בו לכהן והפודה פטר חמור חברו הרי הוא פדוי פטר חמור ער שלא נפדה אסור בהנא' ואם מכרו קודם לכן דמיו אסורי ואם מת קודם לכן הרי זה יקבר ואפי' לאחר עריפתו אם לא נפדה ואם לא רצה לפדותו ונתנו לכהן להשתמש בו ער שיפדנו בשה ויקח הכהן השה לעצמו או יעריפו ויקבר מאיסתו חייב לפדותו משנולד ער ליום אם רצה לפדותו פודה ואם לערפו עורף סבנים ולויים פטודין מפטר חמור ובמנו כן כהנת ולויה ואפי' נתעברו מישראל הלוקח עובר חמור של נכרי או הסוכר עובר חמור לנכרי אפי' ש שאינו רשאי פטור מן הבכורה ואין קונסין אותו על זה היה הנכרי שותף באם או בולד אפי' לא היה לו רק חלק אחד מני אלה בו פטור מן הבכורה היה לנכרי בו או באמו אבר אחד שאלו יחתך יהיה בעל סוף לגבי סוכה פטור מן הבכורה וכן המקבל חמו מן הנגוי להיות מטפל בו ויהיה הולד ביניהן או הנותן חמו לגוי בדרך זה הכל פטור מן הבכורה גוי שהפריש פטר חמו מודיעין אותו שאינו חייב וחרי פדיונו מותר בגזה ובעבודה פרה שילדה כפיין חמור פטור חמור שילד שנים חייב להפרי' אחד מהן לכהן ילד זכר ונקב מפריש טלה אחד כדי להקיע קדושה מסנו ויהיה מותר בהנאה אבל המלרר לבעלים שהרי ספק אם נולד ונקבה תחלה והמוציא סחברו עליו הראיה שתי חמוריו שלא בכרו וילדה ב' זכרים נותן ב' טלאים לכהן זכר ונקבה או ב' זכרים ונקבה נותן טלה אחד לכהן ילוד ב' נקבות חסר או ב' זכרים וב' נקבות אין כאן לכהן כלום ואינו צריך להפריש טלה לעצמו לפי שיש כאן ספקות הרבה אחת בכרה ואחת לא בכרה וילדו לו ב' זכרים ונתערבו נותן טלה אחד לכהן ישראל שהיה לו פטר חמור ודאי בתוך ביתו שנפל לו סבית אבי אמו סק ואותו אבי א אמו סק נפל לו סבית אבי אמו ישראל הרי זה מפריש עלין עה וחרי הוא שלו נשלמו הלכות פודין בכור תל

דין הלכות יין נכך וטוהרת הכלים שנתנו סין יין נסך

שנתנסך לעז אסור בהנאה ואפי' להתרפאת מסנו אפי' במקום סכנה אסור והשוותה מסנו כל שהוא לוקח לפי שאסורו משו תקדחת עז שאין לו שעל ומתם יין הגוי' אסור בהנא' מדבריהם והשוותה מסנו רבעי' שכן אותו סבת כרדות ואפי' יין שנגע בו הגוי דיינו כסתם יין לפי שמחשבת גוי תמיד לעז ושטא נסך ואסור בהנאה כתב הרם נע מה שהמניק' גויה נותנת לתינוק יין נפך ושאר אסורין אין למחות בידה דקטן אוכל נבלות אין כד מצוין להפרישו אבל אסור לומר לגוים להאכילו ולהשקותו דבר אסור עוד כתב ישראל משוך בערלה דבר פשוט הוא דאין מגע יין נסך ונסוך אינו תלוי בערלה כי אם בעגוד עז דמשומד אע"ג שנמול מגע יין נסך אבל ישראל המשוך ב בערלה שהוא ואבותיו ואבות אבותיו הוחזקו בכשרות לא אע"ג שנמשכה ערלתו לבו לשמים ואפי' משומד לערות מותר כדאיתא פרק הערל' כש' מי שמצטער על שנמשכה ערלתו ולא נמול ער עבשו עב' והכה זל כתב יין של גוי בזמן הזה אסור בשתייה ומותר בהנאה ויכול ישראל ליקחנו מן הגוי בחובו ישראל שהיה נושה בגוי והלך הגוי ומכר יין נסך והביא לו הדמי' מותר ואם אמר לו קודם שימכור המתן לי ער שאמכור ייני ומכר והביא לו דמיו אסור לפי שהישר רוצה בקייסו כדי שיפרע כמנו בחובו ואפי' היה סתם יינטי וכתב הרז זל בשאין לו לאותו הגוי דבר אחר שיוכל לנכות ממנו בחובו שאז נראה שרצ' בקיומו אבל אם יש לו מותר ועוד אמרו הנאינים זל דוקא המ' דאסור כשהוא יכול לכופו ולנגשו מיד ומסתין לו ער שימכור אבל אם לאו הכי שרי ד על כרחיה סמתין ליה עוד כתוב בתשובת הגאונים דגוי בזמן הזה אינו עושה יין נסך וכן פירשי זל פר' שני דיבמות דגוים שביחוצה לארץ לאו עובדי עז הן על זה סומכין ליקח יינטי נסך בחובותיו והרש זל סת' יהודי שנתנו לו יין בחובו אם קבלו אסור בהנאה ואם הניחו ברשותו ומכרו הישראל ברשות הגוי מותר בדמיו וכן נמי דעת הרם נע שמותר ליקח יין בחובו מפני שהוא כמציל מידו והבעל התרומ' זל כתב עוד ויין של ישראל שנגע בו גוי מותר בהנאה למכרו והמחמי' שלא ליקחנו מן הגוי בחובו מס' אם נגע ביינו של ישראל מוכרו לאותו גוי שנמכו מאי טעמא שקיל מינידי דמי מה שהזיק לו כדאמר רב אשי וכן נכון לעשות כתב הרם נע קלור דין נסך אסור בהנאה כי כך המסקנ' בתוספו' שאפי' סתם יינטי אסור בהנאה וכל יינו של ישראל שנתנסך מותר בהנא' גם ליקח יין בחובו סתיר רת זל דוק כלי או אבן לתוך היין מותר אף בשתייה ואפי' נתכוון לנסך שכל שבוב פהור אינו יין נסך ואם נגע שלא בכונה או תינוק גוי שנגע ביין לא אסור אלא בשתייה וגוי שנגע ביין של ישראל לאנסו ולהפסידו סת' לסבו היין לאותו גוי שאסור שכיון שנתכוון זה הגוי להפסידו ולהזיקו אין זה כא' דמי הגזק לא דמי היין ויין שהחמיץ ער שאי אפשר לשתותו כגון שמשליכין סכנו עלגבי קרקע ומעלה נפיתה אין בו תורת יין ואינו נאסר כפגיע גוי ויש נותנין לחומץ שעור אחר והוא שנשגה

ר עו

אותן באש ואם יש לגוי אילן של ערלה אמור לישראל
 ללקוט ממנו לצורך הגוי אפי' בחכם לפי שהישר כנהגה כמה
 שמחזיק לו הגוי טובה וגם אפור הישראל לחשקות לכבד
 מיינו של כבדו בין בשכר בין בחכם ישר וגוי שהיו שותפין
 בנטיע' והתנו בתחלת השתוף שיהיה הגוי אוכל שני ערלה
 וישראל אוכל ג' שנים אחרי' של התר כנגדן סו' והוא שלא
 יבאו לחשבון כמה פרות אכל הגוי באיתן חשני' כדי שיהיה
 ישר אוכל פרות כנגדן שהרי זה כחלקיק פרות ערלה ואסורי
 טעם המצוה הזאת לכבוד השם מראשית כל תבואתנו פרי
 העץ ותבואתו ולא נאכל מהם עד שנביא מדן כל פרי השנה
 האחת הלולים לה' והנה אין הפרי בתוך שלש ראוי להקדישו
 לפני השם והכבוד לפי שהוא מדעט ואין האילן נודון פריו
 בתוך שלש לא טעם טוב ולא ריח טוב כי ברוב האילנו לא
 יוציאו פרות כלל עד שנה רביעית ולכך נסתין לכלם ולא
 נטעי מהם עד שנביא סן הנטע שנטענו כל פריו הראשון
 הטוב קדש לשם ושם יאכלוהו ויהללו את ה' והמצוה
 הזאת דומה למצות בכורי:

דין טבל

טבל הוא כל דבר שחייבין להפריש תרומה ומעשר
 קודם שהפרישו ממנו נקרא טבל וכל האוכל
 כזית מדבר זה קודם שיפרישו ממנו תרומה גדולה ותרומת
 מעשר חייב מיתה בידי שמים ואם הפרישו ממנו תרומת
 גדולה ותרומת מעשר ועדין לא הפרישו ממנו מעשרות
 ואפו' לא נשאר להפריש אלא מעשר עני לוקה משום אוכל
 טבל ודבר זה אינו נוחג מן התורה אלא בארץ ישראל
 ובשוריא ובשנער ובארץ מצרים ובני עמון ומואב נודג'ם
 מדבריהם ובשאר הארצות אינו גוזג' כלל והאוכל כזית טבל
 מדבריה' או טבלאי הכרם וערלה של חרצה לארץ סבין אותו
 מבת מירדות וסשקין היוצאין מפרותיהן אמורין כמותן ואין
 לוקין עליהן חוץ מין השמן של ערלה ויין של בלאי הכרם
 שלוקין עליהן כמו שלוקין על הפרות.

דין פדיון הבן

צד

הנושא אשה שלא ילדה מעולם אעפי' שהיו לו
 כמה בנים שאשה אחרת וילדה לו זכר לאחר
 לי יום ללידתו חייב לפדותו מן הסקן כדי סלעים שהורגו תלוי
 בפטר דחם ואמר רז' שאם עברו לי יום ולא פדאו חייב ל
 לחוס' חומש' כס' והספלת דבר שאמו טמאה לידה הבא
 אחרי' פטור וכן הנושא כדנת או לדיה בנה פטור ואין צדי
 לזם כדגי' ולוי' שהרי פטור בכורי ישר כמדבר ואין האשה
 חייבת לפדות את בנה אבל אם עמר האב ולא פדאו כשיגדל
 פודה את עצמו היה הוא לפדות ובנו לפדות יפדה עצמו ת
 תחל' ואחכ' יפדה את בנו ואם אין לו אלא פדיון האב האב
 פודה את עצמו הפודה את בנו מבר' אק' בו על פדיון הבן
 ושהחיינו ואחכ' נותן הפדיון לכהן ואם פודה את עצמו מ
 מברך על פדיון הבכור מצוה זאת נוחגת בכל מקום ובכל
 זמן ופודה אותו בה' סלעים בין בבסק בין במטל'טלין שגופן

מסך לענין שקלים זה סלעים הם כ' דינ' של כסף אבל לא
 יפדה אותו בקרקעות ולא בעבדים ושטרות ואם פדוהו כהן
 אינו פדוי כתב לכהן שהוא חייב לו ה' סלעים אינו פדוי
 רצה הכהן להחזיר לו הפדיון או שפרש ונתן לו על מנת ל
 להחזין פדוי אבל לא יתן ודעתו שיחזי' בלתי תנאי שאם לא
 נתן לו בסתנת גמורה אם החזיר לו הכהן אינו פדוי מי ש
 שתורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה חייב לפדות שהרי
 פטור דחם בישראל החלל שמת אביו בתוך לי יוס' חייב
 שהרי לא זכה אביו בפדיונו לוי' המעוברת מן הגוי כנהג'
 חייב שהרי נפכלה לכהנה בבעילת הגוי הפוד' את בנו תוך
 לי יום אם אמ' לו מעכשו אינו פדוי ואם אמר לו לאחר לי יום
 פדוי ואעפ' שאין הכעות קיימין לאחר לי יום מת האב בתו'
 לי יום הרי הבן בחזקת שלא נפדה וחייב לפדו' עצמו כשיגד'
 מת מאחר לי יום הרי הבן בחזקת שנפדה עד שיודיעהו שלא
 נפדה ימת הבן בתוך לי יום או שנעשה טרפה אינו חייב מת
 לאחר לי יום חייב ליתן פדיונו לכהן מי שהוא כפק אם הוא
 חייב בפדיה אם לאו פטור שהמוציא מדברו עליו הראשון
 מת האב קודם שיפדה בנו בין בתוך לי יום בין לאחר ל ככפי
 האב חייבין החמש סלעים בין שחלקו האחים בין דלא חלקו
 לפי שחוב זה לכהן על זגכס' כתב הרף זל ונהגו השולם
 לאת הבכור ליד סקן ואחכ' פודהו מידו אין צריך כי אפי' ב
 בעיר אחרת שאין הכסוד טע' יכול לפדותו עבל הרף זל
וכהג' רבתינו הגאונים זל המקיימין מצות כהג'ו
 והגזירי' בה כשהן פודין בכור פטר דחם
 סביאין לו כוס של יין והדס ומכרכין בפה ובור עצי בשמים
 ואחכ' ככרכין בנופת זה באי' אמר' אשר קדש עובר במעי
 אמו ול' ארבעים יום חלק אבריו מ'תים וארבעים זח' אברים
 דאחכ' נפח בוכשמה שנ' דיפח באפיו נטמת חייב' עור ובשר
 הלב'ישו ובעצמות וגידין ס'כבו שנ' עור ובשר תלבישני וב
 דבעצמו וגידין תסוככני וצוה לו מאכל ומשתה רכש וחלב
 להתענג בו וזמן לו שני סלאכי השרת לשומר בתוך סעי' א
 אפו כמו שכתו' חיים וחסד עשית עמדי ופקדתך שמרה רוחי
 אביו איפ'ר זה בני בכורי והגזיר' אבני פי עיני' ראוי
 לתת לו כמו שכתו' בתורה לתת לו פי שנים בכל אשר ימצא
 לו כי הוא ראשית אונו לו משפט חכמות ואמו אומרת זה
 בני בכורי שפתח בו הקבה דלתי בטני ה' סלעים נתחייבנו
 לכהן לפדותו ממנו שכך היא גזרת סלך שנ' אך פדה תפדדי
 את נפש האדם ונאם ופדוייו סכן חרש תפד' ונאם ולקחת
 חמשת שקלי' לגלגלת יהי רצון סלפני ה' אלהי השמי' שכשם
 שזכה לפדיון כן תזכה לתריט' באי' כקדש ישראל בפדיון
 בכורות ואם בכך האב אוכר כמלל הברכה וכל בכור בני א
 אפדה וכל בכור אדם כבניך תפדה ואומר הכהן אל האב אי
 זה חפיב לך כנך או חמש סלעים הללו ואום האב בני ומיד
 נושל הסקן הדיני'ס וסוליק' בידו אצל ראש הבן ואום עליו
 זה תחת זה זה תמורת זה זה חלופי זה זה סחולל על זה יצא
 זה לכהן ויכנס הבן לתודה ולחופה ולמעשים טובים וישי'ם
 הסקן ימינו על ראש הבן ויברכנו כפי אשר תשיג לשוננו

גזית של ענבים דרוכין מותר להניח ליגע בהם לכתחלה
 וכתב הב' ה' ז' ג' ג' שהיא דרוכה וערין לא' דומשיכו
 יינה ורצה הישראל או גוי לכמות אם טוב הוא א"כ לאו
 קח יין וענבי יחד שלא תחשב המשכה ותאמר הגזית אם
 נגע בהן אהריבן הגוי אמנם יכול להיות אפי' ליקח בכוס יין
 צלול שאינו נחשב המשכה בשביל ההוא פורתא ונה לא נ
 נתכן לכך כי אם לנסותו ואתו שבכוס יין מקדי ביון שהו'
 צלול אם נגע בו הגוי נאם ואתו יין שבכוס שנאסר במגע
 גוי אם החזירו לגזית דרוכה הכל מותר ואפילו נמשך מן ה
 הגזית מותר מטעם ס'ק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו
 רבה עליו ושבטלו וחרצניה שאינו מינו מקרו לרבה דאמר
 בתר שמא אזלינן והכל מין במינו הוי מותר בששים מס' ל
 לפ'ת ז' עמ' וכתב הר' אבד ז' אמרו הצרפתים שאם נגע
 הגוי בתוך הגת בענבים או אפי' בפחלת הענבי שמשליבין
 מקום מגעו השאר מותר ובלבד שלא יגע במקום מטקה
 וזה תמה אם יש מטקה טופח במקום מגעו וטופח על כנת
 להפית על פני כל הגת הוי חבור כרהוי לענין טהרות ואם
 היה נגוב אפי' מקום סגעו נמי הוי מותר נכרי שדורך היין
 ולא נגע בו אפי' הישראל עיסר ע' גביו אסור בשתי' ויש
 אוסרין גב' שלא יסבב הגוי קורת בית הכד לכח'ט היענבים
 לפי שזה כנוגע מס' אחר שהיין נסחש ויורד על ידו והב'
 הת' ז' מתיד והוא שישראל כסיע לו גוי החרס ענבים
 כחבית אעפי' שהיין צף על ידיו אינו עושה יין נסך ועל
 זה פשט המנהג שהגויים עושין המסדאות ודורסין אותן
 בתוך השלמאש ואעפי' שהיין צף על ידיהם היה אוכל מן
 חסלים והותיר ודקן לגת אעפי' שהיין מנתו על היענבים
 אינו עשה יין נסך וחרצניה והגזים של גזים אסור בהנא'
 כל יב' חדש דאחר יב' חדש מותרין אף באכילה שכר יבשו
 ולא נשאר בהן לחות וכן שמרי יין שיבשו לאחר יב'
 חרשים מתרין לפי שהן כעפר כח'ר יצחק ז' ועיסה יש
 מקומות שמחמטין אותה בשמרי יין ומיבשין אותן שמרים
 בתנור תחלה יש מתירין והת' כמו דודיא דארסאי דדינו
 שמרים דשור לבגרתריסר דהוי טמא לפי שנתבשר הרבה
 ובל' שב' כשנתבשר בתנור אבל רת אוסר דחתם היינו טעמ'
 דהוו שמרים שנבגדו במים ונכחשו אותן קרי דודיא אבל
 שמרים קמאי שלא היה בהם מים מעלם אין מועיל ליבשם
 בתנור ולא יובש של יב' חדש וכן כח'תוספת שמרי יין
 של גזים שיבשו אמורין בהנאה וכן דעת הר' ז' שכתב ו
 וסאן דשרי ידה ידה כבן מור ומורה ועל המחפיר רח חן
 יעה מאת הבורא מיהו בידוש קאם שמרים של עז לאחר
 שנתבשו מתרין בזמן הזה אין לוקחין יין בכל מקום אלא
 מאת שהחזק כבשדות וכן תניב רג שאין בה סימן ובשר
 וגבנה המתארח אצל בעל הבית בכל מקום ובכל זמן הביא
 לפניו יין או בשר וגבנה וחמת רג אינו צריך לשאול עליו
 ואעפי' שאין מכירה ובלבד שידע שהוא יהודי ואם החזק
 שאינו סרקוק בדברים אלו אסור להתארח אצלו ואם עבר
 ונתארח אצלו אינו אוכל כסד ולא שותה יין על פיו עד ש
 שיעיד לו אדם כשר עליון פגע גוי אוסר היין בין שיגע

ביין בידו בין בשאר אבריו שדרכן לנכך כהן אבל פשט יור
 לחבית ותפשה את ידו קודם שיוציאנה ולא יכידנה ופגחו
 החבית למטה עד שיצא כל היין ויורד למטה מידו לא נאסר
 היין אחו כלי פתוח של יין ושכשכו אעפי' שלא הגבירה ה
 הכלי ולא נגע ביין או שנטל כלי של יין והגבירה ויצק היין
 בין בכלי על גבי קרקע ואעג' דאזיל לאבוד והטעם משום
 דזמנין דמזלפי קמי עז ואעפי' שלא שכשכו נאסר כל היין
 אף בהנאה וכן כל זמן שיבא מכחו נאסר בין מה שנשא
 בכלי בין מה שיצא לחוץ ויא' שאינו נאסר בהנאה רק א'
 אותו שיצא מן הכלי בהגיה ראשונה וכן כחו כגון הפטור
 אסור בשתיה מיהו אפ' שפיך ליה על גבי פייט או צואה או
 באשפה שרי ולא שיד' בהכי נסוך כל' הגבירה הכלי ולא נ
 נגע ביין ולא שכשך מותר נכרי שהיה אחו כלי בקרקע ו
 וישראל צק לתוכו יין היין מותר ואם נדנר הגוי הכלי נאסר
 היין כלי סתום מותר הגוי לטלטלו ממקום למקום ואעפי' ש
 שהיין מתנדנר לתוכו וכן מותר להעביר נגד של יין ממקו'
 למקום וחוא אחו פי הנאר בידו בין שהנאר מלא או הפך
 ואעפי' שהיין מתנדנר אבל כלי פתוח של יין מלא אסור ל
 להעבירו חיששין שמא יגע בו ואם היה חסר מותר אלא
 אם שכשכו גוי שנגע ביין שלא פכחונו כגון שנטל על
 נאד' של יין או הושיט ידו ובסבור של יין ובשכר שהיא
 של שמן מירר דהיין בהנאה בא דהיין מכחו
 של גיי בלא מנה ולא נגע בו כגון שהגבירה כלי של יין ויצק
 לכלי אחר והיה סבור שהוא שכר או שמן מותר היין אפילו
 בשתיה ואם נכנס בבית לבקש יין ופשט ידו כשהו מחפש
 ונגע ביין אסור שאין זה נוגע אלא בכי' ביין שנתכן ליין
 חבית שנסדקה לארסה וקודם הגוי וחבקה כדי שלא יתפררו
 החרשים מותר בהנאה נסדקה לרחכה ותפש כסדוק העליון
 כדי שלא יפול מותר אף בשתיה שאין היין על כחו של גוי
 וחביות שלנו שנשכרו בהן ב או ג מן החשוקים הנקראין צ
 צלק ייש והיין יוצא מן הדוגאש או מן השולין מותר לומר
 לגוי להדקו בחבלים בחשוקים אבל לא יתחוב דהגוי נשדח
 או בגד במקום שהיין יוצא מכחו ואם בא הישראל ונתן ה
 הנעידה או הבגד על דמקום שהיין יוצא מכחו מותר לגוי ל
 לתחוב אותו שם בסכין או בעץ שכל כך לא גזרו וכת' הר'
 יצחק ז' אך כביב השולים עק רין גבלא דפפסיק חור ה
 השולים מותרין והרף ז' כת' גם כאמצע יש כתידין בדיעבד
 לפי שהנמרים נפתחות מכחון ומחודקת מכפני גוי שנטל
 לבור והעלוהו כשם מת או שמרד חבור בקנרה או שהתיז
 הזכוב או הצרעה מעליו בקנה או שהי' מטפח על פי החבית
 כדוחתת כדי שתנחו הרתיחה או שנטל חבית וזקה כריכאו
 בכל אלה היין מותר בהנאה ואם נפל לבור והעלוהו פשכ'
 חי אסור אף בהנאה חבית שהיה נקב בצדה ונשמש ופקק
 מן הנקב והניח הגוי אצבעו בנקב כדי שלא יצא היין כל ה
 היין שמראש החבית ער' דנקב אסור בהנאה ושתית
 הנקב מת' אף בשתי' ויש מחמירין לאסור היין שתחת הנקב
 בשתיה לפי שהיין שלמעלה מן הנקב עב היין שלמטה הוי
 יין ביין שאסור בשתיה ומותר בהנאה בר סדפי ההו הכרא

יב' חרשים משהחמין וחומק של גוים אטור בהנאה לפי ש
שתחלתו יין נסך וכל מגע גוי שאינו עובר עו אינו נאסר
אלא בשתייה ואם נגע שלא בכונה מותר אף בשתייה
והישיבה אלים אינן עובדים עבודה זרה הם אבל הנוצרים
עיבדי עבודה זרה הם ואין היין נעשה יין נסך
אלא אם כן היה יין ראוי לקרב על גבי המזבח אבל יין סב
מבושל או אב נתערב בו מעט שאור או רבש אינו מתנסך
לפי דעת קצת הגאונים וכן פי תותים וכיוצא בזה סותר
לשנונו עם הגוי ואפי הוא שלהם וכלב שיראה אותו מוציא
מן החבית שלא יוכל הגוי לערב בו יין שאין לחוש שיערב
בתוך החבית לפי שאינו מתקיים אחר שערב בו יין בתוך
זל אסור לשתות משקה בבית הגוים ודוקא בעיר שהוא דר
אבל אם הלך בבית הגוים כשכיל צרכיו ואם לו הגוי פלוני
שתה יכול הגוי לרמותו משום דאם לא ישתה יחזיר לו הגוי
איבה ושאר משקין כגון חבי שאמרנו אעפ"י שאין בהן כל
נד אקרובי דעתא כמו השכר ממ' אסור לשתות בבית הגוי
דכיון לא מצינו דתר בשו' מקו' מיהו נרא' באותן מוראיש
דזרבייטש שיש לאסרן לפי שהן חשובי יותר משפ' ומשכרי
ואיכא לסיחש משום אקרובי דעתא ואם הביא הגוי דורון
לישראל מאלו המשקין בשני כדן או בשני דדורין ולא ר
דאה הישראל בשעה שהוציאם מן החבית יש להזדר מאד
שמה ערב בהם יין כדי להגדיל כיון שמראהו כמ' אהו יין
ואעמיס שהיין זיל יותר מהמשקה אכנס כ
כשוראה ישראל כשהוציא מן החבית אין לחוש ודדאי ר
דחבית לא מערב כדי שלא יתקלקל והשאר בחבית והכוס
שקורין אנראין סות' ויש מחמירי בו לפי שאין אנו בקיין
בכוסר מי לפעמים עושין כוסר מעבדים שרין מכושלין ש
שהמשקה הוצא מהן יין מס' וכן דעת רת וזה יצירק
זל' וכן נמי דעת הרף זל' שכת' ונראה לאסור מגע גוי בכוסר
לא שנא גדול ולא שנא קטן וכן הלכה לאסור מגע גוי ב
בכוסר ועל היין המעורב בתכשי' או במורים אם נגע הגוי
בתבשיל מותר בדיעבד מיהו במוריים אין להתיר כי חב
פעמים שהיין צף למעלה בלא שום תערובת מיהו אותו
חרול שהוא עם הרבה נראה להתיר בדיעבד אך לכתחילה
יש להזדר מאד עכל הרף זל' והקונדיטין הוא הנקל פ' מינס
בלעז אין בו משום יין נסך שהרי יש בו רבש וכתב רבנו
האיי זל' יין שהעלה רתיחה על האור נקרא יין מכושל לענין
יין נסך ויל' שאין להתיר בכושל ער' שיתעבר' מעט ו
וישתנה מראיתו וממטו מאימתי יאמר יין הגוים משידוך
ויתחיל לימשך ואעפ"י שלא ירד לבור לפיכ' אין דורכין עם
הנכרי בנת שמה יגע ביד ואפי' היה כפות ואין לוקחין גר
דרזכה אעפ"י כיהיין מעורב עם החרצנים והזנים ובקצת
מקומות בצרפת לוקחין מן הגוים גת דרוכה בזמן שערין הכל
מעורב והוא שלא יהיה כרזא בגיגית כלל או אם יש לר' ש
שתהיה חתומה יפה יפה מתחלתה שלא נמשך יין מסנה כלל
חורן לגיגית וכוסבי' על שטת הגבל בנת פקוקה ומלאה כתב
הרף זל' ונראה דאסור לדרוך ענבים על ידי גוי דגורכ קוד'
המשכה אטו לאחר המשכה וכן כתב רבנו יהודה זל' וכדתנן

אין דורכין עם הנכרי ומשמע כלל אפי' קודם המשכה אבל
בשרוך הגוי אין היין אסור בדיעבד ובצרפת נהגו לדרוך
גגיות על ידי גוי ומנהג ששות הוא ואעפ"י שאנו לוקחין יין
מן הגגיות מן הגוים אעפ"י שהן דרוכות היינו משום דתלינן
לקולא עכ' וכתב הבעל התרומה זל' גגיות מלאות ענבים
דרוכי' ובעוטי' ושוהי' בבית הגוי שבוע או יותר ויש מקומו'
דרכה שישר' קונה אחרי כן אין שם נסך ואינו חושש שמה
המשיך הגוי ממנו היין ונסך כל מה שבגגית ונאסר כל כרז
שנשאר שם אמנם בירוש' אמר אם העלים עינו ממנו אסור
ודחק לומר הירושלמי מיירי דאינה מלאה ולשם אם משך פ'
מסנה אין נכר אבל מלאה הגגית שאם נמשך ממנה קצת
נכר החכרון אין לחוש שמה לאחר שהמשיך חזר ומלאה
והמחמיר טוב הדבר לתת בגד על פי הגיג' ועושה חותם מיד
שבצר הענבי' ודרכן עכל' וכן דעת הר' יצחק זל' וכת' שאם
לקח הגוי מעט יין צלל מן הגוים והחרצנים ואחכ' החזירו
הרי כבר נתבטל בששים וירא שמים מכסה הגיגית בכגד
זכורך חבל סביבה וחותר החבל בקשרו ונותן אפר פכיב
וחותר על גביו ודבר זה טוב שלא יתן בו הגוי כיס ואם יש
כרזא בגיגית צריך לחתמה אפ"ל כן שידוע ונכר כשמיסירי
אותה משום דדרך הכרזא הוא המשכה כמו בכל עכל'
ועד כתב גיגית מלאה ענבים דרוכות שהמשיכו ממנה יין
אסור שיכא רגוי וישפוך בגיגית ענבים לפני שכלם נוגעין
זה בזה ואם משליך יסייע בו ישראל או ישפוך מרחוק ואם
לא עשה כן אסור וכן משהתחיל לימשך נעשה יין נסך
פרש משהתחיל לימשך אפי' בתוך הגת עצמה מקצה אל קצה
נעש' יין נסך אם נגע בו הגוי והוא שיגע באותו יין הנמשך
אבל אם נגע באותו שלא נמשך עדין לא נאסר כלל ואפי'
כשיגע בנמש' לא נאסר רק אותו הנמש' אבל שאר החרצני'
ומה שמעורב עמהם מן המשקה אין לו תורת יין ויוציא כל
כל הנמשך והשאר מותר וכן נעשה מעשר' על פי חכמי ל'
לוניל זל' ואם שולי הגת פלאים חרצנים והגת פקוקה כיון
שלא נסתלק החרצן לצד אחד כד' שעושין הדורכין אין שם
המשכה כלל וזה שעושין הדורכין שמישימין סל' או קערה
גדולה בתוך הכלי שדורכין ודוחקין בו ביד או פרגל להמשי'
היין הצלול לתוכו זה ודאי נקרא המשכה ואם נגע בו הגוי
אסור והשאר כותר ואפי' נגע הגוי בשאר הבעל התרומה זל'
מפקפק אם נגע הגוי בשאר אחר שהתחיל לימשך וכתב
וצע' זל' גיגית שיש בה ענבים דרוכין ודמשיכו ממנה יין
אז אסור גוי להביא ענבים בסלים ולשפך בגיגית לפי ש
שהאשכולות דבוקות זו לזו והוי כמו אזיל מסנה וצריך
לסייע לו ישר' לשפך ואם לא סייע אכור אם לא זרק מרחוק
ולדעת המתירין סג' הגוי בשאר החרצנים אם חזר היין רז'
ונמשך ונתערב עם החרצנים אסר הכל אלא אם יש בו כדי
כשול דכשלא במינו חשבינן ובטל בעישים וקצת רבני צ'
צדאת זל' פכקו שלא נקרא התחיל לימשך ליאסר במגע גוי
אם לא ירד לבור ואז נאסר אף כח שכנת אם יגע בו הגוי א'
אבל אם לא התחיל לירד לבור אפי' נמשך בנת כקצה אל קצ'
לא יאסר במגע גוי אפי' נגע בסה שנמשך בת' הר' יצחק זל'

לדורך יינו בטהרה כרי שיקחו ממנו ישראלים והיה דייק
בבית הגוי אם היה זה הישראל השומר דד בחצר אעפי ש
שיצא ונכנס והפתח פתוח היין מותר ואם אינו דד בחצר
אעפי שהפתח סגור ומפתח חותם בידו דייק אסור שכיון
שהיין של גוי וברשותו לא יפחד לזייף ולהכנס לבית דיאמ'
והיה מה אם ידע כי לא יקח ממנו ואפי' מכיון הגוי לישראל
כל זמן שלא יוכל הישראל להוציא או מרשו' הגוי אם לא יתן
המעות הרי הוא של גוי ואסור' והב' הגרומה והלמ' זל כתב
שאם קנה הגברי יין כשר מישראל וחתימו הישראל חתם
בתוך חותם כגון שמלא כל החבית חשוקים ועשה לו שוליים
כפולים אעפי' שהגוי מוליכו לימכר ומתאכסן בעיר שבה
גוים גם הפתח נעול היין מותר אף בשתייה שכיון שפירח
לקבו' סן הישראל והחתימו לא טרח ומזיק דביטא דמסכר
של נכרי בחצר אחרת אסור אעפי' שיש ספתח וחותם היינו
חזקא בשעשה הגוי היין מרסיו ודרכו ישראל אבל קנרו' מ
מישראל יין עשוי לא טרח ומזיק' ועוד הגיד רבנו יעקב
אפי' היה היין סכרמי הנכרי בחותם בתוך חותם ואוסר כי ה
הבריתא של המשנה יינו של נכרי שאסור אם אין דדי' י
ישראל בחצר מידי בחותם אחד או ספתח אחד אבל חותם
בתוך חותם שרי דכפל אין מעמידין חזינן דאיכא חלוק ב
בין חותם אחד לחותם בתוך חותם' ואם הגוי המוליך היין
נתאכסן בעיר שכלה גוים והיה פתח פתוח לרשות דדי' י
אז מותר אפי' בחותם אחד דסיידת מישראלים העובדי' כגון
החכמים כתב הב' והגרומה' ולישראל המוליך יינו ממקום ל
למקום אעפי' שלן בעיר שכלה גוים מותר בחותם אחד או
בספתח אחד אבל אם סצא החותם נשכר או המפתח נסתר
היין אסור והיכא דשהוא שלם צריך שיכיר חותמו לאחרי'
שהוא או כפי שישלח לישראל חברו עני' החותם איך הוא
עשוי וזה יודיע לגוי ותלה שדוא' שולח לישראל חברו ע
ענין החותם ואז מידחת הגוי מלזייף' ואמנם יש שגולחים
יינם בלא הכרת חותם וגם אין שולחין לישראל חבריהם ה
היאך עשוי אין לאסור כשביל כך בראיה כרוחה כאשר
פרשתי במקומה' ויש חוששין אפילו על דיי' חותם על ה
המגופה ועל הבריות ואפי' בהכרת חות' פן ינערץ הגוי ססמ
או ראש הסכין בין הנכרים וירצו מעט יין והתלמוד דשרי
היינו בחביותיהם של חרם וליכא למיחש הכי' אסנא אין
לחוש לזה עבל הב' והגרומה' זל' היה זה היין טהור של גוי ב
ברשות הרבים או בבית הפתוח לרשות דרבים וישראל ה
הלכים ושבים שם מותר שערין לא נכנס כרשות דגוי'
ואשפה וחלון ודקל אעפי' שאין בו פרות הרי הן כרשות
הרבים וחבית יין שם וגוי הנמצא שם אינו אוסרה' ובית
הפתוח שם כפתח לרשות הרבי' בית החלוקה בפסיפס וגוי
בצר זה וישראל בצד זה אעפי' שיד הגוי מגעת לחלק הישר'
אין חוששין ססמא יין נסך' מותר לישראל להפקיד יין ביד
גוי בכלי סתום והוא שיהיה בו שני סיכנין והוא הנקרא ח
חותם כגון חותם כיצד חתם פי החבית בכלי מהורק כדרך
שהתמין כל אדם וטח בטיט הרי זה חותם אחד הידי' כלי
סתודק וטח עליו סלסעלה הרי זה חותם בתוך חותם' וכן

אם צר פי הנאר הרי זה חותם אחד הפך פי הנאר לתוכו וצר
עליו הרי זה חותם בתוך חותם' וכן כל שנוי שיסנה מדגרי
שהן דרך כל אדם הרי זה חותם אחד והטיחה או הקשיל הדי
זה חותם שני' שני קשרים משונים הרי הן כשני חתימות
שני אותיות הרי הן כשני חותמות' וכן כתב הרשבא זל'
וגם הפקיד ביד הגוי בחותם אחד אסור בשתידי' ומותר
בהנאה אם יחד לו קרן זוית' יין מבושל או שכר או יין ש
שערבו עם דברים אחרים כגון דבש וכן החומץ והגבנור ו
וחלב וכל שאסורן מדבריהם שהפקידן ביד גוי צריך שני ח
חותמות' ויש סומדין בכל כלי שמכניסו לקיום שהפקידו
ביד גוי צריך חותם בתוך חותם' וכל הנך חותם בתוך חותם
דאמרי' דמהו חני מילי במפקיד אצל נכרי דאידו'
נזפיה דחתמיה הדר עלויהו ומכיר חותמו והוא גוי סרתת
ולא מזיף' כתב הרשבא זל המשלח בשני חותמות או
בחותם אחד לפי מה שהו הדבר המשלח כפיו שבארנו וחזר
על חותמיו ולא הכיח חוש צין שפא זייף ברא' בשחור הוא
ועמד ולא הכירו אבל אינו צריך לחזור ולראות אם יכירו
אם לאו חזק לא טרח ולא זייף' עכ' אבל מאן דמשדר חמרא
לחבריה על ידי גוי לא סהני ליה חותם בתוך חותם דההוא
גוי מצי פתח ליה והדר חתיכ ליה כמה דבעי וישראל חבריה
כי אתי האי חמרא לידיה לא משתמודע מדי דהא לא ידע
הכי הוה חתיכ הילכך לית תקנתא אליה להתמו באותיותיו
ובכל דבר שאין הגוי יכול לזייף' כשמכניסין כלי שמכניסין
לקיום לאיכסן גוי שעשו בתיכו סימן סטי' או מסיד או מאפר
שאם יכניס הגוי בו יין שהיה הסימן נמחק ויכיר דיי' ישראל
שנשכמו' כי הגוי וכשידנו במלוי וערוי והמ' בכלי קטן ש
שא צטר להשתמש בו לפי שיצה' עכ' וכסתה' יצחק זל' ה
הצד' חב' וד' ריקנים ביד אוזן לתקן אעפי' שהן בבית דדי'
הארזן זמן סדובה אין רגלין להשתמש מפני שהם גדולים'
וכל יין שנאמר בשתייה ומותר בהנאה מצד נגיעה של גוי ל
לא נאסר אלא במגע גוי העובר עז אבל כמגע גוי שאינו
עובר עז כגון ישמעאל מותר אף בשתייה כל זמן שיהי' מות'
בהנאה כמגע העובר עז' וכל יין שנאסר מפני השש' חלוק
זיוף כל הגוים שזין בו' יש דברים שאין בתן אם רנסך כ
כלל אבל אסור אותן להסתפק כהן ואלו הן לא ימזוג דגוי
המים לתוך היין שביד ישראל שסא יבא ליצוק היין לתוך
המים' ולא יוליך הגוי עגבים לגת שסא ירדוך או יגע ולא
יסייע לישראל בשעה שמדק היין מכלי לכלי שסא יניחה
הכלי לירי הגוי ויהיה בלו סכחו של גוי דאם עשה אחת מכל
אלה היין מותר אף בשתייה' ויש מחמדין בסוג המים לתוך
היין משום לך לך אמרין לנדידא אוסרין אותו בשתייה אבל
אם הגוי דק מים לתוך היין שלא ברצונו לסווג סות' לדברי
הכל' ויין סווג יש בו משום יין נסך והולכת עבבי לגת כת'
הראבד זל שאינו אסור אלא בשאין ישראל מסייע אבל ב
בסיוע הישר' מות' לסתולה בכחו של גוי בסיוע הישר' סווג
אבל לא ססוב גזרה שסא שדי עליה ואתי כליה מכח הגוי
ונכפי עבבי' לא שייך האי גזר' וכן דעת הבעל התרומות
זל' והוא היין לשפוך דמי' כגין רת

ויא שאם היה קנה בנקב שהיין מקלח ממנו היין שער...
הנקב מותר בהנאה כיון שלא נגע בפני שאעפ"י שכל היין
יצא דרך הקנה ממ' אין שלמעלה עקוד לצאת ואין מתנוכך
רק אותו שכנגד הקנה ואם הוציא המרזא מן הקנה ולא
החזירה אין לחוש לאסור מה שבחכית וחזא שלא תהיה ח
הברזא ארוכה שלא תצא חוץ לנקב הקנה ולא נדנד רדיין
בהוציאו אותה כח הראבד ול שאם נגע גוי בקלוח היוצא
מן המרזב ונגע בקלוח המקלח בחוץ מאי דלהרי ברו דחיינו
קלוח מתוקן שעמד במרזב אסור ונאמר מתורת נצוק דמאי
דבראי ואס' בשתי' וכל היין האחר שבתוך הקנקן הוי נצוק
בר נצוק ומותר אפי' בשתי' וזאם החזיר חשופתא בברזא
וחשופתה קצרה שאינה עוברת חוץ למרזב מבפניה חלל ה
ה זבית שישכשך בה יין שבחבי מותר אי נמי שנגע גוי בפ
המרזב בידו אם יש בקנקן קיתונ של פים לבטל אותו מעט
יין שבתוך המרזב הנאסר בסגע הגוי הוי כל היין שבחבית
מותר בשתי' שהרי שני נצוק הן ואין חבוק אלא חבור
נצוק וחזא תערובת עכל המערה יין לתוך כלי של גוים ש
שיש בו יין של גוים נאסר כל היין שבכלי העליון שהנצוק
מחבור עם היין שבכלי התחתון לפי הסודד יין לגוי לתוך
כליו שבירו נופץ נפיצה או ירוק זריקה שלא יהיה נצוק ו
ויאסר היין שבכלי העליון אבל המער' יין למשפך והמשפך
מקלח לכלי האסור היין שבמשפך אסור משום נצוק והיין
שבכלי העליון מותר שהוא בר נצוק
שנפל בכליה אסור משו' נצוק אם יש בו עכבת יין או שהו'
שופח אסור בשתי' ואם הוא נגוב או שאינו שופח מותר
כת' הר' יצחק זל גוי המריק מכלי אל כלי אם סבור שהוא יין
אסור בשתי' ולראשונים בהנאה וזון מדי' שיצא לחוץ א
אבל מה שבפנים מותר דפסק רת נצוק אינו חבור ולמאן
דאמ' חבור אין חבור על ידי קטיפה והרף זל כתב לענין כ
נצוק בדבר שועט כחגין לפסוק ונצוק חבור אבל לר' בר ס
שרובה כחגין להנר : וצע' בסג' וסנהגנו לאסור כל נצוק
לגמרי' ובנצוק בר נצוק השו' דוב הפוסקים ופשוט אמנהג ל
להתי' ובאסור נצוק עצמו הוא כלל בירינו ואפי' ספי רבנו
זל שאסור קל וזא וקלוש ואין לאחמיר עליו ולהוסיף בו א
אלא להקל בו בכל ענין ולקבל בו כל דברי סקל' וכן כתב
הרו' זל בתשובה שאלה זל כך שמעתי כל שיש לך להקל
בעיניך ובנצוק הקל וכתב החכם ר' משה בר' יצחק זל סברא
ד' פשיח דאין נצוק חבור אפי' לרב דזנא אלא בנקב רחב כ
בשפופרת תגוד דהוא שתי' אצבעות חוזרת בו כדאי דהתם
במס' חגיגה גוי שמצץ מן היין שבחבית במניקת אסר כל
היין שבחבית לפי שכסיפסוק יחזור היין שעלה במניקת כ
במציצתו ויפול בחבית נברי שהיה מעביד כדי יין עב
ישראל מסקום למקום והוא הולך אחרי' זה לשטרס אפילו
הפליג סתם כדי הלוך מיל מתורת לפי שאימתו עליהן ואו'
ענת יצא לפנינו וידאה אותנו ואם אס' להם לכו ואני אבא
מאחריכם אם נתעלמו מעיניו כדי שיפתחו פי הכר ויסתמו א
מותו ויגוב היין כלו אסור בשתי' וכן הסגיה נפדי בהנותו
של יין אעפ"י שיצא כל היין ונכנס היין מותר ואם הודיע

שהוא מפליג ושהו' כדי שיפתח ויסתום ויגוב היין כלו א
אסור בשתי' וכן המניח יינו בקרון או בספינת עם הגוים
ונכנס ויצא בעיר לעשות צרכיו מותר ואם הודיע שדחזא
מפליג ושהו' כדי שיפתח ויכתוב ויגוב אסור בשתי' וכל
זה בחביות סתומות אבל בפתוחו כיון שהודיע שהו' מפליג
אפי' לא שהו' אסור ישראל שהיה אוכל עם הנברי ודניח
יין פתוח על השלחן ויין פתוח על הדולבקי שעל השלחן
אסור ושעל הדולבקי מותר ואם לו מזוג ושנת אף כל ה
היין שבחבית פתוח אסור היה שותה עם הנברי ושמע תפלת
בבית הכנסת ויצא אף היין הפתוח מותר לפי שהנברי יחשב
שהו' יבא בזכרו היין וימצא אותי נוגע ביין ולפי' לא יזוז
במקומו ולא נאסר אלא אותו שלפניו ישראל תגי שדיין
דרין בחצר אחת ויצאו שניה בבהלה לקראת חתן או לראות
הפסד וחזר הגוי וסגר הולת אחריו ואחכ בא הישראל כל ה
היין שבחבית הישראל ואפי' הפתוח בהתרו עומד שלא סגר
הגוי אלא על דעת שכבר בא הישראל ונכנס ולא נשאר א
אדם בחוץ יין של ישראל ושל גוי בבית אחד והיו החביות
פתוחות ונכנס הגוי לבית ויסגור בעדו נאסר כל היין ואם
יש בולת חלוק שיוכל לראות העומד בפתח לפני כל החביר'
שכנגד החלוק מתרות ושמן הצודין אסורות וכן אם שאג
ארי וכיוצא בו וכוח הגוי ונחפה בין החביות הפתוחות היין
מותר שהוא אסור שסא ישראל נחבא בזה גם כן וידא' אותי
אם אגע ביין אוצר של יין שהיו חביותיו פתוחות ויש לגוי
חביות אחרות באותו פונדק ונמצא תגי עומד בין החביות
הפתוחות של ישראל אם יהיה נתפש עליו כנגב היין מותר
ביצתיה שמשפחו ויראתו אין לו פנאי לנסך ואם אינו נתפש
עליו כנגב אלא שהוא בוחט שיש לו טענה לום' למה נכנס
כגון לבקש תרגולת או דבר אחר היין אסור אף בהנאד
לפי שאין בזה נתפש כנגב ופין כך ובין כך תינוק הנמצא
בין החביות היין מותר גדוד שנכנס במדינה דרך שלום כל
החביות הפתוחות בחנויות אסור והסתומו' מתרות ובשעת
המלחמה אם פשוט הגודד במדינה ועברו בין פתוחות בין
סתומות מתרות לפי שאין להם פנאי לנסך גוי שנמצא ע
עומד בצד בוד של יין אם יש לו מלוח על היין אסור לפי ש
שלבו גם בו השלח ידו ומנסך ואם אין לו מלוח עליו מותר
אף בשתי' זונה גויה במסכה של ישראל היין מותר לפי
שאימתן עליה אבל זונה ישראלית במסכה של גוים היין ש
שלפניה בכליה אסור שאין אימתה עליהם ונוגעין ביין ש
שלא מרענה גוי הנמצא בבית הגת אם יש בו לחלוחי' ג
יין כדי שיכלול בו הקס והקס אל כף שניה צריך להדיח כל
בית הגת ולנגב ואם לאו מדיח בלבד הלוקח בית או השומר
בחצרו של גוי אם היה הישראל די באות' חצר אע"פ שהפתח
פתוח היי' מותר לפי שהגוי מפתח פסיד אם יבא הישר' לבינו
פתאו ויסצאנו בביתו ואם היה די בחצ' אחות צרי' שיסגור
הבית ויהיה מפתח חותם בידו יצא ולא סגר או סגר וחגיח
המפתח ביד' הגוי היין אסור בשתי' ואם אסר' אחו' לי
מפתח זה ער שאבא מותר שלא מסר' לו אלא שסידרת
המפתח נברי ששכר ישראל

שכר של גוים אמור מפני שמעריבין בו שמרי יין ומן האוצר שרי' והרמ' זל כת' ונראה דמאוצר שרי' היין כשעושה הגוי השכר לשנה או לחצי שנה אבל בחבית אינו קרוי אוצר שאינו עושה כי אם לזמן מועט ותדע כי עקר תערובתו ה' השמרים הוי' מתחלת עשית השכר כשנותנין אורו ב' בחבית אבל כשעושיין השכר מרובה אין נותנין לתוכו שם שמרים שלא יוכל להתקיים ומתקלקל על ידיהם' ושמה היינו דוקא בשכר של תמרים אבל בשכר שלנו אין תולדות לערב בו יין' עכ' ומי תותים וכל דבר שהוא יקר יודו מ'ין אין קונין אותו מן הגוי אלא אם כן דאדו ישר' אל נמשך מן החבית'

נדרות הגוים

והקבצים שנתנו כהם יינם וכל

כלי שמכניסו לקיום ואעפ' שאין

להכניס בהם לקיום וכן אם שהה היין בהן אמור ליתן בדין יין עד שיישנן יב' חדש או שיחזירם לאור עד שיתפזר ש' שעליהן או שיוזכו או שיתן לתוכן מיס' ג' ימים מעת לעת ויחליף תמים בכל יום כג' ימים כל מעת לעת ואם נתן בהן יין קודם שיטהרם באחת מכל אלה היין אמור בעתיה' וכן פסק הר' שמואל בר סרדכי זל' וכן נמי כת' הרשבא זל' וזל' כל הכלים שנשתמש בהן ישראל יין עד שלא הכשירם אכור בשתייה ומותר בהנאה' ונראה לי שאם נתן לתוכן קיתון של מיס' דואין כל שיש במים כדי לבטל קלפת הקנקן לפי ש' שער אחד בששה מותר אפילו בשתייה שאפילו תחשתה הן הקל'פות ביין הרי הוא מתבטל בתוך ששה חלקי מיס' על הדרך שבארנו שהיין נותן טעם לפנס בששה חלקי מיס' וכל טכן שטעם היין הנבלע בקלפות אלו ניתנים טעם לפנס ב' בתוך שער מיס' כזה' הר' אברהם בר' יצחק זל' פסק כמו כן שאפי' בדיעבד היין אמור בשתייה והביא ראיה מהירושל' ועד כתב שנראה בעיניו שאם עשרה מלוי וערוי ביין בד' בדיעבד היין אמור בשתייה אעפ' שהיין רשלישי נאמר מכה הקנקן עבל' ואטפי מעת לעת ליכא קפרא ובלבד שישננו וישלש תמים אבל לא כפי' בשהיית המיס' ג' ימים לפי שהמים באים בכלי' להפיג טעם ר' היין ושערו' הנכנים שמעת לעת כפיגין קצת ומה שנשאר שם מפיגין השניים והשלישיים' ואם שנה המיס' פעם או ע' ימים ביום לא הפסיד ובלבד שיעשה כן ג' ימים' ואם מלא ועשה בסרוגין כגון שמלא וערה יום אחד והפטיק יום או יומים לא עשרה כלום ואעפ' שהאלים למלאות תערוה ב' ימים אחר כן לפי שצריך שיבאו המיס' זו אחר זו בעוד שהכלי רך ורפוי כרי שיבאו בתוכו ויפיגו פעם' וכתב הר' משה בר' יהוד' שכל כלי' שצריך להמתו על צדו בשמעה מסנו היין אין זדו' מסניסו לקיום מפני הנענוע לא יתקיים בו היין ולא צריך מ' מלוי וערוי' ולזאת המכה אותן הגדולים ודו' ורקש זה והשמאלש ובקבוק שאין להם ברוז למטה כשוליהן אינן צ' צריכין מלוי וערוי' ויש שמצריכין מלוי וערוי' לכל כלי' שי שישהו בו יין שלשה ימים' ודעת הר' אבד' זל' שכל כלי' ס' פתוח מכל צדו מ' ימים בו כל היין שאין האויר

כך שיש בהן לבטל את כל היין ויש מי שאומ' דבין נפל שם קיתון של מיס' תחלה בין נפל לבסוף' וכן פסק הרשבא זל' ו' ושמעי' מיכה דהני תמרים שלנו או אפי' היין השני שקורין טראש בלק לא יאסר בניצוק שלו אם הוציאו ממנו בכלי' א' אמור או אפי' נגע הגוי בקלוח שבחוף דכל היכא דאיכא מ' מיא אמרי' סלק את מינו כמי שאינו ודגמים רבים עליו ומ' ומבטלין אותו' ועל זה נהגו לתת מיס' בנת או בחבית שאם יוציאו מן היין בכלי' אפור שאמור הכל משום ניצוק שידו' המיס' מבטלין היין שבכלי' על הדרך שבארנו ולא יאסר' היין שבכלי' העליון משום ניצוק אבל מה שערה לתוך הכלי' אמור' יין נסך שנפל על ענבים יריחם והם מותרו באכיל' ואם היו סבוקעות בין שהיה יין בין שהיה חדש אם נתן ט' טעם בענבים אסור אפי' בהנאה ולא מתרות אפי' באכילה נפל על גבי תאנים מותרות לפי שהיין פוגם טעם התאנים' נפל על גבי חטים אסור באכילה ומותרות בהנאה' ואין לב' לבדוק כמותן טעם לפי שהן שואכות והיין נבלע בהן' ולא ימכרם לגוי שמא יחזיר וימכרם לישראל' אלא כיצד יעשה עשה מהן פת למכור לגוי שלא בפני ישראל' ועבשו שאנו אוכלין מפת הגוים אמור לשכרו אלא בחתיכה שאין לוקחין ביצא בהן יין שהחטיף שנפל לתוך חמץ שכר אסור בכל שהו' שהוא מין במינו ששניהם חומץ הם' ויין שנתערב עם החומץ בין שנפל חומץ בתוך יין בין שנפל יין בתוך ח' חומץ משערין אותו כמותן טעם' אין אדם רשא' לטמא ט' סהרותיו של חברו על כ' אם לול' שאם אדם לחברו אבי ראיתי שנגע גוי ביינך אינו נאסר לאסור עליו ואינו אמור כי אם לאותו שראוהו אמנם אם האוסר נאמן עליו והוא ל' לא שזכא לו ולא ספק' רעתו טוב הרבה שיאמין בו ולא י' ישתה ממנו כמ' ומי שהציה יינו ביד שומר ושומר אוסר אומר לבעל היין נתנסך יינך כת' הר' יצחק שהוא נאמן ואם איש אחר אומ' הרשות ביד בעל הבית לומר איני מאמינך' והף' ול' כתב ואפי' מהיסן ליה כמתרי כך פרת כשש' קילוניסוס איש רומי' וגם היה אוסר מורי' ר' חיאל בשם רבנו יהודה זל' שס' מדין בעל הבית לומר איני מאמינך דוקא הכשרה' ובעל הבית מתביא אבל אם בעל הבית שותק שתיקו' או אומרת לכל ואינה מועילה הכחשה דאדם אחר לחזיר אפי' לעצמו ואסור רבנו אלחנן דוקא בדבר שחיה יכול לידע' ואפי' במקום שיש לו לידע אם שותק לפי שעה ואחר' כך מבחישו ואסור כי מה ששותק לפי שהיה מחשב אם רחא א' אמת לא הויה שתיקה כהודאה' עכ' ואם שותק נאמן ואם רח דוקא בדבר שיכול לידע ומה שאמרו שאינו נאמן בש' במכחישו בעל הבית היינו בדבר שאינו יכול להוכיח דברו אבל אם אמר לו בא וראה עדין הגוי נתע בו נאמן' כתב הף' זל' בדיגין שלו אומ' רי' שאותו ריו צלול שלוקחין מן ה' הגוי אמור לכתו' מסנו שהיין הוי' בעי' ואמור בהנאה אבל רת סתיד משום כך דאפי' יינם עתה אין אמור בהנאה תלך שרי' וממ' נכון להחמיד שלא ליקח ריהימו משום של פעמים נותן קולסומו בפיו ודו' עליו שנעשה סיינם'

או בנת על החרצנים לעשות התמידים בכל תמיד שבעולם ו
ואפי כתמרים ראשוני שמת הגוי לשפכן ואפי בלא סיוע
ישראל וליכא משום כחו ולא קרוב דהוא שיגע ביין שה
שהחרצנים צפין על פני כל הגת ולא דמי ליין שמזוג דהגוי
דהתם קרוב הוא שיגע ביין אבל בהא אין דעתם שיוציא
מן היין עד אחר זמן וכן התיר הראבד זל כתוב בתשובה
שאלה ודורא אנבר זל כתב שאם אותו התמיד דהוא כענין
רמא תלתא דאתו ארבעה או שהוסף היין על מרת המים י
יש לו דין יין שמזוג הגוי אבל תמידים אחרונים שאפי מרת
המים אינן יוצאין מן החרצנים מקלין בהן ומותר ודורו ה
הוא מביא ראיה לדבריו וזוהר שיריח הגוי בחבית יין ש
שלנו או ישראל בחבית יין נסך שאין הריח כלום לפי שאין
בו ממש בכל מקום שאמרו ביין אסור בהנאה אם עבר
ומכרו דמיו אסורין לפיכך גוי ששבר ישראל לעשות עמו
ביין נסך שכרו אסור ובאר זה בגמ' משום קנסא הוא הילכך
בראה לומר שאינו אלא לרדייה אבל לאחרים שרי דהילכך
בריעבד טוב שיטול השכר ויתבנו לעניים משיניחנו לגוי
ודעת הרמ במזל נראה שאוסר בין לו בין לאחרים וכן הש
ה זוכר חמור להביא עליו יין או ששכר הכפינה לדיביא ע
עליו יין ששכר אסור אם מעות נתנו לו ויליכס לים המלח
ואם כמות או כליים ישרפים ויקבד אפרס כרי
שלא ליהנות בו שכר לגוי חמור לרכיב עליו והניח עליו
כוס של יין שמיז מותר הטוב את הפועל ואמ' לו העבר
לי מאח חביות של שכר במאה פרוטות ומצא אחת מהן יין
נסך שכרו כלו אסור אמר לו העבר לי חבית בפחד וחבית
בפחדה שכר חבית יין נסך אסור והשאר מותר אומנין
ישראל ששלח להם גוי חבית יין בשכר עש לא יכנס ב
ברשותם יכולין לומר תן לנו את דמיה כן הוסיף נע אסור
לישראל לשכור מכתפו לגוי לשים בו יין נסך כמו שם
בהמה להביא עליה יין ואין חלוק בזמן הדרה לימי חסמי ה
ה נלמוד אם לא ליקח יין מחובו שמתר מפני שמציל מידו
כתב הראבד זל אין הגוי יכול להוצי' החרצנים מן דרכובא
להריקה עד שיפסלו החרצנים והיין עיבהן פלשתות דחתם
וראי טיט מגבל הוא גר גוי שהיו שותפין וכאו לחלוק א
אין הגוי יכול לזם לגוי טול אתה יין נסך ואפי פדות לפי ש
שדוצה בקיומו כדי שיטול כנגדו אבל בירושת הגר התירו
לו לזם כן שלא יחזור למור ואם משבא לידו אסורי ישראל
שכבר יין לגוי פסק דמים עד שלא מכר דמיו מותרין שא
שמשפסק סמכה דעתו ומשמשיך קנה ויין נסך אינו נעשה
עשי שיגע בו נמצא שבשעת מכירה מותר היה מדר עשי ש
שלא פסק הדמים דמיו אסורין שאעפי שמצד עשיין לא
סמכה דעתו ליקח כיון שלא פסק והיין נאם כנגיעתו ונמצ'
במסור סתם יינן ואם מדר כליו של גוי או לכלי שביד גוי
צריך ליקח הדמים תחלה ואחר כך ימרו ואם מדר תחלה
אעפי שפסק דמיו אסורין שמשגיג לכלי נאסר כסתם יינן
ויא שהדמי סתור' כשמרד לכלי של גוי דקיים לן יין ביין
יסכר הוא שלא יגע בו הגוי קודם שיתן הדמים ויש אשר

דכיון דקיימא לן דמשיכה בגוי קנה כיון שפסק ונסך ו
ומשכו קנאו ונתחייב בדמים ואינו נעשה יין נסך עשי ש
שיגע בו הילכך כל זמן שיפרענו הגוי אפי אחר שגרה ה
ודמים מותרין שדמי יין כשר הוא ובלבד שיזוהר שלא יגע
בו הגוי עד אחר שיקנה אותו ככליו ואו שימשוך
אחור כדי שלא יאכר בהנאה קודם שיתחייב הדמים כתב
הרמ נע למות יין נסך לגוים אסור ואם ימחו בידים לא יין
ולא יקבלו מוטב שיהיו שונגין ואל יהיו מזידין וכמד
פעמים נתמתי איך פשט בהתר ומיין שלנו מותר למזוג
להם ולמה לא ואסור לקנות יין נסך להשקות פועליו גוים
אבל נותן הוא להם מעות שיקנו הם לעצמם או יאמר להם
לכו ושתו סן הזנותי ואפי פורע וכן מי שמוכן אוהביו גוים
לשתות רשאי לומר לעבדו או לשפחתו לכו וקנו יין לאלה
הגוים שכיון שהוא אומ' לקנות בעבורם נמצא שהיין אינו
שלו ויש מחמירין שלא לשלוח שם שלוחו שאם עשה כן
הוי כמו שנטל ונתן ביד דאפור כתב הראבד זל נראה ש
שאסור לתת יין בכלי ביד גוי המכריו להראותו ולהטעימו
שהרי מכיון שנגע בו נעשה יין נסך וכשמכריו ומראו כ
בהנה ישראל מיין נסך ועוד דרוצה בקיומו עד שישלם
להכריו בכל העיר ורוצה בקיומו ביין נסך אסור עבל דין
נסך מסיש שנתערב ביין כשר אסור בכל שהוא בהנאה כ
נתערב חבית של יין נסך בחביות של התר מלך אוסורו ב
בשתיה וימכרו מלך לגוים ויוליך דמי אותה חבית לים המלח
דסתם יין שנתערב ביין כשר מותר בהנאה מלבד דמי אותו
היין וישכר כלו לגוים ויוליך הנאת אותו היין לים המלח ו
זלא יתן האסיר לגוי במתנה שכל אסור הנאה כשב שאסור
למכרו כן אסור ליתנו במתנה וכן לא יוליך דמי דהאסור
ליים המלח וישאיר האחרים ביד שאין זה כמו דקול שיאם
זה מחולל על דבר זה ויצא לחולין ומה שהתירו ביין לימכר
כלו לגוים והוליך הנאת אותו האסור לים המלח מה שלא
התירו כן כשאר אסורי הנאה לפי שבשאר אסורי יש לחוש
שמה יחזור הגוי וימכרו לישראל מה שאין כן ביין מים
שנתערבו ביין בנותן טעם מפני שדם מין כשאינו מינו
ואם נפל היין האסור לתוך המים מצלצול קטן מינו מעט ר
ראשון ראשון בטל בור של יין שנפל לתוכו קיתון של מים
תחלה ואחר כך נפל לתוכו יין נסך רואין את היין של דאמר
כאלו אינו ודמים שנפלו משערין בדם עם יין נסך אכ
ראויין לי בטל טעמו מותר ואם לאו אמיר באי זה טעם א
אמרוא' כששים כשאר אסורין ויא' דכל שנתערב בתוך ש
ששה חלקי מים מותר כלל גיזל אמרו בכל הבעמים נורין
טעם לפגם מותר וכל שנתערב יין בתוך ששה חלקי מים
המים נפגמים בטעם היין ולפיכך אם נתערב בכדי שיעור
זה הכל מותר אפי בשתייה ויש מי שאומרים שאין דברים
אלו אמודי אלא בטעם קיתון של מים לתוך יין כשרתחלה
קודם שיתערב יין נסך שם אבל אם נפל יין נסך לתוך יין כ
כשר מיד נאסר הכל ונעשה יין נסך ואף על פי שנפל מים
לפסוק אינן כולין עדי שיהיו דמים כל

אחד או יתן לתוכה מים ג' ימים מעת לעת משמחת היין של
 גוים של שער מדיחה ושל מים מדיחה במים ואפר ד' פעמי
 ומנגבה ומשכר בה ושל שש מישנה יב' חדש ואם היו ברה
 קשרים מתיך וכן כלי חלף והוציץ וכיוצא בהן מן הקפופות
 שדורכין בהן היין אם היו תפורין כחבלים מדיחין ואם היו ב
 ארזין זה בזה בסבוך קשה מדיחין באפר ומים ד' פעמים
 ומנגבין קודם שישתמש בהן ואם היו תפורין בפשתן
 מישנן יב' חדש ואם היו קשרים מתיך וכתב הראב"ד זל
 והוא הדין כלי היין שלנו שצריך להגיד רחגורות שקורין
 צילקליש וכל זה דומיא דקשרים ואותו המלט אין ראוי
 להחזיר עד יב' חדש או עד שיגיד הודורדיא הנדבקת בו ש
 שהיא אסורה עד יב' חדש ואין מלוי וערוי מועיל ברה לפי
 שהיא יין קדוש או יין מעורב עם העפרורית ואין להכשר
 מועיל עצמו וכן הכלי עצמו מצריך הירב לגרר מעל דפנו
 כל אותו הודורדיא הנדבקת בו מפני שאין הכשר דמלוי
 הערוי מועיל בה כי אם ישון וכן יש לחוש שמא תררת א
 אותה הודורדיא נכנס היין ונבלע הרבה וצריך לקלוף כדי ש
 שיכנסו שם המים במלוי וערוי ואיכא מאן דאמ' דלהכשר
 מלוי וערוי לא צריך קליפת זפת ולא התרת שום קטר ולא
 נאמרה והתרת קשרים כי אם לכנוב או לישן אבל לא למלוי
 וערוי והוא דכבולעו כך פולטו וכשם שנכנס היין כך יכנסו
 המים כל הגת שורדך בהן הצברי הדפין והעששים והלולבין
 מדיחין העקולין של נסרים ושל בצבון כנגבן ושל שיפא ו
 ושל גמי מישנן יב' חדש או מגעילן ברותחין או חולטן במי
 זיתים או מניחן תחת הצנור שמימיו מקלחין או במעיין ש
 שמימיו רודפין יב' שעות ואחר כך משתמש בהן כתב
 הראב"ד זל וזה ההכשר אינו ראוי לכלי שהיה לו בית קבול
 לפי שאין המים רצין עליו ודחטפין אותו ונראה שיועיל
 להכשיר ההגאש של כלי היין אם פרקו והרש זל כתב זה
 בכל הכלים וכן שהמים הרודפין העוברין עליו ספליטין ה
 הכלוע בדפני הכלי יש מחמירין להצריך הוחה בכל כלי ה
 היין טופח להטפוח אם נגע בו גוי ויש כחמירין עוד אפילו
 יהיה נגוב אבל בדיעבד אם הוציאו עליו יין מותר שלא ה
 החמיר בנצוק אלא כשהוא בא לתוך היין האסור כל כלים
 שאין מכניסין בהן לקיחה אם נתנו בהן יין נסך סגי לירוב
 בשכשוך או בהדחה ואם היו יבשין ברוח או בשמש יש מ
 מתידין לתת בתוכן יין כשר והראב"ד זל אומר מפני שהיין
 נקדש בתוכו בהתיכשו ובין הכשר הבא עליו נמח לפיכך
 אינו נראה לעשות כן לכתחלה אלא בשל עץ אם שפשו ב
 בעפר וכדיעבד אם הוציא עליהם ובין תזלת תשמישן על
 ידי גוים ובין תחלת תשמישן על ידי ישראל ואפילו אין מ
 טכניסין לקיחה אבל במכניסין לקיחה אפי' בדיעבד ואפי' היו
 נגובין אסור המשפך שמדד בו יין לנכרי אם יש בו עבכת
 יין אסור עד אחר שיריחו וינגבנו כח' הר' יצחק זל גיגיות
 גדולות אם רגילין לדרוך בהן ודרך בהן גוי תחלה יש לדון
 דין גת להצריך נגוב דאין לומר דוקא כגת צריך נגוב לפי ש
 שנכנס שם היין כדחוק וככובד על ידי דחוק כובד הקודרת
 לא היא דבגת שלהם לא היו דורכין כי אם ברגל ולא היין

להם קורה כי אם בבית הכר כדאמרי מהו לדרוך עם הגמדי
 בנת והוא מנסך ברגל ואפי' הכי מצריך נגוב וזה בניגיון
 גדולות שלנו אבל אם לא דרך בהן כבר עבר יב' חדש אינן
 צריכין נגוב ואם דרך בהן הישראל בדיעבד היה מתיר רת
 מטעם ראשון הנגוב בטל הוא בששים סל ונרצותני אב
 חם של גוים לא סגי בנגוב אלא מניחן תחת מעין שמימיו
 רודפין או תחת הצנור שמימיו מקלחין אבל אם דים של
 ישראל ונגע בהן גוי סגי בהדחה כל כלי חדשים לשי
 מצריך לתת בהם מים ג' פעמים כדי שיהא הכלי בלוע ממים
 אבל רת מתיר אותן אפי' של גויה בהדחה ג' פעמי' ובכך
 מותרין נשלמו הלכות יין נסך תל

דין הלכות עז' וחקות הגוים צו

לפני איריחן של גוים ג' ימים אסור לשאת ולתת עמהן
 מקח וממכר וללוותם וללוות מהם לפרעם ולפרע
 מהם ואם שמאל ובגולה אינו אסור אלא יום אידם והרף
 כתב בדריכין שלו ועתה מותר לשאת ולתת עם הגוים אפילו
 ביזם אידם וכהי דאמרי ג' ימים אסור לשאת ולתת עמהן
 היינו דוק לאיתן גוים שהיו שם דהו אולי ומודו אבל גוים
 שבחוצה לארץ שאינם אדוקים בעז' וקיס לן ברה ולא
 אזלי ומודו וכי האי גונה טרי כדמפרש בפר עז' עכ"ל ופי'
 רבנו שמואל זל בשם רש זל דוקא ניתל וכסח שהם בשביל
 התלוי ואפי' אותן יש להתיר משום איבה או משום דקיים
 ליה בגויה ולא אזיל ומודה או משום שחזא כמתני' לו ואין
 כאן משום ולפני עור ואעפי' שנודד לגלח ממעות אלו תק
 תקדחת דאינו נותן לגלח כל כך שלא היה מוצא ביום אפי'
 לא היה לו מלוח הישראל מעות אלו ועוד כקח וממכר אמ'
 רת זל דאינו אסור אלא במדי ותקדחת ישראל שהיה לו
 עז' בירו וממרה בדיעבד הדמים מותרין ולכך מ' תר לקבל ח
 חובות מן הכומרים אעפי' שמכרו עז' כריי לשלם החוב ו
 ויחד שקבעו הכומרים לקבל ממנו מכס וישראל לוקחים
 ומוכרין שם בהמות ובגדים ולוקחין כסם סמה שקנה ומכר
 ד' יחנן דאמ' אסור היינו כשהכסם לקנות ממנו תשמישי
 עז' ופעמים כשהגוי מוכר חפץ שלו כשזק אומר בכך וכך יה
 יהיה שלך ועוד פשו לבגין עז' של קדש פלוגי זה הישראל
 אסור ליקח דהיינו מרנה ואסור ואם אינו אופ' רן מתוסא
 ועוד פשוט לאלות יכול להיות מותר דשמא יתנו לעבדי גוים
 לבנה אסור למכור לגלח ולכמר דמידי ותקדחת הוא וכן
 שעה אסור למכור לשום גוי ליום איד קנ' דלור שלהם ויום
 אחד שלפניו אבל שאר ימים שעה לשאר גוים כות' למכור
 דתנן סתמא סת' והאי כסתמ' הוא וכן גביעים שפגם הגוי
 ובטלם ואחכ קנאם הישראל דרי הם אסור למכור לגוים לפי
 שהגלח יעש' בו תפל' לעז' דבשביל פגם קטן לא יניח לעבו'
 ועובר הישראל משד' ולפני עור לא תתן מכשול וכן הספרי
 הפסולים אסור למכור לגוים לפי שהגלח קורא בו ומזכיר
 ומשבח לעז' ואפי' לגוי שאינו גלח אסור למכור משד' דדאי
 הגוי יתנו או ימכרו לגלח והיו כמו עצים שאסור למכור
 ולכמרים לשרוף תקדחת שלהם בדאי' פר' קונה אסור

האורי שולש בו וצריך מלוי וערוי ושאלנו מתום מכל צדדיו
אלא שמסדין סמנו כסוד תמיד כגון הברוקש הגדולים אי
אפשר שיתקיים בו היין ואין צריך מלוי וערוי ולפי זה כל
בקבוק ואפי' הוא קטן צריך מלוי וערוי כתי' הר' יצחק זל א
אותן היושטאש והקבאש של גוים רת דהגיר בסוף ימיו
ואומ' דוק להם שהיו נואדותיהם של עור בעי ערוי או דין
הגעלה אעג' דאין מכניסין לקיום לפי שהרבה זפת צריך
לעור יותר מכלי עץ ויותר דבוקה הזפת על כן יבלע טובא
אבל קאנדש ויושטאש של עץ זפתן אינה דבוקה כל כך כ
כמו בעור ומתרות כשכשוך ואעפ"ל לא היה עשה מעשה
להתירן בשכשוך אלא בדיעבד אם נתן בהם יין כשר אבל
הני בקבוקים של גוים שהן של עץ בעו הגעלה או מלוי ו
וערוי משום דמכניסין לקיום אפי' אינן זפתין דומנין ד
דמשהו בהו גוים יינן יום או יומים עב' וכן כתיב התרומה
ו' ואתן של מתכות שיש בהן טשקה טפח ונגע בהן גוים א
אסורין אם לא בערוי או בהגעלה דומיא דנורות יין שאין
מכניסין לקיום דבעי ערוי ומיהו אם יש הפסד גדול כמו ש
שמשך ביין הרבה יין אין לאסור אם ע כשכן במים תחלה
או אם היו יבשין כשמשך היין תחלה דשכא נודות דוקא
שהן מעור בלעי טפי ובעו ערוי אמנם לכתחלה בעי ערוי
או הגעלה וסגי בשכשוך דומנין דנשר הזפת במקומות היין
ויש מקומות מלאות יין לא כגו בהדחה ובנגוב עב' וכן הר'
משה צמיד כגושטאש וקאנדש שהן מחפפות דלא הוי דבר
שמכניסין לקיום ובעו לכתחלה ערוי או הגעלה כמו שכתבנו
וחבית של גוים אעג' דעבדי קינמא אסור אלא מות לכפותו
על גבי האש ולעשות אש גדולה שתהא היד מולדת בו כ
בדפני החבית מבחוץ ודיו בכך ומתיר לתת לתוכן ציר או
מדיים ושכו ואין צריך לבלות ויש לדקוק מזה שאמרו
לתת שאר משקין בלתי הכשר כמו היין ואחר שנתן לתוכן
ציר או מדיים נותן לתוכן יין שהמלה שדוף הכל וסכאן
התירו קצת המדיים להכשיר הכלים במים רותחין ומלח דין
ורבה בתוכן שהוא כמו ציר ושדוף אבל צריך לזה אדם
זריו שיתניח המים במלח כדי שיותן המלח ויהיו דומים מ
מלוחים הרבה ויחליך ויביא ומנענע הכלי מכל צדדיו אבל
בהגעלה לכר במים רותחין קשה מאד בעיני הראבד זל לפי
שאי אפשר לתביא המים רותחין במל צדי הכלי וקודם ש
שיוכל להגיע בכל צדדיו כבר נתפשד המים במקצת ויש
שהווד לערות מכלי ראשון על כל דף ודף שקודין דנגא ק
קודם שיתקנע לעשות מהם כלי שלם וכל זה אינו רק בכלי
עץ אבל בכלי חרש כתי' הראבד זל שאי תגעלה שועלת בהן
שאין כלי חרש יוצא מדי דפנו לעולם ויש סתירה לפי ש
שאין זה רק לפי טעם היין להפניו הרותחין מפחות טע
טעמו במל כלי אפי' בכלי חרש וחרש זל כתי' בספר האוהר
וכל הכלים אם שכשכן במים רותחין מותרין וכן הדין רבנו
יצחק הלוי זל וכת' הראבד זל דוק כלי שמכניסין לקיום
שעמד ברשות הגוי בעי מלוי וערוי אבל אם ברשות ישראל

כאמר יין בכלי גדול משום מנע גוי או משום ערוי ולא
כשתהא היין בו אחר שנאמר זמן מרובה לא מצריכין ליה
לההוא כנא מלוי וערוי ולפי שעה לא גזרו רבנן אלא בסנא
דעמד ברשות הגוי דילמא סחלף באידך זמן מרובה וכלים
חרשים שאינן מזופתין שלקחן מן הגוי נותן לתוכן יין ואינו
חושש שמא נתן בהן הגוי יין נס' ואם היו מזופתין מרתחן
דאעפי' שהן חרשים יש מגדולי החכמים שהורו שכליעת
היין אפילו בכלים שמכניסין לקיום מועטת ואינה נכנסת
ביותר מכדי קליפה ולפיכך אם העביר עליהן מלקט ורהטני
או קלפט בקרדום ח' כשרו וכן פסק הרשבא זל בשם רב' רכל
וכל כלי שאין מכניסין לקיום כגון המשפך וכלי שחושף בו ה
הגת אם היה מתחלה של ישראל משכשכו במים ודיו ואם
היה מתחלה של גוי צריך הדחה וכת' הראבד זל בכל מקום
שאמרו בו שכשוך שצריך לשכשכו להעביר היין דהקדש
בו וכת' רש"י ע"פ וכל כוס שישתה בו דגוי אסור לשתות בו
אלא אם כן הו יחו ג' פעמים שילכו ממנו כל צחצוחי יין ש
שבו ורש"י זל לא הצריך כל זה אלא אם בשל חרש לכר'
וכלי חרש השועין באבר אם הם לבנים או אדומים או ש
שחור' אעפי' שנשתמשו בהן ביין נסך מותרין אבל הידוקין
אסורין לפי שהן בילעין ואם יצא בהן מקום מגולה בחרש
שאינו מצופה באבר כלן אסורין והוא שכנסו בהן לקיום
אבל אם לא נסכו בהן לקיום אפי' הן של חרש מדיחן והן מ
טותין כתיב הרף זל בדרינן שלו הני מאני דקוניא פירוש
הסותחין בעפרת אם יש בו יין ונגע בו הגוי סגי בשכשוך
והא דקאמ' הני מאני דקוניא דצריכין מלוי וערוי או הגעלה
היינו דוק כשמהותכין מזוככות אבל בעפרת סגי בשכשוך
אבל פרש זל מאני דקוניא המהותכין מעפרת ואם כן צריך
לדיריה הגע' ונזכר לומר לכתחלה אין להתיר בשכשוך
לחוד כפרש אבל בדיעבד אם שכשכיהו ונתנו בו יין מותר
כפרת עב' ויש סתמדין ואוסרין שכל כלי חרש שנשתמש ב
בהן הגוי פעם ראשונה ושניה אעפי' שאין מכניסין לקיום
אסור להשתמש בהן אלא במלוי וערוי או ישת' יב' חרש'
ואם היה של עץ צריך נגוב ואם שכשכו או ר' דוחן אינו א
אסור הכלי הגליון משו' כצוק וכן המנהג לעשות כשמודרין
לכליו של גוי ופשל עץ או של אבן שדרך בה הגוי או נת
של אבן שזפתה הגוי אעפי' שלא דרך בה מדיחה באפר ל'
פעמים זהו דקרא נגוב ואחר כך דורך בהן
ואם היה בהן לחות מקדים האפר למים ואם לאו מקדימין ה
המים לאפר י' ונת של אבן זפתה שדרך בה הגוי ושל עץ
זפתה אעפי' שלא דרך בה צריך לקלוף חופת או לישנה יב'
חרש או מלוי וערוי ג' ימים כמו קנקנים ויא' דהיכא דורך
בה הגוי בלא זפתה כעו נגוב זה לא באר הרים כפול או א
אפשר ולא מהני ביה נגוב אלא מלוי וערוי או ישון או ה
הסך ולפי זה לא נכון להקל באלה הפינלאש האקדוואש
שדרכין בהן הגוי לדרך בהן אחר בלתי נגוב ונת של חרש
לא ידרך בה אעפי' שקלף חופ' עד שנתרפ' חופ' או יישנ' יב'

האדם רצונה מילכות ודשאים וכיוצא בהן מותר לצור
 אותן ואפי' הצורה בולטת אסור לערוך דין ותשובה עם
 מתנבא בשם עז ואין שואלין מסנו אות ומופת ואם עשה
 מעצמו אין משגיחין עליו ואין סהרהרין בו וכל דואחשב
 באותות שלו שמא אמת הן עובר בלאו שנ' לא תשמע אל
 דברי הנביא ההוא הגוד' בשם עז והגשבע בה לוקה שנ' ושה
 אלהים אחרים לא תזכירו אחר הנשבע לעצמו ואחר דן
 המשביע בה לגוי ביראתו ואפי' המזכיר שם עז שלא כדרך
 שבועה אסור שנ' לא תזכירו לא יאמר אדם לחברו שמוד
 לי בצד עז פלוגית עז הכתובה בכתבי הקדש מותר להזכיר
 כגון פעור וכל נכד וכיוצא בהן ואסור לגרום לאחרים שידרו
 ושיקיימו בשם עז ואינו לוקה אלא הנודד או המקיים או ה
 הנשבע בשמה העושה עז לאחרים אעפ' שהוא לוקה שכו
 מותר צלמים הנמצאים מושלכים בשוקים או בתוך ד
 וגו' טאות הרי אלו מתרין ואין צריך לומר שברי צלמים
 אבל המוצא יד עז או רגלה או אבר מאבריה מושלך הרי זה
 אסור עד שיודע שבטלה הגוים עז ומשמייה וכל התקדו'
 שלה אסורה בהנא' בכל שהו ספק עז אסור ספק ספק כותר
 כיצד כוס של עז שנפל בבית מלא כוסות כלן אסורות מפני
 שעז ומשמייה אומרי' בכל שהו פרש כוס אחד מן התערוב'
 ונפל לכוסות שניים הרי אלו מתרין טבעת של עז שנפל
 ונתערב במאה טבעות ונפלו שתים מהם לים המלח הותרו
 הלן שאני אומר אותה הטבעת היתה בכלל השתים שנפלו
 גתערב במאה ונחלקו מ' למקום אחד ומ' למקום אחר ונפלד
 הם כלן לטבעת אחת כלן מתרות שאני אומר אותה ה
 הטבעת האסורה ברוב היא נפלו הם לטבעות אחרות כלן
 אסורות עז שהיה לה מחוץ או גבה נהגין בהן שלא בטובה
 ואין נהגין בטובה היה לה ולאחרים נהגין בהן ואפי' בטובה
 הזמורים ובלבד שלא יתן שבר' מחוץ שיש בה עז מותר
 לדחוק בה שהיא נעשית שם לנוי לא לעבודה שנ' אלהים
 בזמן שנהגין בו מנהג אלהות ולא בזמן שמבזין אותה כגון
 זו שהיא עומדת על הביב והכל מסתנין בזה ואם היתה
 דרך עבודת' בכך אסור ליבנם בו עז של גוים שבטלה גוים
 קודם שתבא לידי ישראל הרי זו מותר בהנאה עז של ישראל
 אינה בטלה לעול' אפי' היה לגוי בה שתפול אין בטולו מועיל
 מלום אלא אסורה בהנאה לעולם וטענה גניזה וכן עז של
 גוי שבאת לידי ישראל ואחכ' בטלה הגוי אין בטולו מועיל
 מלום אלא אסורה בהנאה לעולם ואין ישראל מכטל עז
 ואפי' ברשות הגוי גוי קטן או שוטה אינו מכטל עז וגוי
 שבטל עז בין שלו בין של גוים אחרים בעל מחו אעפ' ש
 שאנמו ישראל על כך הרי זו בטלה ובלבד שיהיה הגוי דן
 המכטל עובר עז אבל מי שאינו עובר אינו מכטל המכטל
 עז בטל משמייה בטל משמייה משמייה מותרין והיא א
 אסור' כמו שהיתה עז שיבטלנה ותקדוה עז אינה בטל'
 לעולם כיצד מבטלה קטע ראש אונה או ראש חוטמה או
 ראש אצבעה פחמה בפניה פי הכישה בקורנם אעפ' שלא
 חסרה או שחסרה לצורך ישראל הרי זו בטלה ואם משכנת

או מסרה לגוי או לישראל שאינו צורך או שנפלה עליו
 מפולת ולא פנה גבבוה לסטים ולא תבעה רקק בפניו ו
 והשתין בפניה גודה זרק בה את הצואה הרי זו אינה בטלה
 עד שנשברה מאליה שבריה אסורין עד שיבטלום לפיכך ה
 המוציא שברי עז הרי אלו אסורין בהנאה שמא לא בטלה
 הגוים ואם היתה של פרקים והדיוט יכול להחזירה צריך ל
 לבטל כל פר' ופר' ואם אינו יכו' להחזיר כיון שבש' אבר אחד
 מכמה בטלו כל השברים אסור לשלוח דורון לגוי ביום אידו
 אלא אכ' נודע לו שאינו מודה בעז ואינו עובדה וכן גוי ש
 ששלח דורון לישראל ביום אידו לא יקבלנו ואם חשש לאיבה
 נוטל בפניו ואינו נהנה בו עד שיודע לו שזה הגוי אינו ע
 עובר עז ואינו מודה בה הנצרי עובדי עז הם דיוט ראשון
 יום אידם דברים שהם מיוחדים למין פמיני עז אסור למכור
 אותם לעובדי עז שבאותו המקום לעולם ודברים שאינם מ
 מיוחדין לה מזכרים אותם סתם ואם פרש הגוי שהוא קונד
 אותם לעז אסור למכור לו אלא אכ' פסלו מלהקדימו לעז לפי
 שאין מקריבין לעז הכר' היו מעורבין דברים המיוחדין עם
 דברים שאין מיוחדין כגון לבונה זכה בכלל לבונה שחורה
 סיכר הכל סתם ואין חוששין שמא ילקוט הזכה לעז וכן כל
 כיוצא בזה חנויות של עז אסור לשכור אותן מפני שמהנה
 עז המוכר ביתו לעז הדמין אסורין בהנאה ויוליד אותם
 לים המלח אבל גוים שאנפו ישראל וגזלו ביתו והעמידו בה
 עז דמיו מותרין זכותם ומעלה בערכאות שלהם וחלילין של
 עז אסור לספור בהם גוי שעשה משת' לבנו או לבתו אסור
 ליהנות מסעודתו ואפי' לאכול הישראל ולשתות משלו שם
 אסור הואיל ובסמכת גוים אבל ושאיתמי אסור לאכול אצלו
 משיתחיל לעסוק ולהכין צרכי סעודה וכל ימי חמשת
 ולאחר ימי המשתה ל' יום ואם עשה סעודה אחרת מחמשת
 הנשואין אפי' לאחר ל' יום אסור עז יב' חדש וכל ההרהק
 הזה מפני עז הוא שנ' וקרא לך ואכלת מזבחיו וגו' ההולכין
 לתרפות אסור לשאת ולתת עמהן והבאין מותרין והוא שלא
 יהיו קשורים זה בזה שאם היו קשורים זה בזה שמא דעתן ל
 לחזור וישראל החולק למרפות מות' לישא ולתת עמו בהליכ'
 שמא יחזור בו ובחזרה אסור ישראל משומר בין בהליכ' בין
 בחזרה אסור לשאת ולתת עמו ישראל שהלך לירוד טל ג
 גוים בחזרה אסור לשאת ולתת עמו שמא עז מכר להם שם
 ודמי עז ביד ישראל אסורין בהנאה וביד גוי מותרין ומפני
 זה נושאין ונותנין עם גוים הבאים מן התרפות ואין נושאין
 ונותנין עם ישראל מן התרפות ולא עם הטשום בהליכותו
 ולא בחזרתו אסור לספר בשבחן ואפי' לום כמה נאה גוי זה
 בצורתו קו' שיספ' בשבח מעשיו שנ' לא תחנם לא יהיה להם
 חן בעיניך מפני שגוהם לידבק עמו וללמד ממעשיו הרעים
 ואסור לתת להם מתנת חנם אבל נותן הוא לגר תושב שנ' ל
 לגר אשר בשעריך תתננה ואמלה או סכור לנכדי לנכדי
 במכירה ולא במתנה ספרנסק עניי גוים עם עניי ישראל
 מפני דרכי שלום ואין סמחין ביד עניי גוים בלקט שכרה
 ופאה ושואלין בשלומם ואפי' ביום אידם מפני דרכי שלום

למכור בדמח גסה לגוי ולא עגלים וסוויחין ואנו מתירין
למכור בהמה גסה לגוים דשמא לשחיפה זבנה כמו רב חוב
דזבין פיה לגוי מהאי טעמא ומתני' דאין מוכרין בדמפרש
למלאכה אני קונה וגם סוסיים מכל מקום פעמיים שמוכר
ישראל לגוי שוד אפילו כשאמרבפי לחרישה אני קוננו ות
וגם סוסיים וחמורים ולא שייך בהו שחיטרה
מוכרין אפ' לעשות מלאכה שחיבין עליה מוכרין סוסיים
וחמורים לגוים כדי למשוך בקרוך ולשאת משאות על גבם
פרת דלא בקיאי בקלא ולא שייך לום נסיוני ומהאי טעמא
שרי התם דמפכרא ואין אנו רגילין להשאיל ולא להשכיר
לגוי ומורי מפרש בימי חכמי התלמוד היו הרבה ישראל
ביחד ויוכלו לקנות ולמכור הם בהם ולא היה להם פסדא אם
לא היו מוכרים להם אבל עתה שאנחנו מתי מעט אב לא
הותר להרויח מהן אצל מי נרויח ואם כן איכא פסדא גדולה
ולא גזרו חכמים על גזרה שאין הצבור יכול לעמוד וכן
כז' הרף ז' ומהאי טעמא שרי התב למכור להם בחמורה
כשישנן בידו כבר דלא ימצא ישראלים שיקנה כי אם גוים
אבל אסור לישראל לקנות סוסיים ופיוחים כדי להרויח ול
ולמסך לגוים אין מוכרין להם כלי זין והאידינא דמזבנין
להו היינו לפרסאי דכגנו עלן ומהאי טעמא מותר למכור
להם שריונות וכובעים של ברזל נתחב לו קוץ כפני עז לא
ישחה ויטלנו נתפזרו לו מעותיו לפני עז לא ישחה ויטלם
שנראה כמשתחוה לעז ואם אינו נראה מותר לו אם אין א
אדם שם קאמ' כראמ' בירושלמי ופליגא דרב דאמר אפילו
בתודי חורים אסור אלא כדמפרש תלמודא דידן אם אינו
נראה כמשתחוה יחפך אחוריו לצר עז ופניו לצד אחר זה
מותר ופרצופות הבקלחות מים לא ישיב פיו על פירג
וישתה שידאה ככנשק לעז ולא ישיב פיו על סלון ויפתור
ולא מן הנזרות וכידד אחת כפני סבני חלוקה אבל בשתי
ידיו שלא יהא כל כך נמשך לשתות עד שידאה שלא יהא ש
שם שום דבר אסור למכור בתיב לגוים בארץ ישראל אבל
לא בחוצה לארץ ר' או' בחוצה לארץ מוכרין אלו לאלו בת'
דשדל א"ר יוסף ובלבד שלא יעטם שכנו ואין שכנו פחות
מג' בתים שאסור למכור ג' בתים זה בצד זה לג' גוים משום י
ישראל שנשאר סמוך לדם או הוא או ישראל אחר דילמא
הנהו תלתא גוים מייעצי עצה עליה וקטלי ליה או סוקי ליה
ושחיתו בתים לגוים אף במקום שאמרו להשכיר להם בית ל
לא לבית דירה אמרו מפני שמכבים לתוכו עז דאגרא לא ק
קביא ועובר משום לא תביא תועבה אל ביתך והאידינא
קמשיכדין בתים לגוים דאית בירושלמי הוא מקום שאסור
למכור מותר לשכור אפ' לבית דירה השניר אפ' לבית
דירה אם כן בחוצה לארץ שמתור למכור מותר להשכיר
אפ' לבית דירה והטעם אום מורי דמן התורה אינו אסור
אלא בבית שהוא עצמו דד דומיא דמזוזה אבל מוכרין
אסור בביתו אפ' אינו דד שם ולכן בחוצה לארץ לא גזור
מקום שאינו רגיל לרדח כגון בית התבן ואורחות אין טעם
מעמידין בהמה בפונדקאות של גוים ואין מוכרין בהמה
לדעה שלהם מפני שחשודין על ורביעה וזה משבע

מצות ודבק כאשתו ולא בבהמה וישראל עובר על ולפני
ער לא תתן מכשול ואין אנו נוהדי מכל אלה ואכן סומכין
על שנויא דסקום שנוגו למכור התיר ליחד וטוב דה
דהשתא אין חושדין על הרביעה אי נמי בשנויא דר' פרת ד
דאם הא מני ר' אלעז היא דחייש לרביעה הא דרבנן דלא
חיישי שרי וקיימ' לן כרבנן והוא שנויא מדהוי בתרא
דמסבא הוא בית ישראל לא תתילד לנכרי לפי שמילדת
בן לעז והם' כחנם אבל בשכר מותר אבל נכרית מילדת
בית ישראל בזמן שאחרות עוסדות על גבה אבל לא בינתי
לבינה דילמ' קטלא ליה בית ישראל לא תניק את דהברי ו
ואפ' בשכר דלא שייך איבה אבל נכרית מניקה בה ישראל
בזמן שאחרות עוסדות על גבה ונראה דאפ' ישראלית
בבית מותר דאפ' אם יש בעיר בית ישראל ויוצאה ונכנסת
סותר אבל אם הלכו כל הישראלים חוץ לעיר ונשארה גויה
בעיר מניקה זה אסור מותר להתרפאת מן הגוי חולה שאין
בו סכנה ואם הוא מומחה אפ' יש בו סכנה מותר וגם הקות
דב רובן מומחין הם אבל מן המיבין ומן הגוי שיאמ' להם שם
עז אסור וכן נמי סגוי שיאמ' ליקח מים של עז או מן אילן פ
פלוגי שלפני עז אסור ודוק היכא שיאמ' הגוי שלא יועילו
מים אחרים ולא יעצים אחרים כי אם שלפני עז אבל אם
אמ' הגוי קח מן הסיף או מן עצי פלוגי ולא הזכיר לו
שום עז ואין האילן מצוי כי אם שם מותר ליקח משל עז כ
ביון שאלו היה כוצאו במקום אחר היה מועיל כראית בירו
וכן נמי כת' הרף ז' בדנין שלו אסור לאיש להסתפר מן ח
הגוי ביחוד אם אינו רואה ישראל במראה ואם עושה לראו
אם הוא נאה אסור לראות כמראה משום לא ילבש גבר שמ
שמלת אשה מדהתייר לבית ר' דיקא מפני שרין זקוקין למ
למלכות וכן המסתפר מן הכושי אינו רואה במראה ואם
הוא נאה אסור לאיש אם לא יאמר בפרוש אינו רואה היינו
אינו צריך והא דפ' שזאל מאי טעמא דאסור מראו ב
בשבת דוק של מתכת שלא ישיר ניסין היינו באשר אבל
איש אפ' בחול אסור ובירוש' יש טעמא אחרת עב' ל' הבע'
התרחם ז' והרם במזל סב וזל כל העובד עז ברצונו ב
בזון חייב כח ואם היו שם ערים והתראה נסקל ואם עבר
בשגגה סביא חטאת קביעה העושה עז לעצמו אעפ' שלא
עשה בירו ואעפ' שלא עבדה לוקה שנאמ' לא תגשה לך
פסל וכן העושה עז לאחרים אפ' עשה לגוי לוקה שנאמר
ואלחי מסכה לא תעשו לכם לפיכך העושה עז בירו לעצמו
לוקה שמים אסור לעשות צורות של כסף ושל זהב שדם
לגוי כדי שלא יטעו בהם הטועים וירסו שהם לעז ואין א
אסור לצייר צורה לגוי אלא צורת האדם בלבד לפיכך אין
צריך לא בעץ ולא בסיד ולא באבן צורת האדם שלא ש
שתהא הצורה בולטת ואם צד לוקה אבל אם היתה הצורה
משוקעת או צורה של כמכנין כגון הצורות שעל גבי הלוחו
או הצורות שדוקמין בארז דרי אלו מותרות וכן אסור
לצור דמות חמה ולכנה וככב' שנאמ' לא תעשון אתי לא
תעשון בדמות שמשו וססימטין לפני במרום ואפילו על ה
הלוחות צורת הבהמות ושאר נפש חיה חוץ מן האר

אחר שישובל כל מצוה שעשיתה גמר חיובה כגון מעקרה
מברך בשעת עשיה ושאינ עשיתה גמר חיובה שיש אחר
עשיתה צווי אחר כגון העושה סוכה או לולב או שופר או
תפילין או ציצית או מזוזה אינו מברך עליהן בשעת עשיה
אלא בשעת שעושה הצווי האחרון כגון בסוכ' בשעה שישב
בה בלולב בשע' שינענע וכן בשופר בשע' שישמע השופר
בציצית כשיתעטף בתפילין בשע'ג לבשתן כמזוזה בשעת
קביעה כל מצוה שהיא מומן לזמן כגון שופר וסוכה ולולב
וכיוצא בהן או שאינה תדירה שדומה למצוה שהיא מומן ל
לזמן כגון מילת בנו ופדיון הבן וכן העושה ציצית או תפילין
ומזוזה או מעקה לעצמו מבר' עליהן בשע' העשיה שהחייבו
ואם לא מרד שהחייבו בשעת העשיה בסוכה ולולב וכיוצא
בהן מברך בשעה שיוצא בהן ידי חובתו אחר ברכ' הקבועה
להן היו לפניו מצות הרבה מברך על כל אחת בפני עצמה
כל העושה מצוה בין שהיתה חובה עליו בין שאינה חובה
עליו אם עשה אותה לעצמו מברך לעשות עשה אותה ל
לאחרים מברך על העשיה כיצד לבש תפילין מברך להניח
נתעטף בציצית מברך להתעטף ישב בסוכה מברך לישב
בסוכה וכן הוא מברך להדליק נר שבת ולגמור ההלל קבע
מזוזה לעצמו מברך לקבוע מזוזה עשה מעקה לגנו מברך
לעשות הפריש תרומה לעצמו מברך להפריש תרומה מל
את בנו מברך ליכול את הבן אבל אם קבע מזוזה לאחרים
מברך על קביעת מזוזה עשה להם מעקה מברך על עשיית
מעקה הפריש להם תרומה מבר' על הפרשת תרומה מל בן
חבר מברך על המילה וכן כל כיוצא באלו עשה המצית
לו ולאחרים כאחד אם היתה מצוה שאינה חובה מברך על ה
העשיה לפיכך מברך על מצות ערוכ' היתה חובה ונתכחך ל
להוציא לעצמו ולהוציא אחרים מברך לעשות לפיכך מברך
לשמוע קול שופר והמברך אחר שעשה בלא ברכה מברך
על העשיה לפיכך נטל הלולב מברך על נטילת הלולב
דמדאנבהיה נפק ביה אבל אם ברך קודם שיטול מבר' ליטול
את הלולב כגון לישב בסוכה אבל נטילת ידים ושחיתות
הואיל ובדברי הרט"ו הן אפי' שחט לעצמו מבר' על השחיטה
ועל כסוי חוט ועל נטילת ידים וכן הוא מברך על בער חסין
בין שבדק לעצמו בין שבדק לאחרים שמשעה שגמר בלבו
לכטל נעשית מצות הבעור וכל דבר שהוא מנהג אעפ"י ש
שיהיה מנהג נביאי אין מברכין עליו וכן כל דבר שיסתפק
לך אם הוא טעון ברכה אם לאו עושין אותו בלא ברכה
שלעולם צריך אדם להיות נזהר שלא יעשה ברכה לבטלה
והיה זל עושה כלל אחר אי זו ברכה עושין בעל ואי זו כל
שכל מצוה שלא נגמרה מיד אלא שנשארה עשיתה קיימת
כגון ציצית ותפילין והלל וכיוצא בהן מברך כל וכל שעשית
נגמרת מיד כגון מילה ושחיטה וערוכ' ועדין הבן ושכילת
מברך בעל ולפי זה הכלל מברכין על תקיעת שופר נטלמו
כלל הברכות תל' **דין עונה אמן צט**

מ' הרש באסור והתר שלו ענין אמן אחר ישר מבר' אענ'
שאינו שומע במר' כגון מי שאומ' ברכותיו בלחש ב יו

השחתה ראין המתגלח לוקה על שימייע ואשה שיש לר
שער בזקן סותרת לחשחית זקנה ואם השחתה זקן האיש פ
פטורה וחשער שעל השפה העליונה וכן השער המדולדל
בישפה התחתונה סותר לגלחו בתער ואסור הפאל אינו אלא
משום שדרך כומרי עז לחשחית זקנם ומדברי סופרים שלא
יעביר שער בית השחי ובית הערה והמעבירו במקום שלא
נהגו להעבירו רק הצמים מכין אותו מכת מרדות ומותר
להעביר השער של שאר אברים במספרים כן דעת הרמב"ם
במזל ולא תערה אשה עדי האיש ולא תגלח ראשה כאיש
וכן האיש לא יערה עדי האשה ואם עשו זה לוקין האיש
המלקט שערות לבנות מתוך שחורות או שצבען להקדמי
שערה כן לשערה אחת מפני שערה עדי אשה טמטום
ואנדודגניום אסור לערות ערי אשה להיות עטוף כאשה
ולא יגלח ראשו ואם עשה כן אינו לוקה ואסור לכתוב כ
כתובת קעקע כבשרו והוא ששורט אדם על בשרו וממלא
מקום השריטה צבע שאינו נסחק לעולם ומעת שירטום
באחד מן הצבעים הרושמים באיזה מקום מהגוף לוקה
והשורט שריטה על המת לוקה בין ששרט ביד בין ששרט
בכלי השורט לעז אינו לוקה אם לא שרט בכלי וזו דריא
מצות לא תגודדו כי הגדידה והשריטה אחת היא הכלל
אזרחת זו של לא תגודדו שלא יהו ב' בתי דיני' יושבי בעי'
אחת זה נהג מנהג אחד וזה נהג מנהג אחר שדבר זה גורם
למחלוקת גדולה ופתיב לא תגודדו לא תעשו אגוד' אגוד'
ואסור לקדוח על הצבת אחד כהן ואחד ישראל חייב על כל
קדחה וקדחה שיקדח כמנין הקדחות והיא שהתור בו על כל א
אחת ואחד הקודח ביד ואחד הקודח בסס לוק' וחייב על כל
הראש כבין העינים ושער הקדחה משיראדו כגרים בלא
שער ואינו חייב אלא השורט או הקודח על מת או לעז א
אבל הקודח או השורט על ביתו שנפל ועל ספינתו שטבעה
בים פטור והקודח בראש חברו או השורט בבשר חברו
המתנב כתובת קעקע בבשר חברו והיה חברו מסייע בזמן
ששניהם מזדיין שניהם לוקין אחד שוגג ואחר סויד המזיד
משניהם לוקה והשוגג פטור נשלמו הלכות עז'

דין לאי זה מהן מברך בלסוד ולאי זה מהן בעל **צט**

כתב

היום במזל על כל מצות עשה בין מצוה שהיא
חובה בין שאינה חובה מברך עליה קודם ע
עשייתה וכן כל מצות עשה מדברי סופרים בין שהיא חובה
כגון על מקרא מגילה והדלקת נר שבת ונר חנוכה בין שאינ'
חובה כגון ערוכ' ונטילת ידים מברך עליה קודם העשיה אן
בו לעשות העושה מצוה ולא ברך עליה אם מצוה שעשיתה
קיימת מברך אחר עשייתה ואם דבר שעבר אינו מברך כיצד
הרי שנתעטף בציצית או לבש תפילין או שישב בסוכ' ולא
מרד תחלה חודר ומברך אחר כן כל זמן שעשיתו קיימת וכן
כל כיוצא בה' אבל אם שחט בלא ברכה או כסה חוט בלא
ביכה וכיוצא באלו שכבר נגמרה עשייתה אינו מברך והגר
אינו מברך על הטבילה ער אחר הטבילה לפי שערין אינו
יכול לומר אקבו שערין לא נתקדש ער שיטבול ולפיכך מברך

לעולם לא יבסם כביתו של גמלי ביום איתן ליתן לו שלום
מצאו בשוקנותן לו שלום בשפה רפה ובכבוד ראש בת הר
יצחק זל זול יש לדקוק שנוצין מן הנחות שמביאין אל ח
הגלחים אך יש לזמ שמבטלין אותן בכבוי וכמ' אם תקדוב
עז אינה בטלה קטיא ויל דאינן תקרובת שאין מביאין א
אותן לשם דורון וכמ' הרץ זל ואפי' הוי תקרובת ממ' אינה
כעין פנים גם יש להזהר כענין הגביעים והמחתו והכחות
והתכות של שעה בין גדולות בין קטנות עכ' ופדינין שלו
מצאתי דין נרות של שעה שמוליקין לפני עז מותרי לאחר
שכבה אותן הגלח דמה נפשך אי חשיב תקרובת עז הא לא
חוי כעין פנים ואי חשיבי נמי בעז סגי ליה בבטול וכיון ש
שכבה אותן הגלח אין לך בטול גדול מזה וחתוכות של ש
שעה שהם של עז מתורת בלא שום בטול דהא אינון נמי
לא הוו עז ומשום תקרובת נמי ליכא ואותן ככרות של עז
שנותנין לכומרים שמקריבין לעז מתרין דאין נותנין אותן
להאכיל לעז ואם כן לא הוי תקרובת אלא נותנין לכומרים
ועוד דכענין כעין פנים וליכא והגי מלכושים של גלחים
שקריין שוכרי פליץ אותרי דאינן עשיתין לנוי עז אלא לנוי
הכומרים ואותן גביעין של עז בעז בטול משום דחשיבי כ
כעז עצמה ואותן מחתות כמו כן הוו ממשמשי עז וצדיכין
בטול כך פרש כמ' בשם רש"י זל עכ' דין אחר מדיני ה
הרץ זל מותר ליבסם לעז היכא דאיכא פקוח נפש ואם הידי
שעת השמר אפי' בפקוח נפש אסור עכ' אין הולכין בחקו'
חגים ולא מתדמין להם לא כמלכות הא בשער וכיוצא ב
בתן אבל צדיך כל איש מישראל להיות מובול בהם ונודע
במלכותו ובשאר מעשיו שלא ילבט במלכות המיוחד להם
ולא יגדל ציצת ראשו כמו ציצת ראש ולא יגלח מן הצדדין
דיניו באמצע כמו שהן עושין ולא יגלח השער שכנגד פניו
מאזן לאזן ויניח הפרע מלאחוריו כדרך שהן עושין וישל
שהוא קרוב למלכות וצדי' לישב לפני מלך ויהיה לו נבאי אם
לא ידמה להם למלכות ובשער מותר ללבוש סלבו סלבושן
ולגלח כנגד פניו כמו שהם עושין ואסור לנחש כמות והוא
אותם האומרי' הואיל ופתי נפלה מפי או נפל מקל מידי איני
הולך למקום פלתי או שדעל עבר מימיני איני יוצא מפתח
ביתי וכן אלו השומעין צפצפה העופות ואומר יהי כך ואל
יהי כך וכן אלו שאומ' שחוט תרנגול זה שקרא ערבי שחוט
תרנגולת זו שקראה תרנגול וכיוצא בדברים אלו אסור
לעשותן וכל העושה מעשה מדברים אלו לוקה והקוסם ש
טעושה מעשה לוקה והשואל לקוסם מכין אותו מסג' מ
מדות והמענין והוא מי שמכין מלאמתו באותו דעת
שקבע הוברי שמים והי זה לוק וכן האוחז את העבים והוא
שמראה בפני הדוא' שעשה מעשה תסהון ולא עשאו הרי
הוא כמלל מעונן ולוק' וכן חובר חבר והוא המדבר ברברי
שאין לשון עם דאין להם ענין ופעלה על דעתו במסלוריו
שהדברים ההם מדעלים לנחש או לעקרב שלא יזיק או על
האש שלא יכוח ואוחז בידו בעת שמדג' מפתח או סלע
וכיוצא בדברים אלו הכל אסור והחוכר עצמו אם עשדו ס
כעשה עב דבורו אפי' וראה באצבע לוקה אבל בלא מעש'

מכין אותו מכת מרדות וכן האדב הלוחש עליו החבר והוא
יושב בפניו וכרא' שיש לו הנאה בזה מכין אותו מכת מרדו'
אבל מי שנשכו נחש או עקרב מותר ללחוש על מקו' הנשיכ'
אפי' בשבת כדי לישב דעתו ולחזק לבו הואיל ומסוכן הוא
התירו לו כרי שלא תטרף דעתו אעפי' שאין הדבר מועיל כ
וכן אסור לדחוש אל הסמים ולשאל אוב וידעוני ולכשוף
שאין להאמין בדברים אלו וכיוצא בהן שיהיו דברי אמת כי
הכל המה לא ירעו וגם היטב אין אותן ואסור לגלח פאות
ראש וחייב על כל פאה ופאה אפי' גלחן בבת אחת ובהתרא'
אחת לוקה על כל אחת ואחת ואחר
המגלח הפאו ומניח שער כל הראש ואחד המגלח כל הראש
לוקה הואיל וגלח הפאות ואין המתגלח לוק' אלא אם סייע
למגלח כגון שהוא סמציא עצמו וכתב הר' יצחק זל ואפילו
אינו מסייע נמי אסורא איכא ואסור להיות נקף כגוי דאין
חלוק בין גוי לישראל וכישור דבר פשוט לאסור עכ' והמגלח
הקטן לוקה והאשה המגלחת ראש האיש או שגלחה האשה
פטורה שנ' לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת
זקנד' כל שישנו ככל תשחית ישנו ככל תקיף ולפי' העברי'
הואיל ויש להם זקן אסורין בהקפה טמטום ואנדרוג' נותנין
עליהם חוכרי האיש ואסורין בהקפה ואם עברו אינם לוקין
והאשה אסור לגלח פאת ראש הזכר אעפי' שאם גלחה פטור
ואפי' קטן אסור לגלח בו ופאה זו שמניחין בצרע לא נתנו
בה חכמים שיעור וכתב הרמ' במזל ושמענו מוקננו שאין
מניחין פחות ממ' שערות וצדיך להרחיק ד' שערות במקום
פאה וסותר ללקוט הפאו' במספרים שאין אסור אלא בתער
וכתב הר' יצחק זל אמרו חכמים אפי' במספרים כעין תערי'
אסור ואסור להשחית פאת הזקן של איש וחמשה פאות הן
בזקן לחי העליון ולחי התחתון ולחי העליון משמאל ולחי ה
התחתון מימין ושכולת הזקן והר' אברהם בר' יצחק זל כתב
דיני פאות זקן ומקום לא נתבראו ויש להחמ' כפי הקנודי
שפי' פרקי דדקא מקום הפאות מוקן ומוראש הראש של
לחי העליון והיינו תחת האזן שם היא פאת הזקן ובסו' הלחי
שקורין מינטון פאה אחת הרי ב' בכל לחי ואחת מלמעלה
למטה מן הפרצוף באמצע הכנטר שקורין מינטו ויש שם
עצם שמחבר ב' ראשי הלחי לא' אותו דבר מועט שעל שפה
התחתונה ממעל לסנטייד באמצע' ודבנו יהואל פי' בענין
אחר מקום שהלחי מתחבר לצדעים הוי פאות זקן מקו' חבור'
לפאת הראש מכאן ומכאן הוי אחת מכאן ואדת מכאן ושני
גבולי השפם אחת מימין דפה ואחת משמאל ושכולת הזקן
באמצע דרי חמש ולשון הגבר פרקי דדקנ' ב' לחיים שכראש
וב' השחתות בכל לחי ולחי אחת מלמעלה ואחת מלמטה ו
ואחת באמצע זו השחתת הזקן וקצת נוטה לפי' הקנודים
וכתב הר' יצחק זל טהלקו רזל כפי' הפאות על כן על כל סוף
העצם אסור ונראה שלא להעביד שום תער על דהקן כלל
ואפי' תחת הכנטר שקורין מינטו אסור הרם מאיך א' לפי
שפעמי' שמושכין עליו עור הפאה אבל במספרים מותר עכ'
ולוקה על כל פאה ופאה ופי' בטלן כלן בבת אחת ומותר
לגלחן כמו מספרים שאינו חייב אלא בגלוח תער שיש בו ה

הכל שהם הם של הוהר האחת היא האמר שנמסר עב' אבל
 ביצת עוף טמא שנשלקה עם ביצת עוף טהור לא אמרו
 חטעם משום דביצת לא פלמח שום טעם ואעג דפלט' מיה
 כד מנחי לה כנגד המדורה וואעג דקייכא לן דביצים לא
 פלטי ודאי בלעי וצם נשלקו בקדרה של גוים אמורו אם
 היתה בת יומא ואפי' אם היא בקלפותה ויש כתבו דבי אמרי
 דביצת עוף טמא לא אמרה המ' כשמכירין אותה שמעלי'כ
 והשאר מותר אבל אם נתערבה באחרות ואין מכירי' אותה
 אינה בטלה לעולם משום דבריה לא בטלה לעולם

אבל דעת הרם במזל דפטלה בס'
 ולא חשבינן ליה בריה וזהו זל כתב דבריה לא בטלה ואם
 טרף אלו עם אלו או שנתערבה ביצת עוף טמא או ביצת
 טרפה עם ביצים אחרים שעורן בס' ומנין סמכו זל לשע' ס'
 שהרי המורם איל בייר והוא הזרוע א' מס' משאר הבש' והיה
 מתכשל עמו ולא אמרה נמצא שקבלה בידם שאחד מס'
 אינו נותן טעם מיהו אי בריד לן דנותן טעם כגון מדברים
 שנותנין טעם יותר בתערובות אין משגיחין לשע' ס' ואסו'
 עד שיהא שם הוהר כדי שיבטל הטעם מין במינו ודבר
 אחר שנתערבו כגון קדרה שיש בה חלב אליה וגריסין ונפל
 לתוכה חלב כליות וכמחה הכל ונעשה גוף אחד רואין חלב
 האליה הגריסין כאלו הוא גוף אחד ומשערין בחלב הכליות
 אם הוא אחד מס' מהן מותר ואם לאו הכל אמור כשמשערי
 בכל האמורין משערין במרן ובתבלין ובכל מה שבקדרה
 ובכל מה שבלעה הקדרה סאחר שנפל האסור לפי אומרו דן
 הדעת שהרי אי אפשר לעמוד על מה שבלע בצמצום ויש
 כתבו שאם נצטמק האסור שאין משערין במאי דבלעה
 קדרה דאסו דהתירא בלע אמורא לא בלע שאף האסור מ
 מתמעט סכמות שהיה וכן נראה דעת הרש' זל דכתב דאין
 משערין לא בקדרה ולא במאי דבלעה אלא במאי דאיתיה
 לקמן מרובט וקיפה ותיכות פ' קיפה הוא העבד הגבול
 בשולי הקדרה אבל לחומרא ודאי משערין בקדרה עצמה
 כגון שבשל תבשיל של הוהר בקדר של אמור או שבשל בשר
 בקדרה חולבת דבעי' שיהיה בתבשיל כ' בכל הקדרה כדאמר
 גבי כחל פשיט דבידידיה משערי דאי במאי דנפיק בידידי
 מנא ידעי' ואסור לבטל לכתחלה אמור של תורה ואם בטל
 קצו או חכמים ואסרו הכל ונראה שאין לאסרו אלא על
 זה המבטל אבל לאחרים הכל מותר וכן דעת הרם במזל
 אבל לא באמורין של דבריהם מבטלין אמור לכתחלה כגון
 בקדרה שיש בה עוף ונפל לתוכה חלב עד שנתן בו טעם מ
 מרבה עליו בשר עוף עד שיבטל הטעם וכן כל כיוצא בזה
 ונותן טעם שאסרו שהוא אוסר דוק כשהוא לשבת אבל כ
 נותן טעם לפגם מותר והוא שיהיה פוגם מתחלה ועד סוף
 אבל פתגם ולבסוף משביח או משביח ולבסוף פוגם אמור
 ומיהו הטועם אם הוא בתרומתו עם הקדשים טועם אותן כ
 כהן וכשאר אמורין פועם אותן הגוי וממכין עליו אם אבר
 שאין בו טעם או שהוא נותן טעם לפגם וסוד על פיו ופרש
 זל שלא יודיעוהו שאנו צריכי' לדעתו שאז אין ראוי לסמוך
 עליו דילמ' משקר אלא שיאמ' משיח לפי

הדי' אפי' בחוצ' לאר' אבל נתערבה בחוב חלין ולא במאור
 סותרת דוק לכחן קודם שיטבול לקריו אבל לאחרים לא עב'
 ולמה כאלו שעורן של עולה וכלאי הכרם לפי שהן אמורי ה
 הבאה ולמה סמכו על שעור סאה בתרומה לפי שתרומו
 מעשר אחד סמאה וסתי' את מקדשו ממנו ואמר זל דבר
 שאתה מרים ממנו אם נפל לתוכו מקדשו ועלה בא' ומאה
 שאר אמורין כגון חלב ודם ושקצי' ורמשים שעורן בס' כיצד
 נפל כזית מן אמור לתוך פ' של הוהר נמצא שבין הכל ס' וא'
 הכל מותר נפל לתוך פחות מס' הכל אמור וכתב הר' דוד
 בר לוי זל פרק גיד הנשה אסו' שנפל בהתר' ס' מעקרא ואחכ'
 נצטמק האסור וההתר עד שלא נשאר בהתר ס' מן האסור
 שיש בו עכשו הכל אמור שבסוף הוא אוסר ודוגמת זו מ
 מצינו שהביא הב' התרו' בדין שאב בתבש' דג טמא או ביצה
 אמורה בתבשיל והיה שם יותר מס' של הוהר וערה מקצרת
 התבשיל ומקצתו נשאר שם עם האסור בפחו' מס' נאמר כל
 הנשאר שם בסוף כיון שאין שם כדי בטול והוא עדין חס
 הרבה לפי חזירי' צריך לערות הכל יחד או להוציא האסור ר
 ראשונה או להניח שם הכל עד שיצטונן ושוכ לא יאמר ועל
 זה נהגו' לתת מים על הביצים לאחר שנשלקו בתוך הכלי ש
 שנשלקו בו כדי להוסיף במים שימצ' שם שע' ס' אם ידמן
 שימצ' שם ביצה שיש בה אפרוח או ביצת אמור אחר והיו
 זל כתב שספני ספק שסא ימצא שם ביצה שיש בה אפרוח
 או דם טוב להסתין עד שיצטונ' קודם שיוציאם מן המים או
 שישיפין עליהם מים קרי' לצנן ונרא' שעל זה פשט הסכת
 והרף זל כתב בשארם אוכל' ביצים סכושלות טוב דהוא ל
 לחוהר שלא לאכול מהן עד שיקלוף את כלן לדעת אם יש
 באחת מהן וכת' שאם חזר וערה מה שנשא' במחב' עם הוהר
 שערה ראשונה נתערבו בהן אם הא' רבים על הב' הרי הב'
 בשלי' כחוב ואעג דבריה לא בטלה הפ' שנאסרו מהם עצמן
 אבל הני דנאסרו סחמת בליעת חזק טמא לא חשיב בריה
 עבלי' וכתל שנתבטל עם הכשר בששים וכתל מן דמנין
 והואיל והוא סדבריהם הקלו בשעורו ביצה שנמצא בה
 אפרוח שנשלקה עם הביצים המתורות אם הייתה בהן ס' וא'
 והיא הרי הן מתורות עם פ' בלבד נאסרו הכלל ספני שהיא
 בריה בפני עצמה עשו בה הכר והוסיפו בשעוריה פ' ולא
 שנא בין שהיא של עוף טהור בין של עוף טמא לפי שהאסור
 ספני האפרוח ואמר אפי' לא נוצר בה אפרוח לגמרי אלא
 שרקמה ויש כתבו שאין זה בכל אמור עד שיהא בה נשמה
 כגון שקציע ורמשים והר' יונתן זל כתב משמע מהכא דכל
 אמורין שבתורה דאמרי' בס' לאו דוקא ס' אלא סא בעינן
 וכן דע' הר' דוד בר לוי זל שכת' וכן ולחתכת דג טמא ולחתכ'
 נבלה שנשאר בעין שלא נמוח צריך גכ' ס' וא' לפי שהאסור
 פולט אמור כשעוד גופו הילכך אם לא יהיה סא' כי אם ס'
 והיא נמצא שלא היה שם ס' של הוהר אלא ס' פחות א' שהרי
 יש שם שעור ספלימת האסור כמו גוף האסור על כן צריך
 סא' והיא וכן בבק' אמורה שהגיסו בה את התבשיל צריך
 שימצא בו סא' כפות סלאו מן ההתר שאנו משערין שפלט'
 פלא כק' אמור שנבלע בה אבל באסור שנמוח דין בסא' בין

כיון דידע למכרך הוא אי ענה אמן בתריה שפיר דמי אבל מצוה מן הפוכה מאן דכרך בצבורא שיגביה קלון כדרי ש טישמעו כלן זיעבו אחריו אמן ואם הוא מחויב בברכ' וסוס' על אחר ועל אותו שסומך אינו צומע ברשותיו אלא מעט והוא עונה אחריו אמן ופטר עצמו בכך כגון הגי אמרי יהי כביו יתומים שזהו אמן יתומה עכל' וכתשובת שאלת' מצאתי בענין אחר' ושאלתם מאחר ששנינו העונה אמן אחר ברכה שאין בה הזכר השם זהו אמן יתומה מהו לענו' אמן אחר הרחמן שבברכת הסזון ועל אמנים שבקרי' אני שבעתי מבית מדרשו של רבנו יעקב העונה אמן יתומה זהו העונה אמן שלא שמע שום ברפה אלא שמע אחרי שיענין אמן וכן משמע מדאמל במסכת סוכה כיון שהגיע לענות אמן סלה מניף בסודרין והיו יודעין שהגיע לענות אמן ופריך עליה בירושלמי והתניא העונה אמן יתומה וכו' היא בברכה דלא מחייב לברכה כגון ברכות של שמנה עשרה שכבר התפללו כל אחד בצבור לעצמו אלמא דהיינו אמן יתומה שלא שמע כגון אלו שלא שמעו הברכה אלא שמניף בסודר היה מודיעם ואני ראיתי בתשובת הגאונים שמתר לענות אמן אחר הרחמן תוס' וכן הוא שפורש בהן וכן עקר שלא לחנם תקנו חז"ל שבכל לומר אמן ביתגדל ועו' מצינו בירמיה הגביא שאמר אמן אחד בקשה שנ' אמן בן יעשרה ה' ואפר ר יומי בר חנינא אמן יש בו אמנת דברים כלומר שיבקש סאת ה' שיתקיימו דבריו וכשם שירמיה אמר אמן אחר דברי חנניה כך אנו אומרי אמן אחר תחנה כגון הוחמן שבברכת המזון ויהא שלמא שבקרי' ש' ק

דין הלכות אסורי מאכלות

לשון הרם במזל

ושאר הפוסקי' כל אסורי מאכלו שבתורה שעורן כזית בין למלקות בין לבין לכתת בין למיתה בידי שמים וכל המחויב ברת או מיתה לוקה והאוכל פחות מכשעור זה מכין אחריו מכת מדרות והאוכל אכילה גדולה מדבר אסור אינו חייב אלא חיוב אחר לכל האכילה אם לא הותרו על כל זית זית שאם הותרו פו חייב על כל התראה והאוכל מעט מעט עד שהשלים כזית אם לא שהה מתחלה ועד סוף כדי אכילת ג' ביצים מצטרף הכל וחייב כמי שאכל הכל בבת אחת ואם שהה יותר מכן פטור וכן השוטה רביעית של סתם יינם טעט מעט אפ שהה יותר מכדי שתירג רביעית פטור כל אוכלין האסורין אינו חייב עליהן אם אכלן שלא כדרך הגאתן חוץ שבשר בחלב וכלאי הכרם לפי שלא נאמר בהזהרת אסורין אכילה לפיכך הגומע חלב חם עד שתכיה גרזנו או שאכלו חי או שערב דברים מרים כגון ראש זלענה לתוך יין נסך או לתוך קדרה של נבלה ואכלן כ זהן מרים או שאכל האוכל אחר שהסריה ונתכטל כמאכל אדם הרי זה פטור שהרי לא נהנה אבל אם ערב דברי מרים בתוך בשר בחלב אי לתוך יין של כלאי הכרם ושתה חייב וכל האוכל כדרך הגאתן אפי' לא נתכון לאכילה חייב שכבר נהנה ואם באה לו הגאה על כרחו באסור מן האסורין אם לא נתכון לתפסור ואם אכלן דרך שחוק או כמתעסק שלא

נתכון לאכילה חייב והגאה הבאה לו בעל כרחו אם נתכון לתפסור ואם לאו מותר אכלן לתפסור מפני הרעב חייב ואם אין לו מה יאכל אלא דבר אסור והיה במדבר מותר מפני סבת נפשות עובדה שהריחה מאכל אסור מאכילי אותה מן המרק ואם נתישב דעתה מושב ואם לאו מאכילי אותה פחו מכשעור ואם לא נתישב דעתה בזה מאכילין אותה ערי שתתישב וכן הבריאה שהריח דבר שיש בו חומץ וכיוצ' בו מדברים שסער ערין הגפוש דינו כעובדה מי שאחזו בולמו' מאכילין אותו מיד ואין מחזירין על דברים המותרין אלא מ ממחרין בנמצ' עד שיאור עיניו ומאכילין אותו הקל תחלה ואם אור עיניו כושב ואם לאו מאכילין אותו החמור דבר אסור שנתערב בדבר מותר מין בשאינו מינו בנותן טעם זמין במינו שאי אפשר לעמוד על טעמו יבטל ברוב ביצי' חלב כליו שנפל לתוך הגריסי ונמוח הכל טועמי הגריסי אם לא נמצא בהם טעם חלב והיה בהם כסשו הרי אלו אסורין מן התור' נמצ' בהם טעמו ולא היה בהם כסשו אסורי מדבר סופרים כיצד הוא כסשו כגון שהיה מן החלב כזית בכל ג' ביצים מן התערוב' אם אכל מן הגריסי האלו כג' ביצי' הואי ויש בהן כזית מן החלב לוקה שהרי טעם האסור וממנו אכל אבל פחו מג' ביצים מכין אותו מכת מדרות וכן אם לא היה בתערובה כזית בכרי ג' ביצים אעפי' שיש בהם טעם חלב ו ואכל כל הקדרה אינו לוקה אבל מכין אותו מכת מדרו' נפל חלב כליות לחלב האליה וניסוח הכל אם היה חלב האליה כשנים בחלב הכליות הכל מותר מן התור ואפי' חתכת נבלה שנתערבה בב' חתכות של שחופה הכל מותר מן התור אבל מדברי סופרים הכל אסור עד שיאכד דבר האסור מעצם טעמו ולא יהיה דבר שעינו עומדת ובכסה יתערב דבר האסור ויאכד בעוצם טעמו יש דבר שעינו אותו חכמים בששים ויש במאה ויש במאתים נמצאת למד שכל אסורין שבתורה שנתערבו בדבר המותר מין בשאינו מינו אסורי בנותן טעם מין במינו שאי אפשר לעמוד על הטעם בס' או בא' ומאה או בא' ומאתים חוץ מין נסך שאוס' במשהו מפני חומרת עו' והטבל מפני שאפשר לתקנו ומפני זה אסורין במינן בכל שהן ושלא במינן בנותן טעם כשאר אסורין וכל דבר שיש לו מתירין אם נתערב בשאינו מינו ולא נתן טעם מותר חוץ מחמץ בפסח שאסורו במשהו לפי שכתוב בו כל מחמצת לא תאכלו' והו דעת הרם במזל ויש כתבו דאפי' לא היה אסור אלא סדבריהם כגון אסור מוקצה ונולד ביט' לא שנא במינו ולא שנא בשאינו מינו דלעולם לא בטיל אפי' באלף אלפים ונתנו ראיות גדולות לדבריהם תרומת ותרוסת מעשר והחלה והבכורים עולין באחד ומאה וצריך להרים ומצטרפין זה עם זה העלה וכלאי הכרם עולין בא' ומאתים ומצטרפין זה עם זה ואין צריך להרים ולמה צרי' להרים תרומה ואין צריך להרים ערלה לפי שהתרומה מסון כהנים לפי' אם היתה תרומה דבר שאין מקפידין עליה אין צריך להרים וכתב הבעל התרומה זל חלה הראשונה או השניה אם נתערבה בחולין צריך א' ומאה במין במינו כדי להתיר לזרי' אם בשאינו מינו כגון חטי ושעירי' סגי בס' כן

מנולר ביט' וכן כבש שלם לאתר הפשט' או רביע שלם צע'
 לענין בטול' עכל' הוף' זל' והר' יצחק זל' כתב אך אם אינו
 מחוסר רק בשול' שפיר מתקרי מתכבד' ובני מעין נמי אמרי
 בנדרים דאכיל להו לאו בר אינש אכ' אינן ראויין להתכבד
 והוף' זל' כתב מכאן הורה דיצבא זל' על קורקבן של טרפין
 שנתערב עם שאר קורקב' כשרים שהוא בטל ברוב' ונראה
 דהה' נמי לענין הלחלת ושאר בני מעין כיון דאיכא אינשי
 דלא אכלי להו וכן דעת רבנו שמשון זל' עכ' והר' יצחק זל'
 כתב וכל אלו שאמרו שבטלים מן הדין אין צרי' לזרוק אחד
 מהן אכן נהגו העולם לזרוק אחד מהן שלא כדיון ואפילו
 נתבטלו כלם יחד אפילו הרוטב סותר מן הדין אחר שכבר
 נתבטלה' וכל אלו שאין בטלים כגון בריה וחממה הראויה
 להתכבד ודבר שדרכו לימנות אם הם ספק אסור אין בטלים
 כדאמרי פרק דביצה וספקא אמורא שנתערבה באלף בלן א'
 אסורות ומוקי לה התם בספק ספק' וכתב הוף' זל' מכאן הור'
 דיין על הרגלים של ספק טרפה שתנתערבו בדגלי אחרי של
 הור' שאינן בטלין ברוב' והא גופא קשיא דהא אפי' בוראש
 טרפה היה להם להתבטל לפי מה דמסקי' כו' יחנן דאמ' את
 שדרכו למנות' ושמעי' משו' חשש דכבודא נהגו בה ומסת'
 דגל של בהמה ראוי להתכבד ושל דקה נמי ואפי' אם תמצא
 לדמד שאינו ראוי להתכב' מס' לא פליג רבנן' ואם לא חסידו
 חטלפים צע' וכתב הרם נע' הרבה בהמות שבשחטו יחד'
 זבדקו יחד ונסצאו כשרות ואחכ' חתכים לחתכות הראויות
 להתכבד ונתערבו החתכות יחד ואחכ' נמצאת ריאה אחת
 טרפה ואינו יודע אי זו מהן היתה כלן אס' ונת מפני שכל
 אחת ואחת היתה חתמה הראויה להתכבד' עוד כת' הוף' זל'
 על עדר שלקח ארי או זאב אחד מהן והחזירו ונתערב יש
 רוצין להתיר כל אחד ואחד לברו משו' ספק ספק' שסא אינו
 זה שלקח הארי ואתל' היא זו שמא ביד או בשן הכה אותה
 ואין דריסה אלא ביד אבל אין להתיר מטעם בטול ברוב ד'
 דבעלי היים חשבי' ולא בשלי' וליכא למימ' דמכבשינהו כי
 הבי דנידי ונימא כל דפריש מרובא פריש דהא איכ' למגוד
 שסא יקח מן הקבוע כי האי דזבחים פרק התערבות' לכן
 נראה דיש לאסור כל העדר עד יב' חדש בזכרים ובנקבו' עד
 שיתעכדו וילדו וצריך שיהיה העבוד נמי לאחר הספק עכ'
 נפל אחד מן תערובת הדברים החשובים לתוך שנים סמינו
 חשובי' במעשה שהן של התר ונפל אחכ' א' מן הג' לתוך אחרי'
 סמינו אלו האחרים מותרים לפי שהן ספק ספקא' נשתנת
 הדבר החשוב כגון שנפצע האגוז או שנפס' ד' הרמזן או ש
 שנפתח החפית או שנפרש הכבר אחר שנאסר או שנדוכה
 החתכה בכלל החתכו יעלו בשעורן ואסו' לשנות אותן לפי
 שאין סבבלין אסור לכתחלה ואם עשה כן קונסין אותו ד'
 העושה ואוסרין אותן עליו' ושאר של תרומה ושל כלאי
 הכרם שאין כדי להחסיין באחד בפני עצמו מצטרפין לאסור'
 העיסה שנפלו בה לישראל' וכן תבלין של תרומה ושל כלאי
 הכרם' וכן תבלין שיש לו ב' ג' שמות שהן סמין אחד או ג'
 סמין ושם אחד מצטרפין לתבל ולאסור הכל וכן שאור של
 חמין ושל שעורים מצטרפין הואיל ושם שאור לכל' הרי הן
 סמין אחד ושעורין בהן כדי לחמין' הן עיכא של חטים אם

היה טעם שניהם טעם חטים או כדי לחמין עיסה של שעורי'
 או טעם שניהם טעם שעורים' והכל שאין בהן כדי לחמין
 או כדי לתבל יעלו בשעורן תרומה בא' ומאת ועלה וכלאי
 הכרם א' ומאתים התרומ' מצטרפ' עם החמין להעלו' העלה
 וכלאי הכרם מצטרפין להעלות התרומה אחר שעלו בשעור'
 והעלה מעלה את כלאי הכרם וכלאי הכרם את העלה'
 וכלאי הכרם את כלאי הכרם' והעלה את העלה שכיון ש
 שנתבטל האסור שנפל שם תחלה נעשה הכל כחולין
 המותרין' בנד' שצבעו בקלפי עולה וכן התכשיל שבשלו'
 בקלפי עולה' וכן הפת שאפאו בקלפי עולה ישרף הכל'
 נתערבו באחרי' יעלו בשעורן והכנוד שאת בו נלא הכהט
 שהוא מלא ב' חלקי הורת שצבעו בקלפי עולה ואין ידוע אי
 זה יעלה בשעורו וכן סמני עולה שנתערבו בסמני התר'
 יעלו בשעורן' מי צבע שנתערבו במי צבע יבטלו ברוב'
 תנוד שהסיקוהו בקלפי עולה או בכלאי הכרם בין חדש בין
 ישן יוצן ואחכ' יחממו בעצי התר' ואם בשל בו תכשי' או
 אפה בו את הפת קודם שיוצן הכל אסור ואם גרף כל דאש
 אעפי' שבשל או אפה בחום אותה הסקה הכל מותר שור'
 ה'כו להם עצי האסור' וכן אם בשל על גבי גחלים אעפי'
 שהם בוערות הכל מותר שכיון שנעשו גחלים הלך אסורין'
 כלי חרש שבשלו' בקלפי עולה אסורין בדגאה שהרי הדבר
 האסור עשאן חרם' קדרה שבשל אותה בעצי אסור
 ובעצי התר' התבשיל אסור' ואף על פי ש
 שזה גירם חר' גורם לפי שבשעה שנתבשלה מקצתה כאסור
 ונקצתה כהתר' נטיעה של עולה שנתערבה בנטיעות וכן
 ערוגה של כלאי הכרם שנתערבה בערוגות לוקט למתחלה'
 מן הכל ואם היתה נטיעה במאתים נטיעות ערוגה במאתים
 ערוגות כל הגלקט מותר ובפחות כל הגלקט אסור והתיר'
 ללקוט למתחלה ולא הצריכו לעקור הנטיע ולהוציא הערוג'
 שחזק שאי' אדם אוס' כרמו בנטיע' אאת ואלו היה יודע הוא
 מוציאה' המעמיד גבנה בשוף פני עולה או בקיבת הקדוב'
 עז או בחומץ של גוים אעפי' שהוא מן כשאינו מינו אסור'
 בהנאה ואעפי' שהוא כל עוהא לפי שהרבר האסור נפרבו
 שמעמירו' העלה וכלאי הכר' הפרו' שלהן ישרפו וחמסקין
 שאי אפשר לשרוף יקברו' קדר' של חרש שנתבשל בה כשר
 נבלה או כשר שקצים ורמשי' לא יבשל בה לעולם ואם בשל
 בה כאותו היום כשר שהוא מן כמינו אסור בשל כר' מין
 אחד בנותן טעם' בשל בה סיוט שכי' והלאה נפנס טעם דה'
 השומן שנבלע בה מהגבלה ומות' לפי' אין לוקחין כלי חרם
 ישנים שנשתמשו בהן בחמין מן הגוים ואפי' שזעין אורתו
 באבר ואם לקח וכשל בהן מיום ב' והלאה התבשיל מותר'
 תשובה שאלה לרב אלפסי זל' מ' שמצא אחד כן
 השרצים כגון תולעת ונמלה' חבוב משליך
 אותו ולא נאסר התבשיל בין שהיה חם בין שהיה צונן אבל
 אם נפסק אותו השרץ כתבשי' שעורו כשאר אסורין שבתור'
 בס' עבל' והר' ששוא זל' כת' באסור התר' שלו וכנהג חסיד'
 הראשונה להגיל תבשי' של ידק שמצאו בו תולעי' כשכודקין
 אותו אח' שנשלקו הירקות עד ד' אבל יותר מל' לא רצו
 להתיר אעפי' שיש בו יותר מס' כי מפני אחר' ד' יז

וי' עגבר ש' ע' פל

תנוד' וחב' העמו' כת' שאעפ' שיודיעוהו' סומכין עליו משום
דלא' מיע' נפשיה' וזה' יזנתן' זל' כת' שאין' סומכין' אלא' על
גוי' רגיל' למכור' בשר' מבושל' ובקי' בטעמים' ואם' אמר' שאין'
בו' טעם' או' שיש' בו' טעם' אבל' טעם' רע' הוא' שפגמו' הכל' מ'
מותר' וזהו' שלא' יהיה' סופו' להשביח' . ואם' אין' שם' גוי' ש'
שיש' עמו' מ'שערין' בם' או' כמאה' או' במאתים' . עכבר' שנפל'
לשכר' או' לחומץ' משערין' בם' לפי' שאפשר' שמשביח' ברוח'
טעמו' אבל' אם' נפל' כיון' או' בשמן' או' ברבש' מותר' ואפי' נתן'
בהם' טעם' לפי' שמסריחין' ופוגם' טעמן' . גדי' שצלאו' בחלב'
אסור' לאכול' ממנו' אפי' מראש' אוננו' שהחלב' נבלע' באבריו'
ושביחו' ונתן' בו' טעם' ואם' היה' כחוש' שלא' הירו' בו' חלב'
בליות' ולא' חלב' קרב' אלא' מעט' כאחד' מ' קולף' ואוכל' ער'
שמגיע' לחלב' . כת' הרף' זל' גדי' שצלאו' בחלב' וכו' אין' נראה'
להתי' אפי' בגדי' כחוש' אלא' אם' כן' יש' בו' מן' החלב' כי' יש'
מפר' ההוא' בגדי' כחוש' הוה' כלל' ולא' היה' בו' כי' אם' מעט' חלב'
וזהו' בגדי' מן' החלב' אבל' אי' ליכא' ס' וראי' אסור' כל' הגדי'
דכיון' דמפ'ע' חלב' בכל' החתיכה' לא' שגא' שמן' ולא' שגא'
כחוש' . עכ' . כתב' הר' יצחק' זל' מין' במינו' נהנו' העולם' כדבחי'
דת' זל' דהוי' בם' . וכן' ירך' שצלאה' עכ' הגיר' שבה' קולף' ואוכל'
ער' שמגיע' לגיד' ומשליכו' שאין' בגידים' בנחן' טעם' ט' ל'
לשער' בהן' . וכן' בהם' שצלאה' שלמה' ולא' הס' מ' ממ' קוזמו'
וחוטיק' האסורין' קולף' ואוכל' ער' שמגיע' לדבר' האסור' וחיותו'
ומשליכו' . כתב' הרשבא' זל' כוליא' שצלאה' בחלאה' מותר'
לפ' שהקדום' מפסיק' ביניהן' לבין' החלב' ומונע' אר' המליא'
מבלוע' דאע' שהקדום' עצמו' אסור' כמו' שבארנו' שהקדום'
אינו' מפ'ע' עין' . עכ' . אין' צולין' בשר' שחוט' עכ' בשד' נבלת'
או' בהמה' טמאה' בתנור' אחר' ואע' שאין' נתעק' זה' בזרה'
ואם' צלה' מותר' ואפי' היתה' האכורה' שמנה' הרבה' וזהו' שאינו'
אוס' אלא' טעמו' של' אסור' בער' נבלת' מליח' שנבלל' עמו' בשד'
שחוט' אסור' שתמצית' הנבלת' נכלע' בגו' השחוט' ואי' אפשר'
לעמו' לא' על' הטעם' ולא' על' השע' . וכן' בשר' דג' טמא' מליח'
שנבלל' בדת' תפל' טהור' נאס' מפני' צירו' אבל' היה' המליח' טהור'
התפל' טמא' לא' נאס' המליח' ואע' שהתפל' כולע' מן' המליח'
אינו' כולע' כל' כך' שיחזור' ויפלוט' . דג' טמא' שכבשו' עם' דג'
טהור' ציד' הכל' אסור' אלא' אם' היה' הטמא' אחר' מסאתים' מן'
הטהור' . ואמר' זל' מין' במינו' דליכא' למקם' אטעמא' בם' פי'
דהלכ' מין' במינו' במל' ומין' במינו' דיבש' אסור' זל' ברוב' דחד'
בטיל' אפי' מדרבנן' . וכן' סת' הראבד' זל' חב' החש' והב' הארו'
זל' . וכל' אלה' השערין' ששער' חכמים' בשלא' היה' הדבר'
האסור' שנתערב' במינו' המות' דבר' מתבל' או' מחמץ' או' דבר'
חשוב' שהוא' עומד' כמו' שחזא'
ונדמע' בדבר' המות' אבל' אם' מחומץ' בו' מתוב' או' דבר' חשוב'
אים' בכל' שהוא' כיצ' שאור' של' תרום' או' של' כלאי' הכר' שיש'
בו' כדי' להחסיץ' או' תבלי' של' תרום' או' של' ערלה' וכלאי' הכר'
שיש' בו' כדי' לתבל' הקדר' וכן' מ' החולין' אסור' הכל' בהגא'
ואפי' א' באלף' חב' התרו' זל' כת' זל' ומלח' שבלוע' מ' מ'
ומאסור' שנתנו' בקדרה' אם' יש' שם' ס' לכד' המלח' שח' ואע'
שהמלח' שנעשית' נבלת' נותן' טעם' ומתבל' ואינו' חסור' יותר'
מאלו' היה' כלו' דם' או' אסור' הבלוע' בו' . ואם' מלח' הבלוע' או'

תכלין' הנרוך' במרוך' של' בשר' נתנו' בקדר' של' חלב' או' איפ' כ'
אין' צריך' ס' אפי' מן' המלוח' בו' כיון' שהמלח' לא' היה' בלוע' מ'
מאסור' . וכן' כל' דבר' חשוב' אוס' במינו' בכל' שהו' ודבר' חשוב'
הוא' כל' דבר' שנחשב' לאנשי' המקום' כגון' אגוזי' פרך' ורמוני'
בזן' לבני' ארץ' ישראל' . וכן' חבית' מתומה' זככרות' של' כעל'
הבית' . וכן' חתיכה' הראויה' להתכבד' ג' ג'
לפני' האורחין' של' בהמה' וחיה' ועוף' הטמאין' או' של' דג' טמא'
שנתערבה' בכמה' אלפים' הכל' אסור' עד' שיגביה' אותה' חתכה'
ואחר' כן' ישער' השאר' בם' שאם' לא' יגביהג' הרי' הורכר' האסור'
עומד' ולא' ישתנה' והחתיכה' חשובה' אצלו' שראויה' להתכבד'
כה' לפני' האורחין' . וזהו' בחתיכה' של' בשר' בחלב' וכן' גיר' הנש'
שנתכשל' עם' הגידין' או' עם' הבשר' בזמן' שסכרו' מגבידו'
והשאר' מותר' שאין' בגידין' בנותן' טעם' ואם' אינו' מכיר' הכל'
אסור' לפי' שהגיד' בריה' בפני' עצמה' והרי' הוא' חשוב' ואוסר'
במל' שהו' . וכן' בעלי' חיים' חשופין' הם' ואין' בטל' אבל' שאר'
דברים' בטל' בשעורן' אע' שדרכן' למנות' . וכת' הראבד' זל'
דהא' דאמר' דבריה' לא' בטלה' חם' כל' אסור' שנתערב' ועומד'
בצורתה' עם' בריות' אחרות' של' התר' כגון' גיר' הנשה' שנתער'
עב' גידין' אחרי' ואינו' מכיר' אי' זהו' של' אסור' ואי' זהו' של' התר'
אבל' אם' נמוח' בקדרה' אף' הוא' עצמה' בטל' בם' כשאר' אסור'
וכן' חתיכה' של' אסור' וראויה' להתכב' בה' לפני' האורחין' שאינ'
בטלה' הפ' בחתכת' אסור' שלמה' שנתערבה' בהתכות' של' התר'
אבל' אין' אנו' מכירין' אי' זו' של' אסור' ואי' זו' של' התר' אבל' אם'
נמוח' בקדרה' שהיתה' קודם' שנמוחה' חשוב' אצלו' להתכב' בה'
לפני' האורחין' אף' היא' עצמה' בטלה' כשאר' אסורין' וכן' דעת'
הב' העטור' זל' . ונראין' דבריהם' מדאמר' פרק' הלוקחין' דספ' ט'
במלים' והביא' אחת' והשלים' לכזית' אבל' היכא' דרסן' נפק' לה'
מכלל' בריה' . וכתב' הר' דתרו' זל' דצפוד' טהורה' שנתגבלה' או'
כשרפח' אע' שאינה' קרויה' בריה' ואפי' היא' שלמה' כדאי' פר'
כל' הבשר' אפי' הכי' אינה' בטלה' אפי' באלף' אם' היא' דג'
שכסנן' או' ראויה' להתכבד' אבל' איב' נאכרה' כדמות' בליעת'
אסור' או' דג' טהור' שנבלע' מאסור' ונתערבו' עם' ההתר' אפי'
הן' שלמי' אינן' קרוין' בריה' ובטל' בם' ולא' דבר' שבכסנן' ולא'
ראוין' להתכבד' אבל' חתכת' בשר' בחלב' אינה' בטלה' כדאית'
פרק' בתרא' דעו' . והאוכל' כזית' מנחה' לוקח' . עכ' . כתב' הר'
יצחק' זל' דין' חתיכה' הראויה' להתכבד' רל' כמו' שהיא' עתה' אך'
אם' הבהמה' עם' העור' והצמר' והעוף' עם' הגוצה' אין' זה' ראויה'
להתכבד' כמות' שהיא' ובטלה' . והרף' זל' כתב' ואע' דאמר'
מ' מסידי' הגוצ' והצמר' מ' כיון' דבתהלת' התערוב' נתכבד'
שוב' אין' חוזרין' ועירין' ומהאי' טעמא' שרי' לבטל' הכל' יחד'
ואת' היאך' התרנגולת' בטלה' בניצתה' נהי' נמי' דאינה' ראויה'
להתכבד' כפ' הוי' דבר' שבכסנן' . ויל' דתרנגולת' אין' דרכה'
ליטכות' לעולם' והלכה' כד' יוחנן' דאמר' את' שדרכה' ליטכות'
לעולם' דוק' אינו' בטל' ותרנגולת' אין' דרכה' לכניית' לעולם'
ואפי' גבי' בהמה' נמי' לא' חשיב' לה' תלמוד' את' שדרכו' למנו'
לעולם' פ'קאמר' התם' פרק' התערובת' הניחה' למי' דאם' את'
שדרכו' ליטכות' וכו' גבי' שור' הנסקל' ומהאי' טעמא' כיצ' טרפ'
בטלה' אבל' ביצה' שנולדה' ביט' אינה' בטלה' משום' דהוי' דבר'
שיש' לו' נתיירין' וכו' . ומענין' בטול' ביצים' טרופות' בקערה'

אדם בשם הריצבא שהיה מתיר גם שלא כנגד הרמב"ם אפי' שלא לצד האש על ידי ס' בעש' וביט' עמל' דין טהר' כלי' הלקוחין מן הגוים תמצא בהלכות שבילה' דיש' דברים הרבה גזרו אותן חכמים לעשות סייג' ולעשות גדרים לגדרי התורה התמימה והם שאסרו לשתות עם הגוי' במסבתם ואעפ"י שיהיה הישראל שותה מכליו לבוד ואפי' יין מבושל שאין בו משום יין נסך ואם רוב המסכה ישראל מותר' וטעם האסור שלא יבאו להתערב בהם משום חתנות השכר שלהם שעושים מן התאנים ומן הרמונים ומן התמרי וכיצא בהן אסור לשתותו עם הגוי במקום מכירתו שמא יבא לסעד אצלם אבל כותר להביאו לביתו ולשתותו שם' יין תפיחים ויין רמונים מותר לשתותו בכל מקו' לפי שאינו מצוי ולא גזרו עליו' יין צמוקים הרי הוא יין גמור ומתנסך ואסור' ז' לאכול פת של גוים גם משום חתנות ויש מקליין לקנות של כחנות במקום שאין נחמם ישראל מפני שהיא טעם הדחק אבל פת של בעלי בתים אין מי שמורה ברה"ל להקל שמא יבא לסעד אצלם' וחר' אהרן הלוי זל בת' דכל מקום שאין פלטר מצוי כלל מותר אפי' פת של בעלי בתים ואפי' במקום שיש פלטר ישראל מותר ליטול מן העיר פת בעלי בתים וליך לאכלו בשדה אלא שהוא דבר מבוטא לתלמיד חכם' ופת בעל הבית ביד פלטר מותר ופת פלטר ביד בעל הבית אסור' והרשב"א זל כתב דבתר מעיקרא א אזלינן ופת בעל הבית ביד פלטר אסור' ופת פלטר ביד בעל הבית מותר' ואם הפלטר הזמין ישראל הרי פתו כפת בעל הבית' ואם הגיע שם פלטר ישראל הרי פתו של פלטר גוי אסורה עד שימכור הפלטר ישראל פתו ולאחר שכלה פתו של ישראל חוזר פתו של פלטר גוי להכשירו' עמל' ה' אהרן הלוי זל' ויש מחמירין עוד כפת בעל הבית ואוסרי' שצריך לעמוד ג' ימים בלתי אכילה קודם שיאכל פת בעלי בתים אבל לאחר ג' ימים מותר ששום חיי נפש' וחר' גרסוה זל כתב' אפי' פת פלטר גוי אסור דמה שאמר אין כאן פלטר וכבודין העולם לומר פלטר גוי הוא לא אמ' אלא פלטר ישראל אבל פלטר גוי ודאי אסור' ואפי' זבנה מציה דהא ודאי מתם פלטר גוי זכין ולא דיק באסורין' ופת של גוים אפילו בביתו של ישראל אסור משום בשולי גוים וכן כל שאר בשולי גוים אסורין אפי' בכיתו של ישראל אסורין אבל אם סייע ישראל אפי' בכיתו של גוי מותרים כל שאר בשולין חוץ מן הפת שהוא אסור בכל מקום אפי' אם סייע ישראל' עמל' ה' ה' ז' כתב' בדינין שלו נהגו העם התר כפת של גוים ויש לסמוך על הירו' דפרק כל שעה דאמ' חמץ של נכרי שעבר עליו ה' הפסח מותר בהנאה הא באכילה אסור ודיק' משום שעבר עליו הפסח אבל בשאר ימות השנה מותר' והר' יצחק זל כת' הפת עמעמו עליו חכמים והתירה וכו' ושהיו עיניה של ישראל שנאפת על ידי גוים אסור לדברי הכל ואין סוכרין אותה לגוים שמא יחזור הגוי ויסכרנה לישראל אם לא על ידי חתנות קשנות או יחלקנה לשפחות גירות והעפחות בבית ישראל' והר' זל כתב' ודבנו יהודה שאם נתבשל כמאכל בן דורסאי ביד גוי שאין חתני ישראל מועיל סכאן ואילך דכי חיכי דאמרי דכל שהוא כמאכל בן דורסאי ביד ישראל

אין בו משום בשולי גוי' מכאן ואילך הכי נמי נימא איפכא מיהו אומר הרמ' דאפי' נאפה ביד גוי כמאכל בן דורסאי מ מותר אעג' שקרוב לגמור כל אפיתו כמ' כיון שמשביח עוד באפיתו מועיל בו חתני של ישראל להכשירו וסופו ביד ישראל קרינא ביה כיון שמשביח עוד באפיה עמל' הרמ' וכן עשה מורי הר' יקר מעשה בשם הרמ' ומורי הר' טוביה היה חולק עליו' ממ' כראה פי' הרמ' וכן נכון לעשות' עמל' הרף זל' וכתב עוד בדינין שלו דין אוכלי ניבלאש ו דבר צדילש שהם מותרים דאי משום בשולי גוים הא אמרי קסחא עיקר זפת נמנו עליו והתירוהו ואי משום ביצים הא אזלינן בתר רובא' ואי משום טרופים בקערה לא חיישינן אלא איש ריעותא וחיכא דליכא רעותא ליכא למיחש א אבל אותן ניכלש יש אסורין משום דאין לומר קימחא עיקר בניבלש דאין בהן תורתא דנחמא מאחר שאן להם קבע לאכילתו' אבל רבנו יחיאל התיר אותן שאומר שכיון ש שנאפות כמין פת וגם אפיתן ביובש וגם לפעמי' שקובעין פיעודתן עליהן בפורים ומצריכין עליהן ברכת המוציא יש להם דין פת' ואותן הפנדרש מרגים לא מבעיא שהדג אסור משום בשולי גוים אלא אף העיסה אסורה משום שפנינות הדגים' ואסור בשולי גוים ואפילו בכמקום שאין לחוש לגעליהן והכל משו' חתנות ולא גזרו על זה אלא כדב' שאין דרך לזמן ובדבר שאינו ראוי לאכול בו הפת על השלחן של מלכים' הדליק הגוי האש ובשל בו ישראל או הדליק הישר' ובשל בו הגוי או אפי' לא עשה הישראל שום מעשה אלא שנער האש מעט או זרק בו עץ או שהגים בקדרה התיר כל התבשיל וכן הדין בתנור שיאפ' בו הגוי את הפת לפי שאין זה אלא להכרא בעלמ' שהפת שלהן ותבשיליהן אסור' וכתב' הרף זל שמעתי דלא בעינן כונה בחתני הדורסאי שנינו ב נאכלים כמות שהן חיים כגון הבשר ודג תפל וביצה ודקות ושעולין על שלחן מלכים כגון בשר וביצים ודגים קטנים שמלחן ישראל או גוי בפנינו הרי הן כמי שנתבשלו מקצת בשול ואם צלאן גוי אחכ' מותרין כדין כל בשול שבשל ישראל מקצתו' וכתב' רבנו יהודה שאם נתבשל כמאכל בן דורסאי ביד גוי וכו' כמו שתמצאהו כתוב למעלה' דג שמלחו גוי שעטנן עד שהכשירן לאכילה מותרין שאין אוסרים מליח הרי הוא כמות כגזרה זו ואין המעושן כמבושל' והקליות שלהן מותרות שאין דרך לזכר על הכליות' וכל דבר שיש ל לחוש לגעילי כליהן כגון הפולים והערשים ששולקין אותן לססין וכן הסופגין ששולקין אותן בשמן אסורין שמא בשלו אותן בכלי שבשלו בו הבשר' גוי שבשל כלי כונה כגון שהצית אש באגס להעביר החציר או שהך דראש ל להעביר השער מותר לאכול נמה שנתבשל בתוכו באותו מעשה' והתכרי' שהיו מתוקי' מתחלתן אם בשלו אותן הגוי' מותר אבל אם היו מרי' מתחלתן אסורין וכן הבינוני' השפן של גוים אסורוהו מתחלה ואחכ' נכנו עליו והתירוהו לפי אין לפקפק בהתיר ואפי' נתבשל השפן כות' שאין לאכור משום בשולי גוים שהרי נאכל כמות שירדא חי ולא משום געולי גוים לפי שחשמן פוגם הבשר ומסריהו' ויש מפרשים משום כלי' אינן בני יומן' ומה הטעם כותר הדבש

שפשיע הנשיב ולא בדקו יפה קודם שליפתן אולי היו כבד
יותר וכמוהו עב' הראשכא זל כתב בתורת הבירי וזל ש
הרבדים המאוסין שנפש האדם קצח בהן כזכובין והנמלים
זהיתושיין וכיצא בהן שכל אדם בודל מהן לסאוסן אפילו
נתערבו בתבשיל ונמחה גופן בתוך התבשיל אם ההתר רבה
עליהן מותר ומס' כל שאפטר לבדוק ולהעביר במסנת כוד'
ומסנגן' והרס נע' בת' ועל הזכוב הנמצ' בתסחוי שהוא כלי
שני ומסלקו ממנו ככף בשא' קערז הכל כות' דשם' בכלי נפל
וכלי שני אינו מבשל ועו' כהי דבריה לא בשלה המ' היא גופ'
אבל אם נמצאת הדריה בכלי משליכה הכל בטל בס' ואם
כן אפי' היה כלי שני מבשל הכל מותר דנתבטל בס' כמו ש
שפרשנו' ועוד איכא למימר דילמ' לאחר שנתקדר התבשיל
נפל ואיכא ספקא טובא והגיה הרף זל מיהו אם נפל הזכוב
ככף בכלי ראשון הכף אסור ואם החזיר אותו כף לתוך הקדר'
אפי' הדיחה לאחר שהשליך בה את הזכוב צריך שיהא בקדר'
ס' מכל הכף' וכתב הב' התרו' זל רקערות חולבות שהדיחן כ'
במחבת של בשר או והפך אם שתייהן בנות יומן הכל אסור
דאפי' האחר אינו בן יומו אפי' היה השני בן יומו הכל מותר ד'
דאיכ' תלת' נותני טעם במים אחד הפשר במחב' ומן המחב'
במים ומן המים בקערור' בנות יומן שהוא התר קצת וזם
לא קבלו אלא מטעם שני שאעפי' שנוגעו הקערות במחבת
ולא היו המים קודם שנגעו זה לזה המין'
וכן הרין בקדרות של בשר שהודחו במים רותחין עם קערות
חולבות בכלי ראשון אם אינן בנות יומן קוד' שנגעו זה בזה
היו המים חמין שהם ג' ניתני טעם של התר או להפך הכל מ'
מותר' וכן ידקות שנתבשלו בקדרה חולבת מותר לתרונ' ל'
לתבשיל של בשר ואפי' היתה הקדרה בת יום וכן להפך' וכן
פולין וכיצא בהן שבשילן בקדרה חולבת ואפי' ביזמא מותר
לערותן בקערזה של בשר ואפי' לכתחלה כמו דגים שעלו
בקער' שמות' לאכלן בכותח' והמ' בצדקערז' אינן מלוכלכות
משיורי המאכל דאז שייך בהו התר דנותן טעם בר נט' ואם
שניהם בני יומן הכל אסור שהמים נאכרים מחבת בשר של
זה וחלב של זה וחומר ונבלע בהן ואין בהן נותן טעם דמותר
שיעשה ארע בבית הר' שמשון במחבת שבשלו כדו' בער'
והעבירוהו מעל' האש ושהתה על הקרקע זמן מועט וער'
החלב לתוך המחבת ואסר הקערה והתיר החלב משום ספק
ספקה ספק שהקערה אינה בת יומא ואם תמצא לומר שהיא
ב' ג' יומא שמא אין היר סולדת בו שהרי שהתה אחר כן ופי'
שבא להתיר שאינו בן יומו צרי' לחקור ולשאול אם נתנו בו
אפי' מים רותחין כנתיב צוה יחזיב כמו האסור עצמו עבל'
הב' התרו' זל' כתב הרס נע' תרנגולת שנבלגה בקער' חולבת
אפי' היא בת יומה התרנגולת והקערה מותרין כי כלי שני א'
אינו מבשל' והרף זל' עב' חוקא כשערו המים בכלי תחלה
ואחכ' נתנו שם התרנגולת אבל אם נתנו התרנגולת תחלה
בכלי ואחכ' ערו המים עליה אם המים רותחין וז' אסוריה
התירגולת כדי קליפ' אם ראשי הנוצל למעלה אבל אם לכטה
הנוצה סגינה כדי קליפה' כתב הרס נע' ציד של בשר שנפל
בקער' חולבת אפי' בצונן צריכה הגעלה כשזה דמליח כרותח
ובצר שנבלגה ושהתה שערז מליחה ונטף מן השק שהוא ב'

בתוכו מן הציר לתוך הקערה אינה צריכה רק הדחה בצונן ו'
ומותרת ולית רין צריך בשש' קדרת של נחשת שנאסרה
משום בשר בחלב לעולם אסור לכתחלה ער' שיגעילגרה
פרותחין וכדיעב' מות' מה שבשלו בתוכה אם אינה בת יומה
אבל קדרה של חרש אין לה תקנה עלמית' עבל' והרף זל'
כתב מיהו נראה שאין חלוק בין כלי חרש לשאר כלים לענין
פגם ואם כן גם כלי חרש מותר בדיעב' בשאינו בן יומו ומה
שאמר שאין לו תקנת עלמית שאין תקנה לדגעילו בן יומו
עב' שמעתי בשם הראבד זל כי קערות של חרש שקערורו
ירקקות או אדמדמות שמכיאין מעבר הים אסור להשתמש
בהן בחמין לעולם וכן כל דבר לח אפי' בצונן מפני שאינן ח'
חדשות כי הוא שמע מארס גדול שכנהגם שכל מי שעושה
סעודה שוכר מן האוכמין הקערות כדרך שאנו עושין בכלי
זכוכית ואחר כן מחזירי אותן לחן ואין הדבר נכר והילכ' לאו
חדשות נינהו והתורה העידה על כלי חרש שאינו יוצא מדי
דפנו לעולם' עבל' כתב הר' שמשון בהשוכה טפת חלב ש'
שנפלה על הקדרה מבחוץ לצד האש היה נראה לאסור יותר
פמה שהיה נוכל שלא לצד האש שנבלע מיד בקדר' ומס' בין
לצד האש בין שלא לצד האש אם יש שם ס' מותר ואם לאו
אסור אפי' כנגד הרזיב' אכנס בכמו' שיש הפסד כרוב' כמו
בערב שבת או בעיט' מתיר רכנו שכשון אם יש שם ס' של
חמר בקדרה' והרף זל כתב ונהגו העולם שאם נפלה כנגד'
הרזיב התר על ידי ס' בין לצד האש בין שלא לצד האש'
אבל אם הטפה היא למעלה מן הרזיב אם היא שלא כנגד'
האש אסור אפי' יש שם ס' ברזיב לפי שהטפה כתפשטרה
בקדרה קורב' שתכנס ברזיב ונעשית הקדרה נבלרה' אבל
כנגד האש מותר לפי שהאש שזרפו רק שיקחנו מיד' והס'
בטפה אחת בעלמא אבל אם נפל שפע כגון חצי כף אכו' אף
כנגד האש ואפי' יש שם ס' ברזיב ואם נפלה למעלה כן דר'
הרזיב מותר לעולם על ידי ס' עבל' והר' יצחק זל כתב בזה
הלשון' טפה שנפלה על כלי מכפקא לן פרק דס' דשאת אם
מפעפע בתוך הכלי אם לאו' הילכך אם נפלה כנגד הרזיב
ויש ברזיב ס' מן ההתמה מות' ממה נפשך אם מפפעפע בתוך
הקדרה הרי נתבשלה ואם אינו מפפעפע אין בו אסור אבל אם
נפל בריקנית שמא מפפעפע עד כסוך לרזיב בדפני הכלי כל
כך שאין ס' מן הטפה ונעשית אותו מקצת מן הכלי נבלרה'
וכעיי'עלה הרזיב מן הכלי וילך על אותו מקצ' כלי אום' אותו
ולפי' אם מיד הציחה להצטנן שלא הגביה הרזיב מעת שנפלה
הטפה עד שתצטנן לגברי מותר' אי נמי בעוד שהוא רותח
ינקוב פולי הכלי מתחת כדי שיצא הרזיב דרך אותו הנקב
ולא ילך דרך אותו כקצ' כלי ריקני' שנפל הטפה עליו שהוא
אסור' והגיה הרף עליו וניהו כקושי יש להתיר על ידי נקיב'
קדרה דהא אי אפשר שלא יבשבע הקדרה מעט ויגע באותו
מקצ'ת כלי שנאכר לכן טור' להבתיך שלא יגע בכלי ער' ש'
שיצטנן וזרנו לאסור' ככתב' כדופן בשלא נער את הרזיב
ודוק כשנפל שלא לצד האש אבל נפל לצד האש נהגו להתיר
לפי' שהאור שזרפו וסיכשו מיד' ודוק טפה בעלמא שהוא
דבר מועט אבל אם נפל רזיב רוב' אין להתיר אפי' כנגד'
האש אלא אם כנגד הרזיב ועל ידי ס' וכורי רבנו יחיאל

דורס וכן בשם רת זל כל עוף השוכן עם הטמאים ונדמה להם טמא וכל שחולק רגליו בשמותחין לו חוט שתיים ל לכאן ושתיים לכאן או שקולט מן האויר ואוכל באויר הרי זה דורס וטמא ולשון הראבד זל בענין הדורים אני קבלתי עוף הדורס כרגלו מה שהוא אוכל בין חי בין מת ואפילו ירקות הרי זה דורס וטמא והעורב והעטלף עוזרי זה הפי שאין מבין שוב עוף חי והם בכלל הדורסים וזה כמו שפרשו כל עוף שנותן רגלו על האוכ ומחזיקו כרגלו שלא יפול כלו אצל פיו דריסה היא כמו שעושה העורב שקורין קוזה ואי אפשר לפרש דורס בעוף שמטיל ארס לפי שעורב ודורב ה המניין בפרשה אין להן ארס וכת' הר' יצחק זל אותן עופו הגדלים מן העצים התלויין כאלכות כחרטום שלהן רי היה אוסרם משו שרץ העוף וכן היה אוסר רב' יחיאל בר' יוסי זל **וסמני** החגבים הטוורים ג' ואלו הן כל שיט ל' ארבע רגלים וארבע כנפים שחופות רוב אורך גופו ו רוב הקפו ויש לו ב' כרעים לנתר בהם ומו שאין לו כרעים או כנפים עכשו ועתיד לגולם מותר מעכשו והאמן הצייד עליהן כבעוף **וסמני** הרגים הטוורי סגפיר וקשקשת וסגפיר הוא שפירח בו יקשקשת הוא שדכוך בכל גופו וכל שיש לו קשקשת יש לו סגפיר אין לו עכשו ו זהיה לו כשיגדל או שהיה לו קשקשי בעודו במים וכהעלותו ישיר קשקשיו או שאין לו קשקשי החופין את כלו או שאין לו אלא סגפיר אחד או קשקשת אחת מותר סגו בתכוססא אמר ר' סמא בשם ר' חייא מה שאמר הבה כבדמה דתירי בחיה ומה שאמר בחיה התירי בעוף מה שאמר בעוף דתירי בדגים אמר אלכ בכחמה התירי בחיה אמר גיד הבשה בחיה התירי בעוף אמר דרם בעוף ה התירו בדגים וכל כך למה ליתן שכר טוב לישראל שמסמרי את המצות עב' **האוכל** סבשר בהמה טמאה או פחיה טמאה כזית לוקה וכן האוכל כזית עוף טמא או כזית דג טמא וכל האוכל כזית משרץ העוף כגון חגב טמא וזכוב ויתוש ודבורה וצדעה וכיוצא בהן לוקה וכל האוכל בריה טמאה כלה בפני עצמה אפי' היתוש פחותה מן החרדל לוקה בין שאכלה חיה בין שאכלה מתה ואפילו ס סרחה או נשתנית צורתה והאוכל משרץ הארץ כגון נחש ו ועקרב וחפושית ונדל לוקה בכזי' והאוכל מבשר הח' שדצי' האמורי בתורדו שהן החולד העכבר והצב והאנקה והחם והלטאה והחכט והתנשמת אחר מתם לוקה בכעשה וכלן מצטרפין לשעור זה אבל החותך אבר מן החי מהן שעור ככזית וכלן מצטרפין לכזית והאוכל כזית משרץ המים כגון הבריות שאינן לא בצורת דג טמא ולא בצורת דג טהור כגון הדלפין והצפרדע וכל המים והתולעים והעלוק שכלל לוקה וכל רמש על הארץ כגון הבריות דגבראות בגופה ה גבלות ובאשפות כגון רמה ותולעה וכיוצא בדין שאינן נכראים מזכר ופנקכה האוכל מהן כזית לוקה והמינין הנכראים בגופי המאכלות ובפרות אם פרשו לארץ אעפי' שחזרו לתוך המאכל או לתוך הפרי האוכל מהן כזית לוקה ואם לא פרשו אוכל הפרי עם תולעת שכתבו והוא

שהתליע האיכל אחר שנחלש מן האר' אבל התליע במחובר לא יאכלנו עד שיכרוק הפרי מתוכו שמא יש בו תולע ואם שחה אחר שנעקר יב' חדש אוכל בלא כדירה שאין התולע' שבו מתקיים יב' חדש פי' אינו מתקיים דהוה ליה עפ' א ב בעלמא ויש במקום אחר כלל כל בדיה שאין בה עצם אינו חי אחר ו חדשים בידוע שלא התליע במחובר ואי לא פריש אין בו אסור ואם נמצא מת אפשר שהתליע במחובר דאפי' לא פריש אסור עד לאחר יב' חדש אבל אחר יב' חדש מותר וכל שכן אם נמצא חי לאחר יב' חדש שבידוע שלא ה התליע במחובר וכי לא פריש שרי' אך הכ' העטור ורש זל מחמירין עוד ואומ' שהתולעת שבהן לאחר יב' חדש אם חי הוא ולא פריש מותר אבל אם מת הוא אסור דשמא במחובר התליע ומת אבל עדין קיים ועומד באסורו וכת' הר' יצחק זל ואותן הקורקוצונש שבפולים ובשאר הקטניות פשיטא ש שבאין בתלוש ואותן שיצאו ופרשו שוב אינן חוזרין לתוכו ושוכ להניחן במים רותחין כדי שלא ישרצו לדפני הקדרה וירף זל כת' מיהו רבנו יחיאל זל היה אוסרם וגם התוספות משנץ סוכרות כן אלא שהתירום משום שאינן רחשורם בתוך הקטניות לפי שהן מהורקות בתוכו ולא דמי לקישות שהתליעה באביה דאסרה דהתם רוחש התולעת ופר' הלך בתוך הכישיות לפי שתוכה חלול כך פי' בתום משנץ ומורי רבני יחיאל היה תופש שרץ בחיות בעלמא אפי' בלא רחוש והלוד' וגם נראה שבאין במחובר שהרי באותן פולין נמצא בהן תולעים קטנים בעודן לחים בתלוש סמוך ללקיטתן וכ נראה דאותן תולעים נעשין גדולים וחוזרין קורקוצונש ות והמחמיד תבא עליו מכה' על' ואותן החכושין שקורין קודוויינש או התפוחי' וכיוצ' בהן שנראה מבחוץ כשהתליע אם רצה לבשל מהן מאותן שנלקטו בו ביום ורואה מבחוץ שהתליע והרי התליע במחובר צריך לבדקן כשנכבשלין א אותן כדי שלא יתבשל התולע עמהם מצאנו בשם רת זל שאין תולעת פרי נאסר אלא אם כן פרש פרשו לאויר ולא נגעו לארץ או שפרשו מקצת לארץ או שפרשו לאח שבתו בתוך הפרי כגון אלו וחזין שבתוך דפולים שמתבשלין בקדרה ומתין בתוך הפרי' ובכח ההתייורה נתזין ויוצאין ל לחוץ או שנמצא תולעת על הגרעינה מבפנים או שיצאו מ מתוך האוכל לתוך אוכל אחר כל אלו אסורין מספק ואין ל לוקח עליהן וכב' כתבנו למעלה דין אותן העופות התלויין באילנות והרי הורא כתבו סימן לתולעי' שיצאו מן הפוליא' כשיצאו לחוץ כלו שפרשו וחזרו אסורין וזה הסימן שבת' וכבי' יששכר תולע ופוח ויוב ושמוך כל' תולע כשעשה פה וישוב שומרו סלאכלו ויוב שכתו במקרה זה הוא ישוב שכתו בסוד פנחס תולעת הנמצא כמע' דרדנים ובכוח ש שבראש הכרמה הנמצאת בבשר אמורה אבל דג שהתליע הרי הוא כפרות שהתליעו אחר שנעקרו וכן נכב' שהתליעה נפש היפה מאכלנה בתולעת שבה' וכן המיב טר' שדיצו בכלי' מות' לשתו השרץ עם המי' יזכר מי' בודות יחזין ומעורר שהשריצו שוחה ושוחה סרין ואינו נכנע אבל לא יקח מן המים ביד או בכלי' משום דשרוץ על הארץ קרינא ביה לפי

שכשלו אותו רג ויב ועשו פמנו מיני מריקה
 כב כבשין שאין דרכן לתג לתוכן חומץ או יין כגון זיתים
 הכבושין וחגבים כבושין הבאים מן האוצר מותרין וחומץ
 שכר של גויים אם אינו מן האוצר אסור לפי שמשליכין
 בתוכו שמרי יין וכל דבר שיש לחוש לתערובת יין אם היה
 היין יקר ממנו אין חוששין לו שאין אדם מערב היקר בזול
 שהרי מפסיד קטן האוכל אחד ממאכלות האסורות או
 שעשה מלאכה בשבת ובמועד אין בד מצווין להפרישו לפי
 שאינו מן דעת אבל להאכילו בידים או להרגילו לעשות
 מלאכה בשבת ובמועד אסור ומצה על אביו לגעור בו
 ולהפרישו כדי לחנכו בקדושה שנ' חנוך לנער על פי דרכו
 וגו' ואסרו חממים לאכול מאכלים שרוב נפש בני אדם ק
 קצה בהן ואעפ"י שאין בהן צד אסור כגון מאכלות ומשקין
 שנתערב בהן קיא או צואה ולחם סרוח וכיוצא בדין וגם
 לאכול בכלים הסרוחין וגם לאכול בידים מזהמות ועל גבי
 בליים מלובלים שכל הדברים האלה בכלל אל תשקצו וכל
 מי שאינו נזהר בכל זה מכין אותו כבת מדרות וכן אסור
 לאדם להשהות נקביו כלל בין גדולים בין קטנים שכל ד
 המסוזה נקביו משקץ נפשו יתר על החליים שמביא על ע
 עצמו שמתחייב בנפשו על זה אבל ראוי לו להרגיל עצמו
 בעיתים מזמנים כדי שלא יתרחק בפני אדם ולא ישקץ
 נפשו וכל הנזהר בדברים אלו מביא קדושה וטהרה יתרה
 על נפשו וממקן נפשו לשם הבה' שנאמ' והתקדשתם והיתם
 קדושים אני ה' **דין הלכות פירות קא**

סימני בהמה וחיה הנאכלת מפורשים בתורה והם
 שנים מפרסת פרסה ומעלת גרר וכלל לכל ש
 שהיא מעלת גרה שאין להם שני בלתי העליון לפי שהצור
 ית' שליט בעלמו ית' שמו ברא הטבעים כרצונו ומפני ש
 שאין להם שנים לנחון וללעום המאכל כפי הצורך והכין לה
 העלאת גרה לכתשו ולטחנו הטב הדק כפי הצורך והעדיד
 השני של מעלה גב' הוצרך לה לפי שהיא נזוגת מן העשבים
 ומעלה האילנות ביצרות ואין להם פנאי לנחון כראוי בעת
 האכילה טפני פחד החיות הרעות השורפות ומפני רוב החל
 או רוב הקור ומכות אחרות רבות לפי מאספת וכונסת בעת
 האכילה כל מה שתוכל ומקבצת אותו במקום אחד במערה
 בלעיסה מועטת ואחכ כשתנח בעת הצורה ובלילות היא
 מעלת גרה וטוחנ' מעט ולפי לא היה ראוי לה שני למעלה
 ועל כן ראוי לומר כי מאהבת השם אותנו בחר בנו ונתן לנו
 אלו הסימנים לפי שהן מודיעין ומעידין שאין אלו דומינין
 דורסין ולא טורפין שאין מונח מן הבשר שיצטרכו לדורס
 ולטורף כמו הארי והדוב והנמר לפי גם אין להן כלי הודים
 שאין הצפרנים שלהן שרין ופרסותיו חלוקות ומרוקות כפי
 הצורך להלופן ולקפץ ולדלג בהרים ובגבעות ובאמת לפי
 חבתנו הרחיק הש' ית' מונותינו מן המיני החרס' והטורפין
 בעלי ארס לפי שהדבר ידוע כודאי שהסזן מהפך טבע ה
 הנזון ומושך בשבעו ויהפוך טבעו להמית ולהזיק ולא י
 יאות זה לעבדי השם ועם נחלתו בהמה טהורה שילדו כ
 סמין בהמה טמאה ובדמותה שאין ספרים פרסה ולא מעלת

גרה הרי זה כופר באכילה והוא שילדה בפניו ובהמה
 טמאה שילדה כסין בהמה טהורה אעפ"י שספרים פרסו
 ומעלה גרה הרי זה אסור באכילה שהגדל מן הטהור טהור ומן
 הטמא טמא ודג טהור שנמצא במעי דג טמא טהור ודג
 טמא הנמצא במעי דג טהור טמא לפי שאין גדולו מן הטהור
 בהמה טהורה שילדה או שנמצא בה בריה שיש לה שני גבין
 או שני שדראות אסורה באכילה וזו היא הנקראת בתורה
 שסועה וכן בהמה שנמצא בה דמות עוף אפי' עוף טהור
 אסור באכילה עיקר זאת הכבא שאין פין טהור מתעבר
 סמין טמא כירוש' במס' נדה ובכורות וזו גרסינן התם כלו
 אדם ופניו פני בהמ' אינו ולד כלו בהמה ופניו פני אדם הרי
 זו ולד כלו אדם ופניו בהמה אפי' עומד וקורא בתורה אומרי
 לו רד לשחוט' כלו בהמה ופניו אדם אפי' חורש בשדה אומ'
 לו חלוץ ויבם כמ' וצדיקין אנו להבדיל בין הבהמה והחיה
 לפי שהבהמה חלבה אסור באכילה ואין דכור טעון כסוי ו
 החיה חלבה סותר ודמה טעון כסוי וסמני החיה למדנו מפי
 השמועה כל שקרניו מפוצלות פורקדש בלע' כמו קרני האיל
 והצבי או שהיו כרוכות פי' שהן קלפה על קלפה כדבר כדוך
 כמו קרני השור וסדוקו כמו קרני העז כ"ו שיש בהן חריצין
 ופגימות ויהיה החרוק נבלע בהן והורדות מקרני הצבי פי'
 מלשון הדר כלו מצהירות אם יהיו בהן שלשה סימנים הללו
 כרוכות סרוקות הדורות הרי זו חיה טהורה אם שקניו ס
 מפ' צלות כמו שבארנו וכל מין שיסתפק אם הוא מין בהמ'
 או מין חיה חלבו אסור ואין לוקין עליו ומכסין דמו ושור
 דבר הוא מין בהמה וחלבו אסור וזה שאוכלין חלבו
 פגלילות שלושא אינו שור הבר אלא ירמוד הוא עז הבר ו
 וקורין לו בחפול וגם זה קורין לו כן **סימני עוף**
 טהור לא נתפרשו בתורה אבל מנה המינין
 השמאין בלבד ושאר המינין טהורין לפי כל מי שמקי באותן
 שמנה תורה ובאמותיהם אוכל כל עוף שאינו מהן ועוף
 טהור נאכל במסורת אם היה פשוט באותו מקום שהוא עוף
 טהור ונאמן צייד לוס' עוף זה התיר לי רבי הצייד והוא ש
 שיהיה ממוקם אותו הרב להיות בקי בהן ובשמותיהן ופי'
 שאינו ממוקם כדוק בהן שלא יחא דוחס ואוכל ויהיה בו א'
 מ' סימנים הללו ואלו הן אצבע יתרה פי' הוא האצבע הגבוהה
 סאתרי הרגל או זפק ושיהיה קורקבנו נקלף ביד' היה חזק
 ודבק וחגיחו בשמש ונקלף הרי זה מותר ואשר הגאונים זל
 שמסורת בידיהם שאין מורין להתיר עוף הכא באחד מ' מ'
 סימנים הללו אם לא יהיה אותו הסימן קורקבנו נקלף והב'
 הע זל כג' דכל היכא דאית ליה ג' סימני טהורה אעג' דלא
 ידעינן אי דריס טהור ואי ידעינן ביה דדריס אעג' דאין ליה
 ג' סמני טהרה אסור ואי ידעינן דלא דריס טהור כסימן א'
 ואגלית ביה שום סימן אעג' דלא דריס טמא שאין זה סימן
 טהרה ואי לא ידעי' אי דריס אעג' דאית ביה ב' סימנים טמא
 אי לא פשיט' ליה דלאו מין דעורב הוא כגון אווזין וסימניהו
 ודת' והרם זל פסקו דכל היכא דלא דריס כשור
 בלא שום סימן טהרה אחר וכן סתבו הגאונים וכתב
 הר' יונתן זל קבלנו מאבותי ומקנינו כל שחרטומי רחב או
 שיש לו כף הרגל שקודין פאכטה כגון האווז בידוע שאינו

אם יביא לו ביצה מעוף אחד יאמר מאחר הם לפיכך אין ר
ראוי לסמוך עליו וסימני ביצי הדגים כסימני ביצי העוף
ובספק סומך על ישראל המוכרן אם אם אני מלחתיים זה
הוצאתים מדג טהור אוכלן על פיו ואם לא אמ' רק טהורים
חם אין סומכין עליו אלא אם כן היה אדם שהוחזק בכשרות
וציר דגים סמאים אסור לפי אין לוקחין ציר מן הגוים אלא
אם היה דג טהור משוטט בו ערבה מלאה חביות ציר דגים
פתוחות ודג טהור משוטט באחת מהן כלן מותרות היו
סתומות ופתח אחת מהן ומצא בה דג טהור כלן מותרות
זהו שיהיה ראשו של דג ושרדו קיים שיהיה נכר שהוא דג
טהור ואין לוקחין דגים מרוצצין מן הגוים אלא אם היה
ראשו של דג ושרדו קיים וגוי שהביא גרבים של חתבות
דג שחתוכן שיה ונכרין שכלן מין אחד נמצא באחת מן ה
חתכות קשקשים כלן מותרות וציר חגבים סמאין מותר
מפני שאין בהן לחלוחית **כל חלב** הנמצא ביד
גוי אסור שמא ערב בו חלב בהמה טמאה וסימני
חכמי המשנה גזרו על גבנת הגוים ואסרוה ספני שמעמידין
אותה בעור קיבת שחיטתן שהיא נבלה ולפי שהו המעמיד
אינו בטל במעוטו הודו מקצת הגאונים שאפי' הגבנר
שהעמידו הגוים בשרף התאנים או בעשבים או במי פרות
והרי המעמיד נכר בגבנה אסורה מפני שכבר גזרו על כל ג
גבנות הגוים ולא הוציאו זו מן הכלל והאובל גבנת הגוים
או חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו מכין אותו מסתם
מירדות וכת' הר' יצחק זל מס' מציחין אותם כחיתם כל דהו
בבית הגוי ולא טרח ומזיק עכ' והחמאה שלהם יש מן ה
הגאונים התירוה לפי שלא גזרו רק על גבנה וחלב טמאה
אינו עומד ויש מן הגאונים אסרוה מפני צחצוחי חלב ש
שנשארו בה בין בקעיה ואין אותו החלב מעורב בחמאה
שיבטל במעוטו לפי אם בשל החמאה עד שלא נשארו
בה שום צחצוחי חלב סותרת בלי ספק שאם תאמר נשארו
בה ונתגשלה הכל בטלו במעוטן כתב' הרמב"ע שולח וחו'
מתירין לאכול חמאה של גוים גם בתשובות הגאונים סתוב
לחתי אמנם בתשובות הגאונים שלי בתו' בתשובת הרבנתן
סאפריקין זל עד עכשו היו נוהגין בזה התר אבל משהתחילו
להביא בכליה ומגזי גם החלב ומזייפין אותה אנו מצדין כל
מי שיאכל אות' וישר כחן של אותן שאי' אובלי אות' ומס'
הואיל ונפיק ספוסיהו דרבנן להתר לא מחמדינן כלי דהאי
לאסור הכלי שנתפשלה בהן לפי שאינו רגיל לאכלה ופנהג
וחם בכל ארץ אשפנו שלא לאכלה לכר מעיירות העומדות
על גבול צרפת עכל' וחמאה שבשלו אותה חגיים אסורה
משום געולי גוים ישראל היושב בצד העיר של גוים אעפ'
שיש בעיר בהמה טמא וחלב הגוי אעפ' שלא ראהו ישרא
חלב סותר הוא שיוכל לראותו כשעמד לפי שהגוי ירא ל
לחוב מן הטמאה שמא יעמוד ויראה אותו **כל בהמה**
טהורה או חיה או עוף שמתו או שלא
נשחטו כראוי הרי אלו נבלה והאוכל עוף חי שלם לוקחין
משום נבלה אעפ' שאין בו כזית ואם אכלו אחר שמתו
צריך שיהיה כזית בכלו והאוכל כזית סבשור נפל בהמה

טהורה לוקח משום נבלה ואסור לאכול מבהמה שנולדה
עד ליל שמיני שכל שלא שהה שמנה ימי' מבהמה נפל ואין
לוקחין עליו ואם נודע לו שכלו לו חדשיו מותר לאכלו אפי'
ביום שנולד וחדשי העבור לבהמה גסה הן תשעה ולדקה
הן חמשה והשליה שיצתה עם הולד אסורה והאוכלה פטור
שאינה בשר והאוכל כזית מבהמה חיה ועוף טרפה לוקחין
ואי זו היא טרפה כל שאין כמות חיה כגון שטרפה ארי או ז
זאב וכיוצא בו ושברה ועדין לא מתה ויש חלאים אחרים
שאינם יאריעו בה תחשב כטרפה והם הלכה למשנה מסיני ו
ומפנים ח' ואלו הן דרוסה נקיבה חסרה נטולה פסוקה
נפולה שכורה וקרועה ואין לך בכלן בפ' מן התורה רק
הדרוסה לפי החמירו בה שכל דרוסה אסורה וספק שאר
הטרפות מותר **דרוסה** כיצד היא שיסרח הטורף
דירוס הבהמה פירו' ואין הבהמה הגסה
ולא החיה הגסה נדרסת אלא מן הארי והבהמה הדקה והחיה
הדקה מן הזאב ולמעלה וגדיים וטלאים אפי' שועל וחול
ונמיה וכיוצא בהן דורסין אותן והעופות כלם נדרסין מן
הנץ ושאר העיפות הדורסין אין להן דריסה אלא בעוף ש
שכמותן אבל לא בגדול מתן והנץ יש לו דריסה גם בגדיים
וטלאים אם יקוב בצפרניו לבית חללו והחולד יש לו דריסה
בעופות והכלב אין לו דריסה כלל לא בחיה ולא בעופות
ולא בבהמה ואין דריסה אלא ביד ובצפורן אבל לריסת
הרגל אין חוששין וכן על השן אין חוששין אם לא נקב ל
לבית חללו ויש לבדוק שמא נקבו א' מן האברי' שנטרפין
בנקיבה ואין דריסה אלא בכונת הדורס ואין דריסה אלא
מחיים שאם דרס ונהרג ועדין ידו כדורס שלא שטט צפרניו
ממנה עד לאחר מותו אין חוששין לו וכל דרוסה שחוששין
לה שוחטין אותה ובדוקין כל החלל שלה מקב הירך ועד
הקדקד ואם נמצאת כלה שלמה מכל מיני טרפות ולא נמצא
בה רושם דריסה הרי זו מותרת ואם נמצא בה רושם דריסה
הרי זו ספק טרפה ואסורה מן התורה אי זו היא רושם ה
הורים שיאדי' הבהם כנגד בני מעיי' פי' שהאדמימו ההוא
הוא מן האדם שנוקב ונודד ושורף עד המעינים אבל אם אין
שם אדמימות אעפ' שיש במקום אחר אינה טרפה אבל ב
בדוקין אותה מקב הירך ועד הקדקיד כמו שכתבנו ואם
האדים הבשר כנגד בני המעי' עד שנעשה כבשר שהרופא
גזרו מן החבורה הרי אותו הבשר עם בני המעי' כאלו חסר
וטרפה ואם דרס כנגד הסימנין משיאדימו הסימנין עצמן
כל שחוא מחמת הדרוסה טרפה ארי שנכנס בין השודיים
ונמצאת פסת צפורן בגבו של אחת מהן חוששין שמא ארי
דרסו ואין אומ' שמא בכותל נתחכך וכן שועל ונמירין
שנכנסו בין העופות והוא שואק ורין נקרקרין חוששין
שסא דרס ואסורין עד שיכרוק אבל אם היה נוחס והן
נקרקרין מידאתו אין חוששין לפי שסנהמתו הן מקרקרין
ואם קטע ראש האחד השאר מותרין שכבר פחר בזה וכן
אם היה שותק והן שותקין אין חוששין שאלו הזיק להן ה
היו מקרקרין ספק נכב' הטורף ספק לא נכב' וכ' אם לא נודע
אם הנכנס מהדורסין אם לאו אין חוששין וכן עוף שנכנס

שפרשו פרטו לדפני הכלי או דבור וכיוצא בו ממקום
ברית אין נמנעין מהן וכל אלו השעורין בשלא אכל בריה
שלמה כמו שכתבנו כל מאכל היוצא ממין סן הסינין
האסורין שלוקין עליהן כגון חלב בהמה וחיה הטמאין
וביצי עוף ודג הטמאין אסורין באכילתן אבל אין לוקין ע
עליהם לפי שאין לוקין אלא על בשרם אבל מכין אורגו ת
מכת מרדות והאוכל ביצי עוף טמא התלווין באשכול
שעדין לא פרשו וכן ביצי דגים הטמאין הנמצאים במעיהן
כאוכל בני פעים שלהן ולוקה בכזית ביצת עוף טמא
שהתחיל האפרוח להתקם בה שאכלה לוקה עליה משום
שדך העוף ואם ביצת עוף פהור היא מכין אותו מכת
מרדות נמצא בה קורט דם אם על החלבון שהוא הריד הלכן
שמכחוף שקורין קלאירא זורק הדם ואוכל השאר ואם על
החלבון אסורה כלה פי חלמון האדם שבה וטעם הדבר
לפי שהקורט הזה הוא זרע הזכר הקשור בראש הכר של ב
ביצה ומשם תחילת יציר האפרוח לפי אם על החלבון זורק
הדם הקשור ואוכל השאר שעדין לא נתפשט כלל בביצה
ולא התחילה שם יציר אבל אם על החלבון נתפשט ונאחו
בכלה ולפי אסור כלה דהכי קים להו לרבנן שכן הוא תחילת
היצירה וזהו אפי' נמצא בביצה בת יומא דלא פלוג רבנן
וכת' הב' העטור זל דאפי' כי נמצא על חלבון צריך שימצא
בקשר שלה בראש הכד של ביצה ואם אינו בקשר שלה א
אסור וזהו יצחק זל כת' דדם ביצים אסור מדרבנן אם נמצא
על הקשר ולא נתפשט חוץ לקשר הוא על החלבון זורק
הדם ואוכל השאר ואם הוא על החלבון בלא קשר גם הדם
מותר אך אם נתפשט חוץ לקשר על החלבון כל הביצ' כלה
אסורה וכן אם נמצא על החלבון אפי' בלא קשר אסורה
כלה ויש שאין אסורין על החלבון כל הביצה אלא
כשמצאוהו על הקשר אבל שלא על הקשר זורק הדם ואם
ספק אם על החלבון או על החלבון הוי ספקא דרבנן ולקולא
עבל וזהו זל כת' וזל בספר רבנו ברוך פ"ג דדיכים יש בוט
ביצים אם נמצא חוץ לקשר אינו על הקשר כלל זורק את
הדם ואוכל השאר בין בחלבון בין בחלבון ואם נמצא על
הקשר ונתפשט כל הביצה כלה אסורה בין בחלבון בין
בחלבון ואם נמצא על הקשר ולא נתפשט חוץ לקשר בזה
יש חלוק בין חלבון לחלבון ובחלבון אפי' כל הביצה כלה
אסורה ובחלבון זורק את הדם ואוכל השאר עבל ביצה
המוזרת שישבה תרנגולת עליה עד שנתחממה ונמאסרה
מלאכול אבל לא רקמה כלל נפש היפה תאכלנה כלו שאין
לה שום איסוניסות אפרוח שנולד אעפי' שלא נתפתחו ע
עיניו מותר יצא מאסור נבלח ומותר עצמו בשחיטה למי ש
שאינו מאוס לו דבש דבורים ודבש צרעין מותר לפי שאינו
תמצית גופן אלא שמכניסין אותו בתוך פיהן מכל העשבים
וסקיאין אותו בכוזרות ואסור לאכול מבשר האדם
ואעפי' שנ' בו ויחי האדם לנפש חיה שהדי מכה
הבתו ז' מיני חיה הנאמלין ואם בהן את זה תאכלו מכלל ד
דכל שהוא חוץ מהם לא יאכלו והרי הוא לאו הבא מכלל ע
עשה לפי האוכל מבשר אדם או מחלבו בין מן החי בין מן

המת אסור בעשה אמנם אין אסור חלב האדם אלא לינקמן
השדי אבל חולבת אשה לתוך הכלי ושות' וגדול השותה מן
השדי מכין אותו מכת מרדות והתינוק יונק והולך עד ד' או
ח' שני' והוא שלא העתיקוהו משר ג' ימים או יותר על בריו
אבל אם הועתק משר ג' ימים או יותר אין מחזירין אורגו ל
לינק ובתוך כל' חדשים מחזירין אותו אפי' הועתק חדש או
שנים חלב הטהורה שנטרפה אסור כחלב בהמה טמאה
וכת' הב' התרומה זל בהמה שנמצאת טרפה מה דייקן של ג'
גבנות הללו שנעשו ממנה רבנו שמואל התירם משל חזקה
וכן מר רב יהודאי גאון בהלכות אותו ואת בנו עכ' והר'
יצחק זל כת' השוחט בהמה ונמצא טרפה ועשו ממנה גבנים
אם הטרפו מטרכא או הוגלד פי המכה של מחט כל הגבינים
שנעשו ממנה תוך ג' ימים אחרוני' אסורין אבל קודם ג' ימים
מותרין וסשאר מיני טרפות מותרין אבל טרפות דרבא מן
הבטן כגון יתרת כלן אסורין עכ' וכן ביצת עוף טהור ש
שנטרף בכיצת עוף טמא פי' אעפי' שנוצרה כה קורט
שנטרפה דבתר הכי ודאי לא אפטר דהא לא הדרה וטענה
כמו שנבאר בעה' אעפכ' אסורה לפי שנגמרה באסור כ
כשנטרף גופה נטרף האשכול שבמעיה נתנבל דעוף ונ
ונמצאת בו ביצה גמורה כנמיתה בשוק דהי זו מותרת לפי
שבאמת נגמרה מכל וכל קודם שנתנבלה וכת' אדני זקני ה
הר' דוד הכהן זל בהלכות טרפות שלו ובספרי הר"ם במזל ה
המדוייקים בהפך ואפרוח של ביצת עוף טרפה מותר פי'
שהדבר ידוע שהביצה מטרחת ונפסדת לגמרי וחוזרת כמו
עפרא בעלמ' קודם שיהא נוצר מסנה טהם אפרוח וכבר
הלך כל אסורא לגמרי ונתחדש ממנו בריה אחר ולא נחשב
כבא סן האמא שאין מינו טמא ביצים של כפק טרפיה
משחין אותן עד אשר נראה אם יטעון ערימה שני' ויתחיל
לילד ואז יותרו כלן שאם היתה טרפה לא היתה יולדת עוד
ואם לא ילדה עוד הכל אסור ולוקחין ביצים מן הגוים אם
מכיר אותן שהן של עוף טהור ואין חוששין שמא של עוף
טרפה הם אבל ביצה שרופה אין לוקחין מהן לפי שאפשר
שערכו כה ביצת עוף טמא וסזה החשש יש אסורין ליקח
מהן מאותן הלחמניות שטחין פניהן בביצים לפי שזוהו
ודאי נעשה בביצים טרופות ויא' שאין לאסרן בשביל זה
כי אין זה שוה לביצים טרופות לפי שבביצים טרופות יש
לחוש שמא תגוי הערים לטרפן כדי לרמות ברוח ולמכרן ב
בחזקת עוף טהור אבל באותן לחמניות אין לחוש לכך ולפי
שאיין צריך להם כי אם מעט מועד וביצים שאינו מכירן
אם היו שני ראשיה כדן או חדין או חלמון סבחוץ וחלבון
מבפני בידוע שהן ביצי עוף טמא ראשה א' חדר וראשה א'
כד חלבון סבחוץ וחלמון מבפני אפי' שהיא ביצת עוף טהור
לפי צריך לשאל לצייד המכירן ואעפי' שהם מוכרן סומך
עליו אם אפי' לו של עוף פלו' טהור הוא ואם לא הזכיר שמו
אעפי' שאם לו טהור הוא אינו סומך עליו והשעם כשיאמ'
של עוף פלו' באמת לא יכחש כי יודא שמא יביאו לו מביצי
אותו הפין ויכחישו אותו אבל אם לא אכיר דק של עוף ט
טהור הם מי יוכל להכחישו

בשה עם הושט כשיאריך העוף צוארו טרפה אפילו בכל שד הוא אבל נקב שאר הזפק התלוי מלמטה מותר שני כסין יש בקורקבן החיצון אדום כמו בשר והפנימי לבן כמו עור נקבו זה בלא זה מותר שניהם אסור ואפי' במשהו ואם נקבו שניהם זה שלא בפני זה מותר הטחול אינו מן האברים שנקיבתן במשהו ולפי' אינו נמנה עמהם וכו' מ משפטו הטחול ראשו אחד עבה וראשו האחד דק ואם נקב גראשו העכה נקב מפולש או שלא נשתייר תחת דהנקב ב בעובי דינר זהב טרפה וכל אבר שאמרנו שאם נקב ב במטהו טרפה כך אם נטל כלו טרפה בין שנטל ביד בין שנטל בחולי בין שנברא חסר ממנו וכן אם נברא בשני אברים מאתו אבר שכל היתר כנטול הוא חשוב כיצד נטל אחד מן המעים או נטלה המרה וכיוצא בהן בין בעוף בין בבהמה טרפה ויש מן הגאונים שהתירו נטלה המרה והוכיחו זה מדברי בכבוד שישייתיר ממנו כוית במקום מרת מכלל דאמרה עצמה לא קפדין ויש לדחות זאת הסברא ראודבה להכי בעי שישייתיר כוית מן הכבוד במקום מרת כדי שתתקיים סמכו המרה ויש מן הגאונים שהורו שיצוף שלא נמצאת לו פרה טועמין הכבוד ומוצצין אותו אם יש בו טעם מר מותר ואם לאו אסור ובני יונה אין להן מרה וכשרים שכן תולדת מיניהם והצבי אין לו מרה בכבוד אבל יש לו למטה סמוך לזנבו ואם נמצאו ב' מדרות או ב' מעים וכיוצא בזה טרפה ויא' דדוק כשהמדרות סמוכות זו אל זו דבוקות זו בזו דכהכי מטופא משום דכל ית' כנטול רמי ונמצא סקוסה נקב באחרת אבל אם היו בשני סקוסות כשרה דאפי' נטלה לא משתייר נקב אלא בכבוד שלא נפסל בכד' ויש סגבו שאם ב' המדרות הסמוכו זו לזו נשפכות זו לזו שפותרות כדאמרין לקמן בתנתי סניא דבי דשפי אהרדי והטחול שנטל או שנמצאו שנים מותרות שאינו בכלל הסגויין להטוף במשהו המעי היתר אינו נטל אם אינו יתר מתחלתו ועד' סופו ער' שנמצאו שני מעים אבל אם היה א' משני ראשין אעפי' שהן סובלין באמצע אינו יתר בכך ומותרת וסת' הר' דוד בר' לוי זל זול מצאתי כ' סגוב' שפעשה בא בעיד בדידש שנמצא יתר במעי היצא מן הקבה לאחר שנמשך מעי היצא מן הקבה זרת או זרת' והתירוהו על פי חכמים ואסרו שכל הבהמות יש שם וירי' אחד מחובר בכבוד ראשו אחד והוא מחובר בודקין וכל מעי היצא מן הקבה לאחר שנמשך מן הקבה זרת או זרת' והוא חודיר הוא חלול ונכנס לתוך המעי היצא מן הקבה ופעמים שנשאר כל חודיר בכבוד כשהתכין הכבוד מן הגוף ונשאר המעי היצא מן הקבה חלק שלא נכד בו כלל אלא נשאר כאלו לא היה מחובר שם כלל ופעמים שאין מצמצמן ל לחתכו שינשאר כל חודיר עם דכבוד אלא שנשאר ראש ח חודיר במעי שהוא מחובר ופעמים שנשאר שם כאורך ר' ברחב ג' אצבעות או יתר ונראה שהוא יתר זאנו מן' וזה חודיר פעמים שמקום חבורו במעי ברחב אצבע או יתר ונראה ופעמים שהוא דק ער מאד' וכל זה העירו שהתירו גם מן חכמי לובל זל' עב' שני קרוסות שעל הריאה שנקבו

זה בלא זה מותרת ואפי' נגלד הקרום העליון והלך לו כלום מותרת אבל אם נקבו שניהם טרפה וקנה שנקב מן החזה ולמטה והוא המקום שאינו ראוי לשחיטה טרפה ונקיבתו במשהו התחיל בשחיטה ושחט כל הקנה ואחר נקבה הריאה ואחר נמרה השחיטה טרפה הואיל וקודם גפר שחיטין נקבה וכן כל כיוצא בזה בושט' אחד מסמפוני הריא' שנקב אפי' לחברו טרפה וריאה שנקבה ונסתם דהנקב בקרום שעלה במכה אינו כלום' נקבה האומה שלא במקום חתוך האונות אעפי' שדופן סותפה טרפה ואפילו במקום חתוך ה האונות אם אין בשר או עצם ובשר סותמה טרפה האומה שנמכה לדופן בין העלתה צמחים בין לא העלתה חוששין לה שמא נקבה ומפרקין אותה בכחת מן הדופן שלא תנקב ואם נמצאת נקובה ואין מכה בדופן טרפה שבאמת קודם שחיטה היה בו נקב' ואם נמצאת מכה בדופן במקום נקב תולין במכה ואומ' שאחר שחיט' נקבה כשנתפרדה מן המכה וריאה שנמצא בה מקום אטום כל שהוא שאין דורות נכנס בו שאינו נפתח הרי הוא כנקובה וטרפה ובודקין אותו ש שקורעין המקום שלא נפתח ואם נמצא בו לחה מותרת שמחמת הלחה לא נכנס הרוח ואם לא נמצא בו לחה נותנין עליו מעט רוק או תבן או נוצה וכיוצא בהן ונפחין אכס' ב נתדנדר כשרה ואם לאו טרפה שאין הרוח נכנס שם' ואם שמע בה חברה בשעת נפיתה אם נכד המקו' שממנו תשמע החברה נותנין עליו מעט רוק וכיוצא בו ואם נתדנדר ב בירוע שהוא נקובה וטרפה ואם לא נכד המקום מושיבין א אותה בפושדין ונפחין אותה ואם בצבץ המי' בירוע שהיא נקובה וטרפה' ואם לאו בירוע שקרום התחתון נקב והרוח נכנס בין שני הקרוסות ומשמיע הקול בשעת נפיתה והב' העטור זל מצריך לכל ריאה להוציאה ולכפחה דאי לאו הכי מנא ידעי אי איכא בה מקום אטום וכל הגאונים האחרים כתבו שאין נופחין אותה אלא היכא דאיתיליד בה ריעותא וכן פשט' המנהג ופי' העלתה צמחים אבעבועות מלאות פוגלה והסירכא עולה מהן ולדופן' ריאה שנשפכה מקינתן של מים והקרום העליון שלם אם כל הסמפונות שלמי' שלא נמחו כלל כשרה' וכיצד בודקין אותה שופכין אותה בכלי שרע כאבר וכיוצא בו ואם נראה בה חוטין לבנים בידוע שנמקו הסמפונות ואפי' במספון אחד שנמקו טרפה' היו אבעבועו' מלאות רוח או מים זכין או לחה שאינה נמשכת כרבש או שהלחה יבשה וקשה ואפי' כאבן הרי זו מותרת אבל אם היתה הלחה מרוחה או המים מרוחין או עכורין טרפה' וכשסוצי' הלחה ובודק אותה בודק הסמפון שתחתיה אם נמצא נקוב טרפה' היו בה אבעבועות סמוכות זו לזו טרפה שמא נקב ביניהן ואין לה דרך בדיקה היתרובה אחת ונראית כשתים שנוקבין האחת ואם נשפכה בזאת השנית בירוע שהיא אחת וכשרה ואם לאו טרפה' ריאה שנתמססה וריא' נופלת חתכות חתכות כשתולין אותה טרפה' ריאה שנמצאת נקובה במקום שיד הטבח כמשמשת בו ולא נודע אם קודם שחיטה נקבה או אחרי' שחיטה נ' נוקבין שם נקב אחר

לכין העצים או לכין הקנים ויצא ראשו או צוארו מטופק
בדם אין חוששין שמא נטרף אבל אומ' שמא בעץ נזק
נקבה כיצד יא' אכרין הן שאם נקב אחד מהן לחלל
במשהו טרפה ואלו הן תרביץ הושט וקרום ש
של מוח • והלב עם הקנה שלו והמרה • וקנה הכבד והקיבה
והטריס • והמסס • ובית הכוסות • והדקין • והריאה עם הקנה ש
שלה • תרביץ הושט • הוא מקו שאין ראוי לשחוט מן הושט
ולענין טרפות דינו כושט שנקיבתו במשהו • ושני קדומות
יש למוח שבראש ואם נקב העליון הסמוך לעצם בלבד הרי
זו מותרת • ומשיתחיל ליששך בשדרה מתחלת העורף שנקב
סותר • והמח עצמו שנקב או שנתמעך והקרום קיים כשר
ואם בשפך כמים או כדונג' טרפה • מרה שנקבה ואין הכבד
סותרת אעפ' שהנקב סמוך לכבד טרפ' • ואם הכבד סותרת
מותרת כל' אם נקבה במקום שנדבקת בכבד שזר • דרך
גדולה והוא ליה כתיבא מעליא • הלב שנקב לבית חללו בין
לחלל גדול שבשמאל בין לחלל קטן שבימין טרפה ואפילו
במשהו • אבל אם נקב בשר הלב ולא הגיע לחלל מותר •
וקנה הלב הוא הסורק הגדול היוצא ממנו לריאה הרי הוא
כריאה ואם נקב לחללו במשהו טרפה • גרעינה שנמצאת ב
במרה אם היא כזית שראשה חר אמורה שהרי נקבה אותה
כשנכנסה וזה שלא הזכר הנקב מפני שהוגלד פי המפה ואם
היא כגרעינת התמרה שאין ראשה חר אין לחוש שנכנסה
בושט ונקבה המעים ויצאה ונקבה גם כן המרה אחר שאין
לה עוקץ לנקוב כל כך אלא ודאי אומרי' שבקנה נכנסה
ונשתלשלה בכבד ונכנסה במרה דרך סמפון המרה הפתוח
לכבד • ואעפ' שלא יוכלו עבשו להוציא דרך סמפון • יש
לום שמא נתפח משנכנס שם או מרוב נעגיע ד' בהמרה • נ
נדחק ונכנס שם מעט מעט • והב' העמוד זל כתב דאפילו
כגרעינת הזית מסתברא דדוק' כי ליתא למרחקא קטן אבל
איתא קמן והיא שליטתא כשר כדפרקי' גבי מחט שנמצאת
כריאה דכל היכא דאיכא למימר דרך סמפונא נקט ואתאי
כשרה הכא גמי ומאי דמריף התם מריף הכא ומאי דמכשר
התם מכשר הכא • וכן דעת הרש' זל • קנה הכבד שבו הדם
מתבשל אם נקב אחד מהן במשהו טרפה לפי מחט שנמצא
בתוך הכבד אם הוא גדולה שראשה אחר חר וראשה אחד
כז' והיה ראשה החוד בפנים בידוע שנקבה כשנכנס וטרפה
פי' ואין חשש האסור מפני נקיבת הכבד • אלא מפני חשש
שנכנסה עם המאכל במעים ונקבה אותם ויצאה ונתחכה ב
כבד • ואם היתה מחט קטנה ששני ראשיה חרין בידוע
שנקבה וטרפת • ואם נמצאת בקנה הרחב שבאמצעותו ש
שבו נכנס המאכל לכבד מותרת • וכבד שהתליע מותר •
קיבה שנקבה ושלב טהור סותרת הנקב מותרת • וכן כל נקב
שבבשר אם הלב הסותר באכילה סותרו הרי זה מותר חוץ
מהלב הלב וקרום שעל הלב כלו והמחיצה שבאמצע הבטן
המכוללת בין אברי המאכל לאברי הנשימה והיא שקודעין
אותה ואח' תראה והריאה היא הנקראת טרפש הכבד • ש
שהאברים אלו אינן מנינין לפי שהם קשין ונקב שנמתם מ
מהם אינו סותר • וחלב חיה אעפ' שהיא מותר אם שכנגד

כבדמה אסור אינו סותר בחיה • כרס שנקב טרפה ואין לו
דבר שימתים שהרי חלב שעליו אסור • וכן המסס וכירית ה
הכוסות שנקב אחד מהן לחוץ טרפה ואם נקבו אחר • מהן
לתוך חלל חברו מותרת • פי' המסס הוא שקורין שנטופן •
ובית הכוסות קורין לו קפיל • והמסס מחובר לבית הכוסות
אבל כל אחד יש לו דופן לעצמו ושופכין זה לזה מבית ד' ה
הכוסו נכנס למסס ומן המסס לקיבה ומן הקיבה לרקין ולפי'
כשהנקב מחללו של זה לחללו של זה כשר שכל אחר מגין
לחברו • מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות כשרה ואם נקב
נקב מפולש לתוך חלל בית הכוסות ונמצאת טפת דם בתוך
הנקב טרפה שודאי קודם שחיטה נקב ואם אין דם בתוך ה
הנקב הרי זו מותרת שמא אחר שחיטה דחקה ונקבה • ויא'
שאפי' לא היה נקב מפולש אלא שנמצאת קורט דם כנגד
הנקב מכחוץ טרפה שהדבר מוכיח שהנקב מפולש ואעפ'
שאינו נכר • יודעת רש' זל דדוק בבית הכוסות יש לחלוק ב
בין מפולש לשאינו מפולש לפי שהן כעין ב' עורו' מדובקין
ואם נקב אחד השני מגין בערו אבל בשאר ד' מעים אין ל
לחלוק שהעור דק וקליש ואם יתחב שם מחט אין טעם שיגין
ויש חולקין בזה ואומרים שבכל מקום שנמצאת מחט יש ל
למשמש בנחת ולרקוק יפה ואם נשאר מקצת העור שלם כ
כנגד פי המדט מגין כנגדו וכשרה • יש מכיין ראיה
לסבירה זו כדאמרי' בני מעים שנקבו ולחה סותרת כרפד
משוכ דליחה אינה מגינה מכלל דקצת העור מגין • בהנח
שאכלה מאכל טנוקב בני מעיה כגון קורט חלית וכיוצא
בו הרי היא ספק טרפה שודאי נוקב ובתוך ג' ימים ספק
נוקב ספק אינו נוקב ותבוק' כל אחר מכני מעים שפסולת
המאכל סוככת כן נקראין דקין ואם נקב אחד מהן הרי זו
טרפה ויש מהן מלופפין ומקפין זו לפנים מזו כגוש נכרד ו
נקראין הודא דכנתא אם נקב אחד מהן לחברו כשרה ש
שחברו מגין עליו • ומעי שנקב וליחה סותרת טרפה שאין
סגימה עומדת • בני מעים שבא זאב או כלב ונטלן ד' הרי
הן נקובין כשהגיון תולין בו ומותרת דאין אומר דבשקום
נקב נקב • נמצאו נקובין ולא נודע אם קודם שחיטה ניקבו
או אחר שחיטה נוקבין שם נקב אחר וסדמין ואם ד' נקב
הראשון כמותו כשרה ואם לא ירבה לו טרפה שבאמר • ק
קודם שחיטה נקבו ואם מסשמשו בנקב הספק מסשמשין
גב' פ' שני ומעריבין זה לזה • בני מעים שיצאו לחוץ ולא נ
נקבו אם לא נחפכו כשרה שאפש' שיהוו בה ותחיה המעי
האחרון הנקרא הלוחלת הוא שזה ואין בו עקוב דבק בין
עקרי הירכים אם נקב במשהו טרפה כשאר המעים וד' הוא
שינקב בחלל הבטן אבל נקב בסקו' הדבוק לעיקרי הירכי'
ואפי' נטל ממנו מקום הדבק כלו סותר ובלבד שיטת יד
ממנו בשר כמו ד' אצבעות • והרש' והרז' זל כתבו זבל' כר
שיטת יד סמקום הדבק מארכו רחב אצבע ואפי' בשור ו
המעיה הזה נקרא בלשון לעז טבחיאה • העוף אין לו
כרס ואין לו המסס ולא בית הכוסו' אבל • יש לו
כנגד זפק וקורקבן וכל הטרפות שוות בבמהד' ובחיד' ו
ובעוף • זפק שנקב גגו וד' הוא ד' מקום שימתו ב

טימא כדאמר' ודופן סתמה דהיינו סבורין שמא פשת' ח
 המדות המדובקות זו בזו או בחלוחלת שנקבה ודופן סתם'
 דמשמע אפי' בלא סירכא להכי הוצרך לפרש והוא דסביך
 בכשרא ולא אמר בכשרא למעוטי גרמא ושמענו נקדוהו
 נרבוה גב' להתר ולא דייק בין כשרא לגרמא וסירכ' רחבה
 שיוצאה מאומא ומאוב' לדופן דאין אם רובא מאונא כשר'
 דאם לאו טרפה איכא דמפרש דכי אמר' אי איכא רעותא
 בדופן תלינן כתר דופן וכשרה דוק כשלא העלתה צמחיה
 אבל העלתה צמחים אפי' איכא רעות' בדופן טרפה היא ויש
 שפוסקין דאפי' איכא רעותא בדופן בדיקין לה בפושרי ואי
 ממצבצ' טרפה ויש מצריבין נפיוחה ואית דמפרשי לקולא
 דאפי' ליכא מכה בדופן בדיק לה בפושרי ואי לא מבצבצא
 כשרה מיהו לדעת הרף זל שלא הביא הא דבדיק לרה ב
 בפושרי משמע דלא בדיק לה כלל אלא אי איכא ריעורנה
 בדופן תלינן בדופן וכשרה וכן עושין מעשה בנרבוה
 וכי ליכא מכה בדופן סחמרון לאסרה אפי' לא מבצבצא
 וריאה שזיהא דבוקה כשרה דהיינו גג האומא מתשלמת גג
 האונין ולמט' קורין אותה פלמונה ומתירין אותה ודיא
 שדבוקה לגמרי בלא פלוש כלל ויש מחמירין ואומרין שצ
 שצריך שיהיו האונין והאומות דבוקות כשרה בלא שום פ
 פלוש ואם אין האומות דבוקות אומרין אותה וכן מנהג
 נרבוה והרבק ש... יז אוכלי אותו מקדם קצת חכמי נרבוה
 הוא סירכא קצרה שאין ארכא כמלא רחוב גדול או סירכא ר
 רחבה ברחוב גדול פי' היתה סן הכרבת האסורות שהייתה
 דעתם לומר שאינה מתרפקת וכבר פשטו להחמיר וסירכ'
 ת'ויה שיוצאה מאומא או מאונא ואינה נרבת בשום מקו
 מכשירין אותה בשם סירכ' יהודאי שאינו אלא שנקב דו
 הקרום התחתון ולא העליון ואותו עליון הוא שנמשך כל כך
 וכן כתב הר' שמואל זל דאם נמצאו סירכות מדולדלות ש
 שאינן דבוקות בשום מקום כשרה ויש כותבין שאין צדיקין
 בריקה וכן דעת הרשבא זל ורשאי הכותק למשמש ב
 בסירכא הרבה שמא ריר בעלים הוא זנמוח במשמוש ובלב'
 שיהיה לעשות כנחת שלא יעקר אותה והרשבא זל כתב כל
 הגוהג כן כאלו מאכיל טרפות לישך כי אין הפרש בסירכות
 בין שתהא עבה וחזקה בין שתהא דקה שבדקות וסירכא
 שהיא ממקום למקום כאונא או באומא עצמה מנהג נרבוה
 להתירה כדן סירכא תלויה סימן לטרפות כל דמריך נשות
 דאדם אין פי' אדם אונא לאונא אונא לדופן אומא לאונא
 אלו הג' לבד כשרות ודיאה שהעלתה צמחין פי' אבעבוע'
 אין חוששין לה וכשרה ואף דמליא מוגלא פי' לתה או מים
 זכין הוא דלא אסרוה אבל אסרוה טרפ' וכן כת' הרם במזל
 אבל הר"ז זל כתב דכי איתמר אכוליא אסרוה טרפה בכליא
 איתמר אבל כריאה הכל כשר' לא שנא מים זכין ולא שנא
 מים עבדין ולא שנא סרוחין שלא נפסלו עבדין וסרוחין א
 אלא מטע' מוגלא וכשם שהמגל' כשר בריאה ופסול בכליא
 כך עבדין וסרוחין עבל' הר' דוד בר' לוי זל כתב הר' זח
 פושרי כך ראיתי בתשובת הגאונים כשטבח טכנים ירד

טיפה להתפרק ויש שהחמירו אפי' כאונא לאונא אבל במנהג
 נרבוה כמו שכתב וכן כתב הרם במזל והר' יצחק זל כתב ל
 לדין דלא בקאינן בנפיוחה כל סירכא טרפה וסיחו כי ליכא
 סירכא כי אם קרום ההולך מאונא לאונ' כסדוק רגילי להכשי'
 כי ליכא חלון אבל אם איכא חלון טרפה ואונא לאומא יש
 אומרין ורבונו כרוך היה מתיר וכימיו היו אוכלין סירכא כ
 כסדוק ואינן מוחין ואוס' הר' שמשון בשם רבותיו והר' נחמן
 כסדוק חיים כחן דגבול יש לה דאם סירכא בראשי האונ' או
 למטה מעט טרפה ואם הרוב מאמצע ולמטה כשרה ואם
 הבתמה של גוי טורפין הכל יעכל' ובספר המצו כת' כי רבונו
 יהודה מפריש מורה הלכה למעשה להתי' כל סירכא הדבוקה
 לדופן כמקום חתוך האונות בלא שום בדיקה וכן כל סירכא
 שהיא כסדוק היה מתיר בלא בדיקה אך ריצבא היה מחמ'
 הואיל ויצא מפי הגדולי והרף זל כת' לדין כל סירכ' טרפה
 דאנן לא בקיאי בנפיוחה ומיהו כי ליכא סירכא כא' ק' וס'
 והולך מאונא לאונ' כסדוק כשרה כי ליכא חלון אבל אי איכ'
 חלון טרפה ואונא לאומא יש אומרין אותה אפי' פמוכ' לה
 לפי שהאונא עומדת כמצד החזה במקום צד ורחיפת קצרה
 האומא עומדת ברוחב הכתף ורחיפתה גדולה וכשהאומ' קצת
 מרחפת אין האונה יכלה להיות נמשכת עמה ומתפ' קצת
 הסירכא ובדאי נקבה ורש' זל כתב דמאונא לאומא מותרת
 כסדוק הוא ובלבד שתהא מחתוך זו לחתוך זו דהיינו נגב
 זכ' וכן מנהג נרבוה כת' הרשבא זל סירכא שהיא יוצא'
 בשפולי הריאה פסולה שהיא כאלו נסרכת מן רגב ובין ש
 שתהא נסרכת מ'שפולי לשפולי ובין שתהא נסרכת משפולי
 לחתוך האונא טרפה עבל' והר' דוד בר' לוי זל כתב ושפולי
 ריאה חוץ לגבול שלה שנסרכה לטרפש הכבד בפלוש טרפה
 בלא פלוש כשרה וסירכא העולה מתחת אונא לדופן טרפ'
 אלא אם עלה מנבה או מצדה או מ'שפתה ואין הפרש
 נסירכא בין גדולה בין קטנה כי הכל אסו' עבל' ועבדניתא
 וודא כל היכא דסירכא טרפה שהכל הוא לה שלא כסדוק
 אך אם היא דבוקה בכים שלה מכשירין אותה והוא שתהיה
 שם בלא פלוש והר' דוד בר' לוי זל כתב כלל זה בכל עיני
 הריאה וזל אינה לדופן כשרה אפי' אין מכה בדופן ובין ש
 שתצא הסירכא מחתוך האונ' לדופן או מצב האונ' לדופן
 מקום רביתה הוא וכשרה וכל המקום שבאונין לאח'
 החתוך נמי דינו כאונין ומשם לדופן או לשדדה כשרה אבל
 מן הצד הפנימי של אינין לדופן לא מקו רביתה הוא ואומרין
 אותה והיא דסביך בכשרא אפי' מאונא לדופן אין מתירין
 אותה אלא כשנסתככה הסירכא ונדבק בכשר שבין הצלע'
 ששם נרבתת יפה אבל בצלעות עצמן אינה נרבתת יפה
 ואומרין אותה שמופה להתפרק ואם נרבתת בכשר ובעצמות
 מתכ הרם במזל אבא מרי זל מן האוכרין ואני מן המתירין
 והב' העשור זל כתב מנהג בירינו מאבותינו דבגרמ' מכשרין
 לה וכן כתב רת דאם רבינ' והוא דסביך בכשרא פשטו התר
 בכל מלכותינן בין בכשר בין בעצמות שאף על צלעות יש
 שם כשר דך וטוב אלא לפי שלא הזכיר שכנינו מסרכ' אלא

ומדמיך אתן כדרך שעושים בבני מעים ומדמיך מריאה של
בהמה דקה לבהמה דקה ומגסה לגסה וכת' הר' דוד בל לוי זל
מצאנו כת' כי הסכימו כל הגאונים זל דאנן דהשתא לא ב
במאינן בהנדק הקפות ואין מקיפין כלל לא בריאה ולא בבני
מעים ולא בקנה נמצא הנקב באחת מן האבעבעו טרפה
כתב הר' יצחק זל וזל בועא בשיפולי ריאה טרפה וכן פירוש
בהלכות גדולות ושיפולי ריאה רל כל חודי חתכי האונות
והאונות בין סלמשה בין מן הצדדין נקראת שיפולי ריאה
עכ' מחט שנמצא בריאה כגון שהרגיש בה כמשמוש היד
שהחט בתוכה אך עדין הריאה שלמה לפנינו ולא נראה
בה נקב שלא יצאה לחוץ המחט נופחין אותה ואם לא יצא
הדוח בידוע שלא נקבה ודרך סמפונות נכנסה וכשרה ואם
נחתכה הריאה קודם נפיתה הרי זו אסורה שהדבר ידוע ש
שנקבה ואם הריאה שלמה אפי' נתאכל הבשר סביב המחט
אין בכך כלום וחמורין מבפני' לאו שמיה חמורין ובהא ליכא
לאפלוגי בין קופא לבר לקופא לגו' ואם נמצאת בסמפון ה
הגדול של ריאה כשרה גם כן דרך קנה ודרך כספון באה
ודוק נמי כי איתא לריאה קמן' והר"ז זל כת' דאפי' בריאה
מחט שנמצאת בה קופה לבר היא טרפה אפי' היא שלמה ת
תולעת שהיתה בריאה שנקבה אותה ויצאה קטר שחוקתה
שאחר שנשחטה נקבה ויצאה פי' לפי שכשורגשה שחוק
הטבעי אפס כמות הבהמ' דחקה לצאת ונקבה לבקש חמימד'
או אפשר לומר שבעוד הכחמה חיה אי אפשר לתולעת ל
לנקוב מתוך סודת הריאה שמחמת תמיר בלי הפסק

יש מראות

שם נשתנה בהן האבר הרי הוא כסת
וכנקב וה מראות הן בריאה שאם נ
נשתנה אחד מהן אפי' כל שהוא טרפה ואלו הן שחורה כריו
או ירוקה כבישות או כען חלמון ביצה או כעין רוצמה ש
שצובעין בו הכבד שהוא אדום מעט ונופה לירוק והנמצא
כעין חריות של דםל אומרין אותה מספק אחר שהוא קרוב
למראה האסור וד' מראות מתרות בה שחורה כסחול או י
ירוקה כחציר או אדומה כמראה הכבד ואם היתה כלדה ט
טלאים טלאים ותקודות כמראות אלו מתרות ואין אומרין
במראה האסור עד שנפוחין אותה ואם תחתיה תעמוד רן
הבהת אסורה ואם נהפכה למראה המתיר כשרה עוף
שנפל לאור והוריק לבו או כבדו או קורקבנו או שהאדימו
המעים בכל שהו טרפה והוא שיעמוד בעינם אחר ששולקין
אותן מעט ומסריסין בהן וכל עוף שנמצא הכבד שלו כ
כמראית בני מעין או שנשתנו בני מעין ועמדו בשנויין א
אחר שליקה ומריסה או שלא נמצא בהן שנוי רק שהוריקו
האדומין אחר שליקה בידוע שנפל לאור ונחמרו בני מעין ו
דטרפה וכן הושט שנמצא העור וחצון שלו לכן הפנישי א
אדום בין כבהמה בין בעוף טרפה וכת' הר' אשר זל שלוניל
עוף שנמצא הכבד או הלב והקוקב' ירוקין ולא נודע שנפל
ל אור בא מעש' לכאן החמירו בו על פי לשון הגאון ר' יצחק
זל דגרים כיון שהוריק הכבד כנגד בני מעים בידוע שנפלה
לאור וככפרים שלנו לא מצינו אלא בידוע שנחפרו בני
מעיה כשידענו שנפלה לאור אבל בספק לא מחזיקי אסור

ומתני' מסייע להך סברא ונקט נפלה לאור עב' והב' הע'
זל כת' שאם נמצא הושט ששני קודותיו אדומין או לבנים
דהוה ליה הנקב זה בלא זה וכשרה דודאי אין ריעות אלא
באחר ויש אומרין כבי האי גונה וקורח שעלה בושט מ
מחמת מכה אינו קרום ואינו פכשירד לפי שמופו לנקב על
ירי מאכל שנכנס שם והוה לשאר המקופו שנקיבתן במשהו
שאם עלה בנקב קודם שאינו מועיל שני אברים

הן שאם חסרה מנינם טרפה והם

הריאה והרגלים ואמש אובל יש בריאה ג' ממין וכ' בשמאל
כשיתלה הבהמה ויהיו פניה כנגד פניו ובצד ימין מסנה
אזן קטינה שלא בצד האונות ויש לה כים בפני עצמה והיא
בתוך הכים ואזן זו קטנה נקראת ודרא מפני שהיא דוסרה
לורד ואינה מן המנין חסר מנין האונות של שמאל טרפה
ואם בימין לא נמצאו שם אלא שתיים זאת האזן משלמרה
הסנין וכשרה שהיא בצד ימין כמו שכתבנו והר' יצחק זל
כת' דאינה מצטרפת להשלים המנין אפי' בימינה כיון דלא
קיימא בדרא דאוני נקבה זאת האזן אעפי' שהכים שלרה
סותמה טרפה לא היתה בבהמה אותה האזן כשרה ודרא ש
שיהיה בה מנין שאר האונות שהרבה בהמות יש שאין להן
אותה האזן ועבונותא דודרא שאין לה כים כתב הר' משה
בר יהוד' זל שאומרין אותה וכן אם נמצא עבונותא דודרא
מחתוכא דאוני ולמשה אסורה שאין מכשירין אותה אלא
כי איתא מהתוכא דאוני ולמעלה וריאה שנמצאו ברה ב'
ורדות כת' הרש' זל שאסורה וכן כת' הר' יצחק זל ואם ישג'
תרי עבונותא דודרא טרפה וכן אם אין בה אפי' אחת טרפה
דימ' וכשרה ופוסקין להחמיר עב' אבל רוב שאר הגאונים
התיירו ב' ורדות והוא שתהיין שתיין בצד ימין שהוא מקום
מיחד לה נתחלף סדר האונות והיו ג' משמאל וכ' מימין ב
בלא הורד או שהיתה הורד בצד שמאל טרפה נמוסמו מנין
האונות היתה און יתרה על גבי הריאה לעסות הצלעות
הרי זו טרפה שהיתה כסחול והוא שתהיה כמו עלה של הרס
פחות מכן אינו און ופחותה דאם היתה האזן יתרה מצד
האונות או פלפני וריאה שהוא לעכות הלב סותרת נמצאו
שתי אונות באונה אחת אם אין ביניהן כמו עלה של הרס
בין בעקן בין בסופן בין באמצען כדי שיוכר שוק שתיים
דבוקתה הרי זו חסרה וטרפה וכן ריאה שנמצאת כלה שתי
ערוגות שאין לה חתוך אונות כלל טרפה ואם נמצאת
בריאה מקום יבש שנפרך בצפון טרפה אפי' ככל שדרא
אבל אם לא יבשה כדי שתפרך בצפון אעפי' שיבשה קצת
עד שלא תוציא שפת דם כשרה נמצאת נפוחה תוספת מ
משונה הוא ואומרין אותה מספק אונה שנמצאת דבוקה
בחתוך האונה הסמוכה לאכרתה כשרה ואם נמצאו טגב
לגב שלא במקום חתוך או אפי' במקום חתוך של ראשונה
לשלישית טרפה והפסע לפי שהאונות סדורות תמיד ו
האמצעית סדורת בין שתי החיצונות וסדורת הכר' כא
ואין סרכא בלא נקב ובהתפרק הסרכא נמצא שנקבה הדיא
אבל אם הסרכא סאזנא לשאנא הסמוכה לה כשרה כיון ש
ששתיהן יכולות לרחף כאחת ואין ספריד ביניהן אין סופה

כשר קיים זה זה מותר ואם לאו אבר אכור העור מותר
 וה' יצחק זל כתב שמוטת נג במקום חבורו בכתף או שבור
 נג טרפה שסא נקבה וריאה ודוקא במקום חבורה אבל
 למטה בין שבורו בין שמוטת פשוטה ושלשת
 אברים הן שאם נטלו טרפה הן צומת הגידין
 והכבר והלחי העליון ככד שנטל כלו טרפה כשתיר ספנו
 ביות במקום שהוא תלוי בו וכזית במקום מיה מותרת וזולת
 ב' זתים אלו טרפה דקים להו לרבנן דאינה חיה אלא אם כן כ
 נשאר בו ב' זתים אלו נגדלולה הכבר וריאה מעורא
 בטרפשא שלה מותרת נטל ממנה מקום שהוא תלוי בו
 וסקום המדה אפי' השאר כלו קיים טרפה וכן אם הוא ספון
 מעט כאן ומעט כאן או שהיה סרודר או ארוך כרצועה הרי
 זו ספק וטרפה הלחי העליון שנטל טרפה אבל נטל לחי ה
 התחתון ער מקום הסיסין ולא נעקרו הסיסין מותרת וסל
 אבר שאם יחסר תהיה טרפה כך אם נפל טרף אבל יש אבר
 שאם נטל טרפה ואם חסר מתחלת ברייתו כשרה וכל אבר
 שאם נטל מותר אין ספק שאם חסר מותרת בהמה שנטלה
 האם שלה והוא בית וחיים שנטלו הכליות מותרת וכן אם
 נבראת בכלי' אחת או בג' כליות וכן אם נמצאת הכלי' א
 נקובה ואעפי' שאם נטלה הכלי' שהיא פותרת והקטיטו
 בוקה ער כפול ובגסה ער בעגבה טרפה ופי' זה הראבד זל
 ודוק הקטינה כלי' אחת חולי' אבל אם היא קטנה מתחלת
 בריתה כשרה שאין זה לקות והכיח זה כדאמר הקטיטו
 ומשמע שהיתה גדולה מזה קודם לכן וכיצד נדוקין אם ת
 תחלת ברית' כן אם לאו בדוקין את מקום אם הוא כלו סלא
 ואין שם חלל סביבותיה ולא ריקות כלל אז נבר שכך היתה
 תחלת בריתה וכשרה אם נמצא חלל שם באמת והקטיטו
 ואמרה ופי' דשמו ותזכרו לבאר נטלו הכליות שאמרו
 כשרה ול שנבראת כך חסרת הכלי' שאם נטלו על ידי חולי
 כיון שהקטינה לפחות משער כבר נאמרה ואין גחוח
 לתכשידה כשגמרו לבלות ולחשק ופי' זה צרי' לבד' מקום
 ולא דוקא אם הכים שלחן סלא חלב ואין שם כי אם החוטין ב
 לבד אז נבר שזה תולת בריתה וכשרה ואם נמצא שם חלל
 וסקום ריק נבר שהיה לה כליות רק שנמחו וטרפה לקטו
 בכלי' ער שיעשה כבשר והנת שהבאיש שאם תאוח
 במקצתו תסבסס ויפול הגיע חולי' זה ער הלובן שבכלי' א
 טרפה וכן אם נמצאו בכלי' מים עבדין או סרוחין או
 לח אעפי' שאינה סרוחה הרי זו טרפה וכתבו הגאונים
 שאם נמצא דם בכליות שאין זה לקות וכשרה חוכי' חסד
 שכפס העור החופה הסוח או רוב הקפו טרפה אבל נקב
 או נסדק לא יכיר מותר וכן נשכה השדר ולא נפסק החוט
 שלה או אפי' נתמקד הסוח שמבדוק החוט ותבדנר והאיל
 ועוד קיים מותרת והפוך הסוח תשפך מים או שנפס כ
 כחנב ער שייצא החוט כשמעמידו אינו עוסד או שאינו
 יכול לעמוד ספני כבוד אכורה וחוט השדרה תולתו מוחץ
 לפתלים שבתולת העוף ער סלא ישאר אלא חולי' אחת
 לתולת האליה ובעוף ער בין אנפיו מל' סגד בין האנפים
 הוא כח חוט שדרתו ספני חבוט גדול שמתב' שם כנפיו

אם יפסק שם החוט אפס כעו אבל משם ולמטה
 אינו צריך חזק כל כך ולא יטרף בפסקתו והוא נדון כבשרי
 וה' יונתן זל בחמי' לאסור ער למטה מן האנפים שער אותו
 המקום צריך לכח גדול וכן דעת הל' זל אבל למטה ס'
 במקומות אלו בין בבהמה בין בעוף אין חוששין אל החוט
 בין נפסק העור בין הזמך המוח שבו שמוטת ירך כבהמה
 טרפה פי' היינו בוקא דאטמא דשף מרוכתי ודוק באעכול
 ניבי והראבד זל פי' שמוטת ירך הוא הכף עצמו שנשכט
 ראשו העליון מן השדרה אבל בוקא דאטמא הוא התחתון
 שנשכט מן הקולית וראש הקולית הוא כעין בוכנא ונכנס
 למכתשת שבכף והוה הנקרא בוקא דאטמא דשף מדוכתיה
 והוא דאעכול ניבי עיד זה לשונו בתשובת שאלה וה' דוק
 פחובר בעצמו עב השדר כראשו העליון הנקרא אוש מדולאר
 ובראשי התחתון בוח הכף הוא פקולת הכפורה שמכאן
 ושכאן הן המעמידו החלוחלת ונקר פקולת על שם שפוקקת
 מקום היציאה ובלשון הגדה נקרא קליבושרה והוא בלעז
 קל באשורין ואתן עצמורה נקובין בעצמן נקבין עזולית
 וחוטין גמים של כשר עוברין בתוכן ונקשרין בעיבי הירך
 ברוך המקום שנראו לכבודו ולרצונו ועל זה אמרו נטלתי
 הירך וחלל שלה נבלח כי זה היר נוגע בחלל וזה אם נשכטה
 מן השדרה אעפי' סלא נפסק עביה טרפה אבל ראש זה הכף
 התחתון שנכנס בתוכו המדולר והוא הנקרא בוקא דאטמא
 על שם שנכנס בו המדולר כבוכנא באסית ועליו אנו אוטל
 אינה טרפה אלא אם נפסק ניבי ואעכול אעבולי זה רב
 ערוך בפי סמא שני' ודמה הרב אלפסי זל נכנס על זרע
 והרבים מוכיחין ספני שני' הלשון עוד תרע לשון ירך כלל
 הוא לכל העצמות וכל העצמות עצמן יש להן שמות הלוקי
 ואלה שמותם הכף החוברת בשדרה נקרא בלעז פלידה או
 פדילא ושני' לה העצם הנקרא בוקא דאטמא ובלעז או ס
 מדולרי וחשלישי הוא העצם שבו צומת הגידין והוא הנקרא
 אשקנקיל ואין מן המדולר ולמטה שום טרפות כא' בצומת
 הגידין כל זה סלשון הראבד זל והיוצא מזה כי העצם שבו
 צומת הגידין נקשרין בכשר שבו למעלה ואם נשכט ראשו
 העליון הסמוך לגוף טרפה ואפי' לא אעכול ניביה ושמוטת
 ירך יד כבהמה כשרה כמו שבוות יד והוא הרגל שלפניו
 ושמוטת ירך בעוף טרפה וכן בוקא דאטמא דשף מדוכתיה
 ואינו כדן ירך של בהמה ויש סומדין בו לאסור אפילו לא
 אעכול ניביה ושמוטת נג בעוף טרפה פי' אם נשכט הפרץ
 העליון המחובר לגוף שיש לתוש שסא נקבה הרי' או נקדע'
 לפי שהוא מתנת שם בין האנפים וקרום הכשר יך ודק אין
 צלע לצלע ששם הריאה נחבאת והרם בסול כתב נשכט כ
 כנפו סעקד בודקין אותו אם נקבה הריאה ואחר יאכל אבל
 אם נשכר הכף או נשכט כשאר העצמות סלא כחבור הגף
 לגוף אם עוד ובשר חתין סקום השבר האבר אסור ושאר
 מעוף מותר כיון שביד יד כבהמה ושכיל הרגל מן הארכובה
 למטה בתנה שנקדשה בה רוב כשר החופה
 רוב הכסם בכפז אעפי' סלא הגיע הקדע
 למס ער שנראית טרפה ושער אך הקדע ב יז

אם פרשה שום סירכא ואינו יודע אם היתה סירכא או רירא
ומציא ריראה לחוץ וכורקה אם איתה פירכה ימצא ראשה
בריא או כדופן ואם לאו רירא הוא וכשרת. ודפני ריראה
הסדוכים בקנה הלב או דבוק מעיקר הלב ובא לו עד לכטה
ב זרה ואם מפצלת קימא זראי סרכות וק וטרפה. עב' כתו'
בתשובת הגאונים פעם אחת נכבדו מר רב יצחק גאון ומר
אבימי וכמה גאונים נתלמידים עמהם אצל מר יעקב ואסרו
שמענו עליך שאתה מתיר הלב הסדוך לריאה לפרק ולנפחו
אבר להם חו' לא כן אני מתיר אלא פעמי' שכתוך שומן הלב
ושושן הבהמה נסרך לאונות ולאוסות ולעגינותא דור' ריא
והתרתו לאחוז בקנה ולנעבע יפה ג' או ד' פעמים אם תנתק
חפירכא סאליה אני מתיריה אבל לפרק כיד לא התרתיה זה
והסכימו עמו כל הישיבה והורו כן לכל ישראל. כת' הר' יצחק
חלבן בתחלת בדיקתי הסרפתי כמה בהמות שמצאתי ברין
שרצות דקות מספקא וטעיתי וטועה כל מי שמטריף סירכא
בת יומא כי נמצא בהלכות גדולות ובתוכפות קדמונינו כי
סירכא בת יומא לאו סירכ' היא וכמה גרע אם היא בת יומ'
אם לאו מכניס אצבעו בתחתיה ומנבדה קצת אם נפסקת
סאליה מחמת הגבוה כל שהוא היא בת יומ' ואם לאו נטרפ'
הבהמה וקבלה בידי מרבתי ומאת זוכתי הוכח הכקיאין
בהמה שלא הושקתה מים סמוך לשחיטת' כלה כלאה סרכות
דקות וקשות והשוחט צריך שיכניס ידו בבהמה כור' יזות
בלא רפיון ידי' וימשמש בבהמה בכל צדדיה בין לגבי דפנו'
בין לגבי שומן הלב אז סחמת חמימות הבהמה סנתקות כל
סירכו הבאות מחמת טרפו מתקיימו ולאחר שיוציאו רירא'
לחוץ אם יראה אחר כך טרפות אחר' אין לבדו כי אם כמו
שהעידותי מפי הגאונים ולא יתור. עב' בהמה שהיתרו ח
חסרת רגל מתחלת בריותה או יתרת רגל פרפה. אבל היתה
יתרת יד או חסרת יד כצורה לפיכך אם נתתך היר שלה כשר'
ביתך הרגל סן הארכובה שהיא סוף הירך הכפו לגוף ולמעלה'
טרפה סן הארכוב ולמטה כצורה. נשבר העצם סן הארכובה
ולמעלה אם יצא רובו לחוץ הרי הוא כמו שנפל וטרפה ואם
הבשר או העצ חופה רוב עביו ורוב דקיפו של עצם הנשבר
הרי זו סותר ואבר עצמו סת' ואם נפל מקצת העצם הנשבר
והלך לו. והגידין הרכין אינן חשוכין כבשר. צומת הגידין
בהמה וחיה למעלה סן הערקום הוא המקום שתולין בו זה
הטבחים הבהמה. וחס' ג' גידין לבנים אחד עבה ושנים דקים
ומסקום שיתחילו להיות קשים ולבנים עד המקום שיתחילו
להתאדם ולהתרכך היא צומת הגידין הוא בשוד בארך יו' א'
אצבעו. וכנין אלו הגידין יו' בעוף תחלתן סן העקב שלכס'
סן האצבע יתרה עד סוף השוק שהוא כלו קשקשים וכחמה
שנתפכו רגליה בשקים צומת הגידין אעפי' שהוא לפשה סן
הארכוב' טרפה מפני התוך הגידין שחתמת הגידין אלו ככלל
הסרפיות וכן ביטוף. ואפי' נחתחו הגידין לבד ונשאר הרגל
שלם טרפה. נחתך האחד העבה לבדו כבאס' ונשאר השנים
הדקין כית' וכן אם נחתך אב' הדקין ונשאר העבה נחתך רוב
כל אחד מהן פרפה. וכעוף אפי' לא נשל אלא רובו של אחד
מתוך טרפה ואגפיים לעוף בידיים לבדמה. כל זה דעת הרם

במול ויש חלקין עליו שאומ' ין שכמו שתחלת צומת
הגידין בבהמה ספרק חבור העצה התחתון ע' האמצעי כן
בינוף. ויא' שאף הרב זל חזר בו בפסוקת סאלה. ונשבר
העצם סן הארכובה ולמעלה שאסרו שאם יצא לחוץ הרי
הוא כמו שנפל וטרפה. כתב הראבד זל בתשובת שאלו'
דדוקא יצא לחוץ ששלט בו האויר אבל נשבר העצם כחלל
הגוף לפנים כשורה שאין האויר שולט בו. עב' ויש אומרים
ואומר דיצא לפנים כיצא לחוץ דמי ונותני' סמן לדבר תבא
כל עקירת חפץ ממקומו חוצאה קרי לה שנאמר גבי טבת.
וכת' הבע' התרו' זל דהיכא שמצינו עצם שנשבר והכריא אין
חוששין שמא יצא לחוץ שאלו כן לא נטרפא. והר' דוד בר
לדי זל כת' הוה אפי' נמצאת שבורה במקום צומת הגידין
דנטרפא חיוב אין חוששין שמא נפסד אחד מצומת הגידין
זמבידין ליה. ודעת הראבד זל בעצם שנשבר במקו' צומת
הגידין אפי' נשבר העצ' ויצא לחוץ בלא צומת הגידין טרפה
כיון דבמקום צומת הגידין נשברה. ולמען תבין ותדע עבין
צומת הגידין אבאר לך עבין רגלי הבהמה באוד רחב יותר'
משה שכאר הרם כמול כמה שכתב' למעלה. דע כי ג' עצמו'
הן בירך כל אחד נקשר בחבור בראש הפרקים הראשון הוא
הנחתך בגל הנמכר עם הראש' השני הוא האמצעי הנקרא
טרקו ונקרא אישקנקיל. הג' הוא הנקרא קולית ובלעז' אוש
מאלל וראשו העליון תחוב באליה וראשו התחתון רירא ה'
הארכובה וזו היא שאסרו בגמר שכנגדו בגמל' נכר כפני ש'
שבולט כלפי חוץ ושם הגמלים רובצים כוכתיב ויברך. ה'
הגמלים. זהו היא הארכובה שאסרו זל שאם נשבר העצם
למעלה מסכה ויצא לחוץ טרפה. וכן כתב הבעל שלכס'
והראבד זל. אך מקום צומת הגידין אף בעצם השני. וכבר
כתבנו דעת הראבד זל כנשבר העצם מקום צומת הגידין
ויש חלקין עליו ופסקו שאפי' נשבר העצם הזה השני איננו
טרפה ובלבד שיהיו הגידין כלם קיימין במקום חבורן והיינו
דקאם בגמר ארכובה גזפה שכנגדה בגמל' נכר וכו'. ותחלת
הגידין הוא סן העצ' דקטן שבין עצם הרגל הנשבר עם הראש
והעצם האמצעי והוא מחבר הפרקים ונקרא בלשון משנה'
ערקומא ובלעז' בורוניקי או אוטס'. וארכן באר הרם כמול
כמו שכתבנו יו' אצבעות הוציא זה מראמר בגמל' ד' בטרי
בתודא ופי' בטרא ד' אצבעות. וכן פרשו הר"ף זל פרק אלו
טרפות. והרם זל פי' בטרא אצבע גדול. ולדעתו לא יהיה
ארך הגידין רק ד' אצבעות וכן דעת הרז' זל ואותו העצם ה'
דקטן הנקרא ערקום כת' הר' יונתן זל כשם הראבד זל שאין
צומת הגידין בערקום גופו אלא מסנו ולמעלה. וכן נראה
דעת הרם כמול כמו שכתבנו. עוד כת' הראבד זל שאין צו'
צומת הגידין סן העצם ולחוץ רל כלפי חונב כמקום שהחונב
נוקש בו רק בעצם ולפנים כלום לצד הגוף אבל בידי הכהס'
דהיינו רגליה הראשונים אין בהן צומת הגידין כלל ואין בהן
צו' טרפות אם לא בנשבר העצם ויצא לחוץ וחו' חזק באבר
עצמו אבל שאר הבהמה אינה נטרפת אפי' נחתך כל האבר
כמו שבארנו. וזג' של עוף נכל' כח משפטו וכל מקום שנ'
שנשברו ב' העצמות של גף למטה ממקום חבורה עם הגו' אם

מותרת שאינו מקום ראוי לשחיטה · צלעות הבהמה יא' מ
 מכאן ויא' מכאן ואם נשתכרו רובן מחציון של מול השדר
 טרפה והוא שיהיו מן הצלעו הנדולדל שיש שם מוח ואם לאו
 אעפי' שהן רוב ואעפי' שהשכר מול השדרה מותרת · נעקד
 רובן או אפי' נעקרה אחת מהן וחצי חוליתה שחיא תקועה ב
 בה עמה טרפה זכן אם נעקרת חוליא מן השדר ואפי' מאותן
 שאין בהן מוח טרפ' גולגולת בהמה וחיה שנפל ממנה כסלע
 אפי' לא מקב הקרום טרפה ואם נקבה נקבים שיש בהן חכרו
 בלן מצטרפי' לסלע · וכן גולגולת שנחכסה רוב גבהה פי' ש
 שנכרך העצם כלפי פנים מחמת הכאה באבן או כיוצא בה
 אבל לא נפחת העצם כלל אם נחכסה רוב גבהה כלום רוב ס
 מה שיש מן הגולגולת מן העינים ולמעלה רוב הקפה כלומר
 סביב כל הראש אעפי' שהקרום קיים ולא חסר ממנה כלום
 אומרין אותה והביע העמוד זל כתב דכל היבא דלא נקב קרו
 של מוח כשרה · ועוף של מים כגון האווזין שנקב עצם
 גולגולתו אעפי' שלא נקב קרום מוחו טרפה · שקרומו רך
 ועוף היבשה שהכתו חולדה על ראשו או שנגף באבן או ב
 בעץ מניח יד בצד הנקב ומכני' ידו לתוך פיו ודוחק למעלה
 ואם יצא המוח מן הנקב בידוע שנקב הקרום וטרפה ואם ל
 לאו כותר · בהמה שאחזה דם או שחיתה מעושנת או מצ
 מציננת או שאכלה סם שהורג או ששתתה מים הרעים מ
 מותרת · אכלה סם ההורג את האדם או שנשמה נחש וכיוצ'
 כו אסורה מפני הסכנה כתב הר' יצחק זל בהמה שלא בדק
 לה סרכי הריאה טרפה · וכן דע' הרף זל דאפי' בדיעב' טרפה
 והרף זל פי' דאפי' כבהמה גדולה אם לא בדק אין לחו וכשר
 והא קיימא לן כרב הונא דאמר נשחט' בחזקת התר עומדת
 ועוד דהלכה למשה פסיני דאזלינן בתר רובא · אך אין ס
 מפרסמין הרבר אלא לצנועין · ואנן מומכין על פרושו כ
 בגדיים וטלאי' שאין רגילו להיות בהם סיכא כשדם קטנים
 ואם לא ברוקם כשרים בדיעב' אבל כבהמה גדולה טרפה
 אפי' בדיעב' כיון דסירכות מצויות בהן ·

דלא הדרא וטענה · ואסור למכור ספק טרפה או ביציה לגוי
 בתוך זמן זה שלא ימכרנה לישראל · וכל בהמה וחיה ועוף
 הרי הן בחזקת בריאים עד שיולד בהן דבר שחוששין לו
 ואחכ תבדק לאתו דבר בלבד · ומי ששהט את הבהמ' וקרע
 את הבטן קוד' שיכרוק את הריאה וכו' או כלב אוי גוי
 זנטל אותה והלך הרי זו מותרת ואין אומרים שמה נקובדה
 היתה הריאה או דבוקה שבחזקת התר עומדת אחר שנשחט'
 עד שיודע כמה נטרפה כמו שבארנו למעלה · וכשב' שאין
 חוששין לקרום של מוח שנשכרה או גולגולת וכיוצא בדין
 כך אין חוששין לריאה שנאכל ואין בזה מנהג שדב' שאינו
 מצוי אין בו מנהג בא הגוי או ישראל והוציא הריאה קודם
 שתכרך והרי היא קיימת נופחין אותה ואעפי' שאין אנו י
 יודעין אם היו בה צמחים או לא מפני המנהג · ויש חולקין
 על זה בריאת שורים גדולי' או בשל כבשים לפי שמצוי בהן
 טרפות תמיד בריאה ואומרין אותה אם נטלה בלא בדיקה
 גם לפי שאין אנו בקיאי' עתה לברו אם עלה בנפיחה כראוי
 אבל בגדיים וטלאים שאין טרפות מצוי בהן הולכין אחר
 הרוב ומותרין וכן כתב הבעל הש' זל · וכן דעת הר' יצחק זל
 והרש' זל כמו שבארנו למעלה · אבל אם בא זאב ונטל בני
 מעים והחזיק כשהן מנוקבין אין חוששין שמה נקובין היו
 פתחלה ושהוא נקב נקב לפי שהנשחטה בחזקת
 התר עומדת · וכל החותך בשר מן החי אותה בשר טרפה
 והאוכל ממנה כזית לוקה משום אוכל טרפה · בהמה שהיא
 חולה בחמת שתשש כחה ונטתה לזית וקדם ושחטה הרי זו
 מותרת · ואעפ' גדולי' החכמים לא היו אוכלין ממנה ואפי'
 פרככה בסוף צ' חייטה · כל נבלה וטרפה מצטרפת לזית וכן
 כל הבהמות הטמאות מצטרפות לזית אבל בשר נבלה
 ובשר בהמה אינה מצטרפת · וכן בשר בהמה ועוף או דג
 טמא אין מצטרפין · אבל כל העופות טמאין מצטרפין · וכן
 כל הדגים הטמאים · האוכל טן נבלה וטרפה או כן בהמה
 חיה ועוף הטמאים דברים שאין ראויין לאכילה כגון העור
 והעצמות והגידין והטלפים וכיוצא בהן אעפי' שאסור פטור
 ואין מצטרפין עם הבשר לזית · וקיימת הנבלה והטמאה
 מותרת שאין זה אלא פרשא בעלמא אבל עור הקיבה אסור
 כשאר המעים · ויש עורות שהן כבשר והאוכל כזית מהן
 כאוכל כזית מן הבשר ואלו הן עיר האדם ועור חזיר הישוב
 ועור חזירת הגמל שלא עלה עליו משא ולא הגיע למשא
 ועור בית הכסות ועור שגחת האליה ועור השליה ועור
 האנקה והכח והלטאה והחזיט כל אלה עורותיהן כבשרין
 כשהן רכות ·

הנה
 באינו כל הטרפין שאפשר שימצאו כבהמה
 וחיה ועו' ומשפטיהן ומנינו ב' טרפיות בעיף יותר מבבהמה
 והן נשתנה מראה בני מעים מחמת האור ועוף המים שנקב
 עצם ראשו ואין להוסיף על הטרפיות אלו כלל שאין לנו
 בטרפות אלא מה שמנו חכמי' וכן הבעל הה' זל דהנהו דבי
 בר אבין דהוו שדו גירי הכוח כגירא דנשיא או כבוליתא
 וקלטי' ואפי' הכי אנן לא טרפינן לה דאין לנו בטרפות אלא
 מה שמנו חכמי' ואעג' דחזיק דהא מתה בההיא הכאה גמירי
 דאי בררי לה שמא היא חיה עכ' וכל אשר יולד בהן ספק
 טרפה מכל הטרפיות שהזכרנו אם היה זכר ושהה יב חדש
 הרי הוא בחזקת שלמה כשאר כל הבהמות ואם היתה נקבה
 עד שתלד · ובעוף זכר עד יב חדש ובנקב עד שתלד טעיני'
 ראשונה ותטעין טעינה שניה ותלד · וכת' הר' דוד בר לוי זל
 שיש לזכר כן בבהמה אם חיתה מעוברת קודם ע ארע לרין
 אותו ספק שצריך שתשהה עד שתתעבר פעם שניה ותלד
 כמו בעוף נקבה שאם נתעברה קודם · וכן אפשר שתלד כן
 קיימא אעפי' שנכרפה אבל לא הורא ומתעברה כמו בעוף

דין אבר מן החי ודין שריו

אבר שנדתיך מן החי אסור ואסורו נוהג בבהמה וחיה ועוף
 הטהורים אבל לא הטמאי' ואח אבר שיש בו עצם וא' אבר
 שאין בו רק בשר חייב עליו משו' אבר מן החי אלא שהאבר
 שאין בו עצם בין שדתיך כלו בין שחת' מקצתו אסור משו'
 אבר מן החי · והאבר שיש בו עצם אינו חייב עליו משום
 אבר מן החי עד שיפרוש כבריתו בשר וגידין ·

קכ

ג יז

כב המה גדולה טפח ובקטנה רוב ארץ הבשר החופה רוב הכל
אעפ' שאין בארץ הקרע טפח' בחמה שנפשט עורה בין ביר
בין בחולי טרפה ואם נשאר בה מן העור רוחב סלע על פני
כל השדר ורוחב סלע על הטבור ורוא' סלע על ראשי אבריה
מתור וכן אם לא נפשט משכו רק רוחב סלע ואפי' על פני
כל השדר ורוחב סלע או מעל הטבור או מעל ראשי אבריה
ושאר העור קיים מותרת וכתב הר"ז זל דהג' בעוף שנמרטו כ
כנפיו כלו שנטלה נוצת המנפים אי נמי אפי' נוצת כל הגוף
בין חנוצה הגדולה בין חנוצה הקטנה הסמוכה לכשר טרפה
שהיא לעוף כמו העור לבהמה' וכתב הפעל העסור זל אנן
ולא קים לן שערא אוליבן לחומרא ולא מכשרי ליה כשקור
זוטא דלית בה ספקא' **בהמה** שנפלה ממקום
גבוה' טפחים או יותר או שהכה אותה
פמטה או באבן או רצץ אחד מאברי חלל הגו' עד שנתרצץ'
בסבת זה עד שתפסיד צורתו טרפה נפלה והלכה לה אין ח
חוששין' קפצה מעצמה אין חוששין הניחה למעלה ומצאה
למטה אין חוששין שמה נפלה דאכרי' דמדעת קפצה ואמר'
אנפשה' נפלה שלא מדעתה ועמד' אבל לא הלכה חוששין
לה ואפי' שהתה מעת לעת' זכרים המנגחין זה את זה אין
חוששין להם' נפלן לארץ חוששין' בהמה שהיא מגררה
רגליה אין חוששין שמה נתרסקו איבריה או שמה נפסק ח
חוט השדר' אבל תולין שהוא חולי שקורין רמפא' וכן גנבלי
שגנבו טלאים והשליכום אחורי הגדר אין חוששין להם לפי
ששמדק אותם שלא יתרכקו כדי שיכולו לרוץ בפניה' אבל
אם החזירם חוששין שאינם חוששין אם יתרכקו אם לאו'
ואם מהמת יראה החזיר' אין חוששין לפי שמתכוונן להחזיר
שלמים וזהו דין בהשלמתן ויש כתבו שאם החזירם מהמת
תשיבה אין חוששין להם שלא יזיקום אם ישוכו בתשובה
שלמה' ובצאת הילד מבית הרחם שנפל לארץ או אפילו
נולד בקושי גדול ובדוחק אין חוששין שמה נתרסקו אבריו
בה זמות' לכחו מיד אם נודע לו שכלו לו חרשיו' וכן מי
שהרביצוהו לשחיט' אעפ' שנפל נפילה גדולה שיש לה קל
בעת שפילין אותו אין חוששין לו מפני שנועץ צפ' בין
ומתחזק עד שביצע לארץ' וכן מצינו בירושלמי ביחזוי דל
פנתם חבטין תורא בחילא' פי' הביאוהו לבית המטבחיים
אמר להו בחיובן שרון ליה' פי' התריחו מקטדיו ונראה אם
יבחו שרו ליה וערק אמר ברוך שבתר בדברי חכמים דאמרי
אילין דחבטין תורא בחילא אין בו משום רצוק אברים ואם
נפלה אבן על גבי בהמה כתב הרמב"ם זל שאם נפלה מגובה
פרות סל' אין חוששין לה כמו שאין חוששין לנפלת הבהמה
עצמה ולא אמרי' שמה כשהמה נופלת יש לוט' בה חי
נושא את עצמו ולפיכך אין לה חכמה בפחות מעשרה אבל
כשנפל אבן עליה לא וזה תמה כי מי יוכל לתת קצבה לאבן
שנפלה באמת הכל לפי האבן אם היא גדולה או קטנה ומה
כוחה על ראשה והלכה חכמה כלפי זנבה או שהכה אותה
כלפי זנבה והלכה על ראשה או אפי' הכה אותה על השדרה
אין חוששין' ואם יש בהמה חוליות חוליו חוששין וכן אם
הגיע ראש המטה לאמצע השדרה או שהכה אתה לראש

חטודה חוששין' ויש כתבו שאם הכה אותה ונפסק הסקל
בחכמה חוששין לפי שבמקום שנפסק הסקל עשה חבורה
או מכה רבה כמו בראש השדכי' עוף שנחבט על דבר קשה
כגון על חטים וכיוצא בו חוששין ואם נתחבט על דבר רך כ
כגון צמר וכיוצא בו אין חוששין' נדבקו כנפיו בדבק בעת
צידה ונתחבט פי' שדר הצידין שמושחין דף אחת במשיחה
שקורי' וישק ומעמידין הכף במקו' גבוה בראש האילן וכיוצ'
בו בסקו' שהעופות רגילי' בו וכשכא העוף לשכון שם נאחו
שם בכנפיו וכתחב' עד שנופ' לאר' עם הרף ומתבס' בגפילתו
ואם נאחו באחד מסנפיו בלבר אין חוששין לו לפי שפוחת
בגף השני ונסמך שלא יפול בחזקה' אבל אם נאחו בשתי
כנפיו ונתחבט ונפל חוששין ואם עמד ולא הלך צרי' בדיקה
ואם עמד והלך או פרח אין כלום' נחבט על המים אם שט
מלא קוכתו פלמטה ולמעלה אין חוששין ואפי' מלמעלה ל'
למטה אם מהר לשוט עד שקדם תבן או קש שעל פני המים
אין חוששין לו' וכן אם היו המים מכונסין' שאינן נחליין
כגון קצת האגמים שכל צד שיטוט של מלא קוכתו ריד וכל
שאין חוששין לו שחטטין אותו מיד ואין צריך בדיקה' וכל
שחוששין לו אם שחט אותו צריך לבדוק כל החלל מקרקוד
ועד הירך ואם נמצ' בה טרפות מהטרפיו' שמנינו או נתרסק
אבר מן האברים שבפנים ונפסדה צורתו טרפ' ואפי' נתרס'
אבר מן האברים שאם נפלו כשדה כגון הטחול או הכליות
הרי זו טרפה חוץ מבית הרחם שאם נתרסק הרי זו מותרת'
ויא' שאין לבדוק בהכאה רק באותו אבר אשר חכמה בו
אבל אין חוששין לשאר האברים בהכאת אבר אחד' ולפי
דעת בעל ההשול אינה נטרפת ברסק אם לא ברסק אברי'
שנטרפת בהם בפסיקתן או בכניסתן והסיכין אינן צריכין
בדיקה שאין והפילה מרסק' אותן' נפלה סן הגג ולא עמדה
אסור לשחיט' עד שתשהא מעת לעת ואם שחטה בתוך זמן
זה טרפה' ואחר שתשהא מעת לעת וישחוש אותה צריכין
בדיקה כמו שכארנו' וכן מי שודם כרגלו על דויעוף או ש
שודסתו בהמה או שטרפו לכותל וערין הוא מפרסם כשהחן
אחתו מעת לעת ואחכ' שחשין אותו ובדוקין אותו' וכתבו
הגאונים זל דאנן השתא לא בקיאין בבדיקה וכעל' שתעמד
ותלך וכן בהלכות גדולות כתב כל הגי' רביע בדיקה כגון נ
נפולה דרוסה ושבויה הם בדרות הראצונים והוון בקיאין
לסבדק אבל אנן לא בקיאין ולא סמכין אנפשיין' וכן דע'
הרף זל' וכתב הרמב"ם זל בכל מקום שיש לחוש כגו' נפולה
יסתין עד שאלך דאז מותר בלא שום בדיק' ונגערה לעמוד
מועיל כמו עמדה' והגיה עליו הרף זל מיהו בעיא בדיקה
ואנן לא בקיאין' עב' ועקרה רגליה לחלוך מועיל כמו הלכה
ואם הלכה ד' אפוח אין צריך בדיקה' ואם רוצה לסמוך על
כדיקתו' ימאין עד שתעמד או תשדה מעת לעת' עבל' הר'
יצחק זל' והרש' זל' כת' דאין לו לדיין אלא כה שעניו ודאל'
ומותר לסמוך עליה אבל הוא יזרר להביא לו כל הטבחי' וכל
הבקיאים בלבר ויבדוק כנגד כל החלל כמו שכתבנו סיפני'
שנתלדלו רובן שלא מחפ' נפיל' טרפ' וכן אם נתקפלו שהרי
אינן ראויין לשחיטה אבל תרביץ הוש' שנפרק רובו כן הלחי

מדם הבשר דאיירי דנפישו ביה דכא כל שעת ושעת פליש
 ואף אתר שגמר הבשר פלישותו ואיירי דשריד לפלוט לא ב
 בלע ואם עבר וצלאו למעלה מהבשר מוגרי ורש זל כתב
 שכשפודין שלנו שהם מושכבים על הגחלים אסור לצלוה
 בשר עם הכבד כלל לפי שפעמים מגביה זנב השפוד ונמצא
 הכבד לפעלה אבל פמ' בדיעבד מותר . כתב הראשון זל ח
 הפחול יש פו דם ודמו בלא תעשה כדם האברים ולפי צריך
 מליחה . ולא אמרו בפחול שומכ' בעלמ' אלא שלא להצריכו
 חתכה ומליחה ככבד ולום' שהמליחה מכשירתו כשאר אברי
 ומראה אדמימות שבו לאחר המליחה אינו מחמת דם אלא
 טבעו ומראה שפנו ככה . עכ' . הפחול מותר לבשלו אחר
 מליחה אפי' עם הבשר שאינו דם אלא בשר הדומה לדם וזה
 שנהגו הנשים לצלותו תחלה אין זה כי אם לפי שאין צריך
 לאכלו רק במלוי הכרשוא והוא קשה להתבשל ואפש' שלא
 יתבשל יפה אם לא יקלה תחלה . אין הבשר יוצא מדי דכו
 אלא אכ' מלחו יפה ומדיחו יפה כיצד הוא עוש' מדיח הבשר
 תחלה ואחכ' מלחו יפה ומניחו בסלח כדי הלוך מיל . ויש
 גאונים שכתבו שעור מליחה כשעור צליה ואחכ' מדיחו יפה
 יפה עד שיצאו מים זכים ומשליכה לתוך מים רותחין כר' י
 שיתלבן סיד ולא יצא דם והראב"ד זל כת' בהגהותיו על הרמ
 בפול לא שמענו זה ולא ראינו מימינו וכל אדמימות שיצא
 ממנו אחר המליחה אינו אלא חמר וכל המחמיר יותר ככן ע
 עליו להביא ראיה . עכ' . ואין פולחין את הבשר אלא בכלי
 מניקב או במקום מדרון על גבי דף פשוטה . ואין מולחין
 אלא במלח עבה כחול הגס שהמלח הוק' יהיה נבלע בבשר
 ולא יצא הדם ומלחו והופכו וחחר ומלחו . והרשב"א זל
 כתב ויראה לי שאין צרי' למלוח משני צדדין אלא מצד מן
 המוכרח ואם אי אפשר למלוח אלא מצד אחד או שלא היה
 נוח לעשות כן במלח אוחין שלמים או תרנגולין מותר
 חרוץ נתן שלא תהא חתכת בשר דקה חסודה מחתכה עבה
 טפח שזו צדיכה מליחה משני צדדין אעפ' שאין בכל עביה
 כאצבע חו רי לה במליחה ב' צדדי' בלבד אעפ' שיש בעביה
 טפח דם שבאמצע החתכה מי הוציא והו ואין לדבר קצבה .
 וצריך לנפץ המלח מעל הבשר ואחכ' ירחנו או שישפנו
 במים עז' שלא יתנגו במלי של מים שהוא מדיח שאם יניחנו
 עם מלחו בתוך המים נמצאו המים שוברין כח המלח ונמצ'
 הדם שעל פני הבשר ושעם המלח חוזר ונבלע בתוכו . עכ' .
 וכל הרכרי האלו לקודיה אבל לצלי מלחו וצולוה סיד וכת'
 חרף זל כשצולין יונים וכיוצא בהן שרגילין לטנגן במחבת
 אחרי כן קוד' שיצולו כל צדקן וקודי' לאותו טנגן ציבי בלע
 אומר בשם הר"ם שצריך למלוח ולשהותו כדי מליחה לקודיה
 לפי שרגילות לטנגן במחבת קודם גמר צליתן . עכ' . וכת' הר'
 יצחק זל ואחר המליחה בעי הדיחה ואם נתן בשר בקוד' פלא
 הדיחה שאחרי המליחה המלח אומר את הקוד' עד ס' מן המלח
 כאלו היה מלו דם דקייסא לן חתכה עצמה נעשית נבלה גם
 בשאר אסודין וזלא כפי רבנו אפרים שאמר שאין אסודין
 חתכה עצמה נעשית נבלה גם בשאר אסודין . אלא גבי ב
 בשר בחלב דוק ולפרוש אין צריך ס' רק מן הדם הבלוע ב

מטעין אם יש ברוטב וככל מה שבקודיה ס' כשעור וכל
 הכל מותר . ואם מלא חללו בבשר או פביצים יש לחוש
 שכל אותו הדם נקלש באותו המלוי ונבלע בו ואכ' יש ב
 בתבשיל הקודיה ס' כשעור חלב ראוי לאסור המלוי והשאר
 מותר . ואם נתבשל העוף במלח שקודי' פנאדה אחר שאין
 שם מרק הרב שיולך הדם כמלה ראוי לחוש ששא נבלע הדם
 במקומו ואסור כל העוף עצמו . והבע' העמו' זל כת' בכבד
 שנמצא בתרנגול אם הוא צלי מותר והא ככרא עלוי בשד
 שדי בדיעבד דכבולע כך פולטו הכא נמי שדי בדיעבד
 ואם בשלו בקוד' עם בשר בין מחוב' בין תלוש משערי' בס'
 בדם שיצא חלב דינו כבשר בין לצלי בין לקוד' והר' יצח' כת'
 חלב קודעו ומצוי' את דמו לא קודעו אינו עובר עליו ופוק'
 לה בלב עוף שאין בו כזית אבל יש כזי' חייב' ושומע מתוך
 פי הקודדי' דאפי' בשולו אך נראה דאחי קאי דאלו שבולש
 הא קייסא לן דאם בשלו אינו עובר . וקודעו לאחר בשולו .
 נראה דוקא לאחר צלייתו אבל בקודיה צריך ס' . ואם נתבש'
 העוף בחתיכות קטנו' חלב תלוי באחת מהן יש לחוש שמא
 תשאר החתיכה לבדה עם חלב כמעט רוטב ותהא החתכה
 נעשית נבלה מפני חלב התלוי ואין בה ס' ויפלוט כר' יטב
 דיאסור אחרת ואותה אחרת תאסור אחר' . ובאר חרף זל בגון
 שמקצתו חוץ לרוטב . עכ' . וכן נמי כשמישין הדמיסין
 בטפלה ויש בו שומן שמא נמוח השומן תחלה תהא החתכה
 שחלב בה ותהא נעשי' נבלה ואחכ' תחת המסוכ' לה ויאסור'
 וכן כלן והמחמיר תעב' והמקל לא הפסיד כי אין לנו להחזיק
 ריעותא בזה . ובאר חרף זל דאינו ראוי לחמיר בזה ועוד
 דאסור הבלוע בחתיכה אינו הולך מחתיכה לחתיכה כא' על
 ידי רוטב על כן אותה חתכ' שנשארה עם חלב שמחובר בה
 אסודה אכ' אין בה ס' מן חלב ושאר החתכות מותרות .
 וכן נהגו לענין כבד . עכ' חרף זל . הכבד שהבהין אחר
 באור או משליכין אותו לתוך החוסין או לתוך
 מים רותחין עד שיתלבן ואחכ' מבשלין אותו בין שיבשל
 אותו לבדו בין שיבשל אותו עם בשר . וכן כנהג' שאינם
 מבשלין מוח של ראש ולא קולין אותו עד שמהבהין אותו
 באור . בשל הכבד בלתי הברוב או חליטרה בחוסין או
 ברותחין הקודיה כלה והכבד וכל מה שנתבשל עמו אכור .
 וכתב הראב"ד זל כתשוב' שאלה דחייבא שפולחו הכבד שעור
 מליחה הבשר ושכח ולא צלאו ובשלו בקודיה שמותר ר' זל
 בדיעבד . וכן דעת רת' זל ובעל התרל' זל ואפשר לומר טרעט
 הרשב"א זל כן שלא אמר הכל אם נמלח שעור מליחה קודים
 שנתבשל אבל בלתי מליחה נאסר הכל אפי' ביותר פס' לפי
 שאי אפשר לעמד על פליטת דם הכבד שאולי פליט' ירנג'
 משעו' גופו הדיכה . ועבשו שאין אנו בקיאים בחליט' הסנהג'
 שאין אנו אוכלין אותו בלתי הבהוב באור . לפי דע' הרש'
 זל צריך קדישת טתי וערב והתוכיה לתחת זאפי' לצלי . וכן
 דעת הבעל התרל' זל . אבל דעת הראב"ד זל ולצלי לא בעי
 קדישה אבל בעי מליחה יתרה דכי אתמר שבעתה דצריך ק
 קדישה לקודיה אתמר . ומת' לצלות הכבד עם הבשר בשפוד
 שחר הוא שיהיה הבשר למעלה ואין לחוש שיבלע הכבד

דעצמו אבל פרש מן החי הבשר בלבד הייב עליו משל טרפה
 כמו שכתבנו ולא משום אבר מן החי . ואבר מן החי אינו
 חייב . וכל זמן שהאבר עומד כברייתו דעצמות והגידין
 מצטרפין לכיטור אבל הפריד העצמות והגידין והבשר זה
 מזה שוב אין מצטרפין וצריך שיהיה בבשר לבד כזית . וכל
 זמן שאכל מן הבשר כזית חייב ואפי' אכל מעט חייב ואפי'
 אכל מעט מעט וכן אם אכל האבר כברייתו ויש בו כזית
 אפי' בחלק בפיו קודם שבלעו חייב . תלש אבר מן החי ונטרפו
 בהמה כנסילתו ואכלו לוקה שתים משום טרפה ומשום
 אבר מן החי . והתולש חלב מן בהמה בחייה ואכלו לוקה
 שתים משום חלב ומשום אבר מן החי . תלש חלב הטרפה
 בחייה ואכלו לוקה ג' . בשר הסדולדל כבהם ואבר הסדולדל
 בה ואינו יכול לחזור ולחיות אעפי' שלא פרש אלא אחרי
 שנשחטה אסור ואין לוקין עליו ואם מתה בהמה רדאין א
 אותה כאלו נפל מחיים ולוקין עליו משום אבר מן החי ואם
 יכול לחזור ולחיות בהמה מות' . ונהגו אסור באבר שנשחט
 או נדוך כמו הבצי שמעכן אן נתקן בכים שלהן לפי שחמין
 לאבר מן החי . עצם שנשבר והיה הבשר או העור חופי' רוב
 עפיו של נשבר ורוב הקפו מותר ואם יצא העצם לחוץ אסור
 וכשישחוט בהמה או העוף יחתוך מקום השבר וישליך ס'
 מקום השבר והשאר סות' פי' שהיה צריך לחתוך כל מה שהיה
 רואה פני האויר במקום חתוכו ומשליך עם האבר והשאר
 מותר . וכת' הר' יצחק זל שאם בא לפגינו בהמה או עוף
 שכבר נשבר רגלה למעלה מן הארכובה ונתרפא כמו שקורי
 דישנואר בלעו כשרה ובירוע שלא יצא העצם לחוץ . כך
 נהג הרמ' זל . והבשר שעל השבר שהיה לקוי כגון שהיה
 מרוצץ או שנתאכל או שהיה מתלקט ממקומות הרבה או
 שנקב נקבים או שנסרק או שנקוד כמין טבעת או שנגד
 סלמעה ער שלא נשאר על העצ' אלא מקלפה או שנתאכל
 העצם ער שנמצא שאינו נוגע בעצ' בכל אלו מודין לאסור
 והאוכל מכל אלו מכין אותו מכת מרדות . המושיש ידיו ל
 למעי כהמה חתך מאחד מאברי הפנימים והניחם בתוכה
 ואחכ' שחצה אותן והניחם אסורות משום אבר מן החי .
 אבל אם חתך מן העובר שבתוכה ולא הוציאו ואחכ' שחצה
 חתכות העובר או אבריו סותרין . ועובר שהוציא ידו או
 רגלו אותו האבר אסור לעולם ואין שחיטתו אמו מכשירתו
 ואפי' החזיר אותו אבר למעי אמו ואם נולד הולד חיה כמה
 שנים אותו האבר אסור לעולם משום טרפה ואין שחיטתו
 מתירתו . פי' אסור משום דכתי' ובשר בשדה טרפה לא ת
 תאכלו ודרשו שכל שיצא פחוץ למחיצתו קרי ליה בשדה
 כמו שהשדה חוץ לחומת העיר . ויש הולקין על הרם בסול
 ואוס' שאם נולד קודם שנשחטה אמו שנמצא שהוא שיען
 יחיטה בשביל עצמו שחיטת עצמו מהנה להתיר הכל אפי'
 אותו אבר . הוציא מקצה האבר ונשאר מקצתו בפני הוציא
 אסור ושכפנים מותר . ואם לא החזירו והתכו אפילו לאחר
 שחיטה מקום החתך אסור וצריך לחתוך מהנשאר במקום
 החתך אבל אם החזירו אין צריך לחתוך רק הוציא לחוץ
 בלבד שמקום החתך מותר אחר שחיטה . ואם התך האבר

היוצא והוא בחוץ קודם שחיטה ואכלו לוקה עליו משום
 אבר מן החי אבל חתכו אחר שחיטה אינו לוקה עליו ואפי'
 בת העובר קודם שחיטה ואם מתה בהמה ואחר כך חתכו
 האוכל לוקה עליו משום אבר מן החי . נולד העובר שהוציא
 אבר אחד מבחוץ חרי היא נמכה החלב שלה אסור כחלב ט'
 טרפה שנתערבה בחלב טהורה שהרי החלב מכלל האברים
 כלפי השוחט בהמה מעיבת ומצא בה שליל בין חי בין מת
 מותר באכילה ואפי' השליה . ואם יצאתה השליה מקצתו
 קודם שחיטה וקשורה בולד מה שיצא המנה אסור והשאר
 מותר ואם אינה קשורה בולד כלה אסורה שמה הלך לה וולד
 זה שהיה בכטן הולכה שלייה שלו מכאבה . עובר חי אפי' בין
 ט' חדשים גמורים כל זמן שלא הפרים על ובי קרקע כלומר
 שלא הלך על פרסותיו שחיטתו אמו מטהרתו ואינו צריך ש
 שחיטה . קרע בהמה או ששחט בהמה טרפה ומצא בה בן
 ט' חי צריך שחיטה להתירו ואין שחיטתו אמו מטהרתו ואם
 לא כלל לו חרשיו אעפי' שהוא חי במעי טרפה הרי זר
 אסור שהוא כאבר אמו כל עובר שהוציא ראשו והחזירו
 הרי הוא כילוד וצריך שחיטה שאין שחיטתו אמו מטהרתו .
 ואם לא כלל חרשיו אין השחיטה מועלת בו תם

דין מליחה

ק

האוכל דם בהמה חיה ועוף בין טמאים בין טהורים
 במזיד חייב כרת בשוגג חייב חטאת . ודם
 דגים וחגבים טהורים מותר לאכלו ואפילו לכנסו בכלי' ול
 ולשתותו מותר אם לא מפני מראית העין . ודם דג' וחגבים
 טמאים הרי הוא כחלב בהמה טמאה ואסור ודם שקצית
 כבשוק . דם האדם אסור מדבריהם והוא שפי' משו' מראית
 חעין שלא אמרו דם בהמה או עוף הוא אבל דם השיניכס
 מצצו וכולעו ואינו נבנע . הרי שנשך פתו ומצא עליה
 דם גורד הדם שהרי פרש ואוכל הפת ואין חייבין כרת אלא
 על דם שהנפש יוצאה בו אבל דם התמצית ודם האברי' כגון
 דם הטחול ודם הכליות ודם הביצים ודם דימתנס בלב
 בשעת שחיטה ודם הנמצא בכבד וחשותת בתחלת הקודו
 ובסוף ההקזה שיתחיל הדם לפסוק אין חייבין עליו כרת
 אבל האוכל מכנו כזית לוקה . דם השליל הנמצא במעי
 בהמה כדם אברים חוץ מדם הכנסו בתוך לבו . הלב בין
 לצלי בין לקדחה קודם ומצויא את דמו ואחר כך מולחו ואם
 בשל הלב ולא קרעו קודם אחר בשולו ומותר ואינו נאסר
 משום בליעת דם דשאני לב דשיע' ואם לא קרעו אב היה
 לב בהמ' שיט בדם כזית חייב כרת אבל לא בלב עוף שאין
 כדמו כזית בתוך לבו שחייבין עליו כרת . אבל סמ' אסור
 איכא דקיים לן בחצי שיעור אסור מן התורה . וכת' הרב' ונת'
 זל דלא אמרי קודם אחר בשולו ומותר אלא כצלי דכחלש
 כן פולטו אבל אם בשלו בקדחה בלא קריעה ענשאר' שם
 הדם שפלט צריך ס' כשער הלב ואם אין ס' כיוצא בו אפי'
 הלב אסור . וכן נראה דעת הראב"ד זל . ואם שחטו הלב
 בתוך העוף וצלו אותו כלו שלם דינו כמו שצלה הלב לברו
 ומותר העוף ואף הלב אחר קריעה . ואם בשלוהו בקדחה

מיר שהושיטה בו עב' ודעת הרשב"א ז"ל שכל מה שנכנס ב
בתוך הציר והדם שבתוך הכלי אסור והשאר מותר והביא
ראיות גדולות לדבריו בשר שהאדים מחמת מכה שהוכתה
הכהמה מהיים ונצטר הדם מחמת המכה באותו הכשר וכן
בשר הכמוך לבית השחיף צריך חתיכה ומליחה לפי שהדם
מתכנס עם משאר מקומות והוי כפריש וכן ביצי בהמה
וחיה בקלף שעליהן לחתכן ולמלחן כרת ופותר לבשלן
בקדרה ולצלי אין צריכין חתיכה דנורא משאב שאיב
ויש כתבו דכל הגי דבעי חתיכה ומליחה צרי למתן חתוכיהו
לתתה בעזן מליחה כי היכי דלידוב דמה שפיר ביצי הזכרי
שכרכו אותן ונשארו בפנים אסור לאכלן ממנהג שנהגו
ישראל מפני שנראה כאבר מן החי וביצי הנדוי והטלוא
והעגלגים ודומיהן עד ליום משנולדו מותר לאכלן בלא ק
קליפה ואין בהן משום דם אבל מלי יום ואילך אי אית בהו
שורייקי סומקי בעי קליפה ראש הבהמה שצלוה בתנור
או בכבשן פי כדי שיזוך שעורו אם תלה בית השחיטה
לפטה מותר שהדם יוצא ושותת ואם היה בית השחיטה
מן הצד מוחו אסור שהדם מתקבץ לתוכו ושאר הבשר שעל
העצמו נמחץ מותר הניח חוטמו לכמה והניח בו גמי או
קנה כדי שישאר פתוח ויצא דמו דרך חוטמו מותר ואם
לאו מוחו אסור והראב"ד ז"ל כת' שאף הבשר אסור והרב
בעל המנהל כת' בשם ר' יהודה דראש העוף שבשלו שלם ה
הכל כשר אף המוח לפי שהדם שבמוח יוצא דרך בירת ה
השחיטה ודרך העצם שהוא רך ודרך החוטם על ידי רוטב
ויש בו ס' ואם נצלה הראש מיתר דגומרי משאב שייבי
דמא עב' יכל' הר' יצחק ז"ל פרסות הרגל שנמלחו בקלפתן
ולא נחתך ראשן דהוי כמלחו בכלי שאינו מנוקב אסור
מה שבתוך הקלפה וכן דעת חב' התנ"ז ז"ל מעשרה ארעב
בכתו של רשי ז"ל שמלחה כשר ואחר ששהג' שעור מליחה
הניחתה בכלי שאינו מנוקב והיה בו רבוי ציר והתירה רשי
כי כבר תשש כחו של מלח ולא הוי עוד כרותח עב' אין
מניחין כלי תחת הצלי לקבל מיסיו עד שתכל' כל האדמימו
שבו ויצד עושיין מניחין לתוך כלי מעט מלח ואותו
המלח ימשוך אליו כל הדם וישאר השזמן למעלה ומניח ה
הכלי עד שיצלה ולקח השמנינות שלמעלה והמים שלמטה
תחת השמנינות אסורין ואמר הגאונים שצריך שלא יתן
בו מלח הרבה שלא ימשוך בחזקה ויערב השוכן עם הדם
ולפי כת' הב' השלם ז"ל שימלח הבשר יפה כשעור מליחה
לקדרה וסדיח וצולה ומניח הכלי תחת הבשר לקבל מימיו
פת שחתך עליה בשר צלי אעפי' שהאדימה הפת מותרת
לאכילה שאינו אלא שמנינות ארוסה ומשום פראית העין
אין בה דגים ועופות שמלחן זה עב זה אפי' בכלי מנוקב ה
הדגים אסורין מפני שהדגים רפין וזוכרין לפלוט מהדרי ו
ובולעין הדם היוצא מן העוף אחר פליטתן ואין צריך לומר
אם מלחן עב בשר בהמה וחיה עופות שחניחן שלמים
וסלא חללן בשר וביצים ובשלן אסירות שהרי הדם יוצא ל
לתוכן ואעפי' שמלחן יפה ואפי' היה הבשר שבתוכן מבושל

או שלוק או צלי ואם צלאן הרי אלו מותרות אעפי' שהבשר
שבתוכן חי ואפי' פיהן למעלה והו דעת הר"ם בכז' אבל
הרשב"א ושאר הגאונים ז"ל פסקו שאם נמלח דג עוף יפרי
ונשתתה שעור מליחה לקדרה וכן הבשר שכתבו נמלח כ
כדאי או נצלה אין חוששין עופות שטלן בכצק וצלאן
בין שלמים בין מחותכין אם בסילת גסה אפילו הסמיקרו
הטפלה אוכל הטפלה מפני שהכולת הגסה ה
מתפררת ויוצא הדם ואם טפלן בקמח חטים שלתתן אם ה
היתה הטפלה לבנה כמו הכסף מותר לאכול פמנה ואם לאו
אסורה טפלן בשאר קמחין אם האדימו אסורין ואם לאו
מותרין סכין ששחט בה אסור לחתוך בה רותח עד שיתלכן
או ישחזנו במשחזת או ינעצנו עשרה פעמים בקרקע ואם
עבר וחתך בה רותח כותר וכן אינו חותך בה צנון ולא
דברים חריפים לכתחלה ואם הדיח הסכין או קנחו בכלי מ
מותר לחתוך בה צנון וכיוצא בו אבל לא רותח קערה של
חרש שמלח בה בשר פי ואפי' היתה נקיבה ואפילו היתה
שועה כאבר אסור לאכול בה שום מאכל היתח לעולם שכבר
נבלע הדם בחרשיה וכת' הר' יצחק ז"ל אמר רב נחמן סכין ש
ששחט בה אסור לחתוך בה רותח ואפי' צונן בעי הדחה
ואם שטואל קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח
פי אפי' תבשיל של בשר מפני הדם הבלוע בה והרף ז"ל
באר ואם תאמר היכי דמיא אי בכלי שאינו מנוקב אפילו
הבשר שמלח בה מתסרא ואם בכלי מנוקב אמאי אסור
לאכול בה רותח הא אכלי דמא פערק שריק נאפי' מבשר
לבשר ויש לומר דלעולם בכלי מנוקב ובקערה של חרש
דלא שיק בה משרק שריק וגרע טפי מלגבי בשרא ותרע
והא צונן בצונן לא בלע וגבי כלי חרש אמרין חזינן לרז
דמדייתו ובלעי דאכרי פי דבלעי אפי' מצונן עב'
והמלח שנמלח בו בשר במליחה ראשונה או שנמלח בו
בשר טמא אסור למלח בו בשר של התר או דבר של התר
או לתתה בקדרה ולא אמרי' שכל מה שבלע המלח מן הדם
או מן האסור נשרף בתוך המלח אבל נאמר שהאסור בעין
בתוך המלח ואסור לאכלו ולמלחו בו דבר של התר והר
יצחק בעל המנהל כת' בשם הר"ם ז"ל מלח שנשאב ממליחה
בשר מותר למלח בשר אחר אפי' יש כמה ימים שמלח מכנו
מה לי עתה מה לי אחר זמן עב' וכת' הב' התרו' שהגויס
שמלחו בשר טמא ודחצו אותו המלח אחר כן ודחצו בו
ישראל ומלח בו בשר או נתן ממנו בתבשיל אין
אותו המלח אסור כמתן טעם שהרי המלח נותן טעם ביותר
ממאה ולא יהיה חסור אותו המלח יותר מאותו הדבר שהוא
נאסר עליו שהיא תכלה או הסמאה ולפיכך משערין בו
בם כשעור אותו המלח לפי שאי אפשר לעמוד על מדי ש
שנפלט ממנה ועוד דאמרי' בה התכה עצמה נעשית נבלה
אבל מס' אין משערין בטעם המלח שהוא יותר ויותר הרבה
ומותר למלח פעמים רבות בכלי מנוקב ואין חוששין לו ש
שיפלוט כפ"ע שנית מה שבלע בראשונה ויבלע זה הבשר
או ישהה שם יותר משעור מליחה ובכל זמן שפריד ל

במלח ידע שהיו רוצין להחמי' לאסור אפי' באלף משום ר' דלט עמ' עביר וליתא דאין לאסור בדבר הבלוע מאסור יותר מכח האסור עצמו ואם יש גוי או גויה משמטין בבית ישר ושמו הכשר בקדרה ולא ידעין אם הריחוה אם לאו כאמנין במסיחין לפי תוסס וכש' אם יודעין בטוב יהודים' ואם יש נער או נערה יודעין בטוב הדחה או יוצא ונכנס מותר דברתתי ויש לנו עוד לומר דלנקיותא קפדי' עכ' והיכא דאשתתי שיעור מליח' בכלי כנוקב ובתר מליחה בכלי שאינו מנוקב דאשכח ביה צוללתא דדמא לאו כלום הוא ושומנא בעלמא הוא' כך כתב הבעל העטו' זל' והרוצה לאכול בשר היכולתו יפה ומהו יפה ומהו יפה ואוכלו' והר' יצחק זל' כת' מותר אדם לאכול צלי' וכן חי בלא מליחה' והמ' לצלי אבל לקדרה אסור בלא מליחה' והוא ראש ורגלים של כבש ש שנתבשל בפרור ונמלח הראש והרגלים' לא נמלחו ושאלו אל ר' ואמר שאף קדרה אחת היתה מבשלת אצל הפרור מלאה בשר והיה השמש כנער בכף אחת הפרור והקדרה ואמר ר' אסיר ואף בשר הקדרה שדם האברים בבשר הרגלים מריד דהוא אבשר בעלמ' ולשער בכפו ששם אי אפשר שמאחר שדם בלוע בבשר חוץ להו לרגלים לכל חר וחד חתכה דאסור והלכתא הכל אסור ומותר למלוח כמה חתכות יחד בכלי מ מנוקב ואפי' זו על גב זו שכלן טרודות לפלוט ואינן בולעות ואפי' נמלחו זו אחר זו וישהה הרבה בין מליחה ראשונה ל לשניה מותר דאע"ג דגמרה קמיתא פליטת דם טרידא לבלוע ציר ואפי' שהתה זמן מרובה שאין דבר זכ ממנה מותר דאמרי דמא משרק שדיק ולא סדמינ' ליה לרגלים ועפ"ו דשאני רגים דרפי קדמיהו טפי וב' הת' כת' שיש אוכל למלוח על גבי שוד שנמלח קודם לכן' ויש סתירין אם לא טהה הראשון ע' שגמר פליטתו מרס וסציר' עכ' ודרשבא' זל' כתב שאסור למלוח בשר עם בשר שכבר נמלח אם טהה במלחו הראשון עד שיגמר פליטת פל צירו שחוזר הוא ובולע מרס חתכה שניה זו כיון שאינו טרוד לפלוט אפי' ציר' וגדולתו מוז ש שפעת מרבתי שאפי' בשר שנמלח לעצמו אסור לשהותו במלחו לאחר גמר פליטת צירו לפי שחוזר ובולע מלכלות דם הדם שעליו ושעל המלח' עבר וטהה צדי קליפה שאין הדם נכנס יותר מכדי קליפה ומקובל אני מרבתי שיעד יב' שעות בקרוב בשר פולט ציר' עכ' הר' שמואל בר מרדכי זל' כת' באסור וחת' שלו שכל זמן שהמלח על הבשר הלח אינו אסור ואע"פ שנשתה על הכשר יוב או יומי או שבוע לפי שהמלח כובש הבשר וכינצה את דמו וכשיכלה ר' מו בסצה ציר וכל הלח' עד שסיבש אותו כעץ וכל זמן שהבש' פולט אינו בולע מן המלח שעליו כי הוא מפליטו ואיך יבלע ממנו א אבל אם יטהה על פניו עד שייכש או חוזר וולע ממנו זאעי קליפה' עכ' והרמ' נע' כתב אשר ששהתה ג' ימים מעת לעת שלא נמלח' שוב אין דמה יוצא על ידי כלל אלא על ידי בשול' כך נמצאת בתשובת הגאונים' אבל בצלי אני אסור שהוא מותר דם האברים שלא פרש מותר ואם יוצא

על ידי האש נורא שאיב ליה' עכ' ומותר למלוח עגפוז' ובשר ובהמה ואפי' גמה מותר למלוח יחד' ויש מחמירין ד ואוסרין למלוח לכתחלה עופות ובשר בהמה יחד' וכת' רת זל' שאם נמלח בשר על גבי בשר תפל אפי' בכלי מנוק' התפל אסור שאינו טרוד לפלוט' והב' התרו' זל' כתב ע"ש לה תקנ' במליחה יפה בפני עצמו שהמלח כפ' יש כל מה שבלע כשם שפפליט דם עצמו' וכן דע' הרז' זל' ויש חולקין על זה ואומ' שאין לסמוך שיוציא המלח הדם שבלע' ואע"פ שזוכיין ש שיוציא דם עצמו כי אם ישאר כדם עצמו כלום אין לחוש לו משום דהוי דם האברים דלא מתפר כ' לא פריש אבל מה שבלע מן החוץ שכבר פרש ודאי אסיר ויש לחוש שמה לא יפליטנו הכלל יפה ומה שישראל מכנו ישראל באסור' ואם עבר ומלח בכלי שאינו מנוקב אם לא טהה שם בשעו' מליחה' הבשר מותר שערין הוא טרוד לפלוט ולא בלע' אבל הכלי אסור' ורת' זוז' שמואל מאיבר והרף והר' אברה' כפונטוויא זל' אוסרין הבשר והביאו ראיות הרבה לדבריהם שאפילו ב בשהיה טועטת אסורה ואם טהה שיעור מליחה הבשר גם כן אסור שחוזר ובולע' אך אם יש שם חתכות הרבה וראין מה שנשקע כדם' בשולי הכלי והוא אסור אבל כל מה שלא נ ששקע שם ולא נגע מותר' כת' הר' יצחק זל' הדם אינו מפעפע למעלה לפי חתכה שמקצתה בתוך הציר ומקצתה הוץ לציר אין אסור אלא מה שבתוך הציר והשאר מותר' ואפי' אם יש כמה שבתוך הציר שומן אינו אסור השאר לפי שאין לאסור מטעם חתיכה נעשית נבלה אלא היכא שעקר האסור יכול להתפשט' וכתב הרף זל' וסמ' הסולח בכלי שאינו מנוקב כל הבשר אסור סג' שבחוץ לציר ואפי' אין בה שומן' וכן עשה מעשה רת' בתרנגול' אחת שנמלחה בכלי שאינו מנוקב ואע"פ שלא טהתה שיעור מליחה נאסרה כלה' ומיהו יש רוצין ל להתירה על ידי טחנת' ומשליכי' מה שבתוך הציר כמו גבי חתכה שנפלה מקצת' תוך הציר אכן לא מצאו ידוהם ורגליהם בבית המדרש דלא דמי דהתם מיירי שנמלחה תחלה החתכה בכלי מנוקב כששפט דפ' לטה כל דמה לכן כשנפלה מקצתה בציר מה שחוץ לציר מותר כיון דדם אינו מפעפע למעלה' אבל כשנמלחה תחלה בכלי שאינו מנוקב אז ודאי דין הוא דמתמרא כלה אף מה שחוץ לציר' ולא משום בליעת ציר' שיצא ממנה דלא בלע מה שהוא חוץ לציר כרפרי' דדם אינו מפעפע למעלה אלא משום דם עצמה שלא יצא ערין והיא מתמרא כלה דאף בלא שדאה שם כדי מליחה כמ' לא יצא ממנה כל דמה כיון שאינו בכלי מנוקב ואת' ומה בכך אם ל לא יצא כל דמה הא אכרי דם האברים שלא פרש מותר היינו דוק כשלא פרש ממקומו אבל הכא שפרש ממקומו על ידי המלח למקום אחר מהחמכה ולא יצא לחוץ כי לא היה בכלי מנוקב ולכך מתמרא כלה כיון שיצא ממקום למקום בחתכה עצמה חשבינן ליה דם האברים שפרש ואסור' עכ' הרף זל' וחד' אברהם מפונטוויא זל' כת' טעם אחר' לפי שאין אנו בקיאים כמה שיעור טהיה בכלי שאינו מנוקב אכרינן לר'

היותה סכפני לצד הריאה אינו צרי להסיר טפני שבאנתו
הצד אין שכ חלב ואם נחתכה משם היותה ואין סכיר אי
זה צד כחוף יקלף הקרום משני צדי היות מספק לחומר
אין מולחין חלבים עם הכשר ואין מריחין חלבים עם בשר
וסכין שחמד בה חלבים לא יחתוך בה בשר וכלי שהדיח
בו חלבים לא ידיח בו בשר בשם רשי מצאתי חלב מחובר
בחתכה ונטלח עמה אפי כל שהו עושה כל החתכה נבלה
לפי שמין במינו הוא ואינו בטל והרמ נע נת וול חתכ חלב
שנמלח עם חמכות הרבה של בשר אם החלב רבוק לחתכה
אחת פעמים שהחתכה שרבוך בו החלב מותרת ואותה ש
שמונת אצלה אסורה כגון שאותה חתכה שרבוך בו החלב
יש בה ס' סן החלב ואז מותרת אותה חתכה שהוא רבוק בה
ואם אין בה ס' אסורה אבל אם היתה לצד החלב ואינו ד
רבוקה לחלב ואין בה ס' מן החלב החתכה אסורה אף על פי
שאין החלב רבוק בה משום דמפעפע בכל החתכה אבל א
אם היתה מונחת שלא לצד החלב אפי אין בה ס' מותרת
דחלב אינו מפעפע מחתכ לחתכ בלא רוטב ואם אין החלב
רבוק לשוך חתכה אותה חתכה שמונת אצל החלב אסור
אם אין ס' בה וכל שאר החתכות מותרות אבל אם נגע ח
חתכה אתה או שתיים בחלב אפילו הכיר אותה סתחלר כ
כשנגעה בחלב ולבסוף נתערבה יחד שאינו מכיר אותה אם
יש לשם סן הכשרות שלא נגעו בחלב יותר מאותן שנגעו
פלן מותרות אפי אותן שנגעו דחד כתרני בשיל בדבר יבש
אפי ראויין להתכבד כיון דלא אסרי אלא משום בליעה
עב' פסק אבי העזרי דאם נמלח חלב ובשר יחד וידע באי
זה מקום נגע סני בקליפה ולא בעיני ס' אלא כבשול ואם א
אינו יודע מקום הנגיעה יקלף הכל ואם יש רדיבה חתכות
ונגע באחת ואינו יודע באי זו נגע אם חתכה והאויזה
להתכבד לא בטלה והכל אסור ואם לאו בטלה כחב ואפי
קליפה לא בעי וכן הוור רשכס ודיבא ובתשובת מהר"ם על
שאלה סכרס כבש שלא נקח מן החלב ונמלח עם הבש' אם
שבכרס צריך ס' להתיר אם לאו הכרס אסור ומהחמור
שנגעו בחלב אם ואם ספק באי זו חתכ נגע ויש שם חתכו
הראוייה להתכבד אה שרי דהא דלא בטלה המ' שהוא ס
טעמא אסורה אבל זו שהיא מחמת בליעה לא ובטלה ב
ברוב ועוד דבכל אחד איכא למיטר בהך לא נגעה עב'
במדיחי פרק גיד הנשה כ' כ' ה' יצחקל הסבב צריך שני כ
כלים אחד שמדיח בו בשר ואחד שמדיח בו חלבים וגם
צריך שני סכינים אחד שמתוך בו בשר ואחד שמתוך בו
חלבים החלב מפעפע אפי מלמטה למעלה הורגם אינו ס
מפעפע למעלה לפי חתכה שמקצת בתוך הציר ומקצת חוף
לציר אין אסור אלא מה שבתוך הציר ואפי אם יש כמור
שבתוך הציר שומן אינו אומר השאר לפי שאין לאסור
מטעם חתכה עצמה נעשית נבלה אלא היכא שעקר האסור
יכול להתפשט ואסור לשבב לפרוש חלב הכסלי על הבשר
כרי לבאותו לפי שהקד' שעל החלב רק דיתמעך ביד הטבח
ויזוב החלב והיה נבלע בבשר ואם נעשה אחת מכל אלו
הדברים לא נאסר הבשר רי"ן גיד הנשה קח

גיד הנשה כוהג בבהמה חיה הטהורה ואפי בככל וטרפת
שלהן ונוהג בשליל ובשני הירכים והב העת' זל כ' שאינו
נוהג בשליל ואין אסור מן התורה אלא שעל כף חירך אבל
שאר גיד שלמעלה מן הכף ושלמטה ממנו עד סופו אינו א
אסור אלא מדבריהם וכן חלב שעל הגיד אינו אסור אלא
מדבריהם יצני גידין הן בירך הפנימי הסמוך לעצם אסור
מן התורה והעליות כלו מדבריהם האוכל גיד הנשה הפנימי
שעל הכף לוקה ואם אכל מחלבו או משאר הגיד הפנימי או
מכל הציצון מכין אותו מכת מרדות וכמה שעור
אכילתו כזית ואם אכל הגיד שעל הכף כלו
אעפי שאין בו כזית לוקה מפני שהיא ככריה בפני עצמה
אבל כזית מגיד של ימין וכזית מגיד של שמאל או שאכל ב'
גידין אעפי שאין בהם כזית לוקה שמיים וכן הוא לוקה על
כל גיד וגיד כתב הר' יצחק זל שמינו של גיד ישראל קדושים
הם נהגו בו אסור בין בבהמה בין בחיה והלכה אין בגידין
בנותן טעם והילכך אסור בהנאה אך שמנו של גיד יש בו
טעם כדברי רש ורשבא וזת זל ורי הן בתו אומל דאין ל
להחמיר בשומן טפי מבגיד עב' הינף אין בו משום גיד
הנשה מפני שאין בו כף חירך אלא ירכו עגול ואם נמצא
עוף שירכו כירך הבהם שיש לו כף גיד הנש' שלו אסור ואין
לוקין עליו מיהו לא צריכי למבדק בהא שום עוף משו' דלא
שכיחי ובהמה שכף ירכה ארוך כשל עוף גיד הנשה שלה
אסור ואין לוקין עליו האוכל מגיד הנשה של בהמה חיה
טמאין פטור ואינו כאוכל משאר גופה שאין הגידין מכלל
הבשר ואם אכל מחלב שעל הגיד כאוכל מבשרת והאוכל
גיד הנשה של נבלה וטרפה לוקה שתיים הנוטל גיד הנשה
צריך לחטט אחריו שלא ישאר ממנו כלו ונאמן הטבח על
גיד הנש' כשם שנאמן על החלב ואין לוקחין בשר מכל טבח
אלא אם היה אדם כשר ומחוק בכשרו הוא ששוחט לעצמו
וסוכר ונאמן וכל זה בחוצה לאר' והלוקח בשר ושלחו ביד
עם האר' ואעפי שאינו מחוק בכשרו או ביד עבדו ושפחתו
אין חוששי שמא יחלפו אבל לא ישלחו ביד גוי אם לא היה
לו בו סימן או טביעת עין שיהיה צרוד וחתו' שמא יחליפנו
אסור רב חלב בשר יין תכלת כחותם אחד אסור חותם בתוך
חותם מותר וכת' הר"ף זל צריך לעצות חותם על הבשר שאם
עשה חות' על השק לא מהגי שהרי יוכל לנקו השק ולהחליף
הבשר וכן כל דבר ששולח שצרי חותם בתו חותם ואם חתם
השק והבשר חרי זה חותם בתוך חותם ואין צריך כתב עב'
וכתב רשי זל שמוגר לשלוח ירך הטובה מן הגיד על ידי גוי
שהחסיטה הוא סימן וכתב הר' העטו' זל ומסתברא לן נמי
בעוף שחוט או בבהמה שחוטתה שמוגר לשלוח ביד הגוי ש
שבית השחיטה הוא הסימן והאירנא לא שחיט גוי כישרא'
לא עוף ולא בהמ' והרשבא אומר לפי שאין סימן השחיטה
לסמו עליו בלא סימן אחר וכל בשר שאין בה לא סימן ולא
טביעו' עין שהיה כמלי תלוי ונשבר הבלי ונפל החתכו לאר'
חרי זה אסור שאנו אומל' אותו בשר גרדתו חיה או שרץ וזת
בשר אחר וכת' הר"ם וטפלה אסור להניח לגויה לשאת אותה

לפלוש ציד לא יבלע דם י ועוד כי המלח כפולת דם הבשר
 אבל אינה כפולת דם הפא מן החוץ לא מן הבשר ולא מן ח
 הכלי כדאשכחן בדגים ועופות שפולחן זה עם זה שחודגים
 אסורין ואין להם תקנה במליחת שנית . ויש ללמוד מזה
 שאם מלוח בשר או דגים בכלי אסור מנעולי גוים שאין ה
 הבשר או הדגין אסורין לפי שאין המלח מפליט אסור הכלי
 ואפי' הוא כן יוסד . ואסור הגמלח עם התר דרי הוא כרותח
 דצלי וצריך קליפה לאותו התר . ואם נכבשו בחוץ יחד דרי
 הוא כמבושל והכל אסור ובשר שחוטא שנמלחה עם בשר
 נבלה אסורה אעפי' טהיו בכלי מנוקב ודג שהור עם דג ט
 שטא ואפי' בכלי מנוקב אסור לפי שבו לע מציד השטא .
 וציד נוח לבלוע . אבל נמלח דג טהור בכלי שיש בו רג
 טמא תפל ואפי' אינו מנוקב מותר הטהור שהרי אינו בולע
 כל כך שיחזור ויפלוט כלום . ויש בגוף הבהמה חוטיין
 וקרומות שהם אסורין משום דם וצריך לנטולן ואחכ'
 יסלח הבשר ויכשלונו ואם חתכן ומלחן אין צדי לנטולן ואם
 לצלי אין צריך לפלחן . ואלו הן חוטיי הלב וחוטיי היד פי'
 הזרועות וחוטי העוקץ וחוטי הלחי התחתו שכבד הלשל פכאן
 ומכאן וכל החוטיין הדקין שבתוך חלב הדקין המסוככין זה
 עם זה וקרום של פוח שבקדקוד וקרום שעל הביצים . כל
 אלו אסורין משום דם ואין פולחין הבשר ער שיסידם או
 שיחתכם . ואם מלח מסירן אחר שנמלחו . וקרום שעל המוח
 של עוף או של בהמה לפי שאינו מתפרק מן דמעצם כלו
 שלם צריך לשבר ולחתך עצם הגולגולת בכמה מקומות כדי
 שיצא כל דם אותו הקרום בחתוך ומליחה . וכת' הב' העתים
 ז' בסוקרא הוא קרום של מוח איכא תרי קראא וכגון נמי
 בכציה . וכל בני מעים שהביאכל טובב בהן כחלון אין מ
 טחויקין בהן דם לאסור אם לא נמלחו או נפלוו בכלי
 שאינו מנוקב . **דין חלב קד האוכל**
 כזית חלב כסוד

חייב טהר בשינוג חייב חטאת ואינו חייב אלא על חלב של
 שלשה מיני בהמה שהן מפורסמין בתורה שור או כשב או
 עז ועל חלב אלה השלשה חייב בין של שחוטא בין של כ
 נבלה וטרפה שלהן אבל שאר בהמה וחיה בין טמא בין
 טהורה חלכה כבצרה וכן נפל של ג' מיני בהמה אלו חלבו
 כבשרו ולוקח עליו משים אוכל נבלה בכזית . האוכל
 כזית מחלב בהמה טמאה ונבלה לוקח שתים משום אוכל נ
 נבלה ומשום איכל חלב השוחט בהמה
 ומצא בה שליל כל חלבו מותר ואפי' מצאו חי מפני שהוא
 כאבר סגנו . ואם שלמו לו חדשיו ומצאו חי אעפי' שלא ה
 הפדים על גבי קרקע שאינו צריך שחיטה חלבו אסור ו
 וחייבין עליו ומצויאין כפנו כל החוטיין והקרומות האסורין
 כשאר כל הבהמות . והוף זל כת' חלב השליל ונידו מותר
 אבל דמו אסור והם כשלא הלך כלל עב' שלשה חלביים
 וכן שהיבין עליהן כרת חלב שעל שתי הכליות השעל . דו
 הכלים אכר חבנו לא שבתוך . חלב שעל הקרב הוא חלב
 שעל המסס ובית הכוסות . ושעל הכסלי הוא חלב שבקרי
 הידכות מכפנים ויש חלב על הקיבה עקום כמו הקשת והוא

אסור חוט משוך כמו יתר מותר . וכת' חרש זל וצדי לישל
 כל חלב שעל גבי הקיבה ער אמה בדקין וכן נמי צריך ל
 ליטול החלב שעל גבי המסס ובית הכוסות ושעל הכיס פ
 כלה עב' . חוטיין שבחלב אסורין ואין חייבין עליהן כרת .
 פי' שבחלב שקרין טילה . ובחלב שעל הדקין יש חוטיין
 מסוככין זה עם זה והן אסורין משום חלב אבל אין חייבין
 עליהן כרת וחלב אמ' והסנא ולא חוטיין והה' לכל חוטיין ש
 שהן אסורין משום חלב כמו שנבאר בעת' . ואעפי' שחלב
 הכליות לוקין עליו נוסל אדם לזבן שבתוך הכליא ואחכ'
 אוכלו ואינו צריך לחטט אחריו שעל הפליות נאסר לא ש
 שכתוכן . יש כמו שתי פתילות של חלב בעקרי המתנייים
 סמוך לידך לראש הידך כשהכהמי חיה זולב זה נראה פסעים
 וכשתפוח ידבק בכשור ויתכסה חלב זה ואינו נראה ער
 שיתפרק הבשר מן הבשר ואעפכ' הרי זה אסור
 שאין זה חלב שהבשר חופה אותו . וכל מקד שתמצא
 חלב שהבשר מקף אותו מכל סביביו ולא יראה ער שיקרע
 הבשר הרי זה מותר . תרכא דקליבוסת' אסור פרשי זל חלב
 שעל גבי עצם קטן שקורין אנקא ופחוכר לקולית . חלב
 הלב וחלב המעים שהן הדקין הסלופפין מותר ודרי רחא
 כשזמן שמתר חוץ פראש המעי הכבוד לקיבה שהוא רח
 תלת בני מעים שצריך לגרור החלב שעליו חוהו חלב שעל
 הדקין שאסור . ויש מן הגאונים שאמרו שראש המעי החו
 שצריך לגרור החלב שעליו הוא המעי שיוצא בו דרעי ש
 שהוא סוף המעים וקורין לו שבחיא ולשון המרה בזה ריש
 מעיא באמתא בעיא גירא . כלו שצריך לגרור באורך א
 אמה . והסנהג לגרור שניהם מיהו של צד הקיבה ושל צד
 הכרשא אין גורדין אותו לגמרי לפי שיש שם חלב טהור
 אבל מסירין הקרום הארוך עם חלבו שאינו דבוק עם ה
 הכרשא כשאר השזמן . ויש בגוף הבהמ' חוטיין וקרום
 שהן אסורין משום חלב . וצריך לנטולן מן הבהמה
 בין לצלי בין לקדרה ואלו הן דוחלי ודכול ייתא ודכפלי א
 אסורין כשום חלב והחוטיין שבתוך הכסלים הן חמשה ג' מ

מיפין וב' משמאל דג' שהן מיפין מתפצל כל אחד לשנים
 והב' שהן לשמאל מתפצל כל אחד לשלשה . כת' הרי יצחק
 אי שליק להו חמימי משתלפי ואי לא בעו חטוטי בתריהו
 ואי שרדיין במים הוו להו חמימי ודוף זל סת' וצע' בספר
 הגדול . ומדי רבנו יחיאל זל היה נוהג שלא
 היה איכל כלל מאתה התכה לפי שאין הצרכיים זהירין ל
 להסיר אותן חסיפי עב' . חוטיי הטחול שהן הורירין
 צריך לשלוף אותן שהן אסורין משום חלב . חוטיי הכליות
 וכן קרום שעל הטחול וקרום שעל הכסלים וקרום שעל ה
 הכליות וקרום שעל הטחול אין חייבין עליו אלא שעל
 דרו שהוא מחלב הקרב ושאר הקרום אסור ואין חייבין עליו
 וכ' קרופות יש בסליא העליון חייבין עליו כרת והתחתון
 אסור ואין חייבין עליו כרת וכת' חב התרו זל וצריך להסיר
 קרום מן הכחמה לצד פנים סמוך לדפנות ולחזה והו קרום
 שעל הכסלים . וכן ביתרת צריך לקלוף סכחון והכל מפני
 שהחלב והכסה את הקרב שובב שם אבל קרום היתר

בעינין בדיריה דרוק' כחל' משערין פדיר' משום דעשאוהו
 כחכת נבלה אבל בעלמא לא' וכן דעת הבעל העטור זל
 דכת' דכחל' משערין בדיריה משום דבמאי דנפיק מינייהו
 לא ידעין' וכן דעת הר' דור בר לוי זל שכת' בקדרה חולבת
 שבשל בה בשר והיא בת יומה או של בשר שבשל בה חלב
 משערין אותו התבשיל אם יש בו ס' בכל חרסי הקדר מותר
 ואם לאו אסור בדיריה משערין דאלו במאי דנפיק הא לא
 ידעין' כדאמרי' בכחל' והו' יוסף אבן פלט זל כת' דלא
 משערין כרידי' אלא במה שאסורו מתוכו כגון כחל' וחכת
 נבלה וכיוצא בהן שאין יכולין לחזור להתר' אבל במד' ש
 שאסורו בא לו מן החוץ כגון קדרה וקערה שיכולין לחזור
 להכשרן משערין במאי דנפיק מיניה לפי אומדן דעתא
 וכת' הב' העטור זל דרוק' בקדרה בת יומה הא לאו בת יומה
 היא קים לחו' לרבנן דכל תבשיל שעברה צורתו בלילה איר
 בדפני הכלי אפי' בשר כחלב לפגם הוא זמות' בדיעבד אבל
 לכתחלה ודאי אסור כדאית' בסוף גמ' דעו' ואם בשל
 בקדרה בת יומה ויש בה ש' ש' נמי הכל מותר ובקדרה י'
 עצמה פליגי רבובתא דאיכא מאן דאמר דלא ילין בה
 מכאן ואילך מאתו הסין שבשלו בה עבשו באחרונה בין
 שהתבשיל מותר טעם הרא' שון בטל' והקדר' מוגרת' ואיכא
 מאן דאמ' שהקדרה אסורה לעולם לפי שאין כלי חרש יוצא
 מידי דפנו לעולם ונחי' שהתבשיל מותר' שנתבטל מן
 שנפלט מן הקדרה ונתערב בתבשיל אבל כ' ון דקים לן
 דאינו יוצא מידי דפנו לעולם הנה נשאר בו מן הטעם ח
 הראשון ונבלע בו סזה השני ונאסר שם בהערבו עם
 הראשון שנמצא ושוב אינו יוצא ממנה לגמרי ואסורה ל'
 לעולם אם היא של חרס ואם היא של מתכת צריכה תעלה
 וכן כף חולבת שהגיס בה קדרה של בשר אם אינה בת יומה
 אפי' בלא ס' הכל מותר ואם היא בת יומה התבשיל סות כס'
 אך חק' אסורה כדאמרי' בקדרה וצריכה תעלה ונמצאת
 בתשוב' שאלה לרב צרפתי זל על כסוי קדר' חולבת שיסמות
 על קדרה של בשר רותחת דמשערין בס' כפה טבכס כרז
 והעיד ר' יעקב בר יקרי זל על כף חולבת שהגיסו בה קדר'
 מלאה בשר ושער' בס' כמה שנכנס בקדרה תלא' לפי כלה'
 ודעת הב' הע' זל דמשערין בכלהו במאי דנפיק לפי אמרין
 דעתא' וה' זל מחמיר' ויא' דבכף משערין אם יש שם ס' כ'
 כמות סכנה מלאות דסתא דשלתא אי אפשר דבלעו טפי
 משעור מלואה' והו' יצחק זל כת' דיני בטול בשר בחלב
 כשתחבין כף חולבת בקדרה של בשר או להפך משערין כל
 מה שבקדר' ולא ידעי' כמה נפיק מניהו אבל מה שלא נכנס
 לרוטב אינו אסור ואפי' בכלי מתכות' והרף זל הגיה עליו
 וצע' דבסת' אסרי' חם מקצתו חם כלו ואם כן היה לנו לומר
 דגם מה שלא נכנס ברוטב פולט' עכ' וה' דינין הן האמר
 היכא שהכף בת יומה כשיש ששים מן הכף בקדרה הקדרה
 והתבשיל מותרין והכף אסורה' והרף זל כת' בין עם בשר
 בין עם חלב לפי שהיא בליעה מכשר בחלב ואפי' בדיעבד
 גמי' אומרת' אם חזר ותחבתו בין עם בשר בין עם חלב כל
 זמן שהיא בת יומה' עב' ופוסן שאין שם ס' הכל אסור ואפי'

בהנאה ואפי' הקדרה אך לתת לתוכה צונן או פדות מותר'
 אפי' שאין חזבא' באה פכה האסור השני היכא שאין הכף
 בת יומה אין צריך ס' והקדרה והתבשיל מותרין והכף אסור'
 לתחכה לא בקדרה של בשר ולא בקדרה של חלב' והרף זל
 כת' אך בדיעבד אינה אומרת מחמת בליעה ראשונה כיון
 שאינה בת יומה מבליעה ראשונה עכ' השלישי וצריך
 לחכס לחקור אם נתנו מימ' תוך הקדרה אחר תחיבת הכף ד'
 דדאי אין אותן חסים מצטרפות להתר' הר' ביעי ואם כ'
 נשפזו המים מן הקדרה וספק אם היה בו ס' מאותה שער'
 אם לאו לפי ש' טעם כעקר דרבנן אזלינן לקולא' ולפדות
 דהוי דאורייתא אזלינן לחומרא' ונחגו העולם כפרת'
 התפשי כגו' בספר התרומה חכס הבא להתיד הקדרה בשביל
 שאינה בת יומה צריך לחקור אם הוחמו מימ' חסין בקדרה
 בתוך מעת לעת שאם הוחמו הוי הפעם פולט במים אסור
 שאין בו ס' דכחלה קדרה משערין ונעשה בן יומה ודוקא
 במקרה הבלועה מאסור אבל בקדרה שנשתמשו בה בשר
 אסור ואח' מימ' חמי' בתוך מעת לעת של בשר ובתוך מעת
 לעת השני נשתמשו בו חלב מותר עכ' ובשר בחלב וכן
 כל מין בשאינו מינו דאסורה היכא דאיכא טעם' אפילו ה'
 והתר' יותר ממנה לא בטיל' וכת' הר' אשר זל דהיכא א'
 דידעין בודאי דאיכא אסורא יותר מששים שאסור אפי'
 אין בו טעם' אין צולין את החל' שחתכו למעלה סן הבשר
 בשעור ואם צלחו הכל מותר ואם החל' לצטה מן רובש
 מותר לכתחלה' וטעם האסור לכתחלה טעום דכחל' כל ש'
 שעתא ושעתא פליט' ובלע בשדא כתר דגמר פליטתו אבל
 בערא עליו בחלא כיון דבשדא גמרא פליטתה מקמי בחלא
 אידי דטרוד לספלט לא בלע' וכת' הרשבא זל וידאו לי
 שהוא הדין והוא הדין למלחו עם הבשר נתנו למצור' מן
 הבשר מותר ואפי' לכתחלה' למעלה אכור לכתחלה עבר
 ומלחו מותר עכ' מעשה בחל' ובשר שנמלחו שניהם
 בכלי כנוקב ושחו טעם כרי ס' יחה ולאחר כך הושמו בכלי
 שאינו כנוקב ונטף ציד בתם ושאלתי אל מורי הרם נע' ו
 והתיד את שניהם' קיבה שבשלה בחלב שבה מותרת לפי
 שאין זה אלא פרשא בעלמא' כת' הרש זל חלב הנמצא
 בעור הקיבה קודם שמולחין אותה בעורה בין שנותנין בה
 חלב אחר בין שמולחין אותה קיבה בחלבא אסור משום
 בשר בחלב משם ולאכר את הגבנה אסור גמור דמה שכנס
 בקיבה חלב גמור הוא כדנתנן כשרה שינקו מן הכר' פרו'
 קיבתה אסורה שם וחלב שרפה חשבינן לה' וטרפה שינקו
 מן הכשרה קיבתה מותרת' מפני שכנסו פמעה והוה ליה
 כנתן בקערה' ותגי' קיבה שבשלה בחלבא אסורה מפני
 שכנסו בשעיה' וחלב הקיבה הנמלח עם הבשר' משנתנו
 טעם זה בזה נעשו שניהם אסור כדקיימ' לן דרתסה עצמה
 נעשית נבלה וכל טעם היוצא מעור חלב הקיבה בין טעם
 בשר שבו בין טעם חלב שבו הכל אסור לפי שכלו נבלה
 עכ' מי שהעמיד הגבנה בעור קיבת השחופה טעמין
 ונבנה אם יש בו טעם בשר אסורה ואם לאו מותרת'

במנור משום דאמר רב בשר שנתעלמה מן העין אסור אבל אם נתן בה סימן מותר והרף זל כתב דלית הלכתא כ"ב כי מצאתי כתוב אמר רב חביב אמירה בחותם אחר פי' תתכת דג שאין בה סימן בשר יין תכלת ובשני חותמו מותרין חח מפני מותרין בחותם אחר פי' חלתית חלב מורים פת גבנה כל אלה מותרין בחותם אחר כמ' גיר הגשה מותר בהנאה לפיכ מותר לשלוח ירך שלמה לכברי ולתנה לו בפני ישראל ואין חוששין שמא יאכל מכנה הישר קודם שינטל הגיר שהרי רואה שהיא שלמה אבל התוכה לא יתגב לו בפני ישראל עד שינטל הגיר

דין בשר בחלב ודין כחל

קו

בשר בחלב אסור לבשלו ולאכלו ואסור בהנאה וקזכריהם אותו ואפרו אסור כאפר כל הנקברין ומשיב של כשתירין כזית לוקח וכן האוכל משניהן כזית ואין אסור מן התורה אלא בשר בהמה טהורה שבשלו עם חלב בהמה טהורה אבל המבשל או האוכל בשר בהמה טהורה עם חלב בהמה טמאה או בשר בהמה טמאה עם חלב בהמה טהורה אינו חייב משו' בשר בחלב ומותר בהנאה וכן בשר חיה ועוף שבשלו בין ב בחלב חיה בין בחלב בהמה טהורה ומותר לבשלו ודג' וחגבים מותר לבשולן בחלב השוחט עוף זמצא כה כיצים ג גמורות מותר לאכלן בחלב ויש כתבו דוקא גמורות באותה קלפה דקה ולבנה אלא שעדין היא רכה והר' יונתן זל כתב דאפי' בלא קליפה ההצננה מותר והוא שבעקרו מן האשכול אבל אם היא עדין תלויה באשכול אסור והב' הוה' זל כת' דאפי' מעורות כגידין מותר ויא' דכיון דאמר גמורות בעינין שתחייבה גמורה בצוחתן שיש להן ארך ויהיה ראשו אחר כד ל'טוטי אותן שהן עדיין בכדור אפי' יש שם חלבון מבחושן לאו גמורות הן המבשל בשר במי חלב או בחלב בתה או בחלב זכר או שבשל דם בחלב פטור ואינו לוק' על אכילתו משו' בשר בחלב אבל המכש' בשר בתה או חלב בחלב לוק' על בשולו ואינו לוקח על אכילתו ואינו משום בשר בחלב והמבשל או האוכל שליל בחלב לוק' אבל המכש' או האוכל שליה או עור או גידים או עצמות או עקרי קרנים וטלפים הרכים בחלב פטור כתב הרא אע' זל טעם בשר בחלב לכה נאסר כתו' לא תבשל גדי בחלב אמו גדי לא יקרא רק מדי שהוא מן העזי אך יש הפרש בין גדי וגדי עזים כי גדי גדול כגדי עזים כי עודנו צריך להיותו עם העזים וככה שעיר ושעיר עזים וחכמים קבלו שלא יאכל ישראל בשר בחלב ועתה אפרש דע כי מנהג התורה לדבר על ההוה כמו ברה היעבה למה שנה הכתוב לומר ככה ותהיה הבת כוללת כל ה הפין וכזה לא מצאנו דע כי בשר היענים יבש בעץ ואין מנהג שיאכלנו אדם כי אין בו לחו' ולא יאכל מכל המין כי אם הכר' כי היא נקברה קטנה ויש פרו' מעט לחות ולא כן הזס' והקטן וכבר אין אדם אוכל בשר בחלב כי אננו מאכל ערב ואין מנהג ער היום בארץ ישראל שיאכל אדם טלה מבושל עם חלב בעבור שיש בטלה לחת רבה ס' סאר וככה בחלב והנה הוא מזיק על כן לא יאכל ובעבור כי

בשר הגדי אין בו לחת וכשהוא קטן הוא יבש על כן יבשלו הגדי בחלב ואל תתמה בעבור שלא נהגו אנשי אלה ה המקומו לאכול גדי עזים כי כל הרופאים מודים שאין בשר כמוהו אפי' לחולים התירו אותו לאכול וכן אוכלין אורנו בספרד ואפריקיא וארץ מצרים ופרס ובכל וארץ ישראל גם ככה היה מנהג הקדמונים שני גדיי עזים טובים ונעשה לפניך גדי עזים ובעבור שאין מנהג אדם לאכול בשר חי א אסור לבשל הגדי בחלב אמו אולי היה כי אכזריות לב הוא לבשל הגדי עם חלב אמו כדרך אותו ואת בנו לא השחטו ביום אחר גם לא תקח האם על הבנים ומנהג רוב בני אדם שאין להם צאן ויקנו החלב בשוק והחלב יהיה מאוסף משיות רבות אולי הקונה הגדי לא ידע אנה אמו והנה אם קנה חלב אולי יש בו מחלב אם הגדי שקנה ויהיה עובר וכל ספק שהוא מן התורה לחומרא והנה גם הישמעאלים מודים כי אם יבשל הגדי בחלב אמו שהתולדת שורה אז יהיה יותר ערב והכתו דבר על ההוה והנה קדמונו החמירו להסיר מן הספק ואסרו בשר בחלב והשם שנתן להם חכמה הוא יתן משכורתם שלמה עכ' **הכחל** שקרעו ומרק החלב שבו מותר לצלותו ולאכלו ואם קרעו שתי וערב וטחו בכותל עד שלא נשאד בו לחות חלב מותר ל לבשלו עם בשר וטייב הקריעה שתי וערב ול בארץ דברוחב פדי לחתוך כל המקורות שיש שהולך לארך ויש ש שהולך לרוחב וטחו בכותל הרבה כדי שישחט ויצא ממנו כל חלבו וכת' רת זל הכחל כל היכא דקרעי שתי וערב מותר לבשלו בקדרה אפי' עם בשר לבתחלה ואם לא קרעו אלא מעט מותר בדיעבד ולצלי ולקדרה בלא בשר מותר לכתחלה כרב נחמן ובע' הג' כת' היכא דקרעי לחל ומלחיה ושזיה לקדרה שיש בה בשר לכתחלה לא לשדיה ואם שדיה שרי וכת' עליו הב' הע' זל והמחמיר תבא עליו ברכה והוא בסודא מחמיר ולא אכלי בחלא מנהג רב מקומותינו שלא לבשלו עם בשר אפי' בקריע' ובחחה בכותל ואפ' בקדר' בלא בשר לא נהגו לאכלו כי אם בצלי או בטלה ואין מנעין מלחתכו בסכין שחותכין בו בשר וצרי' למלאו בכלי מנוקב משום דציר ודאי יש בו כשאר בשר וכן כתבו הגאונים ואם לא קרעו בין של גדולה בין של קטנ' שלא היניקה אסור לבשלו ואם עבר ובשלו בפני עצמו מותר לאכלו ואם בשלו עם דבר אחר משערין בשישים בכחל עם החול ויהיה הכחל אסור והשאר מותר בפחות סכן הכל א אסור ובין כך ובין כך אם נפל לקדרה אחרת אסור איתיה ומשער' אותה בס' בראשונה עיכיל עצמו שנתבשל בעשה חתכה דאסור ואין משערין בו אלא כמות שהו' בעת עמדה לאו כמות שהוא בעת שנפל וכן בכל מין אסור כגון חתכה נבלה משערין בדיריה ואם יש ס' כמצא בה והוא מכירין משליכה והתבשל מותר אפי' היתה אורחה דג' כה חשונה ודאיה להתכבד בה לפני האורחים ואם אינו מכירה וזיזא חתיכה חשובה להתכבד בה הכל אסור אפי' באלף כווצא בה והכל מותר וכל מה שהוא התר דומיא דכחל כגון לב ו זכבר משערין כמאי דנפיק מיניה לפי אוסוף הו' ע' ולא

אסלי חתמה עצמה נעשית נבלה ונבעי' ס' כיוצא בה
 אלא באסור בשר בחלב שכל אחד לבדו מותר ועל ידי ערבוב
 באסור ונעשו כגוף נבלה אבל באסור אחר שנבלע בחתמה
 של התר ואחכ נבלה אותה חתמה האסורה מחכרה בלעת
 האסור ונתבשל בתבשיל אחר לא בעי' ס' כיוצא ברה
 אלא ס' כיוצא באסור שנבלע בה לפי אומדן הדעת ואין צ
 צריך לום שהאוכל מאותה חתמה כזית שאינו לוקח שאין כ
 כלה אסור בחתכת בשר שבלה אסור והבע' התודמה הביא
 זה ונראה כמודה במקצת מקומות וחכ' השלמה זל כת' הווי
 יודע דלמאן דלית ליה חתמה עצמה נעשית נבלה אכס' לא
 נער בתחלה אלא בסוף אך אותה חתמה שקבלה טעם ה
 האסור מצטרפת לבטל עב' מעשה בא לפני הר' יצחק מ
 בקרביל זל מקדחה חרטה שבשלו בה מים ותחבו לתוכה
 כג' חולבת בת יומה ולא היה במים כדי לבטל ולאחר חישים
 בשלו בה מים פעם אחרת ותחבו לתוכה כג' של בשר כג'
 יומה וכמו כן לא היה במים כדי לבטל ואם שנבלעת כפגם
 בשר בחלב הקדחה אסור להשתמש בה בשר או חלב אבל ל
 לבשל בה דגים מותר הרף זל כת' מיהו נראה דכיון שהקדחה
 חרטה בתחלה ולא בשלו בה כלום מעולם אע" שנתחבו בה
 כג' חולבת בת יומה וגם אין בקדחה ס' כמ' אין הקוד' נעשית
 חולבת כהאי לאסור אם בשל בה בשר אחר כן ואפי' בו כיום
 משום דהוי בט' בר נש' הנעם היוצא בתחלה מן החלב אל
 הכף ומן הכף אל הסיים שבקדחה וכן הסיים אל הקדחה עצמה
 ועדין היא התר ומהאי טעם אם לאחר מעת לעת מתחייבת
 כג' חולבת החזמו חמין ותחבו בה כג' של בשר בת יומה פ
 מותר להשתמש בה בשר בתחלה ס' טעם דשיע' חלב הבלוע
 בקדחה על ידי תחיבה ראשונה מכג' חולבת לא חשיב טעם
 כדפרישנא ואמנם אמת הוא באשר פסק הרב דקוד' ה
 הבלועה מבשר בחלב אפי' פגם אסור להשתמש בה לכתחלה
 לא בשר ולא חלב ומשכחת לה כגון קדחה של חלב ש
 שנשתמש בה חלב בעין ואחר מעת לעת נשתמשו ברה ב
 בשר הבשר מותרת משום טעם חלב שהוא פגם לפי שאינו
 יומה אבל הקדחה אסור להשתמש בה לא בשר ולא חלב לפי
 שהיא בליע' פגם בשר בחלב ואם היא של נחשת יגעלנה
 לאחר מעת לעת של מעשה שני ואם היא של חרש אין
 אין להשתמש בה לא בשר ולא חלב כוחו מעשה רב ר
 ראשונה בשר או חלב לכתחלה ודיעבד וכן לאחר כג' שניה
 בשר או חלב עכל הרף זל שומן של גיד הנש' שנפל לתוך
 קדחה של בשר משערין אותו בס' ואין חשופן כן דהבנין א
 אעפי' ששומן גיד הנשה מדבריהם הואיל וגי' הנשה בריה
 בפני עצמה אינו בטל וחמירו בו באסור תורה הגיד עצמו
 אין משערין אותו בס' ואינו אסור שאין בגידים כנש' אבל
 כזל שנתבשל עם בשר בס' פי' אם נתבשל בלא קריעה ו
 ואין שם קפלא ארסא וכול מן הבצין הואיל והוא מדבריהן
 הקלו בשערין פי' וכדידיה משערין דאי כמאי רנפיק מיניה
 נכא ידעין והחל עצמו אסור לפי שמלט טעם הבשר
 גם החלב שבו נתבשל עם בשר שבו ואסור לפי דעת קצת

הפוסקים דאי נפל לקדחה אחרת אסור אותה כמו חתמה נ
 נבלה שנבלה לקדחה של התר והיה פקדחה ששים כמותה
 שהתבשל מותר ומשליך חתמה ואם נפלה אחכ לקדחה
 אחרת אסורה כן זה הכהל הבשר שנתערב עם החלב על
 ידי בשול או שנפל חס לתוך חס או צונן לתוך דם שנידחה
 אסורין אבל אם נפל חס לתוך צונן קולף בבשר המקובצ
 שנגע בו החלב ואוכל השאר ואם נפל צונן לתוך צונן מדיח
 החתמה ואוכל' וכן בשר וזכנה שצירם בכשפחה ונגעו ז
 זה בזה מדיח כל אחר ואוכל' וכן בכל אסור ודבר אם נגעו
 זה בזה צריך הרחה ואם הם דברים שאין דרך להדיחן קודם
 שיאכלו צריך להזהר שלא יגעו זה בזה שטא יעכז ולא י
 ידח' אבל כל דבר שדרכו להדיח קודם אכילה אין קפוד'
 אם יגעו זה בזה צונן בתוך צונן ולכך אין אנו חוששין
 בבית המטבחים של גויס אם יגע בשר שחוטא בבשר ה
 הנבלה שהרי איפשר שלא ידחנו בבית מיהו אם וטהור
 תפל והטמא מליח ונגעו זה בזה אם נשתחו זה עם זה צריך
 לנרד או לקלף מליח שאינו נאכל מחמת מליחו הרי הוא
 כרותח ואיכא מאן דאמר דלא אקרי נאכל מחמת מליחו א
 אלא מליח חזק מאד כמו הבשר שפולחין להביא בדרך ר
 וחוקה כדאמלי גבי שבת דמלח בשר חייב משום מעבד
 ומוקל לה דבעי ליה לארחא אבל לביתה לא משוי איניש פ
 מיכילה עץ והבעל התרומה זל רחצה דעת זה והא חזינן
 בגמרא דסייני מליח הרי הוא כרותח הנהו אטמא דאי ס
 מלחן בי ריש גלותא בנידא דנשיא וכן רב מרי אמלח ליה
 בשר שחוטא בהדי בשר נבלה ומאן ליסא לן דכל הגי בעל
 ליה להווא מליח לאורחא ודעת רש זל דכל מליח שמיילחין
 להתקיים כל השנה הוא שאינו נאכל מחמת מליחו שדורך
 לשרתו במים ולהדיחו הרבה כשרוצין לאכלו אך הרת זל
 כת' דכל מליח לקדחה הוא הנקרא אינו נאכל מחמת מליחו ו
 והרי הוא כרותח וטעמא דמילתא דכיון שנקנו הגאונים
 שער שהיית המליחה לקדחה בשער שהיית צלית בכר
 טעם מליח הרי הוא כרותח דצלי מכלל דכשעור זה נכנס
 בבשר ונבלע בכל חלקיו עד שמוצץ ומפליט כל הרגם כמו
 רותח דצלי ובכך הוא כרותח טעם והוא אכר זל פי' אינו
 נאכל מחמת מליחו שאותו מליח אי אפשר לאכלו לבדו ב
 בלתי תערובת מאכל אחר מחמת שיוק נרדנו כמו הדורגת
 שמטבי' לין פו את הפת ואין אוכלין אותו לבדו וכגון מליח
 שמלפתין בו את הפת ולפיכך התיר בגמרא אותו בר יונה
 דנפל לכמכא פי' עוף מליח שנפל לכר הכותח שיש בו חלב
 שלא היה מליח הרבה והתירו רב הנינא בהדחה בעלום כדן
 צונן בצונן ולא אסרי מליח הרי הוא כרותח אם לא נפלה כ
 כל כך שאינו נאכל בלא הדחה ושטיפה מרוב מליחתו
 ועוד בגמרא דדוקא בהיות דרעוף חי אכ לא הירד צלי ש
 שהוא רך לבלוע בעי קליפה ואי אית בה פלחי פי' בקעים
 לא סגי בקליפה ואסור וכן אם הוא סגול בתכלין וכת'
 חכע הע' זל ודוק צלי צונן דמתנת המימותא דגיריא
 יביש ובלע טגי אבל מבושל צונן לא ודעת רש זל דחת
 לסבושל והראב"ר זל כת' באסור והתר

אין מעמידין את הגבנה בעור קיבה ויעור פשר הוא אבל
מעמידין בחלב הקדוש שבה דפרשא בעלמא רחא ואפילו
בקיבת נבלה הוא החלב הקדוש בתוכה מתערי וכן בקיבה
כ זיה שינקת מן הטורפה ואעפי שיש להם שאותו חלב היתה
מן הטורפה הרי נתעכל ופרשא בעלמא הוא וכן נמי כח' רש
זל כשם הבעל העתור זל בספר האורה וכל שכן שמעמידין
בקיבת טורפה שינקת מן הכשרה וזהו זל כח' שאין
מעמידין בכל אלה כלל שלא נדון אותה לפרשא בעלמא
אם לא נשתתה החלב בתוך הקיבא אחר שנכב עד שנשתתה
אבל זלת זה עוסד באמורד ואם נבלה אם טרפ' אם שחיתת
נכרי ומשנתה שם הרבה הרי הוא כמעוכל ואז הוי כפרש
בעלמא ומתרי כל מקום שנ' בתורה לא יאכל לא
תאכל לא תאכלו אחד אסור אכילה ואחר אסור
תנאה במשמע עד שיפרש לך הכתו כדרך שפרש לך בנבלה
לגר אשר כשיעריך תתננה ואכלה או מכוד לנכרי ובהלב
נאמר יעשה לכל מלאכה או עד שיתפרש בתורה שבעל
פה שהוא סותר בהנאה כגון שקצים ורמשים ואבר מן החי
וגיד הגשה שכל אלה פותרין בהנאה מפני הקבלה אעפי ש
שוה אסורין באכילה כל מאכל שהו אסור בהנאה אם עבר
ונהנה בלתי אכילה כגון שסכר או נתן לגוים או לכלבים א
אינו לוקה ומכין אותו מכת סדקות והרמים מתערי וכל
דבר שהוא אסור באכילה ומותר בהנאה אעפי שהוא מותר
בהנאה אכור לעשות בו סחורה ולכין מלאכתו בדבריים
האסורין חוץ מן החלב שהרי נאמר בו יעשה לכל מלאכה
לפי אין עושין סחורה לא בגבלות ובטרפות ובשקצים
וברמשים הצייד שנודסנו לו חיה או עוף ודג שמאי וצדן
או שנודסנו לו מהורים וטמאין מותר למסין אבל לא יכין
מלאכתו לטמאים ומותר לעשות סחורה בהמה טמאה
שאינו מאכל הגוים כגון הסוס והפרד והגמל והחמור
והסמיתן שלא נזרז אלא על הראויה לאכילה כי שפרש
בירוש ומותר לעשות סחורה בחלב שהלכו גוי ואין ישראל
דואה ובכבנות הגוים וכיוצא בזה שכל שאסור מדין ס
סופרים מותר לעשות בו סחורה **אסור** לצלות
לכתילה אסור ססוך לחתך בתגוד
ואעפי שאין נתעין זה כוח וזה כשר ססוך לגבנה אבל כ
בדעבד מותר ובלבד שלא יגע זה לזה כחו שבאר דרומ
כסול שאין אופר אלא טעמו של אסור פי לא יהיה ודיחא
לאו מילתא היא והרז' זל פסק דאפי בדעבד אסור ודוקא
בתגור אחד ואין בניהם כלום אבל כעין שתי קדוחת כגון
שני טפודין והפסק של גחלים או של אפר בניהן מותר
וזהו זל כח' דדוק בתגוד קטן דאליס פטומיה אבל בתגוד
גידול ולא גפיש פטומיה מותר כי הו' יצחק זל כי ריחא ס
מקובל מרבתי כי תגוד המזיק יב' עשרות הוא תגוד ה
גדול והכעל הוא זל כח' ולעולם כדמי שאין עיקר לריח
ריחא לאו מילתא היא וכדיעבד מותר כחו שסנבנו וזה
שאשט הכנות לצלות ולאפות בתגוד אחד טפלה של כשר
וטפלה של נכנה לסתחלה ואין חוששין לפי שאומרי שאין
אסור לסתחלה אלא צלי על גבי גחלים שהריה גדול מפני ה

השתעיתות שנפול על הגחלי ומעלה עשן גדול ועבה ונבלע
מזה לזה אבל מאכל שנעשה במרחטת ובמחבת וכל שכן ס
מכוסה בכצק כגון אלו הטפלות אין לחוש לכך וממ' ראוי
להגיה צדד של גחלים באמצע שאם יזוב משומן הכשר
או מסיך הגבנה ישרף בגחלי ולא יעבוד פזה אל זה וכשהן
במרחטת או במחבת צריך ורחוקה כדי שלא ינתזו הצנורות
התצוצות מזו אל זו מיהו אם לא הרחיק אפי של שהופת
בשל נבלה בדעבד סותר שהתצוצות מעוטא דמעוטא הן
ובטלות והכי משמע במס' עז
כשר שנפל לתוך חלב או חלב שנפל לתוך כשר ונתבשל
עמו שערז בנט' כיצד התכה של כשר שנפלה לתוך קדוחת
רותח' של חלב טוע' הגוי הקדחה ואם אמ' הגוי שיש בה טעם
כשר אסורה ואם לאו מותרת ואותה חתיכה אסורה כדא'
בשקדים הוציא אותה החתכה קודם שתפלוט החלב שבלע
אבל אם לא סלק אותה משערי' אותה בששים מפני שהחלב
שנבלע בה ונאמר יצא ונתערב עם שאר הכשר נפל חלב
לתוך קדחה של כשר טועמין את החתכה שנפל עליה חלב
אם אין בה טעם חלב הכל מותר ואם יש בחתכה טעם חלב
אעפי שאם תשחט ותחטלה לא ישרא בדי טעם חלב הואיל
דיש בה עתה אסורה אותה חתכה ומשערין ככלה אכס' היה
בכל מה שיש בקדחה בין והתכות והיק והמין והתבלין
כדי שתהיה החתכה אחד מששים מן הכל והחתכה והשאר
סותר כדא' בשלא נער הקדחה כשנפל החלב אלא בסוף
ולא כסה אבל אם נער מתחלה ועד סוף או כסה ור' זה ב
כנפ' וכן אם נפל חלב לתוך המרק או לכל החתכות הלא
נודע לאי זה חתכה נפל נוער את הקדחה כלה עד שיתערב
הכל אם יש בקדחה כלה טעם חלב אסורה ואם לאו מותרת
ואם לא נמצא גוי שישע' ונמסך עליה משערי' בס' בין
כשר בתוך חלב בין חלב בתוך כשר אחד סס' כותר פחות
מששים אסור ויש כתבו שטפת חלב שנפלה לתוך רבשר
בקדחה שלא נגע ברוטב ולא נער ולא כסה שנמצא שאין
טעם וחלב אלא באותה חתכה לבדה אם יש באותה חתכה
לבוה ס' כנגד טפת החלב הרי כל התבשיל מותר ואפי' אותה
חתכה וכן אומר אם אין באותה חתכה ס' אם נער או כסה
מתחלה ועד סוף משערין לאותה טפה בכל מה שבקדוחת
ואם יש בכל ס' כנגד החתכה מותר הכל ואפי' החתכה עצמה
חיה בשפת החלב שיער כדי ליתן טעם באותה חתכה הואיל
ונער הקדחה נתפשט טעמה בכל הקדחה וכן אם כסה
אותה מיד לפי שסימי השולים השלי' על פיה סלקין הבע'
בכל הקדחה והחתכה עצמה לא הפסיקה לקבלו ואם לא נער
ולא כסה מתחלה אלא בסוף או ב' נולדו ולא בשוף ואין
בחתכה ס' כנגד הופת החתכה כלה נעשית נבלה ואם יש
בסה שנשאר בקדחה ס' כנגד כל אותה חתכה הכל מותר ו
ואפי' אותה חתכה וקיים לך סדכנ דסין במינו כסיל' ואם
אין בקדחה ששים כנגדה הכל אסור ואם אותה חתכה
שנעשית נבלה ראויה להתכבד לפני האורחין אם רחא ס
מכירה ודוקה והיא גופה לא כפלה לשלם ואסור אלא אם
כן נסוחה לדעת הראב"ן זל וכת' ח' אפרים זל לא

קולף הריף כח' יש שהיו רוצין להתי' מכאן בשר רותח שחתכ' בסכין חולמת אפי' בן יוסו על ידי קליפה דהא איכא לישנא ראמר בית השחיטה רותח ואפי' הכי קאמר רסגי בקליפרי' וכן פ' רבנו ברוך בספרו' אבל הלכה למעשה לאסור בשר רותח או לאו רותח שחתכו בסכין חולמת בן יוסו שכל ד' החתכה או כל האווז אסורה אם אין פה ס' מן הסכין ואפילו משה שבתו' הקתא מעץ ואפי' לא תחב כה כה מעט מהסכין צריך ס' בכלו משום דמתכת חס מקצתו חס כלו' כן הורה הר' יצחק בר' מנחם זל' והר' זל' כתב אבל אם אינו יודע שהוא בן יוסו בסתמא אין לאסור ויש לנו לומר שאינו בן יוסו דסתם כלי גוים אינן בני יוסו ומותר' ויש שהיו רוצין לאכול בהמה שהופשטה בסכין בן יוסו של גוים וליתיה דבצונן גמור לא אמר רב אלא בבית השחיטה דהוי חס קצת' כעב' חרף זל' כ' כשפוליקין סביבין בבית הגוי להשחיטן אם הניחן שם בלא ישראל צדיקין הגעלה כי רגיל האומן להשתמש מיד' אבל רת אוסר דבזמן סועט אין לחוש אלא לזמן מהכח' כמו ש' מחצית היום ואותן סביבין שפוליקין העבדים אנה ואנה יש להתמיד שלא לחתוך הישראל בהן כלל כי דבר ברור הוא כי כשהגוי הולך לבית קרוביו או לבית אוחזיו בותנן לו נבלה וחמתה בסבינו' עכ' עוד כת' יש להזהר שלא להניח קדרו' בבית הגוי וכן קערות וכן כשנותנין מעט תבלין כקדר' צרי' לזהר הגוי שלא ירחינה וישאר בה מעט מן המאכל שאכל ירחינה צריך הגעלה' עוד כתב שאין לחוש אם הישר' הולך לשוק או לבית חכמת אס' יניח הקדרה אצל גוים אעפ' שיש אסור בבית כגון חלב או ביצא כו' זל' חיישי' טמאת גוים השפחה או העכר בקדרה מן החלב ואעפ' שהודיעו שהפליג ולא דמי להא' דאמרי' פר' דעז' דילמא מהדר אפי' הישר ושדרי גז' נבלה בקדרה של ישראל דהיינו דוקא כשיש לגוי הנאת בדבר כגו' שחליף הכחשה שהיא נבלה ויקח השמנה שהיא בשדה אבל לשים דלא מרחחה כלל אין לחוש' עכ' בספ' חריבין שלו' אין מניחין כד של מלח בצר כד של' כמך מפני שהוא שואב ססנו וממצא סכסל הבשר במלח זה שיש בו טעם החלב ויש דחו זאת הסבר' ואמר כי זה חש שא רחוקה שהמלח ישאב כל כך שיעכוד ב' חרסי הכרים כד המלח וכד והסך תפיל נתנו טעם לאסור שאפשר שיפול טעם מן הסמך כשיוציאנהו מן הכר' שלו ויפול בתוך כד המלח הסמוך לו וימלח אחר כן הבשר שבו מי שאב גבנה או חלב תחלה מת' לאכול בשר מיר' אבל צרי' שיריח ידיו ויקנח הפה בין הגב' והבשר כגון שילעוס בפיו פת או פרות ויבלע ולא יפלוט' והל' נע' אינו אוכל שום בשר אחר גבנה רק בשר עוף אבל לאחר חלב אוכל כל בשר' ודעת כל שאר הפוסקים שאין ל' לחלק בין גבנה לחלב' וכן נהגו העולם לאכול בשר בין אחר גבנה בין אחר חלב על ידי קנוח והרחה ואפי' בשר בהמה וכל דבר מקנחים הפה חוץ מתמרים וירקות והקטח שאינן מקנחין יפה' וכי אפרי' דצריך להרחיח ידיו וקנח כלילה ד' ראפשר דאיכא פרוהין סן הגבנה ולא חזי להו' אבל ביממא לא צריך נטילת ידים דהא חזי אי אית בהו פרוהין אם לאו'

מיהו קנוח במטילת צריך משום זוהמה ואם רצה לאכול אחר הגבנה בשר עוף אוכל בלא נטילת ידים ובלא קנוח הפה' והטעם כיון דבשר עוף בחלב אינה אסורה מן התורה אין צריך לעשו' עוד הרחקה ודיו ובלבד שלא יאכלם יחד ודוקא כשהגבנה קודמת ודוק בשר עוף אבל בשר חיה אעפ' שהיא גב' מדרבנן צריך נטילת ידים וקנוח הפה' והטעם לפי שאין הכרא בין בשר בהמה לבשר חיה ויבאו לשעית' ואחר בשר אפי' אחר בשר עוף לא יאכל גבנה או חלב' עד שיטוור' ביניהן שעור סעודה אחרת והוא כמו שעור' ושעות לפי ש' שהבשר שבין השנים אינו מר בקנוח הפה' ועוד שהבשר פוציא' שומן ונדבק בפה ומאריך בטעמו' ואם חושש בפיו בשר בין השנים אפי' אחר' ושעות נראה מדבדי הב' העטור זל' דערי' חשוכ' כבשר ואסור לאכול גבנה או חלב' והר' י' יונתן זל' כתב דמשש שעות ואילך חשבינ' לה כמעוכל ולא חשיב בשר כלל' ויש נמנעין מלאכול גבנה בסעודת מנחה של עצרת לפי שהאריכו בתפלה עד חצי היום או קרוב לו ומשם ועד סעודת המנחה ליכא שעור' ושעות' ויש שאין חוששין לזה כיון שהוא תאב לאכול כבר נתאכל הבשר אך כיון שעקר' ההשחיה בשביל בשר שביל השנים ראוי למי שאינו נמנע מהגב' באותה סעוד' לחצו' שניו ולהוציא הבשר קודם שיאכל הגבנה' ואעפ' בזמן אחר אין ראוי לסמו' עד חציית שניו אלא בשעות כשעור' ויש נמנעין לאכול מעת לעת' והר' זל' כתב שאוכלין גבנה אחר בשר בנטילת ידים ובקנוח הפה אפי' כלילה' וביום בקנוח הפה בלבד' ואפי' אחר בשר בהמה וחיה' ואם אכל גבנה ורוצה לאכול בשר בהמה וחיה כלילה צרי' נטילת ידים אבל קנוח הפה אינו צריך כלל' ואפי' כלילה ואפי' היה בשר עוף קודם' עכ' והראב"ד זל' קראו פול גדר על זה והאריך עליו בראיות בדורות' וכת' הר"ף זל' סת' דברי הסוסכין זאת הסברא' והר' יצחק זל' כתב אכל בשר אסור לאכול גבנה בלא נטילת ידים ובלא קנוח הפה אבל בנטילת ידים ובקנוח הפה מותר לאכול גבנה אחר בשר ואפי' באותה סע' דה' ומר עוקבא שהיה ממתין עד סעודה אחרת חומר' בעלמא הוא הקא עכיד' מיהו נהגו העולם כפרש' שפי' גבנה אחר בשר אסור לאכול אפי' בקנוח והוחה עד שעור' שהיית סעודה אחרת ואז מותר' אפי' בלא קנוח והדחה ובלבד שלא יהא בשר בין שניו' ושעור' סעוד' אחר' לדעת הר"ף זל' ושעות' וכן משמע מפרש' זל' וימ' סע' דה' אחרת חיינו ברכת המזון' ומשמע לפרש' זל' שאפי' שהיה בדי שעור סעודה אחרת צרי' לנקר השנים שלא יהא שום בשר בין שניו' אבל באותה סעודה אפי' לא היה בצר בין שניו' אסור לפי שהבשר ממציא טעם ומוציא להלוחית ונגשך בפה זמן ארוך' ודחגו יהודה אומ' שרש' כמ' היה נוהג ששור פת במים או ביין ואוכל שהשריית' עולה בטביל שניו' ס' קנוח והדחת הפה או שאיכל דבר המקנח ואחכ' שיתה יין או מים' וריבא היה מקנח בפת לבדו והדחה ל'דה' שהיה נוהג מים ומבנים אצבעו לתוך פיו ומדיח' עכ' והאוכל מתבשיל שנתבשל או אשר אך לא אכל מן הבשר מותר לאכול אחר

שלו ואם ישאל שואל כיון דכמכא רותח הרי בר יונה דנפיל
לג'יה אעפי שהיא חי ובאכל מחמת מלחו היכי סגי ליה
בהדחה והלא צונן שנפל לתוך חם אסור לגמרי דאפילו כ
כף יפה לא סגי ליה דתתאה גבר יל' ולא דמי האם לגבי ח
חמימות אחומי קא מחמי ליה חם לצונן הוה ליה שניה
חמים אבל לענין מליחה כל מה דלא הוי מליח הרבה שלא
יהא נאכל מחמת מלחו בהדחה סגי ליה אלא אכ' הוא צלי
או מתובל או אית ביה פלחי שהכשרן חסור עכ' וכת' הב'
דגרומה זל אם עשה ישראל גבנות בדפוסין של גוים
שקורין פיישילאש שעשה כחן הנכנות שלו ביומו וגם מ
מלחן הגוי הרי הגבנות של ישראל אעפי שמלחן ישראל
והביחן שם מותרין משום דמלח אינו מפליט מה שבלע ר
הכלי והוי כמו טהור מליח וטמא תפל שמותר עכ' והוסף
החכם רמ' זל על זה נעיד יש להתיר זה ואפי' בקערוה של
בשר נבלה שלהן מותר שאין דרך למלוח הגבינים כל כך ש
שלא יהיו נאכלין מחמת מלחן ואינן כדוחה והוי כמו צונן
בצונן עכ' וחד' דוד בר לוי זל והחששא הקדושה לאסור זה
הוא משום האסור שלהן הדבק בדפני הקערה ולפיכך צרי'
למק' השפף אותן יפה יפה ואם חושש שלא נעשה יקוף
הגבנה עכ' וכל אסור הנמלח עם התר הרי הוא כמכוסל ע
עמו ואין לו התר **אעפי** שאסור בשר עוף
ונבנה אינו אלא מדבריהם אסור
להעלות העוף עם הגבנה על השלחן שהוא אוכל שם גזרה
שמה יאכל זה עם זה שני אכסנאין שאין סכירין זה את
זה מותרין לאכול על שלחן אחד זה בשר זה גבנה שאחר
שאין לכב' גם זה בזה לא יבא לאכול זה מזה אבל אם ס
סכירין זה את זה אסור לפי שדעתן קדושה ונתנן זה אל ז
זה מכל מה שלפניהם וכן האחים אעפי שמקפירים זה על
זה אסורין ואין צריך לומר בעל הבית עם בני ביתו ריין
סכירין יש לו הילכך אם קצתה אוכלין בשר וקצתה גבנה
צריבין לעשות שני ביניהם או לעשות דבר חוצץ ביניהם
משום הכרא אין לשין את העסה בחלב אלא אכ' ישנא צ
צורת הפת שתהיה נכרת שלא יבא לאכול בה בשר וכן
אין שטי' את התגור באליה שלא יבא לאכול חלב עם הפת
שיאפה בו ואם שנה את הפת בצורתו מותר פת שאפארו
עם הצלי ודגים הצלויין עם הכטר אסור לאכלן עם החלב
קערה שאכלו בה בשר ובשלו בה דגים אותן דגים מותר
לאכלן בכותח אעפי שיש בו חלב והה' עם הגבנה עצמה
מותר לאכלן והטעם משום דנט' בר נותן טעם הוא שהדגים
לא קבלו טעם מן הבשר עצמו אלא מן הקערה והקערה ק
קבלתהו מן הבשר ואסור טעמו ולא כמשו אינו אלא מדדכנן
וכי גזור רבנן בנט' לחוריה אכל' כי קבליה סנט' אתר לא
החמירו בו לחשבו כאסור יצמי' אבל דגים סבושלים עם
בשר עצמו או שטגנו אותן במחבת שהיה בו שמנינות מן
הבשר שטגנן בו תמיד ודאי אסור מפני שיש בהם טעם
הבשר עצמו ואינו כד' נט' וכת' הב' העטור זל שמעי' מהא
דתכשיל שאין בו בשר שנתכשל בקדרה חולבת מותר ל
לאכלו בבשר וכן תבשיל שנתכשל בקדרה שכבר כשלו

בה בשר והודחה יפה יפה מותר לאכלו בחלב וכן תבשיל
שנתכשל בקדרה חולבת מותר לאכול אחריו תכשיל של כ
בשר בלא קנוח חפה ובלא נטילת ידים ודוק נט' בר נט'
שהוא בבשר בחלב מותר משום דזה בעצמו וזה בעצמו מ
מותר אבל נט' בר נט' דנבלה או של געולי גוים אסור לעולם
כיון דנותן טעם עצמו אסור וכן דעת הב' התרו זל ושמעי'
נמי מהא דביצי' שנתכשלו כמי' בקדרה חולב' אלא שהודחה
יפה מן החלב שמותר לאכלן בבשר אבל ביצי' שנשלקו
במים לבד בקדרה של גוים בת יומה אפי' הודחה ומורקרו
ושוטפו במים הביצים אסורות שהביצים ודאי כולעין מן
האסור ואין אומ' כשאר אסורין נט' בר נט' מותר ומכין ש
שחתכו בה בשר צלי וחזר וחתך בה צונן וכיוצא בו מן ד
הדברים החרופין אסור לאכלן בכתח' דנט' בר נט' דהת' הוא
משום דדרך להדיח הקערה ולשפוף אותה יפה יפה והעבי'
השומן מעל פניה היטב אבל בסכין אין דרך לשפשו כל כך
ויש לחוש שמא בלע הצנן אגב חורפיה משמנינות הסכין
ומס' אי טעים ליה לצנן ולא אשכח ביה טעם בשר כלל מ
מותר לאכלו בכותח ואם חתך בה קשואים ואבטיחים
שאין להן חריפות גורר מקום החתך ודיו' ושוים ובצל שיש
להם חריפות דינן כצנן ולפי' ראוי להזהיר הנשים שלא ל
לחתך בסכין שחותכין בו בשר החציר והמצלים וד' שומין
שמכשלין בחלב וכגבנה ואם חתכו קרוב הדבר לום שצריך
שיהא כהבשיל שעוד ששיל או שיטול כל מקום חתך החציר
והמצלים והשומי' ולפי' דברינו למדנו מזה שאם חתך בסכין
של גוים שמתנו מלוכלך משמנינות נבלות וטרפות שלהן
דבר שיש לו חריפות כגון צנן או חציר ובצלים ושומי' שאי
אפשר לישראל לטעמו הילכך צריך שיטול את מקו' החתוך
ויעמיק ולא סגי בגרידה אבל אם חתך בו לחם צונן גורר
כל פני החתכה יפה יפה ואם חתך בו בשר חי צונן סגי ב
בהדחה אבל אם חתך בה בשר כמו שחותכין אותו דק דק
אפור כל החתוך ואם יש חתכה עבה שאפשר לקלפ' ו
ולטול מקו' החתוך יטול או יחתוך משם התב' דקה וישליכ' ו
השאר מותר כן נראה מדברי הר' אבד' זל ועוד כת' לשון
גרידה משמע שנטול מעט מקום החתך וכן יש מעי' ב
באמתא בעי גרידא סוף דבר לשון גרידה משמע שמחבר
את מקומו ולשון קליפה צריך שיעמיק בה יותר מעט מן ה
הגרידה והיכא דאמר יטול את מקומו כגון חם לתוך חם צ
צריך שיעמיק בה יותר מן הקליפה דבגו שמעון ולה' פתיד
בסכין של בשר לחתוך בו לחם ולאכול עם גבנה דהוי נט' ב
בר נותן טעם אבל לחתוך ובנה ודאי אסור אם לא נעצרו
י' פעמים במקדק דמיהו בלא קנוח אפי' בלחם אסור משום
שמנינות עלי' מעשה בא כשפחתו של הרב שחתך בסכין
של בשר גבנה של גוים דאותה גבנה חכמו אצל האש ואם
הרב שהסכין כשר ואין צרי' אלא הדחה כדאמרי' צונן מדיח
דהאי נמי צונן ומי דאין היד מלחת בו וכת' הב' העט' זל
ומסתבר קערא ומכין דאמרי' בשמעתא בכת יומה דאסורה
ריא לאו בת יומה מותר לאכלן בכותח וכת' הר' יצחק
זל השוחט בסכין של גוים שהוא בן יומו הלכתה כרב דאמר

והחזקתן הוא שיהיה פיה חר ולא יהיה בו פגם אבל אם היה כמו גלם בחודו של דבר שזוהי פו ואפי' היה התלם קטן ביותר שחיתתו פסולה היה התלם מרחק אחת לא ישחו ואם שחט דרך הרח שאין הפגימה נכרת בה כלל שחיתתו כשרה תוספת ולשון התלמוד בזה אונת ומסוכסכת פי אונת כשהפגימה פונה משתי רוחות כלל שמרגישין בה בהולכה ובהובאה מסוכסכת היא שאין מרגישין בה רק בהולכה או בהובאה וארתת היא פסולה בין הביא ולא הולך או הולך ולא הביא לפי שהמפנין נאחזק בעקץ הפגימ' או בהולכ' או בהבאה ונקרעין אבל מסוכסכת שהיא שאין מרגישין בה אלא מרחק אחת אם שחט באותו רוח שאין מרגישין בה כשרה ובכל מקום שתהיה הפגימה בדרך זה כשרה והבעל הטלמה זל כתב שצריך שתהיה הפגימה בראש הסכין כדאי שתעבור הפגימה על העיר לכדו לא על המפנין דאי לא קיימא ארישא דסכינא עבר חרפיה דסכינא דקמי פגימ' על העיר וחזקו ונמצא שהפגימה תעבור על המפנין ומס' אין לשחוט במסוכסכת לכתחלה לפי שהיר דגילה לחולי ולהבי' ולא אדעתיה וכן דעת הר' יצחק זל במסוכסכת נמי שתהיה בראש הסכין ואם לא היתה בראש הסכי' ושחט בה שחיתתו פסולה והרף זל כתב ונראה דהא דמכשירין מסוכסכת ארישא דסכינא ובהולך ולא הביא היינו כשהרגיש ברה השוחט קודם שחיתה וגם הרגיש ודקדק בה כששחט לעשו' הולכה בלא הובאה או איפכ' אבל אם מצא סכינ' יפה קודם שחיתה ואחר שחיתה מצא הפגימה אפי' מסוכסכת פסולה ואפי' קיימא ארישא דסכינא לפי שלא נזרר בה לפי שמצא סכינ' יפה אכ' מסוכסכת עשה הולכה והובאה ואפי' אם בריא לי שלא עשיתי כי אם הולכה לכד לא מהימנ' ליה דמלתא דלא רמיא עליה דאיניש לאו אדעתיה לכך נראה לפסול כל פגימה שנמצאת אחר שחיתה כרפרי ואפי' מסוכסכת ועוד אין רגילות שתמצא ממש ארישא דסכינא עכ' מעשה בא לפני הרש"ל כאחד שבק לאחר שחיתה ונראה לו שם פגימה קטנה ולא רצה לאסרה מפני שאין צפוף חוגרת בה עב' כיצד סכין שהבדק בהולכה ולא תרגיש שיש בה פגם וכשתחזור אותה בהובאה תרגיש שיש בה פגם אם שחט בה דרך הולכה ולא הביא שחיתתו כשרה ואם הביא שחיתתו פסולה סכין שהיא עולה ויורד נכח ואין בה פגם שחטין בה לכתחלה וסכין שפיה חלק ואינה חדה והואיל ואין בה פגם שחטין בה לכתחלה ואעפי' שחולך והביא כל היום כלו שחיתתו כשרה וסכין חדה שהושחה וזרי אינה חלקה אלא מגעה כנגע ראש דהשכולת שהוא מסתבך באצבע הואי ואין בה פגם שחטין בה לכתחלה והגולש קנה או שן או צפוף וזרי חן חרין ואין בהם פגם שחטין בהם ואם נגעץ בקרקע לא ישחוט כן כשהן מחוברין ואם שחט שחיתתו כשרה תוספ' ולא ישחוט כשהן מחוברין לכתחלה פי' דגזיר תליש ולכסו חברו אטו מחובר מעקרו עב' שחט בהן כשהן מחוברין מנהלת כדיתן קודם שיעקרו אותן שחיתתו פסולה אעפי' שאין כחם

פגם תוספ' פי' דשחט בתלוש בעי' דגזירי מקרא ויצלה אברהם את ידו ויקח את המאכלת דומיא דמאכלת בעינן ד דשיך ביה לקיחת מה שאין כן במחוב' עב' לקח לחי בהמה שיש בה שנים חדים ושחט בהן שחיתתו פסול מפני שהיא כמגל תוספ' לפי שבאמת יש פגימה במקום חבור' עב' אבל בשן אחת הקבוע בלחי שחט בה לכתחלה לכן סכין באור ושחט בה שחיתתו פסולה אעפי' שחודרה חותך קודם שישרוף אין אומרי' בית השחיטה מרחיב סכין שצדה א אחד מגל וצדה אחד יפה לא ישחוט בצד היפה לכתחלה גזר שמא ישחוט בצד האחר ואם שחט הואיל וכצד היפה שחט שחיתתו כשרה תוספ' וכתב רשי זל דמכאן יש ללמוד שאסור לשחוט לכתחלה במסין שיש בה פגימו ואעפי' שהוא ארוך ויש בה שעור מן הפגימה ולמעלה או ממנה ולמטה דהשתא כמגל יד גזירי מצד זה אטו זה כש' שיש לגזור כ כשהפגימה בצד עצמו והב' התרו' זל כתב שמותר לכת' וך מטלית על הפגימה ולשחוט ממנה ולמעלה או ממנה ולמט' לכתחלה דגו ליבא למגור כיון דאיכ' הכרא והרף זל אומר כא' ביט' שאינו יכול לשחוט הסכין ושאינו מצא סכין אחר לשחוט מוטב שיקשור בגד על הפגימה משימכע משמחת יט' וזה נמי לא אמרינ' אלא בשיש במסין מלא צואר חוץ לצואר בלא הפגימה אבל איפכא לא עב' השוחט צריך שיבדוק הסכין בחודה ובשני צדדיה וכיצד בודק מוליכה ומביאה על בשר אצבע ומוליכה ומביא על הצפור משלש רוחותיה שהן פיה ושני צדדיה כדי שלא יהיה בה פגם כלל ואחכ' ישחוט בה תוספ' הטעם הוא לבדוק אפשר ואטופר מפני שהבשר הוא בעין חושט והצפור הוא בעין הקנה ולפי שיש פגימות מסתככות בדבר רך ולא בדבר קשה ויש מסתככות בקשה ולא ברך לפי צריך לבדוק כמה שדופר לשניהם וסת' הראב"ד זל שצריך לשנות הצפור אחר קצת הבריקל שמא תפגם הצפור בחודו של סכי' ואולי יש פגים בצדדין ולא ירגיש בה לפי שעוברת בתוך פגימת הצפור ועוד כתב ולא אמרינ' לפסול השחיטה אם נמצאת הכסין פגומה מצדדין אלא לכתחלה אבל אם שחט ונמצא פגימה בצדדי הסכין כשרה נכתא סכינ' אדשמואל דאמר ביר' ה השחיטה טרוח רוח וכן כתב הר' יצחק זל ואם נמצא יפרי בחודו של סכין אעפי' שנמצא פגים מן הצדדין שמתר' כדברי רבנו נתנאל זל וכתב הרף זל מיהו נהגו העולם לפסול אפי' כשנמצאת הפגימה מן הצדדין כמו בחודו של ס סכין כמאן דאמר דבעי בדיקה אתלת רוחתא וגם אמסכתו רבנן אקרא ושחטתם בזה ואכלתם זה בני טמריא יב' ויש במסין יב' בדיקות כשבדקין אותו משלש רוחות ומפסו זה לפרנו גכ' שיהא בלא פגימה דאמר שאול לישראל ושחטת' בזה ואמרי' סכין ברוק בלא פגימה מסר להם ועוד דאמר' לא תשחט על חמץ דם זכחי חמץ בנימטריא פגימה ועוד ויקח את המאכלת לשחוט את בנו מאכלת בנימטריא שאין בה פגם עב' וצריך שיבדוק אותו גם כן אחר צחיפתו שאם מצא פגימה אחר שחיתתו הר' זל כפך נבלה שפא

כן גבנה או חלב אך צריך נטילת ידים מפני שמנימו הבשר
 שיהיה כתבשיל שנדבק בידיו ובפיו ואם אין בשר כתבשיל
 אעפ"י שנתבטל בקדרה שמבשלין בה בשר אם רצה לאכול
 גבנה אחריו אין צריך פלוס ולא עוד אלא אפי' עם אותו דין
 התבשיל עצמו יש מתירין לאכול גבנה עמו ובלבד שהידיו
 אותו הכלי שנתבטל בו התבשיל נקי מכל שמנינות בשר
 שנמצא שאין באותו התבשיל אלא נט' ברנט כמו שבארנו
 בתב' הורס נע' אדם שנהג אסור בדבר ארד. מחמת חומרא
 ויודע שמותר ואינו תלמיד חכם אלא מכני מדינה אי אתה
 דשאי' להתיירו בפניו ואם נאנס מלקיים צריך ג' חריטורין
 להתירו כמו גדר כפי הר' יהודה כהן זל' אבל אם נהג אסור
 מחמת טעות שכבוד שהוא אסור והוא מות מתירין לו אפי'
 בפניו במקום שנהגו ענלי' ר' אלעזר בר' איבון אומר כל
 דבר שאינו יודע בו שמתיר וטעה בו שכבוד שאסור נשאל
 מתירין לו' ויודע בו שטות ונתג בו אסור ונשאל אין מתירין
 לו' נשלם דין בשר בחלב וכחל תל'

דין הלכות שחיטה

דעת חרם במזל וטאר הפיסקים זל' מצות עשה על תורה
 שישחט מי שירצה לאכול בשר בהמה חיה ועוף ואח"כ יאכל
 טב' וזבחתי סבךך ומצאנך ונאם ככבוד בעל מוס' כאשר
 יאכל את הצבי ואת האיל הא למדת שחיה כבהמה לענין
 שחיטה ובעוף הוא אומר אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר
 יאכל ושפך את דמו וכסוה בעפר מלמד שטפיכת דם העוף
 כטפיכת דם החיה וזלכות שחיטה בכלן אחת הן לפיכך
 השוחט בהמה חיה ועוף כבוד תחלה באי' אמה' אקבו' על ה'
 השחיטה ואם לא ברך בין כשונג בין במזיד הבשר מותר
 ואסיר לאכול כן הבשר כל זמן שהיא מפרנסת והאוכל ממנ'
 קודם שתצא נפשה עובר בלא תעשה חרי' הוא בכלל לא ת'
 תאכלו על הדם ואינו לוקח' וקנת' לתתוך ככנה אדר שחיט'
 קודם שתצא נפשה ומולחו יפה ומריחו יפה וכניחו עד אחר
 שתמות ואח"כ יאכלנו' דגים וחגבים אינם צריכין שחיטה
 אלא אסיפתן היא המתרת אותן הרי הוא אומר הצאן ובקר
 ישחט להם ומצא להם אם את כל דגי הים יאסף להם אסיפת
 דגים כשחיטת צאן ובקר ובחגבים נאמר אוסף החסיל לפי'
 אם מתו מאליהן בתוך רמ"ט כותרין ובותר לאכלן חיים
 וביתח' זו האכורה בתורה סתם צריך לפרשה ולירע באי' זר'
 מקום מן הבהמה שוחטין וכמה שעור שחיטה ובאי' זה דבר
 שוחטין והיכן שוחטין וכיצד שורטין ומה הן הדברים ה'
 המפסידין את השחיטה וכי' הוא השוחט ולמי שורט ועל'
 כל הדברים האלה צונו בתורה ואם זובחם כבקרך וכצאנך
 כאשר צניתך ואכלת בשעריך עכל הדברים האלה על פרו'
 צוה בהם כשאר תורה שבעל פה היא הנקראת מצוה

מקום

השחיטה סן החי הוא הצואר וכל הצואר כשר
 לשחיטה כיצד נודתים מתחלת המקום שב'
 שכשחותכין אותו כתקבץ עד פקים שיטעיר ויתחיל להיות
 מרצים מרצי' זהו מקום השחיט' כושט' שחט למעלה ממקו'

זה והוא הנקרא תרבץ הושט או למטה ממקום זר' והוא מ'
 מתחלת בני מעים שחיטתו פסולה ושעור תרבץ הושט
 שאינו ראוי לשחיט' למעלה בבחמה חיה כדי שיאחו כשתי
 אצבעותיו ובעוף הכל לפי גדלו וקטנו ולמטה עד הזפק ואי
 זה נקום שחיטה בקנה משפוי כובע ולפניה עד שמתפשט
 ומגיע לראש כנה הריאה התחתונה כשהיא נפוחה כשתמשל'
 הבהמה את צוארה לרעות זהו מקום השחיטה בקנה וכל ש'
 טכנגד המקום הזה מכחין נקרא צואר פי' ענין השפוי כיבע
 הוא שעל פי הטבעת הגדולה יש שב' בשר ופי' הבשר עשוי
 חטיב ועל' אותן חטיב פסוי שדומה לעלה של הדם ועליו'
 עצם אחד מטבעת גדולה ומכסה סביב זה הבשר כמו כובע
 ובאמצע זה העצם יש שפוי אחד מנוף העצם ונקרא שפוי כ'
 כ' בע' ואמר רבנן דמשפוי כובע ולפטה כשרה שהוא כמד
 אצבע למעלה מטבעת גדולה כך פי' הרב ברצילוני זל'
 אנסה הבהמה עצמה ומשכה צוארה הרבה או שאנס השוח'
 הסימנין ומשכן עד למעלה ושחט במקום שחיטה בציאר'
 ונמצאת השחיטה בקנה או בושט שלא במקום שחיטה הרי
 זו ספק נבלה ובנקב במשהו נטרפת טב' וצריך השוחט
 שיניח' באמצע הצואר ואם שרט מן הצדדין שחיטתו כשר'
 תוספת פי' דאפי' לא החזיר הסימנין לאותו צד' וממ' הרי'
 הסימנין נישחטין קודם חתיכה מפרקת' וממ' טוב להזהר'
 למשמש בסימנין ולתפשו' קודם שחיטה כדי שיזדמנו קודם
 בשר הצואר וביוגים נמצאו הסימנין בצדדין וצריך כהן א'
 אמון ידים וזהירו' גדולה שאם לא ימשמש בהן ויזמין לפניו
 קודם שחיטה קרוב הדבר מאד לפשוע ולחתו' המפרקת קודם
 הסימנין עב' וכמה הוא שעור שחיטה שני הסימנין שהן
 דאגה והושט השחיט' המעלה שחתבו שניהם לגברי' כאחד
 בין כבהמה בין בעוף ולזה יתכון השוחט' ואם שחט רוב'
 אחד בעוף ורוב שנים בבהמה וחיה שחיטתו כשרה' תוספ'
 ויש סמכו' על' זה מכאשר צרתיך' כאשר נטרקו כשר אחד
 שנים רוב' ואחר בעוף שאפר שכשר יש שפסקו ושט' ולא
 קנה פי' לפי שעוף והחיות הוא הושט ולפי' נקיבתו במשדח'
 וכיון דבעוף סגי בסימן אחד צריך שיהא המיוחד שבסימנין
 והוא הושט' והריף ורוב הגאותים זל' אומרי' זה או זה עב'
 שחט האחד כל' וחצי השני בבהמ' שחיטתו פסולה רובו של
 זה ורובו של זה אעפ"י שלא שחט מכל אחד מהן אלא יתר על'
 חציו מחוט האצרה שחיטתו כשרה כיון ששחט יתר על' ח'
 חציו כמת' שהוא רובו הוא' שרט חציו של זה וחציו של זה
 אפי' בעוף שחיטתו פסולה קנה שהיה חציו פסוק ושחט על'
 זה מקום היתך מנג' והשלימו לרוב' בין שהתחיל במקום
 השנים ופגע בתתך בין הסכים בתתך והשלימו לרוב'
 שחיטתו כשרה כתב הר' שכואל כד' כדרכי זל' השוחט צו'
 שיבדוק הסימנין לאחר שחיטה ואם לא ברך ונתתך קודם
 שיבדוק הרי זו נבלה ואפי' היה השוחט זריז וכהר' עכל'
 בהמה בחייה בחזקת אסיר אבר מן החי עומדת עבלי'
 ובאי' זה דבר שוחטין ככל' בין בצור בין בזכוכית בין כסכין
 של מתכת בין בקרומית של קנה האגב וכיוצא בהן בדברים

כמלא שני צוארין מצואר הבשחט שחיטתו כשרה ואם לאו שחיטתו פסולה תוספ' ומוקים לה דוק כשהוליד ולא הביא אבל הוליד והביא אפי' באזמל כל שהוא כשרה וכת' הריף זל איכא מאן דאמר דהמ בעוף שצוארו דק אבל בבהמה לא ותמה הראבד זל מה רצו לומר כן דפי' דשמעתא הכי הוא ברא' דבעי' מלא צואר חוץ לצואר כשהוליד ולא הביא אבל אם הוליד והביא אפי' בכל שהי' חוץ לצואר סני' וממ' חוץ לצואר משהו בעי' ולחאי' פי' לא שנא עוף ולא שנא בהמה ואזמל כל שהוא דקאמר' היינו כל שחוא' חוץ למלא צואר וכן נמי מחטא דאושכפי' כן באר הראבד זל בהלכות שחיטה שלו' עב' שחט שני צוארין כאחד שחיטתו כשרה תוס' ואם הוליד ולא הביא או הביא ולא הוליד בעי' מלא צואר חוץ לכל הצוארי' ובזה די' בי' נמצא כשימשו הככין בהולכ' או בהובאה נמצא שמשך על כל צואר וצואר מלא צואר חוץ לצואר ואם הוליד והביא די' בכל שהוא חוץ לכל הצוארי' לדעת הראבד זל ולדע' שאר הפוסקים לא צריך כלל חוץ לצוארין הואיל והוליד והביא ותמה איך נוכל לומר דשחי' שני ראשים או שלשה אפי' הוליד והביא יספיק באזמל כל שהוא דבשלמא לדעת הראבד זל דהא בעי' מלא כל הצוארי' וחוצה להם כל שהוא אבל לשאר הרעות קשיא וכן כתב הראבד זל בהלכות שחיטה שלו שהמשנה לו בפ' למופת עב' שנים שאחזו בסכין אפי' אחד מצד זה ואיד' מצד זרע והשני מצד אחר כנגדו ושחטו שחיטתם כשרה וכן ענין שאחזו שני סכינין ושחטו כאחד בשני מקומות בצואר שחיטתן כשרה ואפי' שחט זה הושט לבדו או ריבדו והיני' שחט במקום אחר הקנה או רובו והי' שחיטה זו כשרה ואעפ' שאין השחיט' מלא במקו' אחר וכן שחיט' העשויה בקולמוס ושחיט' העשויה במסרק תוס' גרסי' בגמ' השוח' בב' או בג' מקומות שחיטתו כשרה ויש פרשו זאת השמושי' כגון ששחט הקנה למעלה והושט למטה והכל במקום שחיטתו אלא שאין שחיטת שניהן זה כנגד זה וזה נראה פי' הרם במול' שלא הביאה אך סמך על כפא של שנים אחזין בשני סכינין ושחטו כאחד בשני מקומות ויש פרשו זה כנגדו עצמן או בושט השחיטה בב' או בג' מקומות כגון ששחט ס מעט כמורחו של קנה ופעט בצפונה ופעט במערבו וחושט טפסיק בין התוכיין רואין אם בין כל החתכים איכא ריבד והקפו כשרה דמצטרפין הואיל ובשחיטה רוב הקפו וכן בושט אבל לא מצין לפרושי' שיהיו כל החתכים במקום אחד ברוח אחת שאם עשה כן אי' ליכא בתתך אחרי' מהן רוב היכי' ס מתכשרא והא ליכא רוב הקיפו ואי' איכא רוב בתתך אחרי' פשישא דכוחזיא לחודה כשרה וכן כתב הר' יונתן זל' אך הבע' הגר' זל פי' השחט בשנים ובשלשה מקומות אפילו בסימן אחד אפי' מעט כאן ומעט כאן כשרה דמצטרפין לרוב וראיה לדבר נקבה כנפה והר' זל פי' העשויה במסרק הוא השוחט בב' או בג' מקומות ואולי' כך פי' הרם במול' ולפי' לא הביא רק העשויה במסרק וימי' העשויה במסרק כגון שהחיל ושחט מעט בקנה ואחכ' הגח הסכין למעלה ושחט מעט ואחכ' הגחו למטה ושחט מעט וכן ג' או ד' פעמי'

עד שנשחט רובו של קנה שנמצא כל אותן החתכים דבקים זה בזה אלא שיוצאין בהן עוקצין סכאן ומכאן מן הקנה מפני השית הסכין ואותן העוקצין דומין למסרק עב' אין שחיטת החולין צריכה כונה אלא אפי' כמתעסק או דרך שחוק או זרק סכין לנעצה בכותל ושחטה סהלכתה הואיל והשחיטה כראוי ובמקומה וכשעורה הרי זו כשרה לפיכך חרש שיטה וקט' או שכור שנתכלבל' דעתו ומי טאחזתו רוח דעה ששחטו ואחרים רואין אותן שהשחיטה כראוי וכתקנה כשרה אבל סכין שנפלה ושחטה אעפי' שהשחיטה כתקנה הרי זו פסולה שנ' וזבחת עד שיהיה הזבח אדם נאעפ' שאינו מתכוין לשחיטה גלגל של אכז' או של עץ שהיתה הסכין קצועה בו וסבב האדם את הגלגל ושם הצואר כנגדו בשעה שסבב הרי זו כשרה ואם המים מסבבין את הגלגל ושם רח הצואר כנגדו בשעה שסבב ושחטה הרי זו פסולה ואם פ פטר אדם את המים עד שבאו וסבבו ארי' הגלגל ושחט ב בסביבתו הרי זו כשרה שהרי מבח אדם בא' ברא' בכביבה ראשונה שהיא מבח אדם אבל מבח סביבה שניה ולאחריה אינה מבח אדם אלא מבח המים בהלוכן שוחט לשם הרים וגבעות לימים ונהרות ולמדבריו אעפי' שא נתכון לעבודתן אלא לרפוא' וכיוצ' בה מדברי הבאי שא מל הגוים שחיטתו פסולה אבל אם שחט לשם מזל היס או לשם מזל הור או ל לכוכבים ולסולות וכיוצא בהן הרי זו אסורה בהנאה בכל ת תקרובת עז' השוחט את הבהמ' לזרוק דמה לעז' או להקטיר חלבה לעז' הרי זו אסורה שלמוין סחשכר' בחוץ בחולין ס ממחשבת הקרשים בפגים שמחשבה כזו פסולה בה כמו ש שיתבאר בהלכות פסולי' המוקדשין שחטה ואחכ' חשב ל לזרוק דמה לעז' או להקטיר חלבה לעז' הרי זו אסורה מסכפן שמא סופו הוכיח על החלתו ובמחשבה זאת שחט' השוחט לשם קרשים שמתגרבין ונורדין כמותן שחיטתו פסולה שזה כשחט קרשים בחוץ שחט לשם קרשים שאין באין כנגדו ונדבה שחיטתו כשרה כיצד השוחט לשם עולה לשם שלמים לשם תודה לשם פסח שחיטתו פסולה הואיל ובפרי' אותו כל השנה בכל עת שירצה הרי הוא רחמה לדבר הנזיר והגרב' שחט לשם חטאת לשם אשם ודאי לשם אשם תלוי לשם בכור לשם מעשר לשם תמורה שחיטתו כשרה והנה מחויב חטאת ואמר לחטאתי היא שחיטתו פסולה יהיה לו קרבן בתוך ביתו ואמר לשם תמורת זבחי שחיטתו פסולה שהרי המיר בו האשה ששחט' לשם עולת יולדת ואמר זה לעולתי שחיטתו כשר' שאין עולת יולדת באה כנגדו ונדבה והרי אינה יולדת שנתחייבה בעולה ואין חוששין שכא ה הפילה שכל המפלות יש לה קול אבל השוח' לשם עולת נזיר שחיטתו פסולה אעפי' שאינו נזיר שעקר הגזירות נורד מן הגורדי' תוספ' ויא' דבזמן הזה שאין קרבנות ליכא חששא שמא יאמרו שהוא שחט קרשים בחוץ והראבד זל פסק לאסורא אפי' בזמן הזה עב' שנים אחזין בסכין ושחטין אחד שוחט לשם דבר שהשוח' לו שחיטתו פסולה והיני' לא היתה לו כונה כלל ואפי' נתבון לשם דבר והאמר

בעור נפגמה וכששחט הסימנין בסכין פגומה שחט לפיכך
השוחט בהמות רבות או עופות הרבה צריך לבדוק בין כל
אחד ואחד שאם לא בדק בראשונה ובדק באחרונה ונמצאת
פגומה הכל ספק נבלה ואפי' הראשונה בדק סכין ושחט בה
ולא בדקה אחר שחיטה ושבר בה עצם או עץ וכיוצא בהן
ואח"כ בדקה אחר שחיטה פגומה שחיטתו כשרה שחוקת הסכין
שנפגמה בדבר קשה ששבר בה תוספ' ויש כתבו דהיכא
דקיס ליה דנגע בעצם דמפרקת דתלינן נמי לקולא דאמרינן
שלא נפגמה בעור אלא בעצם דמפרקת ויש חולקין בזה
ואומר דלא דמי שבירת עצם דמפרקת לשבירת עצם אחר
דהוי דרך הבאה בכח ופגים ליה אבל עצם דמפרקת דבהולכ'
והובאה לא שכיח ליפגם בהא ויש חלקו בין עצם דמפרקת
דעוף דרך לשל בהמה שהוא קשה ודבעל השלמה ול כתב
ומסתברא לן דלא צריך למדקו היכא דלא בעי למשחט כ
כיון דבדקה מעקרא ומייתי ראיה מדאמרי בגמרא רב כהנא
פ' דריקן בדיקה בין כל חיה וחיה ולא אמר בתר כל חיה וחיה
וחיה ועוד מביא ראיות אחרות ויש מחמיר לכדו' כדברי
הלמ' במול' ויש דוקן הסכין כדי שיהא להם דבר לתלות
אם ימצא פגים והראב"ד ז"ל הניח על הלמ' במול' ואמר כבר
הסכימו חכמינו שאינו צריך לבדוק אלא אכ"רצה לשחוט כ
בהמה אחרת עכ" וכן אם פשע ונא בדק אחר שחיטה או
אם נאברה הסכין עד שלא יבדוק שחיטתו כשרה תוספ' ו
לא ביק אחר שחיטה והצניעו ולאחר זמן שחט בו אעפ"י ש
שלא בדקו עכשו ונאבד שחיטתו כשרה אין חוששין שפא
עם עמידתו נפגם מעצמו כן כתב הראשון ז"ל ועוד כתב
צריך שיהיה לו סכין מיוחד לשחיטה שלא ישתמש בו לישום
דבר אחר שאם ישתמש בו ויחתוך בה בשר פעמים יגע
בעצמו שבכש ונפגם והוא לא ידע ויצניעו בחוקת בדוק
ואחר כך ישחוט בלא בדיקה ונמצ' שרש בסכין פגום עכ"ל
כל טבח שלא ביק הסכין ששחטתה לפני הכב' ושחט בה
לעצמו בודקין אותה אם נמצאת סכיני יפה מנדי' אותו לפי
שיפדוק על דעתו פ"ג א"ת ותהיה פגומה וישחוט בה
ואם נמצאת פגומה מעבדין אותו ומכרין אותו ומכרין
על כל בשר שישחט שהיא טרפה כמה הוא אורך הסכין
ששחט בה כל שהוא והוא שלא יהיה דבר דק שנוק' ואינו
שיחט כמו ראש האומל הקטן וכיוצא בו ומתי שוחטין
בכל זמן בין ביום בין בלילה והוא שתהיה אבוקה עמו כדי
שיראה מה יעשה ואם שחט באפלה שחיטתו כשרה השוחט
ביום חכפירים או בשבת בשונג אעפ"י שאלו היה מויד הידי
מתחייב בנפשו או מתחייב מלקות על יום הכפורי שחיטתו
כשרה

פרק שני

בכל מקום מותר לשחוט חוץ מן
העזרה שאין שוחטין בעזרה אלא קדשי מזבח ב
בלבד אבל החולין אסור לשחטן בעזרה בין בהמה בין חיה
בין עוף וכן הוא אומר בבשר תאנה וכי ירחק ממך המקום
גג' וזכחת מבקרך ומצאנך ואכלת כשערי' הא לכדת שאין
שוחטין בשר תאנה אלא חוץ למקום אשר בחרה' וזכרת

ע נשחט חוץ למקום הוא שמוזר לאכלו בכל השערים אבל
השוחט חולין בעזר אותו הכשר אסור בהגאה כבשר בחלב
וכיוצא בו וקוברין אותו ואפרו אסור ואפי' שחטה לרפואה
או לאכילת גוים או לאכילת כלבי' תוספ' והרשב"א ז"ל כת'
שחט לטם אחר מכל אלו שלא לעבודה אלא לכונת רפואה
כהללו שמתעסין בדברי הכאי שחיטתו פסולה מדברי הו"מ
לאכילה ומותרת בהגאה עכ" אבל הנוחר בעזרה והמקד
וגוי ששחט והשוחט ונמצא טרפה והשוחט בהמה וחיה
ועוף הטמאים בעזרה כל אלו מותרין בהגא ולא בהמה חיה
ועוף בלבד אלא כל החולין אסורין להכניסן בעזר אפי' בשר
שחוטתו או פרת ופת' ואם עבר והכניסן מותרין באכילתן
ודברים אלו דברי קבלה הן וכל השוחט חולין בעזרה אות
האוכל כזית מבשר חולין שנשדטו בעזרה מכין אותו ככת
ברדות האומר בומה זו שלמים וולדת חולין אם נשחטה
בעזרה ולדה מותר באכילה לפי שאינו יכול לשחוט אורחה
ברחוק מקום אין שוחטין לתוך ימים ובתוך נהרות שלא
יאמרו עובר למים ונראה כמקדיב למים ולא ישחוט
לתוך הכלים ולא לתוך הגומא שכן דרך עובדי עז' ואם שהט
שחיטתו כשרה שוחטין לכלי כלא מים עכו"רין שאין הצור
נראית בהן וכן שוחט אדם חוץ לגומא והדס יורד לגומא
ובשוק לא יעשה כן שמא יחקה את הסימנין תוספ' כדי
שלא יאמרו שהוא עושה כן לטם חק הסימנין שהיה דרכן
בכך אבל בבית שאין רואה אותו מותר ואעפ"י שאמרו ז"ל כל
דבר שאסור מפני מראית העין אפי' בחדרי חדרים אסור לא
חששו על זה מפני שהיא חששא רחוקה שכשעושה בבית
ועושה מקום חוץ לגומא יאמרו לנקר חצרו הוא צריך אבל
אם עושה כן בשוק שאין שם טענה זו יאמרו על כל פנים
שעושה כן לטם חק הסימנין עכ" ואם שחט לגומא בשוק
אסור לאכול משחיטתו עד שיבדקו אחריו שמא מין הוא
ומותר לשחוט על לפני המפינה והדס שזנת על הדופן ויורד
למים ומותר לשחוט על גבי הכלים כיצד שוחטין סותח
הציאר ומוליך הכבין ומביאה עד שישחוט בין שהיתה רח'
בהגמה רבוצה בין שהיתה עומדת ואחו בערפה והסכין ב
בירו סלמטה ושחט דרי זו כשרה נעץ סכין ככותל והעביר
הציאר עליה עד שנשחטה שחיטתו כשרה והוא שיהיה
ציאר הבהמה למטה וסכין למעלה ש"ס היה הציאר למעלה
וסכין למטה הושטין שמא תירד הבהמה בכובד גופה ותחת'
בלא הולכה והבאה ואין זו שחיטה כמו שיתבאר לפיכך אם
אם היה עוף בין שהיה צוארו למעלה מן הסכין רגעוזה בין
שהיה למטה מכנה שחיטתו כשרה תוספ' ואיכא מאן ד
דאבד דצואר גדיים וטלאים נמי דקלילי בשל עוף דמי' ומ
וסכרדינן להו בהאי סילתא ואית דאמרי דלא פלוג רבנן
בהאי סילתא בצואר הבהמה עכ' השוחט החולין הסכין
ולא הביאה או הביאה ולא הולכה ושחט שחיטתו כשרה
הולך והביא עד שנחת' הראש והתיזו שחיטתו כשרה הול'
ולא הביא או הביא ולא הולך והתיז את הראש בהולכת'
בלבד אם יש בסכין

סתחוי כמו חונק עב' ר' למה כיצד כגון שהכה בסכין על הצואר כדרך שמכין בסוף דהתך הסימנין בכת אחת בלא חולכה ובלא הובאה או שהניח הסכין על הצואר ודחק והתך כמו שחיתכי צנן או קשות עד שחתך הסימנין הרי זו פסולה תוספ' פי' לפי שאין זה שחיטה שאין ושחט אלא ומשך שנ' חץ שחוט ואפי' לא דם אלא משהו בושט וגמר בשחיטה פסול כל השחיטה אבל בקנה לא פסול אלא חציו מדי דהוה אקרוץ בעלמא דהא חצי קנה פגום כשר וכתב הבעל התרד' זל שכור לא ישחוט כפני שחיטתו דרסה וכתב הרף זל ויש לזוהר כשאדם שוחט העוף ואחז הסימנין בשתי אצבעותיו שצריך שיאחו אותם יפה יפה שאם אינו אחוז בטוב הסימנין פעמים שיהיו נשמשי לכאן ולכאן ולא יוכל לשחטן על ידי חולכה ויבא לידי דרסה ואפי' לא עשה דרסה כי אם כמשהו מן הושט פסול כמו בשהיה חלדה תוספ' כתב הרף זל חלדה למה אסורה משום שהחליד הסכין בתוך הסימנין ובעל שחיטה מפורעת דכתיב חץ שחוט מה חץ בגלוי אף שחיטה בגלוי והכא ליכ' ולכך חלדה אסורה עב' ולשון חלדה כחולדה הריה בעקרי בתיב' והא נמי אפי' במשהו כראסר כדרסה והכל כמעט קטא אבל כמעט דבתרא לית לן בה עב' חלדה כיצד כגון שהכניס הסכין בין סימן לסימן בין שפסק הסימן העליון למעלה בין ששחט והתחתון לסטה שהיא דרך שחיטה הרי זו פסולה המכין הסכין תחת העור ושחט שני סימנין כדרך או שהחליד הסכין תחת צמר מסוכך או שפרש מטלית על הצואר ועל הסכין ושחט תחת מטלית הואיל ואין הסכין גלוייה הרי זו ספק נבלה וכן אם שחט מעוט בחלדה וזמר השחיטה בלא חלדה הרי זו ספק נבלה וחזק זל פוסל אפי' במעוט בתרא כמו שכתבנו למעלה והר' יצחק זל כתב יש לחזור לשוחט שלא למוס' על העור כל כך שיכניס ראשו הסכין וישחוט תחת העור שלם הגרמה כיצד זה השוחט בקנה למעלה במקו' שאינו ראוי לשחיטה וכמו ב' חיתים יש בסוף הקנה למעלה כשבעה גזולה שחט בתוך החטים אם שייר מהן כל שהוא למעלה הרי זו כשר שהרי שחט משפוי כובע ולמטה והוא מן המקו' הראוי לשחיטה ואם לא שייר מהן כלום אלא שחט למעלה מהן הרי זו בתרומת ופסולה תוספ' הגרמה פי' מלשון גרם המעלות כלום דמגביה הסכין ושחט חוץ למקום השחיטה ויש פרשו ענין הטיה כראמרי התם היה שוקל לו עין בעין כמותן לו את גרומי של הכרעתו להטות כף המאזנים עב' שחט רוב אחד או רוב שנים והשלים כדרסה או בתרומת הרי זו כשרה שהרי נשחט השעור כראוי הגרים בתחלתו שליש ושחט ב' שלישים הרי זו כשרה שחט שליש והגרים שליש ושחט שליש קאחרון כשרה תוספ' ויש חלק עליו בשחט שליש והגרים שליש ופוסלין משום דכי נפק חיותא בתרומה קא נפקא דהיינו שליש האמצעי ואומר ולעולם בעינן רובא בשחיטה וכי נפקא חיותא דנפקא בשחיטתו ודאי הגרים שליש ושחט שליש אע"פ דנפקא חיות בשחיט' פסולה דרסה בשחיטה בעינן ולא דמי לחצי קנה פגום שאם

השלימו לרוב כשרה לפי שזה אינו במקום שחיטה והם בקנה אבל בושט קיימ' לן דתרביץ הושט הוא נטורף במשהו ואמרי נמי ושט נתנו בו חכמים זל שעור כמו תפיסת יד כאלמא לאו מקום שחיטה הוא הילכך אם הגרים מתחלה כלל פסולה דהא אטרפא קודם שיתחיל לשחוט וכתב הרב ברצלוני זל דכל הנך מלי דהגרמה בכהמה אינון אבל בעופ' ליכא למימר פסול בהגרמה כלל וראיה מוכחת שאין בקנה שלו שפוי כובע וליכא למיט' ביה נמי כדי שתפשוט צוורה ותרעה וכושט שלו ליכא למימר עד כדי תפיסת יד ועד טפח הכמין לכרס' ואם אית' דבעוף נוהג הגרמה למה לא הזכירו רבותינו חכמי התלמוד שעורין בסימנין של עוף במוש' שהזכירו בסימני בהמה וטעם הדבר לפי שפיקה של גרמת ותחלת הושט נכבסי הרבה תוך פרקי הלחיים ולא יכיל איני' למשחט אפי' בתחלת הסימנין ולא לטעי' ולימ' שאותה פיקה של גרמת קדינן שפוי כובע אלא כדפריש לעיל ובהאי ע' ענינא לא תשכח אלא בכהמה' ופכיא כמה ראיות מעומק הגמ' שאין בגרמת של עוף נוהגת הגרמה הילכך כל צואר של עוף כשר לשחיטה עב' הגרים שליש ושחט שליש והגרים שליש האחרון הרי זו פסולה ואם דם או החליד בין בשליש ראשון בין באמצעי הרי זו פסולה עקור תוספ' כתב הרף זל עקור למה נאסר משום דבעינ' סימנין שחוטין בסכין והרי עקורין נינהו והאי לאו שחיטה הויה כראמרי הנותר או המעקר פטור מלכסות עב' עקור כיצד כגון שנעקרה הגרמת והיא הקנה או הושט שנשט אחד מהם או שניהם קודם גמר שחיטה הרי זו פסולה אבל אם שחט אחד בעוף או רובו ואחכ' נשט ר' השני שחיטתו כשרה נשט אחד מהם ואחכ' שחט השני שחיטתו פסולה נחט אחד מהן ונמצא השני שמוט ואין ידוע אם נשכט קודם שחיטה או לאחר שחיטה הרי זו ספק נבלה נמצא הסימן שחוט ושמוט הרי זו כשר שודאי אחר שחיטה נעקר שאלו קודם שחיטה היה מתרדלל ולא ישחט בדא' שלא תפס הסימני' בידו כששחט אבל אם תפס ושחט אפשר שישח' אחר העיקור לפי' אם נמצאת שמוטה ושחוט' הרי זו ספק נבלה תוספ' לא תפס בסימנין שלא נטלן בחזקה ודחקס בין שתי אצבעותיו אבל אם תפסן כן אפשר שישחטו אעפ' שנעקרו לפי שהוא אחוז בידו ויחזק ואינון יכולין להתנדנד אילך ואילך וימ' תפס בסימנין כגון אלו שמוטכין את העור מאחוריו בבית השחיטה ונרחק הסימן ונתת העור בינו ובין המפרקת ואינון יכולין להתנדנד כלל בשעת שחיטה ובכי האי גונא אפשר לשמוטה שתעשרו שחוטת' כתב הר' יצחק זל שאם לא תפס יצא ויקוף והגיה עליו הרף זל ולריון ולא בקיאי' ברגפה פסלי' כל שמוט ש שנמצא בין תפס בין לא תפס' והר' יצחק זל כתב וצריך לשוחט לזוהר שלא ינעץ העוף הרגלים בארץ או בכותל שלא יבא העוף לידי עקור סימנין עב' כל מקום שאמרנו בשחיט' פסולה הרי זו נבלה ואם אבל מננה כזית לוקח כשר' אוכל נבלה שאין מוציא מידי נבלה אלא שחיטה כשרה כאשר נצטוונו בתורה כמו שבארנו

הרי זו פסולה וכן אם שחטו זה אחר זה ונתבון אתו מהם
לשם דבר הפסול פוסל ברא בשחיה לו בה שחטו אבל אם
לא היה לו בה שחטות אינה אמורה שאין אדם מישראל אומר
דבר שאינו שלו שאינו מתכוין אלא לצערו ישר ששחט
לנכרי אעפ"י שהנכרי מתכוין לכל מה שירצה שחיתתו כשיל
שאיין חוששין אלא למחשבת הזוכה לא למחשבת בעל ה
בהמה לפי נכרי ששחט לישראל אפי' היה קטן שחיתתו נבלה
כמו שיתבאר בעזרת הצור

פרק שלישי
חמשה דברי מפסידין חשחיתה ועקר
הלכות שחיתה להזהר מכל אחת מהן ואלו הן שהיה
דרכה חלדה הגרמה עקור תוספ' כתב הרף זל שהיה
למה אמורה משום דכיון דשהה באמצע שחיתה קודם גמר
הכשר והשחיתה אכ' כשחזור ושחטו נבלה קא שחיש ועוד
דמחמת בעתותא דשהיה קא מבלע דם באברים

שחיה כיצד הרי שחיתתו לשחוט והגביה ידיו קודם
שיגמור השחיתה ושהה בין בשוגג בין במזיד
בין באונס בין ברצון וחזר הוא או אחר וגבר השחיתה אם
שהה כדי שיגביה הכהמה וירביצנה וישחוט שחיתתו פסולה
ואם שהה פחות משעור זה שחיתתו כשרה ויהיה בהמה דקה
שיעור שהיתה כדי שיגביה בהמה דקה וירביצנה וישחוט ואם
היתה גסה כדי שיגביה וישחוט ובעוף כדי שיגביה בהמה
דקה וישחוט תוספ' וכתב הרמב"ם זל דכיון דלא מפרש
כהדיא כבהמה דקה לעוף הגם שם דאפי' לעוף הגם אזלי
בשעור כהמה דקה ולפי שדרך הטבחים להגביה בהמה
כשירוצין להרביצה לשחיתה נקט כדי שיגביהנה וכו' כלום
שיעשה כל צרכי השחיתה ומה שנהוג לעשות בה וזהו זל
פסק שאין שעור בשחיה רק כדי שחיתה בהמה בלבד דקה
לדקה וגסה לגסה ודקה לעוף ויש שפסקו ששהיה כל ש
שחיתה ושחיתה כשעור מעשה השחיתה בהמה לבהמה וע'
לעוף וכן דעת הר' יצחק והרף זל שכתבו על מה שאמר ר'
יוסף בר' חנינא כדי שיגביהנה וירביצנה לא קיים לן כתייה
עב' שחט מעט ושהה מעט ושחט מעט עד שגמר השחית'
ולא שהה בפעם אחת שעור שהיה אבל כשתצרך זמן כל ה
השהיות יצטרף סבולן שעור שהיה הרי זו כפסל נבלה וכן
אם שהה כדי שיגביהנה וירביצנה וכדי שישחוט מעט ד'
הסימנין בלבד לא כדי שישחוט שחיתתו גמורה וזה
הרי זו פסק נבלה שחט רוב אחר בעוף ורוב שנים כבהמה
אעפ"י ששהה חצי היום וחזר וגמר חתיכת הסימנין הרי זו
מותר מאחר ששחט בה כשעל הרי זה כמתוך בשר השחוטת
תוספ' והרש"ז זל החפיר בזה ואמר דכיון דלכתחלה צריך ל'
לכין ולשחוט כל הסימנין באמת דענו מתחלה לגמל שנידש
וכששהה באמצע שהיה מקרי ומפסלה השחיתה בהכי ולפי
זה מי ששחט בעוף רוב האחר או אפי' רוב השנים ועדין ה
העוף חי ורוב לחייתו מוטב שירצץ את מוחו או יכנו באבן
או בעץ לא שיחזור שיגמור השחיתה שאם יגמור אחת ב'
בשחיתה גלי אדעתיה שעדין לא גמר שחיתתו וכבר שהיה
באמצע וכן דעת הר' יצחק והרף זל שכתבו שהיה בכל מ'
שקוב פסולה חוץ מסעוט קמא של קנה כי העולם נהגו כרש

זל ועוד כתב הרף זל וכן יש להזהר כשארם שחוט עוף נ
ושחט מעט שהרם יוצא והגביה סבינו כן הצואר יש להזהר
שלא יגמור שחיתתו לפי שיש לחוש שמא חתך משהו סן ה
הושט קודם שהגביה סבינו ושהיה פוסלת בושט לדברי הכל
במעוט קמא ואפי' לא הגביה סבינו כא' מעט יש לחוש ד'
דשהיה עוף מועט מאד דאינה רק כדי שחיתה רוב סמ' א'
ונעשית סוהר ויש להאריך בשעור הגביה אם העור מן ד'
החשבון ואפי' אמר השוחט בריא לי שלא חתכתי כי אכס'
מהעור אין סומכין עליו כיון שיצא קצת דם ואעג' דקנה
סמוך לעור הוא ובקנה אין לחוש במעט קמא סם פעמי' שגם
הושט סמוך לעור על ידי אחיות הסימני' שתופס בהן כשבא
לשחוט ואם בא לשאול אחר שהגביה סבינו מה יעשה
אומר לו שחוט הקנה לברו ואחר השחיתה נהפכיה לו שט'
ונבדוקיה דזעט אין לו בדוקיה כבחוף כי אם מבפני ואם אין
בקיאת בבדוקיה לא יגמור שחיתתו כלל רק יסכרו לגוי רק
שימות העוף לפניו דילמא הדר וזכין ליה לישראל לאהר'
שיתרפא דטרפה חיה עד יב' חדש ומהאי טעמא אין לו ת'
תקנה להשהותו בביתו ואפי' אם בא להשהותו עד יב' חדש
אמר דילמא אתי לירי תקלה כיון שאין חכרפו ידוע עבל'
הרף זל הר"ו והר"ב ברצלוני זל הסכימו לדע' הר"ם במזל'
ודוב שאר פוסקי' גכ' הטוח שכיון ששחט רוב הסימנין שוב
אין חוששין לשוט פסול דשחיתה לא בשחיה ולא בדרכיה
ולא בחלדה ובהגרמה ועקור עב' שחט בקנה לברו חציו או
מעטו ושהה זמן כרובה הרי זה חוזר וגומר השחיתה ואין
בכך כלום תוספ' כתב הרף זל ודוקא בעוף יש לו תקנה
על ידי דשחיתה לקנה ונהפכיה לושט ונבדוקיה משום דדי'
בשחיתה קנה לחודיה אבל כבהמה דבעי' שחיתה גם בושט
אימר במקום נקב שחט ונקיבת וטט במשחו ואין לו בדוקיה
מבחוף וכן הורה מורנו זל בקורבול אשר התחיל לשחוט ולא
ידע השחט אם נגע בסימנין ואמר שאין לו תקנה לשחוט
משום דלעולם אימר במקום נקב קא שחית לפי אין לו לשחוט'
לא למעלה ולא למטה הודר נהפכיה לושט כבהמה כדפ' ר'
כך הורה מורנו זל בבית הבנסת בקורביל אבל אם שחט
רוב הקנה או שנקב בושט כל שהיא ושהה בשעור בין שהו'
וגמר השחיתה שהתחיל בין ששחט שחיתה גמורה במקום א'
אחר הרי זו פסולה מפני שהבהמ' או העוף שנפסק רוב הקנה
או שנקב הושט במשהו נבלה ואין השחיתה מועלת בו כמו
שיתבאר הנה נתבאר לך שאין שהיה עוף כלל בקנה שאם
שחט רוב הקנה ושהה כבר נגמרה השחיתה וכשחזר ונכר'
מתוך בבשר הוא ואם שחט מעט הקנה ושהה הרי זה חוזר
ושחט כל זמן שירצה שאין העוף נאכר משהו נבלה ע'
שיפסק רוב הקנה שרש העוף ושהה בו ואינו יודע אם נקב
חושט אם לא נקב חוזר ושחט הקנה לברו במקום אחר
ומכיה העוף עד שימות ובוזק סכפניס אם לא נמצאה בו
טיפת דם בידוע שלא נקב ושחיתתו כשרה **דרסה**
תוספ' כתב הרף זל דרסה למה אכחה רבעי'
חולכת וחבאה שב' חץ שחוט לשונב' הרי מצינו שחית' אצל
חץ ויש לנו למילף בית השחיתה תחיה סחץ שהולך וכשדח'

עצמו שואלין אותו אם נמצא יודע עקרי הלכות שחיטה
 שחיטתו כשרה. הרי שראינו ישראל מרחוק ששחט וחלץ
 לו ולא ידענו אם יודע אם אינו יודע. הרי זו
 מותרת וכן האומר לשלוחו צא ושחוט לי ומצא הבהמה
 שחוטתו ואין יודע אם שלוחו שחטה או אחר הרי זו מותרת
 שרוב המצויין אצל שחיטה מומחין הן. מי שאבד לו גדי
 או תרנגול ומצאו שחוט בבית מותר שרוב מצויין אצל
 שחיטה מומחין הם מצאו בשוק אסור שסא נתגבל ולפיכך
 הושלך וכן אם מצאו באשפה שכבית אסור. מוסתה
 שנשתנתק והרי הוא מבי' ושומע ודעתו נכונה הרי זה שחט
 לכתחלה. הסומא לא ישחוט לכתחלה אלא אם אחרי רואין
 אותו ואם שחט שחיטתו כשרה תוס' והשח' בלילה בלא בר
 דינו בסומא שלכתחלה לא ישחוט שמא יקלל שחיטתו ואם
 שחט שחיטתו כשרה. נכרי ששח' אע"פ ששח' בפני ישראל
 בסכין יפה ואפי' היה קטן שחיטתו נבלה ולוקין על אכילתו
 מן התורה שנ' וקרא לך ואכלת מזבחך מאת שחוקיך שמא
 יאכל מזבחך אתה למד שזבחך אסור ואינו דומ' לישראל שאינו
 יודע הלכות שחיט' וגדר גדול גר"ו בכר שפ' גדי שאינו
 עובד עז' כמו גר תושב שחיטתו נבלה. פי' וגרע מהרש"ש
 שופח וקטן דאינהו לא מכוני לבלום דלאו בני דעת ניתו
 אבל נכרי מחשבתו לעז' והריא זבחי מתים ואפי' אמרו לו ע
 עשה על דעתנו לא מהני דגוי אדעתא דנפשיה קא עביד.
 עכ' התחיל הגוי לשחוט מעט המימין וגמר ישראל או ש
 שהתחיל ישראל וגמ' הגוי הרי זו פסולה ער שישנ' לשחיטה
 ביד ישראל מתחלה ועד סוף אבל אם שחט הגוי דבר שאינו
 עושה אותה נבלה כגון ששחט חצי גרמת בלבד. וגמ'
 ישראל הרי זו כשרה. ישראל המשומר לעברה מן העכרות
 של תורה שהיה מוסתה הרי זו שחט לכתחלה. וצריך
 ישראל כשר לבדוק הסכין ואחל' יתנגה למשומר זה לשחוט
 בה בפני שחוקתו שאינו מודה לבדוק. ואם היה משומר
 לעז' או מחלל שכנות בפרהסיא או מין והוא הכופר בתורה
 וכמשה רבנו ע"ה הרי הוא כגוי גמור ושחיטתו נבלה. תוס'
 דיש הודו שהוא חרין למשומר אוכל נבלות להכעיס שדינו
 כמין עב' י מי שהיה פסול לעדות בעברה מן העכרות של ת
 תורה זה שחט בינו לבין עצמו אם הוא מומ' שאינו מניח
 דבר מותר ואוכל דבר האסור שזו חזקה על ישראל ואפילו
 הרשעים מהם. אלו הצדוקין הביטותין ותלמידיהן וכל
 הזועים אחריהן שאינן סאמיני בתורה שבעל פה שחיטתן
 אסורה ואם שחטו בפנינו הרי זו מותר שאין אסור שחיטתן
 אלא שמא יקלקלו וכן אינן נאמנין לומר לא קלקלנו תוס'.
 השחט בסכין של גוי שהוא מודה ודבק בו שמכניסו ד
 ראסורא כח' הריק' זל דדי לו בהדחה במיכ' כצונן בית דין
 השחיטה. פי' בית השחיטה צונן ואין לו כח לכלוע אבל ה
 הדבק בו מאתו שסנינות מעבירין אותו בהדח' מים ואע"פ
 דכלאו הכי נמי הוה פריחין ליה כראמרי מדיח ומולח ומדיח
 דלסא בהך הדחה בעיא שפשוף טפי ורשי זל פסק מדיחין
 ליה כראמרי מדיח ומולח ומדיח דילס' בהך הדחה בעיא ש
 שפשוף טפי ורשי זל פסק הקולף ואע"פ דבסכין טרפה סגי
 בהדחה בצונן או בקנח' שני התם ולא אשתמש בידך כ

באסורה אלא לפי שעה כמו בסכין של גויים. וסכין ששחט
 בה כיון דליכא אסורא אלא משום דם אפי' הדחה לא בעי
 אם רצה להתוך בה צונן לפי שאין הדם נדבק בדפני הסכין
 כמו השסנינות אבל להתוך בה רותח צריך הגעלה. וכבר
 בארנו למעשה דעת הר"ם במזל שמצריך בה לבון או השחט
 או בעיצה בקרקע עשויה פעמים. ויש גאונים כתבו דאפי'
 להתוך בה רותח סגי בהדחה דאית להו בית השחיטה צונן.
 וסכין ששחט בה טרפה די בקנח' ולכך צריך שיהיה השחט'
 להיות מקנח הסכין יפה בין בהמה לכהמה שמא יש בהן ט
 טרפה. ויש נהגו לקנח בעור הצואר של בהמה ששחט דהוי
 פבליתא דפרסא עב'. כשהיו ישראל כמדבר לא נצטוו על
 שחיטת חולין אלא היו נוהגין או שוחטין ואוכלין כשאר ג
 גויים ונצטוו במדבר שכל הרוצח לשחוט לא ישחוט אלא
 שלמים שנ' איש איש מבני ישראל אשר ישחוט שור או ע
 עז במחנה וגו'. למען אשר יביאו וגו'. וזבחו זבחי שלמים
 לה'. אבל הרוצח לנחור ולאכול במדבר היה נוהר ואוכל.
 וסצוה זו אינה נוהגת לדורות אלא במדבר בלבד בעת התר
 הנחירה ונצטוו שם שכשיבנסו לארץ תאמר הנחיריך. ולא
 יאכלו חולין אלא בשחיטה וישחטו בכל מקום לעולם חוץ
 לעזרה שנ' כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך כאשר דבר לך וגו'.
 וזכות מבקרך ומצאנך אשר נתן לך כאשר צויתך. וזו
 היא הסצוה הנוהגת לדורות לשחוט ואחכ' לאכול. תם

דין כסוי הדם קח

מצות עשה לכסות דם שחיטה של חיה טהורה או של
 עוף טהור שנ' אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר
 יאכל ושפך את דמו וכסוהו בעפר ולפי' חייב אדם לבר' באי'
 אמה' אן בר' על כסוי הדם כסוי הדם נוהג בסומן וכשאינו
 סומן לא נא' אשר יצור אלא דבר הכת' בחור' ונוהג בחולין
 ולא בסוקדשין. ובין קדשי מזבח ובין קדשי בוק הבית אם
 עבר ושחטן אינו חייב לכסו' שחט חיה ועוף ואחר הקדשין
 או הקדש את הדם חייב לכסות. כלאיס' הבא מן בהמה
 וכן החיה וכן בריה שהיא ספק בהמה ספק חיה חייב לכסות
 ואינו סברך השוחט לחולה כשבת חייב לכסות אחר ה
 השבת תוס'. אבל אינו סכסח עד אחר השב' לפי שלא נתנה
 שבת לדחות אלא למה שהתירו לחולה דהיינו השחיט' אבל
 הכסוי אינו מעבב הכשר מלאכול וחייב לכסותו כמוצאי ש
 שבת אם רשומו נכר. וכת' החכמ' ר' מאיר זל בספר השאורו
 שאם היה לו אפר מוכן לכסות בו
 צואה יש לו לכסות אותו הדם אפי' כשבת עב' השוחט
 כלאים או ספק ביט' סכסח את דמו אחרייט' השחט עופו'
 ומיני חיה במקום אחד סברך ברכה אית וכסוי אחד לכלן.
 תוס'. וכש' אם שחט הכל סמין אחד. והשוחט חיה וכסוה
 דמה ואחכ' שחט עוף אין צריך לחזור ולבר' לא על השחיט'
 ולא על הפסו' וכלבד' שהיה דעתו סתחלה ולא הוי הכסוי ה
 הפסק לענין ברכת השחיטה ולא השחיטה לענין ברכת ה
 הכסוי וכן אם שחט תחלה חיה או עוף והיה ברעתו סתחלה
 לשחוט אחרי כן בהמה סברך על שחיטת החיה או ר' עוף
 ומכסה ואחר כך שחט בהמה בלא ברכה אבל אם

וכל ספק בשחיטה הרי זו ספק נבלה וכל האוכל מסנה סכין
 אותו מכת מדרות בהמה שנטלה ידך שלח חוללה עמה
 עד שתרא חסרה כשתרביץ הרי זו נבלה עשאה נטרא כמו
 טכהתך חציה ונחלקה לשני גופות ואין שחיטה מועלת בה
 וכן אם נשברה מפרקתה ורוכ בשד עמה או שנקרעה מגבה
 כדג או שנפסק רוב הקנה או שנקב הושט כל שהו כמקום
 הראוי לשחיטה הרי זו נבלה מחייב ואין השחיטה מועלת
 בה ואחד בכחמה ואחד העוף בכלל הדברים האלה שני
 עירות יש לו לוטט החיצון אדם והפנימי לכן אם נקב האחד
 מהן בלבד כשרה נקבי שניהם בכל שהוא במקום הראוי ל
 לשחיטה הרי זו נבלה ובין שנשחטה במקום הנקב ובין
 שנשחטה במקום אחר אין השחיטה מועלת בה תוספ
 כת הר דוד בר לוי זל מי שהיה שוחט עוף ולא שחט בו רוב
 ושהה שיע' שהיה וערין הוא חי ויש לחוש שמא נקב הושט
 וכרסה שאין השחיטה מועלת בה כיצד יעשה יבדוק הקנה
 דאם לא נשחט רובו ישלים לשחטו ויהיה שלא יגע בושט
 ואחכ יוציא הושט כלו שלם ויהפכנו ואם ימצא טפת דם
 עליו מבפנים ידע שנקב מתחלה ואסור דאם לאו כשר וכן
 באר הרם במזל גבי קוף שנכב' בושט וכבר בארנו למעלה
 דעת הרף זל בזה נקבו שניהם אפי' זה שלא כנגד זה נבלה
 נקב הושט ועלה בו קרום יסתמו אין הקרום כלום
 הרי הוא נקוב פשהיה נמצא קוף עומד בושט הרי זו ספק
 נבלה שמה נקב הושט ועלה בו קרום ואינו נראה אבל אם
 נמצא הקוף לארכו בושט אין חוששין לו שכל הכהמות
 המדבריות אוכלין הקוצים תמיד וושט אין לו בדיקה מ
 מבחורן אלא מבפנים כיצד יעשה הופכו וגודקו אם נמצא
 עליו טפת דם בידוע שהוא נקוב גרגרת שנפסק חלדיו
 במקום הראוי לשחיטה הרי זו נבלה וכן אם נקבה נקבים
 קטנים אם הם נקבים שאין בהן חסרון מצטרפין לרובה ואם
 הם נקבי' שיש בהם חסרון מצטרפין לכאיסר ואם נטלה
 פגמה רצועה מצטרפת לכאיסר וכעוף כל שאלו מקפלו
 הרצועה אל הנקבים שיש בהן חסרון ופניחן על פי הקנה אם
 אם חופה את רוב הקנה נבלה ואם לאו כשרה תוספ וכת'
 הר יהונתן זל דאם נחסרה הגרגרת בעוף לא נשאר בכאיסר
 דהוא ככל הגרגרת ליכא כאיסר אלא אזלינן בדבורה כמו ב
 בנקבה כנפה ולא כן דעת רבנו הגבאל זל ושאר חכמי' עב'
 נקבה הגרגרת נקב מפולש מטני צדדיה כדי שיכנס איסר
 לרחבו נבלה נסוקה לארכה אפי' לא נשתייר בה מן המקום
 הראוי לשחיטה אלא משהו למעלה ולמטה כשרה גרגרת
 שנקבה ואין ידוע אם קודם שהיטה נקבה אם לאחר שחיטה
 נקבה אותה במקום אחר ומדמין הנקב לנקב אם נדמה
 לו מותרת ואין מדמין אלא מחוליא גדולה לחוליא גדול או
 מקטנה לקטנה אבל לא מקטנ' לגדולה שכל הקנה חוליו הוא
 ובין כל חוליא וחוליא חוליא אית קטנ' משתיה ורכה תוס'
 ודקי' זל הביא מילתא דרב חסדא זל יוחנן דספרשי טעמיה
 דר' יהודה דאמר ער שיטחו גורדין אינו אלא בעוף הואיל
 וצולחו כלו כאחד אבל בכרם הואיל ומנתחה אבר אבר לא
 צריך ור' יוחנן ספרש ליה לסילתיה ורירין כנקבן בקוף כ

בשעת שחיטה דאיירי ודמייה חמים נפקי אבל לא בשעת
 שחיטה קריד והואיל דאייתי הריף זל טעמיה דר' יהוד' שמ'
 כותיה סבירא ליה ויש מן הגאונים שכתבו דליתיה לר' י
 יהודה וכתב רבנו אפרים זל כיון דאמר וצולה כלו כאחד
 ולא אמר הואיל ומבשלין אותו כלו כאחד שמ' דאסור למעב'
 עוף שלם כלו אלא בצלי אבל לא לקדרה ולצלי נורא שאיב
 דמא אבל לקדר' מאי דנפיק מיניה מיערב בתבשיל והאי דנא
 נהוג עלמא לבשוליה בליה שלפ' אפי' לקדרה וטעמ' דסילתא
 משום דמלחי ליה שפיר מבפנים ומבחוץ ומשהו ליה שער
 מליחה לבשול ונפק דמא שפיר והאי דאמר הכא הואיל
 וצולחו כלו כאחד הכי קאמר הואיל וצולחו כלו כאחד ואין
 רדך למולחו כך אלא מעט דבלא שהיה במליחתו ולא נפיק
 כליה דמא אם לא נקבו גורדין אבל לקדר' דמלחי ליה שפיר
 ומשהו ליה לא אמ' אבל מ' בשחיטת ורירין מותר בין ל
 לצלי בין לקדרה וכתב הראב"ד זל אחר שאנו רואין שפשט
 הפנהג שכולחין וצולין העופות ואעפ' שלא נקבו גורדין
 בשעת השחיטה נתבדד שלא הסכימה דעת קדמונינו זל עם
 שאר הגאונים דסברי דהלכתא סרבנן ולא הישיל לגורדין
 לאנקוביניהו בשעת השחיטה אבל צרי לנקבן שלא בשעת
 השחיטה בין בעוף בין בבהמה אי בעי לבשולינהו ולא סגי
 במליחה בלא חתיכה כדגרסינן פרק גיד הנשה האי אוסמא
 דאסמיק חתיכה ומליחה אפי' לקדרה שפיר דמי וכן ביצי פ
 מזירקי וצריך לכחתיכיהו אי בעי לבשולינהו עב'

פרק ד

ישראל שאינו יודע ומשה ודברים
 שמפסידין השחיטה וכיוצא בהן מהלכות
 שחיטה שבארנו ושחט בינו לבין עצמו אסור לאכול פ
 משחיטתו לא הוא ולא אחרים והרי זו קרובה לספק נבלה
 והאוכל מסנה מכין אותו מכת מדרות ואפי' שחט בפניו ל
 או הפעמים שחיטה כשרה והרי שחיטה זו ששחט בינו ל
 לבין עצמו שחיטה נכונה ונמורה אסור לאכול מסנה הואיל
 ואינו יודע הלכות שחיטה ודברים המפסידין את השחיטה
 אפש' שיפסיד השחיט' והוא אינו יודע כגון שישה או ידיו
 או ישחוט בסכין פגומה וכיוצא בדברים אלו בלא כוונתו
 ישראל היודע הלכות שחיטה הרי זו לא ישחוט בינו לבינו
 לכתחלה עד שישחוט בפני חכם פעמים רבות עד שיחיד
 רגיל וזויו ואם שחט תחלה בינו לבין עצמו שחיטתו כשר'
 ישראל היודע הלכות שחיטה ושחט בפני חכם עד שנעשה
 זריו ורגיל הוא ונקרא שומחה וכל המומחין שחטו לכתחלה
 בינם לבין עצמם ואפי' נשים ועבד' וקטנים פוסחי' שחטין
 לכתחלה וכן כתב הר"ז זל שהשחיטה ובריקת הסימנין כשר
 בנשים כבאנשים והביא ראיה לדבריו תוספ' והר' יצחק זל
 זל כתב שהנשים שוחטות לעצמן אם יודעות הלכות שחיט'
 משמע שאין שוחטות לאחרים עב' ורש שוחט וקטן
 ושכור שנתבלבלה דעתו שחיטתן פסולה מפני שאין ברם
 דעת שסא יקללו שחיטתן לפי אם
 שחטו בפני היודע ודאה אותן ששחטו כוונתן וכו' ואינו
 שחיטתן כשרה פי שאינו יודע אצלנו ששחט בינו לבין

קלה להתנועע ועוף אעפ"י שהוא קל בתנועתו לא החמיר בו כפרנסו כמו כבהמה דקה והטעם מפני שאין כח חיותו גדול לפי כמעט חולי אפס פחו ואם תקף חליו עד שקרוב ללמו לא היה לו כח אפי' לרפוף בעינו או לכשכש בזנבו ולפי אם לא רפוף אלא בגופו ולא כשכש אלא בזנבו הוי פ פרכוס וכשר ואי זו היא מסוכנת כל שמעמידן אותן ו ואינה עוסדת אפי' אוכלת היטב וכת' הראב"ד ז"ל לא שמעמידן אותה פידים דהיא אפי' עוסדת לא כלום היא עמידתה דמעשה עין בעלמ' היא אלא שמעמידן אורחות בגערה או כמקל ואם עוסדת מתרת וכל שהיא בחזקת בריאה ואעפ"י שאין בה אחת מכל אלה שאינה מפרנס כלל סותרת

דין איתו ואת בנו קי

אותו ואת בנו אמיר לשחוט ביום אחד מן התורה וכן בנו ואותו ואין חייבין אלא על שחיטת השני

ואם שחט האחד ובא חברו ושחט השני השני חייב ושנים שלקחו שתי בהמות זה האם וזה הבת הלוקח ראשון שחט ראשו והשני יסתי על למחר ובד' פרקי בשנה המוכר בהמה לחברו צרי' להודיעו אמח מכרתי לשחור בתה מכרתי לשדוף ואלו הן ערב יט' האחרון של חג וערב יט' הראשון של פסח וערב עצרת וערב ח' והטעם לפי שהדבר ידוע בזככיב אלו שהלוקח דעתו לשחוט ואם לא יודיעהו שכבר מכר האחת סתתלה לשחוט זה השני לא ידגיש כלל וישחוט ונסעא שזה המוכר לא הודיעו ועובר משום ולפני עור לא נתן שכשול כי באמת כל פרקים אלה דרך העב להרבות ב בסעוד' ערב יט' האחר' של חג להראות שהוא רגל חביב בפני עצמו ועוד משום דאפרי' מי שלא חג ביט' האחרון של חג שוב אינו חוגג והיה דרכן להרבות בשמחה ועיט' ה הראשון של פסח משום חגיגת ארבעה עשר שיהיה דפסח נאכל על השבע וערב עצרת משום כבוד יום מתן תורה וערה לסימן טוב לכל השנה כדאמרי' סימנא מלגא היא ואם ימכור יום או יומים לפני אלו הוימי אינו צרי' להודיע אפי' ימכור שתיהן ביום אחד

והרם במזל כח' שאם יש רוח ביום שאינו צריך להודיעו חל' כדא' בשדאזה זה שלקח אחרונה נחפו לקמרה והיה בסוף היום שחוקתו שהוא שחוט עתה אבל אם הירד רוח ביום אינו צריך להודיעו שפא לא ישחוט ער' למחר והגיה עליו הראב"ד ז"ל על זה ודעת הר' יצחק ז"ל פשו הרם במזל וכן דעת הר"ף ז"ל אלא שכת' וצע' בחולין יסת' הר' יצחק ז"ל אבל המוכר האם לחתן והבת לכלה אעפ"י שיש רוח ביום צרי' להודיעו כי בידוע ששניהם שודיטין ביום א' יום אחד האסור באותו ואת בנו היחס הולך אחר תלילה כיצד הרי ששחט האחד בתחלת ליל ראשון לא ישחוט השני עד תחלת ליל יום שני שחטו בסוף יום ראשון קודם בין השמשות ש שחט השני בתחלת יום שני שדפו בין השמשות של יום שני לא ישחוט השני עד ליל שלישי ואם ש שחט ביום שני אינו לוקח וכל אסורי איתו ואת בנו אינן אלא לחייב השוחט אבל הבשר מותר לעולם באכילה אחר

גאונים וחכמים שפסקו שכל דבר שמגדל צמחים סכסין בו ואעפ"י שאם זורעין בו אין מצמיח אבל אפר ושחיקת חוב אעפ"י שאם זורעין בהן אינן מצמיחין ואינן מגולין צ צמחים סכסין בהן לפי שהכתו הוציאן מכלל שאר הדברים וקראן עפר וכת' הראב"ד ז"ל האי דאמרי' היה מהלך בשדבר ואין לו עפר לכסות לאו למימרא שאם יחפור שם מן העפר אעפ"י שהיא ארץ מלחה וזורעין בה ואינו מצמיח שלא י יוכל לכסות בו דכיון דמגולת צמחים היא היכא שצמחו בעפר אחר ראוי לכסות בו עכ' ועוד הביא הר"ף ז"ל אמר רבא בשכר שאם אבריהם ואנכי עפר ואפר זכו בניו לשתי מצות בעפר ואפר אפר פרה ועפר סוטה ובעל בגמרא וליחשיב נמי עפר כסוי ומשנה מצוה איכא הנאה ליכ' כלל באפר פרה ועפר סוטה יש הנאה אפר פרה משהרת אטמאי ועפר סוטה משהרת אשה לבעלה אבל בעפר כסוי ליכא ת הנאה כלל וכת' הר' דוד בר לוי ז"ל לפי דרכו למדנו שאין כ כסוי הדם מעכב הבשר מלאכול דאלו היה מעכב הבשר ה התם נמי איכא הנאה שמתיר הבשר לאכילה אלא לאו שם דאינו מעכב עכ' טעם למה זכו חיה ועוף לכסו' דמן יתיר מבהמות לפי כשהפילה רבקה ארץ עצמה מעל רגמל כ כשראתה יצחק נשירו בתולותיה והיה יצחק חושד לאליעזר שבא עליה וכפר לו הענין כלו שנאמ' ויספר דועבד ליצחק וחביאו אל המקום שנפלה והראה לו דם הבתולים כי באתה חיה אחת ושמר אותו שלא לקקוהו כלב' ושאר חיות השדה ואית דאמרי' דאריה היה שבא ושמר אותו ולכ' וכת' כל חיה הנאכלת לכסו' דמה' ועוף נמי זכה לפי שלמד לקיין לקבור הכל אחיו כמו שמפור' בתנחומ' עכ' וכשמכסה לא יכבדו כרגליו אלא בידו או בסכין או ככלי כדי שלא ינהג מנהג כזיון פסצות ויהיו כזויות עליו שאין הכבוד לעצמן של ס מצות אלא לסי שצוה בהן כד' וך היא שד' צילנו מלמשש בחושך וערך אותן נר לישד המעקשים ואור להודל נתיבות הידוע' וכן הוא אום' נר לרגלי דבריך ואור לנתיבותי בירך ודמנא דסייע בהדן' אכתוב משפטי השוחט את המסוכנת אעפ"י שלא הביאו הרם במזל במקום הזה

דין השוחט את המסוכנת קט

השוחט את המסוכנת אחר בהמה דקה ואחר בהמה גסה צריכות פרכוס אחר השחיטה ביד או כרגל או שתכשכש בזנבה בהמה דקה שפטיטה ידה ולא ה החזירה אסרה שאין זה אלא הוצאת נפש בלבד אבל כרגל בין פטיטה ולא כפפה בין כפפה היא פטיטה כשרה שהרגלי' כבדים אל הבהמה לפי שחם רחוקים מן הלב ומן הדאש וסאמה גסה שאכריה כבדל עליה אם לא היה מעט חיות בה לא היה לה כח לא ביד ולא כרגל לא לפשטו ולא לכפוף ל לפי בין ביד בין כרגל אם פטיטה אעפ"י שלא כפפדו או כ כפפה אעפ"י שלא פטיטה כשרה וכת' הר"ף ז"ל דמסוכנ' שהיו' ידה פשוטה וכפפה לא נתכרד ברכי' הר"ף ז"ל ונראה לומר דהלכת בהא כשמואל דשדייה ומוסיף הוא על דברי הרב עכ' וחיה אפי' גסה הרי היא כבהמה דקה לפרכוס לפי שהיא

לא היה בדיעבד מתחלה לשחוט הבהמה ודאי צריך לחזור
ולברך דמלך הוא ולא מבעיא האי נמלך דאפסיק בכח
אלא אפי' לא אפסיק בכסוי אלא דשח' תרתי או תלת גופות
והודי אייתיו לקמיה אחריני דלא הוה דעתיה עלוהו מעקר
ודאי הודי מברך איחייבה בתריתא לא שגא אי שחיש קודם
כסוי קסא לא שגא כסוי מעקרא אבל מס' אי בעי מכסה
מעקרא לדסא ואי בעי שחיש על ההוא דסא קסא ואי
כסוי ליה להווא דמא מעיקרא כיון דדעתיה למשחט פיד
ההוא עוף או חיה אחרינא ולכסויה לדמיה לא הודי ומברך
ברכת כסוי אחרת, אבל האי דאמרי דאין כסוי מפסיק בין
השחיט' ודאי השחיט' מפסיקות בין הכסויין לעבין הברכ'
פעם דמילת' משום דאפש' דשחיש בחדא ידא ומכס' בחדא
ידא וכל הנך מלי בשלא שח ביניהן וכת' הב' הש' ומסתבר
שאם שח בין שחיטה לשחיטה שחזור ומברך דפל שחיטה
מצוה באפי' נפשה היא והוה ליה כשח בין תפלה לתפלה ו
וכשח בין ברכת המוציא לאכילה לחזור ומברך והוא ששח
במלי דעלמא ודבר שאינו צורך המצוה אבל אם שח בדבר
שהוא צורך המצוה אינו חוזר ומברך דומיא דטול בריוך
טול בריוך כראית' פרק כיצד מברכין וכן אם התחיל במצוה
וקודם שנגמרה שח ואפי' במלי דעלמ' כיון שעל כחו יש לו
לגמרה לא הסח הדעת הוא ואינו חוזר ומברך ולפי' כהלל
ובמגלה ובקש' אינו חוזר לראש אלא למקום שפסק ונבי
תקיעת כמי אמרי' שמע תשע תקיעות בתשע שעות כיום
יצא ומסתברא דאינו חוזר ומברך עב' זהו דור בר' לוי זל
כת' ועוד מצאתי ראיה בברכות לא הוי הפסק דהא יקנה ל'
לא הוי הפסק ואע" דמשתי וברוכי פהודי הרדי לא אפשר
כש' הכא דאפשר דשחיש בחדא ידא ומכס' בחדא ידא
אבל שיחת חולין ודאי מפסקא ועברה היא כדאמרינן גבי ת
תפילין שח בין תפלה לתפלה עברה היא בידו וכת' בספר
הישר השח בין שחיטה לשחיטה חוזר ומברך וכת' הב' הג'
זל אבל אם אמ' תן לי עוף זה או הסכין אין זה דאפסק והודי
הוא כמו טול בריוך עב' ובשם הריש זל מצאתי הסברך על
השחיטה או על כסוי הדם ואחר ברכתו קודם שחיתתו או ק
קודם כסויו דבר דברים או עסק עבקים אחרים חייב לברך
על השחיטה או על הכסוי ואם אינו מדבר בין שחיטתו
לשחיטה דיו בברכה אחת כדשנינו בפר' השוחט שחט מאה
חיות במקל אחד כסוי אחד לכלן ר' יהוד' או שחט חיה יכסה
ואחכ' ישחוט את העוף ואמרי' מודה ר' יהוד' לעבין ברכת
השחיטה אינה אלא אחת והגאונים חולקין עליו בשחיטה
שהוא צריך לברך על כל שחיטה ושחיטה שלא אמ' ר' יהוד'
אלא לעבין כסוי בלבד עב' דם שנתערב במים אם יש בו
מראה דם חייב לכסות ואם לאו פטור מלכסות נטעם ביין
או בדם בהמה דואין אותן כאלו הם מים אם אפשר שיראה
הדם שחייב לכסותו בשעור זה אלו היד' מים חייב לכסות
ואם לאו פטור מלכסות כסוהו ונתגלה פטור מלכסות פעם
אחרת כסותו הרוח אינו חייב לכסות וכת' הר' יצחק זל אך
אם נתגלה אחר כן חייב לכסות דם ונתנו ושעל הסכין אם
אין שם דם אלא הוא חייב לכסות וכת' הר' טאיר בר' נתן זל

דאין צריך לגרוז משם אלא מכסוה במקומו וכת' הב' הע'
הויכא שיש דם מכסוה אותו מקצת דם ואינו צריך לעמוד
שם עד שיתמצה כל הדם וכסוה אלא משכסוה מקצת הדם
פטור עב' ואם אין רשמו נטר הדי הוא כמי שכתו הרוח
ופטור מלכסות אין חייב כסוי אלא על דם שחיטה הראוי'
לאכילה שנ' אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל לפיכך
השוחט ונמצאת טרפה או השוחט חולין בעורה או השוחט
חיה או עוף שנגמר דינו לסקילה או השוח' ונתגבלה בידו
פטור מלכסו וכן חרש שטוה וקטן ששרטו בינו לבין עצמן
אינו חייב לכסות דם שחיטתו כמה מכס' ובמה אין מכסין
מכסין בעפר בסיד וכגפסים בזבל דק בחול דק שאין היוצר
צריך לנתשו וכשחיקת אבנים וחרסים וכנעורת פשתן דקה
ובנסורת של חרשים דקה וחרסית ומגופה שכתשרה שכל
אלו מין עפר וכן אבל אם כפה עליו כלי או כסוה באבנים א'
אין זה כסוי שנאם וכסוה בעפר לפי' אין מכסין בזבל גם
ובחול גם וקמח וסוכין ומורסן פי' סוכין הוא הנקלט מן
הגפה ומורסן הוא קלפת התבואה כשכותשין אותה עב'
ושחיקת כלי מתכות לפי שאין אלו מין עפר חוץ משחיקת
הזהב בלבד שמכסין בה מפני שנקרא עפר שנ' ועפרו זהב
לו ונא' ער אשר דק לעפר מכסין בשיחור הוא פית
הכבשן ובכחל ובנקיות הפסילים וכאפר בין אפר עצים ב'
בין אפר בגדים ואפי' באפר בשר שנשרף שנא' מעפר טרפת
החטאת ומותר לכסות בעפר עיר הגדחת השוחט צריך
שיתן עפר למטה ואחכ' ישחו בו פרש זל שיתן עפר תיחוח
למטה למעוטי שאם היה קרקע וכל שכן רצוף באבנים או
בגסרים אבל אם היה העפר תיחוח אין צריך להזיז אותו מ'
מקומו כי אם לחמינו בלבד אבל הזמנה כפה מיהא בעי
כדאמרי' פרק השוחט דזמין ליה עפר דכלה פקתא מלוטר
שכותש עפר כל הבקע' אם היה רגבים ואם הוא עפר תיחוח
מזמינו בדבור בעלמא כן פרש זל התם וכן דעת הב' הע'
זל ואחכ' יכסה אבל לא ישחוט במלי ויכסה בעפר ומי
ששחט הוא יכסה שנא' ושפך את דמו וכסוה בעפר ואם
לא כסוה וראוה אחר חייב לכפות שזה מצוה בפני עצמה
ואינה תלויה בשוחט לברו וכת' הר' יצחק זל אבל בעודי
שהוא עמוק במצוה לא יכסה אחר ואם כסה אחר חייב לתת
לו עשרה זהובי' ואעפי' שאין אנו רבין דיני קנסות ממ' אנו
לסדן שלא טוב עשה וצדי לפיים את חברו עב' מצינו רמז
שכל ברכה שוה עשר זהובים שנ' כף אחת עשרה זהב מכאן
ממנו שכל ברכה וברכה שוה עשרה זהב מגופידו דקרא
דידעי' שחייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום והיינו דאם'
קרא אחת סכף ברכות עשרה זהב סמ' והריף זל הביא רד"ש
דבר נחמן בר רב חסדא אין שוחטין אלא בדבר שזרעין בו
ומצמיח ותניא היה מנהלך בסדבר ואין לו עפר לכסות ש'
שורף טליתו ומכסה בו וכתב הר"ז זל אין לסמוך
על מלל המשנה שמגול בו צמחים מכסין בו לפי שיש דברי'
שמגולין צמחין ואם זרעין בהן אין מצמיחין בהן חרדים
במדבר ארץ מלחה וזו היא ששנינו בבבית' היה מנהלך
במדבר ואין לך עפר לכסות וגו' וכן פסק הב' הע' זל ויש

לבקר את החולה אומ' המקום ירחם עליך בתוך חולי עמו
 ישראל ואת דאמרי המקום יפקדך לשלום טעם דמאן
 דאמר המקום ירחם עליך לפי שכולל אותו בתוך חולי עמו
 ישראל והנה הוא כצדכי רבים שהיא סותר ועוד מאחר
 שהלפת פסיקה שגזר דינו של אדם נגזר בהז' ונחתם ביום
 הכפורים אם יתפלל אדם הרי זו תפלת שוא דגור דין דיחיד
 לא מקרע ולכן כוללו בתוך חולי ישראל משום דגור דין ד
 רבים מקרע ומי שאומר המקום יפקדך לשלום אירגא
 במאן דאם יפה צעקה לאדם בין קודם גזר דין בין לאחר
 גזר דין כמ' וצריך לישב באימה וביראה לפי שהשכינה
 למעלה ממראשותיו של חולה שנה' יסעדרו על ערש דוי'
 היו לפניו בקיר חולים ונחמת אכלים מנחם האכלים תחלת
 שנחום אכלים גמילות חסדים עם המתים ועם החיים

דין ודדי שכיב טרע ק"ג

סדר ודוי שכיב טרע כך קבלנוהו מחסידים ואנשי מ
 מעשה מודה אני לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי
 שדפואתי בדרך ומיתתי בדרך יהי רצון מלפניך ה' אלהי ו
 ואלהי אבותי שתירפאני רפוא' שלם ואם אמות תהא מיתתי
 כפרה על כל עונות וחטאים ופשיעים שיעויתי ושחטאתי
 ותן חלקי עם הצדיקים בגן עדן וזכני לעולם הבא רחצפון
 לצדיקי ואם ירצה להאריך ולומר אלהי ואלהי אבותי תבא
 לפניך תפילתי ואל תתעלם מתחנתי שאני עו פני קשה ערף
 ואיך אומר לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי צדיק אני ולא ח
 חטאתי אבל חטאתי אשמת בגדתי וכו' דרשור
 ביררו וטיב הדבר לפרוט חטאי וגם מרו שלא
 נכשל כהן כי אפשר שמתוך כך יזכור הנשכחות ויתהרט
 בהם ויחזור בתשובה שלמה

דין הלכות אבל ושימאת המת ק"ד

מהלך כמזל עם דעת קצת שאר הפסקים זל

מצות עשה להתאבל עם הקרובים ביום ראשון
 שהוא יום המיתה ויום הקבורה מן הגיהנום
 ומשה רבנו עה' תקן שבעת ימי אבלות מאימתי יתחייב
 אדם באבלות משימתם הגולל אבל אינו אסור בדיבור
 מהדברים שאבל אסור בהן עד שיקבר הרגי מלכות שאין
 מניחין אותן ליקבר אעפי שלא נתיאשו מלגנוב אורחן
 מתאבלין עליהן משנתיאשו מלשאל למלך לקברן מי
 ששבע כבוד או שחירו רעה אבל תירו מתאבלין עליו
 משנתיאשו לבקשו מצאוהו אברים אברים אין מונין לו
 עד שימצא ראשו ורגלו או יתיאשו מלבקשו מי שדרכם
 לשלוח המת לסדינה אחרת לקברו ואין יודעין מתי יקברו
 מתחילין למנות שבעה ושלישית להתאבל משיחורו פניהם
 מלוחות הגפלים אין מתאבלין עליהן וכל שלא שחה לין
 יום באדם אפי' מת ביום ליזהו נפל ואין מתאבלין עליו
 ואם ידע כודאי שנילד לשחרש מנמרים אפי' מת ביום
 שנולד מתאבלין עליו כן תשיגה חרשים שנולד מת וכן
 שמה אפי' שמת לאחר ל' יום ומי שיצא מחותך או מסורס

אעפי שכלו לו חרשיו אין מתאבלין עליו והרגי מלכות
 נקברין בקברי אבותיהם אבל הרגי כל אין נקברין בקברי
 אבותיהם עד שיתאכל הבשר ואין מתאבלין עליו ואבל
 אונגין עליהן שאין אנינות אלא בלב כל הפורשים מדרכי
 צבור והם האנשים שפרקו עול המצות מעל צוארם ואינן כ
 נכללין עם ישראל בעשיות חמצות ובכבוד המועדו וישיבת
 בתי כנסיות ובתי מדרשות וחמינין והמוסרי' אין מתאבלים
 עליהן אלא אחיהם ושאר קרוביהם לובשיין לבנים ואוכלים
 ושומרים שאבדו שונאי המקום ובאבל רבתי פר שני כתו'
 אין מתעסקין עמו בכל דבר פי' ואם היה כהן אין קרוביו
 מטמאין לו רבתי בעמיו בעושה מעשה עמיו ולא שפרטו
 מדרכי צבור והריף זל מפרש לה בהלכות טומאה המאבד
 עצמו לרעת אין מתאבלין עליו ואין מטמאין אותו אבל
 עימדין עליו בשורה ואומ' עליו בדכת אכלים וכל דבר ש
 שהוא כבוד החיים אי זהו מאבד עצמו לרעת שאין
 מתאבלין עליו זה שגלה דעתו ואמ' הריני עולה לגן וראו א
 אותו שעלה לראש הגג דרך כעם או שהיה כצר ונפל ומת
 אבל אם לא גלה דעתו על זה אעפי שנמצא חניק או תלוי
 באילן או מושלך על סיפו או שנפל בראש הגג הרי זה
 בחזקת כל הסתים ומתעסקין עמו ואין מונעים מכנו כל ד
 דבר **פרק שני** דאלו שאדם חייב להתאבל
 עליהן דין תירה אביו ואמו ובנו ובתו
 אחיו ואחותו מאביו ומדבריהם מתאבל אדם על אחיו
 ואחותו מאמו ועל אשתו הנשואה וכן האשה על בעלה
 ואפי' כהן שאינו מתטמא לאחיו ולאחותו מאמו מתאבל ע
 עליהן בנו או אחיו הבא מן השפחה או כן הבכורין אין
 מתאבל עליהן וכן מי שנתגייר הוא ובנו או שנשתחרר
 הוא ואמו אין מתאבלין זה וכן אשתו ארוסה אין מתאבל
 עליה ולא אונן וכן היא לא אוננת ולא מתאבלת עליו כל ה
 הקרובים שאדם חייב להתאבל עליהן הרי זה כתאבל עמה
 בפניהם מדברי מופרי כיצר הרי שמת בן בנו או אחי אביו
 או אחי בנו או אם בנו פי' ואינה אשתו כגון שגרשה חייב
 לקרע בפני בנו ולגנוב אבלו בפניו אבל שלא בפניו אינו
 חייב וכן בשאר קרובים ומתאבל אדם על חמיו וחמורו
 בפני אשתו הנשואה אבל לא על שאר קרוביה וכן דויה מ
 מתאבלת על חמיה וחמות בפני בעלה ולא על שאר קרובי
 הכהן מתטמא לאביו כתר' שמואל מאיורא זל שאין רשאי
 כהן לטמא לקרובו הרג דאמרי לאביו כשהוא שלם ולא
 כשהוא חסר וחרוג חשכין ליה לחסר בכמה דוכתי וכש' אם
 חסר אבר מחיים בין לאחר מיתה זהו יחיאל זל אסר דלא
 מקרי חסר רק בכרי שינטל מן החי וימות ואין הכל מודים
 לו שכל הסוגיא של נזיר מוכחא דאפי' עצם כשיעודה נקרא
 חסר דהס' מתטמא לאביו ולאמו ולבנו ולבתו ולאחיו ו
 ולאחותו אשר לא היתה לאיש אבל אם דויה נשואה או
 אפילו ארוסה אינו מטמא נתגרשה מן הארוסין מטמא
 לה אנוסה או מפותה אינו מטמא לה ומטמא הוא לכת
 מצוה כלומר שאי לו ק' ברין אלא הוא כגון שפגע בכרת
 מושלך בדרך הי' וכן לכו' ואין עמו אחר

שיש שחטה כדאורי ואין האמור אלא לשחטן אבל אם שחט
 האמור ונחר השני או שנחר האמור ושחט השני או ששחט
 האמור ונתבלה בידו ואחר כך שחט השני פטור וכן הדין א
 אם שחט גוי האם שסותר לישראל לטחוט הבת לאלתר כ
 כן דעת כל החכמים ול ואין אמור זה נוהג אלא בכמה מדות
 שהורה ובשור ושה שהוא פרה ובנה או בכשה ובנה או עז
 ובנה וכוונת כל האים אם הנקמה מן המינין האלה ואפי' היה
 הזכר משאר המינין שהורין ומותר לשחוט המעוברת ע
 עובר ירך אמו הוא ואם יצא העוב חי אחר השחיט והפרים
 על גבי קרקע אין שוחטין אותו ביום אחד ואם שחט אינו
 לוקה ואינו נוהג אלא כנקבו שודאי היא אם הבן אבל לא
 כזכרים לפי שאין הדבר יודע אם הוא אביד ואפי' ידע
 בודאי ספק אם נוהג בזכרים והר יצחק ז' סת ומספק לן
 אם חוששין לדוע האב ואם אנו מכירין אותו האב אמור
 לשחטו אחר הבן ולא הבן אחר האב אבל אינו לוק השוחט
 את הפרה ואחכ שחט שני בכיה לוקה שתיים שחט שני
 בניה ואחכ שחט את הפרה אינו לוקה אלא אחת שחט את
 בתה ובן בתה לוקה שתיים שחטה ובן בתה ואחכ שחט את
 בתה אינו לוקה אלה אלא אחת חזק

דין הלכות שלוח הקן

הלכות אם על כנים ושחטה הבשר מותר באכלתו
 ולוקה על שחיטת האם וכן אם מתה קודם
 שישלחנה או שכרחה מתחת ידו או שחטפה איר ושלחה
 שלא מדעתו לוקה ער שישלח מדעתו קצץ אגפיה ער ש
 שלא תעוף ושלחה סכין אותו מפת מדרות ומשהין אותו
 אצלו ער שיגדלו כגפיה וישלחנה ואם מתה קודם לכן או
 שכרחה לוקה וכיצד משלחין האם לוקה בבגפיה ומפריחה
 וכן גמי פסק הדין ז' שלחה וחזר אפי' ל' או ה' פעמי'
 חייב לשלח תיא יטול האם וישלח הבנים שנא' שלח תשלח
 את האב לקח הבנים והחזיר לקן ואחכ חורה האם עליהן
 פטור משלח לקח האב ושלחה ואחכ צד אותה מותר
 ומצוה זו אינה נוהגת אלא בעוף שהור שאינו מוכן בגון י
 יוני שובך ויוני עליה ועופות שקננו בפרדם שנ' כי יקרא
 קן צפור אבל המזומן אינו חייב לשלח כגו' אוחזי ותרגלין
 שקננו בבית וכן אם היו האפרוחין מפריחין שאינן צריכין
 לאכזן אינו חייב לשלח וכן אם היו הביצים מחרוזת או שהיו
 אפרוחין טרפה אינו חייב לשלח וכן שהיה חבץ על הקן
 פטור משלח וכן עוף כסא הרובץ על ביצי עוף טהור
 או עוף טהור הרובץ על ביצי עוף כסא פטור משלח היתה
 רובצת על ביצי טהורין אעפי' שאינן סמיכה חייב לשלח ו
 נאם לא שלח אינו לוקה היתה האם טרפה חייב לשלחה
 היתה האם מעופפת אם אין כגפיה נוגעת בקן פטור משלח
 היתה יושבת בין האפרוחים או בין הביצים ואינה נוגעת
 בקן או שהיתה בצד הקן וכגפיה נוגעת בקן פטור משלח
 היתה על שני כדי אילן והקן ביניהן והאין כל שאלו ינטלו
 גברין תפול על הקן חייב לשלח היתה רובצת על אפרוח
 אחד או על ביצה אחת חייב לשלח וצא הקן על המיכה

או על בעלי חיים חייב לשלח לא נאם בכל עין או
 על הארץ אלא שדבר הכמו בהווח אמור לזכות כביצי כל
 זמן שהאם רובצת עליהם לפי אם היתה רובצת על ה
 האפרוחים או על הביצים בעליהם ושובכו אינן כזוכנין
 ולא קנתה לו חצרו כשם שאינו יכול לזכות בהן לאחרים כך
 לא תזכה לו חצרו בהן לפי חייב לשלח המצו' הזאת מבואר
 מן אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד כי הטעם בשניהם
 לבלתי היות להם אכזרי ולא נרחיק את טעמו שלא יתירה
 הכמו לעשות השחתה לעקור המין אעפי' שהתיר השחיטה
 והנה ההורג האב והבנים ביום אחד או לוקח אותם כהיותם
 רובצים על הבנים כאלו יכרית המין ההוא ומה שאמרו ז'ל
 האמור על קן צפור יגיעו רחמיך משתקין אותו מפני שעש'
 מדותיו של הבה רחמים ואינן אלא גורות העבין כך הוא ש
 שאין התועלת במצד להבה בעצמו ית' אבל התועלת באדם
 עצמו לכניע ממנו נזק או אמונה רעה או טרפה מנונה או
 לזכור הגפלאות והניסים לדעת את ה'

וכן לטון אגדה וכו' מה איכפת לו להבה בין שחוט
 ביהמה ואכל או עוקר ונחר ואוכל כלום אתה מועיל
 או כ' זה אתה מוסיף ומה איכפת לן בין אוכל טהור
 לאוכל טמא זה לא נתנו המצוה אלא לצרף דבריות שנ'
 אמרות ה' אמרות טהורות ונא' אמרת ה' צרופת' הגר
 מפורש בכאן שבאו לום שאין התועלת לו ית' כמחשב מן ה
 המכורה שיצטרך לסאכל בקרבנות ור' יח הקטורה אין ה
 התועלת אלא לנו כן המצוה הזאת להדריכנו במלת הרחמי'
 וכן אמרה תורה לזכור לך וכן אמ' אל' יהו' אם צדקת מה תהן
 לו ואם רבי' פשיעך מה תעשה לו בשלמו הלכות שחיטה
 וכל הנטפל להם מחבור הרס במזל ודעת שאר הפוסקים ז'

דין חלכות בקר חולים

בקר חולים מצוה על הכל מדבריהם אפי' גדול מבקר
 את הקטן ומבקרין פעמים הרבה בכל יום וכל
 המוסקין דרי' זה משוזה ובלבד שלא יטויה וכל המבקר את
 את החולה כאלו נטל חלק מחלו ודקל מעליו וכל שאינו
 סבקר כאלו שופך דמים ונבעשה בתלמיד מתלמידי רבי
 עקיבא שאלה ולא נכנסו חבמי' לבקרו ונכנסו ר' עקיב' ובקרו
 ובבדו את הבית ועל זה אמ' לו החייתני יצא ר' עקיב' וודש
 כל שאינו סבקר את החולה כאלו הורג הנפש ומצינו
 שהבה בקר אבדיהם אבינו כמו שאמ' זירא אליו ואמ' רשי'
 לבקר את החולה וכבקר חולים נצול מדיבת של גהינם שנ'
 אשרי ששכיל אל דל ביום רעה ימלטחו ה' ואין מבקרין
 החול' אלא מי' ג' חלא' ואם קפץ עליו החולי והכביר מבקרין
 אותו מיד ואין מבקרין לא כג' ראשונה ולא כג' אחרונה
 ל' שמתעמקין בהן בצרכי החולה ואין מבקרין לא חולי ה
 העין ולא חולי בני פעים מסגי' שהדבור קשה לה' והכנס
 לבקר החולה לא ישב על גבי המטה ולא על גבי ספסל ולא
 על גבי כסא ולא על גבי מקו' גבוה ולא למעלה מכראשותיו
 של חולה אלא מתעמק וישב לכמה כמראשותיו ומקיש
 עליו רחמים ויצא' בסס' שבת סג' אית דאמרי' כשנבמין ל

חוצצין ולא מביאין התיבה והשדה המגדל וכזורת הקנים
 וכזורת הקש וכזר ומפינה אלכסנדריה שיש לחן שוליים ו
 ומחזיקין ס' סאה בלח שהן כזורים ביבש והן הנקראים בלי
 עץ הבאים כמדה ופשוטי מלי עץ ויריעות
 וסדין ומפץ ומפליצת שהן עשויון אהלים וכן בחמות
 או חיות בין טמאות בין טהורו והעוף שקנן בחלון והעוש'
 מקום לקנן בשבלים פ' חטט ואוכלין שלא הוכשרו
 שאין מקבלין טומאה וירקות המתקיימות בימות החמה
 וכימות הגשמים והסככות והפרעות שהן יכולין לקבל ת
 תקרה בינונית דאלו הן הסככות אילן המסך על הארץ
 והפרעות אילן היוצא מן הכותל ואלו מביאין ואין חוצצין
 בלי עץ שאינו בא במדה מפני שהוא ככל הכלים ומטמאין
 והה' לאדם ויריעה ופשוטי בלי עץ וסדין ומפץ ומחלצת
 שאין עשויון אהלים אלא מתוחים בלבד ואין להם שפוע
 ואין להן כתיים ובהמה וחיה שמתו והאוכלין טמאין ופוסק
 עליהן ריחים של יד ושל אדם פ' שהם בכלל כלי אבנים
 שאמרו למעלה שאינו חוצצין ואלו חוצצין ולא מביאין ס'
 מסכה פרוסה וזבלי המכו והמשפלות והסריגות שבחלונות
 פ' שאם יש חלון בין שני בתים והטומאה בבית אחד מהן
 ואחר מאלו יהא מתוח בחלון זה לסתמו אעפי' שיש כיניחן
 אויר חוצצין ולא יצטרפו נקבי הכריגות לפותח טפח מסכה
 פרסה פ' כגד קודם שיארג המשפלו הם קפופת שמוציאין
 בתן זבל ואלו לא מביאין ולא חוצצין הזרעים והירקות
 שהן מחוברות לקרקע חוץ לארבעה ששנינו ונפת הגרד
 והשלג הכפור והגלד והמלח והקיפץ ממקום למקום ועוף
 ואורח וטלית המנפנפת ומפינה שהיא יטה על פני המים
 קטר את הספינה בכבר שהוא יכול להעמידה וכבש האבן
 על גבי הטלית מביאין הטומאה ואם לאו אינן מביאין ו
 וטחור וארוכה שהיא באמצע הכית בין יש בה פותח טפח
 טומאה כגד ארוכת הבית טהור טומאה בבית מה שכנגד א'
 ארובה טהור עכל הר' יצחק זל ספר הר' יצחק בעל הסנהל
 ז' מעשה בא לפני הר' שמואל על שני בתים שהיו לפניו וז'
 מוז והיה חצר אחד ביניהן והיה חמת בפנימי ושאלו אם
 היה מותר להיות בהן בחיצונה והיה הרב רוצה לאסור משל
 טוף טומאה לצאת בעד החיצונה הכא נמי אמרי גבי זיז
 שלפני פתח הבית שטמא בשביל זה ויש שרצו להקשות
 לו אם היאך יכול לעבור בהן דרך פתח בית הקברות דכמו
 ק איכא סוף טומאה לצאת ואינה קושיא דטמא לא
 יוצאנו דרך סם אלא יקברנו ר' מאיורא הראה לר' ה'
 נגאל שאין מהן מותר על סוף הטומאה לצאת ואפי' תחת
 החיץ ועל אסקופת פתח יכול לעמד ובלבד שלא יהיה
 שם חדר פותח טפח להביא הטומאה עב' בספר הידיאט
 סוף חרב הוא כחלל ואפי' נטמא באהל חמת וכל שכן אם
 נגע בו הילכך צריכין כזנים להזהר שלא ליטמא לחרב ש
 שטמא למת בין כמגע בין באהל עב' מהן שנכנס בבית
 הקברות או לאהל המת כשנגה ואחר שידע התרו בו וקפץ
 וצא פטור ואם ישב שם כדי השתחואה לוקה ומת תופס
 לאמת שלו לטומאה ובהן שנכנס לתוך ד' אמות שלו פ'

מכין אותו ממת מדרות וכן אם נכנס לבית הגרם אבל מותר
 לו ליכנס לבית הפרס לדבר מצוה כגון לילך לישא אשה או
 ללמוד תורה ואין שם דרך אלא הוא וכן אם שטמא
 בטומאת מדבריהם לכבוד הכריות כגון אם הלך אבל לבית
 הגרם הולך אחריו לנחמו שם וכן מדלגין על גבי ארנות
 של מתיים לקראת מלכים ואפי' מלכי גוים שאם יזכה יבחין
 מה בין מלכי ישראל למלכי אומות העולם וכן כל כיוצא ב
 בזה וכן מתטמא בטומאת של דבריהם לדין ולערער עם
 הגוים מפני שהוא כמציל מידם וכל כהן הפתטמא כמזיד
 לוקה כהן שנטמא וחזר ונטמא והתרו פו על כל פעם לוקה
 על כל כ' כ' הר' יצחק זל זל ועל הגוסס פסקו הג' והר"ף זל
 שמ' תר הכהן לעמד עליו עד שתצא נפשו אכן הר' אליעזר
 ממיץ יגדולי איורא היו אוסרין מהן שנכנס בשדה תיכרה
 ומגדל ובא חברו ופרע המעזיבה מזה אביעא לן צר' שהיה
 למלקות ולא אפשיט ויא' דמלקות ליכא דבשהיה לית בה
 מעשה עב' כהן אבל ואין שם אחר שיעלה לספר תורה א'
 אלא הוא כיון שתקנה היא אינה דוחה אבלות ואפשר ש
 שיעלה ישראל במקומו כס' כ' הבעל המלמד זל זל נאמר
 ונשאל למה החמירה תורה בטומאת מת שהנוגע בנבלת
 או בשרץ יפטר ביומו והנוגע בנת יטמא שבעה ימי כאלו
 מנגע דמת דבר מרוחק והלא קבורת מת מצוה גדולה ער'
 שהקבילה אסרה שמת מצוה דוחה שאר מצות וזה תמה גדול
 ע' שתי מצו' שהן סותרות זו את זו והלא מנגע טמאה גדולה
 וטומאתו חסורה כאלו באה להזהיר האדם שלא יגע במת'
 ועוד צריך להתכונן בחבוב מצות קבורת המת והלא אם
 יקבר הגוף או לא יקבר הכל חולך אל מקום אחד ונשוב
 להשיב על שתי השאלות הקודמות נאמר שחבוב קבורת
 המת הוא לשני טעמים האחד על דרך מרה שוכר וזהו
 שישא אדם פנים למי שנהגה כמי כמו שבא בתורה ללמד
 מדה טובה לא תתעב סצדי כי גר היתה בארצו וכן ראוי
 שלא יתועב הגוף אחר שהנפש גרה בו והלא תראה האדם
 כשיחרב ביתו יחמול עליו ולבו יכאב אם יהיה למהראות ו
 וכן קשה לנפש כשתראה הגוף מתכוה ועל דרך זה אמרו
 קשה רבה למת כמחט בכשר חי והדמיון הוה דמיון
 במצאות הקושי לא בדמותו וכן בא על דרך זה חבוב
 קבורת הגוף ושאר הכבוד הנעשה לו כמותו הוא כחבוב ת
 תשמיטי קדושה שהן נגזין מצדף אל זה שקרובי רגמת
 מוציאין נחמה בכבוד והוא כמו שבא הכתו' לצא לנוד לו
 ולנחמו תחלה לנוד ולכסוף לנחמו והפעם השני הוא ר'
 החוק הצריך לאמונתנו בתחיית המת' כי אלו היו משליכין
 גוף האדם חמת כאחת הבלות היו בני אדם אומרים נמשל
 כבהמה נוסו ולא היו מקבלין אמתת התחיה כמו שדין ס'
 מקבלין עם קבורתו בראותם כי יבגו לו בית וילבישנו
 וכל שכן בראותם כי יקברוהו אצל אבותיו ובני משפחתו
 להיות עתידים לעמוד יחד בני המשפח ולקיים זאת האמון'
 ההכרחית נכת' בתורה פה שבא בקבורת האבות ובקפדתם
 במקום קבורתם ושכבתי עם אבותי ורם זל אברו על זרן
 למה האבות תובעין ופחבבין קבורת ארץ ישראל א'

היה קורא שם בדרך ואין עונה כמס' שמחות אי זהו מה
מצוה כל שהוא צוח ואין בני העיר שומעין את קולו אבל
בני העיר שומעין את קולו אין זה מה מצד' עב' ולעולם הוא
מת מצוה עד שהוא שם נושאי המטה וקובריה אבל אב
יש שם כרי נושאי המטה וקובריה אין זה מה מצוה כמ'
ואשתו הנשואה עשאה זל כמת מצוה לפי שמה לא תמצ'
פי שיתעסק בה כיון שאין לה יורש אלא הוא ואינו
מתעסק לאשתו הפסולה כיון האשה ששמה שמת בעלת
ונשאת לאחד דאחכ' בא בעלה הראשו' שהיא פסולה לשניה'
שניהם אין מתעסקין לה' אבל מתעסק הוא לאמו ואפי'
חללה זמן לבנו ולבתו ולאחיו ולאחותו מאביו ואפי' מסורי
הספקות כיון שנתערבו חולדות או ספק כן תשעה לראשון
או בן שבעה לאחרון וכיוצא בהן או המתגרש ספק גרושין
אי בנט פשוט אינו מתעסק להן ואינו מתעסק לאבד' מן ה'
דחי מאביו ולא לעצם מעצמיו ואין המלקט עצמות אביו
מתעסק לרן אפי' שהשדה קיימת שאינו מתעסק למת'
אם אינו כלו שלם כהן שמת לו מת שמתעסק לו צריך
ליזאר לקברו בסוף בית הקברות שלא יטמא בקברות אחרי'
כשיקבור מתו שאסור לכהן ליטמא אפי' בשעה שמתעסק
לקרבו' ואינו מתעסק לקרובים אלא עד שיסתם הגולל
אבל אחר שיסתם הגולל הרי הן כשאר מתים שאם יטמא ל'
להם לוקח וקודם שיסתם הגולל מצות עשה לכהן להטמא
לקרובים ואם לא רצה להטמא מטמאין אותו בעל כרחו'
כדא' בזכרים שהוזכרו על הטומאה אבל הנקבות הכהנות
שאין מוזהרות על הטומאה אינן מצוות להטמא לקרובים
אך הרישות בידן כשיא שמת הכל מתעסקין לו ואונבין ע'
עליו לפי שהכל חייבין בכבודו עשאהו כמת מצוה כהן
קטן הגדולים מוזהרין שלא יטמאוהו אבל אם בא ליטמא
מעצמו אין בר מצוין להפרישו אבל אביו צריך להדריכו ו'
ולחנכו בקדושה וכזן הנוגע כמת או המאהיל או הנשוא'
את חמת או שאר הטומאות הפורשות מן המת או שנכנס ל'
לאהל טמא שנכנס ל' הטומאה אפי' שהטומאה עצמה
בדבר אחר או שנכנס בבית הקברות לוקח והגויים אין
מתעסקין באהל וקבורתיהם טהורים ומותר לכהן ליכנס שם
ולרדוף עליהן ואינו אסור עד שיגע בטומאה עצמו או
ישאנה וזה יצחק ז' אומר וז' וצריך לכהן לזוהר מלמא
בקברי גי' ובגוי' לא מבעיא ד' כנגע ובמשא יטמאו ל'
למלי' ע' למא אלא אפי' באהל מטמאו דאין חלכה כר שמעון
אלא כמתם משנה דמדות הגוי' טמאים ע' עוד ס'
ז' ח' וטומאת אהל שהוא מוזהר עליה צריך לזוהר ש' יא
יאהיל בגופו או בידו על המת או על אחת מאבריו וכן לא
יגע בדבר המטמא כנגע ובמשא ולא ישא דבר המטמא
כנגע ובמשא ואילו הן המטמאי באהל כזית מן המת כזית
נצל פי כשר שנמחו ונקדש דאם אינו נקדש אינו מטמא
שלא בא מן הבשר ומלא תרדו רקב וזה אינו מצוי בינינו
שלא יכול להיות אלא כנקבר ערום בארון של שיש והשדר'
והגולגולת ואבר מן החי ואבר מן המת שיש עליהן בשר'
כראוי ורחב בנינו ורחב בנינו פי רוב בנינו בגובה האדם

שתי שוקיו וידך אחד ורוב סינינו פי קכה אברים ורוב
עצמות ורביעית דם ודם תכסה מטמא מדרבנן זאי זהו
דם תכסה צלוב שדמו שותת ומצא תחתיה רביעית דם'
וכל אלו מטמאין גם כנגע גם במשא חוץ ממלא תרדו רקב
שאינו מטמא כנגע ואילו מטמאין כנגע ובמשא ואין מ'
מטמאין באהל עצם משעורה וארץ העמים ובית ד' הפרס ו'
ואבר מן החי ואבר מן המת שאין עליהן בשר כראוי והשדר'
והגולגולת שחפרו וחסרון השדררה לר' ברי' בה חוליא אחת
ובגולגולת כסלע והרבה נקבים קטנים מצטרפין לכסלע'
הגולל מטמא כנגע ובאהל ואינו מטמא במשא פרש'
גולל זה כסוי הארון דופק זה שהגולל נשען עליו ורת ז'
פי המצבה זהו הגולל והאבנים שהיא נשענת עליהן קדיין
דופק וטהורין וכהן אינו מוזהר על זה ולא על כלי מתכות
ששפגן כאת דתביא כל טומאה שאין הנזיר מלח אין הכהן
מוזהר עליה וז' שים טומאה והנוגע בקבר מתום שיש בו
חלל טפח על טפח ברום טפח הנוגע מן הצדדין טמא ואם
אין בו כשיער הזה טהור רק כנגד הטומאה שהיא בוקע'
ועולה בוקעת ויורדת

והיבא שהיא פתוחה כיון קבר שהוא פתוח וכן בית
דאהל שיהן פתוחים ויש שם חלל טפח מותר לכהן ליכנס שם
ולעמד עליהן או תחתם ופרי' בל מאיר ז' סתוך המשרי'
חלוקי חלונות המביאין טומאה בין בית לבית וכין ביה'
לעליה אם הוא עשוי לשמש תשיש שיש בו טפח על טפח
מדיכע מביא טומאה ואם סיגו כל שהוא אינו מביא והוא
שמעטו בדבר שאינו מקבל טומאה ומבטלו ואם מבטלו
צריך שיסתם כל החלק וזו חוצץ וחלו' העשוי לאורה בירי'
אדם גלוי שעורו כפיכריון האצטלקי שהוא כסלע מדנית'
התחיל לסתמו ולא הספיק לגמרו אם נשתייר אצבעיים
כדוחב גדול מביא טומאה פחות מכן הרי זה כסתום ואינו
מביא טומאה וחלק שנעשה שלא על ידי אדם שעורו
כמלא אגרוף של בן כשיח והוא כראש גדול של כל אדם'
וחלק העשוי לאויר לשמור גנות ופרדסים שעורו כמלא
סקודו סתם המת בבית ולו פתחים ורבה כ' טמאין פי'
אם יש דבר כולט כנגד הפתח לפני הפתח טמא סגני שסוף
טומאה לצאת כפתח אחד סוף נפתח אחד סוף הוא טמא ו'
ז' ב' טהורין חשב להוציאן באחד מהן או בחלקו שיש בו
ד' על ד' הציל כל הפתחים אפי' חשב משימות המת לר' ברי'
כה ואפי' למפרע ואם נושא על כתפו מק' שיש בהקפו פ'
טפי' ישמר שלא יאהיל צדו האחד על המת ומדרבנן כל ש'
שכמת טמא חוץ מן הסנים והשער והצפורן שלא כמקום
חבוך טהורין הא בשעת בחביון הכל טמא האשה שמת
עובדה ונפתח הרום עד שנראה ראש הנפל בפיקע של ש'
שתי וערב פי פקציות של מטמא הבית טמא וכן המפלת
שליה הבית טמא ושדה שנאמר בו קבר אסור ליכנס
לתוכו וסדורות תגים שישו בהן מ' ז' אסור ליכנס לתוכן
מן הדין אך יש בינינו חזירי' ולכך נהגו להזיקם בנהיה'
וכפר' ח של מסכת אהלות קאמ' שנינו אלו מביאין ולא ח'
תוצצין תוצצין ולא מביאין תוצצין מביאין ואלו

וכשמגיע לתמיד מספרי כבוד אל וקדשתו אימר לאל אשר שבת וכו' ואבו לא כן נהגנו. ויום שביעי לאכל מתפללין בביתו ער סדר קדושה והולך לבית הכנסת. אך אם יפסיק רגל השבעה יצא עיט' במנחה לבית הכנסת ואם בא לו בחג הסוכות אינו מקיף כה שעבא לא היא ולא היושבין עמו. ואם יצא בשבת אינו מתפלל בביתו. ויום שביעי בצאתו מבית הכנסת הולך לבית הקברות. ואם יום ז' ברח אינו הולך לבית הקברות וכן לקטן. כל זה נהגין בעיר נרכונה. המת ביט' ראשון אם יקבר בו ביום שמועסקין בו עמסין ב בטלטולו מתעסקין ישראל ורוחצין אותו וכת' רבנו יחיאל ז' שנושאין אותו לבית הקברות ביט' ראשון מתוך שהיתר' הוצאה לצורך וכו' ויש כתבו ובלבד שיהיה קצת צורך וכו' יש בו צורך. אבל ונותנין אותו לקבר ואין אומר צדו הדין וביט' שני אין אומרין צדוק הדין. וכשמט' בליל יט' שני מ' משכימין וקוברין אותו למחר קודם תפלה. וכשמט' ביום קוברין אותו. חד אכילה. אך בחולו של מועד אומרי צדוק הדין כאחד וקורעין. והוף ז' כתב דאין נוהגין אנינות ולא קריעה בחולו של מועד. וציע' מספר הרמ' בסול. אבל ה האשל הגדול רשיו ז' כתב דין אנינות בחולו של מועד וקורע קריעה כמו הירושלמי וכן נמי כתב הרמ' נצ' שקורעין בחולו של מועד. ובשמועה רחוקה קורע על אביו ועל אמו לעולם וכן נמי דעת הרמ' נצ' ואם מת לו מת בדגל מתחיל להתאבל מן המנחה ולכעלה ביט' האחרון ועלה לו למנח' ז' וברח' ויום הפורל אין מבטלין קרובה בסדר היום אפילו יהיה שם אבל או אפילו מת בו ביום. ואם יש מת בשבת אין אומרי צדוקתן ולכער היולד אחר מיתת האב הופכין כפת השער בשער המילה. ומבטלין תלמוד תורה להוצאת המת אם אין לו כל צרכו אבל אם יש לו כל צרכו אין מבטלין. ודומל שאין ב שתעסקין בתלמוד תורה חייבין להתעסק עם המת. ואחרי הקבורה המלויך את המת אדם לו לך בשלו ונפלין על קברו ונוטקין הקבר ועפרו דרך כבוד המת דומת מה שאמר בנמי מאן יהיב לן מעפריה דרב ושמאל ונמלינהו לעינין. וכך אמרו עפריה דרב הוה יחבי לאשתא בת יומא וכל זכן שמת בעיר אפורין בעשיית מלאכה ער שיקבר אם אין לו מתעסק בצרכיו. ותלמיד חכם שמת אפילו היו עמו ששים רבוא מ מבטלין תלמוד תורה להוצאתו. ומנהג לשפוך כל מי ש שאובין שבשכונתו. וטעם המנהג לסימן שידעו הכל שיש בו מקה' מת ולא יהיה מודיע בפח ויהיה מוציא דבה שעליו אמר הכתוב מוציא דבה הוא כמל'. ויא' כי הטעם לפי ש שכל אך המת מפיל במים טפת דם המת. וכשיצאין מב' הקברות תולטין עשבים בצדודי עפרם וזוקקין על ראשן דרך צער על דרך וירוקו עפר על ראשיהם. ואחכ רוחצין ידיהם ואומר ידיו לא שפכו וכו'. כפר לעמך וגו' ער בקרב עמך ישראל. והמנהג בתלישת העשבים עם העפר ורוחצין הידים במים זכר לטהרת טהאאת מת שהיא באזוב ואפר פיה וסיק' כתו בהריאג ז'. ומה שנהגו לקנח ידיהם לבתר דקברי מתא אין שרש ידוע אצלו לזה. ואפשר שנהגו ל

להפסיק מדבר מיתה. ומה שנהגו לזרוק צדוקת כתב קריש והטעות בידם וטעו בקצוח העפר. ומה שיחצו ידיהם קוד' שיכנסו לבתיהם אמר רב פלטוי זל שאין לו עקר מיהו שר' למעכר. ורב נחשון גאון זל כתב שלא נהגו אלא נושאי ד' המטה. ולי נראה נהגו העם קצוח עפר ורוחצת ידיהם לומר שלא להשתבח דבר זה ולקחו עפר במקו' אפר. ואחכ עשין מעמדות כדי שיפסקו מן המלויך הרוחות הרעות שלוו ארץ המת. האבלים כשקורעין קורעין את בנדיהם ומעומד' ושעור הקרע טפח. ואין צריך להבדיל שפת הכנר וקורעין בין ביד בין בכלי ומותר להכניס ידו ולקרוע בצנעה ואינו חייב לקרוע אלא כנר עלין בלבד. וכל ז' ימי אבלות הקרע לפנים ואם בא להחליף מחליף ואינו קורע קרע אחר דקרע שאינו כשעת חמות אינו קרע. ועל אביו ועל אמו קורע עד שמגלה לבו ומכרי' שפת הכנר ואינו קורע אלא ביד ומכחל בפני כל העם וקורע כל הבגדים שעליו ובגד הזיעה הדבוק לבשרו אינו מעבב ואם בא להחליף קורע כל שבעה. וכתב הרמ' נצ' ואדם שאכל על אביו ועל אמו אם יש לו בגד שבת מותר ללבשם אחר ד' שבועות אבל אין לו לעשות בגדיים חדשים תוך שינתו אלא אב' שמצוה לאחר ללכשן ב' או ג' ימי האבל מותר לאחר ד' שבועות. הן ללבוש הן לעשות ד' חדשים אלא שאין מנהג. וחולץ כתפו ומוציא זרעו מן ד' החלוק ער שיתג'. ה כתפו וזרעו וחולך כך לפני המט' ועושה ער שיקבר ואחר שיקבר אינו חייב לחלוץ. וכתב הר' יצחק אל' החלוץ כתף לא נהגו עתה. וקורעין לקטן כפני עברה נפש. וחולה שנית לו כת אין כקורעין לו ואין מודיעין אותו ומשתקין רבשים כפניו כדי שלא תסוף דעתו עליו. וקורע אדם על חמיו ועל חמותו מפני כבו' אשתו וכן היא על חמיה ועל חמות' מפני כבוד בעל'. כי שאין לו חלוק לקרוע וזוהמן לו חלוק תוך ז' קורע לאחר ז' אינו קורע ועל אביו ואמו קור כל ל' יו' האום לתברח השאלוני חלוקך ואלך ואבק בו אבי שהוא חול' ומצאהו שמת קור' ומצאהו ומחזי' לו חלוקו וניתן לו דמי קרע ואם לא הודיעו שהוא מכפר חול' הרי זה לא יצע בו. פי שהיה לו חולה בתו' ביתו וכתעלף וכסבור שכת וקורע ואחכ מת אם בתוך כדי דבור אינו חוז' וקורע ואם לאחר כדי דבור חוזר וקורע. וכן מי שאמר לו כת וכסבור שהוא אחיו ונמצא בנו וקרע אם בתוך כדי דבור אינו חוזר וקורע. ואם לאו חוזר וקורע.

שמתו לו מתים הריכה כאחד קרע אחד לכלן ואם במללן אביו ואמו קורע על כלן קרע אחד ועל אביו ואמו קרע אחד. מי שמת לו מת וקרע עליו ואחכ מת לו מת אחר אם בתוך ז' קרע קרע אחד לשני ואם לאחר ז' מוסף על הראשון כל ש שהוא. מת לו מת שלישי איר' שבעה של שני מוסף כל שהוא וכן מוסף וחולך ער טבוח'. הגיע לטבוח כרהיק' ג' מצבעת וקורע נתמלא מלפניו ומחזירו לאמוריו נתמלא מ מלמעלה והפכי מלמטה. אמרו לו מת אביו וקרע ואחכ מת בנו אחר ז' חוסף התחתון מתאחה והעלין אינו מתאחה. אמרו לו מת בנו וקרע ואחר ז' מת אביו אינו מוסף אלא ק

אמר פלוגי דברים כזו צותלך לפני ה' בארצות החיים
נמצא שהכונה היא לאמונת התחיה ולחוק האמונה רחוקה
אמר עתידין צדיקים שיעמדו בלבושיהן ולא על כל אדם
אמר רק על הצדיקים ועל תדרך הזה היא הקצודו ברוב
כבוד גופות המתים ולפי שלא יתעה האדם ברוב הכבוד
הנעשה למת ושלא יעלה בלבו כי הוא המכוון באדם אמרה
תורת שהנוגע בו יטמא זימים להשיג הכונה לדעת כי לא
בשוקי האיש ירצה כי אין הרצון הראשון בנוף כי אם כנפש
הנשואת ועונה מכפר השם באחרית ולא יעור כל חמתו ל
לכלות הנפש לפי שפכת העונות היה הגוף והוא נושא
העונות לשאל תחת' שהם הטמאו' כנפש באמת כמאמר
הכתוב אל תטמאו בכל אלה כי בכל אלה נטמאו הגוים וגו'
ולכן הנוגע בו יטמא זימים לדעת ולהבין שמגעו היה בכלי
טמא ולפי אמונה זו נהגו לומר בשעת הקבורה והוא רחוק
ודיע והבין כי לפניו בא ויזכור כי בשר המה רוח הולך לא י
ישוב והוצרך לומר בו ולא ישוב בטבע עד עת התחיה
שישיבהו השם כנבחרתו כדרך שאר הנפלאות עכ' עוד
טעם אחר על עבין טומאת המת שהפליגה התורה בעבין ט
טומאתו ידע כי עבין הטומאה עבין בזוי והטמאת
הדבר כל זה להראות שכל מה שנתקד הגוף בעד נפשו בו
לא נתקד רק לכבודה אשר תשכון בקרבו אך אחרי הפרדה
מפניו יחשבוהו ככלי אין הפך בו כמ'
מצות
עשה של דבריהם להתעסק בכל צרכי הקבורה
ולהוציא המת ולשאת אותו על הכתף ולילך לפניו והו
הכנה אשר נהגו בו ישראל במתים ובקבורה הוא שמאמצין
עיניו של מת ואם נפתח פיו קושרין לחייו ומדיחין אותו כ
כדי להעביר וזהו חזקו שלא יקוצו העם בפלטולו וטחין את
ראשו בביצים טרופין בקלפתם וזה הכנה קדום למימן
לפי שהיו מליכי אותו חוץ לעיר ליקב וכדי שיכיוו הקברי
שהוא ישראל עשו בו סימן זה והטעם בביצים שגלגל
הוא שחוזר בעולם ואחר ההרה' פוקקין את נקביו ומלבישין
אותו תכריכין תפורין של פשתן לבנים ומכסין את פניו ש
שלא לבייש את העניים שפניהם מושחרין ברעב והגיסס
הרי הוא כחי לכל דבריו אין קושרין לחייו ואין פוקקין את
נקביו ואין מדיחין אותו על טבורו שלא יתפח ולא סכין
איתו ולא מדיחין אותו ולא מטילין אותו על המלח ולא על
החול עד שימות והנוגע בו הרי הוא שופך דמים וכן
המאמץ עניו עם יציאת נשמה שופך דמים אלא יטהר
פעט טמא נתעלה וכן אין קודעין עליו ולא מספידין ואין
מכניסין ארון בבית עד שמת מי שמתו כוונת לפניו אוכל
בבית חברו אין לו בית חברו אוכל בבית אחר שלו אין לו ב
בית אחר עושה מחיצה ואוכל אין לו רבר לעשות בו מחיצ
מחזיר פניו ואוכל ובין כך ובין כך לא יהיה סמך ואוכל ו
ואינו אוכל בשר ואינו שותה יין ואינו סכרד ואינו מזמן
ואין מביכין עליו ואין מזמני עליו ופסור מקש' וכן התפלה
אין התפלין וסכל המצות האמורות בתורה וכשבת סמך
ואוכל בשר ושותה יין ומזמן ומכרד ופזמנין עליו ומכריכין
עליו חייב בכל המצות האמורות בתורה חוץ מן השמיש

המטה נקבר המת הרי זה מותר לאכול בשר ולשתות יין ש
מעט כדי לשרות אכילה שבמעיו אבל לא לרוות אין
משהין את המת אלא מדיחין מטתו סיד וכל המוחה
מטתו הרי זה משוכח ועל אביו ועל אמו הרי זה מגונה ואם
היה ערב שבת או עיט' או שהיו גשמים מזלפין על מטתו
סותר שלא מהד אלא לכבוד אביו ואמו וכל המליך אר
מתו עובר בלאו אם לא הליכו לכבודו ולהשלים צרכיו ולא
יקברו בתכריכין יקרים שלא לבייש מי שאין לו והמנהג
כשמת המת מתקצין כל הקהל והולכין לביתו ואומ' צדוק
הדין וכשמגיע לדיי האמת קורע האבל ואינו קורע גלמתו
שקורין קפא או גרמישא אבל פושט' וקורע מלביש העליון
ועל אביו ועל אמו קורע אפי' גלמתו והר' יצחק זל כת' שעל
אביו ואמו קורע כל הכנדים שהוא לבוש אפי' לבוש מאר
בגדים ואינו קורע באפרקסותו שקורין קפא או טבארט
והרף זל כת' וכן לא יקריע בחלוק התחתון שקורין קמישא
לפי הערך שפי' דאפרקסותו הוי חלוק התחתון ואפי' באביו
ואמ' דעל ברחו הוא דאמ' דאפרקסותו אינה מעכבת היינו
באביו ואמו לפי הערך שפירש דאפרקסותו היינו חלוק ד
התחתון דאי' בשאר מתים פשיט' דאינו קורע כי אם העליון
והלכה דוחת בישראל כי לפי רמ' והערך צריך קריעה ב
בגדקא בכל המתים ובחלוק שקורין קמישא אין צריך ק
קריעה אפי' על אביו ועל אמו ופי' רבותי אין צריך קריעה
בגדקא בכל המתים וגם אין דין קריע בהן ובחלוק שקורין
קמישא בעי קריעה בשקודע על אביו ועל אמו ואחרי
שהלכה רווחת היא הלך אחר המנהג עב' הרף זל ואחר
הקריעה הולך לבית הכנסת והקהל עמו ואם שעת תפלה
היא מתפללין בבית הכנסת ואין אדם תחנה ולפנצח אבל ש
שיר מזמור אום ואם הוא יים ספר אין אום והוא רחום
בנרכותה עצמה ומקומות אחרים נהגו כשיצאין מן הבית
האבל יוצא ראשון והקריובים והמטה אחריו והרוחצים
נותנין המת במטה ומצייאין אותו בין ידיהם עד שיהא ח
חוץ מביתו וכו' ולין אותו האבל ושאר קרוביו על ספיחה
ואחר כך שאר הקהל ובהנכנס בבית הקברות לוקחין אותו
המטהרים ונושאין אותו עד הגיעם אל הקברים הבאים
לקראתם בהנכנס בית הקברות ובהנכנס לבית הקברו' יש
מקומות שפותחין צדוק הדין ואום אותו דרך הליכתם עד
הגיעם לקבר או קינות או השכבות ואחרי קברם נופלין כל
הקהל על קברו ונושקין עפר קברו ואחרי צאתם מבית
הקברות אום קדיש ואם נקבר בלילה אין אום קדיש ולא
צדוק הדין בבית הקברות ואם נקבר בלוח או בחולו של ס
סודע אום כל הקהל כאחד צדוק הדין ואין מתאבלין על
מת קטן שמת לו ראשון אבל עוסד הוא בביתו עד השבת ו
ושאר קטן מתאבל עליו אבל אין מתפללין בביתו אם הוא
פחות משנה והמתפללין בבית האבל אין אום והוא רחום
ולא תחנה ושיר מזמור ולא דאגי זאת ט' אפי' אכל מתחיל
זבא לציון ואל ולשבי פשע ביעקב נאם ה' ואתה קדוש
וגו' אבל ברוח אום הלל ובמנהג נרכותה שבשבת אין
אום נשמת כל חי ולא ואלו פינו אלא ישתבח ויצד של חול

האשה שהיתה אבילה לא תבעל עד ליום ובשמחת מרעות
 שאינו חייב לפרעה אמור ליכנס בה עד ליום ואם חייב ל
 לפרעה מותר ליכנס בה לאחר ז' מיד ועל אביו ועל אמו בין
 כך ובין כך לא יכנס בה עד יב' חודש ולא ילך בסחורה עד
 לאחר ל' יום ועל אביו ועל אמו עד שיגער בו חבריו ויאמרו
 לו לך מעמנו וכן על כל המת' רצה ממעט בעסקיו לא רצה
 אינו ממעט ועל אביו ועל אמו ממעט ההולך ממקו למקו
 אם יכול למעט בעסקיו ימעט ואם לאו יקנה צרכי הדרך
 ודברים שיש בהן חיי נפש .

מי שהיה בעלה צלוב בעיר או מי שאשתו צלובה בעיר
 אביו ואמו אמור לטכון באותה העיר עד שיכלה הבשר ואם
 היא עיר גדולה כאנטוכיא יש לו לטכון בצד האחד שאינו
 צלובין . יום ז' קצתו ככלו והוא עולה לכאן ולכאן לפיכך
 מותר לכבס ולרחוץ ולעשות שאר הדברים ביום ז' וכן יוכס
 ל' מקצתו ככלו ומותר לספר ולכבס ולגחץ ביום שלשים . מי
 שתכפוהו אביו והכביד שערו נקל בתער לא כמספרים
 ומכבס כסיתו במים אבל לא בנתר ולא בחול ורוחץ כל גופו
 בצונן אבל לא בחמין וכן מי שתכפוהו אביו ובא סכרינת
 הים ומכית השביה או שיצא מבית האמורין או שהיה מ
 סגודה והותר או כיה סודר ושאל על נדרו ומותר וכל דר
 היוצא מטומאה לטהרה הרי אלו מגלחין בימי אבלן הואיל
 ותפק עליהן אבל אחר ולא מצאו פנאי . מי שבא לו שמועה
 שמת לו קרוב אם בתוך שלשים יום אפי' בתוך שלשי עצמו
 הרי זו שמועה קרובה וחייב לנהוג אבלותו ז' וקורע וכונה ל'
 לאסור תספורת ולשאר הדברים ההם שמועה קרובה כיום ה
 הקבורה . מעשה באחד ששמע שמועה קרובה לאחר תפלת
 ערבית בצכו ועדין לא שקעה חמה ולסוף ז' רצה לצאת חוץ
 כי אמר מקצת היום ככלו ואמר לו הרי נע' שזה אינו יכול ל'
 לעשותו לילה ולעשותו יום . אבל אם הגיע השמועה לאחר
 ל' יום הרי זו שמועה רחוקה ואינה נוהגת אלא יום אחד ב'
 בלבד ואינו קורע ונקי' היום ככלו שכיון שנתגבלות
 שעה אחת מן היוב כאלו נדג כל היוב ומותר בשאר היום ל'
 לבעול ולרחוץ ולסוך ולגלח וכן מותר בשאר הדברים ידוע'
 ישב לגלח ואמרו לו מת הרי זה משלים אחר המגלח ואחד ה
 המתגלח מי שבאה לו שמועה קרובה בתוך הרגל או ביום
 השבת ולאחר הרגל או לאחר השבת נעשית רחוקה אינו כ'
 נוהג לאחר הרגל או לאחר השבת אלא יום אחד בלבד
 ונקצת היום ככלו . מי שמת לו קרוב ולא ידע עד שבא אם
 היה במקום קרוב שהוא מהלך עשר פרסאות שאפשר שיבא
 ביום אחד אפי' בא ביום ז' אם מצא מנחמין אצל גדול הבית
 אעפי' שנבערו לעמד הואיל ומצא מנחמין אצל גדול הבית
 עולה לו ומונה עמהן תשלום שלשים יום ואם לא מצא מנ
 מנחמין מונה לעצמו . וכן אם היה במקום רחוק אפי' אם
 בא ביום שני מונה לעצמו שבעה ושלשים סיום שבא . וכן
 אם זה שבא גדול הבית פי' דסמך ביתא עלויה מונה לעצמו
 שבעה ושלשים סיום שבא . ויא' שאם בא תוך ג' ימי שכתי

הדבר דבר האבד ערעה שליח ואסור לקרות בתוך כנביאלי
 ובכתובים ולשנות במשנה ובהלכות ואם היו רבים צריכין
 לו מותר ובלבד שלא יעמוד תורגמן אלא ילחוש לאחר ש'
 שכצרו זה שכצרו לתורגמן והתורגמן משמיע לרבים והר'
 יצחק זל כתב דבקינ' ואיוב ובדברים הרעים שבירמיה או
 בפרק אלו מגלחין יכול לעסוק או קורא במקום שאינו רגיל
 לקרות כמו בט' באב . וכן התיר רבנו יעקב זל בזקנתו כי
 בילדותו אמר . ומצינו בירוש' אבל טזנה במקום שאינו רגיל
 לקרות . וכתב הר"ם נע' ומותר לאבל לכאוב כתבים בשנוי כ'
 בדין חולו של מועד . וכופה כל מטה שיש לו אפי' עשר סטו'
 בעשר בתים ובעשר עירות כופה את כלן ואפי' חמשה אחין
 ומת אחד מהן כופין כלן מטותיהם כלן . והר' יצחק כת' ואינו
 כופה מטתו מפני האומות שלא יאמרו מעשה כשוף רחוק
 עושה עב' מטה המיוחדת לכלים או למיעות אינו צריך
 לביתיה . וכן הודגש אבל מתיר את קברנו . והוא נופל מ'
 מאליו . מטה שנקלטה יוצאין שהרי אי אפשר לכפותה
 זוקפה ודיו . ויושב על מטה כפויה לא על גבי כסא או על
 גבי ארון או על גבי קרקע . וכשיתעטף ראשו עומה מקצת
 הסודר על פיו מעט . וכל ג' ימים הראשונים אמור כשאלת
 שלום . ומי שכתב לו שלום אמור להחזיר לו אבל מודיעו ש'
 שהוא אבל כג' עד ז' מי שנתן לו שלום מחזיר לו וכן ער ל'
 שואל ג' שלום אחרים ואין אחרים שואלין בשלומן עד אחר
 ל' יום ועל אביו ועל אמו עד יב' חודש ואם כשאלת שלום
 באמר קו שאסור להרבות בדברים ולא יאחו תנוק בידו
 שלא יביאנו לידי שחוק . וכן לא יכנס בבית שכחה כגון ב
 בבית התנים ובמשתאות וכיוצא בדין .

ובדברי סופרים זל שיהיה אבל נוהג בקצת דברי אבל כל
 ל' יום . ואלה הדברים שהוא אמר בהן כל ל' יום אמו בתספור
 כהם שאסור כל ז' ברא' באיש אבל באשה סותרת כפילת
 שער איר ז' והאיש מותר אחר ל' . והר' יחיאל זל כתב ומקצת
 היום ככלו ומותר לחתפר ביום ל' מה שאין קן לעגן שמוע'
 רחוקה ל' כ' פני ל' עב' . ועל אביו ועל אמו חייב לגלח שער
 עד שישלח פרע או שיגער בו חבריו . וכת' הר' יצחק שער
 גערה ל' יום אחר ל' יום ראשונים . וכן אמר ללבוש בלי
 לכנים חדשים ומגוחצין כל ל' יום אחד האיש ואחד האשה .
 היו צבועי' ומגוחצי' או שלא היו חדשי' ואפי' לבני' ומגוחצין
 מותר . ובלי פשתן אין בהן משום גחורן ולאחר ל' יום מותר
 בגחורן אפי' על אביו ועל אמו ובשם שמתו סתו' על אביו
 ועל אמו אמור עד שמגיע הרגל ויגער בו חבריו . עב' וכבר
 כתבתי למעלה דעת הר' יצחק ודעת הרף זל . ואמר לישא
 משה כל ל' יום אבל סתו' לארס אפי' ביום חמיתה ומי שמתה
 אשתו אם כבר קיים מצות פריה ורביה ויש לו מי שיטמנה
 ואין לו בנים קטנים אמור לישא אחרת עד שיעברו עליו ג'
 תלים אבל מי שלא קיים עדין מצות פריה ורביה או שקיים
 ויש לו בנים קטנים או שאין לו מי שיטמנה הרי זה מותר
 לארס ולכנס מיד ואמור לו לבא עליה עד ל' יום . וכן

קודע קרע אחר שאין אביו ואמו בתוספת כל הקרע שקודע
אדם על שאר קרוביו שולל הקרע לאחר ז' וסתאחה לאחר ל'
ועל אביו ואמו שולל לאחר ל' ואינו מאחה לעולם האשה
קודעת ושוללת לאיתר מפני הצניעות ואפי' על אביו ואמו
והר' יצחק זל כתב לאחר ז' וכדרך שהוא חייב לקרוע על א'
אביו ואמו כך חייב על רבו שלסוד תורה ועל הנשיא ועל
אב בר' ועל רוב צבור שנהגו ועל ברכת השם ועל ספר תורה
שנשקף ועל ערי יהודה ועל ירושלים ועל בית המקדש כל
אלה הקרעים קודע עד שמגלה לבו ואינו מאחה לעולם א'
אבל מותר לשללן למלך ולקטן לעשותן כסן טולמות שלא
אסרו אלא באחוי אלכסנדר' בלבד וכל הקודע פתו הסלל
מתוך השלל מתוך הלכות לא עשה כלום אבל קודע הוא מ'
מתוך אחוי אלכסנדר' ואפי' הפך הכלי ונעשה שפתו למטה
לא יאחה והלוקח בגד שאינו מתאחה למוכר אינו מתאחה
ללוקח לפי המוכר צדי' להודיע ללוקח שבגד זה אינו מתאחה
והר' יצחק זל כתב ואם ירצה להפוך המלכות אז יוכל להאחר'
הקרע עכ' כל מי שיעמוד עם בשעת יציאת נשמה חייב ל'
לקרוע אעפי' שאינו קרובו ונתנו העולם לקרוע כלמטרה
וכן אדם כשר שמת הכל חייבין לקרוע עליו אעפי' שאינו
חכם וקורעין טפח כשאר אבליים ועל חכם שמת רחל כ'
בקרוביו קורעין עליו עד שמגלין לבס זכיון שהחזירו פניה'
סאתרי הגטע שוללין ומאחין למחר ואפי' על רבו שמת אין
מתאבל עליו אלא אדם אחר או יום המיתה או יום השמיעה
והקודע על הנשיא וביתו צא בו שולל למחר אעפי' שאינו מ'
מתאחה לעולם חכם שבאה שמועתו שמת אין קודעין עליו
אלא בשעת הספרו שזה כבודו אמר רב בעל הלכות זמי
שטעג לצות ביום שמת חכם או ביום שבאר' שמוע'נו
זכור לטובה אין ספגין המת סקבר לקבר ואפי' מכזיז למ'
לסכוכד ואם היה בתוך שדהו ספגו ואפי' ססכוכד לבווי'
ואין קוברין מת על גבי פת ולא ב' סתים כאחד לפי שכוחין
הוא להם ויש נותנין סמך לזה משום אל תסג גבול עלם'
ז' יהוד אדם כל השוכב עמו בחייו נקבר עמו במתו קוברי'
מתי גוים ומתמסין אבליהן ומבקרין תוליהן משז דרסי שלו'
והדאזה את המס חייב לעמד ספגיו ולנהוג לו כבוד ואפי' מת
גוי חייב ללוחמו ד' אמת' מנמה כי בכרד' סגוב השוחש ל'
לכבד פי' ואוכל עמו אמר סג אין חולכין אחר מטמו ונוכל
לומר כש' גוי ידש' אילין דקיימין קמי סתא לא קיימין מ'
מקמייה אלא דגמלין ליה חסדא שם עוסדין מלפני השר'
במ' בית והקברות אין באותין סתן ולא נהגין בזה קלוד'
ראש שאין אוכלין בהן ולא שותין בהן ואין עושין בהן מ'
סלאכה ואין קורין ושונין בהן ולא ילך אדם בתוך ד' אמת'
של קבר ותפלין בראשו וסת' בודיע ולא יתפלל שם וברוחק
ד' אמות מותר וסת' הרס נע ואין שדאלין בשלום ארסי ב'
כבית הקברות אם יש שם מת אבל אם אין שם מת שדאלין
ברוחק ד' אמות עבר הקבר אינו באסר בהנאה שאין קרקע
עלם נאסרת אבל קבר בנין אסור בהנאה והבונה קבר'
לסת אינו באסר עד שיקבר בו המת אבל הטיל בו אפי' נפל

אסור בהנאה והבונה קבר לאביו והלך וקברו בקבר אחר
הרי קבר זה אסור בהנאה מפני כבוד אביו המת אסור בהנאה
חוץ משערד וכן ארזנו ומכריכיו אסורין בהנאה ואין ההוסנה
אוסרת אותן עד שיגעו במטה והקכות עמו וכלי שזורקין
על חמת ועל הגטע והקבר עמו אסור בהנאה אם הגיע לחן
האבל ביום ראשון בלבד אסור להניח תפלין ולאכול
משלו וחייב לישוב על גבי מטה כפויח ובשאר
ימות האבל מותר לו לאכול משלו ולישב גבי ספין או קרקע
ובל הדברים שהאבל אסור בהן ביום ראשון מן התורה
בשאר ימי האבל אסור מדבריהם אסור לפטר ולכבס
ולרחוץ ולשמש מטתו ולנטול הסנדל ולעשות כל אסור'
ולקרות בתורה ולקוף המטה ולעטף ראשו ולשאו לשלוח'
וכשה שאסר בתספור כך אסר לגלח כל שער שיש בו ואפי'
לגלח שפתו ובכלל זה ליטול צפרניו בכלי אבל ליטול בשניז
או צפורן בצפורן נותר וכשה שאסור בכבוס בגדים כך א'
אסור ללבוש כלים לבנים מגוחצין ופתב הר' יצחק זל אבל
חלוק לבן שותר ללבוש אחר ז' סיד אבל העולם נהגו אסור
בדבר חורף כמ' ונהגו העולם ללבוש לאחר שעה אחת קוד'
ל הלבושה מיד אחר ז' מגוחץ פי' לישקאט ואסור לרחוץ
אפי' סקצת גופו בחמץ אבל בצונן רוחץ פניו ידיו ורגליו א'
אבל לא כל גופו ואסור לסוך אפי' סקצת גופו ואם להעביר
הזוהמה מותר כתב הר' יצחק זל האשה מתרת בנשילת שער
לאחר ז' ושורק ראשו במסרק לאחר ז' ואם הוא אסטנים או
שיש לו חטטין בראשו יכול לחוף ראשו אף תוך ז' ופותח'
לרחוץ בחמי משעמדו כחמץ סאאלו עב' לא ישא האמל'
אשה ולא תבשא האכלה אעפי' שאין משמטין מטתם ומת'
להחזיר עם אשתו אעפי' שאסור בגשמיש המטה ואעפי'
שאסור בנשילת הסנדל אם היה בדרך נועל החולץ ובשיכנס
למדינה חולץ מצעליו וכשה שאסור בעשית מלאכה כך א'
אסור לתת ולשאת בסחורה וליך במדינה למדינה בסחורה
כל ג' ימי הראשון אסור בעשית מלאכה אפי' עני המגורם
מן הצדקה סכאן ואילך אם היה עני ערשה בצנעו בתוך
ביתו והאשה טווה בפלך בתוך ביתה ידש' תבא סארד'
לשכנים שהצריכוהו לאכל לעשות ולאכול ב' אחין או ב'
שותפין שהיו בהנות אחת וארע אבל לאחר סתן נועלין ד'
הנות כל שבעה ואפי' דברים הסותרין לעשותן בסוע'
אסור לאכל לעשותן ביד בימי אבלו אבל אחרים עשין לו
כיצד היו זיפיו להפך וכדו לניף ופשתנו לעלות מן המטה'
וצמדו מן היודה שוכר אורז לעשותן שלא יאבדו ומריבצין
לו שדש' משהגיע ענת המים האריסין והחכירין שלו הרי
אלו יעשו כדמין אבל החסרין והגמליים כפרסל שלו והספגין
בספיכה שלו הרי אלו לא יעשו ואם היו מושכרי' או סחוכרי'
סקודס לזמן קצוב הרי אלו יעשו שכיר יוכס אפילו בעיר
אחת לא יעשה לו האבל שהיתה מלאכת אחרים כידו
בין בקבלנות בין שלא בקבלנות לא יעשה הייתה מלאכתו
ביד אחרים בביתו לא יעשו בבית אחרים יעשו וה'
לר דין עם אדם אינו תובע אותו כל ז' ימי אבלות ואם הייז'

חכמים סופדין אותן פמועד ואין צריך לומר בחנוכה ופורים
 ובראשי חרשים ואין סופדין תלמידי חכמי אלא בפניו נקבר
 אסודין בהספר ובתענית ויום שמועתו אפילו דחוקה בפניו
 הוא וסופדין אותו ואין סופדין איתו בים שני לא תעורר
 אשה לויתה על המת שלה ל יום קודם לחג שלא יבא דחוק
 והן דחוק שאין המת משתכח מן הלב שלשי יום ברא במת
 ישן אבל אם מת בתוך ל יום קודם לחג מעוררת שכעת ימי
 חתנות הרי הן כרגל ופי שמת לו מת בתוך ז ימי המשתדל
 אפילו אביו ואמו משלים ז ימי המשתדל ואחכ נוחג ז ימי אבל
 ומוכה שלשים מאחר ז ימי המשתדל הכין כל צרכי הסעודה
 ואפח פתו וטבח טבחיו כדי שיכנס לשמחה ומת לו מת קודם
 שיכנסו לשמחה אם לא נתן מים על גבי הכשר מוכר הכשר
 והפת ונוהג ז ימי אבלות ואחכ נוחג ז ימי המשתדל ואם נתן
 מים על גבי כשר שהרי אי אפשר למכרו מכניסין את המת
 לחדרו ואת הכלה לחופתה ובעל בעילת מצוה ופורש
 ונוהג ז ימי המשתדל ואחכ ז ימי אבלות וכל אותן הימים
 נוהג בדברים שצנענה בשבת לפיכך הוא יטן בין האנשים
 והיא ישנה בין הנשים כדי שלא ישמש מפתו ואין מונעין
 תכשיטי מן הכלה כל שלשים יום היה בכקום שאפשר
 למכור הכשר אעפ שנתן עליו כים מוכר והולך ונוהג ז ימי
 אבלות תחלה היה במקום שאי אפשר למכור הכשר אעפ
 שלא נתן עליו מים נוחג ז ימי המשתדל תחלה ברא בשמת
 אביו של חתן ואמו של כלה שאם יפסידו הסעודה אין לרם
 מי שיטריח להם אבל מת אביה של כלה ואמו של חתן או ש
 שאר קרוביהן נוחגין ז ימי אבלות תחלה ואחכ תבט לחופה
 וינהגו ז ימי המשתדל המלקט עצמות אין אומר עליהן קנים
 וחדו ולא ברבת אבלים ולא תנחומי אבלים אבל אום עליהן
 דברי שבה להקבה ודברי כבושין המפנה ארזנו של מת
 מסקום למקו אם שדו של מת קיימת עוסדין עליהן כשיר
 ואחר עליו ברבת אבלים ותנחומי אבלים וספדין אותו
 אעפ שהעבירחו לאחר יב' חדש ואם אין שדו של מת
 קיימת אין מספדין אותו ואין אומרים עליו ברבת אבלים
 ותנחומי אבלים ואין עוסדין עליו בשודה המלקט עצמות
 אביו הרי זה מתאבל עליהן כל היום ולערב אינו מראבל
 עליהן אפילו צודדין לו במדינו ואין אומרים עליהן קינה
 חסולין עצמות כמקום למקום לא יתנם כדומיקיא ויניחם
 על החמור וירכב עליהן מפני שנוהג בהן כנהג בזיון ואם
 היה מתירא מפני הלסטים או מפני הגנבים מותר סכבדין
 ומרכיבין בבית האבל ומריחין קשרות וכוסות וצלחיות
 וקיתונות ומדליקין את הנרות אבל אין מביאין שם את רון
 המגמר ולא את הבשמים ואין מוליכין לבית האבל המאכל
 שמכדין בו לא כבלי כסף ולא כבלי שיעב וכיוצא בהן אלא
 כבלי נסרים של ערבה קליפה וכיוצא בהן שלא לבייש את
 מי שאין לו ואין מסקין אותן בזכות לבנה ולא בצבועת
 שלא לבייש העבים שאין ינותיתם פדכות ואין שותין
 בבית האבל יותר מעשרה כוסות לכל אחד ז קודם אכלות

לפי שהן קדושים לשם ית' מדבריהם לכתם אבלים כיצד פנחמין
 אותן אחר שקוברין הפת מתקבצין האבלים ועוסדין בצד
 בית הקברות וכל המליך המת עומדין להן שורה לפני שורה
 והאבלים עומדין לשפאל המנחמין וכל המנחמין באים אצל
 האבלים ואיכר להם תנחמו מן השמים ואחכ הויד האכל ל
 לביתו ובכל יום מן ימי אבלות באין בני אדם לנחמו בין ש
 שבאו פנים חדשות בין שלא באו האבל מסב בראש וכל
 המנחמין יושבין על גבי קרקע ואין אומר דבר עד שיפתח
 פיו האבל תחלה וכיון שבענין האב ראשו שוכ אין רשאי
 ליטב אצלו שלא יטריחוהו מת שאין לו אבל לנהם באין
 עשרה בני אדם כשרין כל ז ימי אבלות ויושבין במקומות
 ושאר העם מתקבצין עליהן ואם לא היו עשרה קבועין ב
 בכל יום ויום מתקבצין עשרה פשאר העם ויושבין במקומו
 והמנהג אצלנו להתפלל בכל יום בבית האבל וכשחל ש
 בביעית שלו בשבת משכימין הקהל ובאין לביתו ומביאין
 אותו לבית הכנסת ומתפללין במשפטן אבל תוך ז לא יצא
 מפתח ביתו ואפילו בשבת אבל מתפללין בביתו ובתפלה של
 חול אין אומר לא תחנה ולסנצח ושיר מזמור וגם בתפלות
 ערבית של שבת אין אומר ברכה אחת מעין שבע ולא פמת
 מדליקין רק אחר התפלה פותחין ויכולו ואומר קדי' וכשהרי
 של שבת אומר נטמת כל חי ויוצר של שבת בתוך כונד
 ראש כמו שאומר איתו בשבת איכה ואחר תפלת יוצר
 אומר אשרי ומתפללין תפלת מוסף ואין מתפללין בבית א
 אבל מת אם אינו יוצא בכמה שחיה כן שש או כבן שבע
 וכבר בארנו שנקומות אחרים שמתפללין אם הוא בן שנה
 וכן נהגו בעיר טרבונו וכן אין מתפללין בבית שאין נוא
 אבלים רק תפלה ראשונה הסמוכה לקבורה להניח דעגו של
 מת על דרך מה שנמצא בהנהגת אבל שאר תפלות אין
 מתפללין שם ואפילו היה גדול שיצא במטרה ואפילו רזיו
 שם נשים אבלות שאין עושין דבר זה כי אם לכבוד החיים
 ז י

עמקן ושלום שבעה ושלשים האכל בשלשה ימי ראשונה
אינו הולך אפי' לבית אבל אחר מכאן ואילך והולך ואינו
יושב במקום הכנסת אלא במקום הכנסת ואלא יצא ל
למקום אחר ממתח ביתו כל שבת ראשונה ובאבל רבתי
כתוב והולך לבית אבל ולבית הסודש אבל לא לבית המשתה
ולא לבית הכנסת ואמר בעל ההגה ה'ענין בית הכנסת ה
הרבר תלוי במנהג נהגו להכנס נכנס שלא להכנס אינו נכנס
ולענין אם יוצא מפתח ביתו בשבת כתב בעל ההגה הדבר
תלוי במנהג נהגו לצאת יוצא שלא לצאת אינו יוצא כמ'
עד כתב שם אבל בג' ימים הראשונים אינו יוצא אחר ה
הטטה בג' עד ז יוצא בשכונתו ולא בשכונה אחרת שבת
שניה יוצא ואינו יושב במקומו שלישי יושב במקומו
ואינו מדבר בדרכו רביעית הרי הוא ככל אדם ירושלמי
שבת שלישי חוזר למקומו ויא' שבת רביעי חוזר למקומו רק
אמר התם הלכה כדברי המוסף ימים כלו פי שאומר שבת
רביעי ר' שבוע מס' זמי שאומר שבת שלישי שבת מס' מס'
השבת עולה למנין אבלות ואין אבלות בשב' אלא בדברים
שבצנע' כגו עטיפת הראש ותשמי' הס' ורח' צ' בתמן אבל
בדברים שבגלוי אינו נוהג בהן אבלות אלא נוהג כנעלי
וזקוף הטטה ונ' תן של זכ לכל אדם ואם יש לו בגו יחליף
ולא ילבש בגד קרוע בשבת אפי' על אביו ואמו ואם אין לו
בגד להחליף מחזיר את הקרע לאחוריו וזקפין הס' בעש'
מן המנחה למעלה אבל לא ישפ' עליהן עד שתחש' ובמוצא
שבת חוזר וכופה אותן ואעפי' שלא נשתייד אלא יוכ' אחר
ועושיין כל צרכי הס' בית ראשון כגון רחיצה וטלטול
ולשאת אותו עד הקבר אבל אין חוצקין לו קבר ואין עושיין
לו ארון ותכריכין אלא על ידי גויים ביט' ראשון אבל ביט' ש'
שני נעשה על ידי ישראל ואפי' ביט' שני של רה' ואין דבר
מדברי האבלות נוהג ברה' וביום הכפורים והאר' הגלים
וכל הקובר כתו קודם הרגל או קודם רה' ויום הכפורים אפי'
שעה אחת בטלה מכנו גזרת שבעה נמצא מונה אחר רה'
זיום הכפורים כג' יום ולאחר המסח מונה יל' יום שהרי בטלה
מכנו גזרת ז' ימי הפסח הרי יד' זכן אם קבר קודם עצרת
מינה יל' יום בלבד שאעפי' שאינו אלא יל' אחד הרי הוא רגל
ועולה לז' ימים קבר כתו קודם חג הסוכו מונה אחר החג פ'
ימים בלבד שהרי שמיני של חג רגל בפני עצמו ונמצא יפ'
הראשון ז' ימי החג ושמיני של חג רגל אחר הרי כא' יום
הקבר את סמו קודם הרגלים או קודם רה' ויום הכפורים ז' ימי
בטלה מכנו גזרת שלשי' וסות לספר ולכבס בעיש' או בערב
יום הכפורים שסקצת היום ככלו ואינו מונה אחריו כלום
דאם על אביו ואמו הוא כתאבל אפי' סמו קודם הרגל ל' יום
אינו כגלח עד שישלח פרע או עד שיגער בו חבריו ואין
הרגלין מפסקין דבר זה והר' יצחק זל כתב אבל אם עברו
הל' יום קדם הרגל מפסיק ואינו צריך להמתין עד שיגער
בו חבריו לגלח וקנו ושערו וכן נמי דעת הרף זל אבל שחל
ששי לו בערב הרגל ואין צריך לומר חמשי או שלישי אינו
כגלח ולא כגלח מכנו אלא גזרת ז' בלבד ואינו מות' לרוחץ

ולסוך ולא לעשות פלאכה עד שיוכנס יט' ויש' מפסיק שאר
השבעה ולחזור יט' משלים השלשים מיום המיתה ואפי' בהן
ככל הדברים האסורין בשלשים חל שביעי שלד להיורר
בערב הרגל והרי הוא שבת בטלה מכנו גזרת שלשים ומותר
לגלח בתוך המועד שהרי אנוס הוא ואי אפשר לגלח בשבת
וכן כגלח אחר עצרת או אחר רה' ויום הכפורים שהרי בטלה
מכנו גזרת שלשים חל שביעי שלו בערב הרגל ולא גלח א'
אעפי' שאסור לגלח במועד מותר לו לגלח במועד שהרי
בטלה מפנו גזרת שלשים ויש לו לגלח בכל עת שירצה
הקובר את כתו בתוך הרגל לא חלה עליו אבלות כלל ואינו
נוהג אבלות על לאחר הרגל ואחר הרגל כתחיל לטנו שבעה
דנוהג בהן כל דבר אבלות ומנהג ל' יום מיום הקבורה ונוהג
בשאר השלשים כל גזרת שלשים המקומות שקושיין ב' ימים
טובים מינה השבעה מיט' שני האחרון אעפי' שאין נוהג בו
אבלות והאיל ומדבריהם הוא עולה לו מן המנין ומנהג אחר
ששה ימים בלבד ומונה שלשים מיום הקבורה כסו שבארנו
הקובר את כתו ביט' שני שהוא יט' האחרון או ביט' שני של
עצרת נוהג בו אבלות והאיל ז' ימי מדבריהם ואבלות
יום ראשון מן התורה ידחה עשה של דבריהם בפני עשה של
תורה וכן דעת הב' הג' זל והר"ם נע' חלק על זה ואומר כי
זה היה לענין התלמיד בלתי דעת רבנו יחודאי גאון זל בעל
הלכו גדולו אבל אם קבר כתו ביט' שני של רה' אינו נוהג
בו אבלות ששניהם יומא אריכתא וכו' אכות יט' בארתי
משפט הלוי' ואם צריך ללוחות חוץ לתחום ומה יעשה לו
ואעפי' שאין אבלות במועד קודם על כתו במועד וחולץ כ'
כתו ומכריין את האבלים רחם במועד פ' בתולו של מועד
וכבר בארנו למעלה כי המנהג לומר צדוק הדין כל הקורא
כאחד והטעם דמסת מה שאסרו זל נשים מענות בארע'
שכלן ענות כאחת קינה אחת וכן בקאשי חרשים כתנוכת
וכפורים אך ביט' ואפי' ביט' שני אין אומרים צדוק הדין
ואין צריך לומר שאין קורעין כלל ולא חולצין ולא מכריין
כשמכריין האבלים במועד אין מכריין אותן אלא על מנת
זקופות ואין אומר ברכת אבלים במועד אבל עוסדין בשחי'
ומנחמין ואין מכריין את המטה ברחבת שלא להרגי' ההספר
שהמועד אסור בהספר ויש כתבו שאין אומרים צדוק הדין
במועד ולא קרי' שהרי אינו אלא בשבי' פסוקי צד' הדין וגם
שאין להבחות האבלים במועד לפי שאין דין אבלים עליו וגם
אין להבחותם אחר המועד כי אחר שעברה סעודה ראשונה
כשלה מהם משפט המראה כס' כתו הלכה למעשה בימי הרף
זל אין מלקטין עצמות הקרובים במועד לפי שאבל הוא ל'
ואין מספדין המא' כחונכה וכפודים ולא כראשי חרש' אבל
נוהגין בהן כל דברי אבלות ומותר לספור המא' בחנוכה
וכפודים לפנין ולא אחריון והשים במועד מענות אבל לא
סעודות ובראש חרש מענות ומטפחות וכן בחנוכה
וכפודי אבל אין מקוננות לא בזה ולא בזה נקבר המס'
לא מענות ולא מקוננות אי זהו ענוי שכלן ע'
ענות כאחד קינה שאחת אומרת וכלן ענות ותלמיד

באי דיין הרחמי שזפט אפונות שדננו דין אמת הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישרי הוא צדיק אתה ה' וישר משפטך צדיק ה' בכל דרכיו וחמיד בכל מעשיו ואתה עתיד לנחם את ירושלים ואת אבליה ד' דתמו כאיש אשר אמו תנחמו כן אנכי אנחמכם ובירושלם תנחמו באי מנחם לב אבליים תם תל'

ברכת המזון לאבליים

באי אמה' הזן את העולם וכו' עד לכל בריותיו אשר ברא ואחב' אושר טוב ומטיב לכל כי על הכל גברו חסדיו ורחמיו ועל כל ישראל תחלה וסוף באי' הזן את הכל על ארצנו וכו' רחם ה' אלהינו וכו' וכולל בו נחם ה' אלהינו את המתאבליים ואת אבלי ירושלים ואת האבליים באבל הזה נחמם מאבלים ושמתם מגיונם כאמור כאיש אשר אמו תנחמו כן אנכי אנחמכם ובירושלם תנחמו באי' מנחם עמו ישראל בבנין י ירושלים אמן באי' אמה' לעד וכו' עד שבכל יום ויום הוא מטיב עמנו ואחב' יאמ' אל אמת דיין אמת שזפט צדק לוקח נפשות שליט במעשיו שאנחנו עמו ועבריו וחייבין אנו בכל להודות לו ולברכו גודר פרצות הוא יגדור הפרצה הזאת מעלינו ומעל כל עמו ישראל ברחמי לחיים הוא יגמלנו לעד חן וחסד ורחמים ושלוש וכל טוב הרחמן וכו' וגומר ברכת המזון נשלמו הלכות אבל ומנהגותיו וברכותיו תל'

דין תקנת רבנו גרשום וגזרת קדמוני' קין

שלא למסור חברו ולא ממונו בירי גוים ושלא להביאו בערכאו שלהן אפי' לעשות שלו' בין אדם לחברו אם אין לו הפטר גדול כל מקום שיש חרם בר' אם עבר איש דרך לשט ובא חברו והזמין לדין על פי החרם לפני עדים אפי' בשוק ח חלה עליו החרם עד שיכא לכד' ואפי' שלא בפני עדים חלה עליו והתקנה דלא אמרו סהדי אלא לשקר אלא שאין כותבין סרבות אלא בעדים ואחר טענות אה דצה התבצע ילך לו לדרכו ואין צריך להמתין עד שיפסקו לו דינו ועל התובע ל לחזר אחר השלמת פסק דינו ולהביא דמקן והחרם ששכר רבנו גרשון שלא לישא שתי נשים אין להתיר רק בסארז אנשים מג' קהלות ומג' ארצות כגון ארזון לוסברדיאה צרפת גם הם לא יסכיפו עד שיראו טעם סבורד להתיר וגם באותו ענין שתהא סבורד אבל חרם של תקנת קהל' כשדוכין אין צריך מג' ארצות ותשובת יד בלא קבלת חרם יש חרם קדמוני' לקיים התשובת יד אך יש להגירה בשלש' ובכלן אין רשאין להתיר עד שיראו טעם סבורד ותהא פתובתה צוורה ומונת ביד נאמן כששכנות או במעות והחרם שמקבל איש כמו כן מאה אנשים להתירה אך אין צריך מג' ארצות וכשארם מוסין את חברו לדין וחברו מסרב אינו יכול לבטל תפלות יוצר ולא כנחה אלא אם בשל ג' פעמים רצופים ואין יכול ל לבטל תפלה אלא בבית הכנסת אשר הוא שם אבל אם בטל ג' תפלות רצופות יכול לבטל לכל בתי כנסיות ואם אדם

השתא דבטל התמיד שדי לענווי ולמעבד הספרא בשמי' ולא ידעתי טעמו של דבר דנחי דבטלא סגלת תענית אבל שבתא אמאי מחללין כתב הריאג זל כשמפסיקין האבלות אין מפסיקין אותו כליל שביעי אלא ביו ומביאין שמן ערב ומכין ראשו אחר תפלה שמתפללי בביתו ואעפ' שאין ראייה לדבר זכר לדבר לשום לאבלי ציון פאר תחת אפר שסן ש ששון תחת אבל כתב הר' יצחק זל מקורביל ואוכן בסוצאי שבת לא יבדיל ולא אחרים בשבילו ואוכל בלא הכדלה אכן יבדיל יום ראשון או יום שני לאחר שנקבר מתו או שעברה אנינותו והרף זל כתב ויש שרוצין לומר והואיל ונכנסו בעקר החיוב ידחה לגמרי מדי דהוח אחולה ביוכס ראשון ונתפ'טט ביו' שכי לענין ראייה לסאן דאמר תשלומי דראשון הן מיהו יש לחלק בין דאוריתא בין דרבנן עוד כתב הר' יצחק זל ואחרי שנקבר המת יחלוץ מנעליו אכן כדפריש אין חולצין מנעליהן בבית הקברות עד שיהיו בביתם מפני שלא ידגישו האומות עוד כתב וסעודה ראשונה לא יסעוד משלו ואינו בוצע אלא גדול שבסתבחמין ומותר בבשר ובין וברכת אבליים בשלשה ואבלי מן המנין והקדוש רבנו נתבאל מקינות זל היה אבל וישב בתענית ומכך לדבר לא תאכל על הרם וכלילה אכל משלו עוד כתב אבל אסור בנעילת הסנדל אך בקלצונש אפשר לו להיות עוד כתב ויולדת יכולה לרחוץ בחמין תוך ימי אכלה עוד כתב ואסור לצאת מפתח ביתו אכן מפני צרכיו ילך שפי חרץ לעי' וינעו מנעליו וכשיבא בבית אשר ילין בו יחלוץ מנעליו עוד כתב ואינו נכנס בתוך שמחה של סרעות אפי' לאחר ז תוך שלשים ודוקא לאכול אבל כניסה גרידה מותר ביאר מתי תוך שלשי' ובאביו ואסו מותר ליכנס תוך יב' חדש ואפי' בשמחת חופה אבל אסו לאכול שם תוך יב' חדש רק מסעיד ברית מילה וכנשואי חופה יש נזהגין והר' אבל רבנו שוביח היה אומר בסערת חופה וברית מילה משום דהיא נקראת שמחה דכתי' שש אנכי על אמרתך והא דאמרי בירושלמי דכסעודת מצוה מותר דל סעודה שאין בה שמחה כגו' עבודת החדש וכן נמי מחמיר הרף זל וכן אני מחמיר ואומר מפני רבותי וגם אני מחמיר לאכול עם המשמשין אבא אינן א אוכלין בבית אחרת במקום שאין סבורכין שהשמחה כמעטו עוד כתב אשה אינה צריכה להמתין ג' רגלים אם סת בעלת' וספק הוא אם רח ויום הכפורים וסוכות יעלו לשלש רגלים עוד כתב שטע' שמועה קרובה בשבת לסומצאי שבת קורע ונוהג ז ימי אבלות ושבת עולה לו ליום אחד והוח לידו יום ששי כיום ז סאבל ויעמד מאבלו שחרית ולא ינהוג בשבת אפי' ברברים שבצנעה כלל והרף זל כתב מיהו בתוכפורה רבנו יחיאל זל מפריש פי' דשבת אינו עולה לו בתחלת דין המנין ואפי' יתחיל מיום א' והוי שבת יום ז וינהוג דברים ש שבצנעה מקצת היום עוד כתב דבשבת ויט' חולו של סוער אין אנינות נוהג רק בכר' שבצנע' הוא אך אם יש לו סקום קבוע נמי במקום כהן או ססיים הוי כמו פרהסיא ומת' תם

דין ברכת רחבה וברכת המזון לאבל קטו

ואם אין שם אנשים אין זה כבוד לנשים בהקבץ אנשים
אצלן והאונן הולך לבית הכנסת בין בחול בין בשבת
והצב ור כחפלין כדרכן ואין מונעין שום דבר מן התפלה
וכן ביום הכפורי הולך האבל לבית הכנסת ערב יום הכפורי
במנחה ואפי' יהיה תוך זמן בכל שאר תפלות היום הגדול
והנורא והוא ואין מונעין שום דבר מן התפלה וכן כוד
ועל מה שנמצא בהגדה שפעם אחת פגע ר' פלו' במת אחר
שהיה מהלך ומקושש קוצים ונושאן על כתפיו אמר לו בני
כל זה למה לך אמר לו ר' מה משפטי כל הימים להביא באשה
של גיהנם להיות נדון אמר לו ואין מי יוכל להצילך מן ר' ה
הצער הגדול הזה אמר לו אין מי שיצילני אם לא שיאכר
בני קדיש אז יפטר בנביא לכבוד השם בעבורי ואם יעשה
זה ידעתי כי זכותו תעמד עלי ויגן בעדי ויבאר פלגי
ויגד זה לבנו של מת ויעש ככל אשר אמר לימים נגלה המת
אל הוהבם הנזכר פעם אחרת ויאמר לו תגוח דעתך שחברת
דעתי ועל זה פשט הכנהג לומר בנו של מת קדיש בתרא
כל יב' חדש וגם להפטר בנביא ויש שמתפללין כל כדצאי
עזבת תפלת ערבית לפי שבאותה שעה חוזרין לגהג הרשע
וישבתו בשבת ואפשר שתגן עליהן א"ת תפלה וכן יהיה
רצון כתב הרמב"ע שמצוה להתענות ביום שמת אביו או
ביום שמנה אביו ומצוה גם כן לומר קדיש בשביל אמו בחיי
אביו ואם אביו מקפיד אעפי' שאמו עשתה לו צדקה לומר
בשבת לה מס' כבוד האב קודם לכבוד האם כתוב במסכת
שמחות בפרק יד האשה שירשה את הקבר נקברה
בו היא ויוצאי ירכה דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר היא ולא
יוצאי ירכה ומודה ר' יהודה שאנביה הראוין לה בחייה
נקברין עמה במותה אביה אומר תקבר אצלי ובעלה אומר
תקבר אצלי וקברין אותה אצל אביה ואם אמרה קברו אותי אצל בני ק
קוברין אותה אצל בניה אביה אומר לא תקבר אצלי ובעלה
אום לא תקבר אצלי קוברין אותה אצל בעלה מפני שבעלה
חייב במזונותיה ובפרקיה ובקבורתה כשהוא חלילין
זמקונגת מקום שמספידין הוא כהפיד על אשתו ואם אין
בעלה מטפל בה בקבורתה מוציאין הימנו בעל כרחו בתום
תני מי שמת ולא הניח נכסים יותר ככתובת אשתו יכולה
אשתו לזמ' יקבר מקופה של צדקה וקבורת אשה על בעלה
תקן רבנן אבל קבורת בעל על אשתו לא תקן ירושלמי
במועד קטן אין חופרין כוכין וקבורת וכו' הא דתים במת
שאינו מפורסם ועבשו בקהלות אלן כיון שהן מועטין ס
מפורסם היא הבת הילכך נראה דמותר אפי' ביש' שני נר' ב
אחא משבתא לסגולתיה אסא סמחוב דאיכא מלאכר
מדאורייתא וימ' בענין אחר דליכא אמורא אלא סורבנן
והריף זל כתב אין חופרין כוכין לצורך חול שכן היו גילין ל
לעשות קודם לכן כדמכח פרק המוכר פרות משום דקשיא
ליה יש שני לגבי סת' ול'טון הירושלמי נראה עקר אעפי' ד
דלא סיידי כוכין אלא בארון הכל דין אחד ויא' אין חופרין
כוכין כגון בגין גדול אמר רב בעל הלכות אין מעוררין ר' ה
הפטר נאפי' ל' יום קודם הגדל אלא בתוך יב' חדש הגשמי

עולה ויורדת אבל לאחר יב' חדש הנשמה עולה ואינה יורדת
רצה להזכירו בין המתים ואפי' לאחר חדש הרשות בידו
דאיכתי זמן ערוך יום ל' ויום משלם שנה ובמקום שגדו
לקבור כמתים ולהעתיק הארונות בבית הקברות מספידין
ואפי' לאחר יב' חדש אין מעתיקין ממקום למקום שהבלבול
קשה למתים מפני שמתייראין מיום הדי' וזכר לדבריו ישנתי
אז ינח לי ובשמואל' מהו אונ' למה הרגותני ואם יצוה לקבור
בביתו ולהעתיקו לבית הקברות מצוה לקיים דבריו שמישום
כבוד המתים עושין כך מותר שאין לך בלבול יותר מן ר' ה
החטיטה כיוצא בדבר אין מוליכי את המת מעיר לעיר ואם
להקבר אצל אבותיו מית' שערב לו לאדם בשע' שהוא נקבר
אצל אבותיו שנ' ושכבתי עם אבותי ומחוצה לארץ לארץ
מעתיקים שכל הנקבר בארץ מוחלין לו כל עונותיו שנ' וכפר
אדם את עמו ולא דומה מי שקולטתו מחיים לפי שקולטתו
לאחר מיתה ועוד כתוב הרב מת צריך שיעסק את עניו
ומיכן לרבר ויוסף ישית את ידו על עניך אחרים אימרים
מת ואחרים אומרי לא מת אינו מאמץ עד שיתברר לו ודאי
מת ובכת עניו פתוחות ורגליו כפופים וידיו הביקום הרי זה
מפיק ומוטף ופועט וכאמץ ובלבד שלא ישגר עוד כתב
הרב כיון שנכח אדם למות אין רשאי לומר דמכנו
כדי שלא תצא נפשו כשהיא יחידי וימות בעגבה נפש כפני
שהגפס משתוסמת בשעה שהיא יצאה מן הגוף ועיד שימא
יקשיחו אבריו ויבא לידי גנות כדאמרינן ארבעה צריכין ש
שמור וכו' עוד כתב הרמב"ם זל כתב עב הארץ שאין עטרה
ללוותו מבטלין תלמוד תורה ומלוין אותו ואם יש לו מי ש
שסתעסק בו אין מבטלי' ירושלמי אין מדקדקין לא במת
ולא בכלאים בבית המדרש יתר הבת בעיר כל בני העיר
אסורין בעשית מלאכה עד שינתן לקבורה ואם יש לו מי
שמטפל בו מותר ואמר הרב והוא שאין העיר מופלגת
בכבודה אבל אם היא מפלגת בכבודה אותן שהיא בחבורה
מתעבקינן בו ירושלמי המתפין הנושאין את המטה אסורי
בנעילת הסנדל עימא יפסק סנדלו של אחר מהן ונמצא מעכב
מן המצוה ירושלמי כל המספר אחרי המת באלו מספר
אחרי האבן יא' כפני שאינו יודע יודע הכת יודע ושומע
קלוטו כמתוך החלום וכל שאום בפניו הוא יודע עד שיסתם
הגולל וישוב אל העפר ידוש' לא יכנס אדם בבית הקברות
ויעשה צרכיו ואם עשה כן עובר משום לרע לרש' יש מי
שאומר שאבל בשכתו מוטל לפניו ועליו לקברו שפטו מכל
המצות האמורו בתור שאינו מבר המוציא ולי נראה שמבר
מפני שאסור לאכול בלא ברכה באבל רבתי פרק ג' הלכה
אין מדויפין מן הכל אבל מוסיפין על העקר פי' אם יש לו
מעשים בשביל עצמו מוסיפין עליו מעשה אבותיו ידוש'
פססכת שבעת ר' היה מצוה לתלמידיו ותהא ארוני נקובה
לארץ שיעשה נקב בארון מלמטה ושוב אינו צריך להסיר
הקדש ושמעתי טעם הדבר כי עפר אתה ואל עפר תשוב'
אמר רב שמעון הבבלי אתתא דמית גברא לא לישרר מאן
דמכרך בסא דברכתא טיטוס דהוא גברא נכראה ואי דהוי
אומנותא או אחוא שרו אינהו לשרורי לת' במגלת תענית

משתבר ומי שמעביר על מדותיו שלשה דברים הבה כועס
בהן על מי שנעור בלילה ואינו עוסק בתור ועל מי שעוסק
בה ואינו מקיימא ועל מי שעוסק

בה ומקיימא שלא לשמה שלשה הבה נותן לחן חן תורה חן
אשה על בעלה חן מקח על מקחו ויא' חן מקום על יושביו
שלשה נחלין העולם הזה והעולם הבא הדר בארץ ישראל
המגדל בניו לתלמוד תורה והמבדיל על היין במצאי
שבת שלשה דברי העושה אותן יורש העולם הזה והעולם
הבא המפרנס ועושה צדקה ונמילות חסדים שלשה דברים
צריך אדם לבקש עליהם רחמים בכל שנה ושנה על שנה
טובה ועל מלך טוב ועל חלום טוב שלשה דברים עומדין
ברומו של עולם ובני אדם מולזלין בהן הזכרת השם בכל מ
מקום והזכרת השם בכל עת ונבלות הפה שלשה אמרו
אמת ואבדו מן העולם הזה ומן העולם הבא ואלו הן מרגלים
ודואג ובני רמון הכארותי שלשה הבה מכריז עלידין כ
בעצמו על הרעב ועל השובע ועל הפרנסה שלשה דברי
טביאין לידי עניות המזלזל בנטיילת ידים ומי שאשתו
סקליתו ושותק והמשתין בפני מטתו עדום שלשה
טביאין לידי פודראגא מנעל דחוק ומטה קצרה ותשמיש
ביותר שלשה טביאין לידי דאגה צער גדול וגדול צפוני
ובגדים פצועים שלשה חיהין אינן חיים הסצפרה לשלחן
חכרו ושאשתו מושלת עליו ומי שיסורין באין עליו
ויא' אף מי שאין לו אלא חלום אחד שלשה אין רואין דין
גיהנם מי שמת בחולי מעים ודקדוקי עניות והרשות ר
מאיר אומר אף מי שיש לו אשה רעה ואינה מגרשה שנאמ'
ומרצא אני מר מסות את האשה שלשה כשהם נותני נותנין
בעין יפה וכשהם נוטלין נוטלין בשבח ודרשות ארץ וים
שלשה מעין העולם הבא שנה שמש ותשמיש שלשה אין
נבסין בגוף והגוף נהנה מהן רחיצה סיכה תשמיש שלשה
העושה אותן דמו בראשו וקרויב למיתה יותר מן החי' ישן
ועמד הקיז דם ועמד שמש ועמד שלשה אמרו חכמים
אכל אדם כל מאכל ולא אכל מלח שנתה כל שנתה ולא שנתה
מים אכילתו דם וזו היא תחלת חולי מעים אכל ושתה ולא
הלך ד' אמות אכילתו מרקבת וזו היא תהלת רוח רעה אכל
והוצרך לנקביו דומה לתגור שהוסק על אפרו חו היא תחלת
ריח הפה שלשה כתישין את הגוף האוכל כשהוא עומד
ושותה כשהוא עומד ומשמש כשהוא עומד שלשה
מרחיבין את הגפוש אשה נאה דירה נאה כלים נאים שלשה
מחזירין את הגפוש בשד זין ומרחין שלשה מאברין את
המזונות קול צעקה מעוד שלשה צועקין ואין נעבין
המלה זחיו בלא עדים המחלק נכסיו לבניו בחייו והקונה
ארוץ לעצמו ויא' אף מי שיש לו אשה רעה ואינו מגרשה
שלשה דברים נאסרו בפוך מגדל שער בעפעעים ופפסיק
את הדמעה ומעביר את בת מלך פיא' אם יתן הפוך
בעי היקנה שלשה דברים נאסרו בכוח מטטט אר
הלב ומצמא העינים ומכחיש את הגוף שלשה דברי
נאסרו בנגיד ממעט הכשפים ומאיר את העינים
ומרבה את הודע

המסייעין אותו שלא יחא כזוק ומאויים ומאבד תביעתו או
ממזנו וטלא יירא מהם ויפצנו כפי שיאמרו לו שבעה טובי
העיר ואם אינם בעירו יקח מהסמוכה שיסנן שם ואם הם
יעותו משפט אינן טובי העיר ויתקנו על פי דיני אמרת ה
הסמוכה אליהם וגורנו והחרמנו ונדינו שלא יאיים על ש
שבעה טובי העיר על ידי גוים ויען וביען כי בעלי לשון ד
ורע עושים במחשך מעשיהם גורנו נדוי אף על ידי גלגול
אם לא יפצחו על פי טובי העיר וגורנו להשאל להם ביום
ראשון שיוכל להשאל להם ולא לתר לפצותו ולהשיב הפסדו
ככל אשר יאמרו אליו וגורנו שלא יהא אדם רשאי ליטול
שרדה על חברו על ידי מלך שר וטופט כדי לענוש ולקנום
ולכוף לו בדברי הבאי ולא בדברי שמים והעובר על אחת
טנורותינו יהא בנדוי באלה ובשמתא ומותרם ויהיו כל
ישראל מובדלין ממנו ופתו פרת כותי ויינו ויין נסך וספריו
ספרי קוסמין כליו כלי חרש וזויו וזוי מעילה והמדבר עמו
יהא כמחוה ואם מדעת המלך או מיראת מושל ידבר איש
עמו לפי שעה לא יחול עליו נדוי ובלבד שלא יעריכו ו
ושלא ירבה שיחה עמו וגם על המסרב לכא לבר ויש לו ע
עדים בדבר אם יביאנו התובע בערכאות של גוים באותה
תביעה לא יחול עליו נדוינו זה ומן התקנות כל הנושא א
אשה ומתה תוך שנתה בלא ולר קיימא שיחזיר כל הנדוניא
והטבשיטיין לנותני הנדוניא או ליודשין סה שיסאר ביד
שלא חוציא סה שיתעסק בקבורתה לפי כבורה ולפי רצונו
יתעסק ועוד זמן יום בר ישיב להם או יתבעוהו ועד אשר
יתבעוהו לא תחול עליו הגזרה כי אם מיום התביעה ועד
גורנו מן העתיד לגבות לא יתבע החתן לעולם אפי' מתר
אחר שנת נשואין ואפי' ילדה ודבר זה קבלנו עלינו כל בני
ישראל וכל

אורה אל כי החייב לבי
תמיד אומר לפני חסד
רש ועשר אל נתן לי
ואגילה במנת חלקי
נא משגבי צורי חזקי
חסדני לחם חקי

דברי אלהי כפטיש נכון לפוצץ סלעים יגזור ויקט באסד
טוב ואמת לעשות עם נוצר בריתו ופר מן רשע וסר
ממריעים תרתי בפה סגור ולשון המתק ניבך ושמר לבך
ובעת רגז קולך אל תרם פי מענה רך ישיב חמה ולשון רסר
תשכו גרם בקש לשבתך כל מקום ומעלת גאון נאץ
וסוד סמנה כי מפני נדיב תאזה

דין מעשה תורה קח

זה מעשה תורה נאמ' על ידי רבנו הקדוש נע
שלשה פעמים בכל יום הכרח יוצא ואומר נוח לו
לארם שלא נברא ועבשיו שנברא יפשפש
במעשיו שלשה דברים צריך לחפזם בהן בכל עת כשיצ
סבית הכסא אומ' לעצמו ראה ודבך וכשמקיז דם אומר
ראה שבשר ודם אתה וכשיראה את חמת אום' ראדן מה
אחריתך שלשה הבה אהוב אות' מי שאינו כועס ומי שאינו

משאיל בית הכנסת לרבים ויש לו ריב וכזה עם ארם אינו
רשאי לאסרה לאותו אדם אם לא יאמר לכלם ומי שאבחה
לו אבחה יש בידו כח להכריח הקהל להושיב החזן ע"ש
שיכנסו כלם בחרם שכל מי שידע ממנה שופ דבר יודיע ל
לאחר צנוע מאגשי העיר ואין אדם יכול לזכר לא אכנס אך
אבא לבד וכן נמצא בספר ברזילי פי תקנת גאונים היא
ואם ערשין בני העיר תקנת עניים או תקנה אחרת ורוב בני
העיר מן המהוגנים מתרצין בדבר אין האחרים יכולי לבטל
התקנה ולום נבא עמכם לבד כי אין לישב בד' בדבר כי הכל
לפי ראות עיני טובי העיר ומנהג קדמונים הוא או לפי צ
צורך שעה וגם אין לנפקד לעכב ספרים אצלו בשביל שום
תביעה שיש לו על המפקיד על כל זה יש חרם קדמוני ורת
ז' הוסיף שלא לעכב כל פקדונות רק מלמד תנוקות שיכול
לעכב ספר שלומד ואדם שהטילו עליו כתובה ובאו לגבותה
על ידי הפקיד או השר אין לו כח להזמין הגובה לבד ולא
המטיל עד שיפרע מה שהטילו עליו בכמות או במעכונות
ואז יוכל להזמין מי שעשה לו שלא כדון ואפי' קודם שיפר
הכתנה אם רואה אדם שהמטיל עושה לו שלא כדון וכשורה
מן המתנה עצמה יש לו כח לבטל התפלה ולהיות קובל עליו
זיעשה לו כשורה לפי ראות עיני הקהל המטיל יקח ויגזול
כל אשר לו על ידי גוים וכל אשר לו יהיה ביד גוים ויאם כי
בשביל המתנה הוא לוקח ואם אנשי כפרים שאין להם כנין
בעירם באין במקום קהלה ומביאין נרות של שעה שקורין
צירישי שמדליקין ביום הכפורים יניחו המותר באותו ביר
הכנסת שהיו נדלקין ביום הכפורי ואם יעשה שנים האו ד
יניח במקום שנדלק והאחד ידליק בעירו במקום שמתפלל
שם ביחיד וידע הרואה כי מכל אלה יש חרמות חמורות
מנאוני עולם וכל הנודים שאדם נודר בבית הכנסת
ישלם באותה שנה אם יש כנין קבוע וגם נודי ספר תורה
אם יש איש שיתבע איתם חייבין לשלם ומשנכנס אדר
הסמוך לניסן עד הפודים כל העוברים תוך עירות וכפרים
אם יש לשם כנין קבוע יש חרם קדמוני לפרוע מעו פורי
לחלק לבני העיר אם ישאלם לו אחד מכני העיר ואם אין לו
תובעין לא חלה עליו החרם ואם יש בבית הכנסת כנין
מצומצם והתחיל החזן להתפלל אין אחד מהן רשאי לצאת
עד שיגמור החזן תפלתו ואם עבר ויצא והתחיל קדיש או
ברכו או קדושה אום הר נסים כי מאחר שהתחיל יגמו בלא
כנין וכל אלו היוצאין ועוזבין החזן בלא כנין עליוהו דה
אמתוב אומר ועוזבי ה' יכלו ועוד אמרו כי יש חרם שלא ל
לבטל תפלה משבת ויט' מתביעה שאדם תובע לחברו אם
לא בטל כבר ג' תפלות רצופות ואם בשביל תקנת הקהל א
אפי' לשתחלה מותר ואומר הגדולים כי מקום שנכר שהיה
שם אדם גדול בעיר מאז מכתסא יש חרם מכד' ודנין אותה
כן ואם נתן גט לאשה בעל כרחה ונשאת האיש פטור
זאינו עברין נתן גט מרצונה ונמצא פסול יכול לחזור
וליתן לה בעל כרחה ואם יראה אדם פן ילשינו אותו במ
בסרחה יכול לבטל מנחה ואפי' בשבת ויט' ער שיעשה לו

דין מלשיין יכולין להכריחו בכח חרם לומר מה שאמר לפני
טובי העיר ואם נראה להם שיש לו לסלקו מיד יסקלנו ולא
יאמר אלך לבד גם כהתקנות שלא לשכור מגוי בית שדר
בו חכוד בלא רשותו עד מלאת לו שנה אחר יציאתו אמר ח
הוד לגוי שכרהו לי בפחות משכרה כבר ולא הוזלו הבתים
בשכרותם ולא אמר אמתלא למה הוא רוצה לפחות השכירו
וכא אחר ושכרה בשומא עינה שעברה או ביותר אין בזרי
תקנת החרם והעובר חרמות על בד' להכריח העברין לתקן
המעוות ושלא למדב ליכנס בחרם להביא המעשר אל בית
האוצר רק שעמד בעיר חדש ואחר יכריח את כלם אם יש
כנין בעיר רק שלא יהיה היחיד המכריח את כלם מקבל צ
צדקה ומי שאין לו לשים בעולין אשר בעיר יכול להכריח
אחרים אך לא יהיה גבאי ושלא להוציא טלית או מחזור מ
מבית הכנסת בלא רשות בעלים חרם קדמוני " שלא
להכות חברו וכתיב לו החרם קוד' שיתכנה בעשר על סנת
שיקבל עליו לעשות צואת בד' או מה שיעשו טובי העיר
ותקן לת על המכה מה דינר ונ דינר כשהכהו בבית הכנסת
חיר כוכה והכה מכהו אבד זכותו ואשה וקירוב נאמנין בזח
הדבר וכן בכל קטטה שאין שם אנשים להיות עזי מוכנין
בדבר פתאום וכן מסור ואף משומד נאמני' עליו לפי שאין
שם עדים כשהלשין ושלא לקרוע גליון ספר ולכתוב ושלא
לבייש בעל תשובה מענו בפניו ושלא ליקח גביע או ר
תועבה או בגדים צואים או ספר תפלות תועבה ומשמשיהו
ושלא לראות בכתב ששולח אדם לחברו בלא יריעתו וכלא
רשותו " ותקנת חרם קדמוני " שיעשו דין בהזמנ' העיר
הקדושה ולא יצטרך לילך למרחוק לרב גדול ולא יוסיף ל
להזמין מנה על מנה והזמנה שילך לאחת מג' עירי' הסמוכות
שיש שם בד' ואם חשוב הקרוב ילכו לחשוב ואם יכרב דה
החשוב לעשו הזמנה ואם אין הנתבע בישוב השליח נאמן
שהראה לו ההזמנה כשנים בעל בעיר ואשתו שואלת
סזנות או אינו בעיר יטילו חרם על היודעים משלו ואפילו
פקדון ופסקו לה מזונות על אלו וכש' שיקבל הבעל החרם

נשלמו התקנות הגונות מבעלי תרומות שבה לדר כחמות

דין תקנות רבנו יעקב זצל קד

באלה התקנות נועצו והסכימו וחתמו כל זקני
טרוישי וחכמיה וכל סביבותיה וגדולי
אליהא וחכמי גבול רייש ורבותי שבפריש ושבגירי וחכמי
יועצי לאון ואנטנכש ולוסברדיא וחבל הים ואניוב ופיטי'
וגדולי לותיר וזה תוכן הגזר שגזרו גזרנו וגדלנו והחרסנו
על כל איש ואשה הקדושים או הרמקלי אשר יביא את חברו
בדיני גוים או על ידי גוים הן שר הן מושל הן כריוט אבם
לא מדעת שניהם בפני עדים כשרים ואם יתגלגל הדבר
לכלכות או לגוים ועל ידי כן יכופו רברו וגזרנו וגדלנו על א
אותו האיש ער יפצה חברו סידם וישקיט לו סן הגויים ה

מת שקורים דכתי' דובר שקורים לא יכון לכבוד עיני מת הנפיל
 דכתי' כי לא לפניו חנף יבא כת ליצנים דכתי' וכמושב לצדי'
 לא ישוב כת רמיה דכתי' לא ישוב בקרב ביתי עושה רמיה
 ארבעה מכתלין רוע גזרה צדקה צדקה שנוי השם שנוי
 מקום צדקה דכתי' וצדקה תציל פמות צעקה דכתי' ויצעקו
 אל ה' בצר להם שנוי השם דכתי' לא תקרא את שמה שרי
 כי שרה שמה זכרתי שנוי מקו דכתי' לך לך סארצך וכת'
 ואעשך לגוי גדול ואברכך ארבעה דברים העושה אותן דמו
 בראשו היושב כצלו של מת והעיסר ערום לפני דג'
 והמכה את הגר בפיו הרי זה נכפה והמשמש מטתו בפני
 הגר ויוצאין ממנו בנים בעורים כפופים **חמשה**
 אין הודעת סובלתן דל גאה זקן מכאף עשיר
 גב' ופרנס מתגאה על הצבור חנם והמגרש את אשתו
 שנים ושלשה פעמים ומחזירה **חמשה** דברים אין אדם
 רוצה בהן שנאה וקנאה נקמה וענות ועליה **חמשה** דברי
 האוכל אותן דמו בראשו שום נקלף וביצה קלופה וכל
 קלוף והשותה משקין מגולין ומשקין מזוגין שעבר עליהן
 הלילה חמשה דברים העושה אותן דמו בראשו ההולך
 לבית הקברות והוציא יחידי בלילה והכנס לביתו או לבית
 אחרים פגאם והסקין דם ומשמש מטתו והזקק עם אשתו
 ביום ואינו מאפיל **חמשה** דברים אין אדם רשאי להתהלך
 בהן שנים הולכין ודקל ביניהן והישן על דקל יחידי
 והנפנה בין דקל לכותל והמוציא מים ברשות הרבים ועובר
 עליהן והשותה מים מגולין **חמשה** דברים נאכזר בשום
 משביע ומשחין מצהיל פנים הורג שרצים כבני מעיים
 ומדכה הזרע ויא' אף מכנים אהבה ומוציא תאוה חמשה
 דברים יש כל אחד חלק אחד מששים מחמשה דברים אחרי'
 איש אחד מששים בגיהנם דבש אחד מששים כמין שבת
 אחד מששים בעולם הבא שינה אחד מששים במיתה חלופ
 אחד מששים בכבואה חמשה דברים נאסרו בסוד כחלום
 רוכב עליו ימות האוכל פבשרו יעשיר בעטו דרך רחוקה
 לפי' נשנו יפודין באין עלי' נחוו יהיו בניו סנחין
 בהלכה חמשה דברים נודם עליהם הכה על שבראם על
 מלכות כשרים ועל מלכות ישמעאלים ועל יצר הרע ועל
 סגלו ישראל שנא' ועתה מה לי פה נאם ה' כי לוח עמי
 הנם חמשה דברים מעמירין החכמה האוכל פת אגויה כל
 צרכה והאובל ביצה כגולגלת בלי מלח וחשונות מים
 טיורי העיסה והטובל במלח ואוכל והרגיל בשסן זך
 חמשה דברים נדמו לאדם הראשון ולקו שססון כחוו
 ולקו דכתי' ויש כחו שאל בצוארו ולקו שנאמר ויפול על
 חרבו ויסות אבשלום בשער ולקו שג' ויחוק ראשו כאלה
 אסא ברגליו ולקו שג' לעת זקנתו חלה את רגליו צדקיהו
 בעיניו ולקו שג' ועיני צדקיהו עדי **שישה** דברים
 צוה רבנו הקדוש את בני כשבא ליפטר
 העולם אל תרחק עם אדם רע לפי שאדם אוי לישע אוי
 לשכנו ואל תשב בסטה ארמא משום מעשה שותה ואל
 תשב בעיד שראשה תלמיד חכם ואל תעמד בפני דג' שד

כשהוא עולה מן היאור לפי שהשטן מרקד בין קרניו ואל
 תכרח מן המכס שאתה מאבד את בלו ואל תצא לדרך
 בערבי שבתות וימים טובים ובלילי רביעיות ובמצאי החג
 לפי שאגדת בת מחלת יוצאה ביום רבבות מלאכי חבלה ו
 ולא ידעי באי זה שעה ומשום ר' עקיבא אפרו שכל אפר
 ואחר יש לו רשות לחבל ששה דברים צוה ר' עקיבא את ר'
 שמעון בן יוחאי כשהוא חבוש בבית האסורין אשר לו ר'
 למדני תורה אמר לו איני מלמדך ואם אני מלמדך סוף אתה
 נמסר למלכות אמר לו כשם שהעגל רוצה לינק הפרה רוצה
 להניק אמר לו ומי בסכנה העגל פתח ולמדו אמר לו אדם
 בקשתה ליחנק התלה באילן גדול ואם בקשת ללמוד בנג
 תורה למדהו מספר סוגה ואל תכשל בקורה שבשל ברא
 חברך ואל תכנס לעיר פתאם ולא לביתך פתאום ואם כתך
 בגרה שחרר עכרך ותנה לו ששה דברים צוה ר' עקיבא את
 ר' יהושע כנו עשה שבתך חול ואל תצטרך למדות ואל
 תשב כנכחה של עיר וגשנה ואל תגביה פתחך יותר על
 פתחו של חברך ואל תעבור בפני בית הכנסת כשהצבור
 מתפללין ואל תמנע מעליה מרגליך לא בימות החמה
 ולא בימות הגשמים הוי משכים לאכיל בחמה מפני החמה
 ובחורף מפני הצנח ששה דברים מאריכין ימין ושנותיו ש
 של אדם בעולם הזה והקין קימת לו לעולם הבא השכמה
 לבית הכנסת כוון תפלה ובקור חולים והכנסת אורחים ו
 הזון את חברו לכף זכות שלא בפניו והמקדש על רגליו
 בערבי שבתות ששה דברים יפס לחולה זיעה עטוש ש
 שינה קרי הלוך מעיים וחלום זיעה שב בזיעת אפך תאכל
 לחם עשיר שג' עשישותיו תהל אור שינה דכתוב ישנתי
 אז ינוח לי קרי דכתי' יראה זרע יאריך ימים הלוך מעים
 דכתי' סוד צדעה להפתח ולא ימות וגו' חלום דכתי' הח' יכני
 והחיני ששה דברים נאמרו בפני אדם ג' כבהסה וג'
 כמלאכי השית ג' כבהסה פרין ורכין כבהסה ומוצאין רעי
 כבהסה אומלין ושחתן כבהמה ג' כמלאכי השחת מר' לכין
 בקומה וקופה ומדברין בלשון הקדש ויש בהן בינה ששה
 דברים נאמרו כשרים ג' כמלאכים וג' כבני אדם ג' כבני
 אדם אוכלין ושותין ויולדין ומתים כבני אדם ג' כמלאכי
 השחת יש להם כנפי ומלכי מסוף העולם ועד סופו ויודעין
 מה שהיה ומה שעתידי להיות ומה שבשמים ובארץ ויא'
 אף מהפנין פניהם כמלאכים ודאין ואינן נראין **ששד**
 הם מלאכי המות גבריאל על המלכים קפציאל על הבחורי
 משביד על החיות משחית על הקטנים אף על האדם והמה
 על הבחור דכתי' הם לעולם יהא אדם יודע אצל מי יושב
 ואצל מי עומד ואצל מי מסב ואצל מי מסיח ואצל מי חות'
 את השטר ואצל מי קור' ששה דברי נאמרו בעם הארץ אין
 מסרין לו עדות ואין להקחין ממנו עדות ואין מתלוין עמו
 כדרך ואין פגלין לו הסוד ואי מסרין על אברותו ואין
 עושין אותו אפסודוס על התוסין ולא על קפה של צדק
 ששה דברים הם שיתרחק האדם לעולם יתרחק מן הפורעני
 וידחק מן ספק ודומה לו וידחק מן דג' שד

שלשה דברים בצפרנים גונזן צדיק שורפן חסיד זורקן
רשע שלשה דברים נאמרו באשה טפח כאשר ערוה
שער באשה ערוה קול באשה ערוה שלשה דברים אין אדם
נצל מהן בכל יום עיון תפלה ולשון הרע והרחוק שלשה
דברים הגוים נאנחים על התורה ועל המילה ועל השבת
שנתן לישראל שלשה אין להם מחילה המתרע על מדותיו
והמדבר אחד בפה ואחד בלב והרואה דבר ערוה בחברו
ומגיד בו יחיד שלשה אפי' עושין תשובה אין להם מחילה
הכא על אשת איש המתכבד בקלון חברו והמכנה שם
לחברו ויא אף המלבין פני חברו ברבים ואפי' בדבר הלכה
שלשה הבה שונאן האוחז אמתו בידו ומשתין והמשמש
מטתו ערוה והמדבר דברים שבינו ופיין אשתו בפרהסיא
שלשה דברים מוקינין את האדם הוד בעליה והסגל
תרנגולין בתוך ביתו והמדבר ואינו נשמע שלשה דברים
מעבירין אדם על רצון קונו ועל כבוד דעתו מלכו ויצר
הרע ורוח רעה שלשה דברים אמרו חכמי יש נושא אשה
לעם זנות ולשם ממון ולשם שמים הנושא לעם זנות עליו
הכתו אמר הזנו ואל יפרוצו ולסוף יצא בן סוחר ומורת
והנושאה לשם ממון עליו הכתו אום כי בני זרים ילדי
עתה יאכלם חדש את חלקיהם ובלסוף יצטרך לבריות והנושאה לשם שמים עליו הכתו
אום ברוך אתה בבאין וברוך אתה בצאתך לסוף יוצאין
ממנו מושיעי ישראל שלשה דברים צדיק ללפת כ
כתב שחיטה ומילה שלשה דברים מכהות עיניו של אדם
המסתכל בקטת ובפני כהנים כדוכנן והמסתכל בפני
המת ויא המסתכל בפני נשיא כשהוא דן שלשה דברים
מקצרים ימיו של אדם כל מי שנותנין לו ספר תורה לקרות
ואינו קורא וכוס של ברכה ואינו מבך והגוהג גוהג
לעצמו ויא אף מי שדואה ספר תורה ואינו עוסד מסב
שלשה דברים מאריכין ימיו ושנותיו של אדם המאריך
בתפלתו המאריך בשלחנו והמאריך בבית הכסא שלשה
עזין הם ישראל באומות כלב בחיות תרנגול בעופות ויא
אף עז בכחמה דקה ויא אף צלף באילנות שלשה שאין
להם מחילה גר שחזר לקולו והבא על אשתו נדה
והמוכר תרכמה לשם חולין שלשה שאין להם קבורה והגב
מאיריהן של גוים והאוכל במקום אחד ומבך במקו אחר
והמתכבד בקלון חברו שלשה דברים שאל ר ירחשע בן
לוי לסלאך הסות אמ לו כשאתה נכנס לחולה לאי זה צד
אתה יושב אם לו לצד מראשותיו ואל תשב בפניו שאני
יושב בפניו וכשהדבר בעיר הלך באמצע העיר שלשון
טפות אני מטיף מן החרב מאחת מת וסאתה ססריה
זמאתה פניו מוריקות שלשה מפתחות הן של חיה ושל
גשמים ושל תחית המתים של חיה דמתי ופתח את רחמי
של גשמים דמתי ופתח ה' לך את אוצרו הטוב וגו' של תחית
המתים דמתי וירעתם כי אני ה' כפתחי את קברותיכם
שלשה דברים אמרו חכמים לעולם יאכל אדם וישתנה פחות

משיש לו וילכש ויתכסה כמה שיש לו ויכבד בניו ובני
ביתו יותר משיש לו שהוא תלוי בקונו והן תלוין בו
ארבעה דברים צוה ר' יהודה בן בתריא את תלמידיו
אמ' להם הזהרו בכבוד חבריכם שהו' כבודכם
וזהו בן זקן ששכח תלמודו מחמת אונמו שלוחות ושברי
לוחות מונחות בארון ומנעו בניכם מן ההגיון ודושיבוס
בין ברכי חכמי' והזהרו בכני עניים ובכני עמי דהארץ ש
שמהם תצא תורה ארבעה דברים אמרו חכמים אם יכבש
אדם שק ויתלכן תמצא דעת בכסלים ואם יעלה חמור
בסולם תמצא דעת בנערים ואם ידור גדי עם נמר תדור
כלה עם חמותה ואם תמצא עורב כלו לכן תמצא כשוח
בנשים ארבעה סימנין הן סימן לעז נגעים סימן לשנאת
חנם ירקין סימן לגסות הרוח עביות סימן לנבלות הפה
אסכרה ד' דברים רעים לכני אדם שיחה בטלה ושיחור
ילדים ועצת ילדים ורוח גבוהה ד' דברים יפים לאדם
מלאכה ותורה ועצת זקניה ורוח נמוכה ד' דברים קשי זה
מזה מכת כלב קשה בגוף חולי מעי קשה כמכת כלב אשה
רעה קשה משתיקן וחסרון כים קש' מכלם ד' חשובין כמת
ואלו הן עני ומצדע ומי שאין לו בני' וסומא עני דמתי
כי מתו כל האנשי' וגו' וכי מתי' היו והלא דתן ואבירכ
הם ובלעתם הארץ אלא כיון שירדו מנכסיהם עשאן
הכתו כמתי' מצדע דמתי' אל נא תהי כמת ומי שאין לו
בני' דמתי' הבה לי בני' ואם אין כתי' אנכי וכומא דמתי'
במחשכים הושיבני כתי' עולם ד' דברים קשים לכשפי'
המקנח בחרש בבית הכסא והאוכל ירק מאנודה קשורה
והסובל בגור ובמרחץ ואינו שוטף את רגליו וההורג בני'
על גבי מעי' הכטח ארבעה דברים צדיק אדם להתחזק
בהן תורה ומצוה תפלה ודרך ארץ תורה דמתי' חזק
ואמצו לכמכס וגו' ומצוה דמתי' קזה אל ה' חזק ויאמץ לבך
וכו' תפלה דמתי' תפלה לעני פי יעטוף וגו' ודך ארץ
דמתי' חזק ונתחזק בער עמנו וכו' ארבעה דברים מעיד
עליהן הבה הוא בעצמו ככל יום על רוק הדי כסך ולא
טעם טעם חטא מימיו ועל עני שטצא אבדה וסחזיית
לבעליה ועל דין שדן דין אמת לאמתו והבול ממשפח'
שקורין עליה ערער ארבעה צדיקין שמור בשעתן חולה
חיה חתן וכלה ותלמיד חכם ארבעה שמיותן תינוק
ומת ועשיר גדול ותלמיד חכם ארבעה צדיקין להודות
יורדי הים והולכי מדברות והיוצא מבית האסורין
והמתרפא מחליו ובכלן כתו יודד לה חסרו' בפני ארבעה
דברים סמונס של בעלי בתי' נמסר למלכות על מלוי
ברבית ועל מאורי שטרות פרועות ועל פוסקי
צדקה ברבים ואינו נותנה ועל מי שיש בידו למחיות ואינו
מוחה מפני ארבעה דברים המאורות לוקין על כתבי
פולטת ועל מעידי עדות שקר ועל מגדלי כדמה דקה
ועל קוצצי אילנות טובות ארבע כתות אינן מקבילות פני
שכינתו סג שקרים כג חפנים כג ליצנים כג רמיה

תהרר בריבו וכו' וצא בו' וכל מעלה ומעלה היתה מכוונת
 מאבנים טובות ומרגליות ויש בהן אבנים יקרות לבנות
 מכוונות ויש בהן זכוכית לבנה ושוכה ואילני תמר וכו' מ
 מתיפות את הכסא ומרוקמי בכנדי יש היו פוזמין של שן
 מכוונים כנגד כנפי נשרים' ושני עמודי של שש על ראשי
 האריות ושני אבנים של זהב היו על שני צדי הכסא והיו מ
 מלאך מכל מיני בשמים' ושתי קתדראות של זהב משני
 צדי הכסא אחד לגד הנביא ואחד לכתן הנביא' ושבעים
 קתדראות של זהב לשבעים סנהדרין ויושבין בהן ועל כל
 קתדר וקתדר שני אריות ושני נשרים ומכוונין אחד כנגד
 אחד ועומדין על רגליהן וכשהמלך עומד על הכסא נותן
 רגלו על מעלה ראשונה והיה הנגלל חוזר והארי פושט ידו
 של ימין והנשר כנפו של שמאל המלך נשען עליהן ועל
 מעלה שניה הנגלל חוזר והנשר פושט כנפו של ימין וארי
 פושט ידו של שמאל המלך נשען עליהן ועולה למעלה ש
 שלישית וכן כן וכשעלה כל המעלות תבין של כסא היה
 נדען גלגל של כסא וכופין למלך שלמה ומושיבין אותו על
 הכסא וסיר פושטין הנשרים את כנפיהם ועולין בגלגל של
 כסא והיו מיסבין למעלה מראשו ויוכ' של זהב היתה עומד
 בן העמודי ופיתחת לו הארז ונוטלת ספר תור וכיתה אותו
 על ברכיו לקיים מה שב' והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו'
 והארי של שמאל פושט ידו ונוטל העטרה ונתנה על ראש
 המלך' והעומדים אומרי תקום מלכות בית דוד לעולם ועל
 כל מעלה ומעלה היו החיות נסאות עם השחורות במעלה
 הראשונה' השור כנגד הארי' בשניה הזאה כנגד הטלה'
 בשלישית נמר כנגד גדי' ברביעית דוב כנגד צבי בחמישי
 נשר כנגד צפור יהוא היה עולה ביניהן להודיע שהוא נותן
 עינים ביניהן מפני שהוא יושב בין אלו לאלו וכ' וישב
 על כל מעלה ומעלה קורא פסיק א' על מעלה ראשונה אום'
 תורת ה' תמימה' בשניה ערות ה' נאמנה' בשלישית פקודי
 ה' ישרים' ברביעית מצות ה' ברה' בחמישית יראת ה'
 טהורה' בששית משפטי ה' אמת' ואח' יושב המלך שלמה'
 וכשהיה הכתן גדול ודוקים באים אל המלך שלמה לשאול
 עזם דבר מהמשפ' שבין אדם לחברו יושבי מימין ומשמאל
 ורך עממם את הרין' וכשהם מביאין את העדים להעיד ל
 לפני המלך היו הנגללים של כסא חוזרין ואריות נוהמין
 ונשרים פוזמין וטוזמין מצפצפין וכל כך למה כדי לחשוף א
 את העדים בלבם כדי להעיד אמת' ואף נפוכד נצד'
 כשבקש לישב עליו נשבר כאשר כתבנו' ואחשורוש ראה
 אותו כסא ותתאל לו לישב עליו ונת' מכוכב נצד ומרדיוש
 ומפרעה ולא יכול לישב' והביא אומני מצד ומאלים נודיא
 לעשות אחר בדמנתו ולא יכולו אלא עשו לו כסא אחר נאה
 וישב עליו בשנת שלש למלכו ושלש שנים עסק בו לקיים
 מה שנאמר בימים ההם כשבת המלך אחשורוש על כסא
 פלכותו אשר בשושן הבירה ובשנת שלש יושב על אותו
 כסא שעשו לו האומנין מצד ומאלים נודיא'
 נשלח דמות הכסא ותלה לאל רם ומתנשא והוא יחזיר-הו
 למקומו אמן אמן

של עולם במקום שהיה יושב שלמה המלך וכן ישראל שני
 וישב שלמה על כסא המלך על ישראל איך יושב עליו א
 אותו רשע' עשה למען שמיד ואל תוכל בסא כבודיך'
 ואמר זל היאך נמצא כסא של זהב כסדי אמרו זל לאח
 מיתתו של שלמה עליו שישק מלך מצרים לארץ ישראל
 ונטל כסא שלמה בשביל כתובת בתו והוריד אותו למצרים
 בכתו בשנת החמישית עלה שישק מלך מצרימה בירושלם
 ואח' עלה סנחריב ושבה את הכסא מארץ מצרים והביאו
 לארץ ישראל מפני שהיה מבקש להלחם עמם' ובאותו
 הפרק נפל סנחריב ביד ישראל וכוזו את סמונו וחזר הכסא
 למקומו וישב עליו חזקיהו ונטל את הכבוד ורתנשא ב
 כמלכותו והצליח כדמתי ויצלח חזקיהו בכל מעשהו וראו
 חזקיהו שיש בכסא שש מעלות' ומה ראה שלמה לעשות
 הכסא בשש מעלות כנגד בני אדם שיצאו סדוד' ואלו
 הן חזקיהו יאשיהו תנאל וחכיריו וברח הקדש עשה אותו
 כסא כנגד ו' מלכי יהודה שעמדו עליו ואלו הן שלמה
 רחבעם' חזקיהו' מנשה' אמון ויאשיהו' ובימי יאשיהו
 עלה פרעה מלך מצרי ונלחם ביאשיהו ונטל הכסא מירושלם
 והביאו למצרים ובקש לישב עליו ולא ידע מנתו של כסא
 ואיך יושבין עליו וחכהו האריה על ירכו והיה צולע ולפי
 נקר שמו פרעה נכה ומתה' מ' פרעה חגריא' וכשעלה נבוכ
 נצר למצרים מצא שם הכסא ונטלו והוליכו מכל ובקש ל
 לעלות בו ולישב ולרין את צדקיהו בכלדו אמרו ישראל
 לפני הקכה רבנו של עולם נתקיים בנו הסתוב ואריבנו פ
 פליים ונבוכר נצר לא היה ידע מנתו של כסא עליו ל
 לישב בו והכה אותו הארי שיעל השמאל ונפל סמו והיה
 מצער ממנו עד יום מותו ועליו אמר- הכנו איך נפלת
 משמי הלל בן שחר וכי לשמי עלה אותו רשע בן רשע סור'
 נמרוד הרשע אלא כיון שדצה לישב על כסא שלמה שנתן
 לו מן השמים ונפל סן הכסא לכך נאמ' איך נפלת משמים
 הילל בן שחר וכ' שדריוש הארי מלך וחחריב את ככל אף ה
 הוא נטל את הכסא והוליכו לעולם אשר במדי לקיים מה ש
 שב' ושמתי כסאי בעולם' ואעפ' לא ישב אדם שם לעלמי
 וכשמלך אחשורוש שלח והביא לו חכמים לעשית כדשותו
 של כסא ולא יכלו אלא עשה לעצמו כסא אחר וישב עליו
 שב' בימים ההם כשבת המלך אחשורוש וכו' כיצר עשת
 שלמה המלך הכסא בחכמתו שנתן לו הקכה הוא מכוכש כ
 באבנים טובות ומרגליות שכמותו לא היה יכול לעשות
 המלך שלמה ושליט' זו מעלות היו לכסא ומאותן המעלות
 היה עולה לכסא ושנים עשר אריות יש בו על כל מעלה
 ובעלה יש בו שני אריות' כיצד כיון שהמלך שלמה דודש
 לעלות במעלה ראשונה היו אריות שבו פירשות למעלה
 ידיהם וכתב מורשם בידיהם ולא היה עולה במעלה שנייה
 עד שהיה קורא הכתובים שהיו סוד- שמין ומה היה בהן כ
 פ' המלך הופך פניו לצד ימינו היה רואה את הכתב שהיה כ
 ביד הארי של ימין וסה כתו בו לא תכיר פני כסמ' יהושף
 פניו לצד שמאלו ומה כתו בו לא תקח שוחזר' וכן בכל
 האריות היה כתו בהן מעגינים אלו של משפט בנות ודל לא

וירחוק מן הפקודין ששמו פקודין וסופו סריבה וירחוק
ממלאכת צבור שאין נצולין מחטא וירחוק מנמות ורחוק
שבעה דברים נאמרו כנסי הדוח כל מי שיש בו גמות
הדוח כאלו עובד עז ותורתו משתכח ממנו
ושכינה מסתלקת ממנו ויכורין באין עליו ותקלות באות
על ידו ומסר ביד בשר וסופו נכשל באשר איש ש
שבעת דברים בעבויים סבב עוה זוכה לחיי העולם הבא
תורתו משתמרת לו ושכינה עמו ונצול מן הפורענות
ולא יאונה לו רע והכל כרחמין עליו ונצול מאשה רעה
שבעה מתעסקין בצרכי צבור הפרנסין הדיינין ומלמדי
תינוקות והחזנים והסופרים והסופרים וזבאי צדקה
ועליות נאמר המשכילים יזהירו כוזהר הרקיע ומצדיקי
הדבים ככוכבים לעולם ועד שבעה יורדין לגיהנם המינין
והמשומדים והמטורות המתכבד בקלון חברו והמכנה
שם לחברו והמלכין פני חברו בדבים והבא על אשת א
איש שבעה מצות נצטוו בני נח על הדיינין ועל עו ועל
גלוי עריות ועל שפיכות דמים ועל ברכת השם ועל
הגזל ועל אבר מן החי שבעה דברים נבראו קדם בריאת
עולם תיריהן ערך גיהנם ושמו של משיח וכסא הכבוד
וכית המקדש ותשובה תורה מבין דכתיב קבני ראשית ד
זרכו קדם ספוליו מאז וכן ערך דמותו ויטע אלחים בן בערן
פקדו גיהנם דכתיב ערוך מאתמול תפתח כסו של
משיח דכתיב לפני שמש יגון שמו כפא הכבוד דכתיב כסא
כבוד מרום מראשון תשובה דכתיב אשב אנוש עד רכא
ותאמר שוכו בני אדם בית המקדש דכתיב מקדשה כוננו
ידיך שבעה שמות יש לו ליצר הרע על טסא רע
שזנא אכן מכשול צפוני שבעה און להם חלק לעולם
הבא המזכיר את השם בכל עת ובכל מקו והמזכיר לכונה
לעו והקורע בגרוי בחמתו והלוחש על הסתר והמזכיר
עליה את השם והמלוח כסא כרפית לישראל והמשלח
סודים בין אחים ודברי נוח לו לאדם שלא נברא משנברא
ימות ואל יראה אותם ימות ואל ימותו בניו בחייו ימות
ואל יתקיי ימות ואל ימסר ביד בשר ודם ימות ואל ילפין
פני חברו ברבים ימות ואל יבא על אשת איש שבעה הם
מכורין לשמים מי שאין לו מזוזה בביתו ומי שאין לו צצית
בכנורו ומי שאין לו תפלין בראשו ובזרועו ומי שאין
מתעסק במצוה ומי שאין לו אשה ומי שאין לו בנים ומי
שיש לו פנים מגולין לתלמוד תורה שבעה דברים
פסודין מן המזוזה בית התבן ובית העצים ובית הכהן סקי
ובית הארז ובית המרחץ ופתח שאין לו ד טפח ופתח
בית הכסא שבעה אבות בעלי ברית הם אברהם יצחק
יעקב סשה ואתן פנחס ודוד אברהם דכתיב ביום ההוא
בדת ה' את אברהם ברית יצחק דכתיב ואת בריתי אקים איתן
יצחק יעקב דכתיב וברית את בריתי יעקב משה דכתיב על
פי הדברים האלה כתיב אתך ברית אהרן דכתיב ברית סלח
עלם פנחס דכתיב והיתה לו ולזרעו אחריי ברית סה' עלם

מא עב יחיד

דוד דכתיב כתיב ברית למשהי נשבעתי לדוד עבדי שבעתי
דברים הם אדם שת אנוש מתושלח מישינו אברהם
יעקב וסשה משמאלו ויצחק היכן הלך אלא הוא יושב על פ
פתח גיהנם ומציל בניו מדינה של גיהנם
שמנה נמכי אדם ישי שאול שמזאל עמוס צפניה
חזקיהו אליהו משיח שמנה שמות יש לו למשיח ינון
צמח פלא יועץ משיח אל גבור אביעד שלום

תשעה נבצמו בחייהן לנן ערן ולא טעמו פיעם מיתח
בניסין בן יעקב כלאב בן דוד כרח בר
אשר כתיב בת פרעה אליעד עבד אברהם ועבד מלך
המשי ומשיח ואלהו ויעבץ בנו של ר יהודה הנשיא ויש
אוסרים אף ר יהושע בן לוי **עשרה** דברי נבראו
בין השמשות המן והבאר והקטת ועמוד
האש והכתב והמכת והלוחות ומקלו של אהרן שקדיה
ופרחיה ויא אף המזיקין ומכרו של משה האילו של יצחק
השמים ויא אף הצבת ופי הארץ ופי האתון עשרה
קבין ופי ידו לעולם תצעה נפולו בנות ישראל ואחת בכל
העולם וכן עשר גבי רומי וכן חכמה גבי ישראל וכן שיחה
גבי נשים וכן כשפים גבי מצרים וכן זנות גבי ישמעאלים
עשרה קשים נבראו לעולם הרקשה ברזל מחתכו ברזל
קשה אש טפעש אש קשה מים מכבין אותו מים קשים
עבים סובלין אותם עבים קשים רוח כפורתן רוח קשרת
הגוף סובלו גוף קשה פחד שאברו פחד קשה יין כפינו יין
קשה שינה משכחתו ומיתה קשה משינה וצר קרה תציל
ממיתה שנ וצדקה תציל ממות ויא אשה רעה קשה מכלן
דכתיב וסוצא אני מר ממות את האשה וגו טוב לפני האלה
יסלט מסנה עשרה דברים נאמרו כלב הלב רואה דלב
שומע הלב יודע הלב מדבר הלב הולך הלב נופל דלב
צדק הלב עומר הלב שמח הלב מתנחם הלב רואה שנא
ולבי ראה הרבה הלב שומע שנ ותת לעבודך לב שומע
הלב יודע שנ לב יודע סה נפשו הלב מדבר שנא דברתי
אני אל לבי הלב סהך שנאמר לא לבי הלך הלב נופל שנ
אל יפול לב אדם הלב צדק שנאמר צדק לבם אל ה
הלב עוסד שנאמר היעמוד לך הלב שמח
שנאמר שמח לבי הלב מתנחם שנ דבור
על לב ירושלם וקראו אליה
ונסד נשלט מעשה
תודיה תל

דין רמות כסא שלמה עה קט
כתוב בימים ההם כשבג המלך אחשורוש אמרו
ול בשעה שהמלך אחשורוש ישב על כסא
מלכותו בקע ליטב על כסא שעשה שלמה ברוב חכמתו
ותבונתו של הקבה אמר ישראל לפני הקבה רבונו

המילה ועוד שחולר הוא מקודש מן הכסף שני' ואת בריתי
 אקים את יצחק וזהו אשר קודש ידיו מבטן וכמו שהוא
 היה קודש כך אנו צריכין להיות קודשים בזה האות ולא
 לזלזלו שאלמלא מצוה זו שעתידין לקבלה ולקיימה לא ה
 היה נברא העולם שני' אם לא בריתי יומם וילילה חוקות ש
 שמים וארץ לא שמת' וזאת הברית הוא חתמו של הכה
 שבו חתם השמים והארץ כמו בספר יצירה שחתם רום ביה
 ותחתונים בזה וזשה ישמחו השמים ותגל הארץ : בחצי
 השם ברא עליונים ובחצי השם חתם התחתונים והמכין יבין
 וזה החותם שם בכשרנו בכרית עולם להציל ידירות שאנו
 משחת משוחה עמוקה של גיהנם ולהצילנו מריבה : לכך
 צריך לשמור זה הברית שיחיה קדוש ולא יחללוהו ואין ד
 השמירה בזמה ובנאוף בלבד אלא בראית העינים ובמחשבות
 הלב כמו שאמרו ז"ל ארזורי עברה קשים מעברה : וכל
 השמירה הזאת למה לפי שואגטרה דומה ליור' שהיא את ר
 ראשונה של טם המפורש וכצורה הזאת היא חקוקה בכשר
 עם עם קדוש שנברא העולם בשביל ישראל לקבל מצותיו
 והתורה : ומכין שבשביל לקבל מצוה זאת נבראו ישראל עב'
 במעשה בראשית נעשה אדם בצלמנו כדמותנו פי' נעשה
 אדם שהיה באותה אדמה וברסן חתימתנו ושיתקיי' העולם
 בעבורו : תל' א"ל עמדת שאדם העשה
 אותן אוכל פירותיהן בעולם הזה והקין קיימם
 לעולם הבא : עו' גלו עריות שפיכות דמים תלשון הרע
 כנגד כלן

דין גימטריאות וגיטריקון קב"ב

ה מתיר אסורים ה' פוקח עינים ה' זוקק כפופלה' אתה
 צדיקים ה' שומר את גרים' ראשי התיבות הללו לפי
 מה שמות עולין תרי"ג' מכאן אמרו גר הכא להגיד על פ
 מנת לקבל כל הצות חוץ מאחת אין מקבלין אותו דלא
 נשלם סבין תרי"ג' ולכך כתנו את גרים להשלי' המנין אכ נקט
 לן משומר את' פי' משום מאלף ועד תו' הוי גר זאי לא לא
דשתבח שמך לעד מלכנו האל המלך שלמה המלך
 עה' יסוד ותתום הוא בראשי תיבות ויש בו
 שול קלוסין כנגד ו' קריעין וח' אויזות על כסא הכבוד וכנגד
 טו' תיבות שבברכת כהנים שמברכנו ממקומו : ואום אמן
 אחר הברכה כרי להפסיק בין פסוקי רשות שהיא מודכנן
 ובין קש' שהיא מדאורי' : וכן כת' ה' שטעיה זל בכרכו
 עד כל שם שאום' אמן אחר ברכו' קש' כדי להפסי' בין קש'
 שהיא מן התורה לתפלה שהיא מודכנן : וכן נמי אחר בונה
 ירושלם : וכן אחרי סהולל בתושבחות : ואין אומ' קדיש
 שלא להפסיק בין קש' לתפלה וכן הדין נמי שלא לום קדיש
 אחר ערבית אך תקבחו ואין לה' זק'
עלינו לשבח : עלינו בני מסריא ומעמד : להבל
 ודין ודין בני מסריא
 לא גימטריא : ויש אום להבל ולדין שיש בדין בני מסריא
 ואנחנו מרעים גרסי' ולא גרסי' חוגו כי אין בכל הקריאת
 רק אנו ובכל מקום ואנו לשון אנינות כמו ואנו תרי"ג

ולא יכולתי ללכת עם אותו המלאך לגיהנם : יום אחרי
 עמתי וקבלתי עם קבור המלאך וחלף עמי האור עד שבאתי
 לשערי גיהנם והם פתוחים והרשעים שהיו שם ראו אותי
 האור ושמחו ואמרו זה לוח האור הזה שיוציאונו מכאן
 וראיתי בתים ארוכין מילין על ה' מילין פתיחות נכים גבים
 של אש ועומדין ואוכלין את הרשעים ואחר שאוכלין אותן
 עומדין מעל האש על רגליהם ונופלין באש וכשרפין :
 ובאותו חבית יש בה עשר אומות מאוכז העולם ואכשלים
 בן דוד מסתנה עליהן ואוסרי' אומה לאומה אכחכו ח
 חטאנו מפני שלא קבלנו את התורה אתם מה חטאתם מ
 משיבין להם אף אנו כמוכס אומדי' לאבשלנו אתה ואכותיך
 שקבלתם התורה למה אומ' להם על אשר לא שמעתו למצו'
 אבי ומלאכים עומדין מכאן ומכאן במקלות שלהם ומפילים
 אותם על האש וזן נשרפים כלם ואחר כך רצים לאש שלום
 ורצים לחכותו ולשרפו באש וכת קול אומרת להם אל תכו
 ואל תשרפו אותו שהוא מזרע ישראל שאמרו לפני נעשה
 ונשמע והוא בן דוד עבדי ומניחי' אותו על כסאו ומשיבין
 אותו בכבוד כהלך ולאחריו בן מוציאין את הרשע' מן האש
 כאלו לא נשרפו ולא נגע בהן האש וחזורין ושורפי' אותן
 וכן עושין להן ז' פעמים : ד' ביום ת' בלילה : ואכשלוס נצול
 סכל אלה מפני שהוא בן דוד אמ' ר' יהושע כשראיתי כל א
 אלה חזרתי לגן עדן וכתמתי הדברים ושלחתי אותן לרכן ג
 גמ' יאל ולקני ישראל חודשתיים כל מה שראיתי בקראתן
 ובגיהנם : המקום בחסדי יצילנו מריבה של גיהנם ותן לנו
 חלק לעולם הבא עם הצדיקים החסידים אמן

דין טעם מילה על פי הקבלה קב"ב

זה החבור נקרא ספר פרישה לפי שכל העוסק בו יפדוש
 מן העברה שדוב בני אדם נבשלין בה בעבור ש
 שנמשכין אחר יצום כזה הרב יותר מן שאר העבדות :
 כתי' וביום השמיני ימל בשד עולתו וכמקום אחר כתי' וכן
 שמנת ימים ימל לכל כל זכר : וחדשו רזל בזמ' ח ואפילו ב
 בשבת ולמה נצטוינו למילה לח' ימים לא פחות ולא יותר
 אלא אכ' גולד חולה שימתינו לו עד שיכריא לפי שיעבור
 עליו קודם ברית מילה ברית שני' והיו' בריתי בכשרכ ומצו
 טכל המחיל שבת בהמת כך יהיה זכר לזה חולד לכשיגול
 שעבר עליו קודם ברית המילה השבת שהיא ברית ראשון
 שחיבין ישראל לטמרו שני' ושמו בני ישראל את השבת
 כך צריך שישמר ברית הראשון שקבל עליו במצוה ראשונה
 שלא יחללוהו שחוא מדוע קודש ולא יטנפוהו על ידי נאוף
 לפי שהיה אות בינו ובין המביאו לעולם בדרך הוא חזוה
 אתה בינינו ובין יוצרנו : וכן תמצא בסילה חצי השם : יח'
 ותמצא בו השם שלם מה' שעולה השם יהוה כיצד יוד' כ' הוא
 ו' הרי כו' דאו י' ודי לט' הא' ו' ודי מה' שחוא השם שלם ולמד
 רסו לאותן הכל רם הכל טענה לנו מצוה גדולה כזאת להיות
 לו ברית בינו ובינינו : ועוד תמצא במילה אלהים עם שם
 אחר ועוד תמצא שבזמנת המילה נזד' הכה את הים שני' לגז
 ים סוף לגזרים אל תסריא לגזרים אלא לגזרתי' פי' בשביל

דין מעשה דר' יהושע בן לוי

קב

אמר לו שר' יהושע בן לוי צדיק גמור היה וכשהגיע זמנו ליפטר מן העולם אמ' הבה לסלאך חמות עשה לו כל מה שיבקש ממך הלך אצלו ואמ' לו הגיע זמניך ליפטר מן העולם אלא כל דבר שאתה מבקש ממני אעשה לך כששמע ר' יהושע בר' אמר לו כבקש אני ממך שתראני במקומי בגן ערן אמ' לו לך עמי וצא אהו לך אמ' לו ר' יהושע תן לי חדרב שלך שלא תבהילני בו מיד נתן לו החרב והלכו שניהם עד שבאו אצל חומות גן ערן וכשבאו אצל חומות גן ערן חרץ לחומר: **לוקח** את ר' יהושע והגב יהוה חגיגו על חומות גן ערן אמר לו ראה מקומך בגן ערן ר' יהושע בן לוי מן החומה ונפל ב בגן ערן ואחז מלאך המות בכנף מעילו אמר לו צא משם כשבע ר' יהושע בשם שאינו יוצא מכאן ולא היה ר' יהושע למלאך ליכנס שם אמרו מלאכי השדת לפני תבה רבנו של עילם ראה מה עשה בן לוי בזרוע נטל חלקו בגן ערן אמר להם הבה לכו וברקו אם נשבע קוד' לכן והיה מפר שבויעת אף הוא ישר ויצאו וברקו ואמר מיסיו לא עבר שבויעת אמ' להם הבה אבל לא יצא משם כיון שראה מלאך ימות שלא יכול להוציאנו אמ' לו תן לי החרב ולא הידך רוצה ר' יהושע ליתן לו עד שיצאה בת קול ואמרה תן לו הסכין ש שצריכה לברוח אמ' לו ר' יהושע הטבע לי שלא תרא אותן לבריות בשעה שאתה נוטל נשמתו של אדם שבתלה בכל מקו' שהיה מצאו שחטו בפני הכל ואפי' בחן אמו ובאותה שעה נשבע לו ותננו לו והתחיל אליהו זל מסיו לפני ר' יהושע ואמ' לצדיקים פנו מקום לבר לואי הלך וסצאו ר' ש שסען בן יחאי שהיה יושב על יג קינבין של צדיקי אמ' לו את בר לואי אמ' לו וכן אמ' לו נראתה הקשת מיסוך אמ' לו אף אמ' לו אמ' אי אתה בר לואי ולא היה הדבר כך כי לא נראתה הקשת מיסיו ולמה אמ' לו שנראתה כרי שלא יחזיק פוזמה לעצמו ולמה שאלו בקשת ספני שהוא את בריות בין תבה ובין הארץ וכל זמן שנראתה הקשת הבה מרחב על עולמו וכל זמן שיש צדיק בעולם אף העולם צדיק קשרת שבשכיל צדיק אחד העולם עומד שנ וצדיק יסוד עולם לפי שאלו על הקשת יהלך מלאך המות לרבן נמליאל ואמר לו כך וכך עשה לי ר' יהושע בן לוי אמ' לו רבן נמליאל יפה עשה לך אלא בא ואשלחך אלי ואמור לו בבקשה ממך שתחפש בגן ערן כלו תיגמם והוצאתם וכתוב אתכם ותשלח אותם אלי אם יש גרים בגן ערן ומפני שראו בגיהב' הלך מלאך המות ואמ' לו ר' יהושע פ' אעשה תלך ר' יהושע חפשי בגן ערן כלו תצא בה ז' בגי' בגן ערן וכל בית ובית יב' רבא מלין בארץ ומרחב שנים עשר רבא מלין שער סתניארין סחבין הבית הראשון כנגד הפתח הראשון כגן ערן שוכני בו גרים שבישראל שנתגיידו מאליה לא בחזקת חקירה שלו כגרי' סוכני' וקורותיה ארזי' וכשבאתי למדור עמתי כל הגרים ובקשו לעבור ענה עברה הצדיק שצ' יא

ממונה עליהם ואמ' להם מנין זכותכם שישוב זה עמכם מיד חגיגתי למדרה הבית השני כנגד פתח השני כגן ערן והיא בנויה מבסס וקורותיה ארזים ויושבין בה בעלי תשובה ו ומגשה בן חוקיהו ממונה עליהן הבית השלישי כנגד פתח השלישי בע' היא בנויה מבסס וזהב וזכנים בה אכרדם ויצחק ויעקב וכל ישראל שיצאו מארץ מצרים ודור המדבר וכל בני המלך דוד חרץ מאבשלום ושב דוד ושלמה וכלאב בן דוד חי הוא שם ושם כל מלכי בית יהודה חרץ סכצעה בן חוקיה שהוא מסונה על כל בעלי תשובה ומשה ואהרן הם מסונים עליהן ושם כל כלי זהב וכלי כסף הנחמדים וכל פ פוכות ושכנים ואבנים וחופות כמטות וכסאות ומכוררות של זהב ועל אבנים טובות ומרגליות ואמרת לי למה אלהי ממונות ענה דוד ואמר לי כל אלו לכנים השוכנים בעולם שכאת ממנו ואמרת לי שם מאי יש שם מאוסות העולם אפי' מכני עשו אחי אמ' לי לא שכל טובה שהם עושים בעולם ח הקדוש ברוך הוא משלם להם שכרם בחייהם באותו העולם ובסוף יורשין גיהנם אבל בישראל כל רשע שבהם לוקרן בעולמו בחייו וזכה לעולם הבא שנ' ומשלם לשנאיו וכו' הבית הרביעי כנגד הפתח הרביעי בע' חוהו בני ויפדה כ כאדם יראשון וקורותיו מצצידות וכו' צדיקי גמ' ונאמנים ולמה מעצי צית על שהיו ימיהם מרורים כזית הבית החמישי הוא בני מבסס וזהב וכפז ומכתב חכוכית ומכרולח ונרד גיחון מושך אל פוזכו וקורותיו זהב וכסף והפרש מעלה מכל ריח הלכנון הפרשת מטות כסף וזהב וכשמים תכלת וארגמן מאריגת חוה ותולעת שני ושש ועינים מאריגת המלאכים ושוכנים בו משיח בן דוד ואלהיו זכור לטוב וצפירן כעצי הלכנון עשירי עשה כסף רפידתו ארגמן ובתוך האפריון ס משיח שתן שהוא ארבת בנות ירושלם של תוכו ר' צוף א אהבה ואלהיו זכור לטוב נוטל ר' אשו של משיח ומגידו כ בחקו ואמ' לו החרש כי חקן קרוב ואבות העולם והשכטים כלם ומשה ואהרן ודוד ושלמה וכל מלך ומלך ישראל ו זכות דוד באים כל שני החשי וכל שבת ד' באים אלי וזכרים עמד ומחזיקים אותו ואומר לו דע והשען בכדוראך כיהקן קרוב ואף קרן ועזתו והתן ואבירם ואבשלום באין אלי כל יום ד ושואלים אותו עד סתי קץ והפלאות ומתי תשוב תחיינו ומתחזמות הארץ תשוב תעלנו והוא אומר להם לכו אצל אבותיכם ושאלו להם וכששומעין כך מתביישין ואינם שואלין אל האבות וכשבאתי אצל משיח שאל אותי ואמר לי מה עושיך ישראל בעולם שבאת משם אמרת לי הם מחכים אותך בכל יום מיד ר' ירמיה קולו בככיה הבית הששי יושבין בו מתי ברוך מצוה הבית השביעי יושבין בו מתי הלאים כשביל ענור גידים של ישראל ועוד אמר ר' יהושע בן לוי בקשתי לשדוד בגיהנם לראות אותו ולא נתנו לי רשתה מסוכ צדיקים לא יראו גיהנם שלותי לאתו מלאך ששמו קיסם שיטוב לי גיהנם כלו ולא היה יכול שבאותה שעה חכיתו ר' ישמעאל סיון גיורל גרש בן וצדיקי' צדיקים וכו' וכו' ולא

מחלות עמוקות	ולולות עמוקות	מחלות עמוקות
אכן מדה חקות	משפטי הכצע	וקצותם אבצע
וכלם לא אבצע		כי קצר המצע

דאמר יוחנן גזל ולא נתיאשו הבעלי וכו' ז' ראובן
 תבע לשמעון טרחתי והראתי לך סחורה להשתכר ביני
 ובינך כי לא היו לי מעות ונתרצית והלכת וקנית ורוחת כך
 וכך חלק יש לי ברוח כי היית שלוחי בחצי ושמעון משיבו
 אמת כדברך אבל זכיתי לעצמי ולא לך ועקרתני באות שעה
 הדברים כי לא זכיתי בדבר ואי משום שהראית לי מקו אני
 אתן לך שכרך כדון סרסורים ר'ין הוא שזכה ראובן בחצי
 הרווח והמגביה מציאה לחברו קנה חברו אפי' לרב דאם
 לא קנה הא אמר מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה ח
 ראובן טען לשמעון הייתי עומד לרשות הרבים והיתרו מ
 פרגלית מונחת תוך ד' אמות שלי והגכהת אורה ושמעון
 משיבו הנבחהתי זכתה לי ר'ין הוא שלא זכה ראובן שאין
 ד' אמות קונות לו במציאה אלא בצדי רשו הרבי ובשכט'
 אבל לא ברשו הרבים ובשר' אחרים ט' ראובן נתאכסנו
 לו אודמין והיה שמעון מחזר אחריהן לקנות סחורתם ואמ'
 לו ראובן רוצה אני לזכות בסחורתן זאת ולקנותה כי ביתי
 זכתה לי ולא שמע אליו שמעון והלך וקנה בשעה שלא היה
 ראובן בבית ותבעו ראובן להחזירם לו ר'ין הוא שיחזירם
 לו מסתני דזכתה לי שרי' גם ססור ועשית השוכן הישר
 כדאמרין גבי דינא דבר מצרא י' בן ראובן שלא הגיע
 לפעילות שמקחן מקח סחורתו סחורה ועד שלא נתן דמים
 בא שמעון וחטפה מידו ונתן דמים ר'ין הוא שיחזיר לו
 שמעון והוי כאטפה מיד אביו שמרצה לו מיד כדאמר
 שמוא מפני מה אמרו מציאת קסן לאביו וכו' יא ראובן
 הוציא שטר על שמעון וכתו בו שאביו של ראובן הלוח
 לשמעון מנה השיכו שמעון והלא גזרה היתה ונשל לו ד
 הכתים ואיך בא שטר זה לירך והשיב ראובן מה אתה חש
 מן השטם נפל לי ר'ין הוא דפטור דיתרע לי כמה שנפל ד
 דאם כיון נפל דלמא מקי' זכת' וכן נמי אם ראובן הוציא
 שטר על שמעון שהלוחו ושמעון אמר פרעתך תפל ממני
 והגרים יהודה ולוי מצאו אותו ומסרוהו לראובן ולוי העיד
 בו פטור שמעון כר יוחנן דחייש לפרעון דהא תביא בותיה
 יב' ראובן קנה משמעון חומש בוקיק ור'וסף והוציא
 בנקוד ובמסור והשביחו ועמד עד ג' זקני' שנתיקר וארכ'
 נמצא גזל ביד המוכר וטרפו הנגזל מיד ראובן הלוקח חזר
 ראובן על שמעון לתבוע הכל ר'ין הוא שישלם לו שמעון
 ג' זקיקים כרב דאם המוכר שדה ונמצאת שאינה שלו א
 אפי' שבח יש לו כן פסק רבא יג' ראובן הלך לקלוניא
 ואמר לשמעון תבא עמי והלכו לשם והרויחו מה שהרויחו
 והמקום אנה ליד ראובן דח בלא שמעון ר'ין הוא שיפטר
 ראובן כדאמרין מה שתעלה מצודתו היום וכו' דאמר
 אין אדם פקנה דבר שלא בא לעולם יד ראובן שטכעה
 ספינתו ושללו גוים את הספינ' ומסרו השלל לשמעון וד
 וראוב' תובע אבותו שבאה לירך השיבה לי ר'ין הוא שלא
 להשיב מנין לאבדה ששטפ' בנהר וכו' אמל' אם בקשר
 ראובן חרם על מי שיבא אכדתו לידו שיחזירנה לו חייב
 להחזיר לו ספגי תקנת הקהל שתקנה היא לו וניחא ליה שאם

ראובן
 תבע לשמעון לרין ש'חתי על ירך לטר כסא
 ללוי ולא נתתו לו ושמעון משיב עשיתי ש
 שליחותך ולוי אומר שלא מסר לו כלל ישבע שמעון ללוי
 ונאמן דמגו דאי בעי אסר לראוב' החזרתיו לך כדאם בפרק
 דקדושין אמר לשנים הוליכו פנה לפלוני ולוי נשבע כסו כן
 שלא קבל ממנו כלום ודי' ונפסד ראובן מן חזין דחזוני על
 על פנקסו להיות נשבעין וכוטלין ולא כפן נגוס' ב' ר
 ראובן ושמעון דרים בבית הגר שמת וכל אחד ואחד אומר
 וטוען החזקתי תחלה ואתה באת עלי ואין עדים כדבר
 מי קדם ר'ין זה כשנים אוחזין בטלית ויח'קו בשבועה
 אם שניהם מוחזקי' שוים בשוה ואם לאו כל אחד נוטל
 מה שהחזיק ג' ראובן תבע שמעון לרין מנה לי בידך
 והלה אומר אין לך בידי כלום ועדים מעירי' שישמעון
 חייב לי מנה או חצי סכרו ר'ין הוא שיפדע שמעון מר
 שהעדים מעירי'ים ונשבע שכועה ראודית' על השאר
 פדאם ר' חייא מנה לי בידך וכו' ואם השיב שמעון אין לך
 בידי אלא חצי מנה והא לך ר'ין הוא שיפסוד כרב ששת
 דאמר אין נשבעין על טענת הא לך ד ראובן טען
 לשמעון י' זקוקן הפקדתי לך בפני עדים והלר' אור'
 החזרתים לך וחזרי מעירי' שהפקי' ושהוציא מהם כ' זקיקין
 לצרכו ר'ין הוא שישיבע ראובן שלא החזירם לו מעולם
 ושמעון לא מהימן בשבוע' והוא ליה גזלן כששלח ידו
 בפקדון ופסול לשבועה תנה ודוק אם העידו שהפקדון
 צדדין אבל אם הפקדון מותרין מות' להשתמש כהן אם הוא
 שלחני כרא' לר' יצחק וראיה מהיהא דהמפקיד אצל שלחני
 צדדי' לא ישתמש כהן ואינו חייב באחיותו מותר' ישתמ'
 כהן וחייב באחריותו עבל' כמו היהא רעיא דאכל דוכא ת
 תרתי מינה וחייבהו' ואלמלא ואת תיה נפטר בשבועה
 דקיימא לן כל המפקיד אצל חברו בעדים אין צדיק לפיע
 בעדים ה ראובן תבע לשמעון הלויית לך דינ והפקדתי
 לך טבעת שלי ושמעון משיב לו לא היו דברי' מעליה וערי'
 מעידין שבשעה שכפר כבוד היה בידו אי בביתו ר'ין הוא
 ששמעון פסול לישבע שהוחזק כפרן ונטל ראובן הפקדון
 בלא שבועה ועל השאר ישבע ויטול המלוה דאמר ר' יהודה
 הכופר במלוה כשד לערות בפקדון פסול לערות אבל אם
 העידו שראוהו בביתו לאחר כפירה אינו נפסל
 בכך דיכול היה לומר אביד היה בשעת כפירה ואשתמוטי' מ
 משתמיט עד דכדיש וסלם ליה ו ראובן היה מחזיק
 כבי' אחד ושמעון מערער עליו ואומ' שלי הוא והלך שמעון
 ונתנה ללוי במתנה בעוד הבית ביד ראוב' לסוף הלך שמעון
 ותקנה לראובן לדין והוציאו כדריבין ועטר' תובע לוי ל
 לשמעון כמה סגנתו ושמעון משיבו לא היתה הסג' סגנת
 כי לא היתה באותה שעה ברשותי ר'ין הוא דזכה בו לרי

טעם בשמות של שכנות עירוב

ראשונה

מיח זהו אבות ויש בה סא' תיבות לבד
 מאברהם בתרא שאינו מן רחמיך ש
 שכבר וזכור כנגד לו: יתיות שבפסוק וצדק לגוי גורל
 זה מאברהם הרי מה ועב אברהם יר בו סב תיבות כנגד ש
 שם בן מב' על כן צריך לנג' ה בכונה גדולה יח ברכות ב
 כנגד יה צחים שנאמר במלאכה המשקן שב בו יח פעמים
 כאשר צוה ה את משה באתה גבור יש בו סב תיבות שיש
 בשלשה פסוקים ביחזקאל המורבר על תחית המתים לכן
 הנבא וידעתם כי אני ה' בפתחי ונתתי רוח וכשאומר
 מוריד הגשם יש בו נא' תיבות כנגד נא' תיבות שיש מן
 ונתתי מאר ארצכם עד נותן לכם כנגדש שפך יש בו כל
 תיבות וכן בלחוד ודור וכן באתה קדוש כנגד כן אותיות
 התורה אתה חונן ראשונה לצרכים לפי שתפלות כנגד
 תמידין תקנום חרש שומה וקטן פסולין לעבודה ויש בה
 יז תיבות כנגד ואתה תדבר אל כל חכמי לב וכן בפסוק וכל
 אשה חכמת לב בהשיבנו יש טו' תיבות כנגד ח אורות וז
 רקיעים שנזלה תשובת שמענת עד כסה דהבבור שכן
 טצינו כמה פסוקים שסדכרי בתשובה שיש בהן טו תיבות
 יעזוב רשע דרכו וכן בשב רשע מדכו והרבה אחרים
 בסלח לנו יש בה כ' תיבות כנגד כ פעמים שנתוב בתורה
 זמלית ונסלח בראה נא יש יז תיבות כנגד פסוק ונצק א
 א' ה ברפאנו יש בה כז תיבות כנגד אותיות התורה וכן
 בפסוקים על תורה ורפאנו כז אותיות רפאות תתי לדרך
 וגו וכן כי חיים הם למוצאים וכן בפסוק והיה אב' שמע
 תשמע עד כי אני ה' פא' כבוד יש ל' תיבות כנגד
 יפתח ה' לך את אוצרו וגו' ונגד פותח את יריך וגו' שיש בין
 שניהם ל' תיבות בהשיבה יש כז תיבות כנגד כז תיבות
 שיש בג' פסוקים שסדרנים פוזו ואשיב ידי עליך ואשיב
 שופטין ציון במשפט הפוח' בלמשמדים יש לב' תיבות
 לפי שהם כפופים סב' סל בראשית ע' ל' לעני כל ישראל
 וזו לב' והמנות תלוי בלב' בעל הצדיקים יש כל האלפא
 ביתא לפי שנקיימין כל התורה ויש בו סא תיבות כנגד ס
 מא' אותיות שיש בפסוק ואברהם סבורך בליח שלום יש
 בו כז תיבות כנגד כז אותיות שיש בפסוק כונה ירושלם
 באת צמח יש בו כ' תיבות כנגד כ' אותיות שיש בנחם ה' את
 ציון בשמע קולנו לה' תיבות כנגד לה' תיבות שיש מהפלה
 לרוד שמעה ה' עד יעבור ע' ברצה לד' תיבות כנגד לר'
 סוגים שהיו מקריבים פר ושעיר יאיל מודים בני כטריא
 סאה כנגד ק' ברכות שחייב אדם לומר בכל יום ויש בהן כז
 תיבות כנגד כז תיבות שיש בהוראה עזרה מן ובמנות דין
 הערב עד ויש אלי יסר שים הלוח כז תיבות כנגד כז א
 אותיות שיש בפסוק ישא ה' ובפסוק ושמנו את שמי תלא
 נמצא אות' ביה ברכות לפי שאין אנך שצף אף קצף וקף
 צף רצף כשישראל מתפללין וכן בפסוק ויקץ יעקב
 נתעלמו אותיות שכן ובסופי תיבות צבור כי אין שטן כ
 בצבור ראשי תיבות של יח ברכות סלבד ברכת המינין ש
 ולא נהנה ענין עליון יח סאות כנגד יח סאות סלאבים

והמנות על התפלה לכך אין ר' בלירושלם חזו שיסד הקליר
 ויצאו בס אלף ושמונה מאות מהכל יודוך עד אל אדון יש
 קינ תיבות כנגד ק ברכות וכנגד יז בריתות שנכתבו על כל
 מצוה ומצוה מן וכו' עד שכתבה ס תיבות נגד ט צדיקי
 אדם נח אברהם יצחק יעקב משה אהרן דוד ושלמה
 ונגד ט' שמות של מלאכי השרת אראלים חשמלי שרפי
 מרזבים חיות גלגלים עירין קדישין ושל תיבות שבקקו
 ומשאר עד החומים ז תיבות כנגד ז ימי השבוע שמאיר
 לעולם ונגד ז מועדי השנה פורים פסח שבועות רה'
 כפורים טובות שמני עצרת מהמאיר עד בראשית יב'
 תיבות כנגד יב מזלות ונגד יב שבטים אל אדון סיוסר
 באלפא ביתא ובראשונות תיבות כנגד עשרת דברור
 ובאחרונות יב תיבות כנגד יב עיכטים ומזלות נשארז יח
 אמצעיים שנכל אחת ד' תיבות שדף עב כנגד שם המפרש
 ויחד הם כב' נגד אותיות ונגד טס כן כב' כ' שסח כשרה ל'
 תיבות עד ושמרד נגד ל' תיבות שיש מושמרו עד ונפש'
 ומן לא נחתו עד סוף לב' תיבות נגד התורה שמתחלת בב'
 ומסיימה בל' ושבת שקולה נגד כלה בושיכח ל' תיבו כג'
 לב' תיבו' שיש מאך שבתותי עד ויתן אל' משה בעל זבס'
 דהנכוח יש קכד תיבות כמין יוחנן שתקנו וכן יש קכד ת'
 תיבות מהפלה למשה עד ויהי נוע' שאמר משה על מלאכת
 המשקן ורצה להקיסו ככסלו אס' לו הבה שמחה של סוגים
 אחרת תהיה בכסלו בענגו סג' תיבות נגד כז אותיות שיש
 בפסוק וידא יעקב מאד שמע כוטריןן שחרית סנחור
 ערביה ה' אחד כלכות תחלת הפסוק ופופו שד' עין של
 שמע ודלת של אחד גדולות לערות מואהבת עד ובשער
 כב תיבות כנגד שם בן סב' פי' גיכטריאה חשבון שכן ת
 תרגם הכתובים את מפקד העב ית גבטור זכר בגיכטריא
 בדיה נקבה בני כטריא נזק עפרן עפרן כתי והיינו דכתי'
 נבהל לחון איש רע עין ולא ידע כי חסר יבואנו פא' עפרן
 בגיכטור ד' סאות רמו לר סאות שבקש סאברהם מן השדה
 לא תבשל גר' בחלב אכו רמו שלא יינק יותר מכל חרש ש
 טהן כמין ימי ב' שנים תשל' דים שנולד ויום שלאחר שתי
 שנים הרי הן תבשל' שמע ישראל נוטריןן טאו כרום
 עיניכם וסל' ה' אלהיך יה' לבבך ואת לבב זרעך ללכודך ש
 שכל העושה תש' בה באלה נענה סימן לאליל שנשב
 שאין לו רפואת אשר לא יוכל לדפא ותהו רבקה אשתו
 בני כטריא אשוקש ואי זו עשו ויעקב ברית בני כטריא
 תריב וסצו כילה תריג לכך או אור חמילה יהי רצו להכניס
 בבדימו של אברהם אבינו פן ישתה וישכח פהק' בני ס
 כטריא סנחם וזא טימו של משיח לרעת חשבון האדם
 כנפשו נקט האי כללא בידך נע זכא זסו' פי' על כל
 חיתר סשלישיות תכנה ע' ועל כל חיתר סאמשיית תוסף
 כא' ועל חיתר סשביעיות תוסף סו' וסכל התשבון רוקח
 קח ותגור הוא והחושב

דינק סדר אלעזר בר נתן זל

קבו

כזה מנה וזה מאתים כדאמרי ותם ודמי פקדון אפקדון פה
ראובן תקף לשמעון לדין ואומר שמעון לא איש דברי אנכי
ותביא את לוי לסדר את דבריו ריין הוא שאין תוכיעין א
אותו כדאמרי התם אפטרופא לרקנני לא עבדי אבל רזוא
עצמו יכול להשיב וכן משמע כהן גדול דן ודנין אותי כו
ראובן טען לשמעון תן לי חטי שהפקדתי אצלך ושמעון
משיב אכודים הם ומכרתים ריין הוא אם לא חטרו יותר
מכדי חסרונן ומכרן אפי' כבד ישלם לו פשעת התביעה ד
דקדי ליה שולח יד כר יוחנן אליבא דר' עקיב'
ואם חטרו יותר מכדי חסרונם ומכרן בבית ריין רזואלי
ישלם לו מה שקבל מהן ופטור כו ראובן
נשכה לסרינת הים וירד שמעון קרובו לנכסיו וחזר ראובן
ותבעו מה שאכל גם לחלקו מנכסיו ריין הוא שנוקנין
לשמעון כדון ארים לפי שבדין ירד דשמואל ורב נחמן ורב
הנא דאית לחו סורדיין קטן לנכסי שבוי ונותנין לו בעדים
ואע"ג שירד מעצמו בלא בר' מס' אשתכח דהא דאכל שפיר
אבל ויש לו דין עדים ואם היה קטן שבוי אין שטין לו ד
דשלא כדון ירד ואין סורדיין לנכסי קטן כה ראובן
הפקיד לשמעון כספים ודין שמירת נכסים בקרקע מנגבים
ומאש ואם הניחן במקום המשתמר מנגבים ולא מאש או ב
במקום שמירה מאש ולא מנגבים
ונטרפו דהיינו תחלתו בפשיע' וסופו באונם חייב כרב יוסף
וצריך שיניחם במקום המשתמר משניהם והיא דשכיחי
גזוטאי נראה לפי שטת התלמוד שאף לא הניחן בקרקע אלא
הניחן במקום המשתמר מאש ומנגבים ונאבדו פטור מדקפיד
רב יוסף אבל אלו דקאמר אע"ג דלענין גנבי נטרותא רזוא
לענין נורא פשיעותא היא ולא קאם ולא קברן שם דאף
דברים שאינן נשמרים בקרקע כגון בגדים אם הניחן במקום
שמור משניהם ונאבדו פטור וצריך לחזור אחר שמור מאש
ומנגבים ואם נתן הנפקד לאחד מבני ביתו ולא הודיעו ש
שהוא הפקדון אע"ג ולא הניחן במקום המשתמר יפירו וק
בתיבה פטור דק בשבועה שנשבע המצביע שהניחן בתיבת
הנפקד והנפקד נשבע תחלה שאותו פקדון מסרו לאחיו או
לכנו כדאמרי אשלימינהו לאימיה ואותיבינהו בקרמליתא
ואגנוב ופסק רבא כדפלי כה ראובן הפקיד פרות אצל
שמעון והיה לוי שכירו של שמעון לשמור פרותיו וכל אשר
בביתו ולא שמר הפרות יפה והרקיבו ותבעו ראובן ושמעון
משיבו הלא ידעת כי לוי שומר שלי ולכך הפקדת לי ריין
הוא לפטור שמעון אבל אם עם לוי יכול לטעון היה לך
להודיעני ופשעת כהם ולוי חייב כדאמרי גבי בקרא ולא ה
הוא ידע ואי חייב ליה לסמוך לשלם בקרא ולא היה מסר
ליה לאודועינהו ל ראובן טען לשמעון ליש מעות
הפקדתי לך החזיר לי ושמעון משיבו נגבבו וראובן אמר
נשתמשת ונתחייבת במ' ריין הוא אם אין המעות מונחין
אפי' הן צדדין אם שמעון סוחר מותר ורשאי הוא להשתמש
כהן דדעתו של הפקיד בשעת פקדון להן שיצאין לעבינו
של זה והואיל ורשאי הוא הוי עליה כשומר שכר כד' רנן

המפקיד מעות אצל שלחני וזה לכל סוחר חנוני ודקא
נאבדו או נגבבו אבל נאנסו פטור כרב נחמן דאפי' משומר
שכר לא הוי לא ראובן שהפקיד חבית של יין אצל ש
שמעון וחוציא מסכה הין של יין והחמיצה משלם שמעון את
כלה נשברה אינו משלם אלא הין של יין בלבד דאמר רבא
לא שנו אלא נשברה וכו' לב ראובן שהניח לישראל
פשי' אצל שמעון במלוה או בפקדון חקנה אותו ללוי בקנין
גמור לא קנה לוי המעו' דאין נקנין בחליפין אלא אנב קרקע
כרב פפא דאקני לשמואל אנב אספיה דביתא אבל כסף ב
בלא משבע נקנה בחליפין אלא אנכי פרות ואם ראובן ה
הקנה בקנין מודר לתת לו ליט' פשי' קנה וחייב ראובן לשלם
דזוא שעבר נפשיה בקנין ג' סודר לתת לו וכדתנן מתנה
שומר חנם להיות שומר חנם להיות שואל ואמרינן במאי ב
ברברים ומותר כשנקנין מידו וקונין בכליו של קונה כו
ומה שנחגו לקנות בכליו של עד הבי אסר הנאון רב נחמן ה
הרי תקנו רבנן דמתיבמא דלקנו עדים ועדים שליחו דקונה
קא עבדי וכיון דקנו מהמקנה ונקנה מודר ביה דיה ונבד
ופקנה ליה לג' ד' וזכר קרקע לחברו או חפץ ונתן מקצ' עדי'
או מפרש המוכר דחקו או דעיל ונפיק אזוזי לא קנה הלוקח
בשות קנין או שיר אפי' פשוט אחר ומוכר לא קאי במי ש
שפרע ואי לא עייל ונפיק אזוזי קנה הלוקח ברבר הנקנדה
בכסף ואפי' במקצתו לשכ ערבון ולא בתכשיט לד הנודר
לתת מנה לחברו בדבר מועט וחזר בו נקרא כחומר אמנה
ואם התנה לעבי דרי היא בצדקה ואפי' מתנה לחברו וכן ה
מוכיח בירושלמי לה ראובן שאמר לשמעון שמור לי
חפץ זה ושמעון אמר הרי בימי לפניך בטוב בעיניך הניהתו
אפי' שומר חנם לא הוי כרבא ובר דאמ' בכלן אינו חייב עד
שיקבלנו ושמואל פסק כו' לו ראובן שהשכיר לשמעון
עליתו להניח פרותיו ואחכ' ככרו לראובן אע"ג ולא משך
ראובן קנה אם נתן הכסף כדאמרי אפי' ר' שמעון אימתי הלכה
דחוזר במקח לפי שהוא ירא שאנסאו אינו במי שפרע'
הולכתא שנתג מעות שנינו לענין כשמואל ורב נחמן דאמר
מוכר וחוזר לעולם ולא קים ליה ולא נקיש מקחו בידו ואם
קנתו מזה ומוכר לזה לא דידע ומחיל' והלוקח תשמיש של
בעל אין ללוקח דין אנטרה כמעשה דורשני' והאומר על
מנת שאין עליו אונאה אני מוכר לך אין לו אונאה דאמרי
ליה להבי' חלכה שכוחה יש בה דין אונאה כדמסי' מדכתי'
מכרת עולם ומכירת קרקע אפי' בטול מקח ליכא לו
ראובן ששלח מעות לאשתו למזונות ביד שלוחו ונאנסו מ
מסנו בודד עם ממונו ריין הוא שלא ישבע אלא לבעלת
הואיל וצריך לתת לה אחרים לזונה כדתנן בני העיר ששלחו
שקליהם וכו' לח ראובן טען לשמעון ספר מכרת לי לך
וחתנית לי לחזיר לי כשיחיו לי מעות ושמעון משיב מ
מכירה גפורה מכרת לי ואחר המכר אמרת לי לך כשיחיו לך מ
מעות אחזירנו לך ולא לך קנין מסני ופטומי שלי בעלמא א
אמרת לי לך כדי להצית רעך ריין הוא אם יש עדי לשמעון
שכן הוא יפטר אם לא חזר וחזירו התנאי בקנין ואם אין ע

יארע לו כך שיחזירו לו כדאמר רבא נחא ליה לאיני דנחירי
בסימנין דאי מתבר מיניה מחזרינן ביה. טו ר'אובן שנפל
ביסו כרבים מצויין שם ומצאו שמעו ור'אובן כותן סימנין
אעג דנותן סימנין כדין אינו חייב להחזיר. כו יצחק דאמר
חייב ארס למשמש ביסו בכל שעה ממ' חייב להחזיר משורת
הדין רבתי. אשר יעשון וכדאמרי תיתי. לו דעבדי לפני
משורת הדין. יו ר'אובן שמכר לשמעון בית של אבותיו
ומצא שמעון מציאה בכותל. קין הוא שיהא של שמעון
דתניא יכול אדם לומר של אמוריים היא הכא נמי של גוים
היא. אבל אם כנאחו ר'אובן זכה בהן ר'אובן ואם דוכו ל
להשתכר לאחריה הרי היא של אחרון שודר בו קודם כנסת
שמעון כרפרי לעיל. ואמאי נזיל בתר בתרא ומשני דליכא
לסיקס עליה. יז ר'אובן שלח פרות לשמעון ומצא בתוכן
מרגלית ונודע הדבר לר'אובן ותבעו לדין. קין הוא שזכה
שמעון בה כדתנן לקח פרות ובתיכן מעות הרי אלו שלו
דאיכא לסיקס מעלמא אתו. ואם ר'אובן נתן סימנין יחזיר
כדתנן התם. יח ר'אובן משכן ספר לשמעון וכשבא ל
לפרותו טענו נשתמש בספר שלי וטשטשתו ושמעו משיב
קריתו בו אבל לא חסרתיו מימי כלום גם העידו שלמד בו ד
דין הוא שיטבע ר'אובן כמה חסרו ויטול ושמעון לא יטבע
שהרי נפסל לטבועה דהרי שליחות יד בפקדון. ואמר גבי
פקדון אם בשבילו פותחו אסור. ומשכון אק. פ
פקדון כותב ויוציא הלא את הפקדון. ואם טענו ר'אובן שזם
תביעה שמוטלת שבוועה על שמעון להפטר ישבע ר'אובן
וישול אבל אם אין עדים מעידין שלמד בו יפטר שמעון ב
בשבוועה שלא חסרו דמגו דאי בעי אמ' שלא למד בו לעולם
ואעג דאודי דאין אדם משיב עצמו רשע. יט ר'אובן
טען לשמעון הפקדתי בידך כרגלית ותבעתיך לדין וטענת
אברתיך ורצית ליטבע ושאלתי ממך זקוק בשווייה באותה
שעה ועתה נודע לי שמצאתה בב' זקוקי אותו זקוק שני אני
תובע מסך. ושמעון משיב כי שבחה ברשותי קין הוא
שיפטר שמעון כדתנן שלם ולא רצה ליטבע ונמצא הגב
משלם תשלומי כפל למי משלם למי שהפקדון אצלו. ואעג
דגבי כיפי אמר רב נחמן הדד כיפי למריהו הודא אפורה
למריה הינו משום דאטריחיה לדינא למגביה תחלה אבל
כששלם מרעתו לא. ולא שלם ממש אלא אעפי' שלא שלם
כיון שרצה לשלם ולא הספיק לשלם עד שמצאה זכו יוחנן.
כ' ר'אובן שטען לשמעון משכון משכנתיך שזה כ' דינר
ב' דינר. ואברת אותו בפשיעה ושמעון ורשיב לא כן אלא
נאבד או נגבב שלא בפשיע' קין הוא לשלם לדין לר'אובן
דשומר שטר הוא חייב כנגבה ואברה. ואם טען שמעון
לא היה שזה אלא ה' דינר הוי דינ' איני תובעך ור'אובן טוען
כנגד הלואה היה שזה ישבע ר'אובן כדין מודה בפשיע' שהרי
הלואה ע' דפת על שחזיו טל משכון אף לרביהו חילכך ישבע
ויפטר מח' דינ' וישלם לו כ' דינ' ושמעון ישבע תחלה שאינו
ברשותו רשסא עיניו נתן בו אבל לא יקדמנו ר'אובן דשסא
יוציא שמעון הפ' זכך להכחיש ר'אובן וכדאמר רב אשי.
וכל הדינן הללו כשטען שמעו נגבב או נאבד אבל אם טען

נאנס ישבע שמעון ופטר מן המשכון ור'אובן ישלם לו כל ח
החוב. והיכא ששניהן תובעין זה לזה. כיצד המלוה אומר
שלא היה שזה כדי הלואה ולווח אומר שזה טוה יותר מ
מזוכו לווח נאבע שלא היה שזה פחות ושניהם פטורים.
כא' ר'אובן הפקיד לשמעון מרגלית ואברה בפשיע' ו
וחיבוהו בד' ולא רצה לשלם וידרו בנכסיו כדי שומא ישלמו
לשמעון כדי שוויה. ואחכ מצאה שמעון ונתיקרה המרגלית
ותובע ר'אובן המרגלית והוא ישלם לו כל מה ששלמו לו בד'
קין הוא שיחזור לו המרגלית כדאמרי הודי כיפי והודי א
אפנדא. כב ר'אובן טען לשמעון אני ואתה היינו במקום
פלוגי והיית קושר חבלתך וקשרתו ושמת אותה בכפינה ו
ונכנסת בה ופשיעת בשלי השיבוהו לי. ושמעון אומ' כאשר
עשיתי בשלי עשיתי בשלך ושמתי חבלתי בכפינה אשר ה
היו שם יהודים וקפצו לסטים ושללו הספינה שלי ושלך.
קין הוא שישלם שמעון דאמר רבא הלכת' אפיל שומר חנם
שמכר לשוכר שכר כי הכא שמכר לסין בשכר חבית ואפיל
היה הכפן יהודי יכול לטעון ר'אובן אתה האמנתי האיד לא
מהמן לי אלא בשבוועה ובש' גוי אבל אם ראו עדים ששללו
אותו חפץ שמעון פטור בלא שבוועה אעג' ולא היה שם
דודאי אלו היה שם לא היה מציל כדתנן רועה שבא לעיר
ובא זאב וטרו ארי ודרס אם לא יוכל להצ' אף אם היה לשם
פטור. אבל אם הביח אחר מבני אדם שם אפיל לא היו שם
עדים פטור שומר ודוקא אשתו ובניו כדאמרי כל המפקדי
על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד. ואם היה ר'אובן יכול ל
להביח סחורתו אצל הכפן אפיל לא הביח שמעון שום אדם
שם פטור כדאמרינן גבי הנהו גנאי דכל יומא גבי ההיא ס
כתא היו נפקדים וכו'. וכן אם טבעה חספינה ואין עדים
שנאבד חפץ של ר'אובן חייב שמעון משום שומר שכר
לשומר ואם היה עבדו שם הרי הוא כמותו וישבע העבר
שנאבד בכפינה ופטור שמעון. כג ר'אובן ושמעון קנו
פרקסטיא במקום פלוגי בשותפות והוליכה שמעון בעיד
אחרת וחלקה בינו לבין עצמו ומכר שמעון ביותר וכשבא
ר'אובן הוול חלקו ותובעו ואומר לא יפה חלקת ומה שמכרת
לי חלק והשאר לי חלק ושמעון אומר בשזה חלקי ויחלקי
נכסר ביוקד במזלי וחלקך נסתתפה שודך. קין הוא שיחלק
לר'אובן כמה שמכר ביוקד שכל חלקו צדי' בד' לחלקה כ
כדאמרי אכין אייתי תרי גברי דפליגת קמייהו ואם מס' ט
שמעון חלקו בזול שהיה צריך למעות חלק היוקד הפסיד
שמעון. גם יכול ר'אובן להשביעו שחלק בשזה. אבל דבר
שדרכו להיות שזה כותן מעות יכול לחלק בלא חברו ובלא
בד' דאמרי רב זוזי כסאן דכפליג רבוי. כד ר'אובן
ושמעון הפקידו אצל לוי כ' כלים אחד גדול ואחר קטן בשק
אחד ולא פרשו ללוי אי זה לר'אובן ואי זה לשמעון ועתה כל
אחד תובע הגדול. קין הוא שישלם לאחד הקטן ולאחר
ברמים כפי שחזיו של קטן והמתור יחא מוכח עד שיתברר
דהואיל והיו בסך אחד לא היה ללוי למדק ולא יפסיד ב
בתרעמתו. אבל אם לא היו הכלים יחד בשעת הפקידו
ישלם לכל אחד ואחד דמי הגדול דהח ליה למדק. וכן הדין

לית קתיה נא קל'כת' דבר'ים הידועים שעושין להשתכר
 ולהשאי' אינו יכול לטעו' לקוח הוא בירי ומשכון הוא בירי
 זולתי אם ראוהו עדים נכנס לבית חברו ונטל' כלים והטמין
 תחת כנפיו ופוען לקחתים והלה אומר השאלתי'ם הנכנס א
 אינו נאמן לבעל הבית שאינו עשוי להשאל ולמכור כליו
 אבל עשוי להשאל ולמכור כליו נאמן הנכנס אם הן כלים
 שודרן להטמין או שהוא צנוע ואין דרכו לישא כגלוי אף כ
 כשדאחז והנכנס אינו נאמן לומר לקוחים הם בידי לעול'ם
 ער דאיכא ג' דברים שאינו נוריע שאינן עשויין להשאל
 ולהשכיר ושיהא עשוי למכור ושיהא לנכנס דרכו להטמין
 או כבזוי הכלי או כצניעות נכנס' נב קל'מת אחים או
 שותפין או אפי' היה אחד סהן מחזוק אחר זמן כלן חולקין
 עמו בשדה אם לא יביא ראיה דלאו חזקה היא דתניא אחד
 מן האתי'ן שמת והיו אונות או שטר' יוצאת בו וכו' והלכה
 כרב נחמן וזכר' נב קל'מת בגיריה דיריה אין אדם רשאי
 להזיק חברו ואפי' בשלא מזיק אם אחכ' מזיקו כמו בעליה
 בגפילת מים כדוצאת ידי' דמועטי' דבליעי' תחלה ואחכ'
 נופלין וכיוצא בו הלכה בר' יוסי' נד קל'מתא הדר כחצר
 חברו אין צדי' להעלות לו שכר וכחצר דלא קיים ליה אנריה
 ואפי' השוכר אסור למיגר' נה קל'מתא ראוכלן שיש לו
 אכני' ועצים בחצר של שמי'ן ואמר לו לפנותם והשיב לו
 שלך יהי שלא זכתה לו חצרו דתני קא מחחי ליה אבל אם
 פנה אותם שמי'ן ושתק הרי זה זוכה בהן' נב קל'מתא
 ראוכלן הקובע זמן לשמיען לפרעו ותבעו בזמנו ואבר
 פרעתין אינו נאמן דלא עביד איניש דפיע' כנו זמניה
 וכדיש לקיש דאמר ואם תבעו לאחר זמנו ואפי' בתוך הזמן
 נאמן לומר פרעתין אע"ד האני נקיט שטרא ביריה מנו ראי
 בעי אמר נאנסו והכל בשבועה כרב אשי' נב קל'מתא
 ראוכלן שבנה כותל זה רביעי' לכיתו אצל כותל' שמי'ן
 ותבעו לסייעו בבנותו דגם הוא צדי' לכותל זה ולא אכרי'
 ולאחר זמן נטלך ובנה ג' כותלים וזו היתה לו רביעית אע"ד
 שלא נתן עליו קודמת בגלגלין עליו כל החצר כותלי' סוף ע
 עליו כותל אחר' נח קל'מתא ראוהו עדי' נכנס לבית חברו
 למשכנו אם ידעו מה ישלם על פיהם ואם לא ידעו מה אבל
 מעין שראו דבר הגטל תחת כנפיו תשבע הגזול כמה דגם
 שזים ונוטל' ואם לא ראוהו רק שנכנס למשכנו נשבע ה
 הנכנס שלא נטל דבר דעביד איניש דגזים ואם הכי פדאמר
 רב נחמן האי מאן דנקיש נרגא וכו' נב קל'מתא הנכנס
 לבית חברו ותחבל בשבע ונוטל' ובמקום שאין יכול לחבל
 עצמו אפי' בלא שבועה' ואם תפש בחוצה לדי' ספקין ס
 סיניה אם לא יפייסנו החובל או מי שנכנס בביתו על ג
 גדלים במסוק או בקבלת הדין או מי שחוציא משכו' סתחת
 ידו כ'א אחד ואמר השיבוהו לי כי פקדו' הוא לך סגני' והלה
 אומר לא כי אלא משכנת אותו אם יש ער'ים שסמרו לו כ
 נשבע זה שהפקידו לו ונוטל' ואם אין עדים נאמן הסתוד'
 כמנו דאי בעי אומר לא היו דברים מעולם' ס קל'מכיר
 כליו אי ספריו ביד אחר זה אומר נגבנו סגני' זה אומר
 קניתי'ם בשוק' דין הוא אם יצא על התובע סתחלה קול

נגבז בביתו שיטול כליו בדמים שקנאם בשבועתו ודין זה
 נוהג אף בלא קול אם יש עדים שהיא שלו מפני תקנת הקהל
 או אפי' ליכא עדים אם יש מחצת בביתו' ואם הוכר הגנב
 בדין יטול ביגם והקונה יתקיף הגנב לדין' ומפני תקנת
 השוק יתן דמיה ויתחז' ויתקיף הגנב לדין ודמיו שקנאן כשול'
 או כפרחסיא ומגנב שאינו מפורסם בזה לא עשו תקנת ה
 השוק' סא קל'מתא הגזול שדה מחברו ונטלה הוא
 אום הרי שלך לפניך' ואם מחמת הגזולן תייב כגון דאם ליה
 היראני שדך והראהו שדה חברו וכן הדין בכל דני' מסון אבל
 אם אנסי השלטון ואמר לו הראני שדה פלו' או נכסיו והרא'
 לו פטור' ואם נשא ונתן ביד חייב' וכן המלשין חייב כמה
 שיעידו עדים שזה נפסד על ידו ואם אין יודעין נשבע דן
 הנפסד וגובה מחצה ולא כדין הגזול דקאי בתיקו' ואם דן
 העדים מעידין ששמעו כי אמר אלך ואמסרנו ביד גזים וא
 ואיר כן נפסד זה פטור דעביד דגזים ולא עכיר' סב
 קל'מתא ארגו של חברו שנשדף באש או כיוצא בו נשבע ח
 התובע כמה היה בו ונוטל כדברים שדרך לתת בארגו כגון
 זהובים או כספים אבל לא בדברים שאין דרך לתת בארגו
 כלל' כג' הלכתא מסדרין לבעל חוב גמרי' מינה מערובין'
 ואם טען אין יד' משנת ער אחר יב' יום שכן בידו להודר אחר
 לוקח נכסיו ושיסצא הלוקח מעות הואי ולא כתב' אדרכת'
 אנכסיה בירי משנת אחר יב' יום באין ידי' משנת נמי דין
 הוא כך שרחק גדול יותר למכור מלשלי' וללווה ולמצא ס
 מעות ובאותו זמן משביעין אותו שבועה להוציא בפני ע
 בר' כ' אשד לו כרי' לפרוע בעל חובו' ואם מכאן ולהבא
 שלא תדחחו אב' תשיג' ואם הוציא כל אשר לו בפני בר' ס
 מניחין לו ככל דבר ודבר חלק אחד וככל סין וסין חלק אחד
 להיות כהן' ואם הוא אומן מניחין לו קצת מכלי אומנותו'
 וכל ספרים לוקחין ממנו אפי' תפלין כי ההוא דאתאי לקמיה
 דרב יטר אמר ליה חלקו לי תפלין ומלבושים נאים ויקחו ס
 ממנו ויתנו לו אחרים הראויין לחול' ומעשה ידיו העורף
 על סזונות אשתו ובני' פחיתין מי' שנים יקחו ממנו כי בני'
 הגדולים מי' שנים אין עליו לזונס כדרש' ר' שליא אבל קטני'
 עליו לזונס ער' ע' שנים ואירי כן משביעין אותו ויתן לו זמן
 על הנשאר לפרעו מעט מעט כחשבון החוב שנ' על פי אשר
 תשיג' שבועה דאזרית הנשבע לוקח ספר תורה בירו' ואם
 תלמיד חכם הוא דיו בתפלין' ויא' אף בציצית' שבועה
 הסת אין לוקחין ספר תורה ואז יהיה נאמן פי' הכת לשון כ
 כבודת שהפסידו עליו לטביע' ויא' לשון הסנה שמסידרין
 בו שבועה זאת' כל זה לשון בעל הערוך זל
 סליקו לה פסקי הו' אלעזר בר' נתן זל

דין דינין מספר התשבין קבר

נהגו העולם להשביע המחוייבין שבועה ביוכ
 חכמה' ואם יודע הוא ששכח סבעלי חובין הרי
 הוא מסודר בעשה ולא תעשה להראותם אליו' בעשה השב
 תשיכב' בלא תעשה לא תוכל' להתעלים' האומר ג פעמים
 אומר אומר או לא אעשה לא אעשה דאסור לו ג כ

עדים וראובן טוען כי מתחלה התנה לשמעון ואמר לאחור
ישבע שמעון שבועת הסת והמתנה מתחלה ללמד אסור
משו רבית כשלומד בו אבל המתנה לאחר כן טוב לו ולמוכר
דלא מחזי כרביתא דהוי מחזור שמעון ומוכרה לו כללא ד
דאסמכתא דאי לא קני ואפי' כתב בשטר ולא באסמכתא
ואי אמ' לזה מעכשו קני כגון הריני מוכר לך דבר זה מעכשו
קני והרי הוא מכור לו מעכשו אם לא אהזיר לו מעות ע
זמן פלוני ולא צריך כד חשבו הואיל והכותיה בידיה ולענין
אם אוביד ולא אעבי' אשלם לך דמי טבא לא הוי באסמכת'
בדבר שבידו ובגון דלא גזים בתנאי לשלם לו יותר כמרה
שהפסידו והלכתא המקבל קרקע מחברו באסמכתא לענין
הלואה הדרא ארעא והדרי פרי לענין מכר לא הדרי דחיל'
בטעיות הוי מחילה בלשון מכר ולא הוי כרב נחמן והלכתא
המקבל מעיות לחצי שכר אין צרי להת לו שכר טרחו דכתוך
שטרח בשלו טרח נמי בהאי כר אליעז והלכת' לא אסר תור
אלא רבית הבא מלוה למלוה לט ראובן שטען לשמעון
אניתי ומפרת לי יין בחזקת שהוא כרקא ושמעון משיב זה
והלא טעמתו רין הוא דפטור אפי' ערכו כר אחא ואם
טענו שיערכו אחר שטעמו ישבע שמעון ופטור ס
ראובן שטען לשמעון משיבתי לך סוס בכך לטבוע ואם
ימות אצלך אתה חייב לי זקוק ועישה כו מלאכה וטבוע'
זמתי ואני תובעך השכירות והזקק ושמעון משיב לא אשלם
דמחזי כרבית רין הוא לשלם הכל דלא הוי עליו הדמים
בהלואה כרתנן השם פרה לחברו וכו' ואעפי' שאמו להלות
מעות של יהומים ברבית למד צית שכר מהא מותר וכקבל
עליו אחריות של הפסד כדאי בידו כר אדא אתפקד מידלא
דיתמי מא ראובן שטען לשמעון שלחתי בידך זקוק
בעיר פלוני לקבות לי עורות כבשים וקנית בכספי לעצמך
הרוחת ושמעון משיב אמת כי קניתי בכסף קח כסף הוי
לך זמתי שרוחתי לעצמי הוא או שמא משיב לו לא קניתי
ועדים מעידין עקבה רין הוא שישלם לו כל מה שקנה
וכהתנאי הנותן סגות לחפז ולוקח לו פרות וכו' ס
ראובן שחיתתה לו פחורה וכמה בי זקוקי שיתן לו שמעון
בשוויה ואם יזול או יפסיד יתן לו שמעון זקוקין דבר זה
אסור דתנן אין מקבלין צאן ברזל מישראל ואם ראובן ס
מקבל זו לא דבר זה מותר אף בלא מתה ואכרה והלכתא
בסחור נקבה ללוקח בסגירות מפתח שהיא כתובה ואם מכר
מפתח כדן סוחרי' וכדאמר התם באתרא דנהיגי ס
ראובן שטען לשמעון השכרתיך לכתיבה ונתתי לך ספר
לת יתיק השיבתי אלי ושמעון אומר נגב מכני רין הוא
שחייב דשומר שכר הוי ואם התרו נגבי' בביתו פטור ר
דאיננה הוא לגביה ואם אמר לו שמעון גמתי מלאסוך
טול והכא שכרי או שהקדים ראובן שכר לא הוי כשומר
שכר כדתנן וכלן שאסרו טול וכו' ונשבע שלא פטע ופטור
כשומר חנם סד ראובן שקבל סחורה משמעון להוליכה
בעיר פלוני כדי להשתכר בשביל עצמו שאם לא ימכרה
ישתיר לו ובחזרתו נאנסה נגבה נאכרה רין הוא שחייב

ראובן לפי שאף בחזרתו היה מוכרה אם ימצא לוקח כהוא
גברא דזבין חמרא לחבריה וחייביה רב נחמן לשלומי משום
דאי אשכח לזבניה וגם יש ללמוד דאם קבלה על מנהל
ליתנה לאחר באותו מקום שהוליכ או להחזיר אם לא יקבל
המקבל המתנה שפטור ראובן בחזר מאונס וכשבע שנאנס
מה ראובן שהיה עומד ברשות הרבים ואמר לו שמעון
שמור לי חפץ זה או כהמה זו ואמ' לו ראובן הנח לפני ונגב
רין הוא שחייב ראובן כשומר בפשיעה ואם אכר הנח ל
לפניך או שאמר הנח כתמא לא דהנח כתמא אביעיא להו
זלא אפשיט ועבדי לקולא והלכתא דשוכר אכרה הוי כ
כשומר שכר כרב יוסף והלכת' ראובן שנתן לשמעון כרחוב
של יהודים חפץ להוליכו בבירנו וטוען שמעון קפצו עלי
גזים ונטלוהו אם אין דואה שיעיד חייב שמעון לשלם ואינו
נאמן גם בשבועה הואיל ושכיחי רבי' שם כאימי' בן יהודה
וכרבא מו ראובן טען לשמעון השאלתי לך כלי ל
למלאכה פלוני ושנית למלאכה אחרת ושבת אתו ושמעון
משיב לא שנית כי אם באותה נלאכה ונשכר רין הוא
שיביא עדים שלא שנה או ישבע ואם לא ישלם שבריו
משלם הדמים כרב הונא וכרב אסי וכן דעת פיה' מו
ראובן השביר סוסו או השאלו לשמעון וסייעו עד שעלה
או שהגביה משוא אפי' פטע בו פטור דהיינו עמו במלאכתו
ואם מתכוין להגביה לראות אם יכבד המשואי על הבהמה
חייב שמעון כר חנינא דאגר בוגדייתא וכו' סד ראובן
טען לשמעון מנה לי בידך ושמעון משיב איני יודע שני
חייב לך כלום רין הוא שישיבע שמעון שבועת
הסת שאינו יודע שהוא חייב לו כלום כרב נחמן וכו' יוחנן
דאמר ממון וכו' והה' אם טען איני יודע שאני חייב לך כ
כלום אבל אם טען שמעון איני חייב לך כי אם כ דינר
והשאר איני יודע חייב בכל המנה שבוע' דאורית ואם אינו
יכול לישבע משלם בדברי שבט' האי איני יודע כגון ש
שאמר איני כופר אם מעולם היה לי שום עסק עמך ואם ס
מעולם היה לי משלך כלום אבל אם אמר איני יודע אם פ
פרעתך כהא כלי עליה מורו דמתוך שאינו יכול לישבע י
ישלם וכן הלכ' כט קמט כיר בית לחברו על מנת לתקן
לו כל דבר שצריך אומן משכיר או דינ' ושוכר אומ' די'
משכיר כרב נחמן דאכר קרקע בחזקת בעלי קיימת ואם הם
שוים בקציצה והמעכיר אומר לא נתת ושוכר אומר נתתי
שוכר נאמן בשבועה אחר זמנו אף משלם אבל תוך זמנו
אינו נאמן כדבעו מיניה מר ינאי אמר ר' יוחנן שכיר בזמנו
נשבע ונטול עיכיר הוא דרמיא שבועה עליה משום דבעל
הבית טריד בפועליו אבל הכא שוכר נאמן ובשבועה ג
ראובן ששאל כלי משמעו או בהמה לסילאמה כיון שמשכו
ראובן אין שמעון יכול לחזיר בו דאמ' אליעזר פר שמעון
טשיכה קונה וכן תניא כותיה ויכול השואל לרשתמש ב
באותו כלי או באותה בהמה כל ימי שאלתה והלכר שלא
יחכרו ואם שאל מכנו בקנין משתמש ממנו ככל אשר
יחפוץ אפי' יחטר וימלה עד הבית יד כדאכרוב אשי ומהוד

מקח בשיש להן אפטרופא לפי שהאפטרופא יודע בטוב ל
 למכור ולקנות יותר מהן אבל מתנדה אינך יכול לומר ש
 שהפטרופא יודע בטוב יותר ליתן כי מה יש לו ליתן בממונטי
 דעוד יכול לומר הטעם דאין מקחן כקח משום דקרובי
 דעתיה לגבי זוזי מוכר אבל מתנתו מתנה דלא יהיב בהנמ
 אבל במקרקעי אין מקחן מקח וסמכוך ממכר ונתנתן מתנה
 עד שיהא יותר מיג' שנים ויום אחר ודוקא במקרקעי שקנה
 להם האפטרופא אבל מה שירש מאביו או מנכסיו קרוביו א
 אינו יכול למכור עד שיהא בן כ' כדאית' בכא בתרא פרק
 מי שמת אבל מתנתו מתנה מיג' ויום אחר ואם יודע בטוב
 משא ומתן מנכסיו אביו יכול למכור כשהוא בן יג' שני' ויום
 אחד טו ר' יודן כתב הר' אשר זל נהגו כל ישראל שאם
 תמות אשתו של אדם בלא בנים שהוא מחזיר לאביה
 או לאחיה הכסוץ שקבל עמה אם תמות בשנה ראשונה ואם
 בשניה לפי ראייתו כד כמה הוציא וז"ל הלכה ימים רבים
 וכיוצא בו יביא ראייה כמה הוציא וז"ל ואת עמד עמדה
 שנים רבות כל מה שיהא בעין יקח אביו או אמה ולא שאר
 יורשיה דדייקין מלישנ' דירוש' דקאמ' הני דכתבי לנטי יהוץ
 דאי תמית בלא בני תהדר מאי דאיתית לכו נשיך פי אביך
 ויא' חז' ל' שאר יורשין ולא עקר דבר כן התורה שאין הדין
 נותן כך שאין נדום נותן לבתו אלא על כנת שיהא לה או ל
 לבניה ואם הוציא לה ברפואתה או במלבושיהן ובעניני א
 אחריים לא ישיב הכל אלא לפי ראיית עיניו כד' יו ר' יודן
 להרמ' נג' מספר הדין זל מי ששולח מעית לחברו על
 ידי אחר צריך לכתו לו בכתב ידו ואז יוכל לשלחם וכן פסק
 הדין זל דהכי נהיגי תגרי אבל אם כתב לו אחר הכתב אין לו
 לשלוח המעית כשבייל כך ואם שלחם ונאכרו על השו"ח ח
 חייב לפרוע ואפי' ככתב ידו צריך שיאמר בכתב ידו תן לזה
 ותפטר יו ר' יודן כשהוא כקבל טענות והבעלי דינין
 יושבין מעצמן הוא דגיל לומר להם עבדו ואחכ' אומר
 להם שבו כדאמר אם רצו להושיב מושיבין ואם רוצין דו
 הדיינין לומר לבעלי דינין לישב יכולי לעשות אבל מעצמן
 אין יכולין לישב כדמוכח במסכ' שבועות מן ועמדו האנשי'
 יח' ר' יודן אדם שקבל עליו שבוע' או חרם או נדר כתם
 שלא פרש בו זמן החרם או הנדר או השבועה קיימין
 עליו לעולם אם לא שיתירו לו כי כנזירות דוקא אמרינן
 סתם נזירות ל' יום וחוק' זל כתב וראיה כפרק נדר' דקאמ'
 דנזירות אית ליה קצבת' וכוכח לשם דהא דקאמר דנדרים
 לית להו קצבתא לחומרא קאבר דכסתמ' הוי לעולם יט
 ר' יודן ראובן שלמד בנו של שמעון ושמעון נתן ספר של
 הקדש לראובן ובעבדו שכירתו ראובן המלמד יכול
 יכול לעכב הספר ולמשכו ולסמכו בעבור שכירותו והקדש
 יתבע משמעון לפטור הספר מיד ראובן כ' ר' יודן אם
 חלה מלמד או באנמ קצת מן הזמן שהיה לו ללמד
 ולא היה יכול ללמד שהיה חולה אבל שאר אנכסי אינו חייב
 להשלים כסוף הזמן כדאמרי פיקן וקדושין חלה ג' ועשרה ג'
 אינו חייב להשלים וחוק' זל כתב סיהו מונין לו לפי הזמן

שחלה אע"פ שאמר חלה ג' ועשה שלשה אינו חייב להשלים
 המ' גבי עבד עברי שפרעו לו כל שכרו מתחלת שש משעה
 שקנו אותו ואין שום חוב ממון עליו כדאמרינן עבד עברי
 גופו קנוי אך שגורת הכתוב שיצא בשש ובגרעון ככף אבל
 מלמד שהוא כשכיר יום לעולם אין לו שכר מאשר לא עשה
 אע"פ דנאנס ואם חלה התלמיד הבעל הבית יכול ליתן לו א
 אחר ללמד שלומד בטוב כל כך כמו הראשון או יותר בטוב
 אבל אינו יכול ליתן למלמד וצריך ליתן לו שכירותו משלם
 כי המלמד אינו כרויח שהולך בטל ועוד שהוא כתקלק' כמו
 הני אבולי דמחוזא דאי לא עבדי חלשי' וחוק' זל כתב אך
 אם יש לו חולי תמיד והמלמד דר בעיר אין לו שכרו כא' לפי
 מה שמלמד וצע' פרק השוכר כא' ר' יודן כתב הרמ' נע'
 מי שחשכיר מלמד או סופר או שכיר אם רוצה לחזור
 בו השכיר בעל הבית יכול להתנות עמו לתת לו יותר מתנאו
 ולא יתן לו כדאי' בכבא מצי' פר' השוכ' שוכ' עליהן או כמען
 כתב הרב אבן כגש מי ששכר מלמד לבנו וקבע לו זמן ורין
 והעבירו מכנו אין לו עליו אלא תרעובת כמו שאם השוכר
 את הפועלים והטעו את בעל הבית או בעל הבית הטעוה
 אותם אין לזה על זה אלא תערוכת' עב' בכבא מצינו אין
 הפועל רשאי לעשות מלאכתו כלילה ולשכור עצמו ביום
 ולהחוש בפרתו ערבי' ולהשכירה בשחר' בכבאן יקרקו רזל
 שיש בידו של בעל הבית למחות למלמד המסכים לעשוה
 מלאכתו עב' כב' ר' יודן אדם הנושא אשה אלמנה או
 גרושה אם עשרה נשואין בעש' צריך להתידו
 עמה מבעוד יום לפי שאין קנין לאלמנה או לגרושה אלא ב
 ביחוד ואין קנין בשבת ומביא ראייה מירוש' דיומא דאכר'
 מתקנין לו אשה אחרת שמא תמות אשתו ויהיה בלא אשה
 והתורה אכרה וכפר בעדו ובעד ביתו ומקשי' ההם והא אין
 קנין בשבת ומתקן אין שבות במקדש וגיטין וקדושין אין
 אסורין כא' משום שבות' הדיא אסרה אום' מכניסין מבעוד
 יום ולכה יותר אלמנה מבתולה לפי שבתולה יש לה חופרה
 וחופה קינה לכל דבר אבל אלמנה אין קנין כא' ייחוד ודוק'
 כשהיא טהורה מתידר עמה ועוד ראייה מיכמות' אבל אם
 הוא רוצה להמתין שלא יתיחד עמה עד כוצאי שבת יכול ל
 לבגסה בעש' בלא יחוד' ואם היא טמאה אין לו להתיחד
 עמה עד שתטבול' כג' ר' יודן שני אחין שקדשו עתי
 אחיות ובשעת בניסתן לחופה החליפו את של זה
 כזה מפרישים אותן ג' חדשים שכא מעוברות הן ומקשינן
 והלא אין אשה מתעבר' מביאה ראשונה ומתקן כגון שבעלו
 ושנו' כד' ר' יודן אדם שטבע במים שאין להם סוף והלכה
 אשתו ונשא' בלא התרת חכם שיש לנדות האשה ו
 והבעל עד שיגרשנה ומביא דרכה ראיות לדבריו וחוק' זל
 כתב בספר המצות פסק בהדיא דאם נשאת לא תצא במים
 שאין להן סוף' כה' ר' יודן המשכיר את חברו צריך
 לפרעו במעות או בדבר' אכילה וכתב חוק' שאם
 אין מעות לשומר לא יפטור בנתינת שוה כסף ולא אסרי' בש
 בשכירות שוה כסף ככבא' אלא צדי' לטוחה ולכבוד מעניניו

לאכול או לעשות ומביא ראייה מסכמת נודלי אמ' ב פעמים
הן הן לאו לאו חרי זו שבועה ודוקא שלא הפסיק אדם אותו
בגתים כמו לא אוסיף לקלל לא אוסיף להכות אבל אמ' לו
אדם אכול ואמר לא אוכל ופעם שניה אמר אכול ואמר לא
אוכל אין זה שבועה ואין בכך כלום וכן לענין עשיה אמ' לו
עשה ואמר לא אעשה ופעם שניה אמר לו עשה ואמר לא א
אעשה אין בכך כלום וכת' הרף זל ומיהו נראה דהיינו דוקא
כשהזכירו שבועה קודם לאו לאו או קודם הן הן דקרא נמי
דומיא דהכי משמע דכתי' הגני סקים את בריתי אתכם וכתי'
בתריה לא יהיה עוד כבוד וברית שבועה היא א רדן
ראוכן שפען לשמעון לאחר שמתה אשתו ואמר לו
הלויתי לאשתך פך וכך ושפען משיב איני יודע פטור מן
הדן מן הכל ואפי' בלא שבוע' לפי שהוא טוען טענה שסא
ועל טענת שסא לא שייך שבועה והרף זל כתב טען סופר
י בפנים כי מה שאמר דאין נשבעי על טענת שסא היינו
דוקא כשהתובע טוען שסא אבל הכא שהנתבע טוען שסא
ודאי יש לו לישבע שאינו יודע כדאמרי מנה לי בידך הלח
אימ' איני יודע פטור ופרשי בשבועה שאינו יודע ומירו
הכא אין לחוש דהוי על הלואה אשתו ב רדן ולקוח אילן
שמזיק את הבית מותר כדאי' פו החובל שסמא אייתי
ליה ג רדן מי שנשבע בשלחן או בשום דבר אין זו
שבועה כי אפי' מה שנשבע על ספר אם לא משים
יד בתוכו אין זו שבועה כדאמרי בנדרים הנווד בתורה לא
אמר כלום והוא דשנחה על ארונא בלומר שאין נוטלה בידו
והכפר פוקי' חלוק בין תלמיד חכם לעם הארץ ואין לפרסם
הדבר ד רדן על מעות שנתן ראובן ליד אשת שמעון
ותובע אותו והוא אומר שכן הוא כדבריו אך לא באו
לידו דשבע שמעון שכן הוא כדבריו שאין לו משל ראובן
כלום ושלא חייבו כלל ויפטר ח רדן מי שחשאל ל
לחברו פלי או משכחן ללוות עליו ברבית על דין
השואל לפדות הכלי או המשכחן ולהחזיר למשאל ויפטר
הקרן והרבי' אריס' המורה למחר אייתי ליה מקוריהו כלו'
הביא משרשם ועקר אותם וכן איתא לשה אם היה מעלה
בדמים מותר אלמא מותר לקוח אפי' נושא פרי' ו רדן
ו' מפעבד דינא כנפשיה קיימא לן כרב נחמן דאפי' היכ'
דליכא פסדא עביד איניש דינא לנפשיה אסנה אומר אני
דוק' כחפץ המכורד שהוא שלו רשאי אני ליכנס בבית חברי
ח אחוץ ספרי או בגדי וליקח אותו בעל כרחו אבל אם רדי
ראובן הלוח לשמעון מנה ואין פורעו אינו רשאי למשכנו כ
כתנן פרק הסקבל' ז רדן כשכאה אשה לגבו כתובתה
יש להשביע' שלא אבל כלום ושלא בזבזה מנכסים
שלא כדן לא כתי' בעלה ולא לאחר מיתתו ויש לשום לדין
הכל אפי' סיים וכסתות אין לה ליטול כי אם בשום כתובתה
ואפי' בגדיה שמיין לה כדאית' פר' נערה אבל הססים שנתנה
אין לנכות לה והיתומים יכולין להגבותה ממקרקעי או ככל
סיני מטלטלי שירצו דכתובת אשה כבודית ולבת קטורה
יש להם לתת לה עשור נכסים ואינן רן מן הקרקעות שהגיה
להם אביהם ולא מן המטלטלין כגון אם הגיח להם אביהם

שוח מאה לישר מטלטלין לא יתנו לה אלא עשור ל
ליטורין שהרי עשור נכסים של מקרקעי דפרנסה איננה
בתנאי בתוכה והרף זל כתב ומיהו כיון דפרנסה שמיין באב
ואנו דואין רעת האב בכל יום שנותן נדוניא לבתו
גם ממטלטלין יש לשוכ עשור מכל הנכסים הן ממקרקעי הן
ממטלטלי ואע"ג דאמר הלכתא ממקרקעי כן למוזנרת בין
לפרנסה היינו דוקא בימיהם אבל עכשו תקנו הגאונים בין
ממקרקעי בין ממטלטלי ואין לחוסף יותר מעשור נכסים א
אבל אם אימריין בפחות פחותין כך נראה לי עכ' ח רדן
וששאלת על ראוכן שמסר פקדון לשמעון ובה לוי
וצוה על פי בד' לשמעון שלא להחזירו לראוכן שחייב לו ר
ראוכן סעות אם יכול שמעון לתפשו בוותר לצורך לוי אם
דבר פשוט הוא שראוכן חייב לו ואין שמעון כופר הפקדון
או שאינו יכול לכפור אז חייב שמעון ללוי מדר' נתן ועוד
הא אמרי' התופס לבעל חוב במקום שחייב לאחדים לא קנה
ט רדן הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא
אפטרופאה שאם יוכלו היורשים להעיד שהיא
מבוכת אחר מית אשה מנכסי בעלה יכולין הם לסלקה כ
כדאית' פר' הנזיקין האי אפטרופא דמפסיד מסלקי' ליה אבל
אם שייר קצת מן נכסיו ולא כתב לה את כלן מתנה גמורה
היא ואינן יכולין לסלקה דיקא נמי דקתני הכותב כל נכסיו
וכו' משמע דאם שייר קצת מתנתו מתנה י רדן אין
ליתומים קטנים ליקח מנכסי אביהם כנגד מה שלקחו
הגדולים כתי' אביהם כדאמרי בפרק יש נוחלין ותיב בגימ
קטנים גדולי' אין נושאין כורך שנשאתם אתם אין שומעין
לתם אלא מה שנתן להם אביהם כדן ויחלקו בשוה הנכסים
שהניח להם אביהם יא רדן מי שעשה מורשה חברת
לתבוע שום תפיעה צריך שיאמר לו בפני עדים אם
ידי שידחה אותו בעל דינו כל מה שיטען פלוני עלי אומר
אני שלא היו דברים מעולם יב רדן וששאלת אם
ראובן הרשאתו ביד שמעון לתבוע את לוי עליו
נראה שאינו יכול לדחותו אלא הוא בעצמו יד עמו לדין
ואם יתחייב לו מסון או שבועה לא יעשה צווי בד' ער' ש
שיעשה לו ראובן דין כמו כן ובבבבמו יג רדן מי ש
שטלה במחצית שכר לחברו יכול ליקח משכנו
מסנו בעבור כל הקרן ויתרה בו שלא לקח כא' על המשכנו
ואם הלוח ספסיד הוא חפסדה הוא שלו יד רדן קטנים
אפי' הם פחותים מיג' שני' יכולין לקנות הלסכו' וליתן
במתנה דוק במטלטלין כדאית' פרק וזניקין הפעוטות מקחן
סקח ומסכחן מסכר במטלטלין ומוקי' לה בגמ' הפעוטות
פי' קטנים כבר שית כבר שכ כפר תשע וכל חד חד לפוס ח
חודפיה וגם בעי בגמ' אם מתנתו מתנה אחד מתנת בריא
ואחד מתנת שכיב סרע ואחד מתנה מרובה ואחד מתנת
מועטת אעפי' שיש חלוק יש להם אפטרופא לאין לדיים א
אפטרופא כדאי' בכתובות פרק מצאת אשה לא שנו אלא
שאין להם אפטרופא אבל יש להם אפטרופא אין מקחן סקח
ומסכחן מסכר פסק רבנו האי זל אעפי' שיש לה אפטרופא
סקחן מקח ומתנתן מתנה ואני אומר הטעם שאין מקחן פ

בספר חפץ שלו שעשה של דבר זה יש לו התרא כי מה שלב
 האי נאין כז' אם נדר לגרש את אשתו יגרשנה שמא לל ב
 באשה שיש לו יכולת בידו לעשות בטחון להחזירה
 שמא לשם היה מודה שיש לו התרא לה' דין אדם
 שנדר לחברו לתת לו בנו למול או להיות לו בעל
 ברית צריך לקיים לו ואע"ג דאשרי אין אדם מקנה דבר שא
 בא לעולם כאן כיו' שח' מנהג של בני אדם שורר' כניה זה
 לזה למול או להיות לו בעל ברית ומקיימין גם כזה יש לקיי'
 והרף זל הגיה מיהו רבנו יחיאל מפריש היה אימ' דמתנדר
 בעודה מעוברת אינה כלום משום דההו' דבר שלא בא ל
 לעולם וכגון זה לא מצינו שיועיל המנהג' לו דין אדם
 שנתן מעות או חפץ לחברו לשמור אע"ג שיש' בפרק
 הגזול אין שולחין מצות בדיוקני כלו' על ידי כתב והרף זל
 פסק שיכול לשלוח על ידי כת' ידו דהכי נהני תגרי' ודוקא
 כתב ידו אבל אם כת' לו אחר הכת' אין לו לשלוח לו המעות
 על ידו ואם שלח על ידו ינאכרו השולח חייב לפרוע ודוק'
 כשכתב תן לזה ותפטר' לו דין אדם שיש לו פסק דין
 על חברו וחברו אומר פרעתי' נאמן וכן משמע
 בהגזול בתרא דאית' התם וכי כתבי' אירכת' מירעין ליה'
 פ' ללה כיון שידע שחלטיטו לו נכסיו ולכך אם אם פרעתי
 איני נאמן' אבל פסק דין כותבין כל היום שלא מדיעתו של
 לזה לכך אם אם פרעתי נאמן' והרף זל הגיה ודוק בשאין
 לו בירו פסק דין אבל אם יש לו למלך פסק דין שטר בירו
 אינו נאמן לוס' לו פרעתי משום דאמ' ליה שטרא ביד מאי
 בעי דלא גרע מס' זה בשטר דאין נאמי לוס' פרעתי לח
 דין ראובן שתבע לשמעון לדין ואמ' לו שלחת לי על ידי
 גוי לכנות ביתך וכן עיני ותן לי מצותי יש' ען א
 אימ' לא היו דברים מעולם שמעין פטור כי אין שליחות לגוי
 ושמעון אפי' שבו' אינו צריך לעשו' שלא היו דברים מעול'
 כי זה הוא טענת שמא וכל טענת שמא לא שייך שבוע'
 וראובן יכול לישול בשיב עציו ואכניו שבנה בכירה' לט
 דין אם גוי חייב שבועה לישראל מותר לישראל לחבלה
 סגנו וכן פ'ות ובלבד שלא ישבע באמונתו שלו ומה
 שאסור ליקח שבועה מהם אינו נאמן והוא' שהוא מרובנן
 אז מותר מפני שהוא כסצ' מידת' ואע"ג שאסור לילך
 בערכאותיהם כ"כתי' כי לא כצורנו צורם ואויבינו פ'ילים'
 מס' כדי להציל מידם מותר' ואע"פ ששפא רחוק מתכות ל
 לישבע באמונתו כשהוא נשבע אין בכך כלום לפי שחבריו
 שכלב אינם דברי' דין אדם שנתחייב שבועה לחברו
 בכד' ושוב אם נשבעתי' לך פסקו התוספות שאין צריך
 לישבע שבבר נשבע לפי שלא נתקנה שביעת רחוק על ש
 שבועת' אמנם אבי העזרי' פסק הואיל שאנו רגילין עכשו
 לישבע בקהל שאינו נאמן לוס' נשבעתי' לך כמד' כראיתא
 פר' האוסנין אין רואה שבועת' תחיה בין שניהם' האיש
 הרואה יביא עדים ויפטר ואינו יכול לוס' נשבעתי' לך כמד'
 הואיל והוא במקום שיכול להביא ראיה' אם כן רואה
 ורגילין לישבע בבית הכנסת אינו יכול לוס' נשבעתי' והרף
 זל הגיה ומשעם זה נהגו כשאדם שוכר סוס מחברו ללכ'—

לקראת חתן או לשויה אחת ונתק' קל' הסי' דהוא אומר ש
 שלא פשע ושלא שנה מדרך הרכבי' כי אין נאמ' בשבועתו
 וצריך להביא ראיה מחבריו משו' דהוי מקו' שיש רואה סא'
 דין אדם שנתחייב לחברו מסון בכד' ושוב אמ' לו פרעתי
 לך מה שנתחייבתי בכד' נאמן כדאמרי' פרק דכבא
 מציע' אמ' צאתן לו ואמ' פרעתי ואתו עדים שלא פרע' ה
 החזק כפרן' משמע דוק כשבאו עדים שלא פרע' הא לא ב
 באו עדים היה נאמן סב' דין אדם קורא לחברו לדין
 וחברו מסרב לירד עמו לדין' אז לעשות לו צווי בד' ש
 שעל הנתבע לפרוע כל הוצאו' שהוציאו מיום שכתבו עליו
 סרבנות או אם הנתבע אצלם כל כך שאין בד' רשאי לכתוב
 לתובע סרבנות ממ' חייב לפרוע לו יציאותיו מיום שכתבו
 עליו שאר רבנים גזומים כמו אם לא תעשה לפלו' כך וכתו'
 עליך מדורות' ומביא ראיה מפ'יק הגזול בתל' שליחא דבד'
 מהימן כבתרי' והמ' לאזמני' אבל למכתב עליה פתיחה לא ס
 משום דבעי' למכתב אג' פתיחא אלמ' שקשה לו כשכותבין
 עליו סרבנות' כי היינו עביני' נדדי' ואעפכ' צריך לפרוע
 השכר כיון שלא רצה לעשות צווי בד' בענין אחר' אבל
 כסו כן צריך לפרוע לתובע יציאותיו שיוציא על פי בד' ס
 מאתו יום שלא רצה לעשות צווי בד' והרף זל הגיה מיהו
 לא ראינו שום חיוב כזה היציאה וכששולחין את טענותיהן
 לכד' על שניהם לפרוע השליח' ומביא ראיה ספר' דגטין
 גט פשוט דאית' התם שטרי' נדויין שטרי' טענתא כלומר'
 שכיתבין טענותם אע"ג שקשה לו לנתבע לפי שהיה רוצה
 שיהיו שוכחין הטענות אעפכ' צריך לפרוע החצי שטרי' כ
 כראית' פר' זה בורר אם הוצרכו לשאל' כותבי' ושואלי' לכד'
 ובהלכות גיר'ות פס' שהנתבע יכול לרחות את חברו ולומר
 לכד' הגזול קאולינן' אבל רת' פר' דכש' שהתובע יכול לכוף
 לנתבע לילך לכד' אם לא היה רוצה הנתבע משו' דעבד לזה
 לאיש מליה' אמנם אם הנתבע אומ' ארון בעיר אין כופין
 אותו לילך לכד' הגזול הואיל ופסקו הג' שאין לכופו' ואומ'
 אני דוק לעבן הלוואית' יכול כל אחד לכיף את הדין לילך
 לבית הועד לפי הג' נתבע' והפ'ות אפי' תיביע יכול לכוף ד
 הנתבע לילך לכד' הגזול אבל בשאר תביעות כל מי שרוצ'
 לדין בעירו הן תובע' הן נתבע' אין חברו יכול לכופו' לילך
 לבית הועד ומביא ראיה מדרך זה בורר דמקשה ואפי' לור'
 מצי מעכב' וזה אמ' ר' אליעזר לא שנו אלא מליה אבל לזה
 כופין אותו דן בעירו והוי פליג' דהג' דהת' אי יכול לוס' לכד'
 הגזול קאולינן' ובד' הגזול היינו גדול הדור' אבל לבית
 הועד זהו לקהלה שיש שם מקל ורצועה' ואומ' אני בכל
 תביעות' לכד' מהלואות פל' מי מהם שאים' נדון כאן אב' ש
 שכנגדו אים' נלך לבית הועד כופין אותו ודן בעירו' וראיה
 ספר' זה בורר מאי פרוד' נאפי' לזה מצי מעכב' והאמ' ר' אלעז'
 לא שנו אלא מליה' אבל לזה כופין אותו ודן בעירו' לישני'
 משנל' בשאר תביעות' ורוחק לוס' אמתת' דפק' קאי
 דהא אוקימנא כהלואות ואומ' אני דאפילו בהלואות מצי
 לאוקומי וכגון שכופר ואומר

לפרוס מעות לשכיר כו' רון מי שנותן חלק לאדם ב
 בנכסיו עם בניו לאחר מותו צריך לכתוב כשטר אני
 פלו מקנה מעכשיו לפלוני שיהיה לו חלק בכל נכסי כאחד מב
 מבני בנכסים שיהיו לי בשעת מיתתי שאם לא היה כותב
 הנכסים שיהיו לו בשעת מיתה כדאי פלו יש נוחלין האומר
 תטול אשתי כאחד מן הבנים נוטלת כאחד מן הבני הבאים
 לאחר כך ונכסים של עכשיו וגם יהיו הבנים יכולין לומר
 אבינו הרויח הממון מיום המתנה ועד עתה ומה שהיה לנו
 בשעת המתנה הפסיד לכך צריך שיהא כותב בנכסי שיהיו
 לו בשעת מיתה ותמה איך מועיל לפי שאין אדם מקנה דבר
 שלא בא לעולם כו' רון עוברת על דת הכעל אסור
 לקיימא שהרי בעיא היא במסכת סוטה ולא אפע טא
 מדי אעפי שהספר דחה לשם סתמא דמילת' כיון שעוברת
 על דת היא מינה נחא ליה בשמע אם היה רוצה הבעל
 יכול לקיימ' ולא היו מקנין לה אכן אשטא דחיקא לא כמסי'
 להקל ועוד ראייה כהנה פוק ב' דגיטין כשם שרעו במאכל
 כך יש דעות באנשי וכו' ויש לך אדם שזכוב נופל בתכחוי
 שלו ומציאו ואכלהו כדה של כל אדם שרואה אשתו יוצאה
 בשוק וראשה פרוע וטוה בשוק ואנשים משני צדדיה
 ורוחצת עם בני אדם וכו' בזה מציה פן התורה לגרש אבל
 אם אין יודעין הדבר כי אם על פיה ושואלת תשוב מותר ל
 לקיימה כי הפה שאמר הוא דפה שדתייה ותשובה יש לה
 לה לעשות כמו שכתב רבנו יהודה חסיד דמי שבא על הנדה
 והבעל אינו צריך לעשות כלום כי היה שונג' והייב האיש
 להשכיר עצמו למזנות אשתו ולכל ענין בין שחמיו עני
 בין שחמיו עשיר ואינו יכול לכו' לא בגדי אשתו ולא בגדי
 בניו ולא למשכנע כדאי בבבא קמא פרק הגזל אדר'
 המסדיש ואחד המעריך אין לו בכסות אשתו ולא בכסות
 בניו מדקאמר אין לו משמע שאין לו בשום ענין אבל אם
 משכנה בגדיה הבעל חייב לפדותן אם לא שיאמ' פסקתי לך
 מזונות ככקים אחר' ואם אבד פסקתי לך נאמן בשבועתו
 ואינו חייב לפדותם ומה שיש במסכ' כתובות הלך למדינת
 חים ועמד אחר ופרנס את אשתו דניח מעתיו על קן הצבי
 ול' כשאמר אני מלוה לבעליך והוא יפרע לי כטיב אבל אם
 אבד אני מלוה לך ואת תפרע לי אז הבעל חייב לפרוע אם
 לא נשבע שהניח לה מעית לכזונותיה אבל אם לא נשבע ח
 חייב לפרוע כל המלוה והמלוה יתבע מן האשה והאשה
 נתבע מן בעלה והם בשלותה שלא גבר' אבל אם ללות
 בכד' אינו יכול לזכר פסקתי לה מזונות וצריך לפרוע בכל
 ענין וכקשי' הספר השתא בעי לגרשה ולא יהיו לה מזונות
 ומשני בשלותה בכל אומר זאת אינו חייב המזונות יד' ל
 לפרוע מה שלותה בכד' משום שרוצה לגרשה אבל ארד'
 אינו רוצה לגרשה חייב לפרוע מה שלותה בכד' והרף זל
 הגיה יא' שלא יפרע הבעל אלא אם לותה בכד' והיינו דוקא
 כשאין הכפרנס כהזקקטל בעל אבל אם הוא כהזקק בשל
 בעל אין צריך פסק דין כח רון לעולם שההפו קודם
 למצונות וגם משכנתא קודם' למצונות וכגו' שמשכן
 לו ביתו שנה אחת קודם שרצה למכר כי כתב משכנתא

שחא' ואם המצון אינו בעיר אין צריך לזלח אחריו ש
 שיכול לקנות הבית כל מי שירצה ואין לו למצון דין ודברי
 על הקונה ואפי' יש למצון כמה בתי' וכמה דירות בעיר
 ואדם אחד שלא היה מצון קנה הבית אם היה בעיר ב
 בשעת הקנין הוא יכול להוציאו מידו שצריך ליתנה לו כמה
 שקנה אותה האחר כט' רון ראובן תבע לשמעון חוב
 ושמעון משיב השכטה כבר עברה ואינו יכול ל
 לפרוע לך ולעבור על דת משה אם התובע אום פרוזביל היה
 לי ואברתי אותו חייב הנתבע לפרוע אבל אם לא טען פ
 פרוזביל פטור אבל בזמן הזה שאין רגילות לכתוב פרוזביל
 הפסיד תביעתו וכן פסק בספר היראים והרף זל הגיה אך רת
 פסק בגיטין שיכול לומר פרוזביל היה לי ואבד ואפי' שבוע'
 הכת לא בעי' מיהו המ' בתביעה כשטר אבל בתביעה בלא
 שטר שהנתבע יכול לטען שביעית ליפטר כן השבוע' ואין
 התובע נאמן לומר פרוזביל היה לי ואבד והשביעי' משמטת
 שבועות וגם כדאי הוא כפר יראים לסמוך עליו לענין ש
 שבועה ל' רון כל אדם יכול לקוף את אשתו לילך
 עמו לדור בעי' אחרת באותה מדינה אבל מכדינ'
 למדינה לא כי מה שהספר אומ' מנוה הרע לנוה היפה אינו
 יכול להוציאה זה הוא לל' ממדינה למדינה והרף זל הגיה
 לפי האי פרוטה פשמע דאפי' באותה מדינה קאמ' ומכדינה
 למדינ' אין מוציאין וכן כשכע דהא דקאמ' מנוה הרע לנוה
 היפה אין מוציאין אפי' באותה מדינה נמי קאמ' מדין דיהיב
 טעמא לפי שנוה היפה בודקו כו' לא רון ושדוכן
 שמשמין בני אדם כשמוזגין יחד התוכפו פכקו שאם ארד
 חוזר קנה חברו והרויח כל השדוכן לפי שבייש אותו שאינו
 יכול לסצא זה כל כך בשוב כמו שהיה עושה קודם לכן כפי
 גרם במזל פסקו שלא לקדש ארוכתו עד לאחר ברכ' ארוכין
 לפי שכל הנרכות כלן סכרן עליהן עובר לעשייתן אמנם
 בתשובת הגאונים יש מה שאין אנו מ' רסין כא קודם ברכ'
 ארוכין דילמא הדרא ביה ואינה רוצה לתארס והויא ברכת
 לבטלה ויש לעשות כתשובת הגאונים והרף זל הגיה וסהאי
 טעמא מברך האב לו כניסו לאחר המילה לפי שאין ביד'
 המכרד לקיים כשמל אדם אחר רון אדם שקדש
 ארוכתו על ידי שליח אין לו לקדש פעם אחרת בשע'
 הופה כדי שלא להוציא לעו על קדושין ראשונים וארי' ל
 למשדי אשת איש לעלמא שהעולם יכברו שהקדשי על ידי
 שליח אינן כלום והרף דגיה ומיהו היב דקדושין הראשונים
 היו בלא כנין יכול לקדש פעם אחרת בשעת נשואין כדרי'
 לברך ברכת ארוכין בעשרה לב רון ורכנו האי זל
 פסק מי שנשבע בנטילת הפץ אפי' בתפלין צריך
 לקיים שבועתו ואין יכולין להתיר לו אפי' לדבר כצוה והרף
 זל הגיה מיהו דתיכפות פכקו לדבר מצוה בתירין אפי' על
 דעת רבים ובלא דבר כצוה כתירין רק שלא יהא על דעת
 רבים לג רון זה סגוד אדם לגרש את אשתו יגרשנה
 נאח' יחזור וישאנה בשביל שכבר עברו ימים שלא
 לקדו מסכת נדרים בישיבה ההמיוו כנדרים ובשבועות
 אבנ' רבינו חננאל פירש

לא כגבולין וכבר כתבנו שקודם שיתחילו ויהגונים לברך
 שצ' קורא להם ואומר בקול רם כהנים ואם היה הכהן
 המכריז אחר מתחיל לברך מעצמו ואין צריך לשלוח צבור
 לקרואו אבל מקרא אותו מלה מלר' כמו שכתבנו
 וכתב הר' יצחק זל ומיהו עמא דבר לקרות אף ליחיד ועוד
 נובל לומר שאם אין היחיד נושא בפיו כשאום לו אינו עובר
 בעשה דמתי להם ומשתדלן שיהיה המקרא אותן מישראל
 שנ' אמור להם מכלל שאין המקרא טהן צבור שלא היד
 בו כהן אלא שצ' לברו לא ישא את כפיו ואם היה מוכטח
 שישא את כפיו וחקר לתפלתו רשאי ולעולם נשיאות כפי'
 ביצירה וכהנים מן המנין בית הכנסת שכלה כהנים נושאין
 כפיהם ולמי הם מברכין לאחיהם שבצפון ולאחיהם שבדרום
 והנשים והטף עונין אחריהם אמן ואם נשאר שם עשרה
 כהנים יתר על אלו שעלו לדוכן העשרה אום אמן והשאר
 מברכין עם שאחרי הכהנים אינן בכלל הברכה והעמדין
 מצריחן דרי הן בכלל הברכה ואם היתה מחיצה בין הכהני
 ובין המתברכין אפי' של ברזל הואיל ופניהם מול פני הכהני
 דרי הן בכלל הברכה צבור שאין בהן כהן כלל כשיגיע שצ'
 לשים שלום אום אלהינו ואלהי אבותינו וכו' עד ושמו
 את שמי על בני ישראל ואני אברכם ואין העב עוגל אמן
 כלל ואחכ' אום שים שלום בהן שלא עקד רגלו בשערי
 שאום החון דצה שוב אינו עולה באותה תפלה אבל עקד
 רגליו לעלות אעפי' שלא הגיע לדוכן עד אחר עבודה דרי זה
 עולה ומברך כין שנשא את כפיו בבית הכנסת אחר הולך
 לבית הכנסת אחר ומצא צבור שמתפללי' ולא הגיע לברכה
 כהנים נושא להם ואפי' כפה פעמים ביום אבל אין הכהני
 רשאי לתוסף ברכה על שלשה הפסוקים כגון ה' אלירי א
 אבותיכם יוסף עליכם וגו' וכיוצא בזה לא בקול רם ולא
 בלחש שנ' לא תוסיפו על הדבר ולא תגרשו מכו' וכל
 הסגים כשרי לברך חוץ מן העלגין שאין מוציאין האותיו
 כעקן כגון אלו שקורין לאלפין עינין ולעיינין אלפין או
 שקורין לשיכולת סיכולת וכיוצא בזה וכבר לשון שאין ד
 דבריהם נברין לכל ומי שיש לו סומין ברגליו או בידיו או
 בפניו כגון שהיו רגליו עקומות או עקומות או שהיו ידיו ב
 בוקניות לא ישא כפיו לפי שהעכ מסתכלין בו ואם היה
 דש בעירו וחיו רגליו בזה הסומא סאחת מעיניו או בוד
 שיורר ריחו על זקנו מותר לפי שאין העם מסתכלין בו
 וכן שחרג את הגפיש לא ישא את כפיו ואפי' בשוגג ואעפ'
 שעשה תשובה כהן שסל את התינוק ומת נושא את כפיו
 ולא דמי לכהן שחרג את הנפש חרא דהתם במזיד כרתיב
 יריכם דמים סלאו ואפי' אם תמצא לום דכמזיד שאני הכא
 דמס' לשם מצוה ועד מי יימד רכלו לו חרשיו ועוד שסא
 דרוח בלבגתו אחר המילה כמ' וכן כהן שנשתמד לעו
 אעפי' שחור בו לא ישא כפיו לעולם וכן פסק המחיד
 הוביא ראי' ספ' בתר' דמנחות כהנים ששמשו בבית חמיון
 לא ישמשו במקדש ודרי הן כבעלי סומין ואוכלין בקרשים
 ומזאת ודאי' עצמה מתיר לשי' אחר שחוד בתשוב' לעלות

לדוכן כמו כהן בעל מום שמתיר לעלות לדוכן וק' שלא יהא
 המום בידים אמנם היום נע' אומ' שאין לו לעלות לדוכן
 ואם עלה מעצמו אין לו למחות ואליבא דכולי עלמא מותר
 לקרות הכן ראשון בספר ולעלו לדוכן אעפי' שלא חזר אביו
 בתשובה והר' גרשום בר יהודה זל כת' בתשובת שאלה' א
 אחר שהביא ראיות הרבה לדבריו חילכך מכל הטעמי האלה
 כהן שנשתמד ועשה תשובה דרי הוא כשאר אחיו הכהנים
 לעלות לדוכן ונשא את כפיו וקורא ראשון בתורה עב'
 ורכנו גרשום פסק בתשובה אחרת שישא כפיו ושאר
 העברות אין מונעין בו ומי שלא נתמלא זקנו לא ישא את
 כפיו וכת' הר' יצחק שלא ישא את כפיו בפני עצמו אבל עם
 אחיו הכהנים יכול לישא כשהוא בן יג' שנה ומי ששתדן
 רביעית יין בבית אחר לא ישא את כפיו עד סור יינו מעליו
 שתי רביעית יין כב' פעמי' או שנתן לתוכו מעט מים מותר
 ואם שתי יותר מרביעי' אפי' שתהו מזוג ואפי' בכמה פעמים
 לא ישא כפיו עד סור יינו מגליו וצריך שיטול ידיו עד
 הפרק קודם שישא כפיו ואם לא נטל לא ישא וחלל לא
 ישא לפי שאינו בכהנו אבל כל כהן שאין בו אחר מכל רג
 הדברים האלה אעפי' שאינו חכם ואינו מדקדק במצות או
 שהיו הכריות מרגנות אחריו או שלא היה משאו ומרגנו ב
 בצדק דרי זה נושא כפיו ואין מונעין אותו לפי שזאת מצות
 עשה על כל כהן ואין אומרי' לאדם רגיע הוסף רגיע והמנע
 מן המצות ואל תתמה ותאמר מה תיעיל ברפת הדיוס ש
 שאין קבול הכרכה תלוי בכהנים אלא בהכה' שנ' ושמו את
 שמי על בני ישראל ואני אברכם הכהנים כשאין כהן ה
 הדברים שכתבנו שמונעין נשיאות כפיים עינין מצוה
 וזכה סכך עמו ישראל כחפצו ובשמתחילין לברך הצבור
 כדעין על ברכיהם ומבליעים פסוקים אלו פסיק אחר על
 כל מלה וסלה כשכהנים מנגנין כמ'

יברכך ה' מציון עושה שמים יארץ ה'
 ה' אדנגו מה אדיר שסך בכל הארץ
וישכך שמתי כאשן בת עין כצל כנפיק תכתירתי
 ואחר כך עינין אמן
יאר אלהים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו ס' ה'
 ה' אל רחום רחוק ארך אפים ורב חסד ואמת
פניו פנה אל תפלת הערער ולא כזה את תפלת א' א' י'
 אליך נשאנו את עינינו היושב' בשמי'
וירחוק ונה בעיני עבדי אל יד אדוניה כעיני שפחה
 אל יד גביתה כן עינינו אל ה' אלהנו ער' ש'
 שיחננו ועינין העב אמן
 ישא ברכה מאת ה' וצדקה סאלהי י' יש'
ה ה' חנינו לך קוינו היה זרעם לכקרי' אך ישדעתינו
 כעת צרה פניו אל תכתיר פניך כסנו ביחס
 צד לנו חטה אלינו אונך ביחס נקרא סוד ענינו
אליך אליך ה' נפשנו נשא וישם שיסו
 לאתני כבוד ותהלתנו באיים יגידו

לא הלויתני לא שייד למימר עבד לח לאיש מלוה אבל ת
 היכא דאם הלויתני ופרעתו ניהא דפריך שפיר במאי
 אוקמת מאני דה בורר אי בשאר תביעות קשיא תרזיהו ד
 דכל אחד ואחד יכול לכוף את חברו ולדון בעירו ואם
 כהלות מוקמי לה שאחר אומ' הלותיך ואחד אומר אין ת
 הלויתני ופרעתו ניה דמלוה לא תקשי דמצי מעכב ממ'
 לכל הפחות מלוה תקשי ליה היכי מצי מעכב והאכור ר' א
 אליעזר וכו' כג' דין אדם שבפקיד אצל חברו וכא
 אחר ורצה לעכב הפקדון ביד הנפקד בשביל ת
 תביעה שיש לו על המפקיד אינו רשאי הואיל ולא זכר
 מתביעתו שיש לו על המפקיד ומה שיש לשם מנח לנושה
 חברו כנה וחברו בחברו סנה שצריך לפרוע לראשון מדר
 נתן שמשמע לשם שיכול לעכבו בשכר זכה בתביעתו ל
 לבר אבל לעבין אחד לא אמנם אם יש לקהל תביעה עליו
 בשביל מס יכולין לעכב הפקדון ביד הנפקד עד אשר יתוצ'
 להם מ' דין אם כתבו הפרט בטעות בתוך הכתובה
 כגון שהיה לו לכתוב נז' וכת' נז' ולא הדיש עד לאחר
 הגשוואין הכתובה פסולה מפני שהיא מקודשת כדאכרינן ש
 שטרי חוב המיקדמין פסולין והמאחרין כשרים והחופרין
 אינה בטעות לפי שהבעל הקנה לה תנאי כתובה וצריך
 לכתוב כתובה אחרת דאסור לשהותה בלא כתובה אבל
 אם כת' בה נח' אינו פסול שהמאחרין כשרין עד כאן מספר
 התשבץ חברו תלמיד אחד לפני דרכ הגדול המובהק רבנו
 כאיר ורטנבורק וצל

שטר שדולג מכנו לריאת עולם וכן נמי אם לא כתב בו כלל
 הפרט הגדול אלא תשע מאות וששים ולא כת' האלפים אלא
 הפרט הקטן שנת ששים כשר זהו לשון הרב

בעל התרומה זל
 קצת דינין מהר יצחק זל

דין נשיאות כפים

בכל הימים הכהנים נושאים כפיהם בשחרית במספ
 ובנעילה אבל בכנחה אין נושאים שכבר סעודת ה
 העם ושמה שמו הכהנים יין וטכור אסור בנשיאות כפים
 ואפי' בכנרת תענית אם הוא תענית צבור או צום כפור ש
 שיש בהן תפלת נעילה אין הכהנים נושאים כפיהם גורדי
 משום מנחה של כל יום וכת' הרמב"ע ולכל הפחות צריך ל
 לום אלהינו ואלהי אבותינו וכו' ברין היה לקרות לרזון
 כדאית' בשאלתות דרב אחא והאינא דנהנין לקדו' לדוכן
 וזה שאין אנו עושין מדבועם שפרעתי אבל בכנחת שאר
 תעניות שאין בהן תפלת נעילה כגון ט' באב ויז' בתמוז דה
 הואיל ותפלת הכנחה שלהן סמוך לשקיעת החמה הרי זו
 נראה כנעילה ואינה מתחלפת בכנחת של כל יום ולפי יש
 לה נשיאות כפים ואין הכנה עתה לעשות נשיאות כפים
 אלא בשבתות וימים טובים ואפשר כי נבטעו מפני טורח
 צבור וכן שעבר ועלה לדוכן בכנחה של יום הכפורים אין
 מורידין אותו הואיל וחבר ידוע שאין שם שכחות שלא י

יאבדו פסול היה ולפי' הורידוהו כיצד היא נשיאות כפים
 בגבולין בשעה שיגיע שצ' לעבודה כשיאמר רצה כל המצוי
 העוסדים בבית הכנסת נעקרון מכקוכב והולכין ועולין
 לדוכן ועומדין שם והופכין פניהם עד שישלים שצ' הוראה
 וכשישלים מחזרין פניהם כלפי העם ופושטין אצבעיהם
 ומגביהין ידיהם כנגד כתפיהם ומתחילין ואומ' בשעה ש
 שעוקרין רגליהם לעלות לדוכן ודך רצון מלפניך ה'
 אלהינו ואלהי אבותינו שמהיה הברכה הזאת שצויתנו לבר
 עמך ישראל ברכה שלמה ואל' יהא בה מכשול כעתה ועד
 עולם וק' דם שיחזיר פניו לברך את העם סבך באי' אמה'
 אק' בקדושתו של אהרן וצונו לברך את עמו ישראל באהבה
 ואהב מחזיר פניו לצבור ומתחיל שצ' לקרות בלד' מלד'
 ומתחילין יברכך ושצ' מקרא אותן מלה מלה וכן עונין ענא'
 אכ' ר' להם עד שמשלמיין פסוק ראשון וכל העם עונין אמן'
 וחוזר שצ' וכקרא אותן פסוק שני מלה מלה עד שישלמו פ
 פסוק שני וכל העם עונין אמן וכן בפסו' שלישי וכשישלימו
 הכהנים צ' פסומים מתחיל שצ' בברכה אדרונה של תפלה
 שהיא שים שלום והכהנים מחזרין פניהם כלפי ההיכל ואח'
 כך בופפין אצבעותיהם ועוסדים שם בדוכן ואומ' רבונו של
 עולם עשינו מה שגזרת עלינו עשה עכנו כמו שהבטדתנו
 השק' פה כמעט קדשך מן השמים זגו' וכשיגמור שצ' הברכה
 חוזרין למקומן וכשהן מחזרין פניהם מן הצבור מחזרין
 אותן דרך ימין וכן בכל החזרות לפי' החזן מקרא אותן מלה
 מלה שלא יטעו לפי שהן כנגדין מאד במל' מלה מלה וכיון
 שכן יהיה קרוב לטעות וזהו הסדר שצ' אומר כנגון אלהינו
 ואלהי אבותינו ברכנו וכו' עד כאמור ומגביה קולו ואומ'
 כהנים ומגביה קולו ואומ' יברכך והם אומ' אחריו גם כן
 יברכך בקול ערב ובנגון גדול וכן כל מלה ומלה עד תום כל
 הברכה כמו שכתבנו ואין החזן עונה אמן כשאר העם אור
 הפסוק כדי שלא יטעו ואינו מקרא להם עד שיכלה הדבר
 כפיהם ואינו רשאי להיות מקרא להן עד שיכלה אמן כפי
 הצבור ואין הכהנים רשאים להתחיל בברכה עד שיכלה
 כפי המקרא ואין הצבור עונה אמן עד שתכלה הברכה כפי
 הכהנים ואין הכהנים מתחילין בברכה עד שתכלה אמן כפי
 הצבור ואין הכהנים רשאים לחזר פניהם מן הצבור עד
 שיתחיל שצ' שים שלום ואין רשאים לעקוד רגליהן מכקוכב
 עד שיגמור שצ' שים שלום ואין רשאים לכוף קשרי
 אצבעותיהן עד שיחזרו פניהם מן הצבור וכתקנת ר' בן
 יוחנן בן זכאי שלא יעלו הכהנים לדוכן בסגור ליהן אלא ע
 עוסדין יחפין כשיהיו הכהנים מברכין את העם לא יביטו
 בעם ולא יסוהו דעתן אלא יהיו עיניהן כנגד הארץ כעוסד
 בתפלה ואין העם רשאי להסתכל בפני הכהנים בשעה שהן
 מברכין את העם כדי שלא יסוהו דעתם אלא כל העם
 מתכוונין לשמוע הברכה ומכונים פניהם כנגד הכהני ואינם
 מביטין בפניהן וצריך באלו הברכות ששה דברים מיטן
 להם לען קפשי' פי' צריך לברך בלשון הקודש עמידו ר'
 נשיאות כפיהם קול רם פניהם כנגד פניהם שם
 הגפורש במקדש אבל

לגדולה והגים דעתו הבה' מספילו שנא' וסבמות הגאי ולא עוד אלא ששוקפין אותו בקרקע שנאמ' וכשקפה על פני ה הישימון' ואם חזר בו הבה' סגביהו שנ' כל גי' ינשא דאמרו ז"ל כל המשפיל עצמו כאלו הקריב כל הקרבנות כלן שנ' ובחי אלהים רוח נשברה ואמ' ר"ל העלובין ואינן עולבין שהמעין חרפתן ואינן משיבים עליהם הכתו' אום' ואוהביו כצאן השמש בגבורתו' ואמרו ז"ל לעולם יהא אדם רך בקנה זאל יהי קשה כארו' לכך זכה הקנה לכתוב ממנו ספר תורה' **קלה**

דין לא תוסוף ולא תגרע

לא תוסוף כגון לעשו' ה' בתים בתפלין ח' ציציות ושלא לגרוע כגון ג' בתים בתפלין וג' ציציות ופי' התוס' פרוק כל דבר שאין מנין מפורש בקלה בהדיא כגון ערבי נחל וכן תקיעה ליכא משום בל' תוסוף אבל ברכת כהנים אם תוסוף ברכה אחרת משלו איכא בל' תוסוף

שנה' מפורשות בתורה ובתקיעה יש טעם אחר דלא אקרי בל' תוסוף אלא אם עושה בסצוה דבר חדש כגון ה' ציציות וח' פוטפות' וה' מינין שבלולב' ד' ברכות כהנים' אבל תקיעת שופר שאינו מוסוף אלא עושה המצוה ג' פעמים ליכא משום בל' תוסוף אעפי' שכל התקיעות מפורשות בתורה כמו אם נוטל לולב שני פעמים או הניח תפלין ב' פעמים' ואם תאמר והרי ערבה שנותנין יותר מב' כלולב ואם מוסוף הוא בסצוה' יל' דערבי משמע שאים וכל שכן יותר אם ירצה' וכן בפחיצות דסוכה דסני' בב' אם ירצה' ורי' הזקן ת תרין גבי ערבה דליכא בל' תוסוף אלא אם מוסוף מן אחר' **קלש**

דין העובר על החרם

אמר חבשים זל כל העובר על חרם כאלו עובר על כל התורה כלה' כיצד מנה שתי אותיות מן החמש' תיבות שתמשה חומשי תורה מסימין כדאם וצא וחשוב ר' ראשונה ואחרונה' ספר בראשית מסיים בהצדיק קח' כס' וספר ואלה שמות מסיים מסעיהם קח' מים הרי קבב' וספר ויקרא מסיים סיני קח' ס' הרי קצב' וספר במדבר סיני מסיים ירחו קח' י' הרי לח' וספר דברים מסיים ישראל קח' יל' הרי רמח סך הכל עולה חרם' **נוסח חרם**

בגזרת עירון ובסימור קדישין מחרימין ומשביעין ומגדין ומשמטין ומקללין ומאדין על דעת המקום ועל דעת הקהל בספר התורה הזה בשש מאות ושלוש עשרה מצות הכתובות בו בחרם שהחרי יהושע את ירחו ובקללה שקלל אל' שיג' את הנערי ובקללה שקלל גזזי נערז ובשמתא דשטת' בוק למרוז ובשטר' ד' דשמת' נהו אנשי כנסת הגדולה ובשמת' דשמת' רב יהודה בר' יחזקאל להתואר עבדא ובכל החרמות והאלות והקללות ו החרוץ והשמות שנעשו מיסוד משה רבנו ועד עכשיו בשם אמטריאל יח' ח' צבאות בשם מיכאל השד הגדול בשם מטטרון ששמו כשם רבו בשם סנדלפון הקושר קשרים לרבו בשם שם בן ארבעים

קלד

דין תנאי כאונס

כל תנאי שיש לו אונס לא כלום הוא' וכל העובר על דברי תורה לא כלום הוא הואיל ויש אונס בדבר

דין כרירת דין אחר או שנים קלה

ושנים שבוירו להם דיין אחד או שנים או שלשה וקנו מהן שכל מה שדנו להן סקבלין אותו ע עליהן וקודם שישובו כדן מנע אחר ולא רצה לית' לדין כופין אותו עד שירד וידונו אותן משום שכבר קנו סכנו ו דאינו יכול לחזור ובלבד שדנין להם דין תורה

דין הנותן מתנה ודינים אחרים קלד

הנותן מתנה לאדם בעדי' ובקנין בין לבנו בין לאיש אחר אינו יכול לחזור בו' ומה שעשה עשוי

ואינו חוזר כלל **אשת** איש ואיש שאמרו עברנו עברה זו אין שימעין להן ספני שנשאה בו עיניה אבל האיש ילקח והאשה לא תלקח אבל יושבת ת תחת בעלה שאם תלקח תהיה אמורה לו' ואם מעיר אפי' עד אחר על אותו שהורה על עצמו שיגבר באש' איש משרי טין אותה סבעלה בגט וסלקין אותה מבת סרדות ומגליה' את ראשן' **ואיש** שעבר עם חמותו אין מפי' ישין בתה ממנו אלא סלקין אותו ואינו בדבר עם חמותו לעולם' **ואיש** שגרש את אשתו ונתנה שותרת לחזור לו' אבל אם נשאת אמורה לו לעולם' **מידתם** הדיאויין לירש אין האשה יורשת לפרי בטנה' אבל האב קודם לכל יוצאי ירכו' ובני האחין קודמין לבני האחיות כנחלה' בן לעולם קודם לבת וכל יוצאי ירכיהם של אחים קודמין לאחי האב' ולעולם האיש יורש את אשתו **לעולם** האשה שנפרעת מבאוכתה צדיכה כתב פרעין מכד שאם אין לח כתב פרעין האשה נתבעת ונפרעת ואינה יכולה ל למכור ולא ליתן במתנה שום דבר מפני הירשין שיש להם לזמ' משל אבינו היה' אבל אם היה כתב פרעין בידה סכד' יכולה לעשות כל מה שהיא רוצה ברפר שלה בין למכור בין ליתן במתנה ולהלות לעדין כמזיד ברבית שפעמי' סרבותי שאמור אם אינו משומד רשביק התרא ואכיל אמורא דאז הוא מותר אבל במשומד לתאבוק רבית שלו אמור

קלד

דין ורס לבבך קלד

אמר

להתנאות שנ' פן תאכל ושבעת וסמיק ליה ורס לבבך ושכח' שאלו לחכם מהו הגאות אמר לחם שטות שאין בעלה מכיר בה' וכן נקרא תועבה שנא' תועבת כל גבה לב' וגם סת' גבה עינים ורחב לב' אותו לא אוכל' ואמר החכם תמה אני כמי שעבר במעבר השרון ו חודע איך יתגאה ואמר זל איש סלא תורה שהעלה הבת'

לך ה' הגדולה והנכונה והתפארת והנצח והחידו
שלום בורא נבי שפתי שלום לחוק ולקרן
אמר ה' ורפאתיו וענין אמן

דין לתת בכור לכהן

כתב ה' מ' נ' ספק בכור שנוהג מפרה זקנה שחיתרו
חולבת מכבר קיים לן דחלב אינו פוטר ואם מת
אותו בכור בלא מום טעון קבורה עם עורו כמו ודאי בכור
שמת וכהן שנוהג לו בכור מבחמה טהורה לא יאכלהו בלא
מום וכשיחול בו מום יכול לפרותו לעצמו ויאכלנו חייבין
שבכור בהמה טהורה דלא נפטרו בהגים אלא נפטר חמור
ומפדיון בכור אדם כראית פרק שני בכבודות וכהן עני ש
שנוהג לו בכור יכול ליתנו לכהן עשיר אמנם אם לא
ירצה הלה לקבלו ורשע בידו דמצי אמ' ליה הואיל ולא חייב
לי תורה מתנה דקא יתבת ל' לא יעביא דמתי ושנא כתבות
יחיה עב' **דין ההולך בארץ ישראל קבו**

כתב ה' מ' נ' ושאלת להודיעך עקר המצוה ההולך
לארץ ישראל אינו אלא כמו שם רש כמסכת כ
כתובות ואם מחלין לו על כל עונותיו הכי מפורש בסוף
בס' כתובות ובלבד שיהיה פרוש מכאן ואילך ויזהר מכל מ
מיני עון ויקיים כל המצות הנהגו בארץ שאם יחטא יענש
יותר מאם יחטא חוצה לארץ כי ה' דורש אותה תמיד ועני
ה' בה והשגתו תמיד ואינו דומה מורד במלכות בפלטיק ל
למורד חוץ לפלטיק והיא ארץ אוכלת יושביה וכת' ולא
תקיא וכו' לפי שהיא תקיא עברי עברה והיינו דמתיב
ושמנו עליה אויביכם היושבים בה ואפי' אוכות הערים
שבה אין מצליחים מחמת שהם עוברי עברה ועל כן עבשו
שממה היא ואין בה עיר המוקפת חומה וכי שבת כמו בשאר
עירות ואותן והחלכי לשם ורצ' לנהוג קלות ראש בפחותם
ולתקוטט שמח קורא אני עליהן תבאו ותממטצו את ארצי
מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי אבל מי שהלך להתנהג ב
בקרובה ובטהרה אין קץ לשכרו ובלבד שיחזק להתפרנס
וכל דמליק ארשתא לסוד וכו' כדאי פרק האיש מקדוש
וששאלת אם פטור שם מחכותו הקבר לא ידעתי וששאלת
למה לא הלכו גדולי ישראל לשם כל האסור לשם אשיבך ד
כלא הוה מותר להו' וחי צדיכין להתבטל סלמודים ולשוש
אחר בזנותם ואמר פרק מי שהוציא וכו' ודמות לצאת
מארץ ישראל לחוצה לארץ אחר רבו ללמוד תורה כל שכן
שאין לילך מדכו מחוצה לארץ ישראל וכש' להתבטל
במלסודו ולשוש אחר מזנותיו וששאלת לפרש לך הדין
בחוצה לארץ כמי שאין לו אלוה אשיבך היינו משו' דעיקר
שכינ' בארץ וכבודו באר' ישראל כסא מול כסא ומנו והתפללו
דרך ארצ' תלפיות תלשכל פיות פונות לשם עב' .

דין ארבע אמות קרקע בהצר

סיני רכנו שאלה בתשובת הנאותים מדי שכתבין
בשטרות ובסוגיות ונתתי לו ארבע אמות קרקע בחצרי וכו'

שאין לו קרקע היאך כותב וראה שהציבו שאפי' למי שאין
לו קרקע בזמן הזה יכתוב וכמאן דאית ליה דמי שאין לך
כל אחד ואחד מישראל שאין לו קרקע כירושלם שרדי
גוים שהדזיקו בה ולכרוה אין להם חזקה דקיימא לן קרקע
אינה נגזלת ואינה נחמסת לעולם וארץ ישראל בחזקתנו ע
עומדת לעולם ואעפי' שאין לנו שם שלטון והאומ' משום
ארבע אמות קברו דבר טעות הוא בידם למצינו דהמוכר
קברו ומעמירו אינו מכור וחוזר לבני המשפחה .

דין מקדון

מצשה כאשר אחת שהפקידה טבעת לבתו של רבי
ראובן הקטנה וכאבר הימנה אמר בדי שאין
לי לפרע אכרת בתי הקטנה דאמרי נשים ועכרדי פגיעתן ר
רעה אם הזיקו לאחר' אינן משלמין והחובל בהן חייב אבל
על יד בתי הקטנה אפרע לה דמי הטבע' ולא יותר שאם היה
שזה ס' וזו ובעלים מעלים אותו בדמים אפי' הפקידה
ביד עצמי אין לה אלא דמיו בלבד .

דין עברין

עברין שעבר על גזרת צבור אם לא נדחה נמנה ל
לכנין עשרה וחייב בכל המצות שכן נאמר
בעצן חטא ישראל שאעפי' שחטא ישראל דוא אלסא ב
בקרובתיה קאי ולא יצא מכלל ישראל שלא נחשר על ה
השכועה אבל אם נדחה מאחר שיבול כקתל הגולה אם
יצרפוה עבה היכן היא קללתן ומה הועילו בתקנתם אינו
ראוי לצרף כלל שכבר הבדילוהו מאגודתן .

דין גזרת צבור

וששאלת על מי ששמע צבור כמשכשון עליו
לגזור גזרתם וקפץ וכשבע שלא לקיים ג
גזרתם עליו כד ראיתי שדנשבע לעבוד על דברי צבור
לשוא הוא נשבע ואלו התרו בו חייב סלקות מדאורייתא ס
משעת שבועה ונציל במים ארירים והעלה בירו חרש ולא
נפטר מגזרת צבור אם גזרו בהן ואעפי' שקדמיה שבועתו
לגזרתם .

דין הגשבעין

כל הגשבעין שבתורה נשבעין ואינן משלמין לכו
כבעל השטר נשבע על שטרו ומכור ואין
משביעין את האדם אלא במקום שחייב מכון או קנס מכון
דין בעל חוב

וכתובת אשה ובעל חוב שבא לגבות ויש לו עריות
במקום קרוב וכינותית במקום רחוק גובר
ערית כאן ולא בינותית במקום אחר וכן אשה שבאה
ללות כתובתה ויש לה בינותית כאן וזכורית במקום אחר
גובה בינותית כאן ולא זכורית במקום אחר והכתוב קודמת
מכל חוב ושטר בפריעה ולעולם כתובת אשתו הראשונה
קודמת לפרוע סכתובת אשתו השניה .

הנכסים על כתובתה לפי הנראה הדין עם היורשים וכיוצא
 בזה שנינו פרק מי שמת וכן האשה שהשביחה הנכסים דין
 השביחה לאמצע ומוקי לה כגמ' באשה היורשת וכו' ופי'
 רבנו שמואל והו' לאשה בכתובתה שאם לא כאתרו' לכו'
 לזמ' ראו מה שהניח לי בעלי והשביחה הנכסים אין לה כא'
 כרי כתובתה והמותר ליורשים הילכך כהאי עובריא נמי א'
 אעפ' שנבאי המס ונבאי צדקה יודעין שלא היה לז' כרי
 כתובתה לאחר מיתת בעלה אינפ' כיון שלא אמרו בבב' או
 נכית הנכסת ראו מה שהניח לי בעלי אין לה כי אם כרדי
 כתובתה והמותר ליורשים' וההיא דפרת פר' דבכא מציע'
 דבמקום דעד אחד מסייעו פוטרו מן השבועה אמנם אינו פ'
 פיטרו רק בשבועה דרבנן אבל בשבועה דאורית לא ובאשר
 כתבתי כן הוא ושלום על ישראל אמן

אחרת

על אודות ששאלת מתנאי הגט אין לכתוב כגט
 שום תנאי כלל כי יש בו חשש פסול אם היה נכתב בתוך ה'
 הגט ואפ' אם נתקיים התנאי כראית' פר' המגרש תנו רבנן
 כל התנאים פסולין כגט דברי ר' זרשי דאפי' נתקיי' התנאי
 ואעג' דרבנן פליגי אר"ה הא מוקי לה דהתם רבא פלוגתיהו'
 דוק' לאחר התורף אבל לפני התורף דברי הכל פסול דהקשה
 על פרשי' ומוקי לה לההיא דכל התנאים פסולין כגט כגון ש'
 שלא נתקיים התנאי או שחזר ומחקן מן הגט ובהא ודאי פ'
 פסל התנאי הגט אבל נתקיים כשר' וסמ' אין להקל מספקא
 על כן יש לפסול כל גט שנכתב בו תנאי אפי' אם נתקיים
 התנאי כפרשי' ושכיב מרע שנתן גט על תנאי יאמר על
 תנאי כי הא דאתקין שמואל פר' מי שאחזו ולא יכתבו כלל
 בגט' ומורי רבנו חזקוני בר' יוסף מפריש היה מדרו'ג שלא
 להתנות שום תנאי בגט של שכיב מרע פן יבא לשעור' ב'
 בלשון התנאי' אבל היה מוקי'ם לקבל עליהם חרם של ר'
 תקנת קהלות שאם יכריא שישאו זה את זה וכן נכון לעשו'

אחרת

על רבי האשה הזקוקה ליבם ולא בא הנדוניא
 לעולם ביד הבעל והניח חי לכל ישראל תוך
 שנה של נשואין והושלש ביד שלישי משכונות כשכיל דין
 הנדוניא דאבי הנערה תובע אותה שהוא צריך לפרנס בתו'
 עליהם והיבם קטן הוא וענה לפי המדומה והנראה אעג'
 דקיים לן נפלה לפני יבם קטן אין לה מזונות לא משל יבם
 ולא משל בעל היינו דוקא מנכסים שזכה בהן הבעל אבל ב'
 בנדוניא זו לא זכה לעולם הבעל שהדי פת

הבעל תוך שנה של נשואין והרי הסנהג שנהגו לשלש ה'
 הנדוניא ביד שלישי עד שנהגו חזו לפי שרוצין לכריר' אם
 יתנהג עם בתו כראוי ואם כן לא זכה הסת בנכסים מעולם
 תוך שנה שהדי וה' בר תלדי אם יתנהג עמה כראוי זה לא
 נתכרד שנהג עמה כראוי ועוד דאפי' היבא שמתה דהבת
 בתוך שנה של נשואין אין הבעל יודעה לפרת ואפילו נמי
 לאחר שנה היבא דלא היחזק בנדוניא כפרת כההיא דכתיב
 לה בכתובה ומשום דאזלי בתר אמרנא דרעתא' ועוד
 כל שכן כאן שאין הפר' עין גמור שהדי לא מסר לו כי אם
 כשכונות ביד שלישי ואיבא לר' מווי קצת לר'היא

גואל ישראל קדושו לבזה נפש למתעב גוי לעבר מושלים
 מלאכים יראו וקמו שרי' וישתחוו למען ה' אשר נאמן קדוש
 ישראל ויבחד' ועוד כתו' לאמור לאסירים צאו לאשו'
 בחשך הגלו על דרכים ירצו ובכל שפיים מרעיתם ועוד
 כתו' תבקשם ולא תמצאם אנשי מצותך יהיו כאין וכאפס
 אנשי מלחמתך ועוד כתו' תזרם ורוח תשאם וסערה תפיץ
 אותם ואתה תגיל בה' בקדוש ישראל תתהלל' ועוד כתיב
 והיה כאשר הייתם קללה כגויים בית יתודה ובית ישראל כן
 אושיע אתכם והייתם כרכה אל תראו תחזקנה ידיכם'
 וכל אחינו בית ישראל יהיו בכלל הברכה החיים והשלום

וכן יהי רצון ונאמר אמן

דין ברכה לחולה קמא

ה' אלהי האלהים וארני הארני מושל בעלינו זשלים
 בתחתונים הנותן ליעקב כח ולאין אונים זכור לנו ה'
 היום וככל יום ברית אבות הקדושים וברית שלש עשרה
 מדות ראמים ותחנונים הכתובו' בתורתך על ידי ציד אמוני'
 ה' אל רחום וחנן וכו' האל הבאמן האב הרחמן דהרופא
 לתלואי עבריו ומחבש למכאובי ידיו הגואל משחור'
 חית חסידיו המציל ממות נפש מרדיו הוא ברוב חנינו' ו'
 וחמלה יעלה רפואות תעלה אל תחלואי ר' פלו בר' פלו ולכל
 מכאוביו כרצונו וכרצון כל אוהביו' מלך ברחמי ירחימו
 וישלח דברו וירפאהו מלך ברחמי יחיהו ויחלימהו' מלך
 ברחמי יסענו על ערש דוי לבלתי היות ראשו ראש לחלי
 ולבו לבב דוי מלך בחסדיו ישלח לו ממרומי מרפא דארוכ'
 מרפא ברכה מרפא רצון ונרבה מרפא חסד ואהבה מרפא
 תרופה ותעלה מרפא חנינה וחמלה מרפא רחמים ירועים
 תלוויים מרפא שלום וחיים' מלך ברחמי יקיים כו
 סקראות הסגובים רפאני ה' וארפא הושיעני ואושיעני כי
 תהילתי אתה ועוד כתו' בודא כיכ שפתים שלום שלו לרחוק
 ולקרוב אמ' ה' ורפאתיו' ועוד כתי' ורחזה לכם יראה שמי ש'
 שמש צדקה ומרפא כספיה' ועוד כתו' או יבקע כשחר

אורך וארוכתך מהרה תצמח' ועוד כתו' כי אעלה ארובה לך
 ומסכותיך ארפאך נאם ה' ועוד כתי' והסיר ה' מסך כל חלי
 וכל פדוי מצרים הרעים אשר ידעת לא ישימם כך ותתנם
 בכל שונאך' ועוד כתו' ויאמר אם שמוע תשמע לקול ד'
 אלהיך חוישר בעיניו תעשה והאזנת לפצותיו ושמת כל ח'
 חקיו כל המלה אשר שמתו במצרים לא אשים עליך כי אני
 ה' רפאיך' וכל חלי ישראל יהיו בכלל הברכה והחיים
 והרחמים והשלום וכן יהי רצון ונאמר אמן

דין סחרב ר' פרץ דרך שאלות

ותשובות קמב

על דבר האלמנה שלא היתה לה כתובה בשעה שמת
 בעלה והשביחה בנכסים והזיחה בהם קודם ש'
 שנשבעת על כתובתה ובאים היורשי' ותובעין מסנה יתרון

רגותים אותיות כשם שנראה למשה בסנה בשם שכקע משה
 את הים כשם אחיה אשר אהיה בסוד שם רימפודש ככתב
 שנכתב על הלוחות בשם ה צמאות אלהי ישראל יושב
 תכרובים בשם תגלגלים ואופנים וחיות הקדש ומלאמי ה
 השרת בשם כל הסלאכים הקדושים משרתי עליהן כל בר
 ישראל או בת ישראל שיעבוד על שם דבר מהוסכמות או
 מן אחת מהן המכוארות בהערימה ארור הוא לה אלהי
 ישראל יושב הכרובים ארור הוא מפי השם הנכבד והנורא
 היוצא מפי כהן גדול ביום הכפורים ארור הוא בשמים
 ובארץ ארור הוא מפי הגבורה ארור הוא מפי מיכאל השד
 הגדול ארור הוא מפי מטטרון ששמו כשם רבו ארור
 הוא מפי אכתריאל יה ה צבאות ארור הוא מפי שרפים
 ואופנים וחיות הקדש ומלאכי השרת המשרתים פני עליון
 בקדושה ובטהרה אם נולד בחדש ניסן ששם מלאך ראש
 משמרתו שמולו אזריאל ארור הוא מפיו ומפי כל משמרתו
 ואם נולד בחדש אייר ששם מלאך ראש משמרתו שמולו צ
 צפניאל ארור הוא מפיו ומפי כל משמרתו ואם נולד בחדש
 סיון ששם מלאך ראש משמרתו שמולו אמריאל ארור הוא
 מפיו ומפי כל משמרתו ואם נולד בחדש תמוז ששם מלאך
 ראש משמרתו שמולו פניאל ארור הוא מפיו וכפי כל פ
 משמרתו ואם נולד בחדש אב ששם מלאך ראש משמרתו
 שמולו בריאל ארור הוא מפיו ומפי כל משמרתו ואם נולד
 בחדש אלול ששם מלאך ראש משמרתו שמולו ארור הוא
 מפיו ומפי כל משמרתו ואם נולד בחדש תשרי ששם מלאך
 ראש משמרתו שמולו צודיאל ארור הוא מפיו ומפיו כל
 משמרתו ואם נולד בחדש מרחשון ששם מלאך ראש
 משמרתו שמולו בזריאל ארור הוא מפיו ומפי כל משמרתו
 ואם נולד בחדש כסלו ששם מלאך ראש משמרתו שמולו א
 אזריאל ארור הוא מפיו ומפי כל משמרתו ואם נולד ב
 בחדש טבת ששם מלאך ראש משמרתו שמולו ענאל ארור
 הוא מפיו ומפי כל משמרתו ואם נולד בחדש שבט ששם
 מלאך ראש משמרתו שמולו גבריאל ארור הוא מפיו ומפי כ
 כל משמרתו ואם נולד בחדש אדר ששם מלאך ראש
 משמרתו שמולו רמיאל ארור הוא מפיו ומפי כל משמרתו
 ארור הוא מפיו שכעת מלאכים הממונים על שבעת ימי ה
 השבוע ומפי כל משמרתם ומיעתם ארור הוא מפי ארבעת
 הסלאכים הממונים על ארבע תקופות השנה ומפי כל פ
 משמרתם ומיעתם ארור הוא מפי שבעת היכלות ארור
 הוא מפי שרי הגנדה שם כתר ושם חותם ארור הוא מפי
 האל הגדול הגבור והנורא סבע ליהוי תבריה בעללא תהא
 מפלתיה אל אלהי הרוחות לכל בשר השמירנה והאבירנה
 אל אלהי הרוחות לכל בשר השפילנהו אל אלהי הרוחות לכל
 בשר הכביטהו אל אלהי הרוחות לכל בשר השחיתנהו
 אל אלהי הרוחות לכל בשר הכריתנהו יוסת ה וסע מתחולל
 על ראש רשעים יחול סלאכי תבלה יפגע בו ארור הוא
 בכל אשר יפנה כבולח תצא נשמתו באספדה תהא סיתנו
 לא יצא ולא יעבוד חדשו יכנו בשחפת ובקדחת ובדלקת

ובחוזרו ובחרב ובשדפון ובירקון וידפוחו עד אבדו חרבו
 תבא בלבו וקשתותיו תשברנה יהיה כמוץ לפני רוח
 ומלאך ה רוח יהי ודכו חשך ותלקקות ומלאך ה רוחו
 תבואהו שואה לא ידע רשותו אשר ה שמן תלכוד ידפוחו
 שאור אל חשך ומתבל ינחה יבעתוהו צד ומצוקה ידאו
 עיניו כידו ומחמת שדי ישתה ילכש קללה בסדו יאכל ב
 כרי עורו נכ אל יתצו לכצת ויפתחו מאהל לא יאפרו ה
 סלוח לו כי אז יעשן אף ה וקצאתו באיש והוא ודבצרו בו
 כל האלות הכתובות בספר התורה הזה ומחרו ה את שמו מ
 סתחת השמים והברילו ה לרעה מכל שבטי ישראל ככל א
 אלות הברית הכתובה בספר התורה הזה ואתם

הדבקים בה אלהיכם חיים כלכם היום
 שברך אברהם יצחק ויעקב ומשה ואהרן דוד
 ושלמה ונביאי ישראל וחסידי עולם והוא י
 יברך כל הקהל הקדוש הזה עם כל קהלות הקדש לבר מי
 שעובר על החרם הזה הבקום בוחמיו ישכרם ויושיעם
 ויצילם מכל צרה וצוקה ויארץ יסיהם ושנות דיהם וישלח ב
 ברכת והצלחה בכל מעשה ידיהם ויגאלם בקדוב עם כל י
 ישראל חברים וכן יהי רצון ונאמר אמן

דין ברכת ערוכה על כל קהלות

קמ הקדוש מצלאין

אנהנא ותבעין רחמי מן קדש אלה שמיא
 כריא ודחמי בספר אוריתא דבתיבין כידו
 תלת עשר מילין ורחמי קן ה אל רחום ורחן ארך א
 אפים ורב חסד ואמת נצר חסד לאלפים נושא עון ופושע
 וחטאי נקה נקה לשבים וארך אפים לשוכבים השוכן בין
 חיות ומרובים העישה שלום בין שביבים וביביכ העטר
 בעת צרות ובצרות האל הפועל גבור הענה להולכי מדברו
 העונה לחבוש בבית האמורין העונה לחולה המיוסר ביסוריו
 העונה לחולכי ימים בין גלים ומשברים הקדוב לכל קוראיו
 המשלם שכר טוב ליראיו הטורף מכאובי המחבש לעצבים
 הוא יפלא רחמי טובים וקדושים להושיע ולהרגיע להבטיח
 להציל לפצות תפדות לסנון ולחונן לסלט ולפלט כל קהלות
 הקדש אשר ביד הפריצי באו וכבתי בלאיב החבאו הזועקים
 ביד צדים ונאקים ברפש וצדים ממשא מלך ושרים מלך
 ברחמי ירחם מלך בחסדו סעפר הצרות יקימם ומאשפות
 הדלות ירחם מלך ברחמי ירצם מבורם ויתירם ממאסרם
 ויפתחם ממסגרתם ויתנם לרחמים לפני כל שוביהם ויוציא
 למרחב רגליהם וישגו בשלום לבתיהם ועוד ישליון
 באותיהם הם ונשיהם ובניהם ובנותיהם וטפם וכל אשר
 להם האל הסבורך יברך ברכותיהם וישלח ברכה והצלחה
 בכל מעשה ידיהם יושב קדם ישיבם לקדמותם ודכו כמו
 רבו במשכנותם ומראשיהם ישיבם אחריתם ולא יוסיפו עוד
 בני עולה לענותם ויקים בנו ובורם מקראות וכתובים
 בה אמר ה

ליכי פדאורית פ' רבתיב נמוהר הבתולות : **נשא**
 אשה בארץ ישראל וגרשה בקטפוטיקיא
 נותן לה ממעות קטפוטיקיא וחשובות יותר דכל שבג קיים
 לן דאמר כתובה דאוריתא היא : **כל** הפותרת
 לכתולה ממאותיה ולאמנה ממנה בעלתו בעילת
 זנות : ה **נערה** ארוסה שמתח אין לה כתובה ואין
 חייב לקבל **השקל** עולה ד' דינ. והר"י משה והמעה משקל י"ו ש
 שעורות : ז **נכסיו** סלוג פרשי זהו
 שנפלו לה משנשאת או קודם אך לא שמו לה
 בכתובתה או שנתנו לה בכתובה אחר נשואיה : ח

הגלות בשפר לאשה ועומדה ונשאת בעל הזה
 חרמ' במזל והר' נחמן כהן וספר המצות פוסקין
 דבעל כלוקח הוי כרכא וכרב אשי במקו' שאין פסרא למלוה
 היה לו להוחר מלהלות על פה ופטרוד הכעל : ט **ברית**
 דלחכי אחי סה שאין כותבין אנכ בשעבוד כתובה
 לענין שלא תגבה סך הלוקחו' דלוקח המפקיע כחה מידי דהוח
 אבעל חוב מאוחר וכו' דכה שגבה גברא בטלטלין אבל
 מקבל מתנת בריא אין כפקיע כתובה לדברי ר' בר בר רן
 ולדברי הכל כש' כפקיע דהא לא אליס מירושא דאורייתא :

אם קדשה כטבעת כתם כדרך כנהג העולם
 ואחכ נמצא שאינו של זהב או של כסף או של
 נחשת אמר הרמ' זל שהקדושין פסולין : אלא אם אמר הרי
 את מקודשת לי בטבע' זאת כמה ששוה אפ' אינו שוה אלא
 פרוטה שלכך נהגו הטולם לעדי קדושין לומר בשעת קדושין
 טבעת זו שוה פרוטה כטוב בפני האשה שאף אם תהיה
 נכחשת אין זו טענה משכבר הודיעו לה : מעשה בארד
 שקנה טבעת מחברו על מנת להחזירו אחרי קדושין שיקדש
 את אשתו ולא יתן לה פחות מאשר קנה מכנו : ודן הר'
 שמואל מאיור שאין הקדושי כלום : וראיה מקדושין במלוה
 קנ' לכד מאשה לפי שאין אשה נקנית בחליפין במלוה קנו
 פי' כתנה על כנת להחזיר לכד מאשה זאעפ' שיש לחלק קצת
 דהכא אם תחזור האשה למוכר הטבעת יחזיר לה המעו' ויש

לרמותו לקדשה כמסכח דאחרים דמקודשת ממ' זהו באומר
 לה דוקא שהוא מסבון ונתקדשה בשביל כל שוויו יחזיר לה
 ומהגי כמו שיראין דלא צריכי שומא זמס' הסכימו הרבנים
 לפסול הקדושין : ומודה הר' יחיאל זר' יצהק ור' נתנאל והרב
 שין דוראנט שצריך לחזור ולבר' ברכת ארוסין ולכתו' כתובה
 אחת שהכתובה הראשונה מוקדמת וגם ברכות ראשונות
 אינן כלום שלא היו הקדושין חשובין וגם חופה אחת צריך
 והר' שניאור בר' שניאור אומר שאין צריך לחזור לבר' ארוסין
 ונשואין רק לקדש בפני עדים ר' ברכות ראשונות שעשו ל'
 לקדושין ראשונים מועילים מדי דהוא אקטנה שהשיא אור
 אחיה ואמה שלא מצינו שיצטרך כשיגדלו לחזור ולברך ב'
 ברכת ארוסין ונשואין רק לקדש ואין ביאתם אכורה כמו ש'
 שפי' השד' וגם כי בכתובה ראשונה מאחר שזקנה לה : יא

צטת הבאה לנכות כתובתה אף מה שעליה שכיין
 אב גרשה לרצונה גובה לה : א כא

דתניא רשאין בני העיר להתנות על המדות ועל השערים
 ועל שטר הפועלים ולהסיע על קצתם : הילכך לא יעלה דבר
 זה על לב איש לעולם : ועל אשר פקעתם השכיר של שמעון
 מירוש' אם כדבריכם שהסכימו הקהל בדבר הרשות בידם כמו
 שאמרנו למעלה שאין לשהות בתוך ביתו נזק המועד לרבי'
 דתניא ר' נתן אומר מנין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו
 דכתי' לא תשים דמים וכו' : אבל אם כדברי שמעון שנשמע
 לנו שאינה מועזת כל כך ולא הסכימו הקהל בדבר אלא ש'
 שזנאיו ובעל' דינו נמנה עמהם לא גראדו לנו להפקיע ש'
 שכירתו של שמעו' או שפחתו מתחת ידו ולא מבעיא משו'
 חרופ בעלמא דאינה נפקעת אלא אפי' עשתה מעשה אלא
 נפקעת דתניא העבר והאשה פניעתן רעה : ואם הקהל ר'
 הסכימו בדבר אין שמעון יכול לפסולן לא משום איבה : ולא
 משום תחרות לפי שאינה נפסלת אלא בבד' ומה ששאלתם
 אם בני עיר אחת יכולין להשביע ולכוף בני עיר אחרת
 שם בעירם אעפי שהם רחוקים : כך נראה לנו אם תקנה זו
 שהן מתקנין יש בה צורך ישוכם כגון מס או מדות או שערי'
 או שטר פועלים כגון אלו ודאי אין רשאין לכוף אלא בני ע'
 עירם כדאמ' ורשאין בני העיר להסיע וכו' : בני העיר אין
 בני עיר אחת לא אבל אם חו' עוברין בני עיר אחת על ח'
 התורה או על הדין או שהחזו על אחת מכל המצוות שלא
 כהלכה רשאין הם בני עיר אחת לכופע ולהחרים כד' ל'
 להחזירם לסוטב ואינן יכולין לום אנו בשלנו ואתם בשלכם
 אלא כל ישראל מצווין להסריחם שכן מצ' בזקן מכה וכני
 עיר הנדחת שיושבי לשבת הגזית כופין אותם ודנין אותם :
 וכשכתבתם שבמקומכם נהגו קטנים לשמוע לגדולים ולא
 מחו לעולם בידם דין הוא שהקטנים נשמעין לגדולים לכל
 אשר יגזרו עליהם ולא מבעיא בזמן שהן שותקין שיקבלו
 עליהם גזרת גדולים ושוכ אינן יכולין למחות אלא שאפי'
 הם צועקים אין צעקתם כלום שהרי גדולים רבו עליהם :
 ואת הקטנים רבו על הגדולים וימאנו שמוע אליהם כיון
 שהן שתקו בשעת מעש' ולא מאנו ולא מחו שוכ אין יכולין
 זאעפי' שהקטנים רבו על הגדולים דין הוא לשמוע לזקניה'
 הגדולים שכן מצינו בכמה מקומות שהמקים חלק כבוד
 לזקנים הגדולים דכתי' ונגד זקניו כבוד : ואשרי הר' ג'
 שהקטנים נשמעין לגדולים שאפי' חו' סתירת זקנים בנין ש'
 שכן מצינו כדוכתבם כן שלמה המקים יסכים על דינו ל'
 לעשות אמת ומשפט שלום : יהודה כהן בר' סאיר אליעזר
 בר' יהודה :

דיני ריבנות בעל המנהל זל קמח

האב ששודך את בנו ואחכ שואל את הנותניא הלה
 אומר לו לאו בעל דברים דידי את' : גם הבן
 רוחה שלא היה התנאים : השיב ר' שיש לו לקיים התנאים
 לאב שהוא שלוחו של בן ושלוחו של אדם סמחו אז יכתוב
 הבן הדשאה לאביו : ב **אסור** להשהות אשתו
 בלא כתובה : והחתן : גותן השטר דחוז

רצנה אין כאן משוכן אין כאן גם כי שמענו כי אבי היבמה
 רוצה לקבל חרם לקיי הקרן עד שיגדל היבבן ולעשות
 ממנו על פי חכמים על כן לפי הנראה על פי הדברי האלה
 נכון הדבר להחזיר המשכנות ליד אבי היבמה ושלוט גם
 על דבר השטר אשר מסר השליש ליד אבי היבמה על דברי
 השלישית סן המשכנות אם טוב בעיניכם תגזרו על אבי ה
 היבמה להוציא השטר מידו וישליטנו ביד אחד מן הנדיבים
 הממוכים לו את אשר יראה בעיניכם בחזקת היבמה ואבי
 הנערה להתכבד על פי חכמים לכשיגדל ריבם ושלוט על
 ישראל אמן

שאלה

זו שאלו רבני טרוויש לר יהודה כחן בר מאיר
 ולר אלעזר בר יהודה זכרם לברכה אמן

ראובן

בא לבית הכנסת וצעק ואמ' אי קהל הקרוי
 גויה אחת עוטרת בכיתו של שמעון ובאה אמש

ככיתי וחרפני וגרפני ואתם יודעים שהיא מועדת ורגילת
 לעשות כן לכלכם וענו כל הקהל כן הוא כדבריך אף לנו
 הרעה אותה גויה זה אומ' אותי הכה במקל וזה אומר אשתי
 קראה זונה וזה אומ' אותי קראה קרנן וענן ראובן אחרי
 שהיא מועדת בבקשה מכם גזרו שלא תהנה ישראל ער
 חצי שנה אולי תתיסר ואם תצונו אני אגזור הגזר וצוהו
 גזר כדברי הקהל אלא אותו שמעון בלבד לא הסכים בדבר
 ואם לעולם לא אקיים גזרתכם כי גזרתכם אינה גזרת לפי
 ששונאי גזר ואמרו כל הקהל הוא לא גזר אלא על דעתנו
 ולא על אודותיו בלבד גזרנו אלא על כל דבר שאר בני
 קהלנו ועוד אמר אותו שמעון אין אנו משגיחין לגזרתכם
 שיש בכב שהסכימו כגזרה אזהבים לבעל דיננו ושונאים
 אותנו וענו כל הקהל חו חלילה לנו לגזור גזר עכור אהבת
 איש כי כשם שאנו אזהבים לו כך אנו אזהבים לכל ישראל
 ושארית ישראל לא יעשו עולה והתרינו בהם כמה וכמה
 ימים שלא יפקדו כל כך ולא השגיחו וכראור קרלנו כך
 נבדלנו מהם והיו יראים כל הקהל שלא יגזרו מהם את ספרי

ותורה וכל הדברים שהם של צבור מפני שביתם סמוך לבי
 הבנסת לא ימנעו מהם סלהוליכם בכל מקום שירצו ועברו
 על אותה גזרה וכל זאת כהוראתו של שמעון ועבשו יורנו
 רבו אם רשאין בני העיר לגזור על קצת בני קהלם ולכופם
 ולהקן עמם כתקנת ושלם להפרש מן הצבור ואם יש סמך
 כהוראתו של שמעון שאם כדבריו כל איש ואשר שירצו
 לפרוק על יבא לעשות ולומר כדבריו של זה ויורנו רבו
 אם יוכלו בני העיר להשביע על בני עיר אחרת ולכופם
 שם בעירם לכל דבר אעפ' שהם רחוקים מהם כמה פרסאו
 ואין נפיה להם על אלו ואם יוכלין לשען לה אנו בשלנו
 ואתם כשלכם ואין אנו משגיחין לגזרתכם ולא על שבועתכם
 ועוד יורנו כגון אנו שקהלנו מתי מכפר וקטני שגנו כ
 נשמעין לגזולים ולא סחו לעולם בכל תקנותינו וסודי לנו
 כסלן כשאנו נזדים גזרה אם צריכין אנו לשאת לכל אחד
 ואחד אם רצונו ודעתנו לדעתנו ואם אין אנו שואלין ונת
 אם הוא שחוק ואינו סוחה אם יוכל אדם לומר שלא לדעת
 אותו שלא נשאל ממנו נגזרה גזרה אעפ' שאינו סוחה לא

בשעת הגזרה ולא לאחר זמן הכל יורנו טעמי השאלות
 באר הטוב **תשובה** לפי דברי השאלה כך דעתנו

נוטח שחייבים כל ישראל לכופו ולהכריח
 איש את חברו כדי להעמידו על האמת ועל המשפט ועל ח
 חקי האלהים ותורתיו ודבר זה מצינו בתורה בנביאי
 ובכתובים כמו בתורה וכאת אל הכהנים הלויים ואל השופט
 וכת' שופטים ושוטרי תתן מלמד שהשופטים מקבלי שכר
 השופטים ושכר אלו ואלו שקולים בנביאים דכתי' והיה
 ה' עם השופט בכתובים דכתי' ואריב עמם ואקללם ואין
 לאיש לעזור לקרבו להחליש כח בר ואם עשה כן מה כתי'
 שם ואם העלם יעלימו וכו' וכת' ושכתי אני את פני ואם
 חגבירי יד כד והחליש כח קרוביו מה שכרו יורו משפט'
 ליעקב וכו' בדרך חלו מה טעם משום האומ' לאכיו ולאמו
 על כן בזמן שהקהל מסכימן יחד ענין סייג וגזר לתורה
 אין היחיד יכול להוציא עצמו מן הכלל לבטל דברי המרובין
 לומר לא הסכמתי בהסכמה זו אלא בשל יחיד במיעוט
 המרובין רשאין להשביע ולגזור ולפרות ולהפקיר כמונו
 ולעשות סייג לכל דבר ומצינו סמך לזה בכמה מקומות
 בתורה סנין שאינו יכול להוציא עצמו מן הכלל דכתי' לא
 אתכם לכדכם וכת' את אשר ישנו פה וכו' וכת' פן יש
 בכס איש או אשה וגו' וכת' והיה כשמעו את דברי האלה
 הזאת וגו' בנביאים דכתי' והיה העיר חרם ואעפ'
 שהחרימה יהושע שלא על פי הדבר דכתי' קום לך למה זר
 אתה נופל על פניך אתה גרמת להם ומצינו שהסכים הכה
 על ידו ועל יד ישראל דכתי' חרם בקרבך ישראל וכת' לא
 אוסף להיות עיר להיו עמכם אם לא תשמיד החרם מקרבך
 ואם כדברי המשיב היה לו לעקן לום ולטען לא ריבסמתי
 בהסכמ' החרם אלא לא כל הימנו ועוד מצינו בשאל דכתי'
 ויאל שאל את העב לאמר וכתו יהונתן לא שמע וכת'
 פות תסות יהונתן ואם לא פדאוהו היה מת דכתי' ויפדו העם
 את יהונתן ולא מת ועוד מצינו באנשי יבש גלעד
 שנתחייבו בליה על שלא חשו לגזרתו ש

שגזרו עליהם אהיהם דכתי' לכו והכיתם את יושבי יבש ג
 גלעד לפי חרב לנודי כנין שאין היחיד יכול לבטל דברי
 המרובין דכתי' אורז מרוז ואכרי בארבע מאה שפורי
 שמתיה ברוך ועוד מצינו בר אליעזר שלא התרים נגד
 חבריו בשעה שנזדוהו אלא נרג בעצמו נדוי כדתגיא אותו
 היום הביאו כל שהרות שמהר ר אליעזר ושדפוס וכו' וק'
 הוי ומה ר אליעזר שהוא חכם שבחכמים וגדול שבגדולים
 וכת קול הסכימה על ידו קבל עליו ולא התרים נגד חבריו
 איניש דעלם לא כל שכן להפקיר ממון סנין דכתי' כל אשר
 לא יבא לשלש הימים וכו' וכת' אלה ינחלו אלעז הכהן וגו'
 וכי מה ענין ראשים אצל אבות אלא לומר לך כד אבות
 סנחלים לבניהם כל מה שירצו אף ראשים סנחלים לעם
 כל מה שירצו חילכך אין היחיד יכול להוציא עצמו סכלל
 צבור ולא סבעיא בדבר שצריך לעשות סייג וגזר לתורה
 אלא אפי' בדבר הרשות כגון מס ושאר תקנות שמתקני
 הקהל לעצמן אין היחיד יכול לבטל ולהוציא עצמו מתקנת

בלא שבושה וזאת שמין מה שעליה
הבית עליו ועל אשתו ולא ידעו מי מת ראשון
פליגי פרק מי שמת בה אומלי נכסים בחזקתן פלי נכמי צאן
ברזל בחזקתן שזו היא נדוניה ופליגי התם בגמר על בה ב
בחזקת מי ר' אליעזר אומר בחזקת אישי האשה ריש לקיש
משום בר קפרא אמר יחלוקו ור' יוחנן אמר בחזקת אישי הבעל
וספק לרבנן אם הלכה כר' יוחנן לנבי ריש לקיש או כר' ישי
לקיש משום בר קפרא דהוה ליה שנים לגבי חד' עב' לטון
ביעל הסנהל זל

פסקי לקופות מהרף זל קמד

אסיד ליקח מן הגזלן דבר גדול וכן אסור ליהגור
בדבר שהוא ברור לו שהוא מגזל' ואם נהנה
חייב להעלות שכר לכפלים כדרך הדר בחנות חברו' נטלו רז
המוכס' את חמורו והחזירו לו חמור אחר או כמותו והחזירו
לו כמות אחרת מותר להשתמש שנתיאשו הבעלים' ואם י
יודע בוראי שזה גזל למדת חסידו' שיחזור לבעל' הראשונה'
בדא' כשווא סוכס העומד מאליו או שאין לו קצבה ונוטל
במה שירצה אבל כוכס שפקדו המלך בובר קצוב ויודע ש
שאיין מוכס כלום מאליו לעצמו אין זה סוכס גזלן ודינא
דמלכותא דינא' ואפי' ישראל העובר הסכס עובר בפני ש
שגזל מצות המלך וכן אומר שם שאם יש לכלך כס על בני
העיר דבר קצוב ככל בית או מכל שדה או שגזר שכל מי ש
שיעבור על דבר אחד יקחו נכסיו אין זה גזל' וכן המלך ש
שכעס על אחד מבני העיר ולקח הצרו ומכרז כל הקוב' אותו
מן המלך זכה שהרי הוא הפקר' אבל אם גזל שלא כדין לא'
זה הכלל כל דבר שיהקוק המלך לכל בני מלכותו אינו גזל א'
אבל אם לוקח מאיש אחד בלבד שלא כדין שחקק הרי זר
גזל והלוקח מן הכלך זה הבעלים מוציאין מן הלוקח אמר רר
אפי' הספר כי ראה בתשובה שהשיב רת כמו שכתבתי כול
למעלה' פרק חזקת הבתים כי גנאי המלך ושטריו שמוכרי
השדות במסין הקצובים כי כסכרס מכר' אבל אם מכרם
עבוד מנת המלך שמוטל על ראש איש ואיש אינו סמכר'
אלא אכ' דין המלך בו' וכן אם גזר המלך על הכל שכל מי ש
שלא יתן המס על השדה גביה השדה למי שיתן המס אין זה
גזל' והלוקח אוכל פרות ונותן המס עד שיכאו הבעלים'

פרק הגזל בתרא הוד בחצר חברו שלא מדעתו אם
החצר לא קיים לאגרא אעפי' דהוד גברא דעבי'
למינ' אינו צריך להעלות לו שכר דהוי ליה זה נהנה וזה אינו
חסר אבל אם החצר קייסא לאגרא חייב להעלות לו שכר'
פרק המפקיד השולח יד בפקדון בין על יד עצמו ב
בין על יד שלוחו הרי זה גזלן וחייב באונסין
שלא מדעת הוי גזלן כרבא דפר' המפקיד'
שואל כיצד היה כליו ביד בנו או ביד עבדו ונטלו
ונשתמש בו חייב באחריותו עד שיחזירנו לבעלים ואם ריז
החזירו לבן או לעבד ונשבר בידם חייב להחזיר לבעלים'
היוטוף משכון מיד הסלוה שלא ברשות בר' הרי זה
נקרא גזלן' וכל שכן אם נכנס לביתו למשכנו

שנ' בחוץ תעמד' **פרק** כל הנשבעין כאו עדים
שנכנס לביתו של חברו ולא היה תחת כנפיו
כלום וכשיצא באו עדים כלים שמונים תחת כנפיו ולא ידע
מהו נאמן הגזלן לומר כך וכך כלים היו לי' בדא' כשהידין
הגזל אמר כל כך או משל אחר' כמו שמכחישין גבי טענו
כסא דכספא' וגם דוק' כששען כלים כשאפשר ליטלם תחת
כנפיו כמו שהעידו עדים ואם לא ראו עינים כשיצא או ש
שראיהו יוצא ואינו נושא כלים תחת כנפיו נאמן בשבועת
הסת' שלא גזל דבר ואף אם היה מתפאר בפני עדים שילך
לכית פלוני למשכנו דאמר רב נחמן פר' על הנשבעין עבד
איניש דגזים ולא עכיד' וגם מסיק התם רב פפא דאפילו א'
אשתו של בעל הבית ושומר של בעל הבית נשבע כמו בעל
הבית עצמו אבל לא שכירו ולקטנו דקאי התם בתיקו וגם
הגזלן לא ישבע דהוא חשוד' אבל מחרימין פתם כל מי ש
שנטל כלום מכיתו שיודה בבל'

הטוען חכרו שגזלו והלה כופר נשבע שבועת הסת'
כדין כופר בכל' ואם הודה במקצת ישבע שבועה דאוריית'
ואינו קרוי חשוד שהרי לא הוחזק גזלן בעדים' וכן בא לבי'
חברו שלא בעדים ולקח כלים ומודה שלקחם אך שלקחם ע'
עבור חוב שחייב לו זה ובעל הבית כופר שאין חייב לו כלום
הרי זה נשבע וגובה חוב מבעל הבית' וכן יש לזקד' מנכסא
דר' אבא' אבל אם לקחה בעדים אינו נאמן בשבועה' ומח
שר' יהודה אומר פר' כל הבשר שהוא נאמן בשבועה הרי זה
כשלקחם בפני בעל הבית ואומ' כי ברשותו לקחם או שמכר'
לו ואם תפס בעד ואמר שתפסו בחוכו או לקוח בידו או ש
שהיה שלו הבעל הבית אומר שגזלם הישנו הרי זה חייב ל'
להחזיר לבעל הבית בלא שבועה דהוי ליה חייב שבוע' ואין
יכול לישבע שהרי העד מחייב בשבועה וזהו אינו ממחישו
לכל משלם' וכן פסק רב אלפס זל בשם גאון' לפיכ' אם כפר
ואמר לא נכנסתי לביתך ולא גזלתי כלום שבא להכחישו ה'
העד פטור' **פרק** חזקת הבתים ההוא דגזל כ'
נכסא מחבריה בעד אחד וחזר ואמר אין ח

הכפי מדי חכפי וחיובי' ר' אבא מסתם דהוה ליה מחוייב ש'
שבועה' ואי יכול בו שהרי אין ממחיש העד ומשלם' ואם
אמר הוא חטף עשרים וחובים ושלי היו משלם כל העשרים
אעפי' שהעד יודע כמה הם' וכן אם נכנס לביתו ולקח כלים
בעד אחד והעד אין יודע כמה הם' ושלא בפני בעל הבית ה'
היה ובעל הבית אומר שני כלים נטל' והוא אמר לא נטלתי
אלא אחד פטור אף בלא שבועת הסת' שהרי אין בעל הבית
יכול לטעון שום שיענה ודאית' **פרק** המפקיד
וחושב לשלוח יד בפקדון אינו חייב ב'
באחריות עד שישלח בו יד ואם שלח בו יד אין צריך חסרון
אלא אפי' נגלה כמקום למקו ברשות כדי לשלוח בו יד חייב
ופרי' דהאי דקאמר החושב רל דבור כמו שמוציא שם קרא
על כל דבר פשע' עד כאן לשון הרף זל

דין פסקים מהרב בעל התרוז זל קמח
דין עף הבא לפנינו ואינו מכירז אם טמא אם טהור

רגלי תבואה שנתן על האש להסיר שער הטלפים הכל מותר
 ראסורה ליכא אלא משום דם שבראש וכתני ליכא ראש ב
 כנורא ויש מולחין תחלה קודם שיגבם באש ולאחר שיסידו
 השער והטלפים מולחין אותו פעם שנייה לפי שהשער
 והטלפים מונעין כנגדם ליכנס הישכ המלח בבשרי וזוהו
 חומרא בעלמא המליחה הראשונה כט דין חתמת
 בשר שהניחה בביתו ואין איש רואהו והלך לשוק אם
 מצאה במקום שהניחה מותרת בלא טביעות עין וסימן ולא
 נחוש לחלופא דערב ואם לא מצאה במקום שהניחה אז צרי
 טביעות עין ואם הניחה בשוק בין הגוים כמו כן צריך ט
 טביעות עין שמא חלפה ל דין אמור שנפל בקורה
 שיש התר במינו נשאר בס' ברוטב ובקיפוד
 בחתיכות ולא במאי דבלע בקורה ואם בשל התר בקורה
 של אמור בת יומא הכל אמור ואם אינה בת יומא לכתחלה
 אמור לכשל בה ואם בשל דיעבד מותר לא דין כף של
 אמור שתחבה בקורה של התר אם הכף היא חולבת
 ותחבה בקורה מלא תכשיל או איפכ' אפי' אין הכף בת יומא
 הכף אמורה והתכשיל מותר ואם הכף בת יומא צרי' בתכשי'
 ששים ואם נשפכו המים מספק' אמור דעקר בטעם דאודית'
 לב דין אמור שנתערב בותר בדבר יבש מין במינו
 ברוב ואם לח כגון יין בין וחלב כחלב צריך
 ששים וכן מין שאינו מינו בדבר יבש ואין צריך להשלי'
 אחת כמו של תרומה שנפלה בחולין מפני גזל השבט ואם
 חתכה גדולה של נבלה או של בהמה טמאה נפלה בהתר או
 חתכת בשר הבלועה מחלב והיא גדולה אינה כטלה אפילו
 באלף של התר כיון שראויה להתכבד לפני האורחין אבל
 חתמת בשר של התר גדולה שנאמרה מחמת בליעת אמור
 כטלה שפיר ברוב ביבש ואף בתכשיל נבלה כטלה כס' אם
 אינה מכירה וכן כל דבר שבמנין כגון ביצת נבלה או טרפ'
 אפי' באלף לא בטיל וכן דבר שקרוי בריה כגון דג טמא או
 עוף טמא או גיד הנשה לאכלו שלם חייב מן התורה ואפי'
 אין בי כזית הילכך אם נתערבו בהתר ואינו מכירו במקום
 שנתערבו אפי' באלף לא בטילי רבנן ודוקא שלמים אבל
 חתוכין וסרוסקין יהיו בטלין בששים וצפור טהורה ש
 שנתבלבלה או נטרפ' אפי' שלמה אינה קרויה בריה כראית'
 בפר' כל הבשר ואפי' הכי אינה כטלה באלף אם היו דברים
 שבמנין או ראויה להתכבד בכל יום אם נאסרה מחמת ב
 בליעת אמור או דג טהור שבלע ונתערב עם התר אפי' הן
 שלמים אינן קרוין בריה ולא דבר שבמנין ולא אויין ל
 להתכבד אבל חתמת בשר בחלב אינה כחלב כראית' פרק
 בתרא דעו משום דאובל כוית לוקה לג דין אמור
 הנכר ואפי' רוב התר הנכר ולקח מאחד מהן ואינו
 יודע סאי זה מהן לקח אמור מן התורה דכל קבוע
 כמחצה על מחצה דמי ואם נסצאת חתמה אחת בארץ או
 לקחה גוי שלא בפנינו או עכבר מות' דכל דפריש מרוב
 פריש וליכא לסימר שמא יקח מן הקבוע כיון שקבוע נכר
 וידוע האמור היכן הוא ולא מחזקי' גברי כשיעי' לקט על
 האמור בודאי בלאו הכי יכול לקנות נבלה מן השוק אבל

בדבר המערב יחד אמור ותל לא שייך לסימר כל קבוע מ
 כמחצה ובטלה שפיר פריש אחד מהן אותו אמור גזרה שמא
 יקח מן הקבוע כיון דשרי מדאודית' בטל ואינו אפור אלא
 מדרבנן אי שרינן למיקל אתי למיקל בקבוע לך דין
 עוף שברח בין אחת בין הרבה שייך כרין זה ואין
 להתירו מטעם תערובת אפי' לאחר שפרשו זה מזה מטעם
 דכל דפריש מרובא פריש ואולי' ההיא דפסיק בפר' תערוב'
 שמא הוה מוקים לה בקדשים ואין להתיר הבהמות מטעם ס
 ספק דרם בשן ומותר ואפי' דרם ביד שמא אין זאת דבסוף
 הלכות אמור והתר פי' דבר שיש ספקא דאודית' לחומר' והוא
 דבר שבמנין אפי' באלף לא בטיל כמו ביצה ספק טרפה ולא
 בטלה באלף דהא אמרי' נתערבה באלף כלן אמורות אפילו
 אספקא ולא כרת זל' לה דין תבת התר שנאכרדי
 מחמת בליעת טפת חלב או מחמת בליעת אמור
 אחר הנבלע בה אם נתחבה אותה חתכה בקורה רותחת לא
 סגי בששים לבטל טפת אמור הבלוע בה אלא חתמה עצמה
 נעשית נבלה וצריך ששים לבטל כל החתיכה ואפילו הכי
 חתיכות בשר שנמלחו יחד בכלים ומשימין תחתיה בשו'
 עצים ואכניס להפסיק בין הכשרי והציר אם נמצא התכר:
 אחת מקצתה בציר אותו מקצת צריך קלפה מאורנו החצי
 ומחציה ומעלה כשר דהאי חציה של מטה אמורה משו' דב
 דכיון ששור' בציר דומה לכבוש והרי הוא כסבושל אבל חצי
 שלמעלה מותר דרם אינו מפעפע למעלה כיון שהדם עצמו
 הולך ולא יהיה לו כח יותר לאשר סאלו היה פלו דם שזרו'
 דבר האוסרן והיינו כמי טעמא למלח שעל הבשר והמלח א
 אמור משום דם אלא טעם מלח הולך ככשר לסה אינו אוסר
 הבשר אלא כיון שהדם אינו הולך שם מותר וכן כל דבר
 שצריך קליפה למה אינו אחתה קליפה אוסרת למעלה מחמת
 פעפוע עור ססוך וכן לעולם הלא פעמים אותה קליפה
 שמנה אבל כיון שהאמור נבלע אינו הולך יותר ולא יהיה
 טפל חסור מן עיקר' לו דין מלח שבלוע בדם או
 באמור אחר ונתנוהו בקורה שאם יש בקדר' ששים
 של מלח הכל מותר אעפי' שהם ח' שנעשית נבלה נותן טעם
 אפי' באלף דאינו חסור יותר סאלו היה כלו דם או אמור
 הבלוע בו ואם הסלח הבלוע מבשר או תבלי' שדרכו במדוך
 של בשר ונתנוהו בתכשיל של חלב או איפכא אינו צריך ש
 ס' אפי' מן המלח כא' ס' מטפת בשר הבלוע בו כיון שהמלח
 לא היה בלוע מאמור' לו דין להגעיל כלי דוקא כלי
 בשאינו כן יוסו אבל כלי בשר מותר להגעילו
 ואם בכלי שאינו כן יוסו טוב יותר אבל תוך הכלי שהוא כן
 יוסו לא יגעילו לח דין פסח להגעיל כלים לצורך
 הפסח אם מגעילו קודם ערב פסח או ערב פסח
 קודם ד' שעל מותר אפי' שניהם בני יומן דאין בהם אך טעם
 חמץ ולכך שרי דנותן טעם כר נט' הוא אבל לאחר ד' שעות
 אמור להגעיל אלא כלי שאינו בני יוסו וחמץ נעשה אמור
 וחזור ונבלע וחטה שנמצאת בעופות ע' כ הפסח והן ס
 מלחין או צלויין ישליך החטה והכל כשר כיון שנתכטל ט
 טעם חמץ כס' קודם הפסח אינו חוזר ונעור בסשהו ג' כא

כן או יחמנו אחרי באותן הדפים' והשיב שמאחר שאמור
גבנות הגויים משום גלוי קיימאלן כר יהושע רמתיר ואין אנו
נזהרין עכשיו בגלוי ויש להתיר הגבנות שתודה חסה על ס
מסונס של ישראל ומשום זיוף לא חיישינן שהגוי ירא
לזיוף ובהרבה דברים יחוש הגוי כיון שהיהודי רגיל לעשות
חמתמו במקום מיוחד שיש לו טביעות עין הורו מקצת ד
הגאונים ככל גבינות הגויים אמורין אפי' העמידום מדבר
התר שגורו גזרה מתומה כשגזרו על פתן ושמן וכבושידין
ומלוחיהן וגבנותיהן וחמאותיהן טו דין בהכרח מ
מסוכנת פי שחולה אם היא מחמת שתשש
כחה והיא מסוכנת ונוטה למות כיון דלא ארע מכה באחר
מאבריה הממית' אותה הרי היא מותרת שלא אכרה תורר
אלא כגון טרפת חיות היער אשר נעשה בה ככה הממית
מסוכנת שאמרו זו היא כל שמעמידין גזתה ואינה עומדת
אעפי' שאוכלת מאכל הבריאות ואם שחשה ולא פרכסו
גבלה ולוקין עליה וזוהו דין פרכוס כבהמה דקה ובחיה בין
גסה ובין דקה בין פשטה ידה והחזירה בין כפפה ידה ורגלה
אעפי' שלא חזרה הרי זה פרכוס ומותרת אבל אם פשטה ידה
ולא החזירה אסורה שאין זה אלא יציאת נשמה ובבהמה
גסה בין שפשטה ידה ולא החזירה ובין כפפה ולא פשטה
הרי זה פרכוס ומותרת ואם לא פרכסה כלל אסורה ובעוף
אפי' לא פרכס אלא ברגליו ולא רפרף אלא בעינו או כעכש
בזנבו הרי זה פרכוס ומותר יו דין חלב שנתבשל
עם בהמה או עם העוף או עם חתכה אחת צדי
ששים מכל חתכה שהחתכה עצמה נעשית נבלה וצדי שש
עם המים אפי' אינו מכוס' במים יצטרפו המים לבטל האסור
יו דין מעשה בא לפני מורי החכם ר' עמואל בבני
מעים שנבלחו ושהו כדן מליחה וקודם ש
שחורחו נפלו במי חלב שנתבשל על האט והמירח את החלב
הקדוש ונשאר את הצלול וצונן היה והתיר הבני מעים על
צדי הדחה במעם מהור מליח וטמא תפל שאין כח בבני
מעים בדמס ליבנם בחלב ולחזור ולאסור בבני מעים אמנם
אמר מי החלב יח דין הדחה אין הבשר יוצא סדי דמו
אלא אכ' מדיחו תחלה במים ומולחו יפה יפה
ואחפ' מדיחו יפה פי' הדחה ראשונה בפני הדם הקדוש על
גב ההתכה ועל ידי המליחה נבלע קצת דמו כאתכה ואינו
יכול לצאת הילכך צריך הדחה אחרת ומולחו והופכו והור
ומולחו ולקדרה צריך לשפשף בידים ומדיחו שתי פעמים
הדחה ראשונה להעביר חמלח והשניה להעביר המים
האסורים מהדחת המליח שנשארו על גב הבשר ואם גוי
ועבר שמו הבשר בקדרה ויודעין משפטי הדחה ויש אל
יוצא ונכנס או שיש שם קטן כן דעת הבשר מותרת כי הגוי
ירא לעשות שלא כדן פן יספר הקטן לאביו או לישראל ש
שבתוך הבית יש דין מליחה באמת וכרחד שאסור
לשים תרנגולת כשמולגין אותה בכלי ראשון
פפני הדם ולכלי עלמא כלי ראשון טבשל וצריך לשים ד
המים בכלי שני קודם ואחכ התרנגולת ובוזה הענין לכלי ע
עלמא מותר דכלי שני אינו מבשל אבל אם ערה מים בכלי

ראשון פי' מאתנו כלי שהחמנו בו המים על האש על דין
התרנגולת פי' דערוי בכלי שני מותר אבל לפרוש רת פי' ד
דערוי בכלי ראשון מבשל לכל הפחות כדי קליפה ואם גוי
או שפחה מלגו תרנגולת ולא ראה ישראל אם בכלי ראשון
אם בכלי שני או הדיחו בשר ונתנו בקדרה או הדיחו קערות
חולבות ולא ראה ישראל אם יחד הודחו או כל אחת לבדו
הכל אסור דשטא מחמת הקל טרחו באסור יאסור ואם ערה
על התרנגולת מים בכלי ראשון צרי' להסיר כל העור דהיינו
קליפה ודוקא כשאוחז התרנגולת ברגליה דאם כן אין הנוצה
הולכת כדרכה ואין מפסקת בין הנוצה והעור ואז צריך
לקלוף העור של תרנגולת אבל כשיאחז את הראש בידו מ
מותרת בלא קליפה דהנוצה מפסקת בין המים והעור ומצלת
על התרנגולת ואפי' כדי קליפה אינו מבשל תו לא מירי' כ
דין לקשור שתי פרדות בקרון שאסור אם אינן שוורת
וכש' פרדה עם בהמה אחרת שאסור בא דין
אותו ואת בנו שנוהג בין בזכרים בין בנקבות
בין האב תחלה ואחכ' הכן בין איפכא והיו הולך אחר הלילה
שלפניו כב דין כסוי הדם עפר למטה ועפר למעלה
לכתחלה ואסור לרכב בין שחיטה לשחיטה אבל אם
דבר בנתיב אפי' מלי דעלמ' כגון תן לי התרנגולת או הסכין
אין זה הפסקה כגון לאחר המוציא גביל לתורי' כג דין
ולד שליל הנמצא בתוך בהמה ששחטה שמות' העובר
בשחיטת אסור גם חלבו וגידו מותר אבל דמו אסור והמ' שלא
הלך כלל אבל הלך צריך שחיטה ואם נמצאת האם טרפה
שחיטת אם אינה מועלת לעובר אם העובר כן ט' חדשים
מותר העובר בשחיטת עצמו כדבא אבל כן שמנה אסור
דלא שייך ביה שחיטה ולפי' שלא יוכל להבחין כתי הוא כן
ט' טוב הוא לאסור הכל כשהאם פרפה כד דין
לנקד גיד ונשח ונחטט אחריו וגם שכו אסור מודבנן
כה דין חלב מן התורה והוא חלב שעל גבי הקרב
ועל הכסלים ועל הכליות ועל הדקין דהיינו ריש
מעיא באמתא בעי גרייה שעור אמתא כדפרי ועל קיבור
עצמה יש חלב אחד אקמתא וראיתרא דין חוטים
האסורין שבעוקץ תלתא מימינא ותלתא משמאלה
וחוטין שבתו הכליאי וגם לוחן הכליאי וחוטין שעל הטחול
הכל אסור משום חלב דרבנן אבל שבכתף לפנין שבלחיים
אצל הלשון אסורין משום דם וצריך לחתכן ולפלחן ולצלי
סגי בחתכה בעלמא בלא מליחה ואף אם לא הסירו מן דה
הבשר הדי הם כשאר הבשר אם תתכנהו כן דין
שצריך להסיר הקדום מן הכסלים סמוך לחזה וגם מן
הבשר שמביב מן הדפנו שחותכין כדי לשים ידו שם לברוק
ודיאה צריך להסיר הקדום מן הבשר מבחוץ מפני שהחלב
המכסה את הקרב עוכב שם וקדום שראש המוח מונח שם
צריך להסיר משום דמא' כן דין ראש כבש וגוי
שנתן על האש להשיח השער אותביניה אכית
השחיטה שפיר דמי וצדדי מקורן קפיץ ואסיר' וכתו' כותג
מקדא הוא דאסור' משום דמתבשל בתוך דם רישא גופ' שרי
וכן התרנגולת שנתנה על הדמין להסיר ראש הנוצה וכן

לחקור ולשאל אם היו בו מים אפ"ל מים חמים וזוה"ק בנתיב
 דבר שזה כמו שאמור עלי' מה ר'ן לב שלא נקדע
 ולא תוציאו דמו בין לצלי בין לקדר אסור כחל בין
 מניקה בין שלא מניקה בין היא קודעה ושחיה בכחל אסור
 לאכול עם בשר פשטיזא קיבה ורקין וחלחלת שקורין
 טבויאה ראין מחזיקין בהם דם אם מלחן בקודה או בקערה
 ולא נמ'ח מותר אבל השומן שעליהן יש דם וצריך למלוח
 וכן שאר בני מעים צריך כגון הכוס וכן יש בחך דשומן יש
 בו סוריקי סומקי והקיבה והרקין והטבת'אה וסלחן עם בשר
 אחר מותר ולא דמי לרגים קטני' שמלחן עם בשר כו ר'ן
 לתת כלי תחת העוף לקבל השומן שאסור אלא אם
 שהודח הכשר תחלה ונמ'ח ושהה שיעור מליחה ואח"כ הודח
 פעמים ולא בקיאינן בשעור תרי גללי ר'מלחא דפרשנו
 בהלכות גדולות מן ר'ן בשר שחופה שנמלח עם
 בשר נבלה הכל אסור מן התורה ואם ספק לתופר אבל
 דגים טהורי' וטמאי' שנמלחו יחד אפורין פורבנן ואם ספק
 מותרין התכות בשר של ג' פרות או של ד' שמלח התנן זו על
 גב זו עד שגמר פליטת הדם הראשונה קודם שפלה אחרונה
 דכשר ואם מלח ותמח אחת היום ונתנה על בשר שנמלח
 אתמול מותר דכבר פלט הראשון צידו בשר שנמלח וסיד
 נתנו על בשר שלא נמלח שיחזור וימלח הבשר מותר מן
 ר'ן סכין ששחט בה טרפה שצריך הודחה תולה קודם
 שיטחוט עוד או שיחתך בה רותת ואם לא הדיחה
 תח"ה צריך הבשר קליפה אבל סכין של גנים צריך הגעלה
 תחלה ואם לא תגעיל ושחט בה קולף ר'ן נטילת ידים
 צריך לשפו על ידיו ולא לתחוב ידו בתוך המי ולא לרחוץ
 ידיו בקלוח צנור הסקלח מן הגשם ואפי' סקלח מן המעין
 דבעי כח גברא ולא דמי לברזא והיו נוטלין לקלוח הראשון
 אבל אם תחכו בתוך המעין שפ"ד דמי שמטביל ידיו ולא
 יכרך על נטילת ידים כא' על שטיפת ידים או על טבילת
 ידים נטיל ידים על ראשון שזו כל פסול האצבעו וחוליא
 וצריך לשפוך המים פעמים על ידו וצריך להגביהם מן יחוד
 המים הראשונים טמאות ויחזור על השניות ויטמאו אפי'
 הידים ואסור לרחוץ במים שכבר רחץ חברו שלא תגע ידו
 שכבר רחץ פעמים אל ידו שנית שלא רחץ אלא שפך עליה
 פעם מן טמאנה וצריך שיהיו המים צלולים ושיהיו ראויות
 לשתית הבהמה ואפי' הצלולין צרי' שלא יהו מאושן וסרחין
 שתוכל בהמה לשתותן כלי שנוטל מסנו ידיו צריך שלא
 יהא נסוק ולא יהא נקב במקום שהמים עוברין שהוא שופך
 על ידיו ואסור ליטול ידיו מכוס משופע שאינו יכול לישב
 כשאינו פוסמך כגון כמיו הכוס וכמוי קנקן ושלא יהא ח
 חציצה על אצבעותיו ולא טיט ולא בצר צפרניו זה כלל
 גדול כל דבר שמספי' עליו וראוי להסירו מאמת גבאי וקפדה
 חוצץ ומותר לקבל מים מן האשה ומן הנגיף שהאשה
 נדה מותר ליטול ידיו מן המים חמים ובלבד שאין הידי' מ
 סולחן כדאי' פרק כל סכין מים ראשונים בין בחמין בין
 בצונן והא דפליג חזקיה ואם חמין אינו נוטל כחן את הידים
 ור' יוחנן אומר נוטלין היינו בפולדת דטמא על הכריתא

לא פליג חזקיה ועוד דשדי ר' יוחנן' כ' דינו חלה
 הלש עיסה ספריש ממנה חלה ושורפה ואם רוצה יתבנה
 לכהן קטן שלא ראה קרי מימיו ויאכלנה או לכהן גדול וראה
 קרי וטבל לקריו והעריב שמשו ומשום שזמאת מת אין ח
 חוששין ואפי' לא טבל כלל אם סבטלה ברוב חולין מותר
 לכהן לאכלה אך הווי אסור לאכלה ברוב ויש כפרשי' אחרי
 כן חלה שניה ככר גדול ואכלה אפי' בעל קרי ואף אשתו
 וצריך ליהדר שלא יתבנה בקערה עם מרק מן יאכל וראי א
 אחרי כן בקערה החלה הראשונה או השניה אם נתערבבה
 בלחם עיסת חול צריך אחד זק במין במינו כדי להתיר לזרים
 ואף כשאינו מינו כגון חטים ושעורים סגי בס' כן חרין אפי'
 בחוצה לארץ אבל נתערבה ברוב חולין ולא בק' מותרת
 דקא לכהן שטבל לקריו אבל לזרים לא עיסה כשהיה בת
 שעור מג' ביצים וחומש ביצור' חייב להפריש ממנה חלה
 ויותר משעורא אינו יכול ללוש יחד בפסח מן תחמץ עיסת
 של ב' אנשים שהם שוכנים יחד כגון תלמידים הלומדי' בפני
 רבן אעפי' שאין לה שעור באחת מהן בחלק לבדו כיון שיש
 שעור בין שניהם חייבת בחלה וגם אעפי' שנתערב חלקם ש
 שלא מרעת' והמפריש חלה צריך ליקח רשות משניד'הי'
 והתלמיד שהוא כמו אורח יכול לומר לבעל הבית להפריש ח
 חלה מכל עיסת שיהיו לו אפי' אותה שיקנה אחרי כן ואינה
 צריכה ליטול רשות ככל פעם וכן אשה יכולה לומר לחברת'
 קחי לי קמח ולקחי לי עוגות ותוצא בו והפרישי חלה אעפי'
 שכשעת הצווי היתה קמח ולא היתה ראויה לתלה ודמפריש
 חלתו קמח לא עשה ולא כלום הרוצה להפריש חלה בפסח
 בשני ימי טובי' הראשונים או בב' האחרוני' לא יקרא עליה
 שם בעודה עיסה כי לא יוכל לשרפה ולא לאפותה ביט' לפי
 שאסורה באכילה והוי אפיה שלא לצורך ולא להשחותה על
 תחול שנתפרץ לכך תאפה תחלה ואח"כ יקרא לה שם כמשפט
 בשעת נגיעה אל המצה וצדי' שיהיה המצות והענה קטנ'
 בתיבה כשיגיעו יחד ויקרא שם לעונה ויניח שם העוגה ב
 בתיבה בפנים מוצנע עד התול וישרפנה אבל אם יקרא שם
 חוץ לתיבה שוב לא יוכל לטלטלו כדי להצניעה שדדי' תנן
 חלה טמאה לא יזינה סמקוסה שוב פרש שמתור לטלטלה
 צורים הואיל וראויה לכהן קטן או לכהן גדול שטבל כמו ש
 שמתור לטלטלה בודי' וכמו זה מותר לטלטלו למי שיש לו
 עורבים נא ר'ן שעור חיוב חלה ה' רביעים קטח
 ועוד חייבי' בחלה דהיינו ח' לוגין צפוריות פי' ועור'
 זה אין לו שעור אלא דבעי' שיהיו שוחקות ולא מצומצמות
 זהו לוגין מדבריות וביצה חומש ביצה דכתי' ראשיה ע'
 עריסותיכם חלה תרימו תרומה עריסותיכם כדי עיסתיכם
 כדרך שאתם לקטין ככל יום ויום דהיינו עובר לגולגולת
 וכתי' העוסר עשידי' האפה היא והאיפה מחזקת ג' סאין
 החסאה ל קבין נמצא האיפה יח' קבין והעשור של סו' קבין
 הוא קב ומצ' דהיינו ל' לוגין וקב ד' לוגין והג קבין הנשאר'
 הם יב' לוגי' מעשר חיי' לגלי' לז' נמצא שיש לו ל' לוגין ומעשר
 חב' לוגין והא ביצה חומש ביצה לפי שלת' הוא ל' ביצי' והא
 יב' ביצים מן הי' ביצ' אחת ושב' הביצי' ד כא

ושיבא הפסח דרינו במשהו ער שיהא ככרת שחזו בפסח :
 כראיה לדבר מרתנו נבי צמר גמלים וצמר רחלי שורפן אם
 שם דוב גמלים מותר להביא פשתן לשם ' וכן בשור אוז ש
 שנפשט ונמלח קודם הפסח אסור בשביל המחבת שמבשלין
 בה לחם שקורין שיילקוק או מטגנין בו שולוש בתוכה גב
 פעמים שנשאר לאחר הטגון מעט שומן במחבת ומחזירין
 אותו שומן עם שאר השמן שהוא מטגן בפסח ' וכן הדין ב
 בחביות פעמים שנותנין עיסה בשוליה לרבק הנמרים מותר
 הוא לשתות בפסח כיון שטעם חמץ נתבטל קודם הפסח .
 ובתוך הפסח אינו נותן טעם ביין שכבר נתקשה החמץ אבל
 סמו לפסח ב' חדשי אב נתן עיסה בשוליה אסור לשתות בפסח
 מאותה חבית לפי שערין מעיסה רפה וגם בתוך הפסח נותן
 טעם ביין ' וכן בשור מלים ישן או גכנה או דגים סלוחי שלא
 נברק המלח מחמץ וכן הכלים ישנים מותרים בפסח ' וכן
 שפוד ישן מותר לצלות בו מהאי טעמא ' לט ' דין
 חטה שנמצא בפסח או אחד מחמשת מיני דגן כגון חטה
 ושעורה שכולת שועל ושיפון אם בתרנגולת מצא או בקדר
 הכל אסור ספגי שהמרק מוליך טעם החטה בכל הקדר ' והרי
 חמץ כמשהו בזמן הפסח וכן הדין דצלי הכל אסור הכל במשהו
 לפי שטעם החטה בכל העוף כשהופך השפוד בשעת צליה
 וצריך להשתות המאכל ער לאחר הפסח ואז מותר לאכלו
 אבל אם מצא חטה על בשר שנמלח נראה שאינו צריך רק ה
 הקליפה במקום חטה שהטעם אינו מפעפע ' ואם נתן העוף
 אפי כמים רותחין הכל אסור אם מצא אחרי כן החטה שהרי
 נתחמצה כבר בשעה שנמלח ה בשר ואתן סכינין בין שיש
 בהן פגימות בין שאין בהן פגימות לא סגי בחשוחה וצריכי
 הגעלה לפי שהמשחוח שקורין מולא אינה יכולה לשתוח את
 הסכין אצל הקמח ספגי עובי הקמח לפיכך צריך הגעלה עם
 השחוח ' ואם נמצאת חטה אחת בתרנגול סליחה אומ' רבנו
 ברוך דסגי בקליפה והני מורשייש שלנו צריכי דהגעלה
 במקבת של כהן ' ואסור לנשי לשים קמחא כתנו לתתיבש
 ולעשות תבשיל לבנידם הקטנים דדילמא לא בשיל שפיר
 ואינה יכולה לעשות תבשיל לכנה אם לא מפורוי מצדו או
 יחם המים קודם וישיב בהם הקמח או יעשה כלה מחלב בלא
 מים דאז הוי מי פרות ומי פרות אין מהמיצין ' ס ' דין
 בשר בחלב ' כלי הנאמר מחמת בשר בחלב מותר
 לתת לתוכן צונן ופרות שהרי חבית אובר בעז אסור לתת ל
 לתוכו יין ומותר לתת לתוכו שר ' ולא דמי לחרש הדריני
 שאסור לסמוך בו כרעי המטה דהתם רוצה בקיומא מפני ה
 היין הבלוע בתוכו ' כרישין וכצלים שרוצה לתן בקורה
 של בשר וחמץ בסכין חולבת או איפכא לא פגי בהדחה לפי
 שראשי הכרישין והבצלים הן קרין חריפין ' והוי כמו צונן
 שחתכו בסכין ' ואם נתנו בקורה מותר דאין רק ס' של טעם
 הסכין הבלוע בידק שהוא דבר מועט ' ואם חתכו בסכין של
 גוי אז צריך ס' של כל הידק שכלו נעשה נבלה ודין זה אפי'
 בסכין שאינו בת יומא אבל עלין של כרישין וגם כחב אינן
 חריפין וכפי לחו בהדחה ' קערות חולבות שהדין במחבת
 של בשר או אפכא דאם שניהן בני יומן הכל אסור ואם האחד

אינו בני יומו וחברו בני יומו הכל מותר אפי' נותן טעם בר' ג
 נט' ומותר בצלי דק' אבל היכא שנתבטלו אסור הכא מותר
 דאיכא תלתא נש' על ידי חמץ אחד בשד במחבת בת יומא
 ומן המחבת במים ומן המים בקערה שאינם בני יומן שהוא
 החר קצת ' וגם לא קבלו כא' מטעם שני ' וכן הדין בקערות
 של בשר בני יומן שהורחו במים רותחין בכלי ראשון עכ
 קער' חולבות אינן בני יומן דקודם היו במים שנגעו זה לזה
 בחמין אפי' איכא ג' נותני טעם של החר ' וכן ביצי שנתבטלו
 בחמין במחבת חולבת מותרין לתת בפשטיא או איפכא
 נתמשלו במחבת של בשר מותרין לתת בפילוזין וכן ירקות
 שנשלקו במחב' חולבת מותר לתבשיל של בשר ואפי' המחבת
 בת יומה וכן אפכא ' וכן קטניות שבשל בקדרה חולבת מותר
 לערותן בקדרה של בשר אפי' לכתהלה ואפי' הקדרה בת יומ'
 הכל מותר כמו דגים שעלו בקערה מותר לאכלן בכותח '
 והם כשהקערות אינן חולבות מלולכות בשירי מאכל אך
 שייד החר נט' בר נט' ' ואם שניהן בני יומן הכל אסור דהא
 נאסרו מחמת בשר של זה וחלב של זה וחזו ונבלע בהן ואין
 כאן נט' בר נט' של החר ' ואסור לאפות עוגה קטנה בצד
 פשטיא או בצד פלאון כדאמרי בפסח' אין שטין את התנו'
 באליה ואם כלי אופה אפי' לא יגעו זה בזה אסור לאפורה
 שניהם דאזיל האי ומטעם האי ' ואין להתיר משום נט' בר
 נט' ולא משום דבר' הבלוע מחמת זה במקום אחר אינו פולט
 משם על ידי דמפרש לקמן גבי טפת חלב פעמי' ששכנינות
 איכא לעיסה ' מא ' דין חלב שנפל על גבי קדרה
 מלאה בשר ותבשיל אם נפלה טפת חלב לגבי
 האור שיחיה האור גדול וסמיק והטב אז התבשיל מותר מפני
 שאין לו יכולת לחלב לבלוע בקדרה ספגי האור ששואבתו
 ואם נפלה בצד אחרת הכל אסור כי הקדרה עצמה נעשית
 חתכה דאסורא ולא שייך הבא לסער בס' ' ס ' דין
 סכין שחתך בה בשר ורצה לחתוך בה גבנה או אפכא
 צריך הסכין נעוצה ' פעמי' בקרקע ' ומיהו רוב סכינין יש
 בהן גומות ואינן חלקים וצרי' לשפוט הסכי' בפסח או באבן
 רך ' ואם רוצה לחתוך בסכינין של גוים אפי' פרות הוא הדין
 אבל לחתוך רותח מן הסכין צרי הגעלה ' ויא' לבון קיבת גדי
 וטלה שלקחו הגדי והטלה מן הגוי לא חיישינן שטא ינקו
 מכהמה טמאה או מן הטורפה ולבד מותרת הקיבה להעמיד
 בה גבנות ' וקיבה של גדי וטלה שהרג הגוי הקיבה מותרת
 דיעבד לכתחלה אסורה אפי' הקיבה שראינו שהגדי יונק מן
 הטורפה ומן הטמאה אם העמיד בה גבנות מותר דמן הקרוש
 שבו העמיד והוי פרשא בעלמא ואסור לשחות הקיבה עכ
 ערה בכלי שלמים זמן ארוך כדי לקר' וש' הלח שטעם של
 קיבה נכנס בעור וחוזר ונפלט והנה ליה בשר בחלב ' סג
 דין באמה שנמצאת טרפה מה דינה של גבנות הגעשו'
 באותה שנה ' רב ושמואל התירם מטעם חזקה וכן
 אסר רב והורה בהלכו' אהנו ואת בנו ' סד ' דין חכם הכא
 להתיר על ידי ס קדרה שנתחב בה כף אסור ' שצריך ל
 להקור ולדרוש ולשאל אם נתנו מים בקדרה ואם נתנו אין
 לשער ס' חכם הבא להתיר על ידי שלא היה בני יומו צריך

באותו מקום שממנה יוצא דם אלמא כשיודעת דוקא שדם יוצא מן המכה נאמנת וטהורה דם של בדיקה אבל אף פסק מן האשה אינה תולה דם של בדיקה אבל כתם שבכגוריה תולה בה' ואפי' כשיודעת ודאי שהמכה מזציאה דם אינה תולה דם בשעת ומתה דאכל לא תהיה טמאה לעולם' אשה שדגילה לראות ביום קבוע ויש לה וטת כשיבא אותו יום צריך לפרש ממנה עונה או יום או לילה' כיצד רגילה לראו אפי' כסופו אסור לבא עליה מתחלת היום ואם לא ראה פ' בסופו מותרת אפי' מתחלת הלילה שאחרי כן וכש' כלילתו שלפניו' וכן אם רגילה בתחלת היום אסורה כל היום ולא יותר' וכן הדין אם רגילה לראות בלילות ואפי' רוצה לילך בדרך צריך לפרוש ממנה סמוך לוסתה' אשה טהורה אינה צריכה לבדוק עצמה בשום פעם בין יש לה וסת בין אין לה וסת דכל' לבעלה לא בעי בדיקה' אשה ששטשה ואחר ג' ימים ראתה דם או כתם אינה יכולה לספור' למחרת אלא צריכה להמתין ג' ימי' אחר יום תשמיש ואחר כך תתחיל לספור דהיינו יום חמשי לשמושה דהלכה כרבנן דבעי שש עונות לפליטה' וכל יום ויום איבא למיחש עמא תפלוס וזהו סותרת יום הפליטה' ואם רצתה להתחיל לספור למחרת ראית דם או כתם אם תרחץ בחמין ותקנה עצמה יפה במטלית או מוך שתכניס כאותו סקו להסיר השכב' זה אז תוכל לספור למחרת' נושא המתולה בין קטנה בין נשנה בין גדולה ביעל כעילת מצוה ופורש' אם רואה דם בשעת תשמיש אעפי' שהוא דם בתולים' וצריך להמתין כמו כן ג' ימים לאחר תשמיש' ואחכ תתחיל לספור' נקיים או תרחץ בחמין ותקנה עצמה ותספור למחרת' אשה יולדת בין הדי קיים בין נפל' אי אפשר לפתיחת קבר כל דם וחשובה כאלו ילדה בזוב וצריכה לישב' נקיים ומותרת לבעלה אחרי כן אפי' רואה דם דדם טוהר הוא עד כלאת מ' לזכר ופ' לנקבה וצריך לפרוש ליל ט' לזכר וליל פ' לנקבה ואפי' אינה רואה אותה לילה אסרה לשמש כדאית' בערבי פסחים' אשה יולדת שספרה' נקיים וקודם ששבלה' אתה אין כאן חששא ובשביל כך לא תכתור מנינה אם עדין לא סלאו מ' לזכר ופ' לנקבה וטובלת ליל ערב שמינית ומשמשות' לשון רבנו סעדיה גאון שפי' כל דין יולדת ומשפטת וימי לידתה שאינה רואה בהן עו' אין לספירת לידתה' וחולק עליו רת' ד דימי לידתה שאינה רואה בהן אין עליך' ולפי דבריו הידי נראה לכל יולדת שתי טבילות לרחוץ בהמין ולחוף ביוס השביעי ולשהות שם עד הצרכ השמש וב' לילה תצטבל ואם חל טבילתה ליל מוצאי שבת וח' שני ימים טיבים אחר השבת שעתה אינה יכולה לרחוץ ולחוף סמוך לטבילתה תשמוד בשוב עש' ותשמוד עצמה בכל סזה מטנוף ולכלוך גב תנקח שניה ליל טבילתה ואם מוצאי שבת או ליל סמוך חול הוא אם חפצה לרחוץ בחמין באותה לילה סמוך לשביל אך טוב ונכון לרחוץ עש' בנות שלא במתחת ובליל טב טבילתה תחוף עצמה במעט מים חמים ולסרוק ראשה ולנקד שניה וצריך אף בזמן הזה לטבול בלילה של אחר שביעי א

אבל ביום לא תצטבל אפי' בשמיני ותשיעי בשום סוך בתח שלא תטעה לעשות בן ביום השביעי והוא אסור משום דל שמעון שלא תבא לידי פסק נדה שלא יבא עליה בו ביום' ואם תראה תסתור למפרע מה שספרה' ובמקום שיראים ב בלילות משום שומרי העיר מותר לטבול יום שמיני ואפילו במקום גבוי ושומרי העיר אסור לרחוץ בחמין ולחוף בשבת שהוא שביעי ולטבול למחר בשבת שהוא יום שמיני דתרי קולי בהדי הדרי לא עבדינן' דין טבילה האשה צריכה להרחיב שתי ירכותיה מעל גופה ואצבעו להרחיק זה מזה ולהגביה דדיה מעליה בשעת טבילה ושלא תרחוק שפתותיה זו בזו כי אם מרחפות ולא תעמץ עיניה ביותר' ולא ישאר בין שניה שום כאכל לא עצם ולא שום דבר **חפיפה** שצריכה לעצות בכל טפה ובראשה ושלא יהו שערותיה קשורות זו בזו וצריך לסרוק הראש ולרחוץ במים חמין כדי לחוף גופה ולהסיר כל גל' ומכריז פעליה ולחתוך צפרניה ולהסיר הכיט שתחת הצפורן ואם בחולו של מיעד תגלחם שפחתה גויה' אשה שיש לה קוץ ב בכשר ולא יצא כלו' אם אינו נראה שהוא כל' כך בעומק א אינו חוצץ אם קרם עור העליון' אשה שהשתנה ומצאה דם בתוך מי רגליה טהורה' אשה שרואה דם מחמת תשמיש אם נמצא על שלו או בדקה עצמה בשעור וסת או אחר' ז זמן בשעור זמן חיוב אשם תלוי תשמש עוד שניה ושלישי' ואם רואה בעגין זה אסורה אליו' אך תבדוק בשפופרת של ביצה וכמסחול ובראשו סוך אם אין דם בראשו טהורה דלא מן המקור בא אלא מן הצדדין ומותרת לבעלה' ואם נמצא דם בראש הסוך בידוע שמן המקור בא וטמא' ואסור לבעלה בין לינשא לאחר כיון שהחזקה ג' פעמים וגם נתברר שהיא טמאה' אבל קודם בדיקת שפופרת מותרת לטני א אעפי' שהחזקה לראשון כיון שלא נבדקה ולא נודע כדאי שמן המקור בא' אבל אם לא ראה סמוך לתשמיש בתוך זמן חיוב אשם תלוי ומותרת לשמש אפי' פעמים וגם אחר ספור' ז נקיים ואם יש רופא תנסה הרופא קודם שתהיה מחזקת ג' פעמים' אשה שחל טבילתה בט' באב אסורה לטבול עד לילה שלאחר כן' אשה הרוצה לינשא בין בתולה בין אלמנ' בין גדולה בין קטנה צריכה לבדוק עצמה ולספור' ז נקיים קודם שיבא אליה החתן ואם עשתה נשוא' קודם אז צריכה שתישן היא בין הנשים וחתן בין האנשים' אם ר' בא תבעה לינשא ותתפייסה צריכה לישב' ז נקיים וחישינן ש שסא מחמת תאות חמוד ראתה דם טפת כחרדל ואבר' דו וצדיק לישב שבעה נקיים חוץ מיסד התביעה ואינה צריכה הפסק טהרה ולא בדיקה כלל בימי הספירה לא בתחלתן ולא בסופן אלא כל שהמתנה שבעה ימים אחר תביעה הר' זו טובלת וטהורה אבל יא' שצריכה לבדוק תוך שבע' מדקאס' נקיים **חפיפה** חפיפה לאו מדאורית היא אלא מתקנת עזר ומשמע חתם דסאורית' אפי' במקום שער מני בעיני ד' וכקטיר מזייה לא שייך אלא לגבי שער דהכי אבר' ין ד' דאורית לעיני רילמא מקטיר ואתא איהו ותקין חפיפה

חומש ביצה נמצ' שהעומר היה ז' לוגין סדרביות וביצ' חומ' ביצה והם ז' לוגין מצוסצמי של ירושלם לפי שהו' לוגין מ סדרביות שבו חכשת לוגין ירושלמיות לפיכך בשלים אותה פאאותה הכיצה וחומש ביצה שהו' חומשי וצבו לה' חומשין דהיינו ביצה נמצאת שהו' לוגין וביצה חומש ביצה של מ סדרביות נכנסו בו רביעים של ירושלמיות ואתכל באו בני צפורי והגדילו על אותן של ירושלם שנכנסו הששה בחמשה של צפורי והיינו חמשת רביעים שהשער לסדת צפורי אם לש עים מעיט' ונמ' לשתה אסו' להפרי חלת' ביט' והוא דאמ' רבא גלגל עיפה מעיט' מפרי' ממנה חלתה ביט' היינו כי ערב קמח ומים גרירה' אוכל והולך ואחכ מפרי' ונרא' דהכי הלכת' וכמו כן קיימא לן כאבוח דשמואל דאמר אם גלגל עיפיה מ מעיט' הילכ' הגי מוליאתה שאנו רגילין לעשות לצור' שבת אם שכח ולא הפריש חלה כיצר יעשה דהא בשב' לא יפרש ונראה שיאכל מסוליאית' וישיר ממנו מעט עד מוצאי שבת ויאמר למוצאי שבת דצה אני שיהא זה חלה על הסוליאית' שאכלתי היום ויברך עליו' וכמו כן נמי אם שכח להפריש חלה מלחם הדבה שאפה הכל ביחד אוכל והולך ויפריש כ כופרישית' אבל מצה שהוא לש כל מדה ומדה יפריש מעט ויאמ' למוצאי יט דצה אני שיהא זה חלה על שאכלתי היום ליש' ואינו יכול להפרי' מעט על כלן בבת אחת כיון שנלוש' כל מדה ומדה' והוא דאסרי' הכל מצרפן לחלה היינו כשריין בעין ולא אכלם אבל כשאכלכ צריך להפריש מכל אחד ואחד כדפרישית' **כתב** רבנו האיי גאון זל' כלי עץ מיושנים שנשתמשו בהן גוים כ בחשין אין להן תקנה ולא מהנה בהן הגעלה שישתמש בהן ישראל לא במאכל ולא במשתה' **שער מקוה** ופרוש אצבעים עכ אצבעים מהרם בגול אסר רב חסדא רביעית נ'ל תורה אצבעים על אצבעי' ברום אצבעים וחצי אצבע חומש אצבע דהניא ורחץ את כשרו במים וכמה הן אמה על אמה ברום ג' אמות שער חכמי' מי מקוה מ' סאה' פי' כיון שכלי שהוכרז' אסר מחזיק מ' סאה' לפי חשבו זה יצא לך שכלי של אצבעי' על אצבעי' מחזיק רביעי' לוג כיצ' הרז שרוכז של מקוה זה שהוא מחזיק מ' סאה הוא ג' אמות שהם יח' טפחי' כחלק גופו של כלי ככ' חלקים וקח לך אחד מעשרי' יהיה החלק ה' חומשי אצבע שהרי יש שם יח' טפחים והטפח ד' אצעות וכל אצבע ד' חומשין נמצא כ' חומשין לטפח ונמצא שהחלק העשרי' מן טפח הוא חומש אצבע ומיח' טפחים יח' חומשין אצבע לסדרנו שהחלק חכ' מרומו של כלי זה הוא יח' חומשי השלך סאלו ריח' ורביע שהוא ד' חומשין וחצי ישאר יג' חומשי אצבע וחצי חומש שהם אצבעים וחצי אצבע חומש נמצ' שפחגנו רובו של כלי לאצבעים וחצי אצבע חומש אצבע עשה מן המים שהם מ' סאה כ' חלקים יהיה החלק העשרי' ב' סאין הוציא מהן הרובע שהוא חצי סאה ישאר סאה וחצי שהן ט' קבין כי סאה ל' קבין וחצי סאה ג' קבין נמצא שכלי שרומו אצבעים וחצי אצבע חומש אצבע מחזיק ט' קבין מ

מים שהן לו' לוגין שהקב ד' לוגין שטחו של מ' פקוה הוא אמה על אמה שהן ו' טפחי' על ו' טפחים שדין בתשבורת לו' טפחים שהרי יש שבו ר' רצועות על לו' טפחים והמים לו' לוגי' כמו שבארנו' נמצא שהם לו' לוגי' כלו' טפחי' לוג לטפח נמצא שכל' טפח על טפח ברום אצבעים וחצי א אצבע חומש אצבע מחזיק לוג מים ואכ' רביעית הטפח ש שהוא אצבעים על אצבעים מחזיק רביעית לוג' **כתב** הרב אלפסי זל בהלכות נדה והיכא דלית ליה מ' סאה ומייתי מים שאובין ואמשיכינן מברא שפיר דמי דכי אתא רב דימי שאובה שהמשיכוה טהורה והמ' דאית ביה רובא ד' דהוה כא' סאה ודוקא שאתיה נמשכת על גבי קרקע מרחוק ה ריבה שכבר כלה כח המשליכין קודם שיפלו במקוה' **דיני ברה** מבעל התרומה ל' נדה וזבה דאורייתא וטבילתן זו ביום חזו בלילה' ואפי' בימי גשמי' מכונסין שאינן טובעין' בזמן הזה רואה אפי' פפה אהת או כתם אחד בחלוק או בסדין כופרת ז' נקיים מלבר יוכ שפסק' בו' ולערב יום שפסקה תפרוש עצמה להפריש בטהרה ול ולמחר רחץ חיל לספור' בטורה ר' שבער נקיים רצופים שלכתחלה בודקת עצמה ערב ובקר כל ז' ימי הספירה ואם שכחה ולא בדקה רק שביעי ויוכ ראשון מותר ואם לא בדקה עד יום שמיני מחלוקת רב ז' חגיגה תחלתו אעפי' שאין סופו לכך צריך שלא יהא יותר' מה' ימים בין בדקה ראשונה לבדיקה שניה ואחרת' אסור ליגע באשתו כל ימי נדתה אפי' באצבע קטנה' ויש נזהרין אפי' להושיט לה שום דבר ולכל הפחות דבר של מאכל ושל משתה' טוב ונכון סלהור שלא להשיט ידו לידה וכן בימי לבון וספירה עד שתנכו' אשה נדה וכן בימי ספירת' אסו' לישן עכ בעלה אפי' היא בכנדה והוא בבגדו ואמרו לאכול על שלחן ס סמוכין זה לזה אלא אכ' יש הכרא על השלחן או הקאן או כ כבי או דבר אחר בין קערה שלו לקערה שלה' אשה שאמר לבעלה שהיא נדה ואחכ' אמרה שמשחת היתה אינה נאמ' וצריך לפרוש היצנה' ואם נתנה אמגלאה לדבריה לסה אכר' כן טהורה' אשה שמצאה כתם או לכלוך דכ בחלוקה טמאה ואם יש לה מכה או גרב שאם תסיר הקליפ' תוציא דם' תולה בה וטהורה' וכן בסדינ' אם מצאה בה כתם ואם שכבה עמה אשה אחרת או בעלה שיש להן כן תולה בהן וטהורה' או נתעסקה בצפור שחוט או בכשר או בארום שיכילה לתלות וטהורה' ואם אין כל זה אם הכתם גדול מכגרים טמאה ואם פחות מכגרים טהורה ותולה במאכולת ולא שנא אם הכתם עגול או ארוך או מסוך טהורה ואם מרגשת שיש לה מכה באותו מקום ואינה יודע' אם מוציא אם יש כתם על בגדה תולה לה וטהורה' ואם ג' ימים רצופין ומוציא דם מן המקור אבל אם בודקת עצמה פאאותו מקום ומוציאה דם או מרגשת שהדם יוצא מן החים טמאה ואין לתלות במכה אבל אם היא פקחת לידע שדי' יוצא מאותה מכה בשעת בדיקה טהורה כדאניא גאפרי' אשה לומר מכה יש לי

כשהמצוה נעשית שלמה ופעמה בנדה אינה מברכת על זנקיים שלה שהוא מדאוריית דכתי' וספרה לה כמו שאנו מברכין על ספירת העומר משו' דאי חזייה בתוך ימי ספירה סותרת כל מה שספרה' **במסכת נזיר** אמ' רב מקל אדם כל גופו בתער בית השחי ובית הערוה אבל בפאת זקן והקפת ראש פשיט' דלא מיירי אי תער מכנש קאמ' מתיבי המעביר בית השחי ובית הערוה הרי זה לוקה משום לא ילכש גבר שמלת אשה ופרקי' הא במספרים כלו' כי אם רב דמותר דוק במספרי וכי קתני ברית' דלוקה דוק כשמעביר אותו בתער' ומקשי' והא רב נמי בתער קאמ' ופרקי' כעין תער פי' במספרי' פמוך לבשר' והשתא לפום סוגיא דשמעתין מותר לגלח בית השחי ובית הערוה במספרי' כעין תער דכהכי מיירי רב ושערי שבשאר אברים אף בתער דלא חזינן בה שום אסור'

קעג

דיני מקוה מספר דמצות מהרב רבנו פרץ זל

פרשו חכמים שצריך שיהיו כלן כירי שמים וכלן שאובין פסולין מן התורה אך כלן מי גשמי' כשר ואם חסר מארבעי סאה נפל לתוכו שלשת לוגין מים שאובין פסולוהו מדרבנן ודוק משנים או שלשה כלים וכל שכן מכלי אחד אבל מד' או ה' כשר כדאמרי' בפק' דתמורה ולפי זה אין צריך ליקוב ה' הולין ששואבין בהם מים מן המקוה כדי לנקותו' ומס' טוב לנקוב אותם בכונס משקה' וצריך להיות בקרקע אבל אם הם בתוך כלי פסול ואם הוא בקרקע והמקוה שלם ואחר כך נפל בו כל מים שבעולם שאובין לא פסולוהו אכן מי פרות ושאר משקין אם נתן סאה ונטל סאה כשר עד רובו פ' פרשו חכמים עד יט' סאין ואם יש במקוה כא' סאין מי גשמי' מלאין יט' כסוף ופותקן למקוה על ידי המשכה והן טהורין ומטתרת ברבייה וכהמשכה כלו' דייש שם רוב מים כשרין והשאובין באו למקוה על ידי המשכה ודוק ברבייה ובמשכה אבל בלח בהמשכה לא' ושעור המשכה פות' זל ג' טפחי' ואם המשיכה בצנור שחקקו ולכמוק קבעו פוסלין את המקוה אבל אם קבעו ולכמוק חקקו וסליק שהוא צר מכאן ורחב כאמצע אינו פוסל וצנור שלא חטתוהו באמצע שעורו לקבל צורות אבל חטתוהו באמצע בין בשל' עין בין בשל' חרס נאמר בכל שהו אבל אם ירד בתוך וקכול שלו עפר ונקרש כשרה כל יוסף ותבן כפ' המקואות המניח טבלא תחת הצנור אם יש בה לבזבז פוסלת ואם לאו אינה פוסלת זקפה להדיח בין כך ובין כך אינה פוסלת' פי' לבזבז שפה סארבע רוחותיו' ומי שאמ' שמי הצנור פוסל את המקוה' היינו כשנפלין מן הצנור למקוה אבל אם נפל מן הצנור ל' לקרקע המשכה היא וכשרה שכשייש למקוה כא' סאה כשר המקוה גם לטבול בו אבל שאובה שהמשיכה כלו' אין ט' טובלין אך אם יוסף מ' סאין של מי גשמי' פרוזין וכן דין של שרין לוגין מים שאובין היינו סגלי' א אחד או משנים או משלשה כלי' והוא שהתחיל השני עדי' שלא פסק הראשון אבל מד' אין מצטרפין והשאובה שאמ'

שמה תתעבר ור' ירמיהו עמדו בניה מגולגלי' בלשונם ולא עוד אלא שחייא גורמת לו ללקות ברוח' כנגד הנר למה שמא תתעבר ויצאו ממנה בני' כעור' כפופים'

לרב נטרונאי זל

כך ראינו שנדה מתפללת ומתברכת בנדתה כמנהגה ואינה חוששת לדבר נהי דאמרי' לביתה כלום נפטרת מן ח המצות דאמר רבא נדה קוצה לה חלה כיון דחייבת להפריש אי אפשר להפריש בלא ברכה מה לי ברכת המצות ומד' לי לתפלה' **לרב האי גאון זל** ודשאלתון הא דאמר רב נדה בזמנה לא תטבול אלא בלילה שלא בזמנה טובלת בין ביום כליליה היכי עבדין השתא הכי חזינן דכל היכא דאיכ' סכנה בלילה שרי למטבול ביממא ולא שרא בר נש למטבול ביממא משו' אריותא ורב אחא בר יעקב אמ' מסוס גור ורבא בסחוזא א אמ' מסוס אכולאי דלא לתפסוה לדבר עברה אתרא דאית ביה סכנה כליליא לא תיבול אלא ביממא ששום פרוך בתה דהא רב הדר ביה **לרב עמרם זל** היושבת על דם שהור אמרה לשמש ואעפי'

שאיין רואה דם כל עקר מאי טעמא שכיון שהיחוק מעין מ משופע וכא חיישי' שמא תראה עמו במטה באותה לילה ונעשית נדה גמורה ועשו חכמי' הרחקה יתרה לפרוש הימנה אותה של לג' לזכר ושל סו' לנקפה' אשה שראתה דם ואברחה אותו נאמנת לום כידוק זה או כלובן זה היה והיינו דאמרי' בפרק שני דנדה נאמנת אשה לום' כזה ראיתי ואכדתיו כיון דליתנה לום קמן אבל אם איתיה לום ואנו מסופקין בו אם הוא מראה טהור ואם לאו אינה נאמנת לום' כזה טהור' לי פלו' דלמא כי הכי דלדין לא אכירי' לדידה נמי לא כריד' **כתבו** בתוספות ודלכה בר יוסי מ' יהודה דאמר' ט ט' טבילה בזמנה אינה מצוה וכן מעשים בכל יום שאין אשה טובלת בזמנה של נדה ורוח זל פסק דטבילה ב בזמנה מצוה' **כתב** הרב אלפס זל שאין לנו עכשו דם טהור דכיון דאיכא יולדת בזוב צריסיה ז'

נקיים בימי טהור עבדין נמי הרחקה יתרה כו' וירא וכל דם דחזיא בימי טהור תשב עליה זנקיים' אסור לשמש מלתו לפני כל חי' פי' דוק בעיר אבל ישן סותר' וכל חי היינו כגון עבדיו ושפחותיו אבל בפני בהמה מותר' ומסתברא דתינוק שאינו יודע לדבר כבהמה דמי'

לרב נחשון זל

ועבר שמשבילין אותו לשם עבדו בעי למשקל סן מזייה וסן טופריה וט' סאה וברכת' שבילה כג' דכיון דייבעי לאפוקי מגיהונו ועיולי לקצת מצות כגון שיסמור שבת ופילה ואכשורידן לאפות ולבשל תליגע כיון חשאר מצות הנוהגות בעבד' צ צריך כל הדברים הנוהגים במשוחרד למה אין מברכין ש שוחזיניו לברכת העומר כמו לשאר ברכות' ויל' לפי שסעז חשומר אינה נעשית שלמה בזמן הזה שעקר מצות העומר בזמן שבית המקד' קיים היה להביא קרבן מן החדש כדכספ' בקרא' ועבשו אין מקייבין ממנו קרבן ולפי שאין המצוה שלמה אין מברכין עליה שהחיינו ד' אין מברכין אלא כ

אלמא מן תורת' ביעיני בעלמא בני אפ' במקום שער' כן
פיר' ול' אבל מס' סנה' טוב ודוק הוא לחוף כל גופת בנים
חסין חאשה כשתטבול צריכה לפשוט זרעוניה ול' ודחוב
ירכתינה ולהגביה דריה כ' אסרין באורגת ומניקה ושלא
תפתח ושלא תעצום עיניה ביותר ולפ' וזו פיה ולט' ב
בשניה דבעינן סקו וראוי לבא בו סיס' ואשה שלא קצצה
צפרניה בשעת טבילה עלתה לה טבילה ובלבד שבוקה ש
שאין תחתון צואת ולא טיט' ואם יש לאשה קוץ ונחוב
בכשרה ופעמים שאינה יכולה להסירה בזמן שנראה חוצץ
ואם אינו נרא' אינו חוצץ וכן אם קדם עליה עור אינו חוצץ
ברג' בתום זנשים שלנו דמלחו זבות ושלא בזמן ניהו
אוס' ות' ול' וכולה לצא' כין' ובלבד שאחר שתשוב לביתה
יחיה לילה אבל די' אומ' שצריך שתצא מביתה לילה כשתלך
לטבול שאם תראנה בתה יוצאת ביוכ' תחשוב שתטבול
ביום' ואיכא כך בתה כי לא תתן לבת' אלא לשע' וטבילה
ומיהו אם סמוך לחשכה פוכלת דיה בכך וסדגשת הכר' -
ויודעת ואין לחוש שמא תטבול הבת בעוד היום גדול מה
שלא ראה את אמה' ויש מקילין לטבול אפי' ביוכ' שביעי
וד' שמעין לא אם אמר לעשות כן שמא תבא לידי ספק א'
אלא לשם אבל לטבול לא ראוי נכון וזו אר' יחוד' ראתקין
ביס' פא דתבניא טעום צנה ומשום אכולאי ואם עברה
וטבילה ביום השביעי כה' הלאכר' ול' בשם רב אחא משבחה
דלא עלתה לה טבילה' והר' הלוי' ול' התיר ואם כי רב אחא
ול' לראוית' קאפ' ומס' לטבול ביוכ' השביעי לכתחלה
ואפי' שמיני אינו נראה אבל בדיעבד אפי' בשביעי עלת'
לה טבילה דהא שדין אפי' לכתחלה משום צנה' נר' -
שאינה יכולה לטבול לפני הצנה ומפני סכ' ושהמי' רחוקים
ושאינן יכולין לעזוב את המקום ולילך למקום אחר' לא
מצרנו לה תקנה כל עשר לבעלה אלא בטבילה אבל להשתום'
בבית ולהיות עושה כל מלאכות והיא נוגעת בכל ד' כל כ'
נוגעת בה ולחמלה ולנהות כל טהרות בעלמ' אפי' שלא ט
טבילה תעשה כל כך ומתורת' ומתורת' כה' אבל לבעלה
הזהר והזהירו שלא יבא עליה ער שתטבול' **שמנת**
סתר' משערין את האשה שכהן מסתכלין והיא
מסתמרת באחד ובשיפטרו כלם תגלה פניה לערוה' סתר'
ראשון כיון שתבגוד היא מעיברתו' השני כיון שתארום
מעבירתו' השלישי כיון שהקול יושכין לאכול ולשתות
בארופין הוא עובר' ודביעי כיון שתבגם לחופה הוא נפטר
והחסי כיון שנבעלה וסקדשין על הבגולים הוא נפטר'
ששי כיון שנתעברה הוא הולך' שביעי כיון שילדת הוא
הולך' נשתייד שמיני שהוא מביאה לידי צביעות ואם שמא
הו' ארע בה דבר זמה עם אחרים הוא מתגלה והולך' לו והיא
טגלה פנים לכל דבר וע' ר' טרפן אום אלולי הסתר השמיני
שהוא משמרו סגירותה עד יום מותה לא היתה לאשורה'
תקנה ספני הערוה כדך הוא שיצרו תולא שאלולי הוא
סתרית את העולם כלו' שסאי אום גדולה הנה שדחיה
סדוקת סן העברה ומקרכת לגן עין ולא עור אלא שדחיה
סדוקת סן והומאה ומקרכת להרר' ואי זו שמקרכת לטהר

חאשה כשהיא נוה סדוקת בעצמה איכתי יבא זמן שהיא
פוכלת אם ר' חנינא בשעה שהיא טובלת ויצאה ופגערין
בכלב אם הינה חכמה ויש בה יראת שמים לא תגיה בעלה
לשמש עמה באותה לילה למה שלא יעמדו בניה מכוערין
ופניהם דומין לכלב ער שתחזור וטבול' אם חזרה ופגעה
בחמור אין לה רשות לשמש עם בעלה שלא יעמדו בניה
לכס טפש כחמור ער שתטבול שלישי' חזרה ופגעה בעם
הארץ אמור לה לשמש עם בעלה באותה לילה עד שתחזור
וטבול לרביעית' חזרה ופגעה בסום תעלה ותשמש' אלו
הן שפניהם דומין לכלב המהלכין בשוק ואוכלי ודוק שלח'
יורד על זקנם' ולשונם נפסק מלדבר אם ראיתה איש ש
שואו כך במדה זו ר' ע' שבשעה שטבלה אמו פגעה בכלב
ושמשה' ואלו הן שפניהם דומין לחמור לכס טפש
ואינו יכולין לסוד תורה מכוערין כהליכתן ור' כבין
מתקבצין על פניהן אם ראיתו איש שהוא כך במדה זו ר' ע'
שבשעה שטבלה אמו ויצאה פגעה בחמור ושמשדו ואלו
שסדברים ואינו נאים בדבוקין לסדוק תורה ומשכחין מהלכין
בשוק וחכריות משחקין מן זאת שפגעה בעם הארץ אם ר'
ראית אדם שהוא כך ר' ע' שבשעה שטבלה פגעה אמו בעם
הארץ ושמש נקט האי כללא בידך לחדר תשי' שאם יארע
לחן אחד משלשתן יחזור לטבול שניה עד רביעית' אם ר'
חייא אשריו ואשרי ילדתי אשרי אביו ואמו מי שפוגעת
בסום בניה עומדין נאים בדבוקין שומעין ומבינים למר' -
תורה ואינו משכחין ומסעטי' כשיכ' ולא עוד אלא שאימתן
מוטלת על הבריות ודבריהם נשמעין אם ראית אדם שהו'
כך ר' ע' שבשעה שטבלה אמו פגעה בסום' אם ראית שהוא
מהפך לשונו ומהפך ידיו לירוי ר' ע' שבשעה שמשמש אביו
נשקה' והיה ודוק וצא סמוך מי' אלו הן שקוברות אר' -
בעליהן כל מי שאינה מזוהרת בזוהרה וכמה תשמור על ידי
נדותה ר' עקיבא או' שבעת אם כבסה בגדיה בשביעי וראת'
כטפה של חרדל בשמיני חוזרת ומתכבס' בתשיעי אם לאח'
בכמה ראתה בעשרי חוזרת ומתכבסת יום יא' אם ראתה
ביא' כטפה של חרדל כשמת יום שנים עשר רבן יוחנן בן
זכאי אום' אלו ראתה ג' ימים רצופים צריכה לשמור ז' ימים
נקיים' והמשכרת ימי נדותה לא תבטל לבעלה ולא אופרה'
ולא מקודת ולא תצדע את הבסה ולא תשקנו מים' ולא
תפנה מים סכלי חרש למה שהיא מטמא בכל צורך' אם ל'
תגיבא אפי' הרוק של נדה שהיא מקרקת ור' רסו בעלה או
בניה נטמאין בכל צורך ואמרוק ליכנס לבית הכנסת ער'
שיטבלו את עצמן כמים למה שהרוק כנדה ככאן שנו' ח
חכמים ואמרו המשימש עם בעלה היא נדה גורמת לבניה
שלא יתהלך תורה ולא עוד אלא אפי' לכ' דור סוף בני בניה
לוקין בצדע' האיך אינו רשאי לבעול את אשתו לא כנגד
השמש ולא כנגד הירח ולא כנגד הכוכבים' ולא כנגד וצר'
כנגד השמש למה שמא תתעבר אשתו ויצא בנה ביד אהת
ולא עוד אלא שהוא גורם לו שילביש לבן ואי חו' לכן זה
הזוהרת' כנגד הירח למה שמא תתעבר אשתו באותו הלילה
וסוף בני' לוקי' בבוקר ויבסוף נהפך לצדע' לפני הכוכב למה

ברכת הארץ כשנכנסו לארץ • הטוב והמטיב ביבנה תקנה על הרוגי בתר הטוב שלא הסריחו והמטיב שנתנו לקבורה •

כתוב כהלכות גדולות ומאן רבעי לאזמוני כברכת המזון והדר ברוכי כל חד לחבריה מזמן ומברך

עד הון • עד היכן ברכת זמון רב חסדא אמ' עד נברך ור' ב ששת אמ' עד הון והלכת' כרב ששת • והדר מסיים כל ברכה חד לחבריה ופליגי היכן הוא חוזר מברך ברכת זמון אביי א אמ' חוזר לראש ורבנן אמרי חזר למקום שפסק והלכתא ל למקום שפסק • והיכא דבעי למקם חד נכהון אעפי' כי מן ה הדין שנים אין מפסיקין לאחד כדאמרי' ממ' לפנים משורת הדין פסקין סעודתיהו ומזמנין עליו עד הון • שעשה שב רב פפא וחד דוגמא כן מעשה לחד וגמר איהו ברכת מלדי ונפיק • וחוזרין הן ואוכלין וגומרין סעודתן ומברך כין אבל אם השנים גומרי' לאכול תחלה מן הדין שהאחר יפסוק ל לשנים וחוזר ואוכל וגומר סעודתו ומברך גרסי' בפר' שלשה שאכלו אין מזמנין על עם הארץ בחבורה • ותניא אחרים אומרים קרא ושנא ולא שמש תלמידי חכמים הרי זה עם הארץ ואם רב הונא הלכה כאחרים • וכת' רת' זל האידנא לא נהיגי רבנן בהכי ומזמנין עליו • וכן כת' רבנו יצחק שלא יתחלקו לאגודה אחת לעצמן כדאמרי' הר'ם שלא יהא כל אחד ואחד הולך ובונה במה לעצמו ושורף פרה אדומת' לעצמו ואמרי' נמי בחגיגה כמאן מקבלינן האידנא סודות' מעם הארץ כמאן כל יוטי הנכנס אצל אחרי ומצאן מברכין ברכת זמון אם בא בשעה שהמברך אום' נברך הוא עונדו אחריו ברוך הוא ומברך שמו תמיד עלינו לעולם ועד' ואם הם עשדה יאמ' ברוך הוא אלהינו ואם בא בשעה שהאוכלין ענין ברוך הוא שאכלנו משלו עונה אחריהם אמן • כתוב בהג' כל הברכות שאדם שזמע בין ברכת הפרות בין ברכת המצות על כלן עונה אמן • מסיק התם שלשה אכלו ידן וז' אכלו דגן מצטרפין הואיל שהרוכ אוכלין דגן שנים שאכלו פת ואחד ירק מזמנין לרשבג' שטור מהו שיברך אמר לידן כתי' ואכלת' ושבעתה לרבות מדומם • פי' מלשון אבן דומה כלו שטור שאינו מברך בראוי • גרסי' בכרית' כמה זמנין א אכלית' עד חלפתא אבא ועב' ר' חנינא כן חביבי ולא זמינו עלי עד שהבאתי שתי שערות מכאן פוסק רבנו יצחק כר' ש שמוא הלכה למעשה קטן שאין מצטרף לזמון בג' שיבי' שתי שערות דמעשה רב וכש' בעשדה שהרי פסקנו למעלה הלכה כמר זוטרא שמחמיר בעשדה יותר מכשלשה מפני שיש בו אזכרת השם • ואינו סובר כהר"ף שפס' בשם הגאון קטן בן עשר או בן תשע כשהוא יודע למי מברכין מזמנין עליו • והשיב על רבנו יצחק כי אעפי' שאמר קטן המוטל בעריסה אין מזמנין אבל עושה אותו צניף ומשלימי' לעשר והיינו לחזקיד שם בעשדה במזון אבל בעשדה שמגללין ס משום דבר שבקדושה לא היה נהוג בו ולא עשה מעשה • וגם כשמצטרפין אותו כשהוא בידו אפי' קטן וחוכש כתם לא היה מצטרף שאינו בשום ענין מצטרף לענין תפלה • אלא לפי' קים דר' אליעזר סוכרין מר'ם לענין עבוד

ומברך עליון במקו ואם הם פרות שאם יזרקט ימאמו כגון תותים ורמונים מסלקן לצד אחד לתוך פיו ומברך ואחר כך בולען ואם אינן נמאסין פולטין מפיו עד שיברך שנא ימלא פי תהלתך • הביאו לפניו שני מיני פרות ואין בהן משבעת המינין כגון אתרוג ותפוח סברך על החביב לדברי ר' זכאי ה הואיל וברכותיהן שוות • וזית סברך על הזית כל יחוריה דאמ' מין שבעה עדיף • וכן הלכה • ואמ' רב יהודה כל הקודם בפסוק קודם לברכה • תמרים קודמין לעגבים שהתמרים שניים לארץ ועגבים שלישיים לארץ וכש' תאנה ורמון שכך כתובים ארץ חטה ושעורה גפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש וזה הדבש הם תמרי' ואם יש לפניו חטי' ועגבי' שאם שמברך על החטים תחלה • פי' בהג' ששחטן ועשה מררן מ מעשה קדרה שהשביחו מברך בורא מיני מזונות • אבל אם היו לפניו קליות ועגבים מברך בעגבים תחלה בפה' ועל ה הקליות בפה' האדמה כגון בהגה' בכל מקו' שיבאו בפרי האר' ובפה' פה' קודם לפרי האדמה ושהכל' פרי האדמה קודם בוסר פחות מפול' הלבן מוכיח בפסחים ובברכות שאין שם פרי עליו ואין מברכין עליו בורא פרי העץ אבל בשאר אילנות כל שהוא חשוב • שקדים המרים קטנים בפה' • מיזפאש ושוראש מין אילן הם ומברך בורא פרי העץ • אגוז מטונן כרבש כת' הר' שמחה מויטירי לפני רשי' שהאגוז עיקר' ומברך בפה' אבל אם' ליה אביי מאי ברכה אחת מעין שלש אם' ליה על חמשת המינין כל מיני מזונות הנעשין מהם סברך עליהן לבסוף באי' אמה' על המחיה ועל הכלכלה ועל ארץ חסדה טובה ורחבה שרצית והנחלת את אבותינו וחס ה' אלהינו ועל ירושלם עירך ועל ציון ששכן כבודך ותבנה ירושלם עד קדשך במהרה בימינו וזעלנו לתוכך ושמתנו בבנינה ונברך עליה בקדושה ובטהרה באי' על הארץ ועל המחיה • וכתחלה בעגבים סברך בפה' • ומס' אין ישען ברכה לאחריו שברכת המזון פוטרו • ועל עגבים ותאנים דמוני' וזיתים ותמרי' מתחיל על העץ ועל פרי העץ ועל ארץ וכו' • ועל היין מתחיל על הגפן ועל פרי הגפן • וחזתם בשניהם על הארץ ועל הפרות • וכן פסק רבנו יצחק • כת' ר'ם זל שמוכר מעין המאורע בשבתות וימים טובים • ונראה ראיתו מדאמרי' בירוש' דביצד סוכרין ר' זעירא מזכיר בדי' מעין המאורע אמנם כת' סודי ר' יהודה דאפי' ל' אלעזר אין דין זה כותב בימי החכמים שהיו קובעין עצמן על היין ועל הפרות כמ' שפארנו •

סדר ברכת המזון

מצות עשה מן התורה לברך אתר אכילת לחם שנ' ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם וכו' ואכלת' ושבעת' וברכת' ולחם הוא פת הנעשית מחמשת המינין הבאים לידי חסוק • וזן חטי' שעורי' וכוסמין שכולת' שועל ושפון ותניא בברכ' פל' שלשה שאכלו • וברכת זו היא ברכת הון • את ה' אלהיך זו ברכת זמון על הארץ זו ברכת הארץ • הטובה זו כתב' זו ירושלם שנ' הדר הטוב הזה והלבנון • ותניא והנה מסדי' תקן להם לישראל ברכת הון בשביל המן • יהושע תקן להם

שפוסלת זיינו שנשאבו מדעת אבל הנביח קנקים בראש
 הגג ר' יהושע אומ' ישבר הקנקי או יכפה אותן והמי תקנים
 בשדך אבל לא יערה שאם הגביה הקנקן וערה אות' ארי כל
 המים שאובין הניח בלי תחת הצנור בשעת קשור עבי' ולא
 נתפורז דברי הכל פסולין לא נחלקו אלא כשהניח בשעת
 קשור עבים ונתפורז וחזרו ונתקשורו דמר סבר ככלר' ס
 מחשבתו ומר סבר לא בטלה מחשבתו וערוכי מקואות
 כשפופרת הנאד שתי אצבעות חוזרות למקומן ופרשו
 התוספות שאין צריך המים צפין בתוך הנקב רק טופח על
 מנת להשפיע ומי פרות ושאר משקין שאמר שאין פוסלין
 אם שנו מראיהן פוסלין וכיצד הוא עושה ממלא כב' א' ו
 ונותן למקוה עד שיחזרו מראיהן למראה מים ומיט הנרוק
 מצטרף למקוה ואין מטבילין בו באי זה טיט אכרו בטיט
 שהקנה יורד מאליו דברי ר' מאיר ר' יהודה אומ' מקום שאין
 קנה המידה עומד אבא אלעזר בן אלעאי אומ' מקום ש
 שהמשקולת יורדת ר' אלעזר אומ' הנכנס בשפופרת הנאד
 תנן אליעזר בן צדוק דהוא הנמדד בלוג ונראה דהלכ' כדברי
 כלן ואל שנתלש ויש בו מ' סאה מטבילים בראשי' הגוגיע'
 בארץ ואין מטבילין בכפין שאין מטבילין באור וספק מים
 שאובין שרי כיצד הרי שנכתפק לו אם נפל לתוכו מים
 שאובין או לא נפלו ואפי' נפלו ספק יש בו מ' סאה עכשו
 בשעת נפילה ג' לוגין שאובין ולעולם נמדד בתלתו והיה
 מ' סאה בתתלה כפף יש בו מ' סאה כפף
 אין בו או שני מקואות אחד יש בו מ' סאה ואחד אין בו מ'
 סאה נפל לאחד מהן ג' סאין שאובין ואינו יודע לאי זה מהן
 נפל ספק מפני שיש לו כמה יתלה להקל ואלו שממלאין
 בגלגלים וקראין סיניאש ויש בהן כדן מלאין מים נקובין
 במוציא רסון אינן פוסלין את המקוה והראיה מדאמרי' בפר
 מקואות השוקת שבסלע אינו פוסל את המקוה והוא שיהיה
 לססה הנקב או מן הצד סמוך לקרקעית הכלי ואין מור' ין
 להכשיר בנקב פחות משפופרת הנאד כדאמרי' התם נקב
 לססה או מן הצד וכסה היא בנקב כשפופרת הנאד ואמר
 ר' יהודה מעשה בשוקת שהיתה בירושלם והיתה נקובה כ
 כשפופרת הנאד ומוציא דיבמות כמאן דאמ' בתוספת דכל
 שהוא נקוב בשולי הכלי אינו פוסל את הכלים אפי' בכל ש
 שהוא

הלכות ברכות שבסעודה

אמרו בפרק כיצד מברכין על כל פחת האילן מברך עליהו
 לכתתלה בפ העץ ולכסוף בורא נפשוח חוץ מה' סיני ה
 הסתובין בתורה חזן ענבי תאגלי רמונים וזתים שהוא מבר'
 עליה בסוף ברכה מעין שלש אפי' פרדה אחת של ענב סבר'
 עליהן גזילה וסוף דברים שאין גדולן מן הארץ כגון כשר
 ונבנה ורגים וביצים וזים וחלב ודבש וכיוצא בהן בתתלה
 מברך שהכל ולכסוף בורא נפשוח וכן פת ששפדו ויין
 שהקדים מברך שהכל וכי משלמת חותם בברכ' בורא נפשוח
 באי חי העלפי' השותה מים שלא לכבות צמאו כגון שהיה
 לו מאכל מעוכב כגורנו אין טעונה ברכה לא לפניו ולא ל
 לאחוריו כל מי הפרות אינן כפרותם ומברך שהכל ועגבלי

מברך על יין שלהם כפה השותה שמן זית אינו מברך מפני
 שפזיקו אלא אם כן חושש בגורנו ושותהו עם ד' שלקות
 כשהשמן לו לרפואה והשמן עקר ומברכין עליו כפ' העץ כ
 כול מורי שמברכין על כל גרעיני הפרות כפה מדאמרי' בפר'
 כיצד מברכין שהגרעינים חייבין בערלה פסק רח' הג' והלכ'
 כרב נחמן כאוכל קמח חמין מברך שהכל וכן פסק כפר'
 המוכר אחד קמח שעורים ואחד שכר תמרים ואחד שכר
 שעורים ושמרי יין שיש בהן מים מברך עליהן שהכל ת
 תנינא על המלח ועל הזימית מברך עליהן שהכל זימית
 שלמויידא בלעז ורח' פי' שהוא מרק בלשון יונית על לב
 הדקל בעודו דך הלכה כשמאל שמברך עליו שהכל פלפל
 וזנגביל יבשין אין טעונין ברכה והאוכלן כיום הכפורים
 פטור וכשהן רכין מברך עליהם כפה ומיתר אפי' עשאורו
 גוים פי' אפי' נפטק בסכין של גוי שנותן טעם לפגם מותר
 שסתם כליהם אינן בני יוסן וקרוי בלשון תלמוד הילמלתא
 ובלע' יניכראט קבלנו מרבו' על אגוז שקורי' נזו מוסקדא
 מברך כפה ועל הקנה שקורין קנילה מברך בפרי' האדמה
 סי' קרי וזה הקנים המתוקין ששוחטי' אותם ומבשלין מימיה
 עד שיקפאו וידמה כמו מלח פי' רח' והג' מברך עליו כפה ו
 והרם במזל פסק שהכל בקל וחומר מר' בש תמרים אפי' לא
 שנא על ידי האר' אין מברכין אלא שהכל ונראה לי דכרין
 וכן פסק רבי יצח' כי על דבש תמרי' מבר' שהכל ולא כהלכו'
 גדו שפוסקין כפה דהא אמרינן בכל שעה כי אין סופגין ע'
 עליו ארבעים משום ערלה אלא על היוצא מן הזיר' זים זמן
 הענבים וכל שאר המינין חשיב ליה זיעה תרדן ודלו' עין
 וכיוצא בהן כמו ערמונים וחבושין שעקר אכילתן כשרין
 מבושלין אם אמלן חיים מברך עליהן בורא נפשוח ומבושלין
 בורא פרי העץ ומי כל הידקות השלוקות כגוף הידקו והוא
 ששלקן לשנות מימיהן שומין דרכם לאכלם חיים מברך
 עליהם כפה ושלוקין שהכל וכן פס' רב ח' זרב אלפס פסק
 אף בשומין ובכל דבר של שלקות כמלת יהו קיימי עור'
 תנן בפר' כיצד מברכין על פחת האילן בפ' הארמה לא יצא
 וזה כללו של דבר כל דבר שלקש הפרי וישאר העץ שהוא
 עצמו יחזור ויוציא פרי קרוי עץ ועל כלן אמ' שהכל יצא
 ואמ' ר' יוחנן אפי' על הפת ועל היין וכן הלכה ותי' סיני
 בירושלמי ר' יעקב בר' אחא בשם ר' שמואל אמר הלכה כר'
 מאיר שאמר ראה פת נאה ואמ' מה נאה פת זה בדרך המקום
 מריה דהאי פתא יצא לרב דאמר שמזכיר אזכרת שם בכל
 הכרכות ול' יוחנן שאומ' שצריך גם כ' כות' זגפ רב האיי
 פסק כר' יוחנן שצריך שיאמר בריך והמנא מריה דהאי פתא
 בת הים זל כל הכרכות האלו אם נכתפק אם בוך אב' לא
 בוך אינו חזר ומברך לא כ' נחלד' ולא כסוף לפי שהם מ
 מדברי סופרים ומתוך הג' שממע שברכה אית מעין שלש
 מן התורה וברכות אף על התאנים ורמונים והגת' במקרא
 ואין נראה לי דאב' יברכו עליהן שלש ברכות ממש אלא
 ודאי ברכת המזון לא קאי אלא על הסעוד' כדמק' בפרק
 שלשה שאמלו שחז' והכנים אוכלין לתוך פיו בלא כרכין
 אם חן טשקין בולען

מיני משקין אמר רב פפא הלכת דברים שבתוך הסעודה
 מחמת הסעודה הן כאין כגון כשרא וכוורי וכל מיני בשולי
 דרכן למיכל כהוא ריפתא וירקי וביציני אין טענין ברמ
 לא לפניהם ולא לאחריהן ורבנו יצחק בר שמואל פי דח
 דחביצה ודייסא והוון בדין זה וכן עמא דבר ודברי שבאי
 שלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה פי רבנו יצחק כגון ת
 תאנים ועגבים דאפליגו התם אמוראי ונקראין שלא מחמת
 הסעודה מפני שראינו כעין מיני מלחין שרגילין לבא לעקר
 הסעודה וכן כל מיני פרות הבאין בסעודה לטבל בהן פת
 טעונין ברכה לפנין שברכת המזון פוטרת כל מה שיאכלו עם דפת
 לאחריהן שברכת המזון פוטרת כל מה שיאכלו עם דפת
 כרב הונא ורב נחמן יין שבתוך המזון טעון ברכה לפניו
 שאין הפת פוטרתו שהיין קובע ברכה לעצמו מכל דאית
 בפסחיה כה אמר ר' אבא שאר ימצא התירוש באשכול וסוף פסוק
 יש אל תשחיתוהו כי ברכה בו מכאן שהיין קובע ברכה
 לעצמו ואינו צריך ברכה לאחריה דהשתא וסרי כה
 מעין שלש פטרתו ברכת המזון לא כש' מיס ושאר משקין
 שבאין בתוך הסעודה לא היו נהנין רת ורשי לברך עליהן
 כלל שנחשבין כבאין מחמת הסעודה כיון שאם הב ונכדיך
 אמר למשתי פרט עד שיברך לפניו אבל אם מברך תחלה
 מותר אף קודם ברכת המזון אם תפש בידו כים של שם
 ופתח כברך היין וסיים בברכת השכר אם נלך אחר הפתיחה
 מחזירין אותו והואיל והספק בשל דבריהם אין מחזירין א
 אותומי שנכתפק אם בך המוציא אם לא בך אינו מברך
 לפי שאינו מן התורה שכתב לברך עד שלא גמר סעודתו
 חזור ומברך בעל הבית מברך המוציא והאורח מברך ברכת
 מזון אין הברצע רשאי לבצוע עד שיביאו לפתן או מלח או
 שום ציר לפני כל אחד ואחד אלא אם הוא פת נקי כדאמרי
 התם לית דין צריך כשש מלשון כי בושש כלו אין צדיקין ל
 לאחד עד שיביאו לפתן או מלח מפני שפת נקיה היתה ואין
 בוצעין אלא מהכא דגמיר וקדים בשוליה פי ר' סמק
 ששכר יפה יפה שנגמר שם כל הבשול ויש ספרי דכתי
 סריכא דקדים בשולא שזהו דתתקן הדבך בתנור חב
 מצוה מן המוכחר לבצוע מכבר שלם ואם יש שם פתתין ש
 שלמים גדולים וקטנים וכלן של חטים נחלק שם רב הונא
 זר יוחנן כפר כיצד מברכין והלכה כר יוחנן דאמר דאנ
 כברך על השלמה ואפי' היו לפניו פתיחין ספת נקידו
 ושלמה ספת הודאה כיון שהכל מין אחד אלמ' מן המוכחר
 אבל פרוסה של חטים ושלמה של שעורים פרוסה של חטי
 עדיפה שקודמת בפסוק וירא שמים בניח פרוסה ברוך
 שולמה וברצע משתייהן גרסי בירוש' פת נקיה טמאה
 ופת קיבר מזהרה ר' תיא בשם ר' אחא סברך על אי זה סתן
 שידעה סמין בערבי פסחים אם שנה סעודתו סבית לבית
 סברך או מחודד לחוד כסבית לבית הוי ומברך כאן על מה
 שאכל וחודד ומברך כאן על מה שיאכל ואם רב חסרא לא
 שנו אלא כדברים שאין טענין ברכיה לאחריהן כמקסין
 ברכה חסובה ואז צריך לברך במקום שאכל כגון פחת ויין
 אבל כדברים שטענין ברכה חסובה לאחריהן במקום פל

בין מיני פת אין צריך לברך ורב ששת אמר אחר זה ואחד
 זה צריך לברך מסיק רב כפיצד מברכין בשבתות וימי
 טובים ובסעודת הקזה שאדם קובע סעודתו על היין בידך
 על היין שלפני המזון פטר היין שלאחר המזון פי לפני ברכ'
 המזון וכש' יין שבתוך המזון אבל בשאר הימים אינו פוטר
 וצריך לחזור ולברך וכן כת' רבנו יצחק כי יין של קדוש
 ושל הבדלה שבתחלת המזון פוטר יין שבתוך המזון בא
 להם יין בתוך המזון כל אחד מברך לעצמו לפי שאין ביר
 הבליעה פנוי שיענו כל אחד ואחד אמן ואינו פוטר יין ש
 שלאחר המזון כי יין שבא לשרות את המאכל אינו פוטר
 אותו שבא לשתיה בא להן שני יין בתוך הסעודה כל אחד
 ואחד מברך הטוב והמטיב ומסיק כפר הרואה אין מברכין
 הטוב והמטיב אלא אם יש עמו אשתו ובניו ונכי קאמר
 הטוב לדידי והמטיב לאחרני מה שאמרנו שכל אחד מברך
 לעצמו בתוך הסעודה לפי שאין בית הבליעה פנוי פרש ש
 שמתוך כך אין מתכונין לשמוע וקיימא לן דביעי שומעו
 ומשמיע אפס בירוש' פק דתעבית ששמע טעמ' לפי שאין
 עינין אמן באמצע סעודה ולא שום שיחה מפני הסכנה
 שמה יקדים קנה לוושט ויבא לידי סכנה ואמרי התם אמר
 מונא הדין דעשישא מנו מיכליה אסיר למיכר אסותא משו'
 סהנתא דנפשיה אעפי' שאין ברכת המזון צריכה יין אם
 מברך על היין צריך לו להדיח כוס של ברכה מכפנים ולהדי'
 מבחוץ כלום ישטפנו ואם נקי הוא יברך וימלאנו יין חי וי
 ויאחזנו בימינו דאעג' דקאם אין לנו אלא ד' אלו מכין לא
 פליגי ופי חי שאינו מזוג כי אם מעט כי חי גמור אינו ראוי
 לברכה וימ' כי חי רל על הכוס שיהא שלם כדאמרי דאגם
 שביחנן של כלים זו היא סיתתן ואם ר' יוסי אין משיחין על
 כוס של ברכה אלא הכל שותקין עד שתכלה ברכת המזון
 גרסי בירוש' שלשה דברים נאמרו ככוס של ברכה עטור
 סודח מלא ושלשתן בפסוק אחר נפתלי שבע רצון ומלא
 ברכת ה' שבע עשור רצון מודח ומלא כמשמעו ברכת
 ה' ברכת זמן יין מים מליקו לה ברכת המזון
 מברכת ה' אהיה נזון

דין הלכות ברכת הריח

כל המריח ריח טוב אם היה זה שהיה לו הריח עץ או ס
 מין עץ מברך עליו עצי בשמים ואם היה עשב או
 מין עשב מברך עשבי בשם יואב אינו לא כן העץ ולא מן
 הארסה כגון הסוד שהוא מין חיה מברך בורא מיני בשמי'
 ואם היה פרי הראוי לאכילה כגון אתרוג ותפוח מברך שנתן
 ריח טוב בפרות ועל הכל אם אמ' בורא מיני בשמים יצא
 נכנס לחנותו של בשם שיש שם מינין הרכה מברך בורא
 מיני בשמים ואם ישב שם כל היום פלו אינו מברך כי אם
 ברכה אחת נכנס ויצא כל היום פלו אינו מברך בכל פעם
 ופעם הודד והלבונה והמצטכי חלפי היס רוא אשפי' קו
 וכיוצא בהן מברך עצי בשמים ועל שמן אפרסמון מברך
 בורא שמן ערב בשמים של עז ושל בשמים האסורות אין
 מברכין עליון לפי שנעשה להעביר ריחתו כדאיתא

המריח ריח טוב אם היה זה שהיה לו הריח עץ או ס
 מין עץ מברך עליו עצי בשמים ואם היה עשב או
 מין עשב מברך עשבי בשם יואב אינו לא כן העץ ולא מן
 הארסה כגון הסוד שהוא מין חיה מברך בורא מיני בשמי'
 ואם היה פרי הראוי לאכילה כגון אתרוג ותפוח מברך שנתן
 ריח טוב בפרות ועל הכל אם אמ' בורא מיני בשמים יצא
 נכנס לחנותו של בשם שיש שם מינין הרכה מברך בורא
 מיני בשמים ואם ישב שם כל היום פלו אינו מברך כי אם
 ברכה אחת נכנס ויצא כל היום פלו אינו מברך בכל פעם
 ופעם הודד והלבונה והמצטכי חלפי היס רוא אשפי' קו
 וכיוצא בהן מברך עצי בשמים ועל שמן אפרסמון מברך
 בורא שמן ערב בשמים של עז ושל בשמים האסורות אין
 מברכין עליון לפי שנעשה להעביר ריחתו כדאיתא

שנה ובידועלמי דאם קטן וסת עושין סניף גרסי בפרק ל
לולב וערכה האי צורפא ולא נפיש חסרא מנמע נסמני וכי
שבע איניש מן גמועי שבע רבא אכסא דכרסא מנמע ג
גמועי ריני שאר ברכות שבסעודה

גרסי בכיצד מברכין תר כל הנהנה מן האולם הזה בלא ברכ
מעל ותקנו אנשי כנסת הגדולה ואין האוי לשנותו כלל
ומדברי סופרים חייב אדם לברך על כל מאכל תחלה ואחכ
יהנה ממנו וכן אם הדיח ריח טוב יהנה ממנו ויש לברך על
הכל תחלה ואפי' נתכין לאכול ולשתות כל שהוא ואעפי'
שהוא פחות מבשעור מעין ברכה לפניו ואין טעון ברכיה
לאחריו בפחות מבשעור כדאית בירוש' וכן מדברי סופרי
צריך לברך אחר כל מה שיאכל ואחר כל מה שישתה והוא
שישתה רביעית ויאכל כזית ואמרי בגדלי אשה אכסעמת
אינה טעונה ברכה לא לפנייה ולא לאחרייה עד רביעית ופרח
וכגון שחוזרת ופולטת עוד יש ברכות ורבה שהן דרך שבת
והודאה הרי שלשה עניני ברכות ברבת הבאה וברסיה ה
המצוה וברבת ההודאה ושכח ובברכות אמר יוחנן כל ברכה
שאין בה אזכרת השם ומלכות אינה ברכה והלכה כמורנו
לגבי רב שחלק עליו אלא אם כן סמוכה לחברתה וכרכה
ראשונה של יח לכבוד האבות לא הוזכר בה מלכות על ש
שאר האולם כי אם שהוא אלוה על האבות כל הברכות
כלן צריך שישימיע לאזנו מה שהוא מוציא מפיו ואם לא
השמיע לאזנו יצא בין שברך בלבו בין שרוציא בשפתיו
ואפי' ברכת המזון כדאית התם כל הברכות כלן לא יפסוק
בדברים אחרים בין הברכה ובין הדבר שסברין עליו ואם
הפסיק צריך שיחזור ויברך פעם אחרת אבל אם רופסין
בדברים שהם מענין דבר שסברין עליו אין צריך לברך
שניה כגון שברך על הפת קודם שיאכל אמר רביאיו סלת
הביאו תבשיל תנו לפלו לאכול תנו סאכל לכהמה וכיוצא
באלו אין צריך לברך כדאמרי התם אפי' סאכל כהמה נחשב
צורך מעודה מגני שאמור לו לאכול קודם שיאכל לכהמתו
שנ נתתי עשכ בשוך לכהמתך ואכלת ושבעת וכן כל
ברכה כיוצא בה ואמור לברך כשהוא ערום עד שיכסו
ערומו ברא באיש אבל באשה יושבת ופניה כוחות בקוק
ומברכות רבים שנתיעדו לאכול פת או לשתות יין לדברי
ר' יוחנן פל כיצד מברכין שיין כפת לענין הסבו אחד מברך
לכלן בין בתחלה בין בסוף אבל אם במקרה באו זה מכאן
זה מכאן כל אחד מכל לעצמו ובשאר כל האוכלין והמטקין
אחד מברך לכלן ברכה לכתחלה ואמרי התם תלמיד דרב
הוה יתבי קמיה דרב קפרא הביאו לפניו כדב ודורססין
ופרניות נתן בר קפרא לאחד מהן רשות לברך האוכל פת
שנעשית מחסשת המינין חייב לברך לפנייה המוציא לחם
מן הארץ אם רב אין המוכין ושארן לטעם עד שיטעום
המכרין ואין המכרין רשאי לשעו עד שיטעמו רוב המוכין
וגרסי עלה בירוש' ר' יהושע בן לוי אומ' שותין אעפי' שלא
ניתה המכרין ואם טב דלא מליגי מדברי רב בשבילן
זקוקין לרבך אחד והא דר' יהושע בן לוי בשביל אתר ואחר

כוסו בידו ובערבי פסחיה אמרי דגמין ההוא סבא ושתי
סקמי דרב אשי שברך וגב למדנו שאין צריך לשפוך מים
של ברכה לשאר כוסות קמח של אחד מחמש המינין
שבשלו בקדוח בין לבד בין לערב עם שאר ד
דברים וכן דגן שתלקו לשנים או לכמה חלקים ובשלו מקוד
זהו הגמרא מעשה קוד' וכן כל תבשיל שנערב בו מהמשת
המינין מברך עליו בורא מיני מזונות וכלכד שתהא
התערוב עיקר שאינו עשוי לדבק לפי מיני דבש שמכשילין
אותו ותותנין בו סולת כדי לדבק ועושיין מהן מיני כתיקרא
אינו מברך עליו בורא מיני מזונות כפני שהדבש עקר זה
כלל הברכות כל שהוא עיקר ועמו טפלה מברך על ה
העיקר ופופד הטפלה בין שהיתה טפלה מעורבת עם העיקר
כענין שאמדנו בין שאינה מעורבת כגון שהיה צריך לאכול
הדג מלוח ואכל הפת עמו כדי שלא יזיק דמלח גרונו
ולשנו מברך על המליח ופוסר את הפת וכן כל כיוצא בזה
היה הקמח מעורב ורך כדי שיהא ראוי לשתיה כס' ד עליו
בתחלה שחבל ולבסוף בורא נפשות רבו על כסני הן קליות
וכן על החטה כמו שהיא בין היה בין שלוקה והיא שלמרי
בתחלה מברך בפ האדמה ולבסוף בורא נפשו וחביצה שיש
בה פרוין מן הפת בזמן שהפרוסות קיימות פי' שיהא בהן
כזית לפי דברי הירוש' ותלמוד שלנו אומ' אפי' פרוין שאין
בהן כזית והוא שיש עליהן תואר לחם וחידוש' יש לפרשו
בשארן עליהן תאר לחם לכך מצריך כזית בתחלה מברך
המוציא ולבסוף ג' ברכות אין הפרוסות קיימות בתחלה
מברך בורא מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש
הכוסים את האור מברך עליו בורא פרי האדמה כדו טחנו
ובשלו אעפי' שהפרוסות קיימות בתחלה מברך עליו בורא
מיני מזונות ולבסוף ולא כלום מברכין המינין אלא כ
בורא נפשות תניא כל שהוא מטבע המינין כגון חסדי
ושעודה נפן ותאנה ורסין וזיתים תמרים בתחלה מברך לפי
מה שהוא ולבסוף ברכה אחת מעין שלש וכשהוא אוכל
תאנים ומיני מזונות ושזתה יין כלל ומברך על המזיה ועל
הכלכלה ועל הגפן ועל פרי הגפן ועל פרי העץ כד'
אתה ה על הארץ ועל המזיה ועל הפרוח ומדוקקין שדין
כוכא דארעא פי' עושה מקום חלל בכירה ונותן לתוכה מים
וקמח כמו באלפס מברך עליה בורא מיני מזונות והם ולא
קבע מעודתיה עליהן וליכא ריפתא אחריית מברך על הפת
המוציא ופסוד על השאר עוד גרסי בירוש' ר' יוחנן אמר
טרוקין חייבת ביאה ומברך עליה המוציא ואם יוצא בה
ידי חובתו בפכא אעפי' שגובלין מעט מגובל במים הרכה
ס' הוי כמו תחלתו סופגין רכין וסופו עיסה חייבת ביאה
עוד גרסינן בירושלמי אמר ר' שמעון בן לקיש כל שהאור
סולך ותתנין פי' כגון מעשה אלפס אין מברכין עליהן המוציא
ואינו חייב ביאה ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח
ופניחולש אין מברכין עליהן המוציא משו דלית להו תורת
דנוחא אלא מברכין עליהן בורא מיני מזונות אבל חייבת
באלה כיון שתחלתו עיסה תני ר' חיא פת פוסרת כל מיני
סאכל ויין פוסר כל מיני

על החומש כמו בכפר תור
 שהחומשין שנזכרו הם שנכתבו כתקן
 ותפרו בגידין כדן סת' אלא שאין בו אלא חומשיהו ו
 ועליו הוא ששאלו בפר הגזיקין אם קורין בחומשין אם לאו
 ואסיקנא דמן הדין מותר אלא שאסור לעשות כן ספני ככל
 הצבור ודכה ורב יוסף דאמרי תרויהו אין קורין בחומשין ב
 בבית הכנסת מפני כבוד הצבור אבל חומשין שלנו שנכתבו
 בקונטרסין ולשאינן תפורין בגידין פסולין הן לגמרי לקרות
 בוק בצבור ולברך עליהן **שאלה** כמה שאומרי בפרק
 הרואה כי מתער לימא הכי שאינו צרי לישול ידיו
 דהא אחר בלן אום כי משא ידיה וממ' ודאי צרי לנקות ידיו
 ברחיצ' מים או בצורדות או בכל דבר הנקנה והר' יהודה בר
 ברזילי זל כת' דלאו למימר שצריך לברך כל שיעשה כך וכך
 שמזכיר פר הרואה אלא בעת שיוקמן לו סברכין יחד עוד
 השיב כמה שאמרו נטל ידיו לא יקדש שהטע' נראה כמזולל
 בקדוש ונזאש מלקדש דאלו היה כדעתו לקדש על היין לא
 היה לו לישול שתי ידיו שהנטול ידיו לפירות אפי' לחיים כגון
 יין אינו אלא מגמי הרוח אבל אחר שאם דרב זמנ' דחביב
 ליה חמרא מקדש אחר אין זה כמזולל בקדוש דדילמ' דעתו
 היה לקדש על הפת לפי שהוא תאב לאכול יותר מלשתות
 ולפי' מקדש בין ארפתא בין אחמר ועל כן נהגו חבלי עכשו
 לישול ידיהם קודם קדוש ואין אדם נמנע בכך אלא בערכי פ
 פסחים ואומ' שהטע' בעפ' מפני שאי אפשר לו בפת דבכוס
 ראשון אומר קדוש היום **עוד** נשאל מהו לום פסיקי
 דמרה לאתר יח' וחשיב שחוא מחלוקת בין הגאונים
 זל והצרפתים שהגאונים אמרי שלא תקנות אלא קוד' תפלה
 וכן דעת הרם בגול ודעת הר' יהוד' ברצלוני אלא שאם שאם
 אינו יכול לאסרם כלם אום' מסוד אחד או כ' ויקצרו ויעלדי
 כדי שיתקן תפלתו עם הצבור אבל הצרפתים אומרים דבין
 כך ובין כך אומר אותן וכן דע' הר' יונה זל ואנו נוהגין כדברי
 הגאונים עוד כת' שחוא מקובל סדר יונ' שאין מברך בנטיל'
 ידים אלא בשחר ובשעת אכילה כל מי שטבולו במשק' וכן
 הדין דהיאך יברך אקבו ונמסקלו רחיצה בסיס או בנקיזן
 עפר וצורות ועל כן הנוטל ידיו בנהר אינו מברך וצנו על
 טבילת ידים לא נצטוינו אלא לברך עני' דיש בכלל מאתים
 מנה דיש בכלל הנטילה טבילה וכחמת צווי הנטילה הטביל
 הוא ידיו **עוד** נשאל כמה אנו צריכין ליזהר בתפלה
 שלא ליגע במקום הטנופת אי זה מקום יקרא מקום
 הטנופת וחשיב דמכתבו שלא במקום הטנופת סמס אלא
 אפי' שוק וידך ומקומות הכפוסין שבארס' לפי שיש שם
 מלמלה זיעה וכן מחכך בראשו אבל מקומות מגולין בפניו
 ומקום סגולה שבזרועותיו אין זה מקום הטנופת מלמלין צ
 צואה חיצה נכך אנו נוהגין **עוד** השיב כמה שאמרו
 באסין כפסח אומר בכל שחוא הם באביל אבל כונא
 אינו אומר אלא אב' דבר חשוב בכפרות של בעל הבית ו
 ומסות הכי לא תנא כסדת של סתתם כהדי וכן ועו סתתם
 דהתם לא קאנו אלא אמר תעזבת כה' את וכו' האר' ע

המילה מברך אותה אבי הבן שאין לומר שסבר אותה קודם
 רחא אמרי דהתם העומדים שם אומרי כשם שהכנסתו כברית
 כך תכניסוהו לתורה דמשמע שכבר הכניסו ועוד שדוב דין
 הפעמים אין האב סוהל ונמצאת עשית המצוה תלויה בדעת
 הסוהל שסא יתארש ולא ירצה לסול ואב היאך יברך תתלה
 אלא ודאי אחר המילה מברך אותה ואב כיון שנעשית ה
 המילה היאך הוא מברך כל ותריך ר' יצחק הזקן שעקר ברסח
 זו לחודיע שלא היתה המילה לכונת מראה העין בלבד אלא
 לכונת מצוה ודבוקה היא עם הכיבה שברכו על המילתו ל
 להכניסו בבריתו של אברהם אבינו **מצות** עשה
 למול ביום הח' ומצות האב לימול את בנו שנ'
 וביום השמיני ימול בשד עלתו ועל הרב לסול את עבדיו
 שנ' ליד בית ומקנת כסף פק' דקדושין תר' האב חייב בכנו'
 למול ולפדותו וללמדו תורה וללמדו אומנו' תר' פר' ר' אליעז'
 ומילה הסל אום' על המילה אבי הבן מברך להכניסו בבריתו
 של אברהם אבינו והעומדין שם אומר כשם שנכנסם כברי'
 כך תכניסוהו לתחמט' ולמצות המברך אום' אשר קדש ידיו
 מבטן פי' יצחק דיש מסמיכין ואת בריתי אקים את יצחק ב
 בראשי תיבות אשר קדש ידיו מבטן חק בשארז שם זר'
 יעקב וצאצאיו חתם באות ברית קדש אלו יב' שבטי' על כן
 בשטר זאת אל חי הלכנו צודנו צוה להציל ידידות שארנו ס
 משחת למען בריתו אשר שם בפשרנו כאי כוחת הברית
 לרב כחשון גאון זל **ינוקא** דאתילד יהוד' בר תרין או
 בר תלתא וארבע יומי רגילי נמייל כי נחא נפשיה
 סתלין ליה על קברי ולא מברכי' על המילה ומסקי' ליה שסא
 וכד מוחסין מן שמיא והוי תחתית חמתיס הויא ידיעה ינוק'
 ומכחין ליה לאבוח' ואבי הבן כשםכך להכניסו אין מברך
 ולא לאור מילה ואעפי' שאמר חול כל המצות בלן מברך
 עליהן עובר לעשייתן מילה שאני רחיש' שסא תתקלקל דין
 המילה ונמצא מוציא שם שמים למילה **ובשאל'**
 הרואה את נזרמנה מילה ביום הכפורים כוס
 של זרחה סת' עליה עליו תשוכח לא מברכין על הכוס כל ע
 עיקר פרעדותי ברכתא דלא שכיח בית חמרא וחזינן
 לנאון שאמר מברך על היין ומכיוונו ער לערב ושחנתו ואבן
 לא סכידא לן הכי וכיון דקיימא לן המברך צריך שיטעם
 לא אפשר היכי נעביד נברך עליה ולא נטעום המברך צריך
 שיטעם ליטעמיה לינו חיישי' דילמא אתי למסוך ליטעודו
 ער לאותנא הא קיימ' לן צריך למטעמיה סקמי ולשתעו אי
 אפשרי סקמי דלטעם צריך לסחוד ולכוכי ואי לא וריר
 מברך אשתמח דקא שתי ליה בלא ברכה ואי חדר סבר הוי
 קיימא ברכה שאינה צריכה וקא עבר סתום לא תשא הילכ'
 לא אפשר ושהלין ליה בלא מום' ולהכי לא סבדיל בכו' בפ'
 באב שחל למהת כסוצאי שבת **ובשאלה** מחייגי
 לנאון ברכת מילה ביום כפור היאך הוא כך
 ראינו שכל תענית שאין יולדת שחנה אין מברכין כפה על
 הכוס ושל ברכת מילה לפי שצרי שיטעם וחס אינו טעם
 מוציא שם שמים למילה **שאלה** אם מברכין בצפוד

כברכות כפר' אלו דברים מתמיד שמבשמים בעשן חכמים
אין מברכין עליו לפי שלא נעשה להריח לעצמו של מונמר
וכן הריח בבגדים שהן מוגמרים אין מברכין לפי שאין שם
עיקר בשם אלא ריח בלא עיקר אמ' מר זוטרא אמ' מר
שדכי אמ' רב מנין שמברכין על הריח שנא' כל הנשמה תהלל
יה' אי זהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו
הוא אוט' זה הריח **גרסינן** בברכות בפר' שלש
שאכלו תר' כל הברכות כלן פותח בריח
בברוך וחזתם בברוך חוץ מברכת הפרות וברכת המצות ו
וברכת המטבח לחבתתה וברכת אחרונה של קש' יש מי ש
שפותח בברוך ואינו חותם ויש מהם שחותם ואינו פותח
אמר שמואל צריך שיאמר מעין חתימה סמוך לחתימה
פום בדיתאי אמרי פתיחתן סמוך לחתימתן **כל** מצות
עשה מברך עליהן קודם לעשייתן וכן כל מצות
מדברי סופרים בין מצות שהיא חובה כגון מקרא מגילה
והדלקת הנר בשבת ובחנוכה בין מצות שאינה חובה כגון
ערוב ונטילת ידי מברך עליהן קודם לעשייתן אף בו לעשר
והיכן צונו מלא תסוד מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל
וכתי' לא תסוד מן הדבר אשר יאמרו לך תעשה חוץ
מטבילה שאינה אלא לאחריה בפני טבילת גר שאינו יכול
לומר וצונו ער לאחר מילה וטבילה לכך תקנו שלכל טבילת
לא יברכה אלא לאחריה וכן בנטילת ידיים שמברך אחריה
מפני נטילת בית הכסא שאינו נקי לברך לפניו לכך תקנו
על כל הנטילות לברך אחרי כן אמרי בפ' במל' מברכין כל
מצות שהיא סוסן לזמן כגון שופד לולב וסוכה מגלה ונר
חנוכה וכל מצות שאינה תרדחה ואינה מצויה בכל עת הרי
היא דומה למצות אבל מילה היא תרדחה יותר וגם אין לה
עת קבוע משנה לשנה לפיכך אין מברכין עליה שהחיינו
יש ברכות שמברכין על ויש ברכות שאין מברכין על וכל
הדבר פי' הרי' זה עשה מצות לעצמו כגון שלבש תפלין סבר
להניח נתעטף בציצית מברך להעטף כל את בנו מברך
לסול' כל את בן חמד מברך על הסילוח קבע מוזהר לעצמו
מברך לקבוע קבע מוזהר לאחר מברך על קביעות מוזהר
עשה להם מעקה מברך על עשית מעקה וכן ערוב על ס
מצות ערב מפני שקרא לאחרים נטל את הלולב מברך על
נטילת לולב שכיון שהגביהו יצא ידי חובתו סמ' אם מברך
קודם שיטול מברך ליטול כמו לישב בסוכה אבל נטילת
ידיים ושחיטה הואיל ודבר הרשות הן אפי' טחט לעצמו סבר
על השחיטה ועל כמי הרם ועל נטילת ידיים וכן הוא סבר
על בעור חסין בין בודק לעצמו בין בודק לאחרים שמשער
שגמר בלבן לכטל נעשית מצות בעור ועל הלל בכל מקום
שקדין הלל מברכין לגמור או לקרות אמר רב יהודה
הכודק צריך שיברך טאי מברך רב פפי מסייה דכא אמר
לבשר חסין חלמנא על בעור וכגורא אפרי' בלבער כלי
עלמא לא פליגי ולהכא מסי' כי פליגי בעל בעור חסין סר
סבר לשעבר מסי' וסר סבר להכא נמי מסי' ולא כחלקו
אלא בעל ומאי פסקי חלמנא על בעור חסין ויל' דהכי
קאמ' וחלמנא על בעור וכש' לבער ויא' ומשום חכי אמר

חלמנא על בעור לפי שמברכותיו של אדם נכר אב תלמיד
חכם או לאו ולפי מברך בעל להודות שהוא תלמיד חכם
דיודע שיכול אדם לברך בעל וממ' צריכין אנו לדעת למח
התקינו מקצת ברכות בעל ומקצת ברכות בלמד ויא' שכל
מצות שאי אפשר לעשותה על ידי שליח והיא להבא כגון
ציצי ומקצת הברכו בלמד וכל מצות שאפשר לעשותה על
ידי שליח כשחיטה ובעור מברך בעל ודרי כפידת העומר
שמברכין בעל יל' דמפני שרוב הפעמים שצ' מברך והאחרי
שומעין ויצאין ידי חובתן תקנוה בעל כמו המצו שנעשו'
על ידי שליח וכמו הדם שאי אפשר לעשותו על ידי
שליח ומברכין בעל יל' דכמו גמר מצוה היא ואפי' לאתרי
הכסוי יכול לברך כיון שברך מקודם על השחיטה וכיון
שהמרכה היא לשעבר לא תקנוה בלמד ונטילת ידיים נמי
מברכין בעל ואעפ' שאי אפשר לעשותה על ידי שליח מ
מפני שרוב הפעמים אין ידיו נקיות וצריך ליטול ידיו תחלה
ולברך אחר כן והוא ליה לשעבר כמ' אומ' רבנו יצחק הוקן
זל שצריך לברך קודם נגוב ידיים כרי שיהא גומר עשיתו
וכנטילת לולב שמברך בעל אעפ' שאי אפשר לעשות על
ידי שליח שאני לולב מדאגביה נפק ביה לפי מברכין בעל
ואת' היאך מברך אחר עשית המצוה יל' כיון שעדין יש לו
לנעב עיבור לעשיתו הוא דשירי מצוה מעבדים את ר'
הפורענות ויא' נ' כשניטל צריך ליטול שלא כדרכו ואינו ו
דחא אמרי מדאגביה נפק ביה שם שמדרכו הוא נוטלו
ואת והרי טבילה שאי אפשר לעשות על ידי שליח ומברכין
בעל יל' כיון דאיכא טבילת גר שהיא לשעבר שמברך אחר
הטבילה דאכתי גברא לא חזי תקנו בכל הטבילות נל בעל
כדי שיהא לכלן נסח אחר ואותן שמברכין בתפלין על
מצות תפלין מועין הן אלא שצריך לברך במצות תפלין
וכן אין ראוי לברך בלילי פסחים על אכילת מצה
ולא על אכילת סודר אלא לאכול מצה ולאכול כר' ו
ואפי' כמי שמברך בכתי אחרים להוציאן ואינו אוכל מברך
בלמד ובית דעל ידי נה שהוא מברך להוציאם אוכלי' כאן
אוכל הוא עצמו דיינין ליה ואת' והרי להחליק נד של
חנוכה להחליק פרי של שבת וכן להפריש תרומה ומעשרות
שאנו מברכין בלמד ונעשית על ידי שליח ויל' דהכי כיון
שהן מצות שאין טורח בעשייתן חוץ בני אדם לעשותהן
על ירי' עצמו תקנו אותן בלמד כמו המצות הנעשות
על ידי עצמו אבל בדיקת חסין יש בה טורח ואדם מצוה ל
לשלחו לבודק ולכן תקנו בעל וסייה אם מצוה לשליח לה
להחליק או להפריש מברך בעל כיון שנעשה על ידי שליח
ובשופר מברכין לשמוע קול שופר שפיון שמברכין על הש
השמיעה אי אפשר לשמוע על ידי אחר ואין היינו מברכין
על התקיעה חיתה הברכה לבטלה ולפי כמלה ר' אבון על
סקרא מגלה לפי שאפשר לו לקרותה על ידי אחר ואולי
חלל שיוצא בו על ידי אחר ומברכין בלמד יל' שאני ר' הלל
שדרי והא צריך לענות ראשי פיקים הלכך תקנו בלמד
ואכתי איכא לסתק כמבכת להכניסו במיתו של אכתי
אבינושהיא בלמד והיא לשעבר שאחר שנעשית חלילה

אויסן שבתות וילאחר שבת יחזור ויקנה בהמה משונו
וגוי רכיון דהערימה היא אפיד עד דנפיק להוץ להאיא בתם
להחזק מקח לגמרי ואמו' לבר ישראל שישבור פורני לגוי
לעשות בו סלאכה בשבת ואעג שאין לישראל באותו פורני
כלום משום דנקרא על שם ישראל וכן מרחץ של ישראל
להשכיר לגוי לפי שנקרא על שם ישראל. **לרב האוי**

גאון זל וששאלתם מי שראה קרי בלילי
שבת או ביש' בימי קוד היכי עביד חייב הוא ל
להטהר ואעפי' שהוא חולה ובה לידי סכנה או פשוטי הוא
מן התפלות או יש לו תקנה לתחם חפין סעש' או מעיט' ומ
וסכינ' שאם יארע לו דבר יערב כחן אחרים כריי' שידיו
כפושדין ויתנם על גופו. תכין חזינ' שאם חושש צדק בשב'
שסא יסתכן אם רחץ בשו' כמים צונן פפור מן התפלה זה
דבר ברור הוא שאפי' בדברים חמורים מן התפלה פטו' שאם
ואינו חייב לבא לידי סכנה. והמים שהוחסו מעש' ככרי' פ
פשיט' לן שאסור לחוץ מקח כל גופו חמור' אנו כמה שכתל'
מ' אחרון גאון זל שהיינו מתפללין והוא יושב מן התפל' עד
הערב. **לרב פלפלי** וששאלתם ספרסמין את התנאים
מפני חלו' השם סאי חלול התם אית בה' כך
ראינו שאדם זה ידוע הוא שאוסר לרע טוב ולטוב רע דאין
כני אדם ואוסר שסא יפה הוא אוסר ומתחלל שם שמים.
ואסור חל ספרסמין את התנפין בשבת מפני חלול השב' ו
ואסרינן ד' סנות אינן סקבלות פני שכניה חר מיניהו כרי
התנפין. וששאלתם מי שהיה מחלך בדרך ונודמן לו יט'
הוא כמדבר והלכה מעליו השיירה יש לו חמר לחלך או לאו
כך ראינו אם יש שם סכנה בשבתי שם ספני חיה רעה או
צנה או חמה או לסטים או כידצא בו יש לו רשות לחלך כדי
להגיע השיירה ולא ישב בסכנה אלא שמעקרא כשדחה ב
בעירו או בישוב צריך לחשב אין ישיבות בשבתות וימים
פזוכי ואם חשב ומתחל' לו דבר בדרך פטו' הוא ומחלך ספני
הסכנה ואין בכך כלום. **גרסינן** בירושלמי בהלוליה דל'
שמעון ברבי הו' ספחין אחריו ידיון בשבתא

עבר' סאיד ואסר רבוננו התנו בשבת שמע' ואסר מי
הוא שבא להוכיחנו בביתנו שמע' סאיד קליה דל' וטק
ותקין פדיו בתריה פי פוצעין אפרק קלליה פי' נפל כובעו
בכחו וראה ר' מאהוריו ושוב לא ראוו שמע' של' מתיר'
דבר זה' ססקינן פרות הבאות מחוץ לתחום או דבר אחר'
בשבת אם כשביל ישראל זה סותר לישראל אחר כראי' בפר'
בכל מערבין ולא אתו ישראל הבא בשבילו צריך להמתק ל'
למצאי שבת בכדי שיעשו אעפי' שאסור גחוסין פדכריהם
רבנו סעריה זל' וצריך שיאכל בלילי ש'
שבתות אחר קודש ואפי' כוית ואם לאו לא
יצא ידי קודש וששאלתם ביחודי עם הארץ שכא לגרש את
אשתו ואסרו' לו בד' שיפרע לה כתובתה ואסר שלא הבין כ
כשקרא החזן הכתובה הומגנה ולא הבין הגנאים ואסר ש
ששאלו את הר' מאיר זל' והשיב דשומעין לו הווא אום דאין
שומעין לו דחוקה שהערי' חדישה בעל פה ועל פיו התמו
שאם אין אתה אוסר כן לא תנח על עמי הארץ כ' כ

וכתבתם כנול

ואפי' בשדה ומים אמור'
וחזינא לסקצת רבוותא דסספקא

לח' פפורני אי עבדי כחו אינשי אריסותא כשדה ושו' ל
לחשכירו לחרש או לשנה או כמחץ דמי ואסור כראפרינן
אריסותא למחץ לא עבדי אינשי ומסתברא דאסור' ולא
תלינן אלא בשלת' עבדי הכי והא שכירות דשדה יותר היא
ספורסמ' להתירה מן האריסות שזה נוטל בפרות למחצו'
לשליש ולרביע ונהנה בסעשה וזה אין לו בשדה כל' ואפי'
הכי פהשו כנסל התר השכירות משום דאפרי' אריסותיה קא
עביד ולא תלי בשכרות והטעם לפי שכל השדות לאריס' הן
עופרות כראמלי' בסתובות ארעא לארימי קיימא' וכשאדם
דואה זה הגוי עומד ועושה תמיד בשדה על סחב' תלי ב'
באריסות והוא סותר לפי' אף השכירות סותר והמחץ שאין
סתמו עומד לאריסות אין תולין בו בשכרות ואסור' ודבר
ידוע שאין פורני עומד לאריסות הלכך אף השכיר' אסור
בו ואפי' כששכירו לחרש ולשנה אבל לחלוק עמו בפת בכל
יום ודאי שבר שבת הוא ואסור ונהנה כן אינו שומר שבת'
וכרייתם התירו רביס' לפי הענין שלהם שהן עופוד' לאריסות
אבל בעלי מתכות ופורני ריחים כידצא בו דשדה וסל' רבנו
האיי גאון זל מצאתי מבין שהשכירה שנים הרבה ונאפרס'
סותר וכן נהנו אחר כבכל ועבשו שנהנו להשכיר בין פוחץ
בין פורני במקומותינו פותר וליכא משום מראית העין דכל
עלמא ידעי דהכא פורני ומחץ לשכירות יהי אינשי.

מר רבם שח גאון זל גוי שמלא מים בשבת והביא
מירשות חרבים לצרכו סותר
לסנות מקח ישראל' כ' לא דמילת כל מה דעביד גוי לצרכה
דנפשיה שרי ליה לישראל לאסתפוקי מינידיו בין הוא בין
בהמתו דחוקא ולא צריך ליה ישראל ולא אית ליה אחוד'
בהדי' ונשי' ומייתי בשביל ישראל אבל פתם' אעג' דסכיד'
לא אית ליה למיחש ויפיד דמי גוי שפסק לו שכר סותר'
לשלח בידו אגות'. **לרבנו האיי גאון זל** ואפי' ליה
לבר ישראל לממט' חיותא ל

לרעה גוי בשבת שפא יוציאנה חוץ לתחום דאמלי' אפרי'
עליו על ר' יוסף אבהן שלא נמצא כתב ידו גוי סעולם.
לרבנו יוסף גאון זל וששאלתם מהו שיעשה אדם
עם הגוי שזתפות בתנות וישב
אותו הגוי בתנות בשבת ויסמר ויקנה אותו הגוי באגור'
בשבת'.
הכין חזינא דכי האי גונא אסור
דאני למחשב חשבתות וקא אכיל שכר שבת ואסרי אינשי
קא שקיל אינש רחא' בשבת ואסיר' וכן נמי אמו' שיעשה
ישראל עם הגוי שזתפות כחריצה ואתו תגוי חורש בשבת
בבחסות ישראל משום דמפקד ישראל למשבת בשבת הוא
ושזת' ומסוד' ובחסותו' וכן נמי אסור לבר ישראל שיגן ס'
סעתי' לגוי בשזתפות על סנה לחרישת ויקנה באותו סמן
שודים ובחסות וחרוש' כריין בשבת וכיון דאית לידין ל'
לישראל סעגות בשודים ובחסות הו' לחו כבחסות ישראל
ואסיר' וכן נמי אסיר לבר ישראל שיעשה הערסה עם ר' גוי
שהו' שהוא חורש עמו שיסכוד לו בהמה שהוא חורש כ' כ

עוד השיב

בוז וכן דעת ה"ם ול
שדעתו כדברי האומר שכל מקום שאמור
מחמת ספק מנעו של גוי אמור בהנאה אעפ"י לא אמר בהנך
אלא במפקיד יינו אצל גוי בלא ספתח וחזתם
גרעינה של חטים שנמצאת בתרנגולת בפסח אם
בעוד שהיו החצין התרנגולת נמצאת תרעינה
במים מעליכה וכוונתו ואם בתוך התרנגולת נמצאת תרעינה
שהיו מולחין אותה קולף הסקום שנמצאת בו דקיימא לן מ
מליח הרי הוא כרותה דגלי ושערו חכמי ז"ל דלעולם אין צלי
בולע יותר מכדי קליפה כל זמן שאין לשם שומן שיריחא ש
בפעמ"ע וא"כ קולף סקום דלחטת התרנגולת סותרת וא"כ
נתבשלה התרנגולת ונמצאת גרעינה של חטים בקדר אסודה
התרנגולת דקיימא לן חסין בפסח במשהו אבל יכול דהוא
למכרה לגוים כיון שאינו חסין בעין וגם כן יכול להשהותה
לאחר הפסח ולאכלה סוד חס"ם **שמעתי** ששאר
של גוים ששלחוהו דורחן לישראל
אחרן של פסח בשיהיה אחר הפסח סותר לערב בו העיסה
דכי קניס ר' שמעון בחסין של ישראל שעבר עליו הפסח ש
שהוא אמור בהנאה חס"ם בעיניה אבל על ידי תערובת לא
קניס **שאלה** אם סותר לתת בעיסה מלח בפסח
ואמר דסותר וגו' דהוא אמרי בתיקא
אמרי ושרינן קסח וסיס ומלח ומתבשל בקדרה משום ד
דמתבשל ליה אחמעי מחמטא אלסא בעיסה הנאפרת ב
בגנור דאית לך לומר אין נותנין וכל שכן בעיסה

סוד על ענין ציצית

קשרים ויג' תוליות
נמצאו כל הכרכות לפ' וחה' חוטין חו' קשרים הרי יג' כנגד
אחד שהוא יחיד של עולם וכמו כן היג' חוליות הם כנגד
אחד נמצא חשבון הקשרים עם החוטין והחוליות כל כנגד
שמו של הקכה' יחה' שהוא כו' וכמו כן הח' חוטים והחמשה
קשרים היג' חוליות חלש' כריכות הם סוד כשם אדני שהוא
שם של סוד נמצא שב' שמונתו של הקכה' המיוסדין הפ' על
הציצית וחמקיים טעות ציצית בכל יום כאלו קיים כל תנור
כלה וכל מעשיו הם לשם שמים כי ה' עמו וזו סוד גדול על
פי הקבלה וצריך קשירת הציצית שיהא כסדר חוה קשר
בראשונה ואחר הקשר ב' תוליות ואח"כ קשר ואח"כ ב' תוליות
ואח"כ קשר ואח"כ ז' תוליות ואח"כ קשר ואח"כ ב' חוליות ואח"כ קשר
וזה על פי הקבלה הקשר הראשון הוא כנגד היסוד הראשון
שהוא יסוד העולם חב' חוליות הם כנגד העפר והמים שהם
של יסודות העולם ואח"כ קשר שהוא כנגד אדם ובאכ"ה
וחיות ועופות ודגים וצמח ד' אר"כרין שהוא יסוד ד'
העולם ואח"כ ב' חוליות שהן כנגד האויר והאש
שהם סוד יסודות ואח"כ קשר שהוא כנגד הפרש שיש בין א'
אלו היסודות ובין הרקיע וזה חוליות הם כנגד ורקיעים
ואח"כ קשר שהוא כנגד הפרש שיש בין ורקיעים ובין גלגל
האחר ובין גלגל המקיף חב' חוליות שכאחורונה הם כנגד
אלו ב' הגלגלים וקשר האחרון הוא כנגד המרכבה וזה תנוד
עמוק מי ימצאו ושלום על שומר אותו שג' סוד ה' לידאיו

זכירתו להודיעם " תב סוד ענין ציצית להרב הגדול

שאלות לענין שבת

בשל התרומה השומר אותו יהיה נשמר מסחוסה "
כתב רבנו שרירא גאון זל
ושמירת עבדים לשבת
פמלאכה וזו דבר שאין לנו אלא לתת להם נפישא וכנחה
ולחודיעם כבוד שבת ואם טשטרין מוטב זאם לאו הרי אנו
פטורין וכבהמה אנו עושין להם בלבד ומשמרין אוג"ם ב
בביתנו מן המלאכה שלא לעשות כל עיקר וכדבר זר"י יש
חופר לענין עבד בסילוח יתר מבשבת כי המילה אנו סצווין
למול את העבדים שנ' חסול יכול לירד ביתך ומקנת כספך
וחשבת נפישא וכנחה ואנו סצווין לעשות ושבתתן ביד
עצמן היא **לרבנא דונאי זל** וששאלתם מהו
שיאמר אדם בשבת לעבדו ל

לקוט לנו תאנים ועבבים להביא לנו בערב שרי או לא

לרב תאני גאון זל

וששאלתם אנו יש לנו גבות ופרדסים ואין לנו חלק להשקו

אלא ביזם השבת חק ולא יעבוד מימים קדמונים ויש לנו א

אריסין שלוקחין חומש מהפרות והן משקין ועושין כל כר"י

שרוצין והיהודי בעליהם לא ידע עמהם מאוסה יש בדבר

זה השקות זרעים על ידי גוי בשבת או מותר כן ראינו

שאם חסדות האלו במקום שישראל סגיעין אליהם בשבתו

וימים טובים אמור שיהיו האריסין משקין אותן כי שדה של

ישראל נראית שמשקין אותו בשבת וביט' ואם דחוקין

היא מותר ואי אפשר לפתוק אליהן מבעוד יום אעפ"י שהם

במוך והתחום סותר וכן סותר לישראל לתרת שדהו לגוי ל

לחוש ולזרע אותו בקבלות כלו בדבר קצוב והגוי עשה

בו מלאכה אפ"י בשבת דגוי כי עבד ארעא דנפשיה קא

עביד דהא קביל עליה כלו מלאכות בדגרי קצוב אפ"י יום או

יומים יכרח בהם ודמיא הא סילתא לפה שאכרו כפוש

קטן גבי אבל האריסין והשכירים והקבלנים שלו דגוי אל

יעשו מלאכה אלמא מלאכה דידהו חשיבה ולא דמיא ליעד

וגוי שקבלו שדה בשותפות דאסקי לקטן דאמור לומר לגוי

טול חלקך בשבת ואגבי אמול חלקי לסוד ודאנא אישראל

גופיה רמיא מלאא לפעבד דעבידתיה היא וגוי נמי שלוחי

דירשאל ובשל ישראל קא טרח אבל הכא דגוי דמיא וכדידיה

קא טרח ואי קשיא לך הא דאנא כפר מי שהפך את זמית

יש כאן מחילה ומליחה וכפרה ככתוב ונסלח לכל עוונות בני ישראל ולגד הנד בתיכב כי לכל העם בשגנה **כתב** רבנו יעקב זל בספר הישר כל נודי דאמרי ביום הכפורים זה עד יום הכפורים הבא עלינו לטובה כלהון יהון שביקין וכן עקר וזואום סיום הכפורים שעבר עד יו הכפור הזה הבא עלינו אינו אלא טוע שאי אפשר להתי עצמו בלא חרטה דמעקרא ובלא יחיד מוטחה או שלשה הדיוסות והכי נחני לומר סיום הכפורים זה עד יום הכפורים הבא עלינו לטובה וזהו העיקר וסמך הדבר את דאמרינו כגמל הרוצה שלא יתקיימו נודיו של כל השנה כלה יעמוד בלה ויאמר כל נודים שאני עתיד לידור כל השנה כלה יהו בטלין כי דין בטלין ובלבד שלא יהא זכור בשעת הנדר ומה שנהנו ל לאמרו ג פעמים שכן רוב דברי חכמים משולשין מגל זו מגל זו מגל זו קיפה זו קיפה זו קיפה זו **כל** צבורא ד דמתקטלין עליהון סלתא למעבר וגזרין גזרת בספר תורה וכשמתא ובחרטות רלא למעבר עלה ונהנו בדי אסורא ובתר הכי מתחרטין וקא חון ולא יכולין צבור למקם ביה הכין חזינן דודאי יכלין לבטוליה ובטיל סבסב טעמים חרא דאמרי פותחין בחרטה ועוד דלא מתבעי להון לפגור גזרה על צבורא מאי דלא יכלין צבורא למקם ביה דקאשרי אין נחרין על הצבור אלא אכ רוב הצבור יכולין לעמוד בת הילכך מן הדין יכולין צבורא לבטלה להאיא גזרתא דגזרי ולית עליהון עונש בניהגם **לרבי יהודה** ומאן דרגיל לאפיקי הזכות השם לבטלה פסול ב כשכועה והוא ככלל הא דתנן ושכנגדו חסוד על השכועה ואמרי והיא אתתא דאיתחייבא שכועה כי דינא דרבא אמ' ליה בת רב חסרא ידענא בה דחאידיא אשכועתא אפכא ר רבא אשכנגדה ומפרישי רבנן דהות חזיא לה דהות מפק שם שמים לבטלה **מי** שנשבע והיו פיו ולבו שדים כשכועה ואחר שנאמר חור בו מיד תוך כדי דבור והוא כדי שיאמ' התלמי לרב שלום עליך ר ואמ' אין זו שכועה והוא אל נחמתי חזיתי כד דרי זה מתור **וזן** אם אמרו אמרי חזור בך או מתור לך וקבל מהם תוך כדי דבור ואמר בפיו הן או חזיתי דרי זה מתא אבל אם חזר בלבו ולא הוציא בפיו אמרי בתוך כדי דבור ער שיוציא החזרה מפיו כמו השכועה **הגורר** לצום ימים באי זה יום שירצה והיה מתענה ביום אחר מהם והוצרך לדבר מצוה או מפני כבוד אדם גדול הרי זה אוכל ופורע יום אחר שהרי לא קבע הימים בתחלת הנדר נדר שיצום היום ושכח ואכל משליש לצום נדר שיצום יום אחר או שנים וכשהתחיל לצום שכח ואכל אבד ועביתו וחייב לצום יום אחר **תשובה לגאון זל** ומי שנשבע אין עליו לקיים את שכועתו ולא נאמר באמר בחלום על עצמו שהרי שלא בחלום אינו חייב עד שיהיו פיו ולבו שזין והיא יתחייב מתוך חלום אלא אם רצה לעשות מרזו יתרה חכמים מתיד לו כעבין נדחה בחלום שמכיא עשדה בני אדם ומתירי לו אעפ' שאינו צריך דקיימא לן דברי הלומות לא מעלין ולא מורדין ומי שראה חלום ביום ונפש עונתה עליו אם

ימך יהונתן בר יעקב **תשובה** הכין חזינא דהכי טעבא דהכי עורדין דמעורדי אמאן ד דהויא תורתו אוסנותו ולא בטיל מדברי תורה אלא פורתא בכל יומא לכדי חיי ובעו לחיוביה סמך ותשחרות לית כרן מששא דאכלהו עובדי ושמעת דאתמרו בהאי עבין לפטר רבנן סמינא וכסין ותשחרו רבנן דשי כליא וגליגא ומאן דמי להון כסאן אתמרו או במחזירין על הפתחים אתמרו או במלאכי השרת שאינן אוכלין ושותין וצריבין לכל צרכי ה הגוף ובחדיא אמרינן לעולם יעבור אדם עבודה שהיא זרה ממנו ואל יצטרך לכריות וכדאמר ליה רב לרב כחנאי ובתיב יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך היא מרז טוב שכמור ובחדיא תנן רבנן של ר יהודה דבשיא אומר יפה תלמי תור עם ררך אין שיגיעת שניהם משכחת עין וכל תורה שאין עמה סלאכה סופה לבטלה וגוררת עין ותנן נמי התם אמ' אין קמח אין תורה אם אין תורה אין קמח ואמרינן נמי ר ראשונים עשו תורתן קבע ומלאכתן ע' אי שאלו ואלו נ נתקיימו ביום ומכלהו וני שמעתא שמעי דכי פטרוניהו רבנן בגמל רבנן דעסקי באורייתא לאו אדעת' ולא פרחי א במאניהו ופרנסתן ופרנסת אנשי ביתם פטרוניהו כל היבא דמקיימי והגית בו זוכם וליל כפי כזן וכפי יכלתן ולא בטלי סדברי תורה אלא לדבר מצוה לבקש כדי מזונותן ופרנסתן ופרנסת אנשי ביתם ומזונותיהן ככלל רבנן הוא דפסרי מכלהו הגי כלי דאמ' אבל מי שאין תורתן אומנותו ולפעמים הם שזנין ולפעמים יוצאין לא פסרי מתוך סלי עב' **גרסינן** בפר חוקת הכתים אדם בטל לקיע פרנסא מסייע בעול בני העיר אעפ' שאינו מרויח כלום אבל אם שסחזו גבאי הסליך לכתבו באנדיסקי שלהם סיעתא דשמיא הוא ולא יתן כלום **וכל** הדברים שצדיקן לשמירת העיר לזקחין מכל בני העיר ואפי' מן היתומים חוץ לתלמידי חכמים שאין תלמידי חכמים צדיקין שסירה שחנתה פשעיהן אבל למקם הדרכי והחוכו' אפי' מן החכמים ואם כל העם יוצאין ומתקני הידכי בעצמן לא יצאו תלמידי חכמים עמתם שאין דרך תלמידי חכמים להודלול לפני עם הארץ **שנינו** בפר יש נחלין כל הכיתב נכסיו לאחריים וחזינן את הירושין אין רוח חכמים נוחא חיסנו אמר ליה שמאל לרב יהודה שינא לא תהוי באעבדי אחסנתא אפי' מברא בישא לברא טבא ולא ידעת הי זרעא נפיק מיניהו **נוסח כל נודי וחרמי** מדבר רבנו מעייה זל כל נודים ואמרי חרמים ושכועות וקיומים שנודנו ושארנו ושיורמנו ושנשבענו ושקיימנו על נפשנו בשכועה סיום הכפורים שעבר עד יום הכפורים הזה הבא עלינו בכלן חזנו וכאנו לפני אבינו שבשמים אם נוד נודנו אין כאן נוד אם אמר אמרנו אין כאן אמר אמר חרמי חרמינו אין כאן חרם אם שכועה נשבענו אין כאן שכועה אם קיום קיימנו אין כאן קיום כשל האמר מעקרו בשל הנדר מעקרו בשל החרם מעקרו בשל השכועה מעיקרה בשל חרם מעקרו אין כאן לא נוד ולא חרם ולא שכועה ולא קיום

ולא על הנשים דכלן יוענו כן ואין אלו אלא דברי תמה
אבל מן אעשת שכר וזרה זקן יושב בישיבה חסד עם איש
שיבה **עוד לו** שכיב מרע שכתב נש לאשתו מהיום
אם סתי ועמד והלך ומת ואמר הרופאים שמת
מן החולי הראשון הרי אשתו מתרת להנשא ואינה זקוקה
ליבם וכן נראה מדעת רת זל וכן נראה דעג חרם במזל
וששאלתם אשה שישיבה עם בעלה שנים הרב ויש לה בנים
ממנו ואם טאים עלי אם כופין אותו לגד אם לאו תשובה
אל הר' אשר בן הר' יחיאל זל ואמר כך וזהו לשונו 'אעפ"ש
שדבנו משה זל כתב דכי אמרו טאים עלי שכופין אורזו ל
להוציא רת ורבנו יצחק זל כתבו שאין כופין אותו והביאו
ראיות חוקות וכיון דאיכא פלוגתא דרבנותא למה נכנים ר
ראשינו בין הודים הגדולים ולעשות גט מעושה שלא כדין
ולתיר אשת איש ועוד כי בעהונותינו בנות ישר פרוצות
ואיכא לסיחש שמא תתן עיניה לאחר וכל המעשה בטענ' זו
מדת סמורים בישראל ועל להבא אני כותב אבל לשעבר
אם סמכו על דברי רב' משה מה שעשה עשו ותהיה סגורש'
לרבנו האיד זל גרושה טותר להחזירה ביומה ואפי'
לשעתא ואין בכך כלום תסמיש

ורב יהודאי גאון זל אי כד נסבה בעל הוא יבם
משומר לא בעיא הליצה סיניה ואם
היה בעל משומר וישב גתיו באונס וכת בשסדותו בלא
בנים אינה זקוקה ליבם דהא לאו אחיו הוא ואינ' נמי זקוקה
להליצה וצ"ע דהא לא מפיקי אלא ולר שפחה וכברי דתנן בפר'
כיצד אשת אחיו מי שיש לו אח מכל מקום את אשת אחיו ל
ליבם ואחיו הוא לכל דבר חוץ ממה שיש לו מן השפחה ומן
הנכרית ואמרי' כגמל' מט' לאתווי ממזר ועוד המשומ' אעפ'
שחטא יסדאל הוא וקדושו קדושי כדאכרי' בסוף פר' החול'
טבל ועלה חרי הוא בישראל לכל דבריו למאי הלכתא דאי
הדר ביה ומקדש ישראל משומר הוא וקדושו קדושי ואמרי'
נמי בשלהי פרק דיבמות גוי שקדש בזמן הזה חיישינו ל
לקדושו חיישינו שסא מעשרת השבטים הוא והא דאכרי'
שכואל התם לא זוז משם עד שעטאום גוים גמורים לאו ל
לפיכרא דישראל משומר אין חוששין לקדושו אלא אותן
בלבד הוא שעשו גוים גמורי' כחלהמן והפקיעו על קדושיהן
הא בעלמא יש להן קדושתן וכיון שקדושו קדושתן משמע
גמי דזיקתו זיקה וכש' אשתו הנשואה לו בקדושה שאם נ
נשתמד לאחר מכן זיקתה האח הכשר לא נסתלקה הימנה
בפרק חוקת הבתים הבנות כתנה בין בריא בין חולה
צדיק שתהא גלויה וכפודסתא אסר לעריב בתבו
בסתר ותנו לו אינה כלום שזה סערים הוא פרי לאבד פסון
אחרים שיחזור ויכבוד אחד שימתן לזה **קצת**

שאל ר' יהונתן רוקנה מרבנו מאיר לוי

מהו דעבא ליה למר על סאי דמאיבנא ליה האי כתבא משום
דאיכא במתן דבעו למנבא כנאי כסין ותשחורות וארזות
לסיעי ליה בצבורא כלהו וגרוו כלי' דמשתעבדי איהו
וטעניתיהו דאמרי' דכיון דאנא זיפנא בגו ביתאי ברבינא
אעג' דלא נפקינא לשוקא חריני כסאר בני מתא דלא ילפין
אוריתא ואנא אמנבא ליהו דזאיל ותודתי אונכותי וכלידה
זמא קאיכנא בבי' מדושה תא נפקי' לברא פטרי' מכלחו
תגי עיני ומאי דזיפנא ברבינא כרי דלא אצטרך לבריות
וכיון דסבלי יוסא לא במילנא אפי' שעתא חורא תודתי א
אונכותי היא ופטרינא ואחיותי ליהו והוא גברא דרב נאמן
דאמר ליה לרב הנין בר רב חסדא קא עבד מר אדאורינא
ואדנביאי ואדכגיבי' וסאי דכתב הרב בן מגש זל מססיה
דדבנו הרב זל ומה שכתב הרם זל וכלהו גאונים כהאי עבדא
ואכתי לא אחקידא דענאי בהאי ער דחוינא כתבא דמר'
ומשום חכי ספייסנא ליה לכר דלהודי לילאלוהי בגיאו
ושלוסך יפרו וישנת כהפץ המתפלל בער שלותך נארימרת

ולא על הנשים דכלן יוענו כן ואין אלו אלא דברי תמה
אבל מן אעשת שכר וזרה זקן יושב בישיבה חסד עם איש
שיבה **עוד לו** שכיב מרע שכתב נש לאשתו מהיום
אם סתי ועמד והלך ומת ואמר הרופאים שמת
מן החולי הראשון הרי אשתו מתרת להנשא ואינה זקוקה
ליבם וכן נראה מדעת רת זל וכן נראה דעג חרם במזל
וששאלתם אשה שישיבה עם בעלה שנים הרב ויש לה בנים
ממנו ואם טאים עלי אם כופין אותו לגד אם לאו תשובה
אל הר' אשר בן הר' יחיאל זל ואמר כך וזהו לשונו 'אעפ"ש
שדבנו משה זל כתב דכי אמרו טאים עלי שכופין אורזו ל
להוציא רת ורבנו יצחק זל כתבו שאין כופין אותו והביאו
ראיות חוקות וכיון דאיכא פלוגתא דרבנותא למה נכנים ר
ראשינו בין הודים הגדולים ולעשות גט מעושה שלא כדין
ולתיר אשת איש ועוד כי בעהונותינו בנות ישר פרוצות
ואיכא לסיחש שמא תתן עיניה לאחר וכל המעשה בטענ' זו
מדת סמורים בישראל ועל להבא אני כותב אבל לשעבר
אם סמכו על דברי רב' משה מה שעשה עשו ותהיה סגורש'
לרבנו האיד זל גרושה טותר להחזירה ביומה ואפי'
לשעתא ואין בכך כלום תסמיש

ומטה בכל היטנו מותר חוץ כש' באב ויום הכפור **מנהג**
ספרד לומר כברי טרנן לפני קדוש והבולה וברכ'
ארוסין ונשואין וברכת הסילה שעל היין ויש לי ססך בשם
רבתי מצדפת לפי מה ששנינו במסכתין היו מוציאין אותו
למקלו והיו מסקיין אותו כוס של יין חי בקורט לכונה כרי'
שתטרו דענו עליו פ' לא ידגיש כענין הסקילה על כן
אמרי' סברי מרנן שיהיה ברעט רבותי שזה הבוס לחיים ולא
למות לברכה ולא לקללה ולא יהיה כאותו שנגמר דינו וחס
ענין לחיי לחיים יהיה ולא למות **ועוד** שמעתי
לפי מה שאמרו בא לחם יין בתוך המזון כל אחד
ואחד סבר לעצמו לפי שאין בית הבליעה פנוי ועכשו שבית
הבליעה פנוי אמר היט ברעטתם לצאת כזאת הכרה ולכון
דענתם לצאת בא חפ' אופרי' לחיי שלטון התלמוד הוא

שמעתי בשם הר' יש' אלטבילי שהורה הלכ' למעשה
באחד שקדש אשה מניקת על סגרי' שלא
יבנוס בתוך זמן הניקה ואחר זמן באו לפניו לשאל אבם
יקולץ לכנס תוך זמן הניקה כיון שכבר קדש ושלה בשביל
הילד ה' חנק וזאת שהוא חוק ובריא ואמר שיליכו הילד לג'
נשים חכמות ויבזבו אותו ג' ימים בלא יניקה באכיל ושתיה
ואם יוכל לסבל בלא יניקה שהוא מותר בפני שיש חשש ש
שסא יבא הוא או היא למכסול **המריד** אשתו
מלעשת מלאכה יוציא ויתן כנוכה שהבטלה
מביאה לירי וזה וכן כל אשה רחצת סני' ידיו והגליו וסוג'
לו את הכוס ומצעת לו את הכפה ועומדת ומשמשת בפניו
כמו ששתן לו מיס או כלי או תטול שום דבר מלפניו וכיוצ'
בדברים אלו אבל אינה עומדה ומשמשת בפני אפיו וכפני
כנו **אמרינן** בירושלמי גרושה שילדה גאומים
אין כופין אותה להניק שניהם אלא כניק' אחד
ושוכר הבעל כניקה לאור' תגיא בתוספ' הרי שרצתה אשה

שלא יחא סכלל המשניאין שנ כל משואי אהבו מות דאם
אינו רוחץ ידיד ולא סחליף בגדיו הצואים קודם התפלל כ
כדי להתפלל בנקיות ראוי להעבירו אכן כל מעשיכם יהיו
לשם שמים ואל יהיו תלוין דבר אחר לא מחמת שנאה ולא
מחמת קנאה **לרב יצחק בר יעקב אלפסי**
שליח צבור

שעושה דברים שאינם הגונים כגון שמוציא מפיו דברי כ
נבלות וכיצא בזה כגון שמרנן בשירי הערב ממחין בירי
שלא לעשות כן ואם אינו שומע מסלקין אותו ועליו ועל
ביתו נאמ' נתנה עלי בקולה על כן שנאתה **לרב**
הא"י זל שצ' שיצא עליי שם רע ונחשד באשת איש וראוהו
נשים כעדות ונדחה מלהתפלל אחריו אחר כן הראה עצמו
כי עשה תשובה וכי הוא יושב בתענית כל ימיו ובע"כ ש
שנחשד החרים על עצמו אם עשה זה המעשה אלא שמתוך
דבריו נראה כי היה לו יחוד עמה אם מקצת שמתר להתפלל
אחריו ומקצת אסרו שלא יתכן לקבוע שצ' לעולם יחוננו א
אדחננו נאמן עם מי האמת **תשובה** שורת הדין שאין
לך דבר שעוסד בפני תאובה אלא כל השבים

בזמן שהבה' ידע כי נתחרשו על מה שעברו מן הכעור וכי
שמו אל לבם שלא ישוכו עוד לכמוהו הוא מחול להם וכני
אדם אעפ' שאינן יודעין והסתרות אין להם אלא דהגלות
וכשעבר זמן הרבה ואין נראה עליו לא בגלוי ולא כסתרי
דבר שלא כהוגן והלב סאמן בו כי חזר מקבלין אותו כמו ש
שאמרו חכמים וכלן שחזרו כהן אין מקבלין אותן על מית
דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר חזרו כהן כסמטוניות אין כן
מקבלין אותן בפרהסיא מקבלין אותן איכא דאמרי' עשו ד
דבריהם כסמטוניות מקבלין אותן בפרהסיא אין מקבלין א
אותן ר' יהושע בן קריחא ור' שמעון אום בין כך ובין כך מ
מקבלין אותן משום שנ' שוכו בנים שוכבים אמר ר' יצחק
אמר ר' יוחנן הלכה כאותו חזן אבל בית תענית אין
מחזירין אותו לפני התורה כזה לפי שאין פרש נאה וכבר

יצא עליו שם רע כילדותו **תשובה** שאלה מה שבא
אותו סאומנותו

בדין החזן שאין מסלקין אותו סאומנותו
אלא אם כן נמצא בו פסול חבאת על זה ראיות יפה כמכת
ויפה דקוקת ועוד שנינו מערבין בבית ישן לפני דרכי ש
שלים ואוקים' בגמ' מפני חשדא ועבשד נתנו כל חקלות ה
הקדש למנות אנשי' על צרכי צבור לזמן ובתגיע זמנם יצאו
אלו ויבטלו אחרים תחתיהם וכן לחזן וכן לקופה של צדקה
השאור וכן על המס ושאר דברים הצדיקין לצבור בין שנ
שנוסלין שטר עליהן בין שאינן נוסלין ואפי' לא קבעו להם
זמן סתמן כפרזסן אחר שנתנו בכך חמנות כחלכה הוא שכ
שכל הדברים תלו אותן כמנהג ואם מפני החשד כיון שנתנו
לבא חליפות נסתלק החשד שכשרים שכחורות נושאים ב
בשם הרבים וכצרכי הצבור ואחר כך מסלקין ובאים א
אחרים תחתיהם אם כן דין סתן חשד אין כאן

כתוב בספר צפנת פענח סופר או כלפד שעשו
גנאי עם בעל הבית לכתוב או לקרוא וללמד לבנו
ואמכ' דם אחרים בו יד הבעל עליהנה ואם מצא ישכורם
סופר או כלפד אחר על שכת ויתן לו כל שכרו משלם

למקרי ומחלמי ליה ויתירו לו את נודו וכחרטת כמי שנוד
ונשבע בהקין ומיתי ראיה פהחיא דאמרי' החוטא לחברו
זפת מביא עטר בני אד' ומשתפח על קברו ואומר חטאתי
לה' אלהי ישראל ולפלוגי זה ויענו כלם סחול לך ג' פעמים
וראו להתנהג לכל אדם כך **במס' עריות** עקיבא
בן כהללאל העיד ארבעה דברים

אמר לו חזור כך בארבעה דברים שהיית אומ' ונעשך אב
בר' לישראל אמ' להם מוסב לי להקרות שופה כל יפי ולא ל
לעשות טעה אחת רשע לפני המקו' שלא יאמרו בשביל ש
שדחה חזר בו כשיעת מיתתו אמ' לבנו בני חזור כך בארבעה
דברים שהייתי אומר אמ' לו ואתה למה לא חזרת כך אמר
לו אני שמעתי ספי מרובין הם שפעלמפי מרובין אני ע
עמדתי בשמועתי והם עמדו בשמועתי אבל אתה שמעת
ספי יחיד וספי מרובי אמ' לו מוטב להניח דברי יחיד ולאחז
את דברי מרובין אמר לו אבא פקוד עלי לחברין אמר לו

בני לאו מעשיך יקרבוך ומעשיך ירחיקך **שליח**
צבור שמרנן עליו העם שנתפש עם הנכרית אם

נתברר דבר זה בשני עדים כשרים שנתפס עמה תפיסא ש
שאת חייב עליה סלקות ועדין לא לקה ולא נכנע תלא עשה
תשובה או שמסר אדם מישראל ועדין לא שפ' סרשעו או
שאמ' ליהודי אחר אלך לשופטי העיר לגוים ואומר להם כי
כל תגבות שנבכו בעיד אצל פלוגי היהודי הם או שאמר ל
ליחודי הר' בני הולך לבי דור ואום' לו אתה גבבת לפלו' ויתל'
אותך שד העיר אעפ' שלא עשה דבורו פרות כגון שנצלח
הנכסר מחמת שעמר לו רוח והצלה מסקום אחר הר' ר' הוא
נפסל על זאת וראוי להעבירו אבל ברנה שמרנן אחריו
שלא כשרים אינו נפסל. ומסאיות על חמדו למסרו לגויים
ולא מסר אעפ' שפסיער הדבר אפי' לשאר אדם שאינו שצ'
אינו נפסל כל כך להעבידו אלא שנוערין בו ומתרי בו שאם
יוסף לומר כדברים הללו שיעבירוהו כפעלתו ואם הוסיף

במירו ראוי להעבירו **ושליח** צבור שאומרי' לו הקהל
שיתעטף בציצית

ואמ' איני רוצה ואומרי' לו מפני מה והוא אום' מפני שאמר
הכאל וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם איתם
כל מי שאינו עושה כל מצות השם אינו מתעטף בציצית
כגון זה ראוי להוכיחו ולהווי יעו שלא נאמ' ועשיתם את כל
מצות ה' למען תעשו לכם ציצית וראיתם אלא חיה לכס'
לציצית וראיתם אותו וזכרתם לא הזהיר הכאל על הציצית
על סנת שיעשה כל המצות אלא כדי שיהא לו לזכרון ל
לראותו ואולי יעשה כל המצות כענין שנאמר למען תזכרו
ועשיתם ואם עשה כן ורזי קיים את כלן' ואם קיים מצות
ציצית ולא עשה מצות אחרת אינו נעבש על חבל ולא עד
אלא שבזמן שלא קיים מצות ציצית נעבש על שאר מצותי
ואם לא חזר בו כיון שמעין פניו לזלול ולגלות פנים בתורה
ראוי להעבירו וכלכד שלא יעמידו אחר כמותו שאינו חזן
ושליח צבור ששחט ובחזק ולאחר הברית אינו
רוחץ ידיו וחדש פלכלוך בסן הכהמדיה ומ
ומסירין בגדיו אם רוחץ ידיו ומחליף את בגדיו קודם ה
התפלל להתפלל בנקיות אין אתה זקוקין לו אלא להוכיאו ש

טעם כלום ישלים את יוםו בתעבית וזהו ענוו שעות
ידו שלמי ר' בון בר חייא בעי נדר סן הכבר מהו ל
לחמס בו ידיו ושטעניא מן הורא אמר
הכבר הזה הקדש ואכלו בין הוא בין אחר מעל ולפיכ' יש לו
פדיון אם אמ' הרי הוא עלי אכלו מעל בו בטובת הנאה שבו
דברי ר' שאיר' אחרים לא מעלו לפי' אין לו פדיון אלא אמר א
אלא אכלו הוא לחמס בו את ידיו מות תלמידו דל' יונה משו'
ר' בון בר חייא באומר לא אוכלנו ולא אטעמנו עד' כרון צ
צדיכה נדר מן הכבר מהו להחם בו את ידיו **לרב**
יהודאי זל צבור שהתעבו ושצ' לא התענה
יורידו לפניהם מישתתענה ששי שלא ה
התענה אי אפשר לו לומר עננו **בתוספות** מותר
לחכם להתיר נדר אעפי' שאין הנוד' בעיר
אלא ששלח לו חרשתו על ידי שליח והשליח פורס את הנדר
וזה שאמ' בניטי' גבי מוציא אשתו משו' נדר אין אדם רוצה
שתתבזה אשתו בבד' לאו לסימרא שתהא צדיכה לבא לבד'
אלא הבזוי הוא כשישמעו הכר' שנדרה והיא נודכית' וחכי
נמי אמרי' כנדרים דאדם נעשה שליח לחרשת אשתו אכל' ה
הרם כמזל כת' זה שנשבע צריך לבא אצל חכם בין איש בין
אשה ואין עושה שליח להשאל לו על נדרו הבעל נעשרה
שליח לחרשת אשתו ומתירין לה ובלבד שיהיו הג' מקובצין
אבל לא יקבץ אותם להתיר לה לכתחלה ואינו נעשה שליח
להתיר לו נודי אשתו **כתב וראב"ד** מי שנדר לצאת
מקום פלוני עד' זמן ידוע אין מתירין
נדרו עד שיגיע הזמן שאין מתירין נדר' עד שיחול האסור
והשיב עליו החכם ר' מאיר בר יצחק ולא אמרו כן אלא היכ'
דתלה נדרו בפרוש ברכ' שאין הנדר הל' מעצמו עד שיתקיים
האחר כגון קונם שאיני נהנה לאבא ולאביך אם עושה אני
לפניך ר' נתן אומר לא יפר' וכן קונם שאיני נהנה לפלוני
והיני' נזיר אם אשאל עליו שאין כאן נדר מעצמו עד' ש
שיקיים מעשה אבל נדר שיעשה האדם ליום ידוע כגון ש
שאמר אענה ליום פלוני כיון שהזמן עתיד לבא ואין הנדר
תלוי בדבר אחר מתירין אותו שהרי הל' מענה כשיבא הזמן
ורבנן קשישי' הכי הו' עבדי' **אותן** יחזיקים ש
ששביעין אותם השרים שלא לצאת מארצם
יכולין לישבע סתם שלא יצאו ובלבד שיחשבו היס' ואפי'
הוא ספורש שלא יצאו כל ימי חייהם יכול הוא לחשב בלבו
כל ימי חייו אם לא יהיה לו צורך ואם נכסל בשפתיו בלחש
כש' ששב יתק' לשתק זה כהו' יחודה בר' יצחק זל'
אמר רב פלטין זל מותר פסול לערות ולא סביעיא
מותר נפוד אלא אפי' אדם ספורסם
ומריב עם חברו ואומר לו אלך ואמסור סמוך הואיל וסעוד
פניו כפרוססא נמשב רשע ופסול לערות' והו' לשבועה''
לנאן זל מי שהעיד עליו עד אחד בדבר עבדה שהייב
עליו קנס ועד אחד העיד בדבר שאינו חייב
עליו או שהודה על עצמו במקצת אין ששביעין אותו כל ע'
עקד לפי שאין נשבעין על עבדה אלא על סמן שכבר ס'
מושבוע סוד פיני הוא' ואת' גזל ופקדון כבר מדשבע עליהן
סוד סני' סמן שיש לו תובעת' אמר גור' ישבע כדי לחפס'

דעמי של בעל הפקדון והגזל והאכזה אבל עפ"ה אשבועה
לחפס מי הילכ' אין ששביעין על העברה לא בשמול' במקצ'
ולא בער אחד לך אסור להם שובו לכם לאחליכ' יש שרוצין
להוכיח שאותן התקנות והרשות ששחריסין בקול' עד' זמן
פלוגי דכי מפה הזמן ציד' והתרה' כדמסיק חכא שאכר'
המקום היו נכונים לשלש' ימים אל תגשו אל אשה אכ' כן
משמע שקבע להם זמן ולא אסר להם אלא ג' ימים ואפי' חכי
כי נטה הזמן הוצרך להתיר להם ולומר שובו לכם לאלהיכם'
אמנם אין סכאן ראייה שודאי כל חרם ומקנה שהוקבע בזמן
בי' פטא הזמן אינו צריך התרה והכא לא קבע זמן לפיכך ה'
הוצרך להתיר להם דחכי קאמר היו נכונים לשלש' ימי' שאז
תנתן לכם הורח' ואל תגשו אל אשה משמע לעולם' ואכ' לא
היה הזמן קבוע לפיכך הוצרך להם התרה אבל דבר שיש בו
זמן אין צריך התרה כי מטה הזמן **לרשב"א זל** מי ש
שנשבע שלא לשחוק בקוביא לזמן ידוע וכאל'
לישאל על נדרו ואסור שסגיד' שסמ' יתקפנו יצרו ולא יוכל
להסגיד על עצמו ותמצא עושה שתיים רעות שחוק ועובר'
על שבושנו: **תשובה** מסתברא דאין נוקטין לו ר'
דשחוק בקוביא עברה היא ואין מתירין לו
נדר לעבור עברה ואם מפני שלא יכשילנו יצרו לעבור' ש
שבועתו ישיב את יצרו ואין אומר' לאלו שיוזקקו לעבד
קטנה כדי שלא יעשה עבד גדולה' **נשאל ר' שבא**
מי שנשבע לפרוע לזמן פלוני או
לחזקין במו לנשואין ליום פלוני ועבר' ולא עשה כן באותו
זמן אם עובר בכל יום ויום וחשיב כל שנשבע לעשות דבר
וקבע זמן להשלמת מה שאמר אעפי' שלא עשה כן באותו ז'
זמן מחוייב הוא עדין לעשותו לפי שאלו שני דברים האחד
שנשבע לעשות דבר פלוני ולא תלה אותו בזמן' השני ש
שקבל עליו לעשותו בזמן פלוני ואין זה תלוי בזה אבל אם
נשבע לעשות דבר ביום פלוני אם עבר ולא עשה שוב אין
חייב שבועה עליו ולתקן על שיעבר' על שבושנו ופטור'
סלעשות לו' ונדע לך דגרסינן בירושלמי' נודדים נדרים'
להתענות ושכח ואכל כבר אבד העניו' ר' אבא בשם ר' זבין
דתסן אמרי' והוא שאמר יום כתם הוא' אמר' יום כתענני'
וסתלים כל שאם אמר יום סגם כבר קבל עליו להתענות'
יום אחד ואעפי' שהתחיל עבשו להתענו' אם שכח ואכל אין
תשלום יום זה עולה לו ששום נדרו אבל אם אמר יום זה א'
אעפי' שכח ואכל סתלים זה ואינו חייב להתענו' יום אחד
שאלו מי שנדר בחלום על דעת רבים שלא יאכל
בבית פלוני עד זמן פלוני אם יש להתיר כשאר
נודי' שנדר בהקין וכיון שנדר על דעת רבים שלא יאכל כ'
בבית פלו' עד זמן פלו' אם יש להתיר אפי' שלא לדבר מצוה
ובשלשה כשאר נדרים או לא' **תשובה** לא אמרו
בגמרא כנודו בחלום אלא לחשב ב
בעלמא חושש אני לדחא ומלתא אפי' בשבועות תודיכס'
ומס' כהתר בעלמא בפני שלשה כנודי' בעלמא בני' ובנס'
ברכ' שנינו הוראה הלום תפשו עמהו ילך ויפתור לפני ג'
דדחסי ליה' וראיתי בתשוב' והצוני' שנשאל עלמי שנדר
בחלום או נשבע' וחשיב סביאין עשרה בני' אדם דודעי'

כללי מפני ד' טעמים הכוזבים שפי' רת' זל ופי' חרטה דמען
 שאם' הרב זל לום שצריך להתחרט על שנוד' כלל מתחלה הא
 אלו רצה בנדריו ומכאן ואילך רוצה בהתרו אינה חרטה ל
 למד זה ממה שאמר בעיא נדר וכו' ובתוספת' אלו היה לב
 זה עליך היית נודר ואם לא תאמ' כן אין נודרים ותמה על עצ
 עצמך אפי' הלכו אצל חכם להתיר להם בחרטה נסורה כדון
 שבוטע שנשבע היחיד הרי עכשו נהנו להחריב ולהשביע ע
 על דעת המקום ועל דעת הקהל וחווה ליה על דעת רבים וק
 וקיימ' לן נודר שחודר על דעת רבים אין לו הפרה לדבר ד
 הרשות לעולם ועוד אמר' במסכ' שבועות ולטעמיה על ד
 דעתי ועל דעת המקום למה לי אלא כי חכי ולא לחוי הפרה
 לשבעתיהו אלס' כל דעת המקום אין לו הפרה לעולם כי ב
 נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם והרי אני מפרש לך דעת
 המתיר הוה שהתני' הדבר הוא סובר כשאנו אומדין בגמל
 על דעת רבים אין לו הפרה דוק בשאמ' סתם הדיני נודר על
 דעת רבים והטעם לפי שאין אתם רבים יודעי כד' שיהיו
 מתחרטים בשעה שהוא רוצה להתיר את נדרו ותהא דעתם
 מסכמת בהת' אעפי' שהסכימה מתחלה לאסור לפי שאין ה
 הרבים עשויין להתחרט ולחזור בהם מה שהסכימו עליו א
 אבל אם נודר על דעת רבים יודעים והכבימו כלכ' בהת' שלו
 יש לו הפרה ולא עור אלא אפי' הן עצמן מתירין לו בלא ח
 חכם ובלא פתח התר הואיל והשח' כלן להתיר הנד' וכן ראינו
 שפשוט במקצתם סנהג זה שהיחיד נמי נשבע על דעת חברו
 וכשמתחרט מבקש ממנו והוא מתיר לו והלא נהנה התר ב
 בנדרו שלא על פי חכם וכן מה שאמרו בגמ' כמ' שבעית
 על דעת המקום אין לו הפרה המתיר הוה סבור דדוק בשבועת
 קבלה הנודח נאמר לפי שאין הבה' מסכים לבטל אות אהת
 מן התורה לעולם אבל בדברי חרשות כשהסכים לאסור
 מתחלה לצדכם הסכים וכשהם עכשו צריכים להתיר לצדכם
 מסכים נמצאת למד לפי מדה זו שעל דעת הקהל משמש כ
 קולא וחוסרא
 להתיר לעצמו על פי חכם בפתח חרטה נמחה אום' לו חללא
 על דעת הקהל נשבע ועל דעת רבים אין לו הפרה לפיכך
 כל זמן שנשארו רבים מהם שאינן רוצים להתיר אין לו התר
 לעולם דאכתי איכא דעת רבים לאכורא קולא שאכבה ה
 הסכימו מלם להתיר אין צריכין חכם ולא דיני פתחי נודרים
 אלא אום' בהסכמת' הותר ונודר והוא מותר זהו דעת המוחה
 תזה שנהג להתיר נודרי צבור כענין זה ואלו דדיו שהמעין ל
 להחמיר ודאי שהדברים וחוקים מן חרעה ועמוקיהם מן ה
 השכל ומקצתם מחסת אסור מן המושבה שהרי רבי' שלמה
 זל סאיד עיני תגולה פירש נודר כשהודר על דעת רבים כגון
 שהיה ברבים הודיעו על דעתם וכן מצינו פתשובה האיי
 גאון זל ועל זה פסקו בגמרה הלכה שאין לו הפרה אלס' אף
 אהתם הרבים עצמן אינן יכולין להתיר וכן משמע מדאמרי
 עלה חזק' לדבר חרשות אבל לדבר מצוה יש לו הפרה כי
 והוא סקרי ודדקי ואודייה רב אחא כלום הודיע על דעת א
 אנשי העיר שלא ילמד גינותות ואהודי רבינא משום ולא
 אשתכח דדייק כותיה ודאי על דעתם אחרתיה וטעם' משל'

לדבר מצוה הא לדבר חרשות אפי' על דעתם כלום שנמלכו
 כל אנשי העיר להתיר אינו מותר וכן פי' רתם זל בתשובה
 והוסף ואמר דדוק' בי ההוא מקרי דדקי שעל דעתם הופר
 ועל דעתם הותר לפי שיצא הפסדם בשכרם באותו הדבר
 בעצמו אבל משום מצוה אחרת אין לו הפרה כיון שעל דעת
 רבי' נשבע דמגלן שכך היה דעת' להתחרט משעה ראשונה
 משום מצוה זו ואת' יהיו נשאלין איהו למיפר עליה שדינהו
 שליח ולא למשרי ליה הלכך אין חרטתן כלום להתיר לו
 ועוד הראה פנים לדבריו וכן תוכל ללמוד מדברי הגאונים
 שאסרו כל נדר ולא חתרו להם בשאמ' על דעת הקהל הא
 למרנו שאין הנשבע על דעת הרבים הללו מתיר שבועתו
 על פיהן ואין לו הפרה אלא לדבר מצוה ובחרטה נמורה
 ועל פי חכם וכן היחיד שנשבע על דעת היחיד אינו מתיר
 שבועתו על פי אותו היחיד אלא על פי חכם או ג' הדייטות
 וכדין שאר הנדרים בפתחיהם ואום' אני שהאום' על דעת
 פלוני אני נשבע הרי הוא כאום' על סנת שלא ימזה פלוני
 אלא ישתוק לפיכך אם מיחא בשעת שמועה ביטל הנדר
 קיים או שתק נתקיים הנדר ומנא אמינא לה דאמרי בגמרה
 כל הכי דרת על דעת בעלה היא נודדת ולפי' נתנה התורה
 רשות לבעל בנדריו אשתו שאם הקים אוקם או אם הפר ד
 הופר אלא כל האומ' על דעת פלוני אני נשבע אם הפר א
 אותו האיש הופר ואם הקים הוקם כדון הבעל ידוק כשהפר
 מיד בשעת השמועה אבל שתק הוקם מיד ואעפי' שנתנה
 התורה זמן לבעל בשתיקה כל אותו היום גזירת הכתו היא
 ליתן לו זמן להסליך בעצמו מטיים שלום הבית ואין דין זה
 נוח באתר תדע שהרי שכינו נדרה בו ביום ונתגדרה בו
 ביום אינו יכול להפר אלא כיון שיצתה מרשותו נתקיים
 מיד אעפי' ששבועתה על דעת בעלה היתה זהו דין האמת
 ומשפט שלום אבל מה אעשה שהרבים שומעין להקל ולא
 להחמיר ועוד שיש להם עבשיו פתחן מה מכיון שהוא
 מוחזק אצלם סמנהג הודות להתיר נדריהם כענין זה אום'
 שאין עקר כל הנדרים וחריבים שלהם אלא על דרך זה ולזה
 הם מתכונין כשהם אום' על דעת הקהל וכאלו התנו בפרוש
 הוא אצלם מם' אפי' בדברי כל המקילים צריכין דוצבור ל
 לחזק שלא להתיר אלא במעמד אנשי העיר ועל דעת אנשי
 העיר הא אלו התיר מקצתם כדרך התר שלהם אינו כלום
 ואפי' על פי חכם וחרטה אינו מותר מפני שהוא על דעת
 רבי' שאינן ספירי לו כמו שבארנו וכש' אם נהגו קלות ראש
 בדבר שאין רשאי להתיר אלא עתשין אותן כדתניא מי
 שנודר ועבר על נדרתו אין נזקקין לו עד שינהג איסור כימי'
 שנתג בהם חיתר ומחמדיין עליהן ולא פותחין ליה בחרטה
 ובית דינא דמזדקיק ליה לאו שפיר עבר הרב אחא בר יעקב
 אמר משמתנין ליה כולה כדאית' בפר' ואלו מתירין וכן
 כתב הרמ' בסול' כלשון הזה כל בד' דנזקק לזה וכיצא בו
 וסודיעין לאלה שמסול' לין כנדרים שאינן חיים מן הגמורה
 או שיודה בהם להקל או שיפתחו לקם פתח סגריין אותו
 וכו' הדייטות וכש' אם היה נדרם נדרי לרבי' ס או סית' לתור
 לדבר סגריין שאין רשאי להתוק בשוכם פנים כדאכרינן

ועל הנזק שחלה בו הוא הדין מלמד שחלה אין פוחזין לו
ודאיה לדבר מעבד עבד שחלה אינו חייב להשלים אכל
הנזק שחלה פסדא דמלסר אמ לא היה רגיל להיות חולה
דהוה ליה לאתגרי כהניא דהשוכר את האופני וכן מסק רבי
יזאל זל **ודין שגרי** שאם אין המלמד יודע ללמד על
בעל הבית להביא ראיה שלא היה יודע
ואם לא יביא ראיה יתן שכרו כדאמרי בפר מי שמת מי מ
סוציא מיד מי לנתן אום אם בריא הוא עליו להביא ראיה
וזלכה כר נתן מיהו כיון שיש ער אחר שלא ידע לו לסלסד
לישבע להבחישי את הער וכל מקום ששנים מחייבין אותו
מסק אחד מחייב אותו שבושה וישבע ויכחיש הער ויטול
דומיא דער אחד מעידה שהיא פרועה דנשבעת ונטולת ה
זאום לחכרו ללמד את בן חברי תורה חייב אפילו לא קבו
מיניה מדן שוכר את הפועל כדן פועל שמתחייב כלא קצין
ודין פועל ומלמד הכל אחר וכש' ללמד את בני מלכוד
שהתחיל ללמד ואם לו בעל הבית לך מעמדי איני חפץ בך
זנתרצה ומלמד ושוב חזר בו בעל הבית ורצה לעבדו
המלמד אכר משמחלת לי שעבודי איני רוצה ללמד לך
יתרי **תשובה** ולא נמחל שעבדו באסידה וראיתו
בפן דקדושין דפריך גבי עכר עברי נופו
קרוי אלא ולא זכי לנפשיה באמיה בעלמ' והוא הדין פנדון
זה דמסנין לפועל לעבד עברי **ועוד כתב**
דכיון ששכר נחייב לו לא כל היכנו לאב
למחל שעבדו דכן זכין לקטן ואין מחייבין לו ודאיתו
טאוספות דכתיבות כתבו לזאת בת אשתו וסכה לו לא כל
היכנו שזכין לקטן ואין חבין לו ועוד ראיה מתוספוד ד
דכתיבות דפוסק מעות לבתו קטנה ופשיט לה דרגל כופין א
אותו ליתן שזכין לקטן ואין חבין לו **ותשובה** זו
השיב לפי דברי הרם תפי דברי רבנו יזאל
ורבנו אבי העזרי שפסקו שסלסד לא חשיב כפועל דאפילו
בתצי חזר ואינו אלא כדבר האבד חשוב ולא כל דמיכנו
לחזור בו **תשובה** עשה תלמידים ששכרו סלסד
נתחייבו ליתן לטרין בין ילסדו בין לא
ילסדו וקבל אחר כן תלמידים אחרים ואחכ נסתלק אחד
מהם ואמר כי לא היה רוצה לישב לפניו ולא היה מחייב ל
לפרעו כי בלא ישיבנו יש לו יתרי מי לטרין והייב טוען
דכס' הוא נתחייב ליתן לו שכרו בין ילמדו בין לא ילמדו
חזין עם הרב שהי נראה מתוך השאלה שיש לו רשות ל
לחוסף תלמידים ופין עכן נתחייב האחד ואלו שנתוספו
אינן פוסדין ועוד דכיון שהתנה זה שאם לא יצא שכח ש
שיא חייב לתת הסך והוא ודאי אף בששים אחרים קאמר
דאי לא ליחייב עצמו אלא בשאינו מוצא אחרים לסח היה
צריך לתבאו אלא ודאי ודשינן לישנה יתיה דקיים לך כר
עקיבא בסוף פר' יש נחלין ועוד שאינו יכול לשים תחניו
אחר כסו בעלמ' כי הוא צריך מאחר לפרוח יתרי שזה מבין
זה אינו סבין **ארבעה** גרים מתובין בתורה ולפי
משייתת הן נזכרין בתורה ואלו הן גר
אובב שאובב בת ישראל גר פרנסה שנתגיד כסוס עוני

גר צדק שנתגיד לאהבתו וליראתו של הבה גר יראה כגון
גרי מדכי שנתגידו מחמת פחד גר אהבה שאהב אשדרי
ישראלית ונתגיד כרי שישאנה וזה המשילתו התורה לכלב
כתי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשליכון וכן כתי
לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלו או
מכור לכרי מן הכלב להוט אחר הנבלה אף זה להוט אחר
האשה גר פרנסה ראה עניי ישראל שסתפרנסין ונתגיד כ
כרי שיפרנסוהו לפיכך מושלו כעני לעני ולגר תעזב אותם
גר צדק שנתגיד מפני יחודו של הבה לפיכך מושלו כאזרח
האזרח בבני ישראל ולגר הגר בתוכם תורה אחת יהיה לכם
ומתוא כאזרח אמ' הבה חביב עלי זה כאברהם דכתי מי רין
העיר סמוחה צדק יקראוהו לרגלו יתן לפניו גוים וטלאכל ידע
יתן כעפר חרבו כקש בוקף קשתו וכיעקב דכתיב ביה
ולוח לו השמש' גר יראה כיון גרי מדכי דכתי ורבים מעמי
הארץ מתהדים בי נפל פחד מדכי עליהם לפיכך הכתול מ
מושלו כבהמה וכהבתך וגרך אשר בשעריך הכותמה אינה
עושה אלא מיראת בעליה כך זה לא נתגיד אלא מיראת
ישראל חסם ברחמי יודנו מדכי ונלכה באורח צדיק

קמ"ח משפט החרם לרמבן בנזל

בקיעי עיוני דאיתי כי רבו כמה שנוהגין תרדי
לחסיע על קצותם ולהחרי ולהשביע בדבר
וכשנמלכין להתיד שצ' עוסד ואופ חותר החתוכתחלה תחלה
יש לי לום שהתר נודים בענין זה פורחין באויר ואין להם
על סח שיסמכו כנס וכבר הרבו וראשונים לרבר בזה על
אותן מקוסות שנוהגין לום ביה ויום הכפורי כל נדדי ובא
מעשה לפני הגאונים זל ואסרו כסו שכתו בתשובותיהם
ובחלכות הר' יצחק אבן גאית ורמם זל נמי כת' בלשון החרם
כלהון דאיוסנא בהון טעות הוא שאי אפשר לו להגיד
לעצמו זכלי חרמה דפעקידא ובלא יחיד מוסתה או שלשח
הדיוטות ועוד דאלכה כרב פפא דאם צדי לפרוט אתקבד
וכן סצינו בתשובה לרבינו הגדול זל שאם תקהל ר' חלום
על דבר ונתחרטו בו ילכו אצל חכם ויתיד להם את ד' חרם
כסו שעשין בשבועת למי שנתחרט עליה אלו דבריו של
זל הם כמנהג קצדים וארזכים שהארין עלינו הודך שלא
להתיר חרמי צבור אלא על פי חכם כלום יחיד מוסתה או
ג' הדיוטות ובחומר שבועת היחיד בורשה וכפתח היתרי
ובשאר הדינין שססר הסמך לחכמים ואלו מקצת דברי ה
הראשונים והם דברים פשוטים אפי לקטנים ואין צדיכין
לפנים ולא לפני לפנים ואף אותם שנהגו לומר כל נדדי א
אסרו שאין התרת אלא לכנס שגנות של צבור תודי טעות
זה לשונם ויראה לי כגון אותן ד' נודים שהתירו חכמים
שהן צדיכין לפתוח להם פתח מסקום אחר אבל לשאר נדדי
חרמים ושבועות לא עליה על רעת וכן תמצא סנו בתשובת
רבי סעדיה גאון זל והגאונים אסרו עליהם כפני שהתיר
סנו ומשמעות הדבר לדברים והקיימים ולפיכך חששו שאל
יבא הדבר לידי טעות לחתיד באתר זה שאר נודים וחרמים
ואין דואר מועיל להם בענין זה

אחת דבר אלהים שתיים זו שמענו משמש הכנו לזה ולזה
צא וראה שהם זל ודרשו לא ימתו אבות על בנים בעדות
בנים ובנים לא ימתו על אבות בעדות אבות ולא יחשבו
שזאת אסמכתא אלא עיקר גמ' הוא ומכאן יצא לקובל שהם
פסולין לעדות מן הגזירה ואפי' כן אין מקרא יוצא כדפי' פש
פשטו אחת דבתו רק את בנייהם לא המית ככמו בתורה פ
משה לא ימתו אבות על בנים הא למדנו שכמה פנים של
אמת לתורה ולא עוד אלא שהחרם חל אפי' על דורות הב
הבאים אם החרימו בל' על אנשי העיר ועל זרעם וזהו גזרת
יהושע בן נון שזוכרין בחרמות כדכתי' וישבע יהושע
בעת ההוא לאמר ארור האי' לפני ה' אשר יקושרנה העיר
הזאת את יריחו ונתקיימו גזרתו כמה דורות וכן בימי
פלגש כנכעה לפי שאמר ארור נותן אשה לבנישין נאמרו
באותו הדור ואחר כך הוצרכו לר' רוח ממנו ולא סבגו כ
כדמפורש בבבא בתרא הא אלו אמרו עליהם ועל זרעם או
שאמרו סתם החרם היא חל על הדורות הבאים נמצאו ר'
ודכים בחרם שאין כשבויעות ונדדים שאינו צריך לחציא
ספיו ושהוא חל בעל כרחו ושלא בפניו והעובר עליו פורש
מן הצבור כדיני הנדוי ויותר מהם ושהו מתחייב עליו מיתה
לפעמים אבל שהוא חל עליהם ועל זרעם נראו שאף
בנדדים כן בכל קבלת הרבים כראשחון בקבלת התורה וכן
הסגלה וכן בצומות אבל יש בחרם זה צד חקל שאין
בשבויעות ונדדים כן שאם עשה תשובה העובר על החרם ו
דבא לבד או לפני טובי העיר במעמד אנשי העיר ימלין ח
הם עצמם להתיר לו שזהו דבר חרמי ונדוי שהסגלה מתיר
כדכונם וכן אם מתו מאנשי העיר או חלבו למדינת הים הם
מתירין ואין חוששין כותביה באבל רבתי סג אחרי סן
הסגלה אם נתן רשות לחבריו מתירין אותו ואנשי ר' העיר
הרשות נתונה בידם וטוביהם סן הסגלה ולא ביד החולכי' קב
לפיר' חיה וכן אם סג הדור ההוא העומדין אחריהם מתירין
הוא שיהיו גדולים כמותן בחכמה ובסגן כדן נדוי ושכח
כדאמרי בסס' שסקין וכך פי' רבנו האי' גאון זל בתשובה
ס' אין מקצת הצבור מתירין ואפי' רובם ער שיהיו שם כל
המתירין או כגדום וחשובים כמותם כמו שאמרו חלקו א
אינו סופר החרם זה עצמו דרי הוא כהנה נדדים על פי ג' או
על פי יחיד מסתחף בחרמי היחיד ונדוי שלו ומתירין בלשון
הסג' ואם החרימו בפניו אין מתירין אלא בפניו כדן נדוי
ואין ביניהן אלא שהן עצמן מתירין בלא פגח וחושדין כ
במעק' ושמעתיין אפי' במקום טרם וכל זה מפורש בגמ' ואין
כאן מקום להאריך שלא באנו אלא לענינינו ומצינו לרב
האי' גאון תשובה מסכמת בענין זה שכך אמ' אבל מר' ש
ששאלת על רבים שקבלו על עצמם שיעשו תענית או ש
שיעשו תקונים ואחכ' נודע להם כי טוב ויפה לשנות חרמ
כי יש לשנות וכש' אם יראה להם לפחות או להוסיף ואכס
החרימו על הדבר רשאין הן להאיר החל ואין פכך כלום אלא
ובלבד שיראה להם החרם והחניו כי הוא ר' טוב והישר
וקדוים דבריו בתשובתו שלא הצדיכם החר חכם וכן פלך

ישראל או מנהודין שהחרימו אעפי' שהעובר מתחייב מיתה
אם רצו כלם למחול סתלין לו ופתירין שאף לענין שבועות
אפרו אפי' אכלה כלה כשאל עליה וזה דומה לכה שאמרו ב
באן כמרה שרצו כל למחול לו מיתתו וזהו שאמר חתוב ו
ויפרד העם את יהונתן ולא מת לפי פשטינו כלפי שאמרה
תורה לא יפדה אמ' הכתוב כאן ויפרד העם את יהונתן ולא ס
פת אלא שזה הפדיון בהתר החכם היה ויש לפרש בזה
פי' אחר שיהונתן שוגג היה ואעפי' היה עליו עונש כשא
שוגגין שבתורה ועוד שהיה קרוב לפישע שאין אדם פשיב
יוו לפיו ולא שאל ואביו לא היה סבו ולא היה מאמין ש
שהיה שוגג ורצה לחייבו מיתה ואם לו כל העם כיון שנעש'
הנם על ידו הדבר ידוע שכשוגג אירע לו ואין ארה עשה
כס על ידי רשעים המועלים כחר' וכן תרג' יונתן בן עוזיאל
היונתן יתקטל ועבד פור קנא דבא חס קיים הוא ה' אם יפל
משער רשיה לארעא ארי קרם ה' גלי רבשלו עבד יוסא דין
וכן אמרו בפרקי דר' אלעזר באגדה וכשם שמתירין לעובר
בחרם שעלין כך נמי מתירין החרם עצמו לכהוג בו דבר בלא
שאלת חכם ואעפי' שהן עצמן קבלו האיסור מתחלה רום
עצמם מתירין שהרי חכם סגדה לעצמו ומתיר לעצמו וסן
הענין הזה היה חרמם של שבטים ולפי גדולתם וחכמתם
חשש הבה להם ולא רצה לגלות ולפי' היו הם עצמן רשאין
להתיר לכשרצו אבל בד' או צבור וכן יחידים שאמ' מש
משיבין אנו שלא יעשה אחד ממנו כך וכך דרי זו שבועת
בסוי כפי אחרים וכל העונה אמן דרי הוא כמוציא שבועה
מפיו בסויד חייב מלקות בשוגג קרבן עולה ויורד וכשיבא
להתיר צריך שאלה לחכם ופגח וחרטה כדן הפרת נדוי
ושבויעות וכל שלא ענה בה אמן אינו חייב כה כלום שאין
לך מושבע כפי אחרים ולא ענה אמן דחייב אלא כמושבע
כפי בד' בשבועת העדות ודבר הוא ידוע מה שאמרו חכמי'
באלה האמורה בתורה גבי שבועת העדות שהיא כשבועה
ועוד אמרו אחר כו' גדוי בו שבועה בו קללה ופי' הדבר
על ענין שאמרו שאם בא לקבל עליו בשבועה שלא יאכל
היום ואמ' כארור אני שלא אוכל היום זה כאלו בשבוע' שלא
אוכל היום וכן כמושבע בלשון אחר כפי אחרים וענה אמן
שלשון זה משמש ל' שבועה אכס הוציאו בלשון שבועה
ונתכוון לה ואם הוציאו בלשון נדוי כגון שאמרו בל' כל ה
העושה דבר פל' אחר בו כמי שאמ' סגדה הוא ואם באו ל
לנדות כ' שכבר צריך נדוי ואם ארור הוא חל' זה סגדה ל
לכל' וכן הוא עצמו שאמ' כך הרי זה קבל עליו נדוי אם ל'
לכך נתכוון פגחלתו חגדוי האמור כאן נראה שהוא חרם א
אלא שלא הקפידו בכאן להפריש בן לשון סגדה למחרם ו
וכן חשבתא משמשת בגמ' פעמים לנדוי פעמים לחרם ו
וכיון שנכתב ענין החרם מעתה נלמד לפי דרכינו
שהמתירין מקצת החרם ומבורין שהאמר כלו סעות גדולדי
פשו שאין חדין נותן אלא בהתר הגד' והשבועה שחכם
פוחח להם פתח ורשעה את אנוד מלקוח כבוד של מעוה
וכדאמרי' בנדוי לא שנו אלא דאם' אלו הייתי יודע שאבא

ממין דין קננות ואלו החומות שהן חרמי ממון צריכין
קבלה מל' שיהא מוצא ספיו שבועה וכן בשע' הגר צריכין
שאלה לחכם ופתח התר או חרשה גמורה זהרי הם כשאר
נודים וכדין הקדשות לגמרי אבל כשא' גד' זה ולשון על
אדם והם חרמי בשוי דגוף כל' שאומר בל העושה כך וכך
יחא כחרם דבר זה כגורת משה לא למדנו עד שבאנו לדב'
קבלה ופרשו לנו כמו שאנו עתידין לכתוב • והחרם ה'
הוא מעבדן הגדוי והשמתא המזכרים והמפורשים במסכת
משקין ויש צד חמור בחרם זה שאין בשבועות שהם ושבע
כפי אחריס ולא ענה אמן אינו כלום בשבועת בטוי אבל
בחרם אעפי' שלא קבל עליו ואפי' לא היה שם בשעת גזרה
כיון שבד' רשאין להחלי' כדכתי' ואקללם ואשביעם באלהים
הרי החרם חל עליו ואסור לו לעבור על אותה גזר כמשבט
שפי' עצמו • וכן הדין באנשי העיר אם הסכימו כלם א'
דחכם כמעמד סוכי העיר והחרמו בינן שהן רשאין לה'
על סיצנתם ולהחלי' בדבר חרם שלהם חל כל החייבים לל'
בתקנתם ונמצא העובר על קיצותם מכל אנשי העיר עובר
על החרם והוא כעובר על השבועה והחרם נכנס לו ברוס'
אמרו וכלתו את עציו ואת אבניו והרי זה כבנודה לעיני
וחמור הוא החרם יותר מן הגדוי כמו שמפורש בגמ' ותייבין
הכל לנהוג עמו כמזוהר לפרש' ויסגו כדניו וזרי' הם סגודין
שלא יצא אותו כנכסיהן יותר סכדי חייו וסאינו יצא עמו
כדניו זה אף הוא כמועיל בחרמים • וכן הוא חייב להפטר
זחה לנהוג אמור בדברים האסורים למזוהר כגון בעילת
הסנדל ודברים של אוכל' ושלא ליהנות כנכסיו • וסחרות
ודינו מפורש בגמ' ומסור להכשים ואם הוא סיקל רי' אצו
כדברים האסורים לו גורם רעה לעצמו ועובר על דברי
תורה • גלה אמרו שאין החרם מתקיים בפחות מעשרה לפי
שאין צדור ולא בד' שהוא במקום צבור ואין להם כח להח'
להחרים אלא ליצבע כל אחד ואחד שבועת בטוי לעצמו •
ואם החרים אותו חרם מלך ישראל או כגהרדין פסעדי
דוב ישראל הרי העובר עליו חרם סיתה • ורשאין לב' המלך
או הסגהרדין להמית אותו באי' זו סיתה שירצו וזו דינו ש
של יהושע שון עבן בדיני נפשות לפי שפשט ידו בחרמי ש'
שמים וכן בחרמי כסוי מצינו שאול סאס' מות תמות יואב'
וכן ישראל בישי' פלגש בגבעה ורגו אנשי יבש גלעד כי ח'
הסבועה הגדולה הייתה לאשר יעלה אל ה' המצפה לאבדו סו'
מות תמות ואניא בלמדנו ר' עקיבא וכי שבועה הייתה סס'
אלא ללמדך שהחרם הוא השבועה והשבועה היא החרם •
אנשי יבש גלעד לא עלו ובתוויכו מיתה • ואני אום' בסטא
לאחר בקשת המחילם שזחו פשע' הכתו' כתור' כל חרם אשר
יחרם מן האדם לא יצא מות יומת כלום מה שהסכמו עליו
הכל והחרם לרעהם העבר עליו לא יפדה במסך אבל חייב
סיתה ולא תהיה חותם סינו כפנ' שרלו דרשו הסקיא לעבד
אחר • מהם מי שאמ' למעריך היוצא ליהודי' ומהן סטא
שאין חייב סיתה בד' כפטרין במסך כדאיתא בכתורה
שאעפ' אין כקרא יצא כדרי' פשוטו

ממין דין קננות ואלו החומות שהן חרמי ממון צריכין
קבלה מל' שיהא מוצא ספיו שבועה וכן בשע' הגר צריכין
שאלה לחכם ופתח התר או חרשה גמורה זהרי הם כשאר
נודים וכדין הקדשות לגמרי אבל כשא' גד' זה ולשון על
אדם והם חרמי בשוי דגוף כל' שאומר בל העושה כך וכך
יחא כחרם דבר זה כגורת משה לא למדנו עד שבאנו לדב'
קבלה ופרשו לנו כמו שאנו עתידין לכתוב • והחרם ה'
הוא מעבדן הגדוי והשמתא המזכרים והמפורשים במסכת
משקין ויש צד חמור בחרם זה שאין בשבועות שהם ושבע
כפי אחריס ולא ענה אמן אינו כלום בשבועת בטוי אבל
בחרם אעפי' שלא קבל עליו ואפי' לא היה שם בשעת גזרה
כיון שבד' רשאין להחלי' כדכתי' ואקללם ואשביעם באלהים
הרי החרם חל עליו ואסור לו לעבור על אותה גזר כמשבט
שפי' עצמו • וכן הדין באנשי העיר אם הסכימו כלם א'
דחכם כמעמד סוכי העיר והחרמו בינן שהן רשאין לה'
על סיצנתם ולהחלי' בדבר חרם שלהם חל כל החייבים לל'
בתקנתם ונמצא העובר על קיצותם מכל אנשי העיר עובר
על החרם והוא כעובר על השבועה והחרם נכנס לו ברוס'
אמרו וכלתו את עציו ואת אבניו והרי זה כבנודה לעיני
וחמור הוא החרם יותר מן הגדוי כמו שמפורש בגמ' ותייבין
הכל לנהוג עמו כמזוהר לפרש' ויסגו כדניו וזרי' הם סגודין
שלא יצא אותו כנכסיהן יותר סכדי חייו וסאינו יצא עמו
כדניו זה אף הוא כמועיל בחרמים • וכן הוא חייב להפטר
זחה לנהוג אמור בדברים האסורים למזוהר כגון בעילת
הסנדל ודברים של אוכל' ושלא ליהנות כנכסיו • וסחרות
ודינו מפורש בגמ' ומסור להכשים ואם הוא סיקל רי' אצו
כדברים האסורים לו גורם רעה לעצמו ועובר על דברי
תורה • גלה אמרו שאין החרם מתקיים בפחות מעשרה לפי
שאין צדור ולא בד' שהוא במקום צבור ואין להם כח להח'
להחרים אלא ליצבע כל אחד ואחד שבועת בטוי לעצמו •
ואם החרים אותו חרם מלך ישראל או כגהרדין פסעדי
דוב ישראל הרי העובר עליו חרם סיתה • ורשאין לב' המלך
או הסגהרדין להמית אותו באי' זו סיתה שירצו וזו דינו ש
של יהושע שון עבן בדיני נפשות לפי שפשט ידו בחרמי ש'
שמים וכן בחרמי כסוי מצינו שאול סאס' מות תמות יואב'
וכן ישראל בישי' פלגש בגבעה ורגו אנשי יבש גלעד כי ח'
הסבועה הגדולה הייתה לאשר יעלה אל ה' המצפה לאבדו סו'
מות תמות ואניא בלמדנו ר' עקיבא וכי שבועה הייתה סס'
אלא ללמדך שהחרם הוא השבועה והשבועה היא החרם •
אנשי יבש גלעד לא עלו ובתוויכו מיתה • ואני אום' בסטא
לאחר בקשת המחילם שזחו פשע' הכתו' כתור' כל חרם אשר
יחרם מן האדם לא יצא מות יומת כלום מה שהסכמו עליו
הכל והחרם לרעהם העבר עליו לא יפדה במסך אבל חייב
סיתה ולא תהיה חותם סינו כפנ' שרלו דרשו הסקיא לעבד
אחר • מהם מי שאמ' למעריך היוצא ליהודי' ומהן סטא
שאין חייב סיתה בד' כפטרין במסך כדאיתא בכתורה
שאעפ' אין כקרא יצא כדרי' פשוטו

לכבוד לא ובשלה שבנה טעמים וזא דאמרי פוגחין פורש
ועוד ולא למתבעי להון למגור אהן על צבדא פאי דלא
יכלין צבדא לשקם דתהי קמאי אין גזירין נזרה על הצבור
אלא אכדוב הצבור כהלין לעקודי כח הילכך מן הלין פעמי
יכלין צבדא לבטלה לתהיא נזרתא רגורז עליהו ולית עליהון
עלש בגימורגם וז התשובה מתוכה שמה שאם שפותחין כ
בזרמה ששם כודין שאלת בודים ושכונות אבל לשון
האשמות שהן כתיבין לעצמן וכש מתוך לשון התשוב
נראת שכן מנה ראשונים להריו ולהשביע פמי
אנשי העיר אלא לשבת ולהחריים והשבע
שאם ברבר שאין רוב הצבור יכולין לעמוד
בו ספקי לזה אבל לשכונות
נודדים אינו ענין והאל יחיש
כוס הבית והבנין
אמן סוף

כי כשחייית אום פלו ופלו אמרין . אבא סמך דלא סתא
ליה כבוד ראשון כלל אבל ורם פדס ל גמס פתחין בדיקום
אין בו דרך לום הוור מכלל הוור כלל ורז שגור כל את
השנים עלה על דעת י . גר לזה שיהא השני סתור
ואזו בודים הגרין ב . אין לנו יורי כמגור שחזו חזר
ומדיא השכונת אל . שנייה סענין אהן ולשון שבוטע
כתל אפ כלם ותפרש ופת החלש שיש ביניהם בריכם
ועכשו שדגי . זו אבות לומר מתריסין סגו ומשביעין שלא
יעשה אדם דבר פלו וכל העובר ועושה אחר הוא . הרי זה
ברור שזה שבוטע בטוי ורם הריו העובר מתחייב בחומר
שניהם . והוור ברברי ועבדותם כי חיים הם . ושזב נבדק
ונמצא לפאבריל תשובה בעבנים הללו וספור כה שאלנו
מן הסודותין עם הוציא שבוטע וארור ספיהם . או אם הוא
חכם ומזוי כלבד בלא הסתל שבוטע . ואמר כי השביעין
והריו כל רארוד ופקלה ובאלה ובשכונות כספר התור ובכל
הדעות חאלות התוכות כה על פלו אם לא תעשה כן ועל
כל מי שיהנה אותה אם תעבור על גזרתם . אמרו להם
מענה אין כאן בית סיוחש כי כודאי הם צריכים ללך אצל
הם או על פי ג הויזות דסכרי להו סכרי והשכל אל
שכונתו אינו עושה שליח לתתור חזק וכתיד אינו עושה
שליח להתרד הווספנו עוד לדבר על ענתם כי אם אשכנז
כלם ויבחרו של שרין מן הסודותין שבוטע לפרש להם
להשאל על שכונתם והם יתיר אתם על פי הדין והשכל
כך יתיר אתם ויכירו לזה ג אהן ויהיה גם לר
והאר לרם גיל כרם ויבנותם לזה ג אהן ויהיה גם לר
חריט ג אהן כי יש להם בכך רק שיהיו כלם כל אותם שהיו
בשעת ורם ונודדים ורם שהריומה ורם כן יאידוהאם
אי אפשר שכבר מנו פקטאם וכאו אחרים שהם חשוכים כ
כמותם וסלאו את הסודותם להיות כלם בזהה או תסודתם
בערם ויבנותם כל זה לשון ורם ונחל ול . חנה באר
בקצרה כל מה שאנו פוגחין עליו ועוד עם בהשוכה דכל
שבוטע ואלה שנוסר כה על דעת הסקו אין לה ואר שלמי
אלא לדבר סתה שהרי דעם הסקום בנזרה בכך דמנו עת
לעשות להחמור עהותך . אבל כמה שסנכנו בעל דעת ה
הקה ורם נסמם שנתנו הרכל עצמן כיון שנתלית השכונות
עליהם והרי הם כלם נשאלים עליה מתדין אותה ביחד
סמחה או של שרין כודין שבוטע אחרת זה שלא כודרין
הוא אמרם כי בשכונת שצ אפי למי שלא ענה ויהיה א
אמן . ועוד ספני ששז בשליחות עצמן מסביעין . ואין לנו
מן לפי שהין בעולם כושבע ספי אקור חיים כלל אלא גור
והכנו בשכונות הערות כלבד וכל שאקו בו קרנן בענין זה
אין בו איסור ער שיפרשו ורם זה לא עלה בתשובת חרב
יפה כם כמה שאמר ספני שהו ששביעם לרם שיש לרם
ולדון וכן אשוכה ראשונים כל צבדא ד סקו וספני
סלמס לסעבר תודין נזרתא כסו דא יתא . ויהיה
לסעבר עלה ונזרו כה איסורא ופגור ויהיה ספני
ולא יכלין צבדא לסיקם בה חבין ופגור

ה עלינו לשבת ומי תקבו ורמז בו למה אומרי

ז אחנו מעמד בית הכנסת ואיך יעמד האדם בו והמנהג

ח בהולקת נר ואסורו מלהשתמש לאורו ודין בית הכנסת שיש לו ב' פתחים

ט והוא רחום בשני חמשי ועל מה תקנתו יג' מדות הנאמנות והטענה למה צריך להיות

כ מטה ולמה בשמאלית הוצאת התורה ודין הקריאה וברכותיה

כא ומה הן הקורין והסקומות שקורין בה כל ימות השנה וברכות החפטרות ומהו לקרות בחומש בצבור

כב ויבאר למה תקנו לומר ברוך שנתן תורה ופסוק תורה ה' תמימה עד לכל האומים בו ושעם לעולה באמרו ברכו

כג ודין המגיל ולמה אנו קורין בתורה במנחת שבת ויבאר שבשבת ורח' אין מוכידין רח' בברכות הפטרה ויבאר רע' האשכול שבשני חמשי לא יקרא בהן עם הארץ וגם לא

כד בשמחות וימים טובים ויבאר כל הפרשיות הנקראות במעשרים ובחול המועד איש על מקומו ובט' באב וברח' וביום הכפורים ובחנוכה ובפורים וברח' וד' פרשיות

כה ודין תפלת המגילין והכור' גדול לפי שמניחין וחיוב הקטן ובאי זה מקום אמר להניחין ומתי די לו

כו בברכה אמת וברכה מיוחדת לאומן העושה אותן ודין כ' מצבתן וגלילתן והאותיות החסרות והמתוונות ומספר

כז השיטין והמנות עשייתן ודין הרצועות הלכות ציצית וממה יעשה עתה שאין לנו תכלת

כח ואי זה לבוש חייבת בציצית או פ' פטולה ואורך הציצית ומספר החוליות ומד' מספרם וחיוב הברכה מעמד ורמז גי' מטיא למה ציצית וגדול המליצה

כט ותלות מצובצבת מסה יעשו בו הציצית נטילת ידים ויבאר למה אמרו בשם נטילה לא רחיצה או טבול ואיך יעשה הנטילה

ל הישר ויניח חלוקין בנטילת ידים ודין מים אחרונים ויבאר דעות החכמים והלוקים בברכה מים אחרונים ושעור

לא המים הכשרים לנטילה הלכות מעודה יבאר מתי יברך אם קודם שיפרסם או אחר כך ומי הוא הכובע ויבאר

לב אמאי לא מברכינן בפת הלחם ועד כמה חייב לברך המוציא ודין לחם משנה בשבת ודין ג' מעורות ואם הפסיק אם

לג צריך לברך ודין בא' להם יין יתוך המזון ודין ברכת הטוב והמטיב אם כל אחד מברך לעצמו ודין דברים הבאים דין

לד בתוך המעודה ודין ברכת המזון והשזתה מים בפעולתו ויבאר למה לחם פומר כל מיני מאכל והיין לא יבא שאמר

לה שאמר ול' יין גורם ברכה לעצמו ויבאר אגב גרדא הלחם

החייב בתורה ודין חלכי דברים אם צויתן חומצת חמבת

אם אחד מברך לכלן אם לאו ודין ברכת הפרות ודין ודין

הברכות החלוקות לפי מיני הפת והמאכלים והברכות המיוחדות לכל דבר שאין גדולו מן הארץ ודין מי שיש לפני

מינים רבים על א' ודין סבך ודין הברכה למיני בשמים וברכת הברכה בב' מים ודין מי ששכח ואכל ולא ברך

המוציא אם יברך ודין ברכת המזון ויבאר למה צריך ב' ב' ב' ובברכה המוציא האחד מוציא את חברו

ודין זמון לעשרה ואם ברכה טעונה כוס ולמה אדם כבוס של ברכה כבוי מדי וטענה למה אין צורך להביתן שיחזקו

המברך תחלה אם לא צורך המומר כמר שאמר בהמוציא שאסור שיטעמו וכ' ויסדר הברכה המיוחדת אחר שתית

כוס של ברכה ויבאר הדין בחלוק מספר המסובין במעור מי הן הראויין לחלק ומי הן שאינן ראויין לחלק ודין קטן

אם יצטרף לזמון ודין מי שאכל ירק אם יצטרף ודין מי ש' שיצא לשוק ודין מי שסודר הנאה מחברו אם יצטרף לזמון

וסודר ברכת המזון ומי הן שתקנו הברכות ומה שראוי לומר בשבתות ובמועדים וברח' ובחנוכה ובפורים ודין שבת ולא

הזכיר קדושת היום ודין ברכת הטוב והמטיב ודין ברכת אבלים ודין ברכת המזון בנשואין ודין נטילת ידים קודם

ברכת המזון וחיוב הדברים בכוס של ברכה ברכת המזון בקצרה

כז תפלת המגילה

כח תפלת שריבת ומתי זמנה ויבאר למה אומ' הוא רחום בערבית ולא בשחרית ומנהגו

ודין סמיכות גאולה לתפלה ויבאר כי השכיבו מעין דין הגאולה ויבאר שהצבור המתגללין טרם צאת הכובל אין

לעבדינות קריאת ששע על מסתו וההקבל שיש בין תלמיד חכם לעם הארץ לעבין הקריאות

כט ואמר הדבור אחר הקריא ויסדר מה שגזרו הגאונים אחר קט' השבת הלום וכל מה שסודרו בו הגאונים

ל ויאם תפלה שתקנו החכמי' בעת שהבאנים נושאים כפיהם ואם אין ש' כפיהם כפיהם אומר בער' עהשליח צבור אומר ברכת כהנים

לא הלכות שבת והולקת נגר ודין אכור' עשיית מלאכה בעש' מן המנוה ולסעלה

ויבאר כל האבות מלאכות והתולדות ומכאן ודין נפלה נלקה בשבת ודין הוצאה מרשות לרשות ודין כבוי ולחי

וקורה ודין הבא' ודין בל' שבת ומהאנו טעונה ודין אסור שבת ודין מה שצונו בשבילו אי זה דבר ר' והיך בו ואי דודק אמרו ודין המסנתר על הגוי ואריס'

זאת אות וברית הכרותה לערות לישראל שמחה וערוכה . בזה השלחן אשר על זה הספר ח חקה . בו יתבאר כל מצוה ודין תורה חקה " כי כשלא ב ברחוב אמת ונפשו ריקה . בוקה ומבולקה " קול אופגי ח הקריאה בה לעומתו . יעמידו בסוד תורת ה' הרחביו ח והעמוק . למצא דברי חפץ ולהשביע נפש שוקקה . ונפש רעכה ימלא בטוב עדנה ומתקה " כי חיים נצחיים היא לכל מוצאה . וסגן לחוסים בה מכל צרה וצוקה " כי זה חלקה מכל עמלה . בהיותה בגשם דבקה " להגות בה יומם ולילה לא תשבות ותחשב לה לצוקה . תורת ה' תמימה משיבת נפש ערות ה' נאמנה מחכימת פתי כי חיים הם למוצאה ולכל בשרו מרפא .

א **דין** מאה ברכות ויבאר כי יש בזה רמז בתורה ויאמר מי תקנן ועל מה נתקנו ויבאר טענה על התחלת הברכות לנוכח וסופן שלא לנוכח ויבאר כי לפי דעת הרם טעות נפל בסדרים כסאמר . אפשר להתקיים אפי' שעה אחת . גם יתבאר דעת החכמים אם חייב לאמר על הסדר אם לא " .

ב **דין** קרבנות ויבאר למה במועדים אין הזכרת המועד כמו בשפת . ויבאר למה אנו אומר אל הפרשיות על פה כי דברים שבכתב אי אתה רשאי וכל ויבאר כתי' זמן קריאת הקרבנות .

ג **דין** פ' משנת ר' ישמעאל ויבאר על מה תקנו לאמרו בכל בקר ויבאר היג' סדרת הפסוקי התורה . זו סדרת שודש הלל וזקן לפני זקני בתירא .

ד **דין** פסוקים וברוך שאמר ויביא דעת האשכול למה סדרו וזו לה קראו בשמו אתר מדרש ר' ישמעאל ויסדר הפסוקי שמזכירם בשבתות ובימי ויבאר סוד הזדו לה קראו בשמו ועל מה סדרו ויבאר כי סדרו שאנו אומרים בסוף אשדי ואנחנו נברך יה טעות .

ויבאר רמז על ה' פסוקים שאנו אומרים שמתחילין בהללויה והתנבין בהללויה ויבאר על פי הקבלה על מה אנו הותמין פסוקי דמירה בשירת הים . ויבאר המלות שנקראו רפואה ודגושות בשיחה .

ה **דין** ישתבח ויאמר מי תקנו . ויבאר למה אינה פותחת בברוך כשאר ברכות .

ו **דין** הקדוש ויבאר למה מקצתו בלשון ארמי ו מקצתו בלשון הקדש . ויבאר פירוש הקל' וסוד עניית אמן היא שמיח רבא וסוד מספר התיבול ומספר האותיות שיש בעניי ה ויבאר המכוון בשמי רבא . וירמז רמזים על פי הקבלה ברוב המלות המיומדות בקדוש .

ז **דין** ברכו וברכת יוצר . ויבאר למה החזן אומר ברכו ואינו אומר נברך כמו בברכת המזון או

בקדושה שאומר נקדש . ויבאר למה סדרו מרת הלילה ו מרת היום כלילה . ויבאר מה שנחלקו הגאונים עם רבני צדפת בקדושת יוצר ולמה אנו אומרים הקדושה מיושב ויבאר מה שאמרו זל תפלת ערבית רשות .

ח **דין** אל מלך נאמן . ויבאר רמז מספר האזכרות ורמז התיבול שבו ויבאר מה שאנו מוסיפין בקש' פסוק ברוך שם כבוד וכו' ולמה אומר אותו בחשאי .

ט **דין** הלכות קרית שמע וברכותיה ערכי' ושחרית ודין אסור אכילה קודם תפלה . ועל מה אנו

נקדיםין פרשת שמע המאחרת בתורה לשאר הפרשיות . ולמה אנו אומר אמת ויציב בבקר ואמת ואמונה כלילה . וזמן קש' . ויבאר הפסוקים הצריכים כונה ודקדוק האותיות ולמה מאריכים באחד . ויבאר מאמר ר' יוחנן שאומר כל ר' השואל צרכיו בלשון ארמי אין נזקקין לו . ויבאר זה מקום רשאי להפסי' בשאלת שלום והניבין החלוקין בו . והמקומו המותרין לקרות קש' . ויבאר מה לא הפטור לקרותו . ויאמר כי כל העשרת דברות ולסוד האל' ה' פרשיות .

י **דין** הלכות תפלה ויבאר דין סמיכות ג גאולה לבק' . ויבאר רמז לשווי התגליים בעת התפלה . ויבאר סוד מספר שיגנה עשרה . ויאמר

שהגביאים הזקנים תקנו התפלה . ויבאר ברכת המינין על מה תקנה . ויבאר למה אין סלכות באלו הברכות . ויבאר רמז למספר התיבות שבכל הברכות ורמז למספר האותיות ואופן סדרם למה תשובה אחת בינה וכן לכל' . וסוד מורים ויבאר מי תקן לומר ברכת מהני' בתפלה . ויאמר רמז לשלש הפסוקים ולמספר התיבות והאותיות . ויבאר תפלה קצרה בנוסח הבבלי והירושלמי . ויאמר מה שתקנו להוסיף ברוך וביט' . ויבאר זמן מוריד הגשם ומוריד הטל . ולמה סדרו בתחילת הכתים ומתי זמן השאלה . ויבאר דין הטועה ב תפלתו . ודין מורים דרכני' .

יא **דין** תפלת צבור בעשרה והתארים הכחייים לשליח צבור .

יב **דין** תפלה לרוד ויבאר למה לא תקנהו בשביל

יג **דין** ענין ויבאר למה אומרים אותו בלחש . ויבאר דעת החכמים בו . ויבאר מה שאמרו רז' דברים שבכתב אי אתה רשאי לאמרם על פה לפי דעת המחבר ודעת הידושלמי וחזיק' זל .

יד **דין** ובא לציון ויבאר למה סדרו בו קדושה לפי דעת הר' נתן ויביא דעת האשרי למה הוא מתודגם ולמה תקניהו בשבתות וימים טובים במצחה .

טו **דין** המזמורים שאומרים אחר קדושה ורמז למ' למזמור לרוד אליך הנפשי אשא שיי בו כל האלפא ביתא זולת כ' וק' . ויבאר הפסוקים והשיר שהיו אומרים בכל ימי השבוע במקדש .

החזקת ולמח אין מברכין בקריאת ההלל בלילה ודין ג' מ
פצת שמורות ודין אפיקומן ודין ארבע כוסות :

מט דין ערבי פסחים :

ג דין סדר הלילה

גא דין פירוש ודין מנהגים

גב דין סדר תפלת הפסח ושאר המועדות וביא ט
טענה למח אנו סולגין בימים אחרוני של
פסח ודין החג ודין אחרון החג ודין זמקלי
בחג ודין יקנה

גג דין שמי של חג וביאר סימן שעשו רבותינו ב
באסוף לענין פול קשב

גד דין סוריד הפול וסוריד הגשם ומצי זמן השאלה

גה דין ספירת העומר וביאר דין מי שלא מנהג ב
בליל ראשון והגר במפירה בין השמשות :

גו דין אסור חדש :

גז דין סדר תפלת בחול הסעוד :

גח דין הלכות יט' ומלאכות האסורות בו ודין ה
התר הוצאה ודין מכשירי אכל נפש ואסור

הכנה מיט' לחול ודין רחיצה וסיכה ודין אמור טלפול ודין
מוקצה ודין מת ביט' ראשון או מת בשני ודין בהמורו ש
שיצאות ודעת חוץ לתחום ודין גוי שהביא דודן לישראל
ודין ב' ימים של רה ודין הלואה ביט' ודין הסקה ודין כסוי
חדם ביום טוב ודין ותר מריסה בצואר העוף לפי דעת חר
משולם ודין חולב ומנבן ודין ככוי ודין מריקת סכין כסועד
ואסור מדידה ומסקולת ודין הוצאה חוץ לתחום וביאר מה
שאסור זל משום שכוח ומשום רשות ומשום מצות :

צט דין ערובי תכשילין וביאר למה נקרא ערוב

ודין מי שהניח ערוב טרם ערב יט' וביאר
ההבדל שיש בין ערוב יט' לערוב של שבת ושעור הערוב
וממה יעשה הערוב ודין הכניח ערוב לזכות הרבים ודין מי
שנאבד ערובו ודין מי שלא הניח בערב יום טוב וההבדל
שיש בין שני ימים טובים של גלויות לשני ימים של ראש
השנה לענין ערוב

ס דין הלכות חולו של מועד ודין אסור מלאכה
ודין מלאכת האבד ודין ותר כל דאבות
מלאכות כגון קצירה ודין שרי' למי שאין לו
לאכול והתר צרפי רבים ודין צדכי המה ודין
אסור נשואין ודין טובלת לנדחה ודין אסור

מקח וממכר ודין קבולת ודין אכילת ואסור
תענית ואסור קלות ראש

סא דין הלכות תענית ויאמר מנהג רגאונים ל
להתענות שני וחמשי מפסח עד שבועות ו

ומחנה על חנוכה ודין ענינו ודין קבלת תענית ליחיד מ
שבער וביאר מאמר רבותי מתענין לשעות ודין יחיד ש
שקבל עליו תעניות ופגע הימים טובים של תורה ודין ח
האובלים טרם שקיעת החמה ודין תענית חלום וביאר מה
שאסור זל לנוח אדם תעניתו ופורע וביאר שבת ענינו צ
צבור אין צריך קבלה

סב דין הלכות ט' באב ומנהג ספרד באסור הכשר
מח אב ודין אסור מלאכה ואסור הקריאת

בתורה ודין ט' באב שחל להיות בשבת ודין
סדר התפלה וביאר דבר היום טוב שרזיו ע
עושין בתשע' באב ודין ענינו ביחיד וצבור
ודין ארבע צופות ולמה תקנום

סג דין סדר סגלת תענית וביאר כל דתעניות
שרזיו נוראנים בכל חרש וחרש זה
הדברים שארעו בהם

סד דין הלכות רה ודין השבילה בראש השנה וצום
כפור ודין השופר והחייבים לטפוע והת

התקיעה והראויין להוציא אחרים ודין אסור
התקיעה בשבת וביאר התקיעות ומספרם
וסדר התפלה בערב ודין שהחיינו ביום
שני של רה זכנה קרקסת' וסדר תפלת ש
שחרית ומוסף וביאר מלכיות זמנות ש
שופרות ודין התקיעות במוסף וביאר למה
נחקנו והתקיעות ביוצר

סה דין סדר עשרת ימי תשובה והמנהג לקום ב
בלילות להתפלל תחנונים וביאר אב ראוי ל
להתענו בשני ימים של ראש השנה ע
הימים שבנתיים ודין השליח צבור ותארו

סו דין סדר מורה חטאים נקרא ספר הכפרות וביא
ודכי התשובה וביאר ארבע מיני עבירות ה
התלויות בעריות והתשובה השלפורה מהן
ויביא מיני עבירות אחרות והתשובה מהן
ויביאר המדות המביאות האדם לרהיור
ידא חטא

סז דין סדר דרכי התשובה והנהגת האדם להיות
נזהר מען כל ימיו

סח דין סדר ערב צום כפור וביאר מעשה כפור
ומנהג החסידים לקחת סלקות וסדר תפלת
מנחה והמנהג הטוב לבקש מחילתו טרם
יבסם בתענית ודין הרלקת נר וברכת
שהחיינו ודין כל נדרי

רשותפות הגוי ודין חולה שיש בו סכנה ודין יולדת ודין קבלן ודין אסור רחיצה ודין תבשיל שלא בשל כל צרכו ודין תנור וכירה ודין כפליג בספינה ודין סוקצה מחמת אסור תגוי שהביא דורון לישראל ואסור תחומין ודין חקרית נודדים בשבת ודין ג' סעודות הקודש

לב דין ערובי חצרות וסמה יעשה זה הערב ודין אם נאכל או נאבד

לג דין שתופי מכואות ומסרי יעשה זה חשתוף ושעורו וכיצד עושין אותו ומי תקנו

ודין ישראל תגוי הדין כחצר אחת ובטול רשותו ויבאר על ידי מי מזכין בזה חשתוף אם כל אדם ראוי לזכות בער אחריכ אם לא

לד דין ערובי תחומין ויבאר שער התחום ומאי זה מקום מהעיר מתחילין למנות התחום

ודין הבא בספינה בשבת ואם מותר לשלח הערב על ידי אחר ודין אם מותר ללכת בנהרות הגדולות ואיך דין זה ואתשטיש בספינה בשבת ודין מי שאנסיהו גוים אם מותר ללכת במקום שאין בו סכנה בשבת ואם מותר לשאת עמו כלי זין בשבת

לה דין סודר תפלת שבת ודין ויכלו ודין ברכת מעין שבע

לו דין פירוש כמה מדליקין ויבאר כמה נצטוו ודין הנשים באלו השלישה מצות

לז דין להשלים פרשיותיו עם הצפור בכל שבת ושבת ודין תפלת יוצר ומוסף ויבאר

טעות שנפל בסחורים ביצד של שבת ויבאר רמז לתיבון שהן באל ארון ורמז באלפא ביתא שבו ורמז לשבעה ברכות שתקנו בשבת ויבאר דין הזמרת לח וסדר מוסף ויאמר כי יש מקומות שאומרים אין כאלהינו להשלים מספר סאה ברכות

לח דין פטום הקטורת ויבאר רמז לספר סימני הקטורת ויבאר כל המשנה

לט דין סעודת שבת שחרית

מ דין תפלת מנחה של שבת ולמה אומרים ראגי תפילתי בשבת ואין אומרים אותו בימים טובים ולמה קורין בתורה בסגולה ויבאר דין אתה אחר וצדקתך ולסדר אומרים אותו בשבת ויבאר למה אין אומרים אותו בשבת שיש בו הלל ודין מסכת אבות

מא דין תפלה למוצאי שבת ודין הבולה ודין טעה ולא הזכיר הבולה ונוסח והכבוד לה ודין קדושה במוצאי שבת ודין בשמים בהבול של שבת

ולא ביטי וטענה בהבטות הצפרנים בברכת האור ודין הבולה ביטי שחל להיות במוצאי שבת ואי זה בר ראוי להכביל בו

מב דין הימים שאין נופלים על פניהם ואין אומר למנצח ושיר מזמור

מג דין הלכות תפלת רח ודין ברכת הלכנה ודין טעה ולא הזכיר רח באי זה תפלה חוזר ויבאר זה אינו חוזר ויבאר רמז להלל ברוח ויבאר דעת הרם שאין מברכין בהלל רח ויבאר ברכה אחרת תקנו ודין הנאונים ויבאר טענה למנחה הנשים שאינן עשורין מ מלאכה ברוח ודין הקודר הרלוג בעת ברכת הלכנה וער כמה ימים מהחדש רשאי לברך על הלכנה ויבאר פירוש ה הברכה בשם החכם האשרי זל

מד דין הלכות הנוכח ויאם למה אחרו שמנה ימים להדליק נחשתן האחר ולמה הנשים חייבות בהנוכח ומתי עת החולקת ואסור מהשתמש לאחור ולמה מדליקין בבית הכנסת ואם מותר להדליק בנרות של שעה ולמה מברכין בכל לילה שעשה נסים ויבאר מקום הנחת נר הנכה ויבאר רמז לספר תיבות שבעל הנסים

מה דין הלכות מגלה ופורים ודין הבריכות והראשונות ורמז לברכה אחרינה ודין הקריאה הזמנית ודין התעבית הנחת כיל שלשה עשר ואסור המלאכה והלוי ב במנהג ודין הבולה אכא יבא פורים ב במוצאי שבת

מו דין סדר ארבע פרשיות ומינניהם ולמה הם מקדימין פרשת פרה לפרשת התרש

מז דין שבת הגדול

מח דין הלכות חמץ ומצה ודין הכדירה והבירכה לפני הבעור ומתי מתחיל זמן אסור ודין הבטול ולמה מברכין על הבעור ולא על הבטול ולמה אין מברכין שהחיינו ודין שכח ולא ביק ודין חמץ שנתערב ודין חמץ של נכרי וטענה על שהיה נהוג בימי הגאונים ל לאסור כל ביני קטניות ודין מצה שנלושה במי פירות ודין חטים או שעורים שנמצאו בתבשיל או ברוח ודין העופות ומנחת הגאונים באסור גבינה בפסח

ודין דגן שנפל עליו דלף או נטבע כנהר ודין יוב ארבעה עשר שחל להיות בשבת ודין מיס שלכו ודין הפרשת חלה בתוך הפסח ודין הכלים האסורים להשתמש בהן במצה ודין העלה ולבון ואסור מלאכה בערבי פסחים ודין חיוב מצה בליל ראשון וסדר הליל

ומי שכופין אותו לתת צדקה ודין גבאי צדקה אם יכולין לשנותה ואם מקבלין צדקה מהגבוי ומרי יעשה ממנה ודין פרוץ שבויים ודין מי שבא מחריש בתוך קהל והסקבל ואינו צריך ותארי נתינת הצדקה איך הם ולמי ראו לתת דרך הלואה

פג דין השבת אכירה ויבאר מי שאסור לרשויב לו אכירתו דין ההפרזה וכנפי האכירה ויבאר הדברים שאסור להשתמש מהן והדברים המותרים ודין הדברים שנתייאשו הבעלים מהם ודין מציאה שאינו חייב להשיב

פד דין הלכות רבית ודין הלוא' לגוי ודיני משכונת ודין המוכר סחורותיו יותר בכדי שוויון

פה דין הלכות גזח ואסור ביאתה ודין זכה גזולה וקטנה ומה שהחמיר הנשים על עצמן ודין כתם הנמצא על עצמה ובשרה ודין המתעבקה בדבר שיש בו דם ודיני כל ספק נדות ודין ב' או ג' נשים השוככות בבת אחת ויביא בנות רשי כמנהג הנשים ודיננותם מלכא בבית הכנס' בימי נדתן ודין יולדת ומלאת ודין אשה שאין לה וכת קבוע ודין הצבועות שאינן משמשות כי אם בעדות ודין דם בגולים ונוסח הברכה לרואה דם כתולים ודיני טבילת האשה לכתוליה ומלאכות שהאשה עושה לבעלה נדה

פו דין הלכות טהרתה ודיני המקוה ושעורו וזהרבים הפוסלין המקוה ודיני הטבילה והדברים והוצצים בטבילה ודין חפיפת הראש לנשים טרם הטבילה מתקנת עזרא ודין גלוח הצפרנים והכריכה קודם הטבילה לנשים והברכה אחר הטבילה לגרים ודין טהרת הכלים והלקוחים מן הגוים ודין טבילת כלים חרשים

פז דין הלכות ברכת הפירות והברכה לרואה דברי חדשים טובים או הפסם ודין הדברים ששמברכתן שהחיינו הדברים שמכרך הטוב והמטיב ודיני ברכות אחרת לפי המצבים והמעשים המקרים

פח דין הלכות נדרים ושבועות ויבאר מיני הנדרים ויאמר שהשבועה אינה אלה על דבר מצות והנדרים חלים על דבר מצוה ודין הגודר על דעת רבים ודיני הפרות נדרים לאשה ומוד התרת נדרים ושבועות לפי דעת הרם במול

פט דין הלכות הפרשת תלה ודין הפרשת ב' חלות אם יש מהן ודין הברכה ודין מי שהפריש חלה מעמה אחת ונתערבה בעמה אחרת ודין הפרשת חלה ביט' של פסח ויבאר דין מי ששכח ולא הפריש חלה בין בחול בין ביט' ודין חלה שנתערב בחולין בכמה היא בטלה ויבאר המינין החייבין בחלה ואי זה עמה פטורה ויבאר

שעור העמה החייבת בחלה ויבאר איך יפריש חלה את אפיית הפת

צ דין הלכות מזוח ודין כתיבתה ולמה כותבין ש שדי מבחוח וספוד השזרות ודין כתיבת התנין ויבאר דין מקביעה הרבנאים שצ שצריכין לבית לחייבו במזוזה

צא דין הלכות כלאים ודין כלאי אילנות וכלאי כ בהמה וכלאי בגדים ויבאר טעם והימן ל לכלאים למה אסרתו התורה

צב דין הלכות ערלה ויבאר מתי מתחילין לסנות שני העלה ודין המברך והמרכיב והנוטע ודין פרוץ נסע רבעי ויבאר הכרחה ויביא דמו לטעם הערלה ודמו לטעם פרוץ השנת הרביעית

צג דין טבל ויבאר באי זה מקומות נודג אסוד

צד דין פרוץ הבן ויבא דין מפלת ויבאר שהמזוה על האיש ודין הברכה ויבאר בטה יפרה וזכמה יפרהו ויביא מנהג הקוסמים כשהיו פורין וזכוח ונוסח הברכה וכל הסדר

צה דין פרוץ פטר תמור ועד מתי זמן פרוכו

צו דין הלכות יין נסך ודין סתם יינם ומי דגם ש שעשין יינם יין נסך ויביא דעת הגאונים בהגדר הזמן הזה שיכול הישראל לקבל סתם יינם בעד סת שסחוייב לו הגוי ודין יין שחסיץ ומתי היין בעשה נסך ו ודין חבוט וזהר הקזנדסין ואסוד הדריכה על ידי גוי ודין היין הנעשה על יד ישראל בביתו של גוי ודין טלטול גוי ב בחבית של יין ודין חותם בתוך חתם ודין התמד ודין יין של ישראל שנתערב ביין נסך ודין שבר ודין כוונה וק וקנקנים של גוים

צז דין הלכות עזוחקות הגוים ויבאר כמה ימים לפני אידיהן אסור לשאת ולתת עמהם ו והדברים האסורין למכור להן והדברים המותרים ודין ש שכירות לנשים ודין סילרת ומניקה ודין ישראל העושה עז ודין דברים של עז שנתערבו בארצים ודין בטול על ואסור החליטה בחוקותיהם ודין מכחש וקזכס ודין אסור טגלח פ פאת ראש והשורט שריטות וקורח והכותב סתובת ק קעקע

צח דין כלל כל הברכות באי זה מכרך בלמד ואיו בעל ועל איזה ספרך בעשייה

צט דין עונה אמן ויבאר אמן יתובה ודין העונה אמן אחר ברכה שאין בה הזכרת ה'

ק דין הלכות אסורי מאכלות ודין דבר אסור שנתערב בדבר מותר במין כמינו ובמין ש

סו דין

הלכות יום הכפורים ודין אסור מלאכה ב
בשבת ודין חולה ועוברה ודין קטן וקטנה
ודין אסור רחיצה ואסור נעילת הסכול ודין
הולקה ביום הכפורים

ע דין

תפלת ערבית ודין ברכה מעין שבע אם הל
בשבת ותפלת שחרית ודין אבינו מלכנו
בצבת שחל בו יום הכפורים ומספר הודיות ויאמר רמז ל
לארבעים ודוין שאנו אוס' מלה עם האשמורות עד מצאי
צום כפור ויבאר למה קורין בפרשת אחרי מות ודין סוכה
וצנחה ולמה מפידין ביונה במנחה ודין תפלת נעילה ומתי
וגנה הסנין הסליחות ותפלת ערבית של חול ותקיעת שופר
וכעם התקיעה ויאמר שהדבר תלוי בכונה יש תוקעין קור'
ברכו ויש תוקעין אחר ערבית ודין הכולה

עא דין

הלכות סוכה והדינים התלוין בעשייתיה
וממה יעשה הסוכך הכשר ודין סוכה גדולה
וקטנה ויאמ' טעות שנפל באראגן שעשין סוכה במצו'
בית הכנסת ועברין ורך שם ומקדישין כה והולכין אחר כך
לכתיהם ודין אבל והולכי דרכים וטעם למה מכריזין על ה
הסוכה כל ז' יותר סמחה ודין ירדו גשמים ומתי מכריזין ס
מצות לישב בסוכה ודין שהחיינו בשעת עשית הסוכה ולמה
אין מכריזין על עשיית הסוכה ולמה אין מכריזין על הסכה
ביום א' של שמיני עצרת

עב דין

הלכות לולב וערבה וסמני הכשרה ויבאר
למה מוסיפין בהם ולא בערבם ואין יע
יעשה האגודה ודין הבעבעים והברכה ואסור נטילת ל
לולב בשבת ולמה תקנו המחזירים באופן שלא יבא יום
ערבה בשבת ולא תקנו כן בשופר ולולב ודין דוקקים ו
וחזשענו ויבא טעות המדקקי בכפשתם לברך על הלולב
קודם שיטלוהו ואסור אכילת אתרוג ואסור אגודת כל ז'
ודין לולב היבש והקטט ודין אתרוג של תרומה ושל טהרה
והגר של זמאי והדברים הפוסלים האתרוג ודין לולב הגזול
ודין לולב ואתרוג הקמי' משל צבד ויבאר האבול שיש ב
במצות שבח פסוקי בעת עשייתן ובאתרות לא

עג דין

הלכות מילה חמנה ולמה בזמ' י"ב ולא ב
בנקבות ודין מילה שדחה שבת חולד שיש
בו סכנה והדברים הצריכים למלה שדחיים שבת הדברים
שאניס רחיים שבת והברכות הנעשות בעת המלה ודין
למנהג כסא לאליהו ודין מלה ביום הכפורים וט' באב שאין
מכריזין בו ופי' ברכת המלה ודין המלה לגרים ולעבריים ו
והבול הברכות בין דואב ודימוה' ל' בנו למי שאינו בנו
והטענה לעמוד כבדית

עד דין

תקן הששים כגו לתלמוד תיודין וטעם ה
הקודמים סמה שהיו עושין לבניהם ביום
שמתחילין ללמוד תורה ומנהגים אחרים ס
סורים בעצמן לאהבתם והגורה

עה דין

הלכות אישות ויבאר הג' דברים שהאשה
מתקדשת בהן ואסור קדושי ביאה שאינן
נחונים מכל ימי הגאונים ע"י היוס ודין שליח לקדושין
והמקדש על תנאי וסלחה ויבא טענה למה כונסין רחוקים
נשים נדות ודין העדים והקדושים ודין האשה שאמרה ישען
על ביימו ולא יעמוד ודין קטנה שהלך אביה במדינת היס
ודין המקדש אחת מן העריות ויא' קלא מלתא היא אי לא'
ודין יבמה שנתקדשה לאחר ודין המקדש בטבעת שיש בו
אבן ודין המקדש אלמנת חבר' ומנקה חבירו ודין קטן ש
שקדש והמקדש בטבעת שאולה ודין ברכת ארוס' ותשואין
והטענה שלא לכנוס מפסח לעצרת ורמז לז' ברכות ודין
פנים חדשות וברכת אלמון ואלמנה ודין היחוד ואין
יתנהג האדם עם אשתו ודיני האשה הראויה לבחן ואסור
לקחת אשה על אשה בשני מקומות

עז דין

הלכות גיטין וחבריים שהאשה עושדי ו
ובעלה חייב לגרשה ויבאר מי שכופין אותו
לגרש' ובטול מודעא לפני נתינת ריגוס ו
ואחר הנתינה ודין כתיבת הגט ודין הסביא
גט במדינת היב ודין שליח הולכה ושליח
קבלה ושופס החתימו והשטרות ודין חרש
המגרש ודין גט שכיב מרע ושופס ריגוס
ופרטות האותיות המיותרות והתמירות

עז דין

והתאנלי ההכרחי' בשע' מעשה הגט וכתובתו
הלכות חליצ' וצורת הסבעל והסודר שתקנו
הגאונים בעת החליצה והתקירות שבעשות
ודין הרקיקה ונתינת החליצה בבקר טריים
אכילה ודין מי שיש לו אשה שמכריזין א
אותו לחלוץ ושימתין ג' חרשים וצריכין ה
הפשה דיינים ושחיבמה חלכת אצל היבם
הלכות יבום ודין מי שהניח אשתו מעובר'
הפילה ואם ילדה וסמ' חולר תוך ל' יום ודין
הברכה וכתוב' יבמה ודין מי שנשא יבמה
ודין עריות ביבמו'

עט דין

הלכות טאן וסמי זמן המאון ומעשה בית
דין למסאנת ויבא הנשים הפוטרות עצמן
וצרותיהן מן החליצה וזמן היבום

פ דין

הלכות ערוה ופרטייהן ודין אשת איש ש
שונתה ודין אשה שהלך בעלה במדינת
היס ושמעה שמת בעלה ונשאת בעד אחר
ואם נשאת בב' עדים ודין נתגרשה כגט פסול
הלכות ערויות ודין קרובין לערוה ולדין
ויבאר בו עובדי עבירה פסולין לערוה
ואסור הכובש ערוהו

פא דין

הלכות צדקה ויבא מי שאין חייבין לתת
לו צדקה

קבא דין טעם מילה על דרך הקבלה
קבב דין גמטריאות וטעם בהנדרות שמנה עשרה
קכב דין מהרב ר' אליעזר בר' נתן בדיני מסובות והם ששים ושלשה דינים
קכד דין מספר התשבץ והם ארבעים וחמשה ו
קכה דין מהר"ר יצחק זצ"ל דין נשיאות כפים ויבאר סתי זמן נשיאות כפים וסדר הנשיאות והתפלה ויבאר הפסוקים שאומ' הקהל בשעה שהכהנים נושאים כפיהם
קכו דין לתת בכור לבחן
קכז דין החולך לארץ ישראל ויבאר למה ורארץ ששכמה חיות ובלתי מצלחת ויבאר מה שאמ' אל תהי בחוצה לארץ כמי שאין לו אלהי אובע אמות קרקע בחצר
קכט דין פקדון קל דין עבד
קלא דין גזלת צבור קלב דין ובשבעין
קלב דין בעל חוב קלד דין אנאי באונס
קלג דין בריית דין אחי או שנים
קלד דין הנותן מתנה ודין איש ואשה שאמ' עברנו עבירות ודין איש שעבר עם חמתו ואיש שגרש אשתו ודין מי הן הראויות לירש ודין האשה שגומלת לבן ודין להלוות לעבדן ברבית ודין לבכך
קלה דין לא תוסיף ולא תגרע
קלט דין העובר על האדם ויבאר לו כי העובר בחרם כופר בתורה כלח ויבאר נוסח האדם ויאמ' בו המלאכים והמזלות המושלים בכל חרש וחרש
קמ דין ברכות ותפלה ערוכה על הקהלות
קמא דין ברכה לחולה
קמב דינים מהרב ר' פרוץ דין שאלות ותשובות וחס' ד' א' על דבר אלמנה ב' בתנאי וטעם ודין שכיב טרע שנתן גט' על דבר וקוקה

ליכב' ד' על יחיד הפודש מדרכי צבור ומגזרתם ונדוהו
קסג דינים מהרב ר' יצחק סאורבלי בעל הסנהל וחס' ד' דינים א' האב ששורך בנו ב' אסור להשהות אשתו בלא כתובה ג' דין נשא אשה בארץ ישראל וגרשה בקפוטקיא ד' הפוחת לכתולח ממאת' ה' נכסי מלוג ו' המלוח לאשה בשטר ועמדה ונשאת ז' אם קדש בטבעת כתם ונמצא אחר כך שאינו של זרוב ח' המקדש בטבעת חבירו על מנת להחזירו ט' אשה שבאה לגבות מתובתה אם שסין מה שעלית ד' אם נפל בית על שניהן ולא ידענו מי מת ראשון
קמר דינים מהרי"ף זל והס' דינים א' הקונח מהגולן ב' הדר בחצר חבירו שלא מדעתו ג' השואל שלא מדעת חבירו ד' החוטף פ' משכון ה' מי שבאו עדיים שנכנס לביתו של חבירו ולא היה תחת כנפו כלום וכשיצא באו עדים שהיו כלים פ' טמונים תחת כנפו ו' הטוען חבירו שגולו והלה כופר ז' מאן דשקיל נכסא מחבריה בעד אחרי ח' החושב ללשלוח יד במקדון
קמח דינים זפסקים מאסו התר מהרב בעל התרומ' זל מספרט נה' א' דין עוף הבאל לפנינו דאינו מכידו אם טמא או טרוור ב' דין בצים ה' היאך לוקחים אותם מן הגנים הלא אינו אומר מעוף פלוני טהור הוא ג' דין דגים שאין נכר בהם קשקשת ויש ללספק שמא נשרו כשעלו מן המים ד' דין בצי שטרפון בקערה ה' דין בצים בתרנגולת שחוטת ו' דין בצים שגולו מספק טרפה ז' דין בצים של עוף טמא או ביצה טהורה שיש בה אפרוח או דם ונתכשלו עמהם בצים כשרי או דבר אחר ח' דין בצים שיש דם על קשר חלבון ט' דין ביצה שיש בה אפרוח מרוקס ד' דין תולע הנמצא בפרי יא' דין הפולין והעדשים או שאר מיני קטניות ונמצא תולע באחד מהם זכ' דין תולעים בחתיכת בשד או בחתיכת דג זג' דין בהמה טהורה כשנטרפה חלביהן אסור דך' דין חלב בהמה טמאה פא' דין בהמיהם מסוכנת זז' דין חלב שנתכשל עם הבהמה או עם עוף זז' דין בני טעים שנמלחו וקודם שהודחו נפלו במי חלב זח' דין הודחה זט' דין סלינגה כ' דין לקטורה שתי פרוות בקרן אם אינן שוות כא' דין אותו ואת ב' בנו כב' דין כסוי הדם כג' דין וולד שליל הנמצא בתוך בהמה שחוטת כד' דין לנקד גיד הנשה כה' דין חלב מן התורה כו' דין חומץ האסורין כז' דין שצריך להסיר הקדום מן הכסלים כח' דין ראש כבש וגדי שנותן על ראש לרשיה זשע'
כט דין חתיכת בשד שהגיעה בכיתו ואין איש וראוהו חולך בשוק ל' דין אסור שנפל בקודחה של התר בין ב' במין כסיו בין במין שאינו סיו לא' דין קפ של אסור שתתבה בקפ של התר לב' דין אסור שנתערב בהמ'

שאינו מינו ודין עובדה שהדין ודין טבל ותחם שנתערכו ודין חלה שנתערכה ודין שעוד בטולם ודין בצים שנתבשל בבובר אסור ודין קדרה שנפל בה דבר אסור ודין נותן טעם לפגם או לשבח ודין גוי השועם ודין גוי שצלאו בחלבו ודין דתיכה של בשר בחלב וגיד הנשה שנתבשל ודין דברי היתבלין או המחסצין ודברים הראויין להתכבד ודין בריה ודין קדרה שנתבשל בה בשר או חולבת ודין שרציים שב שנקצאו בתבשיל ודין טפת חלב שנפל בקדרה ודין פת של גזים ואסור בשולי גזים ונקליהן ודין התר לטמן של גזים

קא דין

הלכות טרפות וסיכני הטוהרות ויביא רמז למה הבחמות הטוהרות אין להם שנים למעלה ודין בהמה טהורה שילדה כמין טכאה וכבני העוף הטוהר וסמני החגבים וסמני הרגים ודין האוכל בהם ודין אבר מן החי ודין תולעת הפרות ודין גבינה שהתליעת ודין ביצת עוף טמא ויבאר דין ביצה שנמצא בה קורט דם ודין אתר רבש דבורים ודין תינוק היונק ודין חלב בהמה טהורה שנטרפה ודין בצים הנקנים מן הגויים וסיכנייהם של עוף ושל דגים ודין חלב וגבינה וחמאה של גזים ודין עובר ונפל ודין דרוכה ונקובה חמרה ונטולה פסוקה נפולה שבוך פרוצה ודין בא זאב ונטל בני מעים ודין אבר הנטל ודין טחול וריני הריאה וכראותיה ודין סחט הנמצאת בריאה וכל סירכא ודין ענינותא דורדא ודין סרכא רחבה ודין סכה בדופן ודין כרכא בת יוסא ודין הגידים הנחתכים ודין האברים הנטלים ודין תולעת הנמצא בראה

קב דין

אבר מן החי וההפרש שיש בין פידש לנחמך ודין עובר שהוציא ידו או רגלו לחוץ ודין השוחט מעוכרת

קג דין

דב ודין כלימה ודין חלב בין לצלי בין ל לקדרה ודין כבד שנמצא בתרנגול אור

קד דין

שנתבשל ודין בשול הכבד ודין בשר ששהתה שלשה ימים בלא מליחה ודין קטרה שסלח בשר ודין חוטין וקרוסות ה האסורין משום דם ומשום חלב

קטו דין

חלב ויבאר המקומות שחלב שבו אסור או סותר ודין חלב שנמלח עם הבשר ודין הטבח ודין חלב המעמעע ודין דם גיד הנשה וחלב שעל הציד וכמה שערי לאסור אכילתו ודין הלוקח בשר ושליחין ביד עם הארץ ודין חותם בתוך חותם

קז דין

בשר בחלב ויבאר רמז למה אסרה התורה כפי לא תבשל גדי ולא חמיר עז או עגל ו יביא רמז לאסור בשר בחלב ודין כהל ודין כף חולבת ו יבאר בו כל סקס שנאמר בתורה אסור אכילה אסור אף בתנאה עד שיתבאר כפי החומר בהנאה ודין מי שאכל ב בשר כמה ישהה ויאכל גבינה ודין מי שאכל תבשיל של בשר ולא אכל בשר אם סותר לאכול אחריו גבתי ודין

אסור לצלות אסור והתר בתנור אחד ודין כהל שנתבשל עם בשר ודין גבינה שמלחה גוי ודין אכילת גבינה ובשר ב בסעודה אחת על ידי קנוח והרחה ודין אדם שנהג בעצמו אסור בדבר הסותר אם כתיב ודין לו אם לאו

קח דין

הלכות שחיטה ויבא המקום הראוי לשחיט וכמה שעור השחיטה וכאי זה דבר שוחטין ודין חמשה דברים הכפסידין השחיטה ודין כיצד שוחטין ודין בדיקת הסכינ'ומי שאינו יודע הלכות שחיטה

קט דין

כסוי הדם ובמה מכסין

קטו דין

כסוכנת והכמנים שבהן יוכר אם ידא ס מסוכנת אם לאו

קי דין

אותו ואת בנו ודין הסוכר בהמות שצריך להודיע לקונה בד פרקים בשנה איך מכר א אסו לישראל אחר

קיב דין

שלוח הקן ודין עוף טמא הרובץ על בצים טהורים והופך ויביא רמז לזאת המצוה

קיג דין

בקור חולים ואיך יתנהג האדם בשעת ה הבקור ויבאר מי שיש לפניו בקור חולים ו נחום אבליים איזה מהם קודם

קיד דין

וידוי שכיב טרע

קידו דין

הלכות אבל וטומאת המת ודין מי שאין ח חייבין להתאבל עליו וכי שחייבין להתאבל עליו ודין כהן הנוגע בבת או המאהיל ויבאר הדבר בטומאת ושעורו וגולל ודפק ויבאר למה החמירה התורה בטומאת מת ורמז על חבוש קבורת המת ויבאר למה פטט הכנהג לומר והוא רחום בעת הקבורה והכנהגים שנוהגים בעת הקבורה ודין מת בים ראשון הימים שיאמר בו צרוק ח הדין ודין אסור מלאכה כל זמן שכתעסין בקבורה ודין ח הקדישה ודין הדברים שהאכל אסור בהן ודין שמועה וחוק וקדושה ודין אבילות במועד ודין ההבראה ודין תלמיד חכם שכת במועד ודין נחמת אבליים ודין התפלה בבית האבל

קיט דין

ברכת אבליים של רחבה וגרמת הטוון ל לאבליים

קכ דין

תקנות רבינו גרשום וגזרת קדמונים ודין גדרים וסינינים בהעבדות כל קהל וקהל ו זכרונם יש חרם קדמונית

קכא דין

תקנות רבינו יעקב וצל וכס הסכימו כל ר רבני צרפת

קכב דין

מעשה תורה נאמר כפי רבנו הקדוש

קכג דין

דפות כסא שלמה

מעשה דל יהושע בן נח קדוש לפיתתו

בלמי יבש' לך דין אמוד הנבר' לך דין עוף שברח'
 לך דין חתיכת החר שנאכרה מחמת בליעתה טפת חלב
 או מחמת בליעת אמוד' לך דין מלח שבלוע בדם או
 סאמור אחר ותנחמו בקודה' לך דין להגעיל כלי לך
 דין פסח להגעיל כלים' לפי דין חשה שנמצאת בפסח
 אם פורגולת או בקודה' מ דין בשר בחלב' מא
 דין חלב שנפל על גבי קודה מלאה בשר ותכשיל'
 מב דין סכין שחתך בה בשר מב דין בהמה שנמצאת
 טרפה מה דינה של גבינות שנעשו כאותה שנה' מך דין
 חכם הבא להתיר על ידי ששים קודה שנתחף בה כף אכור'
 מה דין לב שלא נקדע ולא הוציא את דמו' מן דין ל
 לתת כלי תחת העוף לקבל השומן שאמר מן דין בשר ש
 שחטה שנמלח עם בשר נכלה' מח דין סכין ששחט
 בה טרפה' מפ דין נטילת ידים' נ דין חלה' נא
 דין כלי עץ ישנים שנשתמשו בהם גוים' נב שעור
 מקוה' נג דיני גוה' נד דין טבילה' נה דין ח
 תפיפה' נשלמו דיני בעל התרומה

קמו דינים מהרב רבינו פרץ בדיני מקוה וכבודו
 ובדיני ברית מילה ודינים אחרים רד"ך
 שאלות ותשובות ומוד לענין הוציאת' ושאלות לענין
 שבת ספי הגאונים' ופסקים אחרים

קמו דינים ושאלות תשובות ששאל רד"ך ינתן ד
 דקונקרו מרבנו מאיר הלוי' אם
 תלמיד חכם שתוחמו או מכנתו חייב לפרוע במסים וארנותיו
 תומח כל נודי ודעת רבינו יעקב' ורין מי שדגיל לאפוקי
 חומרת השם לבטלה ודין מי שנשבע' והגודד לצום
 עשהו ימים באי זה יום שידעו' ודין צבור
 שאתעבו ושליח צבור לא התענה' ודין מוסר
 שפסול לעדות' ודין מי שנשבע מיני
 שבועות' מי שנוד כחלום' דין שליח
 צבור שסרגין עליו העם שנתפס
 עם הצבור' ודין שליח צבור
 שאומר לו יקרא ש
 שיתעטף כציצית
 ואגב איני
 ודעו ודינים אחרים על שליח צבור' ודין מלמד'
קמה דין התרת חרם ברבים'
 תם ונשלח תל עולם

מספר
בזמן
היום
ההוא

לועז

זה קצת

דו"ח

כך

התאמתם את כל המידע

7734

עמ
שנין ימיה חטובות
מהנפטר שנין דף קי טא